

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

CÂMÎ'U'N-NEZÂ'İR: (İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER T 2955)
İNCELEME, METİN, ÇEVİRİ

DOKTORA TEZİ

AHMET KEMAL GÜMÜŞ

İSTANBUL 2019

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

CÂMÎ'U'N-NEZÂ'İR: (İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER T 2955)
İNCELEME, METİN, ÇEVİRİ

DOKTORA TEZİ

AHMET KEMAL GÜMÜŞ

TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. ÖMER ZÜLFE

İSTANBUL 2019

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Doktora öğrencisi Ahmet Kemal GÜMÜŞ'ün **Câmi'u'n Nezâ'ir: (İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler T 2955) İnceleme, Metin, Çeviri** konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı doktora tezi olarak oy birliği / oy çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

İmza

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Ömer ZÜLFE
Üniversitesi Marmara Üniversitesi

Üye : Prof. Dr. Hakan TAŞ
Üniversitesi Marmara Üniversitesi

Üye : Doç. Dr. Murat ULUSKAN
Üniversitesi Marmara Üniversitesi

Üye : Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK
Üniversitesi Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Üye : Prof. Dr. Secaattin TURAL
Üniversitesi İstanbul Medeniyet Üniversitesi

.....
.....
.....
.....
.....

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu'nun 06 / 01 / 2020 tarih ve 2020 / 01 - 04 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Okan YEŞİLOT
Müdür

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖN SÖZ	II
ÖZET	IV
ABSTRACT	V
ÇEVİRİYAZI ALFABESİ	VI
KISALTMALAR LİSTESİ	VII
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: İNCELEME	5
1. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ	5
1.1. Mecmuanın Fiziki Özellikleri	5
1.2. Yazılış Tarihi	6
1.3. Mecmuada Yer Alan Şâirler	7
1.4. Zemin Şiirler	19
1.5. Mecmuada Kullanılan Kafiye ve Redifler	22
1.5.1. İkilemelerle Kurulan Redifler, Dikkat Çeken Redif ve Kafiyeler, Sanatlı Söyleyişler	28
1.6. Mecmuada Kullanılan Vezinler	30
1.7. Mecmuada Yer Alan Şâirlerden Divanı Yayınlanmış Olanlar	32
1.7.1. Yayınlanmış Divanlarda Yer Almayı Mecmuada Karşılaşılan Gazeller ...	33
1.8. Metin Hazırlanırken Tutulan Yol	35
2. MUHTEVA ÖZELLİKLERİ	36
2.1. Başlıklarda Verilen Bilgiler	36
2.2. Mecmuanın Alana Katkıları	45
2.3. Mahalli Kullanımlar, Kalıplaşmış İfadeler, Az Rastlanan Deyim ve Atasözleri.	47
SONUÇ	70
KAYNAKÇA	71
2. BÖLÜM: CÂMİ'Ü'N-NEZÂYİR (İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER T 2955) (METİN - ÇEVİRİ)	83
EKLER	847

ÖN SÖZ

Çalışmanın konusu, XVI. yüzyılda derlenmiş olan ve 266 şâire ait 1232 şiiri ihtiva eden bir nazire mecmuasının incelenmesidir. Mecmuanın metni bilimsel metotlarla incelendi, nesre çevirisi yapıldı ve farklılıklarıyla Türk edebiyatındaki yeri ortaya konmaya çalışıldı.

"*Cāmi' u'n-Nezā'ir: (İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler T 2955) İnceleme, Metin, Çeviri*" ismini taşıyan bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde mecmuanın fiziki özellikleri, mecmuada yer alan şâirler, bu şâirlerden divanı yayımlanmış olanlar, yayımlanmış divanlarda yer almayıp mecmuada ortaya çıkan şiirler, şâirlerin vezin, redif ve kafiye tercihleri, başlıklarda şâirler ve şiirler hakkında verilen bilgiler vb. ayrı başlıklar altında incelendi.

İkinci bölümde mecmuanın metnine ve tıpkı basımına yer verildi. Bu bölümde 266 şâire ait 1232 gazel çeviriyazı ile yazıldı. Mecmuadaki kopukluklar dikkate alındığında, gazellerin dipnotlarında verilen varak numaralarının yanına, parantez içinde yazmadaki poz numaraları da eklendi. Mecmuada yer alan şiirler yayımlanmış divanlardaki şiirlerle karşılaştırıldı, farklılıklar dipnotlarda çeviriden sonra gösterildi. Aslolan yazmanın metnini ortaya koymak olduğu için, yalnızca çeviride anlamın oturmadığı yerlerde divanlardaki biçim tercih edildi. Mecmuadaki şiirlerin yanına, yayımlanmış divanlardaki gazel numaraları da eklendi. Mecmuada eksik olan beyit ya da kelimeler divanlardan ya da diğer nazire mecmualarından tamamlandı, köşeli parantez içinde gösterildi. Metinde dikkat çeken kafiyelere, rediflere, sanathı söyleyişlere *İnceleme* bölümünde değinildi.

Üçüncü bölüm, yer olarak ikinci bölümün (*Metin*) içerisinde, dipnotlardadır. Ayrı bir başlığa sahip değildir. Bu bölümde 1232 şiir nesre çevrildi. Nesre çeviriler sırasında karşılaşılan dikkat çeken kısımlara *İnceleme* bölümünde değinildi.

Geçmişin sanatı olmadan bugünün sanatını inşa etmek imkansızdır. Çalışmamızdaki önceliğimiz de edebiyatımıza yön veren, bugünün şiirini dahi etkileyen şâirlerimizin emanetlerini en doğru şekilde anlayıp aktarabilme gayreti oldu. Gayretimiz ne kadar fazla olsa da hatalarımızın olması kaçınılmazdır. Daha güzel ve hatasız yakın çalışmalar için eksiklerimizin hoşgörüsü içinde tespitine muhtacız. Bu konuda yardımcı olacak bütün araştırmacı ve okuyuculara şimdiden müteşekkirimiz.

Çalışmalarım sırasında doğup büyüyen kızım Zeynep Ela, oğlum Ömer Hilmi ve bütün fedakarlığı ile taşımam gereken birçok yükümü sırtına alan sevgili eşim Esra'ya; bana bu alanı sevdiren, hem yüksek lisans hem de doktora aşamasında elinden gelen yardımı esirgemeyen, akademik çalışmama olduğu kadar hayatıma da büyük katkılar sağlayan değerli hocam Prof. Dr. Ömer ZÜLFE'ye; maddi manevi destekleri ile zorlandığım her an yanımda olan, başka bir şehirde yaşayıp başka bir şehirde doktora yapmanın sıkıntılarını hiç yaşatmayan sevgili arkadaşlarım Ferhat MUSLUOĞLU ve Muzaffer KILIÇ'a gönülden teşekkür ediyorum.

ÖZET

Şâirlerin yetişmesinde bir mektep rolü üstlenen nazirecilik, Türk şiirinin en yaygın geleneklerindendir. Şiirden iyi anladıkları kabul edilen derleyicilerin, nazireleri bir araya getirerek oluşturdukları eserlere genel adıyla "Nazire Mecmuası" denir. Bu mecmualarda zemin şiir adı verilen ve şâirler tarafından tanzir edilen şiirler belli bir sıra takip edilerek bir araya getirilir. Bu derlemelerden devrin şiir zevkini, şâirlere yol açan üstatları; şâirler arası arkadaşlık, hemşerilik, akrabalık, aynı tarikata mensubiyet, meslektaşlık gibi sosyal etkileşimleri de görmek mümkündür. Divanlarda yer almayan şiirleri, hiç divanı olmayan şâirleri de bu mecmualarda görebiliriz.

Nazire mecmualarının bazılarının derleyicisi bellidir, birçoğunda ise derleyenin adı yoktur. Derleyeni belli olmayan *Cāmi'ū'n-Nezā'ir* adlı çalışmada 266 şâirin elifba sırasına göre düzenlenmiş 1232 şiiri bulunmaktadır. Çalışmanın ayrı bir özelliği de, şiirlerin başlıklarında tezkirelerdeki gibi şâirlerin meslekleri, memleketleri, öldükleri yerler, yazdıkları eserlerin isimleri, bazı şiirlerin hikayeleri gibi önemli bilgiler verilmesidir.

Bu çalışmayla *Cāmi'ū'n-Nezā'ir*'in tenkitli metni ortaya konulmuş, en çok tercih edilen vezin, kafiye ve redifler tespit edilmiş, başlıklarda şâirler hakkında verilen bilgiler derlenmiş, şiirler yayımlanan divanlarla karşılaştırılmış, divanlarda yer almayan şiirler belirlenmiş, şiirlerin nesre çevirileri yapılmış, dikkat çeken kullanımlar, sanatlı söyleyişler vb. *İnceleme* kısmında ayrı başlıklar halinde ele alınmıştır.

ABSTRACT

The method of nazire, which plays a school role in raising the poets, is one of the most common traditions of Turkish poetry. The works are called "The Magazine of Nazire", which are produced by gathering the nazires together by the compilers, who are accepted that they know the art of poetry well. In these magazines, the poems, which are called the groundwork of poem and likened by the poets, are brought together by following a significant order. It is possible to see some social interactions like the passion of poetry, the masters who lead the poets, friendship of poets, the citizenship, the affinity, the membership of same culta and collegiality. We can also see the poems that are not included in collected poems or the poets that have no collected poems in these magazines.

Some compilers of the magazines of Nazire are certain, but many of them have no compilers' name. In our work, which has no compilers' name, there are 1232 poems of 266 poets which are put in order alphabetically. One of other feature of our work, named "*Cāmi' u'n-Nezā'ir*" is its giving some important informations about the professions and homelands of the poets; names of the works, stories of the poems and the places that they died; like in the collection of biographies of poems' titles.

With this work, the criticised text of "*Cāmi' u'n-Nezā'ir*" is presented; the most preferred rhythms, rhymes and repeated voices are determined; the informations about poets in titles are compiled; poems are compared to published collected poems; the poems that are not included in collected poems are identified; the translations of poems into proses are done; the usages that attract attention and artistic pronunciations, etc are handled in separate titles in the part of *Review*.

ÇEVİRİYAZI ALFABESİ

ا	A, a, E, e, ʾ
آ	Ā, ā, a
ب	B, b
پ	P, p
ت	T, t
ث	Ṭ, ṣ
ج	C, c
چ	Ç, ç
ح	H, h
خ	Ḥ, ḥ
د	D, d
ذ	Z, z
ر	R, r
ز	Z, z
ژ	J, j
س	S, s
ش	Ş, ş
ص	Ṣ, ṣ
ض	Ẓ, ẓ, Ḍ, ḍ
ط	T, t
ظ	Z, z
ع	ʿ
غ	Ġ, ġ
ف	F, f
ق	Q, q
ك	K, k, G, g, Ń, ñ
ل	L, l
م	M, m
ن	N, n
و	V, v, O, o, Ö, ö, U, u, Ü, ü, Ū, ū, Ō, ō
ه	H, h, A, a, E, e
ي	Y, y, Ī, ī, İ, İ

KISALTMALAR LİSTESİ

AKM	Atatürk Kültür Merkezi
a.g.e.	Adı geçen eser
Ar.	Arapça
Bk.	Bakınız
c	cilt
CN.	Câmi'u'n-Nezâ'ir
D	Divan
DİA	Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
G.	Gazel
hzl.	Hazırlayan.
İÜ	İstanbul Üniversitesi
İÜEFY	İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
Kit.	Kitaplığı
Ktp.	Kütüphanesi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
OSEDAM	Osmanlı Edebiyatı Araştırmaları Merkezi
Red.	Redaksiyon
s.	sayfa
TDK	Türk Dil Kurumu
Yay.	Yayınları

GİRİŞ

XV. yüzyılda siyasi ve kültürel anlamda büyük bir gelişme gösteren Osmanlı Devleti, bu gelişmesini XVI. yüzyılda zirveye taşıyıp, tarihinin en parlak dönemini yaşamıştır. Doğuda kazanılan zaferler, mukaddes toprakların Osmanlı idaresi altına girmesi, Karadeniz'in tam bir hakimiyet altına alınması, devleti hem batıda hem de İslam coğrafyasında zirveye çıkarmıştır. Devletlerin siyasi olarak güçlendiği dönemlerde eğitim, iktisat, kültür, sanat, mimari vb. alanlar da paralel olarak güçlenmektedir. XVI. yüzyıl Osmanlı devleti de bu alanların tamamında geçmiş yüzyılların birikimi üzerinde yükselip, büyük sanatkarlar, askerler, mimarlar, devlet adamları yetiştirmiştir. Belki de yetiştirdiği bu insanlar devleti bu noktaya taşıdı demek daha doğru olacaktır: Yavuz Sulţān Selīm [ö. 1520], Kānūnī Sulţān Süleymān [ö. 1566], Şokullu Mehmed Paşa [ö. 1579], Ebu's-su'ūd Efendi [ö. 1574], Mi'mār Sinān [ö. 1588], Barbaros Hayreddin Paşa [ö. 1546], Piri Reis [ö. 1554] gibi büyük isimler bu yüzyılda yaşamıştır.¹

Kendileri de şiirle uğraşan, müstakil divanları olan padişahlar, kültür, bilim, sanat alanlarında ilerleyişe katkı sağlamak amacıyla sarayda bilim adamlarını ve şâirleri himaye etmişler, gittikleri seferlere yanlarında götürmüşlerdir. İstanbul, siyasetin başkenti olduğu kadar ilim, kültür, sanat ve bilimin de başkenti olmuştur. Başkentten taşraya yayılan bu kültür havası; Anadolu, Rumeli, Mısır vb. topraklarda görevlendirilen sanatkar devlet adamları, sanatın İstanbul ile sınırlı kalmamasını sağlamıştır.²

XVI. yüzyılda gazel, kaside, mesnevi vb. nazım şekillerinde çok sayıda şiir yazılmıştır. Şâir sayısının da önceki yüzyıllara göre büyük artış gösterdiği bu dönemin büyük isimlerinden Fuzūlī [ö. 1556], Bākī [ö. 1600], Muhibbī [Kānūnī Sulţān Süleymān, ö. 1566], Hayālī Beg [ö. 1557], Zātī [ö. 1546], Taşlıcalı Yahyā [ö. 1582] gibi şahsiyetler, hem yaşadıkları döneme, hem de sonraki yüzyıllara etki eden şâirlerdir. Yine bu dönemde edebiyat tarihine ışık tutan, birçok esere kaynaklık eden mecmualarda da gözle görünür bir artış söz konusudur. Edirneli Nazmī [ö. 1559]'nin *Mecma'ü'n-Nezā'ir*'i (1533-34), Pervāne bin 'Abdullāh tarafından derlendiği bilinen *Mecmū'a-i*

¹ Feridun Emecen, "Osmanlılar", *İslam Ansiklopedisi*, 33. C, 487. s.

² M. İsen - O. Horata - M. Macit - F. Kılıç - İ. H. Aksoyak, *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yayıncılık, Ankara 2006, s. 89.

Nezâ'ir (1560-61), bilinen adıyla *Pervâne Bey Mecmû'ası*, bu yüzyılda yazılmıştır. *Câmi'ü'n-Nezâ'ir* adlı bu çalışma da, *Pervâne Bey*'in derlendiği tarihten kısa bir zaman sonra yazılmıştır.

Eserin *İnceleme* kısmına geçmeden önce nazire, mecmua, önemli nazire mecmuaları hakkında kısa bir bilgi vermek yerinde olacaktır.

Mecmû'a (< Ar. *c-m-*), sözlüklerde "bir araya getirilmiş, toplanmış, cem edilmiş"³, "bir araya getirilmiş, toplanmış varlık ve nesnelere tamamı, hepsi, cümlesi"⁴, "toplanılıp biriktirilmiş ve tanzim ve tertip edilmiş şeyler"⁵ olarak geçmektedir.

Mecmualar, genelde bir veya daha fazla yazar yahut şâire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki dinî, din dışı, nesir ya da şiirlerden oluşan derleme kitaplardır: Mecmûatü'l-ehâdis, mecmûa-i fetâvâ, mecmûa-i ed'îye, mecmûatü'r-resâil, mecmûa-i eş'âr, mecmûa-i tevârih, mecmûa-i fevâid gibi. Mecmua başlangıçta, birçok bakımdan benzediği cönk gibi ayetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilahiler, şarkılar, mektuplar, latifeler, lugaz ve muammalarla ilaç tariflerinin ve faydalı bilgilerin, notların, tarihi belge ve kayıtların derlendiği bir not defteri halinde ortaya çıkmış, zamanla gelişip düzenli bir tertip ve şekle kavuşarak türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap veya telif çeşidi özelliği kazanmıştır. Bir telif türü olarak gelişimini tamamladıktan sonra genellikle kitap hüviyetindeki teliflerden farklı bir tarafı kalmamıştır.⁶

Mecmuaların küçük bir kısmının derleyeni bellidir. Birçoğunun müstensihisi belli olmadığı gibi, tarih bilgileri de mevcut değildir. Bu mecmuaların tarihleri, şâirlerinin ölüm yıllarına göre tespit edilmeye çalışılır.

Nazîre (< Ar. *n-z-r*), Arapça bir kelime olup "n-z-r" kökünden türemiştir. Kelime anlamı itibarıyla sözlüklerde çeşitli manalarla karşılanmıştır. Buna göre, "benzer, denk, -e mukabil, ... ile aynı"⁷, "bir şeye benzetilmek üzere yapılan şey"⁸, "yapılan şey, örnek, misal, karşılık; bir şâirin bir şiirini takliden söylenen şiir"⁹, "bir

³ Kadir Güneş, *el-Mu'cemü'l Arabî-Türkî*, Mektep Yayınları, İstanbul 2013, 177. s.

⁴ İlhan Ayverdi., *Asırlar Boyu Tarihi Seyri İçinde Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 2006, II. C, 1971. s.

⁵ Şemseddin Sâmî, *Kâmûs-ı Türkî (Latin Harfleriyle)*, Haz. Raşit Gündoğdu, Niyazi Adıgüzel, Ebul Faruk Önal, , İdeal Kültür Yayıncılık, İstanbul 2011, 995. s.

⁶ Mustafa Uzun, "Mecmua", *İslam Ansiklopedisi*, 28. C, 265. s.

⁷ Kadir Güneş, *a.g.e.*, 1186. s.

⁸ Mehmed Bahaeddin, *Yeni Türkçe Lügat*, Akçağ Yayınları, Ankara 1997, 753. s.

⁹ Şemseddin Sâmî, *a.g.e.*, 1129. s.

söze bir davranışa karşılık olarak söylenen söz veya yapılan davranış"¹⁰ gibi tanımlarla karşılaşmak mümkündür. Bir eserin nazirini yapmak ise "tanẓīr" terimiyle karşılanır. "Ekseriya şiir hakkında kullanılır ki nazire söylemek tabir olunur"¹¹. Terim olarak "Bir şairin manzum bir eserine başka bir şâir tarafından aynı vezin ve kafiyede yazılan şiir"¹² olarak tanımlanır.

Türk edebiyatında hemen her nazım türündeki şiirler tanzir edilmekle beraber nazire en çok gazel ve mesnevi şekillerinde yazılmıştır.¹³ Burada takdim edilen çalışma da gazellerin tanziri ile oluşturulan bir eserdir.

Nazire yazmak, yazıldığı devir içinde "tanẓīr etmek, nazīre yazma, nazīre söyleme, nazīre deme, cevāb deme, cevāb yazma, cevāb verme"; nazire yazıcısı da "nazīre-gū, nazīre -perdāz" olarak adlandırılmıştır.¹⁴

Önemli Nazīre Mecmū'aları:

Mecmū'atü'n-Nezā'ir: Tek nüshası Oxford'da School of Oriental and Studies'in kütüphanesinde 27.689 numarada kayıtlıdır. 1437 yılında 'Ömer b. Mezīd tarafından derlenen bu mecmua 84 şâire ait 397 şiir ihtiva eder. Derleyicinin şiirleri de mecmuada yer almaktadır. Eser üzerine Mustafa Canpolat'ın bir kitabı vardır.¹⁵

Cāmi'ü'n-Nezā'ir: Eğridirli Hacı Kemāl tarafından 1512 yılında derlenen bu eser 496 yapraktır ve 266 şâirin şiirlerinden örnekleri ihtiva eder. Eğridirli Hacı Kemāl mecmuada kendi şiirlerine de yer vermiştir. Eser üzerine Yasemin Ertek Morkoç'un doktora tezi vardır.¹⁶

Mecma'ü'n-Nezā'ir: Edirneli Nazmī tarafından 1523 yılında hazırlanmıştır. 243 şâirin şiirlerini içine alır ve 3356 gazel ihtiva eder. Eser üzerine M. Fatih Köksal'ın kitabı vardır.¹⁷

Mecmū'a-i Nezā'ir: Kānūnī Sulţān Süleymān'ın bendelerinden Pervāne b. 'Abdullāh tarafından 1560'da derlenmiştir. Tek nüshası Topkapı Sarayı Müzesi

¹⁰ İlhan Ayverdi, *a.g.e.*, II. C, 2313. s.

¹¹ Muallim Naci, *Lügat-i Nâci*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1987, 288. s.

¹² M. Fatih Köksal, "Nazīre", *İslam Ansiklopedisi*, 32. Cilt, 456. s.

¹³ M. Fatih Köksal, *a.g.m.*, 456. s.

¹⁴ Cem Dilçin, "Divan Şiirinde Gazel", *Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı II. (Divan Şiiri)*: Ankara 1986, 108. s.

¹⁵ Mustafa Canpolat, *Mecmūatü'n-Nezā'ir Metin-Dizin-Tıpkıbasım*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1995.

¹⁶ Yasemin Ertek Morkoç, *Eğridirli Hacı Kemal'in Cāmiü'n-Nezā'ir'i (Metin ve Mecmua Geleneği Üzerine Bir İnceleme)*, (Basılmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2003.

¹⁷ M. Fatih Köksal, *Edirneli Nazmī Mecma'ü'n-Nezā'ir (İnceleme-Tenkitledirli Metin) (e-kitap)*, Ankara, 2017. <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-195954/mecmaun-nezair-edirneli-nazmi.html> [Erişim Tarihi: 09.09.2019].

Kütüphanesi, Bağdat Bölümü 406 numarada kayıtlıdır. 643 yapraktan oluşan mecmuanın ilk yaprağı kopuktur. 8000'den fazla şiiri ihtiva eder. Eser üzerine Marmara Üniversite'nde bölüm bölüm yüksek lisans ve doktora tezleri hazırlanmıştır. Kamil Ali Gıynaş'ın da eserin tamamı üzerine yayımladığı kitabı vardır.¹⁸

¹⁸ Kamil Ali Gıynaş, *Pervâne Bey Mecmuası, Pervâne b. Abdullah, Topkapı Sarayı Bağdat 406 (e-kitap)*, Ankara, 2017. <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-194492/pervane-bey-mecmuasi.html> [Erişim Tarihi: 02.10.2019].

1. BÖLÜM: İNCELEME

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler T. 2955 numarada kayıtlı olan *Cāmi‘u’n-Nezā’ir*, başlıklarında biyografik bilgiler bulunan bir nazire mecmuasıdır. Eser *Şekil Özellikleri* ve *Muhteva Özellikleri* olmak üzere iki ayrı bölümde incelendi. Daha sonra çeviriyazı alfabesi ile eserin metni verildi ve nesre çevirisi yapıldı. Nesre çeviriler yapılırken karşılaşılan dikkat çeken hususiyetler, şâirlerle ilgili başlıklarda verilen bilgiler vb. bu bölümde ayrıntılı olarak incelendi.

1. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

Cāmi‘u’n-Nezā’ir'in fiziki yapısı, yazılış tarihi, şâir kadrosu, zemin şiirleri, şâirlerinin kafiye, redif ve vezin tercihleri; mecmuada yer alan şâirlerden divanı yayımlanmış olanlar, bu divanlarda olmayıp mecmuada karşımıza çıkan şiirler bu bölümde ayrı ayrı incelendi.

1.1. Mecmuanın Fiziki Özellikleri

Çalışmaya konu olan mecmuanın yazmasında, kopan varaklar dikkate alınmadan düşünüldüğünde, 1a'ya tekabül eden sayfaya sonradan eklendiği belli olan *Cāmi‘u’n-Nezā’ir* ibaresi vardır. Bu ibareden hareketle teze bu isim verildi. Mecmua kahverengi meşin, gömme şemseli ciltli, rik'a yazılı, çoğu şiirde sürh başlıklıdır. Genellikle her sayfada sayfa ortalarında on sekiz satır vardır, derkenarlardaki satır sayıları muhtelifdir. Müstensihin yazısı okunaklı değildir, hatalı yazılan kısımlar da çoktur. İstinsah tarihi ve müstensihle alakalı bir bilgi mevcut değildir. 130 varaktan ibaret mecmua, 1a'da Tāci-zāde Ca'fer Çelebi'nin *dest-bāzī ederek la‘l-i güher-efşānın öp/ fırsat el vèrmiş iken bir kez ol ādem cānın öp* matlalı gazeli ile başlayıp 125b'de Sürürī'nin *ol tabīb-i cān u dil ben hastesin yād eyledi/ hātırım şormağa gönderdi ğamın şād eyledi* matlalı gazeli ile biter. Şiirlerin kafiye ve rediflerine göre alfabetik sıralanan mecmuada kopukluklar sebebi ile *elif*, *te*, *cim* ve *vāv* harflerinde hiç şiir yoktur. *zı* harfinde de yalnızca Bāķī'ye ait, tanzir edilmemiş bir şiir vardır. *hı*, *dal*, *rı*, *şad*, *dağ*, *tı*, *fe* ve *kaf* harfleri ilk şiirlerinden itibaren mecmuadadır. Bu harflerle başlayan şiirlerin başında *Fī harfi‘l-hā‘i*, *Harfi‘l-kā‘i* şeklinde başlıklar vardır. Diğer harflerle yazılan şiirlerin bölüm başları kopan varaklardadır. Çok fazla kopuk varak olmasından hareketle mecmuanın daha

kapsamlı olduğu söylenebilir. Gazellerin başlıklarında "*Baħr-i āħar, Baħr-i dīger, Nev'-i āħar, Nev'-i dīger*" gibi zemin şiir olduğunu belirten ifadeler bulunmaktadır. Diđer şiirlerin çoğunda da "*Nazāire-i Zātī, Nazāire-i Sürūrī Çelebi*" gibi nazire olduğunu belirten başlıklar vardır. Başlık bulunmayan şiirlerde, gazel numarasının yanına köşeli parantezle şâirin adı yazıldı.

Müstensihin başlıklarda yaptığı hatalar makta beyitlerine ve divanlara bakılarak düzeltildi: 367. gazel *Sultān Süleymān'a Aħmed Paşa vezīr-i a'zam oldu* başlığı ile verilmiş, *Aħmedī'nin* gazelidir; 373. gazel *Kemāl Paşa Efendi* başlığı ile verilmiş, *Necātī Beg'in* gazelidir; 374. gazel *Aħmed Paşa* başlığı ile verilmiş, *Aħmedī'nin* gazelidir; 376. gazel (muhtemelen son beyitteki kelime sebebi ile) *Dirīđi Beg* başlığı ile verilmiş, *Nihānī'nin* gazelidir; 388. gazel *Seyyid Nesīmī Efendi* başlığı ile verilmiş, *Mātemī'nin* gazelidir; 391. gazel *Gülşenī Efendi* başlığı ile verilmiş, *Adlī'nin* gazelidir; 494. gazel *Āşık Çelebi* başlığı ile verilmiş, *Adlī'nin* gazelidir; 505. gazel (muhtemelen son beyitteki kelime sebebi ile) *Hızır* başlığı ile verilmiş, *Mātemī'nin* gazelidir; 912. gazel *Baħr-i dīger ez-ān Necātī* başlığı ile verilmiş, *Şabāyi'nin* gazelidir.

1.2. Yazılış Tarihi

Mecmuayı derleyen, Hāverī [ö. 1564] hakkında yazdığı, doğruluğu tartışmaya açık, *Hāverī Efendi el'ān Ğalaṭa kazīsıdur* ibaresi (kaynaklarda Hāverī'nin Galata kadılığı yaptığına dair bir ibare bulunamadı); Müslimī Çelebi [ö. 1560] hakkında yazdığı *Ķınalızāde Müslimī Çelebi şimdilik Rodos kazīsıdur* ibaresi; 1566'da tahta çıkan II. Selīm'den *Şehzāde Ğazretleri Sultān Selīm Ğān 'ömr-i devlet-i şevket-i 'azīz ziyād-bād* diye bahsetmesi, mecmuanın derlendiği yıl hakkında aşığı yukarı fikir vermekle birlikte kesin bir tarih için yeterli delil sunmuyor. Zira 1560/61 yılında derlenen *Pervāne Bey* nazire mecmuası ile elimizdeki mecmua kıyaslandığında, *Cāmi'u'n-Nezā'ir*'in zemin şiirlerin *Pervāne Bey*'le aynı olduğu, *Pervāne Bey*'de olmayan zemin şiirlerin ve yeni nazirelerin *Cāmi'u'n-Nezā'ir*'e eklendiği görüldü. Bu sebeple mecmuayı derleyen kişinin, *Pervāne Bey* mecmuasından istifade ederek, bazı eklemelerle 1560-1565 tarihleri arasında eserini bitirdiği söylenebilir.

1.3. Mecmuada Yer Alan Şâirler

Mecmuada 266 şâire ait 1232 gazel bulunmaktadır. Aşağıdaki tabloda şâirler, zemin şiirler ve nazireler ayrıntılı bir şekilde verilmiştir. Çalışmalarda kolaylık olması açısından, şâirlerin isimleri alfabetik olarak düzenlenmiştir.

	ŞÂİR ADI	ZEMİN ŞİİRLE Rİ	TOPLAM ZEMİN ŞİİR ADEDİ	NAZİRELERİ	TOPLAM NAZİRE ADEDİ	TOPLAM ŞİİR ADEDİ
1	‘Adlî	635	1	410, 494, 587, 649, 830, 831, 869	7	8
2	‘Adnî			179, 354, 391, 934	4	4
3	Āfitabî			226, 477	2	2
4	Āgehî			834	1	1
5	Ahmed Paşa	42, 64, 244, 437, 439, 730, 938	7	87, 104, 362, 544, 583, 636, 782, 829, 857, 889, 940, 1086	12	19
6	Ahmedî			229, 271, 367, 374, 856	5	5
7	Ahmed-i Dā‘î			1035	1	1
8	Āhî	718	1	254, 308, 448, 910, 984, 1072, 1111, 1204, 1220, 1228	10	11
9	‘Amrî	227, 1009, 1172	3	7, 343, 739, 915, 951	5	8
10	‘Andelibî			609	1	1
11	Ānî			881	1	1
12	‘Ārifî			930, 1028	2	2
13	Āşafî			882	1	1
14	‘Aṭayî	103, 888, 1088	3			3
15	‘Āşık Çelebi			1024, 1081, 1104, 1105	4	4
16	‘Avnî	932	1	293	1	2
17	‘Ayānî			887	1	1
18	Āzādî			339	1	1
19	Bahārî	981	1	445, 1175	2	3

20	Bākī	47, 68, 78, 123, 146, 436, 489, 644	8	169, 394, 395, 543, 586, 615, 640, 654, 699, 700, 706, 721, 778, 779, 780, 860, 872, 1032	18	26
21	Bālī			805	1	1
22	Baṣīrī			22, 319, 472, 898	4	4
23	Behcetī			998	1	1
24	Behiṣṭī			27, 626, 836, 1001	4	4
25	Belīgī			961, 1192, 1200	3	3
26	Bezmī			57	1	1
27	Bī-kesī			211	1	1
28	Bilālī			277	1	1
29	Bināyī			471, 968	2	2
30	Bursalı Raḥmī			412, 475, 573, 724, 841, 920, 975, 1050, 1098	9	9
31	Cāmī			276, 603, 823, 917, 1007, 1057	6	6
32	Cebrī			191, 502, 579, 662	4	4
33	Celīlī			279, 620, 673, 752, 906, 947, 994, 1069, 1076, 1229	10	10
34	Cem Sultān	735, 781	2	127, 177, 368, 593, 1014, 1087	6	8
35	Cemālī			408, 923	2	2
36	Cenābī Paşa			10, 248, 632, 709	4	4
37	Cihānī			684	1	1
38	Cinānī			3, 356, 742	3	3
39	Civānī			1184	1	1
40	Cüllābī			1162	1	1
41	Çākerī			375, 964	2	2
42	Demī			532	1	1
43	Derdī			1163	1	1
44	Derūnī			18, 306	2	2
45	Derviş			863	1	1
46	Dīdārī			340	1	1

47	Dürri			1207	1	1	
				45, 53, 67, 71, 77, 96, 130, 134, 139, 155, 159, 168, 185, 190, 233, 289, 300, 402, 426, 432, 460, 488, 519, 541, 582, 591, 600, 613, 645, 652, 685, 712, 733, 736, 738, 749, 756, 795, 797, 798, 838, 847, 853, 854, 868, 880, 907, 908, 925, 955, 1021, 1025, 1048, 1070, 1073, 1143, 1154, 1187, 1188,			
48	Edirneli Nazmî			1226	60	60	
49	Elâyi			352	1	1	
50	Emîni			258	1	1	
51	Emri			350, 821, 842, 843, 967, 988, 1040, 1041	8	8	
52	Esîri			1042, 1130, 1133	3	3	
53	Ezherî	341	1	680	1	2	
54	Faḥri			624	1	1	
55	Faḳîri			184, 407, 449, 610, 651, 669, 987	7	7	
56	Faṣîḥî			559	1	1	
57	Fazlî-i Sitambulî			442	1	1	
58	Fehmî			678, 682	2	2	
59	Fenâyi			259	1	1	
60	Ferdî			310	1	1	
61	Ferîdî			409, 646, 1053	3	3	
62	Ferruḫî			561, 878, 945, 1037	4	4	
63	Fevri			415, 420, 627, 704, 974	5	5	
64	Fiğânî	1199, 1224	2	433, 459, 568, 757	4	6	

65	Firākī	382	1	1047	1	2
66	Fülānī			40	1	1
67	Füsūnī			260	1	1
68	Ḥadīdī	1151	1	234, 405, 741, 776, 950	5	6
69	Ḥāfız			1156	1	1
70	Ḥalvetī			380	1	1
71	Ġamī			1034	1	1
72	Ḥamidī			621, 690, 903	3	3
73	Ġarībī			70, 549	2	2
74	Ḥarīfī			235	1	1
75	Ḥarīmī	760	1	788, 965, 1085, 1135	4	5
76	Ḥaşan			30, 172, 429, 1063, 1142	5	5
77	Ḥasbī			194, 325, 329, 383, 509, 648, 668, 816	8	8
78	Ḥayātī			119, 1101	2	2
79	Ḥaydar			8, 86, 208, 218, 572	5	5
80	Ḥayretī	1177	1	88, 199, 444, 447, 483, 522, 576, 658, 703, 777, 802, 810, 848, 1020, 1213	15	16
81	Ġazālī			731	1	1
82	Gedāyī	1058, 1131	2	82, 466, 501, 521, 688, 783, 891, 892, 899, 946, 1217	11	13
83	Gelibolulu Sun'ī			325, 812, 824, 835, 870, 966, 970, 1068	8	8
84	Ḥıfzī			630	1	1
85	Ḥilmī			804	1	1
86	Ġubārī			705, 793	2	2
87	Ġurūrī			36	1	1
88	Gülşeni			231	1	1
89	Gülşeni Şaruḥānī			126, 392	2	2
90	Ḥüsām			839	1	1
91	Ḥafī	196, 201	2	180, 369, 385, 481, 936, 1060	6	8
92	Ḥarābī			1176	1	1
93	Ḥaverī			428, 846, 1005, 1051,	7	7

				1183, 1203, 1225		
94	Ḥayālī Beg	595, 960, 1004, 1202	4	39, 111, 120, 175, 198, 269, 318, 328, 357, 427, 453, 454, 467, 468, 517, 537, 681, 717, 719, 720, 723, 726, 761, 873, 900, 911, 962, 963, 977, 1117, 1125	31	35
95	Hecrī			221	1	1
96	Helālī	987	1	29, 100, 122, 153, 214, 253, 418, 612, 902, 1122, 1167, 1216	12	13
97	Ḥızır Beg	1168	1			1
98	Ḥızrī			315, 540	2	2
99	Hidāyetī			322	1	1
100	Hilālī	710	1	243, 381, 607, 666, 871, 983	6	7
101	Ḥiṭābī			263	1	1
102	Ḥudāyī Beg			202, 874	2	2
103	İşretī			1107	1	1
104	Ḳābilī			799, 924	2	2
105	Ḳādirī	1227	1	438, 713, 895, 1116	4	5
106	Kāmī			590, 1166	2	2
107	Ḳandī			324, 556, 1205	3	3
108	Ḳara Fazlī			46, 90, 164, 270, 885, 1006	6	6
109	Ḳaramanlı Nizāmī	209, 701	2	230, 378, 1170	3	5
110	Ḳāsım			358	1	1
111	Kātibī			403, 534, 1027	3	3
112	Kelāmī			809	1	1
113	Kemāl Paşa- zāde	1065	1	129, 141, 154, 206, 213, 266, 272, 345, 379, 563, 642, 737, 773, 786, 817, 820, 864, 914, 991, 992	20	21
114	Kerīm			527, 1191	2	2
115	Keşfi			1152	1	1

116	Kevserî			631	1	1
117	Ḳıvāmî			714	1	1
118	Ḳudsî			327	1	1
119	Ḳurbî			667, 1139	2	2
120	La'î	692	1			1
121	Lāmi'î Çelebi			17, 61, 83, 309, 400, 441, 495, 496, 553, 554, 671, 734, 771, 790, 933, 1046, 1062, 1147, 1165, 1212	20	20
122	Laṭîfî			1157	1	1
123	Le'ālî			550, 986	2	2
124	Lem'î			239	1	1
125	Lıḳāyî			1164	1	1
126	Luṭfî			323	1	1
127	Mā'îlî			633	1	1
128	Maḥremî			34, 1136	2	2
129	Manastırlı Celāl Beg			249, 396, 875, 879, 1144	5	5
130	Mātemî			388, 505, 511, 1023, 1029	5	5
131	Me'ālî			25, 33, 63, 114, 241, 286, 599, 656, 1045, 1109, 1178, 1230	12	12
132	Mecdî			335	1	1
133	Mehdî			807	1	1
134	Merdî			571	1	1
135	Merdümü			808	1	1
136	Mesîḫî	48, 486	2	92, 138, 197, 273, 487, 525, 562, 655, 772, 993, 1056, 1119, 1146, 1209	14	16
137	Mestî	744	1			1
138	Meşrebî			1030	1	1
139	Meylî			520, 570	2	2
140	Mihri Ḥātün	1033	1	170, 515, 675, 676, 695	5	6
141	Mu'îdî			21, 31, 102, 142, 205, 220, 223, 296, 414,	14	14

				492, 514, 577, 660, 789		
142	Muhammed Çelebi			348, 818	2	2
143	Muhibbî			2, 9, 44, 52, 99, 158, 188, 232, 287, 312, 316, 353, 355, 377, 463, 464, 465, 469, 490, 493, 512, 513, 526, 569, 578, 597, 601, 659, 740, 792, 794, 796, 833, 837, 849, 919, 929, 941, 942, 953, 954, 973, 980, 997, 1010, 1012, 1091, 1132, 1197, 1214, 1231	51	51
144	Muhyî	1138	1			1
145	Murādî			136, 861	2	2
146	Muşliḥî			694, 716	2	2
147	Mü'min			75	1	1
148	Mübînî			76, 101	2	2
149	Müdāmî			12	1	1
150	Münîrî			133, 283, 390, 416, 672, 827, 905, 959, 1039	9	9
151	Mürekkepçi Enverî			59, 62, 165, 256, 524, 538, 693, 728, 904	9	9
152	Müslimî			979	1	1
153	Naḥîfî			901	1	1
154	Nāmî			297, 990	2	2
155	Nāmūsî			284	1	1
156	Nāşırî			304	1	1
157	Naşūḥî			171	1	1
158	Nazîre			58, 446, 516, 611, 619, 957, 1223	7	7
159	Nebâtî			222, 1082	2	2
160	Necâtî Beg	79, 204, 211, 224,	14	15, 16, 140, 147, 148, 242, 247, 264, 342, 370, 373, 386,	23	37

		413, 580, 948, 1018, 1083, 1102, 1115, 1208, 1210, 1215		542, 545, 546, 584, 747, 766, 767, 913, 1059, 1103, 1211		
161	Necmī	614	1			1
162	Nehārī			295	1	1
163	Nesīmī			278	1	1
164	Nev'ī			261	1	1
165	Nevālī			1096	1	1
166	Nevāyī			518	1	1
167	Nihānī			115, 290, 376, 845, 1198	5	5
168	Niḳābī			307, 927	2	2
169	Niṣānī	4	1	5, 1015, 1022	3	4
170	Niyāzī	419	1	697	1	2
171	Nūrī	1080	1	1008	1	2
172	Nuṭḳī			166	1	1
173	Özrī			1954	1	1
174	Penāhī			384, 893	2	2
175	Prizrenli Şem'ī	625, 1099, 1112, 1120, 1123	5	43, 73, 118, 182, 210, 274, 344, 365, 417, 536, 637, 691, 696, 844, 1079	15	20
176	Raḥīmī			886	1	1
177	Rāhī			859	1	1
178	Rāmī			1137	1	1
179	Rāyī			94, 686, 762, 956	4	4
180	Rāzī			109, 303, 305, 321, 897, 985, 1195	7	7
181	Refīkī			280, 285, 404, 811, 969, 995, 1002, 1067, 1075	9	9
182	Remzī	715	1	650, 663, 1140	3	4
183	Resmī Çelebi	37, 69, 89	3	108, 149, 291, 360, 498, 574, 598, 608, 775, 865	10	13
184	Resūlī			13	1	1

185	Revānī	473	1	125, 145, 215, 275, 317, 361, 363, 387, 399, 450, 478, 551, 552, 589, 664, 665, 748, 852, 999, 1064, 1078, 1089, 1106, 1114, 1181, 1194	26	27
186	Rezmī			801	1	1
187	Rızāyī			187, 332, 333, 564	4	4
188	Riyāzī			976	1	1
189	Rūhī			555, 939	2	2
190	Sā'atī			451	1	1
191	Sa'dī			359, 462, 769, 935, 1169	5	5
192	Sa'yī	1193	1	683	1	2
193	Şabāyī	912	1	35, 135, 160, 183, 294, 406, 547	7	8
194	Şābiri			351, 485, 528	3	3
195	Şabūhī			98, 161, 575, 674, 958, 1031, 1126	7	7
196	Şadāyī			1003	1	1
197	Şādık			763, 1038	2	2
198	Şadrī			337	1	1
199	Şāfī			128, 167, 397, 422, 765, 1061, 1160	7	7
200	Sāğarī			1093	1	1
201	Sākī Beg			219, 558, 1141	3	3
202	Sālikī			336	1	1
203	Şānī			1189	1	1
204	Şarıca Kemāl			144, 192, 195, 236, 389, 828, 1161	7	7
205	Şarrafi			476	1	1
206	Sebzī			60, 74, 81, 97, 156, 200, 203, 330, 338, 411, 435, 461, 531, 539, 592, 596, 618, 629, 689, 707, 729, 921, 1186, 1201,	27	27

				1206, 1218, 1222		
207	Şehābī			19, 54	2	2
208	Sehī Beg			23, 51, 93, 288, 299, 347, 677, 867, 928	9	9
209	Selīkī	331	1	506, 605, 653, 661, 784	5	6
210	Selīmī	113, 366	2	20, 1084	2	4
211	Selmān-ı Kāzī	110	1	157, 301, 491, 616, 996, 1000, 1077	7	8
212	Şenāyī			282	1	1
213	Şerīrī			189	1	1
214	Sevdāyī			131	1	1
215	Seydī			500	1	1
216	Seyyidī			499	1	1
217	Sezāyī			926	1	1
218	Şifātī			302, 313	2	2
219	Sırrī			743, 840	2	2
220	Sihri			421	1	1
221	Sinānī			24, 28, 151, 245, 311, 314, 364, 455, 687, 708, 745, 1011, 1049, 1090, 1171	15	15
222	Şubhī			255, 628, 884, 1052, 1150	5	5
223	Sūzenī			982	1	1
224	Sūzī	1145	1	292, 431, 452	3	4
225	Sübütī			186, 246, 826, 918, 1092	5	5
226	Sühāyī			944	1	1
227	Süheylī	725	1			1
228	Sürürī			26, 50, 65, 80, 107, 152, 430, 457, 504, 507, 567, 602, 606, 622, 647, 670, 787, 832, 862, 943, 1043, 1044, 1055, 1121, 1232	25	25
229	Şāhidī	803	1	178, 711, 768, 952	4	5
230	Şāmī			238, 641, 1036	3	3

231	Şānī			1158	1	1
232	Şehidī			497	1	1
233	Şemsi Çelebi			557, 758, 1155	3	3
234	Şemsi Paşa			393, 634	2	2
235	Şevkī			85, 106, 240, 250, 560, 581, 949, 1159	8	8
236	Şeyhī	173, 443, 1013	3	372, 785	2	5
237	Şifāyī	1221	1			1
238	Şikārī			623, 679	2	2
239	Şu‘ā‘ī			56	1	1
240	Şükri			565	1	1
241	Ṭabībī			1185	1	1
242	Tāci-zāde Ca‘fer Çelebi	1, 806, 850, 1094	4	66, 346, 398, 484, 585, 643, 770, 890, 1134	9	13
243	Tālī‘ī	1108	1	137, 237, 423, 750, 774	5	6
244	Ṭarīkī			132, 510	2	2
245	Ṭaşlıcalı Yaḥyā			458	1	1
246	‘Ubeydī			334, 764	2	2
247	‘Ulvī			176	1	1
248	Uşulī			150, 566, 1174	3	3
249	Ümīdī			124	1	1
250	Üsküblü ‘Aṭā	55, 604, 876	3	91, 207, 251, 424, 434, 594, 639, 754, 813, 814, 815, 1074	12	15
251	Üsküblü İşhāk Çelebi	162, 909, 1190	3	84, 181, 252, 425, 456, 474, 479, 523, 588, 702, 732, 746, 755, 791, 896, 1071, 1095, 1127, 1149, 1173, 1180	21	24
252	Üsküdarlı ‘Aşkı			6, 228, 281, 617, 727, 971, 972	7	7
253	Vahdetī			257	1	1
254	Vaşfī			14, 32, 753, 851	4	4
255	Vechī			320, 1129	2	2

256	Vefāyī			855	1	1
257	Vişālī			401, 548, 922	3	3
258	Vuşūlī			262	1	1
259	Yetīm			143, 931	2	2
260	Za'īfī			298, 503	2	2
261	Zārī			1100	1	1
262	Zātī	11, 72, 533, 883, 1026, 1128	6	38, 49, 95, 105, 112, 116, 117, 163, 174, 216, 217, 225, 265, 267, 268, 349, 371, 440, 470, 480, 482, 529, 530, 535, 638, 657, 698, 751, 800, 819, 825, 866, 877, 894, 916, 937, 989, 1016, 1017, 1019, 1066, 1097, 1110, 1113, 1118, 1124, 1148, 1153, 1182, 1196, 1219	51	57
263	Zihnī			508, 759, 822	3	3
264	Zīnetī			121	1	1
265	Zuhūrī			1179	1	1
266	Zülālī			41	1	1
	<i>Toplam</i>		<i>113</i>		<i>1119</i>	<i>1232</i>

Tabloya bakıldığında, kendisine en çok nazire yazılan şâir Necātī Beg'dir. Toplam 14 gazeli tanzir edilmiştir. Onu 7 şiirle Aḥmed Paşa ve 6 şiirle Zātī takip eder. (Bāḳī'nin zemin şiiri 8'dir fakat bunlardan yalnızca 123. gazeli tanzir edilmiştir. Diğer zemin şiirleri, derleyen tarafından mecmuaya eklenmiş ama nazire silsilesi devam etmeyen gazellerdir. Muhtemelen derleyen, Bāḳī'nin bu şiirlerinin çok sevildiğini düşünmüş, belki de kendisi çok sevmiş, meclislerde söylenildiğine şahit olmuş ve mecmuasına eklemiştir.)

Tablodan hareketle, en çok nazire yazan şâir 60 gazelle Edirneli Naẓmī'dir. Dikkat çeken bir nokta da Edirneli Naẓmī'nin bu kadar naziresinin yanında hiç zemin şiirinin olmamasıdır. Bu değerlendirmede mecmuada çok fazla kopuk yaprağın olduğu unutulmamalıdır. Onu 51'er nazire ile Muḥibbī ve Zātī takip eder. Muḥibbī'nin de hiç

zemin şiiri yoktur, Zātî'nin 6 zemin şiiri vardır. 4 zemin şiiri olan Hıyālî Beg, 31 nazire ile 3. sıradadır.

1.4. Zemin Şiirler

Başlıklarda yer alan "*Baħr-i āħar, Baħr-i dīger, Nev'-i āħar, Nev'-i dīger*" gibi ifadeler göz önüne alınarak zemin şiirler tespiti çalışıldı. Diğer şiirlerin çoğunda da gazelin nazire olduğunu belirten ifadeler vardır. Buna göre zemin şiirler şâirleri, gazel numaraları ve kafîye/redifleri ile birlikte aşağıdaki tablodadır:

	ZEMİN ŞİİR GAZEL NO	ŞÂİR	Kafiye/Redif
1	1	Tâci-zâde Ca'fer Çelebi	-ânın öp
2	4	Cinānî	-ar/er kevkeb
3	11	Zātî	-âb
4	37	Resmî Çelebi	-ân elinden el-ğiyâş
5	42	Aħmed Paşa	-ân elinden el-ğiyâş
6	47	Bākî	-ân olmağa bā'is
7	48	Mesihî	-is
8	55	Üsküblü 'Aṭâ	-er kadeħ
9	64	Aħmed Paşa	-âr kadeħ
10	68	Bākî	-ânı kadeħ
11	69	Resmî Çelebi	-uħ
12	78	Bākî	-uħ
13	79	Necâtî Beg	-er güstâħ
14	89	Resmî Çelebi	-âb-ı telħ
15	100	Helâkî	-âb-ı telħ
16	110	Selmân-ı Kâzî	-erd
17	113	Selîmî	-end
18	123	Bākî	-end
19	146	Bākî	-âd
20	162	Üsküblü İshâk Çelebi	-erden lezîz
21	173	Şeyhî	-âk eyler
22	196	Hafî	-ân atar
23	201	Hafî	-âna çıkar
24	204	Necâtî Beg	-dan çıkar
25	209	Qaramanlı Nizâmî	-înden çıkar
26	212	Necâtî Beg	-ağıdur
27	224	Necâtî Beg	-alanur
28	227	'Amrî	-âr
29	244	Aħmed Paşa	-ândan haber verür
30	331	Selîkî	-ân yer yer
31	341	Ezherî	-üyuñdur
32	366	Selîmî	-ildür

33	382	Firākī	-ārıdur
34	413	Necātī Beg	-aşlaruz biz
35	436	Bākī	-āremüz
36	439	Ahmed Paşa	-āb göz
37	473	Revānī	-alemüz
38	476	Şarrafī	-aramaz
39	481	Hafī	-ās
40	486	Mesihī	-es
41	489	Bākī	-ā meclis
42	533	Zātī	-aş
43	580	Necātī Beg	-āna baş
44	595	Hayālī Beg	-āba baş
45	604	Üsküblü ‘Aṭā	-arz
46	614	Necmī	-āndan ğaraz
47	625	Prizrenli Şem‘ī	-ādan ğaraz
48	635	‘Adlī	-aṭ
49	644	Bākī	-ādan ḫaz
50	692	La‘lī	-āna tekellūf
51	701	Qaramanlı Nizāmī	-ıḳ
52	710	Hilālī	-aḳ
53	715	Remzī	-ād ancak
54	718	Āhī	-ār ancak
55	722	Hayretī	-em ‘aşıḳ
56	725	Süheylī	-āna şadaḳ
57	730	Ahmed Paşa	-ārı yok
58	735	Cem Sulṭān	-et ancak
59	744	Mestī	-ārum yok
60	760	Harīmī	-aḳ
61	781	Cem Sulṭān	-ār etsem gerek
62	803	Şāhidī	-ūn-şekil
63	806	Tāci-zāde Ca‘fer Çelebi	-āl
64	850	Tāci-zāde Ca‘fer Çelebi	-īl
65	856	Ahmedī	-īl
66	876	Üsküblü ‘Aṭā	-ār etdüm
67	883	Zātī	-ā gördüm
68	888	‘Aṭāyī	-etüm
69	909	Üsküblü İshāk Çelebi	-ānıyam
70	912	Şabāyī	-ā kıblem
71	932	‘Avnī	-āsından
72	938	Ahmed Paşa	-ādsın
73	948	Necātī Beg	-en
74	960	Hayālī Beg	-alabilmezsın
75	978	Helākī	-er olsun
76	981	Bahārī	-ākden
77	1004	Hayālī Beg	-ürdan

78	1009	‘Amrī	-ān ellerin
79	1013	Şeyhī	-ādan
80	1018	Necātī Beg	-ağ olsun
81	1026	Zātī	-ākem ben
82	1033	Mihri Hātūn	-ār olasin
83	1058	Gedāyī	-āra yakın
84	1065	Kemāl Paşa-zāde	-ām olsun
85	1080	Nūrī	-ān yolların
86	1083	Necātī Beg	-ā bugün
87	1088	‘Aṭāyī	-āneyi
88	1094	Tāci-zāde Ca‘fer Çelebi	-ād eyle
89	1099	Prizrenli Şem‘ī	-nce
90	1102	Necātī Beg	-ere
91	1108	Tālī	-elige
92	1112	Prizrenli Şem‘ī	-ayına
93	1115	Necātī Beg	-er ka‘beye
94	1120	Prizrenli Şem‘ī	-ān gönca
95	1123	Prizrenli Şem‘ī	-āsına
96	1128	Zātī	-andurdum yine
97	1131	Gedāyī	-er āheste āheste
98	1145	Sūzī	-āğını
99	1151	Ḥadidī	-āh dēdi
100	1168	Ḥızır Beg	-ağındadır daḥı
101	1172	‘Amrī	-ān eyleyen sensin beni
102	1177	Ḥayretī	-eli
103	1190	Üsküblü İshāk Çelebi	-āme gibi
104	1193	Sa‘yī	-eşi
105	1199	Fiğānī	-en gibi
106	1202	Ḥayālī Beg	-āb gibi
107	1204	Āhī	-ārı gördüñ mi
108	1208	Necātī Beg	-ān uyḥusu
109	1210	Necātī Beg	-acı
110	1215	Necātī Beg	-āmı bayram étresi
111	1221	Şifāyī	-āna bayram étresi
112	1224	Fiğānī	-āy
113	1227	Ḳādirī	-ād eyledi

Bu ve bir sonraki bölümde yer alan tablolar incelendiğinde Tāci-zāde Ca‘fer Çelebi'nin *istedi na‘leynüñe yüz süre pervān ü hilāl/ bir nēce mismār-ı sīm oldı bu ol zerrīn düvāl* matlalı gazeline 44 nazire yazıldığı görülüyor. Bu adet, mecmuadaki bir gazele yazılan en fazla nazire adededir. Kafiye veya redif kullanımı olarak sayı bakımından ilk üç sırada olan şiirlerin diğerlerinin zemin şiirleri kopan varaklardır.

Bu sebeple Tâci-zâde Ca'fer Çelebi'nin gazelisten sonra en çok hangi şiirin tanzir edildiğine dair verilecek bilgiler sayı bakımından yanıltıcı olacaktır.

1.3. (*Mecmuada Yer Alan Şâirler*), 1.5. (*Mecmuada Kullanılan Kafiye ve Redifler*) ve bu bölümün tablosu incelendiğinde 194 ayrı redif ve kafiye kullanıldığı halde 113 zemin şiir olduğu görüldü. Eser bir nazire mecmuasıdır, bu yüzden en az 194 zemin şiirin olması gerekir. Aradaki fark, zemin şiirlerin bir kısmının kopan yapraklarda yer alması sebebiyledir.

1.5. Mecmuada Kullanılan Kafiye ve Redifler

Mecmuadaki kopukluklar sebebi ile zemin şiirler üzerinden bir kafiye/redif tablosu çıkarmak yeterli olmayacağı için mecmuanın tamamı değerlendirildi. Bu kopuk yapraklar, mecmuayı inceleyip doğru tespitler yapılmasına engeldir. En çok tercih edilen kafiye ve redifin başka olması muhtemeldir. Mevcut varaklardan hareketle ortaya çıkan tablo aşağıdadır.

Yalnız kafiye kullanılan şiirler tabloda *eğik* harflerle belirtildi:

	Kafiye/Redif	Başlangıç Gazel No	Bitiş Gazel No	Şiir Sayısı
1	-ânın öp	1	3	3
2	-ar/er kevkeb	4	6	3
3	-ârın öp	7	10	4
4	-âb	11	13	3
5	-îb	14	26	13
6	-ân-ile baḥş	27	36	10
7	-ân elinden el-ğiyâş	37	39	3
8	-ân el-ğiyâş	40	41	2
9	-ân elinden el-ğiyâş	42	46	5
10	-ân olmağa bâ'is	47	47	1
11	-is	48	54	7
12	-er kadeḥ	55	63	9
13	-âr kadeḥ	64	67	4
14	-ânı kadeḥ	68	68	1
15	-ûḥ	69	71	3
16	-âḥ	72	77	6
17	-uḥ	78	78	1
18	-er güstâḥ	79	88	10
19	-âb-ı telḥ	89	102	14
20	-ed	103	109	7
21	-erd	110	112	3
22	-end	113	125	13

23	-ed	126	145	20
24	-ād	146	146	1
25	-er lezīz	147	161	15
26	-erden lezīz	162	172	11
27	-āk eyler	173	186	14
28	-ār	187	195	9
29	-ān atar	196	199	4
30	-ār	200	200	1
31	-āna çıkar	201	203	3
32	-dan çıkar	204	208	5
33	-inden çıkar	209	210	2
34	-ūyuñdur	211	211	1
35	-ağıdur	212	223	12
36	-alanur	224	226	3
37	-ār	227	228	2
38	-āndur	229	238	10
39	-ārıdur	239	241	3
40	-ār eyler	242	243	2
41	-āndan haber vērür	244	247	4
42	-ānumdur	248	249	2
43	-et yēgdür	250	253	4
44	-aş oldılar	254	256	3
45	-üller	257	263	7
46	-em şandılar	264	265	2
47	-ānum şandılar	266	270	5
48	-er	271	288	18
49	-ül yēter	289	291	3
50	-er yēter	292	314	23
51	-ārıdur	315	330	16
52	-ān yēr yēr	331	340	10
53	-ūyuñdur	341	341	1
54	-āreler	342	352	11
55	-ān bağlanur	353	353	1
56	-ā çeker	354	358	5
57	-cik olur	359	361	3
58	-ālar néce bir	362	365	4
59	-ıldür	366	366	1
60	-ūr	367	372	6
61	-emdür	373	381	9
62	-ārıdur	382	384	3
63	-āsıdur	385	390	6
64	-ār olur	391	392	2
65	-ağlar	393	393	1
66	-ā mıdur	394	394	1
67	-ül olur	395	395	1

68	-ağa çeker	396	396	1
69	-aşlaruz biz	397	411	15
70	-üzümüz	412	412	1
71	-aşlaruz biz	413	416	4
72	-ensüz	417	418	2
73	-ārdur eglencemüz	419	421	3
74	-el olmaz	422	426	5
75	-āliyüz	427	430	4
76	-ā gözlemez	431	432	2
77	-īz	433	435	3
78	-āremüz	436	436	1
79	-āna şıǵmaz	437	438	2
80	-āb göz	439	442	4
81	-ārumuz	443	466	24
82	-ākümüz	467	472	6
83	-alemüz	473	475	3
84	-aramaz	476	480	5
85	-ās	481	485	5
86	-es	486	488	3
87	-ā meclis	489	489	1
88	-es	490	510	21
89	-ān āteş	511	521	11
90	-aş	522	539	18
91	-ağ olmuş	540	542	3
92	-andurmış	543	543	1
93	-ān āteş	544	573	30
94	-ār imiş	574	579	6
95	-āna baş	580	582	3
96	-āş	583	594	12
97	-āba baş	595	597	3
98	-āndan ħalāş	598	603	6
99	-arż	604	613	10
100	-āndan ħarāz	614	624	11
101	-ādan ħarāz	625	634	10
102	-aţ	635	643	9
103	-ādan ħaz	644	644	1
104	-ā ^c	645	653	9
105	-ende şem ^c	654	654	1
106	-aĝ	655	691	37
107	-āna tekellüf	692	697	6
108	-īf	698	699	2
109	-ān şaf şaf	700	700	1
110	-iķ	701	706	6
111	-āya baķ	707	709	3
112	-aķ	710	714	5

113	-ād ancaḳ	715	717	3
114	-ār ancaḳ	718	720	3
115	-ān ancaḳ	721	721	1
116	-em ʿaşıḳ	722	724	3
117	-āna şadaḳ	725	729	5
118	-arı yoḳ	730	734	5
119	-et ancaḳ	735	743	9
120	-ārum yoḳ	744	746	3
121	-uḳlık	747	750	4
122	-ār olıcaḳ	751	759	9
123	-aḳ	760	776	17
124	-el gerek	777	778	2
125	-ūluñ	779	780	2
126	-ār iletsem gerek	781	801	21
127	-ān-şekil	802	802	1
128	-ūn-şekil	803	805	3
129	-āl	806	849	44
130	-īl	850	864	15
131	-ārum benüm	865	871	7
132	-ūm	872	872	1
133	-āh-ı cem	873	875	3
134	-ār etdüm	876	882	7
135	-ā gördüm	883	884	2
136	-āş etdüm	885	887	3
137	-etüm	888	908	21
138	-ānyam	909	911	3
139	-ā kıblem	912	928	17
140	-ār şaḳın	929	931	3
141	-āsından	932	937	6
142	-ādsın	938	947	10
143	-en	948	959	12
144	-alabilmezsin	960	963	4
145	-ūn	964	968	5
146	-āzından	969	970	2
147	-ensin sen	971	977	7
148	-er olsun	978	980	3
149	-ākden	981	1003	23
150	-ūrdan	1004	1008	5
151	-ān ellerin	1009	1012	4
152	-ādan	1013	1017	5
153	-aḡ olsun	1018	1025	8
154	-ākem ben	1026	1032	7
155	-ār olasın	1033	1038	6
156	-ān	1039	1057	19
157	-āra yaḳın	1058	1064	7

158	-ām olsun	1065	1071	7
159	-ān olsun	1072	1079	8
160	-ān yolların	1080	1082	3
161	-ā bugün	1083	1085	3
162	-āl etmek neden	1086	1087	2
163	-āneyi	1088	1093	6
164	-ād eyle	1094	1096	3
165	-ā ile	1097	1098	2
166	-nce	1099	1101	3
167	-ere	1102	1107	6
168	-elige	1108	1111	4
169	-ayına	1112	1112	1
170	-a gele	1113	1114	2
171	-er ka'beye	1115	1119	5
172	-ān gönca	1120	1122	3
173	-āsına	1123	1127	5
174	-andurdum yine	1128	1130	3
175	-er āheste āheste	1131	1134	4
176	-ān eglencesi	1135	1140	6
177	-eri	1141	1144	4
178	-āğın	1145	1148	4
179	-ād eyledi	1149	1150	2
180	-āh dedi	1151	1165	15
181	-āleleri	1166	1167	2
182	-ağındadır dağı	1168	1171	4
183	-ān eyleyen sensin beni	1172	1176	5
184	-eli	1177	1189	13
185	-āme gibi	1190	1192	3
186	-eşi	1193	1198	6
187	-en gibi	1199	1201	3
188	-āb gibi	1202	1203	2
189	-ārı gördüñ mi	1204	1207	4
190	-ān uyhusı	1208	1209	2
191	-acı	1210	1214	5
192	-āmı bayram etresi	1215	1220	6
193	-āna bayram etresi	1221	1223	3
194	-āy	1224	1226	3
195	-ād eyledi	1227	1232	6

Tablo incelendiğinde toplam 385 şiirde yalnız kafiye, 847 şiirde ise redifle birlikte kafiye kullanıldığı görüldü. Eldeki yapraklara göre 44 gazelle -āl kafiyeli şiirler sayı bakımından ilk sırada, -ağ kafiyeli şiirler 37 gazelle ikinci sırada ve -ed kafiyeli şiirler 20 gazelle üçüncü sıradadır. Bu şiirlerden zemin şiiri belli olan yalnızca Tāci-

zāde Ca‘fer Çelebi'nin *istedi na‘leynüñe yüz süre pervān ü hilāl/bir nēce mismār-ı sīm oldı bu ol zerrīn düvāl* matlalı gazelidir.

Redif bakımından tabloyu incelediğimizde ilk sırada 30 şiirle *-ān āteş* redifli gazeller vardır. Sonra sırasıyla 24 gazelle *-ārumuz*, 23'er gazelle de *-er yēter* ve *-ākden* redifli şiirler gelmektedir. Bu sıralamaya alınan gazellerin hiçbirinin zemin şiirleri elde değildir.

Mecmuada kafiye harflerinin başladığı yerlerin çoğu kopan yapraklardadır. Bu yüzden hangi kafiyenin hangi gazelle başladığını göstermek için aşağıdaki tablo hazırlanmıştır. Tablonun son sütununda o harfle yazılan toplam gazel adedi de verilmiştir:

	ŞİİRİN BAŞLADIĞI HARF	BAŞLANGIÇ GAZEL NO	BİTİŞ GAZEL NO	TOPLAM ŞİİR
1	be	1	26	26
2	ş	27	54	28
3	ha	55	71	17
4	hı	72	102	31
5	dal	103	146	44
6	zel	147	172	26
7	ra	173	396	224
8	ze	397	480	84
9	sin	481	510	30
10	şın	511	579	69
11	şad	580	603	24
12	dad	604	634	31
13	tı	635	643	9
14	zı	644	644	1
15	‘ayın	645	654	10
16	ğayın	655	691	37
17	fe	692	700	9
18	ka	701	776	76
19	ke	777	801	25
20	lam	802	864	63
21	mim	865	928	64
22	nun	929	1087	159
23	he	1088	1134	47
24	ye	1135	1232	97

1.5.1. İkilemelerle Kurulan Redifler, Dikkat Çeken Redif ve Kafiyeler, Sanatlı Söyleyişler

Selîkî'nin 331 numarada kayıtlı *tenümden oklarıñ zahmından aksa n'ola kan yèr yèr/ ciger hün olmuş idi yol bulup oldu revân yèr yèr* matlalı gazeli ve ona söylenen 9 nazirede geçen *-an yèr yèr* redifi; Gedâyî'ye ait 1131 numarada kayıtlı *şarâb-ı nâz içüp dilber gider âheste âheste/ êder 'uşşâkı yanından güzêr âheste âheste* matlalı gazeli ve ona söylenen 4 nazirede geçen *-er âheste âheste* redifi ikileme ile kurulan redif örneklerindedir. (Bâkî'nin tanzir edilmemiş *-ân şaf şaf* redifli gazeli dikkate alınmamıştır). Süheyli Beg'in 725 numarada kayıtlı *vêrdi revnaç çü şehâ 'asker-i oşmâna şadağ/ tañ degül ger êrişe kâdr-ile keyvâna şadağ* redifli gazeli ve ona söylenen 4 nazire, *şadağ* redifi etrafında savaş, yiğitlik, özellikle ok ve diğer savaş aletleri hakkındaki tasvirlerle dikkat çekmektedir. Cem Sultân'ın 781 numarada kayıtlı *gönlümi zülfüñ gamından bî-karâr êtsem gerek/ ol perîşânlıkda 'aqlum târmâr êtsem gerek* matlalı gazeli ve ona söylenen 20 nazirede kullanılan *-âr êtsem gerek* redifi, beyitlerin nesre çevirilerine ahenkli bir söyleyiş katmaktadır. Necâtî Beg'in 1115 numarada kayıtlı *beñzedürken yâr eşigin ehl-i diller ka'beye/ başlamamış idi ibrahîm-i âzer ka'beye* matlalı gazeli ve nazirelerinde ibadet, insan sevgisi, kalp kırmama, gönlün Kâbe'den yüce olması, Kâbe'nin etrafındaki süslemeler, örtüsü, İbrâhîm (as) tarafından inşası hakkında bilgiler verilmiştir; kullanılan kafiyenin anlama etkisi ön plandadır. 'Amrî'ye ait 1172 numarada kayıtlı *öldürüp hâk ile yeksân eyleyen sensin beni/ kanlu yaşum içre gâlân eyleyen sensin beni* matlalı gazeli ve ona söylenen 4 nazirede *-ân eyleyen sensin beni* redifi, söyleyiş bakımından diğer gazellere nazaran bu şiirlere ayrı bir ahenk katmaktadır.

Farklı bir kullanıma Harîmî'nin 760 numarada kayıtlı *levh-i gönüilde yazdı elif kaddüni çü hâk/ 'ışkuñ mu'allimi baña vèrdi o dem sebak* matlalı ve *mey-gün lebüñ hevâsına bağı kebâb olup/ yüregi kanın içdi harîmî çanağ çanağ* maktalı gazeli ve ona söylenen 16 nazire örnek gösterilebilir. *-ağ* kafiyeli bu şiirlerde ahenk birkaç beyit hariç hep ikilemelerle sağlanmıştır: *tabağ tabağ, sebak sebak, kabağ kabağ, çanağ çanağ, ayak ayak, konağ konağ, varak varak, kucağ kucağ, yatağ yatağ, be bak be bak, bucağ bucağ, ocağ ocağ, şokağ şokağ, alağ bulak, budak budak, ırak ırak, yumak yumak* ve *kulak kulak*.

873 numarada kayıtlı H̄ayālī Beg'in *ēy dil ḥabāb-ı sāgar imiş bārgāh-ı cem/ āvāreler hevāsına tābī' sipāh-ı cem* matlalı gazeli ve ardından gelen 2 şiirde, efsanevî hükümdar Cem etrafında gelişen hayaller dikkate değerdir.

187 numarada kayıtlı zemin şiiri kopmuş olan Rızāyī'nin *derdümi bilmek dilerseñ sensüz ēy 'ayyār yār/ ḥançer-i cevriñle bağrum gel berü ēy yār yar* matlalı gazeli ve takip eden 8 gazelde ahenk zül-kâfiyeteyn ile sağlanmış: *'ayyār yār, mekkār kār, gülnār nār, her-bār bār, düşvār var, yāra yār, iş'ār 'ār, ağyār yār, gülzār zār, tātār tār, dīdār dār, bīmār mār, yalvar var, yanar nār, inkār kār, eş'ār 'ār, dildār dār, tīmār mār, refār tār, ve tūmār mār.*

Sākī Beg'in *ēy güzellik göginiñ mäh-ı münevver kameri/ şād kıl gönlümi gün gibi tulu' et seherī* matlalı 1141 numaralı gazelinde itibaren Derviş Hasan Çelebi'nin 1142 numaralı gazeli, Edirneli Nazmī'nin 1143 numaralı gazeli ve Manastırlı Celāl Beg'in 1144 numaralı gazeli *reddü'l-acüz ale's-sadr* sanatının örneklerindedir. Mecmuada yalnızca dört gazel bu sanatla yazılmıştır.

Mecmuada harflerin Arap alfabesindeki yazımları üzerinden birçok sanatlı söyleyiş yapılmıştır:

kim kılsa nazar saña görür cânı muşavver/ ēy turreleri cīm ü kaşı nūn u elif-ḳad (Sevdāyī G. 131/2)

[Ey kakülleri cim (ج), kaşı nun (ن) ve elif (ي) boylu sevgili, sana kim baksa cân (جان) tasvirini görür.]

ḥarf-i ebcedden degüldür ḥarf-i 'ayn u şīn ü ḳāf/ ibn-i rūḥ okur anı ne bilsün ibn-i eb ü ced (Kemāl G. 144/2)

[Ayn (ع), şın (ش) ve kaf (ق) harfleri, ebcet harflerinden değildir, onları (ancak) aşk (عشق) çocuğu okur, babası atası olan onu ne bilsin.]

elif ḳaddiyle görsem ağzı mīmi/ gönül eydür ki ben bī-māra emdür (Çākerī G. 375/3)

[Gönül, sevgilinin elif (ي) boyuyla mim (م) ağzını görürse, "Ben hastaya ilaçtır/em (م).", der.]

göñül zülf ü dehānuñ dāl u mīmin/ kaçan kim görse eydür dem bu demdür
(Nizāmī G. 378/3)

[Gönül, saçın ve ağzın dāl (ذ) ve mim (م) harfine benzer, onları kim ne zaman görse "An bu andır/dem (دم) bu demdir!", der.]

şekl-i āh-ile ten-i pür-derdi tezyīn eyledüm/ ş'ol kadar çekdüm elif ol deñliü
yağdum tāze dāğ (Şikārī G. 679/4)

[O kadar elif (ل) çektim ve o kadar taze dağ (د) yaktım ki, dert dolu vücudumu ah şekli (أ) ile süsledim.]

kim-durur cānā senüñ zülfüñle eden kıl ü kāl/ cīm ü dāli çün kim olmuşdur
anuñ 'ayn-ı cidāl (Refikī G. 811/1)

[Ey can, senin zülfünü çekiştiren kimdir; çünkü onun cim (ج) ve dāli (د) ceddî (جد), cidālî (جدال)/savaşın ta kendisi olmuştur.]

ş'ol elif kaddiyle zülfi dālîni ol dil-rübā/ 'arz eder 'uşşāka 'ālemde eyü ad eyledi
(Me'ālī G. 1231/3)

[O sevgili, şu elif (ل) boyu ve dal (د) misali kıvrıkcık saçını âşıklara gösterdi (de böylece) dünyada iyi ad (أ) bıraktı.]

1.6. Mecmuada Kullanılan Vezinler

Mecmuada yer alan bütün şiirler tarandığında, en çok kullanılan veznin *Remel-i müsemmen-i mahzûf* ve *Remel-i müsemmen-i mahbûn-ı maksûr* olduğu görülmektedir.

Kullanılan bahir ve kalıplar, kullanım adetleri şu şekildedir:

BİRİNCİ DAİRE (DĀ'İRE-İ MU'TELİFE):

Remel [Koşma]:

Remel-i müsemmen-i mahzûf: 543 kez

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

- + - - / - + - - / - + - - / - + -

Remel-i müsemmen-i mahbûn-ı maksûr: 155 kez

Fe'ilātün (fā'ilātün) fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün (fe'ilān)

+ + - - / + + - - / + + - - / + + -

Remel-i müseddes-i mahfûz: 17 kez

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

- + - - / - + - - / - + -

Hezec: [Türkü]:

Hezec-i müsemmen-i sâlim: 156 kez

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -

Hezec-i müsemmen-i ahreb-i mekfûf-ı mahzûf: 71

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

- - + / + - - + / + - - + / + - -

Hezec-i müseddes-i mahzûf: 62 kez

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

+ - - - / + - - - / + - - -

Hezec-i müseddes-i ahreb-i makbûz-ı maksûr: 2 kez

Mef'ülü mefā'ilün mefā'il

- - + / + - - + - / + - -

İKİNCİ DAİRE (DÂ'İRE-İ MUHTELİFE):

Muzârî [Benzer]:

Muzârî'-i müsemmen-i ahreb-i mekfûf-ı mahzûf: 147 kez

Mef'ülü fā'ilatü mefā'ilü fā'ilün

- - + / - + - + / + - - + / - + -

Muzârî'-i müsemmen-i ahreb-i maksûr: 19 kez

Mef'ülü fā'ilatün mef'ülü fā'ilatün

- - + / - + - - / - - + / - + - -

Müctes [Kopuk]:

Müctes-i müsemmen-i mahbûn-ı mahzûf: 40 kez

Mefā'ilün fe'ilatün mefā'ilün fe'ilün

+ - + - / + + - - / + - + - / + + -

ÜÇÜNCÜ DAİRE (DÂ'İRE-İ MÜTENEVVI'A):

Hafîf [Yegni]:

Fe'ilatün mefā'ilün fe'ilün: 12 kez

+ + - - / + - + - / + + -

Recez [Titrek]:

Müsemmen-i matvî-yi mahbûn: 6 kez

Müfte'ülün mefâ'ilün müfte'ülün mefâ'ilün

- + + - / + - + - / - + + - / + - + -

DÖRDÜNCÜ DAİRE (DÂ'İRE-İ MÜŞTEBİHE):

Müsemmen-i Matvî-yi Meksûf: 2 kez

Müfte'ülün fâ'ilün müfte'ülün fâ'ilün

- + + - / - + - / - + + - / - + -

1.7. Mecmuada Yer Alan Şâirlerden Divanı Yayınlanmış Olanlar

Câmi'ü'n-Nezâ'ir'deki şâirlerden bir kısmının divanı yayınlanmıştır. Bu divanlarla mecmuadaki şiirler karşılaştırıldı. Metni ortaya koymakta yazma esas alınsa da, nesre çeviride anlama daha uygun olan divandaki biçim ise o tercih edildi. Bu durumda ortaya çıkan farklar dipnotta belirtildi. Divanı yayınlanan şâirler alfabetik olarak şu şekildedir:

‘Adlî, ‘Adnî, Āhî, Aḥmed-i Dā’î, Aḥmed Paşa, Aḥmedî, ‘Amrî, ‘Āşık
Çelebi, ‘Aṭâyî, ‘Avnî

Bahārî, Bākî, Başîrî, Bālî, Behiştî, Bursalı Raḥmî

Celîlî, Cem Sultân, Cemālî, Cenābî Paşa, Cinānî

Çākerî

Edirneli Nazmî, Edirneli Şevkî, Emrî

Fevrî, Fiğānî

Gelibolulu Sun’î, Gülşenî, Gülşeni Şaruḥānî

Ḥafî, Ḥarîmî, Ḥāverî, Ḥayālî Beg, Ḥayretî, Hecrî, Helākî, Hilālî, Ḥudāyî

Ḳara Fazlî, Ḳaramanlı Nizāmî, Kāsım, Kemāl Paşa-zāde, Kelāmî

Lāmi’î Çelebi, Le’ālî

Manastırlı Celāl Beg, Me’ālî, Mecdî, Mehdî, Mesîḥî, Mihrî Ḥātün,

Müdāmî, Muḥibbî, Mu’idî, Murādî, Müdāmî, Münîrî, Mürekkepçi

Enverî

Necātî Beg, Nev’î, Nihānî

Prizrenli Şem’î

Raḥîmî, Revānî

Şabāyî, Şarıca Kemāl, Sebzî, Seḥābî, Seḥî Beg, Selîkî, Selîmî, Sevdāyî,

Süheylî, Sürürî

Şemsî Paşa, Şeyhî
Tâci-zâde Ca‘fer Çelebi, Taşlıcalı Yahyâ
Ubeydî, ‘Ulvî, Uşûlî
Üsküblü ‘Aţâ, Üsküblü İshâk Çelebi, Üsküdarlı ‘Aşķî
Vaşfî, Vechî, Vuşûlî
Yetîm
Za‘îfî, Zâti

1.7.1. Yayımlanmış Divanlarda Yer Almayıp Mecmuada Karşılaşılan Gazeller

Bir önceki bölümde divanı yayımlanan şâirlerin alfabetik olarak listesi verilmişti. Bu bölümde de şâirlerin yayımlanan divanlarında yer almayıp mecmuada ortaya çıkan şiirleri tespit edildi. Şâirin adının yazına gazelin *Câmi‘u’n-Nezâ‘ir*'deki gazel numarası eklendi:

‘Adlî: 410, 587, 869
‘Amri: 1009
‘Aşķ Çelebi: 1104, 1105
Bâķî: 699, 706, 778, 1032
Bâlî: 805
Behiştî: 27, 626, 836
Bursalı Raḥmî: 1098
Celîlî: 279, 994, 1069, 1076
Cem Sultân: 1014
Cemâlî: 408, 923
Cinânî: 3, 356, 742
Edirneli Nazmî: 159, 300, 645
Gelibolulu Sun‘î: 812, 1068
Ḥafî: 201
Ḥarîmî: 1085
Ḥâverî: 1005
Hilâlî: 381
Kara Fazlî: 270, 442, 1006
Kemâl Paşa-zâde: 379, 563, 817, 864, 914

Kelāmī: 809

Me'ālī: 241

Mehdī: 807

Müdāmī: 12

Muḥibbī: 158, 232, 316, 355, 377, 569, 578, 833, 837, 929, 941, 942, 980,
1010, 1012, 1091, 1132, 1214, 1231

Murādī: 136

Şāfī: 765, 1061

Şarıca Kemāl: 193, 195, 828

Sebzī: 435

Süheylī: 725

Şemsī Paşa: 758

Şevkī: 106, 240

Tāci-zāde Ca'fer Çelebi: 1134

Ubeydī: 764

‘Ulvī: 176

Vuşulī: 262

Zātī: 535, 751

İncelememize göre 36 şairin toplamda 82 gazeli yayımlanan divanlarında yer almamaktadır. Divanında olmayıp da bu mecmuada yer alan gazel sayısı bakımından 19 şiirle ilk sırada Muḥibbī vardır. Onu sırasıyla 5 şiirle Kemāl Paşa-zāde, 4'er şiirle de Bāķī ve Celilī takip etmektedir. Müstensihin başlıklarda yaptığı hatalar düşünüldüğünde, basılmış divanlarda yer almayan bu gazeller diğer nazire mecmuaları ile kıyaslandı. Şâirlerin alfabetik sırasına göre Edirneli Naẓmī'nin *Mecma'ü'n-Neẓā'ir*'inde 'Adlī'nin 869. gazeli 'Azlī, Edirneli Naẓmī'nin 159. gazeli Remzī, Edirneli Naẓmī'nin 300. gazeli Naẓmī-i Sarāyī, Gelibolulu Sun'ī'nin 812. gazeli Defterī Muḥammed, Kemāl Paşa-zāde'nin 379. gazeli Vişālī, Kemāl Paşa-zāde'nin 563. gazeli Ḥadīdī, Kemāl Paşa-zāde'nin 914. gazeli Hilālī, Me'ālī'nin 241. gazeli Bālī, Murādī'nin 136. gazeli Moñla 'İzārī adıyla kayıtlıdır. Gazellerin adı geçen şâirlere ait olup olmadığı kesin olarak tespit edilemediği için, bu gazel numaraları *italik* olarak verildi. Kaynakçada esas alınan Muḥibbī Divan'ında yer almayıp mecmuada

karşılaşılan ait gazellerin tamamı, Kemal Yavuz ve Orhan Yavuz'un hazırladığı divanda mevcuttur.¹⁹

Çalışmadaki Fevrî'ye ait şiirlerin hiçbiri, Ali Nihad TARLAN'ın "*Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. asır Divan Şiiri Rahmî ve Fevrî*" başlıklı fasikülünde yer almamaktadır.²⁰ İşretî'ye ait gazeller adı geçen çalışmanın ikinci fasikülünde²¹; Kâtibî'ye ait gazeller aynı çalışmanın üçüncü fasikülünde²²; Sâni'ye ait şiirler de aynı çalışmanın dördüncü fasikülünde yer almamaktadır.²³

1.8. Metin Hazırlanırken Tutulan Yol

Câmi'ü'n-Nezâ'ir'in metni hazırlanırken gazeller çeviriyazı alfabesi ile yazıldı. Gazellerin vezinleri metinde gazelle numarasının hemen altına eklendi. Gazeller yayımlanmış divanlarda yer alıyorsa karşılaştırmalar yapıldı, esas olan yazmanın metnini ortaya koymak olduğundan yazmadaki hali tercih edildi. Fakat nesre çevirilerde yayımlanmış divanlardaki biçim anlama daha uygunsa metne o yazıldı, dipnotlarda bu fark belirtildi. Divanlarla karşılaştırılan gazellerin yayımlanmış divanlardaki gazelle numaraları da dipnotta gösterildi. Gazellerin başlıklarında şâirler hakkında verilen bilgiler, şiirin zemin şiir ya da nazire olduğunu gösteren ifadeler dipnotta nesre çeviriden önce çeviriyazı alfabesi ile yazıldı. Gazelin yazmada hangi sayfada yer aldığı dipnotta belirtildi. Mecmuanın çok sayıda varağının kopuk olması ve ciltlenirken bazı sayfaların yerlerinin değişmesi sebebi ile gazellerin yazmada hangi pozda yer aldığı bilgisi de parantez içinde yazıldı. Metinde eksik olan kısımlar, gazelle yayımlanmış divanlarda yer alıyorsa oradan, yer almıyorsa diğer nazire mecmualarından tamamlandı. Tamamlanan yerler köşeli parantez içinde yazıldı. Yazmada gazelin başlığında şâir adı yazılmamışsa, dipnotta şâirin adı köşeli parantez içinde verildi. Başlıklarla ilgili kısım tamamlandıktan sonra gazellerin beyit sırasına göre nesre çevirisi yapıldı. Nesre çevirilerde mümkün olduğunca metne eklemeler yapılmadı. Metne eklemesi yapılmadı.

¹⁹ Kemal Yavuz, Orhan Yavuz, *Muhibbi Divanı: Bütün Şiirleri (İnceleme-Tenkitli Metin)*, İstanbul 2016, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 1-2 c, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı yayınları 69, Edebiyat ve sanat serisi 18.

²⁰ Ali Nihad Tarlan, *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. asır Divan Şiiri Rahmî ve Fevrî*, İstanbul 1948, İstanbul Üniversitesi Yayınlarından No: 356, Seri 1, Fasikül 1.

²¹ Ali Nihad Tarlan, *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. asır Divan Şiiri Ubeydî-Aşkî-Şem'i-İşretî*, İstanbul 1948, İstanbul Üniversitesi Yayınlarından No: 356, Seri 1, Fasikül 2.

²² Ali Nihad Tarlan, *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. asır Divan Şiiri Ulvî-Me'âlî-Nihanî-Feyzî-Katibî*, İstanbul 1948, İstanbul Üniversitesi Yayınlarından No: 356, Seri 1, Fasikül 3.

²³ Ali Nihad Tarlan, *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. asır Divan Şiiri Revânî-Hayretî-Haverî-Ahî-Peyâmî-Sanî*, İstanbul 1948, İstanbul Üniversitesi Yayınlarından No: 356, Seri 1, Fasikül 4.

gerektiye bu kısımlar parantez içinde yazıldı. İki anlama gelen ifadelerin karşılıklarının yazımında, anlamlar arasında eğik çizgi kullanıldı.

393., 394., 395. ve 396. gazeller, yazmada farklı sayfalardayken kafiye harfi sebebi ile 13b'deki şiirlerin hemen sonuna eklendi. 1079. gazelden sonraki üç gazel mükerrer yazılmıştır, bu sebeple tekrar yazılmadı. 5b sayfasının derkenarında mecmuanın genel yazım şablonuna uymayan ve bir kısmı silinen üç gazel metne alınmadı. Gazellerin tanziri ile yazılan bir nazire mecmuası olan *Cāmi' u'n-Nezā'ir*'in genel yapısına uymayan 41b'de başlayan *Pendnāme-i 'Azmi Efendi* başlıklı mesnevi, 106a'nın derkenarında farkı bir yazı türü ve dörtlük nazım birimi ile yazılmış başlıksız bir manzume, 118a'da *Qahve Şarkısı* başlıklı şiir, 127a'da *Nef'ī*'ye ait kaside metne alınmadı. 114b'de *Bāḳī*'ye ait farklı bir yazı türü ile yazılmış, kafiye sırası gözetilmeksizin gelişigüzel derlenmiş beş gazel ve 126a'da farklı bir yazı türü ile yazılmış, mecmuanın genel sayfa yapısından farklı bir şekilde dizilmiş altı gazel, yazmaya sonradan eklendiği düşünülerek metne dahil edilmedi.

2. MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler T. 2955 numarada kayıtlı *Cāmi' u'n-Nezā'ir* adlı eser, başlıklarında şâirler hakkında biyografik bilgiler bulundurması bakımından değerlidir. Bu bilgiler tespit edildi ve benzer nazire mecmuaları ile karşılaştırıldı. Gazellerde geçen dikkat çekici kullanımlara değinildi. *Pervāne Bey* nazire mecmuasından istifade edilerek derlenen *Cāmi' u'n-Nezā'ir*'in *Pervāne Bey*'e katkılarına da değinildi.

2.1. Başlıklarda Verilen Bilgiler

Cāmi' u'n-Nezā'ir tezkire hüviyeti taşıyan, biyografik bilgiler veren nazire mecmualarındandır. Bu tarz mecmualarda şiir başlarında şâirler, şiirlerin yazılış hikayeleri, şâirlerin eserleri ile ilgili muhtelif bilgiler yer alır. Aşağıdaki tabloda gazel numarası sırasına göre başlıklarda verilen bilgiler not edilmiştir:

GAZEL NUMARASI	BAŞLIKTA VERİLEN BİLGİLER	GAZEL NUMARASI	BAŞLIKTA VERİLEN BİLGİLER
30	Quzātdan Ḥasan Efendi	745	Sinānī-i kātib
37	Burusalı Ressām Resmī Çelebi	803	Pīr Şāhidī merḥūmuñ şi'r hakkında risāleleri

			vardur
46	Fazlī-i Sitambulī	804	Ḥilmī-i Bursevī muḳāṭa‘āt kātiblerinden idi
48	Merḥūm Mesīḥī Beg	818	Defterī Muḥammed Beg
50	Sürürī-i müderrisī	823	Necātī Beg muşāḥiblerinden Cāmi‘ī
72	Zātī Balıkesirli'dür ismi Baḥşī'dür İslambol'da vefāt etmişdür	824	Şun‘ī-i maḳbūl Gelibolılı'dur
103	‘Aṭāyī Çelebi vezir-zādedür ‘Ivaż Paşa Oğlu demekle meşhürdür	834	Ehl-i ‘ilm ṭā’ifesinden müderrisīn silkinden Āgehī Çelebi
113	Sultān Selīm Ḥān bağzılar bu ğazeli Sürürī-i ‘Acem’üñdür derler ḥayr Allāhu a‘lem Sultān Selīm Ḥānuñ'dur	859	Dānişmend Rāhī
123	Çarġa-zāde Bakī Çelebi	878	Ferruḥī vaṭan-ı aşliyyesi Akḫışar idi
173	Şu‘arānuñ ḳudemāsından Germiyanlı Ḥusrev ü Şirīn mü’ellifi şu‘arānuñ şeyḫi olan Şeyḫī	882	Ḥudāvendigār bendelerinden Āşafī Beg
196	Sultān Meḥammed Ḥān şā‘irlerinden Ḥafī-i Edirnevī	884	Merḥūm Şubḫī ḳāzī
201	Selefdən Ḥafī	886	Raḫīmī ehl-i fuṣalādur
211	Dānişmend silkinden Bī- kesī	887	‘Ayānī ḫalīfe
221	Çara Çelebi Efendi, maḫlaş Hecrī'dür	888	‘Aṭāyī çelebi Murād Ḥān mādiḫlerindendür
248	Anadolu Beglerbegi olan Cenābī Paşa	897	Pirī Paşa-zāde Meḥmed Çelebi maḫlaş Rāzī'dür
331	Ḳuzātdan merḥūm Selīḳī-i ḳādī	901	Meşāyih ṭā’ifesinden Rodoslu Naḫīfī Efendi
332	Dānişmend-i Rızāyī	917	Cāmi‘ī Necātī muşāḥiblerindendür İslambol'da Edirneḳapusu'nda yatar mezarı andadır
341	Ezherī-i Sitambulī Eyyūbe'l- Ensārī'de vefāt etmişdür	931	Ṭurnacıbaşı oğlu merḥūm Yetīm ‘Alī

			Çelebi fermâyed mezarı Eyyüb'dedir
349	Merhûm Zâtî	932	Merhûm u mağfûr Sultân Muḥammed Hân-ı güzîn fermâyed maḥlaş-ı şerîfleri 'Avnî'dür
352	Elâyî Beg ba'zılar ğayrînüñdür dèrler	934	Merhûm Maḥmud Paşa merhûm Sultân Muḥammed'e vezîr-i a'zam olmuşlar idi ya'nî bir menba'ı uç uğurdan zabt' etmişler idi maḥlaş-ı şerîfleri 'Adnî'dür nevverallâhu merḳadehû
368	Cem Sultân Sultân Bâyezid oğlıdur Fireñgîstân'a kaçdı	935	Sa'dî Rûm şâ'irlerinden Sa'dî-i dertdür bunlar Cem Sultân Sa'dî'si demekle meşhûrdur
410	Merhûm ve mağfûr Sultân Bâyezîd Hân goft maḥlaş-ı şerîfleri 'Adlî'dür birâderleri Cem Sultân'uhn dergâh-ı Cem dèrlerdi	939	Merhûm Müftî 'Alî Çelebi'nüñ oğlu Rûhî Çelebi
413	Merhûm Necâtî Beg	945	Aḳḫışarlı Ferruḫî
415	Müderrişinden Fevrî Efendi	949	Sultân Bâyezid şâ'irlerinden Şevḳî-i 'Atîḳ
418	Helâkî şâhib-i dîvândur envâ'-ı ma'ârif ile ârestedür	950	Merhûm Ferecikli Hâdîdî ḥadde 'ilminde pehlivân-ı 'âlim imiş
419	Niyâzî fermâyed merhûm Hudâvendigâr bendelerinden sipâhiyân ṭâifesinden idi	951	Merhûm 'Amrî-i ḳâzî
422	Sâbıḳda gelen Ḳâsım Paşa fermâyed maḥlaş-ı Şâfî'dür	956	Merhûm Râyî Beg Hudâvendigâr bendelerinden idi
423	Ṭâlî'î Çelebi Sultân Selîm Hân zamânında Yeñiçeri kâtibi olmuşdur Ka'be yolında vefât etmişdür	979	Ḳınalızâde Müslimî Çelebi şimdilik Rodos ḳazîsidur

424	Ꞑuzāt cinsinden ‘Aṭā-i Üskübî merḥûm şāhib-i dîvāndur	1003	Ḥudāvendigār bendelerinden Şadâyî Beg Ḥoten ṭāifesindendür
428	Ḥāverî Efendi el’ân Ğalaṭa kâzîsîdur	1005	Ğalaṭa kâzîşî Ḥāverî Çelebi
431	Rûmeliden Sûzî	1009	Ꞑuzâtdan ‘Amrî Efendi
433	Ṭrabzonlı merḥûm Fiĝāni	1010	Süleymân-rif’at İskender-‘azamet pâdişāhimuz Sulṭân Süleymân Ḥân ‘ömr-i devlet ziyād-bād
434	‘Aṭā Çelebi merḥûm Mevlânâ Geştî’nüñ oĝlıdur Eyüb'de vefât etmişdür	1011	Küttâb cinsinden Sinânî
437	Merḥûm Aḥmed Paşa	1013	Şeyḥî şu‘arānuñ ḳudemāsındandur
439	Bu şi‘re zü’l-kāfiyeteyn dērler be-ĝāyet güç-durur Sulṭân Meḥemmed Ḥân-ı güzîn zamānında Nevâyî ḥâzretleri göndermişlerdür Aḥmed Paşa daḥı bu şi‘ri nazîre dēyüp göndermişler anlar daḥı taḥsîn ü belîĝ etmişler söz çoḳdur ihtisār etdük	1014	Sulṭân Cem nevverallāhu merḳadehü
440	Zātî merḥûm Zātî bir şā‘irdür ki bu pervāzda kimesnede bulunmaz	1031	Ḥvānende ‘Abdi’z-zarîf ḳuzāt ṭāifesindendür
442	Fazlî-i Sitambulî merḥûm Zātî perverlerindendür	1042	Merḥûm Menemenli Esirî
443	Şu‘arānuñ ḳudemāsından Ḥusrev ü Şirîn mü’ellifi Mevlânâ Şeyḥî fermāyed	1084	Şehzāde ḥâzretleri Sulṭân Selîm Ḥân ‘ömr-i devlet-i şevket-i ‘azîz ziyād-bād
445	Bahārî merḥûm kâzî mükemmel dîvânı vardur	1085	Selefden Ḥarîmî Efendi
448	Āḥî Çelebi merḥûmuñ Ḥüsn-i Dil adlı bir kitâbı vardur	1090	Yegen-zāde merḥûm Sinân Çelebi Efendi evvelâ Şām kâḳısî oldılar Sulṭân Selîm Ḥân ḥâzretlerine defterdâr oldılar yüz aḳçeyle Şemāniye

			müdürrisi iken vefât étdiler söz çokdur ihtişâr olundı
452	Rumeliden Süzî şu'arânuñ mümtâzındandır	1091	Muhibbî Halebî'dür
459	Figânî şu'arânuñ 'ulemâsındandır	1093	Qazzâz 'Ali Edirnevî'dür merhûm Sâgarî demekle meşhûrdur
460	Qazî-zâde Nazmî Çelebi	1100	İgneci Zârî merhûm Mudurnulu idi
461	Sebzî-i Sitambulî	1107	'İşretî kâdî Boğazhisarlı'dur İslambol yanındadır
467	Merhûm Hayâlî Beg	1108	Tâli'î Çelebi Sultân Selim Hân hazretlerine Ayas Paşa Ağa'yıñan yeñiçeri kâtibi oldulardı
476	Mehemmed Hân mâdiğlerinden Şarrâfî	1118	Merhûm Zâtî
477	Āfitâbî merhûm Şehzâde Sultân Aħmed şâ'irlerinden idi	1129	Vechî çelebi tafşîl-i eşer ihtişâr olundı
522	Merhûm Hayretî	1130	Esîrî-i Selef
544	Veliyyüddîn oğlı Aħmed Paşa	1135	Selefden şâhib-i dîvân merhûm Harîmî Beg
557	Sâbıkdan defterdâr olan Şemsî Çelebi	1136	Merhûm Maħremî Çelebi sâbıkdâ Ğalaťa nâibi idi mükemmel dîvânı vardır söz çok ihtişâr étdük
581	Şevkî-i Sitambulî	1137	Mevlânâ Râmi ehl-i 'ilm silkinden danişmend taifesindeñdür
587	Merhûm u mağfûr Sultân Bâyezîd Hân	1139	Qurbî-i merhûmuñ vaťañ-ı asliyyesi İzniğ'dür nece pâre kitâb da te'lîf étmîşdür
603	Merhûm Câmî	1142	Vardarlı Dervîş Hasan Çelebi
621	Hâmîdî Beg tã'ife-i silahdârândandır	1154	Nazmî Câmî'u'n- Nezâir bunuñdur
641	Şâmil-zâde Şâmî beğ	1168	Sâbıkdan İslambol każısı olan Hızır Beg

			Çelebi
670	Sürürî-i 'Acem	1169	Sa'dî-i Cem Sultân
683	Sa'yî-i kâdî be-gâyet eyü kâtibdür Memek-zâde demekle meşhûrdur	1170	Mefhar-ı Rûm olan Nizâmî Çelebi
696	Zindancı Şem'î	1193	Selefden Sa'yî Efendi şu'arânuñ be-gâyet mümtâzındandır böyle şâ'ir böyle tabî'at olmaz derler Sultân Bâyezîd Hân zamânında sarây-ı 'âlîde iç oğlanlar h'vâcesi idi
725	Şâhib-i livâ' olan Süheylî Beg	1205	Çandî ki vaţan-ı aşliyyesi Burusa'dur
744	Mestî-i selef Edirnevî'dür		

Tabloya bakıldığında verilen bilgilerden şairlerin **meslekleri** (Çuzâtdan Hasan Efendi, Ressâm Resmî Çelebi, Sürürî-i müderrisî, Dânişmend silkinden Bî-kesî, Anadolu Beglerbegi olan Cenâbî Paşa, Çuzâtdan merhûm Selîkî-i kâdî, Dânişmend-i Rızâyî, Müderrisinden Fevrî Efendi, Niyâzî fermâyed merhûm Hudâvendigâr bendelerinden sipâhiyân tâifesinden idi, Tâli'î Çelebi Sultân Selîm Hân zamânında Yeñiçeri kâtibi olmuşdur, Çuzât cinsinden 'Aţâ-i Üskübî, Hâverî Efendi el'ân Ğalaţa kazîsidur, Sâbıkdan defterdâr olan Şemsî Çelebi, Hamîdî Beg tã'ife-i silahdârândandır, Sa'yî-i kâdî be-gâyet eyü kâtibdür vb.); **memleketleri** (Fazlî-i Sitambulî, Rumeli'den Sûzî şu'arânuñ mümtâzındandır, Sebzî-i Sitambulî, Meşâyih tã'ifesinden Rodoslu Nahîfî Efendi, İgneci Zârî merhûm Mudurnulu idi, 'İşretî kâdî Boğazhisarlı'dur İslambol yanındadır, Çandî ki vaţan-ı aşliyyesi Burusa'dur vb.); **ölümleri, nerede öldükleri, kabirlerinin yeri** (Merhûm Mesîhî Beg, Zâtî Balıkesirli'dür ismi Bahşî'dür İslambol'da vefât etmişdür, Merhûm Necâtî Beg, Tâli'î Çelebi Sultân Selîm Hân zamânında Yeñiçeri kâtibi olmuşdur Ka'be yolında vefât etmişdür, 'Aţâ Çelebi merhûm Meolânâ Geştî'nüñ oğludur Eyüb'de vefât etmişdür, Câmî'î Necâtî müşâhiblerindendir İslambol'da Edirnekapusu'nda yatar mezarı andadır, Turnacıbaşı oğlı merhûm Yetîm 'Alî Çelebi fermâyed mezarı Eyyüb'dedir vb.); **hanedandan kime yakın oldukları** (Sultân Mehemmed Hân şâ'irlerinden Hafî-i Edirnevî, Afitâbî merhûm Şehzâde Sultân Aĥmed şâ'irlerinden idi, Merhûm Râyî Beg Hudâvendigâr bendelerinden idi, Sultân

Bāyezid şā'irlerinden Şevkī-i 'Atīk, Sa'dī Rūm şā'irlerinden Sa'dī-i dertdür bunlar Cem Sultān Sa'dī'si demekle meşhūrdur vb.); **yazdıkları bazı eserlerin isimleri** (Şu'arānuñ kudemāsından Germiyanlı Hüsrev ü Şirīn mü'ellifi şu'arānuñ şeyhi olan Şeyhī, Aḥī çebebi merhūmuñ Hüsni Dil adlı bir kitābı vardır, Nazmī Cāmi'u'n-Nezāir bunuñdur vb.); **hangi vazifeden nereye tayin oldukları** (Yegen-zāde merhūm Sinān Çelebi Efendi evvelā Şām kaḍısı oldılar Sultān Selīm Hān ḥazretlerine defterdār oldılar yüz akçeyle Semāniye müderrisi iken vefāt etdiler söz çokdur ihtisār olundu); **eserleri ve kendileri hakkında övgü** (Helākī şāhib-i dīwāndur envā'-ı ma'ārif ile ārestedür, Zātī merhūm Zātī bir şā'irdür ki bu pervāzda kimesnede bulunmaz, Bahārī merhūm każī mükemmel dīwānı vardır, Rumeli'den Sūzī şu'arānuñ mümtāzındandır, Selefden Sa'yī Efendi şu'arānuñ be-ğāyet mümtāzındandır böyle şā'ir böyle ṭabī'at olmaz dērler Sultān Bāyezīd Hān zamānında sarāy-ı 'ālīde iç oğlanlar ḥvācesi idi vb.); **asıl isimleri, lakapları** (Zātī Balıkesirli'dür ismi Bahşī'dür, Karğa-zāde Bākī Çelebi, Kara Çelebi Efendi mahlaşı Hecrī'dür, Sa'yī-i kādī be-ğāyet eyü kātibdür Memek-zāde demekle meşhūrdur, Kazzāz 'Ali Edirnevī'dür merhūm Sāgarī demekle meşhūrdur vb.); **yakın oldukları şairler** (Fazlī-i Sitambulī merhūm Zātī perverlerindendir, Cāmi'ī Necātī muşāhiblerindendir); **bazı şiirlerin hikayeleri** (bu şi're zü'l-kāfiyeteyn dērler be-ğāyet güç-durur Sultān Meḥmed Hān-ı güzīn zamānında Nevāyī ḥazretleri göndermişlerdir Aḥmed Paşa daḥı bu şi'ri nazīre dēyüp göndermişler anlar daḥı taḥsīn ü belīğ etmişler söz çokdur ihtisār etdük) hakkında bilgi sahibi oluruz. Ayrıca özellikle **hanedan mensuplarına dua** edildiğine de rastlarız (Merhūm u mağfūr Sultān Bāyezīd Hān, Merhūm u mağfūr Sultān Muḥammed Hān-ı güzīn fermāyed mahlaş-ı şerīfleri 'Avnī'dür, Süleymān-rif'at İskender-'azamet pādīşāhumuz Sultān Süleymān Hān 'ömr-i devlet ziyād-bād, Şehzāde ḥazretleri Sultān Selīm Hān 'ömr-i devlet-i şevket-i 'azīz ziyād-bād vb.). Ayrıca Cem Sultān hakkında diğēr başlıklarda ona dua cümleleri söylenirken 368. gazelde Cem Sultān Sultān Bāyezīd oğludur Fireñgīstān'a kaçdı ibaresi dikkat çekmektedir.

Pervāne Bey nazire mecmuası ve Süleymaniye Kütüphanesi Ḥasan Ḥüsni Paşa 1031 numarada kayıtlı nazire mecmuaları biyografik nazire mecmualarındandır.²⁴

²⁴ Ömer Zülfe, "Biyografik Bilgiler Açısından İki Nazire Mecmuası", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 4, S. 18, (2011), s. 151-169.

Yukarıdaki tabloda şâirler hakkında verilen bilgilerden bu iki mecmuada bulunmayanlar şunlardır:

1	‘Aṭā Çelebi	‘Aṭā Çelebi merḥūm Mevlānā Geṣṭi'nūn oğlıdır. Eyüb'de vefāt etmişdir.
2	‘Adlī	Merḥūm ve mağfūr Sulṭān Bāyezīd Hān. Maḥlaş-ı şerīfleri ‘Adlī'dür. Birāderleri Cem Sulṭān'ıñ dergāh-ı Cem dērlerdi.
3	‘Adnī	Merḥūm Maḥmud Paşa. Merḥūm Sulṭān Muḥammed'e vezīr-i a‘zam olmuşlar idi. Ya‘nī bir menba‘ı üç uğurdan zabṭ etmişler idi. Maḥlaş-ı şerīfleri ‘Adnī'dür. Nevverallāhu merḳadehū.
4	‘Aṭāyī Çelebi	Vezir-zādedür. ‘Ivaz Paşa Oğlı demekle meşhurdur.
5	‘Avnī	Merḥūm u mağfūr Sulṭān Muḥammed Hān-ı Güzīn. Maḥlaş-ı şerīfleri ‘Avnī'dür.
6	Āfitābī	Merḥūm Şehzāde Sulṭān Aḥmed şā‘irlerinden idi.
7	Āgehī	Ehl-i ‘ilm ṭā‘ifesinden müderrisīn silkinden Āgehī Çelebi.
8	Āşafī Beg	Ḥudāvendigār bendelerinden.
9	‘Ayānī	Ḥalīfe.
10	Bahārī	Merḥūm ḳāzī mükemmel dīvānı vardır.
11	Bī-kesī	Dānişmend silkinden.
12	Cāmi‘ī	Necātī muşāhiblerindendir. İslambol'da Edirneḳapusu'nda yatar mezarı andadır.
13	Cem Sulṭān	Sulṭān Bāyezid oğlıdır, Fireṅgistan'a ḳaçdı.
14	Esīrī	Merḥūm Menemenli.
15	Ezherī	Ezherī-i Sitambulī, Eyyūbe'l-Ensārī'de vefāt etmişdir.
16	Fazlī	Fazlī-i Sitambulī, merḥūm Zātī perverlerindendir.

17	Fiğānī	Şu‘arānuñ ‘ulemāsındandır.
18	Ĥamīdī Beg	Ṭā’ife-i silahdārāndandır.
19	Ĥilmī	Ĥilmī-i Bursevī, muḳāṭa‘āt kātiblerinden idi.
20	Ĥāverī Çelebi	Ġalaṭa ḳāzīşı; el’ān Ġalaṭa ḳāzīsıdır.
21	Helākī	Şāhib-i dīvāndır, envā‘-ı ma‘ārif ile ārestedür.
22	Ĥızır	Sābıḳdan İslambol ḳāzīsı olan Ĥızır Beg Çelebi.
23	‘İşretī	Ġādī, Boğazhisarlıdır, İslambol yanındadır.
24	Ġurbī	Ġurbī-i merḫūmuñ vaṭan-ı asliyyesi İzniḳ’dür, nece pāre kitāb da te’līf etmişdür.
25	Mestī	Mestī-i selef, Edirnevī’dür.
26	Muḥammed Beg	Defteri.
27	Muḥibbī	Ĥalebī’dür.
28	Muḥibbī	Süleymān-ı rif‘at İskender-i ‘azamet pādişāhımız Sultān Süleymān Ĥān ‘ömr-i devlet ziyād-bād.
29	Müslimī	Ġınalızāde Müslimī Çelebi şimdilik Rodos ḳāzīsıdır.
30	Naḥīfī	Meşāyiḥ ṭā’ifesinden Rodoslu Naḥīfī Efendi.
31	Niyāzī	Merḫūm Ĥudāvendigār bendelerinden sipāhiyān ṭāifesinden idi.
32	Nizāmī	Mefḥar-ı Rūm olan Nizāmī Çelebi.
33	Rāhī	Dānişmend.
34	Rāmi	Mevlānā Rāmi ehl-i ‘ilm silkinden, dānişmend ṭāifesindedür.
35	Rāyī Beg	Merḫūm Rāyī Beg, Ĥudāvendigār bendelerinden idi.
36	Rızāyī	Dānişmend.
37	Sa‘yī	Selefdan Sa‘yī Efendi, şu‘arānuñ be-ğāyet mümtāzındandır, böyle şā‘ir böyle ṭabī‘at olmaz dērler. Sultān Bāyezīd Ĥān zamānında sarāy-ı ‘ālīde iç oğlanlar ḥvācesi idi.

38	Şadāyī Beg	Ḥudāvendigār bendelerinden Şadāyī Beg. Ḥoten ṭāifesindendir.
39	Sāgarī	Ḳazzāz ‘Ali. Edirnevī'dür. Merḥūm Sāgarī demekle meşhūrdur.
40	Ṭālī‘ī Çelebi	Sulṭān Selīm Ḥān Ḥāzretleri'ne Ayas Paşa Ağa'yıñan Yeñiçeri kâtibi oldular; Sulṭān Selīm Ḥān zamānında Yeñiçeri kâtibi olmuştur, Ka‘be yolında vefāt etmiştir.
41	Şarrāfī	Meḥmed Ḥān mādihlerinden.
42	Selīmī	Şehzāde Ḥāzretleri Sulṭān Selīm Ḥān, ‘ömr-i devlet-i şevket-i ‘azīz ziyād-bād.
43	Sinān Çelebi	Yegen-zāde merḥūm Sinān Çelebi Efendi. Evvelā Şām kaçısı oldılar, Sulṭān Selīm Ḥān Ḥāzretleri'ne defterdār oldılar. Yüz aqçeyle Şemāniye müderrisi iken vefāt etdiler. Söz çokdur ihtişār olundu.
44	Şun‘ī	Şun‘ī-i maqbul. Gelibolılı'dur.
45	Şāhidī	Pīr Şāhidī. Merḥūmuñ şi‘r ḥaqqında risāleleri vardır.
46	Şāmī Beg	Şāmil-zāde.
47	Şem‘ī	Zindāncı.
48	Şemsī	Sābıqdan defterdār olan Şemsī Çelebi.
49	Şevķī	Sulṭān Bāyezid şā‘irlerinden Şevķī-i ‘Atīk.
50	Yetīm	Ṭurnacıbaşı Oğlı merḥūm Yetīm ‘Alī Çelebi. Mezarı Eyyüb'dedir.
51	Zārī	İgnezi Zārī merḥūm. Mudurnulu idi.

2.2. Mecmuanın Alana Katkıları

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler T 2955 numarada kayıtlı nazire mecmuası hakkında çalışmaya başlamadan bazı önemli nazire mecmuaları ile karşılaştırmalar yapıldı. Sonuç olarak bu mecmualardan *Peroāne Bey* nazire mecmuası ile büyük

benzerlikler görüldü (aynı zemin şiirler, aynı hatalar, eksik bırakılan şiirler vb.). Fakat nazire kısımlarında eldeki mecmuada olan bazı şiirlerin *Pervāne Bey*'de olmadığı tespit edildi. Yine *Pervāne Bey*'de olmayan bazı zemin şiirlerin mecmuaya eklendiği görüldü. Bununla birlikte eser, hacim olarak *Pervāne Bey*'den daha küçüktür. Buradan hareketle derleyenin *Pervāne Bey* nazire mecmuasından istifade ederek, daha sonraki yıllarda nazire silsilesine ve zemin şiirlere katkılar yaptığı anlaşılmaktadır. İncelemeler sonucunda *Cāmī' u'n-Nezā'ir*'deki Fülānī'ye ait 40. gazel, Zülālī'ye ait 41. gazel, Seḥābī'ye ait 54. gazel, Ḥayretī'ye ait 88. gazel, Necātī Beg'e ait 264. gazel, Zātī'ye ait 265. gazel, Ezherī'ye ait 341. gazel, Firākī'ye ait 382. gazel, Şemsī Paşa'ya ait 393. gazel, Bākī'ye ait 394. gazel, Ḥadīdī'ye ait 405. gazel, Şabāyī'ye ait 406. gazel, Bākī'ye ait 489. gazel, Bākī'ye ait (nazire silsilesine dahil edilmiş) 586. gazel, Bākī'ye ait (nazire silsilesine dahil edilmiş) 615. gazel, Bākī'ye ait 640. gazel, Bākī'ye ait (*Nev' i dīger* başlığı ile verilen) 644. gazel, Bākī'ye ait 700. gazel, Şāhidī'ye ait 768. gazel, Bākī'ye ait 779. ve 780. gazeller, Murādī'ye ait 861. gazel, Bākī'ye ait 872. gazel, Yetīm 'Ali Çelebi'ye ait 931. gazel, Ḥayālī Beg'e ait 960 gazel (zemin şiir, nazireleri ile birlikte), Belīgī'ye ait 961. gazel, Ḥayālī Beg'e ait 962. ve 963. gazeller, Gelibolulu Sun'ī'ye ait 970. gazel, Sūzenī'ye ait 982. gazel, Kemāl Paşa-zāde'ye ait 991. gazel, Şadāyī'ye ait 1003. gazel, Ḥayālī Beg'e ait 1004. gazel (zemin şiir, nazireleri ile birlikte), Ḥāverī'ye ait 1005. gazel, Fazlī'ye ait 1006. gazel, Cāmī'ye ait 1007. gazel, Nūrī'ye ait 1008. gazel, 'Amrī'ye ait 1009. gazel (zemin şiir, nazireleri ile birlikte), Muḥibbī'ye ait 1010. gazel, Sinānī'ye ait 1011. gazel, Muḥibbī'ye ait 1012. gazel, Şeyḥī'ye ait 1013. gazel (zemin şiir, nazireleri ile birlikte), Cem Sultān'a ait 1014. gazel, Nişānī'ye ait 1015. gazel, Zātī'ye ait 1016. ve 1017. gazeller, 'Ārifī'ye ait 1028. gazel, Nūrī'ye ait 1080. gazel (zemin şiir, nazireleri ile birlikte), 'Āşık Çelebi'ye ait 1081. gazel, Nebātī'ye ait 1082. gazel, Necātī Beg'e ait 1083. gazel (zemin şiir, nazireleri ile birlikte), Selīmī'ye ait 1084. gazel, Ḥarīmī'ye ait 1085. gazel, Aḥmed Paşa'ya ait 1086. gazel, Cem Sultān'a ait 1087. gazel, Nevālī'ye ait 1096. gazel, Zātī'ye ait 1097. gazel, Bursalı Raḥmī'ye ait 1098. gazel, Necātī Beg'e ait 1102. gazel, 'Āşık Çelebi'ye ait 1104. ve 1105. gazeller, 'İşretī'ye ait 1107. gazel, Revānī'ye ait 1114. gazel, Tāci-zāde Ca'fer Çelebi'ye ait 1134. gazel, Edirneli Naẓmī'ye ait 1154. gazel, Uşūlī'ye ait 1174. gazel, Ḥayālī Beg'e ait 1202. gazel (zemin şiir, nazireleri ile

birlikte), Hāverī'ye ait 1203. gazel, Necātī Beg'e ait 1208. gazel (zemin şiir, nazireleri ile birlikte), Mesīhī'ye ait 1209. gazel, Muḥibbī'ye ait 1231. gazel *Pervāne Bey* nazire mecmuasında olmayan gazellerdir. *Pervāne Bey*'de olmayıp bu çalışmada karşılaşılan gazeller, Edirneli Nazmī'nin *Mecma'ü'n-Nezā'ir*'i ile de kıyaslandı. Bu gazellerden bazılarının *Mecma'ü'n-Nezā'ir*'de olduğu görüldü. Bahsedilen iki mecmuada da olmayan gazellerin numaraları şunlardır: 40, 41, 54, 88, 264, 265, 341, 382, 393, 394, 586, 615, 640, 644, 700, 779, 780, 861, 872, 960, 961, 962, 963, 970, 969, 1003, 1004, 1005, 1006, 1007, 1008, 1009, 1010, 1011, 1012, 1014, 1028, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1096, 1097, 1098, 1102, 1104, 1105, 1107, 1114, 1134, 1174, 1202, 1203, 1208, 1209. Yayımlanmış divanlar incelendiğinde bu gazellerden bazılarının divanlarda yer aldığı görüldü. Divanlarda da, diğer nazire mecmualarında da yer almayıp *Cāmi'u'n-Nezā'ir*'de ortaya çıkan gazeller şunlardır: Fülānī 40. gazel, Zülālī 41. gazel, Ezherī 341. gazel, Firākī 382. gazel, Belīgī 961. gazel, Refīkī 969. gazel, Şadāyī 1003. gazel, Hāverī 1005. gazel, Fażlī 1006. gazel, Cāmī 1007. gazel, Nūrī 1008. gazel, 'Amrī 1009. gazel, Sinānī 1011. gazel, Cem Sulṭān 1014. gazel, 'Ārifī 1028. gazel, Nūrī 1080. gazel, Nebātī 1082. gazel, Selīmī 1084. gazel, Ḥarīmī 1085. gazel, Nevālī 1096. gazel, Bursalı Raḥmī 1098. gazel, 'Aşık Çelebi 1104. ve 1105. gazeller, 'İşretī 1107. gazel, Tāci-zāde Ca'fer Çelebi 1134. gazel. Toplam yirmi beş gazel bu mecmua ile birlikte ortaya çıkmıştır.

174 numaralı Zātī'ye ait gazelin ilk iki beyti divanla (Zātī: *Dīvan C I*: G. 392) aynı, son üç beyti farklıdır. Bu üç beyit divanda başka bir şiirde de bulunamamıştır. Metni ortaya koymak esas olduğu için yazmadaki hali tercih edildi.

Necātī Beg'e ait 454. gazelin ilk beyti divanla aynı, fakat diğer beyitleri farklıdır. Bu gazel divanda (Necātī Beg: *Dīvan*: G. 251) dört beyittir ve makta beyti yoktur. Mecmuada ise altı beyitten oluşan gazelin matla beyti de mevcuttur.

2.3. Mahalli Kullanımlar, Kalıplaşmış İfadeler, Az Rastlanan Deyim ve Atasözleri

Cāmi'u'n-Nezā'ir'de kullanılan bütün atasözleri ve deyimler bu bölüme alınmadı. Yalnızca bugün sık kullanılmayan, unutulmaya yüz tutmuş deyim, atasözü, kalıplaşmış ifadeler ve mahalli kullanımlar tespit edildi. Sözlüklerde karşılıkları

bulunanlar kaynakları ile gösterildi. Sözlüklerde bulunmayanlar için teklifler sunuldu. Maddelerin örnek beyitleri yalnızca *Cāmi' u'n-Nezā'ir*'den alındı.

Aç ile eceli gelen söyleşir: "Açın gözü hiçbir şeyi görmez, karnını doyurabilmek için kendisine güçlük çıkararak bir kimseyi öldürebilir."²⁵ Acıkan kişi, bedenindeki değişiklikler sebebi ile mantıklı hareket edemez, sadece karnını doyurmak derdinde olur. Öfkesini kontrol etmekte de zorlanır. Karnını doyurmakta kendine güçlük çıkararak, onu oyalayana hırçınlaşır, hatta o kimseyi öldürebilir. Şâir de beyitte sofunun, uzun açlık gerektiren oruç ibadeti için kendileri ile tartışmasını istemediğini belirtiyor.

zāhidā rûze için kılma bizümle cedeli/ söyleşür aç ile kimüñ ki gelürse eceli
(*Şānī* G. 1189/1)

[Ey sofu, oruç için bizimle tartışma; aç ile eceli gelen söyleşir!]

Ağız eg-: "Bir kimsenin sözlerini alaylı bir şekilde tekrarlamak."²⁶ "Alay etmek, eğlenmek."²⁷ Yukarıda verilen karşılıklardan ikincisi, beyitte geçen *ağız eg-* ifadesini daha iyi karşılamaktadır. Zira gonca âşğın söylediklerini tekrar etmeden, yaptığı davranışın tuhaflığı ile alay etmektedir. Bu kelime grubu ile arkaik kelimeler işlenirken değinilen *burtar-* fiili birlikte kullanılınca, goncanın yüzünü buruşturup ağzını da fiziken eğdiği bir görüntü ortaya çıkıyor. Gonca, tatlı dudağın zevkine acı şarap içilmesiyle alay etmektedir.

gölşende gonca ağzın eger burtarur yüzün/ şîrîn lebüñ şafāsına içsem şarāb-ı telh
(*Sehī* Beg G. 93/2)

[Tatlı dudağının zevkine acı şarap içsem, gül bahçesinde gonca yüzünü buruşturup alay eder.]

Akdan karadan: "Evet veya hayır, iki şeyden biri; müspet, menfi, ne türlü olursa olsun."²⁸ Sözlüklerde *ağ* kelimesinin mecaz anlamı olarak *temiz* ve *dürüst*; *ğara* kelimesinin mecaz anlamı olarak *kötü*, *uğursuz*, *sıkıntılı*, *yüz kızartıcı durum* karşılıkları verilmektedir. Ak kelimesi olumlu, kara kelimesi olumsuz bir anlam çağrıştırmaktadır. Beyitte bu iki kelimenin ikileme oluşturarak *akdan karadan* şeklinde kullanılması, beyaz alın ve siyah saçtan karşılık bulunamadığını, olumlu olumsuz bir cevap alınamadığını göstermektedir.

²⁵ İsmail Parlatır, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I*, Yargı Yayınevi, Ankara 2008, 52. s.

²⁶ *Derleme Sözlüğü I A*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 211/1, Ankara 1963, 96. s.

²⁷ *Derleme Sözlüğü XI EK-1*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 211/12, Ankara 1982, 4408. s.

²⁸ *Derleme Sözlüğü I A*, a.g.e., 162. s.

su'āl etdüm cebīn ü kākülinden/ cevāb etmez baña aqdan qaradan (Zātī G. 1016/2)

[Alnından ve kakülünden sordum, bana aktan karadan/olumlu olumsuz bir cevap vermez!]

Arkasına kulak tut-: Sözlüklerde deyim bu haliyle karşılığı bulunmamaktadır. Fakat *Tarama Sözlüğü*'nde *kulak tutmanın* karşılığında "kulak verme, dikkatle dinleme; kulak dikmek, kulağı dik tutmak"²⁹ anlamları verilmiştir. Örnek beyitlerin ikisinde de bu deyim yanarda *ardına* ifadesi vardır. Nesre çevirilerine bakıldığında bugün *kulak kabartmak: belli etmemeye çalışarak dinlemek* deyimine benzer bir kullanım görülmektedir. Nesre çevirilerde *ardına kulak tut-* kelime grubunun yanına *kulak kabartmak* deyimini de eklendi.

bülbülüñ dā'im dedisin qodısın diñlemege/ nerkis uyuklar benefşe ardına tıtmış kulağ (Fehmī G. 678/3)

[Bülbülün dedi kodusunu dinlemek için menekşe durmadan arkasına kulak tutmuş/kulak kabartmış, nergis (ise) uyuklar.]

öykünürem řaçuña dēyelden ne söylenür/ ēy gül benefşe ardına tıtsun kulağımı (Mesīhī G. 1146/2)

[Ey gül gibi güzel, "Saçına benzemeye çalışırım.", dediğinden beri (hakında) ne söylenir, menekşe kulağımı arkasına tıtsun/kulak kabartısın.]

Ayağa şal-: "Ayak altında bırakmak, ayak altına atmak."³⁰ Topuklara kadar uzanan saçlar salındığında ayak altına uzanacaktır. Bu hayalden hareketle şâir de, sevgilinin kaşının sevdası ile âşıkların boylarının büküleceğini, saç misali ayağa kadar eğileceklerini/ayak altına atılacaklarını söylemektedir. Beyitte kaşın rā (؃) harfine, aşk sarhoşlarının bükülen boylarının da dāl (؃) harfine benzetilmesi, bu harflerin Arap alfabesindeki şekilleri sebebiyledir. Bununla birlikte bu harfler bir araya geldiklerinde ortaya çıkan *red* (؃؃) kelimesi, şâirin asıl söylemek istediğı şeydir.

kaşı rāsıyla bu zülfi gibi âşüftelerüñ/ qaddini dāl edüp ayağa şalup eyledi red (Murādī G. 136/4)

[(Sevgili) aşk sarhoşlarının boylarını rā (؃) kaşıyla dal (؃) edip/gibi eğip saçları misali ayak altına atıp reddetti (؃؃).]

²⁹ *Tarama Sözlüğü IV K-N*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 212/4, Ankara 1996, 2718. s.

³⁰ Cem Dilçin, *Yeni Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 503, Ankara 1983, 18. s.

Bahş: "Kısım, cüz, parça."³¹ Kelimeye sözlükteki bu anlamlarının yanında, pay anlamı da verilebilir. Örnek beyitte geçen *arasında* kelimesi, bugün de kullanılan *pay et-* ifadesini akla getirmektedir. Sevgilinin attığı oku can ve gönül arasında *bahş olduğunda/paylaştırıldığında* ucundaki temreni zayıf bedene düşmektedir.

okın ki bahş olana cān u dil arasında/ ucında demreni bu cism-i nā-tüvāna çıkar
(*Hudāyī* G. 202/2)

[Okun, can ve gönül arasında paylaştırıldığında, ucundaki temreni bu zayıf bedene düşer.]

Başına çevir-: "Başı etrafında dolaştırmak, çevirmek. (Sadaka edilecek şeylerin baş etrafında çevirildikten sonra verilmesi âdetini anlatıyor.)"³² "...kişinin kendisini bir başkası için fedakârlıkta bulunma (kurban etme); üzerine titredikleri kişilerin başına gelebilecek olan tüm felaketlerin ve kötülüklerin kendi başlarına gelmesini temenni eder. Benzer şekilde Kırgızca "aylan" sözü de *senin için kurban olayım* manasına dönmek, bir nesneyi dolanmak anlamlarında kullanılmaktadır. Afganistan'da yaşayan Hazara Türklerinde "başın için" tabiri ciddi bir yemin olarak kullanılmaktadır. Ayrıca bu Türk topluluğunda sadaka verilirken sadaka, başın etrafında dolandırılır. Bu uygulamanın deyimleşmiş şekli olan "*başına döndüğüm*" sana gelen fenalıklar bana gelsin anlamında kullanılır."³³ Bu ifadenin Dede Korkut hikayelerinde de kullanıldığı görülmektedir: Kazan Beyin oğlu Uruz tutsaklıktan kurtulup eve döndüğünde, babası kırk otağ diktirir, yedi gün yedi gece ziyafet verir ve devamında kırk kul ile kırk cariyeyi oğlu *başına çevirir*, azad eder.³⁴ Mecmuada bu ifadenin geçtiği beyitte ise şâir, saçının tuzağında gönül kuşunun tutsak olduğu sevgilisinden, onu başının üzerinde çevirip salıvermesini istiyor. Bu serbest bırakmanın hayra sebep olacağını da ekliyor. *Hayra girmek* ifadesi, deyimden sadaka verilirken yapıldığına bir işarettir. Beyitte gönül kuşunun saçın içinde tutsak olduğu düşünüldüğünde, *başına çevirmek* ile *saç* arasında da bir ilişki vardır denilebilir.

dām-ı zülfiñde olan murğ-ı dili yād eyle/ hayra gir anı çevür başuñā āzād eyle
(*Tāci-zāde Ca'fer Çelebi* G. 1094/1)

[Senin saçının tuzağında olan gönül kuşunu hatırla; onu başının etrafında çevir, serbest bırak, hayra gir.]

³¹ *Tarama Sözlüğü I A-B*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 212/1, Ankara 1995, 380. s.

³² *Tarama Sözlüğü I A-B*, a.g.e., 434. s.

³³ Faruk Çolak, "Başına Dönmek/Başına Çevirmek Deyiminin Kültürel Evreni Ve Yeni Kaynaklar", *III. Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Sempozyumu*, 25-27 Mayıs 2016 Bakü, C. 1, 203. s.

³⁴ Faruk Çolak, a.g.m., 204. s.

Bārḥā: "Çoğu zaman, defalarca, sık sık."³⁵ Örnek beyit Muḥibbī Dīvanı'nda yer almamaktadır. Kelimenin anlamından hareketle, şâirin şiirini sultana sunmadan önce defalarca tekrar ettiği, söyleyip üzerinden geçtiği düşünülebilir. Çünkü şâir ikinci mısradaki padişahın kusurlarını açığa çıkarmamasını rica ediyor. Ne kadar titiz davranırsa da, pek çok kez gözden geçirse de eksiklerinin olacağını farkındadır.

bārḥā zıkr eyleyip tuḥfe getürdüm şi'riümi/ pâdişehsin n'ola şāhum étme gel iş'ār 'ār (Muḥibbī G. 188/5)

[Defalarca söyleyip şiirimi hediye getirdim, sultanım sen padişahsın, gel kusurları açığa çıkarma!]

Baş-: "Erişmek."³⁶ Kelimenin *Güncel Türkçe Sözlük, Tarama ve Derleme* sözlüklerinde yirmiden fazla anlamı vardır. Bu anlamlardan hiçbiri beytin nesre çevirisinde istenilen karşılığı verememektedir. *Eriş-* anlamı ise *Ağızlar Sözlüğü*'nden alındı. Örnek beyitlerin ikisinde de acele edilerek bir şeye *ulaşmak, kavuşmak* anlamı vardır. Buradan hareketle *eriş-* anlamı tercih edildi.

gözden revān olup yetiş ey ḥün-ı dil yetiş/ ol yār bezm-i vuslata geldi şarāba baş (Ḥayālī Beg G. 595/2)

[O sevgili vuslat meclisine geldi, yetiş ey gönül kanı gözden akıp yetiş, şaraba eriş!]

devrān gamıyla topṭolu ḥün olmadan bu dil/ pīr-i muḡān dergahine var şarāba baş (Muḥibbī G. 597/4)

[Bu gönül zamanın gamıyla dopdolu kan olmadan, meyhanecinin dergahına var, şaraba eriş!]

Başā ḥaşır yaḳ-: "Eski metinlerde geçen ifadelerden anlaşıldığına göre herhangi bir sebepten zulme uğrayan kimseler şikayet için bir devlet yetkilisinin yahut padişahın geçeceği yere giderek onun dikkatini çekmek ve derdini arz edebilmek için başları üzerinde ateş yakarlarmış. Bu fiilin başta hasır yakma şeklinde icra edildiğine de rastlanmaktadır."³⁷ *Osmanlı Şiiri Kılavuzu*'ndan alınan bu bilgiler, beytin çevirisini aydınlatmaktadır. Şâir, insanların dertlerini arz için padişahın geçeceği yerde başlarına hasır yakması geleneğini gökyüzüne taşımıştır. Gökyüzü, güneş yüzlü ay gibi bir güzel olan sevgili elinden yanıp yakıldığı için, gerçek güneş ve ayı başının üzerinde hasır misali yakıp halini arz etmektedir. Zaten gökyüzünde ısı ve ışık kaynağı olan güneşle

³⁵ F. Steingass, *A Comprehensive Persian-English Dictionary*, London 1892, 143. s.

³⁶ Zikri Turan, *Artvin İli Yusufeli İlçesi Uşhum Köyü Ağzı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2006, 98 s.

³⁷ Ahmet Atilla Şentürk, *Osmanlı Şiiri Kılavuzu 2 (Bab-Çüsteri)*, OSEDAM, İstanbul 2017, 109. s.

aydınlığını ondan alan ayın bu durumunu daha güzel bir sebebe bağlayan şâir, bu geleneği beytinde işlemiştir.

sen meh-i bed-mihr elinden yanuban yaqılmağa/ mihr ü mehden büriyā yaqdı başına āsumān (‘Özrī G. 154/2)

[Gökyüzü, sen güneş yüzlü ay gibi güzelin elinden yanıp yakıldığını arz için, başına ay ve güneşten hasır yaktı.]

Başa toprak koy-: "Üzüntü, keder ve pişmanlığı ifade etmenin şiir dilinde en çok görülen klişe ifadelerinden biridir. Özellikle matem tasvirlerinde yaka yırtmakla birlikte kullanılır."³⁸ *Cāmi‘u’n-Nezā’ir*'de bu ifade iki beyitte geçmektedir. İlk beyitte, sevgilinin gülden ve laleden daha güzel olan yanağı ve dudağı sebebi ile gerçek gül ve lalenin başına toprak koyup yakasını yırttığını görmekteyiz. Aynı zamanda gül tohumu ve lale soğanının önce toprağa gömüldüğü/başlarına toprak konulduğu, sulandıkça da toprağı/tomurcuğu/yakasını yırtarak büyümeleri kinayenin gerçek anlamına işaret etmektedir. İkinci beyitte ise büyük bir üzüntü söz konusudur. Şâirden başka herkes başına gül suyu, misk ve amber sürünürken, o toprak saçmak zorundadır/güzelliklerden mahrum kaldığı için kedere boğulmuştur.

leb ü haddüñ gam-ile lāle vü gül ‘adnī gibi/ başına hāk koyup yaqasını çāk eyler (‘Adnī G. 179/8)

[Lale ve gül, senin dudağın ve yanağının gamı ile Adnî gibi başına toprak koyup yakasını yırtar.]

şaçına ‘ālem gül-āb ü müşk ü ‘anber şaçına/ başa toprak koymak ola āh kim kārūm benüm (Zātī G. 866/4)

[Bütün dünya saçına gül suyu, misk ve amber sürünsün; benim işim de başa toprak koymak olsun, yazık.]

Boğazı ele ver-: Sözlüklerde karşılığı bulunamayan bu kelime grubu, boğazın kesilmesi ile alakalı olmalıdır. Zira ikinci mısradaki kadehe baktıklarında elini kızıl kanda bulmuşlardır ki sürahinin boğazını kesenin o olduğu anlaşılmaktadır. Sürahinin/testinin kulpu yoksa tutulacak yeri yukarı doğru incelen boğaz kısmıdır. Sürahinin içi kan rengi şarapla dolduğunda, sürahi boğazından tutulup içindekiler kadehlere dökülecektir. Sürahidan akan kırmızı şarap, sanki boğazlanmış bir canlının akan kızıl kanları gibidir. Onun kanını akıtan da eli kanlı kadehtir.

³⁸ Ahmet Atilla Şentürk, *Osmanlı Şiiri Kılavuzu 2 (Bab-Çüsteri)*, a.g.e., 93-94. s.

mey ie ie Őurāhī boĝazu v̇erdi ele/ dutdılar sāĝarı bulındı kıızıl kanda eli
(*Revānī* G. 1181/2)

[Sūrahi, Őarap ie ie boĝazından tutuldu/boĝazlandı; kadehi yakaladılar, eli kıızıl kanda bulundu.]

Boyun ekici: "Kimseye boyun eĝmeyen, itaatsiz."³⁹ Sözlükte bulunan anlam, beyitte kullanılan kelime grubunun tam karŐılıĝıdır. Zira sevgiliye boyun çeken, boyun eĝmeyen sūrahi, içindeki kan renkli Őarabı da muhafaza etmiŐ demektir. Őâir de ikinci beyitte sūrahiyi yakalarsa çanak çanak/kadeh kadeh onun içindeki Őarabı/kanını ieceĝini söylemekte, sevgiliye olan tutumundan dolayı sūrahiyi tehdit etmektedir.

ḋerler Őurāhī yāra boyun çekdi bezmde/ ĝirse elüme kanın ierdüm çanak anak
(*Lāmi‘ī elebi* G. 771/3)

[Sūrahi mecliste sevgiliye boyun eĝmedi derler, elime geçirsem onun kanını kase kase içerdim.]

Bön düş-: "Budalalık etmek."⁴⁰ Kelime grubu beyitte *bön düŐür-* olarak kullanılmıştır. Sözlüklerde böyle bir madde bulunamadı. *Bön düŐmeye* karşılık olarak da *budalalık et-* verilmiştir. Örnek beyitte kelime grubunu sözlükte verilen anlam tam karŐılamıyor. Zahidin budalalık etmesinden çok, kandırılıp saf yerine konması söz konusudur. Zira bönün kelime anlamı *budala*, *saf*, *avanak*, *ahmaktır*. Muhtemelen kelime grubu *saflaŐtır-*, *aldat-*, *sağ yerine koy-* gibi anlamlara gelmektedir.

bön düŐürmiŐler seni la‘li Őarābın dilberüñ/ atlu atlu nūŐ eđerler zāhid
aĝzuñdan araĝ (*Şem‘ī* G. 691/4)

[Zahit, sevgilinin dudaĝının Şarabı seni saflaştırmış; (onun) aĝzından tatlı tatlı rakı içerler.]

Ceffe‘l-ķalem: "(Ar. *ceffe* "kurudu", harf-i tārif *el-* ve *ķalem* ile *ceffe‘l-ķalem* "takdir kalemi kurumuŐtur, alın yazısı deĝiŐmez"), ["Allah‘ın takdir ettiĝi Şey olacaktır, ben ne olacaĝımı, ne yapacaĝımı bilemem" anlamında olup dilimizde *mānā* deĝiŐtirmiŐtir]. Hiç düşünüp taŐınmadan, birden, geliŐiĝüzel."⁴¹ Örnek beyitte kelime grubunun anlamı, sözlükte verilen bozulmayan asıl anlamdır. *Kara yazı* ifadesi sözlüklerde, *kötü yazıldıĝına inanılan alın yazısı*, *kara talih*, *kara baht* olarak karşımıza çıkmaktadır. Alın yazısı, ezelde takdir edilen ve deĝiŐmeyen kader demektir. Sevgilinin

³⁹ *Tarama Sözlüĝü I A-B*, a.g.e., 653. s.

⁴⁰ *Tarama Sözlüĝü I A-B*, a.g.e., 667. s.

⁴¹ İlhan Ayverdi, *Asırlar Boyu Tarihi Seyri İçinde Misalli Büyük Türkçe Sözlük A-G*, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 2006, I. C, 472. s.

siyah ayva tüyleri âşık için kara bir yazı/kötü yazıldığına inanılan bir alın yazısıdır ve değiştirilemez. Bu durum ikinci mısradaki *ceffe'l-kalemle* pekiştirilmiştir. Artık mürekkebi kuruyan bu yazı değişmeyecek ve Allah'ın takdir ettiği şey gerçekleşecektir.

kara yazu imiş başuma haṭṭuñ/ ne tağyır ola çün ceffe'l-kalemdir (Şeyhî G. 372/6)

[Ayva tüylerin başıma kara yazı imiş, nasıl değişsin, Allah'ın takdir ettiği olacaktır.]

Çok başlı ol-: "Düzenbaz, kurnaz, becerikli ve entrikacı tipler hakkında kullanılan bir tabirdir."⁴² *Çok başlı ol-* kelime grubu ile alakalı yazılan bir makalede, kelime grubuna şu karşılıklar verilmiştir: "1. Kendisini olduğundan üstün gören ve üstesinden gelemeyeceği işlere kalkışarak beceremeyen kimse. 2. Asi, dikbaşlı, itaatsiz. 3. Gururlu, kendini beğenmiş, büyüklük taslayan, kibirli. 4. Küstah; başına buyruk, dikbaşlı; inatçı; korkusuz; ahmak. 5. Küstah, saygısız, utanmaz; cesur."⁴³ Cāmi'ü'n-Nezā'ir'de bu tabirin geçtiği üç beyit vardır. Bu beyitlerden ilk ikisi makalede incelenmiştir, son örnek beyit ise makalede yer almamaktadır. Şâir son beyitte *çok başlı* ifadesi ile, sevgilinin zulmünden parça parça olmuş kalbinden bahsediyor. Nesre çevirilerde *kurnaz* karşılığı tercih edildi.

eğilüp gūşına söyler gibi olup yüz öpe/ zülfi yāruñ nêce çok başluca kâfircik olur (Sa'dî G. 359/2)

[Kulağına bir şey söyleyecekmiş gibi eğilip yüzünü öpen sevgilinin saçı ne kurnaz kafircik olur.]

katı çok başlu-durur zülfine tolaşma göñül/ saña bir bend geçer varma o ṭarrāra yaqın (Necātî Beg G. 1059/3)

[Gönül, (sevgilinin) saçına ilişme, o çok kurnazdır; o dolandırıcıya yaklaşma, sana bir oyun oynayabilir.]

uyma zātî pāre pāre kalbüñüñ taḥrîkine/ ol katı çok başludur bî-ḥaddür anda pāreler (Zātî G. 349/5)

[Zâtî, parça parça kalbinin tahrikine kapılma, o zalim kurnazdır/çok başlıdır, onda parçalar sayısızdır.]

⁴² Ahmet Atilla Şentürk, *Osmanlı Şiiri Kılavuzu 2 (Bab-Çüsteri)*, a.g.e., 572. s.

⁴³ Ülkü Çetinkaya, "Divan Şiirinde 'Çok Başlı (Ziyade-ser)' Deyimi Üzerine", *Turkish Studies*, Volume 4/2 Winter (2009), 227. s.

Dil deg-: "Nazar değmek."⁴⁴ Deyimin sözlük anlamı nesre çeviriye tam olarak uymaktadır. Bununla birlikte şâir, dilinin değmesinden korkmasa sevgilinin şekere benzeyen dudağını ağzına alacağını söylemektedir. Gerçek anlamda düşünüldüğünde şâirin bahsedilen korkusu da gerçekleşebilir. Beyitte hem bu gerçek anlam, hem de deyimdeki mecaz anlam akla gelebilir. Kastedilen elbette mecaz anlamdır, beyit kinaye sanatına örnektir.

*korçum odur ki dil dege la'l-i niğāruma/ yoğsa lebin dehāna alurdum nèteki
kand (Ümîdî G. 124/3)*

[Sevgilimin dudağına dil/nazar değmesinden korkuyorum, aksi takdirde şekere benzeyen dudağını ağzıma alırdım.]

Dil üşür- (Ağız üşür-): "Toplu olarak azarlamak, hep birlikte karşı çıkıp tenkit etmek."⁴⁵ Âşığın gönlünü sevgilinin kapısında gören yabancılar, topluca saldıran köpekler misali âşığı *bir ağızdan, hep birlikte* azarlamaktadırlar. Bu azar karşısında çaresiz kalan âşık, o köpeklerin ağzından kendisini kurtarması için yine sevgiliye sığınmaktadır.

*dil üşürdi ağıyârlar bulup kapuñda göñlümi/ gel kerem kıl ol ğarîbi itleriñ
ağzından al (Kemâl Paşa-zāde G. 817/4)*

[Yabancılar gönlümü senin kapıda bulup hep birlikte azarladılar, gel iyilik yap, onu o itlerin ağzından kurtar!]

El üşür-: "El birliği yapmak."⁴⁶ Üşür- fiili sözlüklerde *üşüşür-*, *saldırt-*, *musallat et-* gibi olumsuz anlamlara gelirken, *el üşür-* olumlu bir anlama sahiptir. Fakat örnek beyitte çocuklar, iyi bir şey için değil, şâiri taşlamak için el birliği yapmışlardır. Köyün/Mahallenin delisinin peşine takılıp ona taş atan bir sürü çocuk zihinde canlanır. Şâir her ne kadar taşlanmaktan rahatsız görünse de, kendisini bu devrin Mecnun'u olarak görüp içten içe gururlanmaktadır.

*beni taşlamağa etfâl üşürdiler eli/ varısa şimdi benem dünyede mecnûn bedeli
(Hāverî G. 1183/1)*

[Çocuklar beni taşlamak için el birliği yaptılar, galiba şimdi dünyada Mecnun'un yerinde ben varım.]

⁴⁴ *Derleme Sözlüğü IV D*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 211/4, Ankara 1969, 1492. s.

⁴⁵ Ahmet Atilla Şentürk, *Osmanlı Şiiri Kılavuzu I (Âb-Azrail)*: İstanbul 2015, OSEDAM, 144. s.

⁴⁶ *Tarama Sözlüğü III E-İ*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 212/3, Ankara 1995, 1450. s.

Elif lâma çık-: "Kur'an kıraatı dersinde talebenin, *Fâtihâ* sûresinin hitâmında *Elif, lâm, mîm* huruûf-ı mukattaasiyle başlayan *Bakara* sûresine geçmesi demektir."⁴⁷ Kelime grubunun karşılığının alındığı makalede, çocuk *Bakara* sûresine geçtiğinde ziyafet verildiğine de değinilmiştir. Bugün ilk okullarda yapılan okuma bayramı olarak düşebileceğimiz bir gelenek olmalıdır. *Câmi'ü'n-Nezâ'ir*'den alınan örnek beyitte geçen *konukluk êt-* ifadesi, bu geleneğe işaret etmektedir. Beyitte gönül gam okulunda sevgilinin elif (ي) gibi uzun boyu ve lâm (ل) gibi kıvrılmış saçı için canını vermiştir. Âşık, canını vermesini de ziyafet niyeti ile yapılan ikrama benzetmiştir.

cân vèrdi kad ü zülfüñe dil mekteb-i ğamda/ gūyā ki elif lâma çıkup êtdi konukluk
(*Necâtî Beg G. 747/2*)

[Gönül gam okulunda boy ve saçın için can verdi; sanki elif lâma çıkıp ikramda bulundu.]

El arkasın yere қо-: "Pes demek, aczini göstermek."⁴⁸ Güreşte sırtı yere gelme bile yenilgiyi kabul etmek zorunda kalan sporcu, konuşamayacak durumda ise elini rakibinin kispetine, bacağına veya yere vurarak pes ettiğini bildirir. Buradan hareketle şiirde de, bir başkasının büyüklüğünü kabul veya onun karşısında acizliğini ifade ederken kullanılmıştır. Örnek beyitte ise çınar yaprağının ele benzemesi, *elinin arkasını yere қо-* ifadesini daha anlamlı bir hale getirmiştir. Yaprığı dökülen çınar ağacı, sevgilinin yürüyüşünün endamı karşısında yenilgiyi kabul edip elinin arkasını yere koyan birine benzetilmiştir.

şîve-i reftârını gülşende gördi çün çenâr/ 'âşıkā tahşîn êdiüp kodı el arkasın yere
(*Âşık Çelebi G. 1104/5*)

[Ey Âşık, çınar gül bahçesinde senin yürüyüşünün endamını gördüğü için övüp elinin arkasını yere koydu/pes etti.]

Gönderi çık-: "Uğurlamak, teşyi etmek."⁴⁹ Misafiri evin kapısından değil de, onunla birlikte evden çıkıp en azından bahçe kapısından uğurlamak nezakettir. Kelime grubu da bu anlamda kullanılmıştır. Birinci beyitte sevgilinin hayali rakibin gözüne misafir olmuştur. O hayali uğurlamaya çıkan göze tevriyeli bir şekilde hem dua hem de beddua edilmiştir. *Yüzi ağ olsun* deyimini, *sağ olsun* anlamına gelen iyi bir dilek olduğu gibi, göz için kullanıldığından *gözüne ak düşsün* bedduasını da akla getirir. Göze ak

⁴⁷ Âmil Çelebioğlu, "Elif Harfiyle İlgili Bazı Edebî Husûsiyetler", *İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, XXIV-XXV, (1986), s. 45-64.

⁴⁸ Cem Dilçin, *a.g.e.*, 62. s.

⁴⁹ *Tarama Sözlüğü III E-İ*, a.g.e., 1750. s.

düşmesi bir hastalıktır. Gözde ortaya çıkan iltihap, göz ağrısı ve katarakt sonucunda gözde beyazlık meydana gelir.⁵⁰ Bunu bilen şâir rakibe *gözüne ak düşsün/gözün kör olsun* diye beddua etmektedir. İkinci beyitte ise sevgilinin oku ile canı çıkan/ölen âşık aslında ölmediğini, canının sevgilinin okunu uğulamak için yerinden çıktığını söylemektedir. Şâir, sevgilinin kendisine attığı oku misafir kabul etmektedir.

*hayâl-i yâr gönülünden gidince çeşmüñ ardınca/ rakîbâ gönderü gitmek dilermiş
yüzi ağ olsun (Zâtî G. 1019/3)*

[Ey rakip, sevgilinin hayali gönlünden gidince gözlerin peşinden uğurlamak istermiş, yüzü ak/sağ olsun!]

*zahm-ı tîrûñle beni öldi dèyü etme gümân/ belki anı gönderü çıkmış-durur bu
haste cân (Sürürî G. 1055/1)*

[(Sevgili), beni senin okunun yarası ile öldü diye düşünme; belki bu hasta can, onu (okunu) uğurlamağa çıkmıştır.]

Göz görmese yüz utanmaz: Beyitten hareketle ifade incelendiğinde gözü görmeyen kişinin utanmasının da olmayacağı anlamı çıkarılabilir. Zira nergis çiçeği Klasik Türk şiirinde *âmâ* anlamında da kullanılmaktadır.⁵¹ Gözleri görmeyen nergis küstahlaşsa da şaşılmaz, çünkü *göz görmese yüz utanmaz*.

*meşel-durur bu ki göz görmese yüz utanmaz/ necâtiyâ ne ‘aceb nerkis ola ger
güstâh (Necâtî Beg G. 79/7)*

[Ey Necâtî, eğer nergis küstahlaşırsa şaşılmaz, atasözüdür: Göz görmeyince yüz utanmaz.]

Gözle ye-: "Bir şeye çok istekle ve dik dik bakmak. 2. Göz değdirmek."⁵² Deyim iki anlama gelmektedir, beyitten bu iki anlam da çıkarılabilir. Âşığın yaraları sevgilinin okunun temrenine öyle dik dik/yiyecek gibi bakmaktadır ki, temrenler yaranın içinde kalmıştır. İkinci anlam düşünüldüğünde âşığın yaralarının sevgilinin temrenlerine nazarı değer korkusu ile, temrenler ok çantası içinde gizlenmektedir. Ok, temren kısmı içeride, yelek kısmı dışarıda olacak şekilde çantasında muhafaza edilir.

*peykânlarını yaralarum gözle yediler/ gizlendiği içerde hep anuñ belâsıdur
(Necâtî Beg G. 386/3)*

⁵⁰ Mihrican Aynacı, "Divan Şiirinde Geçen Göz Hastalıklarının Klâsik Dönem Tıp Metinleri Ekseninde Değerlendirilmesi", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 9, (2012), 29-48. s.

⁵¹ Yavuz Bayram, "Klasik Türk Şiirinde Duyguların Dili: Çiçekler", *Turkish Studies*, Volume 2/4, (2007), 209-219. s.

⁵² *Türkçe Sözlük*, Haz. Şükrü Hâluk Akalın vd, (On Birinci Baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011, 978. s.

[Temrenlerinin içeride gizlenmesinin sebebi, yaralarımın onu gözle yemesinin/dik dik bakmasının belasıdır.]

Hañçere düş-: "Kama, bıçak, hañçer gibi ucu sivri keskin bir âleti kalb üstüne dayayıp hızla yere atılmağa ve bu sûretle hañçer göğüsten girip arkadan çıkararak intihar etmeğe vaktiyle "hañçere düşmek" derlermiş."⁵³ İnsanın kendi kararı ile Allah'ın emanet ettiği canına kıymasının büyük günahlardan olduğu bilinir. Bundan dolayı Klasik Şiirde intihar etme fiiline sık rastlanılmaz. Örnek beyitte âşık, öldürücü bakışlı bütün güzellerden etkilendiğini, kana bulandığını söylemekte; paramparça olmuş göğsünden/yüreğinden kurtulmak için de hañçerlere düşmeyi/intihar etmeyi dilemektedir. Göğsü paramparça olduğundan, *hañçere düş-* kelime grubunu *hañçerlere* diye çoğul kullanmıştır denilebilir.

*kana yur her ğamzekârũn tĩĝin acıdur beni/ düşeyin hañçerlere bu sîne-i şad-
çâkden (Emrî G. 988/2)*

[Beni her öldürücü bakışlının oku acıtır, kana bular; bu paramparça göğüsten hañçerlere düşeyim/intihar edeyim!]

Hayâl bağla-: Kelime grubuna bazı tez ve makalelerde "güzellerin saçına asılı kalan âşıklar"⁵⁴, "sevginin derinliğini ve kalıcılığını yansıtır, duygunun sağlamlığını ifade eder"⁵⁵, gibi karşılıklar verilmiştir. Fakat örnek beyitlerin nesre çevirisinde bu anlamlar oturmamaktadır. Kelime grubunun yanında geçen *bel, kıl; ağız, hilâl kaş, sır* gibi ifadeler *ince, zarif* vb. anlamları çağrıştırmaktadır. Bundan dolayı kelime grubuna *zarif bir mazmun bulmak* karşılığı verildi. İlk beyitte şâirin, sevgilisinin beli hakkında bulunduğu zarif mazmun karşısında dikkat ehli kıl kadar konuşmamıştır. İkinci beyitte ise sevgilinin ağzı ve hilal kaşını anlatan şâir, bu sır ile zahide zarif bir mazmun geçmiştir/aktarmıştır.

*ehl-i dikkâtlar görüp bir kıl kadar kıl etmedi/ bağladı zâtî belî vaşfında bir ince
hayâl (Zâtî G. 819/5)*

[Zâtî (sevgilinin) beli hakkında zarif bir mazmun buldu, dikkat ehli olanlar görüp de bir kıl kadar söz etmediler.]

⁵³ Ahmet Talat Onay, *Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*, haz. Cemal Kurnaz, H Yayınları, İstanbul 2009, s. 219

⁵⁴ Duygu Bingöl, "Meşâ'irü'-Şu'arâ'da Hayâl Tasarımları", *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, C. 2, S. 4, (2018), 145.

⁵⁵ Şahin Sürmeli, *Kadı Burhaneddin Divanı: Anlam Çerçevesi*, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep 2005, s. 101.

ağzuñı vaşf eyleyüp cānā hilāl-ebrañ-ıla/ zāhide bu sırr ile geçdüm ‘aceb nāziik hayāl (Hüsām G. 839/3)

[Ey can, zahide senin hilal kaşlarınla ağzını anlatıp, bu sır ile de oldukça zarif bir mazmun geçtim/aktardım.]

Hayal feneri (Fânûs-ı hayal): "Üzerine yapılmış resimleri, içinde yanan ışık etkisiyle büyütüp aksettiren döner fener."⁵⁶ "Fânûsı hayâl, günümüz dilinde hayâl feneri anlamına gelen eski devirlerde kullanılan bir tür eğlenceli ışıldaktır. Fânûs-u hayâl denilen bu fenerler eski devrin panayırlarında, pazar yerlerinde ve dükkânlarında da aydınlatma aracı olarak kullanılmıştır."⁵⁷ Üzerine çeşitli şekiller, tasvirler, resimler çizilmiş ipek kumaşlı bir fenerin, içinde yanan mum sebebiyle çevresine üzerindeki çizimleri yansıttığı *hayal feneri*, örnek beyitlerde bu güzelliği ile yer almamaktadır. İlk beyitte şâir, çeşit çeşit desenler yansıtan hayal fenerini, bin bir şekille insanın karşısına çıkan feleğe benzetmektedir. Sevgilinin arzusunun güneşi, fenerin içinde yanan mum yerine kullanılmıştır. Şâire göre gökyüzünün güneşi/mumu, bin bir suratlı olduğundan hayal fenerine benzeyen gökyüzü/tâlih/felek içinde yandıkça, bahtımız yüz binlerce farklı şekle bürünmektedir. İkinci beyitte ise düşmanın mum gibi yaktığı âşık, etrafında dönüp üzerine titreyip onu teselli edecek dostlarını *hayal fenerine* benzetir.

gösterür çarh-ı felek devr içre yüz biñ şüreti/ oldı mihr-i şevk-i hüsnüñ birle fânûs-ı hayāl (Hasbî G. 816/2)

[Zaman içinde yüz binlerce şekil gösteren felek, senin arzunun parıltısının güneşiyle hayal feneri oldu.]

şem'-veş düşmen beni yakdı kanı şüretlü dōst/ üstüme dōne benüm mānend-i fânûs-ı hayāl (Zātî G. 825/3)

[Düşman beni mum gibi yaktı, nerede hayal feneri gibi üzerime titreyip başımda dönecek esaslı dostlar...]

İkilikten geç-: İslami motifler çevresinde iki sayısı ile ilgili yazılan bir makalede *ikilikten geçmek* ifadesine âşık, mâşuk ve aşk üçgeninde yoğunlaşmıştır. Seven sevilen, iki cihan, sevap günah, iki bayram vb. her şey ikilikten geçip aşkta bir olurlar.⁵⁸ Mecmuadaki örnek beyitte farklı olarak, âşık ve mâşuğu mecliste hasetçinin

⁵⁶ İlhan Ayverdi, *Asırlar Boyu Tarihi Seyri İçinde Misalli Büyük Türkçe Sözlük H-N*, a.g.e., 2. C, 1238. s.

⁵⁷ Duygu Bingöl, a.g.m., 149. s.

⁵⁸ Meltem Kızmaz, 16. "Yüzyıl Klâsik Türk Şiirinde İslamî Motifler Çevresinde İki Sayısı", *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (2016), C. 3, S. 7, 75. s.

varlığı, ister istemez *anlaşmazlığı bırakmak* durumuna getirmiştir. Böylece ikilikten geçen sevgililer bir olmuşlardır.

ikilikden geçer ma'sūk u 'āşık/ bu meclisde hasūd olursa sālīs (Sehī G. 51/2)

[Bu meclisin üçüncüsü hasetçi olursa, seven ve sevilen anlaşmazlığı bırakır.]

Ḳadeḥ duāsı: "Osmanlı kültür dünyasının zenginliklerinden olan dualardan biri de kadeh duasıdır. *Kadeh duası* mazmunu, dua kelimesindeki dini-manevi anlam ile kadehteki dünyevi zevk ve şarap meclisinin sezdirilmesi sebebi ile şâirler arasında revaç kazanmıştır."⁵⁹ *Ḳadeḥ duāsı* hakkında verilen bu bilgilerin alındığı makalede, *Şerh-i Du'â-yı Kadeh* adlı eserlerin çevirisinde yer alan, dini temeli zayıf olduğu da belirtilen, kadeh duası ile alakalı bazı özellikler şunlardır: Miraç gecesi Hz. Muhammed (as) üzeri dualarla süslü bir kadeh görmüştür. Bu kadehin nuru dünyayı aydınlatmaktadır. Dört büyük melek vazifelerini bu kadehin nuru sayesinde yaparlar. Peygamberler bu dua sebebi ile isteklerine kavuşup imtihanlarından kurtulmuşlardır. Bu dua demire inanarak okunsa demir erir. Bu dua kefene yazılsa bir melek cennetten bir deste gül getirip kabre bırakır. Bu bir deste gül öyledir ki nuru tüm dünyayı tutar.⁶⁰ Makalede *Şerh-i Du'â-yı Kadeh* adlı dört eser incelenmiştir. Bu eserlerde dini temele oturması mümkün olmayan daha nice büyük hadise, hep kadeh duasına bağlanmıştır. Mazmunun şâirler tarafından önemli bir dua gibi kabul edilip kullanıldığı görülmektedir. *Cāmi' u'n-Nezā'ir*'den alınan beyitlerde *Ḳadeḥ duāsı*nın kefene yazıldığı ve o duayı okuyarak sofunun dindarlaştığı/dilendiği aktarılmıştır. Bu beyitler, bahsedilen makalede verilen örnek beyitler arasında yer almamaktadır.

lāmi'īniñ yazıñuz hırz-ı kadeḥ ekfānına/ vërse cān ger leblerinden şunmadın dilber kadeḥ (Lāmi'ī Çelebi G. 61/7)

[Sevgili, eğer dudaklarından kadeh sunmadan Lāmi'î ölürse, kefenlerine kadeh duası yazınız.]

mey-gün lebüñ hayāli ile mest iken müdām/ şöfi kadeḥ du'āsın oğur pārsālanur (Āfitābī G. 226/2)

[Şarap renkli dudağının hayaliyle sofu her an sarhoşken, kadeh duası okuyup dilenir/dindarlaşır.]

Ḳadem rencide kııl-: *Ayak* anlamına gelen *ḳadem* ve *incinmiş* anlamına gelen *rencide* ifadesi, kelime grubu oluşturarak *lütüfta bulunup gelerek ayağını incitmek*,

⁵⁹ Suat Donuk, "Şerh-i Du'â-yı Kadeh ve Kadeh Duası Mazmunu", *Turkish Studies*, Volume 7/4, (2012), 1606. s.

⁶⁰ Suat Donuk, *a.g.m.*, 1611. s.

yormak gibi bir anlamı karşılamaktadır. Örnek beyitten hareketle, sevgilisini mezarına çağırın âşık ondan *kağem rencide kılmasını*, bugün de kullanılan diğer bir değişle zahmet edip gelmesini nezaketle istemektedir.

luğf edüip gel kabrüm üstine kağem rencide kıl/ dōstum billāhi götür ben ğubāri hākden (Faķirī G. 987/4)

[Dostum, lutfedip zahmet buyurup gel de mezarımın üzerine bas; vallahi ben zerreyi yücelt.]

Kārnāme: "1. Bir inşaatın ölçülü ve fiyatlı keşifnāmesine, yönetim programına, kullanılacak malzemeye, resim ve plan taslağına verilen isim. 2. Usta çıkıp kendi başına çalışmak üzere lonca teşkilâtından icāzet alacak bir çırağın ehliyetini ispat için örnek olarak yaptığı iş."⁶¹ Kelimenin *ehliyetini ispat için örnek olarak yaptığı iş* anlamı, örnek beyitteki kullanımına daha yakındır. Beytin nerse çevirisi de bu anlam üzerinden yapıldı. İbrāhim (as) Kābe'nin inşasına başladığında, *kārnāme* olarak önce sevgilinin eşiğini yapmıştır. Buradan sevgilinin eşiğinin Kābe'den önce yapıldığı da anlaşılmalıdır. Usta olup ustalık eserini yapabilmek için önce kendini ispat etmesi gereken çırak/kalfa, elinden geleni ortaya koyarak âşıkların tavaf ettiği yer olan *sevgilinin eşiğini* Kābe'ye benzetmiştir.

başladuğı vaķtin ibrahīm-i āzer ka'beye/ kārnāme yār eşiğin kıldı beñzer ka'beye (Mesihī G. 1119/1)

[Āzer oğlu İbrahim (as) Kābe'nin inşasına başladığı vakit, *kārnāme* olarak sevgilinin eşiğini Kābe'ye benzer şekilde yaptı.]

Kilimini şudan çıkar-: "*Güyend çi ğam ger heme 'ālem mordend/ Dūnān çü kilim-i hōiş birün bordend: Alçaķlar çün kendi kilimini şudan kırtardılar ya'nī miñnet ü belā-yı dūnyādan halāş buldılar, dērler: Ne ğam eger cemī'-i 'ālem öldi-y-se.*"⁶² "... kendi kilimini mevcden çıkarur ... kendini kırtarur ..." ⁶³ *Gülistan Şerhi*'nde bu deyim *kilimini şudan çıkar-* olarak kullanıldığı görülmektedir. Derleme sözlüğünde *keçeyi şudan çıkar-* olarak geçen deyim *karşılığı da sıkıntıyı atmak* olarak verilmiştir.⁶⁴ Verilen bu iki anlam ışığında beytin nesre çevirisinde *kendini kurtarmış* karşılığı tercih edildi. Çünkü kibirli zahidin ne olacağı belli değilken/kendini kurtaramamışken âşıkları

⁶¹ İlhan Ayverdi, *Asırlar Boyu Tarihi Seyri İçinde Misalli Büyük Türkçe Sözlük H-N*, a.g.e., 2. C, 1607. s.

⁶² Ozan Yılmaz, *16. Yüzyıl Şârihlerinden Sûdi-i Bosnevî ve Şerh-i Gülistân'ı (İnceleme-Tenkitli Metin) I*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul 2008, s. 887.

⁶³ Ozan Yılmaz, a.g.e., s. 639.

⁶⁴ *Derleme Sözlüğü VIII K*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 211/8, Ankara 1975, 2716. s.

ayıplaması, şâiri öfkelenmektedir. Yine burada zahidin kendi kilimini kurtardığından, yani sadece kendini düşündüğünden bahsetmek de mümkündür.

şudan çıkardı şanki kilimini ta'n eder/ 'uşşāka gör bu zāhid-i ḥod-bīn be baḥ be baḥ (Ḥadīdī G. 776/2)

[Bak hele bak, sanki kendini kurtarmış gibi âşıkları ayıplayan bu kibirli zahidi gör!]

Kül öksüzü: "Hem anası, hem babası olmayan öksüz."⁶⁵ Bu ifadenin gül ve bülbülle birlikte kullanımında şöyle bir hususiyet de vardır: "*Kuşlar farklı yerlerde yaşarlar. Karga leşi, baykuş viraneyi, bülbül de gülzârı sever. Bağda, bahçede, çiçekler içinde dolaşmakla beraber bülbül daha çok gül dalları ve yaprakları arasında görülür. Bülbülün tahtgâh, mahfil, sâyeban, sâgar, keşkül şekillerinde tasavvur edilen yuvası da burada bulunur. Bu beraberlik, gülün rengi itibariyle ateşi çağrıştırmasıyla çeşitli tasavvurlara konu olur. O büyük bir âfet veya yangından artakalan bir "kül öksüzü"dür. Bu benzetme ile aynı zamanda vücudunun üst kısmının koyu, alt kısmının sütlü kahve renginde oluşuna da işaret edilmiş olur.*"⁶⁶ Aşağıdaki beyitte şâir, sevgiliden ayrı kaldığı için her şeyini kaybetmiş gönlünden *kül öksüzü* olarak bahsetmektedir. Uyumakta olan/sönen gönül Allah aşkının yarasının içinde meşale olmasıyla uyanır/alevlenir, gönlün ocağı tütmeye başlar. *Kül* kelimesi bu anlamda ayrı bir önem kazanmaktadır.

ilāhī dāğ-ı 'ışkuñ isterem dilde çerâğ olsun/ bu kül öksüzü anuñla uyansun od ocağ olsun ('Āşık Çelebi G. 1024/1)

[Ya Rabbi, aşkının yarasının gönülde meşale olmasını isterim; bu anasız babasız öksüz onunla uyansın, ocağı tütsün.]

Nazarda kal-: *Bakış, bakma, göz atma* anlamlarına gelen *nazar* kelimesi ile kurulmuş böyle bir kelime grubu sözlüklerde bulunamadı. Geçtiği örnek beytin nesre çevirisinde *etkilen-*, *donup kal-* karşılıkları verildi. Zira şâir beyitte, göz alıcı güzellikleri olan dünyanın sonunda harap olacağını, bu sebeple başlangıçta bu güzellikleri görüp *nazarda kalınmamasını* tavsiye ediyor. Bugün de kullanılan *donup kal-* ifadesi, *duyduğu hayretten dolayı hiçbir hareket yapamayıp şaşkın şaşkın bakmak* anlamına gelmektedir. Beytin anlamından hareketle *nazarda kalmanın* karşılığı olarak *donup kalma* ya da *etkilenme* kullanılabilir.

⁶⁵ *Tarama Sözlüğü IV K-N*, a.g.e., 2769.

⁶⁶ Cemal Kurnaz, "Bülbül", *İslam Ansiklopedisi*, 6. C, 485. s.

evvel nazarda kalma göriüp nakş-ı ‘ālemi/ ma‘müresi cihānuñ olur ‘ākıbet harāb
(*Müdümi* G. 12/3)

[Alemin nakşını/güzelliğini görünce ilk bakışta donup kalma; sonunda dünyanın bütün yapıları yerle bir olur.]

Nazardan sür-: Kelime grubunun sözlüklerde karşılığı bulunamamıştır. Verilen örnek beyitte şâir, karanlıkta yüzü aydınlatan gözyaşını uzaklaştırmaması için gözüne sesleniyor. İlk bakışta anlaşılan, göz ağlamadığı zaman gözyaşının da nazardan/gözden uzaklaşmayacak olmasıdır. Gözden sürme, uzaklaştırma burada gerçek anlamdadır. *Nazardan sür-* kelime grubuna ikinci bir anlam olarak, bugün de kullanılan *gözden düş-* deyimini karşılık olarak verilebilir. Çünkü gözden sürülen gözyaşı yere düşecek, kuruyup gidecektir. Böylece gözyaşının varlığı ortadan kalktığı gibi değeri de yok olacak, itibarı da kaybolacaktır. İnci misali parlak ve geceyi aydınlatan gözyaşının değerini yitirmemesi için, şâir gözüne seslenmektedir.

ëy gözüm merdümlük ët sürme nazardan eşkümi/ kim sevād-ı mısr-ı hüsn içinde yüzüñ ağıdur (*Nebātî* G. 222/4)

[Ey gözüm, insanlık et de güzellik şehrinin karanlığında yüzünü aydınlatan gözyaşımı gözünden uzaklaştırma/itibardan düşürme.]

Bu beyitten hareketle *nazar* kelimesine *itibar*, *değer* vb. anlamlar vermek mümkündür. Aşağıdaki beyit, bu kelimenin bu anlamlara geldiğine örnek olabilir. Şâirin, sevgilinin okuna göğsünü siper eden âşıklara iyi dileklerde bulunurken kullandığı *nazarı var ola* ifadesi, *itibarı dâim olsun* şeklinde nesre aktarılabilir.

nazarı var ola ş’ol ‘āşık-ı dīvānelerüñ/ görüben gamzeñ okın sīnesin eyler siperi
(*Sākî Beg* G. 1141/3)

[Senin öldürücü bakışlarının okunu gördüğü zaman göğsünü siper eden şu divane âşıkların nazarı var/itibarı daim olsun.]

Ocağına şu koy-: "Ocağını söndürmek."⁶⁷ Ateşin sönmesi için üzerini kum, ıslak bir örtü vb. ile kapatarak oksijenle bağlantısını kesmek, ya da üzerine su dökerek ısını azaltmak gerekir. *Ocağına şu koy-* ifadesi, *ocağı sön-* deyiminin çekimli halidir. Gerçek anlamda ateş yanan, yemek pişen, evin merkezi olan ocağa su konulduğunda ateş sönecektir. Mecazi manada ateş yanmayan bir evde de hayat devam edemeyeceğinden aile dağılacaktır. Şâir, diğer şâirlerin ocağını söndürürken *şu koy-*

⁶⁷ *Tarama Sözlüğü V O-T*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 212/5, Ankara 1996, 2907. s.

ifadesini sebepsiz kullanmamıştır. Çünkü şâirlerin ocağını söndüren Hayâlî'nin *âbdâr* gazelidir. *Âbdâr* kelimesi ise *sulu*, *taze* anlamlarına geldiği gibi, söz için kullanıldığında *zarif*, *güzel*, *nükteli* anlamlarına da gelmektedir.

beyti ocağına şu koyan cümle şâ'irüñ/ cānā hayâlîñüñ ğazel-i âbdârıdur
(Hayâlî Beg G. 318/5)

[Ey can, bütün şairlerin ocağını söndüren, Hayâlî'nin sulu/zarif gazelidir.]

Od ocağ ol-: Sözlüklerde böyle bir kullanım bulunmamıştır. Verilen iki örnek beyitte bu kelime grubu bir talepte bulunma amacıyla kullanılmıştır. İlk beyitte şâir "kül öksüzü" olan gönlün, aşk yarasının meşalesi ile uyanıp *od ocağ olmasını* istemektedir. İkinci beyitte Nazmî, sultanının aşkının gönlünde olmasını, bu aşk sebebiyle de gönlünün *od ocağ olmasını* talep etmektedir. Beyitlerden hareketle bu kelime grubunun *soyu devam et-*, *yaşamını sürdür-* anlamlarına gelen *ocağı tüt-* deyimine benzer bir anlamı olduğu düşünülebilir. Zira ocağın tütmesi için ocakta ateş yanması gerekir. Yine ocak kelimesinin geçtiği deyimlerden biri de *çok yoksul* anlamında kullanılan *od yok ocak yok*'tur. Zenginlik için ateş ve ocağın, bunların delalet ettikleri şeylerin insanda bulunması gerekir. Bu iki deyimde bakıldığında ocak ve ateşin *zenginlik*, *baht*, *soyun ve yaşamın devam etmesi* anlamlarına geldiği söylenebilir. Beyitlerde aşk ve aşk yarası ateş, gönül de ateşin yandığı ocaktır. Şâirler mecazi olarak *ocağı tütsün/yaşamını sürdürsün/zengin olsun* diye temennide bulunmaktadır.

ilāhî dāğ-ı 'ışkuñ isterem dilde çerāğ olsun/ bu kül öksüzi anuñla uyansun od ocağ olsun ('Âşık Çelebi G. 1024/1)

[Ya Rabbi, aşkının yarasının gönülde meşale olmasını isterim; bu anasız babasız öksüz onunla uyansın, ocağı tütsün.]

dil-i nazmîde 'ışkuñ olsa n'ola ey güzel şāhum/ kuluñdur devletüñde ol dahı bir od ocağ olsun (Nazmî G. 1025/5)

[Ey güzel sultanım, Nazmî'nin gönlünde aşkın olsa ne olur; o da senin devletinde bir kulundur, onun da ocağı tütsün.]

Oyunuñ şakalı bit-: "Bir işin çok uzadığını ve artık bitmesi gerektiğini anlatmak maksadıyla kullanılan bu deyim 'iş uzamak, çok uzun sürmek; oyun sona ermek, bitmek, devri kapanmak' anlamlarına geldiği söylenebilir. Sevgilinin ayva tüylerinin çıkması, güzellik devrinin artık sona erdiğini, âşık ile sevgili arasındaki aşk

oyununun bittiğini gösteriyor."⁶⁸ Genellikle Karagöz oyunlarının sonunda geçen bu ifade, verilen örnek beyitte ayva tüyleri çıktığı için yolunda savaşıp can vermekten vazgeçilen sevgili için kullanılmıştır. Şâir, *eskiden senin için canımızı verirdik ama ayva tüylerin çıktığı için o iş bitti*, dediği sevgilisine durumunu bu deyimle ifade etmiştir: Oyunun sakalı bitti/O iş sona erdi. *Haç* (ayva tüyleri) kelimesinin sakalla olan ilişkisi; *bit-* fiilinin hem sona ermek, hem de ortaya çıkmak anlamlarına gelmesi deyimle zenginlik katmaktadır.

cân vèürdüük şanemâ yoluña baş oynamağa/ çünki erişdi haçuñ bitdi oyunuñ şakalı (Me'âlî G. 1178/2)

[Ey put gibi güzel, senin yolunda savaşmak için canımızı verirdik (ama) ayva tüylerin büyüdüğü için oyunun sakalı bitti.]

Şerâdan tâ Süreyyâya: Sözlüklerde kelime grubu bu haliyle geçmemektedir. Toprak manasına gelen Arapça *serâ* kelimesi ile Ülker yıldızının adlarından *Süreyyâ* kelimesinin oluşturduğu bu kullanımın aslı, Arapça'da "Yer nerede, Süreyya nerede?" anlamına gelen "*eyne's-serâ ve's-süreyyâ*" ifadesidir. "Birbirinden çok farklı ve mukayeseleri imkansız şeyler için, "O nerede, bu nerede?" anlamında kullanılır."⁶⁹ Beyitte ise böyle bir anlam yoktur. Âşık ah çektiğinde *serâdan Süreyyâ'ya/topraktan Ülker yıldızına kadar* her yerin baştan başa ateş olacağını söylemektedir. Nesre çeviride *yerden göğe kadar* anlamı, bu kelime grubunu daha iyi karşılamaktadır.

derün-ı dilde 'ışk odı toludur olur âh êtsem/ serâdan tâ süreyyâya ser-â-ser bu cihân âteş (Şemsî G. 557/2)

[Gönlün derinlerinde aşk ateşi doludur, ah çeksem bu dünya yerden göğe kadar baştan başa ateş olur.]

Şebistân-ı hayâl: "Farsça bir eserin özelliklerinden yola çıkılarak oluşturulmuş edebi bir tarzıdır. Kelimeler arası anlam ilişkisi bakımından muammâya da benzeyen bu üslûpta amaç anlamı daha da derinlere iterek şâirlik hünerini göstermektir."⁷⁰ Bu akıma isim olan eserin sahibi *Fettâhî* [ö. 1448-9], eserin başlığında dahi harf oyunu yapmıştır. *Şın* (ش) harfi çıktığında ilk kelime *büstân* olacaktır. *Fettâhî* de *Şebistân-ı Hayâl*'de anlam hazinesine ulaşmak isteyenlerin perdeyi kaldırmaları gerektiğini söyler.⁷¹ Şâirler,

⁶⁸ Ömer Zülfe, *a.g.e.*, s. 160.

⁶⁹ İlhan Ayverdi, *Asırlar Boyu Tarihi Seyri İçinde Misalli Büyük Türkçe Sözlük O-Z*, a.g.e., 3. C a.g.e., 2771. s.

⁷⁰ Abdülkadir Erkal, "Divan Şiirinde Şebistân-ı Hayâl Tarzı Üzerine", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 41, (2009), s. 35.

⁷¹ Bilal Elbir, *Surûri'nin Şerh-i Şebistân-ı Hayâl'i-Metin-İnceleme*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir 2003, s.37.

Şebistân-ı Hayâl'deki muammâlar sebebi ile, bu ifadeyi kullanarak kendi şâirlik ve orjinal manalar bulmadaki hünerlerini ifade etmişlerdir. Aynı zamanda sevgilinin yüzü ile eserin adı arasında bağlantılar kurmuşlardır.⁷² Aşağıdaki ilk örnek beyitte şâir, şebistân kelimesini *gece/karanlık/siyah* anlamlarını kastederek kullanmıştır. İkinci beyitte Nihânî'nin, ayva tüylerinden bahsederken Şebistân-ı Hayâl adını kullanması yine *gece/karanlık/siyah* anlamları sebebiyledir. Fakat bu beyitte geçen *mu'ammâ* ve *ağız* kelimeleri, eserin/akımın kendisine de bir telmihtir.

haţţ-ı reyhānuñ gülistān-ı ruĥuñda dilberā/ bir bahāristāndur eţrāfı şebistān-ı hayāl (Raĥmī G. 841/4)

[Ey sevgili, yanağının gül bahçesinde Reyhânî hattın/ayva tüylerin, etrafı bağ bahçe olan bir Şebistân-ı Hayal'dir.]

ağzı vaşfında mu'ammādur nihānī her sözüüm/ haţtı evşāfındaki nazmum şebistān-ı hayāl (Nihānī G. 845/5)

[Nihânî, onun ağzı hakkında (söylediğim) her sözüm muamma, ayva tüyleri hakkındaki şiirim de Şebistân-ı Hayal'dir.]

Toprakdan götür-: "Almak, yüceltmek, yükseltmek."⁷³ Toprak, ayaklar altında olduğu için bazı şiirlerde hakir görülmektedir. İsa (as)'ın topraktan/yerden yükselmesi, zelil topraktan göğe yükselip yücelmesi olarak değerlendirilmiştir. Örnek beyitte gamın kendisini öldürdüğünü söyleyen şâir, İsa nefesli sevgilisinden kabrini ziyaret etmesini istemektedir. Böylece âşık *toprakdan götürülecek/yükseltilecektir*.

çün beni öldürdi ğam billāhi toprakdan götür/ bir dem ey 'īsī-nefes eyle ziyāret türbetüm (Zātī G. 894/2)

[Ey İsa nefesli, kabrimi bir an ziyaret et de beni yücelt/yükselt; çünkü gam vallahi beni öldürdü.]

Ṭül ile 'arż: *Uzunluk, boy ve en, genişlik* anlamlarına gelen *ṭül* ve *'arż* kelimeleri, birlikte kullanıldıklarında farklı anlamlar kazanmaktadır. Bu kelime grubu *Cāmi'u'n-Nezā'ir*'de yedi beyitte kullanılmıştır. Beş beyitte kelime grubuna, kelimelerin sözlük anlamlarına uygun, *en boy/sınır/uç bucak* karşılıkları verilebilir.

dil zevrakımı şaldum derdā ki bahr-i 'ışka/ gerçek imiş dünyāda yok aña ṭül-ile 'arż (Selīkī G. 605/2)

⁷² Abdülkadir Erkal, *a.g.m.*, s. 42.

⁷³ Abdülhakim Kılınç, *Fuzûl'nin Türkçe Divanı (Edisyon Kritik ve Konularına Göre Fuzûlî Divanı)*, İ.Ü., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul 2017, s. 229.

[Gönül kaygısını aşk ırmağına saldı; yazık ki, gerçekten de ona dünyada uç bucak yokmuş.]

Aşağıdaki beyitlerde kelime grubuna *en boy/sınır/uç bucak* karşılıkları verildiğinde anlam tam oturmamaktadır. İki beyitte de kağıt üzerinde sevgilinin özelliklerini yazabilmek için yapılan bir işlemden bahsedilmiştir. Kelimelerin *uzunluk* ve *genişlik* anlamları düşünüldüğünde, kağıdın kısa ve uzun kenarlarına çizgiler çekilerek yapılan süsleme sanatlarından *cedvel çekmek* akla gelmektedir. Cedvel çekilerek yazının sınırları da belirlenmiş olur. Beyitlerde cedvel çekmek yerine *ṭül ile ʿarz çek-/ tahrîr kıl-* ifadeleri kullanılmıştır.

zülfi ü ruḥuñ şifâtın yazmağ için hilâlî/ ter müşk-ile varakda ḥoş çekdi ṭül-ile ʿarz (Hilâlî G. 607/5)

[Hilâlî, senin yanağının ve saçının özelliklerini yazmak için taze misk ile kağıda güzelce cedvel çekti.]

vaşf-ı ruḥuñda şîrîn yazmağ için [şuʿarâ]/ rengîn varakda kıldı tahrîr ṭül-ile ʿarz (Nazîre G. 611/5)

[Şâirler, yanağını anlatan bir şiir yazmak için renkli yaprakta cedvel çekti.]

Yarıcuñ Allâh: "Yarıcı 'yardımcı, muin, şefaathî'. 'Allah yardımcın olsun; maşallah; aferin; ne kadar da güzel!' anlamlarında kalıplaşmış bir dua cümlesidir."⁷⁴ Sevgilinin güzelliği karşısında duyduğu heyecanı gizleyemeyen selvi, çeng ve testi, ona "Maşallah!" demekten kendilerini alamazlar. Bunu söylerlerken selvi *bir ayak üzerine durur*, çeng *ikiye bükülür* ve testi *elini başına götürür*.

bâğ-ı gülşende görüp şîve-i reftâruñı serv/ bir ayağ üzre ṭurup yarıcuñ allâh dèdi (Keşfî G. 1152/3)

[Gül bahçesindeki selvi senin yürüyüşündeki edayı görüp bir ayağı üzerine durdu, "Maşallah/Ne kadar da güzel!", dedi.]

gelicek şoḥbetine ol şeh-i ḥübân[uñ çeng]/ iki kat oldı begüm yarıcuñ allâh dèdi (Şânî G. 1158/4)

[Çeng, o güzeller sultanının sohbetine geldiğinde iki kat oldu/yerlere kapandı, "Maşallah/Ne kadar da güzel!", dedi.]

geldi bezmiñne sebû işkuña bir tolu içe/ elini başa koyup yarıcuñ allâh dèdi (Cüllabî G. 1162/4)

⁷⁴ Ömer Zülfe, *a.g.e.*, s. 227.

[Testi, senin aşkına bir kadeh içmek için meclisine geldi, elini başına koyup "Maşallah/Ne kadar da güzel!", dedi.]

Yële var-: "Heba olmak, havaya gitmek, boşa gitmek, zayi olmak, heder olmak."⁷⁵ Bu kelime grubunun *savurmak*, *boşa harcamak* anlamına gelen *yële ver-* deyiminden farkı heba/heder olmanın kişinin kendi seçimi olmamasıdır. Örnek beyitlerin birincisinde heder olma, gülün işlediği olumsuz davranışlarının neticesi olarak başına gelmiştir. İkinci beyitte ise devrinin en büyüğü olsan da, zamanın her şeyi mahvedeceği gerçeği dile getirilmiştir.

gül hayāsın yère döküp yüzüñe öykünmiş meger/ lā-cerem uş yële varup toprağa düşdi zelil (Aḥmedī G. 856/4)

[Meğer gül utanmayı bırakıp senin yüzüne benzemeye çalışmış, şüphesiz şimdi heder olup toprağa düştü, zelil oldu.]

ger süleymān-ı dehr olursañ da/ yële varur bu kār u bār şaḫın (‘Ārifī G. 930/5)

[Eğer zamanın Süleyman'ı olsan da dikkat et, bu kazanç boşa gider.]

Yılan (ilan) ayağı: Görülemeyecek kadar ince.⁷⁶ Tarama sözlüğünde verilen örnek beyitte sevgili ayva tüylerini saçları ile saklar, bu yüzden kimse onu göremez, *yılan ayağıdır* ifadesi bulunmaktadır. Mecmuadan alınan örnek beyitler de bu anlamda kullanılmıştır. Sevgilinin saçlarının altında kalan ayva tüylerini kimse göremez, onlar *yılan ayağıdır*, böyle bir şeyin varlığından bile bahsedilemez. Sözlükteki *görülemeyecek kadar ince* ifadesine ilave olarak *yalan* anlamı da eklenebilir.

kākülüñ altında ḫaṭṭuñ gördüm ey dilber dedüm/ dedi miskīn anı kim görür yılan ayağıdır (Sāḫī G. 219/4)

["Ey güzel, saçının altından yanağındaki tüyleri gördüm", dedim, "Miskin, onu kim görebilir, o yılan ayağıdır/yalandır!", dedi.]

zülfüñ altında ḫaṭṭuñdan dil nece vèrsün ḫaber/ anı gören pādişāh olur ilan ayağıdır (Mu‘īdī G. 223/3)

[Gönül saçlarının altındaki ayva tüyünden nasıl haber versin, o adeta kendisini görenin padişah olacağına inanılan bir yılan ayağıdır/yalandır.]

Yüzle-: Kusurunu veya suçunu yüzüne karşı söyleyip birini utandırmak.⁷⁷ Yüzüne vurmak, yüzüne karşı söylemek.⁷⁸ İnsanların hatalarını, kusurlarını uygun bir

⁷⁵ Tarama Sözlüğü VI U-Z, Türk Dil Kurumu Yayınları: 212/6, Ankara 1996, 4496. s.

⁷⁶ Tarama Sözlüğü VI U-Z, a.g.e., 4575. s.

⁷⁷ Türkçe Sözlük, a.g.e., 2635. s.

⁷⁸ Derleme Sözlüğü XI U-Z, Türk Dil Kurumu Yayınları: 211/11, Ankara 1979, 4337. s.

dille söylemek, karşısındakini mahçup etmemek nezakettir. Tersini yapmak ise kabalıktır, kalp kırmaya sebeptir, toplumda hoş karşılanmaz. Sevgilinin güzellik çağının geçmesi onun için büyük bir kusurdur. Bazıları bunu yüzüne karşı söylerler, şâir bunlara küstah demektedir. Kusurları bu kişilerden daha fazla yüze vuran şey ise, sevgilinin yanaklarında çıkan ayva tüyleridir. Beyitte *yüzle-/yüze vur-* ifadesi, ayva tüylerinin yüzde çıkması gerçeği ile de ayrı bir anlam kazanmaktadır.

görmediüm haṭ gibi ‘aybın yüze urur kişiniñ/ çok olur gerçi kişi ‘aybını yüzler güstāḥ (Gedāyī G. 82/5)

[Her ne kadar kişinin hatasını küstahça yüzüne söyleyen çok olsa da, ayva tüyleri kadar kişinin kusurunu yüzüne vuranı görmedim.]

SONUÇ

Cāmi‘u’n-Nezā’ir: (İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler T 2955) İnceleme, Metin, Çeviri adlı bu çalışma, başlıklarında biyografik bilgiler bulunan bir nazire mecmuasıdır. Üç bölümden oluşan çalışmanın ilk bölümünde mecmua şekil ve muhteva özellikleri bakımından incelendi. İkinci bölümde 266 şâire ait 1232 gazel çeviriyazı alfabeti ile yazıldı. Son bölümde ise şiirler nesre çevrildi.

Derleyeni belli olmayan çalışmanın nesre çevirisi yapılırken karşılaşılan hususiyetlere İnceleme bölümünde değinildi. Başlıklarda şâirler hakkında bilgiler bulunan mecmua, biyografik bir değere sahiptir. 119 şâir hakkında onların gerçek isimleri, lakapları, memleketleri, meslekleri, ölüm yılları, mezarlarının bulunduğu yerler, hanedandan kime yakın oldukları, eserlerinin isimleri gibi farklı bilgiler bulunan başlıklar ayrı bir bölümde incelendi. Mecmua, biyografik özellikteki başka nazire mecmuaları ile karşılaştırıldı. Böylece eserin edebiyat ve kültür tarihine yaptığı katkılar ortaya konuldu.

Mecmuadaki şiirler yayımlanmış divan ve tezlerle karşılaştırıldı, farklılıklar belirlendi. Mecmuada yer alıp da yayımlanmış divanlarda bulunmayan, toplamda otuz beş şâire ait seksen gazel tespit edildi. Başka mecmualarda ve yayımlanmış divanlarda bulunmayan yirmi dört gazel tespit edilmiştir.

Çok sayıda yaprağı kopmuş olan *Cāmi‘u’n-Nezā’ir, Perwāne Bey* nazire mecmuasından istifade edilerek yazılmış, az da olsa yeni gazeller eklenmiş, hacim olarak daha küçük bir eserdir. İki mecmuanın da zemin şiirleri, eksik bırakılan yerleri ortaktır. *Perwāne Bey*'de olmayıp *Cāmi‘u’n-Nezā’ir*'de yer alan zemin şiirler ve nazirelerin adedi seksen birdir. Kopan yapraklar sebebi ile mecmuada *elif, te, cim, zı* ve *vāv* harfleri ile yazılan şiirler bulunmamaktadır. Diğer harflerle yazılan şiirlerin ise bir kısmı eksiktir.

Sonuç olarak yazıldığı dönemin edebi zevkine ışık tutan, divanlarda yer almayan şiirleri ve divanı olmayan şâirleri bugüne taşıyan, şâirler hakkında bilgiler veren, kelime hazinesi ile dil zenginliğine katkılar yapan mecmualardan bir yenisi daha Eski Türk Edebiyatı alanına tanıtıldı.

KAYNAKÇA

- ‘ADLİ: *Dîvân*: [hzl.:] Yavuz BAYRAM: *Adli Sultân İkinci Bâyezid Hân-ı Velî: Hayatı - Şahsiyeti - Şâirliği - Dîvânının Tenkitli Metni*: Amasya 2008, 415 s., Amasya Valiliği, 26.
- ‘ADNİ: *Dîvân*: [hzl.:] Osman KUFACI: *Adni Divanı ve Adni Divanında Benzetmeler*: İstanbul 2006, X+226 s., İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- ‘AHİ: *Dîvân*: [hzl.:] Necati SUNGUR: *Âhî Divânı İnceleme-Metin*: Ankara 1994, XIV+223 s., Kültür Bakanlığı Yayınları/1617, Yayınlar Dairesi Başkanlığı Türk Klasikleri Dizisi/32.
- AHMED-İ DÂ‘İ: *Dîvân*: [hzl.:] Mehmet ÖZMEN: *Ahmed-i Dâ‘î Divan I-II (Metin-Gramer-Dizin-Tıpkıbasım)*: Ankara 2017, XL+968 s., Türk Dil Kurumu Yayınları.
- AHMED Paşa: *Dîvân*: [hzl.:] Ali Nihad TARLAN: *Ahmed Paşa Divanı*: İstanbul 1966, XXI+406 s., Millî Eğitim Bakanlığı.
- AHMEDİ: *Dîvân*: [hzl.:] Yaşar AKDOĞAN: *Ahmedî Dîvân (e-kitap)*: 664 s., Kültür ve Turizm Bakanlığı. [Erişim Tarihi: 04.09.2019].
- ‘AMRİ: *Dîvân*: [hzl.:] Mehmet ÇAVUŞOĞLU: *Amrî Divan Tenkitli Basım*: İstanbul 1979, VIII+190 s., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 2538.
- ‘AŞIK Çelebi: *Dîvân*: [hzl.:] Filiz KILIÇ: *Aşık Çelebi Dîvânı (e-kitap)*: Ankara 2017, 153 s., Kültür ve Turizm Bakanlığı. [Erişim Tarihi: 20.09.2019].
- ‘AṬĀ: *Dîvân*: [hzl.:] Arife ÇAĞLAR: *Üsküblü Atâ ve Dîvançesi (İnceleme-Tenkitli Metin-Sözlük)*: Trabzon 2013, XIV+385 s., Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili ve Edebiyatı Programı, Yüksek Lisans Tezi.
- ATASÖZLERİ ve Deyimler Sözlüğü: [hzl.:] İsmail PARLATIR: *Atasözleri*, Ankara 2008, VI+574 s.

- ‘AṬĀYĪ: *Dīvān*: [hzl.:] Üzeyir ASLAN: *İvaz Paşa Oğlu Atâyî (ö. 1437) Divanı*: İstanbul 2016, 324 s., Kriter Yayınları.
- ‘AVNĪ: *Dīvān*: [hzl.:] Muhammed Nur DOĞAN: *Avnî (Fatih) Dîvânı (e-kitap)*: 36 s., Kültür ve Turizm Bakanlığı. [Erişim Tarihi: 05.09.2019].
- AYNACI, Mihrican: "*Divan Şiirinde Geçen Göz Hastalıklarının Klâsik Dönem Tıp Metinleri Ekseninde Değerlendirilmesi*", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 9, (2012), 29-48. s.
- AYVERDİ, İlhan; red. etimoloji Ahmet TOPALOĞLU; yay. haz. Kerim Can BAYAR: *Asırlar Boyu Tarihi Seyri İçinde Misalli Büyük Türkçe Sözlük A-G*: İstanbul 2006, LXXVII+1126 s., Kubbealtı Neşriyat.
- AYVERDİ, İlhan; red. etimoloji Ahmet TOPALOĞLU; yay. haz. Kerim Can BAYAR: *Asırlar Boyu Tarihi Seyri İçinde Misalli Büyük Türkçe Sözlük H-N*: İstanbul 2006, 2. C (1127-2372 s.), Kubbealtı Neşriyat.
- AYVERDİ, İlhan; red. etimoloji Ahmet TOPALOĞLU; yay. haz. Kerim Can BAYAR: *Asırlar Boyu Tarihi Seyri İçinde Misalli Büyük Türkçe Sözlük O-Z*: İstanbul 2006, 3. C (2373-3549 s.), Kubbealtı Neşriyat.
- BAHĀEDDİN, Mehmed: *Yeni Türkçe Lugat*: Ankara 1997, 811 s. , Akçağ Yayınları.
- BAHĀRĪ: *Dīvān*: [hzl.:] Ayşegül POMAKOĞLU: *Bahârî Divanı: İnceleme- Metin*: İstanbul 2013, 276 s., Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- BĀĶĪ: *Dīvān*: [hzl.:] Sabahattin KÜÇÜK: *Bâkî Dîvânı Tenkitli Basım*: Ankara 1994, XVIII+472+3 s. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları: 601.
- BAŞĪRĪ: *Dīvān*: [hzl.:] Ahmet KARTAL: *Basîrî ve Türkçe Şiirleri*: Ankara 2006, 144 s., Akçağ Yayınları/731.
- BAYRAM, Yavuz: "*Klasik Türk Şiirinde Duyguların Dili: Çiçekler*", *Turkish Studies*, Volume 2/4, (2007), s. 209-219.
- BEHİŞTĪ: *Dīvān*: [hzl.:] Yaşar AYDEMİR: *Behiştî Dîvânı Behiştî Hayatı Şahsiyeti Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni*: Ankara 2000, XIV+768 s., Millî Eğitim

- Bakanlığı Yayınları: 3298, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi 1197, Divanlar Dizisi 8.
- BİNGÖL, Duygu: "*Meşâ'irü's-Şu'arâ'da Hayâl Tasarımları*", Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi, C. 2, S. 4, (2018), s. 142-155.
- BURSALI Rahmî: *Dîvân*: [hzl.:] Mustafa ERDOĞAN: *Bursalı Rahmî ve Dîvânı (e-kitap)*: Ankara 2017, 304 s., Kültür ve Turizm Bakanlığı. [Erişim Tarihi: 09.09.2019].
- CELİLİ: *Dîvân*: [hzl.:] Şevkiye KAZAN NAS: *Celîlî Divânı (İnceleme-Metin) (e-kitap)*: Ankara 2018, 325 s., Kültür ve Turizm Bakanlığı. [Erişim Tarihi: 13.09.2019].
- CEM Sultân: *Dîvân*: [hzl.:] İ.Halil ERSOYLU: *Cem Sultan'ın Türkçe Divan'ı*: Ankara 1989, XIII+ 356+ 11 s., Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yayınları: 543.
- CEMÂLİ: *Dîvân*: [hzl.:] İ. Çetin DERDİYOK: *Cemali, 1412-1512; İnceleme, Tenkitli Metin, Tıpkıbasım*: Cambridge, Mass. 1994, 170s., [Yay. hzl.:] Şinasi Tekin, Gönül Alpay Tekin, Doğu Dilleri ve Edebiyatlarının Kaynakları: 23, Türkçe Kaynaklar XXI, Yayınlandığı Yer: Harvard Üniversitesi Yakın Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü 1994.
- CENÂBÎ Paşa: *Dîvân*: [hzl.:] Selim CİHAN: *Cenâbî Paşa ve Divanı*: İstanbul 1996, 494 s., İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yüksek Lisans Tezi.
- CEZERİ Kâşım Paşa (Şâfî): *Dîvân*: [hzl.:] Ahmet SEVGİ, Hakan SEVİNDİK: Konya 2016, 466 s., Palet Yayınları.
- CİNÂNİ: *Dîvân*: [hzl.:] Cihan OKUYUCU: *Cinânî (Hayatı- Eserleri- Dîvânının tenkidli metni)*: Ankara 1994, XXXVII+770 s., Türk Dil Kurumu Yayınları: 570.
- ÇĀKERİ: *Dîvân*: [hzl.:] Hatice AYNUR: *15. yy. Şairi Çakeri ve Divanı: İnceleme-Tenkitli Metin*: İstanbul 1999, XI+262 s., Yenilik Basımevi.
- ÇELEBİOĞLU, Âmil: "*Elif Harfiyle İlgili Bazı Edebî Husûsiyetler*", İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, XXIV-XXV, (1986), s. 45-64.
- ÇETİNKAYA, Ülkü: "*Divan Şiirinde 'Çok Başlı (Ziyade-ser)' Deyimi Üzerine*", Turkish Studies, Volume 4/2 Winter (2009), s. 226-245.

- DERLEME Sözlüğü: *Derleme Sözlüğü I -XII*, Ankara 1963-1982, LV+4842 s., Türk Dil Kurumu Yayınları: 211/1-12.
- DİLÇİN, Cem: *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*: 5. Baskı, Ankara 1999, XII+531 s., Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları: 517.
- DİLÇİN, Cem: "Divan Şiirinde Gazel", *Türk Dili Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)*: 2. Baskı, Ankara 2011, s. 78-247, Türk Dil Kurumu Yayınları.
- DİLÇİN, Cem: *Yeni Tarama Sözlüğü*, Ankara 1983, XI+476 s., Türk Dil Kurumu Yayınları: 503.
- DONUK, Suat: "*Şerh-i Du'â-yı Kadeh ve Kadeh Duası Mazmuni*", *Turkish Studies*, Volume 7/4, (2012), s. 1599-1629.
- EDİRNELİ Nazmî: *Dîvân*: [hzl.:] Sibel ÜST: *Edirneli Nazmî Divanı (e-kitap)*: Ankara 2018, 3981 s., Kültür ve Turizm Bakanlığı. [Erişim Tarihi: 02.09.2019].
- EMECEN, Feridun M.: "Osmanlılar", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*: İstanbul 2007, 33. C, 590. s., Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- EMRÎ: *Dîvân*: [hzl.:] M. A. Yekta SARAÇ: *Emrî Divanı*: İstanbul 2002, 389 s., Klasik Türk Edebiyatı Dizisi No: 1, Eren Yayıncılık.
- ERKAL, Abdülkadir: "*Divan Şiirinde Şebistân-ı hayâl Tarzı Üzerine*", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 41, (2009), s. 35-45.
- FİĞÂNÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Abdülkadir KARAHAN: *Kanuni Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figânî ve Divançesi*: İstanbul 1966, 18+XXX+214+29 s., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları: 1181.
- GELİBOLULU Sun'î: *Dîvân*: [hzl.:] Halil İbrahim YAKAR: *Gelibolulu Sun'î Dîvânı (e-kitap)*: Ankara 2018, 131 s., Kültür ve Turizm Bakanlığı. [Erişim Tarihi: 06.09.2019].
- GIYNAŞ, Kamîl Ali: *Pervâne Bey Mecmuası: Topkapı Sarayı Bağdat 406. /Pervâne b. Abdullah (e-kitap)*: Ankara 2017, 2959 s., Kültür ve Turizm Bakanlığı. [Erişim Tarihi: 02.10.2019].
- GÖLPINARLI, Abdülbâkî: *Kur'ân-ı Kerîm ve Me'âli*: İstanbul 1958, 1. C. 381 s., 2. C. 382-740+CXXXVIII s., Remzi Kitabevi.

- GÜNEŞ, Kadir: *el-Mu'cemü'l Arabî-Türkî*: İstanbul 2013, Mektep Yayınları, , 1344 s.
- GÜLŞENİ Şaruḥānī: *Dīvān*: [hzl.:] Özlem KULAT: *Gülşeni Saruhani Divanı ve Tahlili*: Elazığ 2010, VIII+307 s., Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- ḤAFĪ: *Dīvān*: [hzl.:] Sedanur DİNÇER: *Haftı Hayatı, Sanatı, Şiirleri*: Kırıkkale 2010, XVII+165 s., Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- ḤARĪMĪ: *Dīvān*: [hzl.:] Öykü AKIN: *Harīmī (Şehzâde Korkud) Dîvânı'nın Nesre Çevirisi ve İncelenmesi*: İstanbul 2009, VIII+92 s., Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- ḤĀVERĪ: *Dīvānçe*: [hzl.:] Berat AÇIL: *Hâverî (Ö. 1565) ve Dîvânçesi*: Diyarbakır 2016, 172-216 s., Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Nisan 2016, Yıl-8, S. 16.
- ḤAYĀLĪ Beg: *Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihat TARLAN: *Hayâlî Bey Divânı*: İstanbul 1945, 24+450 s., İstanbul Millî Eğitim Bakanlığı.
- ḤAYRETĪ: *Dīvān*: [hzl.:] Mehmet ÇAVUŞOĞLU-M. Ali TANYERİ: *Hayretî Divan* Tenkitli Basım: İstanbul 1981, XXIII+448 s. , İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları: 2868.
- HECRĪ: *Dīvān*: [hzl.:] Ömer ZÜLFE: *Dîvân (e-kitap)*: Ankara 2010, 288s., Kültür ve Turizm Bakanlığı. [Erişim Tarihi: 04.09.2019].
- HELĀKĪ: *Dīvān*: [hzl.:] Mehmet ÇAVUŞOĞLU: *Helâkî Divan* Tenkitli Basım: İstanbul 1982, 207 s. , İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları: 2979.
- HİLĀLĪ: *Dīvān*: [hzl.:] İsmet ŞANLI: *Hilâlî Dîvânı (Metin-Çeviri-Tahlil)*: Bursa 1999, VIII+174 s., Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstirüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- ḤUDĀYĪ Beg: *Dīvān*: [hzl.:] Hayriye TÜRKOĞLU KÖSE: *XVI. Yüzyıl Dîvân Şâiri Hudâyî Hayatı-Eserleri, Edebi Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni*: Ankara 2007,

- V+159 s., Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- İPEKTEN, Haluk: *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*: İstanbul 1994, VIII+337 s. , Dergâh Yayınları: 152, İnceleme Dizisi: 21.
- İSEN, Mustafa, Osman HORATA, Muhsin MACİT, Filiz KILIÇ, İ. Hakkı AKSOYAK: *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*: Ankara 2006, 464 s. , Grafiker Yayıncılık.
- ÇARA Fazlî: *Dîvân*: [hzl.:] Mustafa ÖZKAT: *Kara Fazlî'nin Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı (İnceleme- Tenkitli Metin)*: İstanbul 2005, VII+402 s., Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- ÇARAMANLI Nizâmî: *Dîvân*: [hzl.:] Halûk İPEKTEN: *Karamanlı Nizâmî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı*: Ankara 1974, 291 s., Atatürk Üniversitesi Yayınları No: 208, Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 44, Araştırma Serisi No: 35.
- ÇĀSİM: *Dîvân*: [hzl.:] Uğur GÜRSU: *Kâsım Divânı*: İstanbul 2014, 368 s., Akademi Titiz Yayınları.
- KEMĀL Paşa-zâde: *Dîvân*: [hzl.:] M. A. Yekta SARAÇ: *Şeyhül-İslâm Kemal Paşa-zâde ve Divanı*: İstanbul 1999, 401 s., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.
- KÖKSAL, M. Fatih: *Sana Benzer Güzel Olmaz Divan Şiirinde Nazire*: Ankara 2006, 183 s., Akçağ Yayıncılık.
- KÖKSAL, M. Fatih: "Nazire": *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*: İstanbul 2006, 32. C, 590. s., Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları
- LĀMÎ'İ Çelebi: *Dîvân*: [hzl.:] Hamit Bilen BURMAOĞLU: *Lâmi'i Çelebi Divânı, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni*: Erzurum 1983, IV+408 s., Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Doktora Tezi.
- LE'ĀLĪ: *Dîvân*: [hzl.:] Gülçiçek KORKUT: *Divân-ı Le'âlî (İnceleme-Metin)*: Ankara 2004, VI+259 s., Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

- MANASTIRLI Celâl Beg: *Dîvân*: [hzl.:] Murat GÜNEŞ: *Manastırlı Celâl Bey Dîvânı [İnceleme - Metin]*: Sivas 2013, XVIII+724 s., Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- ME³ÂLÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Hakan TAŞ: *Meâlî [Ö. 942/1535-6] Dîvân [İnceleme-Metin-Çeviri-Açıklamalar]*: Bişkek 2015, 371 s., BYR PUBLISHING HOUSE.
- MECDÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Ayşe Derya ESKİMEN: *Mecdî Mehmed Efendi'nin Gazelleri (Metin-İnceleme)*: Ankara 2008, IX+161 s., Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- MEHDÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Nezihe SEYAN: *Mehdî Divanı (İnceleme - Transkripsiyonlu Metin)*: İstanbul 2000, XI+639 s., Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi.
- MESÎHÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Mine MENGİ: *Mesîhi Divanı*: Ankara 1995, V+303 s., Atatürk Kültür Merkezi Divanlar Dizisi 1.
- MİHRÎ Hâtun: *Dîvân*: [hzl.:] Mehmet ARSLAN: *Mihri Hâtun Divanı*: Ankara 2007, 400 s., T.C Amasya Valiliği Yayın No: 24.
- MU³İDÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Gülçin TANRIBUYURDU: *Mu'idî Dîvân (Metin-Çeviri)*: Kocaeli 2012, X+450 s., Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi.
- MU³HİBBÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Coşkun AK: *Muhibbî Divanı*: Ankara 1987, 875 s., Kültür Bakanlığı 1000 Temel Eser Dizisi: 129, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 712.
- MURÂDÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Ahmet KIRKKILIÇ: *Murâdî Dîvânı (İnceleme - Tenkitli Metin) Sultan Üçüncü Murad (1546, 1574 - 1595)*: İstanbul 2015, 938 s., Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.
- MÜNİRÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Ersen ERSOY: *II. Bayezid Devri Şâirlerinden Münirî Hayatı, Eserleri ve Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin) (e-kitap)*: Ankara 2017, 391 s., Kültür ve Turizm Bakanlığı. [Erişim Tarihi: 03.09.2019].

- MÜREKKEPÇİ Enverî: *Dîvân*: [hzl.:] Cemal KURNAZ, Mustafa TATÇI: *Ümmî Divan Şairleri ve Enverî Divanı*: Ankara 2001, XI+251 s., Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- NÂCİ, Muallim: *Lugat-ı Nâcî*: İstanbul 1987, 690 s., Çağrı Yayınları.
- NECÂTİ Beg: *Dîvân*: [hzl.:] Ali Nihat TARLAN: *Necati Beg Divanı*: İstanbul 1963, [II]+XXVIII+557 s., Millî Eğitim Basımevi. II. Basım: İstanbul 1997, XV+557 s., Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları: 2342, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi: 592, Türk Edebiyatı Dizisi: 25.
- NEV'Î: *Dîvân*: [hzl.:] Mertol TULUM- M. Ali TANYERİ: *Nev'î Divan Tenkidli Basım*: İstanbul 1977, XIV+607 s., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları: 2160.
- NİHÂNÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Mesut DURSUN: *Nihânî Divânı (İnceleme - Metin)*: Ankara 1990, IX+289 s., Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı, Yüksek Lisans Tezi.
- ONAY, Ahmet Talât: *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*: [Hzl.:] Cemâl KURNAZ: Ankara 1992, LXV+500 s., Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları: 77.
- PAÇACIOĞLU, Burhan: *VIII.-XVI Yüzyıllar Arasında Türkçe'nin Sözcük Dağarcığı*: İstanbul 2016, 816 s., Kesit Yayınları.
- RAHİMÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Ahmet MERMER: *Kütahyalı Rahîmî ve Divanı*: İstanbul 2004, 589 s., Sahhaflar Kitap Sarayı.
- REDHOUSE, Sir James W.: *A Turkish And English Lexicon/Kitâb-ı Ma'ânî-i Lehce*: Constantinople 1890, XVI+2224 s.
- REVÂNÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Ziya AVŞAR: *Revânî Dîvânı* (e-kitap): Ankara 2017, 293 s., Kültür ve Turizm Bakanlığı. [Erişim Tarihi: 02.09.2019].
- ŞABÂYÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Rüstem KAVAKLIK: *On Beşinci Yüzyıl Şairi Sabâyî ve Divançesi (Transkripsiyonlu Metin-Açıklamalar-Dizin)*: İstanbul 2008, XIII+262 s., Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

- ŞARICA Kemâl: *Dîvânçe*: [hzl.:] John R. WALSH: *The Dîvânçe-i Kemâl-i Zerd (Sarica Kemâl)*: Cambridge 1973, 403-442 s., Türklük Bilgisi Araştırmaları Volume 3. (In Memoriam Ali Nihad Tarlan Hâtıra Sayısı.)
- SEBZÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Hakan YEKBAŞ: *Sebzî Divanı*: Ankara 2016, 560 s., Akçağ Yayınları: 1367, Divanlar: 17.
- SEHÂBÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Cemal BAYAK: *Sehâbî Divânı (e-kitap)*: Ankara 2017, 191 s., Kültür ve Turizm Bakanlığı. [Erişim Tarihi: 01.09.2019].
- SEHÎ Beg: *Dîvân*: [hzl.:] Hakan YEKBAŞ: *Sehî Bey Divânı*: İstanbul 2010, 383 s., Kitabevi.
- SELİKÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Ömer ZÜLFE: *On Altıncı Yüzyıl Şairi Selikî ve Şiirleri*: Ankara 2006, 250 s., Edebiyat.
- SEVDÂYÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Zübeyde YAŞAR: *Sevdâyî Divânı'nın Çeviri Yazı Metni ve Günümüz Türkçesiyle Nesre Aktarımı*: Konya 2008, V+122 s., Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- STEINGASS, F.: *A Comprehensive Persian-English Dictionary*: London 1892, VIII+1539 s.
- SÜHEYLÎ: *Dîvân*: [hzl.:] M. Esat HARMANCI: *Divân (e-kitap)*: Ankara 2017, 294 s., Kültür ve Turizm Bakanlığı. [Erişim Tarihi: 16.09.2019].
- SÜRÜRÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Halil İbrahim OKATAN: *Sürûrî Divanı*: Ankara 2010, 387 s., Baskı Engin Matbaacılık.
- ŞEM'Î: *Dîvân*: [hzl.:] Murat Ali KARAVELİOĞLU: *On altıncı Yüzyıl Şairlerinden Prizrenli Şem'î'nin Divanı'nın Edisyon Kritiği ve İncelenmesi*: İstanbul 2005, 2 C., 651+59 s. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi.
- ŞEMSEDDİN Sâmi: *Kâmûs-ı Türkî (Latin Harfleriyle)*: [hzl.:] Raşit GÜNDOĞDU, Niyazi ADIGÜZEL, Ebul Faruk ÖNAL, İstanbul 2011, 1213 s., İdeal Kültür Yayıncılık.

- ŞEMSİ Paşa: *Dîvân*: [hzl.:] Mehmet AKKAYA: *Şemsi Paşa Divânı (İnceleme-Edisyon Kritikli Metin)*: İstanbul 1992, X+788 s., İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi.
- ŞENTÜRK, Ahmet Atilla: *Osmanlı Şiiri Kılavuzu I (Âb-Azrail)*: İstanbul 2015, 519 s., OSEDAM.
- ŞENTÜRK, Ahmet Atilla: *Osmanlı Şiiri Kılavuzu II (Bab-Çüsteri)*: İstanbul 2017, 591 s., OSEDAM.
- ŞEVKİ: *Dîvân*: [hzl.:] Tuba İŞINSU DURMUŞ-Rıdvan CANIM: *Edirneli Şevkî Dîvânı (e-kitap)*: Ankara 2018, 350 s., Kültür ve Turizm Bakanlığı. [Erişim Tarihi: 02.09.2019].
- ŞEYHİ: *Dîvân*: [hzl.:] Halit BİLTEKİN: *Şeyhî Dîvânı (e-kitap)*: Ankara 2018, 197 s., Kültür ve Turizm Bakanlığı. [Erişim Tarihi: 04.09.2019].
- TACİ-ZÂDE Ca'fer Çelebi: *Dîvân*: [hzl.:] İsmail E. ERÜNSAL: *Dîvân (e-kitap)*: Ankara 2018, 546 s., Kültür ve Turizm Bakanlığı. [Erişim Tarihi: 09.09.2019].
- TARAMA Sözlüğü: *Tarama Sözlüğü I-VIII*, Ankara 1995-1996, XCI+4814+296+419 s., Türk Dil Kurumu Yayınları: 212/1-8.
- TULUM, Mertol: *XVII. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı*: Ankara 2011, 1960 s., Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları; 1036.
- TÜRK Şâirleri: [hzl.:] Sadeddin Nüzhet ERGUN: *Türk Şairleri*: İstanbul 1936, C. 1, 471 s.
- TÜRKÇE Sözlük: [hzl.:] Şükrü Hâluk AKALIN vd.: (On Birinci Baskı), Ankara 2011, 2761 s.
- UBEYDİ: *Dîvân*: [hzl.:] M. Şahabettin ÜNLÜ: *Ubeydi Hayatı - Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*: İstanbul 1991, XIII+250 s., Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Edebiyatı Programı, Doktora Tezi.
- UŞULİ: *Dîvân*: [hzl.:] Mustafa İSEN: *Usuli Divanı*: Erzurum 1988, LIV+265 s., Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Yayınları: 16.

- UZUN, Mustafa: "Mecmua" , *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*: Ankara 2003, 28. C., 591. s., Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- ÜMİDİ: *Dîvân*: [hzl.:] İbrahim Etem BUYRUK: *Ümîdî Ahmet Dîvânı (İnceleme-Metin-Özel Adlar Dizini)*: Ankara 2009, XII+461 s., Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- ÜSKÜBLÜ İshâk Çelebi: *Dîvân*: [hzl.:] Mehmet ÇAVUŞOĞLU-M. Ali TANYERİ: *Üsküblü İshâk Çelebi Dîvan Tenkidli Basım*: İstanbul 1989, 378 s., Mimar Sinan Üniversitesi Yayınları No: 15, Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 2.
- ÜSKÜDARLI ‘Aşkî: *Dîvân*: [hzl.:] Süreyya UZUN: *Üsküdarlı Aşkî Divanı Tenkitli Metin, Nesre Çeviri ve 16. yy. Osmanlı Hayatının Divandaki Yansımaları*: İstanbul 2011, XIV+1177 s., İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- VAŞFÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Mehmed ÇAVUŞOĞLU: *Vasfî - Divan (Tenkidli Basım)*: İstanbul 1980, 164 s., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 2709.
- VECHÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Veli ATALAY: *Dîvân-ı Vechî*: Erzurum 2017, V+156 s., Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- VUŞULÎ: *Dîvân*: [hzl.:] Hakan TAŞ: *Dîvân [İnceleme-Metin-Çeviri-Açıklamalar-Dizin] (e-kitap)*: Ankara 2010, 368 s., Kültür ve Turizm Bakanlığı. [Erişim Tarihi: 04.09.2019].
- YAHYĀ Beg: *Dîvân*: [hzl.:] Mehmet ÇAVUŞOĞLU: *Yahyâ Bey Divan*: İstanbul 1977, XVI+646 s., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları: 2233.
- YETİM: *Dîvân*: [hzl.:] Ali AKTAŞ: *Yetîm Dîvânı (İnceleme-Metin)*: Ankara 1996, 537 s., Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- YILMAZ, OZAN: *16. Yüzyıl Şârihlerinden Sûdî-i Bosnevî ve Şerh-i Gülistân'ı (İnceleme-Tenkitli Metin) I*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları

Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı
Doktora Tezi, İstanbul 2008, IX+975 s.

ZĀ'ĪFĪ: *Dīvān*: [hzl.:] Kâmil AKARSU: *Za'îfî Divanı Metin, Tahlil ve Sistematik
Endeks*: Ankara 1989, LXIV+582 s., Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Doktora tezi.

ZĀTÎ: *Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihat TARLAN: *Zatî Divanı (Edisyon Kritik ve
Transkripsiyon) Gazeller Kısmı: I. C.*: İstanbul 1968, XXXII+496 s. İstanbul
Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 1216.

ZĀTÎ: *Dīvān*: [hzl.:] Ali Nihat TARLAN: *Zatî Divanı (Edisyon Kritik ve
Transkripsiyon) Gazeller Kısmı: II. C.*: İstanbul 1970, 570 s., İstanbul Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 1216.

ZĀTÎ: *Dīvān*: [hzl.:] Mehmed ÇAVUŞOĞLU - M. Ali TANYERİ: *Zatî Divanı
(Edisyon Kritik ve Transkripsiyon) Gazeller Kısmı: III. C.*: İstanbul 1987, 526 s.,
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 3369.

ZÜLFE, Ömer: *Şiirin İzinde Sözü'n Gölgesinde (Osmanlı Şiirinden Kelimeler,
Kavramlar, Deyimler)*, İstanbul 2011, 263 s., Bilge Kültür Sanat.

**2. BÖLÜM: CÂMİ'Ü'N-NEZÂYİR (İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR
ESERLER T 2955) (METİN - ÇEVİRİ)**

[ḥarfi'l-be]

1.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. dest-bāzī ederek la'l-i güher-efşānın öp
fursat el vemiş iken bir kez ol ādem cānın öp
var ise başuñda devlet ḥāk olup yolında ḥōş
gel ayağına yüzüñ sür gil gibi dāmānın öp
3. ḥaṭ getürmiş leblerin şormağa saña ḥaṭṭ-ı yār
göricek i'zāz edüp yāruñ ḥaṭ-ı fermānın öp
perde-i beytü'l-ḥaremdür her nefes ta'zīm edüp
sür yüzüñi gözüñi bu zülf-i müşk-efşānın öp
5. sāḳi-i bezm olsa dilber isteme nuḳl-i lisān
geh dilin em ca'ferā geh piste-i ḥandānın öp

2.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. dest-res bulmuş iken yāruñ leb-i mercānın öp
geh yüzine sür yüzüñ gāhi gözi fettānın öp
var imiş başuñda devlet çünkü erdüñ pāyına
ağızına alup lebin bir kez ol ādem cānın öp
3. yok-durur sükkerde lezzet ol ki vardur bādede
sür yüzüñi sāḳinüñ ayağına dāmānın öp

1. 1a. (1. p). nev'-i diğēr nazīre-i ca'fer fermāyet.

Tāci-zāde Ca'fer Çelebi: *Dīvān*: G. 9.

- 1 Hileyle sevgilinin cevher saçan dudağını öp, fırsat ele geçmişken bir kez o eşsiz güzeli öp.
 - 2 Başında devlet varsa, şanslıysan, gel onun yolunda güzelce toprak olup ayağına yüz sür, çamur gibi eteğini öp.
gel: *Dīvān*; gāh: CN., gil gibi: *Dīvān*; geh göñül: CN.
 - 3 Dudaklarını sormak/emmek için sevgilinin yanağındaki tüyler sana buyruk getirmiş, görünce hürmet edip fermanının yazısını öp.
ḥaṭṭ: *Dīvān*; ḥadd: CN.
 - 4 Her an saygı gösterip yüzünü gözünü sür, Kābe örtüsü olan sevgilinin bu misk saçan saçlarını öp.
 - 5 Ey Cāfer, sevgili, meclisin sakisi olsa da dil mezesi isteme; kah dilini em, kah gülen ağzını öp.
2. 1a. (1. p). nazire-i muḥibbī fermāyet.
- Muḥibbī: *Dīvān*: G. 119.
- 1 Eline geçirmişken sevgilinin mercan dudağını öp, bazen yüzünü yüzüne sür, bazen de fitneci gözünü öp.
 - 2 Başına devlet kuşu kondu, çünkü ayağına/kadehine kavuştun; dudağını bir kez ağzına alarak o eşsiz güzeli öp.
 - 3 Şaraptaki lezzet şekerde yoktur, yüzünü sakinin ayağına/kadehine sür, eteğini öp.

- dest-bāzī eyler iken şal koluñı boynuma
el urup ol ‘anberīn-ebrū-yı müşk-efşānın öp
5. vèrmiş iken haķ saña bil ey **muhibbī** kadrūñi
ğabğabını oğşayup geh geh leb-i handānın öp

3.

Fā‘ilatūn fā‘ilatūn fā‘ilatūn fā‘ilūn

Remel - + - - - / - + - - - / - + - - - / - + -

1. yāruñ ey ser gū-şıfat hāk-i reh-i meydānın öp
sū-be-sū galğan édüp her gūşede çevgānın öp
ağız açmış yārelerle bulsañ ey ten tīrini
meclis-i dilde anı şadra geçürüp kānın öp
3. zer-kemer gibi gönül kuçsañ miyān-ı yāri sen
sāye-veş yanına aşıl hañçer-i bürrānın öp
elde yayı ol mehūñ gönderdi tīrin sīneñe
destine minnetler ét belindeki kurbānın öp
5. okıduķda ey ğazel ol gül ele alup seni
bu **cinānī** bendesinden ğonca-i handānın öp

4.

Mefā‘ilūn mefā‘ilūn mefā‘ilūn mefā‘ilūn

Hezec + - - - - / + - - - - / + - - - - / + - - - -

1. esīr-i kūy-ı yār olmuş çeker renc-i seher kevkeb
gözün yummaz izūñ tozını bekler tā seher kevkeb

-
- 4 El oyunu oynarken kolunu boynuma dola, el vurup o misk saçan amber kokulu kaşı öp.
anberīn-ebrū-yı: Dīvān; ‘anberīnden ebru: CN.
- 5 Ey Muhibbī, Allah sana vermişken sevgilinin değerini bil, kah gerdanını okşa kah gülen
dudağını öp.
3. **1a. (1. p). nazīre-i cinānī.**
- 1 Ey başım, sevgilinin polo sahasına giden yolun toprağını top gibi öp; bir uçtan bir uca
yuvarlanıp her köşede çevganını öp.
- 2 Ey bedenim, onun okunu bulursan ağız açmış yaralarla gönül meclisinde baş köşeye
oturtup ağzını öp.
- 3 Gönül, sen sevgilinin belini altın kemer gibi sararsan, gölge gibi yanına sark, keskin
hañçerini öp.
- 4 O ay gibi sevgilinin yayı elinde, okunu göğsüne yolladı, eline teşekkür edip belindeki ok
torbasını öp.
- 5 Ey gazel, o gül gibi sevgili Cinānī kölesinden seni eline alıp okuyunca, bu gülen dudağını
öp.
4. **1a. (1. p). nev‘-i dīger. [nişānī].**
- 1 Yıldız, sevgilinin sokağının esiri olmuş uyuyamamanın eziyetini çeker; şafak sökene
kadar gözünü kırpmadan izinin tozunu bekler.

ne yeryüzünde kaçruñ gibi cennet var benüm şāhum
felek bezminde ruhsāruñ gibi cānā ne var kevkeb

3. yitürmiş sen kamer-rūyı gece gālib olur şeb-rev
‘ases gibi maħalleñde çerāğ-ıla gezer kevkeb
yüzüñden nūr alur göñlüm anuñ’çün rüşen olmışdur
güneşden pertev alsa āfitābum n’ola her kevkeb
5. hayāl-i mihr-i rūyuñla alışmaz yıldızum ğayra
nişānī şems-i tābāna reviş vèrmez kaçar kevkeb

5.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + ---/+---/+---/+---

1. gece sā’il gibi küyuñ tavāfına gider kevkeb
gözi toymaz elinde var iken bir tōp-ı zer kevkeb
benüm gibi uyumaz tā seher olunca āvāre
gözümden öğrenüpdür var-ısa yıldız şayar kevkeb
3. gelince āfitābum sen görünmez cümle meh-rūlar
muħarrerdür güneş toğsa mecāl olmaz kaçar kevkeb
firākuñdan kaçan āh eylesem cānā çıkar şu’le
şihāb oldı şanurlar āteş-i āhın şaçar kevkeb
5. rakīb-ile alışmaz yıldızı cānā **nişānī**nüñ
yüzi māhum kamer yanında ‘arz étmez hüner kevkeb

-
- 2 Benim sultanım, ne yeryüzünde senin köşkün gibi cennet, ne de gökyüzünde canım, senin yüzün gibi yıldız var.
- 3 Galiba senin gibi bir ay yüzlüyü kaybetmiş, hırsız olur diye yıldız elinde fenerle gece bekçisi gibi mahallende gezer.
- 4 Gönlüm, yüzünden nur aldığı için aydınlanmıştır; sevgilim, bütün yıldızlar güneşten ışık alsa buna şaşılmaz.
- 5 Yüzünün aydınlığının hayaliyle yıldızım başkasıyla uyuşmaz; Nişānī, yıldızın parlak güneşin karşında gücü yoktur, kaçar.
5. **1a. (1. p). [nişānī].**
- 1 Yıldız(ın) elinde altın topu varken gözü doymaz, dilenci gibi gece senin mahalleni tavaf etmeye gider.
- 2 Seher vaktine kadar avare oluncaya değin benim gibi uyumaz; galiba gözümden öğrenmiştir, yıldız sabaha kadar gözü açık kalıyor.
- 3 Güneşim, sen gelince bütün ay yüzlüler görünmez olurlar; güneş doğunca şüphesiz yıldızın gücü kalmaz kaybolur.
- 4 Ey can, ayrılığından ne zaman āh diye inlesem alevler çıkar; (görenler) yıldız kayıyor zannederler, yıldız ahın ateşini saçar.
- 5 Ey can, Nişānī’nin rakiple yıldızı uyuşmaz; ay yüzlüm, yıldız ayın yanında marifetini gösteremez.

6.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. barışdırmadı bizümle dirîğā ol kamer kevkeb
anuñ'çün tā seher çeşmüm şayar yıldız döker kevkeb
şalaldan kebkebün naqşın sen ey meh evc-i eflāke
görünür baña bir bedr-i münevver toğsa her kevkeb
3. senüñ her kebkebün şekl-i süreyyā oldı eflāke
diler kim ola ey meh-rū kapuñda hāk-i der kevkeb
olupdur müşterī gökde meger var-ısa sen māha
terāzū ile her gece tutar avcunda zer kevkeb
5. ruñın yād edüp ol māhuñ şeb-i fūrkatde āh etsem
görünür 'ıŝkıyā evc-i felekde her şerer kevkeb

7.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + --- / - + --- / - + --- / - + -

1. halka-i beytū'l-ḥaremdür turre-i tarrārın öp
dāne-i tesbīḥ-i cāndur ḥāl-i 'anber-bārın öp
yüzüne sür yüzün ey bī-dil du'ā-i nürdur
āyet-i rahmetdür ey miskīn ḥaṭ-ı ruḥsārın öp
3. eşiginde secde kıl kim secde-gāh-ı rūḥdur
ka'be-i kūyın ṭavāf eyle der ü dīvārın öp

6. 1a. (1. p). [‘ıŝkī].

Üsküdarlı ‘Aŝkī: *Dīvān*: G. 18.

- 1 Yazık ki o ay gibi güzel, bizimle yıldızını barıştırmadı, bu yüzden sabahlara kadar gözlerim yıldız sayar, yıldız (gibi gözyaşı) döker.
- 2 Ey ay gibi güzel, sen ayakkabının çivisini/ayakkabı çivilerinin desenlerini göklerin zirvesine bırakalı, doğan her yıldız bana dolunay görünür.
- 3 Ey ay yüzlü, senin ayakkabılarının çivisinin her biri gökyüzüne Süreyya yıldızının şeklinde izler bırakır; yıldız, kapıda toprak olmayı diler.
oldı: *Dīvān*; naqş eder: CN.
- 4 Gökyüzünde yıldız, nihayet sen ay yüzlüye müşteri olmuş olmalı ki her gece avcunda teraziyle altın tutuyor.
- 5 Ey Aŝkī, ayrılık gecesinde o ay yüzünün yanağını anıp āh etsem, göğün zirvesinde (ahımdan çıkan) her kıvılcım yıldız görünür.

7. 1b. (2. p). [‘amrī].

‘Amrī: *Dīvān*: G. 5.

- 1 Sevgilinin Kâbe halkası olan gönül çalan saçını öp; can tesbihinin tanesi olan amber saçan benini öp.
- 2 Ey aşık, yüzünü sevgilinin nur ayeti olan yüzüne sür; ey miskin, onun rahmet ayeti olan yüzündeki ayva tüylerini öp.
- 3 Ruhların secde ettiği yer olan (sevgilinin) eşğine secde et, mahallesinin Kâbe’sini tavaf edip, kapısını ve duvarını öp.

her dü ‘âlem naqşını ehl-i şafāya gösterür
cân u dil mir’âtıdur āyīne-i ruhsârın öp

5. acı diller vërüben ‘amrīye cân vërsün demiş
hey ne şīrīn söylemiş la’l-i şeker-güftârın öp

8.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - - / - + - - - / - + - - - / - + -

1. zāyir-i beytü’l-ḥaremdür dīde-i mekkârın öp
çeşme-i zezem dehānidur leb-i dür-bārın öp
ahseni takvīmdür dā’im yüzine kıl nazâr
gözüne sür ‘izzet-ile muşhaf-ı dīdârın öp
3. yā kaşınıñ tiri çün baḡruña şarmaqdan kaçâr
kabzadayken tiz tut şemşir-i gevher-dârın öp
kara başlu şöfilerdür cāmi‘-i ḥüsninde haṭ
zülfidür şeyḥ el vëirse dest-i ‘anber-bārın öp
5. ḥusrev-i şīrīn-dehendür cām-ı ‘ışkın eyle nüş
acılık görmeyesin la’l-i şeker-güftârın öp
kāküli mekke örtüsüdür başınıñ üstinde tut
sür du‘ā-yı nürdür yüze ruḥ-ı gülnârın öp
7. kible-i cāndur hilāl ebrüsü **haydar** secde kıl
ka’bedür var āsitān-ı āsumān-mikdârın öp

-
- 4 Her iki âlemin güzelliğini aşk ehline gösteren, sevgilinin can ve gönül aynası olan yanağının aynasını öp.
- 5 (Sevgili), acı sözler söyleyerek Amri’ye can versin demiş, hey ne güzel söylemiş, tatlı dilli dudağını öp.
8. **1b. (2. p. ve lehü eyzan [haydar].**
- 1 Sevgilinin Kâbe’nin ziyaretçisi olan fettan gözlerini öp, ağzı zezem çeşmesidir, inci saçan dudağını öp.
- 2 Sevgili en güzel surette yaratılmıştır, durmadan onun yüzüne bak, hürmetle gözüne sürüp güzel yüzünün kitabını öp.
- 3 Yay kaşının okunu bağına sarmaktan kaçtığı için, kabzadayken keskin tutup menevişli kılıcını öp.
- 4 Güzellik camisinde kara başlı sofular olan ayva tüylerinin şeyhi zülfüdür, kabul ederse/el verirse amber saçan elini öp.
- 5 Tatlı dudaklı bir sultandır, aşk kadehini iç; acılık görmemek için şeker saçan dudağını öp.
- 6 (Sevgilinin) Kâbe örtüsü olan perçemini başının üstünde tut; nur duası olan nar çiçeği renkli yanağını yüzüne sür.
- 7 Haydar, (sevgilinin) can kiblesi olan hilal kaşlarına secde et, Kâbe olan yüce mertebeli eşiğini öp.

9.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. gül yüzünden keşf edüp ş'ol turre-i tarrârın öp
haste cāna çün şifādur hāl-i 'anber-bārın öp
yüzine sür yüzün ey dil kim müyesser bir dağı
ola mı pes kim bilür varup gül-i ruhsārın öp
3. kūyum içre gelmesün öldürürem āhir demiş
hey ra'nā söylemiş varup şeker-güftārın öp
nağşınıñ nağkâşına ey dil hezārān āferīn
'ayn-ı rahmetdür yōri her dem haṭ-ı jengārın öp
5. yakışardur āteş-i ruhsārına dilber seni
ey **muḥibbī** bir gün öñdin āteş-i ruhsārın öp

10.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. benden ey nāme nigāruñ nerkis-i 'ayyārın öp
destine yüzler sürüp andan ruḥı gülzārın öp
hançer-i hūn-riz-ile 'uşşākı öldürme dēyü
fursat el vērse saña ol gamze-i mekkārın öp
3. ka'be-i maḫşūda sensin perde-i 'izzet dēyü
'arızında şalınan ş'ol zülf-i 'anber-bārın öp

9. **1b. (2. p). muḥibbī.**

Muḥibbī: *Dīvān*: G. 118.

- 1 (Sevgilinin) şu aldatıcı saçını gül yüzünden kaldırıp, hasta cana şifa olan amber saçan benini öp.
- 2 Ey gönül, yüzünü yüzüne sür, gidip gül yanağını öp; kim bilir bir daha nasip olur mu?
- 3 "Mahalleme gelmesin, sonunda öldürürüm!", demiş; ah ne güzel söylemiş, varıp tatlı sözlerini öp.
- 4 Ey gönül, resminin ressamına binlerce aferin; yürü, her an rahmet pınarı olan jengârî hattını öp.
- 5 Ey Muhibbî, bir gün sevgili seni yanağının ateşine yakacaktır, yanmadan önce sen onun yanağının ateşini öp.

10. **1b. (2. p). cenābī.**

Cenābī Paşa: *Dīvān*: G. 17.

- 1 Ey mektup, benim için sevgilinin ayartıcı, baygın bakışlı gözünü öp; eline yüzler sürüp sonra da gül bahçesi yanağını öp.
- 2 Eline fırsat geçerse kan döken hançeriyle âşıkları öldürme diyerek, o hilekar keskin bakışı öp.
- 3 "Maksat Kâbe'sine hürmet perdesi sensin!", diyerek yanağına sarkan şu anber kokulu saçını öp.

bir nece elfāz-ıla vaşf eyle hatt-ı şīrīni
tūtī-i ṭab‘um gibi la‘l-i şeker-güftārın öp

5. serv gibi şalınur görseñ o yār-ı ser-keşi
bu **cenābī** bendesinden pāy-i hōş-reftārın öp

11.

Mef‘ülü fā‘ilatü mefā‘ilü fā‘ilün
Muzāri‘ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. kalb-i hezār-pāremi bir mest-i bī-şarāb
kirpiklerine şancıdı kim éde şiş kebāb
yap gönlümi dedüm aña yōri yıkıl dedü
derdā ki yıkıdı gönlümi hālüm katı hārāb
3. dedüm aña ‘imāret éden haqqı hüsnüñi
dil cāmi‘ini başlama yıkmağa yab yab
çarhuñ toköz kıbāb-ı mu‘allāsını muhīt
cām-ı mey-i maḥabbeti içinde bir ḥabāb
5. **zātī** şifāt-ı ‘arızını şöyle vaşf ét ki
her beyti şerhi ola gülistān gibi kitāb

12.

Mef‘ülü fā‘ilatü mefā‘ilü fā‘ilün
Muzāri‘ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. dil bülbülünü bir yūzi gül mest-i bī-şarāb
hār-ı cefāya şancıdı kim éde şiş kebāb
bu derde çāre yok saña ṭurma yıkıl dedü
dilber ḳapuyı başladı yapmağa yab yab

-
- 4 Bir çok kelimeyle şirin ayva tüyelerini anlat, tabiatımın papağanı gibi tatlı sözlü dudağını öp.
- 5 O dikbaşlı sevgiliyi selvi gibi salınırken görürsen, bu Cenābī kölesi için güzel yürüyüşlü ayağını öp.
11. **1b. (2. p). nev‘-i dīger. [zātī].**
Zātī: Dīvān C. I: G. 71.
- 1 Paramparça kalbimi körkütük sarhoş birisi, şiş kebab yapmak için kirpiklerine sapladı.
- 2 Ona gönlümü yap dedim, "Yıkıl karşımdan!" dedi; yazık, yıktı gönlümü, halim çok harap.
- 3 Sevgiliye, "Senin güzelliğini mamur eden Allah aşkına/hakkına, gönül camisini yavaş yavaş yıkmağa başlama!", dedim.
- 4 Muhabbet şarabının kadehindeki bir kabarcık, gökyüzünün dokuz yüce kubbesini kaplamış.
- 5 Zātī, sevgilinin yanağının vasıflarını öyle anlat ki, her beytin açıklaması Gülistan gibi kitap olsun.
12. **1b. (2. p). [müdāmī].**
- 1 Körkütük sarhoş bir gül yüzlü, şiş kebab yapmak için gönül bülbülünü eziyet dikenine sapladı.
- 2 "Sana bu derde çare yok, durma yıkıl!", diyen sevgili, kapıyı yavaş yavaş kapatmağa başladı.

3. evvel nazarda alma grup nas-1 alemi
mamuresi cihnun olur ibet harb
gzm yası ki cy gibi badan aıyor
bu omadu baum anu utinde bir habb
5. kef oldu sana cmle rumzt u mkilt
bbun degl **mdm** senn oumak kitb

13.

Meful filt mefl filn
Muzar - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. mey-hane-i gam ire geln ielm arb
tr-i cef-y yr-la dil oldu i kebb
ykdu sary- gnlmi ey b-vef benim
cevr  cef apusunu luf eyle yab yab
3. val- nigra ister ise eresin dil
harc et yolunda varun gel eyleme hisb
bezer ki oldu bencileyin iuna esr
her gn efendi kyuna yz srer afitb
5. vaf eylese ceml-i glistnn ol mehn
her szn ey **resl** olur baka bir kitb

14.

Filtn filtn filtn filn
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. benden ey dilber seni ayırma istermi rakb
nyledm ol kfir-i b-dne netdm ben garb

-
- 3 lemin nasını/gzelliini grnce ilk bakıta donup kalma; sonunda dnyanın btn yapıları yerle bir olur.
- 4 Bu iflah olmaz baım, akarsu gibi oalan gzyaım zerinde bir kabarcıktır.
- 5 Ey Mdm, btn srlar ve meseleler sana aılmıtır, kitap okumak senin iin deildir.
13. **1b. (2. p). [resl].**
- 1 Sevgilinin eziyet okları ile gnl i kebap oldu, keder meyhanesi iinde gelin arap ielim.
- 2 Ey vefasız, benim gnl sarayımı yıktın, yava yava zulm ve sıkıntı kapısını ihсан et.
- 3 Ey gnl, sevgiliye kavumayı dilersen gel hesap etmeyi bırak, btn varımı onun yoluna harca.
- 4 Efendi, mahallene her gn yz sren gnein, benim gibi akının esiri olduu anlaılıyor.
- 5 Ey Resl, o ay gibi gzel sevgilinin gl bahesinin gzelliini anlatsan, her szn baka bir kitap olur.
14. **2a. (2. p). nazre-i vaf elebi.**
- Vaf: *Dvn*: G. 6.
- 1 Ey sevgili, rakip seni benden ayırmak istermi; zavallı ben, o dinsiz kafire ne yaptım ki?

- ger arīb olsa saña cānā raīb incinmezem
kim güle dā'im olur hār-ı siyeh-rūlar arīb
3. ısmet-i rız eyler iken hāla assām-ı ezel
derd-i hecrūñ h̄vānını etmiş baña cānā naīb
- çāre ölmekdür hemān hecrūñde ben bī-çāreye
dōstum anuñ gibi dermāna derdūñdür abīb
5. zār u efgān-ile ger ölsem yeridür **vafiyā**
kim benem ol gülşeninden ayru düşmüş 'andelīb

15.

Fā'ilatūn fā'ilatūn fā'ilatūn fā'ilūn

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. yār zūlfinden çekilsün dēr imiş baña raīb
hey ma'āzallāh ne çāre uşda boğaz uşda ip
- ısmet olmağ ister iseñ derd ü gam cān u dile
o bıraksun gamzeñ ey ebrū-kemānum yā naīb
3. ılıcuñla açduñ iqlīm-i cemāl ü hūsni sen
gamzeñüñ şānında geldi āyet-i *fethun arīb*
- za'f-ıla görünmez oldum kimden umayın vişāl
görmeyince hasteyi kime 'ilāc etsün abīb
5. gözlerūñ 'ayn-ı 'ināyetdür kime k'ede nazar
kirpigūñ sehm-i sa'ādetdür kime k'ola naīb

-
- 2 Ey can, uğursuz dikenler güle her an yakın olduğundan, eğer rakip de sana yakın olsa, bundan incinmem.
güle: Dīvān; göge: CN.
- 3 Ey can, ezel taksimatçısı olan Allah, insanlara rızık takdir ederken, bana ayrılık derdinin sofrasını nasip etmiş.
- 4 Dostum, ayrılığında ben bīçāreye deva yalnızca ölmektir; böyle bir dermanın doktoru ancak senin derdin olabilir.
dermana: Dīvān; dermānda: CN.
- 5 Ey Vasfī, o gül bahçesinden ayrı düşen çaresiz bülbül ben olduğumdan, ağlayıp feryat ederek ölsem yeridir.
15. **2a. (2. p). nazīre-i necātī beg.**
Necātī Beg: *Dīvān*: G. 25.
- 1 Rakip bana sevgilinin saçından çekilsin dermiş; hey, Allah esirgesin, elden ne gelir, işte boynum işte ip.
- 2 Ey yay kaşlım, canıma ve gönlüme dert ve gam kısmet olsun/pay edilsin dersin, öldürücü bakışın ok falı baksın ya nasip.
- 3 Sen kılıcınla nezaket ve güzellik ülkesini fethettin, "*fethun arīb*" ayeti öldürücü bakışının şānında indirilmiştir.
(Kur'ān-ı Kerīm: 61. *Saff* 13.: Allah'tan yardım ve yakın bir fetih.)
- 4 Zayıflıktan görünmez oldum, doktor hastayı göremeyince kime ilaç versin, kimden vuslat umayım?
- 5 Gözlerin baktığı kişiye iyilik pınarıdır, kirpiğın de nasip olduğu kişiye mutluluk okudur.

dil ğarībin urur ayaklara zūlfūñ gerçi kim
eller üzre tūtilur her nesne kim ola ğarīb

7. acır iseñ gel **necātī** derdmende acı kim
ne leb-i dilber naşīb oldı ne helvā-yı raķīb

16.

Fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilūn
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'aşık olduğum tūyaldan yüzüme bakmaz ħabīb
yöresine uğramaz ölümlü bīmāruñ taḃīb
şaķlaram dilde ħayāl-i zūlfūñ īmānum gibi
'ışka uyan tañ degül koynında götürse şalīb
3. ruĥlaruñda ħāl-i 'anber-bāruñı gören şanur
rūma iķlīm-i ħabeş sultānı olmuşdur naşīb
dedüm olur ğabğabuñ māni' zenaĥdān seyrine
dedi bu veche görünür düşicek şu üzre sīb
5. çehre-i zerd-ile erer eşigüñe ehl-i derd
kim tavāf-ı ka'be olur kuvvet-i zerle naşīb
hıçbir kimse dēmez kim it midür ādem midür
bezm-i 'uşşāka ne yüz-ile gelür bilsem raķīb
7. luţf-ı taḃ'uñdur **necātī** saña miĥnet çekdüren
'üdi yaķar nāfeyi āvāre kılır yaĥşı ḃīb

6 Her ne kadar bütün garip/az bulunur şeyler el üstünde tutulsa da, saçların garip gönlü ayaklara vurur/ayaklar altına alır.

7 Acıyacaksan gel dertli Necātī'ye acı, zira ne dilber dudağı nasip oldu ne de rakibin helvası.

16. 2a. (2. p). ve lehū kezā necātī.

Necātī Beg; *Dīvān*: G. 23.

1 Doktorun ölümcül hastanın yakınına uğramadığı gibi, âşık olduğumu duyduğundan beri sevgili de yüzüme bakmıyor

2 Saçlarının hayalini imanım gibi kalbimde saklarım; aşka tâbi olan koynunda haç taşısa kınanmaz.

3 Yanaklarında amber kokulu benini gören, Rum diyarına Habeş ülkesi sultanı nasip olmuş zanneder.

4 "Çifte gerdanın çeneni seyretmeye engel olur.", dedim; "Su üzerine düşen elma bu şekilde görünür.", dedi.

5 Kâbe'yi tavaf altının gücüyle nasip olduğu gibi, dertliler de senin kapına sararmış yüzlerle gelirler.

6 Rakibin âşıkların meclisine ne yüzle geldiğini anlamıyorum, kimse de demiyor ki bu it midir, insan mıdır?

7 Ey Necati, güzel kokunun öd ağacını yakıp, misk kesesini perişan etmesi gibi, sana eziyet çektiren de tabiatının güzelliğidir.

17.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. budur efgân êtdüğüm gördükçe hüsnuñ ey habîb
kim bahâr eyyâmı olsa nâle eyler 'andelîb

âteşi teskîn eder her dem hayâl-i sînesi
penbe ile şu vèrür şan hastesine ol tabîb
3. yaraşur şalsa çözüp zünnâr-ı zülfin haddine
toğrılıp îmâna gelse hûb olur ehl-i şalîb

'azm-i küy-ı yâr kıldum dilde âteş elde bād
bilmezem âbum mı yâ hâküm mi çekdi yâ naşîb
5. halk eşigin yaşdanur küyın tolanur şuç benüm
müttehemdür kıanda kim varursa ser-tâ-pâ ğarîb

şubh-dem gel gül gibi bir dem kıulağ ur nâleme
neydügin ben bülbülün bilmek dilerseñ ey habîb
7. lâmi'î bilmez elif kıaddüñden artuğ harf-i râst
anı başlatmış ezelden aña üstâd-ı edîb

18.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. âh kim bî-çâre kıaldum çâre-sâz olmaz habîb
âsitânından cüdâ âvâre tenhâ bî-naşîb

17. 2a. (2. p). nazîre-i lâmi'î efendi.

Lâmi'î Çelebi: *Dîvân*: G. 22.

- 1 Bahar günleri geldiğinde biçare bülbül nasıl inlerse, ey sevgili, güzelliğini gördükçe feryat etmem de bundandır.
- 2 Göğsünün hayali her an ateşi yatıştırır, farzet ki doktor, hastasına pamukla su vermektedir.
- 3 Saçının zünnarını çözüp yanağının üzerine bıraksa yakışır, haç ehli kalkıp doğru yolu bulup imana gelse güzel olur.
- 4 Elimde rüzgar, gönlümde ateş sevgilinin mahallesine doğru yola çıktım; bilmiyorum toprağım mı suyum mu "Yâ nasip!" dedi.
- 5 Halk mahallenini sarar, kapına dayanır suç benim; (zaten) nerede kim baştan ayağa garip olursa o suçlanır.
- 6 Ey dost, ben bülbülünün ne yaptığını bilmek istersen, sabah vakti gel, inlemelerime bir an gül gibi kulak ver.
- 7 Lâmi'î elif boyundan başka doğru bir harf bilmez, onu yazarların üstadı (Allah) ezelden/eliften/başlangıçtan başlatmış.

18. 2a. (2. p). nazîre-i derûnî.

- 1 Ah, kapından uzakta (öyle) perişan, yalnız, talihsiz ve çaresiz kaldım ki, sevgili halime çare bulamaz.

‘aşıkı yād étmeye ey dil meger h̄in-i vişāl
hasteye h̄oš gelmeye illā şifā’un en-ķarīb

3. öpdi ağzın görmedi meclisde eylerken nazār
h̄irelendi tāb-ı h̄üsnüñden meger çeşm-i rakīb
étmesün varup gele feryād-ı ‘ışķundan fiğān
bülbulün feryādı h̄ošdur öte ıursun ‘andelīb
5. ey **derūnī** bī-zevāl olsa n’ola ol āfitāb
kim saña yüz luṭf-ıla olmışdur ol haķdan naşīb

19.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. étmesem ‘arz-ı maḥabbet baña cevır étmez ḥabīb
kimde kim bīmārlık sezmez ‘ilāc étmez ṭabīb
vuşlat eyyāmında gönülüm nālişi efzün olur
arturur lā-büd bahār olsa fiğānın ‘andelīb
3. āsitānuñda mücāvirdür gönül ten dūr ise
hizmete cān hem revān olur erişür ‘an-ķarīb
dōst dīdārından [ol] maḥrūm kıldı dīdemi
yeryüzünden dilerem kim nā-bedīd olsun rakīb
5. sīne-i çākümde ārām eylemez dil gerçi kim
sākin olur gūşe-i vīrānede ekşer ğarīb

-
- 2 Ey gönül, (o sevgili) âşığı kavuşma anının dışında aklına getirmez, hasta hemen şifa bulmazsa kıymeti yoktur.
 - 3 Meğer rakibin gözü mecliste bakınırken senin güzelliğinin parıltısından kamaştı da görmeden ağzını öptü.
 - 4 Kapına gelip de aşkının şikâyetiyle bağırmasın, bülbülün feryadı güzeldir, biçare bülbül ötedursun/uzakta dursun.
 - 5 Ey Derûnî, o sana yüz lutfuyla Hak'tan nasip olmuş; o güneşin hiç batmamasına şaşırma.
 19. **2a. (2. p). nazîre-i şehâbî.**
Şehâbî: *Dîvân: G. 28.*
 - 1 Doktorun hastalık sezmediği kişiye ilaç vermediği gibi, aşkımı sunmasam sevgili da bana zulmetmez.
 - 2 Bülbülün feryadının elbette bahar mevsiminde çok olduğu gibi, kavuşma günlerinde de gönlümün inleyişi artar.
 - 3 Bedenim uzakta olsa da gönül eşiğinde komşudur; can, hizmet etmek için yola koyulur, çok geçmeden yetişir.
 - 4 Gözlerimi sevgilinin yüzünden mahrum kılan o rakip, dilerim ki yeryüzünden silinsin gitsin!
 - 5 Her ne kadar kimsesizler genelde virane köşesinde dursa da, yüreğim yaralı göğsümde duramaz.

la'l-i şîrîn kıldı şîrîn-kām 'ayş-ı hüsrevi
kūh-ken-i bî-çāreye hūn-ı ciger oldı naşîb

7. éy **sehâbî** 'ışk müstevlî olaldan kalbüme
gitdi tenden tâb u dilden şabr u cânımdan şekîb

20.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ben gedâyı pâdişâha var-ısa geçmiş rakîb
dêr dêmez giryân olur her kime kim olsam qarîb
kimi a'lâya kimi evtâya şalmışdur nazar
şoñı hayr ola ki qaldum ortalıqda ben garîb
3. kısmet-i rûz-ı ezeldür vêrülen âhir bize
'izzet ü devlet elindedür hudânuñ yâ naşîb
ben nigâruñ emrine hâşâ ki tâbi' olmayam
yêg-durur halvâ-yı terden baña düşünâm-ı habîb
5. éy **selîmî** luţf-ı tab'umdur beni nâ-şâd eden
hüş-ı nefes olmasa düşmezdi belâya ['andelîb]

21.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. néce âh êtmeyeyin derd-ile éy derde tabîb
gelmişem bunda vaţan terkin êdüp zâr u garîb

-
- 6 Şirin'in dudağı Hüsrev'in meclisini/işretini tatlandırdı, dağ delen çaresizin/Ferhad'ın nasibine ciğer kanı düştü.
- 7 Ey Sehâbî, aşk kalbimi zaptettiğinden beri sabır gönlümden, derman vücudumdan ve tahammül canımdan gitti.
20. **2b. (3. p). nazîre-i selîmî.**
- 1 Galiba rakip, bu ben köleyi sultana şikâyet etmiş, kimin yanına gitsem bir anda gözyaşlarına boğulur.
- 2 Kimi en yükseğe kimi de en alçağa bakıyor, sonu hayrolsun, ben ortada yalnız kaldım kaldım.
- 3 Sonunda bize verilecek olan ezelde takdir edilendir; ya nasip, saadet ve makam Allah'ın elindedir.
- 4 Hâşâ, ben sevgilinin emrine nasıl girmeyeyim, sevgilinin hakareti taze helvadan daha iyidir.
- 5 Ey Selîmî, bülbül güzel sesli olmasa belaya düşmezdi, beni mahzun eden de güzel tabiatımdır.
(*Pervâne Bey nazire mecmuasından tamamlanmıştır.*)
21. **2b. (3. p). nazîre-i mu'îdî.**
- Mu'îdî: *Dîvân: G. 34.*
- 1 Ey dertlerin doktoru, vatandan ayrı, gözü yaşlı, kimsesiz bir halde geldiğim bu yerde dert ile nasıl ah çekmeyeyim?

- gerçi kim ol gözleri āhūyı étdüm ben şikār
dahı gāfil yēler it gibi ara yērde raķīb
3. gösterür evvel zenaĥdānuñı remz-ile ōaçuñ
bir şalender gibi kim ĥalka tekellüf şıla sīb
- ġonca aġzın aćamaz lāle ĥayādan kızarur
‘arızın ‘arż édicek nāz-ile ġülşende ĥabīb
5. éy **mu‘idī** n’ola ger nālemi diñler yoġ ise
ĥamdülillāĥ kim niyāzum bilür ol ĥayy-ı mucīb

22.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. iki ōūret ĥūbdur ĥaĥdan baña olsa naşīb
ol mehüñ yüzini görmek görmemek rüy-ı raķīb
- [ĥāl-i müşķin ‘arız-ı kāfūruñ üzre éy ōanem
hindū-yı miskindürür kim rūma düşmişdür ġarīb
3. étme zāyi‘ gel baña bir yoġ yēre dermānuñı
derdmend-i ‘ışĥa dermān mı bulunur éy řabīb
- bir degül bülbül-i tende kim ġülü vaşf étmege
başdan ayaġa zebān olmuş ćimende ‘andelīb
5. éy **başiri** ser-be-ser ĥākister olur kā’ināt
‘āleme ger düşse āhuñ āteşinden bir leĥīb]

-
- 2 Her ne kadar ben o ahu gözlü güzeli avlasam da, gafil rakip arada hala it gibi boş yere koşturmaktadır.
- 3 Sevgilim, saçın insanlara elma gösteren bir kalender gibi, ima ile önce çene çukurunu göstermektedir.
- 4 Sevgili, gül bahçesinde yanağını naz ile gösterince, gonca ağzını açamaz, lale utancından kızarır.
- 5 Ey Mu‘idî, inleyişlerimi dinleyen olmazsa olmasın, şükürler olsun ki sebepleri halkeden Allah yakarışlarımı dinliyor.
22. **2b. (3. p). nazire-i başiri.**
Başiri: *Divān*: G. 11.
- 1 O ay gibi güzel sevgilinin yüzünü görmek ve rakibin suratını görmemek bana Allah’tan nasip olsa, bu (benim için) iki ayrı güzelliştir.
- 2 Ey put gibi güzel, beyaz ve ıtırly yanağının üzerindeki siyah ve misk kokulu benin, adeta Rum memleketinde garip düşmüş Hint fakiri gibidir.
- 3 Ey doktor, perişan âşġa derman bulunmaz, yok yere ilacını benim için ziyan etme.
- 4 Gülü anlatmak için beden bülbülünde (dil) bir deġil, bülbül bahçede baştan ayaġa dil kesilmiş.
- 5 Ey Basîrî, dünyaya senin ahından bir ateş düşse, kâinat baştanbaşa yanıp kül olur.

23.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. bezm-i gülşende ğazel-*h*^vān oldı beñzer 'andelīb
gül yüzüñ mecmū'asın tekrār édüp dër yā mucīb
bir şanavber dalına āyīne kōnmuş dër gören
dildeki peykān-ı tīrūñ ey kemān-ebrū ḥabīb
3. beñzemezdi ḥüsn-ile ḥurşīd sen meh-pāreye
başına üsküf urınup ğeymese altunlu şīb
n'eyler ol çāh-ı zenaḥda ḥāl-i müşkīnūñ dëdüm
dëdi kim bilmez misin dāğ olur elbet nāf-ı sīb
5. vaşluñ ey meh-rū ıraqlardan néce bir gözleyem
var ümidüm ki ola baña müyesser 'an-ḳarīb
zülf-i bed-kīşūñ benüm 'ömrüm ne kāfir nesnedür
beline zünnār ḫaḳmuş boynuna aşmış şalīb
7. luḫf-ı ḫab'ūñdur **sehī** eş'āruña şöhret vëren
miske rağbetler vërup kıymetlü eyler yaḫşı ḫīb

24.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. derdmendem 'ācizem tenhā vü bīmār u ğarīb
ḫālūmi şerḫ eyledüm vaḳt-i devādur ey ḫabīb
āteş-i dūzaḫ cemālūñle gül-i terdür baña
gülleri bāĝ-ı cinānuñ sensüzün nār-ı lehīb

23. 2b. (3. p). nazīre-i sehī beg.

Sehī Beg; *Dīvān*: G. 13.

- 1 Öyle görünüyor ki bülbül, gül bahçesinde gazel okumağa başladı; gül yüzünün defterini tekrar edip "Ey sebepleri halkeden!", der.
- 2 Ey yay kaşlı sevgili, gönüldeki okunun temrenini gören, fıstık ağacının dalına ayna asılmış der.
- 3 Güneş, başına başlık takıp üzerine altın işlemeli bürümcük almasa, güzellikte sen ay parçasına benzemezdi.
- 4 "O çene çukurunda siyah ve misk kokulu benin ne işi var?", dedim; "Bilmez misin, elmanın ortası yanık olur.", dedi.
- 5 Ey ay yüzlü, uzaklardan sana kavuşacağımı daha ne kadar bekleyeceğim, yakında sana kavuşacağıma dair ümidim var.
- 6 Ömrüm benim, beline zünnar takıp boynuna haç asan müfsit saçın ne kafir şeydir.
- 7 Sehî, güzel koku miske itibar kazandırıp değerini artırır, şiiirlerini meşhur eden de güzel yaratılışıdır.

24. 2b. (3. p). nazīre-i sinānī.

- 1 Dertli, aciz, yalnız, hasta ve kimsesizim; ey doktor, halimi açtım, şimdi çare zamanıdır.
- 2 Cehennem ateşi senin güzelliğinle bana taze bir güldür, cennet bağının gülleri ise sensiz ateş parçasıdır.

3. dem-be-dem ey gonca-leb gülzâr-ı hüsniñden cüdâ
nâleler kılsam ‘aceb midür mişâl-i ‘andelîb
kâmet ü cism ü zenaḥdânuñ gören dër husrevâ
vay ne şîrîn servüñ olmaḥ mîvesi bādâm u sîb
5. ‘âşıka şabr u taḥammül yâra luḥf u merḥamet
sen ḳabûl eyle **sinânî**nüñ du‘âsın yâ mucîb

25.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel - + - - - / - + - - - / - + - - - / - + -

1. âh odıyla yanup ağladuğuma gülme raḳîb
tek dütüni ḥoğrı çıksun raḥm kılsun ol ḥabîb
ben itin ḥayli ri‘âyet êtdügin gördi bugün
itlere vèrdi yine aldı ol âhûyî raḳîb
3. umma ḥvân-ı vaşlın ol şîrîn-lebüñ ey müdde‘î
kim senüñ aşuñ degüldür ol saña olmaz naşîb
çâr gözli görmez iken kuḥl-i ḥâk-i pâyuñı
bir göziyle anı nerkis umduğı ḳatî ḡarîb
5. ey **me’âlî** gördi bağrum başın u belüm ḥamın
bellü başlu bir cevâb-ı şâfî vèrmedi ḥabîb

-
- 3 Ey gonca dudaklı, güzelliğinin gül bahçesinden uzakta, bülbül gibi durmadan inlesem buna şaşılır mı?
- 4 Ey sultanım, boyunu, gözünü ve çeneni gören, "Ah ne güzel bir selvi, bunun meyvesi badem ve elma olmalıdır.", der.
- 5 Ey sebepleri halkeden, Sinânî'nin âşığa sabır ve tahammül, sevgiliye lutuf ve merhamet duasını kabul eyle.
25. **2b. (3. p). nazîre-i me’âlî çelebi.**
Me’âlî: *Dîvân*: G. 23.
- 1 Rakip, ah ateşiyle yanıp ağladığıma gülme; tek (ahımın) dumanı doğru çıksın da o sevgili merhamet etsin.
odıyla: *Dîvân*; odına: CN.
- 2 Rakip, bugün ben itiyile ilgilendiğini görünce o ahuyu alıp yine itlere verdi.
ḥayli riâyet êtdügin gördi: *Dîvân*; gördi riâyet êtdügin ḥayli: CN.
- 3 Ey âşıklık iddiasında bulunan, o tatlı dudaklı sevgilinin kavuşma sofrasını umma; o senin aşın değildir, sana nasip olmaz.
aşuñ: *Dîvân*; işüñ: CN.
- 4 Ayağının toprağının sürmesini dört gözlü görmezken, nergisin tek gözüyle görmeyi umması çok acayıptır.
- 5 Ey Meâlî, doktor göğsümdeki yarayı ve bükülen belimi gördü ama tatmin edici bir cevap vermedi.

26.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. haste-i 'ışkam lebüñdür baña dermān ey ḥabīb
āh kim teşhīşi yok yañlış 'ilāc eyler ṭabīb
cennete girmiş ite döner hemānā ey melek
ravza-i gülzār-ı kūyuña kaçan girse raḳīb
3. ey lebi mül cāmi'e gelseñ gören dēr eṣ-ṣalāt
na'ra-i mestāne urur şevḳ-ıla ol dem ḥaṭīb
kanḳı kāfir kim yüzün göre gelür ĩmāna ol
hem şalāt ehli olur ḳaşın gören ehl-i şalīb
5. şarı beñzin görse şōfīnūñ sūrūrī söylemez
kim ḥazān eyyāmı olsa ötmez olur 'andelīb

[ḥarfi'se]

27.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. [sükkere ṭatsuzdur etmek la'l-i cānān-ile baḥş
lezzet olmaz olmasa emşāl ü akrān-ile baḥş
ḥaṭṭuña yañlış söz atmağa ne cānı var ḥasūd
etmege ḳādir midür bir kimse ḳur'an-ile baḥş
3. ğamzekārum ğamze-i ḥün-riz-ile kim söyleşür
kanḳı cānsuzdur kim eyler tiğ-i bürrān-ile baḥş]

26. 2b. (3. p). nazīre-i sūrūrī celebi.

Sūrūrī: *Dīvān*: G. 34.

- 1 Ey sevgili, doktorun teşhis koyamayıp yanlış ilaç verdiği, dermanı dudakların olan aşk hastasıyım.
- 2 Ey melek gibi güzel, rakip ne zaman mahallenin gülşenin bahçesine girse, tıpkı cennete girmiş köpeğe döner.
- 3 Ey şarap dudaklı, camiye gelsen seni görenler "Haydi namaza!", der; o anda hatip de bir sarhoş narası atar.
- 4 Kaşını gören haç ehli namaza başlar, hangi kafir yüzünü görse imana gelir.
- 5 Sonbahar mevsimi geldiğinde bülbülün ötmediği gibi, Sūrūrī de ham sofunun sarı yüzünü gördüğünde konuşmaz.

27. 3a. (4. p). [behiştī].

- 1 Sevgilinin dudaklarından şekere bahsetmek tatsızdır, dengi ve akranyla olmazsa muhabbetin lezzeti olmaz.
- 2 Hasetçinin yanağındaki ayva tüyelerine iftira atmağa gücü yoktur, kimse Kur'an ile tartışamaz.
- 3 Keskin bakışlım, kan dökten o öldürücü bakışlı ile kim tartışır; keskin kılıç ile söyleşen hangi canından geçmiş kişidir?
(Behiştī Dīvān'ında yer almayan bu gazelin ilk üç beyti *Pervāne Bey* nazire mecmuasından tamamlanmıştır.)

n'ola diñlerse efendim ben gedâsınuñ sözün
gâh olur kim mürçe eyler süleymân-ıla baḥş

5. gūyiyā girmiş **behiştî** sīnesine tîğ-i yār
bir ḥakīm-i nükte-dāndur kim éder cān-ile baḥş

28.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. edemez gün yüzlüler sen şāh-ı ḥübān-ile baḥş
éy efendim bendeler eyler mi sulṭān-ile baḥş
mıhr-i ruḥsāruñ katında māh-ı 'ālem zerredür
zerrenüñ ne ferri var k'eyler dıraḥşān-ile baḥş
3. geçdi 'ömrüm yel gibi ḥālüm daḥı 'arz edemen
éde mi mūr-ı muḥaqqar şeh süleymân-ile baḥş
ger éerse bir nefes luṭfuñ nesīminden baña
kaṭre-y-iken eyleyem deryā-yı 'ummān-ile baḥş
5. dik gelür gerçi **sinānî** gülşen eşcārına serv
cānı yokdur k'eyleye kaḍd-i ḥırāmān-ile baḥş

29.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ḥaṭ getürmiş ḥaddüñe la'lüñ k'édüp cān-ile baḥş
resm-i yāḳūti kıla nesh éde reyḥān-ile baḥş

4 Efendimin ben kölesini dinlemesinde ne var, zaman gelir karınca Süleyman (as) ile sohbet eder.

5 Behiştî'nin göğsüne saplanan sevgilinin oku, sanki ruh ile söyleşen, derin sözler söyleyen bir filozoftur.

28. **3a. (4. p). nazīre-i kātib sinānî.**

1 Ey efendim, güneş gibi parlak yüzlüler seninle yarışamaz, hiç köleler padişahla iddialaşabilir mi?

2 Yanağının güneşi yanında dünyanın ayı zerre gibidir, zerrenin ne gücü var da aydınlıkla iddialaşır?

3 Ömrüm rüzgar gibi geçti, daha derdimi açamadım; küçücük karınca Süleyman (as) ile konuşabilir mi?

4 Eğer bana cömertliğinin rüzgarından bir nefes ulaşırsa, damlayken okyanusun sonsuzluğuna kafa tutayım.

5 Sinānî, selvi gül bahçesindeki diğer ağaçlara karşı diklenir, ama (sevgilinin) salınan boyu ile iddialaşmağa canı yoktur.

29. **3a. (4. p). nazīre-i helākî.**

Helākî: *Dīvān*: G. 17.

1 Dudağın can ile çekişip yanağına buyruk getirmiş, *Yakûtî* üslubu ortadan kaldırıp/*Nesih* edip ayva tüylerin/*Reyhan* ile yarışır.

- hüccet étsem haţtuñı n'ola kitâb-ı hüsnüñe
da'vıye şüret vérür ma'nide burhân-ile baĥş
3. cevher-i rûĥ-ı mücerred feyz alur bî-keyf ü kem
la'lüñüñ keşfinde kim eylerse iz'an-ile baĥş
- nükte-i la'lüñ bedî' olmaya kılursa beyân
eyleyen fenn-i belâgat içre saĥbân-ile baĥş
5. olmadın daĥı dem-i îsî lebüñ ey hıẓr-ĥaţ
'ilm-i ihyâda kılurdu âb-ı ĥayvân-ile baĥş
- derd-i 'ışk-ı yâra kânûn üzre dermân bulmaduĥ
nece kez étduk ŝifâ bâbında loĥmân-ile baĥş
7. vaşf-ı la'l-i dilber aĥzuñdan **helâkî** çıkmasun
kim ĥıdâ-yı rûĥdur yâr-ı süĥandân-ile baĥş

30.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. döstum ĥâyetde ĥöşdur ehl-i 'irfân-ile baĥş
key müferriĥdür bilüñ maĥbûb-ı ĥayrân-ile baĥş
- 'âşık-ı ŝüride kim cânân-ile söyler kelâm
şanasın mür-ı za'if eyler süleymân-ile baĥş
3. zâhid-ile söyleşür mi rind-i 'âlem-süz olan
'ârif-i dâñâ eder mi merd-i nâ-dân-ile baĥş
- şundılar bir bâde kim kendüm yavı kıldum tamâm
eylemek câ'iz degüldür câm-ı mestân-ile baĥş

-
- 2 Güzelliĥinin kitabına yanaĥındaki ayva tüylerini delil getirsem buna şaşılmaz, manada delil göstermek iddiayı kuvvetlendirir.
- 3 Kim senin lal dudaĥını keşfetmekte ince eleyip sık dokursa, saf ruhun cevheri zahmetsiz bir şekilde bereketlenir.
- 4 Saĥbân [ö. VIII yy. başları] ile belâgat ilminde çekişen bir kişi bile dudaĥını açıklamaĥa çalışırsa, bunda başarılı olamaz.
- 5 Ey ayva tüyleri Hızır gibi olan güzel, daha İsa (as)'ın nefesi var olmadan senin dudakların hayat ilminde ölümsüzlük suyu ile boy ölçüşürdü.
- 6 Lokman Hekim ile kaç defa müzakere etsek de, sevgilinin aşk derdine kanun üzerinde / *el-Kânûn fi't-Tıbb*'da tedavi bulamadık.
- 7 Ey Helâkî, sevgilinin lal dudaĥının vasfı aĥzından eksilmesin, söz ustası birinden bahsetmek ruha ĥıdadır.
- 30. 3a. (4. p). nazîre-i kuzâtdan ĥasan efendi.**
- 1 Dostum, irfan ehli ile sohbet etmek gayet güzeldir, bilin (ki) esrar sarhoşu olan bir güzelle sohbet etmek ferahlatır.
- 2 Perişan âşık sevgiliyle söyleşiyor, zannedersin ki zavallı karınca Süleyman (as) ile sohbet ediyor.
- 3 Zeki âlimin cahille iddialaşmadığı gibi, dünyayı yakan gönül insanı da kaba sofuyla söyleşmez.
- 4 Öyle bir şarap ikram ettiler ki kendimden geçtim, sarhoşlarla iddialaşmak doğru değildir.

5. husrev-i mülk-i sühan kılsa nazır bir sözüme
eyler idüm ey **hasan** nazm içre selmân-ile baḥş

31.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. leblerüñ sögdükçe gönlüm eyler efgân-ile baḥş
nece efgân étmesün çün kim éder cān-ile baḥş
merg dedükçe lebüñ cānlar bağışlar 'āşığa
bu ne merg olsun ki eyler āb-ı hayvān-ile baḥş
3. bir hümā sevdüm ki nā-geh sāye şalsa üstüme
zerre iken eylerem ḥurşīd-i raḥşān-ile baḥş
muşḥaf-ı ruḥsāruñ aç ikrāra gelsün müdde'ī
kāfiri ilzām édersin eyle ḫur'ān-ile baḥş
5. incinüp dīvāne gönlüm diñlemez nāşih sözün
ey **mu'îdî** güç gelür dānāya nā-dān-ile baḥş

32.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. dil olup her berg-i gül eylerse cānān-ile baḥş
cānı yokdur eyleye ol la'l-i ḫandān-ile baḥş
baḥş éder her dem benümle yār için bī-dīn raḫīb
dīn için lā-büd éder kāfir müselmān-ile baḥş

5 Ey Hasan, söz ülkesinin padişahı bir kelimeye iltifat etse, Selman-ı Sâvecî [ö. 665] ile şiir hakkında iddialaşırđım.

31. 3a. (4. p). [mu'îdî].

Mu'îdî: *Dīvān*: G. 47.

- 1 Dudakların sövdükçe gönlüm feryat ediyor, böylesine can çekişirken nasıl bağırmasın ki!
2 Dudağın "Ölüm!", dedikçe âşığa hayatlar bağışlar, ölümsüzlük suyuyla boy ölçüşen nasıl cansız olabilir ki?
3 Öyle bir hümayı sevdim ki ansızın üzerime gölgesini salsa, zerreyken parlayan güneşe kafa tutarım.
4 Yüzünün kitabını aç da batılda direnenler imana gelsin, zira Kuran'dan bahsedersen kafiri susturursun.
5 Ey Mu'îdî, âlim kimseye cahille tartışmanın zor geldiği gibi, deli gönlüm de incinip nasihatçının sözünü dinlemez.

32. 3a. (4. p). [vaşfî].

Vaşfî: *Dīvān*: G. 9.

- 1 Her gül yaprağı dil olup sevgiliye kafa tutsa da, o gülen dudakla iddialaşmağa gücü yoktur.
2 Elbette kafirin din için müslümanla tartıştığı gibi, dinsiz rakip de sevgili için benimle her an mücadele eder.

3. ben ki k̄ānūn-ı lebüñ fikriyle bīmār olmuşam
eyleşem tañ mı şifā bābında loqmān-ile baḥş
pehlevanlık kār-zār-ı ıışk olursa dōstum
ēdelüm bu yolda biñ sām u nerīmān-ile baḥş
5. añlamaz hergiz kitāb-ı ḥüsnüñ evşāfın raķīb
müşkil olur eylemek her kişi nā-dān-ile baḥş
ben fiğān ētdükçe kim eyler seg-i kūyuñ fiğān
añā beñzer kim ēde her kişi yārān-ile baḥş
7. vaşfiyā şî'rüñ karardur anca defterler yüzün
ger olursa defter ü tūmār u dīvān-ile baḥş

33.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ḥūblıkda k̄anķı dilber ēde cānān-ile baḥş
pādişāhlıkda ēden kimdür süleymān-ile baḥş
gönlüme fenn-i belādan tūrmaz eylersin su'āl
ēy felek lāyık mıdur pīr ēde oğlān-ile baḥş
3. kāfir oldı yañılup zülfi yüzinde dilberüñ
din ḥuşuşında ēderken ḥaṭṭ-ı reyḥān-ile baḥş
ne baña olğıl mu'ārız şōfī ne ağıyāra kim
güç olur dānā-y-ıla bir daḥı nā-dān-ile baḥş

3 Ben dudağının kanununu/*el-Kânûn fi't-Tıbb*'i düşünmekten hastalandım, şifa bahsinde Lokman Hekim'le tartışsam ne çıkar?

4 Pehlivanlık aşkın cenk meydanında olursa, bu yolda binlerce Sam ve Neriman'la mücadele edelim.

5 Rakip güzelliğinin kitabının niteliklerini asla anlamaz, cahillerle tartışmak herkese zordur.

6 Ben feryat ettikçe mahallenin köpeklerinin acıyla bağırması, herkesin dostlarıyla sohbet etmesine benzer.

7 Ey Vasfî, eğer defter, kitap ve divandan söz açılırsa, senin şiirlerin anca defterlerin sayfalarını karartır.

33. **3a. (4. p). [me'ālî].**

Me'ālî: *Dīvān*: G. 30.

1 Padişahlıkta kimsenin Süleyman (as) ile yarışmadığı gibi, güzellikte de hiçbir dilber sevgiliyle boy ölçüşemez.

2 Gönlüme yaratılışa dair sorular sorup duruyorsun, ey felek, yaşlının gençle tartışması münasip değildir.

3 Sevgilinin saçları, din hususunda yanağındaki reyhan kokulu ayva tüylerle tartışırken şaşırıp dinden çıktı.

4 Ey sofî, ne bana ne de rakibe muhalif olma, zira âlimle de cahille de sohbet zor olur.

5. gördi ben mestüñ cidālin zāhid-ile dēdi yār
hōş temāşadur k'ēde bir mest hayrān-ile baḥş
ēy me'ālī ne çekişürsin raķīb-i dīv-ile
eylemiş midür muḥammed hiç şeytān-ile baḥş
7. ben nazīre dēdügümi aḥmedüñ eş'arına
işiden şanur k'ēder ḥassān selmān-ile baḥş

34.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'āşık étmez cān u dil vèrmekde cānān-ile baḥş
bende-i memlūke düşmez ēde sulṭān-ile baḥş
eşküme öykünmesün billāhi deñ baḥr-i muḥiṭ
katre-i bī-ķadr ēder mi hiç 'ummān-ile baḥş
3. 'aql ḥünī gözlerüñle hiç karşılaşmasun
eylemez huşyār olan zirā ki mestān-ile baḥş
leblerüñ 'isā iken ihyā-yı mevtā étmede
'ār ēder k'ēde şifā bābında loķmān-ile baḥş
5. itleriyle eyledük hecri güninde çok cedel
hōşdur uzun gecelerde ola yārān-ile baḥş
maḥremī mecnūn u ferhād-ile baḥş étseñ n'ola
şimdi mi ētdügi var akrān akrān-ile baḥş

-
- 5 Sevgili, ben sarhoşun kaba sofuyla tartışmasını görünce; "Sarhoşla şaşkının kavgasını izlemek ne komik!" dedi.
- 6 Ey Meâlî, iblis rakip ile neden münakaşa edersin ki, hiç Muhammed (as) şeytanla tartışmış mıdır?
- 7 Benim Ahmet Paşa [ö. 1497]'nın şiirine nazire söylediğimi duyanlar, Hassan [ö. 680] ile Selman-ı Sâvecî [ö. 665] münazara ediyor zanneder.
34. **3a. (4. p). [maḥremī].**
- 1 Âşık can ve gönül vermekte sevgili ile münakaşa etmez, hizmetkar kölenin efendisi ile tartışmak haddine değildir.
- 2 Zavallı bir damla hiç okyanusla boy ölçüşebilir mi? O engin denize söyleyin, gözyaşına özenmesin.
- 3 Akıl, kan dökücü gözlerinle hiç karşı karşıya gelmesin; zira akılı başında kimse, sarhoşla tartışmaz.
- 4 Dudakların ölüyü diriltmede İsa peygamber iken, tedavi bahsinde Lokman Hekim ile konuşmaktan utanır.
- 5 Ayrılık gününde sevgilinin köpekleriyle çok ağız dalaşına girdik, uzun gecelerde dostlarla sohbet güzel olur.
- 6 Mahremî, Mecnun ve Ferhad'la tartışsan ne çıkar; akran akranıyla sadece şimdi mi tartışıyor ki!

35.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'ilm-i ihyāda kim eyler la'li cānān-ile baḥş
'ayn-ı ḥayvāndur eden ol çeşme-i cān-ile baḥş
ḥaṭṭ-ı la'li cān otı mudur 'aceb mi eylese
fenn-i ḥikmetde ṭabībüm ede loḳmān-ile baḥş
3. birbirine düşdi 'uşşāk olalı peydā ḥaṭuñ
çün kitāb ortaya geldi olur akrān-ile baḥş
ḥüsnuñ elḳābın gözüñden öğrenür sihr-ile māh
edemez ehl-i semā esmāda insān-ile baḥş
5. āyet-i nūr-ı cemālūñden şabāyīye ḥadīs
'ilm-i 'ışık içre n'ola eylerse yārān-ile baḥş

36.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. deñ raḳībe etmesün 'uşşāk-ı cānān-ile baḥş
kāfirūñ ḥaddi degül k'ede müselmān-ile baḥş
gonca gibi devr-i ḥüsnuñde ağız açdurmazam
eyledükçe nālede murğ-ı ḥōş-elḥān-ile baḥş
3. yalıñ olsun 'ışık-ıla ṭutuşmağa meydānda
eyleyenler pehlevān-ı nār-ı hicrān-ile baḥş

35. 3a. (4. p). [şabāyī].

Şabāyī: *Dīvān*: G. 16.

- 1 Kim diriltme ilminde sevgilinin dudağı ile çekişmeye kalkarsa, o can çeşmesi ile boy ölçüşen hayvanın ta kendisidir/âb-ı hayattır.
kim eyler: *Dīvān*; ederken:CN.
- 2 Bilgelik ilminde Lokman Hekim ile iddialaşmasında bir gariplik olmayan doktorumun, yeni terleyen bıyıkları hayat ilacı mıdır?
- 3 Kitap ortaya geldiğinde akranların tartışması gibi, ayva tüylerin çikalı âşıklar da birbirine düştü.
- 4 Ay, güzelliğinin ünvanlarını büyüyle gözünden öğrenir, sema ehli isim bahsinde insanla yarışamaz.
- 5 Güzelliğinin nur ayetinden Sabāyî'ye haber vardır, aşk bahsinde dostlarla sohbet etse buna şaşılmaz.

36. 3b. (5. p). [gurūrī].

- 1 Müslümanla sohbet etmek kafirin haddi değildir; rakibe söyleyin, sevgilinin âşıklarıyla lakırtı etmesin.
- 2 Güzelliğinin çağında güzel sesli kuşla feryat etmede yarıştığım da, gonca gibi onun ağızını bile açtırmam.
- 3 Ayrılık ateşinin pehlivanı ile çekişenler, güreş meydanında aşk ile tutuşmak için yansın/soyunsun.

étmesün da‘vî-i hüsni hüsniñ-ile âfitâb
bendeye lâyıķ degüldür k’ède sulţân-ile baħş

5. ey ğurūrî naẓmuma taħsîn oķur ẓarz-ı ħasen
n’ola ben de eyler isem ŧi‘r-i selmân-ile baħş

37.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. yandı cānum ğamze-i cānān elinden el-ġiyās
el-ġiyās ol cādū-yı fettān elinden el-ġiyās
‘ömrüm ol zülf ü zenaħdān ārzusından oldu ŧarf
bu müselsel bend-ile zindān elinden el-ġiyās
3. çün marîz-ı ‘ıŧķuñam gel ey ẓabībüm kıl ‘ilāc
bu devāsuz derd-i bî-dermān elinden el-ġiyās
āb-ı vaŧla érmedin oldum hevā yolında ħāk
veh ki yandum āteŧ-i hicrān elinden el-ġiyās
5. hey ne ķanlar dökdi nā-ħaķ yere ħūnî ğamzesi
kim ola ķurtara anuñ cān elinden el-ġiyās
her denīnūñ muķtezāsınca döner gerdūn-ı dūn
‘aksine devr édici devrān elinden el-ġiyās
7. ħasretūnden nāliŧüm ğuŧ eyleyen der dōstum
resmiyā bu étdüĝüñ eĝān elinden el-ġiyās

4 Güneş, senin güzelliĝin karŧısında güzellik davası ğütmesin, padiŧahla konuŧmak köleye düŧmez.

5 Ey Gurūrî, Hasan [ö. 680]’ın üslubu ŧiirimi takdir eder, ben de Selman-ı Sāvecî [ö. 665]’nin ŧiiriyle yarıŧsam ŧaŧılmaz.

37. 3b. (5. p). nev‘-i dīĝer ve baħr-i āħar ez-ān burusalı ressām resmî çelebi.

1 Yeter artık, sevgilinin öldürücü bakıŧlarından canım yandı, illallah sevgilinin fitneci ğözünden illallah.

2 O zülüf ve çene arzusu yolunda ömrüm harcandı, bu ardı arkası kesilmeyen pranga ile zindan elinden bıktım usandım.

3 Ey doktorum, aşkının hastası olduĝumdan gel de ilaç hazırla; bu çaresiz dermansız dert elinden illallah.

4 Vuslat denizine ulaşamadan heves yolunda toprak oldum, medet! Eyvah, yandım ayrılık ateŧi elinden!

5 Hey, kan dökücü öldürücü bakıŧları haksız yere ne kanlar döküdü; aman onun elinden canını kim var ki...

6 Alçak felek her alçaĝın isteĝine/gönlüne döner, aksine dönen dūnyanın elinden elaman!

7 Dostum, senin hasretinle ettiĝim feryatları duyan, " Ey Resmî, bu haykırıŧın elinden usandım!", der.

38.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. merhabādan el çeken cānān elinden el-ğiyās
fitneye el uzadan fettān elinden el-ğiyās
küfr-i yāra el uzatdı düşmen-i bed dil dedı
kaşd eden ĩmānuma şeytān elinden el-ğiyās
3. dest-būs étsem dèsem yumruq-durur gonca gibi
n'ola dèrsem ol gül-i handān elinden el-ğiyās
mıhr-veş bir zālīmüñ şimdi eli altındayuz
her ne kim gelse eder el-ān elinden el-ğiyās
5. el oyunuyla ayak seyrin eder a'dā-y-ıla
dōstlar ol āfet-i devrān elinden el-ğiyās
destüñi öpsem dedükçe tiz tığa el urur
el-ğiyās ol server-i hūbān elinden el-ğiyās
7. görinen hūnnā degül destinde anuñ kandur
günde biñ kurbān eden fettān elinden el-ğiyās
tolu içer el ucuyla merhabāya vèrmez el
sākiyā ol gözleri mestān elinden el-ğiyās
9. aya beñzer ayesin bir gün baña öpdürmedi
zātīyā hey ol meh-i tabān elinden el-ğiyās

38. 3b. (5. p). nazīre-i zātī.

Zātī: *Dīvān C. I: G. 90.*

- 1 Selam vermekten kaçınan sevgilinin ve fitneye el uzatan hilekarın elinden elaman!
- 2 Korkak düşman sevgilinin siyah saçına el uzattığını görünce, gönlüm "İmanuma kasdeden şeytan elinden medet!", dedi.
- 3 Öpmek istediğimde elini gonca gibi yumruk yapan, gülen/açılmış gülün elinden elaman desem şaşılmaz.
- 4 Bu devirde güneş gibi bir zalimin buyruğu altındayız, şimdi kim gelse her zaman elinden illallah eder.
- 5 Dostlar, hileyle düşmanla birlikte gezintiye/içki içmeye giden dünya güzelinin elinden usandım artık.
- 6 Medet o elini öpeyim dedikçe keskin kılıca el atan güzellerin efendisinin elinden medet!
- 7 Onun elinde görünen kına değil kandır; günde binlerce kurban kesen fitnecinin elinden illallah!
- 8 Ey saki, içki içip selama el ucuyla bile karşılık vermeyen o gözleri sarhoşun elinden usandım.
- 9 Ey Zātī, aya benzeyen avcunu bir gün bile bana öptürmedi; hay medet o dolunay gibi güzel sevgilinin elinden!

39.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. öpmege el vèrmedi cānān elinden el-ğiyās
zulm elin uzatdı ol fettān elinden el-ğiyās

sāye-veş qaldum ayaqda raḥm édüp almaz elüm
ol kıyāmet serv-қad cānān elinden el-ğiyās
3. zulm eliyle yıqđı dil mülkini vīrān eyledi
el-ğiyās ol zulmi çok sultān elinden el-ğiyās

ḥāme ile el bir édüp rāzumu fāş étdiler
iki yüzlü defter ü dīvān elinden el-ğiyās
5. ağlamaqdan dīde elden çıqđı el vèrmez baña
ey ḥayālī ol gül-i ḥandān elinden el-ğiyās

40.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. sīnem üzre urdı dāğ nār-ı hicrān el-ğiyās
cismümi tennūr-ı ğamda étdi bir nān el-ğiyās

yār bī-pervā olupdur ḥālümüzden ey dirīğ
ben bu vech-ile olam zār-ıla giriyān el-ğiyās
3. nabzuma el urdı gördi rüy-ı zerdümi ṭabīb
dedi yoқ ölmekden özge buña dermān el-ğiyās

naқd ü vārı yoluña ḥarc eyledüm dildārumuñ
minnete geçmez dirīğā qaldum 'uryān el-ğiyās

39. 3b. (5. p). nazīre-i ḥayālī beg.

Ḥayālī Beg; *Dīvān*: G. 1, s. 116.

- 1 Medet öpmek için elini vermeyen sevgilinin, eziyet elini uzatan o fitnecinin elinden.
- 2 Gölge gibi ayakta kaldığım halde acıyıp da elimden tutmayan, o ortalığı birbirine katan selvi boylu sevgilinin elinden elaman!
- 3 Medet o eziyet ederek gönül dünyasını yıkıp harap eden, o zulmü çok padişah elinden medet.
- 4 Kalem ile el birliği yapıp sırrımı açığa çıkararak iki yüzlü defter ve divan elinden elaman!
- 5 Ey Hayālî, ağlamaktan gözlerimi kaybettiğim halde hala bana elini vermeyen o gülen/açılmış gülün elinden medet!

40. 3b. (5. p). [fūlānī].

- 1 Aman göğsümün üzerini dağlayan, gam tandırında vücudumu bir ekmeğe çeviren ayrılık ateşinden medet!
- 2 Eyvahlar olsun, sevgili bu halimizi umursamıyor, aman ben bu yüzden inleyip ağlayayım.
- 3 Doktor nabzıma bakıp sararan yüzümü gördü, "Aman buna ölmekten başka çare yok!", dedi.
- 4 Malımı, servetimi sevgilinin yoluna harcadım, eyvahlar olsun kıymeti bilinmedi, çırılçıplak kaldım elaman!

5. hem-dem olmuş ehrimenle ey **fülânî** ol perî
ey dirîgâ ‘aksine döndi bu devrân el-ğiyâş

41.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. geçdi hâdden olmadı bu hecre pâyân el-ğiyâş
bulmadum ‘âlemde hergiz derde dermân el-ğiyâş
zülfüñüñ sevdâlarından ‘aql u fikr ü cân u dil
oldı sergerdân [u] vâlih deng [ü] hayrân el-ğiyâş
3. meclisinde sînemi def kıddümi çeng eyledi
nâle eyle ney gibi olduqça nâlân el-ğiyâş
‘aşkıam ‘ışkuñ hevâsından şorarsañ hâlümü
dilde âteş yüzde toprak gözde bārân el-ğiyâş
5. bu **zülâlî** derdmendüñ vaqtidür yâd eyleseñ
şabr hâdden geçdi hicrân oldı orân el-ğiyâş

42.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + -

1. turre-i cānān elinden el-ğiyâş
yandım ol şu‘bān elinden el-ğiyâş
bir nazarda gözlerüñ biñ cān alur
ş’ol iki fettān elinden el-ğiyâş
3. seyle vërdüñ hānesin merdümlerüñ
dīde-i giryān elinden el-ğiyâş

5 Ey Fülânî, o peri gibi güzel şeytanla can ciğer olmuş, eyvahlar olsun, aman bu dünya tersine döndü!

41. 4a. (3. p). **zülâlî**.

1 Bu ayrılık haddini aştı, sınır tanımıyor, elaman; aman dünyada derde asla derman bulamadım.

2 Saçlarının aşkından akıl perişan, fikir şaşkın, can sersem, gönül de sarhoş oldu, medet!

3 Elaman, (sevgili) meclisinde göğsümü def, boyumu da çeng yaptı; inledikçe ney gibi feryat et.

4 Ne halde olduğumu sorarsan, aşkının arzusundan/hevasından âşığıım; gönlümde ateş, yüzümde toprak, gözlerimde de yağmur vardır, elaman!

5 Sabrı haddini aşan, ayrılık acısı sınıra dayanan bu dertli Zülâlî’yi hatırlama vaktin gelmiştir.

42. 4a. (3. p). **nev‘i diger ve baħr-i āħar ez-ān aħmed paşa**.

Aħmed Paşa: *Dīvān*: G. 24.

1 Sevgilinin insanın aklını başından alan saçlarının elinden elaman, yandım o ejderhanın elinden aman!

2 Gözlerin bir bakışta binlerce can alır, şu iki fitnecinin elinden elaman!

3 Göz bebeklerinin evini sele veren ağlayan gözler elinden elaman!

- incinür benden maħalleñ itleri
ètdügüm efğān elinden el-ğiyās
5. zūlm zencīrinde zūlfūñ kılduğı
cevr-i bī-pāyān elinden el-ğiyās
- aħmed** iñler derd elinden līk ben
èderem dermān elinden el-ğiyās
7. dilber ol zūlf ü zeķandan çağırur
bend-ile zindān elinden el-ğiyās

43.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + -

1. derd-i bī-dermān elinden el-ğiyās
hecr-i bī-pāyān elinden el-ğiyās
ol saçı mekkār elinden el-ħazer
ol gözi fettān elinden el-ğiyās
3. toğmadı hergiz murādum üzre āh
bī-vefā devrān elinden el-ğiyās
baña cevr ü ğayrıya eyler vefā
ol şeh-i ħübān elinden el-ğiyās
5. **şem'iyā** yaqdı vücūdum ser-te-ser
āteş-i hicrān elinden el-ğiyās

44.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + -

1. cevri çok cānān elinden el-ğiyās
gözleri fettān elinden el-ğiyās

-
- 4 Mahallenin köpekleri benden incinirler, ettiğim feryat elinden elaman!
5 Zulüm zincirinde saçlarının ettiği sonsuz eziyet elinden elaman!
6 Ahmet dert elinden inler; ama ben dermana "Elaman!", derim.
7 Sevgilinin o bağlayan saç ve hapseden çenesinin daveti elinden elaman!

43. **4a. (3. p). nazīre-i şem'î dede.**

Prizrenli Şem'î: *Dīvān*: G. 22.

- 1 Dermansız dert, bitmeyen ayrılık elinden elaman!
2 Sevgilinin o aldatıcı saç elinden sakın, o fitneci gözü elinden elaman!
3 Ah, asla isteğim üzere doğmayan vefasız devran elinden elaman!
4 Bana zulmedip başkasına dostluk gösteren o güzeller sultanının elinden elaman!
5 Ey Şem'î, vücudumu baştan başa yakan ayrılık ateşinin elinden elaman!

44. **4a. (3. p). [muħibbī].**

Muħibbī: *Dīvān*: G. 273.

- 1 İşi gücü eziyet çektirmek olan sevgilinin elinden, (o sevgilinin) fitneci gözlerinin elinden elaman!

- haste-i ıřkām baña olmaz devā
derd-i bī-dermān elinden el-ġıyās
3. ġarķ ēder āhir beni bu gözyaşı
‘ömr-i bī-pāyān elinden el-ġıyās
- ķulları hālın bilür dād eylemez
zülmi bī-hadd hān elinden el-ġıyās
5. rüşen étmez külbe-i aġzānumuz
ol meh-i tābān elinden el-ġıyās
- èy **muġıbbī** geceler tā şubġa dek
ètdüğüm efgān elinden el-ġıyās

45.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + -

1. bī-vefā cānān elinden el-ġıyās
dilber-i fettān elinden el-ġıyās
- ġande eyler görse giryān olduġum
ol leb-i ġandān elinden el-ġıyās
3. māni‘ olur ise ġüsn-i yāra āh
dīde-i giryān elinden el-ġıyās
- māni‘-i fikr-i ġayāl-i yār olur
dem-be-dem efgān elinden el-ġıyās
5. **naẓmiyā** ķomaz ġuzūrumda beni
bu dil-i nālān elinden el-ġıyās

-
- 2 Aşk hastasıyım, bana çare bulunmaz; çaresiz dert elinden elaman!
3 Bu gözyaşı sonunda beni boğacak, bitmek bilmeyen ömrüm elinden elaman!
4 Kullarının halini bildiği halde onlara adil olmayan, zulmü sonsuz sultan elinden elaman!
5 Bir kere olsun hüznün evimizi aydınlatmayan o parlak ayın elinden elaman.
6 Ey Muġıbbī, geceleri ta sabaha kadar ettiğim feryat elinden elaman!
45. **4a. (3. p). naẓıre-i naẓmī.**
Edirneli Naẓmī: *Dīvān*: G. 1069.
- 1 Vefasız sevgili (ve) fitneci güzel elinden elaman!
2 Ağladığımı görse kahkahalar atacak olan o gülen dudağın elinden elaman!
3 Sevgilinin güzelliğini görmeye mani olursa, ağlayan göz elinden (de) elaman!
4 Sevgiliyi hayal fikrine durmadan engel olan feryatların elinden elaman!
5 Ey Naẓmī, beni huzur içinde bırakmayan bu inleyen gönül elinden elaman!

46.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + -

1. cevri-i bî-pâyân elinden el-ğiyās
derd-i bî-dermān elinden el-ğiyās

sırr-ı 'ışkı 'āleme fāş eyledi
dīde-i giryān elinden el-ğiyās
3. gönlüme ayak tolayup bend éder
kākül-i cānān elinden el-ğiyās

milket-i diller yakıldı zulm-ile
zulmi bî-ḥad ḥān elinden el-ğiyās
5. ra'd-veş gökde melekler inledi
étdüğüm efgān elinden el-ğiyās

el vérür ağıyāra her dem ey gönül
āh ol fettān elinden el-ğiyās
7. ŝem'-veş yakdı derūnum **fazliyā**
sīne-i sūzān elinden el-ğiyās

47.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. ğubār-ı haṭṭuñ olmaz çünki ḥayrān olmağa bā'is
nedür la'l-i lebüñ çaķ böyle ḥandān olmağa bā'is

hevā-yı zülfi kılmışdur seni ey ebr āvāre
gözüñ yaşı budur seyl-i firāvān olmağa bā'is

46. 4a. (3. p). **naẓīre-i fazlī-i sitambülī.**

Qara Fazlī: *Dīvān*: G. 50.

- 1 Bitmeyen zulüm, dermansız dert elinden elaman!
 - 2 Aşkımın sırrını dünyaya yayan ağlayan göz elinden elaman!
 - 3 Gönlüme iftira atarak onu zor durumda bırakan, ona ayak bağı olan sevgilinin saçlarından elaman!
 - 4 Gönüller ülkesi zulüm ile yakıldı; eziyeti sınırsız olan o padişah elinden elaman!
 - 5 Ettiğim gök gürültüsüne benzeyen feryatlar yüzünden gökte melekler (bile) inledi, elaman!
 - 6 Ey gönül, ah yabancılara durmadan el uzatan o fitnecinin elinden elaman!
 - 7 Ey Fazlī, içimi mum misali tutuşturan o yakıcı göğüs elinden elaman!
47. 4a. (3. p). **nev'i dīger ve baḥr-i āḥar bākī efendi.**
Bākī: *Dīvān*: G. 27.
- 1 Ayva tüyünün tozu hayran olmağa sebep olmaz, kırmızı dudacağının hep böyle gülmesine sebep nedir?
 - 2 Ey bulut, seni zulfün aşkı avare etmiştir, gözyaşının sele dönmesine sebep budur.

3. olurken rüz u şeb hem-sāye ol ruhsār-ı zībāya
nedür zülf-i dilāvīzūñ perīşān olmağa bā'is
yaqarlar hep fetīl-i dāğ olur destār-ıla cāme
budur abdallar 'ıŝkuñda 'uryān olmağa bā'is
5. meger başuñ ser-i kūyında tōp olmağ hevāsıdur
dem-ā-dem bākīyā koluñda çevgān olmağa bā'is

48.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün
Hezec +---/+---/+---

1. ne hōşdur tıymadın ağıyār-ı muħdis
kılasm bezm sākī ola şālīs
ħadīs-i düşmen etdi 'ayşumı telħ
acıtdı tatlu cānumı ħavādīs
3. ırılmaz sīneden fikri raķībūñ
k'olur kāfir cehennem içre lābīs
lebūñ'çün eksük olmaz cengümüz hīç
ki ekşer mey-durur gavgāya bā'is
5. mesīhī kaldı uş bir dōst bir pōst
öliceğ üstühvānın ala vāriş

49.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün
Hezec +---/+---/+---

1. n'ola ħaţtuñ lebūñden olsa ħadīs
olur mı fitneye ey dōst bā'is

-
- 3 Gönül çelen zülfün o güzel yanağa gece gündüz gölgelik olurken, perişan olmağa sebep nedir?
- 4 Sarık ile kaftanı hep yakarlar, dâğ fitili olur; abdalların senin aşkından çıplak olmasına sebep budur.
- 5 Ey Bâkî, sevgilinin kolunda daima çevgan olmasına sebep, galiba başının sevgilinin mahallesinde top olmak hevesidir.
48. **4b. (4. p). nev'î dīger ve baħr-i āħar ezān merħūm mesīhī beg.**
Mesīhī: *Dīvān: G. 24.*
- 1 İcat çıkararak rakip duymadan kurduğun meclis ne güzeldir, saki meclisin üçüncüsü olsun.
- 2 Düşmanın haberi (bile) hayatımı zehir etti, anlatılanlar tatlı canımı acıttı.
- 3 Kafirin cehennemi mesken tuttuğu gibi, rakibin düşüncesi de gönülden ayrılmaz.
- 4 Şarabın genelde kavgaya sebep olduğu gibi, bizim de dudağın için mücadelemiz eksik olmaz.
- 5 Mesih'i geriye yalnızca bir sevgili bir de can kaldı, öldüğünde mirasçılar kemiklerini alsınlar.
üstühvānın ala vāriş: *Dīvān*; üstühvānum aña vāriş: *CN.*
49. **4b. (4. p). nazīre-i zātī.**
Zātī: Dīvān C. I: G. 92.
- 1 Ey dost, ayva tüylerin dudağından sonra olmuşsa ne çıkar, fitneye mi sebep olur?

- sirişküm āb-ı dürdüñ reşhasıdur
şıdı dil şışesin seng-i havādiş
3. baña meyden şafā ʔoğar aña līk
demişler atalar ümmü'l-ḥabā'is
müşelles şoḥbeti keşret gerekmez
ola maḥbüb şānī cām şāliş
5. güneşden zerresin şerḥ edemezler
kitāb-ı mihirden çok gerçi bāḥiş
o beñler fitne toḥmın ey cefā-kār
olupdur mezra'-i ḳalbümde ḥāriş
7. erişür silsilem mecnūna **zātī**
benem sevdā-yı leyli-zülfe vāriş

50.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün
Hezec + --- / + --- / + ---

1. kıdemden ḥaḳ beni ḳılmağa ḥādiş
meger olmuş güzeller 'ışkı bā'is
leḫāfetler ʔoğar 'uşşāka meyden
neçün dērler aña ümmü'l-ḥabā'is
3. senüñ yoḳdur benüm gibi nazīrūñ
bu ḥüsñ ü 'ışq-ıla bir var mı şāliş
bu ḫāl ile nece tenzīh edem çün
maḥalsin ey dil olduḳça havādiş
5. **sürürī** yoluña ḫarc etdi vārın
ḡamınsa oldu gitdi şoñra vāriş

- 2 Felaketlerin taşı gönül şışesini kırdı, gözyaşım şarap tortusunun damlasıdır.
3 He ne kadar büyükler ona "kötülüklerin anası" demişlerse de, bana şaraptan huzur doğar.
4 Müselles şarabı sohbetinde kalabalığa gerek yoktur, meclisin ikincisi sevgili, üçüncüsü de kadeh olsun.
maḥbüb: Dīvān; mecnūn: CN.
5 Her ne kadar aşk/güneş kitabını bildiğini iddia edenler çoksa da, güneşin zerresini bile açıklayamazlar.
bāḥiş: Dīvān; bā'is: CN.
6 Ey zalim, fitne tohumu olan o benlerin kalbimin arazisinde çiftçi oldu/ekti.
7 Zātī, sülalem Mecnun'a kadar uzanır, Leyli/siyah saçın sevdasına mirasçı benim.
50. **4b. (4. p). nazīre-i sürürī-i müderrisi.**
Sürürī: *Dīvān*: G. 49.
1 Allah'ın beni ezelde yaratmasına sebep, meğer güzellerin aşkı olmuş.
2 Âşıklara şaraptan güzellikler doğarken, ona niçin "kötülüklerin anası" denir, bilmiyorum.
3 Benim gibi senin de bir benzerin yoktur, bu güzellik ve aşkın yanında bir üçüncü mü olur?
4 Ey gönül, felaketlerin mahalli olduğun müddetçe bu hali nasıl anlatmayayım?
5 Sürürī malını mülkünü yolunda harcadı, sonra senin gamın ona mirasçı oldu.

51.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün
Hezec + --- / + --- / + ---

1. egerçi 'ışka mecnūn oldu bā'is
benem 'ışk-ıla şimdi aña vāris
ikilikden geçer ma'sūḡ u 'āşık
bu meclisde ḡasūd olursa şālis
3. ḡamuñla gitmedi 'ışkuñ gönülden
ḡadīmi zā'il olmaz çünki ḡādis
şakınur toḡm-ı ḡālūñ dīdeden dil
şakınur dānesin elbette ḡāris
5. **sehī** bār-ı te'alluḡdan elūñ çek
saña ermeye tā seng-i ḡavādis

52.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün
Hezec + --- / + --- / + ---

1. cihān için dēmişler çünki ḡādis
bulnursa ne ḡañ anda ḡavādis
şaçı zālīm ḡabībūñ çeşmi āfet
olur her birisi fitneye bā'is
3. ḡapuñdan beni dūr ētmek murādı
rakībe dēr isem ben ḡañ mı ḡāris
baña degdi belā vü derd ü miḡnet
olaldan dōstlar mecnūna vāris
5. gerekdür ḡülşen içre cāy-ı ḡālī
muḡibbī yār ola olmaya şālis

51. 4b. (4. p). nazīre-i sehī beg.

Sehī Beg; *Dīvān*: G. 25.

- 1 Her ne kadar aşka sebep olan Mecnun'sa, şimdi aşk ile onun mirasçısı da benim.
- 2 Bu meclisin üçüncüsü hasetçi olursa, seven ve sevilen anlaşmazlığı bırakır.
- 3 Aşkın, kederden dolayı gönülden gitmedi; çünkü sonradan olma sonsuz olanı yok edemez.
- 4 Gönül beninin tohumunu gözden sakınır, elbette çiftçi de tanesini gözetir.
- 5 Sehī, dünya sevgisinin yükünden elini çek ki, felaketlerin taşı sana gelmesin.

52. 4b. (4. p). [muḡibbī].

Muḡibbī; *Dīvān*: G. 274.

- 1 Dünya hakkında sonradan olma dedikleri için, onda felaketler bulunmasına şaşılmaz. çünki ḡādis: Dīvān; çün ḡavādis: CN., bulnursa ne ḡañ anda: Dīvān; bulinsa bende ḡañ mıdır: CN.
- 2 Sevgilinin saçı zalim, gözü āfettir; her birisi belaya, sıkıntıya sebep olur.
- 3 Arzusu beni kapından uzaklaştırmak olan rakibe muhafız desem şaşılmaz.
- 4 Dostlar, Mecnun'un mirasçısı olduğumdan beri payıma bela, sıkıntı ve üzüntü düştü.
- 5 Bahçe içinde boş yer olması gerekir, Muḡibbī ve sevgiliden başka bir üçüncü olmasın.

53.

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

Hezec +---/+---/+---

1. bu şeydâlık gönülde k'oldı hâdis
senüñ 'ışkuñ olupdur aña bā'is
kadīmīdür senüñ 'ışkuñ gönülde
benüm rûḥ-ı revānum olma hâdis
3. dem-ā-dem üstüme kav-s-i kazādan
yağar yağmur [gibi] tır-i havâdis
olurdı vahdet etmek dilber-ile
rakīb ikide bir olmasa şâlis
5. sever rez duhterini ibn-i âdem
demişler gerçi kim ümmü'l-ḥabā'is
degül senüñ kitâb-ı 'ışk şofî
ne bāb-ile olursın anda bāḥis
7. cihân içre bugün 'ışk-ıla nazmî
benem ferhād-ile mecnûna vâris

54.

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

Remel - +--- / - +--- / - +--- / - +---

1. şanma kim ferhād-ile mecnûna bulunmaz şâlis
şâlişem ş'ol iki dīvāneye ben hem vâris
şeyḥ-i şehir eylemedi fark hevādan 'ışkı
hayf kim olmadı temyîz kıdemden hâdis

53. 4b. (4. p). nazmî.

Edirneli Nazmî: *Dīvān*: G. 1052.

- 1 Gönülde sonradan olan bu deliliğe senin aşkın sebep olmuştur.
- 2 Senin aşkın gönülde ezelden beri vardır, benim hayatım/sevdiğim sonradan ortaya çıkmıştır.
- 3 Üzerime kaza yayından felaketlerin oku durmadan yağmur gibi yağar.
- 4 Hasetçi ikide bir (meclisin) üçüncüsü olmasaydı, sevgili ile bir olurduk.
- 5 Her ne kadar onun için "kötülüklerin anası" demişlerse de âdem oğlu üzümün kızını sever.
- 6 Sofu, aşk kitabı senin işin değildir, ondan dem vurmak sana düşmez.
- 7 Nazmî, bugün dünyada Ferhad ve Mecnûn'a aşk ile mirasçı benim.

54. 4b. (4. p). [sehâbî].

Sehâbî: *Dīvān*: G. 38.

- 1 Sanma ki Ferhad ile Mecnûn'un bir üçüncüsü yoktur; ben o iki çılgının hem üçüncüsüyüm, hem de onların mirasçısıyım.
- 2 Şehir uleması hevesten aşkı farkedemedi; heyhat, sonradan olanı ezeli olandan ayıramadı.

3. ka'be-i cāna revān oldu gönül kâfilesi
yetiş ey h̄vāce ki ol kâfile olmaz mākış
h̄üsn-i 'ahd umma dilā müdde'î-i nā-kesden
ne bilür şīve-i erbāb-ı vefāyı nākeş
5. olmasa sâbıka-i hük-m-i ezel fā'ide ne
saña ger olsa peder nūh u birāder yāfes
mezra'-i sebz-i felek h̄aşılı ma'lūm degül
anda bilmem bu h̄ubūbı neden ekmiş h̄āriş
7. ma'nî-i h̄üsn-i haṭ-ı yāri h̄redden şorma
sebak-ı 'ışkı **sehābî** ne bilür her bāhiş

[harfi'l-hā]

55.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. meclis içre gönca-leblerle şafā sürer kadeh
ayağı yer başmayup rakkaş-veş döner kadeh
bağrı h̄ün olmuş şurāh̄inün içinde derdi var
boynunu egmiş döker derdin acır ağlar kadeh
3. meclis içre hiç ayağ üzre ṭurur mıydı müdām
olmasa cānā piyāle adlu bir çāker kadeh
bahr-i şevk emvāci ğālib olduğı'çün sākīyā
bī-sütün keştī gibi 'azm-i kenār eyler kadeh

-
- 3 Gönül kafilesi can Kâbe'sine doğru yola çıktı; yetiş ey tüccar, zira o kafile durup dinlenmez.
 - 4 Ey gönül, alçak düşmandan sözün doğrusunu bekleme; vefa ehlinin halini sadakatsiz kimse ne bilir?
 - 5 Eğer Nuh (as) sana baba, Yâfes de kardeş olsa bile, ezelde hükmedilen geçmiş olmasa ne fayda?
 - 6 Felek yeşilliğinin tarlasında ne biteceği belli değilken, çiftçi bu tohumu neden onda ekmiş, bilmiyorum.
 - 7 Sehabi, sevgilinin ayva tüylerinin güzelliğinin anlamını akla sorma, her bilirim diyen aşk meselesini idrak edemez.
55. **5a. (5. p). nev'-i diğer ve bahr-i aḥar nazîre-i 'aṭā.**
Üsküblü 'Aṭā: *Dīvān*: G. 25.
- 1 Kadeh, mecliste gönca dudaklılarla beraber eğlenir; ayakları yerden kesilip rakkas gibi döner.
 - 2 Yüreği kanla dolmuş sürahi, halinden şikâyetle ağlayıp boynunu egmiş derdini döker, kadeh ona acıyıp ağlar.
 - 3 Ey can, mecliste Piyale adlı bir köle olmasaydı, kadeh hiç durmadan ayakta hazır bekler miydi?
 - 4 Ey saki, aşk denizinin dalgaları üstün geldiği için kadeh, direksiz bir gemi gibi kıyıya vurdu.

5. bir dem içre ‘asker-i derd ü ğam-ı devrānı şır
bezm meydānında oldı sākīyā şaf-der kadeh
olmasaydı sākīyā bir şāhid-i nāzük-mizāc
reng alıp la‘l-i lebūnden düşmez idi ter kadeh
7. devr elinden bağı hūn şöhet-be-şöhet geşt eder
hağ budur ki ey ‘atā bes ‘āşıka beñzer kadeh

56.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şan kevākibdür habāb-ı mey meh-i enver kadeh
toğsa sākī-yi hilāl-ebrū elinden ger kadeh
bezm-i mey içre zülāl-i la‘lūñi nūş eylesem
şanuram cennetde şunar sākī-i kevşer kadeh
3. zulmet-i ğamdan halāş olmağa sākī bir nefes
nūr-ı meyden şu‘le-dār olup olur rehber kadeh
bir ayağ üzre olur hizmetde kâ‘im serv-i bāğ
sā‘id-i sīmīn-ile dilber tutarsa zer kadeh
5. ey şu‘ā‘ī şanma cām içre habāb-ı mey-durur
revzen-i meyden ruğ-ı yāra nazār eyler kadeh

-
- 5 Ey saki, kadeh içki meclisinde yiğit bir er oldu; bir an feleğin gam ve dert askerini kırar/öldürür.
- 6 Ey saki, kadeh, nazik tabiatlı kırılğan bir nesne olmasaydı, kırmızı dudağından yeni bir renk alıp gücenmezdi.
- 7 Ey Atâ, meclis meclis gezip dönmekten bağı kan dolan kadeh, gerçek budur ki âşığa benzer.
- 56. 5a. (5. p). nazîre-i şu‘ā‘î.**
- 1 Eğer kadeh, hilal kaşlı sakinin elinde görünse, şarabın kabarcığını yıldız, kadehi de dolunay zannedersin.
- 2 İçki meclisinde dudağının tatlı suyunu içsem, Kevser şarabı sakisinin (Hz. Ali'nin) bana cennette kadeh sunduğunu zannedirim.
- 3 Sakinin gam karanlığından bir anda kurtulması için kadeh, şarabın nurundan aydınlanıp (ona) yol gösterir.
- 4 Sevgili gümüş gibi beyaz koluyla altın kadehi tutarsa, bahçenin selvisi hizmet için tek ayağı üzerinde durur.
- 5 Ey Şuâ‘î, kadeh içinde şarap kabarcığı var zannetme; kadeh, içkinin penceresinden sevgilinin yanağına bakıyor.

57.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. sāķi sīmīn-berle alduķça eline zer ķadeķ
'aks-i dendān u lebi ile bulur zīver ķadeķ
devr-i la'linde gözi alsa eline ğamzesin
n'ola kim bed-meste her dem çekdürür ħanķer ķadeķ
3. mey ķadeķsiz olur-ise ğam degül olsun velī
olmasun bir dem cihānda bī-mey-i aķmer ķadeķ
'arīf olanlar Őaķallı sāķī elinden içmeye
mey ħayāt ābı olur ise eger gevher ķadeķ
5. bezm-i sultān bāyezīdūñ reŐķ edüp sāķīsine
Őāh-ı ħāver gezdürür her gün elinde zer ķadeķ

58.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. sāķiyā gül devridür Şun pür mey-i aķmer ķadeķ
mevsim-i 'işret-durur hengām-ı cān-perver ķadeķ
Őevķ-i la'lünden Őafā bulduĝı ħüsnüñ pertevi
bu ki olur āyīne-i rūħa ziyā-güster ķadeķ
3. dil dehānuñ yādına ğamzeñle mey nüş etdüĝi
bu ki her rāz-ı nihānın iķenüñ aķar ķadeķ

57. 5a. (5. p). nazīre-i [bezmī]

- 1 Saki, gümüş göĝsüyle altın kadehi eline aldıķça, kadeh dişlerinin ve dudaklarının aksiyle süslenir.
- 2 Kadehin, kendini kaybeden sarhoşa her an ħanķerini çıkarttırdıĝı gibi, sevgilinin kırmızı dudaĝının devrinde de gözü, öldürücü bakıŐlarını eline alsa Şaşılmaz.
- 3 Őarap kadehsiz olursa ğam deĝil, olsun; fakat kadeh dūnyada bir an (bile) kırmızı Őarapsız kalmasın.
- 4 Sunduĝu kadeh mücevher, Şarap da hayat suyu olsa da bilgin kimseler sakallı sakinin elinden onu içmesin.
- 5 Doĝunun sultanı/Güneş, Sultan Bayezid'in meclisinin sakisini kıskanıp, elinde altın kadeh dolaŐtırır.

58. 5a. (5. p). nazīre.

- 1 Ey saki, gül mevsimidir, kırmızı Şarap dolu kadehi ikram et; can besleyen kadehin devridir, eĝlence zamanıdır.
- 2 Güzelliĝinin parlaklıĝının dudaĝının arzusundan neŐelenmesi, ruhun aynasına kadehin ışık yayması gibidir.
- 3 Gönlün, aĝzının hatırına öldürücü bakıŐıyla beraber Şarap iķmesi, kadehin her gizli sırrı aķması(na delildir).

meclis-i dilberde sâğardur gözüm yaşı şarâb
şanki oldı bezm-i ğamda cām-ı iskender kadeh

5. gözleruñ yādına bî-ḥvāb u ḥarāb-ender-ḥarāb
şanki oldı bezm-i ğamda cām-ı iskender kadeh

59.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. geçmedin devrân-ı gül devr etsün ey dilber kadeh
sākî-yi sîmîn-beden demdür şunarsa zer kadeh
dest-i sākî kırmızı güller vürür gül dalıdır
olmuş ol dal üzre ey gonca gül-i aḥmer kadeh
3. 'adl ü dād etmekde şan nüşirevân olmuş-durur
şāhib-i cām olmada yā olmuş iskender kadeh
bilmezüz geldi ne söz söyler şurāhî güşına
ağzına anuñ kulağ tutup turur diñler kadeh
5. dem-be-dem derbend-i meclisde ḥarāmîler gibi
kārbān-ı 'aqlumı almağa kaşd eyler kadeh
keşf-i rāz etmek derûnında olanın fāş eder
ağzı açuk kıpkızıl dîvāneye beñzer kadeh
7. şevk-i mihrüñle kıomaz elden ayağı **enverî**
āfitābuñ netekim gitmez elinden zer kadeh

-
- 4 Sevgilinin meclisinde gözüm kadeh, gözyaşım da şaraptır; sanki kadeh, gam meclisinde İskender'in aynası olmuştur.
- 5 Gözlerinin hatırına uykusuz ve perişan (olan) kadeh, gam meclisinde sanki İskender'in aynası oldu.
59. **5a. (5. p). nazîre-i enverî.**
Mürekkepçi Enverî: *Dîvân: G. 28.*
- 1 Ey sevgili, gül zamanı geçmeden kadeh dönsün; artık gümüş bedenli saki altın kadeh sunarsa zamandır.
- 2 Ey gonca gibi güzel sevgili, sakinin elleri kırmızı güller veren bir gül dalıdır, o dal üzerindeki kızıl gül de kadehtir.
- 3 Sanırsın ki kadeh, adalet ve doğrulukta Nüşirevân, ayna sahibi olmakta da İskender olmuştur.
- 4 Sürahinin gelip kulağına neler söylediğini bilmeyiz; kadeh, onun ağzına kulağını tutmuş, durup dinliyor.
- 5 Kadeh, meclisin darboğazında haramiler gibi, her an aklımın kervanını almağa kast eder.
- 6 İçinde gizlediğini açığa çıkarmada kadeh, ağzını açık kıpkızıl bir deliye benzer.
- 7 Nasıl ki güneşin elinden altın kadeh gitmediği gibi, güzelliğinin şevkiyle Enverî de kadehi elden bırakmaz.

60.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. la'lden başına urundu yine efser kadeh
şāh olup cünd-i gamı almağa kaçd eyler kadeh
kimse almasun dēyü meclisde buse sākīyā
her ḥabābı çeşm edinmiş la'lüni gözler kadeh
3. sen gözi mestāneden ayru dem-ā-dem hūn olup
hep ḥarām olsun baña nūş eyler-isem ger kadeh
koma elden ayağı bir sīm-berle rūz u şeb
gülşen içre nerkis almışken eline zer kadeh
5. būsesin alam dēyü her demde la'l-i dilberün
tolaşur binmiş ayağa bezmi ser-tā-ser kadeh
gülsitānda şāh-ı gül bezmi için olmuş-durur
gonca-i süsen şurāhī lāleler güller kadeh
7. dilberün 'aks-i ruḥın seyr étdürür miydi müdām
olmasaydı **sebziyā** mir'āt-ı iskender kadeh

61.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. her kaçan ol sīm-ber destine alsa zer kadeh
'aks-i la'linden olur yāķūt-veş aḥmer kadeh

60. 5a. (5. p). nazīre-i sebzī.

Sebzī: *Dīvān*: G. 67.

- 1 Kadeh, yine başına kırmızı lal taşından taç takındı, padişah olup gam askerini öldürmeye niyetlendi.
- 2 Ey saki, kadeh mecliste kimse öpmesin diye, her su kabarcığını kendine göz edinmiş dudağını gözler.
- 3 Sen baygın gözlüden ayrı kalınca devamlı kan ağlayayım, eğer bir kadeh içersen bana haram olsun.
- 4 Gül bahçesinde nergis eline altın kadehi almışken, (sen de) bir gümüş göğüslüyle sabah akşam kadehi elden bırakma.
- 5 Her fırsatta sevgilinin dudağını öpeyim diye kadeh, ayaklanıp meclisi baştan başa dolaşır.
- 6 Gül bahçesinde gül dalının meclisi için zambak goncası sürahi, güller ve laleler de kadeh olmuştur.
- 7 Ey Sebzī, kadeh İskender'in aynası olmasaydı, sevgilinin yanağının aksini her an seyrettirir miydi?

61. 5b. (6. p). nazīre-i lāmi'ī efendi.

Lāmi'ī Çelebi: *Dīvān*: G. 61.

- 1 Her ne zaman o gümüş göğüslü dilber eline altın kadeh alsa, dudağının aksinden o kadeh yakut gibi kızarır.

- naşş edelden cânına ‘aks-i leb ü dendānuñı
oldı çarḥ-āyīn cevāhir birle pür-zīver ḳadeḥ
3. cāna la‘l-i yār gibi cān bağışlar dem-be-dem
çeşme-i ḥayvāndur el-ḥaḳ işbu cān-perver ḳadeḥ
- ḥārı gül ḥārāyı la‘l ü toprağı altun éder
‘ayn-ı iksīr-i sa‘ādetdür meger cevher ḳadeḥ
5. gün gibi seyr-i cihān éder nazār éden aña
ḥikmet usturlābıdur yā cām-ı iskender ḳadeḥ
- cām-ı hicrān şuna dēyü āh kim devrān eli
kāse-i gerdūn gibi pür-ḥūn-ı dildür her ḳadeḥ
7. **lāmi‘īnūñ** yazıñuz ḥırz-ı ḳadeḥ ekfānına
vērse cān ger leblerinden şunmadın dilber ḳadeḥ

62.

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. faşl-ı gül hengām-ı bülbül oldı devr eyler ḳadeḥ
ortaya geldi gül-i ra‘nā mişāli zer ḳadeḥ
- şoḥbetūñ görür gözi pīr-i muğānuñ gözlügi
eli ayağı-durur sākīnūñ éy dilber ḳadeḥ
3. guşsa dīvinden ḥalāş oldum o dem dīvāneler
ādemīlik étđi şundı bir perī-peyker ḳadeḥ

-
- 2 Kadeh, canına senin dudağının ve dişlerinin aksini resmettiğinden beri gökyüzünün dönüşü baştan başa mücevherlerle süslendi.
- 3 Sevgilinin dudağı gibi durmadan cana can katan, kalbe ferahlık veren bu kadeh, muhakkak âb-ı hayattır.
- 4 Dikeni gül, mermeri yakut ve toprağı altın eden mücevher kadeh, aslında saadet iksirinin pınarıdır.
- 5 Kadeh, kendisine bakanın güneş gibi dünyayı seyrettiği bilgelik usturlabı, ya da İskender’in aynasıdır.
- 6 Ah, feleğin eli ayrılık şarabını sunsun diye her kadeh, gökkubbe gibi gönlü kan doludur.
- 7 Sevgili, eğer dudaklarından kadeh sunmadan Lâmi‘î ölürse, kefenlerine kadeh duası yazınız.
62. **5b. (6. p). nazîre-i enverî.**
Mürekkepçi Enverî: *Dîvân: G. 29.*
- 1 Gül mevsimi bülbül zamanı geldi, kadeh dönmeye başladı, iki renkli güle benzeyen altın kadeh ortaya çıktı.
devr eyler: *Dîvân*; vādiler: CN.
- 2 Ey sevgili, kadeh, meyhanecinin gözlüğü, sohbetin gören gözü, sakinin de eli ayağıdır.
- 3 Peri yüzlü sevgili insanlık edip kadeh sundu, o an deliler (gibi) keder iblisinden kurtuldum.

tavk'dur 'aks-i meh-i nev al tūḫīdūr şarāb
aḥa bir rengīn ḳafesdūr ēy lebi sūkker ḳadeḥ

5. bir ḳadeḥle ṭaḥ mıdur pūr-şevḳ olursa **enverī**
ḳaşr-ı şevḳüñ cāmıdur ēy mihrūme manzar ḳadeḥ

63.

Mef'ülü fā'ilatü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' --- / - + - + / + - - + / - + -

1. sākī eli çü häledür ēy dil ḳamer ḳadeḥ
tārīk olan göñülleri pūr-şavḳ eder ḳadeḥ
ḳopdı yüregi ağzına geldi şurāḥinüñ
gördi ki bezm içinde lebüñi öper ḳadeḥ
3. meclisde ḳoyuban ṭapuñı gitse bir yaña
bir dem ḳarār edemez ü yine döner ḳadeḥ
ḳadh etme şōfiyā ḳadeḥi olsa pūr-şarāb
ol ḳūt-ı rūhdan ola ḥālī meger ḳadeḥ
5. yandıkça nār-ı hecr-ile göñli **me'ālīnün**
ēy gül-'izār yüregine şu seper ḳadeḥ

64.

Mefā'ilün fe'ilatün mefā'ilün fe'iliin
Müctes +-+ -/+ + - - / + - + - / + + -

1. şafā-yı 'aks-i lebün mī aldı ēy nigār ḳadeḥ
ki bezme cür'a dēyü dürr eder nişār ḳadeḥ

-
- 4 Ey şeker dudaklı, hilalin yansıması halka, şarap kırmızı bir papağan, kadeh de onun için renkli bir kafestir.
ḳafesdūr: Dīvān; ḳadeḥdūr: CN.
- 5 Ey sevgimin sureti olan kadeh, muhabbet köşkünün bir kadehiyle Enverî arzuyla dolsa buna şaşılmaz.
63. **5b. (6. p). [me'ālī].**
Me'ālī: *Dīvān*: G. 32.
- 1 Ey gönül, kadeh ay, sakinin eli de ay aylası gibidir; kadeh, kararın gönülleri aydınlatır.
- 2 Sürahi, kadehin mecliste senin dudağını öptüğünü gördü (de) yüreği ağzına geldi, heyecanlandı.
- 3 Kadeh, mecliste senin huzurundan ayrılıp (başka) bir tarafa gitse, yerinde duramaz, yine döner, (senin yanına gelir).
- 4 Ey sofı, şarap dolu diye kadehi kötüleme; kadeh, ancak ruh gıdasından yoksun olduğu zaman boş olur.
- 5 Ey gül yanaklı, Meâlî'nin gönlü ayrılık ateşi ile yandıkça kadeh, onun yüreğine su serper.
64. **5b. (6. p). nev-i diğer ve bahr-i āḥar nazīre-i aḥmed paşa.**
Aḥmed Paşa: *Dīvān*: G. 27.
- 1 Ey sevgili, kadeh, dudağının aksinin neşesini mi aldı da meclise şarap tortusu diye inci saçıyor?

- meger ki sāye şalar cāma zülfi sākīnūñ
ki cān dimāğın éder böyle müşk-bār kadeh
3. getir getir berü sākī [ki] la‘l-i nābuñdan
meyūñ yūzi kızarup oldı şerm-sār kadeh
- umar ki būseler alur şeker dudağından
ne kanına şuşamışdur gör ey nigār kadeh
5. lebūñ meyine erişmege çāre yok **ahmed**
meger ki toprağın éde rüzigār kadeh

65.

Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Müctes +-+ -/+ +---/+ +---/+ + -

1. dilā alur eline lāle her bahār kadeh
n’ola tutarsañ eger sen de lāle-vār kadeh
- şehā cihānda çü her nesnenūñ yaraşuğı var
içinde olmasa mey bulmaz i‘tibār kadeh
3. bu devr zehrini içdük çü tās tās ey dil
‘ilāc için içelüm şimdi bī-şümār kadeh
- bir öpdı bir dahı öpmek diler leb-i la‘lin
anuñ için tolanur étmeyüp karar kadeh
5. **sürürîyā** çün olur her kişiye berdüş iş
şakın mey içme éder seni bī-vağār kadeh

2 Kadeh kişinin damağını böyle misk saçır hale getirir; meğerse saki, kadehe saçının gölgesini düşürmüş.

zülfi sākīnūñ: Dīvān; turre-i sākī: CN, böyle: Dīvān; büyı: CN.

3 Getir saki, içkinin yüzünü kızartan, kadehi mahcup eden şu halis şarabından beri getir.

4 Ey sevgili, şeker dudağından öpücükler almayı dileyen kadehin ne kadar kanına susadığını gör.

5 Ahmed, zaman/rüzgar toprağını kadeh yapmadıkça, sevgilinin dudağının şarabına erişmek imkansızdır.

65. **5b. (6. p). nazīre-i sürürî.**

Sürürî: *Dīvān*: G. 63.

1 Ey gönül, lale her bahar eline kadeh alır, sen de lale gibi kadeh tutsan şaşılmaz.

2 Ey sultan, dünyada her şeyin münasibi olduğundan, kadeh de içindeki şarap olmasa saygı görmez.

3 Ey gönül, bu devrin zehrini tas tas içtiğimizden, şimdi de ilaç diye sayısız kadeh (şarap) içelim.

4 Kadehin durmayıp dönmeye devam etmesi, kırmızı dudağını bir kez öpüp, tekrar öpmeyi istemesindedir.

5 Ey Sürürî, herkesin başına kötü şeyler gelebilir, sakın şarap içme, kadeh seni hafifmeşrep yapar.

66.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes +-+ -/+ +---/+ +---/+ +---

1. şafağdan ètdi meh-i nev çü âşikâr kadeh
şun imdi bâde-i la'l-ile zer-nigâr kadeh
şu deñlü mest olur oldu ki götürülür elde
olalı şevk-i lebüñle şarâb-hvâr kadeh
3. dem-i şabâh oluban çün erişdi vaqt-i şabûh
tülû' ederse ne tañ âfitâb-vâr kadeh
lebüñ hayâli gelicek haţuñ hayâli gider
ki şâf eder dil ü cânı kıomaz ğubâr kadeh
5. senüñle bir dem olımaya leb-be-leb ca'fer
ger ède hâkini devrân hezâr bâr kadeh

67.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes +-+ -/+ +---/+ +---/+ +---

1. gelüp şafâ ile bezmüñe ey nigâr kadeh
müdâm eder saña şevkîni âşikâr kadeh
anuñla leb-be-leb olmazdı kimse bezm içre
eger dem urmasa la'lüñden ey nigâr kadeh
3. şafâ-yı la'lüñi yâd ètdürür çü meclisde
bulursa hürmet-ile n'ola i'tibâr kadeh

66. 6a. (6. p). nazîre-i ca'fer.

Tâci-zâde Ca'fer Çelebi: *Dîvân: G. 16.*

- 1 Şafakta hilal göründü, zira kadeh meydana çıktı; şimdi altın nakışlı kadehle kırmızı şarabı ikram et.
- 2 Değersiz şarap, dudağının arzusuyla öylesine kendinden geçti ki, kadeh el üstünde taşınır oldu.
- 3 Mademki sabah içkisinin vaktidir, sabah olduğunda kadehin güneş gibi doğmasına şaşılmaz.
- 4 Kadehin gönül ve canı temizleyip toz bırakmadığı gibi, dudağının hayali geldiğinde de ayva tüylerinin hayali gider.
- 5 Eğer zaman/rüzgar toprağını bin defa kadeh yapmazsa, Câfer seninle bir an dudak dudağa olamaz.

67. 6a. (6. p). nazîre-i nazmî.

Edirneli Nazmî: *Dîvân: G. 1194.*

- 1 Ey sevgili, kadeh senin meclisine gönül rahatlığıyla gelip, sana olan arzusunu durmadan belli eder.
- 2 Ey sevgili, eğer kadeh senin kırmızı dudağından söz etmeseydi, mecliste kimse onunla dudak dudağa gelmezdi.
- 3 Mecliste kırmızı dudağının saflığını hatırlattığı için, kadehin hatırı sayılıp ona hürmet gösterilse şaşılmaz.

ne şahbâz-durur murğ-ı ‘aklı çak başdan
ayağına alup anı éder şikâr kadeh

5. müdâm ayağını elden koma yörü **nazmî**
ki bezm-i şevk u şafâya olur medâr kadeh

68.

Fe‘ilâtün (fâ‘ilâtün) fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün (fe‘ilân)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. pür olup devr édicek meclis-i mestâni kadeh
çarh olur halka-i rindân meh-i tâbâni kadeh
felek-i ‘işrete bir ahter-i ferhunde iken
yine mirrih-şifat tırma döker kanı kadeh
3. meclis-i mey ki bedenlerle hisâr olmuştur
şehr-i ‘işretdür anuñ âfet-i devrâni kadeh
devr-i meclis ki şafâ câmi‘inüñ minberidür
âb-ı rengin-ile kandil-i fûrûzânı kadeh
5. yaraşur halka-i rindâna dësem ey **bâkî**
hâtem-i cemdür anuñ la‘l-i dıraşşânı kadeh

69.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. mevsim-i nev-rûz-ı pîrûz êrdi sâkî eş-şabûh
kim münâsibdür bu demde imtizâc-ı râh-ı rûh
bâde-nüş etmek bu demde olur hayât-ender-hayât
‘ays bu mevsimde olur hem fütûh-ender-fütûh

-
- 4 Kadeh ne kadar da usta bir avcıdır ki akıl kuşunu daha baştan ayağının altına alıp avlayıverir!
- 5 Haydi Nazmî, kadehi daima elden bırakma, zira kadeh neşe ve huzurun meclisine vesile olur.
68. **6a. (6. p). bâkî efendi nev‘-i dîger.**
Bâkî: *Dîvân*: G. 32.
- 1 Kadeh dolup da sarhoşlar meclisini dolaşınca, rintlerin halkası gökyüzü, kadeh de parlak ay olur.
- 2 Kadeh işret göğüne uğurlu bir yıldız iken, yine Merih gibi durmadan kan döker.
- 3 Bedenlerle hisar olan şarap meclisi bir işret şehri, onun dünyalar güzeli de kadehtir.
- 4 Safâ camiinin mimberi meclis halkası, renkli su ile yanan kandili de kadehtir.
- 5 Ey Bâkî, rintlerin halkasına Cem’in yüzüğü, kadehine de Bedaşşan lâli desem yaraşır.
69. **6a. (6. p). nev‘-i dîger ve bahr-i âhar ez-ân resmi çelebi.**
- 1 Kutlu ilkbahar mevsimi geldi, saki sabah içkisine çağırır; bu vakitte ruhun şarabının kaynaşması yerindedir.
- 2 Bu vakitte şarap içmek ömür içinde ömürdür, zevk ü sefa bu mevsimde nimet içinde nimettir.

3. işbu mevsimde ki ‘ahd-i şād-kāmīdür dürüst
tevbisini şırdı görse bu hōş ayağı naşūh
‘aşık-ı mey-hvār-ıla hālin beyān etmek için
bülbül okur defter-i gülden hōş evşāf-ı şürūh
5. cān-ı **resmī** cāme-i hūr-ı cināndan oldu dūr
işde *bü'l-aqdāh ān sīnem devā'i li'l-cürūh*

70.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ey kemān-ebürü neden miftāh okur tīrūñe rūh
bulmasa anuñla kufl-i bāb-ı dil feth u fütūh
yūsuf-ı meh-çehreler mihrinden ey şeyh-i ‘azīz
étmezem tevbe baña olursa ger nāşih naşūh
3. yā derūn-ı āteşinümden birün oldu sirişk
yā meger tennürdan cūş eyledi tūfān-ı nūh
mescid ü mey-hāneden her şubh édüp baña şadā
mukrī eydür *eş-şalāt* u sākī eydür *eş-şabūh*
5. ‘aksini āyīne-i zihnümde ol hūruñ görüp
ey **garībī** kendü şeklini taşavvur kıldı rūh

-
- 3 Doğruluktan ayrılmayanın isteğine kavuşup sevindiği işte bu zamanda, bu güzel kadehi gören nasuh bile tevbisini bozardı.
- 4 Bülbül, sarhoş âşık ile durumunu açıklamak için gül defterinden güzelliğinin sıfatlarını okur.
- 5 Resmî'nin canı cennetlerin hurisinin elbisesinden uzak oldu, işte *kadehlerin çocuğu göğsümdeki yara izleri için devadır.*
70. **6a. (6. p). nazîre-i garībī.**
- 1 Ey keman kaşlı, gönül kapısının kilidi onunla açılıp fethedilmese, neden ruh senin okuna miftah okur?
- 2 Ey yüce şeyh, ay yüzlü Yusuf'lar bana aşkımdan dolayı nasihatçı olsa da ben nasuh tevbesi etmem.
- 3 Ya ateş gibi yakıcı gönlümden gözyaşları dışarı çıktı, ya da aslında tandırdan Nuh tufanı fıskırdı.
- 4 Her sabah mescitten müezzin "Haydi namaza!", diye, meyhaneden de saki "Haydi sabah içkisine!", diye beni çağırırlar.
- 5 Ey Garībî, ruh, zihnimin aynasında o huri gibi güzelin yansımasını görüp, kendi halini anladı.

71.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. luṭf édüp her kime kim bir dem qar̄in ola naşūḥ
biñ yaşar ol 'ālem-ile kesb eyler 'ömr-i nūḥ
zār olup qarşusına her demde ki zārī éde
'ışk-ı 'āşık bulur ol ḥāl-ile ma'şūka vuzūḥ
3. rūşen olur göz gönül gün yüzlülerle çın şabāḥ
şevk u zevk için tırurup nūş édicek cām-ı şabūḥ
meclis-i zevk u şafāda yāra qarşu mā-ḥaşal
rāḥ-ı rāḥat-baḥş-ıla eyler müdāmī ḥazz-ı rūḥ
5. devlete érüp sa'ādet-mend olurduñ **naẓmiyā**
bāb-ı dilberden olaydı saña bir feth u fütūḥ

fī ḥarfi'l-ḥā'i

72.

Fe'ilātün (fā'ilātün) fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün (fe'ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. 'ışk vaz' eyledi dilde yine bir qarş-ı ferāḥ
olmaz aña tetimmāt sipihr-i nūh-kāḥ
'ışk bir devḥa imiş bāğ-ı ezelde bitmiş
ḥalk-ı 'ālem aña bār iki cihāndur iki şāḥ
3. güneşi gör ki adın mihr ḳomuş germ oluban
öykünüp 'ışka yaḳar 'ālemi vay bu güstāḥ

71. 6a. (6. p). naẓire-i naẓmī.

Edirneli Naẓmī: *Dīvān*: G. 1162.

- 1 Nasuh luffedip de herhangi birine bir an bile yaklaşırsa, (kişi) o hal ile Nuh ömrü kazanıp binlerce yıl yaşar.
- 2 (Âşık sevgilinin) karşısında her an ağlayıp inlesin, âşığın aşkı o hal ile sevgiliye açılır.
- 3 Gönül, sabah erkenden güneş yüzlülerle arzu ve zevk için sabah şarabını içtiğinde göz aydınlanır.
- 4 Durmadan şarap içen kimse, zevk ve eğlence meclisinde rahatlık veren şarapla ruhunu huzura erdirir.
- 5 Ey Nazmî, sevgilinin kapısından sana bir fetih ve zafer nasip olsaydı, saadete erip bahtiyar olurduñ.

72. 6b. (7. p). ez-ān zātī balıkesirlidür ismi baḥşidür islambolda vefāt étmişdür.

Zātī: *Dīvān C. I*: G. 107.

- 1 Aşk, gönülde yine dokuz kubbenin semasının onun üzerini kapatamadığı geniş bir köşk inşa etti.
- 2 Aşk, zel bahçesinde yetişmiş, âlem halkının meyvesi, iki âlemin de iki dalı olduğu büyük bir ağaçtır.
- 3 Güneşe bak sen, hararetlenip adını mihr (güneş/sevgi) koymuş; eyvah, bu küstah, aşka özenip âlemi yakacak.

neydügüm bilmedi kimse bu cihān bezminde
ney gibi bağrumı ‘ışk eylemeyince sūrāḥ

5. derd-i zātīye ‘ilāc étme ṭabībā yōri var
‘ışk bīmāri cihān içre olur mı dervāḥ

73.

Fe‘ilātün (fā‘ilātün) fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün (fe‘ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. bāğ-ı ‘ışkuñda gönül murğı uçup şāḥ-be-şāḥ
şulu şeftālūye meyl étse olur mı güstāḥ
sīnemūñ dāğına meyl étđi görüp ol yüzi gül
meyl olur güller-ile zeyn olıcaḥ her ḫurı şāḥ
3. gün gibi çelmek için mihr ü maḥabbet topını
ḫüb olur her ne ḫadar ‘arşa-i dil olsa ferāḥ
teng éder ḫālūmi bir gonca-lebūñ fikri ile
bize eyvān-ı felek zerre ḫadar vērmedi kāḥ
5. nece gūş eyleye şem‘î kişi ağıyār sözünü
penbe-i ḡaflet-ile ṭobṭoludur kāḥ-ı şimāḥ

74.

Fe‘ilātün (fā‘ilātün) fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün (fe‘ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. ḫaḫḫuñ emrinde dil olmazdı bu deñlü güstāḥ
penbe-i ḡaflet-ile ṭolmasa ger rāḥ-ı şimāḥ

-
- 4 Aşk, bağrumı ney gibi delik deşik etmeyice, bu dünya meclisinde kimse ne yaptığımı bilmedi.
- 5 Ey doktor, Zâtî'nin derdine ilaç hazırlama, yürü yoluna git; aşk hastasının iyileştiği dünyada görülmüş müdür?
73. **6b. (7. p). nazîre-i şem‘î dede.**
Prizrenli Şem‘î: *Dīvān*: G. 29.
- 1 Aşk bahçende gönül kuşu daldan dala uçup sulu şeftaliye/öpücüğe meyl etse bu küstahlık olmaz.
- 2 Güllerle süslendiğinde her kuru dalın eğildiği gibi, o gül yüzlü de, görünce göğsümdeki yaraya doğru eğildi.
- 3 Sevgi ve muhabbet topunu güneş gibi çelmek için, gönül meydanı ne kadar geniş olsa o kadar güzel olur.
- 4 Feleğin köşkü, gonca dudaklı bir sevgilinin düşüncesiyle beni daraltır, zerre büyüklüğünde bir odacık bile vermez.
- 5 Şem‘î, kişinin kulağının içi gaflet pamuğuyla tamamen tıkalıyken, yabancıların söylediklerini nasıl duysun?
74. **6b. (7. p). nazîre-i sebzî.**
Sebzî: *Dīvān*: G. 73.
- 1 Eğer kulağının içi gaflet pamuğuyla dolmasaydı, gönül Allah'ın emrine karşı bu kadar küstah olmazdı.

- halka bu şerhalarum şerh u beyân eylemege
ney gibi derd-ile bu sînem olupdur sūrâh
3. şāhıyam mülk-i cihānuñ dēyü mağrūr olma
arta kaldı nece dārā ile cemden bu kâh
- rağş-ı himmet éremez her ne kadar sa'y étse
'arşa-i mülk-i cihān olmayıcağ aña ferāh
5. **sebzi** her ruhları gül yāri görüp nāle kıılır
beñzer ol bülbüle zārīlīg éder şāh-be-şāh

75.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel ++-- / +++- / +++- / +++-

1. bilmedin kabrünü kim teng mi olur ya ferāh
nedür ey h'vāce bu resme felek-āsā yüce kâh
- şecer-i tayyibeden hāşıl olur mīve-i cūd
semerāt-ı 'amel-i şālihī vermez her şāh
3. artuğ oldukça haṭā dilde füzün oldı ümīd
olmuşuz keşret-i ihsān-ı hūdādan güstāh
- hem-demüm hūr ola revzen açıla cennetden
dilber eyleser nazār kabrüm olıcağ sūrāh
5. çün verür kara haber riş-i sepīd ey **mü'min**
ne revādur pür ola penbe-i gāfletle şımāh

-
- 2 Bu göğsüm, insanlara yaralarımı açıklayabilmek için, dert ile ney gibi delik deşik oldu.
- 3 "Dünya malının padişahıyım!", diyerek gururlanma; bu dünya nice Dara ve Cem'den geriye kaldı.
- 4 Ne kadar gayret ederse etsin, dünya mülkünün arsası onun için genişlemedikçe himmet atı (maksadına) ulaşamaz.
- 5 Sebzi'nin, her gül yanaklıyı gördüğünde inlemesi, daldan dala geçip feryat eden bülbülün haline benzer.
75. **6b. (7. p). nazīre-i mü'min.**
- 1 Ey tüccar, kabrinin dar mı yoksa geniş mi olacağını bilmediğin halde, böyle gökkubbe gibi köşk (yapmak da) nedir?
- 2 Her dal salih amel meyvesi vermez, güzel ağaçtan düzgün meyve elde edilir.
- 3 Günahımız arttıkça gönlümüzde kurtuluş ümidi de çoğaldı, Allah'ın bağışlayıcılığının çokluğu karşısında küstahlaştık.
- 4 Kabrim açıldığında sevgili yalnızca bakıverse, kabrime cennetten bir pencere açılır ve huri dostum olur.
- 5 Ey Mü'min, ağaran sakallar kara haber verirken kulağının gaflet pamuğu ile dolu olması reva mıdır?

76.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. olmaya gülşen-i kūyuñ gibi bir cāy-ı ferāh
ki yaparsa bu felek her yeri üzre nüh kāh
ëy yüzi gül dehenüñ vaşfına ağız açalı
gonca tıflını el üzre tıtar oldı her şāh
3. ger sekiz cenneti toköz tołana devr-i felek
bulmaya gülşen-i kūyuñ gibi bir cāy-ı ferāh
ağza alma şeker ü kand ü nebātı yoħsa
ezilür leblerüñe ol bir iki üç güstāh
5. göñlüñe eşk-i **mübînî** n'èdeyin étmez eşer
gerçi kim tamlā eder seng-i siyāhı sūrāh

77.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. gördi yok 'arşa-i dil deñlü çü bir cāy-ı ferāh
şāh-ı 'ışk etdi binā kendüye anda yüce kāh
yöri cān kaşırını ta'mîr edegör toğp-ı ecel
bedenüñ kal'asını étmedin āhîr sūrāh
3. bāğ-ı dehr içre ne hāşıl keremi yok kişiden
mîve-dār olmasa bāri yine yarar qurı şāh
'ışk bir zāviye bünyād édüpdür dilde
kim anuñ h'vānı ğam u anda belādur tıbbāh

76. 6a. [mübînî].

- 1 Bu felek, her yerin üzerine dokuz köşk yapsa da mahallenin gül bahçesi gibi geniş bir yer olmaz.
- 2 Ey gül yüzlü sevgili, ağzının vasıflarını anlatmak için ağzını açtığından beri, her dal gonca çocuğunu el üstünde tutuyor.
- 3 Feleğin devri sekiz cenneti dokuz dolansa da mahallenin gül bahçesi gibi geniş bir mekan bulamaz.
- 4 Ağzına şeker, şeker kamışı ve halis şekeri alma, yoksa bu üç arsız dudağına bulaşır.
- 5 Damlalar siyah taşı delse de, ne yapayım, Mübînî'nin gözyaşları senin kalbine tesir etmiyor.

77. 7a. (7. p). nazîre-i nazmî.

Edirneli Nazmî: *Dîvân: G. 1217.*

- 1 Aşk padişahı gönül meydanı kadar geniş bir mekan olmadığını gördüğü için, orada kendisine büyük bir köşk yaptı.
- 2 Yürü, ecel topu sonunda beden kalesini delmeden, can köşkünü tamir ededur.
- 3 Dünya bahçesinde cömert olmayan kişiden ne olur, meyvesiz bile olsa en azından kuru dal daha faydalıdır.
- 4 Aşk, gönülde öyle bir han bina etti ki, oranın aşçısı bela, sofrası da kederdir.

5. **nazmiyā** ḥālî budur devr-i zamānuñ dā'im
mübtezel ehl-i ḥayā mu'teber olur güstāḥ

78.

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün
Hezec +--- / +--- / +- -

1. baña arz étmesün mihr-i seḥer ruḥ
degül ḥaddüñ gibi ferḥunde ferruḥ
ḳatı açılmasun devrüñde gonca
iñen arz étmesün gülberg-i ter ruḥ
3. alınmazdı gönül yār olmayaydı
ser-i zülfüñ gibi kec-bāze ger ruḥ
ḫarāvet kesb éder olsañ 'araḳnāk
olur berg-i semenden tāze-ter ruḥ
5. dil-i **bākī** néce ābād olur kim
yıḳar ol ḡamze-i fettān yaḳar ruḥ

79.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Müctes +-+- / +-+- / +-+- / +-+-

1. gözüñ ḫarīm-i cemālünde ḳan éder güstāḥ
belī hemīşe olur mest-i bī-ḫaber güstāḥ
serīr-i ḫüsne geçürdüñ bu deñlü yüz vèrdüñ
'aceb mi ger ola zülf-i ziyāde-ser güstāḥ
3. şurāḫī ḳan-ile ḫoldurdu sāḡaruñ içini
ki dem be-dem leb-i yāri nēçün öper güstāḥ

5 Ey Nazmî, dünyanın hali hep böyledir; hayalî kimseler değersiz, küstahlar itibar sahibidir.

78. **6b. (7. p). bākī efendi nev'-i dīger.**

Bākī: *Dīvān*: G. 33.

- 1 Seher güneşi, senin yanağın gibi güzel ve parlak olmayan yüzünü bana göstermesin.
2 Gonca, devrinde çok açılmasın, taze gül yaprağı çok da yüzünü göstermesin.
3 Eğer yanak, saçının ucu gibi hilekara yar olmasaydı gönül sevdalanmazdı.
4 Terleyecek olsan yanağın tazelenir, yasemin yaprağından daha taze olur.
5 O fettan öldürücü bakış yanağı yakıp yıkarken, Bākî'nin gönlü nasıl mamur olsun?

79. **7a. (7. p). nev'-i dīger ve baḫr-i āḫar ez-ān necātī beg.**

Necātī Beg: *Dīvān*: G. 44.

- 1 Gözün güzelliğinin haremde küstahça kan döker; evet, kendini kaybeden sarhoş daima arsız olur.
2 Bu kadar yüz verip güzelliğinin başına geçirdiğin çok başlı saçların, küstahlık yaparsa buna şaşılmaz.
3 Sürahi, sevgilinin dudağını niçin küstahça durmadan öpüyor diye kadehin içini kanla doldurdu.

- necün yabanda kıala ka'be gibi her maħcüb
piyāle gibi el üzre tıtıla her güstāh
5. 'aceb degül Őanemā türk içinde kopmışdur
ħaıuına beñzemedede olsa müşk-i ter güstāh
- kim ola kim éde saña yavuz naşar ĉelebi
ki kimsene güneşe édemez naşar güstāh
7. meşel-durur bu ki göz görmese yüz utanmaz
necātiyā ne 'aceb nerkis ola ger güstāh

80.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes +-+-/++--/+-+-/++-

1. oķuına karşu varurken olup ciger güstāh
girür ara yere māni' olur siper güstāh
- ayađuñ öpdürelidilerem ki öpem elüñ
ĉün ādemi kerem ü luıf u ĥulķ éder güstāh
3. bu serv kıametüñe öykünür imiş řimřād
hemışe şağda büyüyen olur meger güstāh
- ĉü yüz yüzi göricek utanurdu ĥüriler
yüzüñi görmediler řañ mı olsalar güstāh
5. **sürürīyā** edeb ü ma'rifetle kıadr umma
ki şimdi 'izzete cehl ile ĥüb érer güstāh

-
- 4 Neden bütün utangaĉlar Kābe gibi uzaktayken, bütün küstahlar kadeh gibi el üzerinde tutuluyor ki?
- 5 Ey put gibi güzel, taze miskin senin ayva tüylerine benzemedeki küstahlığına şaşılmaz; Türk ilinde ortaya ĉıkmıřtır.
- 6 Sultanım, hiç kimse güneşe sakınmadan bakamazken, sana kem gözle bakan kim olabilir ki.
- 7 Ey Necāti, eğer nergis küstahlaşırsa şaşılmaz, atasözüdür: Göz görmeyince yüz kızarmaz.
80. **7a. (7. p). nazire-i sürürī.**
Sürürī: *Dīvān*: G. 65.
- 1 Senin okunu karşılarken ciğer utanmayıp araya girdi, küstahĉa kalkan oldu.
- 2 Ayağını öptürdüğünden beri elini de öpmek istiyorum, zira insanı cömertlik, iyilik ve ahlak arsızlaştırır.
- 3 Bu şimşir ağacı senin selvi boyuna özenirmiş, bilinir ki dağda büyüyen her zaman küstah olur.
- 4 Hurilerin yüzleri senin yüzünü gördüğünde utanır, (şu an) görmedikleri için hadlerini bilmeseler şaşılmaz.
- 5 Ey Sürürī, nezaket ve becerinle saygı bekleme; bugün makam ve mevkiye cehaletle küstah güzel(ce) ulaşır.

81.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes + - - - / + + - - / + - - - / + + -

1. piyāle meclis içinde lebüñ öper güstāḥ
nèteki cāme hemīşe tenüñ kucar güstāḥ
geceyi gündüze katup kucardum ol güzeli
şokulmasaydı gelüp ortaya seḥer güstāḥ
3. lebinden almağa yāruñ ben utanam büse
revā mı koynına sürte hemīşe her güstāḥ
erişdi mey-kedeye muḥtesib 'ale't-ta'cīl
kopardı rind-i mey-āşāma şūr u şer güstāḥ
5. rızāsı olmayıcaḥ dilberüñ lebin umma
bilürsin olmaz éyā **sebzī** mu'teber güstāḥ

82.

Fe'ilātün (fā'ilātün) fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün (fe'ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. kes ser-i zülfüñi kim ḥaddüñe şunar güstāḥ
genc-i ḥüşnüñe elin şunmaya tā her güstāḥ
mey-i ḥum gibi benüm sīnede kaynar ḫanum
göreliden ki ḫadeḥ leblerüñ öper güstāḥ
3. ḫuçmağa müy-ı miyānuñ ḫolanur kemerüñ
'aceb olmaz kişiyi sīm ü zer éder güstāḥ

81. 7a. (7. p). nazīre-i sebzī.

Sebzī: *Dīvān*: G. 70.

- 1 Elbisenin durmadan vücudunu küstahça kucakladığı gibi, kadeh de mecliste arsızca dudağını öper.
- 2 Seher vakti gelip küstahça araya girmeseydi, geceyi gündüze katıp o güzeli kucaklardım.
- 3 Ben sevgilinin dudağından öpücük almağa utanırken, bütün küstahların onu koynuna alması reva mı?
- 4 Zabıta aceleyle meyhaneye geldi, gece gündüz şarap içen rintle küstahça kavga gürültü kopardı.
(*Pervāne Bey nazire mecmuasından tamamlanmıştır.*)
- 5 Ey Sebzî, rızası olmadan sevgilinin dudağını öpme, bilirsin ki küstahlar hoş görülmez.

82. 7a. (7. p). [gedāyî]. [Bu şiirin vezni farklıdır].

- 1 Saçının ucunu kes de yanağına saygısızlık yapmasın, arsız (kıvrımlarının) hiçbiri güzelliğinin hazinesine el uzatmasın.
- 2 Kadehin küstahça dudaklarını öptüğünü gördüğümden beri, şarap küpü gibi göğsümde benim kanım kaynıyor.
- 3 İnce belini kucaklamak için dolanan kemerine şaşmamalı, altın ve gümüş kişiyi küstahlaştırır.

- çeşm-i fettānuñı gör nüş edüb[en] cām-ı gurūr
şöyle mestdür ki çeker bezmde hançer güstāh
5. görmedüm haṭ gibi ‘aybın yüze urur kişinüñ
çok olur gerçi kişi ‘aybını yüzler güstāh
- gül hayādan kızarıp bozarur iken ne ‘aceb
gözi görmez mi gelür bezmüñe ‘abher güstāh
7. ey **gedâyî** bu ne sözdür ki añarsın vaşlın
luṭfi ile meger êtmış seni dilber güstāh

83.

Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Müctes + - - - / + + - - / + - - - / + + -

1. kadeh ki cān verüben la‘lüñi öper güstāh
kimesne görmedi devr içre bu kadar güstāh
- ne bî-hayālîk olur bu ki ol gülün her dem
harîm perdesini bād-ı şubḥ açar güstāh
3. taḳıldı barmaḡuña şalınur yanuñca bile
meger ki hâtemi kıldı bu sîm ü zer güstāh
- meger ki kâmet-i yâri görüp-durur kumrî
ki serve karşı eder naḡme her seher güstāh
5. dilerse la‘l ü ruḡuñ **lâmi‘î** ‘acebleme kim
leṭâ‘ifiyle efendi kılın eder güstāh

-
- 4 Fattan gözlerine bak, gurur kadehini içip öylesine kendinden geçmiş ki, mecliste küstahça hançer çekiyor.
- 5 Her ne kadar kişinin hatasını küstahça yüzüne söyleyen çok olsa da, ayva tüyleri kadar kişinin kusurunu yüzüne vurmuş görmedim.
- 6 Ne gariptir ki gül utancından kızarıp bozarırken, gözü kör mü de nergis arsızca meclisine geliyor?
- 7 Ey Gedâyî, bu nasıl sözdür ki kavuşmaktan bahsediyorsun; meğer sevgili seni cömertliği ile şımartmış.
83. **7b. (8. p). nazîre-i lâmi‘î.**
Lâmi‘î Çelebi: *Dîvân*: G. 70.
- 1 Kadeh can verip dudağını küstahça öper, hiç kimse bu zamanda böyle pervasızlık görmedi.
- 2 Tan yelinin o gülün harem perdesini her an küstahça açması ne büyük terbiyesizliktir.
- 3 Parmağına takılan, hatta yanında salınan yüzüğü, meğer altın ve gümüş küstahlaştırmış.
- 4 Kumru, meğer sevgilinin boyunu görüp durduğundan her sabah selviye karşı küstahça ötüyor.
- 5 Lâmiû dudağını ve yanağını isterse şaşırma; zira sahip, cömertliğiyle kölesini şımartır.

84.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes + - - - / + + - - / + - - - / + + -

1. benefşe zülfüne karşı boyun eger güstâh
ne hûb hem-dem idi olmasa eger güstâh
ezildi leblerüne dëyü aşdılar şekeri
gör âhir eyledi bu yolda terk-i ser güstâh
3. rakîbi sür haremünden revâ midur ki ola
nedîm-i hâzret-i 'izzet-me'âb her güstâh
kimini alsa vü kimin vërse erre-şifat
hemîşe tîşe gibi kendüye çeker güstâh
5. miyân-ı yâri kenâr eylemek ümîdi ile
ki er gibi tolanur kuçmağa kemer güstâh
elini şundi **ishāk** öpe vü öpdi lebin
kemâl-i luţf u kerem bendeyi éder güstâh

85.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes + - - - / + + - - / + - - - / + + -

1. düşerse pāyuña n'ola sirişk-i ter güstâh
olur hemîşe bilirsin yetimler güstâh
şurâhî kan éder ise 'aceb mi şohbetde
müdâm sāğar-ı bāde seni öper güstâh

84. 7b. (8. p). nazîre-i ishāk.

Üsküblü İshāk Çelebi: *Dîvân*: G. 22.

- 1 Menekşe zülfüne karşı utanmadan boynunu eğiyor, eğer küstahlaşmasaydı ne güzel bir arkadaştı.
- 2 Şekeri dudaklarına bulaştı diyerek astılar, bak sonunda bu yolda pervasızca başını terketti.
- 3 Rakibi hareminden kov, yüceliğine sığınılan bir kimsenin hizmetçisinin küstahın teki olması münasip değildir.
- 4 Utanmadan keser gibi hep kendine alacağına, testere gibi bazısını alsa bazısını verse (daha iyi değil mi?)
- 5 Kemer, sevgilinin belini sararım ümidiyle, kucaklamak için erkek gibi arsızca dolanıp duruyor.
- 6 Öpsün diye elini uzattı, İshak dudağını öptü; ihsan ve cömertliğin fazlalığı köleyi yoldan çıkarır.

85. 7b. (8. p). nazîre-i şevkî.

Şevkî: *Dîvân*: G. 10.

- 1 Taze gözyaşı arsızca ayağına düşerse şaşırma, bilirsin yetimler daima küstah olur.
- 2 Şarap kadehi sürekli arsızca seni öperken, sürahinin sohbetde kan kusmasına şaşılır mı?

3. şarāb būsēsüz içmez piyāle-i lebūñi
anı da devr-i zamāndur eden meger güstāh
şabāya nēce vilāyet vērüp-durur haq kim
harīm-i kūyına yāruñ gelür gider güstāh
5. kabāsi gibi taralsam ‘aceb mi ben dil-teng
çeküp kenāre miyānın kucar kemer güstāh
zer arkasıyla saña karşı gelse āyine
ta‘accüb etme k’eder şāhibini zer güstāh
7. ‘aceb mi **şevkī** bulursa revāc şîr-i kesād
tarīk-i şîre qadem başdı çünkü her güstāh

86.

Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Müctes + - - - / + + - - / + - - - / + + -

1. müjeñ bu sīne-i efkārımı deler güstāh
budur haber ki eder yār qaşd-ı ser güstāh
neşim-i şubh haber vērđi kim eyā bī-dil
şakın ki ol meh-i bed-mihr kan eder güstāh
3. melek-mişāl ü perī-veşdür ol kemān-ebrū
ki tiri cevrine cānı eder siper güstāh
cefā vü cevruñe kıldum fedā dil ü cānı
eger nişār eder ğayrı sīm ü zer güstāh
5. şarāb-ı vaşl-ile **haydar** harāb ü mest oldı
‘aceb degül kim olur mest-i bī-haber güstāh

-
- 3 Şarap, dudağının kadehini öpücüksüz içmez; onu küstahlaştıran meğerse devranın dönmesidir.
 - 4 Sevgilinin mahallesinin haremine küstahça gelip giden tan yeline, Allah nasıl makam verip duruyor?
 - 5 Kemer, kenara çekip sevgilinin belini arsızca kucaklarken yüreği daralan ben, sevgilinin kaftanı gibi daralsam şaşılmaz.
 - 6 Ayna, altın (renkli) sırrıyla sana karşı gelirse şaşırma, altın sahibini küstahlaştırır.
 - 7 Şevkî, bütün küstahlar şiir yoluna ayak basmışken, senin verimsiz şiirlerin kıymetlenirse şaşırma.
- 86. 7b. (8. p). [haydar].**
- 1 Kirpiklerin bu yaralı göğsümü küstahça deliyor, haber budur ki sevgili pervasızca başıma kastediyor.
 - 2 Ey âşık, tan yeli o iyilik bilmeyen ay gibi güzel sevgilinin kan dökmesinden sakınmanı haber verdi.
 - 3 Okunun zulmüne karşı küstahın canını siper ettiği o yay kaşlı sevgili, meleğe benzer ve peri gibi güzeldir.
 - 4 Sıkıntı ve zulmüne karşı ben gönlümü ve canımı feda ettim, isterse başkaları küstahça altın ve gümüş saçsın.
 - 5 Kendinden geçen sarhoşun arsızlaşmasına şaşılmaz, Haydar da kavuşma şarabı ile kendini kaybedip perişan oldu.

87.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes + - - - / + + - - / + - - - / + + -

1. şabā uzadup elin zülfüñi çeker güstāḥ
kim olur bī-ser ü pāda bu kadar güstāḥ
kemer kucar belüñi āstīn öper elüñi
bu sīm ü zerdür eden anları meger güstāḥ
3. cemāli bāḡı temāşā içündür ol servüñ
ḥilāf yok ki olur ṭālib-i şemer güstāḥ
ne bī-ḥayālīk olur bu ki her şeb ol güneşüñ
sarāyı revzenesinden iner kamer güstāḥ
5. ruḥında zülfi ne ṭāñ el uzatsa ğabġabına
olur çü yüz bula hindü daḡı beter güstāḥ
gözüne nerkis işitdüm ki öykünem dēr imiş
'aceb degül eger olınsa bī-başar güstāḥ
7. siḫirle bir meges olsam kōnardum ol şanemüñ
lebinde ḥālī gibi yēr idüm şeker güstāḥ
ḥarīm-i 'ışk edebin aḥmed umma nā-dāndan
ne bile şeh ḥaremi ḥürmetini her güstāḥ

87. 7b. (8. p). [aḥmed].

Aḥmed Paşa: *Dīvān*: G. 28.

- 1 Tan yeli elini uzatıp küstahça sevgilinin saçını çekiyor; zaten böylesine edepsizlik, sefil ve perişan kimsede olur.
zülfüñi: *Dīvān*; la'lüñi: CN.
- 2 Kemer belini kucaklarken, elbisenin kolu da elini öper; meğer onları küstahlaştıran altın ve gümüştür.
- 3 O selvi boylu sevgilinin güzellik bahçesi seyredilmek içindir, şüphesiz meyve isteyen arsızdır.
- 4 Her gece o güneş gibi güzelin sarayının penceresinden ayın küstahça inmesi, ne hayasızlık olur.
güneşüñ: *Dīvān*; şanemüñ: CN.
- 5 Yanağının üzerindeki saçı çenesinin altına el uzatsa şaşılmaz, çünkü yüz bulduğunda Hintli daha da arsızlaşır.
- 6 Duydum ki nergis, gözüne benzeyeyim dermiş; o küstahın gözüne mil çekilse şaşılmaz.
- 7 Sihirle bir sinek olsam, o put gibi güzelin dudağına konar, dudağındaki beni gibi arsızca şeker yerdim.
- 8 Ahmed, cahilden aşk evinin edebini bekleme; küstahların hiçbiri sultan hareminin hürmeti bilmez.

88.

Fe'ilatün (fā'ilatün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fe'ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. kendü luḫından edüpdür beni dilber güstāḫ
yüz vérüp ben ḫulna ḫıldı o server güstāḫ
ḫolaşaldan berü ol zülf-i dil-āvīze göñül
döstim ḫanda görürse seni şarkar güstāḫ
3. göreyin başı kesilsün ki ḫolar ḫarşumda
boynuña ḫollarını zülf-i mu'anber güstāḫ
ḫoma billāhi güzel başuñ için sultānum
ḫol şala boynuña ḫarşumda benüm her güstāḫ
5. görmedi şīve-i reftāruñi beñzer ki senüñ
böyle ser-keşlik eder bāğda 'ar'ar güstāḫ
ḫalmaz eksükligüñe ey göñül ol şāh-ı kerīm
düş ayağına yüzüñ sür yöri yalvar güstāḫ
7. **ḫayretīnün** gelüñ eksükligine ḫalmayalum
ḫulları şāh-ı kerīmün olur ekşer güstāḫ

89.

Mef'ülü fā'ilatü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. ey nuḫl-i leblerüñ-ile şīrīn şarāb-ı telḫ
güş eyleyen sözüñi görür ḫand-i nāb telḫ

88. 7b. (8. p). [ḫayretī]. [Bu gazelin vezni farklıdır].

ḫayretī: *Dīvān: G. 35.*

- 1 Sevgili kendi iyiliğiyle beni şımarttı, o yüce güzel, yüz verip beni arsızlaştırdı.
- 2 Dostum, kalp o gönül çelen saçlara asıldığından beri, küstah seni nerde görse sarkıntılık ediyor.
- 3 Göreyim karşımda boynuna kollarını küstahça dolayan, amber kokulu saçlarının başı kesilsin.
- 4 Sultanım, vallahi güzel başının hakkı için karşımda kollarını senin boynuna atan hiçbir küstahı bırakma!
- 5 Öyle görünüyor ki küstah ardıç senin yürüyüşündeki endamı görmedi de bahçede böyle dik başlılık ediyor.
- 6 Ey gönül, o cömert padişah senin eksikliğine takılıp kalmaz, hadi ayağına kapanıp yüzünü sür, hataların için yalvar.
- 7 Gelin Hayretî'nin hatalarına takılıp kalmayalım, o cömert padişahın kulları genelde günahkar olur.

89. 7b. (8. p). nev'-i dīğer ve baḫr-i āḫar ez-ān resmī.

- 1 Ey dudaklarının mezesi ile acı şarabı tatlıya çeviren, dinleyen kırıcı sözlerini saf şeker gibi görür.

- sükker lebüñ қо ағзума sögsün ki dilberā
ferhāda hōş-durur k'ede şīrīn 'itāb-ı telḡ
3. kıldı ihāṭa 'ālemi az az gözüm yaşı
zīrā ki baḡr olur şanemā ekşer āb-ı telḡ
- zülḡ ü ruḡuñ firāḡı ile rüz u şeb şehā
oldı mezāk u 'aynuma bu ḡurd u ḡvāb telḡ
5. nüş et ḡayāl-i ḡamzesile **resmī** ḡūn-ı dil
k'olur lezīz hem ḡadeḡ-ile şarāb-ı telḡ

90.

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' --+/-+--+/+--+/-+--

1. ey şūḡ u şīvekār u nigār-ı 'itāb-ı telḡ
sensüz mezāk-ı cāna gelür ḡand-i nāb telḡ
- la'lüñle acı sözleri key hōş gelür baña
şīrīn olur ne deñlü olursa şarāb telḡ
3. sākī ki meclis içre o şīrīn-leb olmaya
mey baña zehr-i nāb nuḡl ü kebāb telḡ
- şōfī yüzün ḡumār-ıla görsün gören kişi
'arz eyler ekşi şūreti vērür cevāb-ı telḡ
5. bir ḡatre eşk-i çeşmüm eḡer yere ṡamlasa
deryā şuyı gibi ola **fazlī** her āb telḡ

-
- 2 Ey sevgili, bırak da şeker dudakların ağızıma küfretsin, Şirin'in acı sözlerle azarlaması Ferhad'ın hoşuna gider.
- 3 Gözyaşlarım yavaş yavaş bütün dünyayı kapladı, ey put gibi güzel, bu yüzden deniz genelde tuzlu sudan oluşur.
- 4 Ey sultan, saçının ve yanağının ayrılığıyla gece gündüz, yemek ve uyku damağım ve gözüme zehir oldu.
- 5 Ey Resmî, gönül kanını sevgilinin öldürücü bakışlarının hayali ile iç, zira acı şarap kadeh arkadaşı ile tatlanır.
90. **7b. (8. p). nazîre-i fazlî.**
Kara Fazlî: *Dīvān*: G. 55.
- 1 Ey kırıcı sözlerle azarlayan nazlı, cilveli ve güzel sevgili, sensiz saf şeker can damağına acı gelir.
- 2 Ne zaman dudaklarınla kırıcı sözler söyleyen benim hoşuma gider; şarap ne kadar acı olursa o kadar makbuldür.
- 3 Mecliste o tatlı dudaklı saki olmazsa şarap bana saf zehir olur, kebab ve mezeler de acı gelir.
- 4 Ey sofı, yüzünü gören kişi içkinin seremliğindeyken görsün, asık suratı halini açıklar, kırıcı sözler söyler.
- 5 Ey Fazlî, eğer bir damla gözyaşım yere düşerse bütün sular deniz suyu gibi acılaşır.

91.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. tatsam şeker-lebüñsüz olur kand-i nâb telḥ
şirîn lebüñle sükker olur her şarâb-ı telḥ
hecr-ile gözlerüm yaşı deryâya döndügin
kim seyr edegelürse nazardadur âb-ı telḥ
3. hecr-ile yandığına n'ola acısa ciger
âteşde yansa lâ-cerem olur kebâb telḥ
gülzâr-ı 'arızuñda olan dürlerüñ 'aceb
şirînligi nedendür olur çün gül-âb telḥ
5. zülfüñ firâkı acıların mı çeker 'aceb
nâfe içinde her dem olur müşk-i nâb telḥ
vaşluñ diler firâkuñı añma 'atâya kim
şirîn su'âl edene yaraşmaz cevâb-ı telḥ

92.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. ḥaşâ ki ola ḥâl-ile ol la'l-i nâb telḥ
tatlu olur mevîz-ile olmaz ḥoş-âb telḥ
mey la'l-i yâra degdügünü dèmeñüz gelür
cân acısı gibi bize işbu cevâb-ı telḥ

91. 8a. (8. p). nazîre-i 'atâ.

Üsküblü 'Atâ: *Dîvân*: G. 27.

- 1 Şeker dudağın olmadan saf şekeri (bile) tatsam acı gelirken, tatlı dudağınla bütün acı şaraplar şeker olur.
- 2 Ayrılık sebebiyle gözyaşlarımın denize döndüğünü kim izlerse, acı su (gözyaşı) onun bakışlarındadır.
- 3 Ayrılık ile yandığına ciğer acısa şaşılmaz, elbette kebab ateşte yansa acı olur.
- 4 Gül suyu acı olurken yanağının gül bahçesindeki incilerin tatlılığının sebebi nedir?
- 5 Saf miskin kese içindeyken daima acı olması, acaba saçlarının ayrılığının acısını çektiğinden midir?
- 6 Sana kavuşmayı dileyen Atâ'ya ayrılıktan bahsetme, güzel soru sorana kırıcı cevap vermek yakışmaz.

92. 8a. (8. p). nazîre-i mesîhî beg.

Mesîhî: *Dîvân*: G. 30.

- 1 Ben ile o saf kırmızı şarabın acı olması düşünülemez, kuru üzümle hoşaf tatlanır, acılaşmaz.
- 2 Şarabın sevgilinin dudağına dokunduğunu söylemeyin, işte bu kırıcı söylenti bize can acısı/acı arpa suyu gibi gelir.

3. burtarmasun iñen yüzini rind-i cām-keş
kim merḥabā-yı yār-ıla gelmez şarāb telḥ
mül ḥasretiyle acı yaşum şöyle dökeyin
kim ‘ālem içre mey gibi olsun her āb telḥ
5. ey mest-i nāz ḳoma **mesīḥī** göyünmesün
zīrā ziyāde yanıcaḳ olur kebāb telḥ

93.

Mef’ülü fā’ilätü mefā’ilü fā’ilün
Muzāri’ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. bezm-i belāda yaşum olalı şarāb-ı telḥ
tennūr-ı ğamda bağrumı étdüm kebāb-ı telḥ
gülşende ğonca ağzın eger burtarur yüzün
şīrīn lebūñ şafāsına içsem şarāb-ı telḥ
3. yüzün ğüninden olsa ‘araḳ-rīz gül ruḥuñ
ḳızup utana ola ḥayādan gül-āb telḥ
zülfüñ beni çekerse n’ola acı dillere
bilmez misin degül mi begüm misk-i nāb telḥ
5. incinme derdümi saña söylersem ey ḫabīb
yaraşmaz ola ḫatlu dilüñden cevāb-ı telḥ
dil-teşneyem şarāb-ı lebūñden baña müdām
verse ‘aceb mi dīde-i ḥūn-bār āb-ı telḥ
7. reyḥān ḫaḫuñ ğamıyla **sehī** acıyup yörür
ey serv-i nāz-pīşe olurmuş sezāb telḥ

-
- 3 İçki içen rint çok da suratını buruşturmasın, zira sevgilinin selamı ile içilen şarap acı gelmez.
- 4 Şarap hasretiyle gözyaşımı öylesine dökeyim ki, dünyadaki bütün sular şarap gibi acı olsun.
- 5 Ey naz sarhoşu, Mesihî’yi bırakma yanmasın; zira kebab daha fazla yanarsa acılaştır.
93. **8a. (8. p). nazīre-i sehī beg.**
Sehī Beg: *Dīvān*: G. 31.
- 1 Bela meclisinde gözyaşım acı şarap olduğundan beri, keder tandırında bağrımı acı kebab ettim.
- 2 Tatlı dudağının zevkine acı şarap içersen, gül bahçesinde gonca yüzünü buruşturup alay eder.
- 3 Gül yanağın yüzünün güneşinden terlese, gül suyu hayasından utanıp kızarır, acılaştır.
- 4 Saçlarının beni acı sözlere/gönüllere çekmesine şaşılmaz, bilmez misin sultanım, saf misk acı değil midir?
- 5 Ey doktor, derdimi sana anlatırsam kırılma, o tatlı diline acı sözler yakışmaz.
- 6 Kalbi susamışım, kan yağdıran göz dudağının şarabından bana durmadan acı su verse şaşılmaz.
- 7 Reyhan ayva tüyelerinin kederiyle Sehî acı içinde yürür, ey naz yapmağa alışan selvi, sedef otu acı olurmuş.

94.

Mef' ulü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün
Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. yād-ı lebüñle her ne dem içsem şarāb-ı telḥ
vērür o demde cāna şafālar ol āb-ı telḥ
devrān ğamını cümle kişiye unutturur
devr eyledükçe bezm-i şafāda şarāb-ı telḥ
3. cān ḥazḗ eder o demde şafālar vērür niġār
sükker lebüñden érse eger kim cevāb-ı telḥ
vêrmek revā mı acı dil êy dilrübā bize
çün kim bilürsin olmaduġın ḳand-i nāb telḥ
5. sükker lebüñle böyle neden eylemek gelür
rāyī ḳuluña pādişehüm bu 'itāb-ı telḥ

95.

Mef' ulü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün
Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. nüş édeli rakīb-ile dilber şarāb-ı telḥ
ḫurmadı aḳdı çeşme-i çeşmümden āb-ı telḥ
devrān benüm acıtdı yine ḫatlu cānumı
bezm-i 'adūda la'lüñe degmiş şarāb-ı telḥ
3. êy ḫusrev-i zamāne dirīġā kim eyledi
şīrīn lebüñ firāḳı baña ḳand-i nābı telḥ
būse su'āl eyledüġümce ne dādı var
şīrīn lebüñden érīşe baña cevāb-ı telḥ

94. 8a. (8. p). nazīre-i rāyī beg.

- 1 Dudaġının hatırasıyla ne zaman acı şarap içsem, o acı su o anda cana can katar.
- 2 Eğlence meclisinde acı şarap döndükçe, feleġin sıkıntısını herkese unutturur.
- 3 Sevgilinin dudaġından kırıcı sözler dökülse de, o anda gönül mest olur.
- 4 Ey gönül çelen, saf şekerin acı olmadığını bildiġin halde bize acı sözler söylemen yakışıyor mu?
- 5 Sultanım, dudaġın böylesine tatlıyken Râyî kuluna neden öyle acı sözler söylemek istersin?

95. 8a. (8. p). nazīre-i zātī.

Zātī: *Dīvān C. I: G. 105.*

- 1 Sevgili, rakip ile acı şarap içtiġinden beri, gözümün çeşmesinden durmadan acı su (gözyaşı) aktı.
- 2 Düşmanın meclisinde senin dudaġına acı şarap değmiş, zaman yine benim tatlı canımı acıttı.
- 3 Ey zamanın padişahı, eyvahlar olsun, tatlı dudaġının yokluġu bana saf şeker (bile) acıttı. (Bu ve bir sonraki beytin ikinci mısraları Zātī Dīvān'ına bakılarak yer deġiştirilmiştir.)
- 4 Ben öpücük istedikçe tatlı dudaġından bana acı sözler geir, adalet nerede?

5. şîrîn-kelâm zâtîye ey sükkerîn-kelâm
her bî-ḥalâvete uyup étme 'itâb-ı telḥ

96.

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. cānâ senüñle her ne dem içsem şarâb-ı telḥ
şîrîn gelür mizâca şekerden ol âb-ı telḥ
şîrîn lebüñle sen k'êdesün sükkerîn kelâm
cānâ o demde tatlu içilür şarâb-ı telḥ
3. keyfiyyetin su'âl edicek cām-ı la'lüñüñ
gelmek revâ mı tatlu dilüñden cevâb-ı telḥ
şîrîn lebüñden eyler isem bûse zıkrini
luḥf eyle ḥusrevâ baña étme 'itâb-ı telḥ
5. étse su'âl bûs-ı femüñ nazmî yok deme
ummaz senüñ o tatlu dilüñden cevâb-ı telḥ

97.

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. nûş edeli nigâr-ıla sâķî şarâb-ı telḥ
şîrîn gelür mezâķuma şimdi her âb-ı telḥ
hecr âteşinde yanmış iken ey gönül ciger
bezm ehline getürmek olur mı kebâb-ı telḥ
3. cānum cihānda lezzet-ile geçmedi deyen
nûş eylesün nigâr-ıla şâfî şarâb-ı telḥ

5 Ey şeker dilli, bütün kötülere uyup da tatlı dilli Zâtî'ye acı sözler söyleme.

96. 8a. (8. p). nazîre-i nazmî.

Edirneli Nazmî: *Dîvân*: G: 1235.

1 Ey can, ne zaman seninle acı şarap içsem, o acı su tabiatıma şekerden tatlı gelir.

2 Ey can, sen tatlı dilinle şeker gibi konuştuğun anda, acı şarap tatlılıkla içilir.

3 Dudağının kadehinin hali sorulduğunda, tatlı dilinden acı sözler dökülmesi yakışık almaz.

4 Ey sultan, tatlı dudağından öpücükten bahsetmesini istersem iyilikte bulun, bana acı sözler söyleme.

5 Ağzının öpücüğünü sorarsa "Yok!", deme; Nazmî senin o tatlı dilinden acı sözler beklemez.

femüñ: *Dîvân*; gamuñ: CN.

97. 8a. (8. p). nazîre-i sebzî.

Sebzî: *Dîvân*: G. 71.

1 Saki, sevgiliyle acı şarabı içtiğimden beri, şimdi damağıma bütün acı sular tatlı geliyor.

2 Ey gönül, ciğer ayrılık ateşinde yanmışken, eğlence meclisindekilere acı kebab getirmek olmaz.

3 Canım dünyada tatlılıkla geçmedi diyen, sevgiliyle yalnız acı şarap içsin.

şîrîn lebûñden eyleyicek bûsuñı taleb
lâyık mıdur ki hışm-ile vèrmek cevâb-ı telh

5. şîrîn lebûñden erişe andan ne dâdı var
ağyâra luţf **sebzi**ye cānā ‘itāb-ı telh

98.

Mef'ülü fâ'ilatü mefâ'ilü fâ'ilün
Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. hecrüñle oldı ‘işretüm ey âfitâb telh
sâķī şaķıl ü mey-kede teng ü şarâb telh
yandı yakıldı döne döne hâl-i zâruma
süz-ı derünümü görüp étdi kebâb telh
3. bu derd-ile dōst cemâlınden oldı dūr
gül oda yakdı kendüsin oldı gül-âb telh
la'lüñ meyin şorana kadeh şunma sâķiyâ
şîrîn-dehen nigâra yaraşmaz cevâb-telh
5. olmasa bir kişide **şabûhî** huzûr-ı kalb
her ‘işret aña miñnet olur her hōş-âb telh

99.

Mef'ülü fâ'ilatü mefâ'ilü fâ'ilün
Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. ğam meclisinde gözyaşındur çün şarâb-ı telh
oldı firâķ odı ile bağrum kebâb-ı telh
derd-i dilümi her kaçan ‘arz eylesem aña
gelmez dilüñden ey şanem illâ ‘itāb-ı telh

-
- 4 Tatlı dudağından öpücük istediğimde öfkeyle kırıcı sözler söylemek yakışır mı?
5 Ey can, nasıl bir adalettir ki tatlı dudağından düşmanlara iyilik, Sebzi'ye acı sözler geliyor!
98. **8b (9. p). [şabûhî].**
1 Ey güzel yüzüm, ayrılığında içki meclisimin tadı kaçtı, saki kederlendi, meyhane daraldı ve şarap acılaştı.
2 Kebap, dermansız halime döne döne yanıp yakıldı, yüreğimin ateşini görüp acıdı.
3 Gül, bu dertle sevgilinin yüzünden uzaklaştı, kendisini ateşe verdi, gül suyu acılaştı.
4 Ey saki, dudağının şarabını sorana kadeh sunma, böyle tatlı ağızlı sevgiliye acı sözler yakışmaz.
5 Sabûhî, bir kişide kalp huzuru yoksa bütün içki alemleri ona eziyet, bütün tatlı sular da acı gelir.
99. **8b. (9. p). [muhibbî].**
Muhibbî: *Dîvân: G. 309.*
1 Keder meclisinde gözyaşım acı şarap olduğundan, ayrılık ateşiyle de bağrım acı kebec oldu.
2 Ey put gibi güzel, ne zaman gönlümün sıkıntısını ona açsam, dilinden acı sözlerden başka bir şey dökülmez.

3. ergür vişālūñ beni ey dōst şevāba gir
çok görmişem firākı oduyla ‘azāb-ı telh
ey yār kaṭresi lebūñūñ bahre ṭamlasa
olmaya idi ‘ālem içinde hiç āb-ı telh
5. la^l-i lebi ḥayāline şun sākīyā müdām
şīrīn olurdu içse **muḥibbī** şarāb-ı telh

100.

Mef’ulü fā’ilatü mefā’ilü fā’ilün
Muzāri’ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. mey-gün lebūñ şafası kılupdur şarābı telh
gül-gün ruḥuñ firākı édüpdür gül-ābı telh
cām-ı şarāb-ı la^l-i nemek-rīzūñ ey perī
kıldı mezāk-ı cāna şarāb u kebābı telh
3. etdi şarāb-ı şem’-i ruḥuñ za‘ferānı zerd
kıldı hevā-yı ḥāl ü ḥaṭuñ müşk-i nābı telh
bir buse istedümdi lebūñ sögdi ağzuma
baña şekerden oldu lezīz ol cevāb-ı telh
5. zehr-i ğam içürelı **helākī**ye ṭās-ı çarḥ
kıldı feminde şehdi sem ü kand-i nābı telh

101.

Mef’ulü fā’ilatü mefā’ilü fā’ilün
Muzāri’ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. şīrīn lebūñ mezākı édüpdür şarābı telh
rengīn ruḥuñ firākı kılupdur gül-ābı telh

-
- 3 Ey dost, beni sana kavuştur, sevaba gir; ayrılık ateşiyle çok acı azap gördüm.
- 4 Ey sevgili, dudağından bir parça denize damlasaydı dünyada hiç acı su kalmazdı.
ey yār kaṭresi lebūñūñ bahre ṭamlasa: Dīvān; la^l-i lebūñle kaṭresi baḥr-i dem olmasa: CN.
- 5 Ey saki, onun dudağının şerefine şarap ikram et ki, Muhibbî acı şarap içse de daima tatlı olsun.
100. **8b. (9. p). nev’-i dīger ez-ān helākī.**
Helākī: *Dīvān: G. 22.*
- 1 Şarap renkli dudağının zevki şarabı, gül renkli yanağının ayrılığı da gül suyunu acılaştırır.
- 2 Ey peri, lezzet saçan kırmızı şarabının/dudağının kadehi, can damağına şarap ve kebabı acılaştırdı.
- 3 Yanağının balmumu şarabı safranı sararttı, ayva tüylerin ve beninin rüzgarı saf miski acıttı.
- 4 Bir öpücük istemiştım, dudağın ağzıma küfretti; o kırıcı karşılık benim için şekerden bile lezzetlidir.
- 5 Feleğın tası Helākî’ye keder zehri içirdiğinden beri, (onun) ağzında saf şekeri acı, balı da zehir etti.
101. **8b. (9. p). nazīre-i mübīnī.**
- 1 Tatlı dudağının lezzeti şarabı, renkli yanağının yokluğu da gül suyunu acıtıyor.

- kanı kurusa ğamla n'ola nāfenüñ bugün
kıldı saçuñ firāķı şehā misk-i nābı telḥ
3. baġrum firāķ odına tīz gelmesün yaşum
olsa nemek ziyāde edermiş kebābı telḥ
- cāna lebüñ cevābı gelür ʔatlucak begüm
cellād ʔeşmüñüñ n'ola olsa 'itābı telḥ
5. yaşı **mübīn**üñ demidür acıdursa ğam
şīrīn lebüñ mezāķı edüpdür şarābı telḥ

102.

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. la'lüñ su'āl-i büseye vērür cevāb-ı telḥ
étdüñ bu deñlü 'ayşumı ey āfitāb telḥ
- dārū ki telḥ ola kişinüñ derdine yarar
verhemle eylese n'ola ol la'l-i nāb telḥ
3. tennür-ı ğamda gerçi kebāb eyledüm ciġer
ķahr-ıla zehremi şıduñ oldı kebāb telḥ
- cevr étdüġince dilbere artar maḥabbetüm
te'sīr eder ne deñlü kim olsa şarāb telḥ
5. ġeçe ḥayāl-i yār-ıla şoḥbetde iken āḥ
nā-geḥ érüp anı étdi **mu'īdī** şarāb telḥ

2 Misk kesesinin bugün kederinden kanı kurusa şaşılmaz, ey sultanım, saçının yokluğu saf miski acıttı.

3 Baġrımdaki ayrılık ateşine gözyaşım çok gelmesin, tuzun fazlası kebapı acılaştırırmış.

4 Sultanım, cellat gözlerinin azarı acı olsa ne olur, dudağının cevabı cana tatlı gelir.

5 Tatlı dudağının lezzeti şarabı acıtır; Mübînî'nin gözyaşını da gam acılaştırırsa yeridir.

102. 8b. (9. p). [mu'īdī].

Mu'īdī: *Dīvān*: G. 57.

1 Ey güneşim, dudağın öpücük isteğine acı sözler söyleyince, hayatımı öylesine acıyla doldurdun ki!

2 İlaç acı olursa kişiye şifa verir, o saf dudak da keşke acı sözlerle karşılık verse.

3 Gerçi ciğerimi keder tandırında kebap yaptım ama, zulmünden ödüm patladı, kebap acı oldu.

4 Sevgili eziyet ettikçe ona olan aşkım artar, şarap ne kadar acı olursa o kadar tesirlidir.

5 Mu'īdî, gece sevgilinin hayali ile sohbet ederken ansızın acı şarap gelip sohbetin tadını kaçırdı, yazıklar olsun!

fî harfi'd-dāl

103.

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. çehrende 'ayān olalıdan nūr-ı muḥammed
oldı_ehl-i şafāya eşigün ka'be vü ma'bed
fürkat bizi öldürdi vü kopardı kıyāmet
demdür eger āline şefā'at ede aḥmed
3. ḥıfz etdüm o nāzük-püserün 'ışkı kitābın
üstāda eb ü ced verüp okutmadın ebced
her nece ki uzun biçerem cāme-i medḥün
andan daḥı a'lā görünür togrusu bu kad
5. beñzer ki ruḥuñdan yüzini zülfi çevürmiş
ol ser-keşün oldı yüzi hindū gibi esved
'ādet midür ol yāra ki olmaya muḳayyed
kim olsa 'aṭāyî gibi zülfine muḳayyed

104.

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. ey ḥüsn ḥarīminde yüzün ka'be vü ma'bed
v'ey ḥalka-i beytü'l-ḥarem ol zülf-i müca'ad
gösterdi cemālünde senün gün gibi rüşen
şakḳu'l-ḳameri mu'cize-i nūr-ı muḥammed

103. 9a. (9. p). ez-ān 'aṭāyî çebebi vezir-zādedür 'ıvażpaşa oğlu demekle meşhürdur.

Ivaż Paşa Oğlu 'Aṭāyî: *Dīvān*: G. 14.

- 1 Muhammed (as)'ın nuru yüzünde görülmeye başlandığından beri kapın, aşk ehline Kâbe ve mabet oldu.
- 2 Eğer ayrılık bizi öldürüp kıyameti kopardıysa, Ahmed (as)'ın da ailesine şefaathane zamanıdır.
- 3 Babam, atam öğretmene verip ebced okutmadan, ben o zarif yiğidin aşk kitabını ezberledim.
- 4 Her ne kadar övgü elbisesini uzun kumaştan biçsem de, doğrusu bu boy, ondan daha yüce görünür.
- 5 Saçı, yüzünü onun yanağından çevirmiş olmalı; zira o itaatsizin yüzü Hindu gibi karardı.
- 6 Atâyî gibi saçlarına kim bağlanmış olursa olsun, bağlanmamak/ehemmiyet vermemek o sevgilinin alışkanlığı mıdır?

104. 9a. (9. p). nazîre-i aḥmed paşa.

Aḥmed Paşa: *Dīvān*: G. 30.

- 1 Ey güzellik haremde yüzün Kâbe ve mabet, ve ey o büklüm büklüm saçların Kâbe'nin halkası (olan sevgili)!
- 2 Muhammed (as)'ın nurunun mucizesi, ayın ikiye bölünmesini senin güzel yüzünde güneş gibi apaçık gösterdi.

3. dil tıflı için çekdi kaşuñ gül varaķına
bir sīm elif üstine ‘anberden iki med
hūnīn-ciger étmek çün olur miski-i hıta kim
zūlfūne teşebbüh kırup oldı yüzi esved
5. gözyaşı ile yüz sürer ayağıña **ahmed**
sā’illere luţfuñ kapusından ola mı red

105.

Mef’ülü mefā’ilü mefā’ilü fe’ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. gel bend édeyin dërse ger ol zūlf-i müca‘ad
éy dil қо kamu kayduñı ol aña muķayyed
kūyında yörür al géyüp ol gül-i sūrī
gūyā ki éder seyr-i cinān āl-i muḥammed
3. hıfz étmege ḥaṭṭ u leb ü ruḥ muşḥaf-ı ḥüsnüñ
şīrāze urup eyledi éy ḥvāce mücelled
sürme saña cān véreni bāb-ı ḥaremüñden
mü’minler olur ḥuld-i berīn içre muḥalled
5. ‘aқd étđi şaçuñ ‘aқlumı eş‘ārumuñ ammā
elfāzı vü ma’nāları olmadı mu‘aқkad
bir derd berātını vérupdür baña ‘ışķuñ
‘unvān ezel olmuş aña tāriḥ mü’ebbed
7. **zātī** kılın öldürmege ‘ahd eylemiş ol şāh
‘ahdini vü ‘ömrini ḥudā éde mü’eyyed

-
- 3 Kaşın, gönül çocuğı için gül yaprağına, gümüşten bir elif üzerine anberden iki med çekti.
4 Saçına benzemeye çalışıp da yüzü karardığı için, Hıta/Hata miskinın ciğerini kanla doldurmak mümkündür.
5 Ahmed gözyaşları içinde ayağına yüz sürüyor, cömertliğinin kapısından dilenci kovulur mu?

105. 9a. (9. p). nazīre-i zātī.

Zātī: *Dīvān C. I: G. 125.*

- 1 Ey gönül, o kıvrık saçlı (sevgili) eğer "Gel seni bağlayayım!", derse, bütün bağlarından kurtul, o saçlara bağlan.
2 O göz alıcı gül, kırmızılar giyip mahallende dolaşınca, Muhammed (as)’ın ehl-i beyti cennetleri seyrediyor zannedersin.
3 Ey efendi, ayva tüyleri, dudak ve yanak, güzelliğinin kitabını muhafaza etmek için şirazeye koyup ciltlediler.
4 Müminler sonsuza kadar en yüce cennettedir, senin için can vereni hareminden kovma.
5 Saçın, aklımı başımdan aldı ama, şiirimin kelimeleri ve manaları özgürdür.
6 Aşkın bana, lakabı ezelden sonsuza kadar dert olan bir nişan verdi.
7 Zātî kulunu öldürmeye söz veren o padişahın, Allah andına ve ömrüne güç versin.

106.

Mef'ülü mefā'ili mefā'ili fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. ey hüsni hasan hulķi hüseyin ismile aħmed
gördüm yüzüñi şalli 'alā nūri muħammed
başuma kıyāmet kopardur fitneler eyler
allāh ne belādur baña bu serv-i sehī-ķad
3. gönlümi şehā ķul edeli hāl-i siyāhuñ
bir bend-ile bağlar beni bu zülf-i müca'ad
küyuñu şafā ile tavāf etmeyelüm mi
'uşşāķa ķapuñ oldu begüm ka'be vü ma'bed
5. şevķīyi ķoma nār-ı firāk-ıla mu'azzeb
düzaħda ķomaz ümmetini yakmaģa aħmed

107.

Mef'ülü mefā'ili mefā'ili fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. başuñda iki ķaş ne hōş ey yār-ı elif-ķad
yazılmaz egerçi bir elif üzre iki med
dāl eyleyüben ķaddümi red etdi beni yār
derd oldu gelüp bir yere ol dāl-ile bu red
3. başdan ķılıcuñ kesdi rakībüñ ħasedinden
kes başını ehl-i ħasedüñ çün kim olur sed

106. 9a. (9. p). nazīre-i şevķī.

- 1 Ey güzelliģi Hasan, yaratılışı Hüseyin, adı da Ahmed olan (sevgili); yüzünü gördüm, "Muħammed aleyhisselamın nuru üzerine salavat getirin!" (dedim).
- 2 Allah'ım, ortalığı karıştırıp başıma kıyametler koparan bu selvi boylu, endamlı sevgili ne beladır!
- 3 A sultanım, siyah benim gönlümü köle ettiğinden beri bu kıvırcık saçların beni bir hileyle/prangayla bağlıyor.
- 4 Efendim, kapın âşıklara Kâbe ve mabet oldu, mahalleni gönül rahatlığıyla tavaf etmeyelim mi?
- 5 Ahmed (as) ümmetini cehennemde yanmaģa terketmez, Şevķi'yi ayrılık ateşiyile acı içinde bırakma!

107. 9a. (9. p). nazīre-i sürürī.

Sürürī: *Dīvān*: G. 69.

- 1 Ey elif boylu sevgili, her ne kadar bir elif üzerine iki med yazılmasa da, başındaki iki ķaş ne güzeldir.
- 2 Sevgili, boyumu dāl gibi büküp beni reddetti, bu "red" (رَد) ve "dāl" (دال) bir araya gelip "derd" oldu. (رَد دال)
- 3 (Sevgili), rakibin hasedinden benim başıma artık kılıcını vurmuyor; kıskançların başını kes, çünkü engel olur.

ağyârı o yansun Şanemâ âteş-i hecre
kûfr ehli olur unki cehennemde mualled

5. her yeri güzeldür o meh n geri **s r r **
ammâ Őaidur c mlen n üstine ser- med

108.

Mef' l  mef ' l  mef ' l  fe' l n

Hezec ---+/+---+/+---+/+---

1.  y Őaları sünbül aı reyh n   semen-ad
v' y g l-ru u g nca-dehen   serv-i sehi-ad
bu hüsn-i cem l-ile gören d r seni asent
z -Şun'-i h d  Şalli 'al  n r  muammed
3. mihr nle beni oma fir kunda mu'azzeb
 m n  olan n rda almaz u mualled
dil h l n iun zülfüne olaŐdı meşeldür
kim d neye meyl  tse olur d ma muayyed
5. **resm ** işidüp nazmu n  erv h-ı muaddes
d rler dem-i ' sadan olupdur bu m 'eyyed

109.

Mef' l  mef ' l  mef ' l  fe' l n

Hezec ---+/+---+/+---+/+---

1. Ő'ol mihr-i mel hat ki d n r adına amed
alnında 'ay n Şa'Şa'a-i n r-ı muammed

4 Ey put gibi güzel, bırak düşmanlar ayrılık ateşine yansın, unki küfür ehli sonsuza kadar cehennemdedir.

5 Ey S r r , o ay gibi güzelin her yeri güzeldir, ama Őa bütün güzelliğinin üzerinde başta gelir.

108. 9a. (9. p). naz re-i resm .

1 Ey Őaları sünbül, ayva tüyleri reyhan ve yasemin yanaklı; ve ey gül yüzlü, gonca ağızlı ve selvi boylu, endamlı (sevgili)!

2 Bu yüzünün güzelliği ile seni gören, "Harika, Allah ne güzel yaratmış; *Muhammed aleyhisselamın nuru üzerine salavat getirin!*", der.

3 Beni aşkınla yokluğunda azapta bırakma, zira iman  olan cehennemde sonsuza kadar kalmaz.

4 Gönül benim iin Őalarına dolandı, atasözü böyledir: Gözü tanede olan (kuşun ayağı) tuzaktan kurtulmaz.

5 Resm , Şiirini duyan velilerin ruhları, "Bu sağlamlık, (olsa olsa) İsa (as)'ın nefesindedir.", derler.

109. 9a. (9. p). naz re-i r z .

1 Alnında Muhammed (as)'ın nurunun debdebesinin apaık göründüğü Şu güzellik güneşinin adına Ahmed denir.

- ağzında lebi dā'ire-i mihr-i melāhat
haddinde haṭı mu'ciz-i ḥüsniyle mü'eyyed
3. ey ḥūr-i perī-çehre ḥasūd-ı seg-i bī-dīn
lāyık mı k'ola cennet-i kūyuñda muḥalled
ten mülkini bir demde helāk etmek olurdu
olmasa yaşum seyline ḥāk-i bedenüm sed
5. gülzār-ı 'izārındaki zārī gibi rāzī
nāz-ile niyāzumı benüm eyledi mümted

110.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. olduğına 'āşık-ı dil-ḥastenün bağrında derd
billāh ey sīmīn-beden şāhid degül mi rüy-ı zerd
dirliğümden incinürseñ öldüreyin kendümi
ben ğubār için ne lāzım ḥāṭır-ı 'āṭırda gerd
3. her kişi bir dest-māl-ile silinmez dōstum
ğayrılarla sā'il-i eşküm kapuñda kılma red
naḫd-i 'ömri yutdurup zāriliğ etmekdür işi
çarḥ-ı lu'bet-bāz-ile her kişi ger oynaya nerd
5. pehlevānsın cāna kalmazsın bu meydānda bugün
yüzün ağ olsun be **selmān** merdsin billāhi merd

-
- 2 Ağzında dudağı güzellik güneşinin ölçüsü (olan), yanağındaki ayva tüyleri de güzelliğin mucizesiyle güçlenen (sevgili).
- 3 Ey peri yüzlü huri, o hasetçi (olacak) dinsiz köpeğin mahallenin cennetinde sonsuza kadar kalması yakışmaz.
- 4 Vücudumun toprağı ona set olmasaydı, gözyaşım beden ülkesini bir anda yok ederdi.
- 5 Yanağının gül bahçesindeki ağlayan (bülbul) gibi, Rāzī de durmadan nazla yalvardı.
110. **9b. (10. p). nev'-i dīger ve baḥr-i āḥar ez-ān selmān-ı kāzī.**
- 1 Ey gümüş bedenli, gönlü yaralı âşığın bağrında dert olduğuna vallahi sararmış yüzü şahittir.
- 2 Varlığımdan huzursuz olursan kendimi öldüreyim, ben toprak için hoş hatırında toz olmasın.
- 3 Sevgilim, herkes bir mendille silinmez; akan gözyaşlarımı kapında başkalarıyla reddetme.
- 4 Aldatıcı felekle her kim tavla oynarsa, işi ömür sermayesini kaptırıp ağlayıp sızlamaktır.
- 5 Pehlivansın, bu meydanda bugün ölmezsin, yüzün ak olsun be Selman, mertsin vallahi mert!

111.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. āfitābum yoluña hāk olmasun her ehl-i derd
korqaram zerrāt olup dāmānuña el ura gerd
şubh-dem eyvān-ı 'ışk-ı yāra zīver vërmege
her gece yur gözlerüm yaşında gerdün lācüverd
3. kanda beñzer rāh-ı 'ışkuña şehīd olanlara
küştelerden püşteler olursa meydān-ı neberd
şām-ı ğamda lem'a-i āhumla da'vā kıлмаğa
māh ü zühre müşterī meydāna gelsün ferd ferd
5. ey hayālī eyledüñ rüstemlerüñ nazmın zebün
kuvvet-i bāzūña taḥsīn merdsin vallāhi merd

112.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. saç şaḳal anuñ beyāzı aşferidür rüy-ı zerd
oñmaduḳ başum benüm bir beyza-i 'anḳā-yı derd
ey ḫalīlüm şuḫf-i derdüñden yüzüm zerrīn varaq
eşḳ-i ḫünīnümle regler ḫaṭṭ-ı sürḫ u lācüverd
3. gök sekiz ḳat oldı ey meh altı ḳat ḳaldı zemīn
bād-ı āhumdan hevāya ş'ol ḳadar aḡdı ki gerd

111. 9b. (10. p). nazīre-i ḫayālī beg.

ḫayālī Beg: *Dīvān*: G. 3, s. 120.

- 1 Gün yüzlü sevgilim, her dert ehl-i yoluna toprak olmasın; korkarım ki toprak zerrelere ayrılr, toz eteğine el uzatır.
- 2 Gökyüzü, sabah vaktinde sevgilinin aşk köşkünü süslemek için, her gece gözyaşlarımda lacivert rengini yıkar.
yur: *Dīvān*; bu: CN.
- 3 Savaş meydanında cesetlerden oluşın yağınlar, aşkının yolunda şehit olanlara benzer.
- 4 Keder gecesinde ahımın parıltısıyla boy ölçüşen ay, zühre (Çoban Yıldızı) ve müşteri (Jüpiter) tek tek meydana çıksınlar.
- 5 Ey Hayâlî, Rüstem (gücündeki şairlerin) şiirini aciz bıraktın, pazunun kuvvetine aferin, mertsin vallahi mert!

112. 9b. (10. p). nazīre-i zātī.

Zātī: *Dīvān*: G. 117.

- 1 Benim talihsiz başım, saç ve sakalı onun beyazı, sararmış yüzü de onun sarısı olan bir dert ankasının yumurtasıdır.
- 2 Ey sevgilim, derdinin sayfalarından yüzüm altın bir levhadır; kanlı gözyaşımın damarlarım da kırmızı ve mavi yazılardır.
- 3 Ey ay gibi güzel, ahımın rüzgarıyla havaya o kadar toz toprak yükseldi ki, gökyüzü sekiz kat olurken, yeryüzü altı kat kaldı.

dédüm ey cān ‘azm-i rāh étdüñ ne orsun yādigār
yüzüme biñ hıřm-ile badı o hūñı dedi derd

5. pul pul oldu **zātı**-i zāruñ döginmekden teni
oynayaldan ol amer hālvette ayār-ıla nerd

113.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. tā mu‘anber kākülün hırşıde şalmışdur kemend
balamışdur boynumu zencır-i zülfün bend bend
add-i dil-cūyuñ nihālin gördi çün gülzārda
turdı aya üstine ta‘zım éder serv-i bülend
3. ‘anber-efřān zülfüne érmek diler cānā gönül
allāh allāh ne uzun sevdāya düşmiş derdmend
nāřıhā men‘ eyleme mihrinden ol meh-pārenün
şöyle olmışdur gönül kim almamışdur cāy-i pend
5. ey **selımı** hāttı sevdāsından anuñ baş çeken
pārelensün tı-ı mişnetle alem teg bend bend

114.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. akma uşlana déyü boynuma zülfünden kemend
fā‘ide ılmaz ezel dıvānesine ayd u bend

4 "Ey sevgili, yola çıkmaa karar verdin, seni hatırlamam için bana ne verirsin?", dediimde o kan dökücü, yüzüme bin öfkeyle bakıp "Dert!" dedi.

5 O ay gibi güzel tenhada rakip ile tavlada oynadıından beri, zavallı Zātı'nin derisi dövünmekten pul pul oldu.

113. **9b. (10. p). nev‘-i dıer ve bar-i āar ez-ān sultān selım hān bazılar bu azeli sürürı-i ‘acemüñdür dırler hāyr allāhu a‘lem sultān selım hānuñdur.**

1 Amber kokan saçların ta güneşe kement atmıştır, saçlarının zinciri beni düüm düüm balamıştır.

2 Uzun selvi, gül bahçesinde gönül çeken boyunun fidanını gördüü için ayaa kalkıp hürmet gösterdi.

3 Ey can, gönül amber saçan saçlarına kavuşmak ister, aman Allah‘ım, dertli (gönül) ne uzun sevdāya/kara sevdāya düşmüştür!

4 Ey öüt veren, o ay parçasının aşkından gönlüm öylesine doldu ki nasihata yer kalmadı, bana yasak koyma!

5 Ey Selımı, onun sevdasına karşı gelenin hattı (askeri birlii/ayva tüyleri) ıztrab kılıcı ile kalem gibi halka halka parçalansın.

114. **9b. (10. p). nazıre-i me‘ālı çelebi.**

Me‘ālı: *Dıvān*: G. 36.

1 Akıllanır diye boynuma saçından kement takma, ezelden beri çılgın olana zincirin ve pranganın bir yararı yoktur.

- ey şabā gülzāra ‘arz ét haṭṭ ü qadd-i dilberi
kim ʔapu kıılır benefşe baş eger serv-i bülend
3. āsitānuña felek bir ʔingdür ʔavs-i ʔuzah
bir münakkaş teng aña kehkeşāndur sine-bend
- mıhr-i ruhsāruña çün öykünder meh hāle anı
ʔoydı zindāna ʔakup boynına bend-ile kemend
5. ey meʔālī çok çalıřduñ haṭṭına yüz sürmege
geçmedi sözüñ şakaluñ seyrek imiş derdmend

115.

Fāʔilātün fāʔilātün fāʔilātün fāʔilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. zülf-i ser-gerdānidur yāruñ meger çarḥ-ı bülend
kim gezer êlden êle āvāre mānend-i levend
- berḥ-i āhum baş açuḥ yalın ayak şeydā-şıfat
düşdi yola ʔāmetüñ ardınca ey serv-i bülend
3. gör ne ‘ālī-himmetem kim burc-ı çarḥa çıḥmaḡa
düd-ı pīç-ā-pīç-i āhum dem-be-dem atar kemend
- ḡonca-i zanbaḥ düzer dildāra bāzū-bend-i sīm
çeşm-i nerkisden o meh-rū görmesün dēyü gezend
5. leblerüñ çeşmüñ ḡayāliyle nihānīnün gözi
şīşe-i sükker-fürüş olmuş diler bādām ü ʔand

-
- 2 Ey tan yeli, sevgilinin boyunu ve ayva tüylerini gül bahçesine sun ki menekşe saygı göstereyim, uzun boylu selvi başımı eğsin.
- 3 Senin eşiğinde felek gri bir attır, gökkuşağı onun nakışlı eyeri, Samanyolu ise eyerinin işlemeli kayışdır.
teng aña: Dīvān; tengdür: CN.
- 4 Ay, senin güneş gibi yanağına özendiği için ay aylası, onun boynuna kement takıp zindana koydu.
- 5 Ey Meālī, ayva tüyelerine yüz sürmek için çok çabaladın; ey dertli, sakalın seyrekmiş, sözün geçmedi.
çalıřduñ: Dīvān; çalıřduḡ: CN.
115. **10a. (10. p). nazīre-i nihānī.**
Nihānī: *Dīvān*: G. 11.
- 1 Meḡer felek, sevgilinin perişan saçıdır, (bu yüzden) bir levent gibi şehirden şehire başıboş bir şekilde dolaşmaktadır.
- 2 Ey uzun selvi, ahımın şimşeḡi baş açık yalın ayak, boyunun ardından deli gibi yollara düştü.
- 3 Ahımın kıvrım kıvrım dumanı felek burcuna çıḥmak için durmadan kement atıyor, himmetimin yüksekliğine bak!
- 4 Zambak goncası, o ay yüzlü güzel nergisin gözünden zarar görmesin diye, sevgiliye gümüşten bir pazubent/kol muskası hazırlar.
- 5 Nihānī'nin gözü, senin dudaklarının ve gözünün hayaliyle şeker satan bir şīşe olmuş, badem ve şeker istiyor.

116.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. zülfine bir şeb haṭā ile dēdüm müşkīn-kemend
baña ol hūb-ı hıṭā anuñ ucından geçdi bend
ëy şeker-leb kıanda ṭamsa şerbet-i la'lūñ senuñ
süre-i kevşer ḥaķı cümle nebātı ola kıand
3. şa'şā'a şanma ëyā meh çevresinde görinen
şarı şaçuñ gerden-i ḥurşīde şalmışdur kemend
haste yaturdum kıapusunda seher kııķdı dēdi
ne yatarsın başuña gün ṭođdı ṭur ëy derdmend
5. sidre kıaddin müntehā medḥ eyle ol servūñ dēyü
geldi hātifden baña **zātī** bir āvāz-ı bülend

117.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. cism-i pür-zahmum görüp ol dilber étđi riş-ḥand
dēdi kim ḥālūñ ne ëy dil-riş ü miskīn derdmend
çekdüğüm derdi göreydi bir nażar eyyüb eger
kendü derdin unudaydı dōstlar ol derdmend
3. emrūñe rām olmasun mı çarḥ-ı ser-keş serverā
düd-ı āḥ-ı 'āşık anuñ boynuna ṭaķdı kemend

116. 10a. (10. p). nazīre-i zātī.

Zātī: Dīvān C. I: G. 110.

- 1 Bir gece yanlışıklıkla zülfüne "Misk kokulu bir kementtir.", dedim; o Hıtalı/Hatalı güzel, saçının ucuyla beni bağladı.
- 2 Ey şeker dudaklı, senin dudağının şerbeti nereye damlasa Kevser suresinin hakkı için bütün bitkiler şeker (gibi) olur.
- 3 Ey ay gibi güzel, etrafında görüneni parıltı sanma, sarı saçın güneşin boynuna kement atmıştır.
- 4 (Sevgilinin) kıapısında hasta yatıyordum, seher kııkıp, "Ey dertli, başına güneş doğdu, kalk, ne yatıyorsun?", dedi.
- 5 Ey Zātī, "O selvinin ulaşlamayan uzun boynunu sonuna kadar öv!", diye gayp aleminden bana bir ulu ses geldi.

117. 10a. (10. p). ve lehū kezā.

Zātī: Dīvān C. I: G. 111.

- 1 O sevgili, yara dolu bedenimi görüp bıyık altından güldü; "Ey gönlü yaralı ve zavallı dertli, bu halin nedir?", dedi.
- 2 Dostlar, Eyüp (as) çektiğim derdi bir kere görseydi, o kederli peygamber kendi derdini unutturdu.
- 3 Ey sultanım, âşığın ahının dumanı onun boynuna kement takmışken, o inatçı felek sana nasıl ram olmasın?

nîze-i āha dikerler māhuñ ēy şeh başını
gezmesün kūyuñda her şeb ol yüzi kıara levend

5. zülfinüñ zencirine ıolaşmağa bel bağlama
zātî yüzi kıaralar çokdur geçerler saña bend

118.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. eyledi müşkîn saçın ol gözleri āhū kemend
şayd edüp geçdi dil-i miskine bend üstine bend
şanki āhū-yı hotendür çeşmüñ ēy hūb-ı hıḫā
çin-i zülfüñ bend için olmuş aña müşkîn kemend
3. bād-ı āhum gökde egmişdür nihāl-i sidreyi
bilmezem yā rab neçün meyl etmez ol serv-i bülend
naşş-ı hüsñüñ zeyn edelden ēy şanem naşşkâş-ı şun'
oldı bu halkuñ kimi zeynî kimisi naşşbend
5. şem'iyem zāhid beni men' etme bezm-i yārdan
yanmağa mūm olmuşamdur kār etmez baña pend

119.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. hāle şanmañ eyleyen gökde meh-i tābānı bend
kākül-i müşkîni yāruñ boynuna taşmış kemend

4 Ey padişah, o yüzü kara levent her gece mahallende gezmesin, (yoksa) başını ah mızrağına dikerler!

5 Zâtî, sevgilinin saçının zincirine bel bağlama, uğursuzlar çoktur, sana hileyle tuzak kururlar.

118. 10a. (10. p). nazîre-i şem'î dede.

Prizrenli Şem'î: *Dîvân: G. 32.*

1 O ahu gözlü güzel, misk kokulu saçını kement yaptı, çaresiz gönlü avlayıp pranga üstüne pranga vurdu.

2 Ey Hıtalı/Hatalı güzel, sanki gözlerin Hoten ahusudur; saçlarının kıvrımı da pranga için ona misk kokulu bir kement olmuştur.

3 Ya Rabbi! Ahımın rüzgarı gökyüzünde Sidre fidanını bile eğmişken, o uzun boylu sevgilinin neden benimle ilgilenmediğini bilmiyorum.

4 Ey put gibi güzel, her şeyi en güzel şekilde yaratan Rabbim güzelliğinin suretini de süsleyince, bu halkın kimi Zeynî, kimi de Nakşibendî oldu.

5 Zahit, ben Şem'iyim/muma mensubum, beni sevgilinin meclisinden mahrum etme; yanmak için mum oldum, bana nasihat fayda etmez.

119. 10a. (10. p). nazîre-i ḫayātî.

1 Gökte ayın etrafını sararı parlak hāle zannetme, sevgilinin misk kokulu saç (ayın) boynuna kement atmış.

- gökde bir sündüs-ķabā zībā melekdür Şanasın
böstānda cāme-i sebziyle ol serv-i bülend
3. sözlerüñ kār eylemez nāşih dil-i dīvāneye
mest-i bī-hūşa eŐer étmez kelām-ı hūŐmend
- gelmedi andan baña bir zerrece būy-ı vefā
micmer-i ‘ışkında biñ yıl eyledüm cānı sipend
5. luţf édüp kimdür **ħayātī** dērseñ ey Őāh-ı cihān
bir faķīr-i müstmend ü bir ħaķīr-i derdmend

120.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. geçmeyeydi ķāmetüñ ney-sükkere bir nece bend
devr-i la‘lünde başı örtülü Őatılmazdı ķand
- zülfi pür-ĉinüñ meh-i ruĥsāruñ üzre görel
dūd-i āhum mihr-i ‘ālem-tāba atmuŐdur kemend
3. servden āvāze gelse Őanma elĥān-ı tıyūr
zıkr-i ķalb-ile saña eyler du‘ā serv-i bülend
- Őem‘alarla kūyuña gelmiŐ gece māh-ı felek
‘āķıbet yüz ķaralığıyla tıtilur ol levend
5. nāy eylerse **ħayālī** bezmde nālemle baĥŐ
pārelensün tīg-ı miĥnetle ķalem-veş bend bend

-
- 2 Bahĉede yeşil elbisesi ile uzun boylu sevgiliyi, gökte altın ve gümüş tellerle dokunmuŐ kaftanlı bir melek zannedersin.
- 3 Nasihatĉı, sözlerin deli gönle iŐkemez, akıl sahiplerinin sözleri kendini kaybeden sarhoşa tesir etmez.
- 4 Canımı onun aşkının tütsü kabında binlerce yıl üzerlik tohumu (misali yaktım), sevgiliden bana bir vefa kokusu (bile) gelmedi.
- 5 Ey dūnyanın sultanı, lutfedip de Hayātī kimdir diye sorarsan, zavallı bir fakir ve dertli bir köledir.
120. 10a. (10. p). **nażire-i ħayālī beg.**
Ĥayālī Beg: *Dīvān*: G. 2, s. 119.
- 1 Boyun Şeker kamaŐına ĉok baĥlar baĥlamasaydı, dudaĥının ĉaĥında Şeker, başı örtülü/ambalajla satılmazdı.
geçmeyeydi: *Dīvān*; geçmeyince: CN.
- 2 Kıvrımlarla dolu saĉını ay gibi güzel yanaĥının üzerinde gördüğümünden beri, ahımın dumanı cihanı aydınlatan güneşe kement attı.
- 3 Selviden ses gelse bunu kuŐların naĥmeleridir zannetme, o uzun selvi kalben, sessizce sana dua ediyordur.
- 4 Gece gökteki ay kandillerle mahallene gelmiş, sonunda o levent uĥursuzluğundan batar.
tıtılır: *Dīvān*; tılınur: CN.
- 5 Hayālī, mecliste ney senin inlemenle boy ölçüŐmeye kalkarsa, eziyet kılıcıyla kalem gibi boğum boğum parĉalansın.

121.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şanmañuz kavş-i kızah kıılmağa dèyü çarhı bend
āh-ı āteşnāk-i 'āşık bağladı şekl-i kemend
ebr şanma ey hilāl-ebrū kopupdur tozlar
şaldı şahn-ı şahin-i gerdūna efgānum semend
3. bir tebessümle senün hōş eyleyem zaħmuñ dèyü
bu dil-i mecrūha dā'im la'lün eyler rīş-ħand
nerkis-i bīmāruñı yavuz nazardan hıfz için
hāl-i müşkīnün ruħuñda āteşe konmuş sipend
5. bunda ħatm olmuş-durur dèrdi ħayālāt-ı kemāl
zīnetī görse kemāl-i nazmuñı ehl-i ħocend

122.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'ārız-ı meh-tābuñ üzre kākül-i müşkīn-kemend
gerden-i ħurşīde şalmışdur girihler bend bend
yeridür ser-keşlik édüp kimseye baş egmese
çünkü sen tūbā-ħade kul oldu serv-i ser-bülend
3. leylī-i zūlfūñ-durur āşüfte-hāl eden beni
veh ki bu sevdāda mecnūn oldu nece hūşmend

121. 10a. (10. p). nazīre-i zīnetī.

- 1 (Gökyüzündekini) gök kuşağı zannetmeyiniz, âşığın kızgın ahı, gökyüzünü kement şeklinde (bir bağla) bağladı.
- 2 Ey yay kaşlı, feryadımın güneşin meydanına saldığı kula atın kopardığı tozları bulut zannetme!
- 3 Dudakların, "Senin yaralarını bir tebessümle iyileştireyim.", diyerek bu yaralı gönle durmadan bıyık altından güler.
- 4 Yanağının üzerinde misk kokulu benin, baygın gözlerini kem gözlerin nazarından korumak için ateşe konulmuş üzerlik tohumudur.
- 5 Ey Zīnetī, Kemāl-i Hocendī [ö. 1401] şiirinin olgunluğunu görse, "Mükemmel hayaller bunda toplanmış.", derdi.

122. 10b. (11. p). [helākī].

Helākī: *Dīvān*: G. 25.

- 1 Yanağının mehtabı üzerindeki misk kokulu kement kakülün, boynunun güneşine bağ bağ düğüm atmıştır.
- 2 Sen Tūbā boyluya kul olduğu için, uzun başı yükseklerde olan selvinin, inat edip kimseye baş egmemesi yerindedir.
- 3 Beni aşktan perişan eden senin saçının siyahıdır/Leylâ'sıdır, yazık ki Mecnun (bile) bu sevdada çok akıl sahibidir.

‘ucb-ile göğsüñ gerüp ser-keşlik étme dīv-veş
âdem iseñ meskenet kııl derdmend ol derdmend

5. çok-durur âşüfteler ammā **helâkî** haste-veş
yoğ-durur bir ‘âşık-ı zâr u ğarīb ü derdmend

123.

Mef'ülü fâ'ilatü mefâ'ilü fâ'ilün
Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. étدی şikâr gönlümi bir şūh u şeh-levend
müjgānı tīr ü kaşı kemān tūresi kemend
acı şarāb ğuşşa-i devrānı def' éder
şīrīn lebüñ dimāğuma alsam nēteki qand
3. bu cism-i zerd ü zār u nizār-ıla néce bir
yanam firāquñ âteşine nētekim sipend
her dūna şāh-ı gül gibi meyl étme dōstum
düşmez giyāha hem-ser ola serv-i ser-bülend
5. a'dā yanuñda hurrem ü handān u şādumān
bākî yanuñda zār u dil-efgār u derdmend

124.

Mef'ülü fâ'ilatü mefâ'ilü fâ'ilün
Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. şayd étدی gönlümi yine bir şūh u şeh-levend
kıldı kemend-i tūresini gerdenüme bend
beñzer ğazāl çeşmüñi kıлмақ diler şikâr
şayyād-ı zülfüñ almış ele ‘anberīn kemend

4 Kibirle göğsünü gerip şeytan gibi dik kafalılık yapma, adamsan acizlik içinde dertli ol dertli!

5 Aştan perişan olanlar çoktur ama hasta Helâkî gibi dertli, garip ve inleyen bir âşık (daha) yoktur.

123. 10b. (11. p). **baħr-i dīger ve nev'-i āħar ez-ān karga-zāde bākî çelebi.**

Bākî: *Dīvān*: G. 34.

1 Kirpiği ok, kaşı yay ve kakülü kement (olan) çapkın bir güzel sultan, gönlümü avladı.

2 Tatlı dudağını şeker gibi damağıma alsam, feleğin keder veren şarabının acılığını alır.

3 Bu sapsarı, zayıf ve dermansız bedenim ile senin ayrılığının ateşine üzerlik tohumu gibi daha ne kadar yanayım?

4 Dostum, her alçağa gül dalı gibi eğilme, başı yükseklerdeki selviye benzeyen otun seviyesine inmez.

5 (Sevgili), rakibin yanında mutlu, mesut ve sevinçli; Bākî'nin yanında ise mahzun, gönlü kırık ve dertli.

124. 10b. (11. p). **naẓīre-i ümīdī.**

Ümīdī: *Dīvān*: G. 22.

1 Gönlümü yine güzeller şahı bir şuh avladı, boynuma kakülünün kemendini bağladı.

2 Amber kokulu kemendini eline almış, öyle görünüyor ki avcı saçın, ceylan gözlerini avlamak ister.

3. korkum odur ki dil dege la'l-i nigāruma
yoḥsa lebin dehāna alurdum nēteki qand

zāhir olur mı idi duḥān-ı ḥaṭ-ı 'izār
nār-ı ruḥuñda yaqmasa ḥālūñ eger sipend
5. kimdür **ümīdī** dēr iseñ ey şūḥ u şīvekār
bir derdmend ü bī-kes ü bī-çāre müstmend

125.

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ülü fā'ilün
Muzāri' ---+/-+---/+---+/-+---

1. şevküñle atmaz idi qamer burcına kemend
olmasa āhumuñ güzelüm himmeti bülend

'uşşāq müflis olmaz idi böyle gālībā
sīmīn-bedenler olmasa 'ālemde zelle-bend
3. lāyık mı kākülūñ gibi yanūca şalına
her aşılası yüzi qara oñmaduq levend

ḥaṭṭuñ selāmını getürür bāḡ u rāḡda
eyler şabā benefşe anuñ-ile riş-ḥand
5. ol cān ṭabībīne eli érmez **revānī**ñ
hiç çāre bulmadı aña bī-çāre derdmend

126.

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün
Hezec ---+/-+---/+---+/-+---

1. çün cāme-i sebz-ile yörür serv-i sehī-ḡad
gūyā ki görünür 'alem-i sebz-i muḥammed

-
- 3 Sevgilimin dudağına dil/nazar değmesinden korkuyorum, aksi takdirde şekere benzeyen dudağını ağızıma alırdım.
- 4 Benin, yanağının ateşinde üzerlik tohumu yakmasaydı, yanağının ayva tüylerinin dumanı görünmezdi.
- 5 Ey nazlı ve cilveli sevgili, eğer Ümīdī kimdir dersen; dertli, kimsesiz ve çaresiz bir zavallıdır.
125. **10b. (11. p). [revānī].**
Revānī: *Dīvān*: G. 40.
- 1 Güzelim, senin arzunla ahımın gayreti yüce olmasaydı, ay burcuna kement atmazdı.
- 2 Gümüş bedenli sevgililer dünyada böyle günaha sokucu olmasalardı, galiba âşıklar iflas etmezlerdi.
- 3 Her asılası kara yüzlü talihsiz levendin, kakülün gibi yanında nazla yürümesi uygun mu?
- 4 Tan yeli bahçe ve kırlarda yanağındaki tüylerin selamını getirir, menekşe onunla alay eder.
- 5 Zavallı, dertli Revānī'nin, ona hiç çare bulmayan o can doktoruna gücü yetmez.
126. **11a. (11. p). [gölşenī].**
Gölşenī Şaruḥānī: *Dīvān*: G. 14.
- 1 Selvi boylu sevgili ne zaman yeşil elbiseyle dolaşsa, Muhammed (as)'ın yeşil sancağı görünür zannedersin.

- döndürdi ruğundan yüzini zülf-i siyāhı
āyīneden i'rāz eder ise ne tañ esved
3. şöfiye hevā vü heves-i turre-i havrā
sevdā-zede dil bu ham-ı gīsūya muqayyed
‘uşşāk-ıla gördükçe hüseyinī ederem yād
aşhāb-ile seyr etdüğini hazret-i ahmed
5. dāğ-ı ğam-ı ‘ışk-ıla gider **gülşeni** āhir
bī-şem‘ ü şafā olmamağa hücre-i merkad

127.

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Hezec --+/+---+/+---+/+---

1. boynuma tağaldan resen ol zülf-i müca‘ad
mihrāb-ı kaşuñ oldı baña ka‘be vü ma‘bed
zülfün görelı ‘anber-i hōş-bū dedi miske
katında bunuñ oldı bizüm yüzümüz esved
3. her dem çekerem derd ü belāñ-ile cefālar
gönlüm olalı zülf-i perīşāna muqayyed
ş'ol deñlü sürer zevk u şafā derdün-ile dil
diler ki kıla cevır ü cefāñ-ile muğalled
5. **cem** yoluña cānını fedā eyledi ey dōst
billāhi revā mı ki tapuñdan kılasın red

-
- 2 Siyah saçı yanağından yüz çevirdi; karalık/pas aynadan çıksa şaşılmaz.
- 3 Sofuya hurilerin saçlarının arzusu ve isteği (varken), sevdazede gönül bu uzun saçların kıvrımına bağlanmış.
- 4 Hüseyin'i âşıkla ile birlikte gördükçe, Muhammed (as)'ın ashabıyla beraber dolaştığını anarım.
- 5 Gülşeni, sonunda aşkın üzüntüsünün yarasıyla, ışığı ve rahatı olmayan kabir çukuruna gider.
127. **11a. (11. p). [cem].**
Cem Sultān: *Dīvān*: G. 34.
- 1 O kıvrık saçlar boynuma ip taktığından beri, kaşının mihrabı bana Kâbe ve mabettir.
- 2 Saçını gördükten sonra güzel kokulu amber miske, "Bunun yanında bizim yüzümüz karardı!", dedi.
- 3 Gönülüm dağınık saçlara bağlandığından beri, her an derdin ve belanla eziyet çekerim.
- 4 Gönül, derdinle öylesine zevk alıp safa sürer ki, sonsuza kadar zulüm ve eziyet etmeni diler.
- 5 Ey sevgili, Cem canını yoluna feda etti, onu huzundan kovman vallahi uygun değildir!

128.

Mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün

Hezec ---+/+---+/+---+/+---

1. ey kıble-i 'uşşâk eşigüñ ka'be vü ma'bed
alnuñda 'ayân gün gibi uş nür-ı muhammed
gün yüzüñ için 'arz eder ey şâh-ı cevân-baht
mâh-ı felek aydan aya taqvîm-i mücedded
3. naqş-i haţ u hâlûñ yazar iken kalem ey döst
göz karası ile kaşuñ için çekmiş iki med
cân gözine hâk-i kademûñ kuhl-i cevâhir
dil derdine dermân leb-i la'lûñ-durur aḥmed
5. şâfî nece bir mesned arar yâr eşiginde
yètmez m'ola bu seng-i melâmet bize mesned

129.

Mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün

Hezec ---+/+---+/+---+/+---

1. ne hõş yaraşur şafha-i hüsnüñde iki med
şakku'l-kamer etmiş meger engüşt-i muhammed
yüz verüp edelden berü başuña ber-â-ber
baş egmez olupdur bize ol zülf-i müca'ad
3. yâ kaşlaruñuñ fikri ile dil çekse n'ola âh
çekmek gerek elbette dile çünki gele med

128. 11a. (11. p). [şâfî].

Şâfî: *Dîvân*: G. 27.

- 1 Ey âşıkların kıblesi, kapın Kâbe ve mabettir, Muhammed (as)'ın nuru alnında güneş gibi apaçıktır.
- 2 Ey talihliler sultanı, gökyüzündeki ay gün yüzün için aydan aya yepyeni takvim sunar.
- 3 Ey sevgili, kalem, ayva tüylerini ve benini çizerken, gözlerinin karası ile kaşın için iki med çekmiş.
- 4 Ahmed, ayağının tozu can gözüne kuhl-i cevâhir (göz ağrısına iyi gelen bir ilaç), yakut dudağın da gönül yarasına derman(dır).
- 5 Bu kınama taşı bize rütbe olarak yeterken, Sâfî sevgilinin kapısında daha ne kadar makam arayacak?

129. 11b. (12. p). [kemâl paşa-zâde].

Kemâl Paşa-zâde: *Dîvân*: G. 44.

- 1 Güzel yüzündeki iki med (gibi ayrı kaşların), sanki Muhammed (as) parmağı ile ayı ikiye bölmüş gibi ne hoş duruyor.
 - 2 Yüz verip de başınla bir tuttuğumuzdan beri o kıvırcık saçların, bize baş eğmez oldu.
 - 3 Yay kaşlarının düşüncesiyle gönül ah çekse şaşılmaz, çünkü dilin âh (â) çekmesi için elbette med/uzatma işareti gerekir.
- âh: *Dîvân*; kim: CN.

dür dişleri gösterdiği⁴çün şüret-i teşdîd
gonca dehenine dediler mîm-i müşdeded

5. vaşf-ı haṭ u zülf olduğu⁵çün başdan ayağa
zencir-i haṭ-ı şî'rüme dil oldu muḳayyed

130.

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. ḫüsn-ile bugün burc-ı şeref şemsidür aḫmed
gören anı dēr ṣalli 'alā nūrı muḫammed
dil bülbülünü gülşen-i dehr eglemez illā
ol gonca-leb ü serv-i sehî-ḳad ü semen-ḫad
3. cān-baḫş olur oldu leb-i cānāne egerçi
maḫşūs idi mu'ciz-i 'īsā-yı mücerred
dilber dēyü her gördüğüne vērme dil ü cān
sev bir güzeli kim ola ḫüsn-ile ser-āmed
5. nazmuñ ereḷi **naẓmî** senüñ ḫadd-i kemāle
taḫsîn eder erbāb-ı nazar ṭab'uña bî-ḫad

131.

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. ēy pertev-i envār-ı ruḫuñ nūr-ı muḫammed
v'ēy perde-i beytü'l-ḫarem ol zülf-i müca'ad

4 İnci dişleri şedde şeklini gösterdiği için, gonca ağzına "Şeddeli mim" dediler.

5 Baştan ayağa saç ve ayva tüylerini anlattığı için, gönül şiirimin yazısının zincirine bağlandı kaldı.

130. 11b. (12. p). [naẓmî].

Edirneli Nazmî: *Dīvān*: G. 1264.

1 Ahmed (as), güzelliğiyle bugün şeref burcunun güneşidir; onu gören "Muhammed aleyhisselamın nuru üzerine salavat getirin!", der.

2 Gönül bülbülünü dünyanın gül bahçesi değil, ancak o gonca dudaklı, selvi boylu ve yasemin yanaklı (güzel) avutur.

3 Her ne kadar bu mucize evlenmemiş İsa (as)'a özgü olsa da, sevgilinin dudağı da can vermeye başladı.

4 Sevgili diye her gördüğüne can ve gönül verme, güzelliğiyle önde gelen bir güzeli sev.

5 Nazmî, senin şiirin mükemmellik seviyesine ulaştığından beri, işin üstadları anlayışını pek çok övmektedirler.

131. 11b. (12. p). [sevdâyî].

Sevdâyî: *Dīvān*: G. 5.

1 Ey yanağının nurlu parlaklığı Muhammed (as)'ın nuru, ve ey kıvrıkcık saçları Kâbe'nin örtüsü (olan sevgili)!

- kim kılsa nazār saña görür cânı muşavver
ëy turreleri cîm ü kaşı nûn u elif-kaç
3. fûlful midür ol hâl-i ‘ades mül midür ol leb
sümbül midür ol zülf-i siyeh gül midür ol had
meyl etdi meger hâl-i siyeh-dâneye zülfüñ
kim eyledüñ âdem gibi cennetden anı red
5. ölmüslere cân verdiğini la‘li gören dër
indi mi semâdan yere ‘îsâ-yı mücerred
sevdâyîye ğâfil dër imiş zâhid-i nâ-dân
ister kim êde nâmını ‘âlemde anuñ bed

132.

Mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün

Hezec --+ / +-- + / +-- + / +--

1. ş’ol bâğ-ı ruhuñda senüñ ol zülf-i müca‘ad
şan hüşe-durur diller aña dâne-i esved
çeşmüm ki hayâl-i saçuña tolaşur ëy döst
güyâ ki örümcekdür olur târa muqayyed
3. oldı eşer-i pâyuñ eşigüñde çü mihrâb
‘âlemde kapuñ gibi kanı ka‘be vü ma‘bed
ben derd-ile eyyübem ü hüzn-ile ya‘küb
sen hüsn-ile yüsufsın ü ism-ile muhammed
5. bildüm ki bu kez başuma devlet konar ëy şâh
hâk-i kademüñ oldı **tarîkî**ye çü mesned

-
- 2 Ey kakülleri cim (ج), kaşı nun (ن) ve elif (ل) boylu sevgili, sana kim baksā cân (جان) tasvirini görür.
- 3 O mercimek misali ben karabiber, o dudak şarap, o siyah saçlar sümbül ve o yanak gül müdür?
- 4 Saçın, beninin siyah tanesine meylettiği için, Adem (as) gibi onu cennetten kovdun. etdi meger: Dîvân; meyl etdiği bu: CN.
- 5 Ölmüslere can veren dudağını görenler, "Evlenmemiş İsa (as), gökyüzünden yere mi indi?", derler.
- 6 Cahil sofu, Sevdâyî'ye gafil dermiş; onun adını dünyada kötüye çıkarmak istiyor!
- 132. 11b. (12. p). [tarîkî].**
- 1 Şu yanağının bahçesindeki senin o kıvrıkcık saçın, sanki gönüllerin onun siyah taneleri olduğu bir başaktır.
- 2 Ey sevgili, saçının hayaline dolanan gözüm, sanki ağa tutulmuş örümcek gibidir.
- 3 Dünyada senin kapın gibi Kâbe ve mabet yoktur, çünkü mihrap, ayağının izinin eşigindedir.
- 4 Ben dertle Eyyüb (as)'ım, hüznüle de Ya'kub (as); sen güzellikle Yusuf (as)'sın, isminle de Muhammed (as).
- 5 Ey padişah, ayağının toprağı Tarîkî'ye makam olduğu için, biliyorum ki bu defa başıma devlet (kuşu) konacaktır.

133.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ğadd-i bālāñ-ile gören kaşuñı ey serv-ğad
 dér ki āmennā elifi üzre düşmiş şanki med

 yıllar oldı kim gönül çāh-ı zenağdānuñdadur
 mıhr-i ruhsāruñı gözler gözleyen ğālib raşad
3. ey dil-i bī-çāre şey'ullāh-ı vaşl-ı yār-ıla
 der-be-der dervāzeeye girüp n'ola ğeysem nemed

 hīç bir yerden zafer bulmamağa ye'cüc-ı ğam
 kılmışam hañtuñ hayālini gönülde uşda sed
5. āteş-i ruhsār-ı yāra diller olmuşdur sipend
 ermesün dèyü **münîr** aña gezend-i çeşm-i bed

134.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. zülf-i yāra olsa bir şeb hem-dem olmağa meded
 kesb ederdüm dōstlar 'ālemde ben 'ömr-i ebed

 nāz-ile reftār ederken bāğ-ı hüsn içre revān
 kendüye ağıtdı göñlüm şu bigi bir serv-ğad
3. gözler olmuşdur tenümde yāri gözler dağlar
 māni' olur aña oldur ğeymedüğüm ben nemed

133. 12a. (12. p). [münîrî].

Münîrî: *Dîvān*: G. 39.

- 1 Ey selvi boylu, uzun boyunla kaşını gören, "Sanki elifin üzerine med (î) konulduğunu kabul ediyorum.", der.
- 2 Yıllar var ki gönül çene çukurundadır, öyle anlaşılıyor ki senin yüzünün güneşini gözleyerek takip ediyor.
- 3 Ey zavallı gönül, sevgiliye kavuşmak için Allah rızasıyla eski elbise giyip kapı kapı dilenmeye çıksam buna şaşılmaz.
- 4 Hüznün Yecüc'ü hiç bir yerden zafere ulaşmasın diye, ayva tüylerinin hayalini gönül ülkesine set çektim.
- 5 Münir, kem gözlerin zararı ilişmesin diye gönüller, sevgilinin yanağının ateşine hep üzerlik tohumu olmuştur.

134. 12a. (12. p). nazîre-i nazmî çelebi.

Edirneli Nazmî: *Dîvān*: G. 1326.

- 1 Bir gece sevgilinin saçına yoldaş olmağa güç yetse, dostlar, ben dünyada sonsuz bir ömür kazanırdım.
- 2 Bir selvi boylu güzellik bahçesinde nazla yürüyüp giderken, gönlümü su gibi kendine akıttı.
- 3 Vücudumdaki yaralar sevgiliyi gözleyen birer göz olmuşlardır, üzerime aba giymememin sebebi onu görmeme engel olmasıdır.

kanķı ‘aşıķ kim ola devr içre mest-i cām-ı ‘ışk
haddi yoķdur kaçāī-i şehriñ ki aña ura had

5. ol dūr-i yek-dānenüñ **nazmī** ki düşdi ‘ışkına
şaldı bir deryāya kendin aña yoķ pāyān ü had

135.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ey ki naķd-i hüsniñe bulmaz muhāsibler ‘aded
erdi alnuñdan ruħuñdan mihr-ile māha meded
saña ihlāş-ıla ķul olana vērür şāhlık
ķul huwallāhu aħad haķķı’cün allāhu’s-şamed
3. nazm-ile hüsni cemilüñ vaşfı dēnilmez tamām
kimse baħr-i bī-kerāna bulmaz cidd-ile had
gülbün-i bāğ-ı sa‘adetsin elā ey serv-i nāz
verd-i handān eylesün sen ğoncayı hayy ü ebed
5. yaşlu çeşmüm hāk-i pāyuñdan umar haķķ-ı nażar
merħamet kıl sā’ile devletlü sulţānum meded
köhne bülbüldür **şabāyī** gülşenine medħüñüñ
vird edinüp şubħ u şām oķur du‘ānı bī-‘aded

4 Bu zamanda aşk kadehinin sarhoşu olan âşığa ceza vermek, şehrin kadısının haddine değildir!

5 Nazmî, o eşsiz incinin aşkına düşüp, kendini ucu bucağı olmayan bir denize bıraktı.

135. **12a. (12. p). nazîre-i şabāyī.**

Şabāyī: *Dīvān*: G. 20.

1 Ey güzelliğinin değerine muhasebecilerin paha biçemediği (sevgili), alnundan ve yanağından güneş ve aya yardım ulaştı.

2 *Dilediği gibi hükmeden Allah, sana samimiyetle köle olana, "Ey habibim! De ki O Allah birdir!"*, ayetinin hakkı için padişahlık verir.

(Kur’ân-ı Kerîm: 112. *İhlas* 1.: De ki: O Allah birdir.; *İhlas* 2.: Allah sameddir.)

3 Kimsenin uçsuz bucaksız denize çalışarak sınırlı çizemediği gibi, güzelliğinin vasıfları da şiirle eksiksiz bir şekilde söylenemez.

4 Ey nazlı selvi, bilmiş ol ki sen saadet bahçesinin gül köşküsün; sonsuz ve daimi hayat sahibi olan Allah, sen goncayı güldürsün/açsın.

5 Yaşlı gözüm senin ayağının toprağından adil bir bakış umuyor, devletli sultanım dilenciye acı, yardım et!

6 Sabāyī, gül bahçesinin yıpranmış bülbüldür, seni övmeyi diline dolayıp sabah akşam sana sayılamayacak kadar dua eder.

136.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. getürür 'ārızı haṭ k'eyleye 'uşşâkıını red
kaçan olur ki ğubār êde hevâ yolını sed

baş vèrüp zülf ü ruḥı dâmenin elden kıomadı
ayağı gence batarsa n'ola *men cedde veced*
3. sîne ger sîne-i pür-süz-ile iltürler ise
dütünü göge çıka yırtta yakasını lahad

kaşı râsıyla bu zülfi gibi âşüftelerüñ
kaddini dâl êdüp ayağa şalup eyledi red
5. [nâr-ı hecr-ile **murâdî** yanuban kül oldu
âsitânuñ êdinelden dil-i dîvâne sened]

137.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. aluban göñlümi bir lâle-ruḥ u nesrîn-ḥad
göz göre odlara yaqdı beni zinhâr meded

ṭab geyür câme-i rengîn baña êy kanlu yaşum
'ışk yolında yeter 'âşıka bir kıurı nemed
3. ṭa'n êderdüñ beni gördükçe rakîbâ sen de
eylediler seni de yâr eşiginden hele red

136. 12b. (13. p). [murâdî].

- 1 Nasıl ki toz toprak arzusunun yoluna set çekerse, (sevgili) de âşıkları geri çevirmek için yanağında ayva tüyleri çıkarır.
- 2 Saçı ve yanağı başlarını verdiler de eteğini elden bırakmadılar, ayakları hazineye batarsa şaşılmaz: "Kim birşeyi ister ve elde etmek için çalışırsa istediği şeye ulaşır."
- 3 Eğer beni mezara yanan bir göğüsle koyarlarsa, içinden dumanı göğşe çıkar ve mezar da yakasını yırtar.
- 4 (Sevgili) aşk sarhoşlarının boylarını râ (,) kaşıyla dâl (:) edip/gibi eğip saçları misali ayak altına atıp reddetti (,).
- 5 Deli gönül eşigini kendine destek edindiğinden beri, Murâdî ayrılık ateşiyle yanıp kül oldu.
(*Pervâne Bey nazire mecmuasından tamamlanmıştır.*)

137. 12b. (13. p). nazîre-i ṭâlî'î fermüden.

- 1 Bir lale ve nergis yanaklı, gönlümü alıp beni göz göre göre ateşlere yaktı, aman yardım edin!
- 2 Ey kanlı yaşım, bana derhal renkli elbise giydir, âşık olana aşk yolunda kuru bir keçe yeter.
- 3 Ey rakip, beni gördükçe ayıplardın, sonunda seni de sevgilinin kapısından kovdular.

kaşları yāsını erbāb-ı nazar gördi dedī
bir elif üstine çekmiş kalem-i şun' iki med

5. **ṭālī'ī** yār eşiginde nece bir mesned arar
yoħsa bu seng-i melāmet aña yétmez mi sened

138.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. beni dil-ħaste kı lup ayru ğı öldürme meded
ki beni andan öñürde depeler tī ğ-ı ħased
raħmdan şanma beni ol şanem öldürmedü ğin
dirliğümüñ bilür oldu ğını ölüm den eşed
3. kaşlarıñla lebüñ üstindeki ħaṭṭuñ cānā
yazdı mecmū'a-i ħüsñünde bir iki müfred
mihmān olıca ğız ħü cresine şāhid-i mey
ferāħından özini yavı kı lur pīr-i ħüred
5. ger mey içdiyse **mesīħī** aña ħad lāzım olur
kādī lāzım degül incitmek anı fevka'l-ħad

139.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. dā ğ-ı 'ı şkuñla şeref bulalı bu cism ü cesed
döstüm düşmen eder oldu baña ħıkd u ħased

4 Kaşlarının yâ harfine (ج) benzeyen kıvrımını gören işin üstadları, "Yaratıcının kalemi bir elif (ل) üzerine iki med (-) çekmiş.", dedi.

5 Tâli'î, sevgilinin kapısında daha ne zamana kadar bir makam arayacak? Yoksa bu kınama taşları ona dayanak olarak yetmez mi?

138. **12b. (13. p). nazīre-i mesīħī fermüden.**

Mesīħī: *Dīvān*: G. 35.

1 Beni gönlüm yaralı bırakıp rakibi öldürme, zaten haset kılıcı beni ondan önce tepeler.

2 O put gibi güzelin beni öldürmediğini merhametinden zannetme, hayatta kalmamın ölmekten daha şiddetli (bir azap) olduğunu bilir.

3 Ey can, kaşlarınla dudacağının üzerindeki tüyler, güzelliğinin şiir kitabında bir kaç müfred yazdı.

4 Şarap güzelinin hü cresine misafir olduğumuzda, yaşlı bilge sevincinden kendini kaybeder!

5 Eğer şarap içtiyse Mesīħî'yi cezalandırmak lazım gelir; kadı, (fakat) onu haddinden fazla cezalandırmak gerekmez!

139. **12b. (13. p). nazmī.**

Edirneli Nazmī: *Dīvān*: G. 1361.

1 Sevgilim, aşkının yarasıyla bu cismim ve bedenim şeref bulduğundan beri, rakip bana kinlenip haset etmeye başladı.

- hızrdur haṭṭ-ı lebün zülfüni k'êtmişdür yer
buldı şan âb-ı hayâta erişüp 'ömr-i ebed
3. ey ṭabīb-i dil ü cān hey meded érincedurur
şerbet-i la'lüni ben hasteye luṭf eyle meded
- koşalı 'ışk-ıla baş oldu çü rind ü evbâş
tıfl-ı dil pendüni n'eyler senün ey pîr-i hîred
5. bir kerem-kānı-durur luṭfına ḥad yok la'lün
görse **nazmî** n'ola luṭfuñı anuñ fevka'l-ḥad

140.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. ş'ol kara ḥālün zenaḥdānuñda ey ḥurşid-ḥad
bir ḥabeşdür mısr zindānında maḥbūs-ı ebed
mīm ağzuñ dāl zülfün cānum u 'ömrüm-durur
hey elā gözlüm meded ş'ol mīm ü dālünden meded
3. ey boyı servüm elif gibi yoluñda toğruyam
rā kaşuñla dāl zülfün kılmasunlar beni red
killetümden añlamañ peşmine-püş olduğumu
zeng-i ğamdan gönlümün āyīnesin şaklar nemed
5. her kişi bir mesned-ile erişür bir devlete
pādişāhum eşigün oldu **necātî**ye sened

2 Saçının (altını) mesken edinen dudağındaki ayva tüylerin, sanki âb-ı hayatı bulup sonsuz hayata kavuşan Hızır'dır.

3 Ey gönül ve can doktoru, hey yazıktır, medet eyle, dudağının şerbetini ben hastaya lutfet.

4 Aşkla koştüğundan beri rint ve çapkının sözleri dinlenir hale geldi; ey yaşlı bilge, gönül çocuğu senin öğüdünü ne yapsın?

5 Dudağın lutfuna sınır olmayan bir cömertlik kaynağıdır, Nazmî onun eli açıklığını haddinden fazla görse şaşılmaz.

140. 13a. (13. p). **necātî**.

Necātî Beg: *Dīvān*: G. 49.

1 Ey güneş yanaklı, çenendeki şu kara benin Mısır zindanında müebbet mahkum bir Habeş'tir.

2 Mīm (.) ağzınla dāl (:) saçın canım ve ömrümdür; hey ela gözlüm, aman şu mīm ve dālinden meded (..)!
mīm: *Dīvān*; cīm: CN.; dāl: *Dīvān*; lām: CN.

3 Ey selvi boylum, yolunda elif (i) gibi doğruyum, ra (,) kaşınla dāl (:) saçın beni reddetmesinler (,).

rā: *Dīvān*; yā: CN.

4 Yünden hırka giymemi fakirliğimden sanmayın; keçe, gönlümün aynasını keder pasından saklıyor.

5 Herkes bir aracı sebebiyle makam ve mevki sahibi olur; sultanım, senin kapın Necātî'ye dayanaktır.

141.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. eşigüñden eşk-i çeşmüm sâ'ilin gel kılma red
kalmış ayaklarda merdüm-zâdedür ey serv-ğad
boynuna şalındığı zülfün düninde dil bu kim
yolunu urmuş harāmī gözlerün ister meded
3. muşhaf-ı hüsnünde hatt i'râb u hâlün noktadur
leblerünle kaşlaruñ birisi cezm ü biri med
gözlerüm yaşını men' etmez hasüduñ korkusu
nîl ü ceyhunuñ yolına hâr u has olur mı sed
5. acı gözyaşları ile şuarursın dem-be-dem
vermese çaddün nihâli ber n'ola ey serv-ğad

142.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ş'ol vefâsuz cevri çok hercâyi dilberden meded
fürkati zindânına mahbûs olan çıkmaz ebed
âh kim bunca zamândur bulmadum bir toğrı yâr
günde biñ kez ölür isem bilmez aḥvâlüm aḥad
3. za'f-ı hicrânuñla âhir geldi cānum ağzuma
ey ṭabībüm raḥm kıl bir çâre kıl öldüm meded

141. 13a. (13. p). kemâl.

Kemâl Paşa-zâde: *Dîvân*: G. 42.

- 1 Ey selvi boylu, dilenen gözyaşım hor görülmüş bir adem oğludur, gel onu kapından kovma!
- 2 Boynuna salınan saçlarının gecesinde harami gözlerin yolunu kesmiş, gönül yardım istiyor.
- 3 Güzelliğinin kitabında ayva tüylerin hareke, benin de noktadır; dudaklarınla kaşlarının biri cezm, biri de meddir.
- 4 Kıskaçların korkusu gözyaşıma engel olmaz; hiç çer çöp Nil ve Ceyhun ırmağının önünü kesebilir mi?
- 5 Ey selvi boylu, acı gözyaşları ile durmadan suladığın boyunun fidanı meyve vermese şaşılmaz.

142. 13a. (13. p). mu'îdî.

Mu'îdî: *Dîvân*: G. 64.

- 1 O vefasız, çokça eziyet eden, hercai sevgilinin ayrılık zindanına düşen sonsuza kadar çıkamaz, eyvahlar olsun!
- 2 Yazık ki bunca zamandır güvenilir bir sevgili bulamadım, günde bin kez ölsem bir kere bile ne halde olduğumu bilmez.
- 3 Ey doktorum, ayrılık hastalığıyla sonunda can boğazıma dayandı; ölüyorum, bana acı, bir çare bul!

gülse güldür söylese bülbül dil-ārāmum benüm
pes ne bilsün ol mehüñ māhiyyetin ehl-i hıred

5. pādişāhum çünki ihlāşın bilürsin şübhe yok
étme yazukdur **mu'îdî** bendeñi billāhi red

143.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. vāridāt-ı 'ışka zāhid eyleme hıkd u hased
hār ü hāşāk olımaz mecrā-yı baħr-i 'ışka sed
zümre-i bed-hvāh-ile insān iseñ üns eyleme
āдеми eyler helāk olsa qarīni dīv ü bed
3. sūdmend ol haddüñi bilgil ki munzamdur bugün
tavr-ı bī-endāzenüñ zımnında hüsran-ı ebed
merd iseñ ehl-i haseb ol étme da'vā-yı neseb
fıkr-i ābā étmedin eyle ibā hem zıkr-i ced
5. ey **yetimî** hel şekahte kalbehūdur çün hadiş
sü'-i zan bābın yapup baħş eyleme *ez-nik ü bed*

144.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'ışk birdür 'aşık u ma'sūk bī-pāyān u had
baħr vāhiddür velī keştî vü zevrak [bī-aded]

-
- 4 Gönlü süsleyen sevgilim gülünce gül, konuşunca bülbül gibiyken, akıl sahipleri o ay yüzünün aslını nereden bilsinler?
- 5 Ey padişahım, Mu'îdî kölenin sana olan bağlılığına şüphe olmadığını bilirsin; onu geri çevirme, yazıktır.
143. **13b. (14. p). [yetimî].**
Yetim: *Dīvān*: G. 29.
- 1 Sofu, aşkın ilhamına kinlenip haset etme, çer çöp aşk denizinin akışına engel olamaz!
- 2 İnsansan kötü kalpli kişilerle yakınlaşma, dostunun şeytan ve kötülük olması insanı helak eder.
- 3 Haddini bil faydalı ol, zira bugün ölçsüz tavırların içinde ebedi hüsrân gizlenmiştir. bugün: *Dīvān*; felek: CN., zımnında: *Dīvān*; tavrında: CN.
- 4 Sen yiğitsen şereflilerden ol, soy sop iddiasında bulunma; hem atalarını anmaktan, hem de geçmişini düşünmekten yüz çevir.
- 5 Ey Yetimî, "Onun kalbini açıp baktın mı?", hadisi ortadayken, kötüye yorma kapısını yapıp da/bahsini açıp da iyilik ve kötülükten bahsetme.
144. **13b. (14. p). [kemâl].**
Şarıca Kemâl: *Dīvançe*: G. 35.
- 1 Nasıl ki deniz birdir, kayık ve geminin sayısı bilinmez; aşk da birdir, seven ve sevilenin haddi hududu yoktur!

- ḥarf-i ebcedden degüldür ḥarf-i ‘ayn u şīn ü kāf
ibn-i rūḥ okur anı ne bilsün ibn-i eb ü ced
3. yok-durur deryā-yı ‘ışka ḡāyet ü ḥadd ü kenār
kim leb-i sāḥil ezeldür aña ‘umḵ u bün ebed
- tütüyā-yı ‘ışkuñ özge ḥāşşası vardur olur
çeşm-i münkirde remād u ‘ayn-ı ‘āşıkda remed
5. gitdi mevlānā celāl ü geldi mevlānā **kemāl**
āferīn ol pīre k’andan geldi bu sulṭān veled

145.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. şem‘i kimse saña teşbīḥ edemez ey lāle-ḥad
gerçi yalıñ yüzlü bir sīmīn-güzeldür serv-ḳad
gün gibi altın benekli cāmeye reşk eylemez
bu felek dervīş-i ‘ışka āsmānī bir nemed
3. kār ü bārın yeḷe vērdir ruḥlarıñ şevḳiyle gül
ḥaḳ budur kim kişiyi ‘ālemde oñarmaz ḥased
cānum aḡzuma gelüpdür buse-i dildār için
ölmedin bir çāre eyleñ hey meded baña meded
5. bu **revānī** ḥōş çeker cevr ü cefāñı dōstum
tañrı ḥaḳḳı’çün buña rāzī degüldür ḥiç aḥad

-
- 2 Ayn (ع), şın (ش) ve kaf (ك) harfleri, ebcet harflerinden değildir, onları (ancak) aşk (عشق) çocuğu okur, babası atası olan onu ne bilsin.
- 3 Başlangıcı sahil kenarı/dudak, derinliği ve dibi de sonsuzluk olan aşkın denizine kenar, sınır ve nihayet yoktur!
- 4 Aşkın sürmesinin kendine mahsus özellikleri vardır: İnkarcının gözlerinde kül, âşığın gözünde ağrıya/iltihaba dönüşür.
- 5 Mevlânâ Celâleddin [ö. 1273] gitti, Mevlânâ Kemal geldi, aferin o üstada, bu Sultan Veled [ö. 1312]/şehzade onun soyundandır.
145. **13b. (14. p). [revānī].**
Revānī: *Dīvān*: G. 42.
- 1 Ey lale yanaklı, her ne kadar alev yüzlü, selvi boylu, gümüştten bir güzel olsa da, kimse mumu sana benzetemez.
- 2 Bu gökyüzü aşk dervişine açık mavi bir keçedir, güneş gibi altın benekli bir elbiseye gıpta etmez.
- 3 Gül, yanaklarının özentisiyle kazancını savurup telef etti; gerçek budur ki haset, insanı dünyada mutlu etmez.
- 4 Sevgilinin öpücüğü için can boğazıma dayandı; hey imdat, bana ölmeden bir çare bulun imdat!
- 5 Sevgilim, eziyet ve sıkıntın Revānî’ye hoş gelir, Allah hakkı için başka hiç kimse buna razı değildir.

146.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. gerdün-ı dūna 'âkil iseñ kılma i'timād
dönsün piyāle devr-i kameran budur murād
sākī şarāb rūşen imiş çün revān-ı cem
cām-ı şabūhı güldürelüm k'ola rūhı şād
3. şōfī şafā-yı cām-ile dilden keder gider
rindān-ı sīne-şāf-ile gel eyleme 'inād
fikr-i me'al ü zikr-i me'ād eylemez gibi
ol şūret-i şalāha giren mebdē'-i fesād
5. **bākī** kifāyet eyler işāret efendüñe
maḥlaş yerine yazdurasın *aḥlaşu'l-'ibād*

[ḥarfi'z-zel]

147.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. zībā ruḥuñdan oldı lebüñ ey kamer lezīz
gün germ olduğınca olur mīveler lezīz
fürkat vişāle dönmeği zülfüñden umaram
acı deñiz şuyını bulutlar éder lezīz
3. 'ışk odıdur ḥaṭuñla lebüñden şafā vèren
mihruñ ḥarāretinden olur gül-şeker lezīz

146. 11a. (11. p). nev'-i dīger bākī efendi.

Bākī: *Dīvān*: G. 38.

- 1 Akıllı isen alçak feleğe güvenme, ay devrinden murat kadehin dönmesidir.
- 2 Saki, değil mi ki şarap güzelmış; sabah içkisininin kadehini güldürelim de Cem'in ruhu şad olsun.
- 3 Sofu, şarabın hası ile gönülden keder gider; gönlü saf rintlerle gel inat etme.
- 4 O fesat kumkuması kurtuluş yoluna giren (kimse) gibi ölümü düşünmez, ahireti zikretmez.
- 5 Bâkî, efendine işaret yeter, mahlas yerine "Kulların en ihlaslısı.", yazdırasın.
(*Bu gazel, nazire sırasını bozduğu için buraya alınmıştır.*)

147. 14a. (14. p). nazīre-i necātī beg.

Necātī Beg: *Dīvān*: G. 53.

- 1 Ey ay gibi güzel, güneş ısıttıkça meyvelerin tadının geldiği gibi, güzel yanağından da dudağın lezzetlendi.
- 2 Tuzlu deniz suyunu bulutların tatlandığı gibi, ayrılığının kavuşmağa dönmesini de saçından diliyorum.
- 3 Güneşin hararetinden gülbeşekerin tatlandığı gibi, ayva tüylerin ve dudağından zevk veren de aşk ateşidir.

rıhlet güninde derdüñi dünyāya vèrmez
zīrā olur müsāfire zād-ı sefer lezīz

5. acı cefāña göñlümüz öğrendi şöyle kim
gelmez mezāka şehd ü şeker ol kadar lezīz
- şīrīn-ter eyle maḥlaş-ı şī'rūñ **necātiyā**
k'olur ta'am şoñına ḥalvā-yı ter lezīz

148.

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. 'ışk-ıla ölmek oldu baña ey püser lezīz
yār-ı muvāfiq-ıla olur hem sefer lezīz
- boynuña kol ṭolayı lebüñ emdiğim bu kim
peyvend olunca şāḥ-ı ter olur şemer lezīz
3. şöḥbetde baña būselerüñ şun kim olmaya
gülzār içinde şöḥbet-i mey ol kadar lezīz
- nerkislerüñi қо uyusun gül ruḥuñda kim
olur bahār günleri ḥvāb-ı seḥer lezīz
5. gül yaprağı-durur şekerīn leblerüñ velī
ḥurşīd-i ḥüsn-ile olur ol gül-şeker lezīz
- gam acısı **necātiye** ḥōş oldu şöyle kim
gelmez mezāka şehd ü şeker ol kadar lezīz

-
- 4 Ölüm gününde ıztrabını dünyaya değışmem, zira misafire yolluk tatlı gelir.
5 Iztırap veren eziyetine gönlümüz öylesine alıştı ki, damağımıza şeker ve bal o kadar tatlı gelmez.
6 Ey Necāti, şiirinin sonunu daha da tatlandır, zira yemeğın sonunda taze helva iyi gider.
148. **14a. (14. p). ve lehü kezā.**
Necāti Beg: *Dīvān: G. 54.*
1 Ey yiğit, geçimli bir dostla yola gitmenin keyiflendirdiğı gibi, bana aşk ile ölmek de tatlı geldi.
2 Boynuna kolumu dolayıp dudağıını emdiğimin sebebi, taze dalda yetişen meyvenin (daha) tatlı olmasıdır.
3 Gül bahçesindeki şarap sohbetinin bile o kadar tatlı olmadığı öpücüklerini sohbette bana sun.
4 Bahar günlerinde sabah uykusu tatlı olur, bırak gül yüzünde nergis (gözlerin) uyusun.
5 Sevgili, şeker dudakların gül yaprağıdır; güzellik güneşiyle o gül yaprakları tatlı gülbeşeker olur.
6 Gam acısı Necāti'ye öylesine güzeldir ki, bal ve şeker damağına o kadar tatlı gelmez.

149.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. vaşf-ı lebûñle şî'rüm olur ser-be-ser lezîz
kim âbı kıand-i nâb-ı mükerrer éder lezîz
kıaddüñ mişâli var mı-durur bir nihâl kim
şeftâlû-yı lebûñ gibi vèrür semer lezîz
3. şîrîn degül mi şüh gözün la'lûñ-ile kim
bâdâmı kıanda ise éder kıand-i ter lezîz
ehl-i niyâza nâzuñı az étme luţf kııl
kim nâz-ı nâzenîn olur éy şiveger lezîz
5. şîrîn lebûñe ben néce cân vérmeyem k'olur
cân-ı 'azîz kışıye éy sîm-ber lezîz
yaşum görüp yüzüme néce bakmaya kıabîb
'âlemde kıadr-ile kıod olur sîm ü zer lezîz
7. zülfüm gibi dehân-ı beyânın uzatma kim
resmî kıaber bilürsin olur muhtaşar lezîz

150.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. seng-i belâ başuma gelür éy püser lezîz
senden baña ne gelse gelür ser-be-ser lezîz
senden ne gelse kıatlu gelür kıaste cânuma
peykânuñ oldu néteki kıurmâ-yı ter lezîz

149. 14a. (14. p). nazîre-i burusalı resmî çelebi.

- 1 İki kez kaynatılmış saf şekerin suyu tatlandırdığı gibi, dudağını anarak şiirim de baştan başa güzelleşti.
- 2 Dudağının şeftalisi/öpüşü gibi lezzetli meyve veren, boyuna benzeyen başka bir fidan var mıdır?
- 3 Bademi taze şekerin tatlandırdığı gibi, cilveli gözlerin de dudakların ile güzelleşiyor.
- 4 Ey işveli güzel, cilvelilerin nazı tatlı olur, sen de lutfet de niyaz ehline nazını azaltma.
- 5 Ey gümüş göğüslü, aziz can kışıye tatlı gelir; ben senin tatlı dudağına nasıl can vermeyim ki.
- 6 Dünyada altın ve gümüşün miktarınca saadet varken, o sevgili gözyaşımı gördüğü halde yüzüme nasıl bakmaz.
- 7 Resmî, anlattıklarını saçım gibi uzatma, zira bilirsin ki sözün kıasası makbuldür.

150. 14a. (14. p). nazîre-i uşulî.

Uşulî: *Dîvân*: G. 16.

- 1 Ey yiğit, bela taşı başıma hoş gelir, (zaten) senden bana ne gelirse gelsin baştan başa zevktir.
- 2 Senden ne gelirse (gelsin) hasta canım için zevktir, nitekim okunun ucu tatlı bir taze hurmadır.

3. dīdāruña neẓāredür ey cān ğıdā-yı rūḥ
görmez na‘īm lezzetin ehl-i nazar leẓīz
‘ışk odı mı gönülde ya āb-ı ḥayāt mı
k’āb-ı beḳādan oldı dile her şerer leẓīz
5. ‘ışkuñ na‘īmi lezzetin almaz uşūliyā
görünmeyince ‘āşığa ḥūn-ı ciğer leẓīz

151.

Mef‘ülü fā‘ilätü mefā‘ilü fā‘ilün
Muzāri‘ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. mey-gün lebün katında degüldür şeker leẓīz
olmaz müdām bāde ile mu‘teber leẓīz
şükker lebüñi şun baña kāfir rakībi қо
zāhir meşel ki mü‘min olanlar sever leẓīz
3. bu rüy-ı zerd ü eşk-ile faḥr eylesem n’ola
ey ḥvāce şāḥibine olur sīm ü zer leẓīz
nazm-ı selef sözine ḥalef olduğum bu kim
merġüb olur yemek şoñına ey püser leẓīz
5. ḥüsnuñ güninde ırma gözümde ruḥ u lebün
k’olur güneşde şişe ile gül-şeker leẓīz
şordı sinānī bāğ-ı iremde yeriyle yok
şeftālū-yı lebün gibi ḥurmā-yı ter leẓīz

-
- 3 Ey can, ruhun gıdası yüzüne bakmaktır, nazar ehli cennetin nimetlerinden tat almaz.
4 Aşk ateşi mi yoksa âb-ı hayat mı gönülde (daha hoştur dersin), gönle her kıvılcım ölümsüzlük suyundan tatlı gelir.
5 Ey Usûlî, âşığa ciğer kanı lezzetli görünmedikçe o, aşk cennetinin tadını alamaz.
151. 14a. (14. p). nazîre-i sinānî.
1 Şarap renkli dudacağının yanında şekerin tadı yoktur, çünkü hiçbir zaman şarapla tatlı bir arada gitmez.
2 Kafir rakibi bırak, şeker dudacağını bana sun; meşhur meseldir, mü’min tatlıyı sever.
3 Ey tüccar, bu sararan yüzüm ve gözyaşımınla övünsem ne çıkar, altın ve gümüş sahibine hoş gelir.
4 Ey yiğit, yemeğin sonunda tatlının arzulanması gibi, eski şâirlerin sözlerinin halefi de ben oldum.
5 (Sevgili), güzelliğinin güneşinde yanak ve dudacağını gözümde ayırma, zira gülbeşer güneşin altında cam şişe içinde yapılır.
6 Sinânî sordu/emdi ve dudacağının şeftalisi/öpücüsü gibi lezzetli bir taze hurmanın cennet bağında olmadığını (öğrendi).

152.

Mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün
Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. 'uŝŝākuñ istemez daħı ħalvā-yı ter lezīz
la'lüñ nebātı anlara ħalvā yeter lezīz
acı acı cefālaruñı tatlu görürem
senden ne gelse baña gelür ey püser lezīz
3. la'lüñ katında gevhere meyl eylemez gönül
sükker yanında hıç ola mı bir ħacer lezīz
hecrüñ refīķ olalı gidem gibi dünyeden
zecz-ile evde olmadan olur sefer lezīz
5. cānın sūrūrī vërmez idi saña ey ŝanem
cānından özge olmaya dek aña ger lezīz

153.

Mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün
Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. sīb-i zekañla ola lebüñ birle ter lezīz
ŝeftālū-yı behiŝ olmaz ol kadar lezīz
naħl-i felek getürmeye ħurmā gibi lebüñ
tübā daħı bitürmeye böyle semer lezīz
3. ŝirīñ lebüñi isteyü ħulķuma geldi cān
ol telħ-kāma ŝunsañ olur mīveler lezīz

152. 14a. (14. p). nazīre-i sūrūrī çebebi.

Sūrūrī: *Dīvān*: G. 76.

- 1 (Sevgili), dudağının saf şekeri/öpücükleri onlara helva lezzetini verdiğiinden, âşıkların taze helvanın tadını artık aramazlar.
- 2 Ey yiğit, en acı zulümlerini (bile) tatlı görürüm, senden ne gelirse benim için hoştur.
- 3 Gönül, dudağının huzurunda mücevhere dönüp bakmaz, zaten şekerin yanında bir taşın hiç lezzeti mi olur?
yanında: *Dīvān*; lebüñde: CN.
- 4 Ayrılığın yoldaş olur olmaz dünyadan gideyim, gitmek evde çaresiz kalmaktan iyidir.
- 5 Ey put gibi güzel, eğer ona canından başka lezzetli bir şey olmasaydı, Sūrūrī sana canını vermezdi.

153. 14a. (14. p). nazīre-i helākī.

Helākī: *Dīvān*: G. 29.

- 1 Dudağınla beraber çenenin taze, tatlı elması öyle lezzetlidir ki, cennetteki şeftali o kadar leziz olamaz.
- 2 Dünyanın fidanı (bir araya gelse) dudağın gibi bir tadı ortaya koyamaz, Tuba ağacı bile böylesine lezzetli bir meyve veremez.
felek: *Dīvān*; ħadüñ: CN.
- 3 Tatlı dudağın arayarak can boğazıma dayandı, o dertliye leziz meyveler sunsan yeridir.

ey nüş-leb ne kân-ı melâhat-durur lebün
her söz ki dese şehd ü şekerden çıkar lezîz

5. şîrinliği lebünden alursa ‘aceb mi hâl
kevşer şuyıyla bitse olurmuş biber lezîz
- bâğ-ı ruhuñda hatt u lebündür gıdâ-yı rûh
k’olur cihân içinde kamu berg ü ber lezîz
7. vaşf et **helâkî** zülf ü lebin ol perî-ruhuñ
dilden düşürme anları ger telh eger lezîz

154.

Mef’ulü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

Muzâri’ --+/-+++/+---+/-+-

1. devr-i ruhuñda olsa n’ola la’l-i ter lezîz
olur güneşde tırmağ-ıla gül-şeker lezîz
- kanlu yaşımı göz kapağında çeker gönül
acı şarabı şevk-i lebünle içer lezîz
3. eşkiyle rüy-ı zerdi vürür ‘âşıkuna hazz
dünyâ-perest olana olur sîm ü zer lezîz
- bir cām şundı cānuma ‘ışkuñ harîfi kim
dünyâda görmedüm dahı ben ol kadar lezîz
5. ‘unnâb-ı la’lüne çü düşe biñ şafâ vürür
turvanda erişince olur mîveler lezîz

4 Ey tatlı dudaklı, dudağın öylesine bir şirinlik kaynağıdır ki, ondan hangi söz çıksa şeker ve baldan daha lezizdir.

5 Kevser suyuyla yetişen karabiber lezzetli olurmuş, benin de dudağından tatlılık alsın buna şaşılmaz.

6 Yanağının bahçesinde ayva tüylerin ve dudakların ruhun gıdasıdır, zira dünyada da bütün yaprak ve meyveler/sermaye ve mallar güzel gelir.

7 Helâkî, o perinin saç ve dudağını anlat, acı da olsa tatlı da olsa onları dilinden düşürme!

154. 14b. (15. p). nazîre. [kemâl paşa-zâde].

Kemâl Paşa-zâde: *Dîvân*: G. 46.

1 Gülbeşekerin güneşte durmakla lezzetlendiği gibi, ıslak dudağın da yanağının devrinde tatlılık şaşılmaz.

2 Gönül, kanlı gözyaşımı göz kapağında çeker, acı şarabı dudağının arzusıyla zevkle içir.

3 Dünyaya tapana altın ve gümüşün hoş geldiği gibi, gözyaşıyla sarı benzi de âşığını mutlu eder.

4 Aşkın içki arkadaşı canıma öyle bir kadeh sundu ki, ben dünyada o kadar tatlı bir (şey) görmedim.

5 Yeni olgulaştığında meyvelerin leziz olduğu gibi, dudağının hünnabı ortaya çıkınca da binlerce zevk verir.

155.

Mef' ulü fā' ilätü mefā' ilü fā' ilün

Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. bāğ-ı cihānda gerçi olur mīveler lezīz
olmaz velī lebūñ gibi ħurmā-yı ter lezīz
şīrīn lebūñe şehd ü şeker kında öyküne
k'olmaz na'im-i ħuld dağı ol kıadar lezīz
3. ħayrān olur lebūñde ħubār-ı ħaţuñ gören
esrār sükker-ile olur ey püser lezīz
ţūţī-i ţab'um etse n'ola sükkerīn kelām
vaşf-ı lebūñde eyleyicek nükteler lezīz
5. **nazmīye** zıkr-i la'l ü ruĥuñdur şafā veren
olur efendi kıanda ise gül-şeker lezīz

156.

Mef' ulü fā' ilätü mefā' ilü fā' ilün

Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. bāğ-ı cihānda gerçi olur mīveler lezīz
la'lüñe beñzer olmaya ey sīm-ber lezīz
zehr-i firākı def'ine şun cāmı sākīyā
gelmez dimāğ-ı cān u dile bu kıadar lezīz
3. şīrīn lebūñden özgeye meyl eylemez gönül
'adet budur ki mü'min olanlar sever lezīz

155. 14b. (15. p). **nazīre-i nazmī.**

Edirneli Nazmī: *Dīvān*: G. 1479.

- 1 Sevgili, her ne kıadar dūnya bahçesinde meyveler lezzetli olsa da, dudağının tadında taze hurma yoktur.
- 2 Sonsuz cennet bile onun kıadar tatlı değılken, şirin dudağına şeker ve bal nasıl özenebilirler!
- 3 Ey yiğit, esrar şekerle beraber lezzetlidir, dudağında ayva tüylerinin tozunu gören de kendini kaybeder.
- 4 Yaratılışının papağanı dudağını anlatırken zarif, şeker gibi tatlı sözlerle konuşsa buna şaşılmaz.
- 5 Nazmī'ye zevk veren dudağını ve yanağını anmaktır; sultanım, nerede gülbeşeker varsa (orada) lezzet olur.

156. 14b. (15. p). **nazīre-i sebzī.**

Sebzī: *Dīvān*: G. 90.

- 1 Ey gümüş göğüslü sevgili, cihan bağında her ne kıadar meyveler leziz olsa da tatlılıkta senin dudağının benzeri yoktur.
- 2 Ey saki, ayrılık zehrini savmak için kadehi sun, can ve gönül damağına (hiçbir şey) bu kıadar tatlı gelmez.
- 3 Gönül tatlı dudağından başkasına yönelmez, adet budur, mü'min tatlıyı sever.

nerkis gözini açmadın uyhudan ey gönül
olur çimende yâr-ıla seyr-i seher lezîz

5. cān u dilüni eyle revān haṭṭı şevkine
olur bahār günleri **sebzi** sefer lezîz

157.

Mef'ülü fā'ilatü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' ---+/-+---/+---+/-+---

1. buseñ zer ehline degül ey sîm-ber lezîz
safrası ğālib olana gelmez şeker lezîz
yarın sarılmadan baña bir buse yæg bugün
geç yetişen yemekden olur mā-ħazar lezîz
3. bî-ma'rifet olan kaçan zevk éde şî'rümi
ehl-i hüner gerek kişi k'ola hüner lezîz
şîrîn kelām dadını sükkerde bulmadum
dünyāda var mıdur 'acabā ol kadar lezîz
5. zevk étdürür mi cāhile **selmān** ğazellerüñ
şarrāfı olana görünür çün güher lezîz

158.

Mef'ülü fā'ilatü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' ---+/-+---/+---+/-+---

1. gerçi 'ālem içinde olupdur şeker lezîz
ammā lebüñ gibi degül ey püser lezîz
olmaz behişt mīvelerinden biri bedel
vaşluñ na'îmi bitüre ħurmā-yı ter lezîz

4 Ey gönül, seher vakti daha nergis gözünü uykudan açmadan çimenlikte sevgiliyle yürüyüş çok güzel olur.

5 Sevgilinin ayva tüylerinin aşkına can ve gönlünü ver; ey Sebzi, bahar günleri yolculuk güzel olur.

157. 14b. (15. p). [selmān].

1 Ey gümüş bedenli, öpücüğün altın sahiplerine lezzet vermez, safrası çok olana şeker tatlı gelmez.

2 Yarın sarılmaktansa bugün öpmek benim için daha iyidir, geç yetişen yemektense hazırda ne varsa daha tatlıdır.

3 Cahil olan şiiirimden ne zaman lezzet almış ki, sanatın inceliğinden tat alması için kişinin zevk sahibi olması gerekir.

4 Tatlı sözünün tadını şekerde bulamadım, acaba onun gibi lezzetlisi dünyada var mıdır?

5 Selmān, gazellerin cahile zevk vermez, kişinin mücevherden lezzet alması için altının kıymetini bilmesi gerekir.

158. 14b. (15. p). [muḥibbî].

1 Ey yiğit, gerçi dünyada şeker lezizdir ama dudağın kadar tatlı değildir.

2 Kavuşmanın nimetinin bitirdiği taze hurmadaki lezzetin yerini cennet meyvelerinden bir tanesi bile tutamaz.

3. kim dikdi bāğ-ı sīneye ‘ışkuñ nihālını
derd ü belādan özge ummasun şemer lezīz
cevr ü cefāñı ‘āşıkā az étme luţf kıl
olmaz cihānda ehl-i dile bu kadar lezīz
5. vaşf-ı lebini étme muţavvel kıl ihtişār
sözde **muhibbî** çünkü olur muhtaşar lezīz

159.

Mef’ulü fā’ilätü mefā’ilü fā’ilün
Muzāri’ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. cennetde gerçi kim çoğ olur mīveler lezīz
ammā lebüñ yanında degül ol kadar lezīz
kandüñ hemān ağızlığıdur yoḥsa ḥusrevā
şīrīn lebüñ nazīri kanı ser-be-ser lezīz
3. ‘uşşāka la’l-i dilber ü ḥalvāyı şōfiye
zevk ehl-i meyl éder meye bengi sever lezīz
meclisde nuqlümüz leb-i sükker-feşān iken
cennet ta‘āmın añmañ olur mā-ḥazar lezīz
5. vaşf-ı lebine **nazmî** şurü‘ eylesem n’ola
mānend-i ney-şeker kalemüm ser-be-ser lezīz

-
- 3 Göğsün bahçesine kim aşk fidanını dikerse, dert ve beladan başka lezzetli meyve beklemesin.
- 4 (Sevgilim), iyilik yap da eziyet ve sıkıntını âşıktan esirgeme, gönül ehline dünyada bu kadar tatlı bir şey yoktur.
- 5 Muhibbî, (sevgilinin) dudağını anlatmayı uzatma, kısa tut; çünkü sözün kısası makbuldür.
159. **14b. (15. p). nazmî.**
- 1 Gerçi cennette lezzetli meyveler çoktur ama dudağının yanında o kadar da tatlı değillerdir.
- 2 Ey padişah, şeker kamışı (onu anlatmada) ancak başlangıç (olabilir), yoksa baştan başa tatlı dudağının lezzetinin bir benzeri daha yoktur!
- 3 Âşıklara dilber dudağı, sofuya helva (ver); zevk sahipleri şaraba meyleder, esrarın tadını sever.
- 4 Mecliste şarabımız şeker saçan dudak iken cennet nimetlerini anmayız, hazırda olan lezizdir.
- 5 Nazmî, şeker kamışına benzeyen kalemim baştan başa lezzetken, (sevgilinin) dudağını anlatmağa başlasam şaşılmaz.

160.

Mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. la'lüñ-durur cihānda olursa şeker lezîz
luḫfuñ-durur çıķarsa şadefden dürer lezîz
yāküt işidürüz düzilürmiş nebātdan
ammā ki dēseñ olur mı ki la'lüñ kaçadar lezîz
3. servüñ esîri oldı bēlin bağlayup kemer
şîrînler içre olsa n'ola ney-şeker lezîz
medḫ-i ruḫuñ sözüme ḫalāvet vērür şehā
terbiyyetiyle mihrüñ olur gül-şeker lezîz
5. ol diş mi dür mi yāḫod ḫurde-i nebāt
yā silk-i dürr-i nazm-ı **şabâyî** mi ter lezîz

161.

Mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. mihr-i ruḫuñla ölmek olur ey kamer lezîz
zîrā bahār günleri olur sefer lezîz
riḫlet deminde ḫvān-ı ḡamuñdur ḡidā-yı rūḫ
zîrā olur müsāfire zād-ı sefer lezîz
3. cān vērmeķ isterem reh-i kūyuñda ḫaddüñe
olur ḫarîḫ-i ka'bede ḫvāb-ı seḫer lezîz
öpseñ dehān-ı sākîyi la'l-i lebin şunar
zîrā kaçadeḫ şoñına olur nuḫl-i ter lezîz

160. 14b. (15. p). şabâyî.

Şabâyî: *Dîvân*: G. 21.

- 1 Dünyada şekerin lezzeti varsa senin dudağından, sedefden saf inci çıkarsa senin cömertiğindedir.
- 2 Saf şekerden yakut hazırlandığını duyarız, ama dudağın kadar lezzetli olur mu dersin?
- 3 Şeker kamışı beline kemer bağlayıp selvi boyunun esiri oldu, tatlılar arasında (en) tatlısı olsa şaşılmaz.
- 4 Sultanım, güneşte terbiye etmekle gülbeşekerin lezzetlendiği gibi yanağını anlatmak da sözlerimi tatlandırıyor.
- 5 O diş mi, inci mi, nebat şekeri mi, yahut Sabâyî'nin şiiirinin inci dizisi mi daha taze ve tatlıdır?

161. 14b. (15. p). [şabūḫî].

- 1 Ey ay gibi güzel, yanağının güneşiyle ölmek tatlıdır, zira bahar günleri yolculuğa çıkmak güzel olur.
- 2 Sefer anında ruhun gıdası kederinin sofrasıdır, zira misafire yol azığı tatlı gelir.
- 3 Kâbe yolunda sabah uykusunun tatlı geldiği gibi, yanağın için de mahallenin yolunda canımı vermek isterim.
- 4 Sakinin ağzını öpsen dudağının şarabını sunar, zira taze şarap tadı kadehin sonunda olur.

5. bezm içre sâkî 'âşıka şeftâlûlar şunar
olur **şabûhî** meclis-i meyde şemer lezîz

162.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. cân mezâkına dehānuñ şehd ü sükkerden lezîz
büseñüñ bir kerresi kıand-i mükerrerden lezîz
tatlıdur şîrîn dehānuñ şerbeti cüllābdan
leblerüñ senbusesi pālūde-i terden lezîz
3. yāruñ ağızı yārına lezzetde olurdu şebîh
fi'l-meşel bir nesne olsa āb-ı kevşerden lezîz
hecr-i yāra mübtelā olan cefā-keş 'âşıka
nesne yok hergiz cihānda cevr-i dilberden lezîz
5. şöyle **ışhākı** tehî görme tena'um ehlidür
şî'ri var görsen gıdāyı rūḥ-perverden lezîz

163.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. bir ğazel dēdüm lebüñ vaşfında sükkerden lezîz
hey ne sükker belki cānā āb-ı kevşerden lezîz
kıanda dērseñ acı acı dilleri baña gelür
süre-i kevşer ḫākı kıand-i mükerrerden lezîz

5 Sabûhî, içki meclisinde meyvenin lezzetli olduğu gibi, saki de mecliste âşığa şeftaliler/öpücükler sunar.

162. 15a. (15. p). **baḥr-i dīġer ve nev'-i āḫar ez-ān işhāk çelebi.**

Üsküblü İşhāk Çelebi: *Dīvān*: G. 27.

1 Can damağına ağızın bal ve şekerden daha lezzetli gelir, bir kere öpmen saf şekerden daha tatlıdır.

2 Tatlı ağızının içkisi bal şerbetinden, dudaklarının senbuse tatlısı/öpücüğü taze pelteden daha lezzetlidir.

3 Mesela Kevser suyundan daha tatlı bir şey olsaydı, lezzet bakımından sevgilinin ağızının suyuna benzerdi.

4 Sevgilinin ayrılığına tutulmuş cefakar âşığa, dünyada sevgilinin eziyetinden daha tatlı bir şey yoktur.

5 İşhāk'ı şu yolda boş görme, bolluk içindedir; şiirini bir görsen, ruha ferahlık veren gıdadan daha lezzetlidir.

163. 15a. (15. p). **naẓîre-i zātî.**

Zātî: *Dīvān C. I*: G. 134.

1 Ey can, senin dudağına anlatan şekerden daha tatlı, hey ne şekeri, belki Kevser suyundan daha tatlı bir gazel söyledim.

2 Nerede acı acı konuşsan Kevser suresinin hakkı için bana saf şekerden daha tatlı gelir.

3. tatlu tatlu n'ola vaşf êtsem mükerrer anı ben
kandadur 'ālemde būs-ı la'l-i dilberden lezîz
sögdüğünce sen baña gāyet ferahdan ağlaram
ter düşem şanma gelür ol mīve-i terden lezîz
5. vaşf-ı dendān-ı nigārı şöyle cevher eyledün
zātiyā dünyāda nazm olmaz o cevherden lezîz

164.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. leblerüñ ey hür cāna āb-ı kevşerden lezîz
acı acı dillerüñ pālūde-i terden lezîz
āb-ı hayvān var iken la'lüne meyl eder gönül
nesne gelmez tūtiye pes şehd ü sükkerden lezîz
3. ruđlaruñla leblerüñ vaşfında eş'arum benüm
dōstum bīmār-ı 'ışka āb-ı kevşerden lezîz
sögdüğünce ben du'ā êtdüğüm için sen gerü
sögsen ey dilber baña kand-i mükerrerden lezîz
5. fazliyā var mı cihānda bāğ-ı 'ışk içre 'aceb
büse-i la'l-i leb-i cān-bağş-ı dilberden lezîz

-
- 3 Dünyada daha lezzetlisi olmayan dilber dudağının öpüşünü durmadan tatlı tatlı anlatsam şaşılmaz.
- 4 Sen bana hakaret ettikçe küstüğümü sanma, (kötü sözlerin) taze meyveden tatlı gelir, mutluluğumun çokluğundan ağlarım.
- 5 Ey Zâtî, sevgilinin dişlerinin vasıflarını öyle mücevher eyledin ki, dünyada o cevherden daha güzel şiir olmaz.
164. **15a. (15. p). nazîre-i fazlî.**
Kara Fazlî: *Dîvân: G. 56.*
- 1 Ey huri, dudakların canıma Kevser suyundan daha tatlı gelir, acı acı sözlerin taze pelteden daha lezzetlidir.
- 2 Papağana bal ve şekerden daha tatlı bir şey olmadığı gibi, gönül de âb-ı hayat varken dudağına meyleder.
- 3 Sevgilim, yanakların ve dudaklarının vasıflarını anlattığım şiirlerim, aşk hastasına Kevser suyundan daha tatlı gelir.
- 4 Ey sevgili, hakaret ettiğinde ben dua ettiğim için senin tekrar hakaret etmen, bana saf şekerden daha tatlı gelir.
- 5 Ey Fazlî, aşk bahçesinin içinde sevgilinin can bağışlayan kırmızı dudağının öpücüğünden daha tatlısı dünyada var mıdır?

165.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ey gönül kanı gülâc-ı la'l-i dilberden lezîz
lezzeti hōd sükker-i pālūde-i terden lezîz
sensüzin mey şöbete baña haram olsun müdām
zehr-i hecrüñle şararmak hamr-ı hamrādan lezîz
3. tūtî-i şîrîn-sühānlar gerçi tatlı söyleşir
olmaz ey şeh-bāz-ı dil güftār-ı dilberden lezîz
şorma sükker kamışın şor ney-şeker kâmetleri
var mıdır 'ālemde hiç bir nesne anlardan lezîz
5. kând-i la'lin şundı ağızuma şoñında oldu kând
kând-i la'l-i **enverî** kând-i mükerrerden lezîz

166.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. gerçi çok dēler cihānda şehd ü sükkerden lezîz
bir kez öpmek la'l-i yāri dağı anlardan lezîz
şimdi bildüm büse-i la'l-i nigāruñ lezzetin
hey ne şehd ü hey ne sükker āb-ı kevşerden lezîz
3. leblerin ağızuma vērde derd-i hecre em dēyü
şordum anı sükkerî pālūde-i terden lezîz

165. 15a. (15. p). nazîre-i enverî.

Mürekkepci Enverî: *Dîvān*: G. 34.

- 1 Ey gönül, sevgilinin lezzeti taze peltenin şekerinden daha fazla olan dudağın güllacı(ndan daha) tatlısı hani nerede?
- 2 Sensiz içki sohbeti bana hep haram olsun; ayrılığının zehriyle sararmak kırmızı şaraptan daha tatlıdır.
- 3 Ey gönül akdoğanı, tatlı dilli papağanlar gerçi tatlı söyleşirler (ama) sevgilinin konuşmasından daha tatlı olamazlar.
- 4 Şeker kamışını sorma/emme, şeker kamışı boyluları sor/em; dünyada onlardan lezzetlisi yoktur.
- 5 Şeker (gibi tatlı sevgili) dudağının tadını sonunda ağızıma sundu, Enverî'nin dudağının şekeri saf şekerden daha tatlı oldu.

166. 15a. (15. p). nazîre-i nuṭṭî.

- 1 Her ne kadar dünyada bal ve şekerden çok leziz diye bahsetseler de, sevgilinin dudağını bir kere öpmek hepsinden daha tatlıdır.
- 2 Sevgilinin dudağının öpüşünün tadını şimdi bildim; hey ne şekeri, ne balı, Kevser suyundan bile daha tatlı!
- 3 Ayrılık derdinde ilaç/em diye dudaklarını ağızıma verdi; onu sordum/emdim, şekerli taze pelteden daha tatlıdır.

bir tütanlar kevşer-ile ağzı dadın bulmasun
var déyenler yoğ olalar la'l-i dilberden lezîz

5. her ne dem şîrînlîk êtseñ **nuṭḳiyâ** acı gelür
hübolar olmaz cihânda sîm-ile zerden lezîz

167.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. husrevâ şîrîn lebûñdür şehd ü sükkerden lezîz
ḳanda var 'âlemde ol ḳand-i mükerrerden lezîz
hâşelillâh kim gele tatlu dilûñden acı söz
her ne söz kim söyleseñ pâlûde-i terden lezîz
3. âb-ı hayvân kim cihân bezminde cân vërür geçer
olmaya la'l-i lebûñ devrinde sâğardan lezîz
cân-ı şîrîn zevḳ alursa sözlerûñden tañ mîdur
ḳanda buldı şerbeti güftâr-ı dilberden lezîz
5. leblerûñ vaşfında **şâfî** sözi ey hûr-ı behişt
ni'met-i vaşluñ ḳaḳı'çün âb-ı kevşerden lezîz

168.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. nesne yoḳdur gerçi kim ḳalvâ-yı sükkerden lezîz
olmaz ol ammâ ki bûs-ı la'l-i dilberden lezîz

-
- 4 Sevgilinin dudağını Kevser suyuyla bir tütanların ağızlarının tadı kaçsın, ondan daha tatlısı var diyenler yok olsun!
- 5 Ey Nutkî, ne zaman şirinlik etsen (onlara) acı gelir, güzeller bu dünyada altın ve gümüşten başka bir şeyden tat almazlar.
167. **15a. (15. p). nazîre-i şâfî.**
Şâfî: *Dîvân*: G. 30.
- 1 Sultanım, şeker ve baldan daha leziz olan tatlı dudağındır; dünyada o saf şekerden daha lezzetlisi yoktur.
- 2 Haşa, dilinden acı söz gelmez; sen ne söylersen söyle taze pelteden daha tatlıdır.
- 3 Âb-ı hayat, dünya meclisinde bir can verir geçer; (fakat) senin dudağının şarabı devrinde kadehten tatlısı yoktur.
- 4 Tatlı can senin sözlerinden zevk alsa şaşılmaz, sevgilinin sözlerinden daha lezzetli bir şerbet nerededir?
- 5 Ey cennet güzeli, Sâfî'nin senin dudakların hakkındaki sözü, sana kavuşmanın nimeti hakkı için Kevser suyundan (daha) tatlıdır.
168. **15a. (15. p). nazîre-i nazmî.**
Edirneli Nazmî: *Dîvân*: G. 1458.
- 1 Şeker helvasından daha leziz bir şey yoktur ama o bile sevgilinin dudağının öpüşünden daha tatlı değildir.

- cennet-i vaşlinda ol hūrī-veşüñ haqqā gelür
‘aşıka la^l-i şarābı āb-ı kevserden lezīz
3. lebleri halvāsı ol şīrīn-dehānuñ haq bu kim
sükkerī senbūsedden pālūde-i terden lezīz
- sīm ü zerle kuçsa her yāruñ bēlin n’ola kemer
nesne yoq dilber qatında sīm ü zerden lezīz
5. ser-be-ser gördüm cihān lezzetlerini **nazmiyā**
görmedüm ammā leb-i şīrīn-i dilberden lezīz

169.

Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Müctes +-+-/+ +---/+ +---/+ +--

1. riyāz-ı hūsnde olmuş o la^l-i nāb lezīz
cihān içinde bilürsin olur şarāb lezīz
- dem-i vişalde hōşdur yüzüñ görüp ölmek
bahār günleri olur seherde h^vāb lezīz
3. cefā-yı yār-ıla mu‘tād olıncadur müşkil
‘azāb ‘azb olur āhīr gelür ‘itāb lezīz
- ne deñlü şerbet-ile yaraşursa her ni‘met
şarāb-ı telh-ıla olur begüm kebāb lezīz
5. gāzellerüñde lebi vaşfın eyle ey **bākī**
şekerle olsa bilürsin olur hōş-āb lezīz

2 Doğrusu kavuşmanın cennetinde o huri gibi güzelin dudağının şarabı, âşığa Kevser suyundan (daha) tatlıdır.

3 Doğrusu o tatlı ağızlığının dudaklarının helvası, şekerli senbuseden taze pelteden daha tatlıdır.

4 Kemer, altın ve gümüşle her güzelin belini sarsa şaşılmaz, sevgili yanında altın ve gümüşten güzel bir şey yok!

5 Ey Nazmî, baştan başa dünya lezzetlerini gördüm ama, sevgilinin tatlı dudağından (daha) tatlısını görmedim.

169. 15a. (15. p). nazîre-i bākī efendi.

Bākī: *Dîvân*: G. 45.

- 1 O saf şarap güzellik bahçelerinde tatlanmış; bilirsin, dünya içinde şarap lezzetli olur.
- 2 Bahar günleri seher vaktinde uykunun tatlı geldiği gibi, kavuşma anında da yüzünü görüp ölmek hoştur.
- 3 Zorluk, sevgilinin cefasına alışmaya kadardır, sonunda azap hoş gider, zulüm tat verir.
- 4 Beyim, her nimet şerbet ile gitse de kebap acı şarap ile lezzetlidir.
- 5 Ey Bâkî, gazellerinde onun dudağını anlat, bilirsin, hoşaf şekerle olursa lezzetlidir.

170.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. yok şanurdum 'ālem içre cān-ile serden lezīz
hey neler varmış cihānda daḥı anlardan lezīz
lezzetin işbu cihānuñ şimdi bildük ḥāşılı
yoğ imiş rüy-ı zemīnde vaşl-ı dilberden lezīz
3. 'aşıkā baş ağrıdup 'arz etme nāşih cenneti
leblerin şordum dēdiler āb-ı kevşerden lezīz
leblerüñ sögdükçe cānā ağızuma sükker yağar
şöyle şīrīn loğmadur pālūde-i terden lezīz
5. şimdi bir şīrīn-keḷāma mübtelādur **mihri** kim
şöyle şīrīndür lebi ḳand-i mükerrerden lezīz

171.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. çeşme-i la'lūñ niğārā āb-ı kevşerden lezīz
şehd-i güftāruñ şehā ḳand-i mükerrerden lezīz
zülfi-i miskīnūñ ḳoḥusı büy-ı 'anberden laṭif
la'l-i şīrīnūñ şarāb-ı rūḥ-perverden lezīz
3. ne ola künc-i belāda telḥ-i hicrāndan beter
yā ne var şaḥn-ı şafāda vaşl-ı dilberden lezīz

170. 15b. (16. p). **naẓīre-i mihri ḥātun.**

Mihri Ḥātūn: *Dīvān*: G. 18.

1. Âlem içinde can ve baştan daha tatlısı yok zannedirdim; hey, dünyada onlardan daha leziz neler varmış!
2. İşte bu dünyanın tadını şimdi bildik, velhasıl yeryüzünde sevgiliye kavuşmaktan tatlısı yokmuş.
3. Nasihatçı, cennetten bahsedip âşığın başını ağrıtmaya, (sevgilinin) dudaklarını sordum/öptüm, Kevser suyundan daha tatlı dediler.
4. Ey can, dudakların hakaret ettikçe ağızıma şeker yağar, öyle tatlı bir lokmadır ki taze pelteden daha lezizdir.
5. Şimdi Mihri, dudakları saf şekerden daha leziz olan bir tatlı dilliyeye tutulmuştur.

171. 15b. (16. p). **[naşūḥi].**

1. Ey güzel, dudağının pınarı kevser suyundan daha tatlıdır; a sultan, sözlerinin balı saf şekerden daha lezizdir.
2. Misk saçlarının kokusu amber kokusundan daha hoş, tatlı dudağın can besleyen şaraptan daha lezizdir.
3. Bela köşesinde ayrılık acısından daha kötü ne olabilir? Ya huzur meydanında sevgiliye kavuşmaktan daha tatlı ne vardır?

bāğ-ı hüsn içinde gerçi çok biter ter mīveler
yoğdur ammā sen lebi şeftālū-yı terden lezīz

5. leblerüñ vaşfiyla her beyti **naşūhīnūñ** bugün
lafzı halvādan elez ma'nāsı sükkerden lezīz

172.

Fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilūn

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. sākīyā bir nesne yok 'ālemde sāğardan lezīz
bāde-i şāfī olupdur āb-ı kevserden lezīz
kīmyādur ki katı kem-yābdur cām-ı şarāb
ehline olmuş-durur kibrīt-i aḥmerden lezīz
3. ehl-i 'ışka dōstum tiryākdür cām-ı ğamuñ
tatlu tatlu hōş çekerler şehd ü sükkerden lezīz
'arızuñ güldür 'izāruñ berg-i nesrīnden laṭif
leblerüñ müldür dehānuñ piste-i terden lezīz
5. ey ḥasan vaşf-ı lebini kıanda tekrār eyledüñ
kim olupdur her sözüñ kıand-i mükerrerden lezīz

ḥarfi'r-rā'i

173.

Fe'ilātūn (fā'ilātūn) fe'ilātūn fe'ilātūn fe'ilūn (fe'ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. lālenüñ çehresini gül yanağūñ ḥāk eyler
goncanuñ zehresini la'l-i lebüñ çāk eyler

4 Güzellik bahçesinde gerçi çok taze meyve yetişir ama sen dudağı taze şeftaliden daha tatlısı yoktur.

5 Bugün senin dudaklarının vasıflarıyla Nasūhī'nin her beytinin sözü helvadan daha leziz, anlamı da şekerden daha tatlıdır.

172. **15b. (16. p). [ḥasan].**

1 Ey saki, dünyada içki kadehinden daha tatlı bir şey yok; saf şarap Kevser suyundan daha lezizdir.

2 Şarap kadehi, bilenlere toprağı altın yapan simyadan bile daha tatlı gelen, nadir bulunan bir iksirdir.

3 Sevgilim, gam kadehin aşk ehline bal ve şekerden daha leziz gelen, tatlı tatlı içtikleri bir panzehirdir.

4 Yüzün güldür, yanağın yaban gülünün yaprağından daha naziktir, dudakların şaraptır, ağzın da taze fıstıktan (daha) tatlıdır.

5 Ey Hasan, dudağının vasıflarını ne zaman tekrar edersen, her sözün saf şekerden daha tatlı olur.

173. **15b. (16. p). şu'arānuñ kıudemāsından germiyanlı ḥusrev ü şīrīn mü'ellifi şu'arānuñ şeyḫi olan şeyḫī fermāyed.**

Şeyḫī: *Dīvān*: G. 57.

1 Gül yanağın lalenin yüzünü toprak eyler, dudağının kırmızısı da goncanın ödünü patlatır.

- rüşen oldur ki bulunmaz yüzüñ ayına mişâl
hele ‘aql âyinesi bu kadar idrâk eyler
3. saçuñ ef‘isi iñen kılmamağa halkı helâk
hağ lebüñ hoğkasını toptolu tiryâk eyler
- tâ kim ol zevk-ıla bir lahza ferâmüş idevüz
bu cefâyı ki bize gerdiş-i eflâk eyler
5. sâkiyâ **şeyhî**ye ğam rağmına bir cām getir
kim anuñ cür‘ası biñ cānı ferahnâk eyler

174.

Fe‘ilâtün (fā‘ilâtün) fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün (fe‘ilân)

Remel ++---/++---/++---/++-

1. âsitānuñda şu kim kend’özini hâk eyler
yèrini hâzret-i ‘isâ gibi eflâk eyler
- çeşmi dîdāruñ-ile olsa müşerref lâyıq
yolını âb-ı revân gibi şu kim pāk eyler
3. zerrece ağzuñı fehm edemedi pîr-i hîred
‘acabâ kılca miyānuñ néce idrâk eyler
- èy tabîb-i dil ü cān hecrüñe şabr eyleyelüm
şerbet-i vaşluñ anı zehr ise tiryâk eyler
5. **zâtî**yem büseñe cān vèrmege cānlar vèrürem
şanma bir büseye cān vèrmege imsâk eyler

-
- 2 Senin yüzünün ayının emsali olmadığı âşikardır, özellikle aklın aynası bu kadarını anlayabilir.
- 3 Allah, saçının yılanı halkı çok da perişan etmesin diye dudağının hokkasını panzehirle doldürmüş.
- 4 Kavuşmanın zevkiyle belki bir an feleklerin dönüşünün bize ettiği cefayı unuturuz.
- 5 Ey saki, kedere inat olsun diye Şeyhî’ye, bir damlası binlerce canı ferahlatan bir kadeh getir.

174. **15b. (16. p). nazîre-i zâtî.**

Zâtî: Dîvân C. I: G. 392.

- 1 Eşiğinde kendini toprak eden kişi, yerini Hz. İsa gibi gökyüzü kılar.
- 2 Yolunu akarsu gibi temizleyen kimsenin gözü, güzel yüzünle şereflemeye layıktır.
- 3 Zerre misali ağzını anlayamayan/Ağzını zerre kadar anlayamayan akıllı ihtiyar acaba kıl gibi belini nasıl idrak edebilir?
- 4 Ey gönül ve can doktoru, zehir de olsa ayrılığına sabredelim, kavuşmanın şerbeti onun panzehiridir.
- 5 Ben Zâtî’yim, senin busen uğruna can vermeye bile can veririm, benim bir buseye canlar vermekten kaçınacağımı zannetme!

175.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel +-+--/+ +--/+ +--/+ +--

1. kim ki bezmünde sebū-veş özini hāk eyler
hem-demin mihr-i cihān seyrini eflāk eyler

bāğ-ı hasretde koyup bülbül-i şürīdeleri
hem-demini o gül-i nev has ü hāşāk eyler
3. mihr ü meh ola anuñ müşteri 'ālemde
pes ol āyīne-i ruhsārı kim idrāk eyler

dāye-veş bād-ı şabā goncaların gülşende
her seher tāze gül-āb-ile yüzün pāk eyler
5. lebün āşüftesi olalı **hayālī** güzelüm
kanda bir gonca görürse yakasın çāk eyler

176.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel +-+--/+ +--/+ +--/+ +--

1. gül yüzün mihr-i hevāsında özin hāk eyler
gonca ağzuñ hevesinde yakasın çāk eyler

[dil her āyine revān āyinesi rüşen ü pāk]
gösterür tā ki yüzün ayını idrāk eyler
3. gam-ı cān-perverün eyleser ri'āyet cānā
revh edüp rüh-ı revān kalbi ferahnāk eyler

175. 15b. (16. p). nazīre-i hayālī beg.

Hayālī Beg: *Dīvān*: G. 134, s. 189.

- 1 Kim senin meclisinde kendini testi gibi toz toprak ederse, feleklerde dolaşıp dünyayı aydınlatan güneşi dost edinir.
- 2 O gül goncası perişan bülbülleri hasret bahçesinde bırakıp, dostunu çer çöp eyler.
o gül-i nev: *Dīvān*; o gülün bu: CN.
- 3 Onun dünyadaki müşteri ay ve güneş olmalı, pes doğrusu, o yüzün aynasını kim anlayabilir?
- 4 Tan yeli, her sabah gül bahçesinde dadı gibi goncaların yüzünü taze gülsuyu ile temizler.
- 5 Güzelim, Hayālī dudağının tutkunu olduğundan beri, nerede bir gonca görse yakasını yırtar.
güzelüm: *Dīvān*; göre kim: CN.

176. 16a. (29. p). [‘ulvī].

- 1 Gül, yüzünün güzelliği arzusuyla kendini toprak eder; gonca da ağzının isteğiyle yakasını yırtar.
- 2 O yüzünün ayını gösterip idrāk ettirsin diye gönül ve ruh aynası her zaman tertemiz.
(*Pervāne Bey* nazire mecmuasından tamamlanmıştır.)
- 3 Ey sevgili, can bağışlayan derdin rıza gösterirse sonsuz hayat bağışlayıp kalbi ferahlatır.

hem-dem olsam lebüñ-ile oluram ğamzeñe tîr
başa çıķduķda Şacı ādemi bî-bāk eyler

5. zülfi efî olup ‘ulvîye ne hōŐ zehr Şaçar
lebini ğayr-ı muħibb olana tiryāk eyler

177.

Fe‘ilātün (fā‘ilātün) fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün (fe‘ilān)

Remel +-+--/+ +--/+ +--/+ +--

1. her kaçan ‘ıŐkuñ eli Şabr Őonun çāk eyler
gözüm ābıyla hevāñ odı beni hāk eyler
dil uzatmağa lebüñden dehenüñ midħatine
ğonca ağzını gül-āb-ile seħer pāk eyler
3. ruħ-ı gülgünuna ol ğusrev-i Şîrîn-lebi gör
zülfi Őebdîzini cān aşmağa fitrāk eyler
Őunmağa zehr-i ğamuñ nîŐini nûş eyleyene
dehenüñ ğokķa-i la‘lin Őolu tiryāk eyler
5. reng-i rüyı ile gözüm yaşına ğülŐen n’ola kim
zer ü Őîmüñ naźarı cānı ferahñāk eyler
cem olup bülbül-i Şürîde ruħuñ güllerine
ķanda bir ğonca görürse yaķasın çāk eyler

-
- 4 Senin dudağınla yoldaş olursam bakışlarının da oku olurum, onun Şacı kibirlendiği zaman insanı korkusuz eder.
- 5 Onun Şacı yılan olup Ulvî'ye ne ğüzel zehirler Şaçar, dudağını kendisine âşık olmayana panzehir yapar.
177. **16a. (29. p). [cem].**
Cem Sultān: *Dîvān*: G. 95.
- 1 Ne zaman ki aşkın eli sabır elbisesini parçalar, gözüm yaşıyla arzunun ateşi beni toprak eyler.
- 2 Senin ağzını övmek maksadıyla ğonca, dudağından bahsetmek için seher vakti gül suyuyla ağzını temizler.
midħatine: *Dîvān*; diķķatine: CN.
- 3 O Şirin dudaklı hükümdarı gör ki, gül renkli yanağına/Gülgün'una can asmak için karayağız Őacını/Őebdîz'ini terki yapıyor.
aşmağa: *Dîvān*; almağa: CN.
- 4 Ğam zehrinin acısını içene ağzının lalden hokkasını sun, o içki/dudakların ona panzehir olur.
eyleyene: *Dîvān*; eylemege: CN.
- 5 Yüzümün rengiyle gözyaşıma ğülŐen ne olur, altın ve ğümüşe bakmak canı ferahlatır.
ğülŐen: *Dîvān*; baķsan: CN.
- 6 Cem, yanağının güllerine perişan bir bülbül olup, nerede bir ğonca görse yakasını yırtar.

178.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. çehre-i mihri yüzün meş'alesi hāk eyler
zehre-i verdi ruhuñ şa'sa'ası çāk eyler
dudağundan buyur em k'èrdi raqībün nefesi
zehr-i ef'î elemin def'î çü tiryāk eyler
3. èremez 'aql rumüz-ı lebüne diqqat èdüp
sırr-ı cāndur şanemā anı kim idrāk eyler
od urur hürmen-i hürşide ruhuñ şevki ile
āh kim sūz-ı cigerden dili ğamnāk eyler
5. sūziş-i mihr-i cemālün-ile her şubh güneş
ğark-ı hūn olubanı yaqasını çāk eyler
kime derdin dèye bu şāhidī kim cevr āña
sen şehe tābi' olup gerdiş-i eflāk eyler

179.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. şekerün zehresini şevk-i lebün çāk eyler
kamerün çehresini mihr-i ruhuñ hāk eyler
vermege lāyık olam dèyü nişānın lebünün
dehenin gonca gül-āb-ile seher pāk eyler
3. cüst ü cūy u kad-i servünle yaşum çābükdür
rāstı çok hareket merdümi çālāk eyler

178. 16a. (29. p). [şāhidī].

- 1 Yüzünün ışığı güneşin yüzeyini toprak eder, yanağının parlaklığı da gülün ödünü patlatır.
- 2 Rakibin nefesi erişti, dudağından ilaç buyur/emdir ki yılanın zehrini panzehir giderir.
- 3 Ey put gibi güzel, akıl dikkat etse de dudağının sırrına erişemez; can sırrıdır, onu kim anlayabilir?
- 4 Yanağın, parlaklığıyla güneşin harmanını ateşe verir; ah, ciğerin yangını gönlü kederlendirir.
- 5 Yüzünün güzelliğinin ateşiyle güneş, her sabah kana boğulup yakasını yırtar.
- 6 Feleğin dönüşü senin gibi bir sultana uyup ona eziyet ediyor, Şāhidī kime şikayet etsin.

179. 16a. (29. p). [adnī].

‘Adnī: *Dīvān*: G. 10.

- 1 Senin dudağının balı şekerin ödünü patlatır, yanağının güneşi ise ayın yüzünü toprak eyler.
- 2 Gonca, dudağının izini taşımağa layık olayım diye her seher ağzını gülsuyu ile temizler.
- 3 Selvi boyunun aranıp sorulmasıyla gözyaşım hızlı akar, doğrusu çok hareket insanı çevikleştirir.

- zülfüñ ef'îsi ne ğam cān u dile ger ura nîş
ki lebüñ nüşı anuñ zehrini tiryāk eyler
5. degme 'ākıl ne bilür gün yüzi māhiyyetini
tal'at-ı leylīyi mecnūn olan idrāk eyler
- gözlerüm cūyı kenārında kıl ey serv qarār
nazar-ı āb-ı revān cānı ferahnāk eyler
7. ay yüzüñ şevķine ser-geşte olan zerre-mişāl
kendüzin gün gibi tāk-ı ser-i eflāk eyler
- leb ü haddüñ ğam-ile lāle vü gül 'adnī gibi
başına hāk koyup yaķasını çāk eyler

180.

Fe'ılātün (fā'ilātün) fe'ılātün fe'ılātün fe'ilün (fe'ilān)

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. gül işitdükçe yüzüñ vaşfin özin hāk eyler
gonca añduķça dehānuñ yaķasın çāk eyler
- gönül āyīnesinüñ jengini ş'ol k'êtmedi pāk
yüzi māhiyyetini nècesi idrāk eyler
3. hālî haddinde k'èder zülfini cārüb-ı cinān
haremi şan ki bilāl-i habeşī pāk eyler
- şaçı ef'îsi ne ğam zaħm ura ger cān u dile
ağzı yarıyla anuñ zehrini tiryāk eyler
5. kişi ne deñlü za'if olur ise 'ışķuñ anı
cān u baş oynamağa çābük ü çālāk eyler

-
- 4 Eĝer saçının yılanı dil ve canı zehirlerse, dudağının tatlısı onun zehrine panzehir olur.
- 5 Deĝme akıllı, o sevgilinin güneş yüzünün özelliğini bilemez; Leylâ'nın güzelliğini ancak Mecnun olan anlar.
- 6 Ey selvi boylu sevgili, gözlerimin ırmağının kenarında yerleş, zira akarsuya bakmak canı ferahlatır.
- 7 Ay yüzünün arzusuyla şaşkın olan, zerre misali kendisini, güneş gibi feleklerin baş tacı yapar.
yüzüñ: Dīvān; yüzi: CN.
- 8 Lale ve gül, senin dudağın ve yanağının gamı ile Adnî gibi başına toprak koyup yakasını yırtar.
180. **16a. (29. p). [ħafî].**
Ĥafî: *Dîvān*: G. 38.
- 1 Gül, yüzünün vasıflarını duyduķça kendini toprak eder, gonca da ağzını andıķça yakasını yırtar.
- 2 Gönül aynasının pasını temizlemeyen şu kimse, yüzünün vasıflarını nasıl anlayabilir?
- 3 Yanağında beni saçını cennetlerin süpürgesi eder, sanki Bilal-i Habeşî Harem'i temizliyor.
- 4 Saçının yılanı can ve gönlü yaralarsa üzülme, ağzının suyu ile onun zehrine panzehir olur.
- 5 Kişi ne kadar zayıf olursa olsun aşkın onu, canını feda etmeye hazır eder.

meh-liqālardan eden devr-i sitārem mi ola
‘acabā yoḥsa ḥafī gerdiş-i eflāk eyler

181.

Fe‘ilātün (fā‘ilātün) fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün (fe‘ilān)

Remel +-+--/+ +--/+ +--/+ +-

1. şu gibi her kişi kim kendü yolın pāk eyler
ayağıñ altına ‘ālem yüzini ḥāk eyler
pīrehen minnetini bār-ı girāndur çekmez
‘âşık-ı ḥaste anuñ’çün yaqasın çāk eyler
3. lezzet-i ‘ışkı kıomaz dilde raqībün fikri
ölümün anısa kişi göñlini ğamnāk eyler
beni düşünām-ile yād eylese ol şīrīn-leb
göñlüme niş-i ğamı zehrini tiryāk eyler
5. hiç teşbīh ede mi şem‘-i şeb-efrūza ruḥuñ
ol kişi kim geceyi gündüzi idrāk eyler
ol şanem nāz semendine süvār olduqça
zülfini cān u göñül şaydına fitrāk eyler
7. her ne gün kim [yata] ishāk eşigün küncinde
menzilin māh gibi gūşe-i eflāk eyler

6 Hafī, ay yüzlü güzellerden mahrum eden acaba yıldızımın dönmesi midir, yoksa felekler mi dönüyor?

181. 16a. (29. p). [ishāk].

Üsküblü İshāk Çelebi: *Dīvān*: G. 89.

1 Her kim su gibi kendi yolunu temizlerse, bütün dünya ayağıñın altına yüzünü toprak eyler.

‘ālem: *Dīvān*; elin: CN.

2 Hasta âşık, gömlek minnetinin ağır yükünü çekemediği için yakasını yırtar.
yaqasın çāk eyler: *Dīvān*; yüzini ḥāk eyler: CN.

3 Ölümü hatırlamak kişinin kalbini tasalandırıldığı gibi, rakibin düşüncesi de gönülde aşk lezzetini bırakmaz.

4 O şirin dudaklı (sevgili) beni düşmanla anısa, gam iğnesi göñlüme zehrini panzehir eder.

5 Gece ve gündüzün farkını anlayabilen kişi, hiç yanağıñı geceyi aydınlatan aya benzetebilir mi?

6 O put gibi güzel naz atına bindikçe, saçlarını can ve gönül avı için at terkisi eyler.

7 İshak, kim ne zaman eşiginin kenarında yatarsa, yerini ay gibi gökyüzünün köşesi eyler.

182.

Fe'ilatün (fā'ilatün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fe'ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. serverā her kim eşigün̄de özin hāk eyler
tāc edüp mihr ü mehi tahtını eflāk eyler
şu'le-i mihri felek eyledi zerrin cārüb
sen güzeller şehinün̄ yollarını pāk eyler
3. sākīyā nūş-ı lebün̄ seb'a-i seyyāre gibi
yedi kat tās-ı felek zehrini tiryāk eyler
nükte-i la'l-i lebün̄ fehm edemez ehl-i hıred
sırr-ı cāndur dehenün̄ anı kim idrāk eyler
5. gün yüzün̄ şevki kıomaz zerre kıadar dilde ğubār
sākīyā cām-ı lebün̄ cānı ferahnāk eyler
germ olup cām-ı şabūh-ıla çimen bezminde
gül yüzün̄ şevki ile gül yakasın çāk eyler
7. yakamaz kimse özin 'ışk-ıla pervāne gibi
bunu eylerse yine şem'ī-i bī-bāk eyler

183.

Fe'ilatün (fā'ilatün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fe'ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. her ki kapuñda vücūdını bugün hāk eyler
mihr-veş kendüyi tāc-ı ser-i eflāk eyler

182. 16b. (30. p). nazīre-i şem'ī çelebi.

Prizrenli Şem'ī: *Dīvān*: G. 66.

- 1 Ey sultanım, her kim eşiginde özünü toprak eylerse, ay ve güneşi taç yapıp gökyüzünü de taht eyler.
- 2 Devran, güneşin ateşini altından bir süpürge eyleyip sen güzeller şahının yollarını temizliyor.
şu'le-i mihri: *Dīvān*; şu'lesin mihr-i: CN.
- 3 Ey saki, senin tatlı dudağın, seb'a-i seyyare gibi yedi kat felek tasının zehrini panzehir eyler.
- 4 Dudağının kırmızısının sırrını akıl sahipleri idrak edemezken, can sırrı olan ağzını kim anlayabilir?
- 5 Ey saki, güzel yüzünün arzusu gönülde zerre kadar toz bırakmaz, dudağının kadehi canı ferahlatır.
- 6 Gül, sabah içkisi ile bahçede hararetlenirken, gül yüzünün arzusuyla da yakasını yırtar.
- 7 Hiç kimse kendini pervane gibi aşk ile yakamaz, bunu yaparsa yine korkusuz Şem'î yapar.

183. 16b. (30. p). nazīre-i şabāyī bey.

Şabāyī: *Dīvān*: G. 36.

- 1 Kim ki bedenini senin kapıda bugün toprak eylerse, kendisini güneş gibi gökyüzünün baş tacı eyler.

- lāleyi ḥaddüñe beñzetdi şabā gül işidüp
şerm édüp nāḥun-ı ḥār-ıla ruḥın çāk eyler
3. ağzuña noḳta-i vehmī déyen éy mihr-liḳā
fehmi yoḳ zerre ḳadar ḡaybı kim idrāk eyler
- ol melāḥatde şeker la'lüñi ter zülfün éder
nemeḡi çünki hevā ebr ola nemnāk eyler
5. izini bir kez öpem déyü gözüm biñ kerre
her naẓar ḥün-ı dil-ile dehenin pāk eyler
- oynaya rāh-ı maḥabbetde **şabāyī** gibi cān
ḥaḳ te'ālā kimi kim vāḳıf-ı *levlāk* eyler

184.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. her ki 'ışḳuñla eşigüñde yüzün ḥāk eyler
ölmedin yerini 'isā gibi eflāk eyler
- sāḡar-ı meyden iḳer bāde-i mihrüñ ki esüp
her seḡer mihr gibi yaḳasını çāk eyler
3. eşk-i çeşmüm ḳomadı zerre[ce] göñlümde ḡubār
dā'imā āb-ı revān kendü yolın pāk eyler
- dil-i dīvāne ruḥuñ görse ḳaçar zülfüñden
hele aḳdan ḳarayı bu ḳadar idrāk eyler
5. ḥaḫḫ-ı la'lüñle **faḳîrî** uşanup cānından
ecelin añsa kişi kendüyi ḡamnāk eyler

-
- 2 Gül, tan yelinin laleyi yanağına benzettiğini duyunca utanıp, dikenden tırnağıyla yanağını parçaladı.
- 3 Ey güneş yüzlü, ağzına "Gerçek olmayan bir noktadır.", diyenin zerre kadar anlayışı yoktur; manevi alemi kim anlayabilir?
- 4 Bulutlu havanın tuzu nemlendireceği gibi, saçın da o güzellikte şeker dudağını ıslatır.
- 5 İzini bir kez öpeyim diye gözüm binlerce kez, her bakışta gönül kanıyla ağzını temizler.
- 6 Allahu Teala, kimi "*levlāke*" sırrına vakıf eylesen, muhabbet yolunda Sabâ'yî gibi canını feda etmeye hazır olsun.

184. 16b. (30. p). nazîre-i faḳîrî.

- 1 Kim ki aşkınla eşiginde yüzünü toprak ederse, ölmeden yerini İsa (as) gibi gökyüzü eyler.
- 2 (Tan yeli), içki kadehinden muhabbet şarabını iḳer, her sabah esip yakasını güneş gibi yırtar.
- 3 Akarsuyun kendi yolunu daima temizlediği gibi, gözyaşım da gönlümde zerre kadar toz bırakmadı.
(*Pervāne Bey* nazire mecmuasından tamamlanmıştır.)
- 4 Deli gönül yanağını görse saçından kaçır, beyazı siyahtan anca bu kadar ayırt edebilir.
- 5 Ölümü anmak nasıl kişiyi kederlendirirse, dudağındaki tüyler de Fakîrî'yi canından usandırdı.

185.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. āsitānuñda şu kim kend'özini hāk eyler
kadr-ile menzilini gün gibi eflāk eyler
açılır gül gibi hüsnuñ göricek gonca-i dil
nażar-ı vech-i hüsñ cānı feraħnāk eyler
3. gün yüzüne senüñ ey gonca şafā ile nażar
jeng-i ğamdan gönül āyīnesini pāk eyler
şubh-dem mihr yüzün göstericek gün gibi yār
'aşık-ı şādık o şevke yakasın çāk eyler
5. çekme devrüh ğamını nüş edegör cām-ı şarāb
zehrüh ey dil elemi def'ine tiryāk eyler
şevk-i la'lühle kıyar cānına cānā **nażmī**
mey-i yāķūt-ı revān ādemi bī-bāk eyler

186.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. kim ki bezmünde sebū-veş özini hāk eyler
hem-demin mihr-i cihān yerini eflāk eyler
bāĝ-ı hasretde koyup bülbül-i şürīdeleri
maħremine o gül-i nev has ü hāşāk eyler
3. mihr ü māh ola anuñ müşterisi 'ālemde
pes āyīne-i ruħsarı kim idrāk eyler

185. 16b. (30. p). **nażīre-i nazmī çebebi.**

Edirneli Nazmī: *Dīvān*: G. 2177.

- 1 Eşiğinde kendi özünü toprak eden şu kimse, yerini güneş gibi şerefle gökyüzü eyler.
- 2 Gönül goncası güzelliğini görünce gül gibi açılır, güzel yüze bakmak canı ferahlatır.
- 3 Ey gonca, senin aydınlık yüzüne zevkle bakmak, gönül aynasını keder pasından temizler.
- 4 Sevgili sabah vakti aydınlık yüzünü güneş gibi gösterdiğinde, sadık âşık o sevinçle yakasını parçalar.
- 5 Ey gönül, zamanın derdini çekme, şarap kadehini iç; (şarap kadehi) keder zehrini ortadan kaldırmağa panzehir olur.
nüş: Dīvān: nāz: CN.
- 6 Ey can, akan kırmızı şarap insanı korkusuzlaştırır, Nazmî de dudağının arzusuyla canına kıyar.

186. 16b. (30. p). **nażīre-i şübütī beg.**

- 1 Kim ki meclisinde testi gibi kendini toprak ederse, dostunu dünyanın güneşi, mekanını da gökyüzü eyler.
- 2 O gonca, perişan bülbülleri hasret bahçesinde bırakıp, dostunu çer çöp eyler.
- 3 Onun dünyadaki müşterisi ay ve güneş olsun, şimdi o yüzün aynasını kim anlayabilir?

dāye-veş bād-ı şabā goncaların gülşende
her seher tāze gül-āb-ile yüzün pāk eyler

5. lebūñ āşūftesi olalı **sübūtī** güzelüm
kanda bir gonca görürse yaqasın çāk eyler

187.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - - / - + - - - / - + - - - / - + -

1. derdümi bilmek dilerseñ sensüz ey 'ayyār yār
hançer-i cevruñle bağrum gel berü ey yār yar
yāreler urdı benüm tığ-i müjeñ sīnemde kim
bulmayup bir çāre iñler künc-i ğamda zār zār
3. zār u efgānum ğamuñda taşlara kār eyledi
kılmadı hergiz senüñ göñlüñe ey mekkār kār
kār edelden sīnemüñ tennürına 'ışk āteşi
ser-te-ser yaqdı cihānı ey ruhı gülnār nār
5. nār-ı hecrüñ dāğ-ı hasret sīnede yanar meger
tīr-i müjgānuñ olupdur cānuma her bār bār
tā **rızāyī** senden ayru düşdi ey nā-mihribān
sevķ-i hecrüñden aña bir hālet-i düşvār var

4 Tan yeli, her sabah gül bahçesinde dadı gibi goncaların yüzünü taze gülsuyu ile temizler.
5 Güzelim, Sübütî dudağının tutkunu olduğundan beri, nerede bir gonca görse yakasını yırtar.

187. 17a. (16. p). **naẓīre-i rızāyī.**

- 1 Ey çapkın sevgilim, sensiz derdimi bilmek dilersen, ey yar beri gel, eziyet hançerinde bağrumu yar.
2 Kirpiğinin kılıcının göğsümde açtığı yaralara bir çare bulmadın da, gam köşesinde ağlayarak inliyorum.
3 Ey hilekar, kederinden ağlayıp inlemem taşlara bile işledi de senin kalbine asla tesir etmedi.
4 Ey yanağı nar çiçeği sevgili, aşk ateşi göğsümün tandırına tesir ettiğinden beri, bütün cihanı baştan başa yaktı.
5 Ayrılığının ateşi göğsümde yanyor, meğer kirpiğinin kılıcı canıma defalarca hasret yarısı açmış.
6 Ey merhametsiz, Rızâyî senden ayrı düştüğünden beri, ayrılığının dikeninden ona hep bir zorluk var.

188.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. düşeliden derd-i 'ışka ağlaram ben zār zār
zārlığum eylemez bir zerre kār ey kām kār
kār u bārum kalmadı tağıldı 'aqlum ser-te-ser
edeli sihr-ile ol zülf-i siyāhın tār mār
3. mār-veş tolandı boynuma senün kāküllerün
kurtulmaz cān u dil bağlandı zülfün tār tār
tār mār etdi beni zülf-i perişānuñ senün
eyledün cevri ü cefādan cānum üzre yāra yār
5. bār hā zikr eyleyüp tuhfe getürdüm şi'rümi
pādişehsin n'ola şāhum etme gel iş'ār 'ār
'arif iseñ ey **muhibbî** koma elden sāğarı
her güzide dilberün ayağına yüz sürü var

189.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. hañçerünle gel yüregüm ey büt-i 'ayyār yar
görmeyeyin tek seni edindüğüñ ayyār yār
zahm-ı hār-ı hecr-ile olmuş-durur mecrüh dil
edeli cān bülbülin ol tal'at-i gülzār zār

188. 17a. (16. p). nazīre-i pādişāh-ı sulţān süleymān hān 'ömr ü devlet-ziyād-bād.

Muhibbî: *Dīvān*: G. 473.

- 1 Aşk derdine düştüğümden beri yanık yanık ağlarım, bu ağlamam o hilekara zerre kadar tesir etmez.
- 2 (Sevgili), o siyah saçını gün yüzüne dağıttığından beri dayanma gücüm kalmadı, aklım baştan başa karmakarışık oldu.
- 3 Boynuma senin kaküllerin yılan gibi dolandı, tel tel saçına bağlanan can ve gönlüm artık kurtulamaz!
- 4 Sevgilim, dağınık saçların beni perişan etti, eziyet ve zulümden canım üzerine yara açtın!
- 5 Defalarca söyleyip şiirimi hediye getirdim, sultanım sen padişahsın, gel kusurları açığa çıkarma!
- 6 Ey Muhibbî, bilgin isen elden kadehi bırakma, her seçkin güzelin ayağına var, yüzünü sür.

189. 17a. (16. p). nazīre-i sāde-goft serīrî.

- 1 Ey çapkın, put gibi güzel sevgili, hañçerinle gel, yüreğimi yar; yeter ki seni düşmanları dost edinmiş görmeyeyim!
- 2 O gülistan çehre can bülbülünü ağlattığından beri, gönül ayrılık dikeninin yarasıyla incinmiştir.

3. işidürse ç̄in-i zülfüñ vaşfını misk-i hoten
hacletinden ola aña kişver-i tātār tār
dil aşılır zülfüñe yüzün görüp manşūr-veş
ihtiyār etse ‘aceb mi ‘aşık-ı dīdār dār
5. derd-i zülfüñ’çün serîrîye buyur la’lūñden em
kim gerek tiryāk aña kim eyleye bīmār mār

190.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. gel dilā dilberden ayru nāle kılma zār zār
zār olup karşıısına her dem anuñ yalvar var
var ümīdüm nāle vü zārum görüp rahm eyleyüp
ola ben āşūftesine ol büt-i ‘ayyār yār
3. yār bilmez ol ruḥ-ı gülnārı derdinden benüm
yüregümde dem-be-dem kim tutuşup yanar nār
nār-ı ‘ışık-ı yār-ıla sūzān-durur dil şöyle kim
gün gibi rüşendür ol étmez aña inkār kār
5. kār olur eş‘ār-ıla iş‘ār-ı ahvāl eylemek
faḥrdur ehl-i dile olmaz laṭīf-eş‘ār ‘ār
‘ār eder çün kim dil-i nā-şādı şādān étmege
dār-ı zülfinden édeydi bāri ol dildār dār
7. dār-ı dünyā başuma dar olsa nazmī tañ mı kim
derd ü ğamdan nā-tüvān gönlüm çeker her-bār bār

-
- 3 Kıvrıkcık saçının özelliğini Hoten miski duyarsa, utancından Tatar diyarı ona kapkaranlık olur.
- 4 Gönül, senin yüzünü görüp Mansur gibi saçına asılır; güzel yüze âşık kişinin de darağacını tercih etmesine şaşılmaz.
- 5 Yılandan zehirlenen kimseye panzehir gerektiği gibi, saçlarının derdine düşen Serîrî'ye de: "Buyur dudağından em/ilaç." (demek gerekir).
190. 17a. (16. p). nazîre-i kağı-zāde.
Edirneli Nazmî: *Dīvān*: G. 1842.
- 1 Gel gönül, sevgiliden ayrı ağlama, git yalvar, her zaman onun karşısında ağlayarak inle.
- 2 O put gibi güzel çapkının, ağlayıp inlemelerimi görünce ben perişan âşığına yar olacağımı ümit ediyorum.
- 3 Sevgili, o nar çiçeği yanağı(nın) derdiyle benim kalbimde an be an tutuşup yanan ateşi bilmez.
- 4 Gönül, sevgilinin aşk ateşiyle öylesine yanmıştır ki, güneş gibi parlamıştır; onu inkar etmek faydasızdır.
- 5 Şiirle durumunu anlatmak tesir eder, gönül ehline güzel şiir utanılacak bir şey değil, iftihar kaynağıdır.
- 6 O sevgili, üzüntülü gönlü memun etmeye utanır; hiç olmazsa saçının darağacında assın.
- 7 Nazmî, dünya evi başıma dar gelse de üzölmeye değmez; düşkün gönlüm dert ve kederden sürekli yük çeker.

191.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. sensüz ey cān künc-i gamda almışam ben zār zār
var var ol dem-be-dem ađyār-ıla sen yār yār

yār yār olsun benümle bir nefes 'ālemde tek
gam degül yoğ olsa 'ālem ser-be-ser yā var var
3. var var ey aşları yā genc-i hüsnuñ hıfzına
eyledüñ zülfeynüñi ey gözleri bīmār mār

iti iti bakmasun kūyuñda 'uřřāka hasūd
sür apuñdan kim ulü' eder cānuma hār hār
5. şerbet-i la'lüñle emsem buyurup eyle 'ilāc
cebri-i dil-astenüñ cānına ıl tīmār mār

192.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ılalı zülfüñ kemendi göñlüm ey dildār dār
ederem bülbül gibi [ben] ey yüzi gülzār zār

dedüm érsem vaşlına yāruñ dediler baña kim
öp elini düş ayağına yöri yalvār var
3. ün ezelden cān u dil ikrār édüpdür 'ıřkuñu
tā ebed étmez bu sözden ey şanem inkār kār

191. 17a. (16. p). [cebri].

- 1 Ey can, ben sensiz keder köşesinde ağlayıp inlerken sen durmadan düşman ile dost ol!
(Olacak şey mi?)
- 2 Sevgili dünyada bir an benimle dost olsun da dert değil, varsın dünya isterse var olsun,
isterse baştan başa yok olsun!
- 3 Ey baygın gözlü, saçlarını yılan yaptın, a yay aşlı, var güzelliğinin hazinesini korumağa
git!
- 4 Mahallendeki kıskançlar aşıklara ters ters bakmasınlar, onlar beni incitiyorlar, onları
kapından kov!
- 5 Sen kırmızı dudağının şerbetinden bir ihsanda bulunup, gönlü yaralı Cebri'nin hastalığını
tedavi et.

192. 17a. (16. p). kemāl.

şarıca Kemāl: *Dīvān*: G. 60.

- 1 Ey sevgili, gönlüm saçlarının kemendini darağacı edindiğinden beri, a yüzü gül bahçesi
sevgilim, ben bülbül gibi ağlıyorum.
- 2 "Sevgiliye kavuşsam.", dedim, bana "Yürü, elini öp, ayağına kapan ve yalvar!", dediler.
- 3 Ey put gibi güzel, ezelde can ve gönül aşkını kabul ettikleri için, sonsuza kadar bu sözü
inkar etmek fayda vermez.

yār olup bizümle cānā ço ḥasūduñ pendini
olduğı yokdur cihānda kimseye ağıyār yār

5. teşnedür la'lüñe cānā bu **kemāle** zinhār
şunagör ḥüsnüñ bāğından luṭf-ile her bār bār

193.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. rüşen oldı çünkü olmaz ol büt-i 'ayyār yār
şinede ol ḥasret-ile dutuşup yanar nār
rağbetüm yok ḥür-ı cennet 'arz olınsa ser-be-ser
baña olur çünkü ansuz bāğ bağ ü dār dar
3. rāhat-ı rūḥ ol ki devr éde pey-ā-pey cām-ı mey
revnağ-ı 'ayş ol ki anda ola bī-ağıyār yār
zārumı fāş étدی halk-ı 'āleme gözüm yaşı
çēhre-i zerdümle néce éde pes inkār kār
5. rām olmaz çün **kemāl** ol dilrübā bildük yaqın
eşiginde gece gündüz yüz süri yalvar var

194.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şevk-i ruḥsāruñla éy dil 'arız-ı gülzār zār
gonca-veş dem-besteyem bülbül gibi gülzār zār

4 Ey can, bizimle yakın olup kiskancın nasihatını bırak; gönül ehli olmayanın, herhangi birine dost olduğu dünyada görülmemiştir.

5 Ey can, dudağına susayan bu Kemāl'e cömertliğinin bağındaki bütün meyvelerden gönül rahatlığıyla ikram et.

193. 17a. (16. p). [kemāl].

1 O put gibi güzel çapkının sevgili olmayacağı ortadadır, bu yüzden göğsümde o hasretle ateş tutuşur, yanar.

2 Baştan başa cennet hurileri sunulsa da itibar etmem, zira bana onsuz bahçe ayak bağı olur, onsuz ev de dar gelir.

3 Şarap kadehinin peş peşe dolanması ruhun rahata ermesidir, dostun ve sevgilinin meclisin içerisinde olması da yaşamın güzelliğidir.

4 Gözyaşım zayıflığımı âlem halkına ilan etti, şu halde sararmış yüzümle halimi inkar etmek nasıl fayda versin?

5 Kemāl, o sevgilinin gönlümüzü hoş etmeyeceğine eminiz, git gece gündüz eşiginde yüz sürüp ona yalvar!

194. 17a. (16. p). [ḥasbī].

1 Ey gönül, senin yüzünün arzusuyla gül bahçesinin yanağı ağlar, ben gonca gibi suskunum, gül bahçesi bülbül gibi inliyor.

- zâr zâram ben ruḥ u zülfüñle sensüz bâğda
dem-be-dem dil ḥânesi ey serv-i ḥoş-reftâr târ
3. târ târ zülf-i müşkîñüñ çeküp mıstar yazar
ḥüsn-i ḥaṭṭuñ nokṭa-i ḥâlüñle bu ṭümâr mâr
- mâr mâra ṭolayup ḳodı ṭılısm-ı ejdehâ
künc-i ḥüsnüñ ḥıfzına ol gözleri ‘ayyâr yâr
5. yâr yâr olup raḳîbe ḥasbîyi terk eyleyüp
bu ne müşkildür ki yâr aḡyâr ola aḡyâr yâr

195.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. ey gönül derdâ ki olmaz ol büt-i ‘ayyâr yâr
ol sebebden cânım içre ṭutuşup yanar yâr
- âḥ ü efḡānum işitdi gülsitânda şubḥ-dem
bülbul anuñ’çün eder ey ruḥları gülzâr zâr
3. her ne kim gelse ‘adûdan baña âsândur velî
müşkil oldur yıkar üstüme benüm ol yâr yar
- gözlerüm yaşıyla âhum şâhid-i ‘âdil durur
derdüme pes nece etsün ey şanem inkâr kâr
5. ey kemâl ermek dilerseñ vaşlına ol dilberüñ
ayaḡı ṭopraḡına yüz sürüyüp yalvar var

-
- 2 Ey endamlı yürüyüşlü sevgili, ben sensiz saçın ve yanağınla bahçede hüngür hüngür ağlıyorum, gönül evi de daima karanlıktadır.
- 3 Ayva tüyelerinin/yüzündeki çizgilerin güzelliği nokta beninle, çöreklenmiş yılan (gibi) saçını tel tel çekip mustar hazırlar.
- 4 O gözleri çapkın sevgili güzellik hazinesini korumak için yılanı yılanı dolayıp ejderha büyüğü yapmış.
- 5 Sevgili Hasbî’yi terkedip rakiple yar oldu; dost düşman düşman da dost oldu, bu nasıl iştir!

195. 17b. (17. p). [kemâl].

- 1 Ey gönül, ne yazık ki o put gibi güzel çapkın, sevgili olmaz; bu yüzden canımın içinde ateş tutuşur yanar.
- 2 Ey yanakları gül bahçesi, bülbul, sabah vakti ah edip inlediğimi işittiği için ağlıyor.
- 3 Düşmandan bana kim gelirse gelsin kolaydır, fakat zor olan o sevgili benim üzerime taş yıkıyor!
- 4 Ey put gibi güzel, ahımla gözyaşım âdil birer şahittir, bu halde derdimi inkar mümkün değildir.
- 5 Ey Kemâl, o sevgiliye kavuşmak istersen, git ayağının toprağına yüz sürüp yalvar.

196.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. kaşuñ kemānı ğamzeñ oqın kim revān atar
 dil aña qarşu sīne tatar ol revān atar

 kirpiklerüñ ki yüregüme ura hañçerin
 ol dem tamarlar içre gelüp cūşa kan atar
3. dil murġı bāl ü perrini pervāne-veş açup
 dilber cemāli şem'ine yanmaġa cān atar

 kurup qaşu kemānını vü tiri ğamzesin
 turup keminde gözleri her dem nihān atar
5. yāruñ hafî raqībini gördükçe 'izzet et
 k'ıssın ağırlayan itine üstühvān atar

197.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. her oq ki benden ayruġa ol yār-ı cān atar
 incindüğinden aña kirişin kemān atar

 kapuñda dil raqıbe verür cism-i lāġarı
 güyā bir uğrıdur itine üstühvān atar
3. cānı nişān etmiş iken tırüñ etdi sehv
 dil tırüñi nişān edüp arduñca cān atar

196. 17b. (17. p). baħr-i āħar ve nev'-i dīġer sultān meħemmed hān şā'irlerinden hafî-i edirnevî.

Hafî: *Dîvân: G. 18.*

- 1 Kaşının yayı öldürücü bakışının okunu hızla atar, gönül ona karşı göğsünü tutar, o derhal fırlatır.
- 2 Kirpiklerin yüreğime hançerini vursun, o zaman kendinden geçip damarlar içinde kan atar.
- 3 Gönül kuşu pervane gibi kolunu kanadını açıp, sevgilinin yüzü mumuna yanmak için can atar.
- 4 Gözleri pusuda bekleyip, kaşının yayını kurar ve öldürücü bakışının okunu her zaman gizlice fırlatır.
- 5 Hafî, sevgilinin rakiplerini gördüğünde onlara hürmet et, zira sahibini ağırlayan köpeklerine de kemik atar.

197. 17b. (17. p). nazîre-i mesîhî beg.

Mesîhî: *Dîvân: G. 59.*

- 1 O canın sevgilisinin benden başkasına attığı her okta, yay ona incindiği için kirişini yerinden atar.
- 2 Sanki hırsızın (evin) köpeğine kemik atması gibi, gönül de kapıda rakibe zayıf bedenini verir.
- 3 Canı hedef yapmışken okun yanıldı, gönül kendisine okunu nişan alıp arkasından can atar.

tîr-i kazâyı kavş-i kuzahdan urur felek
yayını karşı gösterür oğın nihân atar

5. şinsa **mesîhî** cām-ı qarāruñ ‘aceb mi kim
seng-i melāmeti aña ol yār-ı cān atar

198.

Mef'ülü fā'ilatü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. tîrūñ kaçan nişāna ol ebrū-kemān atar
aña nişān olmağa ‘uşşāk cān atar
mecnūn tenini eyledi leyli itine ‘arz
ıssın ağırlayan itine üstüñvān atar

3. evvel nazarda vermedi şirine cān dēyü
ferhāda ta'ne taşını pîr ü cevān atar
ol münhanî ki kalbüñe cāy ola ‘āliyāt
zîrā ki gūyu gök yüzine şavlecān atar

5. meydān-ı hağda çekdi kemān-ı mağabbeti
hallācdur **hayālî** benümle kemān atar

199.

Mef'ülü fā'ilatü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. her oğı kim nişāna o kaşı kemān atar
cānlar nişāne olmağ için aña cān atar

4 Felek, kaza okunu gökkuşağından nişan alır, yayını açıkça gösterip okunu gizli atar.

5 Mesîhî senin huzur kadehini kırsa şaşılmaz, zira ona kınama taşını o gönüller sevgilisi atar.

198. 17b. (17. p). **naẓîre-i hayālî beg.**

Hayālî Beg: *Dîvân*: G. 18, s. 131.

1 O yay kaşın okunu ne zaman hedefe gönderir, âşıklar ona hedef tahtası olmak için can atar.

nişāna ol: *Dîvân*; nişāne-i: CN.

2 Mecnun, bedenini Leylâ'nın köpeklerine sundu, zira sahibini ağırlayan köpeğine de kemik atar.

3 Şirin'e canını en başta vermedi diye Ferhad'a, genç yaşlı herkes kınama taşlarını atar.
şirine: *Dîvân*; yerine: CN.

4 Alçak gönüllü olanın kalbine yücelik gelir, çünkü topu gökyüzüne çevgan atar.
münhanî ki: *Dîvân*; kıymeti: CN., gūyu gök yüzine: *Dîvân*; kuyunuñ yüzine: CN.

5 Hayālî, benimle Hak meydanında muhabbet yayını çekip atan Hallâc'tır.

199. 17b. (17. p). **naẓîre-i hayretî.**

Hayretî: *Dîvân*: G. 76.

1 Her oku hedefe o keman kaşlı güzel atar, âşıklar ona hedef tahtası olmak için can atarlar.

- toğrı olunca kişi atarmış yabāna çarh
görmez misin ki okı dem-ā-dem kemān atar
3. şınsa ‘aceb mi cām-ı dil eřfāl-i hādīsāt
seng-i belāyı baňa üřür her zamān atar
- cān kişverini almağa bir pādiřā diker
dil şehrine her okı ki şeh niřān atar
5. ergürmedi niřāneye bir kez murād okın
yıllar durur ki **hayretī** gerçi niřān atar

200.

Fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Hafif + + - - / + - + - / + + -

1. hem-dem oldu çün ol güle has u hār
ey gönül şurma inle bülbül-vār
şimdi hüsniñ baharı adrini bil
bir zamān ola olmaya bu bahār
3. ser-firāz et o serv-addi dēyü
elin açup du‘āya şurdu enār
bir göz uciyla merhabā eyle
pādiřāhum uluñdan eyleme ‘ār
5. **sebzī** hāk olsa rāh-ı ‘iřkuñda
gelmeye hāřırına zerre ğubār

-
- 2 Kişi doğru olursa felek onu yabana atar, görmez misin,(doğru) oku her zaman (eğri) yay atar.
- 3 Gönül kadehi kırılrsa şaşılmaz, olayların çocukları toplanıp her zaman bela taşını bana atar.
- 4 O sultan sevgili, can ülkesini almak için nişan alıp attığı her oku gönül şehrine padişah olarak atar.
- 5 Hayretī yıllardır nişan alır ama bir kez olsun murat okunu hedef tahtasına ulaştıramadı.
- 200. 18a. (17. p). nazīre-i sebzī.**
Sebzī: *Dīvān*: G. 210.
- 1 Ey gönül, durma bülbül gibi inle, çünkü o güle er çöp arkadaş oldu.
- 2 şimdi senin güzelliğinin baharı, bunun kıymetini bil; bir gün gelir, bu bahar artık olmaz.
- 3 ınar elini açıp, "O selvi boylu güzelin başını yücelt.", diye duaya durdu.
- 4 Sultanım kulundan utanma, ona bir göz ucuyla da olsa "Merhaba.", de.
- 5 Sebzī senin aşkının yolunda toprak olsa da hatırına zerre kadar toz (bile) gelmez.

201.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes +-+ -/+ +---/+ +---/+ + -

1. kaçan k'o serv-i revān seyr-i bōstāna çıkar
hemān şu bülbüle beñzer ki gülsitāna çıkar
firākı odı gönülde şu resmedür ki gelür
hayāli kūyına ger hānesine yana çıkar
3. boyar bu atlas-ı çarhı siyāh eder her şeb
duhān-ı āteş-i āhum ki āsumāna çıkar
hasūdı her ne yalan söyler ise gerçek olur
anuñ katında benüm gerçegüm yalana çıkar
5. **hafī** kim öle kapuñda bu kamu 'uşşāka
şalā edüp şanemā anı 'āşıkāne çıkar

202.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes +-+ -/+ +---/+ +---/+ + -

1. derün-ı sīneden āhum ki āsumāna çıkar
tenürdan şanasın āteşin zebāna çıkar
okın ki bahş olana cān u dil arasında
ucında demreni bu cism-i nā-tüvāna çıkar
3. kaçan ki kaşr-ı şafā-bahşına 'urüc etse
yüzüme başmaz o devletde nerdübāna çıkar
bu oñmaduğ başumuñ aslı neydüğini eger
şorarsañ ötesi bir ulu āsitāna çıkar

201. 18a. (17. p). **baħr-i dīger ve nev'-i āħar ez-ān selefden hafī.**

- 1 Ne zaman o selvi gibi endamlı sevgili bahçeyi dolaşmağa çıksa, hemen şu bülbüle benzeyen (âşık) de gül bahçesine çıkar.
- 2 Ayrılığının ateşi gönülde şöyledir; hayalinin sokağına gelip gerisin geriye yanarak çıkar.
- 3 Semaya çıkan ahımın ateşinin dumanı, bu süslü/yazılı gökyüzünü her gece boyayıp karartır.
- 4 Düşmanın söylediği bütün yalanlar onun katında gerçeğe, benim doğrularım da yalana çıkar!
- 5 Ey put gibi güzel, bu Hafî senin kapında ölürse bütün âşıklara haber ver, onları çağır da Hafî'yi âşıklar arasında say.

202. 18a. (17. p). **nazîre-i ħudāyî beg.**

Ħudāyî: *Dīvān*: G. 100.

- 1 Ahım göğsün derinlerinden gökyüzüne çıkar, zannedersin ki tandırdan ateş saçan yalım çıkıyor.
sīneden: *Dīvān*; āteş-i: CN.
- 2 Okun, can ve gönül arasında paylaşıldığında, ucundaki temreni bu zayıf bedene düşer.
- 3 (Sevgili) ne zaman safalar bahşeden köşke çıksa, o mutlulukta yüzüme basmaz, merdivene çıkar.
- 4 Bu talihsiz başımın aslında ne olduğunu sorarsan eğer, arkası yüce bir eşiğe çıkar.

5. lebine öykünür iseñ gel ey ‘aķıķ-i yemen
ne deñlü gevher iseñ de aduñ yamana çıkar
bir iki gün çileye girmek-ile zāhid-i şeh
eger ki söyledesin mehdī-i zamāna çıkar
7. **ħudāyī** senden umılmazdı bunca ma‘nālar
ħarābedür meşelūñ ki añsuzın ħazāna çıkar

203.

Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Müctes +-+-/+ +--/+ +--/+ +--

1. bu āsumānī-i āhum ki āsumāna çıkar
řarāķalar şoparur řevķ-ıla fiġāna çıkar
baña çıkar dēr iken ħançeri o ħūn-rizūñ
ħasedden ölmeyeyin mi meded yabāna çıkar
3. ben ölmeden saña ne ey rakīb-i bed-siret
benüm bu milk-i dilüm ol şeh-i cihāna çıkar
ölürse ħasret-i kūyından ol dil-ārānuñ
bu ‘andelīb-i dilüm gülşen-i cināna çıkar
5. řarāb içer dēyü şa‘n eyler idi rindāna
görün ki mey-kededen zāhid-i zamāne çıkar
nece bir olmayayın řevķ-ıla aña řurbān
oķı o şaşları yānuñ bu cism ü cāna çıkar
7. deme ki şaşl-ı ħazān zer varaķları göricek
zemīnde gizlü olan **sebziyā** ħizāne çıkar

-
- 5 Ey Yemen akiki, sevgilinin dudağına özenirsen gel; ne kadar mücevher olsan da adın kötüye çıkar!
- 6 Bir iki gün çileye giren şehir sofusunu konuştursan, kendini zamanın Mehdī’si çıkarır!
- 7 Hudāyî, senden böylesine manalar beklenmezdi, atasözüdür, "Harabelerden birdenbire hazineler çıkar."
203. **18a. (17. p). nazīre-i sebzî.**
Sebzî: *Dīvān: G. 230.*
- 1 Bu gök rengindeki ahım göklere çıktığında gürültüler koparır, coşkuyla feryat eder.
- 2 O kan dökücününün hançeri bana çıkar derken ne yazık ki yabancıya çıkıyor, hasetten nasıl ölmeyeyim?
- 3 Ey kötü yüzlü rakip, benim ölmemden sana ne? Benim bu gönül mülküm, o dünya padişahına çıkar.
- 4 Bu gönül bülbülüm sevgilinin mahallesine hasretten ölürse, cennetin gül bahçelerine çıkar.
- 5 Rintleri şarap içiyorlar diye ayıplardı, bakın ki zamanın sofusu meyhaneden çıkıyor!
- 6 O yay kaşlı sevgilinin okları bu beden ve cana isabet ederken, ona nasıl arzuyla kurban olmayayım?
- 7 Sarı yaprakları görünce sonbahar zamanı deme, ey Sebzî, yerde gizli olan hazine çıkar.

204.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. hem-dem olan ğamze-i hūn-rîzine başdan çıkar
gizlü rāzı 'aşıkun ol türk-i ser-keşden çıkar
'arız-ı ruhsarı üzre haṭṭ-ı 'anber-bār-ı dōst
dūd-ı müşk-āsā-durur kim āb u āteşden çıkar
3. la'l-i dūr-pūşına cānuñı nişār etseñ n'ola
'aşık-ı ser-bāz olanlar cān-ile başdan çıkar
her ne sihr olursa ol ebrū-yı sāhirden kopar
her ne fitne var-ısa bu zūlf-i ser-keşden çıkar
5. göñlini nerm edegör hüsni bahārı geçmedin
ey **necātī** lāle gibi rızkuñı taşdan çıkar

205.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. başda her sevdā ki var bu zūlf-i ser-keşden çıkar
ey nece āşüfte ol sevdā ile başdan çıkar
tāb-ı hüsnuñde zuhūr etse 'aceb olmaz haṭṭun
dūd kim peydā olur elbette āteşden çıkar
3. her ne kim dērseñ ol iki çeşm-i zālimden gelür
ummaduğun şūr u şer bu zūlf-i ser-keşden çıkar

204. 18b. (18. p). baḥr-i dīġer ve nev'-i āḥar goft necātī beg.

Necātī Beg: *Dīvān*: G. 197.

- 1 Kan dōken öldürücü bakişına dost olan baştan çıkar, aşığın gizlediği sırrı o dik başlı zalimden çıkar.
- 2 Yüzünde yanağı üzerinde sevgilinin amber saçan ayva tüyleri, ateş ve sudan çıkan misk dumanı gibidir.
- 3 İnci örten dudağına canını saçsan ne olur, korkusuz âşıklar canla baştan çıkar.
- 4 Bütün sihirler o büyücü kaşlardan ve bütün fitneler de bu isyankar saçlardan çıkar.
- 5 Ey Necātī, güzellik baharı geçmeden gönlünü yumuşatmağa bak, lale gibi rızkını taştan çıkar.

205. 18b. (18. p). nazīre-i mezkūr mu'īdī.

Mu'īdī: *Dīvān*: G. 89.

- 1 Sevgilim, başa gelen her sevdanın sebebi bu isyankar saçtır; aşktan perişan olan niceleri o sevda yüzünden baştan çıkmışlardır.
- 2 Güzelliğinin hararetiyle yanağındaki ayva tüylerin ortaya çıksa şaşılmaz, duman elbette ateş olan yerden çıkar.
- 3 Her ne kim (gelir) dersen o iki zalim gözden gelir, ummadığın fitne ve kötülük bu isyankar saçtan çıkar.

la'lüñe kaçd êtdügi-y'çün zülfüñi kaç' eyledüñ
şan süleymân hâtemidür el şunan başdan çıkar

5. çeşm-i dilberdür **mu'îdî** rāz-ı 'ışkı fāş eden
fitneye bā'ış haber ol türk-i ser-hōşdan çıkar

206.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. fitneler her gūşeden ol zülf-i ser-keşden çıkar
korqaram bu fitnelerle bir gün ol başdan çıkar
gün yüzüñde zāhir olsa haṭṭ-ı müşkīñüñ senüñ
tañ degüldür düddür elbette âteşden çıkar
3. va'de-i mihr êtse ey dil çeşmi aldanma şaḫın
i'tibār olunmaz ol söze ki ser-hōşdan çıkar
göñline yāruñ girüp al büse-i cān-baḫşını
'ışk yolunda er iseñ rızkuñı taşdan çıkar
5. mihrüñ aḡyār-ıla 'uşşāk ortasında gizlüdür
bulmaḫ isterseñ raḫībi gel hele başdan çıkar

207.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. çünkü her başdan çıkan bu zülf-i ser-keşden çıkar
murḡ-ı cānı billāh ol dām-ı müşevveşden çıkar

4 Sevgilim, dudağına kast ettiği için saçlarını kestir; sanki (dudağın) Süleyman (as)'ın el süreni baştan çıkararak mührü gibidir.

5 Mu'îdî, fitneye sebep olan haberin mest olmuş zalimden çıktığı gibi, aşk sırrını ortaya döken de gönül alan sevgilinin gözüdür.

206. **18b. (18. p). [kemāl paşa-zāde].**

Kemāl Paşa-zāde: *Dīvān*: G. 57.

1 Her köşeden fitneler o mest olmuş saçlardan çıkar, korkarım ki bu fitnelerle bir gün o baştan çıkar.

fitneler her gūşeden: *Dīvān*; kaçlarıñ her gūşede: CN; fitnelerle: *Dīvān*; kaçlar-ıla: CN.

2 Senin gül yüzünde misk saçan ayva tüyleri çıksa şaşılmaz; dumandır, elbette ateşten çıkar.

3 Ey gönül, gözleri kavuşma ümidi verse de sakın aldanma, zira sarhoştan çıkan söze itibar edilmez.

4 Sevgilinin gönlüne girip can bağıslayan öpücüğünü al, aşk yolunda erkeksen rızkını taştan çıkar.

5 Sevgin, yabancılarla âşıklar ortasında gizlidir, bulmak istersen gel hele rakibi baştan çıkar.

207. **18b. (18. p). nazīre-i 'aṭā kādī.**

Üsküblü 'Aṭā: *Dīvān*: G. 35.

1 Vallahi can kuşunu o karmakarışık tuzaktan çıkar, çünkü her baştan çıkan bu inatçı saçtan çıkar.

- cāndan āh ētdükçe ağzumda görinen dil degül
bir kızıl yalıñ-durur gūyā ki āteşden çıkar
3. fitnelerdür kim olur devr-i kamerde āşikār
ş'ol kara hañlar ki ol ruhsār-ı mehveşden çıkar
- bağa kalursa n'ola kirpiklerüñ ardınca dil
çün yeri hālī kalur her ok ki tır-keşden çıkar
5. goncalar bōrkini açsa tañ mı dāmān-ı bahār
gül 'arūsınuñ cihāzıdur ki mefreşden çıkar
- her sehergeh kullaruñ mānend-i mihr-i āsumān
kızıl altunlu gēyüp gökli mūnaqqaşdan çıkar
7. ēy 'atā şūr u şere bā'is olursa gözleri
tañ degül şer şūreti kandaşsa ser-hōşdan çıkar

208.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. māyil olan turre-i tarrārına başdan çıkar
vāy kim cevr ü cefā ol türk-i ser-keşden çıkar
- tīrūñ üzre cān u dil peyveste ēderler nizā'
şulh için ēy kaşı yā okı tır-keşden çıkar
3. ēy ki yār cevr-ile kaddümi ētmişsin kemān
tīr-i āhumdan şaķın kim od gibi taşdan çıkar
- ēşk-i çeşmüm sūz-ı sīnem arasında cān u dil
düddur kim ictimā'-ı āb u āteşden çıkar

-
- 2 Candan ah diye inledikçe ağzımın içinde görünen dil değil, sanki ateşten çıkan kızıl bir alevdir.
- 3 Fitneler dolunay zamanında ortaya çıkar, şu siyah ayva tüyleri de o ay yüzlü güzelin yanaklarından çıkar.
- 4 Gönül kirpiklerinin ardından bakakalırsa şaşılmaz, zira ok çantasından çıkan her okun yeri boş kalır.
- 5 Baharın eteğinde goncaların başını açmasına şaşılmaz, zira gül gelininin çeyizidir, bohçadan çıkar.
- 6 Her sabah gökyüzündeki güneşe benzeyen kulların, mavi nakışlı elbiselerinden çıkıp kızıl altınlı elbiselerini giyerler.
- 7 Ey Atâ, gözleri fitne ve kötülüğe sebep olursa şaşılmaz, nerede şer varsa hep sarhoştan çıkar.

208. 18b. (18. p). [haydar].

- 1 Kıvrıcık saçına meyleden baştan çıkar, eyvahlar olsun ki bu eziyet ve sıkıntı o isyankar güzelden çıkar.
- 2 Can ve gönül okun için durmadan kavga ederler, ey yay kaşlı, barış için oku ok çantasından çıkar.
- 3 Ey eziyet ile boyumu yay gibi büken sevgili, ateş gibi taştan çıkan ahımın okundan sakın!
- 4 Can ve gönlüm, ağlayan gözlerim ve yanan bağrım arasında, ateş ve suyun birleşmesinden ortaya çıkan bir dumandır.

5. çeşm-i mestüñ kan éderken zülf-i miskīn aralar
korkaram nā-geh haṭā ol türk-i ser-keşden çıkar
ol meh-i nā-mihribāndan buse étmişdüm taleb
nāz-ile dedi yōri bu fikri sen başdan çıkar
7. **ḥaydarī** dil-ḥastenuñ eyler dil ü cānın taleb
her belā-yı tīr k'ol ebrū-yı dil-keşden çıkar

209.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. her nesīm-i cān-fezā k'ol zülf-i pür-çinden çıkar
şerm-sār eyler koḥusı müşki kim çinden çıkar
sögdüğüñle çıkmadı dilden ḥayāli zülfüñüñ
gerçi dērler yaḥşı söz-ile yılan inden çıkar
3. çün yüzüñ dīndür n'ola ḥaṭṭuña kāfir dēr isem
şübhesüz kāfir-durur ş'ol kimse kim dīnden çıkar
[dīdeden çıksa leb ü dendānı yāruñ hecr-ile
la'l ü dūrri 'ālemüñ çeşm-i cihān-bīnden çıkar
5. rāh-ı vaşl añ dedi 'āşık çıkdı la'linden cevāb
ya'ni dēr 'āşık bu yolda cān-ı şīrīnden çıkar
ey **nizāmī** umma yāruñ çin-i zülfinden ḥalāş
kim görüpdür beççeyi kim çeng-i şāhīnden çıkar]

-
- 5 Baygın gözlerin kan dökerken misk kokulu saçın ayırır, korkarım ansızın kabahat, mest olmuş zalimden çıkar.
- 6 O ay gibi güzel merhametsizden öpücük istemiştim, nazlanarak dedi ki: "Git, sen o düşünceyi aklından çıkar!".
- 7 O gönül çelen kaşlardan çıkan her belalı ok, gönlü yaralı Haydarî'nin can ve gönlünü ister.
- 209. 18b. (18. p). nev'-i āḥar baḥr-i yeksān ez-ān nizāmī çelebi.**
Karamanlı Nizāmî: *Dīvān*: G. 9.
- 1 O kıvrım kıvrım saçlardan çıkan can veren her esinti, kokusuyla Çin'den çıkan miski bile utandırır.
- 2 Tatlı söz yılanı deliğinden çıkarır derler ama, sen hakaret ettiğin halde saçlarının hayali gönlümden gitmedi.
- 3 Yüzün dindir, ayva tüylerin de kafir dersem ne olur; şüphesiz dinden çıkan kimse kafir olur.
- 4 Sevgilinin dudağı ve dişi ayrılıkla gözden çıksa (ne olur), dünyanın yakutu ve incisi cihanı gören gözden çıkar.
- 5 Âşık, "Kavuşmanın yolunu söyle!", dedi, (sevgilinin) dudağından çıkan cevap, "Âşık, bu yolda tatlı canından ayrılır!", dedi.
- 6 Ey Nizāmî, sevgilinin kıvrıcık saçlarından kurtulmayı bekleme, zira şahinin pençesinden kurtulan yavruyu gören olmamıştır.

210.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. her sehergeh kim şabā bu zülf-i pür-çinden çıkar
şan hıfā 'attārıdır kim misk alur çinden çıkar
şanuram koptı kıyāmet toğdı mağribden güneş
gün yüzüñ ey meh kaçan kim zülf-i pür-çinden çıkar
3. nece serverler olur ferhād gibi pāy-māl
nece husrevler bu yolda cān-ı şirinden çıkar
çıkmadı zülfüñ hayāli sineden biñ söz-ile
hāneye od düşse gerçi mārılar inden çıkar
5. bunca gevherlerle deryā kaatre gelmez 'aynuma
bunca dürlerle felek çeşm-i cihān-binden çıkar
geldi haṭṭuñ āyet-i hüsñüñi tağyir eyledi
her ki bu yüzden gelür kāfir olur dinden çıkar
7. hey kıyāmet luṭf edüp seyr-i mezār etseñ eger
şem'i-veş 'aşıklarun baş kaldurup sinden çıkar

211.

Fe'ilātün (fā'ilātün) fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün (fe'ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. şanma gönülüm alan kāmēt-i dil-cūyuñdur
naḫd-i 'aqlum tağıdan kākül-i hōş-būyuñdur

210. 18b. (18. p). [şem'i].

Prizrenli Şem'i: *Dīvān*: G. 63.

- 1 Her sabah o kıvrım kıvrım saçlarından çıkan tan yeli, sanki Çin'den misk alıp çıkan bir Hıta/Hata baharatçısıdır.
- 2 Ey ay gibi güzel, ne zaman gün yüzün kıvrım kıvrım saçlarının arasından görünse, güneş batıdan doğdu, kıyamet koptu zannediyorum.
- 3 Nice ileri gelenler bu yolda Ferhad gibi ayaklar altına alınır, nice Hüsrevler de tatlı canından ayrılır.
- 4 Eve ateş düşse yılanlar deliklerinden çıkar ama, senin binlerce (yakıcı) sözün saçlarının hayalini gönülünden çıkaramadı.
- 5 Bunca mücevherle deniz gözüme damla kadar görünmez, bu kadar incilerle felek, cihani gören gözden çıkar.
- 6 Ayva tüylerin geldi, güzelliğinin ayetini bozdu, bu sebeple gelen kişi dinden çıkar, kafir olur.
- 7 Hey kıyamet, lutfedip de mezar ziyareti yapsan, âşıkların Şem'i gibi baş kaldırıp mezardan çıkarlar.

211. 19a. (18. p). naẓīre-i dānişmend silkinden bī-kesī.

- 1 Gönülümü alanın gönül çeken boyun olduğunu zannetme, aklımın nakdini dağıtan güzel kokulu saçındır.

- özenürsin der-i mey-hâneye ey dil her dem
çeken ol cānibe yā hākūñ ü yā şūyuñdur
3. nece dīvāneleri bağladı zencīre şaçūñ
cümle ‘uşşāķı tutan bendler bir müyuñdur
- tīg-ı hecr-ile şehā kan dökülürse saña ne
hūn-feşānlıklar eden gamze-i bed-hūyuñdur
5. kim imiş **bī-kesī** dērseñ bugün ey şāh-ı cihān
mübtelā-yı sitem-i hāk-i reh-i kūyuñdur

212.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. nev-bahār eyyāmı geldi ‘ayş u ‘işret çağıdır
tevbelerle gül kızıl düşmen süci kan yağıdır
- kanı ol ‘ālī-nażar kim sīm ü zer dediklerin
nerkis-i şehlä gibi gözi görürken taşığıdır
3. etmeyem sensüz ayak seyrin çimenden yaña ben
‘aşık-ı dīdār olana cennet ayak bağıdır
- nece ölmesün bir ādem nece döysün bir kişi
ey felek zehrūñ yedi kat taşısı geçmiş ağıdır
5. toprağı altın eder cānā eyü bakışlaruñ
n’ola bī-çāre **necātī** de ayak toprağıdır

2 Ey gönül, her zaman meyhane kapısına özenirsin, (seni) o yöne çeken ya havan ya da suyundur.

3 Saçın nice delileri zincire vurdu, bütün âşıkları tutan bağlar senin bir kılındır.

4 Sultanım, ayrılık kılıcı ile kan dökülürse seninle ilgisi yoktur, kan saçan senin kötü huylu öldürücü bakışındır.

5 Ey dünyanın sultanı, bugün Bî-kesî kimmiş diye sorarsan, mahallenin yolunun toprağının zulmünün müptelasıdır.

212. 19a. (18. p). **nev‘-i āhar ve bahr-i diğer ez-ān necātī beg.**

Necātī Beg: *Dīvān*: G. 186.

1 İlkbahar zamanı geldi, yiyip içip eğlenmek vaktidir, gül tevbeyle kızıl bir düşman, şarap da kanlı bıçaklı hasımdır.

2 Şehla bakışlı nergis gibi gözü görürken, altın ve gümüş dediklerini dağıtan o yüce bakışlı nerede?

3 Sen olmadan ben bahçeden yana gezip dolaşmağa/kadeh dolaştırmağa gitmem, güzel yüze âşık olana cennet ayak bağıdır.

4 Ey felek, zehrin yedi kat taşı geçen bir zehirken kişi buna nasıl dayansın, insan nasıl ölmesin?

5 Ey can, iyi bakışların toprağı altın eder, samimi köle Necâtî de ayak toprağıdır, (onu da altın ediversen) ne olur?

213.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ƒal'atuñ cennet dudağıñ selsebīl ırmağıdur
 'arızuñda ruħlarıñ şu içre gül yaprağıdur

 yüz şuyın ister dōke kūyuñda ƒara yerlere
 gōñlümi anda çeken yā şuyı yā toprağıdur
3. āteş-i şevƒ-i ruħuñla nev-bahār-ı 'ıřƒda
 tāzelendi lāle-veş bağrumda eski dāğıdur

 'ıřƒ odına cān vērür 'āřık ƒaçar zāhid velī
 dūzahı zāhidleriñ 'āřıklarıñ uçmağıdur
5. serv ƒaddüñüñ hayāli 'ıřƒ haylinde 'alem
 āhum odı şu'lesi o sancağıñ bayrağıdur

 ağduğınca eşk-i çeşmüm dilde artar tāb-ı 'ıřƒ
 gözleriñüñ yaşı güyā ol çerāğıñ yağıdur

214.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şafha-i ruħsār-ı gül-günüñ ki cennet bāğıdur
 bülbül-i dil şimdiden 'azm eylesün uçmağıdur

 gögerüp geçdi benefşe reşk-i haşş-ı yār-ıla
 yüzine ey ebr-i rahmet şu seperseñ çāğıdur

213. 19a. (18. p). nazīre-i kemāl paşa-zāde.

Kemāl Paşa-zāde: *Dīvān*: G. 51.

- 1 Güzel yüzün cennet, dudağın selsebil ırmağı, yüzünde yanakların da su içindeki gül yaprağıdır.
- 2 Mahallende yüz suyunu/onurunu isterse kara yollara döksün, onda gönlümü çeken ya suyu ya da toprağıdır.
- 3 Yanağının ışğının ateşiyile aşkın ilkbaharında, bağırdaki eski yaralar lale gibi yeniden dağlandı.
- 4 Âşık, aşk ateşine canını verirken kaba sofı ondan kaçır, hatta zahitlerin cehennemi âşıkların cennetidir.
- 5 Selvi boyunun hayali aşk ordusunda sancak, ahımın dumanı da o sancağın alemidir.
- 6 Gözyaşlarım aktıkça gönüldeki hararet artar, sanki gözlerimin yaşı o kandilin yağıdır.

214. 19a. (18. p). nazīre-i helākī.

Helākī: *Dīvān*: G. 36.

- 1 Gül renkli yanağının yüzü cennet bağıdır, gönül bülbülü şimdiden yola çıksın, (zira onun) cennetidir.
- 2 Menekşe, sevgilinin ayva tüylerinin kıskançlığından göğerip geçti, ey rahmet bulutu, yüzüne su serpmeye vaktidir.

3. lāleler şanmañ belā deştinde mecnūnuñ yine
dest-i hicrān-ile ҡonmuş tāze tāze dāğıdur
ehl-i ‘ıřķuñ bir ҡadeh mey meclis-i dildārda
tutar elidür görür gözi yörür ayağıdur
5. külhan-ı ‘ıřķ oldı cismüm ey **helākī** anda dāğ
kıpkızıl közdür yanar sinem anuñ ocağıdur

215.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. sev gönül ş’ol tıflı küççekdür deme a ağıdur
dağı ol açılmadı bir gonca gül yaprağıdur
bilmezem ben n’eyledüm ş’ol amze-i hūn-rizūñe
kim bizümle dōstum anlı bıalı yağıdur
3. ‘ıřķ şāhına fezā-yı dil ki menzil-gāhdur
tāze dāğı sinemüñ anuñ kızıl otağıdur
tōb olup yatur ‘izāruñda nigāruñ kāküli
şu içinde şanasın ҡonmuş benefşe bağıdur
5. başına and içseler her dem ‘aceb mi hūblar
çünkü sen servüñ **revānī** ayağı toprağıdur

-
- 3 Lale sanmayın, (onlar) bela çölünde Mecnun’un yine hasret eliyle konulmuş taze taze yaralarıdır.
 - 4 Sevgilinin meclisinde bir kadeh şarap, aşk ehlinin tutar eli, görür gözü ve yürür ayağıdır.
 - 5 Ey Helâkî, vücudum aşk külhanı oldu; yanar göğsüm onun ocağıdır, yaralarım da kıpkızıl közüdür.
 215. **19a. (18. p). nazîre-i revānî çelebi.**
Revānî: *Dīvān*: G. 48.
 - 1 Gönül, şu çocuğu sev, küçüktür deme; hatta tam yaşıdır, üstelik o açılmadık bir gonca gül yaprağıdır.
 - 2 Sevgilim, senin öldürücü zalim bakışına bilmiyorum ben ne yaptım da bizimle kanlı bıalı düşmandır?
 - 3 Aş padişahına gönlün uçsuz bucaksız âlemi konak yeridir, göğsümün taze yarası onun kızıl otağıdır.
 - 4 Sevgilinin saçı yanağında toplanmış yatıyor, sanırsın su içerisine menekşe bağı koymuşlar.
 - 5 Güzeller her an başları için yemin verseler şaşırma, çünkü Revânî sen selvi boylunun ayak toprağıdır.

216.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. pādişāh-ı 'aql-ile sultān-ı 'ıŝkuñ yağıdur
rahtını tārāc éder cem'iyetini tağıdur
pādişāhum pādişāh-ı mülk-i ğamdur 'āŝıkuñ
āteş-i āh anuñ üstinde kızıl otağıdur
3. ħusrevā kıyma baña kūh ağladı ferhād için
havz-ı şirine akan şanma ki şir ırmağıdur
her seher ŝahrāda éy meh görinen şebnem degül
nār-ı āhumdan erir çarĥuñ yüregi yağıdur
5. secde etmiş eşiğünde ser-be-ser ehl-i semā
görinen alında māhuñ ayağıñ toprağıdur
kanadupdur koparurken yāresin cerrāh-ı ŝubĥ
çarĥa ĥurşid-i ĥün-ālūde [mihruñ dağıdur]
7. müjde-i mihr ü vefā için gelüpdür ĥatt-ı dōst
zātiyā ğam çekmezem anuñ beşāret zāğıdur

217.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. süre-i kevşer ĥakı ol çehre cennet bāğıdur
her 'araĥ k'andan aĥar éy ĥür şir ırmağıdur

216. 19b. (19. p). nazīre-i zātī.

Zātī: Dīvan C. I: G. 240.

- 1 Akıl padişahı ile aşkının sultanı düşmandır, onun atının koşumlarını talan eder, topluluğunu dağıtır.
- 2 Sultanım, âşığın gam mülkünün padişahıdır, ah ateşi de onun üzerinde kızıl otağıdır.
- 3 Sultanım bana kıyma, Şirin'in havuzuna akanı süt ırmağı zannetme, Ferhad için dağ ağladı!
- 4 Ey ay gibi güzel, kırlarda her seher görünen şebnem değildir, ahımın ateşinden eriyen feleğin yürek yağıdır.
- 5 (Sevgilim), gökyüzündekiler eşiğinde beraberce secde etmişler, ayın alında görünen senin ayağının toprağıdır.
- 6 Sabahın doktoru yarasını koparıırken kanattı, kan bulaşmış güneş gökyüzüne aşkını dağıtır.
- 7 Sevgilinin yazısı dostluk ve vefayı müjdelemek için gelmiştir, ey Zâtî üzülmem, (gelen) onun iyi haberler kuzgunudur.

217. 19b. (19. p). ve lehu kezā.

Zātī: Dīvan C. I: G. 417.

- 1 Ey huri, Kevser suresinin hakkı için (söylüyorum); o yüz cennet bahçesidir, ondan akan her ter süt ırmağıdır.

- āsumān şahrā-yı mihrüñde duhānī lāledür
māh-ı bedr-i münhasif anuñ içinde dāğıdur
3. şa‘şa‘a mihri gümüş zencire çekmiş var-ısa
sen şeh-i şeh-r-i cemālūñ serverā otağıdur
- murğ-ı dil uçmağ dilerse n’ola kūyuñdan yaña
yoluña cānlar vèren ‘āşıklarūñ uçmağıdur
5. iki yanuñda iki zülf-i müca‘‘ad dilberā
iki ğarrā bī-bedel tūmārdur dil bağıdur
- rūh-ı meclis gelmedi sākī ayağa urma el
‘āşıkā dīdārsuz tiryāk-i ekber ağıdur
7. **zāti**ye tāc-ı ser-i eflāk dèrseñ yèridür
èy meh-i burc-ı sa‘ādet ayağıñ toprağıdur

218.

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. āteş-i hicrān gönül mülkini yakup dağıdur
söyleşimez kimsene anuñla dilsüz yağıdur
- her gece sūz-ı firākuñla èyā māh-ı münīr
yaş degüldür bu ağan şem‘üñ yüregi yağıdur
3. dilberüñ izi tozına nècesi yüz vermeyem
gözlerümüñ tütüyāsı ayağı toprağıdur
- mihr-i ruhsāruñ ğamıyla kend’özin yakmış meger
kim görinen māh-tābuñ sīnesinde dāğıdur

-
- 2 Gökyüzü, güzelliğinin kırlarında siyah bir laledir, tutulmuş dolunay onun içindeki siyahlıktır.
- 3 Efendim, anlaşılın parlak güneş gümüş zincirle bağlanmış, sen güzellik şehrinin padişahının çadırı olmuş!
- 4 Gönül kuşu, yoluna can veren âşıklarının cenneti olan mahallene doğru uçmak isterse şaşılmaz.
- 5 Ey sevgili, iki yanında iki kıvrıkcık saçın, gönlü bağlayan iki gösterişli paha biçilmez tutamlardır.
- 6 Saki, meclise hayat veren (sevgili) daha gelmedi, kadehe el uzatma; sevgili olmayınca âşiğa en güçlü panzehir bile zehirdir.
- 7 Ey mutluluk burcunun ayı, ayağının toprağı olan Zāti’ye feleklerin baş tacı dersin yeridir.
- 218. 19b. (19. p). nazîre-i haydar.**
- 1 Ayrılık ateşi gönül ülkesini yakıp dağıtan, kimsenin onunla konuşamadığı dilsiz bir düşmandır.
- 2 Ey parlak ay gibi güzel, bu akan yaş değil, her gece ayrılığının ateşiyle yanan mumun yüreğinin yağıdır.
- 3 Sevgilinin izinin tozuna nasıl yüz vermeyeyim, onun ayağının toprağı gözlerimin sürmesidir.
- 4 Dolunayın göğsünde yanıklar görünüyor, meğer senin güneş yanağının kederiyle kendisini yakmış!

5. dedüm ey dilber lebün̄de bu haṭ-ı müşk̄in nedir
dedi kim sen daḥı söyler misin ol dil bağıdır
murğ-ı vaḥşī gibi şayd ederse n'ola gön̄lümi
gözleri şayyādın̄ cün ḳara zülfi ağıdır
7. la'l-i cānān var iken ḡayrı meye meyl eyleme
ḡāfil olma key şaḳın ḥaydar şehūn̄ yasağıdır

219.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. yanduran sīnemde dil şem'in yüregüm yağıdır
ḡarḳ eden bu 'ālemi ḳanlı yaşum ırmağıdır
sā'idi yāruñ yed-i beyzā nişānın gösterür
vāsītī sīm̄in-ḳalem ol dilberūñ barmağıdır
3. yār kūyī itinūñ izin görürseñ ey gön̄ül
süregör yüzūñ gözūñ cün taze gül yaprağıdır
kākülūñ altında haṭtuñ gördüm ey dilber dedüm
dedi misk̄in anı kim görür yılan ayağıdır
5. sāk̄inūñ eyler meşāmını mu'aṭṭar müşk-i çin
her ne dem bād-ı şabā sünbül şaḳuñı ṭağıdır

-
- 5 Dedim ki, "Ey sevgili, dudağındaki bu miskten tüyler nedir?"; "Sen de mi sorarsın, onlar gönül bağıdır!", dedi.
- 6 Gözlerinin avcısı gönülümü vahşi bir kuş gibi avlarsa şaşılmaz, çünkü siyah saçları avcı gözlerinin ağıdır.
- 7 Haydar, sevgilinin dudakları varken başka şaraba meyletme, aman sakın gafil olma, bu padişah yasağıdır!
219. 19b. (19. p). nazīre-i sākī beg.
- 1 Göğsümde gönül mumunu yandıran yüregimin yağıdır, bu alemler veren kanlı gözyaşımın ırmağıdır.
- 2 Sevgilinin kolu Hz. Musa'nın beyaz el mucizesinin alametidir, Vâsıt şehriden çıkan gümüş kalem o güzelin parmağıdır.
- 3 Ey gönül, sevgilinin mahallesinin köpeğinin izini görürsen yüzünü gözünü sür, zira o taze bir gül yaprağıdır.
- 4 "Ey güzel, saçının altından yanağındaki tüyleri gördüm", dedim, "Miskin, onu kim görebilir, o yılan ayağıdır/yalandır!", dedi.
- 5 Tan yeli ne zaman o sünbül saçlarını dağıtsa, Çin miski Sākî'nin dimağını güzel kokularla doldurur.

220.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. sen gül-i tersin yüzün firdevs-i cennet bāğıdır
ben ayak toprağıyam beñzüm ħazān yaprağıdır
ħaṭṭ-ı sebzün geldi çün men' étme cām-ı la'lüni
sebze vaḫti 'ayş u nüş eyyāmı 'işret çağıdır
3. dadı yoḫdur şoĥbetün yār-ı şeker-ħand olmasa
ħūblarsuz la'l-ile peymāne derd ü ağıdır
şāh-ı ğam leşkerle ħondı sīne şahrāsında kim
dağ-ı ħūn-ālūdum anuñ bir kıızıl otağıdır
5. göklere érse mu'ıdī ādemilenmez saña
hey perī yüzlüm senün ol ayağıñ toprağıdır

221.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. derd ü ğam mülkinde başum gerçi miĥnet dağıdır
қанлу yaşum kim aḫar her dem anuñ ırmağıdır
cān yedürürken gönül her laḫza çeşm-i mestüne
gerü anuñla müjeñ қанлу bıçaқлу yağıdır
3. çeşm-i pür-ħūnumda gördüğün ĥabāb-ı lāle-reng
pādişāh-ı kişver-i 'ışkuñ kıızıl otağıdır

220. 19b. (19. p). nazīre-i mu'ıdī.

Mu'ıdī: *Dīvān*: G. 128.

- 1 Sen taze bir gülsün, yüzün cennet bahçesidir, ben ise ayak toprağıyım, benzim sonbahar yaprağıdır.
- 2 Taze ayva tüylerin çıktı, dudağının kadehini esirgeme, bahar mevsimi yeme içme günleri ve eğlenme zamanıdır.
- 3 Sevgilinin tatlı gülüşleri olmasa sohbetin tadı yoktur, güzeller olmadan şarap ve kadeh, dert ve zehirdir.
- 4 Keder padişahı sine çölüne askerleriyle yerleşti, kana bulanmış yaralarım o şahın kıızıl otağıdır.
- 5 Hey peri yüzlüm, Mu'ıdī göklere de çıksa sana büyüklenmez, zira o senin ayağının toprağıdır.

221. 20a. (19. p). nazīre-i қара çeлеби efendi маḫлаşi hecrī'dür.

Hecrī: *Dīvān*: G. 54.

- 1 Dert ve gam ülkesinde başım eziyet dağıdır, sürekli akan kanlı yaşım da onun ırmağıdır. gerçi: *Dīvān*; küh-ı: CN.
- 2 Gönül, sarhoş gözlerine sürekli can yedirmesine/candan hizmet etmesine rağmen, kirpiğın yine onunla kanlı bıçaklı bir düşmandır.
- 3 Kanlı gözlerimde gördüğün gelincik renkli kabarcıklar, aşk ülkesi sultanının kıızıl otağıdır.

ayağın toprağına dil cân verüp yaşlar döker
anı ol yaña çeken yâ şuyı yâ toprağıdur

5. mülk-i 'ışkuñ vaşını benden işit ey şeh-süvār
hecrī-i şūrīdenüñ zīrā atı oynağıdur

222.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. halka-i zülfin kaçan dilber yüzine tağıdur
cân-ı 'uşşāk üzre güyā ki maḥabbet dağıdur
gözleri dil milkini yağmaya verdi āh kim
eller-ile ḥōşdur ol zālīm bizümle yağıdur

3. ğam ğubārından nece ḥālī ola meydān-ı dil
k'ol sitemkārūñ gece gündüz atı oynağıdur
ey gözüm merdümlük et sürme nazardan eşkümi
kim sevād-ı mışr-ı ḥüsn içinde yüzün ağıdur

5. şu gibi bir gün yüzi üstine başmaduñ kadem
gerçi sen servün **nebātī** ayağı toprağıdur

223.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. sākiyā mey şun ki 'ālem tāze cennet bāğıdur
mevsim-i güldür yine mestānelikler çağıdur
ḥaṭṭ-ı sebzūñ geldi çün men' kılma [cām-ı] la'lüñi
sebze vaḫti 'ayş ü nüş eyyāmı 'işret çağıdur

4 Gönül, ayağının toprağına can verip yaşlar döker, onu o tarafa çeken ya suyu ya da toprağıdır.

5 Ey beyatım, aşk ülkesinin tarifini benden dinle; çünkü orası bu tutkun Hecrî'nin at oynattığı yerdir.

222. 20a. (19. p). nazīre-i nebātī.

- 1 Sevgili ne zaman saçlarını yüzüne dağıtır, sanki âşıkların canı üzerine muhabbet saçar.
2 Gözleri gönül mülkünü yağmalattı, ah o zalim yabancılarla iyidir de bizimle düşmandır.
3 Gönül meydanı o zalimin gece gündüz at oynattığı bir yerken, gam tozundan nasıl temizlensin?
4 Ey gözüm, insanlık et de güzellik şehrinin karanlığında yüzünü aydınlatan gözyaşımı gözünden uzaklaştırma/itibardan düşürme.
5 Nebâtî sen selvi boylunun ayağının toprağıdır ama, bir gün olsun su gibi yüzüne ayağını basmadın!

223. 20a. (19. p). [mu'îdî].

Mu'îdî: *Dīvān*: G. 126.

- 1 Saki, âlemin cennet bahçesine döndüğü bahar günleri sarhoş olma zamanıdır, sen de şarap sun.
2 Taze ayva tüylerin çıktı, dudağının kadehini esirgeme; bahar mevsimi yeme, içme günleri ve eğlenme zamanıdır.

3. zülfüñ altında haţuñdan dil nece vërsün haber
anı gören pâdişâh olur ilan ayağıdur
veh ne gülşendür yüzüñ kim olalı andan cüdâ
hârĥâr-ı hecr-ile beñzüm ĥazân yaprağıdur
5. ‘arız-ı dilberde ĥaţ ser-keşlig’ étse ġam degül
ëy **mu‘îdî** aya varmaz rümeli yasağıdur

224.

Mef‘ülü fâ‘ilätü mefâ‘ilü fâ‘ilün
Muzâri‘ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. ş’ol dilrübâ güzel aña begler paşalanur
maĥbûblar bölügi anuñdur aġalanur
tîr-i müjeñle birlige yétmedüm âh kim
añduġça tîġ-ı tîr-i ġamzeñi baġrum paralanur
3. bir kerre ġonca aġzın açup gel demiş degül
bülbüllere ki taĥt-ı çimende yuvalanur
dedüm ruĥuñ güneş gibi şehri araladı
dedi metâ‘-ı ĥüsn dem olur aralanur
5. biñ biñ selâm ş’ol şanem-i meh-liġâyâ kim
red eller-ile atduġı taş merĥabâlanur
mâyil-durur hevâña **necâtî** şu deñlü kim
merhem urursa yüregi başı hevâlanur

-
- 3 Gönül saçlarının altındaki ayva tüyünden nasıl haber versin, o adeta kendisini görenin padişah olacağına inanılan bir yılan ayağıdır /yalandır.
- 4 (Sevgilim), yüzün nasıl bir gül bahçesidir ki ondan uzak kaldığımdan beri ayrılık derdi ile benzim sonbahar yaprağı olmuştur, yazık.
- 5 Ayva tüyünün sevgilinin yanağında zorbalık etmesinin ne önemi var, Rumeli kanunudur, bir aya varmadan sona erer.
224. 20a. (19. p). **baĥr-i dîġer ve nev‘-i âĥar goft necâtî beg.**
Necâtî Beg: *Dîvân*: G. 130.
- 1 Şu gönül çelen güzele beyler paşalanırlar, güzeller bölüğü ona baġlı olduġundan aġalık taslar.
paşalanur: *Dîvân*; aġalanur: CN.
- 2 Ah, kirpiklerinin okuyla beraber olmaġa erişemedim, öldürücü bakışının kılıcını andıkça baġrum paralanır.
tîġ-ı: *Dîvân*; tîr-i: CN.
- 3 Gonca aġzın çimen üzerinde toplanan bülbüllere bir kere olsun aġzını açıp "Gel!", dememiş.
- 4 "Yanaġın güneş gibi şehri süsledi / şehrin bütün güzellerini geride bıraktı", dedim, "Güzellik serveti zaman gelir, geride kalır.", dedi.
- 5 Şu vefasız put gibi güzele binlerce selam olsun, (selamımızı) kabul etmeyip de elleriyle attığı taş bile selamlanır!
- 6 Necâtî senin sevgine öylesine meyillidir ki, ne zaman merhem sürse gönlündeki yara havalanır.

7. éy lebleri şeker bu gönül tûṭîsi senüñ
âyine-i cemâlûñe baksa şafâlanur

225.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. éy şâh ş'ol bölükde ki 'ıŝkuñ aĝalanur
şanma [ki] 'aql o kavme turur ketḥudâlanur
mest oluban şarâb-ı hevân-ile bād-ı şubḥ
küyüñ yolında toza bulaşmış şabâlanur
3. bir nâvek urdı mihr-i müjeñ murĝ-ı 'aqla kim
éy mäh murĝzâr-ı 'ademde yuvalanur
bülbül yine muḳallid-i 'uŝşâḳ-ı zâr olup
sulṭân-ı gül öñinde turup bî-nevâlanur
5. jengâr-ı haṭṭ-ı 'ârızunu yusa âb-ı tiĝ
zâtî şafâdan âyine-i cân cilâlanur

226.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. baḳdukça şem'-i ḥüsnüñe çeşmüm ziyâlanur
yandukça cân cemâlûñe karşı şafâlanur
mey-gün lebün hayâli ile mest iken müdâm
şöfî kadeḥ du'âsın okur pârsâlanur
3. gün gibi édeli yed-i beyzâ ruḥuñ 'ayân
zülfün 'aşası baş çeküben ejdehâlanur

7 Ey dudakları şeker (gibi tatlı), bu gönül papağanı yüzünün aynasına baksa neşesi artar.

225. 20a. (19. p). nazîre-i zâtî.

Zâtî: *Dîvân C. I: G. 413.*

- 1 Ey padişah, aşkının ağalandığı şu bölükte, sanma ki akıl o kavme durup kahyalık taslar!
2 Tan yeli aşkının şarabından sarhoş olup, mahallenin yolunda toza bulanmış bir şekilde sabahlar.
3 Ey ay gibi güzel, kirpiğinin şevki yokluğun çimenliğinde gizlenen akıl kuşuna bir ok vurdu.
4 Bülbül yine ağlayan âşıkların taklitçisi olarak, gül sultanının önünde durup düşkünlük taslar.
5 Zâtî, kılıç suyu yanağın tüylerinin pasını temizlese, mutluluktan can aynası cilalanır.
226. 20b. (20. p). nazîre-i âfitâbî.
- 1 Güzelliğinin mumuna baktıkça gözlerim aydınlanır, can yandıkça yüzüne karşı neşelenir.
2 Şarap renkli dudağının hayaliyle sofu her an sarhoşken, kadeh duası okuyup dilenir/dindarlaşır.
3 Yed-i beyza yanağını güneş gibi açık seçik ettiğinden beri, saçlarının asası başını çekip ejderhalık taslar.

- gönlüm taralsa tañ mı ki geh geh hasûd-ı seg
kûyuñda kıllaruña éder hüküm ağalanur
5. dedüm kapuñda ney ne iş ucındadır dedü
âvârelerle seyr édüben bî-nevâlanur
- sürsem gönülden âhumı gâmmâzdur déyü
eşküm revân ayağuma düşer yuvalanur
7. bildükçe müşterîliğini âfitâbînin
vaşlın metâ'ı kıymete çıkar bahâlanur

227.

Fe'îlâtün mefâ'ilün fe'îlün
Hafîf + + -- / + - + - / + + -

1. geldi sevdâ-yı 'ışık gitdi karar
bilmezüz hâlümüz n'olur bu bahâr
- berg-i gül gibi 'ömrüm evrâkın
yele verdi nesîm-i 'anber-bâr
3. 'âşıkun taze dâğ açar gönlin
bülbüli şâd éder gül-i gülzâr
- gidelüm tek kenâr-ı şöhetine
olur olmazsa dağı büse kenâr
5. nâz-ı gülden niyâz-ı bülbülden
açılır dilde gizlenen esrâr
- fâs alupdur habâbdan eline
oldı şu gül yüzün'çün âyine-dâr
7. 'amriyâ turma tur yukarı yörü
uçalum sebzâra bülbül-vâr

-
- 4 Köpek rakip, mahallende kullarına ağalık taslayıp hükmediyor, gönlün zaman zaman daralmasına şaşılmamalı.
- 5 "Senin kapıda bu ney hangi sebeple bulunur?", dedim, "Başı boşlarla dolaşıp düşkünlük taslar.", dedi.
- 6 Laf taşıyor diyerek ahımı gönülden kovsam, akan gözyaşım ayağıma düşüp orada toplanır.
- 7 Âfitâbî'nin müşteriliğini bildikçe, vuslat malı kıymete biner, pahalanır.
227. 20b. (20. p). bahr-i diğer ve nev'-i âhar ez-ân 'amrî.
'Amrî: *Dîvân*: G. 20.
- 1 Kara sevda geldi, huzur gitti; bu bahar halimizin ne olacağını bilmiyoruz.
- 2 Amber kokulu rüzgar, ömrümün sayfalarını gül yaprağı gibi yele verdi.
- 3 Gül bahçesinin gülü bülbülü neşelendirirken, âşığın gönlünde taze yaralar açar.
- 4 Yeter ki (sevgilinin) sohbet ettiği yerin kenarına gidelim, öpemesek de en azından yanında dururuz/kucaklarız.
- 5 Gülün nazıdan bülbülün de niyazından gönülde saklanan sırlar açığa çıkar.
- 6 Kadeh hava kabarcıklarından eline (ayna) alıp, şu yüzün için ayna tutan olmuştur.
- 7 Ey Amrî, durmadan yukarı doğru yürü, bülbül gibi çimenliğe uçalım.

228.

Fe'ilatün mefā'ilün fe'ilün
Hafif + + -- / + - + - / + + -

1. gitmesün dīdeden hayāl-i yār
çıkmasun sīneden ğam-ı dildār
derd-i 'ışk-ıla tā ölinceye dek
bulmasun ŝıhhati dil-i bīmār
3. yemeyen tıĝ-ı 'ışk yārelerin
h'āb-ı ğafletden olmadı bīdār
cān u başı yoluñda hāk edeyin
görinürden daħı kuluñda ne vār
5. güle vèrdi ŝabā fenā haberin
oldı gülşende bülbülñ yeri hār
ben öliceğ nigār ağlayu mı
bülbül için ola mı hiç gül zār
7. yoğdur 'ıŝkī gibi ey yüzi gül
'andelībüñ egerçi var hezār

229.

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün
Hezec + --- / + --- / + ---

1. bu hūnī gözlerüñ kim bī-emāndur
hemīŝe kaşdı İmān-ile cāndur
dudaĝuñ ārzū-yı āb-ı kevşer
yañaĝuñ reşk-i gülzār-ı cināndur
3. lebüñ enfās-ı 'īsādan iŝāret
şaçuñ i'cāz-ı mūsādan nişāndur

228. 20b. (20. p). ['ıŝkī].

Üsküdarlı 'Aşkı: *Dīvān*: G. 124.

- 1 Sevgilinin hayali gözden gitmesin, derdi de gönülden çıkmasın.
- 2 Aşk derdi çeken gönül, ölene dek sıhhat bulmasın.
- 3 Aşk kılıcıyla yaralanmayanlar, gaflet uykusundan uyanamadı.
- 4 Canımı ve başımı senin yolunda toprak edeyim, bu görünenlerden başka kulunda (zaten) ne var ki?
- 5 Tan yeli güle fanilik haberini verince, bülbülün gül bahçesindeki yeri diken oldu.
- 6 Ben ölünce sevgili ağlamaz; gül, bülbül için ağlayıp inler mi hiç!
- 7 Ey gül yüzlü, belki binlerce bülbülün var ama Aşkı gibisi yoktur.

229. 21a. (20. p). nazīre-i aħmedī.

Aħmedī: *Dīvān*: G. 177.

- 1 Bu kan döken gözlerin merhametsizdir, onun kasdı daima iman ile candır.
bu: *Dīvān*; ne: CN.
- 2 Dudağın kevser suyunun arzuladığı, yanağın da cennet gül bahçelerinin kışkandığı bir (güzelliktir.)
- 3 Dudağın Hz. İsa'nın nefesinden işaret, saçın da Hz. Musa'nın mucizesinden alamettir.

- gözüñ nerkisdür ağzuñ ğonca-i ter
tenüñ şir̄in boyuñ serv-i revāndur
5. saçuñ reyḥānı kim ḥayrānıdur cān
göñül almaġa fettān-ı zamāndur
- gel ey dişleri lü'lü' dudaġı la'l
şun ol yāķūtı kim ķūt-ı revāndur
7. varalum bāġa görgil kim ḥazāndan
ne reng-ā-reng yazular 'ayāndur
- yazan yaprakda ayruķdur bu ḥaṭṭı
sen anı şanma kim bād-ı ḥazāndur
9. bugün vēr **ahmedī** dadını 'ömrüñ
ki yarın ḥāli n'olısar gümāndur

230.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec +---/+---/+---

1. ş'ol iki ruḥ ki şem'-i kün fe-kāndur
iki aydur ki gözümden nihāndur
- ele cān vèrmek-ile girse vaşluñ
be kız ucuz degüldür rāyegāndur
3. yaraşur kirpigüñ kaşuñ gözüñle
ki bu tır ü kemān ol türkmāndur
- dehānuñ yokluğu kaṭ'ı degüldür
arada söz daḥı vardur gümāndur
5. ne ḥoş ṭāvūs-durur zülfüñ nigārā
ki menzil-gāhı ṭarf-ı gülsitāndur

-
- 4 Gözün nergistir, ağzın da ıslak gonca; tenin şirin, boyun da endamlı bir selvidir.
5 Canın hayran olduğu saçının reyhanı, gönül almak için zamanın fettanıdır.
6 Gel ey inci dişli, lal dudaklı (sevgili), azık olan o yakutu (dudağını) sun!
7 (Sevgili), bahçeye gidelim de sonbahar yapraklarından ne rengarenk yazıların ortaya çıktığını gör!
8 Yapraktaki bu yazıyı yazan başkasıdır, sen onu sonbahar rüzgarı zannetme.
9 Ahmedî, anın güzelliğini yaşa, zira yarın halinin ne olacağı şüphelidir.
230. **21a. (20. p). nazîre-i niżāmî.**
Karamanlı Nizâmî: *Dîvân*: G. 15.
- 1 Şu iki yanak Allah'ın "Ol!", deyip olduğu ilahi nurdur, gözlerimden gizlenmiş iki aydır/iki aydır gözlerimden gizlidir.
2 Sana kavuşmak can vermekle elde edilecekse, a kız, (bu pazarlık) ucuz değil bedavadır!
3 Ok olan kirpiğin, keman kaşın ve güzel gözünle ne de yakışır!
4 Ağzının yokluğu kesin değildir, şüpheli de olsa arada söz vardır.
5 Ey sevgili, saçların, yeri gül bahçesinin yanı olan ne de güzel bir tavusdur.

- kaşuñ ser-nāme-i ħüsn ü melāhat
gözüñ ser-fitne-i āhir zamāndur
7. kara toprakça yok kadrüñ **nizāmî**
egerçi sözlerüñ āb-ı revāndur

231.

Mefā'ülün mefā'ülün fe'ülün

Hezec +---/+---/+---

1. yüzüñ çün fitne-i āhir zamāndur
kıyāmet kāmētüñ andan nişāndur
çalup çırpmadısa halkuñ dilini
ki tır-veş gözlerüñ çün türkmāndur
3. çataldan kaş u gözüñ bir yere baş
gören der fitne-i āhir zamāndur
nēcün kıble dēmez yüzüñ görenler
kaşuñ mihrābı çün andan 'ayāndur
5. teveccüh şeş cihet vechüñden özge
yakın şıdık ehline zıdd u gümāndur
nazar kıl **gülşeni**ye rüşeniden
göresin tā iki ten bir revāndur

232.

Mefā'ülün mefā'ülün fe'ülün

Hezec +---/+---/+---

1. cemāli zāhir egerçi nihāndur
velī cān çeşmine her dem 'ayāndur
bahā şordum metā'-ı la'-i yāra
dediler naqd-i cāna rāyegāndur

6 (Sevgili), kaşın güzellik ve şirinliğin başlığı, gözün de āhir zaman fitnessinin başıdır.

7 Nizāmî, sözlerin akarsu olsa da kara toprak kadar kıymetin yoktur!

231. 21a. (20. p). **naẓıre-i gülşeni vü rüşeni.**

Gülşeni: *Dīvān*: G. 18.

1 Yüzün ahir zaman fitnessi olduğu için, kıyamet boyun ondan iz taşır.

2 Ok gibi gözlerin, halkın gönlünü çalıp çırpmadıysa güzelliğindedir.

3 Kaşlarını çattığını ve gözünün de bir yere yara açtığını gören, "Āhir zaman fitnessidir!", der.

4 Kaşının mihrabı Kâbe'den (bile) âşıkarken, yüzünü görenler neden ona kible demezler (bilmiyorum).

5 Senin yüzünden başka altı yöne bakmak, yakîn ve doğruluk ehline şüpheli ve terstir.

6 Gülşeni'ye Rüşeni'den bak da iki bedeninin nasıl bir can olduğunu gör!

232. 21a. (20. p). **naẓıre-i muħibbî fermāyet.**

1 (Sevgilinin) yüzü aslında gizlidir ama , gönül gözüne her an açıktır.

2 Sevgilinin dudağının servetine paha biçin dedim, can nakdine bedavadır dediler.

3. geceler tā seher ol gül gamından
işüm bülbül gibi āh u figāndur
dedüm ey serv-kaç pāyuña her dem
iki çeşmüm iki cūy-ı revāndur
5. teraḥḥum eyle kuluñdur **muḥibbī**
yanar 'ışkuña şāhā çok zamāndur

233.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec +---/+---/+---

1. yanağun gül boyun serv-i revāndur
dehānuñ gonca-i gülzār-ı cāndur
kenār etmek ümīdiyle miyānuñ
yoluña nağd-i cānum der-miyāndur
3. hey āfet kāmetün gāyet kıyāmet
ḥaṭun ser-fitne-i āḥir zamāndur
dilā vuşlat demi fürkat zamānı
degöldür ber-ḳarāra bu cihāndur
5. ṭoludur dürr-i ma'nā birle **naẓmī**
senün ṭab'un ki baḥr-i bī-girāndur

234.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec +---/+---/+---

1. cemālün ey şanem mir'āt-ı cāndur
gözün ser-fitne-i āḥir zamāndur
bu ben bī-çāreyi dil-teng eden āh
leb-i la'liyle ol gonca-dehāndur

3 O gül (gibi güzel sevgilinin) kederinden, geceleri sabahlara kadar işim bülbül gibi figandır.

4 "Ey selvi boylu, iki gözüm her an ayağına (akan) iki akarsudur.", dedim.

5 Sultanım, uzun zamandır aşkının ateşiyle yanan Muhibbî kulundur, merhamet eyle.

233. 21a. (20. p). **naẓīre-i naẓmī**.

Edirneli Naẓmī: *Dīvān*: G. 1744.

1 (Sevgili), yanağın gül, boyun endamlı bir selvi, ağzın da gönül gülşeninin goncasıdır.

2 Beline sarılırım ümidiyle yoluna can nakdimi ortaya koydum.

3 Hey güzel kadın, boyun kıyamettir, yanağındaki tüyler âhir zamanın baş fitnesidir.

4 Ey gönül, kavuşma anı da ayrılık zamanı da devamlı değildir, bu dünya böyledir.

5 Naẓmī, senin tabiatın mana incileriyle dolu kıymetsiz bir denizdir.

234. 21a. (20. p). **naẓīre-i ḥadīdī**.

1 Ey put gibi güzel, yüzün gönül aynası, gözün de âhir zamanın baş fitnesidir.

2 Ah, ben çaresizi sıkıntıya sokan lal dudaklarıyla o gonca ağızlıdır.

3. vèrüp da‘vāya ma‘nā terk-i ser kı̄l
ki zīrā terk-i ser ‘ışka nişāndur
uşanmaz dil derende dīvlerden
ḥabībüm çün süleymān-ı zamāndur
5. naşīḥat étme nāşīḥ kes sözüñi
ḥadīdī rind-i rüsvā-yı cihāndur

235.

Mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

Hezec + --- / + --- / + ---

1. ḥaṭuñ reyḥān-ı bostān-ı cināndur
ḥadūñ gül-deste-i gülzār-ı cāndur
ruḥuñ mihri hevā-dārıdur éy māh
anuñ’çün şubḥ-dem āteş-feşāndur
3. miyānuñla kemer-vār olmaḫ için
dil ü cāndan ser ü zer der-miyāndur
ḫad-i dil-cūyı ol ḡonca-dehānuñ
riyāz-ı nāzda serv-i revāndur
5. dehānı sırrına olmadı maḥrem
ḫired gerçi **ḥarīfī** nükte-dāndur
egerçi ḡamzesidür āteş-i nīş
lebi sükker-feşān u nūş-ı cāndur

236.

Mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

Hezec + --- / + --- / + ---

1. tılısm-ı cām-ı cem kim ol dehāndur
kilīd-i genc-i cān anda nihāndur

3 Başını terk ederek davayı anlamlandır, zira başı terk etmek aşkın alametidir.

4 Sevgilim zamanın Süleyman’ı olduğu için, gönül yırtıcı devlerden bıkmaz.

5 Öğütçü, Hadîdî dünyanın rezil bir rindidir, kes sesini, nasihat etmeyi bırak!

235. **21b. (21. p). [ḥarīfī].**

1 (Sevgilim), yanağındaki tüyler cennet bahçelerinin reyhanı, yanağın da gönül gülşeninini çiçek demetidir.

2 Ey ay gibi güzel, güneş senin yüzünün âşığı olduğundan sabah vakti ateş saçmaktadır.

3 (Sevgilim), belinle kemer gibi olmak için can u gönülden baş ve mal yolunda ortaya konuldu.

4 O gonca ağızlının gönül çeken boyu, naz bahçesinde endamlı bir selvidir.

5 Harīfî, gerçi akıl bilgindir ama (sevgilinin) ağzının sırrına vakıf olamadı.

6 Her ne kadar (sevgilinin) öldürücü bakışları ateşli ok olsa da, dudağı şeker saçan can tatlısıdır.

236. **21b. (21. p). kemāl.**

Şarıca Kemāl: *Dīvān*: G. 50.

1 (Sevgilinin) o ağızı Cem’in kadehinin tılısmıdır, can hazinesinin kilidi onda gizlidir.

- yème ğam fitne-i āhir zamāndan
kuluñ evvel zemīn āhir zamāndur
3. baña var vërme vā'iz pend-i şīrīn
mizāc-ı hāra hālvā ziyāndur
- lebūñ zikri ile destār-ı şōfī
sebū-yı mey gibi uş der-miyāndur
5. **kemāl** ol meh yüzüne güldüğine
ferah olma ki fi'l-i za'ferāndur

237.

Mefā'ülün mefā'ülün fe'ülün

Hezec +---/+---/+---

1. serīr-i hüsne ş'ol dilber ki cāndur
vişāli naqd-i cāna rāyegāndur
şorar iseñ ger ol şīrīni kimdür
güzeller şāhu ibn-i cān-ı cāndur
3. nesīm-i zülfin al git ey şabā gel
hıṭā mülkine bir hōş armağandur
miyānına eger bir kılca érsem
gönül vèrmek nedür cān der-miyāndur
5. gözüm yaşına meyl eyle gel ey dōst
ki servūñ menzili āb-ı revāndur
esirge **ṭāli'ī** kuluñı cānā
yanar 'ışkuñ odına çok zamāndur

2 Âhir zaman fitnessinden kederlenme, kulun önce senin zeminin sonra zamanındır.
āhir: Dīvān; andan: CN.

3 Vaiz, bana tatlı nasihatlarını verme git, sert yaratılışlıya helva boşunadır.

4 Dudağının anılması ile sofunun sarığı, şarap testisi gibi (yerinden çıkarılıp) ortaya konulmuştur.

5 Kemāl, o ay (gibi güzelin) yüzüne gülmesine yüreğini rahatlatma, bu safranın işidir.

237. 21b. (21. p). **ṭāli'ī**.

1 Şu dilber güzellik tahtına oturmuş bir candır, (ona) kavuşmak can nakdine bedavadır.

2 Eğer o şirin kimdir diye sorarsan, güzellerin sultanı, can oğlu candır.

3 Ey tan yeli, Hıta/Hata memleketine git, güzel bir armağan olan (sevgilinin) saçının tatlı esintisini al gel.

4 (Sevgili), eğer beline bir kıl kadar erişsem/kıl kadar ince beline bir erişsem, gönül vermeyi bırak, canımı ortaya koyarım!

5 Ey dost, gel gözyaşıma meylet, zira selvinin mekanı akarsu (kenarıdır).

6 Ey can, çok zamandır aşkın ateşine yanmakta olan Tâli'î kuluna merhamet et.

238.

Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün

Hezec +---/+---/+---

1. yüzüñ nûrı ki şem'-i bezm-i cāndur
kaşuñ ser-fitne-i āhir zamāndur
femüñ varını kim teslīm ederse
müsellem dutmazuz anı gümāndur
3. cemālüñ muşhafında hadd ü haţtuñ
oğudum sūre-i nūr u duhāndur
nihāl-i kāmētüñ 'aksi gözümde
kenār-ı cūyda serv-i revāndur
5. utanupdur lebüñden āb-ı hayvān
anuñ'çün dīdeden dā'im nihāndur
beni ağlatma gel zülfüñe karşı
ki bārān nāfe-i çine ziyāndur
7. sirişk-i 'aks-i ruhsāruñla **şāmî**
mişāl-i tiğ-i tiz-i zer-feşāndur

239.

Me'ülü fā'ilatü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' --+/-+--/+--+/-+--

1. çarhuñ yerini od eden āhum şerāırdur
teskīn eden anı bu gözüm cūybārırdur
sīnem olalı şehir-i belāda beden beden
cān u dilüñ şehā buyruklu mi'mārırdur
3. nerkis alalı başına tāk-ı muraşşā'
şahñ-ı çemen vilāyetinüñ tādārırdur

238. 21b. (21. p). [şāmî].

- 1 (Sevgilim), yüzünün nuru can meclisinin mumudur, kaşın da âhir zaman fitnesinin başıdır.
- 2 Ağzının var olduğunu kim ispatlarsa, onu dosdoğru kabul etmeyiz, (yine de) şüphe vardır.
- 3 Yüzünün mushafında Nur ve Duhan suresi olan yanağını ve ayva tüylerini okudum.
- 4 Fidan boyunun aksi gözümde, akarsu kenarındaki endamlı selvidir.
- 5 Âb-ı hayat, dudağından utandığ için daima gözlerden uzaktır.
- 6 Gel (yar), beni saçına karşı ağlatma, zira yağmur Çin'in misk kesesine zarar verir.
- 7 Yanağının aksindeki yaşla Şâmî, altın saçan keskin kılıç gibidir.

239. 21b. (21. p). [lem'î].

- 1 Gökyüzünü ateşle dolduran ahımın kıvılcımıdır, onu yatıştırırsa bu gözümün yaşıdır.
- 2 Sultanım, göğsüm bela şehrinde beden beden olduğundan beri, can ve gönlün (bağrımın) fermanlı mimarıdır.
- 3 Nergis, başına mücevherlerle süslü taç aldığından beri, çimen meydanı vilayetinin hükümdarıdır.

dāğın gizlesem n'ola sīnemde gül gibi
bir lāle-ḥadd ü gonca-femūñ yādigārıdır

5. dil-teşne eyler şu'arā-yı zamāneyi
lem'î-i bî-dilūñ ğazel-i ābdārıdır

240.

Mef'ülü fā'ilatü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' ---+/-+---/+---+/-+---

1. iki gözüm ki 'ayn-ı 'anā cūybārıdır
deşt-i ğamuñda her biri miḥnet bñārıdır
bārān gibi akıtmağa dem dem gözüm yaşın
āhum buḥārı üstüme ebr-i bahārıdır
3. ğussadan ayru olma ölümde beter baña
ğam gecesinde ḥaste-dilūñ ğam-ġüsārıdır
sīnemde yer yerin görinen dāğ şanma kim
her biri ğussa ğülşeni ğam lālezārıdır
5. bahr-i amīḳdur gözümüñ yaşı **şevkiyā**
deşt-i 'adem dedikleri anuñ bñārıdır

241.

Mef'ülü fā'ilatü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' ---+/-+---/+---+/-+---

1. sular ki yerde sürinür eşküm bñārıdır
encüm ki gökde görünür āhum şerārıdır
her kim başında yaḳdı ise dāğ-ı 'ışkı
deşt-i belā vilāyetinüñ tācdārıdır

4 Lale yanaklı, gonca ağızlı bir güzelin yadigarı olan göğsümdeki gül gibi yarayı saklasam şaşılmaz.

5 Zamanın şâirlerini gönlü susayanlardan eyleyen, âşık Lem'î'nin sulu/zarif gazelidir.

240. 21b. (21. p). [şevkî].

1 Zahmet çeşmesinin kaynağı olan iki gözümün her biri, senin gamının çölünde eziyet pınarıdır.

2 Gözümün yaşını yağmur gibi damla damla akıtmak için, ahımın dumanı üzerimde bahar/yağmur bulutudur.

3 Gam gecesinde yaralı gönlün dert ortağı olan kederden ayrı olmak, benim için ölümde beterdir.

4 Göğsümde yer yer görünenleri yanık sanma; her biri keder gülşeni, gam lale bahçesidir.

5 Ey Şevkî, gözümün yaşı derin denizdir; yokluk çölü (dünya) dedikleri onun pınarıdır.

241. 21b. (21. p). [me'ālî].

1 Yerde sürünen sular gözyaşımın pınarıdır, gökte görünen yıldızlar ahımın kıvılcımlarıdır.

2 Her kim başında aşk yarasının (kandilini) yaktıysa, bela çölü ülkesinin hükümdarıdır.

3. mir'ât-ı kalbün içre bu şüret nedür deseñ
deyr-i gönülde bir şanemün yâdigâridur
servi boyı ki eyledi tûbâyı ser-nigün
ol mâh-rû ki hüsñ ilinün şehriyâridur
5. nâr-ı firâķ-ı yâre yanan câna şu vèren
her geh me'âlîñüñ ğazel-i âb-dâridur

242.

Fe'îlâtün (fâ'îlâtün) fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün (fe'îlân)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. eyü éder müjesi sînemi efgâr eyler
hõş éder ğamzeleri cānumı bîmâr eyler
beni haste-ciger ol ğamze-i ğammâz kıllur
beni âşüfte-dil ol turre-i tarrâr eyler
3. ğam metâ'ın şacı dil boynuna şarmasun iñen
şanur ol kimsene kim kalb-ile bâzâr eyler
lebi yâķûtına ben cānumı âsân vèrürem
baña bir büsesin ol güç-ile ikrâr eyler
5. éy necâtî şacı dârından anuñ ğeñ yöri var
yoķsa bu dâr-ı cihānı başuña tār eyler

-
- 3 "Kalbinin aynası içinde bu suret de nedir?", diye sorarsan, gönül kilisesinde/âleminde put gibi bir güzelin hatırasıdır.
- 4 Güzellik ülkesinin sultanı olan o ay yüzlünün endamlı boyu, Tuba ağacını baş aşağı çevirdi.
- 5 Sevgilinin ayrılık ateşine yanan cana her an su veren, Me'âlî'nin sulu/zarif gazelidir.
242. 22a. (21. p). goft necâtî beg.
Necâtî Beg: *Dîvân*: G. 65.
- 1 (Sevgilinin) kirpikleri göğsümü yaralamakla iyi eder, öldürücü bakışları da gönlümü derde düşürmekle hoş eder.
- 2 O fitne dolu öldürücü bakış beni ciğeri hasta eder, o hırsız saç da beni perişan gönüllü kılar.
- 3 Gönül, gam malının saçını boynuna çok da sarmasın, o kişi kusurlu para ile alışveriş yaptığını sanır.
- 4 Ben yakut dudağı için canımı kolayca verirken, o (sevgili) bir öpücüğü bile zorla kabul eder.
- 5 Ey Necâtî, (sevgilinin) saçının sıkışıklığından yürü genişliğe git, yoksa bu dünya evini başına dar eyler.

243.

Fe'ilatün (fā'ilātün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fe'ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. eyü varur dehenüñ goncayı efgār eyler
çeşmüm mestüñ hōş éder nerkisi bī-mār eyler
gam-ı guşşayla tolu şādiye yer yok cānā
cān atup gelmesün ol göñlüme yer tār eyler
3. beni ayaklara bu zülf-i semensā düşürür
seni āşüfte dilā turre-i tarrār eyler
utanur soñra yüzümden benüm ol sīm-beden
şimdi bī-zer déyü ta'ciz yüzüme 'ār eyler
5. ey **hilālī** görelī hālet-i hüsn-i yāri
yüzini nāhun-ı hār-ıla gül efgār eyler

244.

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' - - + / - - + + / + - - + / - - +

1. şīrīn lebüñ ki söylese cāndan haber vērür
nāzüklik-ile rāz-ı nihāndan haber vērür
yā rab bu türk-i mest nece ceng-cüydur
kim söyleyene tīr ü kemāndan haber vērür
3. hindü-yı zülf elinde bir āyinedür ruḥuñ
k'aña nażar éden dü cihāndan haber vērür

243. 22a. (21. p). nazīre-i hilālī.

Hilālī: *Dīvān*: G. 14.

- 1 Ağzın goncayı yaralamakla iyi yapar; sarhoş gözün, gözümü eğlendirir, nergisi hasta eder.
- 2 Ey can, gönlüm gam ve kederle dolu, mutluluğa yer yok; o (mutluluk) gelmek için can atmasın, yüreğimi daraltır.
- 3 Ey perişan gönül, beni yasemin zülüfler, seni de hırsız saçlar ayağa düşürdü.
- 4 O gümüş bedenli beni şimdi altınım yok diye yüzüme karşı ayıplar, sonra da yüzümden utanır.
- 5 Ey Hilālî, gül, sevgilinin güzelliğinin halini görünce, dikenden tırnaklarıyla yüzünü yaralar.

244. 22a. (21. p). nev'-i dīger ve baḥr-i āḥar aḥmed paşa fermāyed.

Aḥmed Paşa: *Dīvān*: G. 88.

- 1 Tatlı dudağın konuşsa candan haber verir, gizli sırlardan nezaket ile bahseder.
- 2 Ya Rab, bu sarhoş Türk, ne kadar da savaş meraklısıdır, ne zaman konuşsa ok ve yaydan bahseder.
- 3 Siyah saçlarının elinde yanağın, kendisine bakanın iki cihandan haberler verdiği bir aynadır.

- bir kâse şundi sâķī-i ‘ışķuñ cihāna kim
nūş eden anı kevn ü mekāndan haber vērür
5. hecrūñ cehenneminde yanan mübtelālara
kūyuñ nesīm-i bāğ-ı cināndan haber vērür
sūz-ı derūn-ı ‘āşıķa hıç öyküne mi şem‘
k’ol cāndan êtdüğün bu zebāndan haber vērür
7. tūťi haťuñ ki rāz-ı dehānuñ beyān eder
bir hıızrdur ki çeşme-i cāndan haber vērür
hūsnuñ zamānesinde ruħ-ı zerdi **ahmedūñ**
gül mevsiminde berg-i hazāndan haber vērür
9. ‘īd ayı gibi kaşuñı gözetdüğüm bu kim
na’l-i semend-i şāh-ı cihāndan haber vērür
tīğūñ eli ‘arūs-ı zaferden niķāb açar
nīzeñ zamān-ı emn ü emāndan haber vērür
11. aħbār-ı fetħuñ iledüp a‘dāña peyk-i tīr
şükrāne cānın alur u andan haber vērür

245.

Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün
Muzāri‘ -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. ķaddūñ nihāli serv-i revāndan haber vērür
haddūñ hayāli gülşen-i cāndan haber vērür
mey-gūn lebini depredicek bezme cān yağar
gūyā mesīħ rūħ-ı revāndan haber vērür

- 4 Aşkının sakisi, onu içenin varlık ve kâinattan bahsetmeye başladığı bir içkiyi dünyaya ikram etti.
- 5 Ayrılığının cehenneminde yanan tutkunlarına mahallen, cennet bahçelerinin kokusundan haber verir.
- 6 Mum hiç âşığın içindeki yangına özenebilir mi, öbürünün candan söylediğini bu dilinin ucuyla söyler.
zebāndan: Dīvān; zamāndan: CN.
- 7 Can çeşmesinden haber veren ve papağan(a benzeyen) ayva tüylerin, ağzının sırrını açıklayan bir Hızır’dır.
- 8 Güzelliğinin çağında Ahmed’in sararmış yüzü, gül mevsiminde sonbahar yaprağından haber verir.
- 9 Bayram ayı (hilali) gibi kaşını gözlediğim bu (sevgili), dünya padişahının atının nalından haber verir.
- 10 Kılıcının eli zafer gelininden duvak açar, mızrağın korkusuzluk ve emniyetten haber verir.
- 11 Ok ulağı fetih haberlerini düşmana iletip, teşekkür olarak da canını alır ve ondan haber verir.
245. **22a. (21. p). [sinānī].**
1 Boyunun fidanı, endamlı selviden, yanağının hayali de can gülşeninden haber verir.
2 Şarap renkli dudağını kımıldattığın an, sanki İsa Mesih sevgiliden haber vermiş gibi meclise ihsan yağar.

3. hecrüñ caḥîmi âteş-i sūzānı yandırur
vaşluñ naîmi zevk-i cināndan ḥaber vērür
ḥüsnüñ kitābı şerḥ ola mı kıl ü kâl-ile
her ḥarfi nece lafz u me'āndan ḥaber vērür
5. bir vech-ile **sinānî** ruḥuñ vaşfın étدی kim
her nüktesi bedî' ü beyāndan ḥaber vērür

246.

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. gerçi şurāḥî çeşme-i cāndan ḥaber vērür
ammā piyāle rūḥ-ı revāndan ḥaber vērür
her kıatresi bu cür'a-i rind-i belā-keşüñ
biñ cām-ı çeşm-i şāh-ı cihāndan ḥaber vērür
3. cānā ḥadîş-i la'l-i lebüñ ehl-i dillere
zevk ü şafā-yı ḥūr-ı cināndan ḥaber vērür
dilde ne deñlü şaqlar isem rāz-ı 'ışkuñı
ḥaṭṭuñ gelür de rāz-ı nihāndan ḥaber vērür
5. diñle **şübütî** sen daḥı 'ışkuñ peyāmını
şimdi bu kıaldı eski zamāndan ḥaber vērür

247.

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. kıaddi ḥırāmı rūḥ-ı revāndan ḥaber vērür
şirîn kelāmı çeşme-i cāndan ḥaber vērür

-
- 3 Ayrılığının cehennemi yakıcı ateşi (bile) yandırır, kavuşmanın nimeti cennet zevklerinden haber verir.
 - 4 Her sözü nice lafız ve manadan haber verirken, güzelliğinin kitabı boş sözlerle şerh edilebilir mi?
 - 5 Sinānî, her kelimesinin bedi ve beyan (söz ve mana ile ilgili anlatım sanatları) ilminden haber verdiği bir tarzla yanağını övdü.
246. **22a. (21. p). [şübütî].**
- 1 Her ne kadar sürahi can çeşmesinden haber verse de, kadeh sevgiliden haber verir.
 - 2 Bu bela çeken rint yudumunun her damlası, binlerce cihan sultanının göz kadehinden haber verir.
 - 3 Ey sevgili, gönül ehline kırmızı dudağının sözleri, cennet hurilerinin zevk ve eğlencesinden haber verir.
 - 4 Aşkının sırrını gönlümde ne kadar saklasam da ayva tüylerin gelir, gizli sıklardan haber verir.
 - 5 Şübütî, sen de aşkın haberlerini dinle, eski zamanlardan bahseden şimdi (yalnız) bu kaldı.
247. **22b. (22. p). nazîre-i necâtî beg.**
- Necâtî Beg: *Dîvân*: G. 154.
- 1 Onun boyunun salınışı sevgiliden, tatlı sözü de can çeşmesinden haber verir.

- ne gördi ne işitdi lebüñ gibi bir güher
göñlüm gözüm ki baħr-ile kândan ħaber vèrür
3. derler ki cānı ħoĸķaya ħoymuş o bir řabīb
yāruñ dehān u lebleri andan ħaber vèrür
- ‘ışķuñ ne deñlü řaĸlasam ol deñlü fāş olur
nālem bu dem ki rāz-ı nihāndan ħaber vèrür
5. bülbül gibi çimende **necātī** ħurüş édüp
sen serv-ĸadd ü ĸonca-dehāndan ħaber vèrür

248.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. dil-i vīrānede ‘ışķuñ benüm genc-i nihānumdur
derün-ı sīnede řevķüñ ziyā-yı mihr-i cānumdur
leb-i la‘l-i řafā-baĸşuñ taşavvur eyledüm èy meh
yüzüñ āyīnesinde mün‘akis bir ĸařre şanumdur
3. düşüp pervāneler gibi maĸabbet şem‘ine yandum
çıķan āħum miřālinde feleklerde duĸānumdur
o ĸadd-i ‘ışve-perdāzuñ şalınsun her şaraf cānā
bu göñlüm bōstānında çü bir serv-i revānumdur
5. metā‘-ı varlıĸı şatdum **cenābī** yoklıĸa çünkim
bu bāzār-ı fenā içre baña assı ziyānumdur

-
- 2 Gözüm deniz ile madenden bahseder ancak, gönlüm dudakların gibi bir mücevheri ne gördü, ne de işitti.
- 3 O, canı hokkaya koymuş bir doktordur derler, sevgilinin ağzı ve dudakları ondan bahseder.
- 4 Aşkını ne kadar saklasam o kadar açığa çıkar, şimdi inlememin sebebi gizli sırlardan haber vermesidir.
- 5 Necātī çimende bülbül gibi coşup, sen selvi boylu ve gonca ağzılıdan haber verir.
248. 22b. (22. p). nazīre-i anadolu beglerbegi olan cenābī paşa.
Cenābī Paşa: *Dīvān*: G. 67.
- 1 Yıkılmış gönülde aşkın benim gizli hazinemdir, göğsümün derinliğinde arzun can güneşinin ışığıdır.
- 2 Ey ay gibi güzel, keyif veren lal dudağımı düşündüm de, (dudağın) yüzünün aynasında akseden bir damla kanımdır.
- 3 Pervaneler gibi muhabbet mumuna düşüp yandım, ahım yerine çıkan gökyüzündeki dumanımdır.
- 4 Ey can, o işveli boyun bu gönlümün bahçesinde bir endamlı selvim olduğundan, her tarafta salınsın.
- 5 Cenābî, varlık malını yokluğa sattım, zira bu yokluk pazarı içinde bana faydası yoktur.

249.

Mefā'İLün mefā'İLün mefā'İLün mefā'İLün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. niğārā mihr-i 'iŝkuñ pertevi cismümde cānumdur
serümde kākülün sevdāsı 'ömr-i cāvidānumdur
kad-i bālā vü 'işveyle ser-āmed añılan şimdi
güzellik bōstānında benüm serv-i revānumdur
3. tūtüŝdüm bir güneŝ yüzlü perinün nār-ı ŝevkiyle
boyayan āsumānı göklere her dem duhānumdur
tereŝuñ eylemiş nā-geh lebüñe kanum içdükde
dehānuñ sırrını fāŝ eden ol bir kaṭre kanumdur
5. **celālī** ğayr-ı maṣŝūdum ümīdüm yokdur ol ŝehden
hemān kulluğına lāyık görüp desün fülānumdur

250.

Fe'İLātün (fā'İLātün) fe'İLātün fe'İLātün fe'İLün (fe'İLān)

Remel +++-/++-/+---/++-

1. baḥŝ-i 'ilmīden ēyā ḥvāce sükūnet yēgdür
kuru ğavğādan ise saña sükūnet yēgdür
naḳŝı ko āyine-i ḳalbüme şüret vēregör
naḳŝdansa baña āyīnede şüret yēgdür
3. budur ışınuğı tāb-ı teb-i hicrānuña dil
ten-i insānda be-her ḥāl ḥarāret yēgdür

249. 23a. (22. p). [celālī].

Manastırlı Celāl Beg: *Dīvān*: G. 76.

- 1 Ey sevgilim, aşk güneşinin parlaklığı bedenimde canımdır, başımda kakülünün sevdası da sonsuz ömrümdür.
- 2 Güzellik bahçesinde uzun boyu ve nazıyla en başta anılan, şimdi benim endamlı selvimdir.
- 3 Bir güneş yüzlü perinin arzusunun ateşiyle tutuştum, felekleri boyayan, her an göklere (çıkan) dumanımdır.
perinün: *Dīvān*; ḥabībün: CN.
- 4 Ağızının sırrını açığa çıkararak, kanımı içtikçe ansızın dudağına sızan o bir damla kanımdır.
- 5 Celālī, o sultandan beni kulluğuna layık görüp yalnızca "Falanım olur!", demesinden başka isteğim, ümidim yoktur.

250. 23a. (22. p). ŝevkī.

ŝevkī: *Dīvān*: G. 25.

- 1 Ey hoca, ilimden bahsetmek yerine susmak daha iyidir, sana kuru kavgadansa sükūnet daha iyidir.
- 2 Süsü bırak, kalbimin aynasına şekil veredür, bana süstense aynada görünen daha iyidir.
āyīnede şüret: *Dīvān*; āyīne-i şüret: CN.
- 3 Gönlün ayrılığının ateşinin hararetine alışmasının sebebi, insan vücudunda sıcaklığın her durumda daha iyi olmasıdır.

şöfiyâ zâhir ü bâtın saña budur dedigüm
bâde-i şâf-ı şafâ içmege halvet yêgdür

5. **şevkiyâ** vecde getürdi sözüñüñ sūzı beni
ehl-i dillerde hele sendeki hâlet yêgdür

251.

Fe'ilatün (fā'ilātün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fe'ilān)

Remel ++--/+--/+--/+--

1. şöhet el vèrmeyücek yâr-ıla fûrkat yêgdür
lîk el vèrse murâdâtına vuşlat yêgdür
şüretâ gerçi ki miñnetle maħabbet birdür
lîk biñ meretebe ma'nâda maħabbet yêgdür
3. yerde yatmağdan ise devr-i ğamuñla biñ yıl
bir nefes zikrûñ-ile dünyede şihhat yêgdür
tañ degül yüzini göstermez ise aya güne
o mülâzımlara ma'nâda bu şüret yêgdür
5. gün gibi ğayra uyup 'âlemi seyr étmekden
kuşb-veş kendü maħâmında ikâmet yêgdür
ma'rifet ister iseñ gel vañan içre sefer ét
şanma kim kesb-i kemâl étmege ğurbet yêgdür
7. ey 'atâ pâdişeh-i bahr ü ber olmağdan ise
kişiye huşk ü teri birle kanâ'at yêgdür

4 Ey sofı, gizli açık senin için söylediğim budur: saf şarabı içmek için tenhaya çekilmek iyidir.

dedigüm: Dīvān; ekrem: CN.

5 Ey Şevkî, sözünün yakıcılığı beni coşturdu, sendeki bu hal özellikle gönül ehli olanlarda daha iyidir.

251. 23a. (22. p). ['atâ].

Üsküblü 'Atâ: *Dīvān*: G. 36.

1 Yar ile muhabbet mümkün olmayınca ayrılık daha iyidir, fakat mümkün olacaksa sevgiliye kavuşmak daha iyidir.

el: Dīvān; ehl: CN.

2 Görünüşte sıkıntı ile sevgi birdir, fakat manada sevgi, (sıkıntıda) bin kat daha iyidir.

3 Gaminin devrinde bin yıl yerde yatmaktansa/hasta olmaktansa, dünyada senin zikrinle bir an sıhhatli olmak daha iyidir.

4 Yüzünü aya ve güneşe göstermezsen buna şaşılmaz, o tutkunlara böyle davranmak aslında daha iyidir.

5 Güneş gibi başkalarına uyup dünyayı dolaşmaktansa, kutup (yıldızı) gibi kendi makamında oturmak daha iyidir.

6 İlim istersen vatan içinde yolculuk et, olgunluk elde etmek için gurbetin daha iyi olduğunu zannetme.

7 Ey Atâ, kara ve denizin sultanı olmaktansa kişi için kuru ve yaşlıkta/darlıkta ve bollukta kanaat daha iyidir.

252.

Fe'ilatün (fā'ilatün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fe'ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. şādī-i vaşl u feraḥdan ğam u miḥnet yēgdür
yādlardan baña yārān-ile şoḥbet yēgdür
devletüm yoğ ise sen cān-ile ben sağ olayın
‘ālemüñ saltanatından baña şıḥhat yēgdür
3. gitse dilden lebi yādıyla n’ola cān u cihān
rind-i mey-ḥvārelerüñ şoḥbeti ḥalvet yēgdür
ölmeyen kesb-i fazīlet edemez ‘ışkuñda
kişi taḥşīl-i kemāl etmege ğurbet yēgdür
5. yēg imiş çünki riyā ile ‘amelden niyyet
ḥacca varmağdan eşigüñde iḳāmet yēgdür
da‘vī-i ‘ışk ederüz kaçmazuz ol kāfirden
‘aḳıbet çün ölürüz bāri şehādet yēgdür
7. ay olur gün yüzini çün görimezsın **ishāk**
gel gönül vērme o meh-rūya ferāğat yēgdür

253.

Fe'ilatün (fā'ilatün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fe'ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. ‘ālem-i vaşl u şafādan ğam-ı fürḳat yēgdür
bīm-i hicrāndan ümīd-i dem-i vuşlat yēgdür

252. 23a. (22. p). [ishāk].

Üsküblü İshāk Çelebi: *Dīvān*: G. 72.

- 1 Gam ve keder kavuşma ve ferah mutluluğundan daha iyidir, dostlarla sohbet bana yabancıardan daha iyidir.
- 2 Devletim yoksa da ben sen can ile sağ olayım, dünyanın saltanatındansa bana sıhhat daha iyidir.
- 3 Dudağını anmakla gönülden can ve dünya çıkıp gitse ne olur, sevgiliyle baş başa kalmak içkiye düşkün rintlerin sohbetinden daha iyidir.
- 4 Kişinin olgunlaşması için gurbetin daha iyi olduğu gibi, aşkının (yolunda) ölmeyen de erdem elde edemez.
- 5 Hacca gitmektense eşiginde oturmak daha iyidir, çünkü ikiyüzlülükle amel etmektense (sadece) niyet etmek daha iyidir.
- 6 Aşk davasını güderiz, o kafirden kaçmayız; çünkü (önünde) sonunda ölürüz, öyleyse şehit olmak daha iyidir.
- 7 İshāk, aylar geçer o gün yüzünü göremezsın, gel o ay yüzlüye gönül verme, (bu sevdadan) vazgeçmek daha iyidir.

253. 23b. (23. p). helākī.

Helākī: *Dīvān*: G. 33.

- 1 Ayrılığın kederi kavuşma ve eğlence meclisinden daha iyidir, ayrılığın korkusundansa kavuşma anının ümidi daha iyidir.

- gayra nūr u fer olur çünkü fūrūğ-ı hūsni
hem-dem olmadan o meh-rūya ferāgat yēgdür
3. terk-i tecrīd oluban kaṭ'-ı alāyık kıluban
baş çeküp hırkaya bir gūşede 'uzlet yēgdür
şu gibi yüz yere sür çekme gel āteş gibi baş
bād-ı rif'atden ise ḥāk-i mezellet yēgdür
5. bezm-i keşret neñe yarar be **helākī** yōri var
gūşe-i vaḥdeti elden ḳoma vaḥdet yēgdür

254.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. oḳlaruñ cān almağa tīḡuñla yoldaş oldılar
sīnelerde ḳan yalaşdılar ḳarındaş oldılar
bir ayaḳda iki 'ālem mülkini seyrān ēder
sāḡar u bādeyle anlar kim ayaḳdaş oldılar
3. ş'ol ḳadar taşvīr ēderler dilde naḳş-ı hūsnuñi
şimdi şā'irler ḳodılar ş'i'ri naḳḳāş oldılar
la'l ü yāḳūt ol lebi mercāna nisbet ētdiler
kimisi deryāya düşüp kimisi taş oldılar
5. başlar çıḳmış-durur baḡrumda **āhī** söyle kim
nēceler ol derd-ile varup ḳızılbaş oldılar

-
- 2 Güzelliğinin parıltısı başkalarına ışık ve aydınlık olduğu için, o ay yüzlüye dost olmaktan vazgeçmek daha iyidir.
- 3 Ayrılığı terk edip seni meşgul eden şeyleri kesip, başı da hırkaya çekip/inzivaya çekilip bir köşede uzlet daha iyidir.
- 4 Gel ateş gibi başı çekmektense su gibi yüzünü yere sür, yücelik rüzgarındansa hakirlik toprağı daha iyidir.
rif'atden: Dīvān; töhmetden: CN.
- 5 Be Helākī yürü var, çokluk meclisi neyine yarar? Teklik alemi elden bırakma, vaḥdet daha iyidir.
254. **23b. (23. p). āhī.**
Āhī: *Dīvān*: G. 22.
- 1 (Sevgilim), okların can almak için kılıcınla yoldaş oldular, göğüslerde kan yalaşp kardeş oldular.
- 2 Kadeh ve şarapla içki arkadaşı olanlar, bir kadehte iki âlemin mülkünü seyredeler.
- 3 Güzelliğinin nakşını/süsünü gönülde öylesine tasvir ettiler ki, şimdi şâirler şiir yazmayı bırakıp nakkaş/ressam oldular.
- 4 Lal ve yakut kendilerini o mercan dudaklıyla kıyasladı, (bu densizlik yüzünden) kimisi denize düştü, kimisi de taş oldu.
- 5 Āhī, baḡrumda öyle yaralar çıkıp durmaktadır ki, niceleri o dert sebebiyle gidip kızılbaş/asi oldular.

255.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. gözlerün kan içmege tîğūñla yoldaş oldılar
kan yalaşdılar iki hūñī qarındaş oldılar
şimdiki üstādlar her beyte kuşlar kondurur
şan'atı arturdılar nazm ehli naqqāş oldılar
3. kana boyandı yürek toğrandı bağrum terk terk
cān u dil bu derd-ile varup kızılbaş oldılar
dilde rāz-ı 'ışkuñı fāş étدی derd ü eşk-ile
tuyulup gönüm gözüm 'ālemlere fāş oldılar
5. āşinālık ister iseñ rindegāna **şubhīyā**
şimdi mecnūnı zamānuñ rind ü qallāş oldılar

256.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. yāreler baş kaldurup tīrūñle yoldaş oldılar
étدی şehir-i sīnede bir yer kızılbaş oldılar
nāle tabl oldu eliflerden 'alemler çekdiler
leşker-i derd ü belāya dağlar baş oldılar
3. baş açup karşı varurken taşuña ey seng-i dil
dediler bunlar mürīd-i hācı bekdāş oldılar

255. 23b. (23. p). [şubhī].

- 1 Gözlerin kaç içmek için kılıcınla yoldaş oldular, kan yalaşıp iki kan kardeşi/kanlı kardeş oldular.
- 2 Şimdiki üstadlar her beyte kuşlar kondurur/yazıyla resim yapar, şâirler sanatı artırıp ressam oldular.
- 3 Yürek kana boyandı, bağrım dilim dilim doğrandı; can ve gönül bu dert ile gidip kızılbaş/asi oldular.
- 4 Gönüm ve gözüm gönüldeki aşkının sırrını dert ve gözyaşıyla açığa çıkardı, (sırrım) duyulup dünyalara saçıldı.
- 5 Ey Subhî, rintlerle ahbap olmak istersen, şimdi rintler ve kalleşler zamanın Mecnun'u/çilgını oldular.

256. 23b. (23. p). [enverî].

Mürekkepçi Enverî: *Dīvān*: G. 99.

- 1 Yaralar baş kaldırıp okunla yoldaş oldular, sine şehrinde bir yer edinip kızılbaş/asi oldular.
- 2 İnilti davul oldu, elif (gibi yaralardan) bayrak çektiler, dert ve bela askerine dağlar baş/yaralar çiban oldu.
eliflerden 'alemler: *Dīvān*; 'alemlerden elifler: CN.
- 3 Ey taş kalpli, başımı açıp taşına karşı varırken, "Bunlar Hacı Bektaş'ın müridi oldular." dediler.

gönlüme girse eyâ hünî 'aceb mi hançerüñ
kan yalaşup kalb-ile şoñ demde haldâş oldılar

5. **enveri** rüz-ı ezelde husrev ü şirîn-ile
leyli vü mecnûn aña kul u karavaş oldılar

257.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. şarâb-ile tolu zerrîn kadehlerdür kızıl güller
nevâ-sâz olsa 'uşşâka n'ola mest oldı bülbüller
gel ey muṭrib bu bezme bir sürüd eyle terennümle
şafâ kesb eylesünler gonca-lebler nüş édüp müller
3. çıkarma nâz-ile destâruñı kim nece miskîni
çıkarur 'âkıbet başdan be hey âfet bu kâküller
senüñ cârüb-ı hâk-i râhuñ olmağ arzusu ile
gubâr-âlüdedür küyuñda deste deste sünbüller
5. ğam-ı hâl-i ruhuñla **vahdetî** çok dağlar yakmış
açılmış şan teninde lâleler güller karanfüller

258.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. olupdur meclis-i dildârda la'lîn kadeh güller
'aceb mi bülbüle gibi fiğân eylerse bülbüller

4 Ey zalim, hançerin gönlüme girse şaşılmaz, son zamanlarda kalp ile kan yalaşıp aynı hale büründüler.

5 Enveri, ezel gününde Hüsrev, Şirin, Leylâ ve Mecnun ona (sevgiliye) köle ve cariye oldular.

257. **24a. (23. p). vahdetî.**

1 Kızıl güller şarapla dolu altın kadehlerdir, sarhoş olan bülbüllerin uşşak makamında şarkılar söylemesine/âşıklara tercüman olmasına/âşıkların ondan nasiplenmesine şaşılmaz.

2 Gel ey çalgıcı, bu meclise nağmelerle bir şarkı söyle de gonca dudaklılar şarap içip eğlensinler.

3 Be hey âfet, sarığını başından nazla çıkarma; kaküllerin sonunda nice zavallıyı baştan çıkarır.

4 Deste deste sünbüller, senin yolunun toprağının süpürgesi olmak arzusuyla mahallende toprağa bulanmıştır.

5 Vahdetî, senin yanağındaki benin kederiyle öyle dağlar yaktı ki, bedeninde laleler, güller, karanfiller açılmış zannedersin.

258. **24a. (23. p). [emîni].**

1 Sevgilinin meclisinde kızıl güller kadeh olur, bülbüllerin sürahi gibi feryat etmesine şaşılmaz.

- gam-ı zülfüñle ş'ol deñlü döğündi seng-i jāyleyle
gögerdüp pāre pāre eyledi cismini sünbüller
3. hevā-yı 'ışk-ı yār-ıla katı şūrīde-ħāl oldu
yeridür eller ise şāne başdan çıkdı kāküller
- gam-ı ħālūñle bu dāğ-ı derūnumdan nişān için
ben öldükde bite ħāk-i mezārumdan қaranfüller
5. қарardı қара baħtum gibi hecr-i ħāl-i rūyından
emīnī ermeyüp ħvān-ı vişāl-i yāra fülfüller

259.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +----/+----/+----/+----

1. güler gül ağlayup feryād eder gülşende bülbüller
senüñ sevdā-yı zülfüñle perişān oldu sünbüller
- şu deñlü dāğlar yaқdum ruħuñ şevķiyle meclisde
açıldı cā-be-cā sīnemde tāze lāleler güller
3. ser-i zülfüñle pā-būsuñ ederken ārzū cānı
şu deñlü aña yüz vērdüñ başuña çıkdı kāküller
- görünen penbe-i dāğum degüldür kellede yer yer
ruħuñ şevķiyle daқdum başuma aқ қaranfüller
5. **fenāyī** dem-be-dem қанлар yudar la'lüñ firāķıyla
şafā bezminde sen dā'im içersin şevķ-ile müller

2 Sümbüller, saçının kederinden çiy taşı/dolu ile öylesine dövündüler ki, bedenlerini morartıp parça parça ettiler.

3 Sevgilinin aşkının arzusuyla hali çok perişan oldu, eğer tarak kaküllere dokunursa şaşılmaz, çünkü onlar baştan çıktı.

4 Beninin kederiyle ben öldüğümde, yüreğimin yaralarından nişan için mezarımın toprağından karanfiller biter.

5 Emîni, sevgilinin kavuşma sofrasına ulaşamayan karabiberler, yüzündeki benin ayrılığından kara bahtım gibi karardılar.

259. 24a. (23. p). [fenāyī].

1 Gül bahçesinde gül gülerken bülbüller ağlayıp feryat eder, senin saçının sevdasıyla sümbüller perişan oldu.

2 Yanağının arzusuyla meclisinde öyle dağlar yaktım ki, göğsümde yer yer taze laleler güller açıldı.

3 Kakülünün canı saçının ucuyla ayağını öpmeyi arzularken, sen ona öyle yüz verdin ki tepene çıktı.

4 Yanağının arzusuyla başıma kırmızı karanfiller taktım, başımda yer yer görünen yaramın pamuğu değildir.

5 Fenāyī her an dudağının hasretiyle kanlar yutarken, sen mutluluk meclisinde durmadan keyifle şarap içersin.(Olacak şey mi!)

260.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. giriftār-ı belā-yı dām-ı hicrān oldı bülbüller
gülistān-ı cihānda kuş uçurmaz oldılar güller
ten-i hākide yer yer kan saçılmış penbe-i dāğum
hemān ş'ol gülsitāndur açıla şanma karanfüller
3. mukābil olmağa yoķ yüzleri ol zülf-i pür-çine
anuñ'çün gizlenür āyīneler ardına sünbüller
bölük bölük olup yağmaladılar cān-ile gönlüm
benüm hüsni line şāhum bölükden gibi kāküller
5. **fūsūnī** 'arızında hāline beñzerdi cānānuñ
buruşmuş olmasaydı yüzleri her gāh fülfüller

261.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. şalaldan şem'-veş pertev bisāt-ı gülşene güller
olupdur nār-ı ışka yanmağa pervāne bülbüller
ser-i zülfün gibi düşdi ayağa hāk-i rāh oldı
senün gīsūlaruñla gördi çıkmaz başa sünbüller
3. açılmış nev-bahāra karşı güyā sünbül-i terdür
niğāruñ halka halka gird-i ruhsārında kāküller

260. 24a. (23. p). [fūsūnī].

- 1 Bülbüller ayrılık tuzağının bela tutsağı oldular, güller dünya gül bahçesinde kuş uçurmaz oldular.
- 2 Şu gül bahçesinde karanfiller açılmış zannetme, toprağın yüzünde yer yer yaramın kanlı pamuğu saçılmış.
- 3 O kıvrım kıvrım saçlarının karşısına geçmeye yüzleri olmadığı için sümbüller aynaların arkasına saklanır.
- 4 Sultanım, kaküller askermiş gibi bölük bölük olup benim güzellik ülkemde can ve gönlümü yağmaladılar.
- 5 Fūsūnī'nin yüzü karabiber gibi her zaman buruşuk olmasaydı, sevgilinin yanağındaki bene benzerdi.

261. 24a. (23. p). [nev'ī].

Nev'ī: *Dīvān*: G. 80.

- 1 Güller, gül bahçesinin yaygısı üzerine mum gibi aydınlık verdiği için beri, bülbüller aşkın ateşine yanmak için pervane oldular.
- 2 Sümbüller senin uzun saçlarınla rekâbet edemeyeceklerini görünce saçının ucu gibi ayağa düşüp yol toprağı oldular.
- 3 Sevgilinin yüzünün yanındaki halka halka kakülleri sanki ilkbahara doğru açılmış taze sümbüldür.

gam-ı hālūñle şöyle yandılar kim nār-ı şefkatden
dil-i sūzānını erbāb-ı 'ışkuñ yakdı fūlfüller

5. gören her tāze dāğum oñmaduğ başumda ey **nev'î**
şanur bitmiş şikeste bir sifāl içre қaranfüller

262.

Mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. ruhuñsuz çeşm-i cāna dāğ-ı hasret görünür güller
şaçuñdan ayru ef'î-i siyehdür baña sünbüller
dün ü gün halk-ı 'ālem tālibüñ olsa 'aceb midür
şabāh-ı 'îd ruhsār u şeb-i қadr oldı kāküller
3. hayāl-i 'arızuñ yétmez mi ey gül kāse-i serde
ne lāzım beslemek baña sifāl içre қaranfüller
gül-i sāğar açıldı bülbül oldı ehl-i meclis hep
şurāhî ğulğulı ğülzār-ı bezme şaldı қulқullar
5. 'aceb ney ki **vuşūlî** şāh-ı gam қoymaz қulağına
hezārān nāle eyler her sehergeh gerçi bülbüller

263.

Mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. bahāruñ mevsimi érđi açıldı lāle vü güller
yöri şun sākīyā cāmı yine cūş étđi bülbüller
hıṭā-yı çīn-i zūlfine müşābihdür dēmiş 'anber
anuñ'çün milket-i rūma siyeh-rū geldi sünbüller

4 Karabiberler, beninin kederiyle öylesine yandılar ki, aşk erbabının harareti gönlünü yaktılar.

5 Ey Nev'î, başımdaki iyileşmeyen her taze yaramı gören, kırık bir kap içinde karanfil bitmiş zanneder.

262. 24a. (23. p). [vuşūlî].

1 (Sevgilim), yanağının yokluğunda güller can gözüne hasret yarası görünür, sümbüller de saçından ayrı bana siyah ylandır.

2 Yüzün bayram sabahı, kaküllerin de Kadir Gecesi oldu; (bu yüzden) âlem halkı gece gündüz talibin olsa şaşılmaz.

3 Ey gül gibi güzel, kafa tasımda yanağının hayali yeter, bana saksı içinde karanfil yetiştirmek gerekmez.

4 Kadeh gülü açıldı, meclistekiler hep bülbül oldu, sürahinin lıkırtısı meclisin gül bahçesine içkinin kulkullerini/dökülme sesini yaydı.

5 Vusûlî, her seher bülbüllerin binlerce kez inlemesine rağmen keder padişahının kulağının tıkamasına sebep nedir?

263. 24a. (23. p). hıṭābî.

1 Bahar mevsimi geldi, lale ve güller açıldı; ey saki hadi kadeh sun, bülbüller yine coştı!

2 "Amber, saçının kıvrımının Hıta'sına/Hata'sına benzer.", dediği için sümbüller, Rum memleketine kara yüzlü olarak geldi.

3. ‘aceb mi hāl-i miskīnūñ dilümden hālī olmazsa
yaraşur misk ağzında lebi kandüm karanfüller
nedür bu hāl-i miskīnūñ yüzüñ üzre dedüm dedi
ezelden resm ü âdetdür konur kâfura fülfüller
5. kerem kıl sürme tapuñdan **hitâbî** gibi ‘uşşâkı
n’ola sâyeñde hōş geçse efendi bir nece kullar

264.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. bir dem iken devlet-i dünyāyı biñ dem şandılar
bu fenā gülzārınuñ ‘ayşını ‘âlem şandılar
ş’ol kadar zārīlīg êtdüm kim cihān gülzārını
hāngāh-ı şīven ü evvān-ı mâtem şandılar
3. ehl-i diller göricek āyīnede taşvīrūñi
bağrına başmuş-durur ‘isāyı meryem şandılar
incelikde belüñe mânendi yoğdur dediler
yoğ olalar ol hilāl ebrūlaruñ kem şandılar
5. yere sürdiler yüzün başum gibi acıtdılar
bilmezsin deryā-yı ‘ummānı benüm nem şandılar
çāk çāk êtdi kara zülfüñle ka’be cübbesin
jendeler geymişdür ibrahīm-i edhem şandılar
7. şundılar bir cür‘a kim biñ yıl yaşar içen tamām
ol perī-rūlar **necâtî** bizi âdem şandılar

-
- 3 Misk kokulu benin dilimden düşmezse şaşılmaz, şeker dudaklım, misk ağzında karanfiller yakışır.
- 4 "Yüzünün üzerinde bu misk kokulu benin nedir?", dedim, "Eskiden beri adet ve usuldendir, kafura karabiber koyarlar.", dedi.
- 5 Merhamet et, Hitâbî gibi âşıkları huzurundan kovma; sultan(ım), bunca kul gölgende eğlenseler ne olur?
- 264. 24b. (24. p). necâtî.**
Necâtî Beg: *Dīvān: G. 74.*
- 1 Dünya devleti bir andan ibaretken onu sonsuz sandılar, bu geçicilik gül bahçesinin yiyip içmesini eğlence sandılar.
- 2 O kadar ağladım ki dünya gül bahçesini yas evi ve matem köşkü sandılar.
- 3 Gönül ehli olanlar aynadaki yansımanı görünce, Hz. Meryem İsa (as)’ı bağrına basmış sandılar.
‘isāyı: *Dīvān*; ‘isā-bin: CN.
- 4 O hilal kaşlarını eksik görüp, "İncelikte belinin benzeri yoktur.", diyenler yok olsunlar!
- 5 Yüzünü yere sürüp başum gibi acıttılar, bilmem ki okyanusu benim neyim sandılar?
- 6 Kâbe, örtüsünü senin siyah saçınla parça parça etti, (onu) yırtık hırka giymiş İbrâhim-i Edhem sandılar.
- 7 İçenin tam bin yıl yaşayacağı şarabın tortusunu sundular; Necâtî, o peri yüzlüler bizi insan sandılar.

265.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. tā kıyāmet haşr olur âdemle 'âlem şandılar
'âlemün bu 'arızî zevkini 'âlem şandılar
'arif anlardır cihānuñ zevki bir dem şandılar
cāhil anlardır şafā-yı dehri biñ dem şandılar
3. devr elinden kan yuṭardı döne döne ol müdām
cām-ı şāfiden şafā kesb eyledi cem şandılar
añlayanlar bu vefāsuz 'âlemi dār-üs-sürür
şoffa-i zevk u şafā zindān u mātem şandılar
5. yapıldılar kaşr-ı bülendi ka'be-i diller yıkıp
beñzer ahmaqlar sarāy-ı 'ömri muhkem şandılar
ağzını öpsem déyenler bî-vefā dilberlerün
yoğ yere cürm étdiler kendülerin kem şandılar
7. eyledi giryān gözin nālān özin bād ü dühür
ra'd u ebri bilmezin **zātī** benüm nem şandılar

266.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ğamzeñün hañçerleri zaḥmın dehānum şandılar
şu'le yağdı āteş-i dilden zebānum şandılar

265. 24b. (24. p). **zātī**.

Zātī: Dīvān C. I: G. 312.

- 1 Dünya kıyamete kadar insanla beraber olur sandılar, dünyanın bu geçici zevkini eğlence sandılar.
- 2 Dünyanın zevkinin bir anlık olduğuna inananlar bilginler, dünyanın eğlencesinin sonsuz olduğunu zannedenler ise cahillerdir.
- 3 O, zamanın elinden döne döne durmadan kan yutardı, saf şaraptan huzur buldu, Cem sandılar.
- 4 Bu vefasız dünyayı mutluluk yuvası olarak görenler, zevk ve safa salonunu zindan ve matem sandılar.
- 5 Gönüller Kâbesini yıkıp yüksek köşkü yapanlar, ömür sarayını sağlam zanneden ahmaqlara benzer!
- 6 Vefasız dilberlerin ağzını öpsem diyenler, yok yere kabahat işleyip kendilerini suçlu sandılar.
- 7 Zaman ve dünya gözünü yaşartıp özünü de inletti, gök gürültüsü ve bulutu bilmem ki benim neyim sandılar?

266. 24b. (24. p). [**kemāl paşa-zāde**].

Kemāl Paşa-zāde: Dīvān: G. 72.

- 1 Öldürücü bakışının hañçerlerinin yarasını ağzım sandılar, gönlümün ateşinden alev çıktı, dilim/konuşuyorum sandılar.
hañçerleri: Dīvān; kim hañçeri: CN.

- gamzeñ oķı zaħmınuñ ķanı aķarken gördiler
gül yüzüne ķarşı çeşm-i ħün-feşānum şandılar
3. bī-ħod oldum yār gitdükde gözüm merdümleri
üstüme ağlaşdılar kim çıķdı cānum şandılar
- bād-ı āhumdan çün oldı müy-ı zülfüñ bī-ķarār
şalınur boynuñda cān-ı nā-tüvānum şandılar
5. cūybārı gördiler aķar kenār-ı servde
ayağuna yüz sürer eşk-i revānum şandılar

267.

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. ķāmetümle āhumı tīr ü kemānum şandılar
encümi eflākde yer yer nişānum şandılar
- derdümi şerħ étmege güyā dehānum yaralar
ol fetīl anlarda kim vardur zebānum şandılar
3. bir gece nā-geh felekden yere yağdı ħāk-i sürħ
çarħı ħün-ħ^vār étđi kay içdügi ķanum şandılar
- yıldırım gibi bugün bir na'ra urdı ra'd kim
gümleden çarħı toķuz güm güm fiğānum şandılar
5. gerd-i rāhum göge érđi gird-bād-ı āh-ile
bām-ı eflāke sūtün olmuş duħānum şandılar

-
- 2 Öldürücü bakışının okunun açtığı yarayı kanarken gördüler, gül yüzüne karşı kan saçan gözüm sandılar.
zaħmınuñ ķanı aķarken: Dīvān; zaħmını ķanı aķar iken: CN.
- 3 Sevgili gittiğinde öylesine kendimden geçtim ki, göz bebeklerim canım çıktı sanıp üzerime ağlaştılar.
- 4 Ahımın rüzgarından yerinde duramadığı için boynunda salınan saçının telini güçsüz bedenim sandılar.
- 5 Selvinin kenarında akan akarsuyu gördüler, ayağına yüz süren akan gözyaşım sandılar.
267. 24b. (24. p). [zātī].
Zātī: *Dīvān C. I: G. 311.*
- 1 Boyumla ahımı yay ve okum sandılar, gökyüzünde yer yer yıldızları hedefim sandılar.
- 2 Sanki derdimi açıklamak için yaraları ağzım, içlerine sokulan gazlı bezleri de dilim sandılar.
- 3 Bir gece ansızın gökyüzünden yere kırmızı toprak yağdı, içtiği kanım zalim feleği kusturdu sandılar.
- 4 Gök gürültüsü bugün yıldırım gibi öyle bir haykırdı ki, feryadım dokuz kat feleği güm güm gümletir sandılar.
- 5 Ahımın hortumu ile yolumun tozu toprağı göge çıktı, dumanım feleklerin çatısına sütun olmuş sandılar.

şayılır bir bir bu pehlüm üstühvânın gördiler
konmuş eyvân-ı belâya nerdübânum şandılar

7. çıkdı bābindan ol āfet zātīyā düşdüm hemīn
üstüme halk üşe geldi çıkdı cānum şandılar

268.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. subh-dem mihri görüp ol kāmranum şandılar
taht-ı 'ac üzre süleymān-ı zamānum şandılar
katl edüp a'dāyı āhum erdi çarha yalıñı
aşılıpdur 'arşa tīg-ı hūn-feşānum şandılar
3. nā-gehān gerdūnda bir kuyruklu yıldız gördiler
tīr-i āhum erdügi yerde nişānum şandılar
dilrübālar gördi bir murğ-ı zebūnı nā-gehān
ëtdiler şayd etmege kaşd anı cānum şandılar
5. ol hümā ile raqīb-i seg hilāli zātīyā
bir birine gösterürler üstühvānum şandılar

269.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. halk-ı 'ālem 'andelībi murğ-ı cānum şandılar
ëtdügi nālişleri āh u fiğānum şandılar
gül nihālinde görüp haddūñ gibi rengīn güli
bir ser-āmed kāmētūñ boynında kanum şandılar

6 Vücudumun her tarafında bir bir kemiklerimin sayıldığını görenler, merdivenim bela köşküne konulmuş sandılar.

7 Ey Zâtî, o âfet kapısından çıkar çıkmaz (heyecanımdan) düştüm, canımın çıktığını sanan insanlar başıma üşüştiler.

268. 25a. (24. p). zātī.

Zātî: *Dīvān C. I: G. 310.*

1 Sabah vakti güneşi görüp o bahtiyarımı, fildişinden tahtı üzerinde zamanımın Süleyman'ı sandılar.

2 Düşmanı öldürüp alevi gökyüzüne ulaşan ahımı, arşa asılmış kan saçan kılıcım sandılar.

3 Ansızın gökyüzünde bir kuyruklu yıldız gördüler, ahımın kılıcının ulaştığı yerdeki izi sandılar.

4 Güzeller ansızın güçsüz bir kuş gördüler, onu canım sanıp avlamağa niyetlendiler.

5 Ey Zâtî, o hüma ile köpek rakip hilali görüp, kemiğim sanarak birbirlerine gösterdiler.

269. 25a. (24. p). hayālî.

Hayālî Beg: *Dīvān: G. 48, s. 145.*

1 Ālem halkı bülbülü canımın kuşu sandılar, ettiği feryatları ahım ve haykırışım sandılar.
ëtdügi: *Dīvān*; ëtdi çok; CN.

2 Gül fidanındaki yanağın gibi renkli gülü görüp, bir uzun boylunun boynunda kanım sandılar.

3. jâleden lü'lü' ile zeyn êtdiler medhûñ görüp
sûsen-i âzâdı gülşende zebânum şandılar
dün hârâbât ehli mey içre hâbâbı gördiler
kan yaşumdan seyle varmuş hânûmânûm şandılar
5. ser-fürû êtdi **hayâlî** baña erbâb-ı kemâl
bende-i maqbûl-i şâh-ı nükte-dânûm şandılar

270.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. kâkülün vâlâsını boynuñda kanum şandılar
sâyeñi yanuñda cism-i nâ-tüvânûm şandılar
başına cem' oldı 'uqâb-ı sipihrüñ zâğ-ı şeb
ağzına almış hilâli üstühvânûm şandılar
3. bî-tekellûf şarılır boynuma zenciri şınup
ğam diyârında görenler mihribânûm şandılar
bu fenâ bâzârı içre âh-ı âteş-bârımı
çarh-ı atlas gibi zer-beft sâyebânûm şandılar
5. ş'ol kadar şerh êtdüm ol şîrîn-dehânûñ guşşasın
kışsa-i ferhâdı **fazlî** dâsitânûm şandılar

-
- 3 Gül bahçesinde körpe zambağı dilim sandılar, (onun) seni övdüğünü görüp jaleden incilerle süslediler.
 - 4 Dün meyhanenin müdavimleri şarap içindeki kabarcığı gördüler, evim barkım kanlı yaşımdan ziyan oldu sandılar.
 - 5 Hayâlî, kemâl ehli, nükteli sözler söyleyen sultanın muteber bir kölesiyim sanıp bana itaat etti.
- 270. 25a. (24. p). [fazlî].**
- 1 Kakülünün boynundaki ipeğini kanım sandılar, yanındaki gölgeni güçsüz bedenim sandılar.
 - 2 Gecenin kuzgununun/karanlığının ağzına aldığı hilali kemiğim sandılar, gökyüzünün yıldızları başına toplandı.
 - 3 (Zincirlik deli) zinciri kırıp çekinmeden boynuma sarılır, keder memleketinde görenler dostum sanır.
 - 4 Bu yokluk pazarı içinde ateş yağdıran ahımı, atlas gökyüzü gibi sırmalı gölgeğim sandılar.
 - 5 Fazlî, o tatlı ağızlığının kederini öyle anlattım ki, Ferhad (ile Şirin) kıssasını benim destanım sandılar.

271.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec +---/+---/+---

1. 'aceb bu saç mıdur yā müşk ü 'anber
'aceb bu leb midür yā şehd ü sükker
bu şehlä göz midür yā nerkis-i mest
bu ra'nā ruḥ mıdur yāḥod gül-i ter
3. boyuña secde kılmış şāḥ-ı tūbā
lebūñe teşne olmuş āb-ı kevşer
saçuñuñ bendine diller muḳayyed
gözüñüñ sihrine cānlar musahḥar
5. fēdā yoluña yüz mülk-i süleymān
nişār ayaḡuña biñ tāc-ı ḳayşer
ḳulaḡuñda tut anuñ sözlerin kim
deger her bir sözi yüz dürr ü gevher
7. cihānda **aḥmedī** ḥüsnüñ şifātın
zihī kim şerḥ eder *allāhu ekber*

272.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec +---/+---/+---

1. yüzüñ kim görse ey māḥ-ı münevver
şanur kim nürdur olmuş muşavver
anıup ḳaddüñ yine ḳāmet getürdüm
yüzüñ gördüm dedüm *allāhu ekber*

271. 25a. (24. p). [aḥmedī].

Aḥmedī: *Dīvān*: G. 203.

- 1 Bu acaba saç mı, yoksa misk ve amber midir; acaba bu dudak mı, yahut şeker ve bal mıdır?
- 2 Bu baygın (bakışlı) göz mü, yahut sarhoş nergis midir; bu güzellik yüz mü, yahut taze gül müdür?
- 3 Tūbâ dalı boyuna secde etmiş, Kevser suyu dudağına susamış!
- 4 Saçının bağına gönüller bağlanmış, gözünün sihrine canlar boyun eğmiş.
- 5 Yoluna yüzlerce Süleyman (as)'ın malı feda (olsun), ayağına binlerce Kayser'in tacı saçılınsın.
- 6 Onun her bir sözü yüzlerce inci ve mücevhere değen sözlerini kulağında tut.
- 7 Allāhu ekber! Ahmedî, dünyada güzelliğinin özelliğini kim anlatabilir? şifātın: *Dīvān*; zekātın: CN.

272. 25b. (25. p). naḳīre.[kemāl paşa-zāde].

Kemāl Paşa-zāde: *Dīvān*: G. 121.

- 1 Ey dolunay, yüzünü kim görse resmedilmiş bir nur sanır.
- 2 Yine boyunu anıp kâmet getirdim, yüzünü anıp "Allāhu ekber!", dedim.
yine: *Dīvān*; gibi: CN.

3. okurdum zülf ü haddüñ āyetini
biri ve'l-leyl imiş ol biri kevser
cemāl üstinde zülfüñ cīme dönmiş
dehānuñ şems içinde mīme beñzer
5. görenler yüzümi yaşum içinde
şu içinde hāzān yaprağı dērler

273.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec + --- / + --- / + ---

1. kapuñda çeşmüm iken halka-i der
nēcün āhenger aña halka eder
çü gündüz ihtiyāc olmaz çerāğa
‘abeş yanar yakılır şem‘-i hāver
3. şalınur āhum [işitdükçe kıddüñ]
nihāl-i servi zīrā bād şarşar
dükendi şanma gözden gevher-i eşk
ki şu akduğı yerden yine akar
5. güneşden rüşen olduğı cemālüñ
olupdur ‘ālem içre gündün azhar
mesīhī öldüğüne acımadı
kalaydı bir dahı şīrīn-sūhanver

3 Birisi Leyl diğeri de Kevser suresi olan (gece gibi siyah) saçın ve (su misali) ayva tüylerini okurdum.

4 Saçın(ın kıvrımı) yüzünün güzelliği üzerinde cim harfine (ج) dönmüş, ağzın güneş (شمس) içinde mim harfine (م) benzer.

5 Yüzümü gözyaşlarım arasında görenler, su içerisinde sonbahar yaprağı derler.

273. 25b. (25. p). nazīre-i mesīhī.

Mesīhī: *Dīvān*: G. 53.

1 Kapıda gözlerim kapı halkası iken, demirci niçin ona bir halka yapıyor?

2 Gündüz kandile ihtiyaç olmadığından doğunun mumu (güneş) boşuna yanıp yakılır.

3 Selvi fidanını rüzgarın sarstığı gibi boyun da ahımı işittikçe salınır.

4 Gözden gözyaşı incileri tükendi sanma, su aktığı yerden yine akar.

5 Yüzünün güneşten daha parlak olduğu, dünyada güneşten daha açıktır.

cemālüñ: *Dīvān*; çerāğuñ: CN.

6 Güzel konuşan sevgili biraz daha kalsaydı, Mesīhī öldüğüne acımadı.

274.

Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün

Hezec +----/+----/+--

1. ne hōş cādūdur ol zülf-i mu'anber
édinmiş mähı bālın mihri pister
tolaşmış kıaddüñe zülf-i dırāzuñ
benüm 'ömrüm nêtekim serde ejder
3. nedendür mā-cerā-yı eşk-i çeşmüm
ola yanuñda kıanıyla ber-ā-ber
çeküben zü'l-feķār-ı ğamzesini
göñüller mülkini feth' etti haydar
5. yöri cām iç lebi yādına şem'î
kim aña teşne-dildür āb-ı kevşer

275.

Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün

Hezec +----/+----/+--

1. néce oruç tutar gül yüzlü dilber
ki dā'im vardur ağzı içre sükker
ruhuñ devrinde ey meh kıadre êrdük
şeb-i kıadr imiş ol zülf-i mu'anber
3. oruç erişeli görünmez oldı
meger kim 'ıda kıarşu gitdi sāğar
oruç bir aydur rahmet göğinde
sebeb budur tutıldığına ekşer
5. kıyāmetdür güzeller 'id cennet
şarāb olmuş revānî anda kevşer

274. 25b. (25. p). nazîre-i şem'î.

Prizrenli Şem'î: *Dīvān*: G. 50.

- 1 Ayı (kendine) yastık, güneşi de yatak (yapan) o amber kokulu saç ne tatlı cadıdır.
- 2 Hayatım/Sevgilim, tıpkı başında ejder (varmış gibi) uzun saçların bedenine dolanmış.
- 3 Gözyaşımın serüveninin yanında kanla beraber olması nedendir?
- 4 Haydar, öldürücü bakışının Zülfikar'ını çekip gönüller ülkesini fethetti.
- 5 Şem'î, yürü Kevser suyunun (bile) kendisine arzu duyduğu sevgilinin dudağının hatırına şarap iç.

275. 25b. (25. p). nazîre-i revānî efendi.

Revānî: *Dīvān*: G. 103.

- 1 Ağzının içinde daima şeker olduğu halde, gül yüzlü sevgili nasıl oruç tutar?
- 2 Ey ay gibi güzel, yanağının devrinde itibar kazandık, (meğer) o amber kokulu saç Kadir gecesiymiş.
- 3 Oruç geldiğinden beri kadeh görünmez oldu, meğer bayrama doğru gitmiş.
- 4 Oruç rahmet göğünde bir aydır, tutulmasına sebep genellikle budur.
- 5 Revānî, bayram cennettir, onda şarap Kevser, güzeller de kıyamettir.

276.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec + --- / + --- / + ---

1. gelür dil kaçırına merdâne dilber
dil almağa gelür şan bir dil-āver
belādur her tarafından iki zülfün
ki bālāñ-ile her biri ber-ā-ber
3. zebün-ı derd-i 'ışkam bī-mecālem
benüm hālüm mükedderdür mükedder
ruh-ı pür-nürü devrinde dehānı
yazılmış şem' içinde mīme beñzer
5. 'abīr ü misk-i haṭṭ-ı şî'r-i cāmī
kılupdur cümle āfākı mu'aṭṭar

277.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec + --- / + --- / + ---

1. cemālün mihrdür ey māh-ı enver
lebün sükker midür yā la'l-i aḥmer
şabā urduqça el zülfüne şāhum
derün-ı 'ālemi eyler mu'aṭṭar
3. senün tūbā kadūñe bende olmuş
şehā gülşende serv-ile şanavber
lebün'den istedükçe em bu göñlüm
hemān çeşmün çeker katlūme hañçer
5. kabül oldı bilālīnün du'ası
hudā çün luṭfuñı ètdi müyesser

276. 25b. (25. p). nazīre-i [cāmī].

- 1 Sevgili mertçe gönül kasırına gelir, sanırsın ki bir yiğit gönül almağa geliyor!
- 2 Boyunla beraber iki zülfünün her biri, beraberce her taraftan beladır.
- 3 Aşk derdinin aciziyim, güçsüzüm; benim halim keder doludur keder!
- 4 Nur dolu yanağının devrinde ağzı, mum/şem (مشم) yazısının içindeki mim harfine (م) harfine benzer.
- 5 Cāmī'nin şiirinin yazısının misk ve amber kokusu, bütün gökyüzünü güzel kokuyla doldurmuştur.

277. 25b. (25. p). nazīre-i bilālī.

- 1 Ey dolunay yüzün güneştir, (peki) dudağın şeker mi yoksa kırmızı lal taşı mıdır?
- 2 Sultanım, tan yeli saçına el sürdükçe dünyanın içini güzel kokuyla doldurur.
- 3 Sultanım, gül bahçesinde selvi ve fıstık ağacı senin Tūbâ boyuna köle olmuş.
- 4 Bu gönlüm dudağından emmek/ilaç isteyince, öldürücü bakışların hemen katlim için hañçer çeker.
- 5 Allah cömertliğini gösterdi de Bilālî'nin duası kabul oldu.

278.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec +---/+---/+---

1. yüzün muşhafdur ey ruḥ-ı muşavver
te'ālā şānuhullāhu ekber
sekizdür kapısı cennāt-ı 'adnün
kaşuñla kirpigün zülfün mu'anber
3. *elem neşrah* saçun *ve's-şems* yüzün
boyun tûbâ lebündür âb-ı kevser
meger şem'-i tecellîdür cemâlün
ki nûrından cihân oldı münevver
5. felek ḥüsünüñde ḥayrân u melek mat
ne deryâsın ne ma'densin ne gevher
ser-â-ser nûr-ı muṭlaḳdur vücūduñ
ne mâhiyyetsin ey mâh-ı muṭahhar
7. **nesîmî**nün sözi ḥaḳdur sözi bil
ki ḥaḳdur kim anuñ dilinde söyler

279.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec +---/+---/+---

1. görüp meclisde la'lün ey semen-ber
ḥacâletden ayak götürdi sāḡar
ruḥuña öykünüben germ olurmuş
açılmasun şovuk geçer gül-i ter
3. boyuña serv hem-ser geçdügi'çün
çenâr işitdi ṭurmuş anı eller

278. 26a. (25. p). [nesîmî].

- 1 Ey süslenmiş yanaklı, yüzün mushaftır, Allâhu Teâlâ'nın şanı yücedir!
- 2 Adın Cennetinin kapısı sekizdir; kaşın, kirpiğin ve saçın amberlenmiştir.
- 3 Elem Neşrah (açılmış, genişletilmiş) saçın, Şems (güneş) de yüzündür; Tûbâ ağacı boyun, Kevser suyu da dudagındır.
- 4 Güzel yüzün güneşin yansıması olduğundan, nurundan dünya aydınlandı.
- 5 Felek güzelliğin (karşısında) hayran ve melek de yenik(tir; sen) ne okyanus, ne maden, ne mücevhersin.
- 6 Vücudun baştan başa mutlak nurdur, ey mübarek ay, senin özün nedir?
- 7 Nesîmî'nin sözü doğrudur, bu sözü bil; Hak, onun dilinde konuşur.

279. 26a. (25. p). nazîre-i celîlî.

- 1 Ey yasemin göğüslü, kadeh mecliste dudagını görüp heyecanından ölüp gitti.
- 2 Taze gül yanağına benzemeye çalışınca hararetlenirmiş, açılmasın da soğuk geçmesin.
- 3 Selvinin kendini senin boyunla bir tuttuğunu duyan çınar onu elledi/tokatladı.

dil uzatduñ dèyü la'line yāruñ
şurāhīye ayak ʔoladı sāğar

5. sa'adet sehmīdür dèyü nigārā
celīlī tīrūñi cānında şağlar

280.

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

Hezec +---/+---/+---

1. le'āfet bahrdür sen anda gevher
anuñ ğavvāşıdur ʔab'-ı sūhanver
göründi şām-ı zülfinde 'izāruñ
bulutdan nētekim hūrşīd-i enver
3. müselmānlar kıyāmet ʔopdı beñzer
ki ʔoğmuş ğarbdan hūrşīd-i hāver
hevā-yı āteşīn ruhsārın etmiş
meger dil murğıdur olmuş semender
5. ne meydür ey perī 'ışkuñ şarābı
ki lā-ya'kil olur anı görenler
ayağın öpmege baş vēr **refīkī**
dilerseñ olasıñ fihrist-i defter

281.

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

Hezec +---/+---/+---

1. ʔudağūñdan utanur āb-ı kevşer
yañāğūñdan kızar yāğūt-ı aħmer
'aceb kāfir-durur ğamzeñ ki her dem
çeker mü'minlerūñ ʔalbine hañçer

4 Kadeh, sen sevgilinin dudağına dil uzattın diyerek sürahiye iftira attı.

5 Ey sevgili, Celīlī saadet payıdır diyerek senin okunu canında saklar.

280. 26a. (25. p). nazīre-i refīkī.

1 Güzellik bahardır, sen de onda mücevhersin, güzel konuşma tabiatı da onun dalgıcıdır.

2 Nasıl ki buluttan parlak güneş görüldüğü gibi saçının gecesinde de yanağın görüldü.

3 Müslümanlar, sanki kıyamet koptu, doğunun güneşi batıdan doğdu.

4 Senin ateşli yanağının arzusuyla semender olan, öyle anlaşılıyor ki gönül kuşudur.

5 Ey peri, aşkının şarabı öyle bir içkidir ki onu görenler sarhoş olur.

6 Refikî, defterin başında olmak dilerseñ, ayağını öpmek için başını ver.

281. 26a. (25. p). nazīre. ['ışkī].

Üsküdarlı 'Aşkī: *Dīvān*: G. 107.

1 Kevser suyu dudağından utanır, kırmızı yakut yanağın (karşısında) kızarır.

2 Her an inananların kalbine hañçer çeken öldürücü bakışların ne kafirdir.

3. boyuñ şimşādına ıulduur çemende
çenār u ‘ar‘ar u serv ü şanavber
şurāhī gibi ıolar ıan-ile dil
leb-i cān-bahşuñna ērdükçe sāgar
5. geçede yüzüñi gördükde ēy māh
seher olur ıoğar hürşid-i hāver
şabā zūlfüñe mi ērdi sehergāh
ki esdükçe tozıdur misk ü ‘anber
7. dedi ‘ışkī sözüñ el-haı şekerdür
dedüm öğsem lebüñ olur mükerrer

282.

Mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

Hezec +---/+---/+---

1. bu sünbül saç mıdur yā misk-i ezfer
bu hūñī göz midür yā nerkis-i ter
bu ra‘nā had midür yā berg-i cevsem
bu zībā ıad midür yā şāh-ı ‘ar‘ar
3. ‘aceb bu ten mi yā kāfūr-ı şāfī
‘aceb bu leb mi yā tesnīm ü kevser
bu miskīn saç mı yā perr-i piristū
bu la‘līn leb mi yā hūñī kebüter
5. hayālūñle **senāyī** şöhet eyler
yüzi defdür özi nälende mermer

-
- 3 Çimenlikte çınar, ardıç, selvi ve fıstık ağacı boyunun şimşirine kuldur.
 - 4 Kadeh, can bahşeden dudağına uzanıp dokundukça gönül, sürahi gibi kanla dolar.
 - 5 Ey ay gibi güzel, geceleyn yüzünü gördüğümde doğunun güneşi doğar, sabah olur.
 - 6 Estikçe misk ve amber tozutan tan yeli seher vakti saçlarına mı uğradı?
 - 7 "İşkî, sözün kesinlikle şekerdir.", dedi; "(Bir de) dudağını övsem iki kez kaynatılmış saf şeker olur.", dedim.

282. 26a. (25. p). nazīre-i senāyī.

- 1 Bu sümbül saç mı yoksa güzel kokulu bir misk midir; bu zalim göz mü yahut taze nergis midir?
- 2 Bu güzellik yanak mı yoksa kızıl gül yaprağı mıdır; bu zarafet boy mu yahut ardıç dalı mıdır?
- 3 Acaba bu ten mi yoksa saf kafur mudur; acaba bu dudak mı yahut cennetteki Tesnim ve Kevser ırmağı mıdır?
- 4 Bu misk kokulu saç mı yoksa kırlangıç kanadı mıdır; bu kırmızılık dudak mı yahut kanlı bir güvercin midir?
- 5 Senāyî, yüzü def özü de inleyen mermer olarak hayalinde seninle sohbet eder.

283.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec + --- / + --- / + ---

1. sen ol şehsin kim éy ruḥ-ı muşavver
kemîne çākerüñdür şems-i ḥāver
göñül kim cām-ı 'ışkuñ ser-ḥōşıdur
ayılmaz hergiz ol tā rüz-ı maḥşer
3. beni mest ü ḥarāb eden be-ğāyet
bugün bir sākī-i serv-i semen-ber
bu yolda kıldan ince anca iş var
tırāş-ile kişi olmaz kalender
5. **münirüñ** külbe-i aḥzānın ašlā
yüzüñ şem'ıyle kılmaduñ münevver

284.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec + --- / + --- / + ---

1. bu ruḥ bu 'arız u bu zülf-i dilber
biri gül biri süsen biri 'anber
ezelden tā ebed gözlerüñ adı
ya cādūdur ya şehlādur ya 'abher
3. külāleñ yā benefşedür ya sünbül
'izāruñ yā semendür yā semender
bıñār aqıtdı gözleri yaşından
boyuña 'ar'ar u serv ü şanavber
5. baña dërler lebüñi şorduğumca
ne lāle nece gonca nece sükker

283. 26a. (25. p). **naẓıre-i münirî.**

Münirî: *Dīvān*: G. 78.

- 1 Ey yanağı süslü güzel, sen doğunun güneşi senin zavallı kölen olan o sultansın.
- 2 Aşk kadehinin sarhoşu olan gönül, ta mahşer gününe kadar asla ayılmaz.
- 3 Gümüş göğüslü selvi (boylu) bir saki, bugün beni fazlasıyla sarhoş etti.
- 4 Bu yolda kıldan ince o kadar iş varken, (sadece) tıraş olmakla kişi kalender olmaz.
- 5 Münir'in hüznler evini yüzünün mumuyla asla aydınlatmadın!

284. 26b. (26. p). **[nāmüsî].**

- 1 Bu yüz, bu yanak ve bu sevgilinin saçı, biri gül, biri zambak, biri de amberdir.
- 2 Ezelden ta ebede kadar gözlerinin adı ya cadı, ya baygın, ya da nergistir.
- 3 Kıvrıkcık saçın ya menekşedir ya da sümbül; yanağın yasemindir ya da semender.
- 4 Ardiç, selvi ve fıstık ağacı, boyun için gözyaşlarından pınar akıttı.
- 5 Dudağını sorduğumda/emdiğimde bana, "Ne lale, ne gonca, ne de şekerdir.", dediler.

gözi yaşı gibi nāmūsīnūñ gör
ne baħr oldı ne kān oldı ne gevher

285.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec + --- / + --- / + ---

1. leṭāfetde boyuñ serv ü şanavber
tarāvetde 'izāruñ verd-i aħmer
görüþ kadd-i bülendüñ der mü'ezzin
ne hōş kāmēt olur *allāhu ekber*
3. semen ger bāğa girseñ ey gül-endām
kefen gönlek gibi üstüne ditrer
ne cānı var saña taşvīr-i ħüsnüñ
ki mānend ola ey rüħ-ı muşavver
5. **refikī** sözlerini istimā' et
yaraşur çünki şeh gūşında gevher

286.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec + --- / + --- / + ---

1. aña toğruldılar serv-ile 'ar'ar
k'olalar kāmēt-i bālāña çāker
çenār öykünmesün ol serv-қadde
degüldür elde beş barmaқ ber-ā-ber
3. boyuñuñ baş açuқ abdālı olmuş
anuñ'çün tağlara düşmiş şanavber
nedür ħikmet ki güller güldügince
şurāħī bezm-i meyde қanlar ağlar

6 Nāmūsī'nin gözyaşı gibi, bak ne deniz, ne maden, ne de mücevher oldu.

285. **26b. (26. p). refikī.**

1 İncelikte boyun selvi ve fıstık ağacı, körpelikte yanağın kızıl gül(dür).

2 Müezzin uzun boyunu gördüğünde "Allahuekber!", der, ne güzel kamet/boy olur.

3 Ey gül fidanı gibi endamlı güzel, eğer bahçeye girsen yasemin, kefen gömlek gibi üzerine titrer.

4 Ey süslenmiş yanaklı, güzelliğinin resminin ne canı var da seninle benzer olsun?

5 (Sevgili), Refikî sözlerini dinle, zira hükümdar kulağında mücevher yakışır.

286. **26b. (26. p). me'ālī.**

Me'ālī: *Dīvān: G. 57.*

1 Senin uzun boyuna köle olmak için servi ve ardıç ayağa kalktılar.

2 Çınar o selvi boyluya özenmesin, beş parmak bir değıldir.

3 Çam ağacı senin boyunun pervasız dervişi olduğu için dağlara düşmüş.

4 Güller güldükçe sürahinin içki meclisinde kan ağlamasının hikmeti nedir?

5. ne dadı var **me'ālī** kim nigāruñ
leb-i şīrīnine öyküne sükker

287.

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün

Hezec +----/+----/+---

1. 'aceb sünbül midür zülfün ya 'anber
dimāğ olur kim andan mu'aṭṭar
gözün nerkis yañağun gül olaldan
boyuña bendedür serv ü şanavber
3. kaşuñ mihrābına kāmēt getürdüm
görüp yüzün dēdüm *allāhu ekber*
'aceb bu gāmze midür yā-ḥod cellād
tutar ḥāzır elinde tiğ u ḥançer
5. el urmağ mümkin idi genc-i hüsne
eger zülfeyni olmasaydı ejder
ola kim raḥm édüp meyl éde dildār
gözünü sīm eyle yüzünü zer
7. **muḥibbī** zikr éder sükker-lebün'çün
olur her bir sözi känd-i mükerrer

288.

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün

Hezec +----/+----/+---

1. güneş yüzüne nisbet bir gül-i zer
felek kaşruñda bir gömgök kebüter
kıvırmış mäh-ı nevden şeb-külāhın
sipihr almış ele bezmünde sāğar

5 Ey Meālī, nasıl bir tadı var ki şeker, sevgilinin tatlı dudağına imreniyor.

287. **26b. (26. p). [muḥibbī].**

Muḥibbī: *Dīvān*: G. 955.

- 1 Dimağın kendisiyle güzel kokular bulduğu saçın acaba sümbül, zülfün de amber midir?
2 Gözün nergis, yanağın da gül olduğundan beri, selvi ve fıstık ağacı senin boyuna köledir.
3 Senin kaşının mihrabına kamet getirdim, yüzünü görüp "Allahuekber!", dedim.
4 Elinde kılıç ve hançer tutan bu (göz) öldürücü bakış mı, yahut cellat mıdır?
5 Eğer sevgilinin zülüfleri ejderha olmasaydı, güzelliğinin hazinesine erişmek mümkündü.
6 Olur da sevgili acıyıp gelirse, gözünü gümüş, yüzünü de altın et (ağla ve benzini sarart).
7 Muḥibbī senin şeker dudağını andığı için, bütün sözleri saf şeker olur.

288. **26b. (26. p). [sehī].**

Sehī Beg: *Dīvān*: G. 84.

- 1 Güneş senin yüzüne nispetle taze bir gül, gökyüzü de kasrında yeşil bir güvercin (gibidir).
2 Gökyüzü gece külâhını yeni aydan kıvırmış, senin meclisinde eline kadeh almış.

3. kapuñ toköz tolanur idi eflāk
izüñe mihr ü meh yüz sürmek ister
bize ol yār zülfinden haber vēr
éyā bād-ı şabā n'eyler ki dilber
5. lebin vaşf étmede tatluluğūñ çok
sehî beñzer ezersin şire sükker

289.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. gülşen-i cānda baña āhum şerārı gül yéter
dūd-ı āhum serv ü nālem nāliš-i bülbül yéter
meyl éder dil gördüğü dildāra veh bī-ihtiyār
gerçi 'ālemde meşeldür 'ārife bir gül yéter
3. gülşen-i hüsnünde kıddüñ serv haddüñ taze gül
gonca-i nev-reste la'lüñ saçlaruñ sümbül yéter
dem-be-dem derdüñle bülbül gibi ben kan ağlasam
gam degül éy gonca-leb tek gül gibi sen gül yéter
5. gül gibi éy gonca-leb sen cām-ı mey nüş ét müdām
bezm-i gamda **naẓmiye** la'lüñ şarābı mül yéter

3 Felekler kapını dokuz dolandır, ay ve güneş izine yüz sürmek ister.

4 Ey tan yeli, sevgili ne yapıyor, bize onun saçından haber ver.

5 Sehî, sevgilinin dudağının özelliğini anlatmada tatlılığın çok, sanki şıra ve şeker ezer gibisin.

289. 27b. (27. p). **naẓmî.**

Edirneli Naẓmî: *Dīvān*: G. 2057.

- 1 Can gülşeninde bana ahımın kıvılcımı gül, dumanı selvi ve feryadım da bülbülün inleyişi (olarak) yeter.
- 2 "Dünyada arife bir gül yeter.", atasözü olsa da gönül, iradesini kaybederek gördüğü her güzele arzu duyar.
- 3 Güzelliğinin gül bahçesinde boyun selvi, yanağın taze gül, ağzın yeni açılmış gonca, saçların da sümbül (olarak) yeter.
- 4 Ey gonca dudaklı, bülbül gibi her an derdinle ben kan ağlasam dert değil, yeter ki sen gül gibi gülümse.
- 5 Ey gonca dudaklı, sen gül gibi durmadan şarap kadehini iç, keder meclisinde Naẓmî'ye dudağının şarabı içki olarak yeter.

290.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. bāğ-ı hüsn içre nigārā baña haddün gül yéter
haṭṭ-ı reyḥānuñ benefşe ruḥlaruñ sünbül yéter
bülbul-i gūyā gibi feryāda her dem rāzıyam
gonca gibi tek açıl bir kez yüzüme gül yéter
3. oñduğından n'olur it çulı gibi kat kat raqīb
kim bunuñ gibi bürehne köpege bir çul yéter
gülsitān-ı ravza-i cennet-durur kūyuñ senüñ
nāle-i 'uşşāq her dem nağme-i bülbul yéter
5. sen gül-i nev-resteden vërmez **nihānī** ğayra dil
bilür anı kim meşeldür 'ārife bir gül yéter

291.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. bāğ-ı cānda ben belālu bülbüle bir gül yéter
sebz haṭṭuñ serv qaddün şaçlaruñ sünbül yéter
gerçi gül-ruḥlar hezār olsa baña sensin murād
ādem olana meşeldür ey perī bir gül yéter
3. ey perī teşhīr kıлмаğa dilin 'āşıkларуñ
āteş-i ruḥsāruñ üzre beñlerüñ fülful yéter

290. 27b. (27. p). **nihānī**.

Nihānī: *Dīvān*: G. 42.

- 1 Ey sevgili, güzellik bahçesinde yanağın gül, reyhan kokulu ayva tüylerin menekşe, yanakların da sümbül (olarak) bana yeter.
- 2 Tatlı dilli bülbul gibi feryat etmeye her an razıyım, yeter ki gonca gibi açılıp yüzüme bir kez gülümse.
- 3 Bunun gibi çıplak köpeğe bir çul yeterken, rakibin köpek çulu gibi kat kat giyinmesinden ne olur?
- 4 Senin mahallen cennet bahçesinin gülşenidir, bülbul nağmesi (olarak da) âşıkların inlemesi yeter.
- 5 Nihānî sen yeni açılan gülden başkasına gönül vermez, "Aşığa bir gül yeter.", atasözünü bilir.

291. 27b. (27. p). [resmī].

- 1 Can bahçesinde ben belalı bülbüle bir gül yeter; ayva tüylerin yeşillik, boyun selvi, saçların da sümbül (olarak) yeter.
- 2 Binlerce gül yanaklı olsa da benim muradım sensin; ey peri, atasözüdür: "İnsan olana bir gül yeter."
- 3 Ey peri, âşıkların gönüllerini büyülemen için, yüzünün ateşi üzerine karabiber (olarak) benlerin yeter.

zü'l-fekār ebrūñ-ile kāfir raķībi kıl helāk
[bin semend-i hūsne ey şeh haydara] düldül yéter

5. **resmî-i dīvāneye dāru'ş-şifā-yı** 'ışkda
bend-i zencîr-i belâ ol hindü-yı kākül yéter

292.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. husrev-i 'ışkam eşigün baña bāl ü per yéter
na'l-i gül-gūnuñ ğubārı başuma efser yéter
dil tenümde seyr éder her yañadan dīdāruñı
mü'mine kalbinde cennet revzen ü manzar yéter
3. āb-ı hayvān 'ömr-i bī-pāyān saña ey hıızr-dil
'āşıka bir gül-şeker-leb serv-ğad-dilber yéter
mā-cerā-yı ğam bilindi giryesinden 'āşıkuñ
şāhid ol ma'nāya sīmāsındaki gevher yéter
5. қо sevincün bu toқuz şem'ı yēdi kāşānenüñ
āh-ı **sūzī** āsumāna meş'al-i enver yéter

293.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şāh-ı 'ışkam ğam beyābānı baña kişver yéter
āteş-i āhum livā-yı ejdehā-peyker yéter

-
- 4 Ey şah güzellik atına bin, zülfikar kaşlarınla kafir rakibi öldür; Haydar'a Düldül yeter.
(Pervâne Bey nazire mecmuasından düzeltilmiştir. Yazmadaki hali: *hüsñ atına ol ki olsun hayderi düldül yéter*)
- 5 Dīvane Resmî'ye aşkın akıl hastanesinde, bela zincirinin bağı (olarak) o siyah kakül yeter.
292. **28a. (27. p). [sūzī].**
- 1 Aşkın sultanyım, eşğin bana sorguç olarak yeter, gül renkli nalının toprağı da başıma taç olarak yeter.
- 2 İnanan kimseye asıl cennet senin yüzünü seyretmektir, gönül de bedenimin her yanından sevgilisini izler.
- 3 Ey Hızır gönüllü, ab-ı hayat, sonsuz bir ömür sana, bir gülbeşeker dudaklı ve selvi boylu sevgili de âşığa yeter!
- 4 Âşığın keder macerası gözyaşından bilindi, içinde (gizlediğine) şahitlik için simasındaki mücevher yeter.
- 5 Yedi büyük köşkün dokuz mumu bırak da sevincin, Sūzî'nin ahı gökyüzüne parlayan meşale (olarak) yeter.
293. **28a. (27. p). nazîre-i 'avnî çelebi.**
'Avnî: *Dīvān*: G. 24.
- 1 Aşk padişahıyım, gam çölü bana ülke, ahımın ateşi de ejderha suretli sancak (olarak) yeter.
āteş-i āhum livā-yı ejdehā-peyker yeter: *Dīvān*; bülbül-i cāna hayāl-i haddi verd-i ter yéter: CN.

- dām-ı miḥnetden gönül murğı remīde olsa ger
zülf şeh-bāzuñı şal kim bir zamān érer yéter
3. hey kıyāmet ğamzededen diller perişān olsalar
tār-ı zülfün ‘uqdesi cem‘iyyet-i maḥşer yéter
- iki ‘ālem naqşını görmek dilerseñ āşikār
devr içinde şışe-i mey cām-ı iskender yéter
5. ‘avniyā cismün yanup küllī kül oldıysa eger
‘ışk odın hıfz étmek için işbu ḥākister yéter

294.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. tūṭī-i rūḥa maḳālī dilberün sükker yéter
bülbül-i cāna ḥayāl-i ḥaddi verd-i ter yéter
- özge şāhuñ dāmenine dōstum el urmazam
bende yüz biñ olsa ğam yok līk bir server yéter
3. tīġa el şunma kemān qaşına qurbān olduġum
bir za‘ifem tīr-i ğamzeñ sīneme gönder yéter
- ḥazretünden ğayra şanma éy şanem şunam elüm
tañrı birdür kıble birdür baña bir dilber yéter
5. tūtiyā-yı cevheriden kılmışam qaṭ‘-ı nazar
‘aynuma kuḥl-i cilā için bu ḥāk-i der yéter

-
- 2 Eğer eziyet tuzaġından gönül kuşu ürkerse, saçlarının anında varıp yetişen doğanını sal.
- 3 Hey kıyamet, gönüller öldürücü bakışından dağılsalar da, saç telinin düğümü mahşer topluluġu (olarak) yeter.
- 4 İki dünyanın yüzünü de açıkça görmek istersen, bu zamanda şarap şışesi İskender’in kadehi/aynası olarak yeter.
- 5 Ey Avnî, yanıp da bedeninin tamamı kül olduysa eğer, aşk ateşini korumak için işte bu kül yeter.
- 294. 28a. (27. p). nazīre-i [şabāyī]**
Şabāyī: *Dīvān: G. 37.*
- 1 Ruhun papağanına sevgilinin sözü şeker, can bülbülüne de yanağının hayali taze gül (olarak) yeter.
- 2 Sevgilim, başka sultanın eteğine elimi uzatmam, binlerce köle olsa da gam deġil, zira (onlara) bir efendi yeter.
- 3 Yay qaşına kurban olduġum, kılıcına el uzatma; (zaten) güçsüz biriyim, göğsüme öldürücü bakışının okunu gönder yeter.
- 4 Ey put gibi güzel, sanma ki senden başkasına elimi uzatırım, Allah birdir, kıble birdir, bana da bir sevgili yeter.
- 5 Mücevherlerle işlenmiş sürmeye itibar etmem, gözüme parlak sürme için bu eşiğin topraġı yeter.

ëy hüma pervâne-i dil ger felekde seyr éde
çün perestü şâh-bâz-ı sünbülün érer yéter

7. éy şabâ luft ét **şabâyî**ye nesîm-i sünbülün
kim bu reyhân ‘âşık-ı hayrâna müşk-i ter yéter

295.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. âteşîn [taş] ursañ éy şeh başuma efser yéter
za‘ferânî şerhalar çeksen kabâ-yı zer yéter
sen sarây-ı zer-nigâr içre döşen zerrîn bisât
güşe-i külhanda baña odlu hâkister yéter
3. key yaraşur saña altunlu münakkaş câmeler
bu ten-i zerdüme nakş-ı büriyâ zîver yéter
bilmezem lâf u güzâfı şâh-ı tecrîdem bugün
faqr u iflâs u belâ vü gam baña leşker yéter
5. husrevün añma **nehârî** genc-i bādâverdini
kim dil-i pür-âteşin dervîşe genc-i zer yéter

296.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şâh-ı ‘ışkam âh u eşküm râyet ü leşker yéter
dağ yakdukça başumda şu‘leler efser yéter

6 Ey Hüma kuşu, eğer gönül pervanesi gökyüzünde gezerse, sümbül saçının doğanı varır yetişir.

7 Ey tan yeli, Sabâyî’ye rayihası, esrar sarhoşu aşığa taze misk (olarak) yeten sümbül saçının kokusunu bağışla.

295. **28a. (27. p). nazîre-i nehârî beg.**

1 Ey padişah, başıma geçirdiğin ateşten başlık bana taç, safran sarısı renginde açtığın yaralar da altın işlemeli kaftan (olarak) yeter.
(*Pervâne Bey nazire mecmuasından tamamlanmıştır.*)

2 Sen altın nakışlı sarayın içine altın işlemeli kilim ser, bana külhan köşesinde ateşli kül yeter.

3 Sana altın nakışlı elbiseler çok yakışır, bu sararmış bedenime de hasır dokuma süs (olarak) yeter.

4 Boş sözleri bilmem, bugün tecrit padişahıyım; fakirlik, iflas, bela ve gam bana asker (olarak) yeter.

5 Nehârî, Husrev’in Bādâver hazinesini düşünme, zira dervîşe ateş dolu gönlü altın hazinesi olarak yeter.

296. **28a. (27. p). nazîre-i mu‘îdî efendi.**

Mu‘îdî: *Dîvân*: G. 143.

1 Aşk padişahıyım, ahım sancak, gözyaşım asker, dağladığım yaralarımın alevi de başıma taç (olarak) yeter.

- hasretünden dâne dâne eşk-ile tolmış gözüm
ben maḥabbet şāhına gencine-i gevher yêter
3. ihtiyaçum yok buḥūr-ı meclis-ārāya bugün
sākiyā bu āteşin gönlüm baña micmer yêter
- çāk edüp n'eyler müjeñ ben dil-figāruñ sīnesin
düşmenüñ her ʔa'nı ḥod 'uşşāka bir ḥançer yêter
5. cān-ı bīmārum ki mülk-i derd ü ğam sulṭānidur
şaruluk düşmiş tenüm aña ḳabā-yı zer yêter
- ben ki meydān-ı belāda bir dilāver ḳuluñam
zīnet için başuma sevdā-yı zülfüñ per yêter
7. sen urup şāhum siyeh ra'nā düḥāvīler döşen
toz-ile toprak mu'īdī bendeñe pister yêter

297.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. bu ten-i zerdüm baña cānā ḳabā-yı zer yêter
dağlar üstinde yer yer zīnet ü zīver yêter
- derd ü miḥnetle çekerler ḳanını nüş étmege
sākiyā bezm-i belāda gözlerüm sāğar yêter
3. nāz-ile dil-ḥastelerden la'l-i nābuñ dartınup
gel yêter bur kāğıda ey lebleri sükker yêter

-
- 2 Senden ayrı kaldığımda damla damla yaşlarla dolan göz, ben muhabbet padişahına mücevher hazinesi olarak yeter.
- 3 Ey saki, ataşten gönlüm bana tütsü kabı olarak yeter, artık meclisi (kokusuyla) süsleyen tütsüye ihtiyacım yok.
- 4 Düşmanların kınamaları âşıklara bir hançer olarak yeterken, kirpiğin ben yaralı (âşığın) göğsünü neden parçalayıp duruyor?
- 5 Hasta canım gam ve dert ülkesinin sultanıdır, sararmış tenim de onun altın işlemeli kaftanı (olarak) yeter.
- 6 Ben bela meydanında senin cengaver bir askerim olduğum için, saçına (duyduğum) aşk başımı süslemek için tüy olarak yeter.
- 7 Sultanım, sen git çok güzel siyah çifte döşeklere yat, Mu'îdî kölene yatması için toz toprak yeter.
297. **28a. (27. p). nazîre-i nāmî beg.**
- 1 Ey can, bu sararmış bedenim bana altın işlemeli kaftan, üzerindeki yer yer yaralar da mücevher ve süs (olarak) yeter.
- 2 Ey saki, bela meclisinde kadeh (olarak) içmek için dert ve sıkıntıyla kanını çektikleri gözlerim yeter.
- 3 Ey dudakları şeker, lal renkli saf dudağını kağıda sarıp yaralı gönüllülerden nazla esirgemen artık yeter.

- aḥker-i nāz-ı ğamuñ sīnemde teskīn étmege
baña bu tennūr-ı cismümdeki ḥākister yéter
5. şehri dilden āteş-i derd ü ğamı def' étmege
ey gözüm saḳḳası nāmīye bu eşk-i ter yéter

298.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şōfiyā ehl-i şafāya cām-ı mey efser yéter
şu'lesi rengin şarābuñ cāme-i aḥmer yéter
- başımı alup ele geldüm ayağuñ tozına
kāse-i deryūze ben dervīşe şāhum ser yéter
3. ḥil'at-i mihrūñle nāmuñ zikridür dervīşe bes
'aşıka bir loḳma vü bir ḥırka ey server yéter
- pādişāh-ı milket-i ḥüzn ü ğam-ābādam baña
ġāret-i cān étmege eşküm gibi leşker yéter
5. yaraşur zerrin külehle cāme-i zer-beft saña
tāc-ı faqr-ıla baña köhne ḳabā zīver yéter
- 'aynuma gelmez za'ifī tütüyā-yı ısfahān
gözlerüme kuḥl için ḥāk-i der-i dilber yéter

-
- 4 Göğsümde gamının nazının ateşini dindirmek için bana, bedenimin tandırındaki bu kül yeter.
- 5 Ey gözümün sakası, gönül şehriden dert ve gam ateşini kovmak için Nâmî'ye bu taze gözyaşı yeter.
298. 28a. (27. p). nazîre-i [za'ifî].
Za'ifî: *Dîvân: G. 67.*
- 1 Ey sofı, safı ehline şarap kadehi taç, parlak renkli şarabın ışıltısı da kırmızı kaftan (olarak) yeter.
- 2 Başımı elime alıp ayağının tozuna geldim, sultanım, dilenci tası bana baş (olarak) yeter.
deryūze: *Dîvân*; devrinde: CN.
- 3 Ey sultanım, güzelliğinin kaftanı ile adının zikri âşığa bir ḥırka ve bir lokma (olarak) yeter.
- 4 Hüzün ülkesinin padişahıyım ve gam doluyum, canı talan etmek için bana asker (olarak) gözyaşı yeter.
- 5 Süs (olarak) altın işlemeli külahla sırmalı elbise sana, fakirlik tacı ve yıpranmış kaftan bana yeter.
- 6 Zaifî, gözlerime İsfahan sürmesi (iyi) gelmez, sevgilinin eşığının toprağı sürme (olarak) yeter.

299.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. cism-i zerdüm baña zerrin cāme ey dilber yeter
dāğ-ı sīnem aña la'līn dügmeler yer yer yeter
kaçma ey dil murğı ol şāhīn bakışlu yārdan
zülfı şeh-bāzın şalar arduñcadur erer yeter
3. zülfı açmaz ey şabā rāz-ı dehānuñdan bize
şakınur keşf eylemez bir sır-durur serler yeter
taht-gāh-ı ışka geçdüm başuma sultān olup
dest-i dilberden eren seng-i belā efser yeter
5. sen güzeller şāhısın ser-ğayl-i hūbān ol yōri
mülk-i hūsni tutmağa kaşuñ gözün leşker yeter
ğayrılar eş'ārına meyl etmesün her serv-ğad
nāme-i şı'rüm **sehī** dīvān-ile defter yeter

300.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. başum üzre āteş-i ğam tābı tāt-ı zer yeter
dāğlar cismümde altunlu benek zīver yeter
şāh-ı ışkam minnetüm yokdur sipihr ü encüme
dūd-ı āhum eşk-i çeşmüm hayme vü leşker yeter

299. 28b. (28. p). nazīre-i sehī.

Sehī Beg; *Dīvān*: G. 77.

- 1 Ey sevgili, sararmış bedenim bana altın işlemeli elbise, yer yer dağlanmış göğsüm de ona düğme (olarak) yeter.
- 2 Ey gönül kuşu, o şahin bakışlı sevgiliden kaçma, peşinden saçlarının varıp yetişen doğanını salar.
- 3 Ey tan yeli, saçı ağzının sırrını bize açmaz, (bu sır) başların yettiği bir sırdır, onu ortaya çıkarmaktan sakınır.
- 4 Sevgilinin elinden atılan bela taşı taç (olarak) yeter, onu başıma geçirip aşkın başkentine padişah oldum.
- 5 Sen güzellerin padişahısın, yürü güzeller ordusunun başı ol, güzellik ülkesini fethetmeye kaşın, gözün asker (olarak) yeter.
- 6 Sehī, selvi boyluların hiçbiri başkalarının şiirine itibar etmesin, şiir kitabım (onlara) defter ve divan (olarak) yeter.

300. 28b. (28. p). nazīre-i nazmī.

- 1 Gam ateşinin harareti başımın üzerinde altın taç, bedenimdeki yaralar da altın benekle süslü (kaftan olarak) yeter.
- 2 Aşk padişahıyım, gökyüzüne ve yıldızlara minnet etmem; ahımın dumanı çadır, gözyaşım da asker (olarak) yeter.

3. nâz-ile dil-ḥastelerden la'l-i nâbuñ dartınup
gel yéter bur kâğıda ey lebleri sükker yéter
n'eylerüz çarḥuñ hümā-yı mihr-i zerrīn-bālīni
tıfl-ı dil dāmına murğ-ı āh-ı āteş-per yéter
5. ḥayl-i miḥnetden ḥalāş olmağa el-ḥaḳ nazmiyā
güşe-i mey-ḥānede cāmı meyüñ miğfer yéter

301.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ḥāk-i pāyuñ ben ayak tozına tāk-ı zer yéter
kebkebüñ yüzi gözüm nūrı baña efses yéter
pādişehsin başka leşker çek yéter sancaḳ saña
rümeli 'āşıḳları gönüllü gercikler yéter
3. ḳalma eksükligüme cānā 'aceb ḳuşdur raḳīb
dadını uçurmağa dünyānuñ ol ebter yéter
āsumānī cāme-ḥvāb içre zuhūr et sen baña
örtü döşek miḥnet ocağında ḥākister yéter
5. rüşen olmağa başiret gözi **selmān** gün gibi
āsītān-ı yārdan bir zerre ḥāk-i der yéter

-
- 3 Ey dudakları şeker, yaralı gönüllülerden nazla lal renkli saf dudağını kağıda sarıp esirgemen artık yeter!
(Bu beyit, 297. gazelin 3. beyti ile aynıdır.)
- 4 Gökyüzünün altın kanatlı sevda kuşunu ne yaparız, gönül çocuğunun tuzağına ateş kanatlı ah kuşu yeter.
- 5 Ey Nazmî, doğrusu sıkıntı çadırından kutrulmağa meyhane köşesinde şarabın kadehi miğfer (olarak) yeter.
- 301. 28b. (28. p). nazîre-i selmān.**
- 1 Ayağının toprağı ben ayak tozuna altın taç (olarak) yeter; gözümün nuru, bana taç (olarak) nalçanın çivisinin ucu yeter.
- 2 Padişahsın, başka asker toplu, sana sancak olarak cesaretli güzeller (olan) Rumeli âşıkları yeter.
- 3 Ey can, kusuruma bakma, rakip acayip bir kuştur, dünyanın tadını kaçıрмаğa o hayırsız yeter.
- 4 Sen gök renkli yatak içinde görün, bana sıkıntı ocağında örtü ve döşek (olarak) kül yeter.
- 5 Selmān, gönül gözünün güneş gibi aydınlanması için sevgilinin eşliğinden zerre kadar kapı toprağı yeter.

302.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şāh-ı 'ışkam müy-ı jülīdem baña efser yèter
dāğ-ı miḥnetle ten-i zerdüm ḳabā-yı zer yèter
ḥil'at-ı zer-beft-i şāhī saña bī-minnet baña
pister ü bālīn-i 'izzet ḥār u ḥākister yèter
3. dīde vü dil ḥuşk ü ter 'ışkuñda ey çābük-süvār
pādişāh-ı mülk-i 'ışkam baña baḥr ü ber yèter
derd-i ser vèrme baña bir yañadan sen ey ecel
āşiyān-ı büm-ı nekbet başuma ser-ber yèter
5. gitse 'ālemden şıfātī nāmı mecnūnuñ ne ğam
ḳışşa-i 'ışḳum cihānda tāze bir defter yèter

303.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. bülbül-i cāna cemālūñ kim gül-i aḥmer yèter
na'ra-i derd-i derūñ nağme ey dilber yèter
şīve-i reftāruñı 'arż èt ḥurāmān ol yörü
bostān-ı ḥüsne serv ḳāmetūñ server yèter
3. ğamzesi cādū gözi āhū güzeller şaydına
sīm-i eşküm çeşm-i dūr-bārumla rüy-ı zer yèter
sür raḳīb-i kelbi kūyuñdan efendi vèrme yüz
āsitānuñda kemīne kemterūñ çāker yèter

302. 28b. (28. p). nazīre-i şıfātī beg.

- 1 Aşk padişahıyım, darmadağın saçlarım taç, ıztırap yaralarıyla sararmış bedenim de altın işlemeli kaftan (olarak) bana yeter.
- 2 Sana padişaha yakışan altın işlemeli kaftan (bile) yetersizken, bana yücelik yatak ve yastığı (olarak) toz toprak yeter.
- 3 Ey hızlı süvari, aşkında yaşlı göz ve kurumuş gönül bana deniz ve toprak (olarak) yeter.
- 4 Ey ecel, bir yandan da sen bana baş belası olma, başımın üstünde bahtsızlık baykuşunun yuvası yeter.
- 5 Sıfātī, dünyadan Mecnun'un adı silinse gitse gam değil; dünyada taze bir defter (olarak) aşkımin hikayesi yeter.

303. 28b. (28. p). nazīre-i rāzī.

- 1 Ey sevgili, can bülbülüne kızıl gül olan yüzün yeter, nağme (olarak da) derinden gelen dert nârası yeter.
- 2 Edalı gidişini göster, var salına salına yürü, güzellik bahçesine selvi boyun emir (olarak) yeter.
- 3 Öldürücü bakışı cadı, gözü ceylan (gibi olan) güzelleri avlamak için, gözyaşı gümüşüm, inci saçan gözümle altın renkli yüzüm yeter.
- 4 Sultanım, köpek rakibi mahallenden kov, yüz verme, eşiğinde köle (olarak) zavallı acizin yeter.

5. gözleriñe **râzî**yi ğamzeñ nece bir ğamz eder
bir müselmānı helāk etdüñ be hey kāfir yeter

304.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. dil diyārına ğamuñ şāh olsun ey server yeter
aña bu derd ü belā vü miḥnetüm 'asker yeter
mīr-i 'ışķam ğeymişem egnüme 'ışķuñ hil'atin
şu'le-i āhum benüm başumda tāc-ı zer yeter
3. peyk-i āhı şalmışam arduñcadur her rüz u şeb
ger felek dēsek saña ey meh-liķā erer yeter
'ışķuñuñ yolında yelmekdür benüm kārüm hemān
bu hevāda bes-durur baña şabā hem-ser yeter
5. muṭribā sāzuñ eger pür-süz olsun dēr iseñ
nāşiruñ bu şî'r-i dil-süzü saña ezber yeter

305.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şāh-ı 'ışķam şu'le-i āhum livā-yı zer yeter
leşker-i manşūrum olmağa bu eşk-i ter yeter
abdāl-ı 'ışķam ederem berr ü baḥrūñ şāhlıĝın
dōstum baña dehān u dīde ḥuşk ü ter yeter

5 Öldürücü bakışın Râzî'yi gözlerine gammazlıyor, be hey kafir, bir müslümanı helak ettin, (artık) yeter!

304. 28b. (28. p). **naẓîre-i nâşîrî beg.**

- 1 Ey emir, yeter ki gönül ülkesine gamın padişah olsun; bu dert, bela ve kederim ona asker (olarak) yeter.
- 2 Aşk emiriyim, sırtıma aşkının kaftanını giymişim, benim başımda altın taç (olarak) ahımın ateşi yeter.
- 3 Ey ay yüzlü güzel, ah habercisini saldım, gece gündüz peşindedir; eğer gökyüzünde dersek varıp yetişir.
- 4 Benim işim sadece senin aşkının yolunda koşturmaktır, bu arzuda bana arkadaş olarak tan yeli yetişir.
- 5 Ey çalgıcı, eğer sazın çok yakıcı olsun dersen, Nâsır'ın bu gönül yakan şiirini ezberlemen sana yeter.

305. 28b. (28. p). **naẓîre-i râzî beg.**

- 1 Aşk padişahıyım, ahımın ateşi altın renkli sancak (olarak) yeter, zafere ulaşan asker olmağa da bu taze gözyaşım yeter.
- 2 Aşk dervişiyim, karalar ve denizlerin padişahlıĝını ederim; sevgilim, ağız ve göz bana kuruluk ve yaşlık (kara ve deniz olarak) yeter.

3. şād ol ye'cüc-1 ğam devr içre eylerse hücüm
def'ine cām-1 zücācı sedd-i iskender yèter
kevkeb-i bahtumla her şeb şubha dek ceng étmege
şu'le-i āh-1 derūnum dōstlar hañçer yèter
5. **rāziyā** devrānuñi hōş gör felek bezminde kim
mey şafağ hūrşid sākī vü kamer sāğar yèter

306.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ben gedāyam dūd-1 āhum başuma efser yèter
pūşiş-i ten penbe-i dāğ-1 ğam-1 dilber yèter
pādişehsin [sen gey] altun güllü sancaklu kabā
baña yer yer dāğ-ıla bu cism-i hākister yèter
3. ğam degül şimden gerü toğarsa māh u āfitāb
pertev-i mihr-i ruhuñ dünyāya nūr u fer yèter
şāh-1 mülk-i hayretem eşküm sipāhın çekmege
āteş-i āhum livā-yı ejdehā-peyker yèter
5. ey **derūnī** ārzū-yı seyr-i gülzār eyleme
tāze güller sīnede dāğ-1 ğam-1 dilber yèter

-
- 3 Devr içinde gam Yecüc'ü saldırırsa rahat ol, onu kovmağa cam kadeh, İskender'in seddi (olarak) yeter.
- 4 Dostlar, bahtımın yıldızıyla her gece sabah kadar savaşmak için, yüreğimin ahının ateşi hançer (olarak) yeter.
- 5 Ey Râzî, şafağın şarap, güneşin saki, ayın da kadeh olduğu meclisinde, feleğin devranını/dönekliğini hoş gör.
306. 29a. (28. p). [derūnī].
- 1 Ben köleyim, ahımın dumanı başıma taç (olarak) yeter, bedenime örtü (olarak da) sevgilinin gam yarasının pamuğu yeter.
- 2 Sen padişahsın, altın güllü sancaklı kaftan giy, bana yer yer dağlanmış bu kül renkli bedenim yeter.
(*Pervāne Bey* nazire mecmuasından tamamlanmıştır.)
- 3 Şimdiden sonra güneş ve ay doğarsa gam değil, yanağının güneşinin aydınlığı dünyaya nur ve parlaklık (olarak) yeter.
- 4 Hayret ülkesinin padişahıyım, gözyaşımın sipahilerini çekmek için ahımın ateşi ejderha suretli sancak (olarak) yeter.
- 5 Ey Derûnî, gül bahçesini izlemeyi arzu etme, taze güller (olarak) göğsünde sevgilinin gam yarası yeter.

307.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şāh-ı 'ışķam āteş-i āhum ķabā-yı zer yêter
eşigün kelbi sifāli başuma efser yêter
sen döşen altun beneklü āsumāniler baña
külhan-ı miħnetde yer yer odlu ħākister yêter
3. ħıfz için aġyārdan cānā cemālün muşħafın
zülfi pür-çinün tılsım için iki ejder yêter
ten ħişārın ser-be-ser vèrdi fenāya ceys-i ġam
tīr-i ġamzeñ éy kemān-ebrū baña gönder yêter
5. dāġ-ı pür-süz-ile bir kūh-ı belā kaplanıyam
āteş-i āhum **nikābī** baña tavķ-ı zer yêter

308.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. kāse-i zehr-i felāket başuma efser yêter
egnüme zillet libāsı cāme-i ziver yêter
şāh-ı 'ışķam kūs-ı rıħletle fenādan ġöçmişem
baña ħicrān leşķeri mülk-i 'adem kişver yêter
3. sen kuşan zerrin kemer sevdā-yı zulfünle baña
ħaydarī-veş belüme zencir-i ejder-ser yêter

307. 29a. (28. p). [nikābī].

- 1 Aşk padişahıyım, ahımın ateşi altın işlemeli kaftan, eşığının köpeğinin çanağı da başıma taç (olarak) yeter.
- 2 Sen altına altın benekli mavi (yatak) döşen, bana mihnet külhanında yer yer ateşli kül yeter.
- 3 Ey can, güzellik kitabını başkalarından korumaya tılsım için, büklüm büklüm saçların iki ejder (olarak) yeter.
- 4 Gam ordusu beden kalesini baştan başa yok etti; ey keman kaşlı, öldürücü bakışının okunu bana gönder yeter.
- 5 Ateş dolu yara ile bela dağının kaplanıyım; Nikābī, ahımın ateşi bana altın bir tasma (olarak) yeter.

308. 29a. (28. p). [āhī].

Āhī: *Dīvān*: G. 35.

- 1 Felaket zehrinin kasesi başıma taç, sırtıma da zillet elbisesi süslü bir elbise (olarak) yeter.
- 2 Aşk padişahıyım, göç davuluyla yokluktan göçmüşüm; ayrılık bana asker, yokluk ülkesi de memleket (olarak) yeter.
- 3 Sen altın kemer kuşan, saçının karası ile belime hurka (olan) ejderha başlı zincir bana yeter.
belüme: *Dīvān*; der miyān: CN.

saña gül-gün bâliş ü zer-beft pister ‘âşıka
seng-i hûn-âlûd bâlîn bûriyâ pister yêter

5. ‘âr u nâmûsı n’êdem ben göz yaşı besdür baña
‘âşıka yüz şuyı ‘âlem içre rûy-ı ter yêter
- baña **âhî** yaraşur altun beneklü câme-hvâb
külhan içre pister-i sincâbî hâkister yêter

309.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. çarh-ı hüsnuñ şâhısın nûruñ senüñ efser yêter
kâmet ü zülfüñ livâ-yı ejdehâ-peyker yêter
- saña ey meh çarh-ı pür-encüm gibi zer câme-hvâb
baña bu gam külhanında odlu hâkister yêter
3. ğamzeler tîğın kuşanmağ çeşm-i cellâduñ neden
katlüm için ey cefâ-hû bir haber gönder yêter
- püte-i çeşmümde eşküm sîm-i hâliş kıлмаğa
tütüyâ-yı hâk-i râhuñ tarh için cevher yêter
5. ‘âşık-ı dil-haste râhat bulmağ için bir nefes
âsitânuñ taşı bâlîn toprağı pister yêter
- merg-i şâhinden haber iletmek için ey rakîb
saña tîr-i dūd-ı âhum murg-ı âteş-per yêter

-
- 4 Sana gül renkli yastık ve sırmalı yatak (yeterken), âşığa kan bulaşmış taş yastık, hasır da yatak (olarak) yeter.
- 5 Ben ar ve namusu ne yapayım, bana gözyaşı yeterli; dünyada âşığa yüz suyu (olarak) taze bir yüz yeter.
- 6 Âhî, bana altın benekli yatak (olarak) külhan içinde kahverengi külden yatak yeter.
- 309. 29a. (28. p). lâmi‘î.**
Lâmi‘î Çelebi: *Dîvân*: G. 88.
- 1 Güzellik kâinatının padişahısın; nurun sana taç, boyun ve saçın ejderha suretli sancak (olarak) yeter.
- 2 Ey ay gibi güzel, sana yıldız dolu gökyüzü gibi altın (işlemeli) yatak, bana da bu gam külhanında ateşli kül yeter.
- 3 Gözlerinin celladının öldürücü bakışların kılıcını kuşanmasına gerek yok; ey zulmü huy edinen, katlim için bir haber gönder yeter.
- 4 Gözlerimin potasında gözyaşımı saf gümüş kılmak için, ayağının toprağının sürmesini koymak cevher (olarak) yeter.
- 5 Yaralı gönüllü âşığın bir an rahatlayabilmesi için, eşğinin taşı yastık, toprağı da yatak (olarak) yeter.
- 6 Ey rakip, sana ölüm şahininden haber ulaştırmak için, ahımın dumanının oku ateş kanatlı kuş (olarak) yeter.

7. şāh-ı 'ışkam lāmi'ī çarḥ u zemīni tūtmağa
odlu āhum zer 'alem kanlu yaşum leşker yèter

310.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. mālîk-i [derd] ü ğama göz yaşları leşker yèter
başına gerd-i semend-i dilrübā efsar yèter
çeşme-yi la'l-i lebi ol yār-ı gendüm-günümüñ
cennet-i hüsünde ādem olana kevşer yèter
3. öliyorken derd-i hecr-ile cihānda çeşm-i ter
güşe-i miñnetde yārān üstüme ağlar yèter
bitmesün şimşād ü serv açılmasun gülşende gül
dehr içinde baña ruhsār u kad-i dilber yèter
5. **ferdiyā** evşāf-ı ḥaṭṭın rāst taḥrīr ètmege
eklerem cān şafḥasında yèr yèrin mıştar yèter

311.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. başum üzre āteş-i dil şu'lesi ejder yèter
kanlu kanlu yaşlar cāmumda naqş-ı zer yèter
sen döşen şahn-ı şafāda atlas-ı dībā ḥarīr
güşe-i ğamda baña ḥāk-i belā pister yèter

7 Lāmi'î, aşk padişahıyım; yerleri ve gökleri tutmak için ateşli ahım altın sancak, kanlı yaşım da asker (olarak) yeter.

310. 29a. (28. p). [ferdî].

1 Dert ve gam sahibine gözyaşları asker, gönül çelen sevgilinin kula atının tozu da başına taç (olarak) yeter.
(*Pervāne Bey* nazire mecmuasından tamamlanmıştır.)

2 Adam olana buğday tenli sevgilinin güzelliğinin cennetinde, lal dudağının çeşmesi Kevser suyu (olarak) yeter.

3 Dünyada nemli gözlerin ayrılık derdi ile ölüyorken, mihnet köşesinde dostların üzerime ağladığı yeter.

4 Gül bahçesinde şimşir ve selvi yetişmesin, gül açmasın; dünyada bana sevgilinin boyu ve yanağı yeter.

5 Ey Ferdî, ayva tüylerinin vasıflarını düzgün yazmak için, can sayfasına yer yer eklediğim mıştar yeter.

311. 29b. (29. p). [sinānî].

1 Başımın üzerinde gönlümün ateşinin yalımı taç, kadehimdeki kanlı kanlı yaşlar da altın nakış (olarak) yeter.

2 Sen safa meydanında ipek sırmalı atlas döşen, bana gam köşesinde bela toprağı yatak (olarak) yeter.

3. pādişāhum zūlfūne yüz vërme başdan aşmasun
mülk-i rūma zābt için hindū beñüñ server yéter
hîl'at-ı 'ışkı gëyüp bindüñ semend-i fürkate
ëy **sinānî** rāh-ı gāmda nāleler rehber yéter
5. bu vücūdum mülkini almağ ne lāzım ceyš-i gām
nīze-i gāmzeñ şehā ben bendeñe gönder yéter

312.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şāh-ı 'ışkām bir kadeh mey başuma efser yéter
dūd-ı āhumuñ livāsı ejdehā-peyker yéter
pister-i gülden yaraşur saña cānā h'vāb-gāh
seng-i hārādan baña bālīn-ile pister yéter
3. sen mey iç gülşende cānā al ele zerrīn ayağ
içmege hūn-ı dili çeşmüm baña sāğar yéter
ger semend-i nāz-ile ëy dōst cevlan eyleseñ
zūlfūñüñ çevgānına tōp olmağa bu ser yéter
5. pāy-māl étdürme gel mülk-i dili ceyš-i gāma
ger murāduñ cān ise gāmzeñ aña gönder yéter
kūyına varmaz gönül eyler vişālūñ ārzū
'āşık-ı dīdāra şanmañ cennet ü kevşer yéter

3 Padişahım, saçına yüz verme de tepene çıkmasın, Rum memleketini tutmak için Hindû/siyah benin lider (olarak) yeter.

4 Aşk kaftanını giyip ayrılık atına bindin, ey Sinânî, gam yolunda inlemeler rehber (olarak) yeter.

5 Sultanım, bu beden ülkemi almak için gam ordusuna ne gerek var, öldürücü bakışının okunu ben kölene gönder yeter.

312. **29b. (29. p). muhibbî.**

Muhibbî: *Dīvān*: G. 929.

1 Aşkın padişahıyım, bir kadeh şarap başıma taç, ahımın dumanı da ejderha suretli sancak (olarak) yeter.

2 Ey can, sana gül yataklı yatak odası yaraşır, bana mermer taşından yastık ile yatak yeter.

3 Ey can, sen gül bahçesinde eline altın kadeh alıp şarap iç, bana gönül kanını içmek için gözüm kadeh (olarak) yeter.

4 Ey sevgili, eğer naz atı ile dolaşmağa çıksan, saçının kıvrık uçlu sopasına top (olarak) bu baş yeter.

5 Gel gönül ülkesini gam askerine çiğnetme, eğer istediğin can ise ona öldürücü bakışını gönder yeter.

6 Mahallene varmayan gönül sana kavuşmayı ister; gönül çelen sevgiliye âşık olana, Cennet ve Kevser suyunun yeteceğini sanmayın.

7. ey **muhibbî** ayağı toprağına işār için
eşk-i çeşmüm rüy-ı zerdüm baña sîm ü zer yeter

313.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ferş-i zerrîn ayağıñ altında rüy-ı zer yeter
yoluña işār için her dem yaşum gevher yeter
cānumı bezm-i ğamuñ içinde her dem 'ūd edüp
āteş-i 'ışkuñla bu dil yanmağa micmer yeter
3. başına gün toğmağa halk-ı cihānuñ her seher
kūyuñ ey hürşid-i tal'at milket-i hāver yeter
var iken mihr-i cemālūñ kılmayam māha nazar
gözüme görmek yüzüñ 'ālemde nūr u fer yeter
5. luţf kıl bendeñ **şifâtî**[yi semend-i nāzuña]
'arşa-i 'ışk içre [çiynettüñ sen ey server yeter]

314.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. başum üzre āteş-i ğam şu'lesi efser yeter
қанлу қанлу yaşlar cāmumda naqş-ı zer yeter
sen döşen altun beneklü āsumāniler baña
kūh-ı fūrkat deşt-i hasret bālîn ü pister baña

7 Ey Muhibbî, ayağının toprağına saçmak için, gözümün yaşı ile sararan yüzüm bana gümüş ve altın (olarak) yeter.

313. 29b. (29. p). [şifâtî beg].

- 1 Ayağının altına altın işlemeli örtü (olarak) sararmış yüzüm, yoluna saçmak için de mücevher (olarak) her zaman gözyaşım yeter.
- 2 Canımı her zaman gam meclisi içinde öd (ağacı) edip, aşkının ateşiyle yanmak için bu gönül buhurdan (olarak) yeter.
- 3 Cihan halkının başına her sabah güneş doğmasın, ey güneş yüzlü, doğunun saltanatı (olarak) mahallen yeter.
- 4 Güzel yüzünün güneşi varken aya bakmayayım, dünyada gözümün görebilmesi için nur ve aydınlık (olarak) yüzün yeter.
- 5 Ey sultan, sen naz atınla Sifâtî köleni aşk meydanı içinde çiynettin, lutfet, (artık) yeter. (Edirneli Nazmî'nin *Mecma'u'n-Nezâir*'inden tamamlanmıştır.)

314. 29b. (29. p). sinânî.

- 1 Başımın üstünde gam ateşinin yalımı taç, kadehimdeki kanlı kanlı yaşlar da altın nakış (olarak) yeter.
- 2 Sen altın benekli mavi (yataklar) döşen, bana ayrılık dağı yastık, hasret çölü de yatak (olarak) yeter.

3. bu vücūdum mülkini almağ ne lāzım ceyş-i ğam
nīze-i ğamzeñ şehā ben bendeñe gönder yéter
pādişāhum zülfüñe yüz vèrme başdan aşmasun
mülk-i rūma zābt için hindū beñüñ server yéter
5. cāme-i hecri ğeyüp semend-i ğama olduñ süvār
ey **sinānī** rāh-ı ğamda nāleler rehber yéter

315.

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. şeh-bāz-ı zülfüñüñ ki gönül şaydı kārıdur
dil murğı dā'im ey şanem anuñ şikārıdur
ş'ol tīr-i ğam ki sīnede cān gibi şaklıdur
bir kaşları kemān güzelüñ yādigārıdur
3. hecrüñde çekdügüm ğamuña şor ki ol benüm
bīmār göñlümüñ şanemā eski yārıdur
yaşlar dökerse dīdelerüm dem-be-dem n'ola
bārān diñer mi anda ki deryā kenārıdur
5. **hızrī** n'eder ki çuta cihānı ğazelleri
vèren bu kādri ol güzelüñ i'tibārıdur

316.

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. göz yaşı degül küh-ı belā cūybārıdur
dūd-ı dilüm[üñ] üstine ebr-i bahārıdur

-
- 3 Sultanım, bu beden ülkemi almak için gam ordusuna ne gerek var, öldürücü bakışının mızrağını ben kölene gönder yeter.
- 4 Padişahım, saçına yüz verme de tepene çıkmasın, Rum memleketini tutmak için Hindû/siyah benin lider (olarak) yeter.
- 5 Ayrılık elbisesini giyip gam atna bindin, ey Sinânî, gam yolunda inlemeler rehber (olarak) yeter.

315. 30a. (30. p). [hızrî].

- 1 Ey put gibi güzel, gönül kuşu işi durmadan gönül avlamak olan zülfünün doğanının avıdır.
- 2 Göğsümde can gibi saklı olan şu gam oku, keman kaşlı bir güzelin yadigarıdır.
- 3 Ey put gibi güzel, ayrılığında çektiğimi o benim yaralı gönlümün eski sevgilisi olan gamına sor.
- 4 Gözlerim durmadan yaş dökerse şaşılmaz, denizin kenarında yağmur hiç diner mi?
- 5 Hızrî'nin gazelleri dünyayı tutarsa ne yapsın, ona bu değeri veren o güzelin itibarıdır.

316. 30a. (30. p). muhibbî.

- 1 Gözyaşı değil, bela dağının ırmağıdır; gönlümün dumanı üzerinde yağmur bulutudur.

- kanlu yaşımı s̄inemüñ üstinde der gören
şahrâ-yı belâ vâdisinüñ lâlezâridur
3. rûz-ı ezelde içdi bu dil ‘ışk cāmını
dağı başumda görinen anuñ humâridur
- her kim ki [dikdi s̄ineye] ‘ışkuñ nihālını
derd ü belâ vü miḥnet ü gam berg ü bāridur
5. şakla **muḥibbî** s̄inede t̄irini cān gibi
çün kim saña ol kaşı yâ yâdigāridur

317.

Mef’ülü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

Muzâri’ -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. âteş kenârı şimdi gülistân kenāridur
zāhir budur ki kış gününüñ lâlezâridur
- ‘ayş eyle bende-hānede gel iç şarâb-ı nāb
ey dōst oda şöḥbetinüñ rûzigāridur
3. leşker çeküp gelürse ne var şeh-süvâr-ı gam
bezm ehlinüñ şurāḥî de muḥkem ḥişāridur
- el üzre nece tutmayayın cāmı zāhidā
çün bir ‘azîzüñ ehl-i dile yâdigāridur
5. ol kebk-i ḥōş-ḥirām iñen yüksek uçmasun
şayyād-durur **revānî** ol anuñ şikāridur

2 Göğsümün üzerinde kanlı yaşımı gören "Bela çölü vadisinin lale bahçesidir.", der.

3 Bu gönül aşk şarabını ezel gününde içti, başumda görünen de onun sersemliğidir.

4 Her kim göğsüne aşkın fidanını dikerse, (bilsin ki) dert ve bela onun yaprağı, sıkıntı ve gam da meyvesidir.

5 Muḥibbî, okunu sinende can gibi sakla; çünkü sana o yay kaşlı güzelin yadigarıdır.

317. 30a. (30. p). [revānî].

Revānî: *Dīvān*: G. 84.

1 Ateşin yanı, şimdi gül bahçesinin kenarıdır; görünen odur ki (ateş), kış gününün lale bahçesidir.

2 Ey sevgili, gel fakirhanede eğlen, saf şarabı iç, oda sohbetinin zamanıdır.

3 Gamın beyatlısı asker çekip gelirse ne olur, sürahi eğlence ehlinin korunaklı kalesidir.

4 Ey sofı, kadehi nasıl el üstünde tutmayayım, çünkü o bir dostun gönül ehline yadigarıdır.

5 O güzel yürüyüşlü kekkik çok da yüksek uçmasın; Revânî avcıdır, o da onun avıdır.

318.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. başum diyâr-ı gamda belâ kühsâridur
iki gözüm bi-‘aynihi anuñ bîñâridur
dîvâr çekdi haṭṭı vü tōp oldı gabğabı
ruhsâr-ı yâr mülk-i melâḥat ḥişâridur
3. zünnâr-ı ‘ıṣkı belüñe kim bağladı dесеñ
deyr-i cihânda bir şanemüñ yâdigâridur
mecnün alalı başına murğ âşiyânını
dîvânelik vilâyetinüñ tâcdâridur
5. beyti ocağına şu koyan cümle şâ'irüñ
cânâ ḥayâlîñüñ gazel-i âbdâridur

319.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. gönülüm evine od şalan ol gül 'izâridur
boynum buran benefşe ḥaṭṭıñ bahâridur
âhum ḥarâreti nece yakmaya 'âlemi
bir oddur ki dūzaḥ anuñ bir şerâridur
3. ol menzili [ulu] felek olmuş özi melek
ḥurşîd 'arızı meh-i nev gūşvâridur
tenhâ yüreklü ben degülem rezm-i 'ıṣkıda
mecnün daḥı bu ma'reckenüñ şeh-süvâridur

318. 30a. (30. p). [ḥayâlî].

Ḥayâlî Beg: *Dîvân*: G. 42, s. 142.

- 1 Başım gam diyarında bela dağdır, iki gözüm de onun tıpkı iki pınarı (gibidir).
- 2 Ayva tüyleri duvar çekti ve gabgabı top oldu, sevgilinin yüzü güzellik mülkünün kalesidir.
- 3 "Aşk zünnarını beline kim bağladı?", dersin, dünya kilisesinde put gibi bir güzelin yadigarıdır.
şanemüñ: Dîvân; güzelüñ: CN.
- 4 Mecnun başına kuş yuvasını aldığandan beri, delilik ülkesinin hükümdarıdır.
- 5 Ey can, bütün şâirlerin ocağını söndüren, Hayâlî'nin sulu/zarif gazelidir.

319. 30a. (30. p). [başîrî].

- 1 Gönül evime ateş salan o gül yanaklıdır, boynumu büken menekşe ayva tüylerinin baharındır.
- 2 Cehennem ateşi onun bir kıvılcımı iken, ahımın harareti dünyayı nasıl yakmasın?
- 3 O (güzelin) ulu felek konağı, melek özü, güneş yanağı, yeni ay da küpesi olmuş.
(*Pervâne Bey* nazire mecmuasından tamamlanmıştır.)
- 4 Aşk kavgasında yürekli olan yalnız ben değilim, Mecnun da bu savaş meydanının beyatlısıdır.

5. zer naḳdi gerçi yokdur elinde başır̄inüñ
eş'arı naḳdinüñ hele şāhib-‘ayārıdur

320.

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' --+/-+++/+---+/-+-

1. deşt-i belāda s̄ine ki ğam kühsārıdur
yèr yèr bu tāze dāğlar anuñ biñārıdur
s̄inem burūc-ı dāğ-ıla gören dèr ol beden
t̄öp u tūfengle şehr-i melāmet hişārıdur
3. abdāl-ı 'ışk olalı s̄inemde dāğlar
dil tekyesinde bir küçüğüñ yādigārıdur
ser-pā bürehne reng-i ta'alluḳdan el yuyup
ş'ol kim ḳalender oldı cihān tācdārıdur
5. söz çeşmesārı ile eden hızrı şerm-sār
vech̄inüñ işbu şi'r-i ter ü ābdārıdur

321.

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' --+/-+++/+---+/-+-

1. tende yürek ki derd ü belā kühsārıdur
yèr yèr tāze dāğlar anuñ biñārıdur
yèr yèr felekde zāhir olan şem'-i tābdār
encüm degüldür āteş-i āhum şerārıdur
3. bāğ-ı cihānda dūde-i mihr ü maḥabbetüñ
ğam şāhsārı derd ü belā berg ü bārıdur

5 Her ne kadar Basirî'nin elinde altın akçesi yoksa da, onun şiirleri para olarak yüksek ayarlı, halis altındır.

320. 30a. (30. p). [vechî].

Vechî: *Dîvân: G. 60.*

- 1 Bela çölünde göğsüm gam dağıdır, yer yer bu taze yaralar onun pınarıdır.
2 Göğsümü yara burçları ile gören, "O beden/kale duvarı, top ve tüfekte (kuşatılmış) kınama şehrinin hisarıdır.", der.
3 Aşkın kulu olalı göğsümdeki yaralar, gönül teknesinde bir küçüğün yadigarıdır.
4 Baştan ayağa soyunup hile bağından vaz geçen şu kalender kimse, dünyanın hükümdarı oldu.
5 Söz pınarlarının bolluğuyla Hızır'ı utandıran, Vechî'nin işte bu yeni ve parlak şiiridir.

321. 30a. (30. p). [rāzî].

- 1 Vücudumda gönlüm dert ve bela dağıdır, yer yer taze yaralar onun pınarıdır.
2 Gökyüzünde yer yer görünen parlak güneş yıldız değil, ahımın ateşinin kıvılcımıdır.
3 Dünya bahçesinde gam, sevgi ve muhabbet bağının dallı budaklı ağacı, dert ve bela da yaprak ve meyvesidir.

seng-i havādiş eyledi dil şîşesin şikest
hep infi‘ālüm ekşer anuñ inkisārıdur

5. dil zevrakını şaldıran engine **rāziyā**
çarḥ-ı muḥālifiñ eşer-i rūzigārıdur

322.

Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün
Muzāri‘ ---+/-+--+ / +---+ / -+-

1. cismüm diyār-ı ğamda belā kūhsārıdur
ser-ḳullesi depem iki gözüm bıñārıdur
yēr yēr tenümde dāğ u elifler nişānesi
bir serv boylu lāle-ruḥuñ yādıgārıdur
3. başda sebū-yı mey götürüp terk-i tāc eden
ma‘nā yüzinde mülk-i cemüñ tācdārıdur
ḥāşā dilā ki cevr ü cefādan ḥazer ede
işbu tenüm ki derd ü belānuñ ḥişārıdur
5. bostān u bāğ-ı nazma vèren neşv-ile nemā
cānā **hidāyetinüñ** ğazel-i ābdārıdur

323.

Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün
Muzāri‘ ---+/-+--+ / +---+ / -+-

1. ḳanlı ciger ki derd ü belā çeşmesārıdur
göz göz bu dīdeler anuñ aḳar bıñārıdur
pür olsa dürr-i eşk-ile eṭrāfı çeşmümün
iki gözüm ‘aceb mi ki deryā kenārıdur
3. mūy-ı sefīd-ile ser-i sevdā-zedem benüm
berf-i belā ile ṭolu ğam kūhsārıdur

4 Felaketlerin taşı gönül şîşesini kırdı, çok defa dargınlığının sebebi onun kırgınlığıdır.

5 Ey Râzî, gönül kayıgını açığa gönderen, talihsiz feleğin rüzgarının işidir.

322. 30b. (31. p). [hidāyetî].

1 Bedenim gam beldesinde bela dağıdır, başım zirvesi, iki gözüm de pınarıdır.

2 Bedenimdeki yer yer yaralar ve çizikler, selvi boylu lale yanaklı bir güzelin yadigarıdır.

3 Tacı terk edip başında şarap testisi götüren, mana yönünden Cem ülkesinin hükümdarıdır.

4 Ey gönül, işte bu bedenim dert ve belanın hisariyken asla zulüm ve eziyetten korkma.

5 Ey can, şiir bağ ve bahçesini besleyip büyüten, Hidāyetî'nin sulu/zarif gazelidir.

323. 30b. (31. p). luṭfî.

1 Kanlı ciğer, dert ve belanın çeşme başıdır, delik delik bu gözler onun pınarıdır.

2 Gözlerimin etrafı gözyaşı incisi ile dolu olsa şaşılmaz, iki gözüm deniz kenarıdır.

3 Benim beyaz saçıyla sevdaya tutulan başım, bela karlarıyla dolu gam dağı (gibidir).

dīvār çekdi ğabğabına haṭṭ-ı kâfirî
ruḥsâr-ı yâr şan kıızıl elma hişâridur

5. bostân-ı nazma hâl vèren **luṭfî**nüñ meger
rengîñ hayâl-ile ğazel-i âbdâridur

324.

Meḥ'ülü fâ'ilatü meḥâ'ilü fâ'ilün
Muzâri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. haṭṭuñ ki bostân-ı ḥasen sebzezâridur
dölâb dîde eşküm anuñ cüybâridur
ser-çeşme-i fûrât ü ares kâdadur deseñ
ey nûr-ı dîde gözlerümüñ çeşmesâridur
3. gül gibi tağlarla ṭonanmış-durur beden
kim gördi ise şandı gülistân hişâridur
gözden nihân eden lebi âb-ı hayâtını
ey dil şorarsañ ol şanemüñ zülfi târidur
5. şi'riyle başı göklere éererse **kandî**nüñ
ser-cümle ehl-i nazmuñ ayağı ğubâridur

325.

Meḥ'ülü fâ'ilatü meḥâ'ilü fâ'ilün
Muzâri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. burc-ı bedende baş ki belâlar hişâridur
göynükler-ile sîne melâmet diyâridur
sînemde şerḥa şanma görüben eliflerüm
bir serv boylu sîm-tenüñ yâdigâridur
3. dağ üzre yâreler baña tağ üsti bâğdur
serv ü gül-ile zînet olan lâlezâridur

4 Kafir ayva tüyleri gabgabına duvar çekti, sanki sevgilinin yanağı kırmızı elma/Kızılelma hisarıdır.

5 Şiirin bahçesine güç veren, meğer Lutfî'nin renkli hayali ile sulu/zarif gazelidir.

324. 30b. (31. p). kandî.

1 Ayva tüylerin güzellik bahçesinin sebzeliği, gözler tulumba, gözyaşım da onun akarsuyudur.

2 Ey gözümün nuru, Fırat ve Aras'ın kaynağı nerededir dersen gözlerimin çeşme başıdır.

3 Gül gibi yaralarla donanan bedenimi kim gördüyse gül bahçesi hisarıdır zanneder.

4 Ey gönül, âb-ı hayat dudağını gözden saklayanı sorarsan, o put gibi güzelin saç telidir/saçının karasıdır.

5 Kandî'nin başı şiiriyle göklere ulaşsa da, şiir ehlinin tamamının (anca) ayağının tozudur.

325. 30b. (31. p). [ḥaşbî].

1 Beden burcunda baş belalar hisarıdır, göğüs de yanıklarla kınama yeridir.

2 Göğsümdeki gördüğün elifleri kesik sanma, gümüş tenli bir selvi boylunun yadigarıdır.

3 Yanık üzerinde yaralar benim için dağ üzerinde bağdır, selvi ve gül ile süslenmiş lale bahçesidir.

etrāfumu ğamuñ gibi devr eylese felek
cānā ‘aceb degül bu ki deryā kenārıdur

5. **ħasbī** felekler ocağını dem-be-dem yağan
āhum şerārı ile duħānum buħārıdur

326.

Mef'ülü fā'ilatü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' ---+/-+---/+---+/-+---

1. şahrā-yı ğamda dil ki belā kūhsārıdur
peykān-ı dōst sīnede anuñ biñārıdur
mūy-ı sefid-ile ser-i sevdā-zedem benüm
berf-i belā ile ıolu ğam kūhsārıdur
3. gitme dēyü etegüme pek yapışan benüm
ol bī-vefānuñ iti gibi kūyı ħārıdur
ıo dār içini ēy yeñi fūlfül kenāre ıık
gel bāğ seyrin ēt ki kıaranfül bahārıdur
5. deryāda kūh u çeşme olur bu göñlümüñ
peykān-ı yār çeşmesi ğam kūhsārıdur

327.

Mef'ülü fā'ilatü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' ---+/-+---/+---+/-+---

1. yaşum dōken ħayāl-i dūr-i ğuşvārıdur
bağrum yağan firāk-ı ruħ-ı tābdārıdur
dīvānelik berātı-durur devr-i rūzigār
mecnün başında şanma ki seng-i mezārıdur
3. ēy gözlerümde mesken ēdinen ħayāl-i yār
billāhi ğāfil olma ki deryā kenārıdur

4 Ey can, felek etrafımı gamın gibi dönse şaşılmaz, bu (bedenim) deniz kenarıdır.

5 Hasbî, felekler ocağını her an yakan ahımın kıvılcımı ile dumanımın buharıdır.

326. **30b. (31. p). [şun'î].**

Gelibolulu Sun'î: *Dīvān: G. 27.*

- 1 Gönül gam çölünde bela dağıdır, sevgilinin göğüsteki temreni de onun pınarıdır.
2 Benim sevdaya tutulan beyaz saçlı başım, bela karlarıyla dolu gam dağıdır.
3 Gitme, diyerek sıkıca etiğime yapışan, o vefasız sevgilinin köpeği misali mahallesinin dikenidir.
4 Ey yeni karabiber, dar içini bırak dışarı çık, gel karanfil baharı olan bahçeyi seyret.
5 Denizde dağ ve pınar olur; gam bu gönülümün dağı, sevgilinin temreni de çeşmesidir.

327. **30b. (31. p). [kıudsî].**

- 1 Gözyaşımı dōken (sevgilinin) inci küpesinin hayalidir, bağrumı yakan da parlak yanağının ayrılığdır.
2 Bu devirde Mecnun'un başındakini mezar taşıdır sanmayın, o delilik belgesidir.
3 Ey gözlerimde oturan sevgilinin hayali, dikkat et, (durduğun yer) deniz kenarıdır.

tonandığına şerha vü dāğ-ıla sīnesi
‘aşık sevinmesün mi ki naqş-ı nigārıdur

5. ş’ol kec-külāh u teng-ķabā zer-kemer nigār
bilür misin be **ķudsī** kimüñ şeh-süvārıdur

328.

Mef’ülü fā’ilätü mefā’ilü fā’ilün
Muzāri’ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. ‘ışk ellerinde sīne belā kūhsārıdur
kim tāze dāğı yēr yēr anuñ lālezārıdur
‘ışk eli şāhıyam gam u guşsa memāliküm
başumda tād-ı zer benüm āhum şerārıdur
3. dil ķal’ası belā vü meşakķat zemīnidür
şehr-i beden cefā ile miñnet hişārıdur
dāğ u elif ki sīnede yēr yēr nişānedür
bir serv-ķad ü lāle-ruħuñ yādigārıdur
5. başında bir ķadeh mey-i la’līn olan ķişi
iki cihān vilāyetinüñ tādārıdur

329.

Mef’ülü fā’ilätü mefā’ilü fā’ilün
Muzāri’ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. cismüm diyār-ı ğamda melāmet hişārıdur
‘aynum bınarı anuñ iki çeşmesārıdur
āhum livā-yı ‘ışk gözüm yaşı leşkerüm
mülk-i ğamuñ belālu gönül şehriyārıdur

4 Âşık, göğsünün güzel sevgilinin nakışları olan yara ve çiziklerle donanmasına nasıl sevinmesin.

5 Şu eğri külahlı/şuh, dar kaftanlı, altın kemerli sevgili kimin beyatlısıdır bilir misin be Kutsi?

328. 30b. (31. p). [ĥayālī].

ĥayālī Beg: *Dīvān*: G. 142, s. 193.

1 Aşk illerinde göğüs, yer yer taze yaraları lale bahçesi olan bela dağdır.

2 Aşk ilinin padişahıyım, gam ve keder memleketimdir; başımdaki ahımın kıvılcımı da benim altın tacımdır.

3 Gönül kalesi bela ve zahmet yeridir, beden şehri de eziyet ile sıkıntı hisarıdır. meşakķat zemīnidür: *Dīvān*; miñnet vezīridür: CN.

4 Göğüste izi olan yer yer yara ve çizikler, selvi boylu lale yanaklı bir güzelin yadigarıdır.

5 Başında bir kadeh kırmızı şarap olan ķişi, iki dünya ülkesinin hükümdarıdır.

329. 30b. (31. p). [ĥasbī].

1 Bedenim gam diyarında kınama hisarıdır, gözlerimin pınarı onun iki çeşme başıdır.

2 Ahım gam mülkünün aşk sancağı, gözyaşım askeri, belalı gönül de hükümdarıdır.

3. cān tīr-keşinde tīrini şakladuğum bu kim
bir kaşları kemān güzelüñ yādigārıdır
şeh-bāz-ı zūlfüñe nece şayd olmasun gönül
naħcīr-i çeşmüñüñ güzelüm cān şikārıdır
5. iş'ār eden cihāna lebüñ vaşfını şehā
eş'ār-ı **ħasbīnūñ** sūħan-ı cān-şī'ārıdır

330.

Mef' ulü fā'ilätü mefā' ilü fā' ilün
Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. ruhsār-ı yār gülşen-i behcet bahārıdır
bu gūne gūne ħumret anuñ lālezārıdır
sīmīn-ķad-ile açsa gönül mülkini n'ola
aķ sancağ-ıla şehir-i ħüsn şehriyārıdır
3. fās-ı hilāli almış ele biçmege felek
bu mezra'ı zamāne anuñ sebzezārıdır
seyr êtdüğün ħasūd-ile bir 'ārifi görüp
dedüm bu ol gülüñ nesidür dedi ħārıdır
5. ağzın şulanduran şu'arānuñ bu zevķ-ıla
la'lüñle **sebzīnūñ** ğazel-i ābdārıdır

331.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. tenümden oklarıñ zaħmından aķsa n'ola ķan yēr yēr
ciger ħūn olmuş idi yol bulup oldı revān yēr yēr

-
- 3 Can sadağında okunu sakladığım bu (ok), yay kaşlı bir güzelin yadigarıdır.
4 Güzelim, can senin gözlerinin avlağının av hayvanı iken, gönül saçının doğanına nasıl av olmasın?
5 Sultanım, dudağının vasıflarını dünyaya bildiren Hasbî'nin şiirinin hayat alameti (olan) sözleridir.
330. **30b. (31. p). [sebzī].**
Sebzī: *Dīvān*: G. 186.
- 1 Sevgilinin yanağı güzellik gülşeninin baharı, bu çeşit çeşit kırmızılıklar da onun lale bahçeleridir.
2 (Sevgili) ak sancağıyla güzellik şehrinin hükümdarıdır, gümüş boyuyla gönül ülkesini açsa ne olur?
3 Felek, kendisinin sebzeleştiği olan bu zaman tarlasını biçmek için eline hilal orağını almış.
4 Bir arifin hasetçi ile dolaştığını görüp "Bu o gülün nesidir?", dedim, "Dikenidir.", dedi.
5 Şairlerin ağzını sulandıran, senin dudağınla Sebzī'nin sulu/zarif gazelidir.
331. **31a. (31. p). nev'-i dīğēr ve baħr-i āħar ez-ān ķuzātđan merħūm selīķī-i ķāđī.**
Selīķī: *Dīvān*: G. 19.
- 1 Bedenimde oklarının açtığı yaralardan devamlı kan aksa ne var? Ciğer kan dolmuştu, yol bulup oluk oluk aktı.

- şu taşlar kim baña urduñ qodum şahrâ-yı sînemde
oquñ erişdügi menzilde olmağa nişân yer yer
3. sirişküm yer qomadı cûlara şahrâ-yı âlemde
şikâyet étmege deryâya oldılar revân yer yer
- çemende lâleler şanmañ biten hâkinde ‘uşşâquñ
çıkar süz-ı derûnından kızıl yaşıl duhân yer yer
5. haţ-ı sebz ü gül-i haddüñ gamı beñzüm hazân étدی
ger ölürsem bite hâkümde mîr-i ‘âşıkân yer yer
- yanıp gök nâr-ı âhumdan kılıpdur cā-be-cā aḡker
degül yıldızlar ey meh her gece olan ‘ayân yer yer
7. büküldi kâmetüm gamdan belâ bezminde çeng oldı
selîkî her kılum bir şavt-ile eyler fiğân yer yer

332.

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Hezec + ---/+---/+---/+---

1. felekde görinen encüm degüldür her zamân yer yer
benüm bu tîr-i âhumdan delindi âsumân yer yer
- çıqıp uyarmağa qandîl-i ‘arşî âteş-i âhum
urur dūd-ı siyâhum âsumâna nerdübân yer yer
3. dövüp def gibi sînem çeng-i gamda inlesem dem dem
tenümde nây-veş âhenge başlar üstühvân yer yer
- işidilen şadâ-yı ra‘d şanmañ erişüp nâlem
feleklerde meleklerden qoparmışdur fiğân yer yer

- 2 Bana attığın taşları, okunun eriştiği yerde nişan olsun diye yer yer göğsümün ovasına koydum.
- 3 Gözyaşım, ırmaklara âlem ovasında yer bırakmadı, ırmaklar şikâyet için denize doğru aktı.
- 4 Âşıkların toprağında biteni çimenlikteki laleler sanma, onlar âşığın gönül yangınından çıkan yeşil kızıl dumanlardır.
- 5 Boz renkli ayva tüylerin ve gül yanağının gamı benzimi gül mevsimine döndürdü, ölürsem toprağında yer yer kasımpatı biter.
- 6 Ey ay yüzlü güzel, her gece gökyüzünde görünenler yıldızlar değil, ahımın ateşinden yanıp yer yer kalan korlardır.
- 7 Gamdan boyum bükülüp bela meclisinde çeng oldu, ey Selîkî, her kılm ayrı bir sesle yer yer inler.

332. 31a. (31. p). nazîre-i dânişmend-i rızâyî.

- 1 Gökyüzünde yer yer görünenler her zaman yıldız değildir, benim bu ahımın okundan gök yer yer delindi.
- 2 Ahımın ateşi çıkıp arşın kandilini tutuşturursun diye, siyah dumanım gökyüzüne yer yer merdiven kurar.
- 3 Göğsümü def gibi dövüp gam çenginde zaman zaman inlesem, bedenimde kemiklerim ney gibi yer yer ahenge başlar.
- 4 Duyulan (sesi) gök gürültüsü sanmayın, inleyişim feleklere ulaşıp meleklerden yer yer feryat koparır.

5. **rızâyî** ol kaşı yānuñ tenümde zaḥm-ı peykānı
benüm derd-i derūnum şerḥine oldı dehān yēr yēr

333.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1. degül mūlar tenümde görinen ey dil-sitān yēr yēr
çıkpıdır şan yanan sūz-ı derūnumdan duḥān yēr yēr
burūc-ı çarḥı yakmasun dēyü bu āteş-i āhum
şerārūmdan konupdur āsumāna pāsbān yēr yēr
3. müzeyyen kılmağa sen māh-tābuñ bezmini encüm
yaqarlar şubḥa dek her gece zerrīn şem'adān yēr yēr
taḳup yanına 'aks-i māh-ı nevden şan gümüş keçkül
kalenderdür çemende devr eder āb-ı revān yēr yēr
5. **rızâyî** ğamzesiyle ol nigāruñ çeşm ü ebrūsı
aşupdur ḥāngāh-ı sīnede tīr ü kemān yēr yēr

334.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1. mezārūm üzre şanmañ oldı sünbüller 'ayān yēr yēr
yanar ḥasret odı dilde çıkar andan duḥān yēr yēr
ğamuñ od şaldı cism ü cān u dil *allāhu ekber* der
kaçan bir şehre āteş düşse okurlar ezān yēr yēr

5 Rızâyî, o yay kaşlının temreninin bedenimdeki yarası, gönlümün derdinin açıklamasına yer yer ağız oldu.

333. 31a. (31. p). ve lehū kezā.

- 1 Ey gönül çelen, tenimde yer yer görünenler kıl değildir, sanki içimdeki ateşten yer yer duman çıkıyor.
- 2 Bu ahımın ateşi gökyüzünün burçlarını yakmasın diye gökyüzüne kıvılcımlarımdan yer yer bekçi konmuştur.
- 3 Sen dolunay gibi güzelin meclisini aydınlatmak için yıldızlar, her gece sabaha kadar yer yer altın şamdan yakarlar.
- 4 Akarsu, sanki yeni ayın aksinden yanına gümüş çanak takıp, yer yer çimende dolanan bir kalenderdir.
- 5 Rızâyî, öldürücü bakışlarıyla o sevgilinin gözü ve kaşı, göğsümün tekkesinde yer yer ok ve yay asmıştır.

334. 31a. (31. p). nazīre-i 'ubeydī.

'Ubeydī: *Dīvān*: G. 65.

- 1 Mezarım üzerinde yer yer görünenleri sümbüller sanmayın, gönülde hasret ateşi yanar, ondan yer yer dumanlar çıkar.
- 2 Ne zaman bir şehirde yangın çıksa yer yer ezan okunduğu gibi, gamın da ateş saldı, bedenim, canım ve gönlüm "Allāhu ekber!" der.

3. sirişküm yağmurı seyle vèrürdi hâne-i cismi
eger kirpiklerümden olmasaydı nāvđān yèr yèr
maħabbet peykiyem šāhā ħaţuñ sevdāya şalmışdur
bedende nāme-i ser-bestelerdür üstüh^vān yèr yèr
5. görüp ħabrüm tehī şanma ħamı gencin defīn edüp
‘ubeydī eyledüm üstinde taşlarla nişān yèr yèr

335.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. ten-i zerd ü nizārumda degüldür üstüh^vān yèr yèr
fenā ħaşrına çıħmaħa urıldı nerdübān yèr yèr
ħayālūñ ‘askeri ħondı sevād-ı dīdeme ey şeh
görinen şanma müjħānum dikilmiştir sinān yèr yèr
3. n’ola geldükçe derd ü ħam yanarsa dāħlar tende
yanar āteş ħonaħında eyā şeh kārban yèr yèr
şakındı çār-sū-yı çarħı kim gör nār-ı āhumdan
olupdur seb‘a-i seyyāre ey meh pāsbān yèr yèr
5. degül müjħān-ı ħūn-ālūd mecdī eşk-i çeşmümde
bitüpdür gülşen-i ħamda nihāl-i ergavān yèr yèr

-
- 3 Eħer kirpiklerimden yer yer oluk olmasaydı, gözyaşım bedenimin evini sele verirdi.
4 Ey sultanım, ayva tüyelerinin sevdaya saldıħı muhabbet habercisiyim, bedenimde yer yer kemiklerim gizli mektuplardır.
şāhā ħaţuñ: Dīvān; şāh-ı ħamuñ: CN.
5 Ubeydī, kabrimi görüp de boş sanma, gam hazinesini gömüp üstüne taşlarla yer yer işaret koydum.
ħabrüm: Dīvān; cirmi: CN.
- 335. 31a. (31. p). nazīre-i mecdī çelebi.**
Mecdī: *Dīvān*: G. 20.
- 1 Zayıf ve sararmış bedenimde yer yer (görünenler) kemik değildir, yokluk kasrına çıkmak için yer yer merdiven kuruldu.
2 Ey sultan, hayalinin askeri gözümün siyahına yerleşti, görünenleri kirpiklerim sanma, yer yer mızraklar dikilmiştir.
3 Ey sultanım, kervanın konakladığı yerde yer yer ateş yandıħı gibi, dert ve gam geldikçe de bedenimde yanıklar oluşmasına şaşılmaz.
4 Ey ay gibi güzel, yedi gezegen gece yer yer bekçi olup gökyüzünün çarşısını ahımın ateşinden sakındı.
gece: Dīvān; kim gör: CN. olupdur seb‘a-i: Dīvān; olup bu sīne-i: CN.
5 Mecdī, gözyaşımda (görünen) kana bulaşmış kirpik değildir, gam gülşeninde yer yer erguvan fidanı bitmiştir.
eşk-i çeşmümde: Dīvān; görünen ey dil: CN.

336.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. felek bâğı vèrürse n'ola cennetden nişân yèr yèr
olupdur nerkis ü gülden nücüm-ı āsumān yèr yèr
seni bâğa gelür seyre dèyü èy kāmèti bālā
bir ayağ üzre hizmetde tırur serv-i revān yèr yèr
3. melāmet hāyimesidür şanki başum şahn-ı fūrkatde
olupdur dāğlar şemse elifler rīsmān yèr yèr
yoluñda eyledüm bu rüy-ı zerdüm hāke ālūde
gören dèr èy gül-i ra'nā dökülmüş za'ferān yèr yèr
5. 'aceb mi sālīkī hāk üzre bitse lāle vü güller
şaçupdur dāne-i eşküm bu çeşm-i hūn-feşān yèr yèr

337.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. görinen şanma tağlar üzre kim şelc-i 'ayān yèr yèr
komişdur penbeler bu dāğ-ı sīnem üzre cān yèr yèr
şeb-i gamda hayāl-i kadd-i yāri görmege her gün
ayağ üzre uyuklar baş egüp serv-i revān yèr yèr
3. görinen şanma zaħm-ı tīr-i cevri-yār sīnemde
aşupdur 'arz-ı hāl için şehā cismüm dehān yèr yèr

336. 31a. (31. p). nazīre-i sālīkī.

- 1 Gökyüzünün yıldızları yer yer nergis ve gülden olur, felek bahçesi yer yer cennetten izler taşırsa şaşılmaz.
- 2 Ey uzun boylu sevgili, seni bahçeye gelir de gezinir diyerek endamlı selvi hizmet için tek ayak üzerinde bekler.
- 3 Ayrılık meydanında sanki başım, yer yer yanıkların şemsesi, çiziklerin de ipi olduğu kınama şadırıdır.
- 4 Bu sararmış yüzümü yolunda toprağa buladım, gören, "Ey iki renkli gül, yer yer safran dökülmüş.", der.
- 5 Sālīkī, bu kan saçan gözlerim etrafa gözyaşlarımı saçarken toprak üzerinde güller ve lalelerin bitmesine şaşılmaz.

337. 31a. (31. p). nazīre-i şadrī çelebi.

- 1 Dağlar üzerinde yer yer görünenleri kar sanma, sevgili bu göğsümün yaraları üzerine yer yer pamuk koymuştur.
- 2 Her gün gam gecesinde sevgilinin boyunun hayalini görmek için endamlı selvi, başını eğip yer yer ayak üstü uyuklar.
- 3 Ey sultanım, göğsümde görüneni sevgilinin eziyet okunun yarası sanma, halini arz etmek için bedenim yer yer ağız açmıştır.

inanmaz hiç benim nâr-ı gama yandığıma gerçi
boyandı göklere dūd-ı fiğānumla āsumān yēr yēr

5. harāb ol evvelā **şadrî** beķāsuz fānî dünyāda
gōñül ma‘müresin vîrān eder āhîr zamān yēr yēr

338.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. ne şevķ-ıla ki yaķdum sīneme dāğ-ı nihān yēr yēr
yaķamı çāk edicek gül gibi oldu ‘ayān yēr yēr
görinen gece vü gündüz sipihr üzre şafaķ şanma
boyadı kana eflāki bu çeşm-i hūn-feşān yēr yēr
3. gōñüller nāle kılsa hūsnūñ eyyāmında incinme
bahār erişse bülbüller kıılır āh u fiğān yēr yēr
añup ruhsār-ı āteşnākūñi gülşende ağlarsam
bite ol dem sirişkümden nihāl-i ergāvān yēr yēr
5. ölürsem ķadd-i yāruñ hasretiyle **sebziyā** yārān
benüm diksin mezārum üzre serv-i dil-sitān yēr yēr

339.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. elifler sīnem üzre ķan-ile oldu ‘ayān yēr yēr
bitürdi hāk-i cismüm şan nihāl-i ergāvān yēr yēr

4 Her ne kadar gökyüzü feryadımın dumanıyla yer yer boyansa da, (sevgili) benim gam ateşine yandığıma inanmaz.

5 Sadrî, sonsuz olmayan fani dünyada baştan harap ol, zaman sonunda gönül mülkünü yer yer yıkar.

338. 31b. (32. p). **naẓîre-i sebzî.**

Sebzî: *Dîvān*: G. 196.

1 Göğsümde öyle bir arzuyla yer yer gizli yaralar açtım ki, yakamı yırtınca bu yaralar gül gibi yer yer ortaya çıktı.

2 Gece gündüz gök üstünde görüneni şafak sanma, bu kan saçan göz felekleri yer yer kana boyadı.

3 Bahar gelince bülbüllerin yer yer ağlayıp inlediği gibi güzelliğinin çağında da gönüller inirse incinme.

4 Gül bahçesinde ateşli yanaklarını anıp da ağlarsam, o an gözyaşımından yer yer erguvan fidanları biter.

5 Ey Sebzî, sevgilinin boyunun hasretiyle ölürsem dostlar mezarımın üstüne yer yer gönül çelen selviler diksinler.

339. 31b. (32. p). **naẓîre-i āzādî.**

1 Göğsüm üzerindeki elifler/çizikler kanla yer yer belli oldu, sanki bedenimin toprağı yer yer erguvan fidanı bitirdi.

- degül encüm görinen sen meh-i bî-mihr şevkiyle
tenine dâğ yaqdı pîr-i çarh ey nev-cevân yer yer
3. sifâl-i serde iki tâze açılmış karanfüldür
yüzüm üzre görinen şanma çeşm-i hûn-feşân yer yer
görinen sîne-i mecrûhum üzre yâreler şanmañ
aķup çâk etdi hâk-i cismümi eşk-i revân yer yer
5. gözünden dem-be-dem kan yaş akar hâlî firâķından
ķalupdur dilde **âzâdî** meger dâğ-ı nihân yer yer

340.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. ten-i vîrânda hecrüñle bükülmüş üstühvân yer yer
belâ tãķıdur olmuş kaşr-ı miñnetden nişân yer yer
degül dâğ-ı siyehle tâze tâze çâkler ey şeh
kesilüp başlar aķdı sîne meydânında kan yer yer
3. zemîñüñ gök gök oldı cism-i turreñle degül sünbül
kevâķib şanma cevruñden aĝardı âsumân yer yer
dem-â-dem cüş eder baħr-i sirişküm âteş-i dilden
buħarıdur anuñ taĝlar başı üzre tuman yer yer
5. felekler şanma ey **dîdârî** mihr u mâh tâbından
hâlâyıķ yanmasun dëyü ķurupdur sâyebân yer yer

-
- 2 Ey delikanlı, görünen yıldız deĝil; sen vefasız güzelin arzusuyla ihtiyar felek yer yer tenini daĝladı.
- 3 Yüzümün üzerinde görünen, yer yer kan saçanları gözlerim sanma, (onlar) kafatasımda açılmış iki taze karanfildir.
- 4 Yaralı göğsümün üzerinde görünenleri yara sanmayın, gözyaşım akıp bedenimin topraĝını yer yer parçaladı.
- 5 Âzâdî, ayrılıĝın yalnızlığıyla gözünden durmadan kanlı yaşlar akar, meĝer gönülde yer yer gizli yanıklar kalmış.
- 340. 31b. (32. p). nazîre-i dîdârî.**
- 1 Harap bedende ayrılıĝından yer yer bükülmüş kemikler, eziyet kasrından yer yer izler taşıyan bela kemeridir.
- 2 Ey sultan, (gördüğün) siyah yanıkla taze taze yaralar deĝil, sine meydanında başlar kesilip yer yer kanlar aktı.
- 3 Yeryüzü sümbülden deĝil, kıvrıcık saçından mavi mavi oldu, yer yer ağaran gökyüzü de yıldızlardan sanma, zulmündendir.
- 4 Gönümün ateşinden gözyaşlarımın denizi durmadan taşar, daĝ başlarında yer yer görünen dumanlar onun buharıdır.
- 5 Ey Dîdârî, (gördüğünü) gökyüzü sanma, güneş ve ayın hararetinden insanlar yanmasın diye yer yer gölgelik kurulmuştur.

341.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. éy büt-i çin-i hıta ka'be seniñ rüyuñdur
siyeh örtüsü anuñ zülf-i semen-büyuñdur
hālün anda şanemā çün haceru'l-esveddür
āb-ı zezem ki dēnür la'l-i şeker-güyuñdur
3. nece şayd olmaya bu murğ-ı dil éy kebk-i hırām
häller dāne aña dām-ı belā müyuñdur

342.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + --- / - + --- / - + --- / - + -

1. tūalum zenbīl-ile gökden iner meh-pāreler
a begüm yerden mi çıkdı 'aşık-ı bī-çāreler
ihtiyāṭ étmez misin andan ki aşhāb-ı niyāz
baş açup zārī kılup yerden göge yalvaralar
3. cām-ı la'lüñle şarāb-ı nāba hem-reng olmasa
küleyüp düşmezdi sāğar üstine āvāreler
āfitābum yüzün ağ alnuñ açıkdur gerçi kim
sāye-var arduñcadur bir nece yüzü qaralar
5. éy **necātī** çıkma yoldan aldanup dilberlere
şem' gibi şanma kim dā'im önünce varalar

341. 31b. (32. p). **nev'-i dīger ve baħr-i āħar ez-ān ezherī-i sitambulī eyyūbe'l-ensārīde vefāt étmişdir.**

- 1 Ey Hıta/Hata Çin'inin putu, Kâbe senin yüzündür, onun siyah örtüsü de senin yasemin kokuku saçındır.
- 2 Ey put gibi güzel, şeker söyleyen dudaklarına zezem suyu denir, çünkü benin Kâbe'de Haceru'l-Esved'dir.
- 3 Ey güzel yürüyüşlü keklik, ona taneler ben, bela tuzağı da saçınken gönül kuşu nasıl avlanmasın?
(Yaprak kopukluğu vardır, zemin şiiRIDIR; diğER nazire mecmualarında da bulunamamıştır.)

342. 32a. (32. p). **naẓīre-i necātī beg.**

Necātī Beg: *Dīvān*: G. 139.

- 1 Farzedelim ki ay yüzlü güzeller zembille gökten iner, a beyim, çaresiz âşıklar yerden mi çıktı?
- 2 Naz makamındakilerin baş açıp ağlayıp, yerden göge yalvarmalarından sakınmaz mısın?
- 3 Dudağının şarabıyla saf şarap aynı renk olmasa, şaşkınlık elleri ayakları bağlanmış (şekilde) kadehin üzerine düşmezlerdi.
- 4 Güneşim, gerçi yüzün ak alnın da açıktır ama nice kara yüzlüler gölge gibi arkadadır.
- 5 Ey Necātī, güzellere aldanıp da yoldan çıkma, daima mum gibi önünden gideceklerini sanma.

343.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. cām-ı la'lüñsüz qarār étmez dil-i bî-çäreler
hîç olur mı bâdesüz ārām éde āväreler
gözler olmuşdur ser-ā-ser qanlar ağlar hālüme
sîne-i çäkümde ğamzeñden açılan yäreler
3. sîne-i sîmîn açup hürşîd-i tâbân gösterür
şubh gibi cāmesin çäk eylese meh-päreler
anlara kim yalvarursın yüzüñe bakmaz senüñ
ağlama bir dem gele anlar saña yalvaralar
5. bî-dil ü bî-şabr u bî-ārām éderler 'amrîyi
hüblar mekkäreler sehğäreler 'ayyäreler

344.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. yoluña cān vërmege cānā dil-i bî-çäreler
bulmadılar gerçi kim çoğ istediler çäreler
hālümü 'arz étmege tîr-i müjeñden dil diler
sîne-i mecrūhum üzre açdı nece yäreler
3. ğüşe-i mey-hānelerde cām-ı la'lüñ şevkine
bāde-i hamrāya düşmişdür nece āväreler

343. 32a. (32. p). nazîre-i 'amrî.

'Amrî: *Dîvân*: G. 21.

- 1 Perişan olanların şarap olmadan hiç huzur bulmadığı gibi, dudağının kadehi olmadan da çaresiz gönüller sakinleşmez.
- 2 Parçalanmış göğsümde öldürücü bakışından açılan yaralar baştan başa gözler olup halime kan ağlar.
- 3 Ay parçaları sabah gibi yakasını yırtsa, gümüş göğsünü açıp parlak güneşi gösterir.
- 4 Ağlama, yalvardığın halde senin yüzüne bakmayanlar, bir an gelir sana yalvarırlar.
- 5 Amrî'yi güzeller, dolandırıcılar, büyücüler ve hilekarlar gönülsüz, sabırsız ve kararsız ederler.

344. 32a. (32. p). nazîre-i mezkûr şem'î dede.

Prizrenli Şem'î: *Dîvân*: G. 56.

- 1 Ey sevgili, çaresiz gönüller yoluna can vermek için çok istemelerine rağmen çare bulamadılar.
- 2 Halimi arz etmek için gönül, kirpiğinin okundan incinmiş göğsüm üzerinde ağız açmış yaralar diler.
- 3 Dudağının kadehi arzusuna nice şaşkınlık meyhane köşelerinde kırmızı şaraba düşmüşlerdir.

hey ne zālimdür gözüñ cānā ruħuñ devrinde kim
‘aşık-ı dil-ḥasteyi bir demde biñ biñ pāreler

5. **şem‘iyā āḥir** seni bir gün şeb-i hicrāndan
aralarsa ol mehūñ şubḥ-ı vişāli aralar

345.

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. urdı zūlfūñ sağışınca cāna ğamzeñ yāreler
yok bütün yer tiğ-ı hicrān anı nece yāreler
şafḥa-i ruḥsār üzre ḥaṭṭınuñ yanında dil
tıfldur kim mekteb-i ḥüsn içre meşkin qaralar
3. ğamzeñ okınun firākı acısına döymeyüp
baş yerine gözlerinden kan akıtdı yāreler
ğamzeñ okı üstine ceng êtdüğü’çün cān u ten
tiğ-ı hicrān ortalarına girüben aralar
5. zūlfūñe āşüfte bād ü ḥüsnüñe şūrīde āb
çok-durur şahrā-yı ‘ışkuñda senüñ āvāreler

346.

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. tiğ-ı ḥün-rizūñ beni her dem şu deñlü pāreler
k’acıyup kan ağlar ey dilber benüm’çün yāreler

4 Ey sevgili, yanağının devrinde yaralı gönüllü âşığı bir anda binlerce parçaya ayıran gözün, hey ne zalimdir!

5 Ey Şem’î, sonunda seni bu ayrılık gecesinden kurtarırsa o ay gibi güzelin kavuşma sabahı kurtarır.

345. **32a. (32. p). nazîre-i ez-ân kemâl paşa-zāde.**

Kemâl Paşa-zāde: *Dīvān*: G. 94.

1 Ey sevgili, öldürücü bakışların saçların adedince cana yara açtı, ayrılığın kılıcı onu öyle yaraladı ki, parçalanmamış yer yok!

zūlfūñ: *Dīvān*; ğamzeñ: CN.

2 Yanağının yüzeyi üzerinde ayva tüylerinin yanında ben, güzellik okulu içinde yazı karalayan bir çocuktur.

3 Yaralar öldürücü bakışlarının okunun yokluk acısına dayanamayıp, gözlerimden yaş yerine kanlar akıtır.

4 Can ve beden öldürücü bakışlarının oku üzerine savaştıkları için, ayrılık kılıcı ortalarına girip (onları) ayırır.

5 Rüzgar saçlarına perişan, su güzelliğine tutkun; senin aşkının çölünde şaşkın çaktır.

346. **32a. (32. p). nazîre-i ca‘fer çelebi.**

Tāci-zāde Ca‘fer Çelebi: *Dīvān*: G. 31.

1 Ey gönül çelen, kan döken kılıcın beni her an öylesine parçalar ki, yaralar benim için kan ağlar.

- gösterür sürh eşrefiler taze dāğı ‘āşīkuñ
bir kızıl manķıra almazlar velī meh-pāreler
3. her ḥabāb-ı bādenüñ ḳalmıř dimāğında hevāñ
yād-ı la‘lūñle řarāba dūřmıř ol āvāreler
- bulinup ḳan içre nā-geh ḳorḳarın her sīnede
nīzenüñ gizlendüğü cānā ciğerler pāreler
5. zülfüñe dil bağlamış ca‘fer gibi sünbüller āh
ne ‘aceb sevdāya dūřmıř bu kilīmi ḳareler

347.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. ḥançer-i cevri-ile ṫuramaz yār bağrum pāreler
yaş yerine aḳuban gözden çıkar ol pāreler
- cā-be-cā tağ üzre yağmurdan açılmış lāledür
zaḥm-ı peykānuñla dilde ağız açan yāreler
3. her şeb āhum odı ḳığılcımdur ey yüzi ay
gök yüzinde görinen ř’ol encüm ü seyyāreler
- üşdi ocaḳ gibi diller her ṫarafdan la‘lūñe
cām-ı řaḥbā üzre dirildi yine āvāreler
5. māh-rūlar gerçi řimdi yüzüñe bakmaz **sehī**
bir gün ola kim gelüp onlar saña yalvaralar

-
- 2 Âşığın taze yarası kırmızı eşrefi altını gösterir, fakat ay parçaları bir kızıl mangıra alınmazlar.
- 3 Her şarap kabarcığının damağında arzun kalmış, o şaşkınlık dudağını anarak şaraba düşmüşler.
- 4 Ey sevgili, her göğüste kılıcının gizlendiği ciğerler, korkarım ansızın kan içinde parçalanır.
- 5 Ah, Cāfer gibi sümbüller de saçına gönül bağlamış, bu siyah hırkalılar ne acayip sevdaya tutulmuş!
347. 32a. (32. p). nazīre-i sehī.
Sehī Beg; *Dīvān*: G. 72.
- 1 Eziyet hançeri ile sevgili durmadan bağrımı parçalar, gözümden yaş yerine o parçalar akar.
- 2 Okunun yarası ile gönülde ağız açan yaralar, dağ üzerinde yer yer yağmurdan açılmış laledir.
- 3 Ey yüzü ay gibi güzel, her gece gökyüzünde görünen yıldızlar ve gezegenler, ahımın ateşinin kıvılcımdır.
- 4 Şarap kadehi üzerine yine şaşkınlıkların toplandığı gibi, gönüller de her taraftan maden gibi dudağına üşüştü.
- 5 Sehî, her ne kadar ay yüzlü güzeller şimdi yüzüne bakmasalar da, gün olur onlar gelip sana yalvarırlar.

348.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. mihr-i 'âlem-tâb gibi germ olup meh-pâreler
dâğ-ı hasretle yüregın her gece meh pâreler
tütiyâ-yı hâk-i pâyuñ kaşdına ey nür-ı 'ayn
varını dökdi yoluñda dıde-i bî-çâreler
3. zehr-i hecr-i yâr-ıla cân vèrdügüme acıyup
dâğlar mâtem tıutup geydi benüm'çün qaralar
şevküñ-ile cüş édüp cân cübbesin çâk etseler
câme-i 'ıřkuñ alaldan egnine âvâreler
5. ey **muhammed** görmedi şi'r-i řarabnâküñ gibi
nece demdür kim dönerler encüm ü seyyâreler

349.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. mihrüñ âteş urduğı'çün cânına meh-pâreler
dest-i reşk-ile dem-â-dem rüyını meh pâreler
tâze tâze dâğlardan ben nece cân kırtaram
çevre yanum aldılar bir nece yüzi qaralar
3. cismüme tâ murğ-ı şeh-perler uçup uçup gelür
kıuşça cânım almağa ağız bir etdi yâreler

348. 32a. (32. p). nazîre-i muhammed çelebi.

- 1 Ay parçaları âlemi aydınlatan güneş gibi ısındığında, ay her gece hasret yarasıyla yüreğini parçalar.
- 2 Ey gözlerimin nuru, çaresiz gözler ayağının toprağının sürmesi için bütün varını yoluna döktü.
- 3 Dağlar sevgilinin ayrılığının zehri ile can verdiğime acıyıp benim için yas tutarak karalar giydi.
- 4 Şaşkınlar sırtlarına aşkının elbisesini aldıklarından beri arzunla coşup can cübbesini yırtırsalar (şaşılmaz).
- 5 Ey Muhammed, ne zamandır dönen yıldızlar ve gezegenler senin coşkun şiirin gibisini görmediler.

349. 32b. (33. p). nazîre-i merhûm zâtî.

Zâtî: Dîvân C. I: 182.

- 1 Güzelliğın ay parçalarının canını yaktığı için, ay haset eliyle durmadan yüzünü parçalar.
- 2 Bir sürü kara yüzlüler etrafımı sarmışlarken ben, taze taze yaralardan nasıl canımı kurtarayım?
- 3 Yaralar kıuş misali canımı almak için ağız birliğı etmişler gibi, uzun tüylü kıuşlar uçup uçup bedenime gelir.

cām-ı pür-āvāre çek gel rehne çek āvāreyi
gūşe-i mey-ḥānelerdür menzil-i āvāreler

5. uyma **zātî** pāre pāre ḳalbūññ taḥrîkine
ol ḳatı çok başludur bî-ḥaddür anda pāreler

350.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. meh ḡam-ı ruḥsār-ı zībāñ-ile kendin yāreler
çarḫ aña aḡlar gözinüñ yaşıdır seyyāreler
tiḡ-ı ḡamzeñle niḡārā 'aşık öldürdüñ gibi
yāsı var ebrūlaruññ yine ḡeymiş ḳaralar
3. la'l-i nābuñ yādına cām-ı şarāba düşdiler
gūşe-i mey-ḥānelerde ey şanem āvāreler
döymeyüp feryāduma taş başmadıysa baḡrına
yā nedür ey dōst dīvāruñda seng-i ḥāreler
5. tîr-i cānāne gibi bir servden ayırdılar
sīnem üzre **emrîyā** acımasun mı yāreler

351.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. evc-i istiḡnāda dā'im gün gibi meh-pāreler
yıldızı düşküñ zavallı 'aşık-ı bî-çāreler

4 Dönen kadehten iç, gel hesap defterini rehin olarak bırak; serserilerin menzili meyhane köşeleridir.

5 Zātî, parça parça kalbinin tahrikine kapılma, o zalim kurnazdır/çok başlıdır, onda parçalar sayısızdır.

350. **32b. (33. p). nazîre-i emrî.**

Emrî: *Dīvān*: G. 120.

1 Ay güzel yüzünün gamıyla kendini parçalar, gezegenler de ona ağlayan gökyüzünün gözyaşındır.

2 Ey güzel, sanki öldürücü bakışının okuyla aşığı öldürmüş (gibisin), karalar giymiş kaşlarının yine yası/yayı var.

3 Ey put gibi güzel, avareler dudağının kadehi hatırına meyhane köşelerinde şarap kadehine düştüler.

cām-ı: *Dīvān*; cānā: CN.

4 Ey sevgili, feryadıma dayanamayıp baḡrına taş basmadıysa, duvarındaki çok sert taşlar neyin nesidir?

5 Ey Emrî, göğsüm üzerindeki yaralar, sevgilinin selviden ayırdıkları oku gibi nasıl acımasın?

351. **32b. (33. p). nazîre-i şābirî.**

1 Naz burcunda ay parçaları daima güneş gibi; çaresiz âşıkların ise yıldızı değersiz, yok olmuş!

- ol güzel derzi kebüter-bâz olalı küymü
döne döne tolanur şâm ü seher âvâreler
3. cüy-veş zâğ-ı ‘adû uçsun dër iseñ yardım
dâ’imâ anuñ habâb-âsâ öñince varalar
- hançerüñle bir birine düşdi tîguñ cân için
tîrüñi ey kaşı yâ gönder ki yokdur aralar
5. merve haqqı **şābirī** sa’y et şafādur ‘āşıka
ka’be-i küy-ı habībe varalar yalvaralar

352.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. ‘īd-i ekberdür bugün zeyn oldılar meh-pāreler
her biri bir gānze ile biñ dil ü cān pāreler
- hıl‘at-ı ‘īdi geyüpdür her biri bir reng-ile
kanına ‘āşıklarunñ kaşd êtdiler el qaralar
3. her biri hüsñ iline sultān olupdur hükñ eder
hidmete bel bağlayupdur ‘āşıq-ı bī-çāreler
- yā ilāhī sen bu gün yüzlü güzel dilberleri
şaqla tā seyr êtdügince encüm ü seyyāreler
5. ey **elāyī** kıl du‘ā kim dā’imâ var olalar
tā kıyāmet haşr olunca ol büt-i meh-pāreler

-
- 2 O terzi güzeli güvercin besleyeli, âşıklar gece gündüz mahalleni döne döne dolanırlar.
- 3 Karga düşman akarsu gibi sevgiliden/uçurumdan uçsun/aksın dersin, daima kabarcık gibi onun önünden gitsinler.
- 4 Hançerinle kılıcın can için birbirlerine düştüler, ey yay kaşlı, okunu gönder, geçinemiyorlar.
- 5 Sabrī, Merve hakkı için koş/sa’y et, aşığa zevktir/Safâ’dır; sevgilinin mahallesinin Kâbe’sine varıp yalvarsınlar.
- 352. 32b. (33. p). nazīre-i elāyī beg ba‘zılar gayrīnūñdür dërler.**
- 1 Bugün büyük bayramdır, her biri bir öldürücü bakışla binlerce gönül ve canı parçalayan ay parçaları süslendiler.
- 2 O eli karalar bayramlık kaftanlarını giyip, her biri bir hile ile âşıkların kanına kastettiler.
- 3 (Ay parçalarının) her biri güzellik ülkesine sultan olup hükmettiler, âşıklar da hizmete bel bağladı.
- 4 Yâ Rabbi, sen bu güneş yüzlü güzel sevgilileri, yıldızlar ve gezegenler görünene kadar sakla.
- 5 Ey Elāyî, kıyamet günü bir araya toplanıldığında, o ay parçası put gibi güzellerin daima var olmaları için dua et.

353.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. [ç̣in-i zülfünde dedüm neçün dil ü cān bağlanur
dedi kāfir destine girse müselmān bağlanur
şu'le-i āhum görünür her seher şanmañ şafak
her gece dūd-ı dilümden rāh-ı keyvān bağlanur
3. kirpigüm gözyaşına sed eyledüm sed olmadı
hār u haşla kim görüpdür rāh-ı 'ummān bağlanur
hüsünüñ mecmū'asından bir varak şerh eylesem
nece nece defter ü evrāk u dīvān bağlanur]
5. her kaçan kim zülfi çevgānına el ursa nigār
kelle-i 'uşşākdan ser-cümle meydān bağlanur
nece medh etsün **muhibbī** ol güzeller şāhını
ehl-i dilden her seher kūyında dīvān bağlanur

354.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. çün şanavber kāmētüñ yādına dil şahbā çeker
serv-i şādī gülşen-i cānda bitüp bālā çeker
bāgbān-ı hüsn yüzi gülşenin şuvarmağa
zülfi zenciri ile çāh-ı zenaḥdān mā çeker

353. 33a. (33. p). [muhibbī].

Muhibbī: *Dīvān*: G. 949.

- 1 "Saçının kıvrımında niçin can ve gönül bağlanır?", dedim, "Kafir eline düşse müslüman esir olur.", dedi.
- 2 Her sabah görünen ahımın parlaklığını şafak sanmayın, her gece gönlümün dumanından Zuhul yıldızının yolu bağlanır.
- 3 Kirpiğimi gözyaşına set yaptım, engel olmadı; çer çöple denizin yolunun kapandığını kim görmüştür?
- 4 Güzelliğinin kitabından bir yaprağı açıklasam, bir çok yaprak, defter ve divan dolar taşar.
- 5 O sevgili ne zaman saçının çevganına el atsa, meydan baştan başa âşıkların başlarıyla dolar taşar.
meydān: *Dīvān*; dīvān: CN.
- 6 Her sabah mahallesinde gönül ehlerinden bir divan dolarken, Muhibbī o güzeller sultanını nasıl övsün?

354. 33a. (33. p). [adnī].

'Adnī: *Dīvān*: G. 26.

- 1 Gönül senin fıstık ağacı boyunun hatrına şarap içtiğinde, sevinçli selvi canın gül bahçesinde yetişip boy atar.
- 2 Güzellik bahçevanı yüzünün gül bahçesini sulamak için saçının zinciri ile çene çukurundan su çeker.

3. haste gönlüm ol mehüñ bir kez görelden zülfini
yıllar olmuşdur ki daħı ‘illet-i sevdā çeker
hüsn mülkini musahħar kıлмаğ için hükmine
hüblık menşürına reyħān haṭı tuğrā çeker
5. ‘ālemüñ zevk u şafāsın bir gedā sürer hemān
pādişāh-ı dehr olan ancağ kuru ğavğā çeker
yine bir meh-rū kamer-ruħsārı ‘adnī sevdi kim
hāk-i pāyın sürme dēyü gözine havrā çeker

355.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. gāh olur zencīr édüp zülfüñ dil-i şeydā çeker
gāh olur ğamzeñ hadengin elde dutmuş yā çeker
sen güzeller kişverinüñ pādişāhısın dēyü
kaşlaruñ almış berāt-ı hüsnüñe tuğrā çeker
3. bencileyin la‘l-i nābuñ yādına ey ğonca-leb
gülşen içre lāleyi gördüm mey-i ħamrā çeker
dilde haṭṭuñuñ hayāli ile yaşum mevc urup
netekim kılca ğubār olsa anı deryā çeker
5. ey muħibbī bāde-i ħamrā ṭururken gül gibi
kanķı hayvāndur ki hayvān gibi her dem mā çeker

-
- 3 Hasta gönlüm o ay gibi güzelin saçını bir kez gördüğünden beri, yıllar var ki hala sevda hastalığı çekiyor.
- 4 Güzellik memleketine emrini dinletmek için, reyhan hattı (ayva tüyleri) güzellik vezirine tuğra çeker.
- 5 Dünyanın zevk ve sefasını yalnız bir yoksul sürer, dünyanın padişahı olan ise sadece kuru kavga çeker.
- 6 Adnî yine, ahu gözlülerin ayağının toprağını gözüne sürme diye çektikleri ay yüzlü güneş yanaklı bir (güzeli) sevdi.
- 355. 33a. (33. p). [muħibbī].**
- 1 Kah saçın zincir olup deli gönlü çeker, kah öldürücü bakışların elinde ok tutmuş, yay çeker.
- 2 Sen güzellik ülkesinin sultanısın diyerek kaşların (eline) almış, güzelliğinin beratına tuğra çekiyor.
- 3 Ey gonca dudaklı, gül bahçesinde dudağının saf şarabı hatırına benim gibi kırmızı şarap içen laleyi gördüm.
- 4 Kıl kadar toz olsa denizin onu çektiği gibi, ayva tüyelerinin gönüldeki hayali ile de gözyaşım dalgalanıyor.
- 5 Ey Muħibbî, gül gibi kırmızı şarap dururken, hangi hayvan her zaman hayvan gibi su içer?

356.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. büse-i hadd-i dilārāya gönül sevdā çeker
gūyiyā bir tıfldur kim ārzū-yı mā çeker
kaṭl-i 'uṣṣāḳ étmege tīrin ele almış müjeñ
kaşlaruñ dil kaşdına her gūşede bir yā çeker
3. dēr [lebūñ] altında cānā ḥāl-i şīrīnūñ gören
beççe-i hindū-durur kim tenge-i ḥurmā çeker
rüstem-i destān olursa çekmeye biñ zūr-ıla
ş'ol kemān-ı miḥneti kim 'uṣṣāḳ-ı şeydā çeker
5. l'al-i nābuñ biline ey māh **cinānī** dem-be-dem
ḥūn-ı dilde bezm-i ğamda belā-yı ḥamrā çeker

357.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ş'ol gönül kim şām-ı ğamda derdüñi tenhā çeker
cān gözine kuḥl-i sübhānellezī esrā çeker
yār-ıla 'āşık ikilik perdesinde kalmadı
vaḥdete erdi daḥı zāhid ğam-ı ferdā çeker
3. mūrçe bir katre şu içre vücūdın ğarḳ eder
teşne-diller var ki bir demde yēdi deryā çeker

356. 33a. (33. p). [cinānī].

- 1 Gönül, sanki canı su çeken bir çocuk gibi sevgilinin yanağının öpücüğünü arzular.
- 2 Âşıkları öldürmek için kirpiğin eline ok almış, kaşların da gönlü kastederek her köşede bir yay çeker.
- 3 Ey can, dudaklarının altında tatlı benini gören, "Hurma yağı çıkaran Hintli bir çocuktur.", der.
- 4 Destan (kahramanı) Rüstem bile, bin zorlama ile şu âşığın çektiği mihnet yayını asla çekemez.
- 5 Ey ay gibi güzel, dudağının şarabı bilinsin (ama), gam meclisinde Cinānî gönül kanunda bela şarabı içer.

357. 33a. (33. p). [ḥayālī].

- Ḥayālī Beg: *Dīvān*: G. 33, s. 138.
- 1 Gam gecesinde derdini yalnız başına çeken şu gönül, can gözüne sübhānellezī esrā sürmesini çeker.
(Kur'ân-ı Kerîm: 17. *İsrâ* 1.: Bütün noksan sıfatlardan münezzeḥ olan Allah, gece yürüttü.)
 - 2 Sevgili ile âşık ikilik perdesinde kalmayıp vaḥdete erdi, kaba sofı ise hala gelecek kaygısı çeker.
 - 3 Karınca bir damla su içine bütün vücudunu batırırken, susamış öyle gönüller var ki, bir anda yedi denizi (içlerine) çeker.

âşiyân-ı bülbüli sâgar édüp gülzârda
gonca la'lüñ yādına éy lâle-ruḥ şahbâ çeker

5. dergesinde her ne kim emr eylese sultân-ı 'ışk
nece yıllardır **hayâlî** hükümüne tuğrâ çeker

358.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. dil lebüñ yādına şāhā cām-ı cān-efzā çeker
mey déyü her dem ciger kanını tırılmaz hā çeker
pādişāh-ı kişver-i ḥüsn olsa hālūñ tañ degül
kim berāt-ı ḥaṭṭuñ üzre kaşlaruñ tuğrâ çeker
3. gül yüzüñi tāze vü ḥandān u ḥurrem dutmağa
her dem iki delv-ile çeşmüm cigerden mā çeker
bağlasa çāh-ı zenaḥdānuña zülfüñ gönümi
kim ne dēr zindānına zencir-ile şeydā çeker
5. zülfini tarḥ étdüğü budur ruḥından dilberüñ
étmedin ya'nî zamān ol mār ejdehā çeker
şorduğınca eşkini la'lîn-lebinden her nefes
ḥışm édüp ben bendeye kaşuñ kemendin yā çeker
7. bilmese **kāsım** özin n'ola yüzüñi göricek
zerreyi çün kendüye şems-i cihān-ārā çeker

4 Ey lale yanaklı, gonca gül bahçesinde bülbülün yuvasını kadeh edip senin dudağının hatırına şarap içer.

5 Aşkın sultanı dergahında her ne emir buyurursa, Hayâlî uzun yıllardır hükmü için tuğra çeker.

358. 33a. (33. p). [kāsım].

Ḳāsım: *Dīvān*: G. 23.

1 Sultanım, gönül dudağının hatırına cana can katan kadeh çeker, şarap diye durmadan her zaman ciğer kanını içer.

2 Ayva tüylerinin beratı üzerine kaşların tuğra çekerken, benim güzellik ülkesinin sultanı olsa şaşılmaz.

3 Gül yüzünü taze, şen ve sevinçli tutmak için gözlerim, her zaman ciğerden iki kova ile su çeker.

4 Saçların çene çukuruna gönümlü bağlasa, (görenler) "Zindanına zincir ile deli bağlamış!", der.

5 Sevgilinin saçını yanaklarından uzaklaştırması, yapmadığı zaman o yılanın oraya ejderha çekeceğindedir.

6 Her zaman/nefes gözyaşını kırmızı dudağından sorunca/emince, kaşlarının kemendi ben köleye sinirlenip yay çeker.

7 Kāsım yüzünü görüp özünü bilmese ne olur, çünkü dünyayı süsleyen güneş zerreyi kendisine çeker.

359.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. hey ne diller alıcı nāzlu dilbercik olur
v'ey ne fettān u cefā-pīşe sitemgercik olur
egilüp gūşına söyler gibi olup yüz öpe
zülfî yāruñ néce çok başluca kāfircik olur
3. dēr gören kıadd-i hırāmānuñ eyā kebk-i hırām
fitne bāğında açılmış ne şānavbercik olur
leb-i mey-gūnuñı haţtuñla gören dēr güzelüm
lācüverd-ile mūnaqqāş çi ne sāğarcik olur
5. nāz-ile kim ki göre şīvesini sa'dī dēr
v'ey néce āfet-i bī-rahm-ı sitemgercik olur

360.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. gönlüm āşüfte kılan gör néce dilbercik olur
ne yūzi gül lebi mül gamzesi kāfircik olur
dil ü cān dāne döküp dāma çekebilse idüm
allāh allāh ne hümā-sāye kebūtercik olur
3. el uzatmış dil ü cān kışdına bu şimdiden ol
gamze-i şūhını görince sitemgercik olur
başuban bāğrına dil tıflı hayālin müjeñüñ
cān vērüp derd-ile dēr kim néce hañçercik olur

359. 33b. (34. p). [sa'dī].

- 1 Hey ne gönüller çelen nazlı dilbercik olur, ey ne fettan ve gaddar zalimcik olur!
- 2 Kulağına bir şey söyleyecekmiş gibi eğilip yüzünü open sevgilinin saçı ne kurnaz kafircik olur.
- 3 Ey nazla yürüyen keklik, salma salma yürüyüşünü gören, "Fitne bağında ne minik fıstık ağacı olur!", der.
- 4 Güzelim, şarap renkli dudağıyla ayva tüylerini beraber gören, "Lacivertle süslenmiş ne kadehcik olur!", der.
- 5 Sâdî, naz ile edasını kim görse, "Vay ne acımasız güzel bir zalimcik olur!", der.

360. 33b. (34. p). [resmî].

- 1 Gönلümü perişan eden gör nasıl körpe bir güzel olur; yüzü nasıl gül, dudağı şarap, öldürücü bakışları da kafircik olur.
- 2 Gönül ve canı yem (diye) döküp tuzağa çekebilseydim, Allah Allah, ne gölgesi uğurlu güvercincik olur(du).
- 3 Bu, şimdiden gönül ve canı kastederek el uzatmış, o işveli öldürücü bakışını görünce zalimcik olur.
- 4 Gönül çocuğu kirpiğinin hayalini bāğrına bastığında, "Nasıl hañçerciktir!", diyerek dert ile can verir.

5. medh edüp birbirine dër dil ü cān ey **resmî**
pîr aḥmed çelebicik néce dilbercik olur

361.

Fe'ilatün (fā'ilātün) fe'ilātün fe'ilātün fe'iliün (fe'ilān)

Remel +-+--/+ +--/+ +--/+ +--

1. dil alan ğamzesidür v'ey ne dilāvercik olur
kılıcıyla dirilür hey néce servercik olur
hüsün ilin leşker-i nāz-ile güzeller dutdı
ey göñül rûm ilinüñ dilberi hey gercik olur
3. sebz-ḥaṭṭ-ıla güzeller dëdi mey-gün lebüñi
lâcüverd-ile münakḫaş çi ne sâġarcik olur
egilüp güşına söyler gib'olup ḥaṭṭın öper
zülfi yāruñ néce çok başluca kâfircik olur
5. aġzı dādıyla **revānî** n'ola 'ayş eyler ise
sākî-i bezm çün ol lebleri sükkercik olur

362.

Fe'ilatün (fā'ilātün) fe'ilātün fe'ilātün fe'iliün (fe'ilān)

Remel +-+--/+ +--/+ +--/+ +--

1. serv-i bālāñ-ile başuma belālar néce bir
ḥışm-ı çeşmüñ-ile cānuma cefālar néce bir
'arız u zülfi ḥayāliyle nigāruñ şeb ü rüz
gözetem ḥasret-ile şubḥ u mesālar néce bir

5 Ey Resmî, can ve gönül birbirlerine, "Pir Ahmed Çelebicik nasıl dosttur!", diyerek överler.

361. 33b. (34. p). [revānî].

Revānî: *Dîvân*: G. 58.

- 1 Öldürücü bakışları gönül alan vay ne körpe güzel olur, kılıcıyla canlanır, hey nasıl küçük efendi olur.
- 2 Güzeller güzellik ülkesini naz askeri ile zaptetti; ey gönül, Rumeli'nin güzeli hey (ne) zarif olur!
- 3 Yeni çıkmış ayva tüylerin ile şarap renkli dudağını (görenler), "Hayret, lacivertle süslenen (ama) ne kadeh olur!", der.
- 4 Sevgilinin kulağına eğilip bir şeyler söyler gibi yaparak ayva tüylerini öpen saç, ne kurnaz kafirciktir!
- 5 Revānî ağzının tadıyla eğlenirse şaşılmaz, çünkü meclisin sakisi o dudakları şekerciktir!

362. 34a. (34. p). [aḥmed paşā].

Aḥmed Paşa: *Dîvân*. G. 79.

- 1 Selvi boyun ile başıma daha ne kadar belalar (açacaksın), gözlerinin öfkesi ile canıma daha ne kadar zulmedeceksin?
başıma: *Dîvân*; yaşunca: CN.
- 2 Sevgilinin yanağının ve saçının hayaliyle gece gündüz, ne zamana kadar sabah ve akşamları hasretle gözleyeceğim?
gözetem: *Dîvân*; gör dem-i: CN.

3. el uzunluğı edüp la'line Şunmuş zülfi
el uzatduğı aña bī-ser ü pālar nece bir
koyuban dil gögini gün gibi devr eyleyeler
bu gedā-hāneleri māh-liķālar nece bir
5. **aħmedüñ** derdini arturuban ol la'l-i Őifā
ehl-i derd olmayana ede devālar nece bir

363.

Fe'ilatün (fā'ilatün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fe'ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. ehl-i fazl olana ey Şüh cefālar nece bir
cāhile 'izzet-ile mihr ü vefālar nece bir
odamız öñine bir gün bizüm uğramayalar
Şehir için seyr edeler māh-liķālar nece bir
3. altun üsküflü gümüş düğmelü dilberler-ile
bize gerçikleneler begler ağalar nece bir
ey kadeh öpüŐesin ikide bir sākī ile
karŐumuzda süresin zevķ u Őafālar nece bir
5. serv-ķadler añıcaķ āh edisersin her dem
saña 'ālemdede **revānī** bu cefālar nece bir

-
- 3 Ona el uzattığı/yardım ettiği sefil ve perişan saçı, daha ne kadar eli uzunluk yapıp/hırsızlık edip dudağına uzanacak?
- 4 Ay yüzlü güzeller ne zamana kadar gönül göğünü bırakıp bu fakirhaneleri güneş gibi dönecekler?
devr eyleyeler: Dīvān; seyrān eyler: CN.
- 5 O dudakları Şifalı güzel daha ne kadar Ahmed'in derdini artırıp dert ehli olmayana derman olacak?
la'l-i Őifā: Dīvān; Şüh-ı cefā: CN.
- 363. 34a. (34. p). [revānī].**
Revānī: *Dīvān*: G. 120.
- 1 Ey nazlı sevgili, daha ne kadar iyilik sahibi olana zulüm, ne zamana kadar cahile saygıyla sevgi ve vefa (göstereceksin)?
- 2 Ay parçaları Şehir içinde dolaŐacaklar ama daha ne kadar bizim odamızın önüne bir gün bile uğramayacaklar?
- 3 Altın başlıklı, gümüş düğmeli güzeller ile beyler (ve) ağalar, bize daha ne kadar süslenecekler?
- 4 Ey kadeh, saki ile ikide bir öpüŐüyorsun, karşımızda daha ne kadar zevk ü sefa edeceksin?
- 5 Selvi boylular anıldığında her zaman ah edersin, Revānī, sana daha ne kadar dünyada eziyet (edilecek)?

364.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. néce bir cevr édeler mäh-liķālar néce bir
néce bir ğayrılara mihr ü vefālar néce bir
beni yād étmedi bir cür'a ile la'l-i lebün
sāķiyā cānumuza bunca cefālar néce bir
3. yetiş ey şubḥ-ı sa'adet şeb-i fūrkatde baña
zülfi sevdāsı ile başda hevālar néce bir
ḥasteyem şerbet-i la'lün-ile dermān eyle
ey ṭabīb-i dil ü cān renc ü 'anālar néce bir
5. rüz u şeb zülf ü 'izārı seni āşüfte kıılır
ey **sinānī** saña bu bend ü belālar néce bir

365.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. néce bir āl ğeyüp mäh-liķālar néce bir
néce bir ğün gibi dünyāyı yaķalar néce bir
mäh-rūlar bize cevr étmege nāz eyleyeler
édeler ğayrılara mihr ü vefālar néce bir
3. uydurup qarşumuza ḥüsn ili serverlerini
bize dād étmeyeler begler ağalar néce bir

364. 34a. (34. p). **sinānī**.

- 1 Ne zamana kadar ay parçaları zulmedecekler ne zamana kadar? Daha ne kadar yabancılara sevgi ve vefalar (göstrecekler) daha ne kadar?
- 2 Dudağının şarabı beni bir yudumla bile anmadı, ey saki, canımıza daha ne kadar eziyetler (edeceksin)?
- 3 Ey mutluluk sabahı ayrılık gecesinde bana yetiş, saçının sevdası ile başımda daha ne kadar arzular (olacak)?
- 4 Ey gönül ve can doktoru hastayım, daha ne kadar zahmet ve eziyetler (edeceksin, artık) dudağının şerbeti ile derman eyle.
- 5 Gece gündüz saç ve yanağı seni perişan eder, Ey Sinānī, bu bağ ve belalar sana daha ne kadar (devam edecek)?

365. 34a. (34. p). **[şem'ī]**.

Prizrenli Şem'ī: *Dīvān*: G. 45.

- 1 Ne zamana kadar ay parçaları hile yapacaklar, dünyayı bir güneş gibi daha ne kadar yakacaklar?
- 2 Ay yüzlüler bize zulmetmeye (bile) nazlanırlarken, yabancılara daha ne kadar sevgi ve vefalar gösterecekler?
- 3 Güzellik ülkesinin sultanlarını önümüze getirip, bu beyler ağalar bize daha ne kadar adaletsizlik edecekler?

- çekeler s̄inelere gün gibi meh-pāreleri
véreler çarḥ gibi bize cefālar néce bir
5. gāh öpüp gāh emüp geh ısırup leblerini
sāk̄iyā cānumuza bunca cefālar néce bir
- devr édüp gün gibi her yaña şafā camları
süreler qarşumuza bunca şafālar néce bir
7. ele cehd-ile götür şem'î maḥabbet cāmını
bu kuru ṭā'at-ile zühd ü riyālar néce bir

366.

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Hezec + ---/+---/+---/+---

1. mükeyyif olmasa bir kimse d̄erler aña 'āḳıldür
velī bu 'aḳl-ile 'āḳil olan bī-'aḳl u cāhildür
bir ef'ī nefis-i şüm u berş bir tiryāk-i ekberdür
helāk eyler ḡam-ı devrānı afyōn zehr-i ḳātildür
3. ḥiṣār-ı ḥüzni feth̄ etmekde ḥablar çarb uranlardur
'adūya her birisi pāre-i semm-i helāhildür
ḡabāiler gerçi kim muḡber ḳilur mir'āt-ı idrāküm
biḥamdillāh ki 'aks-i 'ārızı endūha ḥāyildür
5. kimi bengī bu ḥalḳuñ kimisi tiryākidür ammā
benüm ṭab'-ı selīmüm yāre-i gülgūna mā'ildür

4 Göğüslerine güneş gibi ay parçalarını çekip, bize felek gibi daha ne kadar eziyetler edecekler?

5 Dudaklarını kah öpüp, kah emip, kah ısırırlar; ey saki, canımıza daha ne kadar bunca eziyetler verecekler?

6 Her tarafta güneş gibi eğlence kadehlerini döndürüp, karşımızda ne zamana kadar safa sürecekler?

7 Şem'î, muhabbet kadehini eline azimle götür, bu kuru itaat ile daha ne kadar sofuluk ve ikiyezlülük (edeceksin)?

366. 34a. (34. p). sulṭān selīm nev'-i dīger.

1 Sarhoş olmayan kimseye akıllıdır derler, fakat bu akılla akıllı olan kimse akılsız ve cahildir.

2 Uğursuz nefis bir yılandır ve macun (ona) en büyük panzehirdir. Zamanın gamını öldüren afyon (ise) öldürücü bir zehirdir.

3 Afyonlu haplar hüznün kalesini fethetmekte güllerdir; her birisi düşmana anında öldüren bir zehirdir.

4 Ahmaklar her ne kadar idrak aynasını paslandırsalar da, Allah'a şükürler olsun ki yüzünün yansması derde tasaya engeldir.

5 Bu halkın kimi esrarkeş kimi de tiryakidir, ama benim sağlam/Selīm tabiatım gül renkli sevgiliye meyillidir.

367.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec +----/+----/+--

1. senüñ yüzüñ olursa kime manzür
çerāğı devletinüñ oldı pür-nür
bu luṭf-ile degül gökde melā'ik
bu hüsn-ile degül cennetdeki hür
3. lebüñ kevşer-durur ṭāhā yañağüñ
dişüñ ve'n-necm alnuñ sūre-i nūr
ne ğam-ğindür benefşe bāğ içinde
meger bī-çāre düşdi ṭapuñdan dūr
5. şabā zülfüñden urdı dem anuñ'çün
adı 'īsī-dem olup oldı meşhūr
güle bülbül yüzüni vaşf ederken
ḥayādan ğonca-i gül oldı mestūr
7. tırısar **ahmedī** 'ışkuñda ser-mest
kıyāmetde kaçan kim çalına şūr

368.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec +----/+----/+--

1. olalı sen melek 'ālemde meşhūr
görenler dēr melek midür yaḥod hür
kamer alnuñ güneş ruḥsāruñ üzre
görenler dēdi kim *nūrun 'alā nūr*

367. 34b. (35. p). [ahmedī].

Aḥmedī: *Dīvān*: G. 168.

- 1 Senin yüzün kime görünürse, devletinin kandili nur dolar.
- 2 Bu iyilikte gökteki melek, bu güzellikte cenneteki huri (bile senin kadar) değildir.
- 3 Dudağın *Keşer*, yanağın *Tāhā*, dışın *Necm*, alnın da *Nur* suresidir.
- 4 Bahçede menekşe ne dertlidir, meğer çaresiz, huzurundan uzak düşmüştür.
- 5 Tan yeli, saçından bahsettiği için adı İsa'nın nefesi olup meşhur oldu.
- 6 Bülbül, güle yüzünü anlatırken gül goncası utancından gizlendi.
- 7 Kıyamet günü sur üflendiği zaman, Ahmedî aşkından sarhoş duracaktır.

368. 34b. (35. p). cem sultān sultān bāyezid oğlıdur fireñgistäna kaçdı.

Cem Sultān: *Dīvān*: G. 67.

- 1 Sen melek dünyada meşhur olduğundan beri gören, "Melek midir, yoksa huri midir?", dedi.
- 2 Güneş yüzünün üzerinde ay alnını görenler, "Nur üzerine nur!", dediler.
(Kur'ân-ı Kerim: 24. *Nūr* 35.: Nur üstüne nur.)

3. yüzüñ mähını görmez oldı çeşmüm
düşelden üstine ş'ol zülf-i deycür
lebüñüñ çevresinde şanki haţtuñ
süleymān hātemine kaşd eder mür
5. 'imāret eyle luţfuñla bu göñlüm
harāb olalıdan olmadı ma'mür
ëyā sulţān-ı 'ālem cem kuluñı
ayağuş toprağından eyleme dūr

369.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec + --- / + --- / + ---

1. yazılmış hüsn-i haţla āyet-i nūr
muhaqqak muşhaf-ı hüsninde okınur
ruh-ı şevkin göñül nec'ede pinhān
zücāc-ile olur mı şem' mestür
3. özin dildār-ı zülfe etdi ber-dār
yetişdi nuşret-i haq oldı manşūr
gözümden gitmesün hālūñ hayāli
göñülden vird-i derdüñ olmasun dūr
5. **hafi** ölse bugün tır-i müjeñden
yarın şeksüz olur merhūm u mağfūr

3 Gözlerim üzerine bu karanlık saçın düştüğünden beri, ay yüzünü görmez oldu.
mähını görmez: Dīvān; māhiyyetini görür: CN.

4 Dudağının çevresindeki ayva tüylerin, sanki Süleyman (as)'ın mührüne kast eden karınca gibidir.

5 Harap olduğundan beri mamur olmayan bu gönlümü cömertiğinle bayındır eyle.

6 Ey âlemlerin sultanı, Cem kulunu ayağının toprağından uzaklaştırma.

369. 34b. (35. p). [hafi].

Hafi: *Dīvān*: G. 24.

1 Güzel yazıyla yazılan Nur ayeti, muhakkak güzelliğinin kitabında okunur.
(Kur'ân-ı Kerim: 24. *Nûr* 35.: Allah, göklerin ve yerin nurudur.)

2 Gönül yanağının arzusunu nasıl gizlesin, mum cam ile gizlenir mi?

3 Kendini sevgilinin saçına astı, Allah'ın yardımını yetiştirdi, zafere ulaştı.

4 Beninin hayali gözümden gitmesin, derdinin zikri gönülden uzak olmasın.

5 Hafî bugün kirpiğinin derdinden ölse şüphesiz yarın rahmet edilmiş ve bağışlanmış olur.

370.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec +---/+---/+---

1. dem-ā-dem maṭla'-i şî'rüm eyā hūr
olur ka'be yüzüñle beyt-i ma'mūr

cihānuñ cānısın ey gevher-i pāk
şaķın degme ḥasīse olma me'mūr
3. çerāguñ vèrmesün her bezme şu'le
yañaġuñ olmasun her şaḥşa manzūr

anuñ çün ka'be rācihdür güneşden
ki ol hercāyī-durur ka'be mestūr
5. maḥabbet āteşine yaķ vücūduñ
necātī müdde'ī gözine kül ur

371.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec +---/+---/+---

1. eger merdümlük édüp bir gün ey hūr
başarsañ çeşmüme *nūrun* 'alā nūr

bir iş aşdum ki cān vèrmekde cānā
ḥasedden kend'özini aşdı manşūr
3. dirîġā bu ten-i zerd ü nizāruñ
urup taşlarla şır çinini faġfūr

yıkaldan göñlümi mi'mār-zāde
olur eş'ārumuñ her beyti ma'mūr
5. nēye iñler gör anı nabzını tut
ṭabībüm **zātī**ñ mānend-i ṭanbūr

370. 34b. (35. p). **necātī beg.**

Necātī Beg: Dīvān: G. 113.

- 1 Ey huri, şiirimın matlâsı senin Kâbe yüzünle daima Beyt-i Mâmur/güzelleşmiş beyit olur.
- 2 Ey temiz cevher, dünyanın canısın, sakın herhangi bir cimrinin emri altına girme.
- 3 Kandilin her meclisi aydınlatmasın, yanağın herkese görünmesin!
- 4 Kâbe örtülü, güneş ise durmadan döndüğü için, Kâbe güneşten üstündür.
- 5 Necâtî, bedenini muhabbet ateşine yak, inatçı gözüne de kül sür!

371. 34b. (35. p). **zātī beg.**

Zâtî: Dīvān C. I: G. 456.

- 1 Ey huri, eğer bir gün yiğitlik edip gözlerime basarsan, nur üstüne nur olur.
(Kur'ân-ı Kerim: Kur'ân-ı Kerim: 24. *Nūr* 35.: Nur üstüne nur.)
- 2 Kıskançlığından Mansur'un kendini astığı, cana can katan bir iş işledim.
- 3 Çok yazık, bu zayıf ve sararmış bedenim porselen kadehini taşlarla vurup kır.
- 4 Mimarzade gönlümü yıktığından beri, şiirlerimin her beyti mamur olur.
- 5 Doktorum, Zâtî'nin tambur misali inlemesinin sebebini, nabzını tut da anla!

372.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec + --- / + --- / + ---

1. seher gülşende āvāz-ı nağamdur
gül ey bülbül cihān içre ne ğamdur
ġanīmet gör vücūduñ bir nefes kim
ħaķīķat gözleseñ 'ālem 'ademdür
3. göñül cūş eyle nūş ét cām-ı şāfi
ķayurma kim kerīm işi keremdür
maħabbet ķulları cān begleridür
ki bunlar şāh-ı bī-ṭabl u 'alemdür
5. cihān 'āsīlerin ġarķ étse rahmet
kemāl-i luṭf-ı baħrine ne kemdür
ķara yazu imiş başuma ḥaṭṭuñ
ne taġyīr ola çün ceffe'l-ķalemdür
7. yine cādū gözūñ ne zūlm édüpdür
bugün devr içi pür-cevr ü sitemdür
ayaġuñ topraġından ķılma maħrūm
çi ger yüzüm şuyından muħteremdür
9. dem-ā-dem şeyḥīyi añsañ şafādan
mübārek laħzadur ķutlu ķademdür

373.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec + --- / + --- / + ---

1. nedīmi bezm-i dünyānuñ nedemdür
gel [ey ney] bir dem ét kim [dem] bu demdür

372. 35a. (35. p). şeyḥī efendi.

Şeyḥī: *Dīvān*: G. 19.

- 1 Gül bahçesinde sabah şarkı sesiyle doludur, ey bülbül gül, dünya içinde ne gam vardır?
- 2 Bedenini bir an ganimet bil, hakikat gözüyle baksan dünya yokluktur.
- 3 Gönül endişelenme, coşup saf şarabı iç, Allah'ın işi cömertliktir.
- 4 Sancağı ve kösü olmayan şahlar, muhabbet kulları, can beyleridir.
- 5 Dünyanın asilerini rahmete boğsa, cömertlik denizinin tamlığından ne eksilir?
- 6 Ayva tüylerin başıma kara yazı imiş, nasıl değişsin, Allah'ın takdir ettiği olacaktır.
- 7 Bugün cadı gözlerin (acaba) yine ne zulüm etmiş de dünya eziyet ve cefa doludur?
- 8 Yüzümün suyudan daha muhterem olan ayağının toprağından (beni) mahrum etme!
- 9 Mutluluktan durmadan Şeyhî'yi ansan; mübarek zamandır, kutlu adımdır.

373. 35a. (35. p). [necātī beg].

Necātī Beg: *Dīvān*: G. 192.

- 1 Dünya meclisinin sohbet arkadaşı pişmanlıktır, gel ey ney, bir nağme söyle, zaman bu zamandır.

- cihân bir dem-durur gerçek demişler
velîkin hem-demi ‘ayn-ı ‘ademdür
3. yine bir pâdişāhuñ kılıyuz kim
cefâsı luţfdur cevri keremdür
- yüz urup ayağınuñ toprağından
ne deñlü alıbilürseñ kademdür
5. muqarrerdür dil ü cān avlamakda
gamuñla zülf-i farrāruñ be-hemdür
- miyānuñı kenār étmek diler dil
mecāzī ‘ışkuñ āhir şoñı kemdür
7. kimi şofī dirilür kimi şāfī
ara yerde **necātī** müttehmdür

374.

Mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

Hezec +---/+---/+---

1. egerçi kim işüñ cevri ü sitemdür
baña senden gelen luţf u keremdür
- gözüñ ger cān ala vü ger içe kan
baña şādī-durur şanma ki gamdur
3. yanarken şem‘ gibi fūrkatüñden
gözüm kan yaşlar-ıla nişe nemdür
- eger ağzuñ nişānın kimse bilmez
deyemez ki ol nokta ‘ademdür
5. saçuñ sevdāsına düşdi benefşe
benüm gibi anuñ‘çün kaddi hamdur

2 Dünya bir andan ibarettir demişler, doğrudur, fakat dostu da yokluğun ta kendisidir.
velîkin: Dīvān; dirîğā: CN.

3 Yine eziyeti lutuf, zulmü iyilik olan bir padişahın kuluyuz.

4 Yüz sürüp ayağının toprağından ne kadar alabilirsen uğurdur.
alıbilürseñ kademdür: Dīvān; anı bilürseñ keremdür: CN.

5 Gönül ve can avlamakta gamın ve gönül çelen saçının birlikte olduğu kesindir.

6 Mecazi aşkın sonu eksiktir, gönül beline sarılmak diler.

7 Kimi sofu kimisi de halis olarak dirilir, Necâtî ara yerde kabahatlidir.

374. 35a. (35. p). [ahmedî].

Ahmedî: *Dīvān*: G. 143.

1 Her ne kadar işin eziyet ve zulüm olsa da bana senden gelen (her şey) iyilik ve cömertliktir.

2 Gözün can olsa da kan içse de sanma ki üzülürüm, benim için mutluluktur.

3 Ayrılığından mum gibi yanarken gözüm niçin kanlı yaşlar ile ıslaktır?

4 Ağzının alametini kimse bilmesede o nokta yoktur diyemem.

5 Saçının sevdasına düştüğünden, benim gibi menekşenin de boyu bükülmüştür.

eger girse gözüme sürme için
ayağın tozu kim zî-hōş-ķademdür

7. ne devlet bundan ayru aḥmedīye
ki 'ıŝķuñ-ile 'ālemde 'alemdür

375.

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

Hezec +---/+---/+---

1. muğannī cūŝa gel vaķt-i nağamdur
ferah devrānıdır vaķti ne ğamdur
gören zūlfūñ ucın ağzuñda eydür
dirīğā āḥiri 'ömrüm 'ademdür

3. elif ķaddiyle görsem ağızı mīmi
gönül eydür ki ben bī-māra emdür
benem ser-leŝker-i 'uŝŝāk-ı hūbān
baş üzre āteŝ-i āhum 'alemdür

5. egerçi yāra yarar ḥizmetüm yok
ne ğam kim çün kerīm işi keremdür
ķaŝuñ nūnın dehānuñ mīmin ey dōst
görelen çākerīñ gözi nemdür

376.

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

Hezec +---/+---/+---

1. ḥarīfüm senden ayru derd ü ğamdur
nedīmüm nāle hem-derdüm nedemdür

6 Sürme olarak gözüme girecekse, ayağının iyi uğurlu tozu girsin.
7 Aşkın ile dünyada alâmet olan Ahmedî'ye başka ne devlet gerekir?
ki 'ıŝķuñ ile 'ālemde 'alemdür: Dīvān; erişe devlet ile dem nedemdür: CN.

375. 35a. (35. p). çākerī beg.

Çākerī: *Dīvān*: G. 26.

- 1 Coŝ muganni şarkı söyleme vaktidir, sevinçli olma zamanı, dertlerden kurtulma günüdür.
2 Sevgilinin saçının ucunu ağızında gören, "Ne yazık, hayatın sonu yokluktur!", der.
3 Gönül sevgilinin elif (l) boyuyla mim (r) ağızını görürse, "Ben hastaya ilaçtır/em (r).", der.
4 Yanan âşıklar ordusunun başkomutanı benim, ahımın başımın üzerindeki ateşi de bayraktır.
5 Her ne kadar sevgiliye yarayan hizmetim olmasa da gam değıl, çünkü cömert olanların işi iyiliktir.
6 Ey sevgili, kaşının nun'unu (n), dudağının mim'ini (r) gördüğünden beri Çākerī'nin gözü nemlidir (r).

376. 35a. (35. p). [nihānī].

Nihānī: *Dīvān*: G. 45.

- 1 Senden ayrı dostum dert ve gamdır, arkadaşım feryat, dert ortağım da pişmanlıktır.

- geçenden geç bugün yarını ańma
hemān sā‘at bu sā‘at dem bu demdür
3. mey iç hōş geç şafā vü ‘işret eyle
cihān-ı bī-vefā için ne ğamdur
- raķīb-i rū-siyeh bilsem řatunđa
neden böyle ‘aziz ü muşteremdür
5. dirig etmez nihānī yār vaşlın
mürüvvet başridür kān-ı keremdür

377.

Mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

Hezec +---/+---/+---

1. bahār erişdi gel vaşt-i çemendür
cihān bülbül üninden pür-nağamdur
- getür sākī řarāb-ı ergāvānı
geçürme fırsatı kim dem bu demdür
3. muğannī al ele sāzuñı söyle
naşar kıl ‘āleme bāğ-ı iremdür
- meysi tut hürmet eyle cāmı gözle
feridün ħāki [bu ol ħün-ı cemdür]
5. **muĥibbī** devletinde řāh-ı ‘iřkuñ
belā vü derd ü mişnetden ne kemdür

378.

Mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

Hezec +---/+---/+---

1. nigārā sensüz olan dem ne demdür
dem-i derd ü ğam u vaşt-i nedemdür

-
- 2 Bugün geçmişi unut, geleceği de anma; hemen vakit bu vakit, an bu andır!
3 şarap iç, mutlu ol, eğlen, ālem yap; vefasız dünya için (bu) ne ğamdır?
4 Kara yüzlü rakip huzunda neden böyle kıymetli ve saygı değerdir, bir bilsem!
5 Nihānī, iyilik denizi cömertlik madeni olan sevgili, (senden) kavuşmayı esirgemez.

377. 35a. (35. p). řāh-ı ğedādur. [muĥibbī].

- 1 Bahar geldi, gel bahçe zamanıdır, dünya bülbülün sesinden şarkılarla doludur.
2 Saki, erguvan renkli şarabı getir, fırsatı kaçırma, an bu andır!
3 Muğanni, eline sazını alıp söyle, dünyaya bak, cennet bahçesidir.
4 Kadehi eline alıp hürmet et, şaraba saygı göster; bu Ferudun'un toprağı öbürü de Cem'in kanıdır.

(*Pervāne Bey* nazire mecmuasından tamamlanmuştır.)

- 5 Muĥibbī, aşk padişahının makamında bela, dert ve sıkıntidan ne eksiktir?

378. 35b. (36. p). nizāmī çelebi.

Çaramanlı Nizāmī: *Dīvān*: G. 12.

- 1 Ey sevgili, sensiz geçen zaman öyle bir zamandır ki, dert, ğam ve pişmanlık zamanıdır.

- boyuñ t̄ubā lebüñdür āb-ı kevşer
özüñ h̄urī yüzüñ bāğ-ı iremdür
3. gönül zül̄f ü dehanuñ dāl u mīm̄in
kaçan kim görse eydür dem bu demdür
- kaşuñ mihrābına ger secde kılmaz
hilālūñ qaddi neçün böyle hamdur
5. müselsel saçı dāvūdī zirihdür
mu'anber zülfi 'abbāsī 'alemdür
- 'aceb mi yār benden 'ār eğerse
ki ben ğāyet faķīr ol muhteremdür
7. ayak başmuş ki kanum dōke dilber
bi-ḥamdillāh yine demdür qademdür
- nizāmī** nazmuñu ağız-ıla hatm eť
ki kamu nesnenüñ soñı 'ademdür

379.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec + --- / + --- / + ---

1. bahār erdi yine ferḥunde-demdür
çimen bülbül üninden pür-nağamdur
- şun ey sākī mey-i kevşer-mizācı
bu demde kim cihān bāğ-ı iremdür
3. meyüñ bil ḥürmetin cāmı oñat dut
ki bu ḥāk-i ğiv ü ol ḥün-ı cemdür
- çek ey gönülüm bu dehrüñ qahrını sen
bilürsin devr işi cev̄r ü sitemdür

-
- 2 Boyun Tûba ağacına, dudağın Kevser suyuna, öziün huriye, yüzün ise İrem bağına benzer.
- 3 Gönül, sevgilinin dāl (,) / kıvrım saçını ve mim (,) / küçük ağzını kim ne zaman görse, "Dem (,) bu demdir!", der.
- 4 Eğer hilal, kaşının mihrabına secde etmemişse, boyu niçin böyle bükülmüştür?
- 5 Sevgilinin örülmüş saçı Dāvūdī zırh gibidir, güzel kokulu zülüfleri de Abbâsî/siyah sancaktır.
- 6 Ben son derece kıymetsiz, sevgili ise saygı değerken, onun benden utanmasına şaşılmaz.
- 7 Sevgilinin kanımı dökmek için geldiği bu zaman, hamdolsun yine uğurlu bir zamandır.
- 8 Nizâmî, şiirini ağızla mühürle, çünkü bütün her şeyin sonu yokluktur.
- 379. 35b. (36. p). kemāl paşa.**
- 1 Bahar geldi, yine uğurlu zamandır, dünya bülbülün sesinden şarkılarla dolmuştur.
- 2 Ey saki, dünyanın İrem bağı olduğu bu zamanda, Kevser tabiatlı şarabı sun.
- 3 Cem'in kanı olan şarabın kıymetini bil, toprağın sultanı olan kadehi düzgün tut!
- 4 Ey gönülüm, sen bu dünyanın kahrını çek, bilirsün zamanın işi eziyet ve zulümdür.

5. tama' kes nüş-ı şādīden ki bundan
naşībi 'ışk erinüñ nış-i ğamdur
felekdür kâ'ināt içre zeber-dest
bu ğamlardan anuñ da ğaddi ğamdur
7. raķībi sürgil ey kıblem ğapuñdan
anuñ yeri degüldür bu ğaremdür
senüñ sultān-ı 'ışkuñ devletinde
baña derd ü belâlardan ne kemdür
9. dehānuñda gören zülfüñ ucın dër
dirīġā kim soñı 'ömrüñ 'ademdür
ne dem kim ğanımı nüş ede la'lüñ
şafāsından gönül dër dem bu demdür

380.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec +---/+---/+---

1. eşigüñ baña firdevs ü iremdür
benüm ka'bemle kıblem ol ğaremdür
yañaġuñ gülleri rencüñ şifası
dudaġuñ sükkeri derdüme emdür
3. lebüñ enfāsıdur ihyā-yı mevtā
zihī 'īsā deminden muħteremdür
şaçuñ şu'bān-ı mūsā mu'cizinden
ne siħr etse deme bir müyü kemdür
5. ciger ğanın içre ğamzeñ müdām ol
siyeh-dil zālīmüñ işi sitemdür

-
- 5 Mutluluk veren şaraba aç gözlülüğü kes, aşk erinin bundan nasibi gam zehiridir.
6 Kâinata el üstünde tutulan felektir, ama onun da bu dertlerden boyu bükülmüştür.
7 Ey kıblem, rakibi kapından kov, burası haremdir, onun yeri değildir/Harem-i Şerif'e kafirler giremez.
8 Senin aşk padişahının makamında bana bela, dert ve sıkıntıdan ne eksiktir?
9 Ağzında saçının ucunu gören, "Ne yazık, hayatın sonu yokluktur!", der.
10 Senin dudağın ne zaman kanımı içse, gönül zevkinden "Dem bu demdir!", der.
- 380. 35b. (36. p). ħalvetī beg.**
1 Eşiğin bana Cennet ve İrem bağıdır, benim Kâbem ile kıblem o haremdir.
2 Yanağının gülleri ağrıya şifa, dudağının şekeri derdime ilaçtır /şekeri(ni) derdime emdir.
3 Ne güzel, dudakların ölüleri diriltmede İsa (as)'ın nefesinden daha iyidir.
4 Saçın ne sihir yapabilir deme, her kılı Musa (as)'ın yılan mucizesinden daha aşağı değildir.
5 Öldürücü bakışlarının durmadan ciğer kanı içtiği o kara yürekli zalimin işi eziyettir.

néce vaşf édeyin kaçlarıñı āh
ki peyveste işi mekr ü elemdür

7. boyuñ servine vèrür **halveti** ser
degül kaçır-nazar ‘ālī-himemdür

381.

Mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

Hezec +---/+---/+---

1. senüñ’çün gözlerüm her demde nemdür
benüm’çün iki gözüm deme nemdür
ne dem kim dem döker gözüm lebüñ’çün
göñüli germ éder dem bu demdür
3. kapuña yüz sürüp gelür tapuña
güneş kim şahib-i tac u ‘alemdür
kapuña yüz sürüp varmak gerek kim
harim-i ka‘be gibi muhteremdür
5. kaşuñ hecriyle oldı takatüm tak
hilālinüñ anuñ’çün kaddi hamdur

382.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. yüzümde reng-i gülgünüm segirdür cüst ü cārīdür
gözüm şan şehr-i kütāhiyyedür yaş bñārıdur
koşulmaz degme bir şah-ı gedāya hem-‘inān olmaz
benüm göñlüm çü meydān-ı maḥabbet şeh-süvārıdur
3. dirīgā şabr u ārāmum yitirdüm hiç kararum yok
göñül bilsem kimüñ aşüfte-hāl ü bī-karārıdur

6 Ah, işi durmadan hile ve ıztırap olan kaçlarını ben nasıl anlatayım?

7 Halveti boyunun selvisine can verir, (bu) kusurlu bir bakış açısı değil, yüce bir himmettir.

381. 35b. (36. p). hilālī çelebi.

- 1 Gözlerim senin için her zaman nemlidir, "İki gözün, benim nemdir/neyimdir?", deme!
2 Gözümün senin dudakların için kan döktüğü an, işte gönlü hararetlendiren an bu andır.
3 Tac ve sancak sahibi güneş, kapına yüz sürüp huzuruna gelir.
4 Mübarek Kâbe gibi muhterem olan kapına yüz sürüp varmak gerekir.
5 Kaşının ayrılığıyla takatim kesildi, bu yüzden Hilālî'nin boyu bükülmüştür.

382. 36a. (36. p). firākī baḥr-i dīger.

- 1 Yüzümde gül rengim titretir, çevik ve akıcıdır; gözüm sanki Kütahya şehridir, gözyaşım pınarıdır.
2 Benim gönlüm muhabbet meydanının beyatlısı olduğu için sıradan bir dilencinin sultanına birlikte eğer koşulmaz.
3 Eyvah, sabır ve rahatımı kaybettim, hiç huzurum yok; gönül acaba kimin hali perişanı ve muztaribidir?

‘aceb mi dāğlarla şahn-ı sīnem zeyn olur zīrā
fenā deştinde şahrā-yı maḥabbet lālezārıdur

5. hevā-yı dāmen-i vaşl-ı nigāra yeltenir gerçi
firākī bir ayak toprağı[dur] yollar ğubārıdur

383.

Mef'ülü fā'ilatü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. burc-ı bedende baş [ki] belālar ḥiṣārıdur
ğöynükler-ile sīne melāmet diyārıdur
sīnemde şerḥa şanma görüben eliflerüm
bir serv boylu sīm-tenüñ yādigārıdur
3. dāğ üzre yaralar baña tağ üsti bāğdur
serv ü gül-ile zīnet olan lālezārıdur
eṭrāfumu ğamuñ gibi devr eylese felek
cānā ‘aceb degül bu ki deryā kenārıdur
5. **ḥasbī** felekler ocağını dem-be-dem yağan
āhum şerārı ile duḥānum buḥārıdur

384.

Mef'ülü fā'ilatü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. zāhir olan şafağ degül āhum şerārıdur
kim şubḥ u şām gök yüzünüñ lālezārıdur
cismümde dāğ penbeleri bilseñüz nedür
ğamdan biten dıraḥtuñ açılmış bahārıdur
3. sīnemdeki cerāḥati ey eşk tāze dut
gül gibi besle bir güzelüñ yādigārıdur

4 Göğsümün ortası yanıklarla süslense şaşılmaz, zira yokluk çölünde muhabbet çölünün lale bahçesidir.

5 Her ne kadar sevgiliye kavuşma eteğinin arzusuna heveslense de, Firākī ayak toprağıdır, yolların tozudur/hor ve hakir bir kimsedir.

383. 36a. (36. p). [ḥasbī].

1 Beden burcunda baş belalar hisarıdır, göğüs de yanıklarla kınama yeridir.

2 Göğsümdeki gördüğün elifleri kesik sanma, gümüş tenli bir selvi boylunun yadigarıdır.

3 Yanık üzerindeki yaralar benim için dağ üzerinde bağıdır, selvi ve gül ile süslenmiş lale bahçesidir.

4 Ey can, felek etrafımı gamın gibi dönse şaşılmaz, bu (bedenim) deniz kenarıdır.

5 Hasbî, durmadan felek ocağını yakan, ahımın kıvılcımı ile dumanımın buharıdır.

384. 36a. (36. p). penāhī.

1 Görünen şafak değil, ahımın sabah akşam gökyüzünün lale bahçesi olan kıvılcımıdır.

2 Bedenimde yaraların pamuklarının ne olduğunu bilerseniz nedir: gamdan yetişen ağacın açılmış baharıdır.

3 Ey gözyaşı, göğsümdeki bir güzelin yadigarı olan yarayı taze tut, gül gibi besle.

sīnemdeki dāğlar arası ek-i āl-ile
endūh kūhı ūzre biten lālezārıdur

5. yūz biñ sipāh-ı miħnete gōksin gerer durur
cānā **penāhī** derd ū belā eh-sūvārıdur

385.

Mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn
Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. ol dilrübā ki mülk-i belā pādīāsıdur
mihr-i sipihr ħūsni zekātı gedāsıdur
‘uāı geri kirpigi oıdur öldüren
beni depeleyen aınuñ yayarasıdur
3. bālāsı ōñinde öpce görünmez belā budur
sidre egeri her ecerūñ mūntehāsıdur
abrum dükendi ērdi yaum intihāsına
anuñ henüz cefālarınuñ ibtidāsıdur
5. la‘li ħadīi zıkrini ol dilberūñ **ħafī**
dilden oma ki zıkr-i lebi cān ıdāsıdur

386.

Mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn
Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. gōklerde āh u yerde yaum mā-cerāsıdur
her bir diyāruñ añılan āb u havāsıdur
tağlar adar niyāz u tevaku‘ yēter baña
ferhāda bī-sūtūn temennā ayasıdur

4 Gōğsümdeki yaraların karası, kızıl gözyaıyla keder dağı üzerinde biten lale bahesidir.
5 Ey can, yüz binlerce sıkıntı süvarisine gōğsünü gerip duran Penāhī, dert ve bela beyatlısıdır.

385. 36a. (36. p). ħafī.

afī: *Dīvān*: G. 20.

- 1 Gōkyüzündeki güne, bela ūlkesinin padiahı olan o gönöl elenin güzelliğinin zekatını verdiğı azatlı kölesidir.
2 Āıklar kirpiğinin oku öldürse de, beni vurup öldüren aının yay karasıdır/yaygarasıdır.
3 Asıl bela, bütūn ağāların eriebileceğı son noktada olan Sidre'nin boyunun bile sevgilinin önünde öp kadar görünmemesidir.
4 Sabrum tükendi, ömrüm sonuna geldi (ama), onun eziyetleri daha yeni başlıyor!
5 Hafī, o dilberin anıldığında can veren taze dudağının zıkrini dilinden bırakma!

386. 36a. (36. p). necātī efendi.

Necātī Beg: *Dīvān*: G. 171.

- 1 Göklerde yaananlar ahım ve yerde yaananlar da gözyaımdır; her bir memleketin hakkında anlatılanı havası ve suyudur.
2 Dağlar kadar yalvarma ve bekleme bana yeter, Ferhād'a Bī-sūtun dağı arzu kayasıdır.

3. peykânlarını yaralarum gözle yédiler
gizlendiği içerde hep anuñ belâsıdur
miske şatarsa bād-ı şabā ayağußn tozın
çok nâfenüñ derisine tolu bahâsıdur
5. ağzına dil şoşar egilüp şîşe sâğaruñ
şakın öper lebüñi cihân bî-ğayâsıdur
aydın içinde tîre-durur hâl-i ‘arızußn
ruhsâr germiyân haş-ı miskîn karasîdür
7. bildüm **necâtî** şî‘rüne zînet véren nedür
rengîn hayâl ü şîve ile hûb edâsıdur

387.

Mef’ülü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

Muzâri’ ---+/-+--+ /+---+/-+--

1. ş’ol bî-nevâ ki bir güzelüñ mübtelâsıdur
‘ayb étme zâhidâ anı gönül belâsıdur
yüksek dutarsa yâr gibi kend’özin güneş
ta’n étmeñüz aña ki güzellik belâsıdur
3. fikr étme sînesin ki yürek oynamasıdur
haşş-ı lebinî aña şakın cân tasasıdur
ol kebk-i hōş-hırâmı ne var şayd étmege
göñlüm kuşıyla sîne ki şâhîn yuvasıdur
5. cânâ **revânî** ölse lebüñ’çün ‘aceb degül
zîrâ sipâhînüñ yédüğü kan bahâsıdur

3 Temrenlerinin içerde gizlenmesinin sebebi, yaralarımın onu gözle yemesinin/yiyecek gibi bakmasının belasıdır.

4 Tan yeli ayağının tozunu misk karşılığında satacak olursa, bir çok nâfenin derisinin dolusunca kıymet biçilecektir.

5 Şişe eğilip kadehin ağzına dilini sokar, dikkat et, dünyanın en arsızıdır, dudağını öpüverir!

6 Yanağındaki benin Aydın içindeki Tire’dir, yüzün Germiyan, misk kokan ayva tüylerin de Karesi’dir.

7 Necâtî, şiirine süs veren şeyin renkli hayal ve tarz ile güzel eda olduğunu bildim.

387. 36a. (36. p). **revânî efendi.**

Revânî: *Dîvân: G. 109.*

1 Ey kaba sofu, gönül belası bir güzelin tutkunu olan şu zavallıyı ayıplama!

2 Güneş kendisini sevgili gibi yüksek tutarsa/büyüklenirse ayıplamayın, zira bu güzelliğinin belasıdır.

3 Sevgilinin göğsünü düşünmek yürek çarpıntısı, dudağının tüylerini anmak can kaygısıdır.

4 O güzel yürüyüşlü keklîği, şahin yuvası göğsümdeki gönlümün kuşuyla avlamakta ne var!

5 Ey can, Revânî dudakların için ölse şaşılmaz, zira sipahinin yediği kan parasıdır.

388.

Mef' ulü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. 'uşşâkı inleden ğam-ı 'ışkuñ nevâsıdur
nühtâs-ı çarhı çökerden anuñ şadâsıdur
bîmâr-ı 'ışka hem-maraż-ı 'ışk olur ilâc
meyden ħumâr olana yine mey şifâsıdur
3. rüsvâyılıktan étme beni men' zâhidâ
kim mübtelâ-yı 'ışk olanuñ muqtezâsıdur
zehr-i ğamuñdan ölmege cân vèrürem belî
bîmâr-ı hecr olanuñ ölmek devâsıdur
5. zülfüñ nesîmi **mâtemî**yi ber-ħurûş éder
deryâyı cüş étdüren ebrüñ hevâsıdur

389.

Mef' ulü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. çeşmüñi bilürem ki cihânuñ kazâsıdur
étdügüm ârzü anı gönül belâsıdur
ey gül ğurûr-ı ħüsn-ile ta'n étme bülbüle
revnağ vèren bu gülşene bülbül du'âsıdur
3. şemşîr-i derd-i 'ışk-ıla her kim şehîd ola
ğam yemesün ki mülk-i ebed ħün bahâsıdur
anuñ ki senden özge daħı varı olmaya
dervîş dèmeñ aña ki sulţân gedâsıdur

388. 36a. (36. p). [mâtemî].

- 1 Âşıkları inleten aşkın gamının nağmesidir, feleğin dokuz tasını mahveden onun sesidir.
- 2 Aşk hastasına ilaç yine aşk hastalığıdır, şaraptan sarhoş olanın şifası yine şaraptır.
- 3 Ey sofu, beni aşk tutkunu olanın hakettiği rezillikten men etme!
- 4 Gamının zehrinden ölmeye can atarım ama ayrılık hastası olana ölüm devadır.
- 5 Denizi taşıranın bulutun havası olduğu gibi, saçlarının kokusu da Matemî'yi çoşturur.

389. 36b. (37. p). kemâl-i dervîş.

Şarıca Kemâl: *Dîvân*: G. 44.

- 1 Dünyanın kazası olan gözlerini bilirim, onu arzu etmem bu gönlün belasıdır.
- 2 Ey gül, güzelliğinin gururu ile bülbülü hor görme, bu gül bahçesine parlaklık veren bülbülün duasıdır.
bülbül du'âsıdur: *Dîvân*; gönül belâsıdur: CN.
- 3 Aşk derdinin kılıcı ile kim şehit olursa üzülmesin, zira ona sonsuzluk ülkesi kan parasıdır.
- 4 Dervîşin senden başka bir şeyi yoktur, sultanın kölesine dervîş demeyin.
aydın içinde tîre-durur hâl-i 'arızuñ/ruhsâr germiyân ħağ-ı miskîn karasîdür: CN.
(Yazmadaki 4. beyit Necâtî Bey'in gazelinde geçmektedir, bu yüzden Şarıca Kemâl *Dîvân*'ındaki beyit tercih edildi.)

5. zülfüñi gördi mesken edindi dil-i **kemâl**
dervîşe kıanda kim şeb olursa şerâsıdur

390.

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
Muzâri' --+/-+--+ /+---+/-+-

1. leylî şaçıñ ki gönülüm anuñ mübtelâsıdur
pes ben bu çekdügüm dil-i mecnûn belâsıdur
bî-çâre hûn bahâsını yer yine kendüñüñ
la'l-i lebüñ hayâli ki rûhuñ gıdâsıdur
3. kaşuñ hayâli merdümek-i dîdemüñ müdâm
deryâ-yı eşke gideli kıble-nümâsıdur
her dem 'ıyâdet-i dil için geldügi gamuñ
çokdan bu haste gönülümüñ ol âşinâsıdur
5. aldanduñ ise âlına ol kara gözlerüñ
gam yeme ey **münîr** saña ol hûn bahâsıdur

391.

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
Muzâri' --+/-+--+ /+---+/-+-

1. çün nûr-ı ıal'atuñ şanemâ âşikâr olur
hurşîd ü mâh zevâle düşüp şerm-sâr olur
[ejder dirilse zülfi 'ızârında vechi var
kim şu içinde yatmağ-ıla mûy mâr olur
3. hüsünüñ güli 'arûsı bezendükçe nâz-ile
gün şîşe-i gül-âb u meh âyîne-dâr olur

5 Kemâl'in gönlü saçını görüp mesken edindi, çünkü derviş nerede akşamlarsa orada yatar.

390. **36b. (37. p). münîr çelevi.**

Münîrî: *Dîvân*: G. 52.

1 Gönülüm Leylâ/gece gibi siyah saçlarının tutkunudur, şu halde benim çektiğim Mecnun'un belasıdır.

2 Çaresiz yine kendi kendinin kan parasını yer, kırmızı dudağın hayali ruhun gıdasıdır.

3 Kaşının hayali gözyaşı denizine girdiğinden beri, daima gözümün bebeğinin pusulasıdır. merdümek-i: *Dîvân*; iki merdüm-i: CN.

4 Gaminin her zaman gönülümü ziyarete gelmesi(nin sebebi), bu hasta gönülümün çoktandır tanıdığı olmasıdır.

5 Ey Münîr, o kara gözlerin hilesine aldandıysan üzülme, o sana kan parasıdır.

391. **36b (37. p). [‘adnî].**

‘Adnî: *Dîvân*: G. 24.

1 Ey put gibi güzel, senin yüzünün nuru görüldüğünde güneş ve ay zevale düşüp utanır.

2 Saçı yanağında ejder olarak dirilse yeridir, çünkü kıl su içinde yatmakla yılan olur.

3 Güzelliğinin gülünün gelini naz ile süslendikçe, güneş (bu gelinin) gül suyu şişesi, ay da ayna tutanı olur.

- hālūñ ruḥuñda yandı yüz uralı zülfüñe
lā-büd şalībe secde kılan ehl-i nār olur
5. şeb-reng haṭṭı bitmese ḥaddinde ṭaṅ degül
kim bāğ-ı cennet içre şeb olmaz nehār olur
- görüp kenāre geldügi gözüñ yaşın bu kim
bilür maḳām-ı serv leb-i cūybār olur
7. cān vèrmek-ile vaşlına èrmek murād ise
olmaz taşavvur eyleme ‘adnī ne vār olur]

392.

Mef’ülü fā’ilātü mefā’ilü fā’ilün
Muzāri’ --+/-+--+/+--+/-+--

1. bād-ı şabā ki hem-nefes-i zülf-i yār olur
urduḳça dem meşāma hevā müşk-bār olur
- ruḥsārı üzre ḥālī neçün eyledi qarār
düşse sipend āteşe çün bī-qarār olur
3. zülf-i hevāsı dilde nihān ola mı ki müşk
her ḳanda olsa ‘ıtır-ıla āşikār olur
- şemşir-i āb-ı rengin èder vaşf teşne dil
anuñ için sözi güher-i āb-dār olur
5. kūyuñda **gülşeni** ne ‘aceb nāle eylese
her ḳanda merğzār ola murğ zār olur

-
- 4 Senin benin saçına yüz sürdüğünden beri yanağında yandı, elbette haça secde eden ateş ehli olur.
- 5 Sevgilinin gece rengi ayva tüyleri yanağında bitmese şaşılmaz, çünkü cennet bahçesinde gece olmaz, gündüz olur.
- 6 Gözümün yaşını görüp kenara gelmesinin sebebi, selvinin makamının ırmak dudağı (kenarı) olduğunu bilmesidir.
- 7 Ey Adnî, isteğın can vermek ile sevgiliye kavuşmak ise, olmayacak hayaller kurma!
- 392. 36b. (37. p). [gülşeni].**
Gülşeni Şaruḥānî: *Dīvān*: G. 73.
- 1 Tan yeli sevgilinin saçlarıyla arkadaş olur, kokusu burnuma geldikçe hava miskle dolar.
- 2 Karabiber ateşe düşse yerinde duramazken, sevgilinin beni yanağının üzerinde niçin sabittir?
- 3 Saçlarının rüzgarı gönülde gizlenemez, zira misk nerede olursa olsun kokusu ile ortaya çıkar.
- 4 Susuz gönül onun su renkli kılıcını tasvir eder, bu yüzden sözü saf bir inci olur.
teşne: *Dīvān*; fitne: CN.
- 5 Nerede çimenlik varsa orada kuşlar öter, Gülşeni de mahallende inlese şaşılmaz.

393.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. cāme-i sebzin çıkardı şarı geydi dāğlar
yād édüp evvel bahārı çağladı ırmağlar
göriccek bād-ı hazānı korqusundan bāğda
her dırahtuñ ayağına düşdiler yaprağlar
3. ş'ol kadar yaş dökdi kim mecnün leylī 'ışkına
gözlerinüñ yaşıdur şimdi akan ırmağlar
sāye şalmaz üstine ol serv-kaç şimden gerü
başlarına lāleler koysun kara toprağlar
5. gāret-i hecrüñle cānā şemsi-i dil-ħastenüñ
yoluña cān vèrdügin yād eylesünler şāğlar

394.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şalınan küyında ol serv-i semen-sīmā mıdur
gülşen-i cennetde şāh-ı sidre vü tūbā mıdur
zahm-ı sīnem üzre cānā kanlı peykānuñ senüñ
ğoncada pinhān olan berg-i gül-i ħamrā mıdur
3. ağızuñ içre diş midür yā gonca içre jāle mi
kevkeb-i dürrī midür yā lü'lü-i lālā mıdur

393. 36b. (12. p). nazīre-i şemsi paşa.

Şemsi Paşa: *Dīvān*: G. 46.

- 1 Dağlar yeşil elbiselerini çıkarıp sarılar giydi, ırmaklar ilkbaharı anıp çağladı.
- 2 Bahçede sonbahar rüzgarını görünce, korkusundan bütün ağaçların yaprakları yere döküldü.
- 3 Mecnun Leylâ'nın aşkı için o kadar yaş döktü ki, şimdi akan ırmakların suyu onun gözyaşidir.
- 4 O selvi boylunun şimdiden sonra üzerine gölge etmeyeceği laleler, başına kara topraklar koysun.
ehl-i derde ta'n eğerse zāhid-i nā-dān ne ğam: CN.
- 5 Ey can, hayatta kalanlar gönlü yaralı Şemsi'nin ayrılığın yağmasıyla can vermesini ansınlar.

394. 36b. (13. p). bākī efendi.

Bākī: *Dīvān*: G. 120.

- 1 Yanında salınan o yasemin yüzlü selvi mi, yoksa cennet bahçesinde Sidre ve Tuba fidanı mıdır?
- 2 Ey yar, göğsümün yarası içinde senin kanlı temrenin, goncada gizlenen iki renkli gül yaprağı mıdır?
- 3 Ağzının içindeki diş mi yahut gonca içinde çiy tanesi mi, ışıltılı bir yıldız mı ya da parlak inci midir?

mürde-i derd ü ğama cānlar bağışlar cür'ası
sākiyā billāh mey-i ḥamrā dem-i 'īsā mıdur

5. **bākī** dil-ḥasteye cevr-i firāvān etmeden
kaşduñ öldürmek mi yoḥsa nāz u istiġnā mıdur

395.

Fe'ilatün mefā'ilün fe'ilün
Ḥafif + + -- / + - + - / + + -

1. sākiyā cām-ı mey ne ḥoş gül olur
eline kim alursa bülbül olur
der gören tāze dāğı başumda
ne güzel kırmızı karanfül olur
3. ğam-ı zülfüñle dūd-ı āhı gören
lācüverdī laṭif sünbül olur
rişte-i müy-ı dilbere tolaşan
beste-i bend-i zülf ü kākül olur
5. **bākī**ye āb-ı vaşluñ érmez ise
āteş-i hecr-ile yanur kül olur

396.

Fe'ilatün (fā'ilātün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fe'ilān)
Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + -

1. 'aql u dil birbirini geh şola geh şağa çeker
birisi bāğa çekinür birisi tağa çeker
ittiḥād etmege mümkün mi durur zühd ile 'ışk
biri dīdār-ı nigāra biri uçmağa çeker
3. kayd-ı şaydına düşüp keyd ile bu murğ-ı dil
beñlerüñ dāneye zülf-i siyehüñ ağa çeker

4 Ey saki, bir yudumu dert ve gam ölüsüne canlar bağışlayan kırmızı şarap, vallahi İsa'nın nefesi midir?

5 Gönlü hasta Bâkî'ye çok eziyet etmekten kastın öldürmek mi, yoksa naz ve işve midir?

395. **36b. (14. p). bākī efendi.**

Bâkî: *Dīvān*: G. 156.

- 1 Ey saki, şarap kadehi ne hoş gül olur, eline kim alırsa bülbül olur.
2 Taze yarayı başımda gören "Ne güzel kırmızı karanfil olur.", der.
3 Saçının gamı ile ahın mor dumanını göre, "Lacivert renkli güzel sümbül olur.", (der).
4 Sevgilinin saç teline dolaşan, zülûf ve kakül bağına tutsak olur.
5 Kavuşmanın suyu Bâkî'ye yetişmezse, hasret ateşiyle yanar kül olur.

396. **36b. (81. p). mîr celāl çelebi.**

Manastırlı Celāl Beg: *Dīvān*: G. 156.

- 1 Akıl ve gönül birbirini bir sağa bir sola çeker, birisi bağa çekiştirir birisi dağa..
2 Biri sevgilinin güzel yüzüne diğeri cennete çekiştirirken aşk ve takvanın birleşmesi mümkün değildir.
3 Benlerin yeme, siyah saçın ağa çeker; bu gönül kuşu hile ile senin tuzağına düşer.

kızdırur gāh üşüdüür gönlümi görür teb-i ğam
ruhlaruñ na‘ra şalar ‘arızuñ ırmağa çeker

5. tîr-i dil-düzına meyl étse **celâl** ol kaşı yā
dem olur merhamet eyler dem olur lāğa çeker

[harfi'z-ze]

397.

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Hezec -- + / + --- + / + --- + / + ---

1. şehrüñde şehā bir nece evbāşlaruz biz
terk eylemişüz varlığı qallāşlaruz biz
andan berü kim kāfile-i 'ışka şataşduk
derd ü ğam u endüh-ile yoldaşlaruz biz
3. miskīnlik-ile fark-ı felekde yerimüz var
ser-keşlik-ile devleti yok başlaruz biz
sākī mey-i gül-gün yerine hūn-ı ciger şun
nüş eyleyelüm 'ışkuña 'ayyāşlaruz biz
5. **şāfī** leb-i cānāneyi vaşf eyleyelüm kim
nāzüklik-ile sözde güher-pāşlaruz biz

398.

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Hezec -- + / + --- + / + --- + / + ---

1. bir nece harābātī vü qallāşlaruz biz
şun bāde-i gül-rengi ki 'ayyāşlaruz biz
baş terkin urup diş bilerüz la'lüñe ey dōst
cānına kıyar bir bölük evbāşlaruz biz

4 Senin yanaklarının ateşe atıp yüzünün ırmağa çektiği gibi, gönlümü gam ateşi bazen üşütür, bazen yakar.

5 Celâl, o yay kaşlı, gönül delen okuna meyletse, an gelir merhamet eder, an gelir şakaya alır.

397. 37a. (37. p). [şāfī].

Şāfī: *Dīvān*: G. 93.

1 Sultanım, biz senin şehrinde birçok serseriler, varlığı terkeden kalleşleriz.

2 Biz, aşk kervanına sataştığımızdan beri dert, keder ve tasa ile yoldaşlarız.

3 Miskinlikle feleğin tepesinde yerimiz var; biz, isyankarlığımızla devleti olmayan kimseleriz.

4 Saki, gül renkli şarap yerine ciğer kanı sun (da onu) içelim, biz senin aşkının sarhoşlarıyız.

5 Sâfî, söz söyleme nezaketinde mücevher saçan biz, sevgilinin dudağını da anlatalım.

398. 37a. (37. p). ca'fer çeledi.

Tāci-zāde Ca'fer Çelebi: *Dīvān*: G. 71.

1 Biz, birçok derbeder ve kalleşleriz, ayyaş olan bizlere gül renkli şarabı sun!

2 Ey dost, başımızı terk edip dudağına diş bileriz; biz, canına kıyan bir bölük serserileriz.

3. resm eylemişüz gözde hayâl-i haṭ u hâlün
âb üstine naḳş urucı naḳḳâşlaruz biz
cârüb-ı müjeyle kılluruz yollaruñı pāk
şehrüñde şehâ bir nece ferrâşlaruz biz
5. olmadı bize devlet-i pâ-būsı müyesser
ca‘fer ne ‘aceb devleti yoḳ başlaruz biz

399.

Mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. ḳand-i lebünün vaşfına çün başlaruz biz
ṭūṭı gibi gūyâ ki şeker-pâşlaruz biz
ḥüsnün gülünün tâze bahârına çün êrdük
bülbul gibi medḥ oḳımağa başlaruz biz
3. taşvîr ederüz her şanemün ḥüsnini dilde
âyîneye naḳş edici naḳḳâşlaruz biz
leylî-yi cemâlün bizi dīvâne edelden
mecnün-ı ḡam-endüz-ile adaşlaruz biz
5. yâr oldı **revânî** bize derd ü ḡam-ile ‘ışḳ
şan kim bile ṭoḒmuş iki ḳardaşlaruz biz

3 Gözde, ayva tüylerinin ve beninin hayalinin resmini çizmişiz; biz, su üzerine resim çizen ressamlarız.

4 Kirpiklerin süpürgesi ile yollarını temizleriz, sultanım, biz senin şehrinde birçok hizmetçileriz.

5 Bize ayağını öpmek mutluluğu nasip olmadı, Câfer, biz devleti olmayan ne garip kimseleriz.

399. 37a. (37. p). **revânî efendi.**

Revânî: *Dīvân*: G. 163.

1 Biz, ne zaman dudağının şekerini anlatmağa başlasak, şeker saçan papağan gibi konuşuruz.

2 Güzelliğinin gülünün taze baharına kavuştuğumuz için biz, bülbul gibi övgüye başlarız.

3 Her put gibi güzelin güzelliğini gönülde resmederiz, biz, aynaya resim çizen ressamlarız.

4 Güzelyüzünün Leylâ’sı bizi deliye döndürdüğünden beri biz, gamlı Mecnun ile adaşlarız.

endüz: Dīvân; endüh: CN.

5 Revânî, bu dert ve aşkın gamı bize dost oldu, sanki biz, birlikte doğmuş iki kardeşiz.

400.

Mef'ülü mefā'îlü mefā'îlü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. bî-devlet ü bî-ğam nêce yoldaşlaruz biz
geh zāhid ü geh rind olur evbāşlaruz biz
ta'n eyleyeni meşreb-i 'āşıklara şofî
müftî-i cihān olsa daħı taşlaruz biz
3. devlet dēdügün terk-i mey ü dilber olursa
'ālemde bugün devleti yok başlaruz biz
resm eyler isem 'arızuñı dilde 'aceb mi
od üzre şu naqş edici naqqāşlaruz biz
5. ey lāmi'î çün devr-i gül ü vaqt-i çemendür
başdan yine mey şohbetine başlaruz biz

401.

Mef'ülü mefā'îlü mefā'îlü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. sākî berü şun cāmu ki 'ayyaşlaruz biz
bir cür'aya biñ cān vērür evbāşlaruz biz
şatduk dü cihān varlığını gerçi yoluñda
almaz degülüz bir pula qallāşlaruz biz
3. hāk eylemişüz ayağuña baş-ile cānı
şanma şanemā devleti yok başlaruz biz
cān alur ise bizden eger vaşlına cānān
kaçan qaluruz cāna ki yoldaşlaruz biz

400. 37a. (37. p). lāmi'î çelebi.

Lāmi'î Çelebi: *Dīvān*: G. 163.

- 1 Biz, devletsiz ve gamsız birçok yoldaşlarız, bazen zahit bazen de rint olan serserileriz.
bî-devlet ü bî-ğam: *Dīvān*; bî-devlet-i ğam bir: CN.
- 2 Sofu, âşıkların yaşantısına dil uzatanı biz, dünyanın müftüsü de olsa taşlarız.
- 3 Devlet dediğin şarabı ve sevgiliyi terketmek olursa, bugün biz âlemde, devleti olmayan kimseleriz.
- 4 Yanağını gönülde resmetsem şaşılmaz, biz, ateş üzerine su çizen ressamlarız.
- 5 Ey Lāmi'î, gül zamanı ve çimen vakti olduğundan, biz yine şarap sohbetine baştan başlarız.

401. 37a. (37. p). vişālî.

- 1 Saki, kadehi bu tarafa sun, zira biz bir damla şaraba bin can veren serserileriz, ayyaşlarız.
- 2 Her ne kadar iki dünyanın varlığını yolunda satsak da, bir pul karşılığında geri alacak kalleşleriz.
- 3 Baş ile canı ayağına toprak etmişiz, ey put gibi güzel, bizi devleti olmayan kimseler sanma!
- 4 Sevgili, kavuşmak karşılığında bizden can alırsa (veririz), ne zaman cana itibar etmişiz ki, biz yoldaşlarız.

5. söz dür cin açup nazm-ı güher eyle **vişâlî**
tâ kim göreler sözde ne dür-pâşlaruz biz

402.

Mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. cām-ı mey-i 'ışkuñla ki 'ayyaşlaruz biz
cem birle bu devr içre ayakdaşlaruz biz
yoluña senüñ cān vērürüz 'ışk-ıla cānā
bu yolda yürür bir nece yoldaşlaruz biz
3. naqş eylemişüz hāl ü hadüñ cān u gönülde
od u şuya naqş urucu naqqāşlaruz biz
terk eylemişüz 'ār-ıla nāmūsı yoluñda
bī-guşşa vü bī-gam nece evbāşlaruz biz
5. dür dişleri evşāfını **nazmî** o niğāruñ
nazm eyleyicek sözde güher-pāşlaruz biz

403.

Mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. bir gülmedük āvāre yürür başlaruz biz
görsek güleni ağlamağa başlaruz biz
her lahza ham-ı zülfüñe diller ederüz zeyn
kuş kondurıcı budağa naqqāşlaruz biz
3. cārüb-ı müjem süpürür ü şu seper eşküm
eşiğüñi pāk edici ferrāşlaruz biz
kanlu yaşumuz yār kızıl mankıra almaz
gerçi yolına la'l ü güher-pāşlaruz biz

5 Vişâlî, söz hokkasını açıp mücevher şiirlerini söyle de bizim sözde ne inci saçan (olduğumuzu) görsünler.

402. 37a. (37. p). **nazmî efendi.**

Edirneli Nazmî: *Dīvān*: G. 2526.

- 1 Aşkının şarabının kadehiyle ayyaş olan biz, bu zamanda Cem'le beraber kadehdaşlarız.
2 Sevgili, senin yolunda aşk ile can veririz, biz bu yolda yürüyen nice yoldaşlarız.
3 Benini ve yanağını can ve gönülde resmetmişiz, biz, ateş ve suya resim çizen ressamlarız.
4 Ar ve namusu yolunda terk eylemişiz, biz, gamsız ve kedersiz birçok serserileriz.
5 Nazmî, o sevgilinin inci dişlerinin vasıflarını şiire dökünce biz, sözde mücevher saçan (oluruz).

403. 37a. (37. p). **[kātibî].**

- 1 Biz, bir türlü gülemeyen perişan gezen kimseleriz, güleni görsek ağlamağa başlarız.
2 Saçının kıvrımına her an süslü sözler söyleriz, biz budağa kuş konduran ressamlarız.
3 Kirpiklerimin süpürgesi süpürür, gözyaşım da su serper; biz eşliğini temizleyen hizmetlileriz.
4 Yoluna mücevher ve lal taşı saçsak da, sevgili kanlı gözyaşımızı kızıl mangıra almaz.

5. éy **kâtibî** ol la^l-i lebûñ bezm-i ğamında
kanlar yudıcı bir néce ‘ayyâşlaruz biz

404.

Mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün

Hezec ---+/+---+/+---+/+---

1. mey-ĥâne-i ‘ışkuñda ki evbâşlaruz biz
eglenmege ol arada evbâşlaruz biz
bir cür‘ayı biñ cām-ı ceme vérmezüz éy dōst
ş’ol müflis-i mey-ĥvāre vü kıllâşlaruz biz
3. şîrîn ü ter olsun déyü nev-bāde-i maqşūd
şāĥ-ı ğama şādî varaķın aşlaruz biz
öñ vardı ise mekteb-i ‘ışka n’ola mecnün
şimdi hele anuñla sebaķdaşlaruz biz
5. saķķā gözümüz oldu **refîķî** müje cārüb
tāb-ile eşiginde ki ferrâşlaruz biz

405.

Mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün

Hezec ---+/+---+/+---+/+---

1. baĝrı yaralı yüregi pür-yaşlaruz biz
eyyüb-ı belā-keşle qarındaşlaruz biz
her kime ki yār olsavuz aĝyār olur āĥir
bir t̄ali‘i güm devleti yok başlaruz biz
3. naķşın éderiz her güzelüñ dilde muşavver
t̄öp āyîne naķş édici naķķāşlaruz biz
ol yüzi güneşden bizi men‘ eyleme şōfî
var sencileyin şanma ki ĥuffāşlaruz biz

5 Ey Kâtibî, o lal dudaklının gam meclisinde biz, kanlar yutan birçok ayyaşlarız.

404. 37b. (38. p). [refîķî-i amâsiyyevî].

1 Biz, aşkının meyhanesinde serserileriz, orada eğlenen çapkınlarız.

2 Ey dost, bir damla şarap tortusunu Cem’in binlerce kadehine deĝişmeyiz; biz, şu iflas eden sarhoş ve kalleşleriz.

3 Maksadın yeni şarabı taze ve tatlı olsun diye biz, gam dalına mutluluk yaprağını aşılarız.

4 Mecnun aşk okuluna daha önce gitmişse ne çıkar, şimdi onunla biz sınıf arkadaşıyız.

5 Refikî, gözümüz saka kirpiğimiz de süpürge oldu, eşiginde biz (bütün) gücümüzle hizmetlileriz.

405. 37b. (38. p). [ĥadîdî].

1 Biz, baĝrı yaralı, yüregi yaşla dolu (kimseleriz), bela çeken Eyüb (as) ile kardeşleriz.

2 Biz kiminle dost olsak o sonunda düşman olur, başında devleti ve talihi olmayan kimseleriz.

3 Her güzelin resmini gönlümüzde resmederiz; biz, top aynayı süsleyen ressamlarız.

4 Ey sofı, o güneş yüzlüden bizi mahrum etme, yürü git, bizim senin gibi yarasa olduğumuzu sanma.

5. dil 'ışk-ıla bir hūba esīr oldı **hadīdī**
zühdi giderüp ŧi're yine başlaruz biz

406.

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Hezec -- + / + --- + / + --- + / + ---

1. mey-hāne-i 'ışkuñda ki qallāşlaruz biz
bir ayağa biñ baş şalar evbaşlaruz biz
biz bir şecerüz berg-i nevāmuz ğam-ile derd
şāh-ı dile mihr-ile vefā aşlaruz biz
3. hākī yüzümüz olsa n'ola ol qademe cāy
dut kim eşigüñde [döşenen] taşlaruz biz
çün cān-durur ol husrev ü şirīn-lebe ferhād
şāvur-şifat [ol] 'ışk eri naqqāşlaruz biz
5. zülfüñle yüzüñde görelī şive-i leylī
sevdā-zede mecnūn-ile adaşlaruz biz
āh-ile rakībi éderüz dūr eşigüñden
seytān-ı felekden od-ile taşlaruz biz
7. vaşf-ı leb ü dendānını nazm ét ki **şabāyī**
deryā gibi mevvāc u güher-pāşlaruz biz

407.

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Hezec -- + / + --- + / + --- + / + ---

1. vaşf-ı leb-i şirīnünüñe kim başlaruz biz
ferhād-ile ol fende sebaqdaşlaruz biz

5 Hadīdī, gönül aşk ile bir güzele esir oldu, biz yine takvayı bırakıp şiire başlarız.

406. 37b. (38. p). [şabāyī].

Şabāyī: *Dīvān*: G. 48.

1 Biz, aşkının meyhanesinde kalleşler, bir kadeh için binlerce baş sallayan serserileriz.

2 Biz, nasibinin yaprağı gam ve dert olan bir ağacız, biz gönül dalına sevgiyle vefa aşlarız.

3 Topraktan yaratılan yüzümüz o ayağına zemin olsa ne olur, tut ki biz eşigine döşenen taşlarız.

4 O Hüsrev ve Şirin dudaklıya Ferhad candır; biz, Şavur misali aşk askeri ressamlarız.

5 Zülfünle gözünde Leylâ'nın tavrını gördüğümüzden beri biz, sevdaya tutulmuş Mecnun ile adaşlarız.

6 Rakibi āh ile eşiginden uzaklaştırırız, biz feleğin şeytanından ateş ile taşlarız.

7 Sabāyī, biz deniz gibi dalgalı ve mücevher saçan (olduğumuzdan) sevgilinin dudağının ve dişlerinin vasıflarını şiire dök.

407. 37b. (38. p). fakīrī.

1 Biz, tatlı dudağının vasıflarını anlatmağa başlarız, biz bu sanatta Ferhad ile sınıf arkadaşlarıyız.

- men' eyleme ey kaşları yâ tîrûñi dilden
kim kan yalaşup sîne de qardaşlaruz biz
3. şular seperüz eşk ü müjeyle gece gündüz
küyuña şehâ bir nece ferrâşlaruz biz
- cânlar vèrürüz cām-ı leb-i cür'a-i yâre
ş'ol rind ü hārābātī vü qallāşlaruz biz
5. çeşm-i siyehüñ vaşfın édüp dedi **faķîrî**
ol gözleri bādāma şeker-pāşlaruz biz

408.

Mef'ülü mefā'îlü mefā'îlü fe'ülün

Hezec -- + / + --- + / + --- + / + ---

1. zülfün gibi uş bir bölük evbāşlaruz biz
sevdā-zedeyüz hem cigeri başlaruz biz
- şeytān gibi gördükçe rakīb-i segi dā'im
lā-havl okıyup la'net-ile taşlaruz biz
3. ey leylî-[fiten] gel berü yaşınma iñende
mecnün-ile 'ışk içre çü adaşlaruz biz
- bülbül gibi feryāduñı fāş étme **cemālî**
bir gonca-dehen yār-ıla sırdaşlaruz biz

409.

Mef'ülü mefā'îlü mefā'îlü fe'ülün

Hezec -- + / + --- + / + --- + / + ---

1. dilden yoluña cān vèren evbāşlaruz biz
al elümüz ayakda qalan başlaruz biz

-
- 2 Ey yay kaşlı, bizim göğüste kan yalaşıp da kardeş olduğumuz okunu gönülden esirgeme!
- 3 Sultanım biz, gözyaşıyla mahallene sular serpip kirpiklerle gece gündüz (süpüren) birçok hizmetlileriz.
- 4 Biz, sevgilinin şarap tortusu dudaklarının kadehine canlar veren şu rint, derbeder ve kalleşleriz.
- 5 Fakîrî siyah gözlerinin vasıflarını söyleyip, "Biz o badem gözlüye şeker saçanlarız.", dedi.
- 408. 37b. (38. p). [cemālî].**
- 1 (Sevgili), biz ancak zülfün gibi bir bölük serseriler, sevda çeken ciğeri yaralılarız.
- 2 Biz, köpek rakibi gördükçe daima, *Lâ havle* okuyup lanet ile şeytan taşlar gibi taşlarız.
- 3 Ey fitneler (dolu) Leylâ, çok da gizlenme, bu tarafa gel; çünkü biz Mecnun ile aşk içinde adaşlarız.
(*Pervâne Bey* nazire mecmuasından tamamlanmıştır.)
- 4 Cemâlî, feryadını bülbül gibi açığa çıkarma, biz gonca ağızlı bir sevgiliyle sırdaşlarız.
- 409. 37b. (38. p). ferîdî.**
- 1 Biz, yoluna gönülden canımızı veren serserileriz, al elimizi, biz ayakta kalan/ölmeyen kimseleriz.

- şîrîn lebüñüñ şevķine ey husrev-i hûbân
ferhâd-ile ğam kûhına yoldaşlaruz biz
3. ger ka'be-i kûyuñda raķibe olavuz tuş
seyşân-ı racım gibi anı taşlaruz biz
- mûyın kalem-ile varaķ-ı zerde yüzüñi
tahrîr kılan sürh-ıla naķķaşlaruz biz
5. leylî saçı sevdâsına gün yüzlü nigâruñ
mecnûn-ile bu derdde adaşlaruz biz
- lü'lü' dişi vaşfın leb-i la'linde **ferîdî**
nazm içre dürer-güy u güher-pâşlaruz biz

410.

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. derd ü ğam-ı dilberle deli başlaruz biz
hecr odına yandukça gözi yaşlaruz biz
- sâķî-i ezel çün bize şundı mey-i 'ışķı
terk eylemişüz 'arı vü evbâşlaruz biz
3. derd ü ğam u miñnetle bile toĝduk anadan
ayru olıma bir nece ķardaşlaruz biz
- feryâd ü fiĝân eyleyü tâ şubħa dek ey döst
kûyuñ itile her gece yoldaşlaruz biz
5. şöfî berü gel eyleyelüm mey-kede mesken
çün etdi cihân 'arîf ü ķallâşlaruz biz

-
- 2 Ey güzellerin sultanı, tatlı dudağının arzusuyla biz, Ferhad ile gam dağında yoldaşlarız.
3 Eğer mahallenin Kâbe'sinde rakibe yenilirsek, kovulmuş şeytanı taşlar gibi biz onu taşlarız.
4 Kıl kalem ile altın yaprakta kırmızı mürekkeple yüzünü çizen, biz ressamlarız.
5 Gün yüzlü sevgilinin gece gibi siyah/Leylâ saçlarının sevdasının derdinde biz, Mecnun ile adaşlarız.
6 Ferîdî, sevgilinin kırmızı dudaklarında inci dişlerinin vasıflarını şiiire dökmede biz, inciler söyleyen ve mücevher saçanlarız.

410. 37b. (38. p). **merhûm ve maĝfûr sultân bâyezîd hân goft maħlaş-ı şerîfleri 'adlîdür birâderleri cem sultānuñ dergâh-ı cem dèrlerdi.**

- 1 Biz, sevgilinin dert ve gamıyla deli kimseleriz, ayrılık ateşine yandıkça gözü yaşaranlarız.
2 Ezel sakisi bize aşk şarabını sunduğu için biz, arı terketmişiz ve serseri (olmuşuz).
3 Biz, anneden dert, gam ve sıkıntıyla beraber doğmuşuz, ayrı olamayan birçok kardeşleriz.
4 Ey dost, her gece ta seher vaktine kadar biz, feryat ve figanla mahallenin köpekleriyle yoldaşlarız.
5 Sofu, madem ki cihan bizi ârif ve kalles etti, o zaman biz de meyhaneyi mesken edelim.

her laḫza seni yād edicek gözde müjeyle
taşvīr-i ḫayāl edici naḫḫāşlaruz biz

7. gülşende ruḫı gülleri medḫin okumaḫda
bülbüller ile ‘adlī sebaḫdaşlaruz biz

411.

Mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. yazmaḫa ḫalem birle söze başlaruz biz
güyā şecer-i zevḫe şafā aşlaruz biz
pend eyleme terk eyle dēyü bādeyi zāhid
zühd-ile alışmaz nece ‘ayyāşlaruz biz

3. bir cür‘asını la‘l-şıfat bāde-i nābuñ
cān cevherine alıcı ḫallāşlaruz biz
taşvīrini çün naḫş-ı niḫāruñ görüp ey dōst
dil levḫine naḫş edici naḫḫāşlaruz biz

5. ḫomiş başın ortaya belā yolına girmiş
mecnūn-ile ferhād-ile yoldaşlaruz biz
yārini ḫoyup ger vère dil ḫayrıya **sebzī**
demiş ki güzeller üşüben taşlaruz biz

412.

Fe‘ilātün (fā‘ilātün) fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün (fe‘ilān)

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. baḫmaz ol meh dün ü gün yaş aḫıdur bu gözümüz
ey felek n’eyleyelüm düşdi bizüm yıldızımız

6 Biz, her an seni andıkça gözde kirpikle hayal çizen ressamlarız.

7 Adlî, gül bahçesindeki yanağının gülleri için övgüler söylemekte biz, bülbüllerle sınıf arkadaşınız.

411. 37b. (38. p). [sebzî].

Sebzî: *Dīvān*: G. 279.

1 Biz, kalemle yazarak söze başlarız, sanki zevk ağacına huzur aşlarız.

2 Ey zahit, "Kadehi terk et!", diye bize nasihat etme, biz takva ile geçinemeyen ayyaşlarız.

3 Biz, lal taşına benzeyen saf kırmızı şarabının bir damlasını, can cevherine alan kalleşleriz.

4 Ey dost, biz, güzelliğinin nakşını görüp gönül levhasına resmeden ressamlarız.

5 Biz, başını ortaya koyup bela yoluna giren Mecnun ve Ferhad’la yoldaşlarız.

6 Eğer Sebzî, sevgilisini bırakıp gönlünü başkasına verirse güzeller, "Başına üşüşüp onu taşlarız.", demişler.

412. 38a. (38. p). [rahmî].

Bursalı Rahmî: *Dīvān*: G. 94.

1 Gözümüz gece gündüz yaş akıtsa da o ay gibi güzel bakmıyor; ey felek ne yapalım, bizim yıldızımız düştü.

- bu gün ağyār-ıla yārūm yine hem-kāse gibi
çınlayup kulağumuz def gibi kızdı yüzümüz
3. hey kıyāmet mey-i 'ıŝkuñı senüñ nüş edeli
haşre dek bulmayavuz gibi gelür kend'özümüz
- būse cerr étse bu gönüm leb-i cān-bağşından
bir adam cānı güzeldür iki étmez sözümüz
5. zülf ü ruhsārını ol māh-veşüñ görmeyeli
rahmiyā oldu ber-ā-ber gecemüz gündüzümüz

413.

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Hezec --+/+---+/+---+/+---

1. gül yüzüñi gördükçe söze başlaruz biz
bülbüller-ile şimdi sebağdaşlaruz biz
- hercāyī dile eylemişüz hüsñüñi taşvīr
ağar şuya nağş edici nağğāşlaruz biz
3. hürşīd-i cihān-tābı kızıl manğıra şaymaz
iksīr-i fenā tālībi kallaşlaruz biz
- korğutmasın öldürmek-ile tīr-i müjeñ kim
tīg-ıla dirilür nece yoldaşlaruz biz
5. ağzuñla belüñ vaşfın edüp dedi **necātī**
ol la'l-i dürer-pūşa güher-pāşlaruz biz

-
- 2 Sevgilim bugün muhtemelen yine yabancılarla içki arkadaşıdır; zira yüzümüz kızardı, kulağımız da def gibi çınlıyor.
- 3 Hey kıyamet, senin aşkının şarabını içtiğimizden beri, kıyamet gününe kadar kendi özümüzü bulamayacak gibiyiz.
- 4 Bu gönüm can bahşeden dudağından buse istese, cana yakın bir güzeldir, sözümüzü ikiletmez!
- 5 Ey Rahmî, o ay gibi güzelin saçını ve yanağını gömeyeli, gecemiz gündüzümüz bir oldu.
413. 38a. (38. p). nev^c-i dīger ez-ān merhūm necātī beg.
Necātī Beg: *Dīvān*: G. 232.
- 1 Biz, gül yüzünü gördükçe söze başlarız, bülbüller ile şimdi biz, sınıf arkadaşlarıyız.
- 2 Kararsız gönle güzelliğini resmetmişiz, biz, akarsuya resim çizen ressamlarız.
- 3 Dünyayı aydınlatan güneşi kızıl mangıra saymayan, yokluk iksirini isteyen kallesleriz.
- 4 Kirpiğinin oku öldürmekle korkutmasın, zira biz, kılıçla dirilen birçok yoldaşlarız.
- 5 Necātī ağzıyla belinin vasıflarını söyleyerek, "O inciler takınmış dudaklıya mücevher saçanlarız.", dedi.

414.

Mef'ülü mefā'ili mefā'ili fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. leylî saçuñuñ vaşına kim başlaruz biz
mecnün-ile mektebde sebağdaşlaruz biz
kapuñ süpürürken gözümüz âb-zen oldı
sağkâlaruz ol ka'bede ferrâşlaruz biz
3. gül mevsimi geldi gönül eğlenmez ola mı
şimden gerü mey-h'vârlığa başlaruz biz
çizgindi başumuz n'ola küyuñı tolansağ
ser-geşte yürürüz nece kallâşlaruz biz
5. kim ola **mu'idi** ile şabriye ber-â-ber
her fende müselleme iki çardaşlaruz biz

415.

Mef'ülü mefā'ili mefā'ili fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. destân-ı gama şanma bu dem başlaruz biz
mecnün-ile ferhâda sebağdaşlaruz biz
'aks-i lebüñi eylemişüz dîdede taşvîr
cân şeklini nağş edici nağğâşlaruz biz
3. bir cür'asını çeşme-i hayvâna değışmez
mey-hâne-i 'ışık içre şu 'ayyaşlaruz biz
meyl étmezüz iksîre eger cevher olursa
hâk-i kademüñ tälibi kallâşlaruz biz

414. 38a. (38. p). nazîre-i mu'idi.

Mu'idi: *Dîvân*: G. 168.

- 1 Gece gibi siyah/Leylâ saçının vasıflarını anlatmağa başladığımızdan beri biz, okulda Mecnun ile sınıf arkadaşı olduk.
- 2 Kapını süpürürken gözlerimiz su serpen oldu, biz o Kâbe'de sakalarız, hizmetlileriz.
- 3 Gül mevsimi geldi, gönül nasıl eğlenmesin, şimdiden sonra biz, içkinin müptelası oluruz.
- 4 Başımız döndü, mahallenin dolaşsak ne çıkar, biz kafası karışmış yürüyen birçok kalleşleriz.
- 5 Kim (şairlikte) Mu'idi ve Sabri ile beraber olabilir, biz, her ilimde ustalığı kabul edilmiş iki kardeşiz.

415. 38a. (38. p). nazîre-i müderrisinden fevri efendi.

- 1 Bizim gam destanına şu anda başladığımızı zannetme, biz Mecnun ve Ferhad'ın sınıf arkadaşlarıyız.
- 2 Dudağının görüntüsünü gönülde resmetmişiz, biz can resmini çizen ressamlarız.
- 3 Biz, (şarabın) bir damlasını âb-ı hayata değışmeyen, meyhane içindeki şu ayyaşlarız.
- 4 Biz, mücevher dahi olsa iksire ilgi duymayız, ayağının toprağını isteyen kalleşleriz.

5. circīs-şifat erlik-ile ʿışk yolında
ölür dirilür bir néce yoldaşlaruz biz
cām-ı mey-ile kan yalaşup meclis-i ğamda
bir ʿayş-i müdām ehli qarındaşlaruz biz
7. yād-ı leb ü dendānı ile giryede **fevrī**
geh laʿl-feşān gāhī güher-pāşlaruz biz

416.

Mefʿülü mefāʿilü mefāʿilü feʿülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. şanmañ ki ğam-ı ʿışka bugün başlaruz biz
ferhād-ile bu fende sebakdaşlaruz biz
laʿlüñ var iken gevher añan kimseyi ey dōst
ʿuşşāk arasından sürüben taşlaruz biz
3. bir kaṭre şarāba vērürüz naqd-i dü-kevni
mey-ḥāne-i ʿışk içre o qallāşlaruz biz
nerd-i ğam-ı ʿışk içre metāʿ-ı dil ü cānı
bir ad-ile şarf edici evbāşlaruz biz
5. mecnūn-ile vāmıq gibi ʿālemde **münîrî**
dīvānelerüz pes néce yoldaşlaruz biz

417.

Mefāʿilün mefāʿilün feʿülün

Hezec + --- / + --- / + ---

1. kucam dērdüm niġārı pīrehensüz
çürütdüm vārumı qaldum kefensüz

5 Cercis (as) gibi biz de aşk yolunda, yiğitlikle ölüp ölüp dirilen birçok yoldaşlarız.
6 Biz, gam meclisinde şarap kadehi ile kan yalaşan, bir içkinin safasına mensup kardeşleriz.
7 Fevrî biz, dudağını ve dişini anıp ağlamakta, bazen inci saçan bazen de mücevher dağıtanlarız.

416. 38a. (38. p). **münîrî.**

Münîrî: *Dīvān*: G. 135.

- 1 Bizim, aşkın gamına bugün başladığımızı zannetmeyin, bu ilimde biz, Ferhad ile sınıf arkadaşınız.
2 Ey dost, dudakların dururken başka mücevherden bahseden kişiyi biz, âşıkların arasından çıkartıp taşlarız.
3 Biz, bir damla şarap karşılığında iki cihan servetini veren, aşk meyhanesinin içindeki o kalleşleriz.
4 Biz, aşk gamının tavlasi içinde gönül ve can varlığını, bir nam ile harcayan serserileriz.
5 Öyleyse Münîrî biz, dünyada Mecnun ve Vamık gibi delileriz, birçok yoldaşlarız.

417. 38b. (39. p). **baḥr-i dīġer ez-ān şemʿî dede.**

Prizrenli Şemʿî: *Dīvān*: G. 77.

- 1 Sevgiliyi gömleksiz kucaklayayım derdim, bütün servetimi çürüttüm, kefensiz kaldım.

- benüm rûḥ-ı revānum sīneye gel
bilürsin çünki cān olmaz bedensüz
3. ölürsem kimse étmez baña tīmār
ne dirlik pādişāhum baña sensüz
şalınmaz bu cihān bāğında kimse
ne yār ağyārsuz ne gül dikensüz
5. eritdi cānını ḥasretle şem'î
şarardı zer gibi bir sīm-tensüz

418.

Mefā'îlün mefā'îlün fe'ûlün

Hezec +---/+---/+---

1. gel ey gonca ne dirlik baña sensüz
ki bülbül gülsüz olmaz gül dikensüz
göreyin iki yağa ıssı olma
beni sen ḳoduñ ey gül pīrehensüz
3. ḳara bahtum beni zülfüñden ayru
ḳara çullarda ḳor āḫir kefensüz
dil uzadur çemen sūsen çeker tīğ
varursam gülşene ey serv sensüz
5. geçer eyvā ile 'ömrüm **helākî**
olursam bir dem ol sīb-i zeḳansuz

2 Sevgilim benim, göğsüme gel, çünkü ruhun bedensiz olmayacağını bilirsin.

3 Ölürsem kimse benimle ilgilenmez, sultanım, sensiz bana huzur yok!

4 Bu dünya bahçesinde kimse, ne gül dikenini olmadan, ne de sevgili yabancılar olmadan, dolaşmaz.

5 Şem'î canını hasretle eritti, bir gümüş bedenli olmadan altın gibi sarardı.

418. 38b. (39. p). nazîre-i helākî şāḫib-i dīvāndur envā'-ı ma'ārif ile ārestedür.

Helākî: *Dīvān*: G. 61.

1 Ey gonca gel, bana sensiz huzur yok, zira bülbül gülsüz olmaz, gül de dikensiz.

2 Ey gül, beni sen gömleksiz bıraktın, göreyim senin de iki yakan bir araya gelmesin!

3 Kara bahtım sonunda beni senin saçlarından ayır, kirli, kara elbiselerde kefensiz bırakacak!

4 Ey selvi boylu sevgili, eğer gül bahçesine sensiz gidersem, çimen bana dil uzatır, zambak da kılıç çeker.

5 Helākî, bir an olsun o elma çeneli güzelden ayrı kalırsam, ömrüm eyvahlarla geçer.

419.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. gūşe-i ğamda hayāl-i yārdur eglencemüz
bülbul-i 'ışkuz dilā gülzārdur eglencemüz
'ömri çoğ olsun ğam-ı zülfün bizi terk eylemez
eksük olmaz kanda ise vardur eglencemüz
3. cān dimāğın bŷy-ı misk-ile mu'aṭṭar eyleyüp
her seher bir ṭurre-i ṭarrārdur eglencemüz
cennet-i firdevs için zāhid bugün ğam çekmezüz
iki 'ālemde hemīn dīdārdur eglencemüz
5. hāngāh-ı 'ışka abdāl olalı ey pīr-i 'ışk
dā'imā keyfiyyet-i esrārdur eglencemüz
aқıdup göz yaşını bülbul gibi nālānyuz
bir yüzi gül serv-i hōş-refṭārdur eglencemüz
7. künc-i fürkatde niyāzī gāh derd ü gāh elem
gāh vaşf-ı yār-ıla eş'ārdur eglencemüz

420.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. kūy-ı ḥasretde hayāl-i yārdur eglencemüz
ḥamdü lillāh yok degüldür vardur eglencemüz

419. 39a. (39. p). baḥr-i dīger niyāzī fermāyed merḥūm ḥudāvendigār bendelerinden sipāhiyān ṭāifesinden idi.

- 1 Gam köşesinde eglencemiz sevgilinin hayalidir, ey gönül, aşk bülbulüyüz, eglencemiz gül bahçesidir.
- 2 Ömrü çok olsun, saçlarının gamı bizi terketmez; o neredeyse orada eglencemiz vardır, eksik olmaz.
- 3 Her sabah eglencemiz, can dimağını misk kokusu ile doldurup insanın aklını başından alan kıvrık bir saçtır.
- 4 Sofu, bugün Firdevs cenneti için gam çekmeyiz, iki âlemde de eglencemiz sevgilinin yüzüdür/Cemâl-i İlâhîdir.
- 5 Ey aşkın piri, aşk tekkesine derviş olduğumuzdan beri eglencemiz daima sırların aslıdır.
- 6 Eglencemiz, gül yüzlü, selvi gibi güzel yürüyüştü bir sevgilidir; (onun için) gözyaşını döküp bülbul gibi inleyenleriz.
- 7 Niyâzî, ayrılık köşesinde eglencemiz, bazen dert, bazen keder, bazen de sevgilinin vasıflarını (anlatan) şiirlerdir.

420. 39a. (39. p). nazīre-i fevrī efendi.

- 1 Hasret mahallesinde eglencemiz, sevgilinin hayalidir, Allah'a hamdolsun, eglencemiz yok değildir, vardır.

- añlayaldan bādede cām-ı lebūñ keyfiyyetin
āsītān-ı kūçe-i ħammārdur eglencemüz
3. vādi-i ‘ışk içre şāfī-diller olduĝ şu gibi
ĝayrdan geçdüĝ ĝam-ı dīdārdur eglencemüz
- bir zamānda vaşlın ikrār eylemişdi bize yār
‘ömrümüz olduĝça ol ikrārdur eglencemüz
5. şā‘irüz **fevrī** biz efsūn u fesāne bilmezüz
vaşf-ı yār için dēnen eş‘ārdur eglencemüz

421.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. ēy gönül ‘ışk ehliyüz dildārdur eglencemüz
himmetūñde yok degüldür vardur eglencemüz
- ēy yüzi gül gülşen-i kūyuñda zār olsaĝ n’ola
būlbül-i şūrīdeyüz gülzārdur eglencemüz
3. ol kamer-ruĝ gösterelden naţ‘-ı ‘ālemden bize
şeş-der-i miĝnetde ēy dil zārdur eglencemüz
- zūhd ü ħalvetde şāña zāhid bizi mey-ħānede
ĝonca-veş çün kim gül-i gülzārdur eglencemüz
5. **siĝriyā** mektebde dilber bir kitāb-ı nāz oĝur
rāh-ı mektebde bizüm eş‘ārdur eglencemüz

-
- 2 Şarapta dudaĝının kadehinin aslını anladığımızdan beri eĝlencemiz, meyhanecinin sokaĝının eşiĝidir.
- 3 Aşk vadisinin içinde su gibi saf gönüller olduk, başkalarından geçtik, eĝlencemiz güzel yüzün gamıdır.
- 4 Sevgili bir zamanlar bize kavuşmaktan bahsetmişti, ömrümüz olduĝça eĝlencemiz o kavuşma sözüdür.
- 5 Fevrī, biz şairiz, büyü ve efsaneyi bilmeyiz; eĝlencemiz, sevgiliye kavuşmak üzerine yazılan şiirlerdir.
- 421. 39a. (39. p). [siĝri].**
- 1 Ey gönül, aşk ehliyiz, eĝlencemiz güzel yüzdür, lutfunda eĝlencemiz yok deĝildir, vardır.
- 2 Ey gül yüzlü, mahallenin gülşeninde ağlasak şaşılmaz, perişan būlbūlüz, eĝlencemiz gül bahçesidir.
- 3 Ey gönül, o ay yanaklı sevgili gökyüzünden bize gösterildiĝinden beri, sıkıntı dünyasında eĝlencemiz ağlamaktır.
- 4 Meyhanede eĝlencemiz gül bahçesinin gonca misali gülü olduĝundan, zahit bizi ibadet ve takvada zanneder
- 5 Ey Siĝri, sevgili okulda bir naz kitabı okur, okul yolunda bizim eĝlencemiz de şiirlerdir.

422.

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. sākī leb-i cān-baḥşuña şahbā bedel olmaz
meclisde bir anuñ gibi şīrīn-meşel olmaz
kūyuñda saçuñ fikri neden hāṭıra düşüp
meclisde ğam u ğuşşa vü ṭül-i emel olmaz
3. naḳş-ı ḥaṭ u ḥāl olmasa dilde n'ola éy dōst
erkān-ı maḥabbetde ḥaṭā vü ḥalel olmaz
bir ğūşe mi var ğamzeñ ucundan bu cihānda
k'anda dün ü gün fitne vü mekr ü ḥiyel olmaz
5. şāfī reh-i cānānda neçün cān çekişürsin
çün kim ḥarem-i ka'bede ceng ü cedel olmaz

423.

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. ş'ol cān ki ğam-ı 'ışkuñ-ile mübtezel olmaz
biñ yıla eger vaşluña hergiz maḥal olmaz
zūhd-ile érem mi dēr ola kūyuña zāhid
bilmez anı kim mūcib-i cennet 'amel olmaz
3. yel gibi bu yolda yelebildükçe ço yelsün
'ālemde meşeldür bu ki ebleh kehel olmaz

422. 39a. (39. p). baḥr-i dīġer sābıġda gelen ḳāsım paşa fermāyed maḥlaşı şāfīdür.

Şāfī: *Dīvān*: G. 88.

- 1 Saki, kırmızı şarap senin can bahşeden dudağına karşılık olmaz, mecliste onun gibi bir tatlı söz yoktur.
- 2 Mahallende, saçının düşüncesi akla gelip de meclisde neden gam, keder ve tükenmez hırs olmaz?
- 3 Ey dost, gönülde ayva tüyleri ve ben resmi olmazsa şaşılmaz, muhabbet adabında hata/Hitâ ve noksan olmaz.
- 4 Bu dünyada öldürücü bakışlarının ucundan (etkilenip de) orada fitne, hile ve sahtekarlığın olmadığı bir köşe mi var?
- 5 Sâfî, sevgilinin yolunda can çekişme, zira Kâbe'nin haremindedir savaş ve münakaşa olmaz.

423. 39b. (40. p). ṭālī'î çelebi sultān selīm ḥān zamānında yeñiçeri kātibi olmuştur ka'be yolında vefāt étmişdür.

- 1 Aşkının gamı ile yerin dibine girmeyen şu can, eğer bin yıl da geçse sana kavuşmağa asla layık olmaz.
- 2 Sofu, "Sevgilinin mahallesine ibadetle ile ulaşayım.", der, bilmez ki cennete kavuşmak amelle olmaz.
- 3 (Zahit) bırak bu yolda koşturdukça koştursun, halk arasında atasözüdür: "Ahmak tembel olmaz".

haç şanma 'izârında dilâ sâye-i zülfin
kim cennet-i firdevsdür anda şaçal olmaz

5. reşk étse n'ola **ṭālî'î** nazmuña nizâmî
şi'rûñ gibi mecmû'ada rengîn ğazel olmaz

424.

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. dëdüm leb-i la'lüñ gibi şîrîn 'asel olmaz
dëdi mey-i şâfiye cihânda bedel olmaz
dëdüm delüyem silsile-i zülfüñe bend ét
güldi dëdi dîvâne sözine 'amel olmaz
3. néce érişem sünbülüñe devr-i ruhuñda
kim buncılayın dünyede ṭül-i emel olmaz
ur kend'özünü ğanzelerüñ katline éy dil
ölüm bir olur dünyede iki ecel olmaz
5. çevgân-ı ser-i zülfi ile bir mehüñ âhir
baş oynar iseñ gel berü bundan maḥal olmaz
yüz gösteren oldur baña bu deyr-i fenâda
biñ şüret olursa saña beñzer güzel olmaz
7. mecmû'a-i 'âlemde 'atâ işbu redîfe
çok şi'r ola bunuñ gibi ğarrâ ğazel olmaz

-
- 4 Ey gönül, yanağındakini saçının gölgesini ayva tüyü zannetme, zira (yanağı) Firdevs cennetidir, onda sakal olmaz.
- 5 Tâli'î, Nizâmî [ö. 1209] senin şiirine haset etse şaşılmaz, zira mecmuada senin şiirin gibi güzel şiir yoktur.
424. 39b. (40. p). **naẓîre-i kuzât cinsinden 'atâ-i üskübî merḥûm şâhib-i dîvândur.**
Üsküblü 'Aṭâ: *Dîvân*: G. 57.
- 1 "Kırmızı dudağın gibi tatlı bir bal olmaz.", dedim; "Saf şaraba dünyada bedel yoktur.", dedi.
- 2 "Deliyim, (beni) saçının örgüsüne bağla!", dedim; güldü, "Delinin sözüyle iş yapılmaz.", dedi.
- 3 Yanağının devrinde, dünyada onun kadar uzun emel olmayan saçının kıvrımına nasıl ulaşayım?
- 4 Ey gönül, kendi varlığını sevgilinin öldürücü bakışlarının katline vur, dünyada ölüm birdir, iki ecel olmaz.
katline: *Dîvân*; qalbine: CN.
- 5 Sonunda ay gibi bir güzelin saçının ucunun çevganıyla baş oynarsan/hayatını tehlikeye atarsan uygun olmaz, bundan uzaklaş.
- 6 Bu fanilik kilisesinde bana yüzünü gösteren vardır ama, binlerce çehre olsa da sana benzeyen güzel olmaz.
- 7 Atâ, âlem mecmuasında bu redifle yazılan gazel çoktur ancak bunun gibi parlak bir gazel bulunmaz.

425.

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. 'alemde efendi saña beñzer güzel olmaz
bu kirpige bu kaşa bu göze bedel olmaz
biñ cān-ile ey vaşlı metā'ın taleb eden
biñden ki bir eksük deyesin mā-ḥaşal olmaz
3. koyup eşigin ka'beye varmağ ise kaşduñ
şōfī ne tırursın yōri ebleh kehel olmaz
bir sözi iki olmadı yanuñda raķībūñ
biñ söylesevüz bir sözümeze 'amel olmaz
5. geh itüñe teşbīh olunur gāh raķībe
ishāk gibi dünyede darb-ı meşel olmaz

426.

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. gün yüzüñe ḥüsn-ile cihānda bedel olmaz
rüşen bu ki ey meh saña beñzer güzel olmaz
dedüm baña bir buse 'aṭā eyle efendi
biñ şīve vü nāz-ile dēdi mā-ḥaşal olmaz
3. zülfüñ hevesi 'ömre sürerse n'ola 'ömrüm
miskīn dile anuñ gibi tül-i emel olmaz

425. 39b. (40. p). nazīre-i ishāk çelebi.

Üsküblü İshāk Çelebi: *Dīvān*: G. 101.

- 1 Efendim, dünyada sana benzeyen güzel olmaz, bu kirpiğe, bu kaşa, bu göze bedel yoktur.
- 2 Ey bin canıyla sevgiliye kavuşmayı isteyen (kimse), binden bir eksik söylersen netice alamazsın.
- 3 Sofu, kastın sevgilinin eşğini bırakıp da Kâbe'ye gitmekse, ne duruyorsun, hadi yürü, ahmak tembel olmaz.
- 4 Senin yanında rakibin bir sözü ikiletilmedi, biz bin kere söylesek de sözümüzle bir kez iş yapılmaz.
- 5 Bazen senin köpeğine, bazen de rakibe benzetilen İshak gibi dünyada (başka) atasözü yoktur.

426. 40a. (40. p). nazīre-i nazmī ishāk çelebiye nazīredür.

Edirneli Nazmī: *Dīvān*: G. 2510.

- 1 Gün yüzünün güzellikte dünyada karşılığı yoktur, ey ay gibi güzel, apaçık ortadadır ki sana benzeyen güzel yoktur.
- 2 "Efendim, bana bir öpücük verin.", dedim, binlerce naz ve işveyle kısaca "Olmaz!", dedi.
- 3 Saçının arzusu ömrüme dokunursa/ömrümün sonuna kadar sürerse ömrüm ne olur? Zavallı gönle onun gibi uzun emel olmaz.

her dem eder āvāze hevāñ-ile bu gönülüm
‘uşşāka nigārā bu kadar hōş ‘amel olmaz

5. **nazmî** nazar êtdükçe néce olmaya hayrān
kim şehd-i lebūñ gibi muşaffā ‘asel olmaz

427.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. kākül-i müşkīn-i cānānuñ perīşān-ḥāliyüz
ğuşşanuñ ser-geştesi derd ü gamuñ pā-māliyüz
ihtiyār êtdük gamı ferhād-ile mecnūn-ile
tekye-i ‘ışkuñ bir iki üç nefer abdāliyuz
3. kaddümüz yay etmek-ile menzil aldık ok gibi
tiğ-veş ‘uryānlaruz līkin cihān kattāliyuz
‘uqde-i çarḥuñ ser-ā-ser añladık eşkālını
her ne kim gā’ibdür anı bilmegūñ remmāliyüz
5. ḥvāce-i cāna metā‘-ı gūşşayı almağdayuz
biz **ḥayālī** bu fenā bāzārınuñ dellāliyuz

428.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. leylī-i zūlf-i nigāruñ biz perīşān-ḥāliyüz
fi’l-meşel mecnūn-ı āşüfte-dilūñ emşāliyüz
nokta-i ḥālūñ görüp bulduk dil-i güm-geşteyi
gayb bilmekle bu dehrūñ añılır remmāliyüz

4 Ey güzel, bu gönülüm senin arzunla her an feryat eder, âşıklar için bu kadar güzel şey olmaz.

5 Dudağının balı gibi duru ve saf bal yokken, Nazmî baktıkça nasıl hayran olmasın?

427. **40a. (40. p). baḥr-i dīger ez-ān ḥayālī beg.**

Ḥayālī Beg: *Dīvān*: G. 3, s. 195.

1 Sevgilinin misk kokan saçlarının dağınık haliyiz, kederin şaşkınlığı, dert ve gamın perişanyız.

2 Ferhad ve Mecnun ile gamı tercih ettik, aşk tekkesinin bir, iki, üç adet dervişiyiz.

3 Boyumuzu yay gibi eğerek ok gibi yol aldık, yalın kılıç çıplaklarız ama cihan katiliyiz.

4 Feleğin zorluklarının durumunu baştan başa anladık, her kim gözle görünmez, biz onun falcısıyız.

5 Can tüccarına keder malını almaktayız, Hayâlî, biz bu yokluk pazarının tellalıyız.

428. **40a. (40. p). nazîre-i ḥāverî efendi el’ān galāta kazısıdır.**

Ḥāverî: *Dīvançe*: G. 12.

1 Biz, sevgilinin saçlarının siyahının/Leylâ’sının karmakarışık haliyiz, sanki perişan gönüllü Mecnun’un akranıyız.

2 Beninin noktasını görüp kaybolmuş gönlü bulduk, bu cihanın gaybı bilmekle ünlü falcısıyız.

3. gerçi biz ‘uryānı göstermez gözine kimse hiç
līk şemşīr-i kazā gibi cihān kıttālıyuz
tutdı āfākı şadā-yı ‘ışkumuz mecnūn-ile
cān verüp derd alıruz bāzār-ı gam dellālıyuz
5. tekye-gāh-ı gamda biz tāc u kabāyı n’eylerüz
hāverī biz baş açuk bir rümeli abdālıyuz

429.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. zāhidā biz rind-i ‘arīf rümeli abdālıyuz
terk-i tecrīdüz fenā merdānınuñ emşālıyüz
vèrelī tīg-i kazāya cān-ile dilden boyun
key kıtı keskinlerüz hayli cihān kıttālıyuz
3. ger şorarsañ yār yolına kaçan hāk olmuşuz
dünye turaldan berü üftāde vü pā-mālıyüz
jende faqr oldı çün kim hil‘at-i fāhīr bize
reng-i rüy u hāl ü haṭ ü zīb ü ferden hālıyüz
5. biz hasan gibi fenā yolına kılduk çün sülük
zāhīr ü bāṭın bugün āl-i ‘abā abdālıyuz

430.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şanmañuz bizi maḥabbetden hemīşe hālıyüz
‘aşıkuz aña ki var yüzinde haṭ u hāli yüz

3 Biz çıplağı kimse gözüne göstermese de kaza kılıcı gibi dünya katiliyiz.

4 Mecnun ile aşkımızın feryadı ufukları tuttu, can verip dert alıruz, gam pazarının tellalıyuz.

5 Biz, gam tekkesinde taç ve kaftanı ne yapalım, Hāverī, biz başı açık bir Rumeli dervişiyiz.

429. 40a. (40. p). [hasan dede].

1 Ey sofı biz, bilgini rindi Rumeli dervişiyiz, masıvayı terk eden yokluk mertlerinin akranıyuz.

2 Kaza kılıcına can u gönülden boynumuzu verdiğimizden beri sakın, çok keskiniz, hayli dünya katiliyiz.

3 Eğer sevgilinin yoluna ne zaman toprak olduğumuzu sorarsan, dünya durduğundan beri düşkünüz ve ayaklar altındayız.

4 Fakirliğin yamalı hırkası bizim iftihar kaftanımız oldu; çünkü biz parlaklık, süs, ayva tüyleri, ben ve yüzün renginden uzağız.

5 Bugün biz Hasan gibi yokluk yoluna baş koyduğumuz için, içimizle dışımızla hırka ehlinin dervişiyiz.

430. 40a. (40. p). nazīre-i sürürī.

Sürürī: *Dīvān*: G. 186.

1 Bizi muhabbetten her zaman uzak zannetme, üzerinde ayva tüyü ve ben olan yüze aşığız.

- biz ğubāra erecek bād-ı fenā ser-tāc eder
gerçi bu keşretde halkuñ hāliyā pā-māliyüz
3. demeñüz ay-ile gündüz bu cihān içre ışık
biz dañı bu tekye-gāhuñ baş açuk abdāliyuz
gölgeden güne iletmez gerçi zehr-i ğam bizi
düşmeni öldürmede ammā cihān kıttāliyuz
5. kalbi verüp alıruz ol h^vāceden özge metā^c
ışbu bāzāruñ **sürürî** hileger dellāliyuz

431.

Müfte^cilün fā^cilün müfte^cilün fā^cilün
Münserih - + + - / - + - / - + + - / - + -

1. zāhid-i bī-nūr kim hūb-likā gözlemez
beñzer ol a^cmāya kim nūr u ziyā gözlemez
tuyduñsa da ma^cnī-i şürete aldanma kim
^carif-i billāh olan tāc u kabā gözlemez
3. ışka uyalı gönül saçına kılmaz heves
bezm-i belāya düşen zevk u şafā gözlemez
cür^ca-i feyz isteyen hizmete bel bağla[sun]
pīr-i muğān hizmeti şāh u gedā gözlemez
5. aşık isen **sūziyā** cevr ü vefā isteme
ışk-ıla eyyūb olan derde devā gözlemez

432.

Müfte^cilün fā^cilün müfte^cilün fā^cilün
Münserih - + + - / - + - / - + + - / - + -

1. āhla yaşuñ nigār şanma dilā gözlemez
kim ola her yerde kim āb u hevā gözlemez

-
- 2 Her ne kadar şimdi bu kalabalıkta halkın ayakları altına düşsek de, yokluk rüzgarı biz toprağa ulaşınca baş tacı yapar.
- 3 Ay ve güneş bu dünyanın ışıklarıdır demeyiniz, biz de bu tekkenin baş açık dervişiyiz.
- 4 Gam zehri bizi, gölgeden aydınlığa çıkarmaz, ama düşmanı öldürmede cihan katiliyiz.
- 5 Kalbi verip o tüccardan başka mal alıruz, Sürürî, işte bu pazarın hileci tellalımız.

431. 40b. (41. p). bahr-i dīger rüméliden sūzî fermāyed.

- 1 Nursuz sofu güzel yüze bakmaz, bu haliyle ışık ve aydınlığı görmeyen köre benzer.
- 2 Görünüşteki manayı duyduysan da inanma, Allāh'ı bilen taç ve kaftana bakmaz.
- 3 Gönül, aşka uyduğundan beri saçına heveslenmez, bela meclisine düşen zevk ve safaya bakmaz.
- 4 Feyiz tortusunu isteyen hizmete bel bağlasın, mürşidin hizmeti sultan ve köle ayırt etmez.
- 5 Ey Sūzî, âşıkısan sıkıntı ve vefa isteme, aşk ile Eyüb olan derde deva aramaz.

432. 40b. (41. p). nazīre-i nazmī çeledi.

- Edirneli Nazmî: *Dīvān*: G. 2681.
- 1 Ey gönül, sevgilinin senin ahınla gözyaşını beklemediğini sanma; her yerde hava ve suyu beklemeyen kim vardır ki?

- étmese şōfī n'ola hüsñ ü cemāle nazar
lā-cerem a'mā olan nūr u ziyā gözlemez
3. özge durur 'ālemi dünyede 'ışk ehlinüñ
derd ü belādan kaçup zevk ü şafā gözlemez
- düşeli 'ışkına āh dil o hümānuñ hemān
hep o hevāda uçar ğayrı hevā gözlemez
5. cübbe vü destāre ger étmese **naẓmī** heves
n'ola ger ehl-i fenā tāc u qabā gözlemez

433.

Mefā'ülün mefā'ülün mefā'ülün mefā'ülün

Hezec + ---/+---/+---/+---

1. beni egri çıkarmasun yanuñda hançer-i ser-tīz
yüzine urmasun alup bir avuç kanum ol hūn-rīz
çıkan bağrumdağı başlar olupdur ğarqa-i sürh-āb
hayāl-i yār şahıdur gönül tahtı durur tebrīz
3. şeh-i 'ışkam kulağumda yaraşur olsa gevherler
kulağum tıldurı sövse n'ola ol la'l-i gevher-rīz
yüzin görmek murāda ermek isterseñ koma zülfin
ğurūba varmadın hurşīd erişür menzile şeb-hīz
5. berü yanında dünyānuñ şebātı yok çü fānīdür
geçelüm öte yanına **figānī** rüzīgāruñ biz

-
- 2 Sofu güzellik ve güzel yüze bakmasa şaşılmaz, şüphesiz kör olan ışık ve aydınlığa bakmaz.
- 3 Dünyada aşk ehlinin âlemi farklıdır, dert ve beladan kaçıp da zevk ve safa istemez.
- 4 Ah, gönül o hüma kuşunun aşkına düştüğünden beri, hep o havada uçar, başka hava gözetmez.
- 5 Nazmî cüppe ve sarığa heveslenmezse şaşırma, yokluk ehli taç ve kaftana iltifat etmez.
433. 40b. (44. p). **baħr-i dīĝer tırabzonlı merhūm figāni fermāyed.**
Figānī: *Dīvān*: G. 33.
- 1 Keskin hançer beni yanında yalancı çıkarmasın, o zalim bir avuç kanımı alıp da yüzüne sürmesin.
- 2 Bağrımda çıkan yaralar kanla dolmuştur/Sürhab kuşu olmuştur; gönül tahtı Tebriz, sevgili de oranın sultanıdır.
- 3 O cevher saçan kırmızı dudaklar kulağım dolusu sövse şaşılmaz; aşk sultanıyım, kulağımda mücevherlerin olması yakışır.
- 4 (Sevgilinin) yüzünü görmek, muradına ermek dilersem saçını bırakma; gece kalkan güneş gurup vakti olmadan yerine ulaşır.
- 5 Figānī, dünyanın bu tarafının kararı yok, çünkü fanidir, biz zamanın ötesine geçelim.

434.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec + ---/+---/+---/+---

1. gamundan açmağa gönüm çemen seyrine kılsam h̄iz
görünür her çemen sensüz baña bir hañçer-i ser-t̄iz
egerçi kadrimüz a'lādur ey meh k̄af-ı 'ıŝkuñda
velīkin serçece görünmezüz çeşm-i raķibe biz
3. şu deñlü h̄ak olam çeşmümle kim şu çıka bañr ola
gözüm çün h̄ak-i pāyuñdan senüñ ey hadd-i āteş-r̄iz
hemān ŝ'ol cūy-ı sürh-āb üzre beñzer murğ-ı sürh-āba
yaşum sürh-ābınuñ her bir habābı aķsa h̄ün-āmiz
5. nezāketle miyānınuñ vücūdın ŝordum ağızından
haber ŝormaķ neden dedi 'atā mülk-i 'ademden siz

435.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec + ---/+---/+---/+---

1. gül-i ra'nā gibi açılmadın ol gonca-i nev-h̄iz
olupdur h̄arı kanlar dökmek için hañçer-i ser-t̄iz
yüzi cennet gözi bādām zevķini sürer 'aşık
oturmuşdur bucaķda ŝofī eyler t̄urmayup perh̄iz
3. bahār eyyāmıdır sākī düşürme ayağı elden
tarab-efzā olur mı bāde gibi zevķ ü ŝevķ-engiz

434. 41a. (44. p). nazīre-i 'atā çeledi merhūm mevlānā geştinüñ oğlıdur eyübde vefāt etmişdür.

Üsküblü 'Atā: *Dīvān*: G. 59.

- 1 Çimen seyretmeye kalksam gönüm gamından açılmaz, bana sensiz her çimen(lik) keskin bir hañçer görünür.
- 2 Ey ay gibi güzel, her ne kadar aşkının Kaf dağında kadrimiz yüce olsa da rakibin gözüne serçe kadar görünmeyiz.
- 3 Ey yanağı ateş saçan (güzel), gözüm senin ayağının toprağınan olduğu için, gözümle öylesine toprak olayım ki, su çıkıp deniz olsun.
- 4 Gözyaşımın kanlı suyunun her kabarcığının kanlı aktığı her an, şu kanlı ırmak üzerindeki Sürhab kuşuna benzer.
- 5 Ağızından belinin varlığını nezaketle sordum/emdim, "Atâ, size yokluk diyarından haber sormak nedendir?", dedi.

435. 41a. (44. p). nazīre-i sebzī.

- 1 O yeni kalkan gonca iki renkli gül gibi açılmadan, dikenli kanlar dökmek için keskin bir hañçer olmuştur.
- 2 Âşık cennet yüzün ve badem gözün zevkini sürerken, sofu bir köşeye oturmuş, durmadan perhiz yapar.
- 3 Saki bahar mevsimidir, kadehi elden düşürme, zevk ve neşe veren şarap gibi iç açıcı şey yoktur.

olur nāşī dēyü şīrīn yolında cānun almazdı
eger ferhād hālin añlayaydı h̄usrev-i pervīz

5. meger kim **sebziyā** her haddi gül-rengi éder taşvīr
olupdur kıl kalem müjgānlaruñ eşkümse reng-āmīz

436.

Müfte' ilün mefā' ilün müfte' ilün mefā' ilün

Recez - + + - / + - + - / - + + - / + - + -

1. gūş senüñ haberlerüñ almağa olsa çāremüz
kāş kulağumuz kadar eyleyelerdi pāremüz
çeşm-i sitāre gibi biz alçağa nāzır olmazuz
himmetümüz bülenddür kaddüñedür neẓāremüz
3. nevbet-i iştiḥārumuz bām-ı felekde çalınur
gūlgūle şaldı 'āleme velvele-i neḳāremüz
dilde hırāş-ı hār-ı ğam dīdede eşk dem-be-dem
'arz olunur cenābuña gizlümüz āşikāremüz
5. dāğ-ı siyāh-ı sīnemüz örtüle mevc-i eşk-ile
bir gün ola ki **bāḳiyā** görmeye kimse kararumuz

437.

Mef' ulü mefā' ilün mefā' il

Hezec - - + / + - + - / + - -

1. rāz-ı dehenüñ beyāna şığmaz
yoḫ yoḫ ne beyān gümāna şığmaz
ben ḫastesin añmaz ol şeker-leb
adum meger ol dehāna şığmaz

4 Hüsrev-i Perviz, eğer Ferhad'ın halini anlarsaydı, Şirin'in yolunda olduğundan dolayı canını almazdı.

5 Ey Sebzi, anlaşılın her yanağı gül renkli güzeli anlatmak için kirpiklerin kıl kalem, gözyaşlarım ise rengarenk olmuştur.

436. 41a. (44. p). **bāḳī efendi nev'ci dīger.**

Bāḳī: *Dīvān*: G. 202.

1 Senin haberlerini almağa kulak çaremiz olsa da, keşke kulağımız kadar parçalara bölseler.

2 Biz, yıldızın gözü gibi alçağa bakmayız; himmetimiz yücedir, bakışımız endaminadır.

3 Şöhret nevbetimiz gök kubbede çalınur, nakkaremizin gümbürtüsü âlemi velveleye verdi.

4 Gönülde gam dikeninin yarası, gözde her daim yaş; huzurunda gizlimiz âşikarımız arz olunur.

5 Göğsümüzün siyah dağı/yarası gözyaşı dalgası ile örtülsün; ey Bâkî, bir gün olsun kimse karamızı görmesin.

437. 41b. (45. p). **baḫr-i dīger merḫūm aḫmed paşa fermāyed.**

Aḫmed Paşa: *Dīvān*: G. 115.

1 Ağzının sırrı açıklanamaz, yok yok ne açıklaması, tahmin bile edilemez.

2 O şeker dudaklı (güzel), ben hastasını anmaz, meğer adım o ağza sığmıyor.

3. èy pāk-güher dūr-i vişālũñ
dür̄c-i heves-i cihāna şıǵmaz
bu murǵ-ı dil ol havāda uçar
kʼanda ğam-ı dām u dāne şıǵmaz
5. fūrķat demidür ço şıʼri **aħmed**
maħşer ğünine terāne şıǵmaz

438.

Mefʿülü mefāʼilün mefāʼil

Hezec ---+/+---/+-

1. cānā ğam-ı ʿışk cāne şıǵmaz
cān ʿıškuñla cihāne şıǵmaz
gel koynuma gir bahāneyi ço
vuşlat demine bahāne şıǵmaz
3. kaşuñdan éder müjeñ tecāvüz
bir tīre-durur kemāne şıǵmaz
ʿuşşāk ıdırşa barmaǵını
ķandan daħı ol dehāna şıǵmaz
5. yoluñda bu **ķādirī**ye ölmek
az nesnedür ad u sāna şıǵmaz

439.

Fāʼilātün fāʼilātün fāʼilātün fāʼilün

Remel - +--- / - +--- / - +--- / - +---

1. siħr-i ğamzeñden olur şeydā gönül bī-ħvāb göz
yād-ı laʼlũñle çeker şaħbā gönül ħũn-āb göz

3 Ey saf elmas, sana kavuşmanın incisi, dünyanın arzusunun mücevher kutusuna sığmaz.

4 Bu gönül kuşu, yem ve tuzak gamının olmadığı o havada uçar.

5 Ahmed, ayrılık zamanıdır, şiiri bırak; kıyamet gününe nağme yakışmaz.

438. 41b. (45. p). **naẓīre-i ķādirī.**

1 Ey can, aşkın gamı cana sığmaz; can, aşkınla dünyaya sığmaz.

2 Bahaneyi bırak, gel koynuma gir, kavuşma gününe bahane yakışmaz.

3 Kaşının ötesine geçen kirpiğin, yaya sığmayan bir oktur.

4 Âşıklar parmaklarını ısırrsa, o ağza kandan başka bir şey sığmaz.

5 Bu Kâdirî'ye yolunda ölmek az bir şeydir; anlatılıp meşhur olması yakışmaz.

439. 41b. (45. p). **baħr-i diġer ez-ān aħmed paşa bu şıʼre züʼl-ķāfiyeteyn dērler be-ġāyet ġüç-durur sultān meħemmed ħān-ı ġüzīn zamānında nevāyi ħāzretleri ġöndermişlerdür aħmed paşa daħı bu şıʼri naẓīre dēyüp ġöndermişler anlar daħı taħsīn ü belīġ étmişler söz çoķdur biz iħtisār étduk.**

Aħmed Paşa: *Dīvān: G. 124.*

1 Öldürücü bakışlarının büyüsünden gönül divane, göz uykusuz olur; lal dudağını anmakla da gönül şarap içer, göz de kanlı gözyaşı.

- göz düşürdi gönlümü deryā-yı 'ışkuñ қа'rina
bu ne hikmetdür k'olur ihyā gönül ğarq-āb göz
3. hışm-ile tıĝın bileyüp cevr-ile cān almaĝa
vermiş ol hūn-rīze haq hārā gönül qařřāb göz
- göz ü gönüm isteyü gitdi lebūnle belūñi
ol seferde oldu nā-peydā gönül nā-yāb göz
5. göz ü gönümden nece çıksun hayālūñ zevraķı
çünkü olmuşdur aña deryā gönül gird-āb göz
- göz ü gönüm zūlfūñ ibrahīmüne oldu maķām
tañ mı olsa ka'be-i 'ulyā gönül mīzāb göz
7. çeşm-i ahmed tīre oldu gözlemekden yoluñı
gelmez iseñ çıkdı elden yā gönül sīr-āb göz

440.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. oldu baħr-i 'ışka fülk-āsā gönül gird-āb göz
olmasun mı ğarqa-i deryā gönül ğarq-āb göz
- berķ-i hūsnūñ görmese gülmez açılmaz zerrece
bir seħāb-ı pūr-mařar gūyā gönül pūr-āb göz
3. mihr-i hūsnūñ var iken bir zerre ey māh istemez
pertev-i mihr-i cihān-ārā gönül meh-tāb göz

-
- 2 Göz, gönlümü aşkının denizinin derinliğine düşürdü, bu ne büyük sırdır ki göz suya batar, gönül de ihya olur.
- 3 Allah o kan dökücüye, kılıcını öfkeyle bileyip zulümle can alması için çok katı bir kalp ve hunhar bir göz vermiş.
- 4 Göz ve gönlüm, dudağınla belini isteyip durdu, o seferde gönül kayboldu, göz de yok oldu.
- 5 Gönlüm ona deniz, gözüm de girdap olmuşken hayalinin kayığı gözümden ve gönlümden nasıl çıksın?
- 6 Gözüm ve gönlüm, saçının İbrahim'ine makam oldu; gönlüm Kâbe-i Muazzama, gözüm de Altın Oluk olsa şaşılmaz.
- 7 Yolunu gözlemekten Ahmed'in gözlerine perde indi, eğer gelmezsen ya gönül ya da suya kanmış göz elden gidecek!
440. 42a. (45. p). nazīre-i zātī merħūm zātī bir şā'irdür ki bu pervāzda kimesnede bulunmaz.
Zātī: *Dīvān C. II: G. 538.*
- 1 Aşk denizine gönül sanki kayık, göz de girdap oldu; gönül denize garkolup göz de boğumasın mı?
- 2 Ey ay gibi güzel, güzelliğinin şimşeğini görmezse gönül sanki yağmur, göz de su dolar; zerre kadar gülmez, açılmaz.
zerrece: *Dīvān*; āh kim: CN
- 3 Ey ay gibi güzel, güzelliğinin güneşi varken gönül dünyayı süsleyen güneşin parlaklığını, göz de mehtabı zerre kadar istemez.

- mıŖ-ı hüsnum düşde gördün mi der ol yūsuf-cemāl
nece görsün bir kiŖi ru'yā gönül bī-ḥ^vāb göz
5. gitmesünler ol mehün mihr ü vefāsın isteyü
olmasun yok yere nā-peydā gönül nā-yāb göz
- ḥançeri destinde ḳan mest ü biñ olmuş ḳoyunu
key ṣaḳın ḡāyetde bī-pervā gönül ḳaŖṣāb göz
7. ol dūr-i yek-dānenün fülk-i ḡayālī 'ıŖḳına
oldı **zātī** bir ulu deryā gönül gird-āb göz

441.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. zül ü la'lüñden ṭolup sevdā gönül ḡün-āb göz
oldı ḡamdan rüz u Ŗeb Ŗeydā gönül bī-ḥ^vāb göz
- genc-i la'lüñ maṭlabın cān-ile eylerken ṭaleb
oldı bir yok yerde nā-peydā gönül nā-yāb göz
3. öldürürse ḡam degül çeŖmün beni ey seng-dil
çünkü ḡaḳ vērde saña ḡārā gönül ḳaŖṣāb göz
- sen sefer 'azmin ḳılıp ey mūnis-i dil nūr-ı çeŖm
ḳaldı āḡ u eŖk-ile tenhā gönül bī-tāb göz
5. naḳd-i ḳalb idi nihān eŖküm anı fāŖ etdi çeŖm
düşdi bu vech-ile pes rüsvā gönül ḳallāb göz

-
- 4 O Yusuf yüzlü güzel, "Güzelliğimin ülkesini rüyanda gördün mü?", der, bir kişinin gözlerinde uyku yokken gönlü nasıl rüya görsün?
- 5 O ay gibi güzelin vefa ve dostluğunu istemeye gitmesinler, gönül yok yere kaybolmasın, göz de yok olmasın.
- 6 Hançerini eline almış körkütük sarhoş, bin koyunu varmış gibi de keyifli; gönül umursamaz göz kasap olmuş, aman ha dikkat!
- 7 Zâtı, o benzersiz incinin hayal kayığı aşkına, gönül bir büyük deniz, göz de girdap oldu.
441. **42a. (45. p). nazîre-i lâmi'î efendi.**
Lâmi'î Çelebi: *Dîvân: G. 158.*
- 1 Saçın ve lal dudağından gönül sevda, göz de kanlı yaşla doldu; gece gündüz gönül gamdan çılgın, göz de uykusuz oldu.
- 2 Lal dudağının hazinesinin meramını candan talep ederken, gönül yok yere kayboldu, göz de yok oldu.
- 3 Ey taş kalpli güzel, gözlerin beni öldürürse gam değil, çünkü Allah sana katı bir kalp, hunhar bir göz verdi.
- 4 Ey göz nuru, sıcakkanlı yürek, sen yolculuğa çıktın, gönül ah ile yalnız kaldı, göz de yaş ile bitkin düştü.
- 5 Kalp/Gönül akçesi gizliydi gözüm gözyaşlarıyla onu ifşa etti; bu yüzden gönül böyle rezil, göz de kalpazan oldu.
naḳd-i ḳalb idi: Dîvân; nūr ḳılsaydı: CN.

lâmi'î 'ışkında tūfân-ı belâdur hâşılıñ
olsa her dem tañ degül deryâ gönül mîzâb göz

7. berr ü baħr-i 'ışkı gezdüm sūd-ı vaşluñ'çün senüñ
oldı bu sevdâyla yağma gönül ğarķ-âb göz

442.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. sünbülüñsüz oldı pür-sevdâ gönül pür-âb göz
ëy gönül olsa n'ola şeydâ gönül bî-ħ'âb göz
derd-i 'ışkuñ sebzesi ëy dōst hâşıl olmağa
oldı bir hōş gülsitân güyâ gönül dōlâb göz
3. 'aql u şabrum isteyü râh-ı fenâya gitdiler
oldılar yok yere nâ-peydâ gönül nâ-yâb göz
sâkiyâ bezm-i belâda câm-ı la'lüñ yâdına
nüş éder her dem mey-i hâmrâ gönül hün-âb göz
5. nece bulsun zevraķ-ı cân varķa-i ğamdan hâlâş
oldı **fazlî** bir ulu deryâ gönül gird-âb göz

443.

Mef'ülü fâ'ilâtü mef'ülü fâ'ilün
Muzâri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. gözden bıraķdı gerçi bizi ol nigârumuz
vardur keremlerine anuñ intizârumuz

-
- 6 Netice olarak Lâmi'î aşkında tufandır, gönlün her an deniz, gözün de oluk olmasına şaşılmaz.
- 7 Senin vashının sevdası için aşk denizini ve toprağını gezdim, bu sevda ile gönül yağmalandı, göz de yaşlara boğuldu.
442. **42b. (46. p). nazîre-i fazlî-i sitambulî merhûm zâtî perverlerindedir.**
- 1 Saçlarının kıvrımlarının yokluğundan gönül sevda, göz de su doldu; ey gönül, gönül gamdan çılgın, göz de uykusuz olsa şaşılmaz.
- 2 Ey dost, aşk derdinin yeşilliği ortaya çıkmasın, sanki gönül hoş bir gül bahçesi, göz de dolap oldu.
- 3 Aklımı ve sabrımı istemek için yokluk yoluna giden gönlüm, yok yere kayboldu, gözüm de yok oldu.
- 4 Ey saki, bela meclisinde dudağının kadehinin hatırına gönül, her an kırmızı şarap, göz de kanlı yaş içer.
- 5 Fazlî, gönül bir büyük deniz, göz de girdap olmuşken can kayığı gam çukurundan nasıl kurtulsun?
443. **42b. (46. p). baħr-i dîĝer şu'arânuñ ğudemâsından ğusrev ü şîrîn mü'ellifi mevlânâ şeyhî fermâyed.**
Şeyhî: *Dîvân*: G. 86.
- 1 Her ne kadar o sevgilimiz bizi gözünden uzaklaştırsa da, onun cömertliğinden beklentimiz vardır.

- cān sevgüñi gönülde iñen mu‘teber tutar
gerçi kapuñda yoğ ise hîç i‘tibārumuz
3. düşmen söziyle hāşa ki ben yāri terk edem
terk eylediyse gerçi bizi n’ola yārumuz
- āhum odına şu sepegör şimdi ‘ākıbet
bād-ı şabādan isteyesin çok ğubārumuz
5. kamu güzeller içre seni ihtiyār edüp
verdük elüñe elde iken ihtiyārumuz
- mihr ü vefā göziyle gerü yüz nazar kıla
mağşuda ergusre yine ol kirdgārumuz
7. şeyhî bayağı kavlı ü karar üzre turmuşuz
gerçi dükendi kalmadı şabr u kararumuz

444.

Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün
Muzāri‘ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. küy-ı nigāra uğramasa reh-güzārumuz
etmez huzūr o gün bu dil-i bî-karārumuz
- yār-ıla geldi hücremüze dün gece rakīb
erdük bahār-ı vuşlata gül verdi hārumuz
3. bir dağ yaqdı sīneme dedi bizüm dahı
olsun senüñle gül gibi bir yādigārumuz
- dil şehrini sipāh-ı ğam edeydi tōp harāb
mey-hāne künci olmasa muhkem hişārumuz

- 2 Kapıda hiç itibarımız yoksa da can, sevgini gönülde çok saygın tutar.
i‘tibārumuz: Dīvān; ihtiyārumuz: CN.
- 3 Olsun, sevgilimiz bizi terkettiye de ben, düşman sözüyle onu asla terketmem.
- 4 Ahımın ateşine şimdi su serpedur, sonra tan yelinden toprağımızı çok istersin.
sepegör şimdi ‘ākıbet: Dīvān; sepeyin şimdi yoğ ise: CN.; isteyesin çok: Dīvān; isteyeyin
çün: CN.
- 5 Bütün güzeller arasından seni seçip, irademiz elimizdeyken onu senin eline verdik.
- 6 Dostluk ve vefa gözüyle geriye yüzlerce kez baktıktan sonra, O Rabbimiz bizi
maksadımıza tekrar ulaştırır.
yine: Dīvān; gerü: CN.
- 7 Şeyhî, söz ve yazı üzerinde epeyce durmuşuz, gerçi sabrımız ve sakinliğimiz de
kalmamıştır.
444. **42b. (46. p). nazīre-i hayretî.**
Hayretî: *Dīvān*: G. 129.
- 1 Güzergahımız sevgilinin mahallesine uğramazsa, o gün bu muztarip gönlümüz huzura
kavuşmaz.
- 2 Dün gece sevgili, rakiple beraber odamıza geldi, kavuşma baharına erdik, gülümüz diken
verdi.
vuşlata: Dīvān; vaşlına: CN.
- 3 Göğsümde bir dağ yaktı, "Bizim de seninle gül gibi bir hatramız olsun.", dedi.
- 4 Meyhane köşesi korunaklı kalemiz olmasa, gam askeri gönül şehrini toptan harap etmişti.

5. éy **hayretî** olursak eger hâk-i pâ-y-i döst
hep kuhl édine ehl-i başîret ğubârumuz

445.

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
Muzâri' --+/-+--+ /+---+/-+--

1. nây-ile hem-nefes olalı âh ü zârumuz
bezm-i belâda nâle vü girye oldı kârumuz
şu gibi akdı gönümüz ol servi göricek
dîdâr-ı haqqa kalmadı şabr u qarârumuz
3. 'âr êtdüğine başmağa biz hâke bir qadem
maşşerde şâhid ola mı seng-i mezârumuz
tiğ-i ğam-ile kesdük ümîdi hayâtdan
gel éy ecel hemîn sañadur intizârumuz
5. ağ iken eşk-i çeşm-ile zerd oldı çehremüz
faşl-ı hazâna döndi **bahârî** bahârumuz

446.

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
Muzâri' --+/-+--+ /+---+/-+--

1. mihriyle yaqalı bizi gün yüzlü yârumuz
bezm-i şafâda raqş éder oldı ğubârumuz
sen seng-i dil firâqına cân vërdüğümüze
yârın iki güvâh ola seng-i mezârumuz
3. fenn-i cününü başa iletdük biz éy gönül
mecnün nedür ki ola bizüm ihtiyârumuz

5 Ey Hayretî, eğer sevgilinin ayağının toprağı olursak, gönül gözüyle görenler tozumuzu sürme yapsın.

445. 42b. (46. p). **naẓîre-i bahârî merhûm kâzî mükemmel dîvânı vardır.**

Bahârî: *Dîvân: G. 36.*

1 Ah ve inlemelerimiz ney ile sıkı fıkı arkadaş olduğundan beri, işimiz bela meclisinde inilti ve gözyaşı oldu.

2 Gönümüz o selvi (boylu güzeli) görünce su gibi aktı, Cemal-i İlahi'ye sabır ve sakinliğimiz kalmadı.

3 Biz toprağa bir ayak basmağa (bile) utandığına, mezar taşımız maşşerde şahit olur mu?

4 Hayattan ümidimizi gam kılıcıyla kestik, gel ey ecel, bekleyişimiz sanadır.

5 Yüzümüz beyazken gözyaşlarımızla sarardı, Bahârî, baharımız sonbahara döndü.

446. 42b. (46. p). **naẓîre-i bî-maḥlaş.**

1 Gün yüzlü sevgilimiz bizi güneşle yaktığından beri, safa meclisinde tozlarımız dans etmeye başladı.

2 Sen taş kalplinin ayrılığına can verdiğimizize mezar taşımız, yarın iki şahit olsun.

3 Ey gönül, delilik ilmini biz tamama erdirdik; Mecnun/çılğın(lık) nedir ki, bizim irademiz yoktur!

dil gibi k̄uyuña akar ey meh gözüm yaşı
dīdāra ‘āşık oldu meger cūybārumuz

5. bir dāğ yakdı s̄ineme ol ğonca-fem dedi
olsun senüñle gül gibi bir yādigārumuz
- k̄y-ı nigāra érmedi feryādumuz dirīğ
yeridür érse göklere bu āh ü zārumuz

447.

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' - - + / - - + + / + - - + / - + -

1. dilber sovuqluğ etdi kış oldu bahārumuz
gün görmedük şeb oldu dirīğā nehārumuz
- bir taş bağırlu dilbere düşdi ‘aceb midür
dil şışesine olsa müdām inkisārumuz
3. yıllar durur müsāfir-i fülk-i maḥabbetüz
şehr-i vişāle uğramadı reh-güzārumuz
- yerden yere urup bizi k̄uyından etdi dūr
érse feleklere yeridür āh ü zārumuz
5. ey ḥayretī döneydi olup belki bī-ḥuzūr
göz dikse yāra nerkis-i ḥāk-i mezārumuz

-
- 4 Ey ay gibi güzel, gözümün yaşı mahallene akar, meğerse akarsuyumuz güzel yüze âşık olmuş.
- 5 O gonca ağızlı (güzel) göğsümde bir dağ yakdı, "Seninle gül gibi bir hatıramız olsun.", dedi.
- 6 Yazık, feryadımız sevgilinin mahallesine ulaşmadı, ah ve iniltimiz göklere ulaşsa yeridir.
447. 43a. (41. p). ve lehū eyzan. [ḥayretī].
Ḥayretī: *Dīvān*: G. 128.
- 1 Sevgili soğuk davrandı, baharımız kış oldu; çok yazık, gündüzümüz gün görmedik gece oldu.
- 2 Taş bağırlı bir güzele düşen gönül şışesine daima intizarımız olsa şaşılmaz.
- 3 Yıllardır muhabbet kayığının misafiriyiz, güzergahımız (bir kez bile) vuslat şehrine uğramadı.
- 4 Bizi yerden yere vurup mahallesinden uzaklaştırdı, ah ve iniltimiz feleklere ulaşsa yeridir.
- 5 Ey Hayretī, mezar toprağımızın nergisi sevgiliye göz dikse, belki huzursuz hissedip dönerdi.

448.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. dâğ oldu lâle gibi dil-i bî-ķarârumuz
himmetle gör neler bitürür ħâksârumuz
şeh-bâziyuz bu mişe-i 'iştüñ ki her zamân
şâhîn bakışlu bir balabandur şikârumuz
3. deryâlaruz ki gözler erişmez ķaramuza
her ħâr u ħas tütarsa 'aceb mi kenârumuz
abdâllaruz ki her tãrafa yâ 'alî dëyü
diller uzatdı sinedeki zü'l-feķârumuz
5. bir vaķt ola ki 'ibret için ħalkâ **âhiyâ**
târîĥ ola ëllere seng-i mezârumuz

449.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. ferhâd kazdı sikke-i seng-i mezârumuz
mecnün 'aceb mi olsa bizüm türbedârumuz
ħâk olmasun yoluñda senüñ [nece] båd-ı şubĥ
biñ 'izzet-ile başda götürse ğubârumuz
3. müstağraķ oldu baĥr-i ğama fülk-i dil şehâ
gör tãli'i ki işlemedi rüzigârumuz
mecnün 'iştâ döymedi ferhâd vërdi cãn
derdâ cihânda ķalmadı bir ğam-ğüsârumuz

448. 43a. (41. p). nazîre-i âhî ķelebi merĥūmuñ ħüsn-i dil adlı bir kitâbı vardır.

Âhî: *Dîvân*: G. 39.

- 1 Kararsız gönlümüz lale gibi dağlandı/dağ oldu, toz toprağımızın himmetle neler yetiştirdiğini gör.
- 2 Avımızın, her zaman şahin bakışlı bir balaban olduğu bu aşķ ormanının doğanıyız.
- 3 Gözlerin kıyımıza erişemediği denizleriz, kenarımızın çerķöp ile dolmasına şaşılmaz.
- 4 Göğüsteki Zülfikar'ımızın her tarafa "Yâ Ali!", diye dil uzattığı dervişleriz.
- 5 Ey Âhî, zaman geķer, mezar taşımızın başkalarına ibret olması için vakit gelir.

449. 43a. (41. p). nazîre-i fakîri.

- 1 Ferhad mezar taşımızın nakşını kazdı, Mecnun bizim türbedarımız olsa şaşılmaz.
- 2 Senin yolunda tan yeli nasıl toprak olmasın, tozumuzu bin hürmetle başının üzerinde götürse (yeridir).
(*Pervâne Bey* nazire mecmuasından tamamlanmıştır.)
- 3 Sultanım, gönül kayığı gam denizine battı, talihe bak ki rüzgarımız tesir etmedi.
- 4 Mecnun aşķa tahammül edemedi, Ferhad can verdi; yazık, dünyada dert ortağımız kimse kalmadı!

5. mecnûna çıkdı silsilemüz 'ışk içinde kim
oldur fakîrî pîrümüz ü ihtiyārumuz

450.

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. her dem raķibe 'izzet eder ol nigārumuz
bir itçe yok katında bizüm i'tibārumuz
gül-ruhlarında hāl-i siyāhın görüp dedüm
bir dānedür güzeller içinde nigārumuz
3. bülbül gibi kim ağlar idi āh ü zār-ıla
gül gibi yüze gülmese ol gül-'izārumuz
dil şışesin şımazduñ urup seng-i cevr-ile
hoş gelmeseydi saña bizüm inkisārumuz
5. her dem revānî āh edelüm derde çāre yok
çün böyle gösterür bize bu rüzigārumuz

451.

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. ş'ol ağzı gonca yüzi gül olunca yārumuz
jāle-mişāl mihr-ile yok oldu varumuz
tîr etmeyince āhumuzu kıddümüz kemān
āh [olmadı] o gözleri āhü şikārumuz
3. olduğ şehîd-i 'ışk olup kanumuza gark
al lāleler bitürse 'aceb mi mezārumuz

5 Fakîrî, aşk içinde silsilemiz, pirimiz ve büyüğümüz olan Mecnun'a çıktı.

450. 43a. (41. p). revānî.

Revānî: *Dīvān*: G. 149.

- 1 O sevgilimiz rakibe her an hürmet eder(ken), yanında bizim köpek kadar itibarımız yok!
2 Gül yanaklarında siyah benini görüp, "Sevgilimiz, güzeller içinde bir tanedir!", dedim.
3 O gül yanaklımız gül gibi yüze gülmese, ah ve inilti ile bülbül gibi kim ağlardı?
4 Bizim kalbimizin kırılması sana hoş gelmeseydi, gönül şışesini eziyet taşına vurup kırmazdın.
5 Revānî, bu zamanımız derde çare olmadığını bize böyle gösterdiği için her an ah ile inleyelim.

451. 43a. (41. p). sâ'atî.

- 1 Şu gonca ağzılı, gül yüzlü (güzel) sevgilimiz olunca, varlığımız çiğ tanesi gibi güneşle yok oldu.
2 Ah, yay gibi bükülen boyumuz ahımızı ok etmeyince o gözleri ahuyu avlayamadık!
3 Kanımızda boğulup aşk yolunda şehit olduk, mezarımızda kırmızı laleler yetişse şaşılmaz.

- çün münkesir kulübı sever cānumuz bizüm
ey[le] bütün cihāna deger inkisārumuz
5. derd ehli olmayan nece ārām éde ‘aceb
mülk-i belā vü kişver-i ğamdur diyārumuz
- derd āteşyle [def‘a] tutuşsağ ‘aceb midür
meydān-ı ‘ışk içinde odur dest-yārumuz
7. ‘ışk ehli çün fenā ile bī-i‘tibār olur
bu mu‘teber degül mi ki yok i‘tibārumuz
- ‘ummān-ı ‘ışka fülk-i dili tā ki şalmışuz
her dem muhālif esmededür rūzigārumuz
9. şemşir-i ‘ışka gel vérelüm sâ‘atī boyun
baş oynamakla oldı bizüm iftihārumuz

452.

Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün
Muzāri‘ ---+/-+--+ / +---+ / -+-

1. derd ehli gitdi kalmadı bir ğam-güsārumuz
geçsün fiğān u zārī ile rūzigārumuz
- ferhād gibi ‘āşıka bir hem-celīs yok
tağlara düşmesün mi dil-i bī-ķarārumuz
3. hāk olduk ey şabā izi tozın getürmedün
bāri diyār-ı yāra yetişdür ğubārumuz
- biz ğayrı şeyh ü özge maķāmāt bilmezüz
bir ‘ışk eri vü pīr-i muğān ihtiyārumuz
5. ol sūzīyüz ki ğayrı hünerden dem urmazuz
‘uşşāk içinde söz iledür iftihārumuz

-
- 4 Bizim sevgilimiz mademki kırık kalpleri sever, öyleyse kırgınlığımız bütün dünyaya bedeldir.
- 5 Dert ehli olmayan acaba nasıl huzur bulur, bizim diyarımız bela memleketi ve gam ülkesidir.
- 6 Aşk meydanında yardımcımız oyken, dert ateşle defalarca tutuşsak şaşılmaz.
- 7 Aşk ehli yokluk ile itibarını kaybeder, bizim (zaten) itibarımız yok, bu daha makbul değil mi?
- 8 Aşk denizine gönül kayığını öyle bırakmışız ki, rüzgarımız her zaman ters esmektedir.
- 9 Sâ‘atī, gel aşk kılıcına boynumuzu verelim, bizim övünmemiz canımızı feda etmektedir. (Eksik kısımlar *Pervāne Bey* nazire mecmuasından tamamlanmıştır.)
452. 43b. (42. p). nazīre-i rumeliden sūzī şu‘arānuñ mümtāzındandır.
- 1 Dert ehli gitti, bir dert ortağımız kalmadı; ömrümüz feryat ve ağlamakla geçsin!
- 2 Âşığa Ferhad gibi bir sohbet arkadaşı yok, kararsız gönlümüz nasıl dağlara düşmesin?
- 3 Ey tan yeli, biz toprak olduk (ama sen sevgilinin) izinin tozunu getirmedi, bari bizim tozumuzu sevgilinin beldesine ulaştır.
- 4 Bir aşk dervişiyiz ve büyüğümüz de meyhanecidir, biz başka şeyh ve makam bilmeyiz.
- 5 (Biz) âşiklar içinde sözle övünen, başka hünerden de bahsetmeyen o Sūzî’yiz.

453.

Mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. abdâl olalı dâğ-ıladur iftiḥārumuz
mecnūn gibi ocağ eridür ihtiyārumuz
atduḡ murād menziline āh oḡların
taşlar dikildi oldı nişāne mezārumuz
3. bir bād-ı kudretüz esicek şarsılır zemīn
bir āteşüz ki göklere aḡar şerārumuz
mihriñ yolında eyleyeli çarḡ bizi ḡāk
ḡurşid-ile muḡābele eyler ḡubārumuz
5. baḡrüz ḡayālī mevcümüz oldı sütür-ı nazm
merdüm-rübā neheng-ile pürdür kenārumuz

454.

Mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. yārī ḡılursa biz öliceḡ rüzigārumuz
küy-ı nigāra ērgüre bir gün ḡubārumuz
gördükde yārī āh-ile cān vērmek isterin
naḡş-ı murād göstere dem ola zārumuz
3. ser-çeşme-i ḡayātde şınsun sebūyı cem
tā kim bu yolda ola dürüst inkisārumuz
ölsek ḡayālī derdümüzi 'āleme yine
söyler zebān-ı ḡāl-ile seng-i mezārumuz

453. 43b. (42. p). naḡīre-i ḡayālī beg.

ḡayālī Beg; *Dīvān*: G. 6, s. 197.

- 1 Derviş olduğumuzdan beri övüncümüz yara iledir, irademiz Mecnun gibi ocağı eritir.
- 2 Taşlar dikildi, mezarımız nişan (taşı) oldu, murat menziline ah oklarını attık.
- 3 Estiği zaman zeminin sarsıldığı kuvvetli bir rüzgar, kıvılcımları göklere ulaşan bir ateşiz.
- 4 Felek bizi senin sevginin yolunda toprak ettiğinden beri, zerremiz güneş ile karşı karşıyadır.
- 5 Hayâlî, şiirimizin satırlarının dalga olduğu deniziz, kenarımız insan kapan timsahlarla doludur.

454. 43b. (42. p). ve lehū. [ḡayālī beg].

ḡayālī Beg; *Dīvān*: G. 5, s. 196.

- 1 Rüzgarımız biz öldüğümüzde yardım ederse, bir gün tozumuzu sevgilinin beldesine ulaştırır.
- 2 Sevgiliyi gördüğümde ah ile ölmek isterim, zaman gelir inleyişimiz muradımızın nakşı olur.
dem ola: *Dīvān*; derdüm o: CN.
- 3 Cem, hayatın çeşme başında testiği kırsın ki bu bu yolda kırgınlığımız bir olsun.
- 4 Hayâlî, ölsek yine derdimizi dünyaya hal diliyle mezar taşımız söyler.

455.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. 'ışk âteşine yandı bugün küllî varumuz
evc-i felekde seyr eder oldı ğubârumuz
âh eylesem 'aceb mi firâkuñla her nefes
geçdi hevâ-yı vuşlat-ile rûzigârumuz
3. hançerlerinden öldüğüme hâk şehâdete
diller uzatdı süsen-i hâk-i mezârumuz
ber-bâd ederse dâne-i hâlün 'aceb degül
dil mezra'ında hırmen-i şabr u qarârumuz
5. mestüz **sinânî** bâde-i 'ışk-ıla biz müdâm
maħbûb sevme ile durur iftilhârumuz

456.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. geçdi hevâ-yı kâkül-ile rûzigârumuz
şarf oldı haṭṭ u 'ârıza leyl ü nehârumuz
müy-yı siyâh başladı yer yer ağarmağa
faşl-ı hâzânda açılır oldı bahârumuz
3. maḥşer günü döğünmege başdan ayağa dek
billâhi koñ gerek bize seng-i mezârumuz
hâk olıcağ ola mı ki bir pâk-dâmenün
pek dâmenine yapışa qala ğubârumuz

455. 43b. (42. p). nazîre-i sinânî kâtib.

- 1 Bütün varlığımız bugün aşk ateşi ile yandı, tozumuz gökyüzünün zirvesinde gezmeye başladı.
- 2 Bütün vaktimiz kavuşmanın arzusuyla geçti, yokluğunla her nefeste ah etsem şaşılmaz.
- 3 (Sevgilinin) hançerlerinden öldüğümün doğruluğuna, mezar toprağımın zambağı dil uzattı.
- 4 Gönül köyünde sabır ve sakinliğimin harmanı, beninin tanesini perişan ederse şaşılmaz.
- 5 Sinânî, aşk şarabıyla biz daima sarhoşuz, övüncümüz güzel sevmektedir.

456. 43b. (42. p). nazîre-i ishâk çelebi.

Üsküblü İshâk Çelebi: *Dîvân*: G. 96.

- 1 Vaktimiz kaküllerin arzusuyla geçti, gecemiz gündüzümüz ayva tüyleri ve yanağa harcandı.
- 2 Siyah saçlar yer yer beyazlamağa başladı, çiçeğimiz sonbahar vaktinde açılır oldu.
- 3 Kıyamet günü baştan ayağa dövmek için, vallahi bırakın, bize mezar taşımız gerek.
- 4 Toprak olduğumuzda tozumuz, acaba namuslu birinin sağlam eteğine yapışıp kalacak mı?

5. tohm-ı gamuñ yerine dök **ishāk** göz yaşın
dünyāda çünki yoğ dağı bir kesb ü kārumuz

457.

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. dilden apardı kıomadı şabr u qarārumuz
ıřkuñla böyle mi idi kıavl ü qarārumuz
dil şafhasında kıalmadı maıv oldu şekl-i ğayr
naıřuñ muıavver olalıdan ey nigārumuz
3. 'īsādan istemeñ bize ihyā için du'ā
çün tığ-i zecr ü hecr-ile öldürdi yārumuz
gird-āb-ı derde şaldı bizi fürkıatüñ dirığ
ey hıızr-ı cān nece olısar rüzıgārumuz
5. ol yār hasretinde **sürürı** ile bizüm
āh u fığān u nāle vü zār oldu kārumuz

458.

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. 'ışk ehliyüz yoğ olsa ne var cümle varumuz
bād-ı maıabbet-ile tağıldı ğubārumuz
dīdār-ı yāra açdı revān şu gibi ğönül
rāh-ı fenāda kıalmadı herğiz qarārumuz
3. yollarda kıalur atı izi gibi ğözlerüm
ğitse semend-i nāz-ile ol şeh-süvārumuz

5 İshak, gam tohumunun yerine gözyaşını dök, çünkü dünyada başka bir kazanç ve işimiz yok.

457. **43b. (42. p). nazıre-i sürürı çelebi.**

Sürürı: *Dıvān*: G. 182.

- 1 Kalbimizden sabır ve sakinliğimizi alıp götüren aşkınla kararımız, anlaşmamız böyle miydi?
- 2 Ey sevgilimiz, suretin resmedildiğinden beri gönül sayfasında başka manzara kalmadı, yok oldu.
- 3 İsa (as)'dan bizim diriltilmemiz için dua istemeyin, çünkü sevgilimiz bizi eziyet ve ayrılık kılıcıyla öldürdü.
- 4 Ey can Hızır'ı, ayrılığın bizi dert girdabına saldı, eyvah, rüzgarımız nasıl olacak?
- 5 O sevgilinin hasretinden Sürürı ile bizim işimiz, ah, feryat, inilti ve ağlayış oldu.

458. **43b. (42. p). nazıre-i yahyā beg.**

Şaşlıcalı Yahyā: *Dıvān*: G. 187.

- 1 Aşk ehliyiz, bütün varlığımız yok olsa da şaşılmaz, tozumuz muhabbet rüzgarı ile dağıldı.
- 2 Gönül, sevgilinin güzel yüzüne su gibi aktı, fanilik yolunda asla kararımız kalmadı.
- 3 O beyatımız naz atı ile gitse, gözlerim at izi gibi yollarda kalır.
ğitse: *Dıvān*; erse: CN.

âyine-i ruhında degül zülf-ile ‘arâk
‘aks oldı anda dūd-ı dil-i pür-şerārumuz

5. **yahyā** helāk ederse bizi tīr-i ğamzesi
derd ehline nişān ola seng-i mezārumuz

459.

Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün
Muzāri‘ -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. yele vērürse bād-ı ecel ger ğubārumuz
hācetgeh-i cihān ola seng-i mezārumuz
bāĝ-ı tenümde her bir elif bir nihāl-i serv
bu kanlu kanlu tāze dögün lālezārumuz
3. eksem vişāl tohmını bād-ı ümīd-ile
fürkat dırahtını bitürür kiştzārumuz
komaz ayaĝa düşmege tutar elüm müdām
yoĝdur bizüm sebū gibi bir dest-yārumuz
5. lem‘a vēreydi ğün gibi nazmum cevāhiri
olsa **figāni** zerre kadar i‘tibārumuz

460.

Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün
Muzāri‘ -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. bir rūhdur muşavver o zībā nigārumuz
dil-keş şanemdür aḥsen-i hulk-ıla yārumuz
deyr-i cemāle ḥüsn-ile şüret vēren odur
bir naqş-ı ḥüsni ḥüb şanemdür nigārumuz

4 Yanaĝının aynasında görünenler saç ve ter deĝil, ateş dolu gönlümüzün dumanı onda yansıyor.

5 Yahya, bizi sevgilinin öldürücü bakışının oku öldürürse, mezar taşımız dert ehline nişan taşı olsun.

459. **44a. (42. p). nazīre-i figānī şu‘arānuñ ‘ulemāsındandır.**

Figānī: *Dīvān*: G. 35.

1 Ecel rüzgarı eĝer tozumuzu yele verirse, mezar taşımız hacet kapısı olsun.

2 Vücudumun bahçesinde her bir elif/çizik bir selvi fidanı, bu kanlı kanlı, taze yaralar ise lale bahçemiz(dir).

3 Kavuşma tohumunu ümit rüzgarı ile eksem, tarlamız ayrılık ağacı yetiştirir.

4 Ayaĝa düşmeme izin vermeyip daima elimi tutan testi gibi, bizim (başka) bir yardımcımız yoktur.

5 Figānî, (keşke) zerre kadar itibarımız olsa da şiirimizin mücevherleri güneş gibi parlaklık verseydi!

460. **44a. (42. p). nazīre-i każı-zāde nazmī çeledi.**

Edirneli Nazmî: *Dīvān*: G. 2701.

1 O süslü sevgilimiz resmedilmiş bir cevherdir; yarımız, güzel huyuyla gönül çelen puttur/güzelliktir.

2 Güzellik alemine güzellikle biçim veren odur, sevgilimiz güzel bir nakış ve puttur.

3. ger cān dilerse bizden o cānān o yār-ı cān
yoğ dēmezüz yolına revān ola varumuz cānumuz
dildāra dil vērüp elem ü ğam çeker midük
elde olaydı āh eger ihtiyārumuz
5. cānānenüñ yolına revān ola nağd-i cān
pes ol durur bizüm aña **naẓmī** nişārumuz

461.

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. hercāyi oldı gün gibi ol şehriyārumuz
yerden göge çıkarsa n'ola āh ü zārumuz
hōş devlet idi komağ ayağūña başumuz
yoğdur o devlete bilürüz iktidārumuz
3. cān murğı uçmadın kafes-i tenden umaruz
mağşūda ergusēre bizi ol kirdgārumuz
gördükde yüzüñi senüñ ey māh-ı bī-naẓīr
zūlfūñ mişāli kalmadı bir gün kararumuz
5. vērmez emānı cānını 'āşıklarūñ alur
bağsa kıya kıya kaçan ol ğamzekārumuz
ğam görmesün dilā göreyin pīr-i mey-kede
oldur cihān içinde bizüm ğam-gūsārumuz
7. hāk olsavuz yolında eger **sebzi** ol mehüñ
sürme edine gözine hūrā ğubārumuz

3 O sevgili, o can dostu eğer bizden can dilerse yok demeyiz, canımız yoluna feda olsun!
4 Ah, eğer irademiz elimizde olsaydı sevgiliye gönül verip ıztrıp ve gam çekmezdik.
5 Can nakdi sevgilinin yoluna feda olsun, Nazmî, işte bizim ona vereceğimiz budur.

461. 44a. (42. p). **naẓīre-i sebzi-i sitambulî.**

Sebzî: *Dīvān*: G. 280.

- 1 O sultanımız güneş gibi kararsız oldu, ah ve inlememiz artık yerden göge çıksa şaşılmaz.
2 Başımızı ayağına koymak güzel devletti, fakat o devlete gücümüz olmadığını biliyoruz.
3 Can kuşu vücut kafesinden uçmadan, Rabbimizin bizi maksada erdirmesini umarız.
4 Ey eşsiz ay gibi güzel, bir gün senin yüzünü görünce saçların gibi kararımız kalmadı.
5 O öldürücü bakışlı sevgili kıya kıya baktığı zaman aman vermez, âşıkların canını alır.
6 Ey gönül, bu dünyada bizim dert ortağımız olan meyhanenin piri göreyim gam çekmesin.
7 Sebzî, eğer o ay gibi güzelin yolunda toprak olursak, o huri tozumuzu gözüne sürme edinsin.

462.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. zülf-i siyehle bu mıdı qavl ü qarârumuz
qomadı dilde zerrece şabr u qarârumuz
dil tıflı gönül eglemek için şabâha dek
zülfün hayâlidür geceler gam-güsârumuz
3. bir câm içürdi meclis-i la'l-i nigâr kim
tâ haşr olunca gitmeye başdan humârumuz
n'ola eger éerese cihân bâğına hazân
yâruñ cemâli gülşenidür nev-bahârumuz
5. firqatde yâs édüp şağın ey sa'dî ağlama
bir gün murâda érgüre ol kirdgârumuz

463.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. çün gamdan özge qalması bir gam-güsârumuz
geçse 'aceb mi nâle ile rûzigârumuz
bûlbûl gibi n'ola dil eger eyleye fiğân
çün kim çevürdi yüzini ol gül-'izârumuz
3. 'uşşâka çâre derler idi şabr yâ sefer
qalması şabr terk éderüz biz diyârumuz

462. 44a. (42. p). nazîre-i sa'dî.

- 1 Siyah saçınla anlaşmamız, kararımız, gönülde zerre kadar sabır ve sakinlik bırakmaması mıydı?
- 2 Sabaha kadar gönül çocuğunun gönlünü eylemek için dert ortağımız (olan) geceler, saçının hayalidir.
- 3 Sevgilinin kırmızı dudaklarının meclisi öyle bir kadeh içirdi ki, sersemliğimiz kıyamete kadar başımızdan gitmeyecektir.
- 4 Dünya bahçesine sonbahar gelirse ne çıkar, sevgilinin güzel yüzünün gül bahçesi ilkbaharımızdır.
- 5 Ey Sâdî, sakın ayrılıkta yas tutup da ağlama, O Rabbimiz, bir gün bizi muradımıza erdirecektir.

463. 44a. (42. p). [muhibbî].

Muhibbî: *Dîvân*: G. 1177.

- 1 Mademki gamdan başka dert ortağımız kalmadı, zamanımızın gözyaşıyla geçmesine şaşılmaz.
- 2 O gül yanakımız bizden yüz çevirdiği için gönül, bûlbûl gibi feryat etse şaşılmaz.
gül-'izârumuz: *Dîvân*; gam-güsârumuz: CN.
- 3 Âşıklara çare olarak "Ya sabır ya da sefer!", derlerdi; sabrımız kalmadı, biz de diyarımızı terk ederiz.
qalması şabr terk éderüz biz: *Dîvân*; şabr olmadı müyesser terk eyledük: CN.

şakın cemāl-i hüsnüñi ey āfitāb-ı hüsn
gökler yüzine erişe tā ki şerārumuz

5. eyler egerçi her kişi bir nesne ile fahr
bizüm **muhibbî** ıışk-ıladur iftiḥārumuz

464.

Mef'ülü fā'ilatü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. göstermez oldı gün yüzün ol gül-ıızārumuz
eksük degüldür anuñ için āh ü zārumuz
her dem vişāle va'de eder eylemez vefā
vardur egerçi yār-ıla ḳavl ü ḳarārumuz
3. ölsem yolında āteş-i āhum 'alem 'alem
gökler yüzine erişe her dem şerārumuz
meydān-ı miḥnet içre atup āhum okların
taşlar dikildi oldı şanasın mezārumuz
5. ıışk āteşiyle yandı kül oldı bu cān u dil
āḫir şavurdu ḡam yeli geldi ḡubārumuz
ıışk şarābıdur beni mest ü ḫarāb eden
tā ḫaşr olunca gitmeye dilden ḫumārumuz
7. ilte **muhibbî** kūy-ı nigāra ḡubārumuz
yārī ḳılırsa bir gün eger rūzigārumuz

4 Ey güzellik güneşi, yüzünü ve güzelliğini ta gökyüzüne erişen kıvılcımımızdan sakın!

5 Nasıl ki herkes bir şey ile övünür, Muhibbî, bizim övünmemiz de aşk iledir.

464. 44a. (42. p). **muhibbî**.

Muhibbî: *Dīvān*: G. 1173.

- 1 O gül yanakımız gün yüzünü göstermez oldu, onun için ağlayıp inlememiz eksik olmaz.
2 Her ne kadar sevgili ile anlaşmamız, kararımız olsa da, her zaman kavuşmayı vadedip sözünü tutmaz.
3 Senin yolunda ölsem ahımın ateşi her an sancak sancak gökyüzüne ulaşır.
4 Eziyet meydanı içinde ahımın oklarını atıp dikilen taşları, mezarımız oldu zannedersin.
5 Bu can ve gönül aşk ateşiyle yandı kül oldu, sonunda gam rüzgarı geldi, tozumuzu savurdu.
6 Beni sarhoş ve perişan eden aşk şarabıdır, ta kıyamete kadar gönülden sersemliğimiz gitmeyecektir.
7 Muhibbî, eğer bir gün rüzgarımız uygun olursa, tozumuzu sevgilinin mahallesine ulaştırın.

465.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. çün terk eyledi bizi ol gül-^çizârumuz
bülbül-veş artar ise ne tañ âh ü zârumuz
yollarda kaldı gözümüz âh intizâr-ıla
gel hâdden aşdı hecrüñ-ile intizârumuz
3. şakla cemâl-i hüsnüñi ey âfitâb-ı hüsn
gökler yüzine erişe bir gün şerârumuz
ilte meger ki küyuña ol dem ğubârumuz
bir gün eger muvâfık ese rûzigârumuz
5. şabr êtmegine çünki **muhibbî** mecâl yok
gitdi dükendi kalmadı dilde qarârumuz

466.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. ş'ol yerlere [ki] seyre çıkar ol nigârumuz
ey bād-ı şubh lutf êdüp ilet ğubârumuz
bize bu yüzden êtdi tecellî cemâl-i yâr
dil vèrmemege hūblara yok ihtiyârumuz
3. 'âşıklarından ol şanem aġyârı yeg görür
katında yok bir it kadarı i'tibârumuz
zulf ü ruhuñ hevâsı ile tâ seher şehâ
uyutmaz oldı kimseyi feryâd ü zârumuz

465. 44a. (42. p). muhibbî.

Muhibbî: *Dîvân*: G. 1161.

- 1 Mademki o gül yanakımız bizi terk etti, bülbül gibi ah ve inlememiz artarsa şaşılmaz.
- 2 Ah, gözlerimiz beklemekle yollarda kaldı, ayrılığınla bekleyişimiz canımıza yetti, gel artık!
- 3 Ey güzellik güneşi, yüzünü ve güzelliğini bir gün gökyüzüne erişecek olan kıvılcımımızdan sakla!
- 4 Bir gün rüzgarımız uygun eserse, ancak o gün tozumuzu mahallene ulaştırır.
- 5 Muhibbî'de sabretmeye mecal yok, gönülde kararımız kalmadı, tükendi gitti.

466. 44a. (42. p). [gedâyî].

- 1 Ey tan yeli, lutfet de sevgilimizin gezintiye çıktığı şu yerlere tozumuzu ulaştır.
- 2 Güzellere gönül vermemek elimizde değil, sevgilinin güzel yüzü bize bu yüzden görünüyor.
- 3 O put gibi güzel yabancıları âşıklarından üstün görür, yanında bir köpek kadar itibarımız yok!
- 4 Sultanım, saçlarının ve yanağının arzusu ile feryat ve ağlayışımız, sabahlara kadar kimseyi uyutmaz oldu.

5. göstermedi vişâlini dەرler **gedâyî**ye
hadden aşurdu hasret-ile intizârumuz

467.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. bülbül-i gülzâr-ı miñnetdür dil-i ğamnâkümüz
aña gÿyâ kim kafesdür sîne-i şad-çâkümüz
fürkat öldürse beni âhum yeliyle haşre dek
gird-bâd olup ser-i kÿyuñ ʈolanur hâkümüz
3. varmışuz bir mâh-rû şevkiyle ğayrı 'âleme
dÿd-ı âh-ı pÿr-şererdür encüm ü eflâkümüz
bir boyı servüñ düşÿp ayağına yüzler sürer
bir aqar şudur bizüm gÿyâ ki qalb-i pâkümüz
5. bulmayayduq ehl-i nazm içre **hayâlî** imtiyâz
dÿr-bîn olmazdı böyle dîde-i idrâkümüz

468.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. sînemÿzden dەر bunu eşbâha rÿh-ı pâkümüz
kim bizÿz hayy-i ebed yoqdur ecelden bâkümüz
iki 'âlem şaydumuz oldu temâşâ bundadır
aña bağlanmağa istignâ eder fitrâkümüz

5 Gedâyî'ye kavuşmak yüzü göstermedi derler, hasret ile bekleyişimiz haddini aştı.

467. 44b. (43. p). **baħr-i dîğer ez-ân merhÿm hayâlî beg.**

Hayâlî Beg; *Dîvân*: G. 2, s. 195.

1 Gamlı gönlümüz eziyet gül bahçesinin bülbülüdür, parça parça göğsümüz de sanki ona kafestir.

2 Ayrılık beni öldürse ahımın yeliyle kasırğa çıkar, toprağımız kıyamete kadar mahallenin başında dolandır.

3 Bir ay yüzlü (güzelin) arzusuyla öbür âleme gitmişiz, feleklerimizin yıldızları kıvılcım dolu ahımızın dumanıdır.

4 Bizim temiz kalbimiz, sanki selvi boylu bir güzelin ayağına kapanıp yüzünü süren akar sudur.

5 Hayâlî, şairler arasında üstünlüğümüz olmasaydı, anlayışımızın gözü böyle dÿrbÿn gibi olmazdı.

468. 44b. (43. p). **ve lehÿ. [hayâlî].**

Hayâlî Beg; *Dîvân*: G. 24, s. 206.

1 Temiz ruhumuz, karaltılara yürekten bunu söyler: "Biz sonsuza kadar dirileriz, ecelden korkumuz yoktur!".

bizÿz: *Dîvân*; yazar: CN.

2 İki dünya da avımız oldu, eğerimizin kayışı ona bağlanmağa tenezzÿl etmez, şaşılacak şey budur.

3. kişver-i 'irfāna şāhuz bī-serīr ü bī-külāh
zāhidüz ammā ki yoǧdur tācumuz misvākümüz
nūr-ı haǧķı 'ayn-ı haǧķ-ıla temāşā eyledük
baķımız ol nūra gördük dīde-i idrākümüz
5. biz hayālī baħr-i taħķīķuz ne bilsün 'umķumuz
dilimizde cüst ü cū eden ħas ü ħāşākümüz

469.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. gülmedi 'ālemde bir gün bu dil-i ğamnākümüz
bilmezüz ne gösterür daħı 'aceb eflākümüz
acımazdum öldüğüme ey şanem hecrüñle ger
iletür ise şabā kūyuña āħir ħākümüz
3. dilde peykānuñ ħalur geldükçe ğamzeñ oħları
anuñ için oldı āhen bu dil-i bī-bākümüz
bir boyı servüñ firāķından görenler yaşumı
bir aķar şudur dēdi bu dīde-i nemnākümüz
5. noħtadur aĝzı dēdük kıldur bēli fehm eyledük
dūr-bīn olsa muħibbī tañ mıdur idrākümüz

-
- 3 İrfan ülkesine tahtsız ve taçsız sultanız, zahidiz ama misvakımız ve külahımız yoktur.
- 4 Allah'ın nurunu hakikat gözüyle seyrettik, anlayış gözüyle o nura bakılamayacağınızı gördük.
- 5 Hayālī, biz hakikat deniziyiz; (bizi) dilimizde arayan çer çöp derinliğimizi nereden bilsin!
469. 44b. (43. p). [muħibbī].
Muħibbī: *Dīvān*: G. 1165.
- 1 Bu gamlı gönlümüz dünyada bir gün gülmedi, acaba feleklerimiz daha ne gösterir bilmeyiz.
- 2 Ey put gibi güzel, eğer bu tan yeli sonunda toprağımızı mahallene ulaştırırsa, ayrılığın ile öldüğüme acımam.
- 3 Öldürücü bakışlarının okları geldikçe gönlümde temrenlerin kalır, onun için bu korkusuz gönlümüz demir oldu.
- 4 Bir selvi boylunun ayrılığından gözyaşımızı görenler, bu gamlı gözümüz için "Bir akarsudur!", dediler.
- 5 Aĝzı noktadır dedik, belinin kıl olduğunu anladık, Muħibbī, anlayışımız dūrbūn (gibi ileriye görse) olsa şaşılmaz.

470.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. seyr eder bir hōş fezāda murğ-ı rūh-i pākümüz
aña şanmañ kim kafesdür sīne-i şad-çākümüz
mehbiṭ-i ednāsıdur evc-i fezā-yı lā-mekān
her ne dem kim bāl aça murğ-ı dil-i çālākümüz
3. biz faķırüz şüretā ma'nāda 'ālī h^vāceyüz
on sekiz biñ 'āleme şıǵmaz bizüm emlākümüz
ehl-i diller 'ālem-i kübrā demişlerdür bize
'arş-ı a'lādan mu'allādur bizüm eflākümüz
5. dōstlar bir gün *ene'l-hak* sırrını izhār eder
'ālem-i vaḥdetde manşūr-ı dil-i bī-bākümüz
eylemez te'sīr zehr-i ef'ī-i āşüb aña
kim ki isti'māl ederse **zātīyā** tiryākümüz

471.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'ākıbet uçar kafesden murğ-ı rūh-ı pākümüz
bī-ḥuzūr olmaz aña aşlā dil-i bī-bākümüz
bir nece 'āşıklaruz ferhād-ile mecnūn-ile
derd ü miḥnetle ezel taḥmīr olupdur ḥākümüz
3. yemeyem bir gün anı ben ölürem yazu vü kış
ğam dēyen zālīm degül midür bizüm tiryākümüz

470. 44b. (43. p). **naẓīre-i zātī.**

Zātī: Dīvān C. II: G. 498.

- 1 Temiz ruhumuz güzel bir gökyüzünde gezinir, parça parça göğsümüzün ona kafes olduğunu sanmayın.
- 2 Çevik gönlümüzün kuşu ne zaman kanat açsa, mekansız gökyüzünün zirvesi, onun konduğu en alçak yer olur.
- 3 Biz görünüşte fakiriz ama gerçekte büyük zenginiz, bizim mülklerimiz on sekiz bin aleme sığmaz.
- 4 Gönül ehli olanlar bize "Büyük âlem!", demişlerdir; bizim feleklerimiz arş-ı aladan yüksektir.
- 5 Dostlar, korkusuz gönlümüzün Mansur'u, bir gün teklik âleminde "*ene'l-hak*" sırrını açıklayacaktır.
- 6 Zâtî, kim bizim panzehrimizi kullanırsa, ona kargaşa yılanının zehri tesir etmez.

471. 44b. (43. p). **naẓīre-i bināyī.**

- 1 Temiz ruhumuzun kuşu sonunda kafesten uçar, korkusuz gönlümüz ona asla huzursuz olmaz.
- 2 Toprağımızın ezelde dert ve eziyetle yoğrulduğu, Ferhad ve Mecnun ile bir çok âşıklarız.
- 3 Yaz ve kış onu bir gün yemezsem ben ölürüm, bizim panzehrimize gam diyen zalim değil midir?

n'ola eylerse tecellî on sekiz biñ 'âleme
gün gibi vèrür cilâ âyîne-i idrâkümüz

5. 'âlemi bâtın gözi ile temâşâ étmege
göz göz olmuşdur **binâyî** sine-i şad-çâkümüz

472.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. hañçerüñle karşı varur bu dil-i bî-bâkümüz
bir yürek göstereñ âhir sine-i şad-çâkümüz
âteş-i dil eyledi kül 'âlemi ser-tâ-be-ser
nüñ tûfânın kopardı dîde-i nemnâkümüz
3. başumuzdan gitmeye işkuñ hevâsı döstüm
çarh-ı gırbâlî elerse zerre zerre hâkümüz
nür-ı hağdur 'arızuñ biz aña mehdür demezüz
lillâhi'l-minnet ki vardur ol kadar idrâkümüz
5. güller açıldı **başîrî** gülşen içre âh kim
hiç bir gülle açılmaz bu dil-i gamnâkümüz

473.

Fe'ilâtün (fâ'ilâtün) fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün (fe'ilân)
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. ders-i işık oldu gönül çünkü bizüm meşgalemüz
müftî-i şehri bizüm hâl edemez mes'elemüz

4 Anlayışımızın gün gibi parlatan aynası, on sekiz bin âleme görünürse şaşılmaz.

5 Binâyî, parça parça göğsümüz, âlemi gönül gözü ile izlemek için göz göz olmuştur.

472. **44b. (43. p). [başîrî].**

Başîrî: *Dîvân*: G. 27.

1 Bu korkusuz gönlümüz hañçerle karşı karşıya kaldığında, parça parça göğsümüz sonunda bir yürek/cesaret göstereceğiz.

2 Gönül ateşi, âlemi ta baştan başa kül eyledi, ıslak gözlerimiz Nuh tufanını kopardı.

3 Dostum, feleğin kalburu toprağımızı zere zerre elerse de aşkın arzusu başımızdan gitmesin.

4 Yanağın Hak ışığıdır, biz ona "Aydır.", demeyiz; Allah'a hamdolsun, o kadar anlayışımız vardır.

5 Ah Başîrî, gül bahçesi içerisinde öyle güller açıldı ama bu gamlı gönlümüz hiçbir gülle açılmaz.

473. **44b. (43. p). bahr-i âhar ez-ân revânî çelebi.**

Revânî: *Dîvân*: G. 151.

1 Gönül, bizim uğraşımız aşk dersi olduğundan, şehrin müftüsü bizim meselemizi halledemez.

meşgalemüz: *Dîvân*; mes'elemüz: CN.

- baş açık yalın ayak bir bölük üftâdelerüz
yolumuz faqr u fenâ vâdi-i ğam merhalemüz
3. nâfe gibi n'ola miskinliği elden kıomasak
çünkü ol zülf-i siyeh-pûşa çıkar silsilemüz
- şehir-i ğam h̄vâcesiyüz 'ışk metâ'ı yükümüz
ere mi küy-ı vefâ menziline kâfilemüz
5. beglerüz devleti 'ışk-ıla revânî zîrâ
geceler şubha degin mâh yakar meş'alemüz

474.

Fe'îlâtün (fâ'îlâtün) fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün (fe'îlân)

Remel ++--/++--/++--/++--

1. zâdumuz ğuşsa vü ğam derd ü belâ râhilemüz
çekilüp ka'be-i küyuña gider kâfilemüz
- geçmişüz tâc u kabâdan olalı 'ışka mürid
sorar iseñ bizi mecnûna çıkar silsilemüz
3. peyk olup yügrişürüz 'ışk beyâbânında
jengdür ayağumuzda görinen âbilemüz
- başumuz rif'at-ile ger ere evc-i felege
eşigüñ iti ile bir olmaz menzilemüz
5. yerde gökde yerimüz kalmadı ishâk öldük
ol cefâ-pîşeye yerden göge dekdür gilemüz

-
- 2 Başı açık, ayağı çıplak bir bölük düşkünleriz, yolumuz fakirlik ve yokluk, varacağımız yer de gam vadisidir.
- 3 Kese gibi miskinliği/güzel kokuyu elden bırakmasak şaşılmaz, çünkü silsilemiz o karalar giyinmiş saça çıkar.
- 4 Gam şehrinin yükü aşk sermayesi olan tüccarıyız, kervanımız yokluk semtinin menziline ulaşamaz.
- 5 Revânî, aşk devleti ile beyleriz, zira kandilimiz geceleri sabaha kadar ay yakar.
474. 45a. (43. p). nazîre-i ishâk çelebî.
Üsküblü İshâk Çelebi: *Dîvân*: G: 93.
- 1 Aızığımız keder ve gam, bineğimiz dert ve bela; kervanımız çekilip mahallenin Kâbe'sine gider.
- 2 Aşka mürit olduğumuzdan beri taç ve kaftandan vaz geçmişiz, eğer bizi sorarsan, silsilemiz Mecnun'a çıkar.
- 3 Ulak olup aşk çölünde koşuştururuz, ayağımızda görünen su kabarcıkları da zildir.
- 4 Başımız yücelerek feleğin zirvesine ulaşırsa da, derecemiz mahallenin köpekleri kadar olmaz.
- 5 İshak öldük, yerde de gökte de yerimiz kalmadı; o zalime şikayetimiz yerden göğe kadardır.

475.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. bār ğam nāle ceres āteş-i dil meş'alemüz
çekilür vādi-i 'ışk içre gider kâfilemüz
hurkamuz n'ola siyāh olsa esir-i 'ışkuz
zülfi zencirine zīrā erişür silsilemüz
3. bezm-i ğam içre dönen cām-ı mey-i gül-gündür
eşk-i pür-hünümüz içre görinen ābilemüz
kaddüm olmazdı dü-tā yā gibi bağrum kararup
olsa yanuñda eger tır kadar menzilemüz
5. təcir-i 'ışk olalı **rahmī** belā şehrinde
zādumuz ğuşşa-durur miḥnet ü ğam rāhilemüz

476.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. ḥastedür hecr-ile cān ḥizmete cānā varamaz
luḫf édüp aña devā èt ki saña yalvaramaz
pertevinden yüzüñüñ mihr ziyā almaḫ için
gün mi vardur ki seni ḥāne-be-ḥāne aramaz
3. ḥoş yunur ḥoş ṭaranur sünbül-i pür-tābı anuñ
kim der aña kim anı misk-ile yuyup ṭaramaz

475. 45a. (43. p). **naẓīre-i rahmī ishāka revānīye naẓīre.**

Bursalı Rahmī: *Dīvān*: G. 97.

- 1 Yüki gam, inleyişleri çan, meşalesi de gönül ateşi olan kabilemiz, aşk vadisi içinde çekilip gider.
- 2 Aşkın esiriyiz, hurkamız sihaysa buna şaşılmaz; zira silsilemiz (sevgilinin siyah) saçına ulaşır.
- 3 Kan dolu gözyaşlarımız içerisinde görünen kabarcıklar, gam meclisi içinde dönen gül renkli şarap kadehidir.
- 4 Yanında ok kadar kıymetim olsaydı, bağrım kararıp boyum yay gibi bükülmezdi.
- 5 Rahmī, bela şehrinde aşk tüccarı olduğumuzdan beri, bineğimiz sıkıntı ve gam, aızığımız da kederdir.

476. 45a. (43. p). **nev'-i diğer meḥmed ḥān mādihlerinden şarrāfi fermāyed.**

- 1 Ey sevgili, can senin ayrılığınla hastadır, hizmete gelemiz; lutfedip onu iyileştir, zira sana yalvaramaz.
- 2 Güneşin senin yüzünün aydınlığından ışık alabilmek için, seni ev ev aramadığı gün yoktur.
- 3 (Sevgilinin) pırıl pırıl sümbül saçları güzel yıkanıp güzel taranır, onu misk ile yıkayıp taramadığını kimse iddia edemez.

néce yüz biñ yıl olursa şanemā devr-i kamer
sen melek yüzlü beşer bir dañı ol göstermez

5. verme şarrâfi gönül her büt-i hercâyîye kim
‘âşık-ı pāk-nazar bunlara zîrā yaramaz

477.

Fe‘ilātün (fā‘ilātün) fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün (fe‘ilān)

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. ka‘be-i kūyuña yol vèr añā kim yol varamaz
bitür anuñ dilegin kim dileyüp yalvaramaz
çekdi çāk eyledi ten cübbesini mevt henüz
döstuñ dest-i ğamından yaķamı kırtaramaz
3. cevr oķın atar iken yār kemān-veş belümi
şiyabilür ne içün kolları ile şaramaz
toķanam dèr dil-i ‘uşşāk-ı perîşāna meger
ol perî şāne ile zülfin anuñ’çün şaramaz
5. var mı bir gün ki güneş aķşama dek şehre düşüp
kū-be-kū der-be-der ol māh-liķāyı aramaz
olmadı derdüme emsem lebüñ emsem bāri
tāķatüm kalmadı şabr ètmege hālüm yaramaz
7. āfitābî toĝa devlet güneşi bir gün ola
haķ te‘ālā kulumı kaħr-ıla dā’im karamaz

4 Ey put gibi güzel, yüz binlerce yıl geçse de ayın zamanı, senin gibi melek yüzlü bir insan daha gösteremez.

5 Sarrâfi, gelip geçen her put gibi güzele gönül verme, zira bunlara bakışı temiz âşık yaramaz.

477. 45a. (43. p). nazîre-i āfitābî merhūm şehzāde sulţān aħmed şā‘irlerinden idi.

1 (Âşığa) mahallenin Kâbe’sine gitmesi için yol ver, gidemez; onun dileğini gerçekleştir, zira isteyip yalvaramaz.

2 Ölü, ceset cübbesini daha yeni çekip yırttı, dostunun gam elinden yakamı kırtaramaz.

3 Sevgili, eziyet okunu atarken yay gibi bükülen belimi kırabilirken, ne diye kolları ile saramaz?

4 Meğer o peri gibi güzel, perişan âşıkların gönlüne dokunurum diye tarakla saçlarını taramaz(mış).

5 Güneşin, şehrin üzerine düşüp akşama kadar semt semt, kapı kapı o ay yüzlü güzeli aramadığı gün yoktur.

6 Derdime ilaç bulunmadı, bari dudaklarını emeyim; sabretmeye takatim kalmadı, halim hiç iyi değil.

7 Āfitābî, bir gün gelir devlet güneşi doğar, Allah kulunu hep kahırla yağurmaz.

478.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. çok günāh etdi gönül hizmete cānā varamaz
‘afv ét anuñ suçını kim utanur yalvaramaz
bāğ-ı ‘ışkuña şu kim bir gül için başdı kadem
hergiz ol hār-ı belādan etegin kırtaramaz
3. vaşl-ile eyle devā derdüme çāreñ var ise
haste-i hecr olana ğayrı müdāvā yaramaz
var mı bir gün ayağūñ öpmege hürşid-i felek
gökden inüp yere sen māh-likāyı aramaz
5. i’tizār eyle **revānī** der-i yāra yōri var
her kim eksükligini bilmez aña yol varamaz

479.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. ğamzeñüñ tīri yarar bağrumı ğayruñ yaramaz
ol dağı yarmayuban şöyle kalursa yaramaz
incinürmiş ne ‘aceb cevr ü cefāsına gönül
ben de bildüm ki meger kişiye eyelük yaramaz
3. bulmaz atduğı oklarını ol kaşı kemān
nece bulsun gelüben kanlu yürekde aramaz

478. 45a. (43. p). **revānī**.

Revānī: *Dīvān*: G. 164.

- 1 Ey can, gönül çok günah işledi, hizmete gidemez, onun suçunu affet, zira utanıp yalvaramaz.
- 2 Aşkının bahçesine bir gül için ayak basan şu kimse, o bela dikeninden eteğini asla kurtaramaz.
- 3 Çaren varsa kavuşmakla derdime derman ol, ayrılık hastası olana başka tedavi yaramaz.
- 4 Gökyüzünün güneşinin, sen ay yüzlüyü aramak için gökten yere inip de ayağını öpmediği bir gün yoktur.
- 5 Revānī, yürü sevgilinin kapısına var özür dile, her kim eksikliğini bilmezse onun yoluna ulaşamaz.
der-i yāra yōri: *Dīvān*; yōri yāra vara: CN.

479. 45b. (44. p). **nazīre-i ishāq çelebi**.

Üsküblü İshāq Çelebi: *Dīvān*: G. 108.

- 1 Senin öldürücü bakışlarının oku bağrımı yarar, başkasınunki yaramaz; senin bakışların da yarmayıp şöylece kalırsa o da yaramaz.
- 2 Ne garip, gönül sıkıntı ve eziyete incinirmiş; ben de bildim ki meğer kişiye iyilik yaramaz(mış).
- 3 O yay kaşlı attığı okları bulamaz, gelip kanlı yürekde aramıyor ki nasıl bulsun.

şöyle bir tîzdür ol ğamze-i hûn-rîz-i nigâr
yanına bir kişi biñ cānı olursa varamaz

5. dest-gîri yoğ imiş kaldı ayakda **ishāk**
yakasın miħnet elinden devinüp kırtaramaz

480.

Fe'ilatün (fā'ilātün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fe'ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. ben kara yazulnuñ hāli be-ġāyet yaramaz
ķahr-ıla hatt-ı nigārum beni řanmañ ķaramaz
şokma engüşt-i muħannāñı rakībün gözine
altun iğneyle ķıķaran gözün aña yaramaz
3. görmeyelden berü ol serv-i ķamer-ťal'atümi
dem mi var eřķüm ü āhum yeri gögi aramaz
leřker-i ĉin ü hıtā milket-i rūmı tütalar
ĉin seher bu şeb-i zülfeynin anuñ'ĉün taramaz
5. senün ey derdüm emi merhem-i kāfurī imiş
yaralu baġruma ammā seni kimse şaramaz
āl-ile hanĉer alup destine ol şüh-ı beyāz
ķara topraġa kızıl ķanumı řanmañ ķaramaz
7. [baġladuñ vařf-ı miyānında laťif ince ġayāl
zātīyā fikr-i daķiķ edemeyenler varamaz]

4 Sevgilinin o öldürücü, zalim bakışları öyle bir keskindir ki, bir kişinin bin canı da olsa yanına varamaz.

5 İşhak ayakta kaldı (ama) elinden tutanı olmadığından uğraşıp da yakasını dert elinden kırtaramaz.
devinüp: Dīvān; dönüben: CN.

480. **45b. (44. p). nazīre-i zātī.**

Zātī: Dīvān C. II: G. 559.

1 Ben bahtı karanın hali fazlasıyla kötü, sevgilimin ayva tüyelerinin beni kahurla yoġurmayacağını sanmayın.

2 Kınalı parmağını rakibin gözüne sokma, gözünü altın iğneyle de kıķarsan ona yaranılmaz.

3 O ay yüzlü selvi boylumu göremediğimden beri, gözyaşı ve ahımın yeri göğü aramadığı zaman yoktur.

4 ĉin ve Hıta/Hata askeri Rum ülkesini sarmış olmalı, (sevgili) seher vaktinde saçlarının gecesini bu yüzden taramaz.
tütalar: Dīvān; tütamaz: CN.

5 Ey derdim, senin merhemini kâfurdan yapılmış/beyaz merhem imiş, ama yaralı baġrıma seni kimse saramaz.

6 O beyaz şuhun, hileyle eline hanĉer alıp, kızıl kanımı kara topraġa kıştırtmayacağını sanmayın.

7 Ey Zātī, (sevgilinin) beli hakkında ince düşünemeyenlerin anlayamayacakları güzel, zarif biz mazmun buldun.

[ḥarfi's-sîn]

481.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. sızmayınca püte-i dil içre cān étme kıyās
ğıll u ğışdan arınup kalb-i muşaffā ola nās
görmedi bir kimse cān göziyle cānān yüzini
tā göñül āyīnesinden gitmeyince jeng ü pās
3. nefsum öldürdüm dēyü zāhid kara géyer velī
kāfir öldüğüne mü'min midür ol kim tuta yās
çünkü ḥāliš étmedüñ şōfī riyādan kalbüñi
hırkaña gerekse şūf yama gerek ise pelās
5. ol ḥabībün ḥāk-i pāyına yüzün sürgil ḥafī
ḥāliš altun olur erse kīmyāya çün nuḥās

482.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ey ḥudāvendüm ḥudāya minnet ü şükr ü sipās
bendeye şındı senün ḥvān-ı belāñı tās tās
gülsitān dībācesinde āyet-i ḥüsnün senün
eylemiş ey gonca münşī-i ṭabī'at iktibās
3. şındıdan çıkma güzel miskī kabādur kākülün
gēy yaraşur egnüñe ey serv-ḳāmet bu libās

481. 46a. (47. p). nev'-i dīger [ḥafī].

Ḥafī: *Dīvān*: G. 57.

- 1 Gönül potasının içinden can sızmayınca insanların fesattan arınıp temiz kalpli olacaklarına ihtimal verme.
- 2 Kalp aynasından kir ve pas gitmeyinceye kadar hiç kimse, sevgiliyi can gözüyle görmedi.
- 3 Zahit, "Nefsi öldürdüm!", diye siyah giyer ama kafirin ölümüne yas tutana mümin mi denir?
- 4 Sofu, hırkana istersen yün yama istersen paçavra (işe yaramaz), çünkü kalbini riyadan temizlemedin.
- 5 Hafî, o sevgilinin ayak toprağına yüzünü sür, zira bakır kimyaya/iksire değerse saf altın olur.

482. 46a. (47. p). nazīre-i zātī.

Zātī: *Dīvān C. II*: G. 569.

- 1 Sultanım, senin bela sofranı (ben) köleye kap kap ikram eden Allah'a hamd, sükül ve senālar (olsun).
- 2 Ey gonca, tabiatı inşa eden, senin güzelliğinin ayetini Gülistan/gül bahçesi önsözünde alıntı yapmış.
- 3 Ey selvi boylu, senin kakülün makastan çıkmış (ölçülü ve güzel kesilmiş) misk renkli bir kaftandır; bu elbise senin üzerine tam olur, onu giy.
egnüñe: *Dīvān*; ḳaddüñe: CN., bu: *Dīvān*; bir: CN.

- hasret-i la'lüñle dil cān vèrdi ey hıẓr-ı zamān
karalar geydi anuñ'çün āb-ı hayvān tutdı yās
5. kişzār-ı ũākat ü şabr u qarārūm biçmege
hasret-i ebrūlaruñ cism-i hamīdem kıldı dās
- n'ola ol bī-rahmı ehl-i rahm ederseñ luḡf edüp
yā ilāhī rahmetüñ bī-ḥadd ü luḡfuñ bī-ḳıyās
7. başına tāc etmeyince işi altun olmadı
kīmyā-yı ḥāk-i pāyuñ **zātī**-i cevher-şinās

483.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. her ḳabādan göz diküp tek cāme ḳılma iltimās
dik tecerrüd sūzeni birle pelās üzre pelās
- aḳ 'abā gey şubḥ-ı şādıḳ gibi tek rüşen-dil ol
şeb gibi tīre-derūn olma geyüp zerrīn libās
3. 'arīf iseñ ne ḳulı ol kimsenüñ ne ḥvācesi
kim bu fānī evde ne maḥmūd ḳaldı ne ayās
- yoḳ-durur bir ḥabbe taḥşilüm bu mezra' da dirīḡ
geldi 'ömrüm ḥāşılın biçmege ḳaddüm oldu dās
5. **ḥayretī** güyā bir āyetdür cemāl-i dōst kim
sūre-i ve'ş-şemsden etmiş anı ḥāk iḳtibās

-
- 4 Ey zamanın Hızır'ı, dudağının hasretiyle gönül can verdi, bu yüzden ölümsüzlük suyu karalar giyip yas tuttu.
- 5 Sakinlik, sabır ve dermanımın ekinini biçmek için kaşlarının hasreti, bükülmüş boyumu orak yaptı.
- 6 Yâ Rabbi, rahmetin sonsuz cömertliğin benzersizken, o acımasız merhamet ehli kılsan ne olur?
- 7 Kuyumcu Zâtî, ayağının toprağının kimyasını/iksirini başına taç etmeyince işi yolunda gitmedi.
483. **46a. (47. p). nazîre-i ḥayretī.**
Ḥayretī: *Dīvān*: G. 152.
- 1 Her delikten göz dikip de sakın elbise isteme; tecerrüd/vazgeçme iğnesiyle yama üstüne yama yap.
- 2 Altın renkli elbise giyip de gece gibi karanlık kalpli olma, beyaz hırka giy, gerçek sabah gibi bir aydınlık yürekli ol.
- 3 Bilgin sen, Mamud'un da Ayas'ın da göçüp gittiği bu ölümlü dünyada, ne kimsenin kulu ol ne de efendisi.
- 4 Eyvah, boyumun orak gibi bükülüp ömrümün semeresini biçmeye geldiği bu tarlada bir zerre kazancım yoktur.
- 5 Hayretî, sevgilinin güzelliği, sanki Allah'ın *ve'ş-şems*/Güneş suresinden alıntı yaptığı bir ayettir.

484.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. cismine gülden düşer gülzāra girse in'ikās
bilmeyen geymiş şanur ol serv gülgünī libās
cism-i pākiden eder kesb-i leṭāfet cāmesi
ol leṭāfetden kopar bu in'ikās u iltimās
3. āteş urur cānına mecmū'-ı 'ālem ḥalkınuñ
eyleyüp yāruñ libās-ı āteşin ol in'ikās
yandum āteş-gün libāsından ben anuñ derd yok
gerçi od anı yaçar kim ol ola aña mümās
5. vaşla me'nūs olmuş iken hecre şalma ca'feri
ḥoş degül bir cāme ba'zı atlas u ba'zı pelās

485.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ol mehūñ şanma ki her dem geydügin gülgün libās
kanına boyınca 'uşşākuñ girüpdür bī-kiyās
rüy-ı 'ālem-tābuñı cānā nece medḥ edeyin
k'oldı ḥüsnüñ āyet-i nūr-ı ḥudādan iktibās
3. cām-ı gül-günü düşürme zāhidā elden müdām
şāf eder āyīne-i ḳalbūñ komaz bir zerre pās
pādişāh-ı dehr olup zerrin ḳabādan yeg gelür
ben gedā-yı küy-ı yār olup geyem gül-gün pelās

484. 46a. (47. p). nazīre-i tācizāde ca'fer çeledi.

Tāci-zāde Ca'fer Çelebi: *Dīvān*: G. 73.

- 1 (Sevgili) gül bahçesine girse vücuduna gülün aksi düşer, bilmeyen o selvi boyluyu gül renkli elbise giymiş sanır.
- 2 Elbisesi, temiz bedeninden güzellik alır, bu yansıma ve ayrıcalık o güzellikten gelir.
- 3 Sevgilinin ateş renkli elbisesinin o aksi, âlemin bütün halkının canına ateş vurur.
- 4 Her ne kadar ateş ona kim dokunursa onu yaksa da dert değil, ben onun ateş renkli elbisesinden yandım.
- 5 Kavuşmağa alışmışken Cāfer'i ayrılığa salma, insana elbise olarak bazen ipek bazen de paçavra iyi gelmez.

485. 46a. (47. p). nazīre-i şābirī kazī.

- 1 O ay gibi güzelin giydiğinin her zaman gül renkli elbise olduğunu sanma, boylu boyunca sınırsız âşığın kanına girmiştir.
- 2 Ey can, güzelliğın Allāh'ın nurunun deliliyken, âlemi aydınlatan yüzünü nasıl öveyim?
- 3 Ey zahit, gül renkli şarabı hiçbir zaman elden düşürme, kalbinin aynasını temizler, zerre kadar toz bırakmaz.
- 4 Bana, sevgilinin mahallesinin kölesi olup gül renkli paçavra giymek, dünyanın sultanı olup altın renkli kaftan giymekten daha üstün gelir.

5. biçmek için hâşıl-ı 'ömrüm benüm ey **şâbirî**
dest-i hecr-i yâr kıddüm eyledi mânend-i dâs

486.

Fe'îlâtün (fā'îlâtün) fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün (fe'îlân)

Remel +++-/++--/++--/++-

1. reh-i küyuñda kıılur cân u dil efğāna heves
yaraşuğdur nêtekim ka'be tarîķinde ceres
nîze vü hañçerüñüñ başum ise da'vâsı
bunlaruñ gel berü tîğüñ-ile da'vâsını kes
3. şıra şıra eyegüm içre gören cânımı dër
üstühvāndan 'acabā ş'ol kuşa yaptı mı kafes
şavm-ı hecrüñde kıosun göñlümi zülfüñde gözüñ
şeb-reve daħl edemez çün ramazān ola 'ases
5. vāy ki öper leb-i cânānı **mesîhî** ol hāl
çāşni-gîr olur imiş kıanda ise kıanda meges

487.

Fe'îlâtün (fā'îlâtün) fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün (fe'îlân)

Remel +++-/++--/++--/++-

1. reh-i küyuñda kıılur cân u dil efğāna heves
yaraşuğdur nêtekim ka'be tarîķinde ceres
şavm-ı hecrüñde gözüñ göñlüme daħl eylesesün
daħl edemez ramazānda gezene gece 'ases

5 Ey Sâbirî, benim ömrümün semeresini biçmek için sevgilinin ayrılık eli, boyumu sanki orak yaptı.

486. 46b. (48. p). nev'-i dîğer mesîhî goft.

Mesîhî: *Dîvân*: G. 103.

1 Kâbe yolunda (kervanın) çan sesi yakıştığı gibi, senin mahallenin yolunda da can ve gönül feryada heveslenir.

reh-i: *Dîvân*; veh ki: CN.

2 Mızrak ve hançerinin meselesi başımsa, beri gel, kılıcın ile bunların davasını kes!

3 Sıra sıra kaburga kemiğim içinde canı gören, "Acaba şu kuşa kemikten kafes mi yaptı?", der.

4 Ayrılığının orucunda gözün, gönlümü saçlarından ayırmasın; çünkü Ramazan ayında bekçi, gece yürüyene/hırsıza müdahale edemez.

5 Mesîhî, eyvahlar olsun ki o ben, sevgilinin dudağını öper; her nerede olursa olsun sinek şekerin çeşnicisi/tadıcısı olurmuş.

487. 46b. (48. p). ve lehü kezâ.

Mesîhî: *Dîvân*: G. 103.

1 Kâbe yolunda (kervanın) çan sesi yakıştığı gibi, senin mahallenin yolunda da can ve gönül feryada heveslenir.

2 Ayrılığının orucunda gözün, gönlüme karışmasın, bekçi, Ramazan ayında gece gezene karışamaz.

3. al tūṭī-beçedür dildeki peykānuñ kim
üstühvānumdan aña kudret eli yaptı kafes
bezme gelseñ şanemā şem‘-i ruḥuñ şevkiyle
germ olup rakş ura pervâne vü el qarşa meges
5. ‘alem içinde süḥan kaldı mesīḥīden eşer
ten yere girdi göge çıkdı mesīḥā-yı nefes

488.

Fe‘ilātün (fā‘ilātün) fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün (fe‘ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. dil eder kanda ise kand-ı leb-i yāra heves
bu hevāda uçar elbette o mānend-i meges
kıldı mümtāz beni cevr-ile ‘uşşāk içre
pes baña bu kadar iḥsān o nigārumdan bes
3. özgedür ‘ālemi özge mey-ile maḥbūbuñ
añlamaz şevk-ıla zevkin bu cihānuñ her kes
hep şarāb akçası degşürmede ḥayrāndur hep
mest avlamağ için kim yeler it gibi ‘ases
5. **naẓmiyā** olma qarın aña kim ola bed-nefs
başdan anuñ gibiden ‘ārif iseñ açma nefes

-
- 3 Gönüldeki temrenin, kudret elinin kemiklerimden kafes yaptığı kırmızı bir papağan yavrusudur.
- 4 Ey put gibi güzel, meclise gelsen yanağının mumunun hararetiyle pervane coşup dans eder ve sinek ellerini çırpmağa başlar.
- 5 Beden yere girdi, Hz. İsa göge çıktı; Mesīḥī’den dünya içinde iz olarak yalnızca söz kaldı.
488. **46b. (48. p). naẓīre-i naẓmī çelevi.**
Edirneli Naẓmī: *Dīvān: G. 2769.*
- 1 Gönül, her ne olursa olsun sevgilinin dudağının şekerine arzu duyar, elbette sinek gibi o, bu tutkuya kapılmıştır.
- 2 (Sevgili) bana zulmederek beni âşıklar içinde ayrıcalıklı kıldı, öyleyse o sevgilimden bana bu kadar cömertlik yeter.
- 3 Kendine has şarapla sevgilinin âlemi/eğlencesi başkadır, herkes dünyanın bu keyif ve zevkini anlayamaz.
- 4 Gece bekçisi hep şarap akçesi toplamak için kendinden geçmiştir, bu yüzden sarhoş avlamak için it gibi koşar durur.
- 5 Ey Nazmî, kötü yaratılışlı olan kimseye yaklaşma, bilginsen onun gibiden baştan hiç bahsetme.

489.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. gel ey sākī bulunmaz böyle 'ālī dil-güşā meclis
getür cām-ı muşaffāyı kim olsun pür-şafā meclis
piyāle 'aksi mir'āt-ı felekde āfitāb olsun
fürüg-ı sāğar-ı şahbādan olsun pür-şafā meclis
3. şarāb āb-ı hayāt u cām-ı zerrīn āfitāb olsa
cinān içre gerekmez baña cānā olmasa meclis
kadeh kan ağlayup def sine döğüp ney figān eyler
meger derd ü ğam-ı 'ışka olupdur mübtelā meclis
5. kadeh fıskiyye mey şu halka-i rindān anuñ havzı
sarāy-ı 'işrete şādı'r-revāndur **bākīyā** meclis

490.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. dilrübālar yolına dil netekim kıldı heves
bulmadı feryādına 'ālemde bir feryād-res
tūtīnün' ermez eli kand ü nebāt ü sükkere
karşusunda sükker-ile 'ayş eder her dem meges
3. eremezsin bī-vefālar vuşlatına ey gönül
ger firāk-ıla yanarsañ hem-dem olmaz bir nefes

489. 46b. (48. p). **bākī efendi nev'-i dīger.**

Bākī: *Dīvān*: G. 208.

- 1 Ey saki gel, böyle seçkin, gönül açan meclis bulunmaz, meclise safa veren saf şarabı getir.
- 2 Kadehin aksi gök aynasında güneş olsun, meclis şarap kadehinin safasından ıslıl ıslıl olsun.
- 3 Âb-ı hayat şarap ve güneş de altın kadeh (bile) olsa, bana dünyada sevgilinin olmadığı meclis gerekmez.
- 4 Kadeh kan ağlayıp def bağırını dövüp ney inler, öyle görünüyor ki meclis aşkın dert ve gamına müptela olmuştur.
- 5 Kadeh fiskiye, şarap su, rintlerin halkası da onun havuzu; ey Bâkî, meclis, işret sarayına şadırvan olmuştur.

490. 47a. (48. p). **muhibbī fermāyet.**

Muhibbī: *Dīvān*: G. 1223.

- 1 Gönül güzeller yoluna heveslenince, dünyada kendisine asla bir yardım eli uzatan bulamadı.
- 2 Sinek her zaman şekerden yiyip içerken karşısında papağanın eli, şeker, şeker kamışı ve saf şekere gitmez.
- 3 Ey gönül, ayrılıktan yanıp tutuşsan da bir nefes sana dost olmayan vefasız sevgililerin vuslatına erişemezsin.

vaḳtidür kim sāḳiyā devr eylesün la'līn ḳadeḥ
kim bahār eyyāmıdur 'ömri geçürme gel 'abes

5. bu **muḥibbī** dem-be-dem mey içmege budur sebeb
ḥüblar la'l-i lebi fikrini ḳılmışdur heves

491.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ey ezelden tā ebed ṭapuña nisbet bir nefes
kibriyānuñ kārbānında felek ednā ceres
bir tılısm étmiş cihān-dārın ḥakīm-i şun' kim
müşkilin ḥall étmege ḳādir degüldür ḥiç kes
3. bir demüñ şükri edā olınmaya yüz biñ eger
şükr édüp el yüze sürmek olsa işüm çün meges
ni'metüñ şükri müyesser mi olur bir kimseye
ḥvān-ı luṭfuñdan zemīn ü āsumān iki 'ades
5. dest-res maḳşūd-ı **selmāna** müyesserdi eger
ayaḡuñ ṭopraḡına mümkün olaydı dest-res

492.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. āḥ kim deldi derūnum ney gibi tīr-i heves
bu belāya uğramazdum ger ezel ṭutsam nefes

4 Ey saki, bahar mevsimidir, gel ömrü boş geçirme; vakit geldi, kırmızı şarap kadehi dönmeye başlasın.

5 Bu Muhibbî'nin her zaman içki içmesinin sebebi, güzellerin lal dudaklarının hayaline heveslenmesidir.

491. 47a. (48. p). **selmān fermāyet.**

1 Ey ezelden sonsuza kadar bir an huzuruna (varabilmek için), feleğin büyüklerin kervanında adi bir çan olduğu (sevgili)!

2 Dünyaya sahip olan, yaratılmışların hakimi öyle bir büyü yapmış ki, onu bozmağa kimsenin gücü yetmez.

3 İşim sinek gibi yüz binlerce kez eli yüze sürüp şürketmek olsa da, bir anının şükrünü yerine getiremem.

4 Cömertliğinin sofrası karşısında yer ve gök iki mercimek tanesiyken, hiç kimseye şükrünün edası nasip olmaz.

5 Ayağının toprağına ulaşmak mümkün olsaydı, Selman'ın arzusuna ulaşması da nasip olacaktı.

492. 47a. (48. p). **mu'īdī fermāyet.**

Mu'īdī: *Dīvān*: G. 179.

1 Heves okları bağrımı ney gibi deldi, ah ezelden beri nefesimi tutsaydım bu belaya uğramazdım.

- görelî hâlüm yoluñda ey meh-i maħmil-niçin
nāķalar başın şalup dem dem fiġān eyler ceres
3. reşk edüp la'l-i şeker-bāruñda hālün hāline
dest-i ħayretle başın şurmaz döger miskīn meges
- çevre kuşatsa yeridür ħařtuñı ħařı-ı siyāh
şu kenārında bilürsin eksük olmaz ħār u ħes
5. yār kūyın yārsuz āřüfte göñlüm istemez
ey **mu'îdî** bülbüle gülşen gelür gülsüz kaşes

493.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. dūr olalı gün yüzüñden gülmedüm ben bir nefes
eyledüm feryād u zārī *hem-çü bülbül der-kaşes*
- şem' gibi ġeceler tā řubĥa dek kañ aġlaram
řoĥbet eyler yāri ile ġeçe gündüz ħār u ħes
3. sensüzin ġer cām nüş etsem baña hep nişdür
sīne şablını döġüp bāng eylerem hem-çün ceres
- ķalmadı şabr u ķarārum 'azm-i yār etdüm yine
yoķdur andan ġayrı çün bu derdmende dest-res
5. neçe bir hicrān elinden bir řikāyet edesin
söz tamām *vallāhu [a'lem]* ey **muĥibbî** sözi kes

-
- 2 Ey tahtrevanda oturan ay gibi ġüzel, senin yolunda ne halde olduġumu gördüġünden beri develer başını sallar; çanlar inler/feryat eder.
- 3 Zavallı sinek, senin şeker saçan dudaġının kenarındaki benin duruşunu kıskanıp ħayretle durmadan başını döver.
- 4 Siyah tüylerin yüzünün çizgilerini çepeçevre kuşatsa yeridir, bilirsin su kenarında çer çöp eksik olmaz.
- 5 Ey Mu'îdî, nasıl ki gülsüz gül bahçesi bülbüle kafes görünürse, perişan gönlüm de sevgilinin olmadıġı mahalleyi istemez.
493. **47a. (48. p). muĥibbî fermüden.**
Muĥibbî: *Dîvān*: G. 1221.
- 1 Gül yüzünden uzak olduġumdan beri bir an gülmedim, aynı kafesteki bülbül gibi aġlayıp feryat ederim.
- 2 Çer çöp (kadar deġersizler) sevgiliyle sohbet ederken ben, geceleri ta sabaha kadar mum gibi kan aġlarım.
- 3 Eġer sensiz içki içersen bana hepsi zehirdir, göġsümün tahtasını dövüp çan gibi ħaykırırım.
- 4 Sabır ve kararım kalmadı, yine sevgilinin mahallesine yöneldim; bu dertliye yardım elini uzatacak ondan başka kimse yoktur.
- 5 Ey Muĥibbî, doġrusu söz tamamlandı, ayrılıktan ne zamana kadar şikayet edeceksin, yeter sözü kes!

494.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. vaşl-ı yāri 'āşıkā dilber müfid étmez heves
cānib-i dildārdan bir iltifāt olmazsa bes

cān bedende fikr-i aġyār-ıla bir bülbül durur
kim aña zāġ u zaġan cem' olup olmuş hem-kafe
3. rişte-i ümmīdi gönlüm şaldı zülfüñ bendine
şanasın kayd oldu dām-ı 'ankebüt içre meges

'ışk içinde 'āşık isterse rızāsın bulmaġı
dōstuñ aña rızāsın gözlemek olsun heves
5. dest-res olsa vişāle dest-res mümkün midür
dest-resle olsa 'adlī bulur idi dest-res

495.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ēy dil-i miskīn nedür her rüz u şeb yüz biñ heves
'āşık iseñ iki 'ālemde saña bir yār bes

'azm-i şahn-ı lā-mekān kıl geç tokuz eflākden
murġ-ı qudsīsın saña lāyık degüldür bu kafe
3. himmet-i 'ankā gerek kāfı nişīmen kılmaġa
yelken olmaz 'ışk baħrin geçmege bāl-i meges

494. 47a. (48. p). ['adlī].

'Adlī: *Dīvān*: G. 37.

- 1 Ey güzel, sevgilinin tarafından yetişir bir iltifat olmazsa, âşığın sevgiliye kavuşmak hevesi fayda vermez.
- 2 Canın bedende yabancıların hayali ile birlikte olması, bülbülün karga ve çaylakla aynı kafeste olması gibidir.
kafe: *Dīvān*; nefes: CN.
- 3 Gönlüm ümit ipini saçlarının bağına (öyle bir) saldı (ki), sinek örümceğin ağına yakalandı zannedersin.
- 4 Âşık, aşk içinde hoşnut olmak isterse, bütün amacı sevgilinin ona rızasını gözlemek olsun.
- 5 Yardım olsa da kavuşmağa ulaşmak mümkün değildir, yardımla olacak olsaydı, Adlī yardım bulurdu.

495. 47a. (48. p). lāmi'ī.

Lāmi'ī Çelebi: *Dīvān*: G. 175.

- 1 Ey zavallı gönül, gece gündüz yüz binlerce istek nedir, âşıksan sana iki dünyada da bir sevgili yeter.
- 2 Sen kutsal bir kuşsun, sana bu kafe layık değildir; dokuz felekten geçip mekansızlık boşluğunu (bulmayı) niyetine al.
- 3 Aşk denizini geçmeye sinek kanadı yelken olmaz, Kaf dağına mesken kılmağa Anka kuşunun himmeti gerekir.

ejder-i nefsiñ hücümin añlasañ müsâ-şifat
dik aşâyı étme haşyet hızdur feryâd-res

5. döstdan gayrı hevâdur **lâmi'î** sa'y eyle kim
dâ'im ibnü'l-vaqt olasin yeter olduñ bü'l-heves

496.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. pâyüña yüz sürmeden çün vaşla olmaz dest-res
veh beni zülfüñ gibi başdan çıkardı bu heves
bülbul efgân étmesün mi derd-ile bu bâğda
gül iki gün yaşamaz yıllar тұrur her hâr u hes
3. tañ mı zâhid zâri-i dilden eger râz añlasa
hufteler bîdâr éder 'âdet budur bâng-i ceres
gözlerüñ bādâm-ı terdür saçlaruñ müşkîn-'ineb
leblerüñ halvâ-yı rengin beñlerüñ 'anber-meges
5. **lâmi'î**nüñ dem-be-dem hecrüñde ey cân-ı cihân
ney gibi efgândur işi hatm olunca tâ nefes

497.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. vâriken küyuñ senüñ gülzâra dil étmez heves
yeg-durur gülzârdan küyuñda olan hâr u hes

4 Nefsin ejderhasının saldırısını hissettiğinde, Musa (as) gibi asanı dik, korkma, yardımcın Hızır (as)'dır.

5 Lâmi'î, sevgiliden başkası boştur, arzularının çocuğu olduğun yeter, gayret et, zamanın çocuğu ol.

496. 47a. (48. p). [lâmi'î].

Lâmi'î Çelebi: *Dîvân*: G. 177.

1 Eyvah, bu heves beni saçların gibi baştan çıkardı, çünkü ayağına yüz sürmeyen kavuşmağa nail olmaz.

2 Bütün çer çöpler yıllarca durur, gül iki gün yaşamazken bülbul bu bahçede nasıl feryat etmesin?

3 Çanların çınlmasının uyuyanları uyandırması adettir, zahidin de gönlün inleyişinden sırlar anlamasına şaşılmaz.

4 Gözlerin taze badem, saçların ise misk kokulu/siyah üzümdür; dudakların parlak renkli helva, benlerin de anber sinektir.

gözlerüñ: *Dîvân*; leblerüñ: CN., rengin: *Dîvân*; miskîn: CN.

5 Ey dünyanın canı, Lâmi'î'nin ölene kadar işi, senin ayrılığında ney gibi durmadan feryat etmektir.

497. 47b. (49. p). nazîre-i şehîdî.

1 Senin mahallen dururken gönül gül bahçesine heveslenmez, mahallende olan çer çöp gül bahçesinden daha üstündür.

- ben esîr-i fûrkatem eller erişür vuşlata
zâğ-ıla gül hem-dem ü bülbül giriftâr-ı kafes
3. kârbân-ı 'ışka hem-reh olalı bî-ihtiyâr
eylerem âh u figân her lahza mânend-i ceres
dil gezer zülfünde kırkar lîk çeşmünden senüñ
kim geceyle yöriyen lâ-büd çeker havf-ı 'ases
5. başına devlet konup ere murâdına şehâ
ayağun öpmege ger bula **şehîdî** dest-res

498.

Fâ'ilatün fâ'ilatün fâ'ilatün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. tâli'üm yâr olmadı kim yâra olam hem-nefes
geçdi 'ömrüm hasret-ile bâkî kaldı bir nefes
'âlemi kılsa ihâta n'ola eşküm kim revân
re's-i 'ayneynem ayağıdur akan nîl ü ares
3. dil şeb-i hecründe şem'-i hüsünüñi kılar kabûl
kim çerâğ-ıla olan rüşen-durur dutmaz 'ases
gönlümi zülfün dehânından ne için men' eder
kim meges-rân-ile sükkerden ırağ olmaz meges
5. **resmî**-i dildâde gibi bu cihândan dilberâ
kes başum ger var ise bir bî-dil-i dildâr kes

-
- 2 Ben ayrılığın esiriyim, yabancılar kavuşmağa nail olur; karga ile gül dost iken bülbül kafese mahkum! (Olacak şey mi?)
- 3 Elimde olmadan aşk kervanına yoldaş olduğumdan beri, her an çan misali ah ve feryat ederim.
- 4 Gece yürüyen/hırsızlık yapanın mutlaka bekçi korkusu yaşadığı gibi gönül de saçlarında dolaşır fakat gözlerinden korkar.
- 5 Sultanım, Şehîdî ayağını öpmeye fırsat bulursa, başına devlet (kuşu) konup muradına erer.
498. 47b. (49. p). nazîre-i resmî.
- 1 Sevgiliyle yakın olmama talihim yardım etmedi; ömrüm hasretle geçti, geriye bir nefes kaldı.
- 2 Nil ve Aras'ın kolları olduğu iki ırmağın da kaynağım, akan gözyaşlarım dünyayı sarsa şaşılmaz.
- 3 Bekçinin kandili olanı apaçık görüp tutmadığı gibi, gönül de ayrılığının gecesinde güzelliğinin mumunu kabul eder.
- 4 Saçların ağzını gönlüme niçin yasaklar, sinek yelpaze ile şekerden uzaklaşmaz ki!
- 5 Ey sevgili, eğer bu dünyada âşık Resmî gibi sevgiliye âşık başkası varsa, kes başımı kes!

499.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. her ne cān kim eylemez 'ıŝkuñ hevāsına heves
yēg-durur ma'nāda andan kāfir-i şüret-peres
āsitānı itlerinden kılmayam bir kılcı ben
yār eger zülfi kemendin boynuma atsa beres
3. cām-ı zerrīn gezdürürken sākī-i sīmīn-beden
ŝöyle hāmūŝ olmağıl ey muṭrib-i 'īsī-nefes
ŝōfī bī-ŝāfī mey içse kāŝif-i esrār olur
vāridāt-ı ğayb urur yēdiginde afyōn bes
5. **seyyidī** deryā-yı ğamda derd-i hicrān öldürür
ger nesīm-i vaŝluñ ey cān olmaya feryād-res

500.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. eylese 'ayb étme dil ŝirīn lebüñ cāna heves
eksük olmaz teng sükker kıanda olursa meges
sensüz ey ārām-ı cān murğ-ı dile dünyā yüzi
görünür bāğ-ı cinān olsa eger bend-i kafes
3. kıatl-i 'uŝŝāk étmege lāzım degüldür tīg-i tiz
ey melek-sīmā hemān ol ğamze-i hūn-riz bes
rüz-ı rüşen tīre olur 'aynuma sensüz hemān
istemez dil hāk-i rāhuñdan cüdālık bir nefes

499. 47b. (49. p). **naẓīre-i seyyidī.**

- 1 Mānā âleminde puta tapan kafir, aşkın arzusuna heves etmeyen kimseden daha hayırlıdır.
- 2 Sevgili eğer saçlarının kemendini boynuma atsa, eşiğinin köpekleriyle kıl kadar geçimsiz olmayayım.
- 3 Ey İsa nefesli şarkıcı, gümüş bedenli saki altın kadehi gezdirirken şöyle sus pus olma!
- 4 Sofu, saf olmayan şarabı içse bütün sırları keşfettim sanır, yeter miktarda afyon yutsa gayb âleminde ilhamlar bildirir.
- 5 Ey can, eğer kavuşma rüzgarın elinden tutmasa, ayrılık derdi Seyyidî'yi gam denizinde öldürür.

500. 47b. (49. p). **[seydī].**

- 1 Ey can, gönül tatlı dudağına meylederse ayıplama, nerede şeker olursa ona yapışmış sinek de eksik olmaz.
- 2 Ey can huzuru, gönül kuşuna sensiz dünya yüzü, eğer cennet bağı bile olsa, kafes bağı görünür.
- 3 Ey melek yüzlü, âşıkları öldürmek için keskin kılıç gerekmez, yalnız o zalim, öldürücü bakışlar yeter.
- 4 Aydınlık gün gözlerime sensiz hemen karanlık görünür, gönül yolunun toprağından bir an ayrılmak istemez.

5. aldurup hk-i mezelletden bu **seyd ** bende i
n'ola olsa  p di ahum d  mi e fery d-res

501.

F 'il t n f 'il t n f 'il t n f 'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. cennet-i k y n oyup g lz ra eylersem heves
ba ruma ta  yüzüme toprak gözüme h r u hes
menzil nden geh geh  g h  tmege b -dilleri
k rb nu  ma miline açdı fery dum ceres
3.  y cem l n  em'ine c n n yaan perv ne-v r
g z n aydın kim cih n k m na buldu  dest-res
her kişi r z-ı ezelde ismetine r z d r
 f ye cennet hev sı 'a ıka d d r bes
5.  y **ged y ** lebleri  hdinden ayru dem-be-dem
hasret-ile d gerem ba um  m nend-i meges

502.

F 'il t n f 'il t n f 'il t n f 'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ka'be-i k y n av f n sa'y  d p ıldum heves
merve haı   t r-i 'ı am fi anumdur ceres
zemzem-ile ka'be k y n sa'y  d p hucc clar
ne  af lar kesb öder all hu ekber her nefes
3. mı r-ı hüsnünde ha u h l n   y y suf-cem l
d r görenler ondı la'l n andine m r u meges

5 Sultanım, d  m  e yardım edip de bu Seyd  koleni rezillik topra ından kaldırsan ne olur?

501. 47b. (49. p). [ged y ].

- 1 Mahallenin cennetini bırakıp da g l bahçesine meyledersem, ba ruma ta , yüzüme toprak, gözüme de  er çöp (dolsun)!
- 2 Vardı ın yerden   ıklar  ara sıra haberdar etmek için, feryadım kervanının develerine  an astı.
- 3 Ey güzelliğinin mumuna pervane misali canını yakan (kimse), dünyanın arzusuna ula ma a fırsat yakaladın, g z n aydın!
- 4 Herkes yaratıldığı gündeki ismetine razıdır: sofuya cennet hevesi, açığa güzel yüz/Allah'ın cemali yeter!
- 5 Ey Ged y , dudaklarının balından ayrı, sinek misali hasretle durmadan ba um  d verim.

502. 47b. (49. p). [cebr ].

- 1 Merve hakkı için mahallenin K be'sini tavaf etmeye heveslenip gayret ettim/ sa'y yaptım,  anı feryat olan aşkın devesiyim.
- 2 Hacılar zemzem ile mahallenin K be'sini sa'y ederek her nefeste ne güzellikler kazanırlar, All hu Ekber!
- 3 Ey Yusuf yüzlü, güzelliğinin  hrinde benini ve ayva tüylerini görenler, "Dudağının  ekerine karınca ve sinek kondu!", derler.

bu dil-i dīvāne ‘ömrüm nète kaç’ etsün ümīd
sünbülüñden étmedi kaç’-ı recāyı hīç kes

5. néce bir fikr-i firāvān néce bir tül-i emel
ca’d-ı zülfinden nigāruñ **cebriyā** ümmīd kes

503.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. éy nesīm-i rūḥ u cān-efzā vü éy ‘īsī-neses
mürde ecsāma seḥer kūy-ı leb-i cānāndan es
leblerüñ ser-çeşme-i āb-ı hıızırdur şanasın
gözlerümden iki ‘ayn oldı açar nīl ü ares
3. bir şeker-hā tūfīdür ol la’l-i ḥaṭṭuñ kim aña
ruḥlarıñ āyīnedür éy ḥvāce zülfüñdür kafes
mest-i üştür gibi ‘aşıklar reh-i ‘ışka düşüp
‘azm-i dīdār édüp āhı eylemişlerdür ceres
5. ḥaṭṭ u ḥālūñ fikri kılmışdur **za‘īfī**yi naḥīf
şöyle şanur kim görenler mürdür yāḥod meges

504.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. aşduñ éy cān gönlümi étdüñ déyü zülfüm heves
çün günāhı kılca yok gel ölmedin ipini kes

4 Ömrüm, saçlarının kıvrımından hiç kimse ümidini kesmezken, bu deli gönül ümidini nasıl kessin?

5 Ey Cebrî, daha ne kadar çok hayal, daha ne kadar tükenmez arzu; sevgilinin saçlarının kıvrımından ümidini kes!

503. **47b. (49. p). za‘īfī.**

Za‘īfī: Dīvān: G. 131.

1 Ey ruh üfleyen, cana can katan ve ey İsa nefesli, seher vakti sevgilinin dudaklarının olduğu yerden ölü cisimlere es!

2 Nil ve Aras iki pınar olup gözlerimden akar, dudakların âb-ı hayatın çeşme başı zannedersin.

3 Efendim, dudağındaki tüyler, yanaklarının aynası saçlarının da kafesi olduğu tatlı dilli bir papağandır.

4 Aşıklar, serkeş deve gibi aşk yoluna düşüp, sevgilinin yüzüne ulaşmağa azmedip, feryatlarını da çan eylemişler.

5 Ayva tüylerin ve beninin hayali Zaifî’yi öyle zayıflattı ki, görenler "Ya karıncadır ya da sinek.", derler.

504. **48a. (46. p). nazīre-i sürürī.**

Sürürī: Dīvān: G. 198.

1 Ey can, gönlümü saçına heves ettin diyerek asdın, gel ölmeden ipini kes, çünkü onun kıl kadar günahı yok!

- çâşni bilmek hevâsında uçardı âh kim
lebleriñ kândini şordum eñsesin kaçur meges
3. ağzumu tut luğf-ile diñdürmek isterseñ beni
yoħsa yoğdur ihtiyârüm nâlede hem-çün ceres
- nây-zenler sırr-ile dedükçe yâra derdümi
nây feryâd ü figân eyler benüm'çün her nefes
5. uğraduğça zülfine bûyın getürsün bu yaña
bu degül midür şabâdan ey **sürürî** mültemes

505.

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. baş koyup dergâhuña pā-būsuñ étdüm mültemes
ben gedâyı gör ki tâc-ı salţanat kıldum heves
- başımı yaşdanmağ için éy gül-i bâğ-ı cemâl
bâliš-i râhat gelür küyuñda olan hâr u hes
3. kevkeb-i burc-ı şerefsin éy kemân-ebrû şaşın
kim érişür mihr ü mâha tîr-i âhum her nefes
- ğâ'ib olalı nazardan âb-ı hayvânum benüm
hasretinden eşk-i çeşmüm oldı ceyhûn u ares
5. éy hıızır âb-ı bekā nüş eyle sen kim **mâtemî**
zehr-i ğamdan nüş-ı dârû-yı ecel kıldı heves

-
- 2 Ah, sinek, tat almak hevesiyle uçardı; dudaklarının şekerini sordum, (düşünüp) ensesini kaşır.
çâşni: Dîvân; başını: CN.
- 3 Beni sakinleştirmek istersen güzellikle ağzımı tut, yoksa elimde değil, çan gibi inliyorum.
- 4 Neyzenler derdimi sevgiliye gizlice söyledikçe ney, her nefeste benim için feryat edip haykırır.
- 5 Ey Sürürî, saçlarına uğradıkça bu tarafa kokunu getirsin, tan yelinden dileğimiz bu değil midir?
- 505. 48a. (46. p). [mâtemî].**
- 1 Dergahına baş koyup ayağını öpmeyi istedim, saltanat tacına heveslenen ben köleye bak!
- 2 Ey güzellik bağının gülü, başımı yaslamak için mahallendeki çer çöp, bana rahat bir yastık gibi gelir.
- 3 Ey keman kaşlı, şeref burcunun yıldızısın; her an ay ve güneşe ulaşan ahımın okundan sakın!
- 4 Benim âb-ı hayatım gözden kaybolduğundan beri, hasretinden gözyaşlarım Aras ve Ceyhun oldu.
- 5 Ey Hızır, sen sonsuzluk suyunu iç, Mâtemî gam zehrinden ecel ilacını içmeye heveslendi.

506.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ol hümā-pervāz şaydına dilā étme heves
‘ālem içre ola mı ‘anķā şikār étmek meges
kārbān-ı derd-ile girdüm melāmet rāhına
nāle vü feryāda başladı göñül gūyā ceres
3. şevķ odı yaķar beni māni‘ degüldür gözyaşı
oda yanmaz gerçi kim deryā yüzinde hār u hes
rūz-ı mahşerde kıpardum şübhesüz İmān-ile
cān vērürken ger senüñle hem-dem olsam bir nefes
5. deşt-i ğamda yaķasını çāk édüp rahmuñ umar
umaram luţfuñ **selīķī**ye ola feryād-res

507.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. murġ-ı cāna gerçi bu cism-i za‘if olmuş kafes
līk kūyuñ gülşeni pervāzına kıılır heves
uyhu uyutmaz baña her şeb hayāl-i [hāl-i] dōst
h‘āb gelmez göze zīrā kıanda çoġ olsa meges
3. yalvarup bir buse ‘ahdin eylegil baña dēdüm
dēdi nāz édüp iñen çoķ söyledüñ ümmīdi kes

506. 48a. (46. p). nazīre-i selīķī.

Selīķī: *Dīvān*: G. 27.

- 1 Ey gönül, o hüma uçuşluyu avlanmağa yeltenme, hiç dünyada sineğin anka avladığı görülmüş mü?
- 2 Dert kervaniyla kınama yoluna girdim, gönül çan gibi çnlamağa başladı.
- 3 Her ne kadar deniz üzerindeki çer çöp ateşte yanmazsa da, aşk ateşi beni yakar, gözyaşı da buna engel olamaz.
- 4 Can verirken seninle bir an yakın/solukdaş olsam, mahşer gününde kuşkusuz iman ile kalkardım.
- 5 Gam çölünde yakasını yırtıp acımanı umar, umarım cömertliğin Selikî'ye yardım elini uzatır.

507. 48a. (46. p). sürürī.

Sürürī: *Dīvān*: G. 199.

- 1 Her ne kadar can kuşuna bu zayıf beden kafes olmuşsa da, (can kuşu) senin mahallenin gül bahçesine uçmağa heveslenir.
- 2 Bana her gece sevgilinin beninin hayali uyku uyutmaz, zira nerede sinek çok olursa göze uyku girmez.
- 3 Yalvarıp, "Bana bir öpücük sözü ver!", dedim, nazlanarak "Ama çok söyledin, artık ümidi kes!", dedi.

ğamzesinden havf edüp dil eylemez feryād u zār
kārbānı tıyduurur zīrā ḥarāmīye ceres

5. gürk-i kūh-ı ıışk idi işbu **sürürî** serverā
lîk sen yūsuf-cemāle bulmadı hiç dest-res

508.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ey tudağın mu'cizinden cān-ı ʿīsā bir nefes
süre-i yūsuf cemālün muşhafından muktebes
şanasın cānā cemālün ḥvānı üzre mihr ü māh
sīm ü zerden bāl ü per açmış iki ra'nā meges
3. gerçi küyün gülşen-i cāndur yanağın berg-i gül
olmuş içinde raķībün lîk anuñ ḥār u ḥes
çok fiğān etdüm egerçi ney gibi ʿālemde lîk
bulmadum nālemden özge yine bir feryād-res
5. yaraşur bülbül gibi sūz serv üzre **zihnî**ye
gülşen-i nazm içre eylerseñ gümüşden ger kafes

509.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ey dirîğā bulmadum dünyāda bir feryād-res
cānuma kār etdi sūz-ı cevır ü devr-i bü'l-heves

-
- 4 Gönül öldürücü bakışlarından korkarak feryat edip ağlamaz, zira çan sesi kervanın varlığını haramiye belli eder.
- 5 Efendim, işte bu Sürürî aşk dağının kurduydu, fakat sen Yusuf yüzlüye hiç yardımı dokunmadı.
- 508. 48b. (47. p). zihnî.**
- 1 Ey İsa (as)'ın mucizesi senin dudağından bir nefes, Yūsuf suresi de güzelliğinin mushafından alıntı (olan sevgili)!
- 2 Ey can, güneş ve ayı, güzelliğinin sofrası üzerine altın ve gümüşten kanatlarını açmış iki güzel sinek zannedersin.
- 3 Her ne kadar mahallen can gülşeni, yanağın da gül yaprağı olsa da, rakibin onların içindeki çer çöp olmuştur.
- 4 Her ne kadar dünyada ney gibi feryat etsem de, yine feryadımdan başka yardım edenim olmadı.
- 5 Her ne kadar şiirin gül bahçesi içine gümüşten kafes yapsan da, Zihnî'ye selvi üzerinde bülbül gibi ateş (olmak) yaraşır.
- 509. 48b. (47. p). [ḥasbî].**
- 1 Ey, eyvahlar olsun, dünyada imdadıma yetişen birini bulamadım; eziyet ateşi ve arzuların çocuğu canıma işledi.

- mürdeye cânlar bağışlar husrevâ şîrîn lebûñ
ben firâķ-ıla helâk oldum eyâ 'îsî- nefes
3. şâh-bâz-ı evc-i rif'atsin saña ķurbân ola
bencileyin h'vân-ı vaşluñdan néce mür u meges
dilde ğam çeşmümde nem cânumda biñ derd ü elem
eyledi şeydâ beni cânâ hevâ ile heves
5. vaşl-ı cânândan cihânda ķünkü olduķ nâ-ümîd
ħasbiyâ dünyâdan el çek cândan ümîdi kes

510.

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. zülf-i yâra baş ķoşup buldum demişsin dest-res
ey şabâ bunda seni hiç kimse bilmez ķurma es
muṭribâ götür kopuzı naķşdandır ħazzumuz
kim bize dem-sâz olupdur şimdi bu müşķin kafes
3. şubħa dek ħâlûñ ħayâline yumulmaz gözlerüm
mâni'-i h'vâb olduĝı yok gecece gerçi meges
ķahr-ı a'dâ ķalbüme hergiz yörenmez dōstum
bu muķarrerdür ķarâr étmez deñizde ħâr u ħes
5. zülf ü la'lin dilberüñ cân u cihâna vërmezem
ey **ṭarîķî** dünyede bir ħırķa vü bir loķma bes

-
- 2 Sultanım, tatlı dudağın ölümlere canlar bağışlar, ey İsa nefesli, ben de ayrılığınla helak oldum, (neredesin?)
- 3 Yüce zirvelerin doğansın, bence kavuşma sofrandaki bir çok karınca ve sinek sana kurban olsun.
- 4 Gönülde gam, gözümde yaş, canımda binlerce dert ve elem; ey can, heva ile heves beni delirtti.
- 5 Ey Hasbî, dünyada sevgiliye kavuşmağa ümitsiz olduğumuzdan dünyadan da elini çek, ümidini de kes!
- 510. 48b. (47. p). [ṭarîķî].**
- 1 Ey tan yeli, "Canla başla uğraşıp sevgilinin saçına ulaştım!", demişsin; senin bu dediğini kimse bilemez, durma es/aradan kaybol!
- 2 Ey çalgıcı, kopuzu götür, bizim hazzımız resimdendir, şimdi bu misk kokulu kafes bize dosttur.
- 3 Gerçi geceleyin sineğin uykuya engel olduğu yok ama, gözlerim sabaha kadar benim hayalinden kapanmaz.
- 4 Dostum, düşmanın kahrı asla kalbime gelmez, denizde çer çöp olmayacağı muhakkaktır.
- 5 Sevgilinin saç ve dudağını cana ve dünyalara değişmem, ey Tarîkî, dünyada bir lokma ve bir hırka yeter!

[harfi'ş-şın]

511.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. lebün bir âb-ı hayvândur edinmişdür mekân âteş
‘arağdan gülşen-i haddün şu üstinde nihân âteş
tenüm hâkister oldıysa hâzer kıl gönlüm evinden
ki yanmış küller içinde bulunur nâ-gehân âteş
3. o cennet yüzlü hecrinden derünüm tāmuya döndi
anuñ'çün berğ-i âhumdan dökülür her zamân âteş
şu deflü baır-i eşk içre tenüm gark-âb olur cânâ
ki havf étmez eger talsa zemîn ü âsumân âteş
5. dehânu mahzenine **mâtemînuñ** göñli kaçd eyler
velî n'etsün ki olmuş her taraftan pâsbân âteş

512.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. dilümden ‘âleme düşdi tırurken nâ-gehân âteş
söyündür vaşluñ âbıyla eder yoğsa ziyân âteş
şerârı ‘ışkuñuñ cânâ ‘aceb mi tursa sînemde
bulunur küller altında kaçan olsa nihân âteş
3. ruhuñ tâbından ey meh-rû dutuşur ser-te-ser ‘âlem
cihânda bunu kim gördi kim ola bî-duhân âteş

511. 49a. (49. p). [mâtemî].

- 1 Dudağın ateşi mesken edinmiş bir âb-ı hayattır, yanağının gül bahçesi terden, üzerindeki suya gizlenmiş ateş gibidir.
- 2 Bedenim kül olduysa da gönlümün evinden sakın, zira yanmış küller içinden ansızın ateşler çıkar.
- 3 O cennet yüzlü güzelin ayrılığından yüreğim cehenneme döndü, o yüzden ahımın şimşeginden her zaman ateş dökülür.
- 4 Ey can, bedenim gözyaşına öylesine batmıştır ki, eğer yer gök ateş dolsa korkmaz.
- 5 Bekçi her taraftan ateş altına almışken, Mâtemî'nin gönlü ne yapsın, ağzının mahzenine (saklanmağa) niyetlendi.

512. 49a. (49. p). muhibbî.

Muhibbî: *Dîvân*: G. 1287.

- 1 Dururken, ansızın gönlümden dünyaya ateş düştü, kavuşmanın suyuyla söndür, yoksa ateş (dünyayı) mahveder.
- 2 (Sevgili), aşkının kıvılcımı göğsümde dursa şaşılmaz, ateş göz önünde olmasa da küller altında bulunur.
nihân: *Dîvân*; yanan: CN.
- 3 Ey ay yüzlü güzel, yanağının parlaklığından baştan başa bütün âlem tutuşur, dünyada ateşin dumansız olduğunu kim gördü?

ilâhî nâr-ı âhumdan gül-i terdür ki sen şakla
ki âhumdan benüm pürdür zemîn ü âsumân âteş

5. **muhibbî** cânı cânâna fedâ kııl olasın râhat
nece bir süz-ı âhuñdan tola mülk-i cihân âteş

513.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. nigārâ süz-ı 'ışk-ıla yaqar dil her zamân âteş
şakıngil bād-ı âhumdan éder bir gün ziyân âteş
'aceb sehhârdur zülfüñ ki yanmaz şevk-i rüyuñla
semender gibi olmuşdur aña her dem mekân âteş
3. o şem'ün devr-i hañtını görüp âh eyleme ey dil
bilür her kim ki 'âkıldür ki olmaz bî-duñân âteş
beni cânâ iñen yakma şakın bu süz-ı âhumdan
emânsuzdur emân vërmez bilürsin bî-emân âteş
5. göñül şehrinı yıqmağa **muhibbî**nün şacuñ şeb-rü
olur dâmânı altına éder her şeb nihân âteş

514.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. yaşum degdiyse göñlüme gamuñ şaldı hemân âteş
bu şehri bir zamân yıqdı begüm şu bir zamân âteş

4 Yâ Rabbi, yeri ve göğü ateşle dolduran, taze bir gül olan ahımın yılanından sen sakla/koru!

5 Muhibbî, ahımın yakıcılığından nice dünya mülkünün ateş dolduğu sevgiliye canı feda et ki rahat ol.

513. 49a. (49. p). **muhibbî**.

Muhibbî: *Dîvân*: G. 1240.

1 Ey sevgili, gönül aşkının yakıcılığıyla her zaman ateş yakar, ahımın rüzgarından sakın, ateş bir gün mahveder.

2 Saçın yanağının ateşiyle yanmayan şaşılacak bir sihirbazdır, onun mekanı semender gibi her zaman ateş olmuştur.

sehhârdur: *Dîvân*; bîmârdur: CN. rüyuñla: *Dîvân*; zülfüñle: CN.

3 Ey gönül, o mum (misali aydınlık sevgilinin) ayva tüylerinin çıktığı zamanı görüp de ah çekme, çünkü akli olan herkes bilir ki ateş dumansız olmaz.

4 Ey can, beni çok da yakma, ahımın bu yakıcılığından sakın, bilirsin amansızdır, amansız ateş (insana) acımaz.

bî-: *Dîvân*; hîç: CN.

5 Saçın, gece olunca Muhibbî'nin gönül şehrinı yakmak için her gece gizli ateş olur, eteği altına girer.

514. 49a. (49. p). **mu'îdî**.

Mu'îdî: *Dîvân*: G. 191.

1 Beyim, gözyaşım gönlüme değdiyse gamın da hemen ateş bıraktı; bu şehri bir zaman su bir zaman da ateş yıktı.

- dil ü cān rahtını ğamzeñ levendi kılmağa yağma
diyār-ı sīneme hecrüñ bırağdı nā-gehān āteş
3. dil-i ferhād sūzından eşer yoğ ise tağlarda
neçün tīşe tokındukça olur taşdan ‘ayān āteş
- ne kılam n’eyleyem yā rab ölürem āh kılmazsam
eger āh eylesem țolar zemīn ü āsumān āteş
5. **mu‘īdī** kuluñı şevk-i cemālūñ nūrı nār etdi
bir avuç hār u has buldı urup yağdı revān āteş

515.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. ruhuñ envārı şevkından țolupdur bu cihān āteş
vücūdum mülkini yağsa ‘aceb mi her zamān āteş
- yağup ‘ışkuñ odın sīnemde dā’im şaqlaram cānā
anuñ’çün hāne-i dilde yanar her dem nihān āteş
3. firākuñla vişālūñle dil-i mehcūr éy dilber
olur her nār bir gülşen olur her gülsitān āteş
- ilāhī gülşen-i hūsnin gözüm yaşıyla sen şaqla
țolupdur gerçi āhumla zemīn ü āsumān āteş
5. çıkar cān rahtını şehir-i bedenden **mihri**-dil-ğaste
fédā kıl yār yolında ki éder nā-geh ziyān āteş

-
- 2 Öldürücü bakışının levendi gönül ve can koşumlarını yağmalamasın diye, ayrılığın göğsümün ülkesine gizlice ateş bıraktı.
- 3 Dağlarda Ferhad’ın gönlündeki ateşten bir iz yoksa niçin kazma vuruldukça taşlardan kıvılcım çıkar?
- 4 Allah’ım, ne yapayam ne edeyim (bilmiyorum); ah çekmezsem öleceğim, eğer ah çeksem yer ve gök ateş dolacak!
- 5 (Sevgili), senin güzelliğinin şevkinin nuru, bir avuç çer çöp bulup Mu’idî kulunu ateşe verip yaktı.
515. 49a. (49. p). [mihri].
Mihri Hātūn: *Dīvān*: G. 68.
- 1 Yanağının nurunun şevkinden bu dünya ateş dolmuştur, bedenimin ülkesini her zaman ateş yaksa şaşılmaz.
- 2 Ey can, aşk ateşini yakıp daima göğsümde saklarım, bu yüzden gönül evinde her zaman ateş yanar.
- 3 Ey sevgili, kavuşmanla terkedilmiş gönlün her ateşi bir gül bahçesi olur, ayrılığınla da her gülistanı ateş olur.
- 4 Yâ Rabbi, her ne kadar yer ve gök ahımdan ateşle dolmuşsa da sen, güzelliğin gül bahçesini gözyaşımınla sakla.
- 5 Yaralı gönüllü Mihri, can eşyasını beden şehriden çıkar sevgili yoluna feda et, zira ateş ansızın mahveder.

516.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. çü pertev şalduğı yere éder gāyet ziyān āteş
baña 'ıŝkuñla éy dilber olupdur mihrیبān āteş

cemālūñ hasretinden tañ mıdur āh eylesem her dem
bilürsin çünki 'ālemde ŝehā olmaz nihān āteş
3. hayāl-i 'arızuñsuz gözüme külhan olur gülşen
ya sensüz olsa olur gözüme bāğ-ı cinān āteş

'aceb mi tāb-ı ruhsāruñ 'aceb mi şu'leler vērse
ziyāde berķ urur ķarañu gēcede yanan āteş
5. nazar kılduķça ķan ağlarken 'aynum 'āleme şandum
ki nār-ı hecre dutuŝmuş yanar cümle cihān āteş

517.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. egerçi görmez éy hūrī-ŝıfat ehl-i cinān āteş
ruhuñdan göñlüme şaldı 'izāruñ nā-gehān āteş

ten-i zerdümde her tīrūñ olaldan ķana müstağrak
neyistāndur ki peydā eyledi faşl-ı hazān āteş
3. belāya merd olanlar şabr éder nāmerd olan durmaz
tamām olsa 'ayarı altuna étmez ziyān āteş

516. 49b. (50. p). [naẓīre].

- 1 Ey sevgili, ateş sıçradığı yere çok zarar verse de, senin aşkınla bana dost olmuştur.
- 2 Sultanım, yüzünün hasretinden her zaman ah etsem şaşılmaz, zira bilirsin ki âlemde ateş gizlenemez.
- 3 (Sevgili), yanağının hayali olmadan gül bahçesi gözüme külhan görünür, cennet bahçesi sensiz olsa, gözüme cehennem görünür.
- 4 Karanlık gecede yanan ateşin daha fazla (görünüp) şimşek gibi parıldamasına şaşılmadığı gibi, yanağının parıltısı da alevler saçsa şaşılmaz.
- 5 (Sevgiliye) baktıkça gözlerim kan ağlarken, sandım ki bütün âlem ayrılık ateşine tutuşmuş yanıyor!

517. 49b. (50. p). hayālī.

Hayālī Beg: *Dīvān: G. 7*, s. 215.

- 1 Ey huri sıfatlı güzel, her ne kadar cennet ehli ateş görmese de, yüzün gönlüme yanağından gizli bir ateş saldı.
- 2 Sararmış tenimde her okun kana battığından beri (bedenim), hazan mevsiminin hararetinin ortaya çıkardığı kumuşluktur.
- 3 Belaya mert olanlar sabreder, namertler değil; altın yirmi dört ayar olsa ateş ona zarar veremez.

ḥarābāt içre her peymānede ‘aksüñ görünmezse
cehennem ola mey-ḥāne şarāb-ı ergavān āteş

5. melāmet nārına yanmış gönüller seyrine geldi
ḥayālī bendeñe olsa n’ola vird-i zebān āteş

518.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. ğam-ı hecr ü firākuñla vücūdum her zamān āteş
gözüm nem-gīn gönül ğam-gīn cesed pür-süz u cān āteş
ikide bir olur āh-ı derūnumdan şerer peydā
duḥānı gerçi eyler āteş etmez hiç ziyān āteş
3. ruḥ-ı dilber baña nūr-ı ilāhī zāhidūñ nārı
kimine nār olur gülşen kimine gülsitān āteş
‘ayān olsa ‘aceb mi ehl-i ‘ışkuñ cümle esrārı
kalur mı ‘ışk işi gizlü olur mı hiç nihān āteş
5. **nevāyī** nāleye ḥālī olup nāya hem-āvāze
bırakdı süz-ı ḥāletle cihāna nā-gehān āteş

519.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. dile kim urdı mihrüñ ey meh-i nā-mihribān āteş
n’ola dilden gelürse āh olmaz bī-duḥān āteş

4 Meyhanede her kadehte aksin görünmezse o meyhane cehennem, kırmızı şarap da ateş olsun!

5 (Sevgili), kınama/Melâmet ateşine yanmış gönülleri seyretmeye geldi, Hayâlî kölene ateş, dilinden düşmeyen dua olsa şaşılmaz.

518. 49b. (50. p). **nevāyī**.

1 Ayrılık ve hasretinin gamıyla bedenim her zaman hararetili, gözüm yaşlı, gönül gamlı, vücut yanık, can da ateştir.

2 Her ne kadar dumanı ateş ortaya çıkarıp duman hiç ateşi ziyan etmese de, benim gönül dumanımdan ikide bir kıvılcımlar çıkıyor.

3 Kimine cehennemın gül bahçesi olup kimine gülistanın cehennem (olduğu gibi), zahidin ateşi (olan) sevgilinin yanağı da bana İlâhî bir nurdur.

4 Aşk ehlinin bütün sırları ortaya çıksa şaşılmaz, ateşin gizlenmediği gibi aşk hali de hiç gizlenemez.

5 Nevâyî, inleyişe karşı boş olup, neyle arkadaş oldu, dünyaya halinin yakıcılığı ile gizli bir ateş bıraktı.

519. 49b. (50. p). **naẓmī**.

Edirneli Naẓmî: *Dîvân*: G. 2972.

1 Ey ay gibi güzel zalim, aşkının ateş vurduğu gönülden ah çıksa şaşılmaz, ateş dumansız olmaz.

- néce yıllar-durur kim mihrüñ éy meh şaqlaram dilde
degül mi ki ‘aceb ola zücâc içre nihân âteş
3. hayâl-i ‘arız u şevk-i ‘izâruñla degül hâlî
gözümde dem-be-dem âb u gönülde her zamân âteş
- gözümün humretinden bellüdür od olduğu dilde
olur her hânenün câmından elbette ‘ayân âteş
5. bu **nazmî** vaşf-ı la‘lün étse dilden nâleler eyler
nêtekim üstine mey dökseler eyler fiğân âteş

520.

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. firâkuñ kişver-i cāna çü şaldı nâ-gehân âteş
vişâlün âbı érmezse tolar mülk-i cihân âteş
- dédüm gelse gamuñ cānâ neden dil mülkini yaçar
dedi qonduğı yerlerde yaçar her kârbân âteş
3. şanasın mârdur zülfün ki yüzün tábıdur cāyı
semenderdür yaḥod ḥaṭṭuñ ki kılmışdur duḥân âteş
- dédüm kim nūr-ı ḥaddünde nedendür zulmet-i zülfün
dedi bilmez misin miskîn ki olmaz bî-duḥân âteş
5. dil alup sîneden **meylî** şora ol la‘l-i leb n’eyler
tamudan od alup qanda yaçar yâ rab yaқан âteş

-
- 2 Ey ay gibi güzel, yıllardır aşkını gönülde saklarım, cam şişede yanan ateşi gizlemek şaşırtıcı değil mi?
- 3 Yüzünün hayali ve yanağının parıltısıyla (bedenim) kimsesiz değil; gözümde daima su, gönlümde her zaman ateş.
- 4 Elbette her evin camından içinde yanan ateşin anlaşıldığı gibi, gözümün kırmızılığından da gönlümde ateş olduğu bellidir.
- 5 Nasıl ki üzerine şarap döküldüğünde ateşin harladığı gibi, bu Nazmî de dudağının özelliklerini anlatsa gönülden feryatlar yükselir.
- 520. 49b. (50. p). [meylî].**
- 1 Ayrılığın can ülkesine gizli bir ateş saldığından, kavuşmanın suyu yetişmezse dünya mülkü ateş dolar.
- 2 "Ey can, gamın geldiği zaman neden gönül mülkünü yakar?", diye sordum, "Kervan konakladığı yerlerde hep ateş yakar.", dedi.
- 3 Sanırsın ki saçların, yeri yüzünün çizgileri olan yilandır, ya da ateşi ayva tüylerini duman eyleyen bir semenderdir.
- 4 "Yanağının nurunda saçının karanlığı nedendir?", dedim, "Miskin, bilmez misin ki ateş dumansız olmaz.", dedi.
- 5 Meylî, "Yâ Rab, kırmızı dudak ne yapar, cehennemden ateş alıp nerede yakar?", diye yüreğini sorguya çeker.

521.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. belā-yı hecr-i dilberden  olupdur cism ü cān āteş
anuñ'çün dūd-ı āhumdan  olar kevn ü mekān āteş

göge āteş-feşān olup ağarken ejder-i āhum
yiğitsin kıl hāzer billāh ki kılmasun ziyān āteş
3. ne ehl-i dilsin ey dilber ki yo dur zerrece havfuñ
şerār-ı nār-ı āhumdan ki pürdür bu cihān āteş

dilā hicrāna şabr edüp tevekkül eyle yezdāna
çü bilürsin eden nār-ı hālile gülsitān āteş
5. gedādur dēyü cevri etme şa ın āh-ı **gedāyī**den
begüm şimdi mi olmuşdur remād içre nihān āteş

522.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - +--- / - +--- / - +--- / - +---

1. geldi erdi çün yine kara haber gibi tırāş
ey dirigā atdı o ın yaşdı yayın göz ü kaş

gālibā āhir zamān olmuş durur yoldaşlar
rūm ilinde her  arafdan fitneler  aldurdı baş
3. 'arızuñ ābına gar  olsun dēr iseñ ha tuñu
'asker-i fir'avndur mūsā ile etdi şavaş

521. 49b. (50. p). [gedāyī].

- 1 Sevgilinin ayrılığının belasında beden ve can ateş dolmuştur, onun için ahımın dumanından kâinat ateş dolar.
- 2 Ahımın ejderi ateş saçıp göge yükselirken, her ne kadar yiğitsin olsan da sakın ki ateş seni mahvetmesin.
- 3 Ey sevgili, öyle gönül ehlin ki, bu dünya ahımın cehenneminden ateş dolmuşken sen zerre kadar korkmazsın!
- 4 Ey gönül, ayrılığa sabredip Allāh'a tevekkül et, bilirsin ki İbrahim Halilullah'a ateşi gül bahçesi eden O'dur.
- 5 Efendim, Gedâyî'nin ahından sakın, köledir diye eziyet etme, külün içinde ateş şimdi mi gizlenmiştir?

522. 50a. (50. p). nazîre-i merhūm hayretî.

Hayretî: *Dîvān*: G. 157.

- 1 Eyvahlar olsun, kara haber gibi yine tıraş (vakti) geldiğinden, göz ve kaş yayını yasıp okunu attı.
- 2 Yoldaşlar, galiba ahir zaman/tıraş vakti gelmiştir: Rumeli'nde her taraftan fitneler baş kaldırdı/yüzümün her tarafından kıllar çıktı.
- 3 Ayva tüylerini "Firavun'un askeridir, Musa (as) ile savaşmıştır.", dersen, yanağının suyuna batsın.

kimse barmaq başmasun harfüne dërseñ dõstum
iki günde bir tırâş ol iki günde bir tırâş

5. hiç hêsâb ü haddi yok mûlar bitüpdür **hayretî**
dem-be-dem akşa ‘aceb mi gözlerümden kanlu yaş

523.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. yine bir gerçek yalıñ yüzlü kıyâmet nev-tırâş
at şalup akıncı-veş gönüm evin kıldı tırâş
âb-ı ruhsâruñda haţtuñ zâhir oldı câ-be-câ
yer yerin yine pusudan fitneler kaldırdı baş
3. ‘akıbet öldürmedük ‘âlemde bir âdem komez
ol mûkaḥḥal çeşm-i fettân-ile bu peyveste kaş
ğamzeñ ucundan düşüpdür bir birine cân u dil
kanda vardıysa o zâlim eksük olmadı şavaş
5. âh derdâ vü dirîğâ ḥasretâ **ishâk** kim
sırr-ı ‘ışkı gözlerüm yaşı cihâna etdi fâş

524.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. baş açuḫ abdâluñam luţf et beni gel kıl tırâş
tekye-i dükkânuña başdum kadem ey ser-tırâş
tıḡuñ ey şeh bir demür geyümlü gömgök gâzîdür
yüz çevürmez nece biñ küffardan eyler şavaş

4 Dostum, kimse sözüne parmak basmasın/değer vermesin dersen, iki günde bir tıraş ol iki günde bir tıraş!

5 Hayretî, çıkan kılların haddi hesabı yok, gözlerimden durmadan kanlı yaş akşa şaşılmaz.

523. 50a. (50. p). **naẓîre-i ishâk.**

Üsküblü İshâk Çelebi: *Dîvân*: G. 113.

1 Yine bir düzgün, ateş yüzlü, yeni tıraş olmuş kıyâmet (gibi güzel), at salıp akıncı gibi gönül evimi tıraş etti.

2 Fitnelerin yine yer yer pusudan baş kaldırdığı gibi, yanağının suyunda yer yer ayva tüyleri ortaya çıktı.

3 O sürmeli fettan göz ile bu bitişik kaş, sonunda dünyada öldürmedik bir insan bırakmayacak.

4 Can ve gönül, öldürücü bakışının ucundan birbirine düşmüştür, (zaten) o zalim nereye vardıysa şavaş eksik olmadı.

5 Ah yazık, göz yaşlarım aşkımın sırrını dünyaya duyurdu; of İshak, eyvahlar olsun!

524. 50a. (50. p). **naẓîre-i enverî.**

Mürekkepçi Enverî: *Dîvân*: G. 123.

1 Ey berber, dükkanının tekkesine ayak bastım, baş açık dervişinim, lutfet gel beni tıraş et.

2 Ey sultan, kılıcın/usturan demir kıyafetli gömgök bir gazidir, binlerce kafirden yüz çevirmez, şavaşır/binlerce kıldan körelmez, tıraşa devam eder.

3. yüz sürer ayağına mecmū'-ı tîğūñ 'izz-ile
ka'beden gelmiş efendi hâcıya beñzer o taş
âyineñ gündür felek kösreñ sitilüñ mäh-ı nev
al pîşgîrîñ şafağ çarhuñ bu çarh ey ser-tırâş
5. tekyedür dükkānı anuñ baş açuğ abdālî çok
enverî begler tırâş olurlar anda baş baş

525.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. [sāğarından çeşmümüñ akar dem-ā-dem kanlı yaş
la'l-i mey-günüñ hayālin kılmak için halka fāş]
ger göre ferhād sen şīrīn-leb için hālūmi
āsiyā-veş döğine alup eline iki taş
3. her ne 'āşık kim sefer ede 'adem eṭrāfına
tīrūñi rehber edinüp zahmuñu edindi baş
ger şanāyi' bulmasam şī'r içre olmazdum diri
lā-cerem şan'at gerekdür kılmaga kesb-i ma'ās
5. ger bu defterden **mesîhî** gide gelmez bir dahı
yèrine ol deñlü yazılmaz olıcak haṭ tırâş

3 Kılıcının topladıkları hürmetle ayağına yüz sürer/Usturanın kestikleri usulca yere dökülür, efendi, o taş Kâbe'den gelmiş hacıya benzer.

4 Aynan gündür, bileği taşın felek, kabın yeni ay, kırmızı havlun şafağ; ey berber, zamanın bu zaman(dır).

5 Onun dükkanı tekke'dir, baş açık dervişi çoktur, Enverî, onda beyler birer birer tırâş olurlar.

525. 50a. (50. p). [mesîhî].

Mesîhî: *Dīvān*: G. 107.

1 Şarap renkli dudacağının hayalini halka ifşa etmek için, gözlerimin kadehinden devamlı kanlı yaş akar.

2 Ferhad eğer sen Şirin/tatlı dudaklı için (düştüğüm) halimi görse, değirmen misali eline iki taş alıp döğünür.

ger göre ferhād: *Dīvān*; göre ger ferhād gören: CN.

3 Yokluk tarafına yolculuk yapan her âşık, senin okunu rehber edinin, yarasını da baş/önder edindi.

edinüp: *Dīvān*; edindi: CN.

4 Şiir içinde sanatlar bulmasam güçlü olmazdım, şüphesiz rızkını kazanmak için sanat gerekir.

5 Mesîhî eğer bu defterden giderse bir daha gelmez, ayva tüyleri tırâş edilince yerine öylesi yazılmaz.

526.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. hasret-ile dem-be-dem çıkar benim bağrumda baş
anuç için dem-be-dem akar gözümde kanlı yaş
sırr-ı 'ışkı şaklayam sinemde dördüm gerçi ben
rüy-ı zerdüm eşk-i çeşmüm etdi anı halka fâş
3. sihr fennin fitne 'ilmin bilmese ol dil-firîb
bir nazarla gözleri yağmalamazdı göz ü kaç
sen cefākāruñ elinden seyl édüp göz yaşların
sîne dögem āsiyā-veş ele alup iki taş
5. leblerüñden bu **muhibbî**ye buyur şāfî cevāb
ey tabîb-i dil meded öldüm katı şahib-firāş

527.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. tîğ-ı hecrüñ sînemi şad bār eger kılsa hırāş
hatt-ı reyhānuñ hayāli olmaya dilden tırāş
üstüvār olur derūnumda binā-yı kaşr-ı 'ışk
ol dili sengin gamından başuma yağdukça taş
3. şāne-veş çāk olsa dil tîğ-ı gam-ile etmeyem
turre-i 'anber-şemîmi şemmesin halk içre fâş

526. 50a. (50. p). [muhibbî].

Muhibbî: *Dîvān*: G. 1289.

- 1 Benim bağrımda hasretle daima yara çıkar, onun için gözümde durmadan kanlı yaş akar.
hasret: *Dîvān*; hayret: CN.
- 2 Gerçi ben aşk sırrını göğsümde saklayayım derdim, sararmış yüzüm, gözyaşım, onu halka ifşa etti.
- 3 O gönül aldatıcı (güzel) büyü marifetini, fitne ilmini bilmese, göz ve kaşı bir bakışla gönülleri yağmalamazdı.
- 4 Sen eziyet edenin elinden, gözyaşlarımı sel edip, su değirmeni misali ele iki taş alıp göğsümü döveyim.
- 5 Ey gönül doktoru, dudaklarından bu Muhibbî'ye şifalı cevap sun, yardım et, yataklara düştüm, öldüm.
şāfî: *Dîvān*; şāfî: CN.

527. 50b. (51. p). nazîre-i kerîm.

- 1 Eğer ayrılık kılıcı göğsümü yüz kere de parçalasa, reyhan kokulu ayva tüylerinin hayali gönülden kazınmaz.
- 2 O taş kalplinin gamından başıma taş yağdukça, gönlümde aşk kasrının binası sağlamlaşır.
- 3 Gönül, gam kılıcı ile tarak gibi parçalansa da, amber kokulu saçınının kıvrımının zerresini halka ifşa etmem.

şerm-sār olup kızardı gonca gördükçe lebin
ḥaṭṭ u ḥālūñ yād edüp miskīn benefşe egdi baş

5. jende-i fakruñ yeter zer-befte meyl etme **kerīm**
‘ışk bāzārında şatılmaz bunuñ gibi kumāş

528.

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. alma āh-ı ‘āşıkı ey seng-i dil gāfil mübāş
çün bütün kalmaz bilürsin yanar od içinde taş
tıfl-ı çābükdür ki sürçüp ḥāra düşmişdür şehā
dāne-i mercān-veş müjgānum içre kanlu yaş
3. tiz biten tiz yeter ellerde meşeldür söylenür
eylese ḥaṭṭ-ı leb-i la‘lin n’ola dilber tırāş
şerbet-i la‘l-i lebüñ şun ey ṭabīb-i cān u dil
derd-i ‘ışkuñ eyledi bağrumda peydā nece baş
5. la‘l-i yāra **şābirī** öykündüğü’çün ḥātemüñ
çār-sū-yı dehr içinde urdılar başına taş

529.

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. kanuma girdi benim müstağrak-ı ḥūn etdi yaş
kim dēdi yā rab aña yüz bulduğınca başdan aş

4 Gonca, dudağını gördükçe utanıp kızardı; miskin menekşe, ayva tüylerini ve benini anıp boynunu eğdi.

5 Kerim, fakirlik hırkası yeter, sırmalı kumaşlara meyletme; aşk pazarında bunun gibi kumaş satılmaz.

528. 50b. (51. p). **naẓīre-i şābirī.**

1 Ey taş kalpli, gafillik yapıp aşğın ahını alma; bilirsin, yanan ateşin içinde kalan taş bütün kalmayıp parçalanır.

2 Sultanım, kirpiğimin arasındaki inci tanesi gibi kanlı yaş, sürçüp ateşe düşen hızlı bir çocuktur.

3 Sevgili lal dudağının tüylerini tıraş etse ne çıkar, ellerde atasözüdür, söylenir: Çabuk yetişen çabuk tükenir.

4 Ey can ve gönül doktoru, lal dudağının şerbetini sun, (zira) aşkının derdi göğsümde bir çok yaralar açtı.

5 Sâbirî, yüzüğün sevgilinin lal dudağına özendiği için, cihan çarşısı içinde başına taş vurdular.

529. 50b. (51. p). **naẓīre-i zātī.**

Zātī: Dīvān C. II: G. 598.

1 Yaş, benim kanıma girip beni kana boğdu, Allah’ım, kim ona "Yüz bulduğunda baştan aş!", dedi?

- cānuma érer cemālūñ hāleti ağarsa şubḥ
gönlüme düşer hilālūñ fikreti karararsa kaç
3. mīr-i cānı kal'a-i burc-ı bedenden sürmege
yaralar ser-cümle ağız bir édüp kaldurdı baş
- éy baña hadden ziyāde cevr éden bī-merḥamed
kaṭı bī-rahm olduğı'çün tañrı gönlūñ étdi taş
5. zātīyi bir yanına el döndürür güyā kebāb
éy ṭabībüm derdmendi eyledūñ şāhib-firāş

530.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. éy koyuna girecek kumral kuzu ol iki kaç
iki kara koçlardur bir birine urdı baş
- başımı senden şaķınmazın kesersen başımı
dönüşüm yokdur sözümden uşda tıguñ uşda baş
3. edinüp bir hayrı her şaḥş ol yaña uçmak diler
kaşr-ı cennetde meger naķsuñ olunmuş intikāş
- ol muḥammed-hūy u yūsuf-çehre vü 'īsī-nefes
nār-ı mūsā-veş yine par par yanar olmuş tırāş
5. zātīyā ol nūḥ yaşın göricek yūsuf-cemāl
merḥamet étmez ölürsen kırı yere dökme yaş

-
- 2 Güzelliğinin sureti aydınlansa canım sabaha ulaşır, kaç(ın) karardığında gönlüme hilalin fikri düşer.
- 3 Can beyini beden burcunun kalesinden sürmek için, yaralar ağız birliği edip baş kaldırdı.
- 4 Ey bana haddinden fazla eziyet eden merhametsiz, çok zalim olduğun için Allah kalbini taş etti!
- 5 Zâtî'yi kebapmış gibi bir yanına başkası döndürür, ey doktorum, derdi olanı yatağa düşürdün.
530. **50b. (51. p). zātī.**
Zātī: Dīvān C. II: G. 590.
- 1 Ey koyuna/koyna girecek kumral kuzu, o iki kaç birbiriyle tokuşan iki kara koçtur.
- 2 Başımı kesersen senden sakınmam, sözümden dönmem: İşte kılıç işte baş!
- 3 Herkes bir hayır işleyip öbür tarafa uçmak/cennete kavuşmak diler, meğerse resmin cennet köşkünde kazanmış!
- 4 O Muhammed (as) huylu, Yusuf (as) yüzlü, İsa (as) nefesli ve Musa (as) ateşli, yine tıraş olmuş parıl parıl yanıyor.
- 5 Ey Zâtî, o Yusuf (as) yüzlü sevgili Nuh (as) tufanını andıran yaşlarını görse acımız, ölürsün, boş yere yaş dökme!

531.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. bir güzel gördüm bugün seyrân ederken ser-tırâş
tîğına darbı cihānuñ begleri indürdi baş
māh-ı nev tîğ u felek fās u güneşdür āyine
tolanur dükkānını çarh-ı felek olmağa taş
3. destine ala dēyü bir gün 'ināyet eyleyüp
şāne-veş dilindi cismüm şānesi olaydı kâş
şanmañuz 'aşıklaruñ başın tırâş eyler anı
rüm şahıdur ki cünd-i şām-ile eyler şavaş
5. çarha tütulmuş kılıçlardır ol āfet berberüñ
sebziyā hāl-i siyāhınuñ yanında iki kaş

532.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. olalıdan dōstlar ol nev-cevānum ser-tırâş
eyledi dil şafhasında şabr u ārāmum tırâş
nece olmasun kalender bu dil-i āvāremüz
verdi yağmaya vücūdum mülkini bu göz ü kaş
3. tîğ-ı cevr-ile gönül mülkin yıkup ol seng-dil
eyledi sırr-ı derūnum ellere rüsvā vü fâş
mesned-i devletde olmaz mı eşigüñde senüñ
pister-i hāk eyleyüp her geh koyan taş üzre baş

531. 51a. (51. p). nazîre-i sebzî.

Sebzî: *Dīvān*: G. 324.

- 1 Bugün gezerken berber olan bir güzel gördüm, onun usturasının vuruşuna dünyanın beyleri baş indirdi.
- 2 Yeni ay ustura, felek taş, güneş de aynadır, feleğin çarkı taş olmak için dükkanını dolaşır.
- 3 "Keşke onun tarağı olsa da bir gün lutf edip eline alsan" diye, bedenim tarak gibi dilim dilim dilindi.
- 4 Onun, âşıkların başını tıraş ettiğini sanmayın; o, akşam ordusuyla savaş eden Rum şahıdır.
- 5 Ey Sebzî, o afet berberin siyah beninin yanındaki iki kaş, bileyi taşına tütulmuş kılıçlardır. çarha tütulmuş: *Dīvān*; çevre tartulmuş: CN.

532. 51a. (51. p). nazîre-i dem'î.

- 1 Dostlar, o delikanlım berber olduğundan beri, gönül sayfasından sabır ve huzurumu kazıdı.
- 2 Bu göz ve kaşın vücudumun mülkünü yağmağa verdiği bu avare gönlümüz nasıl kalender olmasın?
- 3 O taş kalp(li sevgili), eziyet kılıcı ile gönül ülkesini yıkıp içimdeki sırrı başkalarına açıp rezil etti.
- 4 Senin eşiginde toprağa yatıp başını da taşın koyan, devlet makamında olur.

5. dem'ıye ta'n eyleyüp rencide eyler dōstum
ş'ol küyuñ itleri ile eder ceng ü şavaş

533.

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Hezec ---+/+---+/+---+/+---

1. terk eyledi ol yūsuf-ı şānī bizi kardaş
mānend-i terāzū başalum bağrumuza taş
cān u dile ol yūsuf-ı şānī düşe geldi
ya'kūb gibi āhlar étsem n'ola kardaş
3. hem-demlūgini yāreleriñ mankıra alma
derbend-i maħabbetde gönül bir pula biñ baş
oldı kamu ğavvāşlarıñ başı aşığa
'ālemde zuhūr edeli bu nazm-ı güher-pāş
5. derd-i ruħ u haṭṭuñla eger kim gide zātī
īmānı vü kur'ānı ede haq aña yoldaş

534.

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Hezec ---+/+---+/+---+/+---

1. ey dil reh-i 'ışkında anuñ verir iseñ baş
bu yolda dēye nece dil ehli saña şābāş
dilden güzer etdükçe hayāl-i kad-i servüñ
cüy olur akar çeşme-i çeşmümden o dem yaş
3. çok şüret-i dil-keş yazılır levha velīkin
ş'ol şürete teşbih edemez nakşını nakkāş

5 Dostum Dem'ı'yi, "Şu köyün köpekleri ile mücadele edip savaşıır.", diye kınayıp incitir.

533. 51a. (51. p). baħr-i dīger ez-ān zātī.

Zātī: *Dīvān C. II: G. 576.*

1 Kardeş, o ikinci Yusuf bizi terk etti, bağrımıza terazi gibi taş basalım.

2 O ikinci Yusuf can ve gönle düştü, kardeş, Yakub (as) gibi ah etsem şaşılmaz.

3 Gönül, güzellerin dostluğunu paraya alma, muhabbet geçidinde binlerce baş bir pula gider.

4 Mücevher saçan bu şiir dünyada ortaya çıktığından beri, bütün dalgıçların başı aşığa geldi.

5 Zātī, eğer kim yanağın ve ayva tüylerinin derdiyle giderse, Allah ona imanı ve Kur'ân'ı yoldaş eder.

534. 51a. (51. p). kātibī.

1 Ey gönül, onun aşkının yolunda baş verirsen, pek çok gönül ehli bu yolda sana aferin der.

2 Selvi boyunun hayali gönülden geçtikçe, gözlerimin çeşmesinden o anda yaş/kanlı yaş ırmak olur akar.

3 Çok levhaya "Gönül çelen" tasviri yazılır ama nakkaş nakşını şu yüze benzetemez.

şōfī karanu hücreyi terk étmedügi bu
zīrā ki sever karanulık hücreyi huffāş

5. éy **kātībī** rahm ummağıl ol dōst dilinden
dünyāda ‘aceb kişiye rahm eyleye mi taş

535.

Mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

Hezec ---+/+---+/+---+/+---

1. hecrüñde gözüm gibi bulunmaz baña yoldaş
kim bile yatur bile turur bile döker yaş
ağzuñla ruhuñ şīvelerin naqş édemez hiç
göz nūrını harc eylesün yok yere naqqāş
3. bir yaña beni zülf ü ruhuñ çekdi çevürdi
bir yaña dağı n’eyleyiser ol göz ü ol kaş
dil vèrmek o meh-rüya iñen minnete geçmez
bī-ğadr olısar kanda ki var dāne-i haşhāş
5. odlara yaqar sözlerüñüñ sūzı cihānı
zātī saña taħsīnler ü üstāduña şābāş

536.

Fe‘ilātün (fā‘ilātün) fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün (fe‘ilān)

Remel +++-/+---/+---/+---/++-

1. naqd-i eşk-ile gönül kimseye olma yoldaş
‘ışk yolında şakın bir pula olur biñ baş
yoğ imiş miñnet ü gam leşkerinüñ pāyānı
şāh-ı ‘ışk-ıla kişi nece çıkışsun başa baş

4 Sofunun karanlık hücreyi terk etmemesinin sebebi, yarasanın karanlık odayı sevmesidir.
5 Ey Kâtibî, sevgilinin kalbinden merhamet bekleme, taşın dünyada insana acıdığı görülmüş müdür?

535. 51b. (52. p). [zātī].

- 1 Ayrılığında bana, benimle birlikte yatan, birlikte duran, birlikte yaş döken gözüm gibi yoldaş bulunmaz.
2 Ressam göz nurunu boş yere harcamasın, senin ağzın ve yanağının tarzını resmedemez.
3 Beni bir yana saçın ve yanağın çekip çevirdi, ne yapmalı, bir yana da o göz ve o kaş...
4 O ay yüzlüye gönül vermek çok da hora geçmez, nerede olursa olsun haşhaş tanesi değersiz olur.
5 Zātî, sözlerinin yakıcılığı dünyayı ateşe verir, sana övgüler, hocana da aferinler.

536. 51b. (52. p). şem‘î fermāyed.

Prizrenli Şem‘î: *Dīvān*: G. 82.

- 1 Gönül, sakın gözyaşı nakdiyle kimseye yoldaş olma, aşk yolunda binlerce baş bir pula gider.
2 Eziyet ve gam askerinin sonu yokmuş, aşk sultanı ile kişi nasıl başa çıkabilir?

3. tağılır şabr metâ'ı gelicek şeh-r-i ğama
şatılır şeh-r-i mu'azzamda belî hûb kumâş
başımı aldum ele dilberümüñ küyında
er olan kişi gerekdür kim ola hâzır baş
5. **şem**'iyâ ol şanemüñ gün yüzünüñ âyinesi
nâr-ı mūsâ ile par par yanar oldukça tırâş

537.

Fe'îlâtün (fâ'îlâtün) fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün (fe'îlân)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. yâr için eyleyicek gözle gönül tende şavaş
yürek ol bezmde meydâna getürdi nece baş
cân metâ'ını taħammül dèyü terk eyleyicek
pîr-i 'ışk etmedi ferhâd-ile mecnünü tırâş
3. çekmek için kuru sevdâlarını kâkülünüñ
kara yazu imiş alnumda bu benüm iki kaş
mâder-i 'ışk getürdükde beni dünyâya
kılmış ol dem beni ferhâd-ile süd bir kardaş
5. yâ rab ol demde **hayâlî**ye enîs et fazluñ
laħd içre kalıcağ dil yalıñuz bir kuru baş

538.

Fe'îlâtün (fâ'îlâtün) fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün (fe'îlân)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. bağrumuñ başları ger ele girerse yoldaş
cümlesin bağla o dem kanlıdur anlar baş baş

-
- 3 Gam şehrine gelindiğinde sabır elbisesi yırtılır, evet, büyük şehirde güzel kumaş satılır.
4 Sevgilimin mahallesinde başımı elime aldım, er kişinin başı hazır olmalıdır.
5 Ey Şem'i, o put gibi güzelin gün yüzünün aynası, tıraş oldukça Musa (as)'ın ateşi gibi parıl parıl yanar.
537. **51b. (52. p). nazîre-i hayâlî.**
Hayâlî Beg: *Dîvân*: G. 1, s. 212.
- 1 Gözle gönül sevgili için bedende savaştıklarında, yürek o mecliste birçok başlar/yaralar getirdi.
2 Tahammül, diyerek can kumaşını terk ettiklerinde, aşk piri Ferhad ve Mecnun'u tıraş etmedi.
3 Benim alnımdaki bu iki kara kaş, kakülünün yanık sevdalarını çekmek için (yazılmış) kara yazı imiş.
4 Aşkın annesi dünyaya getirdiği anda beni, Ferhad ile süt kardeşi kılmış.
5 Yâ Rabbi, gönül mezar içinde bir kuru başla beraber kaldığında, Hayâlî'ye lutfunu arkadaş kıl.
538. **52a. (52. p). nazîre-i enverî.**
Mürekkepçi Enverî: *Dîvân*: G. 122.
- 1 Yoldaş, eğer bağrımın yaraları ele gelirse o anda hepsini bağla, onların başı kanlıdır. girerse: *Dîvân*; girmez: *CN*.

şaymazuz manķıra hem-demlüğini dāğ-ı ğamuñ
‘ışķ derbendi-durur bir pula bunda biñ baş

3. serverā kaşr-ı dile geldi hayālūñ şāhı
döşedüm ayağı altında iki mā’î kumāş
şems öykünmese ol yūsuf-ı mışr-ı hūsne
şemsi dülbendin eger yūsufî şarsa ķardaş
5. ermedin vaşlına ħarc eyledi cümle varın
yoğ imiş **enverî** dīvānede hīç ‘aķl-ı ma‘āş

539.

Fe‘ilātūn (fā‘ilātūn) fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilūn (fe‘ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. sırr-ı ‘ışķı n’ola ferhād-ile mecnūn éde fāş
olmaz iki deli bir biri ile sırdaş
yūsufî mışr-ı melāĥatde gören ‘aşıkķlar
düşdiler çāh-ı zenaĥdānına bir bir ķardaş
3. bōstānda göricek nāz-ile reftārını serv
ellerin göksine koyup ayağına ķodı baş
gece derbend-i maĥabbetde yürürken ğāfil
ġam ħarāmisi ile başka tūtüşdüm başa baş
5. nece ħusrevleri ol lebleri şīrīn yüzi gül
cān-ile eyledi ferhād-ı hezārān başa baş
yeridür **sebzi**-i āşūfteye raĥm eyle begüm
dem-be-dem la‘l-i lebūñ yādına aġlar ķan yaş

2 Gam yarasının arkadaşlığını paraya saymayız, aşķ geçididir, bunda binlerce baş bir pula gider.

3 Efendim, gönül kasrına hayalinin sultanı geldi, ayağının altına iki mavi kumaş döşedim.

4 Kardeşim, güneş sarığını her ne kadar Yusufî tarzda sarsa da, güzellik şehrinin/Mısır’ının Yusuf’una özenmesin.

5 Enverî, kavuşamadan bütün varlığını harcayan delide hiç dünyalık akıl yokmuş.

539. 52a. (52. p). nazīre-i sebzi.

Sebzi: *Dīvān: G. 312.*

1 Aşķ sırrını Mecnun ve Ferhad açığa çıkarsa şaşılmaz, iki deli birbiriyle sırdaş olmaz.

2 Kardeşim, Yusuf’u güzellik şehrinde/Mısır’ında gören aşıkķlar, bir bir çenenin kuyusuna düştüler.

3 Bostanda selvi nazla yürüyüşünü görünce, ellerine göğsüne kavuşturup başını da ayağına koydu.

4 Gece, sevgi geçidinde gafilce yürürken, gam haramisi ile başa baş bir kavgaya tutuştum.

5 O tatlı/Şirin dudaklı ve gül yüzlü sevgili, canla nice Hüsrevleri binlerce Ferhad’a başa baş bıraktı.

6 Beyim, senin kırmızı dudağın aşķına devamlı kanlı yaş döken perişan Sebzi’ye acı, yeridir, merhamet et.

540.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. çü dergāhına yüz sürmege ol māhuñ yasağ olmuş
n'olur şimden gèrū 'uşşāk yā ölmüş ya şağ olmuş
yaşum baħrinde ş'ol deñlü boyandı kirpigüm kıana
görenler anı şanurlar ki mercāndan budağ olmuş
3. nece yıl hañçer-i ğamzeñ gönülde yer edinmişdür
bizümle şimdi ey dilber neden kılıç bıçağ olmuş
maħalleñ itleri ile eşigüñdedür ağyāruñ
hemān ol kelbe dönmiş kim aña cennet turağ olmuş
5. ne ğam ger hıızrī dā'im kūh-ı ğamda olsa ey dilber
saña 'âşık olalıdan aña tağ üsti bāğ olmuş

541.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. gönül murġına zülfeynüñ benüm 'ömrüm duzağ olmuş
'aceb kim şayd ede ben 'andelībi ol dü zāğ olmuş
bugün a ğonca-i ra'nā senüñ ğülzār-ı ħüsnüñde
benem biñ derd-ile bir lāle gibi baĝrı dāğ olmuş
3. o servüñ cebhe vü ruħsarına hem-tā degül gerçi
çemende güllerüñ kıızılı kıızıl aĝı aĝ olmuş

540. 52a. (52. p). hıızır beg çeledi fermāyed.

- 1 O ay gibi güzelin dergahına yüz sürmek yasaklanmış, bu yüzden şimdiden sonra âşıklar ha ölmüş, ha sağ kalmış (farketmez).
- 2 Gözyaşımın denizinde kirpiğim öyle kana bulandı ki, görenler onu mercandan budak olmuş zannederler.
- 3 Ey güzel, öldürücü bakışının hançeri yıllardır gönülde yer edinmişken neden şimdi bizimle kanlı bıçaklı olmuş?
- 4 Mahallenin köpekleri ile senin eşliğinde olan yabancılar, sanki durağı cennet olan o köpeğe dönmüş.
- 5 Ey güzel, Hızır daima gam dağında olsa da gam değil, sana âşık olduğundan beri ona dağ üstü bağ olmuş (keyfi yerinde olmuş).

541. 52a. (52. p). nazmī.

Edirneli Nazmī: *Dīvān*: G. 2808.

- 1 Ömrüm benim, zülüflerin gönül kuşuna tuzak olmuş; garip, o iki (zülüflerin) karga olmuş, ben bülbülü avlıyor.
- 2 A iki renkli gonca, senin güzelliğinin gül bahçesinde binlerce dert ile bağı lale gibi dağlanan benim.
- 3 O selvi boylu güzelin alnı ve yanağına denk olmasa da çimenlikteki güllerin kıızılı kıızıl beyazı da beyaz olmuş.

o serv-i lāle-ruḥsāruñ cemāli gülsitānında
kara zülfi hezārān murğ-ı dil şaydına ağ olmuş

5. selāmet añlamış vahdetde olduğın meger **nazmî**
anuñ'çün mesken ol miskîne bu künc-i ferāğ olmuş

542.

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. benüm serv-i hırāmānum cemālūñ tāze bāğ olmuş
ruḥuñ güllerinüñ kızılı kızıl ağı ağ olmuş
maḥabbet sebzezārında biter çok lāleler ammā
bulunmaya benüm gibi cefādan bağı dāğ olmuş
3. yüzini gösterüp gizler leb-i la'lini cānāne
dirīğā mevsim-i gülde mey-i nāba yasağ olmuş
egilmesün dēyü āhum yelinden şaḫınur her dem
raḫīb-i kelb ol servüñ nihāline tayağ olmuş
5. **necātî** derdmend iken ḫapuñ dāru's-şifāsından
maḥabbet şerbetin nüş eyleyüp fi'l-ḫāl şağ olmuş

543.

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. gönül dāğ-ı ḡamuñla sinede bir şem' uyandırmış
çerāğ-ı 'ışka bir ḡarrā kızıl altunu yandırmış

4 O lale yanaklı selvinin güzelliğinin bahçesindeki siyah saçı, binlerce gönül kuşunu avlamak için ağ olmuş.

5 Nazmî, meğerse kurtuluşun vahdette olduğunu anladığından, o miskine feragat köşesi mesken olmuş.

542. **52b. (53. p). nazîre-i necâtî.**

Necâtî Beg: *Dîvân: G. 247.*

1 Benim nazlı nazlı salnan selvim, yüzünün güzelliği taze bahçe olmuş, yanağının güllerinin kızılı kızıl, beyazı da beyaz olmuş.

2 Muhabbet yeşilliğinde çok laleler yetişir ama, benim gibi zulümden bağı dağlanmış olan bulunmaz.

3 Sevgili yüzünü gösterip lal dudağını gizler, eyvah, gül mevsiminde saf şaraba yasak gelmiş!

4 Köpek rakip ahımın rüzgarından eğilmesin diye sakınır, her an o selvi (boylu güzelin) fidanına destek olur.

5 Necâtî dert sahibiyken senin kapının hastanesinden muhabbet şerbetini içip anında sağlığına kavuşmuş.

543. **52b. (53. p). nazîre-i bâkî efendi.**

Bâkî: *Dîvân: G. 219.*

1 Gönül gam yarasıyla sinede bir mum yakmış, aşk meşalesine kızıl parlak bir altını verivermiş.

- gönüller nakdin almış yâr girmiş halka-i zikre
bir iki derdmend âvâreyi varmış töländürmüş
3. dèmeñ mecnûna gelmiş ‘âkıbet leylîden istiğnâ
belâ-yı ‘ışk o sergerdâni cânından uşandürmüş
- bulup saqqâ-yı hicrân teşne-dil şahrâda mecnûnı
ecel peymânesin şunmuş hayât âbına kandürmüş
5. bu gün **bâkî**ye ol âfet vişâlin va‘deler kılmış
yalanlar söylemiş miskîni gerçekden inandürmüş

544.

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. bu gönülüm şehrine düşdi gözümünden nâ-gehân âteş
yaşum saqqâsı érmezse tutar mülk-i cihân âteş
- şerâr-ı nâr-ı hecrüñden yüregüm şöyle yanmışdur
ki bir âh eylesem tolar zemîn ü âsumân âteş
3. şan ismâ‘ildür çeşmüñ ki yatur hançer altında
şan ibrahîmdür zülfüñ ki olmuş gülsitân âteş
- taratsun ‘anberîn zülfin ki tolar misk-i çin şâne
kazıtsun ‘arızı haţtın ki ola bî-duhân âteş
5. lebinden haţtını şordum dedî kim haţ degüldür bu
buğür-ı bezm-i hüsn étdüm ki vère bûy-ı cân âteş

-
- 2 Sevgili gönüller nakdini alıp zikir halkasına girmiş, bir kaç dertli avareyi varıp dolandırmış.
- 3 Mecnun’a, "Nihayet Leylâ’ya tenezzül etmiyor.", demeyin, aşk belası o şaşkıncı canından usandırmış.
- 4 Ayrılığın sakası çölde Mecnun’u gönülüne susamış bir halde görüp ecel kadehini sunmuş, hayat suyuna kandırmış.
- 5 O afet bugün Bâkî’ye kavuşma sözü vermiş, yalanlar söylemiş, miskini gerçekten inandırmış.
544. **52b. (53. p). veliyyüddîn oğlu ahmed paşa fermâyed.**
Ahmed Paşa: *Dîvân: G. 128.*
- 1 Bu gönül şehrimde ansızın gözümünden ateş düştü, gözyaşımın sakası yetişemezse ateş dünyayı tutar.
- 2 Ayrılığının ateşinin kıvılcımından yüreğim öyle yanmıştır ki, bir ah çeksem yer gök ateş dolar.
- 3 Gözünü hançer altında yatan İsmail (as) farzet, saçını da ateşin gül bahçesi olduğu İbrahim (as) say.
- 4 Amber kokulu saçların (kendini) taratsın, tarak Çin miski dolar; yanağın ayva tüylerini kazıtsın, ateş dumansız olsun.
- 5 Dudağından ayva tüylerini sordum/emdim, "Bunlar ayva tüyü değildir, can kokusu versin diye güzellik meclisinin tütsüsünü yaktım.", dedi.

dédi ğam gitdi vaşlumla neçün eksük degül āhuñ
dédüm göçdüğü menzilde kıomaz mı kārban āteş

7. dedüm çün gönülüm alursın bahā vēr bŷy-ı zŷlfũnden
dedi bu rāyı kıo **ahmed** kim olur rāyegān āteş

545.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. yine derd-ile bir āh eyledüm tıoldı cihān āteş
felek bir tāsā dönmişdür ki ola der-miyān āteş
yeter bīhŷde efgān eyle ēy bŷlbŷl cihāndur bu
kimine nār olur gŷlşen kimine gŷlsitān āteş
3. ğam u ğuşşā ŷşŷp gönülüm evin yıkıdukları [budur]
ki etrāfa ŷlaşmaya derŷnumda yanan āteş
‘aceb midŷr naşīhat eyledŷkçe iñlese gönülüm
bilŷrsin ŷstine ŷu sepseler eyler figān āteş
5. gözüm gönülüm elinde hŷşk ŷ terden nesne kıalmadı
ne buldı nem yaķar bilsem ki gitmez cāvidān āteş
necātī dil yanar her laħza bir dildār ŷevķinden
şanasın ŷehr-i bursadur ki yaķar her zamān āteş

6 "Bana kavuşmakla gam bitti, neden ahın eksilmiyor?", dedi; "Kervanın kalktığı yerde ateş kalmaz mı?", dedim.

7 "Gönlümlü alırsın, (o yüzden) saçlarının kokusundan ücretini öde.", dedim; "Ahmed, bu düşünceyi bırak, ateş bedava olur.", dedi.

545. **52b. (53. p). nazīre-i necātī beg.**

Necātī Beg: *Divān*: G. 251.

1 Yine dertle bir ah çektim, dünya ateşle doldu; felek, ortası ateş olan bir tasa döndü.

2 Ey bülbül, boş yere feryat ettiğin yeter, burası dünyadır, kimine gül bahçesi ateş olur, kimine ateş gülistan.

3 Gam ve kederin yüreğimin evine ŷşŷşŷp onu yıkmalarının sebebi, içimde yanan ateş etrafa yayılmasın diyer.

4 Nasihat edildikçe yüreğimin inlemesine şaşılmaz, bilirsin, ateşe su serpildiğinde feryat eder.

5 Gözüm gönülüm elinde kuru ve yaştan eser kalmadı, ne bulup ne yakar da bu ateş kalıcıdır?

6 Necātī, gönül bir sevgili arzusundan her an yanar, sanırsın ki Bursa şehridir, her zaman ateş yakar.

546.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. tölupdur zülfüñ ucından cemālūñle cihān āteş
geceyle olıcağ halka katı eyler ziyān āteş

eger dīdār ümīdī olmayaydı bāğ-ı cennetde
cehennem gibi olaydı gül-ile ergavān āteş
3. gerek ağla gerekse gül cihān fāriğdür ey bülbül
kimine nār olur gülşen kimine gülsitān āteş

şaç-ile ruğlaruñ örter bilür kim ol açar anı
yoğ ise perde-i şebde kaçan olur nihān āteş
5. beni senden şovutmağa şurādın ekşidür nāşih
bilür kim sirke ile yèg söyünür bī-gümān āteş

necātī gönülünü her dem eder bir lāle-ruğ yağma
şanasın şehr-i bursadur ki yakar her zamān āteş

547.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. ben ol kaqnūsam āhumla çıkar cāndan revān āteş
tutar sūz-ı derūnumla tenümi her zamān āteş

gönül haddūñ hayāliyle hemişe şād u hurremdür
şu tıfl-ı sāde-dil gibi kim oynar her zamān āteş

546. 53a. (53. p). ve lehū.

Necātī Beg: *Dīvān*: G. 250.

- 1 Dünya senin güzelliğinle saçlarının ucundan ateş dolmuştur; ateş/yangın, gece olduğunda halka daha çok zarar verir.
- 2 Eğer cennet bahçesinde sevgilinin ümidi olmasaydı, gül ile erguvan cehennem gibi olurdu.
- 3 Ey bülbül, ister ağla, istersen gül, dünyanın umrunda olmaz, kimine ateş gül bahçesi olur, kimine gülistan ateş.
- 4 Geceleyin perde olmadığına ateş söner, (sevgili de) açarsa (ateşinin) söneceğini bildiğinden saçları ile yanaklarını örter.
- 5 Nasihatçı ateşin sirke ile daha iyi söndürüldüğünü bildiğinden, beni senden soğutmak için yüzünü ekşitir.
- 6 Necātī, her an gönülünü bir lale yanaklı yağmalar, sanırsın ki Bursa şehridir, her zaman ateş yakar.

547. 53a. (53. p). nazīre-i şabāyī.

Şabāyī: *Dīvān*: G. 54.

- 1 Ben ahımla candan derhal ateş çıkan o kaknusum/masal kuşuyum, içimin yangınıyla ateş her zaman bedenimi ele geçirir.
- 2 Gönül yanağının hayaliyle daima neşeli ve mutludur, şu saf yürekli çocuk gibi her zaman ateşle oynar.

3. gözüm çün ‘arız u haddüñ göre yanar göñül oda
alur billür u penbeyle güneşden bir zamân âteş
éder bir birine karşı firâkuñda ehibbâ âh
cehennem ehli atışur eyâ hür-ı cinân âteş
5. **şabâyi** ‘unşur-ı hâl-i lebinüñ rûh imiş bâdı
suyı kevşer türâbı müşk ü nür-ı neyyirân âteş

548.

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. göñül şehrine urdı bir meh-i nâ-mihribân âteş
k’anuñ her şeb şerârından tolar hep âsumân âteş
yañağuß hâl-i hindüsü ne sâhirdür nigârâ kim
semender-vâr olmuşdur aña dün gün mekân âteş
3. leb-i la‘l ü ‘izâruñ kim dağı hâlî-durur hağdan
biri bî-düd halvâdur birisi bî-duhân âteş
yüzüñ gülzârı şevkinden kıılır dem dem teğannî âb
‘izâruñ hecri süzından éder geh geh figân âteş
5. **vişâlî** odı şu içre degül hıfz eylemek mümkün
sözüm âb-ı revânında neden oldı nihân âteş

-
- 3 Gözüm, yüzün ve yanağını gördüğü için gönlüm ateşe yanar, bir zaman cam ve pamukla güneşten ateş alır.
- 4 Ey cennetlerin hurisi, dostlar senin yokluğunda birbirine karşı şikayetlenir, (sanki) cehennem ehli birbirine ateş atar.
- 5 Sabâyi, sevgilinin dudağındaki beni meydana getiren unsurların havası ruh, suyu kevser, toprağı misk ve ateşi de parlak nurmuş.
- 548. 53a. (53. p). nazîre-i vişâlî.**
- 1 Kıvılcımından her gece bütün gökyüzünün ateşle dolduğı acımasız bir ay (parçası), gönül şehrinin ateşine verdi.
- 2 Ey sevgili, yanağındaki siyah ben öyle sihirbazdır ki, semender misali gece gündüz mekanı ateş olmuştur.
- 3 Ayva tüylerinden arınmış lal dudağın ve yanağın, biri zahmetsiz helvadır, biri de dumansız ateş.
- 4 Su, yüzünün gül bahçesi arzusuyla zaman zaman şarkı söyler, ateş de yanağının ayrılığının yakıcılığından ara sıra feryat eder.
- 5 Vişâlî, ateşi su içinde saklamak mümkün değilken, sözümün akarsuyunda gizlenen ateş nedir?

549.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. olur kim cān u dil yandursa cismüm nā-gehān āteş
varur yağmaya naqdi kıanda yaksa bir dükān āteş

du'ālar okıyup her dem üfürmek def'-i sūzum'çün
ki zīrā şu'le-dār olur nefesle her zamān āteş
3. bahār-ı şevkde ezhār-ı gül-gün oldı mūsāya
dıraht-ı vādi-i eymeden olduğda 'ayān āteş

ruhuñla 'arızuñ gün gibi bir yerden toğar her gün
ne hikmetdür bu kim āb-ile olmuş tev'emān āteş
5. yanar oda düşendür 'aşıkam dēyü 'izārından
yakupdur étmege 'uşşākın ol yār imtiḥān āteş

gelüp gönülüm alup bir lahza ārām étmedi gitdi
ğarībī şanki geldi almağa ol dil-sitān āteş

550.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. düşelden sūz-ı mihruñden dile ey dil-sitān āteş
tolar āhum şerārından ser-ā-ser āsumān āteş

gözüm közler bırakmışdur dile gül-nār-ı ḥaddūñden
tutuşdı gösterür her dem dehānumdan zebān āteş

549. 53a. (53. p). **ğarībī**.

- 1 Yangın nerede bir dükkan yaksa parayı yağmağa gittikleri gibi, ateş de ansızın bedenimi yaksa can ve gönül yağmalanır.
- 2 Ateşimi defetmek için her zaman dualar okuyup üfleme (beyhudedir), zira ateş her zaman nefesle harlanır.
- 3 Ateş, Tuva vadisindeki ağaçtan Musa (as)'a belli oldukça, arzusun baharında gül renkli çiçekler (gibi) oldu.
- 4 Yüzün ve yanağın her gün güneş gibi bir yerden doğar, ateşin su ile ikiz olmasının hikmeti nedir?
- 5 O sevgili, aşıkların "Aşıklarım yanan ateşe düşenlerdir!", diye imtilan etmesin; yanağının ateşinden (onları) yakıverir.
- 6 Garībī, gönül çelen sevgili gelip gönülümü alıp gitti, sanki ateş almağa gelmiş gibi bir an bile durmadı.

550. 53b. (54. p). **nazīre-i le'ālī çelebi**.

Le'ālī: *Dīvān*: G. 26.

- 1 Ey gönül çelen, sevginin yakıcılığından gönle ateş düştüğünden beri, ahımın kıvılcımından gökyüzü baştan başa ateş dolar.
- 2 Gözüm gönle yanağının nar çiçeğinden közler bırakmıştır, ağızımdan her an çıkan ateş (onun) tuttuğunu gösterir.

3. haṭuñi zülfüñ altından yüzüñ göstermese ṭañ mı
'ayāndur çünki göstermez şeb olunca duḥān āteş
haṭum geldi dēyü şem'-i cemālūñ eyleme pinhān
ki dūd-ı şem' ile olmaz 'ayān olsa nihān āteş
5. ḥayāl-i ḥaddi geldükçe dil ü sīnemde sūz artar
getürmez kişiyeye gerçi kimesne armağan āteş
haṭuñ ḥaddūñde ey dilber hemīşe tāze vü terdür
ki sebze ābdār olsa aña etmez ziyān āteş
7. le'ālī verd-i aḥmer görinen gülşende aḥkerdür
k'anuñ nār-ı 'izārından ṭutupdur gülsitān āteş

551.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec + ---/+---/+---/+---

1. ezel şubḥında ki āhumdan yaḳupdur āsumān āteş
ebed şāmına dek her dem yaḳar andan cihān āteş
göñülde şöyle germ oldı bu 'ışkuñ odı kim her dem
şerār-ı nār-ı āhumdan yaḳar bu āsumān āteş
3. n'ola ger şem'-i ḥaddūñde belürse ḥaṭṭ-ı şeb-rengüñ
ki rüşendür bu kim olmaz cihānda bī-duḥān āteş
ḥayāl-i şevki geldükçe göñülde sūzum artarsa
n'ola çün menzile erse yaḳar her kārban āteş

-
- 3 Yüzün, saçlarının altından ayva tüylerini göstermese şaşılmaz, gece olduğunda ateşin dumanını göstermediği açıktır.
 - 4 Ayva tüylerim geldi diye güzel yüzünün mumunu gizleme, zira ateş gözle görüldüğünde mumun dumanı ile gizlenemez.
 - 5 Gerçi kimse kimseye armağan olarak ateş getirmez ama, yanağının hayali geldiğinde dilim ve göğsümde yanık/ıztırap artar.
 - 6 Ey sevgili, yanağındaki ayva tüyleri her zaman nemli ve tazedir, zira sebze sulu olduğunda ona ateş tesir etmez.
 - 7 Le'ālī, gül bahçesinde görünen kırmızı gül, yanağının ateşinden gülistanın ateş dolduğu kordur.

551. 53b. (54. p). nazīre-i revānī.

Revānī: *Dīvān*: G. 170.

- 1 Ezel sabahında ahımın ateşi gökyüzünü yakmıştır, sonsuzluk akşamına kadar dünya, ateşini her an ondan yakar.
- 2 Bu aşkın ateşi gönülde öyle hararetlendi ki, ahımın ateşinin kıvılcımından bu gökyüzü yanar.
- 3 Dünyada dumansız ateş olmadığı bellidir, yanağının mumu üzerinde de gece renkli ayva tüyleri belirse şaşılmaz.
- 4 Kervan gideceği yere ulaştığında ateş yaktığı gibi, hayalinin arzusu geldiğinde de gönlümde yangınının artmasına şaşılmaz.

5. gönülde nâr-ı şevküñi bu âhumdan kıl istidlâl
ki her yerde duḡân olsa olur hem bî-gümân âteş
zülâl-i vaşl-ile def' ét bu sūz-ı âhumı yoḡsa
yaqup şehri vü küyuña erişür nâ-gehân âteş
7. dedüm çün âteş-i sînem yaqarsın bâri cân alma
dedi külḡanda yaqılmaz **revânî** rāyegân âteş

552.

Mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. düşürdüñ cāna 'ıḡquñdan çün ey nâ-mihribân âteş
şakın bu odlu âhumdan tutar mülk-i cihân âteş
benüm âh êtdüğüm görüp o dilber egdi ebrūsın
olurdu rāst gerçi kim kaçan görse kemân âteş
3. kaçan âh eylesem mihrüñ gönülde artar ey meh-rū
belî bād-ile olurmuş ziyāde her zamân âteş
meger bir şem'-i kâfūrî-durur engüşti dildāruñ
ki ucında naqş-ı ḡinnādan olur geh geh 'ayân âteş
5. **revânî** ḡaḡḡ-ı şî'rümle görünür sözümüñ sūzı
ḡilāf-ı 'ādedür zīrā ki olmaz bî-duḡân âteş

-
- 5 Gönülde aşkının ateşinin olduğunu ahımdan anla, zira nerede duman varsa orada şüphesiz ateş vardır.
- 6 Kavuşmanın tatlı suyuyla bu ahımın yakıcılığını defet, yoksa şehri yakıp ansızın mahallene de ulaşır.
- 7 "Göğsümün ateşini yakıyorsun, bari canımı alma!", dedim; "Revânî, külhanda bedavaya ateş yakılmaz.", dedi.
552. **54a. (54. p). ve lehü.**
Revânî: *Dīvân*: G. 171.
- 1 Ey zalim, aşkından cana ateş düşürdüğün için bu ateşli ahımın dünyayı yakacağından sakın!
- 2 Her ne kadar yay, ateşi gördüğünde düzelse de, sevgili benim ah ettiğimi görüp kaşını eğdi.
- 3 Ey ay yüzlü, ne zaman ah etsem gönülde sevgin artar; evet, ateş her zaman rüzgarla çoğalmış.
- 4 Meğerse sevgilinin parmağı, ucundaki kına nakşından yer yer ateşin belirdiği beyaz bir mum imiş.
- 5 Revânî, şiirimin satırlarında sözümün yakıcılığı görünür, zaten dumansız ateş de görülmemiştir.

553.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. vücūdum mülkine urdı yine bir dil-sitān āteş
eger āh eylesem bir kez ʔolar kevn ü mekān āteş
şan ěrdi nār-ı hecrinden duḡānum revzen-i yāre
ki bir āh eylesem ḡamdan olur ol dil-sitān āteş
3. ruḡuñ üstinde zülfeynüñ kim olmuşdur serā-perde
gören dēr müşk ü 'anberden urınmış sāyebān āteş
meger kim leşker-i dūd-ı derūnum göklere aḡdı
yaḡar i'lām için burcında her şeb āsumān āteş
5. diler 'ışḡuñla ʔutuşmak bugün meydān-ı 'ālemde
başında dūddan perçem yalıñ bir pehlevān āteş
n'ola 'ışḡuñ beyān için dilüm olsa zebān-ı ḡāl
olur sūz-ı dil-i şem'e hemīşe tercemān āteş
7. yaḡarsa sözlerüñ āb-ı revānı **lāmi'ī** ʔañ mı
bu bir şudur ki olmuşdur nihān-ender-nihān āteş

554.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. çü dil şehrine urduñ ěy meh-i nā-mihribān āteş
ʔutar zinhār āhumdan zemīn ü āsumān āteş

553. 54a. (54. p). nazīre-i lāmi'ī.

Lāmi'ī Çelebi: *Dīvān*: G. 186.

- 1 Yine bir gönül çelen vücudumun mülküne ateş vurdu, eğer bir kez ah çeksem kâinat ateşle dolar.
- 2 Sanki ayrılığın ateşinden dumanım sevgilinin penceresine vardı, gamdan bir ah çeksem o gönül çelen ateş olur/yanar.
- 3 Yanağının üzerindeki zülüflerin, görenlerin "Ateşe, misk ve amberden gölgelik örülmüş.", dediği bir saray perdesidir.
- 4 Meğerse içimin dumanının askeri göklere ağmış, gökyüzü bunu bildirmek için her gece burcunda ateş yakar.
- 5 Bugün dünya meydanında senin aşkınla tutuşmak dileyen ateş, başında dumandan perçemi olan çıplak bir pehlivandır.
- 6 Mumun fitilinin ıztrabına ateşin her zaman tercüman olduğu gibi, aşkını anlatmak için de dilim hal dili olsa şaşılmaz.
- 7 Lāmi'ī, sözlerin akarsuyu yakarsa şaşılmaz, bu öyle bir sudur ki sır içine gizlenmiş ateş vardır.

554. 54a. (55. p). ve lehū.

Lāmi'ī Çelebi: *Dīvān*: G. 187.

- 1 Ey zalim ay, gönül şehrine ateş vurdun, aman ahımdan yer gök ateşle dolar.

‘aceb tāvūsdur zūlfūñ ruḥuñ bāğında kim her dem
semender-vār edinmişdür özine aşiyān āteş

3. ‘izāruñ alnuñ ey dilber sevād-ı haṭṭ u ṭurreñsüz
biri bir nūr-ı bī-zulmet birisi bī-duḥān āteş

göñül ḳaddūñ hevāsına n’ola şu gibi ‘azm etse
yanup bālāya meyl eyler çü her yerde hemān āteş

5. dedüm göñlümde gizlenmez ḥayāl-i şem‘-i ruḥsāruñ
dedi bir şırça içinde kaçan olur nihān āteş

dedüm kim lāmi‘ī yandı ḡamuñdan dōstum küllī
dedi kim bir emān bilmez ‘adūdur bī-zübān āteş

555.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + ---/+---/+---/+---

1. yine sūz-ı derūnumdan pür oldı mülk-i cān āteş
vücūdum bir avuç küldür içinde var nihān āteş

beni söyletme billāhi seni yaḳar sözüm şaḳın
ki yana yana billāhi olup-durur zebān āteş

3. nigāruñ gelmedin ḥaṭṭı naḳar ḳıl ḥadd ü la‘line
birisi geçesüz gündüz birisi bī-duḥān āteş

açılmaz bülbül-i ṭab‘um ayak seyriyle kim sensüz
gözüme gül diken olur çemende ergāvān āteş

5. gözümden yaş dökildükçe helāk eyler beni şevḳüñ
ne ḥikmetdür bu kim efzūn eder āb-ı revān āteş

2 Her zaman semender gibi ateşi özüne yuva yapan zülfün, yanağının bahçesinde acayip bir tavustur.

3 Ey sevgili, yanağın ve alnın, ayva tüyleri ve saçının siyahlığı olmadan biri zulmetsiz bir nur, birisi de dumansız bir ateştir.

4 Gönül su gibi boyunun arzusuna yönelse şaşılmaz, çünkü ateş her yerde hemen yükseğe doğru meyl eder.

5 "Gönümde yanağının mumunun hayali gizlenmez.", dedim, "Bir cam içinde ateş nasıl gizlenir?", dedi.

6 "Dostum, Lâmi‘î gamından tamamen yandı.", dedim, "Ateş, merhamet bilmeyen dilsiz düşmandır.", dedi.

555. 54b. (55. p). nazîre-i rûhî çelebî.

1 Yine içimin yangınından can mülkü ateş doldu; vücudum, içinde ateşin gizlendiği bir avuç küldür.

2 Sakın beni söyletme, vallahi sözüm seni yakar, ateş yana yana dile gelir.

3 Sevgilinin ayva tüyleri çıkmadan yanağına ve dudağına bak: Birisi geceşiz gündüz, birisi dumansız ateş.

4 Tabiatımın bülbülü sensiz içkili gezintiyle (bile) açılmaz, gözüme çimende gül diken olur, erguvan ateş.

5 Gözümden yaş döküldükçe arzun beni helak eyler, bu ne hikmettir ki akarsu ateşi artırır.

añup zülfüñ fetîlin dil dökenler yakmak isterken
hayâl-i hadd-i gül-günüñ getürdi nâ-gehân âteş

7. temâşâ eyle ey **rûhî** gel âteş-bâz-ı 'ışkam kim
gül-efşân olıcağ tolar zemîn ü âsumân âteş

556.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Hezec + ---/+---/+---/+---

1. tölupdur süz-ı 'ışkuñla derün ey dil-sitân âteş
meded kıl âb-ı vuşlatdan ki kıldı çok ziyân âteş
beni çağmağ-ıla saña raķib-i seng-dil her dem
şerâr-ı nâr-ı âhumdan tolar kevn ü mekân âteş
3. yıkup dil mülkini yaşum yakarsa cânı n'ola âh
şu yağıdur emân bilmez 'adüdur bî-zebân âteş
mişâl-i şehir-i göynükdür bu cism-i zerd ser-tâ-ser
kim anda dâğ-ı derdüñle bitürür za'ferân âteş
5. saçuñ âteş-perest olmuş 'izâruñ nârı nûrıyla
bu yüzden tap-durur anı özine her zamân âteş
ko ey meh âteş-i mihrüñ çıkarsun dūd sīnemden
dütünsüz oddur ol o kim 'ayân étmez duħân âteş
7. ne var ger tâb-ı mihrüñden görünse dilde târ ey mâh
olur âyīnede zâhir güneşden bî-gümân âteş
şeb-i gamda n'ola sīnem éde ger şu'leler peydâ
ki yatur tağ gece ile éder ekşer 'ayân âteş

6 Saçlarının örgüsünü anıp dil dökenleri yakmak isterken, gül renkli yanağının hayali ansızın ateş getirdi.

7 Ey Rûhî, gül saçtığında yer ve göğün ateşle dolduğu ateşbazım, gel izle.

556. 54b. (55. p). nazîre-i kândî.

1 Ey gönül çelen, aşkının yakıcılığıyla içim ateş dolmuştur, merhamet et de kavuşma suyundan (ver), ateş çok zarar verdi.

2 Taş kalpli rakipin beni her zaman sana gammazlamasıyla, ahımın ateşinin kıvılcımından yer gök ateş dolar.

3 Yaşım dil mülkünü yıkar, ahım da can yakarsa şaşılmaz; su amansız bir hasım, ateş dilsiz bir düşmandır.

4 Bu sararmış beden baştan başa derdinin yanıklığıyla, ateşin safran yetiştirdiği Göynük şehri gibidir.

5 Saçın, yanağının ateşinin nuruyla ateşe tapan olmuş, bu yüzden her zaman ateş özüne eştir.

6 Ey ay gibi güzel, bırak güzelliğinin ateşi göğsümden duman çıkarsın; duman ateşi gizler, (aşkın da) dumansız bir ateştir.

7 Ey ay gibi güzel, eğer güzelliğinin hararetinden gönülde karanlık ortaya çıksa şaşılmaz; şüphesiz aynada ateş/pas, güneşten ortaya çıkar.

8 Gam gecesinde göğsüm alevler çıkarsa şaşılmaz, zira yatışan yara, genelde gece ateşlenir.

9. bürüdet 'arz edermiş ol melâhat ıssı **kandîye**
bunu bilmez mi kim kalb-i şitâ olur hemân âteş

557.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Hezec + ---/+---/+---/+---

1. olur süz-ı derûnumdan dehânümde zebân âteş
söz açarsam şerârından ediserdür ziyân âteş
derûn-ı dilde 'ışk odı töludur olur âh étsem
şerâdan tâ şüreyyâya ser-â-ser bu cihân âteş
3. gönülde 'ışk odı cânâ nihân olmağ ne mümkindür
bu bir fikr-i muhâl ancak kaçan olur nihân âteş
miyân-ı hürmen-i câna bir âteş urdı 'ışkuñ kim
vücüdüm şehrini bir gün tutısar nâ-gehân âteş
5. zebânümdan ki âteşler olur her dem şerâr-efşân
görünür dîde-i hûn-bâruma kevn ü mekân âteş
beni bir resme hiddetle yağar kim âteş-i 'ışkuñ
yatup hâk olduğum yerde yanardı her zamân âteş
7. bir âteşdür derûnı 'ışk-ıla 'âşıkларуñ **şemsî**
cinâna varsa 'âşıklar tolar beyt-i cinân âteş

558.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Hezec + ---/+---/+---/+---

1. yüzüñ şem'inden alupdur çerâğ-ı âsumân âteş
anuñ'çün dâ'im ey meh-rû yağar andan cihân âteş

9 O güzellik sahibi, Kandî'ye soğukluk gösterirmiş; kışın ortasında yalnızca ateşin olduğunu bilmez mi?

557. 55a. (55. p). **naẓîre-i sâbıkdan defterdâr olan şemsî çelebi fermâyed.**

1 İçimin yangınından ağzımda dil ateş olur, kıvılcımından söz açarsam ateş zarar verir.

2 Gönülün derinlerinde aşk ateşi doludur, ah çeksem bu dünya yerden göğe kadar baştan başa ateş olur.

3 Ey can, gönülde aşk ateşini saklamak mümkün değil, ateş kaybolana kadar bu imkansız bir fikirdir.

4 Aşkın can harmanının ortasına öyle bir ateş vurdu ki, bir gün ansızın beden şehrini ateş tutacaktır.

5 Dilimin saçtığı kıvılcımlar her zaman ateş olur, kan döken gözüme kâinat ateş görünür.

6 Senin aşkının ateşi beni öyle bir hiddetle yakar ki, yatıp toprak olduğum yerde her zaman ateş yanar.

7 Şemsî, âşıkların içi aşk ile (öyle) bir yangın yeridir ki, âşıklar cennete varsa cennet köşkleri ateş dolar.

558. 55a. (55. p). **naẓîre-i sâkı beg.**

1 Ey ay yüzlü güzel, gökyüzünün kandili/güneş, ateşi senin yüzünün mumundan aldığı için, ondan (gelen) ateş daima dünyayı yakar.

- nəcün gâfilsin ey dilber benim zâr-ıla âhumdan
hâzer kıl kim yaqar kûyuñ ‘adûdan bî-zebân âteş
3. yüzüñ şem‘inde ey meh-rû nece pervânedür hâlûñ
görenler dër ‘aceb bu kim aña étmez ziyân âteş
- hâtuñsuz âşikâr olsa cemâlûñ zülfüñ altında
‘aceb mi gecede çün kim görünür bî-duhân âteş
5. temâşâ étmege çıksañ öñüñce şubha dek her şeb
kevâkibden meşâ‘iller yaqar bu âsumân âteş
- ölürsem derd-i ‘ışkuñla hâzer kıl étmegil pâ-mâl
tenüm hâkisterinde nâ-gehân ola nihân âteş
7. saçuñ şan tâze sünbüldür turur âb-ı ‘izâruñda
ya zülfüñ bir semenderdür ki olmış âşiyân âteş
- bu ‘ışkuñ odıla **sâkî** şu hâle geldi ey şeh kim
tolar bir kerre âh étse zemîn ü âsumân âteş

559.

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. çü düşdi penbe-i câna gamuñdan nâ-gehân âteş
tolarsa süz-ı âhumdan ne tañ mülk-i cihân âteş
- ‘aceb râh-ı maḥabbetde ne sırdur bu ki ‘uşşâkuñ
gözinden gönline olur hemîşe armağan âteş
3. belâ bâğında huşk étدی nihâl-i ‘ömrümi yâ rab
sirişk-i çeşme-i dilden olalı nâvdân âteş

-
- 2 Ey sevgili, benim ağlayış ve ahımdan neden habersizsin, mahalleni yakan dilsiz ateş (olan) düşmandan sakın!
- 3 Ey ay yüzlü güzel, benim yüzünün mumunda nasıl bir pervanedir? Görenler, "Acaba ateşin zarar vermediği bu (kişi) kimdir?", derler.
- 4 Saçlarının altındaki yüzün ayva tüylerin olmadan görünse şaşılmaz, çünkü geceleyin ateş, dumansız görünür.
- 5 Her gece gezmeye çıksan bu gökyüzü, önünde ateş olarak sabaha kadar yıldızlardan meşaleler yakar.
- 6 Aşkının derdiyle ölürsem sakın ayaklar altına alma, bedenimin küllerindeki gizli ateş, ansızın ortaya çıkabilir.
- 7 Saçın, sanki yanağının suyunda duran taze bir sümbüldür; ya zülfün, yuvası ateş olan bir semenderdir.
- 8 Ey sultan, bu aşkının ateşiyle Sâkî öyle bir hale geldi ki, bir defa ah çekse yer gök ateş dolar.

559. 55b. (56. p). nazîre-i faşîhî.

- 1 Can pamuğuna gamından ansızın ateş düştüğü için, ahımın yakıcılığından dünya mülkü ateş dolsa şaşılmaz.
- 2 Aşk yolunda âşıkların gözlerinden gönüllerine durmadan ateş armağan eden bu sır, acaba nedir?
- 3 Yâ Rabbi, bela bahçesinde gönül çeşmesinin suyundan oluk (gibi) ateş aktığından beri ömrümün fidanı kurudu.

- semender gibi olmuşdur gönül nār-ı miḥen içre
‘aceb mi dūd mānendi vērürse bŷy-ı cān āteş
5. tenümde her ser-i mŷdan çıkar dūd-ı siyāh-ı dil
meğer kim tāb-ı miḥnetden tŷtupdur ŷstŷh^vān āteş
- vişāl-i dilbere yā rab nēce dil dest-res bulsun
yaşup ḥākister ētdi çŷn ğamından bī-emān āteş
7. firāk-ı yār-ıla ölsem faşīḥī şubḥ-ı maḥşerde
livā-yı āh ola dilde derŷnumda nişān āteş
- dŷkendi rişte-i ‘ömrüm eridi yŷregŷm yağı
henŷz ruḥsārı nārından alınmaz rāyegān āteş

560.

Mefā‘ilŷn mefā‘ilŷn mefā‘ilŷn mefā‘ilŷn

Hezec + ---/+---/+---/+---

1. olalı şem‘-i dil-sŷz-ı cemālŷñden ‘ayān āteş
odından kendŷ cānına urur mihr-i cihān āteş
- ḥayālī cāna geldŷkçe ‘aceb mi mihrŷm artarsa
ne menzil-ĝāha kim ḳonsa yaḳar pes kārban āteş
3. yine yok yere gözlersin leb-i la‘lŷñi āhumdan
getürmez cins-i yāḳŷta bilŷrsin kim ziyān āteş
- nēçŷn saḥt olur āh ētsem ḳaşı yayı o mekkārŷñ
göricek nerm olur dērler gönŷl çŷn her kemān āteş

-
- 4 Gönül, eziyetlerinin ateşi içinde semender gibi olmuştur; ateş, duman yerine can kokusu verse şaşılmaz.
- 5 Bedenimdeki her kıl başından gönül karasının dumanı çıkar, meğerse eziyetin hararetinden kemikler tutuşmuş.
- 6 Yâ Rabbi, amansız ateş gamın sebebiyle yakıp kül etmişken, gönül sevgilinin vuslatına nasıl erişsin?
- 7 Fasîḥî, sevgilinin ayrılığı ile ölsem, mahşer sabahında dilimde ah sancağı, içimde ateş nişanım olsun.
- 8 Ömrümün fitili tükendi, yüreğimin yağı bitti, hala (sevgilinin) yanağının yakıcılığından bedelsiz ateş alınmaz.
560. **55b. (56. p). nazîre-i şevkî.**
Şevkî: *Dîvân: G. 79.*
- 1 Güzel yüzünün gönül yakan mumundan ateş göründüğünden beri, dünyanın güneşi kendi canını (yüzünün) ateşinden tutuşturur.
- 2 (Sevgilinin) hayali cana geldikçe sevgimin artmasına şaşılmaz, konak yerine hangi kervan konsa, (hemen) ardından ateş yakar.
- 3 Ateşin yakut cinsine zarar veremediğini bildiğin halde, yine yok yere lal dudağını ahımdan sakırsın.
- 4 Gönül, ateş gördüğünde her yay yumuşar derler, ah ettiğim halde o hilecinin yay kaşları neden yumuşamaz?

5. gözüñ uğrısı cān rahtını yağma kılmağa dā'im
göñül şehrine kor şem'-i cemālūñ her zamān āteş
açılmış gülsitān içinde yer yer laleler şanma
ruhuñ şevkiyle urmuşdur özine gülsitān āteş
7. ezel bezminde şevkīñüñ görüp āhen-güdāz āhın
utandığından etmişdür özin taşda nihān āteş

561.

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. yanar hecrüñ belāsından göñülde her zamān āteş
vişālūñ ābı ermezse tolar bu cism ü cān āteş
meger 'ayyārdur çeşmüñ yatur kaşuñ kemīninde
ya bir sehḥārdur zülfüñ ki edinmişdür mekān āteş
3. dedüm kim devr-i ḥüsnünde nedendür ruḥlaruñ ḥamrā
dedi kim sūz-ı bülbülde olupdur gülsitān āteş
n'ola ḥaṭṭ-ı siyehkāruñ belürdiyse 'izāruñda
cihān mülkinde kim gördi kim ola bī-duḥān āteş
5. senüñ'çün ferruḥī dilber dēr imiş neçün āh etmez
neden olmuş-durur yā bu zemīn ü āsumān āteş

-
- 5 Gözünün hırsız can malını yağmalamasın diye, güzel yüzünün mumu gönül şehrine her zaman ateş koyar.
- 6 Gül bahçesinde yer yer laleler açılmış sanma; gülistan, yanağının arzusuyla kendisini dağlamıştır.
- 7 Ateş, ezel meclisinde Şevki'nin demiri eriten ahını görünce, utancından kendisini taşa gizlemiştir.
- 561. 56a. (56. p). nazīre-i ferruḥī.**
- 1 Ayrılığının belasından gönülde her zaman ateş yanar, kavuşmanın suyu yetişmezse bu beden ve can ateş dolar.
- 2 Meğer gözün, kaşının pususunda yatan bir düzenbazmış; ya saçın, ateşi mekan edinmiş bir sihirbazmış.
- 3 "Güzelliğinin çağında yanakların neden kırmızıdır?", dedim; "Bülbülün yakıcılığından gül bahçesi ateş olmuştur.", dedi.
- 4 Yanağında siyah ayva tüylerin çıktıysa şaşılmaz, kim dünya mülkünde dumansız ateş görmüştür?
- 5 Ferruḥī, sevgili senin için "Neden ah çekmez?", dermiş, bu yer ve gökteki ateşe kimin neden oldu(ğunu bilmiyor.)

562.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. ğamum şerh etmek için ger uzadursa zebān āteş
anuñ taķrīr-i sūzından tolar her dü cihān āteş
hevā-yı 'ārīzuñ birle koyupdur pertev-i haddüñ
gözümde dem-be-dem āb u dilümde her zamān āteş
3. eger zülfüñ gibi düşse ruhuñ şevķi hevāsına
semender-vār olupdur hümāya āşiyān āteş
pişüp sūz-ı derūnumdan kızardı ķurşı hırşīdūñ
'acebdür yerde yanarken pişürmek gökde nān āteş
5. ne ğuşsa cāna nemrūduñ ğamından çün kim olmuştur
dil ibrahīmine şevķ-i ruhuñla gülsitān āteş
eger bir lem'a düşerse cihāna nār-ı sīnemden
deñizler maħv olup tola zemīn ü āsumān āteş
7. **mesīhī** dūd-ı āhuñdan mu'ayyen oldu işbu kim
yanarmış dōst şevķinden derūnuñda nihān āteş

563.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. cemālūñ cismüme şaldı eyā mihr-i cihān āteş
şanasın kim şebistāna ulaştı nā-gehān āteş

562. 56a. (56. p). nazīre-i mesīhī.

Mesīhī: *Dîvan*: G. 108.

- 1 Gamımı açıklamak için eğer ateş dil uzatırsa, her iki dünya onun yakıcı sözlerinden ateş dolar.
- 2 Yanağının arzusu ile yüzünün parlaklığı, gözümde daima su, gönlümde de her zaman ateş koymuştur.
- 3 Hüma kuşu, eğer saçın gibi yanağının parlaklığının arzusuna düşse, semender gibi olup ateşi mesken edinirdi.
- 4 Güneşin yüzeyi içimin hararetinden pişip kızardı, (doğrusu) yerde ateş yanarken gökte ekmek pişirmek de garipdir.
- 5 Gönül İbrahim'ine ateş, yanağının arzusuyla gül bahçesi olmuşken, Nemrud'un gamından cana ne keder!
- 6 Göğsümün ateşinden dünyaya eğer bir parıltı düşerse, denizler mahvolup yer gök ateş dolar.
- 7 Mesīhī, dost aşkıyla içinde yanan gizli ateş, ahının dumanından açığa çıktı.

563. 56b. (57. p). nazīre-i kemāl paşa-zāde.

- 1 Ey dünyanın güneşi, yüzünün güzelliği bedenime ateş saldı, sanırsın ki yatak odasına ansızın ateş ulaştı.

- ruhuñ üzre ne zülfüñ var lebüñde ne nişân-ı haṭ
lebüñ ḥalvâ-yı bî-dûd u ruhuñdur bî-duḥân âteş
3. yaḳar geh âsumâni gâh olur sürçek yaḳar ey döst
ḥoş âteş-bâzdur âhum eder her dem feşân âteş
- ne sâhirsın sen ey dilber bugün bu cümle maḥlûkı
elüñden yaḳılır yanar eder her dem fiğân âteş
5. cemâlüñ mihrinüñ mihrin diler dil setr ede lîkin
ne mümkindür ḥiç ola mı zücâc-ile nihân âteş
- ne ğam saña bu ‘âlemde bugün ey [dil] müsâfirsın
içinde bir ḥaṣîrüñ yok tutar ise cihân âteş

564.

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Hezec + ---/+---/+---/+---

1. bugün meydân-ı ‘ışk içre ki düşdi nâ-gehân âteş
anuñ için-durur her dem yaḳar mülk-i cihân âteş
- vücüdüm şehri içinde maḥabbet şevki odından
yaḳar ḳandîl-veş bağrum dem-â-dem dil ü cân âteş
3. benüm nem yansıardur kim bu ‘ışk odı benüm küllî
yaḳupdur cümle varlığum şân olmuşam hemân âteş
- cemâli nûrınun ‘aksi düşüpdür ‘âleme düpdüz
nitekim fânûsuñ için ḳılır rûşen-feşân âteş
5. eger bu sırra vâḳıfsañ ki bildüñ ma‘rifet remzin
ṭoludur cümle bu varlık ki kevn-ile mekân âteş

-
- 2 Ne yanağının üzerinde saçın, ne de dudağında ayva tüyünün izi var, dudağın zahmetsiz bir helva, yanağın dumansız bir ateştir.
- 3 Ey dost, bazen gökyüzünü bazen de meclisi yakan ahım, her an ateş saçan hoş bir ateşbazdır.
- 4 Ey sevgili, sen öyle bir sihirbazsın ki bugün bütün bu mahlukat senin elinden yanıp yakılır, ateş her an feryat eder.
- 5 Gönül, güzel yüzünün parlaklığının güneşini gizlemek ister, fakat ateşi cam ile saklamak mümkün değildir.
- 6 Ey gönül, sana ne gam, bu dünyada bugün misafirsın, cihanı ateş tutsa içinde bir hasrın bile yok!
- 564. 56b. (57. p). nazîre-i rızâyî.**
- 1 Bugün, aşk meydanı içine ansızın ateş düştüğü için, cihan mülkünü her an ateş yakıyor.
- 2 Vücudumun şehri içinde muhabbet arzusunun hararetinden ateş bağrımı, gönlümü ve canımı kandil gibi durmadan yakar.
- 3 Bu aşk ateşi beni tamamen yakmıştır, sanki neredeyse bütün varlığım ateş olmuşken daha benim neyimi yakacaktır?
- 4 Güzel yüzünün yansıması doğrudan dünyaya düşmüştür, nitekim fenerin içini pırıl pırıl aydınlatan da ateştir.
- 5 Eğer bu sırrı biliyorsan ilmin sembolünü bildin demektir; bütün bu varlık, kâinat ateş doludur.

- ben âteş-bâz-ı 'ışkam ki şerâr-ı nâr-ı âhumdan
yağar her gece zeyn için ki yer yer âsumân âteş
7. egerçi nârı nemrûduñ ħalîle gülşen olmuşdur
velîkin sensüzün baña olupdur gülsitân âteş
- dédi kim sîneñ üstinde nedür bu dâğlar yer yer
dédüm kim ħonduğı yerde ħomaz mı hiç nişân âteş
9. rızâyî âteş-i 'ışka egerçi yandı çün 'uşşâk
velî sencileyin yakmadı kimse dil ü cân âteş

565.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Hezec +----/+----/+----/+----

1. şerâr-ı nâr-ı hecrüñle tütüpdür cism ü cân âteş
erişmezse âb-ı vaşluñdan tolar kevn ü mekân âteş
semânuñ burc-ı bārūsın çıkup yakmağ için her şeb
duğandan nerdübân urmuş derünümünden çıkan âteş
3. gözüm yaşı göñül odı yıkar yağar bu dil mülkin
şu yağıdur emân bilmez 'adüdur bî-zebân âteş
şerârı sînemüñ artar 'acebdür aħşam oldukça
yanar tağına beñzer kim éder her şeb 'ayân âteş
5. yetişdür âb-ı vaşluñı hevādār olsun ol servüm
yıkup ħâk étmesün cismüm derünümünden yanan âteş
ħoş âteş-bâz olup-durur şehâ 'ışkuñla yanmağda
düzüp altun megesler pes uçurur bî-nihân âteş

- 6 Ben gökyüzünün süs için her gece ahımın ateşinin kıvılcımından yer yer ateş yaktığı aşk ateşbazıyım.
- 7 Her ne kadar Nemrud'un ateşi İbrahim (as)'a gülşen olsa da, sensiz gül bahçesi bana ateş olur.
- 8 "Bu göğsünün üzerindeki yer yer yanıklar nedir?", dedi, "Kim konakladığı yerde ateşinden izler bırakmaz?", dedim.
- 9 Rızâyî, her ne kadar âşıklar aşk ateşine yandırlarsa da, can ve gönlü kimse senin gibi yakmadı.

565. 57a. (57. p). nazîre-i şükri.

- 1 Ayrılığının ateşinin kıvılcımıyla can ve bedeni ateş sarmıştır, sana kavuşmanın suyundan yetişmezse kâinat ateş dolar.
- 2 İçimden çıkan ateş, gökyüzünün kale duvarının burcunu her gece çıkıp yakmak için dumandan merdiven kurmuş.
- 3 Gözlerimin yaşı ve gönlümün ateşi bu gönül mülkünü yıkıp yakar, su acımasız bir hasım, ateş de dilsiz bir düşmandır.
- 4 Garipdir, akşam oldukça göğsümün kıvılcımları artar, her gece ateşini gösteren yanardağına benzer.
- 5 Kavuşmanın suyunu yetiştir, o selvim havadar olsun, içimden yanan ateş bedenimi yıkıp toprak etmesin.
- 6 Ey sultan, ateş aşkınla yanmaktan çok iyi bir ateşbaz (ateş gösteri ustası) olmuştur, şimdi altın sinekler yapıp onları hiç gizlemeden uçurur durur.

7. şeb-i fūrkatde ađlarsam olur cümle zemīn ğark-āb
eger āh eylesem tūtar ser-ā-ser āsumān āteş
bilinmesün dēyü 'ıŝkuñ derūnumda nihān kılduñ
velīkin n'eyleyem tağlar ēder yer yer 'ayān āteş
9. dūşüp-durur bu ben hāke hevā-yı 'ıŝkuñ ēy meh-rū
yetişdür āb-ı luţfuñdan ki kılmaya ziyān āteş
'aceb şeh-bāz dur 'ıŝkuñ mekān tūtup derūnumda
semender-vār ēdinmişdür özine āşiyān āteş
11. ol āteş-pārenūñ **şükri** yanışum nār-ı hecriyle
görüp ıŝındı hāline hemān-dem bī-gümān āteş

566.

Mefā'İLün mefā'İLün mefā'İLün mefā'İLün

Hezec + ---/+---/+---/+---

1. şerār-ı nār-ı 'ıŝkuñdan olupdur cism ü cān āteş
has u hāşāke ērişse yağar vērmez emān āteş
bir avuç toprağam kıldum miyān-ı āb u āteşde
eridi şu gibi bağrum yürekde oldı kan āteş
3. çıkar bir gün yađar tāk-i semānuñ burc-ı bārūsın
şerār-ı nār-ı āhum kim ēdindi nerdübān āteş
eger müştāk-ı dīdāruñ cemālin görmeye yārın
bir āh ēdem ki sūzından tola bāđ-ı cinān āteş

-
- 7 Ayrılık gecesinde ağlarsam bütün yeryüzü suyla dolar, eğer ah çeksem baştan başa gökyüzünü ateş tutar.
- 8 Bilinmesin diye aşkını içimde gizledim, fakat ne yapayım ki yaralar yer yer ateşini ortaya çıkarıyor.
- 9 Ey ay yüzlü güzel, bu ben toprağa aşkının hevesi düşüyor, cömertliğinin suyunu yetiştir ki ateş zarar vermesin.
- 10 Aşkın, içimde mekan tutup semender gibi ateşini kendisine yuva yapan şaşırtıcı bir doğandır.
- 11 Şükri, şüphesiz ateş, o ateş parçasının ayrılığının ateşle yanışımı görüp derhal haline şükretti.

566. 57a. (57. p). nazīre-i uşulī.

Uşulī: *Dīvān*: G. 56.

- 1 Ateşin çer çöpe ulaştığında aman vermeyip yaktığı gibi, aşkının ateşinin kıvılcımından da can ve beden ateş dolmuştur.
- 2 Su ve ateşin ortasında kalmış bir avuç toprağım, bağrım su gibi eridi, yüreğimdiki kan ateş oldu.
- 3 Ahımın ateşinin kıvılcımını merdiven yapan ateş, günün birinde çıkıp gökyüzü kubbesinin duvarlarını ve burçlarını yakar.
- 4 Eğer yarın sevgilinin şiddetle arzulanan güzel yüzünü görmezsem, öyle bir ah çekerim ki yakıcılığından cennet bağları ateş dolar.

5. dirildüm sūz-ı 'ışkuñdan hayāt-ı cāvidān buldum
meger ser-çeşme-i cāndur derūnumda yanan āteş
ger āhum olmasa yaşum harāb eylerdi dünyāyı
yaşum olmasa āhumdan tōlardı hep cihān āteş
7. sipend ü 'ūd-veş yakdı yüregüm 'ışk odı dilden
nefes urduqça feyz alur cihāna bŷy-ı cān āteş
ben ol şem'-i cihān-sūzam çerāğ-ı 'ālem-efrūzam
sözüm sūzından olmuşdur dilüm gamda zebān āteş
9. **uşŷlī** vaḥdet-i 'ışkuñ kemāl-i i'tidālinden
ne ğark etdi cihānı [şu] ne ḥod kıldı ziyān āteş

567.

Mefā'İLün mefā'İLün mefā'İLün mefā'İLün

Hezec + ---/+---/+---/+---

1. gözün devrinde āhumdan tutar her bir mekān āteş
k²olur iḥrāqı mirriḥūñ kesilmez her zamān āteş
rakībūñ sözün işitem kırpar āh etmege şevküm
hevā serd olsa olur lā-cerem maḥlŷb-ı cān āteş
3. dile 'aks-i ḥadūñ düşse belŷrŷr nāleler cānā
ki zīrā āb erişdikçe eder her dem fiğān āteş
'izārında görŷp ḥaḥḥın şovuyayın deme ey dil
ki bu meşhŷrdur olmaz cihānda bī-duḥān āteş

-
- 5 Aşkın hararetinden dirildim, sonsuz hayat buldum, meğerse içimde yanan ateş can çeşmesinin başıymış.
- 6 Eğer ahım olmasaydı gözyaşım dünyayı harap ederdi, gözyaşım olmasaydı dünya da hep ateş dolardı.
- 7 Aşk ateşi yüreğimi, üzerlik tohumu ve öd ağacı gibi içten yaktı, ateş dünyaya nefes verdikçe can kokusu bereketlenir.
- 8 Ben dünyayı yakan o mumum, alemi aydınlatan kandilim; dilim/gönlüm, sözümün hararetinden gamda ateş olmuştur.
- 9 Usŷlī, aşkın birliğinin mŷkemmelliğinin ölçüsünden ne dünyayı su bastı, ne de ateş zarar verdi.
- 567. 57a. (57. p). nazīre-i sŷrŷrī çelesi.**
Sŷrŷrī: *Dīvān*: G. 202.
- 1 Gözünün devrinde her bir mekan ahımdan ateş tutar; ateş, Mirriḥ'in yakıcılığı olur, hiçbir zaman kesilmez.
- 2 Nasıl ki hava soğuk olduğunda canın çektiği şey şüphesiz ateş olur, rakibin sözünü işittiğim zaman da ah çekmeye şiddetle arzu duyarım.
- 3 Ey can, gönle yanağının aksi düşse iniltile duyulur, zira her zaman su değdikçe ateş feryat eder.
- 4 Ey gönül, sevgilinin yanağında ayva tüylerini görünce soğuyayım deme, zira meşhurdur, dünyada dumansız ateş olmaz.

5. niġārā sūz-ı 'ıŝkuñdur **sürürinüñ** dökēn yaŝın
ki eşk-i şem'edür bā'ış içindeki yanan āteŝ

568.

Mefā'İLün mefā'İLün mefā'İLün mefā'İLün
Hezec +---/+---/+---/+---

1. görüp bād-ı zemistāndan bürüdet nā-gehān āteŝ
ġeyüp sīmāb-gün kürkin ıŝındı bī-gümān āteŝ
bilāl ü bū-leheb hem-dem olupdur dēr gören cānā
ne demde kim 'ayān etse 'alevlerle duhān āteŝ
3. şu deñlü şarşar-ı sermā eriŝdürdi mazarrat kim
hiŝār-ı āhenin yaptı k'ola anda nihān āteŝ
dü nīm etse ŝaçuñ şarşar görünür haddüñ ey dilber
açıcaġ aġzını ejder olur zāhir hemān āteŝ
5. görüp haţţını haddinde **figānī** āh u vāh etme
ki yanmaz dehr ocaġında muhaġġak bī-duhān āteŝ

569.

Mefā'İLün mefā'İLün mefā'İLün mefā'İLün
Hezec +---/+---/+---/+---

1. geh akar dilde yaşum ġāh eder āhum 'ayān āteŝ
ġarāb eyler bu şehri bir zamān şu bir zamān āteŝ
yine bir lāle-ruġ sīnemde yer yer dāġ-ı ġam yakdı
ġönül şehrine urdı bir yanaġı ergavān āteŝ
3. ġalīle tāb-ı ruġsāruñla āteŝ ġülŝen olmuşdur
baña 'aks-i 'izāruñla görünür ġülsitān āteŝ

5 Ey sevgili, Sürürî'nin gözyaşını dökēn aşkının yakıcılığıdır, zira mumun gözyaşlarına sebep içinde yanan ateştir.

568. 57b. (58. p). **naẓīre-i figānī.**

Figānī: *Dīvān*: G. 38.

- 1 Şüphesiz ateş, kış mevsiminden soğukluk görüp, gümüş renkli kürkünü giyip ısındı.
2 Ey can, ne zamanki ateş alevlerle dumanını gösterse, görenler "Ebû Leheb ve Bilal-i Habeşî canciġer arkadaş olmuş.", der.
3 Kışın soġuġu öyle zarar verdi ki ateş, demirden kale yapıp içine gizlendi.
4 Ey sevgili, ejderha aġzını açtıġında hemen ateş göründüġü gibi, şiddetli rüzgar saçlarını ortadan ikiye ayırma yanaġın görünür.
5 Figānī, ayva tüylerini yanaġında görünce ah vah etme, zira dünya ocaġında ateş, kesinlikle dumansız yanmaz.

569. 57b. (58. p). **naẓīre-i muġibbī.**

- 1 Bazen gönlümde gözyaşım akar, bazen de ahım ateş çıkarır; bu şehri bazen su bazen de ateş harap eder.
2 Yine bir lale yanaklı ġüzel, göġsümde yer yer gam yarası yaktı, bir erguvan yanaklı ġönül şehrine ateş vurdu.
3 Yanaġının hararetiyle ateş, İbrahim (as)'a ġül bahçesi olmuştur, bana ise yanaġının aksiyle ġülistan ateş görünür.

vefâ umma gel ey dil mihr-i ruhsârından ol mâhuñ
çü vérmez teşneye hâsiyyet-i âb-ı revân âteş

5. benüm sūz-ı derūnumdan yanar derd ehline her dem
muhibbî nār-ı miḥnetden uzatduḡça zebān âteş

570.

Mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. uralı tâb-ı ruhsāruñ dile ey dil-sitān âteş
eger âh eylesem bir kez ʔolar iki cihān âteş
gök üzre her gece şanmañ görinen yer yer encümdür
şerār-ı nār-ı āhumdan ʔolupdur āsumān âteş
3. yakup kül eyledi 'ıškuñ odı söyümeḡ[i bilmez]
söyünür gerçi kim cānā cihānda her yanan âteş
'aceb şāhib-kerāmetdür ruḡında zülf-i dildāruñ
eder 'ıšk âteşi mesken aña étmez ziyān âteş
5. firāk u derd ü ḡasretde görüp ḡālin **meylî**nün
niḡāra 'arz için başdan ayaḡ oldı zebān âteş

571.

Mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. yalıñ yüzlülerün hecrin eder küllî beyān âteş
yanınca nār-ı hecr-ile olur her gün 'ayān âteş

4 Ey gönül, gel o ay gibi güzelin yanağının sevdasından vefa bekleme, çünkü ateş, susayana akarsu tesiri vermez.

5 Muhibbî eziyet alevinden dil uzattıkça, benim içimin yangınından dert ehline her an ateş yanar.

570. 58a. (58. p). nazîre-i meylî.

1 Ey gönül çelen, gönüle yanağının harareti düştüğünden beri eğer bir kez ah çeksem iki dünya ateş dolar.

2 Her gece gökyüzünde yer yer görünenleri yıldız sanmayın, gökyüzü ahımın alevinin kıvılcımından ateş dolmuştur.

3 Ey can, her ne kadar dünyada yanan her ateş sönse de, senin aşkının yakıp kül eden ateşi sönmek bilmiyor.

(*Pervâne Bey nazire mecmuasından tamamlanmıştır.*)

4 Sevgilinin yanağındaki saçı öyle keramet sahibidir ki aşk ateşini mesken edinir de ona ateş zarar vermez.

5 Ateş, Meylî'nin halini ayrılık, dert ve hasrette görüp sevgiliye söylemek için baştan ayağa dil oldu.

571. 58a. (58. p). nazîre-i merdî.

1 Ateş, hep alev yüzlülülerin ayrılığını anlatır, ayrılığın alevi ile tutuşunca her gün görünür.

- görinen kehkeşân şanmañ felekde seyr-i ğilmāna
göge çıkmag için tağdı şererden rīsmān āteş
3. hevāyīlik édüp cānā terākālar kōparur gör
kılup ef'ī gibi hey'et ēyā mūy-ı miyān āteş
- olur bir çakım od ejder mişāli kījgurur gāhī
getürür odludur keyfiyyetini der-miyān āteş
5. édüp tāvūs-veş cevlānı gelse **merdiyā** şevke
olur hūrşīd-ṭal'at bir güzel murğ-ı cinān āteş

572.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. kılaldan pertev-i kandīl-i ruhsāruñ 'ayān āteş
şerār-ı şem'-i şevkūmden pür olmışdur cihān āteş
- kül olmuş sīnede haddūñ hayālin şakla kim n'ola
çü 'ādetdür ki hākisterle olnur nihān āteş
3. dedüm haddūñde cā dutmuş haṭ-ı sebzūñ dedi lāyık
semenderdür haṭum olsa n'ola aña mekān āteş
- sözūñ şan nefh-i 'īsādur ki ihyā-yı memāt eyler
şaçuñ su'bān-ı mūsādur k'eder her dem feşān āteş
5. dili hecr odına şalsañ n'ola cānā olur her dem
zer-i hāliş-'ayār için mehekk-i imtiḥān āteş
- eger nūr iktibāsın kılmasa kūyuñda āhumdan
bulup rağbet olur mıydı qarīn-i āsumān āteş

-
- 2 Gökyüzünde görüneni samanyolu sanmayın, ateş, köleler seyrine gökyüzüne çıkmak için kıvılcımdan ip takmıştır.
- 3 Ey ince belli, ateşin yılan gibi kıvrılıp gümbürtü kopararak cana hevayilik yaptığını gör.
- 4 Bir ateş kıvılcımı bazen ejderha misali alevlenir; ateş, yakıcı halini ortaya çıkarır.
- 5 Ey Merdî, güneş yüzlü bir güzel tavus gibi gezinse, cennet kuşları şevke gelip ateş olur.
572. **58a. (58. p). [ḥaydar].**
- 1 Yanağının kandilinin parlaklığı ateşini gösterdiğinden beri, arzusun mumunun kıvılcımından dünya ateş dolmuştur.
- 2 Yanağının hayalini kül olan göğüste saklayana şaşılmaz, zira adettir, ateş külle gizlenir.
- 3 "Yeni terlemiş ayva tüylerin yanağını mesken tutmuş.", dedim; "Ayva tüylerim semenderdir, onun mekanı ateş olsa şaşılmaz!", dedi.
- 4 Sözüñ ölüleri diriltten Hz. İsa'nın nefesi, saçın da Hz. Musa'nın her an ateş saçan ejderhası gibidir.
- 5 Ey can, gönlü ayrılık ateşine atsan ne çıkar, altının hasını anlamak için (kullanılan) mihenk taşı her zaman ateştir.
- 6 Eğer ateş, senin mahallende nurunu benim ahımdan almasaydı, rağbet bulup gökyüzüne yakın olamazdı.

7. ger ibrāhīme dīdāruñ hevāsın kılmasañ hem-dem
ne āteş gülsitān olmağ olurdu gülsitān āteş
dil-i pür-dūd-ile tennūr-ı miñnetde kül olmuşdur
meger ‘aşıklarūñ kılmağ diler hālin beyān āteş
9. nazār [kılusun hağ-ı] hadd-i ‘abīr-ālūdına yāruñ
temāşā kılmayan ‘ālemde bir ‘anber duhān āteş
dédüm sīnemde şağlanmaz hayāl-i şem‘-i ruhsāruñ
dédi fānūs içinde **haydar** olur mı nihān āteş

573.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. dehānumdan çıkar āh eylesem dilde yanan āteş
olur bād olsa külhan revzeninde şan ‘ayān āteş
temāşā eylesem servi olur ‘ışkum şehā efzūn
ziyād olur has u hāşāke érse nā-gehān āteş
3. kaç ü ruhsāruñ añup bāğa varursam olur külhan
görünür serv dūd u lāle aħker gülsitān āteş
éderken ‘arızuñ vaşfın n’ola dil nāle eyleser
bilürsin üstine şu sepseler eyler figān āteş
5. dil-i **rahmī** n’ola kaçdüñe cānā olsa ger māyil
cihānda meyl éder bālāya zīrā her zamān āteş

-
- 7 Eğer Hz. İbrahim’e güzel yüzünün aşkını dost kılmasaydın, ateşin gül bahçesi olmasını bırak, gülistan ateş olurdu.
- 8 Meğer ateş, âşıkların hallerini anlatmak istediğinden, duman dolu gönül ile sıkıntı külhanında kül olmuştur.
- 9 Dünyada bir kez bile amberin ateş(e atılmasıyla çıkan) dumanını görmeyen, sevgilinin misk bulaşmış yanağındaki ayva tüylerine baksın.
(*Pervāne Bey* nazire mecmuasından tamamlanmıştır.)
- 10 "Yanağının mumunun hayali göğsümde saklanmaz.", dedim; "Haydar, fanusun içinde ateş mi gizlenir?", dedi.
573. **58b. (59. p). nazīre-i rahmī.**
Bursalı Rahmī: *Dīvān*: G. 104.
- 1 Ah çeksem gönülde yanan ateş ağızımdan çıkar, rüzgar estiğinde külhan penceresinden ateş çıktı zannedersin.
- 2 Sultanım, ateşin çer çöpe ulaştığında birdenbire çoğalması gibi, selvi boylu güzeli seyrettiğimde aşkım fazlalaşır.
- 3 Boyun ve yanağını anarak gül bahçesine varsam (orası) külhan olur, selvi duman, lale kor, gülistan da ateş görünür.
- 4 Yanağının vasıflarını anlatırken gönlün inlemesine şaşılmaz, bilirsin, üzerine su serpildiğinde ateş feryat eder.
- 5 Ey can, Rahmî'nin gönlü boyuna meyletse şaşılmaz, zira dünyada ateş, her zaman yükseğe meyleder.

574.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. görmemek cānān yüzün ğāyetde [müşkil] kār imiş
aña biz bī-çāreler şabr eylemek nā-çār imiş
çün bizi la'lūñ hevāsı kıldı dīdār-perest
şimdiden ğerü maķāmum hāne-i hāmmār imiş
3. hecr-ile cādū gözüñ ŝayd etdi [göñlüm] bilmedüm
aña meftün oldum āh ol fitne hōd 'ayyār imiş
ğayret et ey dil cihānda yāri bul ağyārı kı
yardan ğayrı ne kim 'ālemde var ağyār imiş
5. var hüner defterlerini oda yak kim **resmiyā**
şimdi 'ālemde hüner bir cübbe vü destār imiş

575.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. gül ŝüküfte ğoncalar hāndān u bülbül zār imiş
ğördi dilber bāğ-ı cennet gibi bir ğülzār imiş
pest ü a'lā her kiŝinüñ himmeti ķadrinedür
zāhidüñ fikrinde cennet 'āŝıķuñ dīdār imiş
3. çār-sū-yı 'ıŝķda kim dēr ki bulunmaz metā'
derd alup cānlar ŝatarlar bir 'aceb bāzār imiş

574. 59a. (59. p). [resmî].

- 1 Sevgilinin yüzünü görmemek son derece zormuş, biz zavallıların ona sabretmesi kaçınılmazmış.
(*Pervāne Bey* nazire mecmuasından tamamlanmıştır.)
- 2 Dudaklarının arzusu bizi güzel yüze düşkün hale getirdiği için, şimdiden sonra yerim meyhaneye imiş.
- 3 Cadı gözün gönlümü ayrılıkla avladı, farketmedim, ona bağlanıp kaldım, ah o fitne bizzat hilekar imiş.
- 4 Ey gönül, dünyada gayret et de sevgiliyi bulup yabancıları bırak, dünyada sevgiliden başka kim varsa yabancı imiş.
- 5 Resmî, şimdi dünyada hüner bir cübbe ve sarık olmuş, git hüner defterlerini ateşe ver!

575. 59a. (59. p). ŝabūhî.

- 1 Gül açılmış, goncalar şen ve bülbül ağlıyormuş, sevgili ğördü, cennet bahçesi gibi bir ğülzarmış.
- 2 Bayağı ve yüce her insanın arzusu kıymeti nispetindedir, zahidin aklında cennet, âşığın aklında da sevgilinin yüzü varmış.
- 3 Aŝķ çarŝısında mal yoktur diye kim demiş, (orası) canların alınıp dertlerin satıldığı tuhaf bir pazarmış.

kimisi ağlar kimi inler kimi feryād eder
kūy-ı dilberde be hey ‘aşık temāşā var imiş

5. bāde-i la‘line cān vērür **şabūhī** dilberūñ
içmez oldum dēdügi yārān ‘abeş inkār imiş

576.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ayru düşmek yārdan yoldaşlar düşvār imiş
gūşe-i fūrkatde tenhālīk ne müşkil kār imiş
dōstlar bu gülsitān-ı ‘āleme şūret vèren
ol lebi gonca yüzi gül serv-i hōş-reftār imiş
3. ayrılık vādisine tayandı vardı rāh-ı ‘ışk
çāre ne çekmek gerek ey dil yoluñda var imiş
gelmege ‘ahd eyledi gitdi dirīgā ol şanem
aldadı ben nā-tüvānı bilmedüm ‘ayyār imiş
5. mülk-i dilde āteşüm üstine āteşler yaқан
oda yansun **hayretī** eş‘ār-ı āteş-bār imiş

577.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. yār dēyü sevdüğüm dilber ‘aceb dildār imiş
aşınālīkdan kaçār bigānelerle yār imiş

4 Kimi ağlar, kimi inler, kimi de feryat eder, be hey aşık, sevgilinin mahallesinde eğlence varmış!

5 Sabūhī, sevgilinin dudağının şarabı can verir, dostların içmeyi bıraktım demeleri boş inkarmış.

576. 59a. (59. p). **hayretī**.

Hayretī: *Dīvān*: G. 160.

1 Yoldaşlar, sevgiliden ayrı düşmek zormuş, ayrılık köşesinde yalnızlık no zor işmiş!
fūrkatde tenhālīk: *Dīvān*; tenhāda fūrkatlık: CN.

2 Dostlar, bu dünya gül bahçesine güzellik veren, o gonca dudaklı, gül yüzlü ve selvi salınışlı (güzel)miş.

3 Aşk yolu ayrılık vadisine gelip dayandı, ey gönül, çare yok, (aşk) yolunda varmış, çekmek gerek.

ey dil: *Dīvān*; çün kim: CN.

4 Eyvahlar olsun, o put gibi güzel gelmeye söz verdi (ama) gitti, ben çaresizi aldattı, farketmedim, hilekarmış!

gelmege: *Dīvān*; gelmedi: CN.

5 Hayretī, gönül mülkümde ateşim üzerine ateşler yakan ateş yağdıran şiirlermiş, ateşe yansın!

577. 59b. (60. p). **[mu‘īdī]**.

Mu‘īdī: *Dīvān*: G. 183.

1 Yar deyip de sevdiğim güzel, tanıdıklarından kaçıp yabancılarla dost olan şaşılasi bir sevgili imiş.

- varumı yoğ eyledüm yolında rahm étmez daħı
bī-vefādur dērdi el dēdüklerince var imiş
3. yār olursa çāre ne aġyāra yāruñ ēy gönül
ķanda kim açılsa bir gül hem-nişini ħār imiş
- ķatlüme ‘ahd étdi yārum dönmege dērdüm velī
dēdügin inkār éder bir şūħ u bī-ıkrār imiş
5. gerçi yıllardur **mu‘īdī** dil verüpdür derdüñe
şormaduñ ħālini bir gün dēmedüñ bīmār imiş

578.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ‘āşık olmak dōstlar ‘ālemde müşkil kār imiş
şimdi bildüm āh kim dēdüklerince var imiş
- dērler idi ol cefākāruñ cefāsı çok velī
şimdi bildüm āh kim dēdüklerince var imiş
3. eksük étmez her gece benüm için kan yaşını
müstedām olsun ki ol bu dīde-i ħūn-bār imiş
- mihr-ile bir kez nazar ķıldı baña ‘ālemde yār
çok şükür kim t̄ali‘üm ‘ālemde baħtum var imiş
5. görmemek müşkil anı görmek daħı āsān degül
n’eylesün ħāli **muħibbīnūñ** ķatı düşvār imiş

-
- 2 (Sevgili), uğruna bütün varlığımı hacadığım halde hala bana acımıyor, başkaları (onun) vefasız olduğunu söylerlerdi, söyledikleri kadar varmış.
- 3 Ey gönül, sevgilin rakiplere dost olursa elden bir şey gelmez, çünkü nerede bir gül açılrsa hemen yanında dikenler biter.
- 4 Sevgilim beni öldürmeye yemin etmişken bari sözünden dönmese diyordum, ama o söylediğini inkar eden sözünde durmaz bir güzelmış.
- 5 Mu‘īdī, yıllardır derdini çekmek için sana gönül vermiştir ama hastaymış deyip de bir gün bile halini sormadın.
- 578. 59b. (60. p). muħibbī.**
- 1 Dostlar, "Dünyada âşık olmak zor iştir!", derlerdi, ah şimdi bildim ki dedikleri kadar varmış.
- 2 "O eziyet eden sevgilinin cefası çok!", derlerdi, ah şimdi sonunda bildim ki dedikleri kadar varmış.
- 3 Benim için her gece kanlı yaşı eksik etmeyen bu kan saçan gözmüş, daim olsun!
- 4 Çok şükür ki dünyada talihim baħtum varmış da sevgili, bana dünyada sevgiyle bir kez baktı.
- 5 Sevgiliyi görmemek zor, görmek de kolay değil, ne yapsın, Muħibbī'nin hali çok zormuş!

579.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şayd eden dil murğını bu turre-i tarrâr imiş
ğâret-i cân eyleyen ol nerkis-i 'ayyâr imiş
ğamze-i hûn-rîz-ile her dem beni eyler helâk
bî-vefâ dilber 'aceb 'âşık-küş ü hûn-hvâr imiş
3. leşker-i haṭ-ıla dutdı ser-be-ser dil mülkini
ol şeh-i yūsuf-likâ taht üzre hōş serdâr imiş
'işve-i nâz-ile her dem 'âşık-ı bî-çâreyi
bî-dil ü cân eyleyen ol türk-i meh-ruhsâr imiş
5. yâriini gördükde **cebrî** eyledür cânın fedâ
veh ki cân vèrmekde ol [dil]-haste minnetdâr imiş

ḥarfi's-şād

580.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. yâra yol iki qademdür birisini câna baş
çünkü bu meydâna geldüñ ayağüñ merdâne baş
üstüñe dönmek murâd olursa çevgân-ı felek
başıñı tōp eyle andan soñra bu meydâna baş
3. bâğ-ı hüsne el şunarsın âh kim bîgânesin
âşinâ ol ayağüñi sünbül ü reyḥâna baş

579. 59b. (60. p). [cebrî]

- 1 Gönül kuşunu avlayan bu kıvrık saç imiş, cana saldıran o hilekar göz/nergis imiş.
- 2 Vefasız sevgili amma da âşık öldüren ve zalimmiş, kan döken öldürücü bakışlarıyla her an beni katleder.
- 3 Ayva tüylerinin askeriyle gönül ülkesini baştan başa zapteden o Yusuf yüzlü padişah, taht üzerinde iyi kumandanmış.
- 4 Naz edasıyla çaresiz âşığı her an canından ve gönlünden eden, o ay yüzlü güzelmiş.
- 5 Cebrî sevgilisini gördüğünde canını feda eder, yazık ki o yaralı gönüllü can vermekte minnettarmış.
(*Pervâne Bey nazire mecmuasından tamamlanmıştır.*)

580. 58b. (59. p). necâtî beg fermâyed.

Necâtî Beg: *Dîvân*: G. 256.

- 1 Sevgiliye (giden) yol iki adımdır, birisini cana bas, çünkü bu meydana geldin, ayağını mertçe bas!
- 2 Feleğin sopası üzerine dönmek murat olursa, başını top eyle, ondan sonra bu meydana bas!
- 3 Ah yabancısın, güzelliğin bahçesine el uzatırsın, dikkatli ol, ayağını sümbül ve reyhana bas!

- al geymiş girmiş ortaya şarāb-ı lāle-reng
duħter-i rez çekmek isterseñ yōri mey-hāne baş
5. düz başınca ayağūñ şalınma ēy ser-mest-i nāz
muħtesib yüzine geldūñ nāzūk ol rindāne baş
gül yüzūñe öykünürse lāle-i şahrā-nişīn
yüregine dāğ-ı ħırmān ur yüzini kana baş
7. ağzuñ esrārın **necātī** tıydu tıymasun raķīb
‘anberīn-ħaḫ ħātemini ħoķķa-i mercāna baş

581.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. yere başma ayağūñ ēy serv çeşm-i cāna baş
şu başar yerdür yaħod bu dīde-i giryāna baş
başum üzre yıķayın dūnyāyı bir ayağ-ıla
sen hemān şoħbetde sākī ayağın merdāne baş
3. zūlf-i pür-çīnūñ mi dēdi ħaḫḫ-ı müşk-āsāña kim
rūmdan çık daħı var leşkerle türkistāna baş
[toķla sen zāhid gözūñ aç varımsın ħazrete
yaş içinde erba‘īn-ile gerek toķsana baş
5. ğāret eden **şevķīnūñ** īmānını ēy zūlf-i yār
sen degülseñ gel elūñi muşħaf-ı ‘oşmāna baş]

-
- 4 Lale renkli şarap kırmızı giymiş ortaya çıkmış, üzümün kızını içmek istersen yürü meyhaneye (ayak) bas!
- 5 Ey naz sarhoşu, ayağın düz basınca sallanma, muhtesibe rastladın, nazik ol, rintçe yürü!
- 6 Çölde oturan lale gül yüzüne özenirse, yüreğine mahrumiyet dağı vur, yüzünü kana bas!
- 7 Necâtî ağzının sırrını duydu rakip duymasın, amber kokulu yazı mührünü mercan hokkaya bas.

581. 58b. (59. p). **nazīre-i şevķī-i sitambūlī.**

Şevķī: *Dīvān*: G. 80.

- 1 Ey selvi boylu güzel, ayağını yere basma bataklıktır, cana veya bu ağlayan göze bas!
- 2 Bir ayakla/kadehle dünyayı başımın üzerine yıkayım, saki sen sadece sohbetle ayağın/kadehini mertçe bas!
- 3 Misk saçan ayva tüylerine kıvrım kıvrım saçların mı "Rumeli'nden çık, yürü, bundan sonra askerle Türkistan'a saldır!", dedi?
- 4 Zahit sen gözünü doyur, açlıkla yaş içinde çile çekerek istersen doksanına da bassan Hazret'e varamazsın!
- 5 Ey sevgilinin saçı, Şevķî'nin imanına saldıran sen değilsen gel elini Hz. Osman'ın Kur'an'ına bas!

582.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. [ıışk meydānına ey 'āşık kadem merdāne baş
cān-ile serden geç evvel andan ol meydāna baş
kārzār-ı 'ıışk içinde ş'ol 'adū-yı kāfiri
şāh-ı merdān-ı 'ālī gibi yōri şīrāne baş]
3. katre katre kanlu yaşımla pür etdüm yollaruñ
kanda gitseñ ayağıñ yākūt-ile mercāna baş
cān-ile yārān kudümüñden senüñ sürsün şafā
luft edüp gel bir kadem kāşāne-i yārāna baş
5. da'vī-i 'ıışkında yāruñ merd iseñ meydāna gel
nazmiyā başuñ ele al ayağıñ merdāne baş

583.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. hayāl-i yār-ıla kıldum bu gece şöhet-i hāş
semā'-i nālem edüpdür gözüm yaşın rakqāş
neçün düşer yüzi 'ıdında dil zenaḥdāna
gerek ki 'ıdda zindānda olan ola ḥalāş
3. lebüñ kanum iḥer anuñla bir degülse dilüñ
ko kanum-ile şoruşayın *el-cürūḥu kışāş*

582. 60a. (60. p). [nazmî].

Edirneli Nazmî: *Dīvān*: G. 2992.

- 1 Ey âşık, aşk meydanına mertçe ayak bas, önce can ile baştan vazgeç, ondan sonra o meydana (ayak) bas!
- 2 Aşk savaşı içinde arslancasına yürü, şu kafir düşmanı mertlerin şahı Hz. Ali gibi ayaklar altına al!
- 3 Kanlı gözyaşımla yollarını damla damla doldurdum, nereye gidersen git ayağını yakut ile mercana bas(acaksın)!
- 4 (Sevgili), lutfedip gel de dostların evine bir ayak bas, can ile dostlar senin gelmeden huzur bulsun.
- 5 Ey Nazmî, sevgilinin aşkının davasında samimi isen, başını eline al, ayağını mertçe bas, meydana gel!

583. 60a. (60. p). nazîre-i aḥmed paşa fermāyed.

Aḥmed Paşa: *Dīvān*: G. 135.

- 1 Sevgilinin hayali ile bu gece başbaşa sohbet ettim, feryadımın sesi gözyaşımla raksettirir.
- 2 Bayram günü zindanda olanı serbest bırakmak gerekirken, yüzünün bayramında gönül neden zindana düşer?
- 3 Dudağın kanımı iḥer, gönlün onunla bir değülse yaralara kısas için bırak kanımla soruşayım.
anuñla bir degülse dilüñ: *Dīvān*; emmek birle degülse degül: CN., kanum-ile: *Dīvān*; kanlu meyle: CN.

ne sengden yaradupdur hudā yüregüñi kim
dürişürem ne tılısm aña kār éder ne havāş

5. şımağa şīşe-i nāmūsın **ahmedüñ** néce bir
hemīşe seng-i melāmet ata ‘avām u havāş

584.

Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Müctes +-+ -/+ + - -/+ - + -/+ + -

1. duhān-ı āh-ile oldum şerer gibi rakqāş
sirişk-i çeşm-ile oldum güher gibi gavvāş
bu āh-ile çıkışursam bu yaşı nec’èdeyin
yukarı kıorsam is olur aşığa kıorsam paş
3. halāş olımadı dil kıayd-ı bend-i zülfüñden
haţuñdan okıdı biñ kerre süre-i ihlāş
şuçın bilür düşer ayağa çeşm-i fettānuñ
‘azīz başuñ için eylük eyle fitneyi baş
5. ne üzilür ne kesilür saçuñla gamzeñden
gerek boğazla **necātī** kıuluñ begüm gerek aş

585.

Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Müctes +-+ -/+ + - -/+ - + -/+ + -

1. çü geldi ortaya mutrib kim éde şohbet-i hāş
taraf taraf n’ola olsa piyāleler rakqāş

4 O kadar uğraştığım halde ne muskanın ne de büyüñün tesir ettiği yüregini Allah acaba hangi taştan yaratmıştır?

5 Ahmed’in namus şışesini kırmak için cümle alem ona daha ne kadar kınama taşı atacak?

584. 60a. (60. p). baħr-i dīger ez-ān necātī.

Necātī Beg: *Dīvān*: G. 255.

1 Ah dumanıyla kıvılcım gibi rakkas oldum, mücevher gibi gözyaşıyla da dalgıç oldum.

2 Bu ah ile mücadele etsem de bu yaşı ne yapayım, yukarı kıorsam is olur, aşığıya bıraksam pas!

yukarı kıorsam is olur aşığa: *Dīvān*; aşığa kıorsam is olur yukarı: CN.

3 Gönül ayva tüylerinden binlerce kez İhlas okusa da, saçının bağının zincirinden kurtulamadı.

4 Fettan saçın suçunu bilip ayağa düşer, yüce başın için iyilik yap, fitneyi gafil avla!

5 Beyim, istersen boğazla istersen as, Necātī kulun ne saçından ayrılır, ne de gamzenden vazgeçer!

585. 60a. (60. p). nazīre-i ca‘fer çelebi.

Tāci-zāde Ca‘fer Çelebi: *Dīvān*: G. 78.

1 Başbaşa sohbet etmek için mutrip ortaya geldiğinden, kadehlerin her tarafta raksetmesine şaşılmaz.

- müjeñle bağrumı deldüñ çün aç ƙaşuñ girihin
şikāruñ alduñ u atduñ oƙuñı yayuñı yaş
3. ‘aceb degül seg-i küyuñ ürerse ‘uşşāƙa
iñende sevmez olur bir birini çünki havās
- sevād-ı hālî ki gösterdi şüret-i hālüm
yazıldı bir ‘adese şanki sūre-i ihlās
5. beni ğam eyledi hāk ü ğamı piyāle helāk
zamāne sākî-i gül-ruĥ eliyle ƙıldı ƙışās
- ‘aceb mi sevmese ƙavvāl-i meclisi vā’iz
meşel-durur bu ki *el-ƙāşşu lā-yuĥibbū’l-ƙāşş*
7. ger āyine gibi rüşen-zamîr iseñ **ca’fer**
görürseñ ol mehi bir şüret-ile bađruña baş

586.

Mefā’ilün fe’ilātün mefā’ilün fe’ilün

Müctes +-+ -/+ +---/+ -+-/+ +-

1. ‘avām oƙur seni teshîr için hemîşe havās
bu muĥlîşüñ işi dā’im maĥabbet ü ihlās
- olurdu pūte-i ‘ışƙuñda yanmaĝa rāzî
bulaydı şaşt-ı ğamuñdan dil-i fikende hālās
3. alışdı ‘ışƙuña dil ƙaldı fikr-i bî-hāşıl
sipāhî gibi ki tîmārını ederler hāş
- o dürri vaşf ederin ƙarşu baĥr-i nazmumda
sözüm güherlerine ser-fürü eder ĝavvās

-
- 2 Kirpiĝinle bağrumı deldiĝin için ƙaşının düĝümünü çöz; okunu attın, avını aldın, (artık) yayını gevşet.
- 3 Mahallenin köpekleri âşıklara havlasa şaşılmaz, çünkü ileri gelenler genelde birbirlerini çok sevmezler.
- 4 Beninin siyahlıĝı halimi ortaya koydu, bir mercimeĝe sanki İhlas suresi yazıldı.
- 5 Gam beni toprak eyledi, kadeh de gamı helak etti; zaman, gül yanaklı saki eliyle kısas yaptı.
ĝamı piyāle: Dîvān; piyāle ƙıldı: CN.
- 6 Vaizin, meclisin laf ebesini sevmemesine şaşılmaz, atasözüdür: Hikayeci, hikayeciyi sevmez.
- 7 Cāfer, eğer ayna gibi içi aydınlık isen, o ay gibi güzeli görürsen bir şekilde bağrına bas!
- 586. 60a. (60. p). nazîre-i bâķî efendi fermāyed.**
Bâķî: *Dîvān: G. 220.*
- 1 Avam seni efsunlamak için hep havas/efsun okur; bu âşıĝın işi daima aşk ve ihlastır.
- 2 Zavallı gönül, gamının halkasından kurtulsaydı, aşkının potasında yanmaĝa razı olurdu.
- 3 Gönül aşkına aldandı, tımarını has eden sipahi gibi neticesiz kaldı.
hāşıl: Dîvān; hāl: CN.
- 4 Sözümün mücevherlerine baş eĝen dalgıca karşı, şiirimin denizinde o inciye methederim.

5. elüñde hâtem-i fazl u belâgat ey **bâkî**
yöri ‘adû eger inkâr ederse gözine baş

587.

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün
Müctes +-+ -/+ +-- /+ -+ -/+ + -

1. vişâl-i yâra érüp her kim étse şöhet-i hâş
felek semâ‘a girüp gün o bezme-durur kâş
dil étse bahr-i gamuñda hayâl-i dendânın
‘aceb mi dürr-i yetîme çü erişür gavvâş
3. behište girmeye koyup diyâr-ı yâra gide
olursa ten kafesinden bu murğ-ı câna halâş
dirîğ ol perî-zâda müyesser olmayısar
buğûr édüp gece gündüz okursam aña havâş
5. sürürü ‘adlî dilüñe dahı gele şanma
gam-ile çün kim edersin müdâm şöhet-i hâş

588.

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün
Müctes +-+ -/+ +-- /+ -+ -/+ + -

1. kaçan ki şem‘ ile pervâne éde şöhet-i hâş
diler ki kayd-ı vücūdından éde cânı halâş
semâ‘ lezzeti şanma kıyâs-ı ‘aql iledür
ne bile bir kişi şorsañ nêye döner rakqâş
3. kişiye h̄vâr nazar kıлма i‘tikâdına bak
büyük-durur şakın az şanma süre-i ihlâş

5 Ey Bâkî, fazilet ve belagat mührü elinde; düşmanlar inkar ederlerse yürü gözüne bas!

587. **60b. (61. p). nazîre-i merhûm u mağfûr sulţân bâyezîd hân.**

- 1 Her kim sevgiliye kavuşup başbaşa sohbet etse, gökyüzü semâya başlar, güneş o meclise hikayeci olur.
- 2 Gönül gam denizinde dişini hayal etse şaşılmaz, zira büyük inciye dalgıç ulaşır.
- 3 Bu can kuşuna beden kafesinden özgürlük olursa, cennete girmeyi bırakıp sevgilinin mahallesine gider.
- 4 Yazık, buhur yakıp gece gündüz onun için muska okusam da o peri gibi güzele kavuşamam.
- 5 Adlî, (sevgilinin) sevinci yüreğine gelir sanma, çünkü (onun) gamıyla başbaşa durmadan sohbet edersin.

588. **60b. (61. p). nazîre-i ishâk çelebi.**

Üsküblü İshâk Çelebi: *Divân: G. 117.*

- 1 Ne zaman ki mum ile pervane başbaşa sohbet etse, (pervane) canı vücudunun bağından kurtulsun ister.
- 2 Semâ etmenin tadını akıl ile alacağını sanma, sorsan bir kişi rakkasın dönmesinin (sebebini) nereden bilsin!
- 3 İnsana hor gözle bakma, itikadına bak, İhlas suresini sakın az sanma, (aksine) büyükdür/değerlidir.

‘amīm-i luṭfuñı gör kim efendi kullaruñuñ
yanuñda her biri ister ki ola ḥāşu’l-ḥāş

5. teveccüh eyledi **ishāk** rāh-ı ihlāşa
giderse rāst elif gibi vardı buldı ḥalāş

589.

Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Müctes +-+ -/+ +--+ /+--+ /+ +-

1. esīr-i bend-i ḡam oldum ‘aceb bulam mı ḥalāş
çün oldı yār yanında raḡīb ḥāşu’l-ḥāş
kitāb-ı ‘ışkuñ için cenge düşdi cān u gönül
meşel-durur bu ki *el-ḡāşşu lā-yuḥibbü’l-ḡāşş*
3. görinen ay-ile gün mi ya bezm-i ḥüsnüñde
iki def almış eline felek olup raḡḡāş
ḡalurdı tīr gibi aḡzın açuban yolda
göreydi bir kez eger ḡaşı yayını vaḡḡāş
5. **revānī** derd ü belāsını dilberüñ ḥōş gör
iki ḡarīb ü yetimi alup da baḡruña baş

590.

Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Müctes +-+ -/+ +--+ /+--+ /+ +-

1. ḡaṭuñ getürmese zindān-ı ḡamda baña ḥavāş
ne mümkün idi ḥalāş okısam hezār ihlāş
‘aceb mi yār için olsam bu baḡr-i eşke ḡarīḡ
ki ṭālib-i dūr olan lā-cerem olur ḡavvāş

4 Efendim, kullarının her biri yanında en seçkin olmak ister, lutfunun genişliğini gör.

5 İshak samimiyet yoluna yöneldi, elif gibi doğru giderse kurtuluşa erdi demektir.

589. **60b. (61. p). nazīre-i revānī çebebi.**

Revānī: *Dīvān*: G. 175.

1 Gam bağının esiri oldum, sevgili yanında en seçkin kimse rakip olmuşken acaba kurtulur muyum?

2 Aşk kitabın için can ve gönül savaşa tutuştu, atasözüdür: Hikayeci, hikayeciyi sevmez.

3 Güzelliğinin meclisinde görünen ay ile güneş midir, ya da gökyüzü eline iki def almış rakkas mı oldu?

4 Vakkas, eğer yay kaşını bir kez görseydi, aḡzını açıp ok gibi yolda kalırdı.

5 Revānî, sevgilinin dert ve belasını hoş gör, (o) iki garip ve yetimi alıp da baḡrına bas!

590. **61a. (61. p). nazīre-i kāmī-i selef.**

1 Ayva tüylerin gam zindanında bana muska getirmese(ydi), binlerce kez İhlas okusam da kurtulmam imkansızdı.

2 Sevgili için bu gözyaşı denizine batsam şaşılmaz, zira inciyi isteyen şüphesiz dalgıç olur.

3. görince sen mehi mihrüñle n'ola rakş étsem
ki bezm-i şems-i cihân-tâba zerredür rakķāş
bir ola mı dil-i 'arifle ķalbi şöfinüñ
ķanı bahā-yı zer ü sīm ü ķanı [ķadr-i] raşāş
5. dilerseñ erişe **kāmī** nişāna tīr-i murād
çeküp o ķaşı kemānı güç-ile baĝruña baş

591.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes +-+ -/+ +-- /+ -+ -/+ + -

1. senüñle bir gece étsem eger ki şöhet-i hāş
bulurdum ola ĝamuñdan efendi ben de hālāş
ĝamuñla ben ölem éde beni zamāne çü hāk
o demde zerrelerüm ola bezmüñe rakķāş
3. seni musahħar édem dēyü ey perī cāndan
oķur hemīşe 'avām u havāş vird-i havāş
geceyle nāleme incinse tañ mı kūyuñ iti
bilürsin anı ki *el-ķāşşu lā-yuħibbü'l-ķāşş*
5. bu **naẓmī** sen dūr-i pāke érem dēyü dā'im
olupdur iki gözüm baħr-i 'ışķuña ĝavvāş

-
- 3 Sen ay gibi güzeli görünce aşkınla raksetsem şaşılmaz, zira dünyayı aydınlatan güneşin meclisine zerreler rakkas olur.
- 4 Arifin gönlüyle zahidin kalbi bir mi olur, altın ve gümüşün değeri nerede, kalayın değeri nerede?
(*Pervāne Bey nazire mecmuasından tamamlanmıştır.*)
- 5 Kāmî, murat oku hedefe ulaşsın istersen, o keman kaşı kuvvetle çekip baĝrına bas!
- 591. 61a. (61. p). nazīre-i nazmī.**
Edirneli Nazmî: *Dīvān*: G. 3017.
- 1 Efendim, eğer seninle bir gece başbaşa sohbet etsem, ben de gamından kurtulurdum.
- 2 Ben senin gamınla öleyim, zaman da beni toprak etsin, o anda zerrelerim meclisine rakkas olsun.
- 3 Ey peri gibi güzel, seni büyüleyelim diye cümle alem durmadan candan dua ve muska okur.
- 4 Mahallenin köpeĝi geceleyin feryadımdan rahatsız olsa şaşılmaz; onu (atasözünü) bilirsin: Hikayeci hikayeciyi sevmez.
- 5 Bu Nazmî daima sen temiz inciye ulaşayım diye, iki gözüm aşkının denizine dalgıç olmuştur.

592.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes +-+ -/+ +-- /+ -+ -/+ + -

1. kapuñda kılmağ için gün yüzüñe secde-i hâş
bu niyyete oğuram günde biñ kezin ihlâş
yeter firâk-ıla âzürde eyledüñ ey çarh
ya vaşl-ı yâr-ıla şâd ét ya eyle anı hâlâş
3. kemend-i zülfi esiri helâk ederse ne ğam
çeker mi kulların öldürse şâh hün-ı kışâş
bulurdı gevher-i hüsñüñ gibi cihân degerin
éerse eşk-i revānum eger olup ğavvâş
5. sözüñe zîneti ma'nâ-yı hâş-ıla eyle
görince meyl éde **sebzi** anı 'avām u havâş

593.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes +-+ -/+ +-- /+ -+ -/+ + -

1. 'aceb bu bend-i belādan göñül bulur mı hâlâş
tutup yaşum yolını dér [*ve lâ te*]hîñe menâş
hemîşe ğamzeñ okı sîñemi kılur mecrüh
meger zamîrine gelmez [ki] *el-cürûha kışâş*
3. yolında bilmege şıdkumu muşhaf-ı hüsñine
tefe'ül eyleyicek geldi süre-i ihlâş

592. 61a. (62. p). nazîre-i sebzi.

Sebzi: *Dīvân: G. 325.*

- 1 Kapında gül yüzüne has bir secde kılmak için, bu niyetle günde bin kez İhlas okurum.
- 2 Ey felek, ayrılıkla incittiğin yeter, (âşığı) ya sevgiliye kavuşturmakla sevindir, ya da onu kurtar!
- 3 Saçının kemendi esiri helak ederse dert değil; sultan, kullarını öldürürse kan kisasıyla mı uğraşır?
- 4 Eğer akıp giden gözyaşım dalgıç olup ona ulaşırsa, güzelliğinin cevheri gibi cihan değerini bulurdu.
- 5 Sözüne öz mana ile süs ver, ey Sebzi, cümle alem onu görünce meyletsin.

593. 61a. (61. p). cem.

Cem Sultân: *Dīvân: G. 151.*

- 1 Gözyaşım yolunu tutup "*ve lâte hîñe menâş*" der; acaba bu bela bağından gönül kurtulabilir mi?
(Kur'ân-ı Kerîm: 38. *Sâd* 3.: Bir zaman kurtuluş yok.)
- 2 Öldürücü bakışlarının oku durmadan göğsümü yaralar, ancak "*el-cürûha kışâş*" ayeti zamirine ulaşmaz.
(Kur'ân-ı Kerîm: 5. *Mâide* 45.: Ve yaralamalara da birbirine kısas vardır.)
- 3 Güzelliğinin mushafına sadakatimi anlamak için fal açınca, (karşıma) İhlas suresi geldi.

dişüñ hayālını ararsa yaşumda n'ola gözüm
ki baħr içinde bulur hāş gevheri ğavvāş

5. **cemüñ** ğamuñ şanemā kāmētini çeng edeli
semā'-ı nāleye eyler gözi yaşın rakķāş

594.

Mefā'ilün fe'ilätün mefā'ilün fe'ilün

Müctes +-+ -/+ +-- /+ -+ -/+ + -

1. hayāl-i yār-ıla her cān ki éde şöbet-i hāş
nedīm olup aña şādī feraħ-durur rakķāş
'aceb mi ğamze-i cānān cigerden étse güzer
ħarāmī şimdi mi zindānı deldi buldı ħalāş
3. dehānı dā'iresinde tılısm-ı ħaṭṭ-ı nigār
'aceb degül yazılır ħātem üzre çünki ħavāş
hayāl-i zülfi helāk étدی 'ışık içinde beni
nehenge uğrasa deryāda cān vèrür ğavvāş
5. miyānı rāzını dème fakīr-i 'āmiye sen
hayāl-i ħaşdur 'aṭā meyl éder 'avām u ħavāş

595.

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. éy āh pāy-ı himmeti bu nüh kıbāba baş
māhı müşerref eyle ruħ-ı āfitāba baş

-
- 4 Dalgıcın özel inciye deniz içinde bulduğu gibi, gözüm de dişinin hayalini gözyaşında arasa şaşılmaz.
ararsa: Dīvān; bulur: CN.
- 5 Ey put gibi güzel, gamın Cem'in boyunu çeng ettiğinden beri feryadının semāsına gözyaşını rakkas eder.
594. **61a. (61. p). 'aṭā.**
Üsküblü 'Aṭā: *Dīvān*: G. 63.
- 1 Her can, sevgilinin hayali ile başbaşa sohbet ettiğinde, sevinç ona arkadaş olur, zevk de rakkas.
- 2 Şimdi harami zindanı delip kurtuldu mu, sevgilinin öldürücü bakışları da ciğerden geçse şaşılmaz.
buldı: Dīvān; oldı: CN.
- 3 Ağzının yuvarlağında sevgilinin ayva tüyelerinin tılısmı (var), buna şaşılmaz, çünkü yüzük üzerine muska yazılır.
- 4 Saçlarının hayali beni aşk içinde helak etti, dalgıç da denizde timsahla karşılaşırsa helak olur.
- 5 Atâ, (sevgilinin) belinin sırrını sen sıradan (her) fakire söyleme; özel bir hayaldir, ileri gelenler ve halk meyleder.
595. **61b. (62. p). baħr-i dīĝer ħayālī beg fermāyed.**
Ĥayālī Beg: *Dīvān*: G. 1, s. 217.
- 1 Ey ah, himmet ayağın bu dokuz kubbeye bas, ayı şereflendir, güneşin yanağına bas!

- gözden revân olup yetiş ey hün-ı dil yetiş
ol yâr bezm-i vuşlata geldi şarâba baş
3. bu mümkinâta şahnelik êtdüñ yêter yêter
kim dër saña ki ikide bir bir harâbe baş
- ol serv ser-keş âh ise ser-keş sen ey yaşum
rüy-ı niyâzı şu gibi yüz ço türâba baş
5. haţtuña kara baht demişdür hayâlînüñ
bu mühr-i ‘anberînüñi ol la‘l-i nâba baş

596.

Mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

Muzâri‘ --+/-+--+ /+---+/-+--

1. ey âfitâb yêter ayağuß türâba baş
luţf u mürüvvet eyle bu çeşm-i pür-âba baş
- ‘izzet göginde ister iseñ bulasın şeref
bir âsitân-ı devlet ü rif‘at-me’âba baş
3. tekfîr ederse zülfi yüzüñde n’ola faķîh
kim dèdi aña uzat ayağuß kitâba baş
- cevlânuña fêdâ edeyin cânımı revân
sen nâz-ile ayağußı şâhum rikâba baş
5. devrân gamından ister iseñ sebziyâ hâlâş
sâķî-i gül-‘izâr-ıla câmuñ şarâba baş

-
- 2 O sevgili vuslat meclisine geldi, yetiş ey gönül kanı gözden akıp yetiş, şaraba eriş!
3 Yeter bu olanlara zabıtalık ettiğin yeter, sana kim sürekli bir meyhane bas (diyor) ki?
4 Ey gözyaşım, o selvi boylu dik başlı bir ah ise sen de isyan et, su gibi eşik öpmeyi bırak, yüzünü toprağa bas!
5 Hayâlî’nin ayva tüylerine kara baht demiştir, bu amber kokulu mührünü saf dudağına bas!

596. 61b. (62. p). nazîre-i sebzî.

Sebzî: *Dîvân: G. 328.*

- 1 Ey güneş yeter artık, bu gözleri dolu dolu olan aşığa lutfedip iyilik et de ayağını toprağa bas!
2 Eğer izzet göğünde şeref bulayım istersen, bir devlet kapısına ve yüksek makama (ayağını) bas!
3 Fakih yüzündeki saçı tekfir ederse şaşılmaz; ona kim "Ayağını uzatıp kitaba bas!", dedi?
4 Sultanım, sen nazla ayağını üzenkiye bas, ben senin gezinmene canımı feda edeyim.
5 Ey Sebzî, devran gamından kurtulmak istersen gül yanaklı saki ile kadehini şaraba daldır!

597.

Mef' ulü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. cānā seḥāb-ı [zülfi] ruḥ-ı āfitāba baş
yaḳduñ bizi [bu] mihr-ile māhum niḳāba baş
dīdār-ı yāra ṭālib iseñ āḥir ey gönül
eyle niyāz şu gibi yüzüñ türāba baş
3. bezm-i belāda nāleme āheng için baña
mutrib terāne baḡla elüñi rebāba baş
devrān ğamıyla toptolu ḥün olmadın bu dil
pīr-i muḡān dergehine var şarāba baş
5. bulmaḳ ister iseñ eger [ki] vaşl gencini
dil ḥānesini eyle **muḥibbī** ḥarāba baş

598.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. istemez dīvāne dil çāh-ı zenaḥdāndan ḥalāş
gerçi her kişi diler kim ola zindāndan ḥalāş
zülfi dilber gibi 'ālemde bulur 'ömr-i dirāz
her ki cānını kıla ol çeşm-i fettāndan ḥalāş
3. çün cefā vü cevri cānānuñ vefādur 'āşıḳa
ḳanḳı bī-cāndur kim ister cevri cānāndan ḥalāş
mışr-ı ḥüsninden nigāruñ şām-ı zülfidür sebep
ḳılmaḡa cān yūsufın çāh-ı zenaḥdāndan ḥalāş

597. 61b. (62. p). muḥibbī.

Muḥibbī: *Dīvān*: G. 1301.

- 1 Ey sevgili, saçının bulutunu güneşin yanağına kapat; ay yüzlüm, bizi bu güneş ile yaktın, örtüne bürün!
- 2 Ey gönül, sonunda sevgilinin yüzüne talip isen, su gibi yalvar, yüzünü toprağa bas!
- 3 Mutrib, bela meclisinde feryadıma aheng için bana nağme düz, elini de rebaba bas!
- 4 Bu gönül zamanın gamıyla dopdolu kan olmadan, meyhanecinin dergahına var, şaraba eriş!
- 5 Muhibbî, eğer ki vuslatın hazinesini bulmak istersen, gönül evini harabeye çevir!

598. 61b. (62. p). baḥr-i diġer naẓire-i ez-ān resmī.

- 1 Her ne kadar herkes zindandan kurtulmayı istese de, deli gönül senin çene çukurundan kurtulmak istemez.
- 2 Canını o fettan gözden kurtaran herkes, dünyada sevgilinin saç gibi uzun ömre kavuşur.
- 3 Sevgilinin eziyet ve zulmü âşığa vefayken, sevgilinin eziyetinden kurtulmak isteyen hangi cansızdır?
- 4 Sevgilinin güzellik şehrinin çene çukurunda (tutsak olan) can Yusuf'unu kurtarmağa sebep, saçlarının karanlığıdır.

5. keştî-i çeşmüm ére bir gün kenâr-ı vuşlata
ger bulursañ **resmiyâ** gird-âb-ı hicrândan hâlâş

599.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. olmayısdur bu gönlüm 'ışk-ı cānāndan hâlâş
ola mı düşen miyān-ı baħr-i ummāndan hâlâş
baħt anuñ kim kırtara aġyār elinden yārini
devlet anuñ kim ola ĩmānı şeytāndan hâlâş
3. eyledüñ şādān göñül düzdini alup sīneden
yā sevinmez mi bir uğrı bula zindāndan hâlâş
şanma öldürmez rakībi yāruñ éy dil ola mı
hiç kızılbaş pençe-i sulţān selīm hāndan hâlâş
5. āh hūsn-i dōst ānī 'ışka düşürdi beni
éy **me'ālī** bulmayam gibi ben andan hâlâş

600.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. cān şu dem olur belā-yı cevr-i cānāndan hâlâş
kim ölem ben rāħat olup ola cān andan hâlâş
hūşm-ı çeşm-i yārdan gönlüm hâlâş olmak hemīn
uğrı olmak gibidür şemşīr-i sulţāndan hâlâş

5 Ey Resmî, eğer ayrılık girdabından kurtulabilirsen, gözlerimin gemisi bir gün vuslat kıyısına ulaşabilir.

599. **62a. (62. p). nazīre-i me'ālī çelesi.**

Me'ālī: *Dīvān*: G. 90.

- 1 Bu gönlüm sevgilinin aşkından kurtulamayacaktır, okyanusun ortasına düşen kurtulabilir mi?
- 2 Sevgilisini rakiplerin elinden kurtaran talihli kimsedir, imanı şeytandan kurtaran ise mutlu kişidir.
- 3 Gönül hırsızını göğüs (kafesin)den kurtarıp mutlu ettin, bir hırsız zindandan kurtulduğuna hiç sevinmez mi.
- 4 Ey gönül, yarin rakibi öldürmeyeceğini sanma; hiç kızılbaş Sultan Selim Han'ın elinden kurtulabilir mi?
- 5 Ey Meâlî, ah, dostun güzelliği beni birden aşka düşürdü; ben ondan kurtulamayacak gibiyim
'ışka düşürdi: *Dīvān*; de düşürmüşdür: CN.

600. **62a. (62. p). nazīre-i nazmī.**

Edirneli Nazmî: *Dīvān*: G. 2988.

- 1 Canın, sevgilinin zulüm belasından kurtulduğu zaman, benim ölüp de rahata kavuşup canın ondan kurtulduğu andır.
- 2 Sevgilinin gözlerinin hūşmından gönlümün kurtulması, sultanın kılıcından kurtulan hırsız olmak gibidir.

3. cām-ı meydür eyleyen her demde bu gönlüm müdām
döne döne guşşa vü endüh-ı devrāndan ḥalāş
ḥīle vü mekrinden olmaḵ ehl-i dünyānuñ berī
olmadur ma'nāda dā'im şerr-i şeytāndan ḥalāş
5. mü'minüñ mevti éyā **nazmī** ḥaḳīkatde hemān
bir kişi olmaḵ gibidür ḥabs-i zindāndan ḥalāş

601.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. olmadı yā rab göñül bu derd-i hicrāndan ḥalāş
cānı hicrāndan ḥalāş ét yā beni cāndan ḥalāş
uyumaz nālemlle çün kim yerde māhī gökde murğ
olmadum ben mübtelā bu āh u efgāndan ḥalāş
3. ğamze-i cellādına dēsem ḥalāş ét gel beni
dér ki olmayınca olmaz ḥükm-i sulṭāndan ḥalāş
sāğar-ı gül-günü bir dem ḳomaḵ elden étmesün
kim ki olmaḵ isteye endüh-ı devrāndan ḥalāş
5. key perişān-ḥāl olupdur bu **muḥibbī** hecr-ile
pes ḳaçan olur göñül zülf-i perişāndan ḥalāş

-
- 3 Bu gönlümü her çağda devrin gam ve kederinden döne döne kurtaran, şarap kadehidir.
- 4 Dünya ehlinin hile ve düzeninden uzak olmak, aslında şeytanın şerrinden daima kurtulmak demektir.
- 5 Ey Nazmî, bir mü'minin ölümü aslında, bir kimsenin zindan hapsinden kurtulması gibidir.
601. 62a. (62. p). **naẓīre-i pādīşāhımız sulṭān süleymān ḥān 'ömr-i devlet-ziyād-bād.**
Muḥibbī: *Dīvān*: G. 1297.
- 1 Allahım, gönül bu ayrılık derdinden kurtulamadı, ya canı ayrılıktan kurtar, ya da beni canımdan kurtar!
- 2 Yerde balık gökte kuş benim iniltimle uyumaz, çünkü ben tutkun bu ah ve feryattan kurtulamadım.
- 3 Senin öldürücü bakışlarının celladına "Gel kurtar beni!", desem, "Padişah'tan emir gelmeyince kurtuluş yok!", der.
dér ki: *Dīvān*; dēdi: CN.
- 4 Her kim dünyanın gamından kurtulmak isterse, gül renkli kadehi bir an olsun elinden bırakmasın.
- 5 Gönül ne zaman dağınık saçlarından kurtulsa (perişan olur), bu Muḥibbî'nin hali de ayrılık ile çok perişan olmuştur.

602.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. hergiz umma ey gönül sen derd-i cānāndan ḥalāş
bir marāzdur bu ki kimse bulmadı andan ḥalāş
vaşl-ı cānāne çü ḥa'il ortada cāndur gönül
vaşl olayın dēr iseñ ol evvelā andan ḥalāş
3. zūlfine ber-dār olan çāh-ı zenaḥdan ḳurtulur
aşıl ey dil ister iseñ sen de zindāndan ḥalāş
tevbe bendin kim bozardı mey içüp rüsvāy olup
olabilse bir kişi ibrām-ı yārāndan ḥalāş
5. baḥr-i 'ışk içre **sürürî** 'arzu ḳılma kenār
çünkü kimse bulmaz gird-āb-ı 'ummāndan ḥalāş

603.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. gel beni öldür olayın miḥnet-i cāndan ḥalāş
cān esirin pādişāhum eyle zindāndan ḥalāş
it raḳībūñ pençesinden ey melek aldum seni
ḥaḳḳa minnet eyledüm imānı şeytāndan ḥalāş
3. cānumı al cevri-ile ten meclisinde ṫurmasun
pādişāhum eyle ol miskini zindāndan ḥalāş

602. 62a. (62. p). nazīre-i sürürî.

Sürürî: *Dīvān*: G. 212.

- 1 Ey gönül, sen asla sevgilinin derdinden kurtulmayı bekleme, bu öyle bir hastalıktır ki kimse ondan kurtulamadı.
- 2 Gönül, sevgiliye kavuşmağa ortada can engel olduğundan, kavuşayım dersen önce candan kurtul.
- 3 Saçlarına asılan çene çukurundan kurtulur, ey gönül, sen de zindandan kurtulmak istersen (sevgilinin saçlarına) asıl.
- 4 Sevgilinin zorlamalarından bir kişi kurtulabilseydi, kimse tevbe bağını bozup şarap içip rezil olmazdı.
- 5 Sürürî, aşk denizi içindeyken kenara çıkmayı arzu etme; çünkü hiç kimse okyanusun girdabından kurtulamaz.
gerçi dilberler ḥalāş olmaz **sürürî**den kaçup / öle gide olmaya ol daḫı oğlandan ḥalāş:
CN.

603. 62a. (62. p). nazīre-i merḥūm cāmî.

- 1 Padişahım, gel beni öldür de can sıkıntısından kurtulayım, can esirini zindandan saliver.
- 2 Ey melek, seni köpek rakibin pençesinden aldım, Allah'a yalvardım, imanı şeytandan kurtardım.
- 3 Eziyetle canımı al da beden meclisinde durmasın; padişahım, o miskini zindandan kurtar.

çok tolaşma zülfine dërdüm tolaşdı boynuña
ëy gönül var imdi eyle boynuñ urğandan hâlâş

5. zülfüñüñ zencirini bend eyle yatsun **cāmī**
uşlanınca eyleme çāh-ı zenaḥdāndan hâlâş

ḥarfi`d-dād

604.

Mef`ülü fā`ilātün mef`ülü fā`ilātün

Muzāri` ---+/-+---/----+/-+---

1. meh gün yüzüñe karşı kendüyi kılmason arz
kim farkı var senüñle *beyne's-semā'i ve'l-arz*
cān vereli lebüñe bizden kesildüñ ëy dōst
gerçek imiş maḥabbet miḥrāzı olduğı qarz
3. gözüm yaşını ben de küyuñda şarf edeyin
akçası çoklara çün ḥacc eylemek olur farz
fıkr-i miyānıñ dil 'umḳına néce ërsün
maḥzā taḥayyül oldı ol yerde tül-ile 'arz
5. vaşl-ı dehān-ı yāra sa'y ét '**aṭā** ḳo fikri
bir dem yaḳın yëgdür biñ kerre kılmadan farz

605.

Mef`ülü fā`ilātün mef`ülü fā`ilātün

Muzāri` ---+/-+---/----+/-+---

1. firdevs küy-ı yāra kendüyi étmesün arz
zīrā ki farkı vardır *beyne's-semā'i ve'l-arz*

4 Ey gönül, (sevgilinin) saçlarına çok dolaşma derdim, boynuna dolandı; şimdi git de boynunu urğandan kurtar!

5 Saçlarının zincirini bağla da Cāmī'î yatsın, uşlanınca da çene çukurundan çıkariverme!

604. 62a. (62. p). üsküblü 'aṭā çelebi fermāyed.

Üsküblü 'Aṭā: *Dīvān*: G. 64.

1 Ay, kendisini senin güzeş yüzüne benzetmesin; zira seninle (onun arasında) yer ve gök arasında(ki fark kadar) fark vardır.

2 Ey sevgili, dudağına can vereli bizden uzaklaştın; borcun muhabbet makası olduğı gerçekmiş.

3 Parası çok olanlara hacca gitmek farzdır; ben de gözyaşımı(n gümüşlerini) senin mahallende harcayayım.

4 Orada sınırlar sadece hayal olmuşken, belinin fikrinin derinliğine gönül nasıl ulaşsın?

5 Atâ, düşünmeyi bırak, sevgilinin ağzına kavuşmağa çalış; zira bir an gerçeğe ulaşmak binlerce farz namaz kılmaktan daha iyidir.

605. 62a. (62. p). selīḳī.

Selīḳī: *Dīvān*: G. 29.

1 Firdevs cenneti kendisini sevgilinin mahallesine benzetmesin; çünkü yer ve gök arasında fark vardır.

- dil zevrakını şaldum derdā ki baħr-i 'ışka
gerçek imiř dūnyāda yok aña tūl-ile 'arz
3. hecrūñde sīm-i eřkūm çokdur benüm ki baña
ka'be kapuñ tavāfı çokdan olup-durur farz
- vardum yaħın ki görem yāruñ dehānını ben
geldi yaħın ki yokdur bir noħta eyledüm farz
5. yazup **selīkī** eyle eş'āruñ-ile iş'ār
ħayretten edemezseñ ol řāha ħālūñi 'arz

606.

Mef'ulü fā'ilātün mef'ulü fā'ilātün

Muzāri' ---+/-+---/---+/-+---

1. sen günü aya beñzer dèyü nece edem farz
ortada var tefāvüt *beyne's-semā'i ve'l-arz*
tīrūñle ğamzeñ etdi bařum için nizā'ı
kat' etmedi çü tīĝuñ sen řāha eylesün 'arz
3. aķça yařum olaldan kūyuñ iti kesildi
mikrāz imiş ħabībüm dōstlardan alınan ķarz
- bu cüsse-i za'ife cism ıssı demek olmaz
bir tūldur görinen yok aña 'umķ-ıla 'arz
5. ķo nakd-i eşk şarfın cān borcını edā ķıl
vācib-durur **sūrūrī** taķdīm olınsa [çün] farz

-
- 2 Gönül kayıĝını aşk ırmaĝına saldım; yazık ki, gerçekten de ona dünyada uç bucak yokmuş.
- 3 Ayrılıĝından dolayı gözyaşı gümüşüm çoktur, bana Kâbe gibi kapını tavaf etmek çoktan farz olmuştur.
- 4 Sevgilinin ağzını görmek için iyiden iyiye yaklaştım "Yoktur!", dedim; ancak bir nokta farzettim. (Bir nokta kadar bile yoktur dedim).
- 5 Ey Selikî, hayretten o sultana halini anlatamazsan bari şiirleriyle halini arz et.
- 606. 62a. (62. p). [sūrūrī].**
Sūrūrī: Dīvān: G. 216.
- 1 Ortada gök ve yer arasındaki kadar fark varken, sen güneşi nasıl aya benziyor farzedeyim?
- 2 Öldürücü bakışlarıyla kirpiklerin başım için kavga ettiklerinden, sen sultana sunmak için kılıcın (başımı) kesmedi.
- 3 (Gümüş gibi) beyaz gözyaşım olduĝundan beri mahallenin köpekleri benden uzaklaştı; sevgilim, dostlardan alınan borç (muhabbeti kesen) makasmış!
- 4 Bu zayıf bedene vücut sahibi demek olmaz; görünürde derinliĝi ve eni olmayan bir boy(dan ibarettir).
- 5 Sūrūrî, gözyaşı nakdini harcamayı bırak, can borcunu öde; zira farz öne geçtiĝinde edası kiřiye vacip olur.

607.

Mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün

Muzâri' -- + / - + --- / --- + / - + ---

1. gün germ olup iñende hüsniñi étmesün 'arz
nisbet yüzüñle günde *beyne's-semâ'i ve'l-arz*
hecrüñde sîm-i eşke ş'ol deñlü kâdirem kim
ka'be kapuñ tavâfı olmuş-durur baña farz
3. bir oda yaqdı gurbet gözüm yaşı ucından
oldı revân kapuña hâlümü étmege 'arz
bir ka'tre yaş komadı çeşmümde şevk-i la'lüñ
gerçi ki hün-ı dilden çoğ aldı gözlerüm qarz
5. zülf ü ruhuñ şifâtın yazmağ için **hilâlî**
ter müşk-ile varaqda hoş çekdi tül-ile 'arz

608.

Mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün

Muzâri' -- + / - + --- / --- + / - + ---

1. bir zerre meh ruhuñdan çün kıldı gün ziyâ qarz
nüriyle rüşen oldı *beyne's-semâ'i ve'l-arz*
bir lem'a-i cemâlüñ ey nür-ı âferîniş
iki cihâna şıgmaz ger tül ola vü ger 'arz
3. düzağ gelür gözüme didâr-ı dilberümsüz
hür u behişt-i heşti ger etseler baña 'arz

607. 62b. (63. p). nazîre-i hilâlî.

Hilâlî: *D'vân*: G. 44.

- 1 Güneş hararetlenip de güzelliğini (yüzüne) benzetmesin; yüzüne kıyasla güneşin arasında gök ve yer arası (kadar) fark vardır.
- 2 Ayrılığında o kadar çok gözyaşı gümüşüne sahip oldum ki, Kâbe gibi kapını tavaf etmek bana farz oldu.
- 3 Gurbet, gözyaşımın dolayı bir ateş yaktı, halimi arz etmek için kapına geldi.
- 4 Her ne kadar gözlerim gönül kanından çok borç olsa da, dudağının aşk ateşi gözümde bir damla yaş bırakmadı.
- 5 Hilâlî, senin yanağının ve saçının özelliklerini yazmak için taze misk ile kağıda güzelce cedvel çekti.

608. 62b. (63. p). nazîre-i resmî.

- 1 Güneş, senin ay yüzünden bir zerre ışık aldığı için, gök ve yer arası (o ışığın) nuruyla aydınlandı.
- 2 Ey mahlukatın nuru, güzel yüzünün parlaklığının bir (zerresinin) eni ve boyu olsaydı iki cihana sığmazdı.
- 3 Eğer bana sekiz cenneti ve hurilerini sunsalar, sevgilimin yüzü olmadan gözüme cehennem gelir.

vâcib-durur ki gelmek sünnet bile hâlâyık
huddâma hizmet-i şeh zîrâ olup-durur farz

5. gün aydan alur idi **resmî** cihânda nûrî
bir zerre gün yüzünden ger kılsa meh ziyâ karz

609.

Mef'ulü fâ'ilâtün mef'ulü fâ'ilâtün

Muzâri' ---+/-+---/----+/-+---

1. çün nakd-i nûr-ı hüsnuñ ay u güneş alur karz
nisbetleri senüñle *beyne's-semâ'i ve'l-arz*
ben eşk-i çeşmüm-ile varsam n'ola kapuña
mâlı olan kişiye ka'be olup-durur farz
3. gözüm yaşı revâne olsa 'aceb mi her dem
ben mâ-cerâ-yı 'ışkı kapuña eylesem 'arz
tâ bir kadem yüzine başmağ için cihânda
hâk eyledi yüzini ayağın altına 'arz
5. bir vâdiye iletirdi bu **andelîbî** 'ışkı
iki cihâna şıgmaz andağı tûl-ile 'arz

610.

Mef'ulü fâ'ilâtün mef'ulü fâ'ilâtün

Muzâri' ---+/-+---/----+/-+---

1. beñzer dëyü kapuña ka'beyi etmişüz farz
haqqâ ki farkı vardır *beyne's-semâ'i ve'l-arz*
eşk ü ruḥ-ıla sa'y et küyün tavâf eyle
sîm ü zeri olana ka'be olup-durur farz

4 Halayığın sünnet üzere gelmesi vaciptir; çünkü sultana hizmet etmek hizmetkârlara farzdır.

5 Resmî, ay, sevgilinin güneş yüzünden bir zerre ışık borç alsaydı, dünyada güneş nurunu aydan alırdı.

609. 62b. (63. p). nazîre-i 'andelîbî.

1 Ay ve güneş, güzelliğinin nurunun nakdinden borç aldıkları için, seninle benzerlikleri gök ile yer arası (kadardır).

2 Ben gözlerimin yaşı ile kapına gelsem şaşılmaz, parası olan kişiye Kâbe'ye gitmek farz olur.

3 Ben bu aşk macerasını kapına arz etsem, her an gözyaşım aksa şaşılmaz.

4 Yeter ki dünyada yüzüne bir (kez) ayak bas diye cihan, yüzünü senin ayağının altına toprak eyledi.

5 Bu Andelîbî aşkı, ucu bucağı iki dünyaya sığmayan bir vadiye ulaştırdı.

610. 62b. (63. p). [faķîrî].

1 Kâbe'yi kapına benzer farzetmişiz, doğrusu (onlar arasında) gök ve yer arasında (ki kadar) fark vardır.

2 Gözyaşı ve yanakla çalışıp çabala/sa'y et, sevgilinin mahallesini tavaf eyle; zira gümüş ve altını olana Kâbe'ye gitmek) farz olur.

3. dil nakd-i eşk-i çeşmüm yolında dökdi [külli]
hün-ı cigerden âhir almağa başladı qarz
sevdâ-yı zülfün-ile pür oldı dil sevâdı
hep garb ü şarkı tutdı cānâ bu tül-ile ‘arz
5. çün ‘arızında gördüm hâl-i ruhın **faķirî**
bildüm ki şāma rūma hālını eylemiş ‘arz

611.

Mef’ülü fā’ilâtün mef’ülü fā’ilâtün

Muzārî’ - - + / - + - - / - - + / - + - -

1. hür-ı cinān anuñ’çün hüsni eylemez ‘arz
farkı senüñle zāhir *beyne’s-semā’i ve’l-arz*
eşk-i revānum ey cān men’ eyleme kapuñdan
bu mā-cerā-yı ‘ışkı ister kim eyleye ‘arz
3. nūr-ı cemālün-ile ‘ālem münevver oldı
envār-ı tal’atuñdan mihr-i münir alur qarz
gözüm yaşına bakıp rahm eyle ey hālilüm
tavf-ı harim-i küyuñ olmuş-durur baña farz
5. vaşf-ı ruhuñda şi’rin yazmağ için [şu’arā]
rengin varağda kıldı tahrir tül-ile ‘arz

-
- 3 Gönül, gözlerimin yaşının nakdini tamamen yoluna döktü, sonunda ciğer kanından borç almağa başladı.
(*Pervāne Bey* nazire mecmuasından tamamlanmıştır.)
- 4 Ey can, saçlarının siyahlığı ile gönlün karanlığı dopdolu oldu, sınırları bütün doğuyu ve batıyı tuttu.
- 5 Fakirî, yüzünde yanağındaki beni gördüğüm için, halini Şam’a (ve) Rum’a arzettiğini bildim.
- 611. 62b. (63. p). [nazire].**
- 1 Cennetlerin hurisi, sevgili için güzelliğini kıyaslama, seninle farkı gök ve yer arası (kadar) açıktır.
- 2 Ey can, bu aşk macerasını sana arz etmek isteyen akan gözyaşımı kapından çevirme!
- 3 Güzel yüzünün nuru ile dünya aydınlandı, yüzünün ışıklarından (dünyayı) aydınlatan güneş borç alır.
- 4 Ey dostum, gözümün yaşına bakıp merhamet et, mahallenin haremimi tavaf bana farz olmuştur.
- 5 Şairler, yanağını anlatan bir şiir yazmak için renkli yaprakta cedvel çekti.
(Köşeli parantezle verilen eksik kısım *Pervāne Bey* nazire mecmuasında da eksiktir. Gazel, Edirneli Nazmî’nin *Mecma’u’n-Nezâir*’inde yoktur.)

612.

Mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün

Muzâri' -- + / - + -- / - - + / - + --

1. şāhā bu hüccet-ile yazıldı kapuña 'arz
tā éde ben faķirüñ hālını ıapuña 'arz
ķaddüñ kıyāma gelse düşer sücūda 'uşşāk
zīrā ki ķāmet olsa elbet namāz olur farz
3. mihr-i ruħuñdan eyler nūrı meh-i felek deyn
la'l-i lebüñden alur rengi 'aķīķ-i kān ķarz
bulurđı kesre cebri cān-ı Şikeste-ħātır
zülfüñle Őarılaydı bir kerre *çul-bā* 'arz
5. cān ķehresine ħaķķā ki tendür **helākī** ħā'il
zīrā ħusūf-ı māha ħikmetdedür sebep arz

613.

Mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün

Muzâri' -- + / - + -- / - - + / - + --

1. [nece éde melekler ħüsnini ıapuña 'arz]
kim anlaruñla farķuñ *beyne's-semā'i ve'l-arz*
gün yüzüñ üzre éy meh bir zerre fark olunmaz
var mı deýü dehānuñ biñ kerre eylesem farz
3. rüşen bu kim cihānı ķılmağ için münevver
meh mihr-i řal'atuñdan nūr u ziyā alur ķarz

612. 63a. (63. p). nazīre-i helākī.

Helākī: *Dīvān*: G. 73.

- 1 Ey sultan, sonunda ben fakirin halini huzuruna arz etsin diye, bu delil ile kapına dilekçe yazıldı.
- 2 Boyun ayağā kalksa aşıkler secdeye kapanırlar, zira kamet getirildiğinde namaz (secde) farz olur.
- 3 Gökyüzünün ayı nuru, yanağının güneşinden ödünç alır; kırmızı akik taşı da rengini lal dudağından borç alır.
- 4 Gönlü kırık can, boydan boya saçına sarılmış olsaydı kırığını onarabilirdi.
- 5 Helākī, can ķehresine gerçek engel bedendir, zira ay tutulmasına gizli sebep dünyadır.

613. 63a. (63. p). nazīre-i nazmī ķelebi.

Edirneli Nazmī: *Dīvān*: G. 3052.

- 1 Onlarla senin farkın gök ve yer arası kadarken, melekler güzelliklerini huzuruna nasıl sunsunlar?
- 2 Ey ay gibi güzel, güneş yüzünün üzerinde ağzın var mı diye binlerce kez düşünsem de zerre kadar anlaşılmaz.
- 3 Ayın, dünyayı aydınlatmak için güzel yüzünün güneşinden nur ve ışık borç aldığı meydandadır.

deryâ-yı 'ıŝkuñ olmaz 'umķına ĥadd ü pâyân
hergiz kıyâsa gelmez hem anda tül-ile 'arz

5. hecrüñde ĥaste **nazmî** ĥâlini n'ola ŝorsañ
olmuş-durur 'iyâdet ey cân t̃abîbi cün farz

614.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. kuvvet-i küt-ı revândur 'ıŝķ-ı cānāndan ġaraż
ĥāŝellillāĥ ĥazż-ı cismānî degül andan ġaraż
ķalbümi ŝāf eylemekdür mihr-i dilberden murād
dehri rüŝen kılmadır ĥurŝîd-i raĥŝāndan ġaraż
3. dāmen-i dildārda toz ķondurmamaķdur zerrece
'āŝıķa bu seyl-i eŝķ-i çeŝm-i giryāndan ġaraż
bir yüzi gül lāle-ruĥsāruñ temāŝası-durur
bāġa varup seyr-i bostān u gülistāndan ġaraż
5. **necmî**-i pā-mālūñ alsañ tañ mıdur göñlin ele
merd-i meyyitdür bilürsin 'aynum insāndan ġaraż

615.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. āsitānuñ ĥākidür firdevs-i a'lādan ġaraż
ķāmetüñdür ravza-i cennetde t̃übādan ġaraż

4 Aşkının denizinin derinliġine son ve sınır olmaz, o denizde en ve boy da kıyas kabul etmez.

5 Nazmî senin ayrılıġında hasta oldu, ey can doktoru, hasta ziyareti farz kılınmışken onun da hatrını sorsan ne olur?

614. 63a. (63. p). **nev'-i dîġer necmî ġelebi fermāyed.**

1 Sevgilinin aşkından kasıt, ruha kuvvet veren ġıdadır; haşa, ondan maksat bedenî bir zevk deġildir.

2 Parlak güneşin amacı dünyayı aydınlatmaktır, sevgilinin aşkından murat da kalbimi temizlemektir.

3 Âŝıġın ağlayan gözlerinin yaşının selinin amacı, sevgilinin eteġine zerre kadar toz kondurmamaktır.

4 Bahġeye gidip de baġ ve gülistanı seyretmekten maksat, bir gül yüzlü lale yanaklıyı izlemektir.

5 Perişan Necmî'nin gönlünü ele alsan şaşılmaz, gözüm, bilirsin insandan maksat ölmüş insandır.

615. 63a. (63. p). **nazîre-i bāķî efendi fermāyed.**

Bāķî: *Dîvān*: G. 221.

1 Güzel Firdevs'ten maksat senin eŝiġinin topraġıdır, cennet bahġesinde Tuba'dan maksat da senin endamındır.

- mürdeler ihyâ eder enfâs-ı müşkînüñ senüñ
nutk-ı bahş-ı cāndur enfâs-ı mesîhâdan ğaraż
3. sîm-i eşküñ yolına harc eylemekden ağlama
yâ nedür ey ‘âşık-ı şūrîde dünyâdan ğaraż
- ârzü-yı cilve-i naḥl-i revānuñdur senüñ
bağda seyr-i ḥırām-ı serv-i bālâdan ğaraż
5. **bâkiyâ** dil mülkini dilber neçün tārâc eder
pâdişâh olan nedür şehrini yağmadan ğaraż

616.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. la‘l-i nābuñ çeşmesidür āb-ı ḥayvāndan ğaraż
döymeye sen cāna la‘lüñ olmasa cāndan ğaraż
- bōstān bāğ-ı cemālün vaşfidur ey gül-‘izār
āyet-i ḥüsnün kitābidur gülistāndan ğaraż
3. dişlerüñdür göz yaşına āşinâ eden beni
lü‘lü’dür ğavvâş olana baḥr-i ummāndan ğaraż
- ķibleden dönsün yüzüm ey kaşları miḥrâb eger
küfr-i zülfüñ olmasa islām u ĩmāndan ğaraż
5. bunu bil **selmān** ki derd-i ḥasret-i dildārdur
tıfl-ı nā-dān êtdüğü feryād u efğāndan ğaraż

-
- 2 Senin miskten nefesin ölüleri diriltir, Mesih’in mucizesinden maksat can bağışlayan sözündür.
- 3 Ey divane âşık, gözyaşı gümüşünü onun yoluna harcamaktan ağlama; dünyadan maksat başka nedir?
- 4 Bağda uzun servinin salınışını seyirden maksat senin fidan gibi uzun ve ince boyunu görme arzusudur.
- 5 Ey Bâkî, dilber gönül ülkesini niçin yağmalar; padişah olana şehrini yağmalamaktan maksat nedir?
- 616. 63a. (63. p). [nazîre-i selmān-ı kâdî].**
- 1 Ölümsüzlük suyundan murat halis şarabının/kızıl dudağının çeşmesidir; dudakların candan arzu olmasa sen cana dayanamaz.
- 2 Ey gül yanaklı, Bostan’ın muradı güzel yüzünün bahçesini övmektir, Gülistan’dan maksat da güzelliğinin delilinin kitabı (olmasıdır).
- 3 Beni gözyaşına alıştıran dişlerindir; dalgıç olana okyanustan maksat incidir.
- 4 Ey kaşları mihrap, eğer islam ve imandan murat saçlarının küfrü değilse, yüzüm kıbleden dönsün/dinden çıksın!
- 5 Selman, bunu bil ki cahil çocuğun ettiği feryat ve figandan maksat, sevgilinin hasretinin derdidir.

617.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. büsedür la'l-i leb-i şîrîn-i cānāndan ğaraż
‘arız-ı gül-gūnuñ ancağ verd-i zîbādan ğaraż
hızr-ı haţtuñ erse la'lūnden giderme zūlfūñi
‘ömr-i sermeddür çün ey meh āb-ı hayvāndan ğaraż
3. hātem-i la'lūñle feth etdüñ dil ü cān milketin
‘āleme hüküm etmedür mühr-i süleymāndan ğaraż
reng-i rūy-ı gülde yok bŷy-ı vefā ey ‘andelīb
rüz u şeb bilsem nedür feryād u efgāndan ğaraż
5. açma rāzuñ seng-i ta'n-ile yıkarlar ‘ırzuñı
‘aşkıyā gitmez bilürsin ehl-i devrāndan ğaraż

618.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. zerrece mihr ummadur sen mihr-i raḥşāndan ğaraż
ādemīlikdür hemīn ser-cümle insāndan ğaraż
lebleri şevķinde cānı n'ola teslīm eylesem
büse-i la'l-i leb-i dilber-durur cāndan ğaraż
3. çünkü erişmez kulağına nigāruñ rüz u şeb
ey göñül bilsem nedür bu āh u efgāndan ğaraż

617. 63a. (63. p). [nazîre-i ‘aşkî].

Üsküdarlı ‘Aşkî: *Dîvân*: G. 200.

- 1 Güzel gülden maksadın ancak gül renkli yanağın olması gibi, sevgilinin tatlı dudağından murat da, ondan öpücük almaktır.
- 2 Ey ay yüzlü güzel, ayva tüyelerinin Hızır'ı geldiğinde saçını dudağından ayırma; çünkü ölümsüzlük suyundan maksat sonsuz ömürdür.
- 3 Dudağının mührüyle can ve gönül ülkesini fethettin, çünkü Süleyman (as)'ın mührü dünyaya hükmetmeyi sağlar.
- 4 Ey bülbül, gülün yüzünün renginde vefadan eser olmadığı halde, gece gündüz feryat figan etmekten maksadın nedir bir bilsem!
- 5 Ey Aşkî, sırrını açma, yoksa kınama taşıyla onurunu kırarlar, bilirsin ki zamanenin gönlünden gizli kinler eksik olmaz.

618. 63b. (64. p). nazîre-i sebzî.

Sebzî: *Dîvân*: G. 330.

- 1 Maksat, parlak bir güneş olan sen sevgiliden zerre kadar merhamet beklemektir; her insandan en başta beklenen insan olmaktır.
- 2 Dudaklarının arzusuyla canımı teslim etsem şaşılmaz, zaten candan maksat da sevgilinin kırmızı dudağından bir öpücük almaktır.
- 3 Ey gönül, gece gündüz hiçbiri sevgilinin kulağına gitmediği halde bu ah ve feryattan maksadın nedir, bilmiyorum.

gece gündüz bekleyüp küyuñ du‘ālar étdügüm
bendeye meyl étmedür ol şāh-ı hūbāndan ğaraż

5. ‘ışkına düşüp temennā étdügüm la‘lin bu kim
‘aŝıka cān vermedür ey **sebzi** cānāndan ğaraż

619.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. la‘l-i dilberden murād almağ-durur cāndan ğaraż
tatlu dirlikdür cihānda ‘ıŝk-ı cānāndan ğaraż
eylemez assı döğüp sögmek ḥasūdı ey ŝanem
ol iti ıŝlāḥ ise ger bunca iḥsāndan ğaraż
3. küyuña yüz sürmek içindir belālar çekdügüm
ka‘be-i mağşūda érmekdür beyābāndan ğaraż
yağdurup ğam okların pür-yara kıldı bağrumı
lāle vü güldür çemen mülkinde bārāndan ğaraż
5. cām-ı ‘ıŝkuñdan murād-ı dil ŝaçuñ sevdāsıdur
hızra ‘ömr uzunluğıdur āb-ı ḥayvāndan ğaraż

620.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ḳūt-ı cāndur gönlüme ol la‘l-i ḥandāndan ğaraż
kim ḥayāt-ı cāvidāndur āb-ı ḥayvāndan ğaraż
ḳurb-ı rûḥānî-durur rāh-ı maḥabbetden murād
vaŝl-ı cismānî degüldür ‘ıŝk-ı cānāndan ğaraż

4 Gece gündüz mahalleni bekleyip dua etmemin amacı, güzeller sultanının köleye meyl etmesini beklemektir.

5 Ey Sebzi, aşkına düşüp sevgiliden dudağını istemekten maksat, aşığı can vermesidir.

619. 63b. (64. p). nazîre.

1 Candan murat sevgilinin dudağına kavuşmaktır; dünyada sevgilinin aşkıdan maksat da iyi geçimdir.

2 Ey put gibi güzel, eğer bunca iyilikten maksat o köpeği ıslah etmekse, (bil ki) düşmanı dövüp sövmek fayda etmez!

3 Belalar çektiğim mahallene yüz sürmek içindir, çölden murat maksat Kâbesine erişmektir.

4 (Sevgili) gam oklarını yağdırıp bağrumı yaralarla doldurdu, bahçede yağmurdan murat lale ve güldür.

5 Aşkının kadehinden gönlün muradı saçının sevdasıdır; Hızır’a āb-ı hayattan murat ömür uzunluğudur.

620. 63b. (64. p). [celîlî].

Celîlî: *Dîvân*: G. 172.

1 Âb-ı hayattan maksadın sonsuz ömür olduğu gibi, o gülen dudaktan murat da gönlüme can azığıdır.

2 Muhabbet yolundan murat, rûḥānî bir yakınlıktır; sevgilinin aşkıdan maksat bedenî bir kavuşma değildir.

3. ‘aks-i dendānuñ hayālinden gözüm hālī degül
lū’lū’-i şehvārdur deryā-yı ‘ummāndan ğaraż
iki ‘ālemden baña maqşūd olan bir yārdur
bülbüle bir güldür ancak bağ u bōstāndan ğaraż
5. eşk-i çeşmüñ yāra [çün] ‘arz etdi sūz-ı sīneñi
ey **celīlī** yā nedür bu āh u efgāndan ğaraż

621.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. haṭṭ-ı sebzüñdür efendim hıẓr-ı devrāndan ğaraż
la‘l-i nābuñdur haqīkat āb-ı hayvāndan ğaraż
cān midur ol kim revān olmaya tīrūñ yolına
ey kemān-ebrū nedür ‘ālemde yā cāndan ğaraż
3. bağda serv-i hırāmāndan ne hāşıl dōstum
kāmēt-i bālā bülendüñdür hemān andan ğaraż
cānuma seng-i cefālar atduĝuñdur hoş gelen
sevdüĝüm cānum budur vallāhi cānāndan ğaraż
5. pertev-i envār-ı hüsnüñdür senüñ ey meh-liķā
bu **hamīdī** bendeñe mihr-i dıraḥşāndan ğaraż

-
- 3 Okyanustan muradın şah inci olduğu gibi, gözüm de dişlerinin parlamasından boş değil.
4 Bülbüle bağ ve bahçeden muradın bir gül olduğu gibi, bana da iki dünyadan maksat bir sevgilidir.
5 Ey Celîlî, gözlerinin yaşı sevgiliye göğsünün yanıklığını arz ettiği halde bu ah ve feryattan amacın nedir?
621. 63b. (64. p). nazîre-i hamîdî beg şâ’ife-i silahdârândandır.
1 Efendim, dünyanın Hızır’ından maksat taze ayva tüylerindir, aslında âb-ı hayattan murat da saf dudadır.
2 Senin kirpiklerinin yolunda gitmeyen (can) can değildir, ey keman kaşlı, zaten dünyada candan murat nedir?
3 Dostum, bağda nazla salınan selviden ne çıkar; ondan anlaşılan ancak senin uzun boyunun endamıdır.
4 Bana hoş gelen canıma kınama taşları atmandır, canım sevgilim, vallahi sevgiliden beklenen de budur!
5 Ey ay yüzlü güzel, bu Hamîdî kuluna aydınlık güneşten maksat, senin güzelliğinin nurunun parlaklığıdır.

622.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. yāra urbān olmadur bu tendeki cāndan arāz
nētekim luf u vefādur cāna cānāndan arāz

gel vefā Şan'atların ğren ahāliden begüm
ma'rifet taŐilidür çün ehl-i 'irfāndan arāz
3. ēllere fāŐ ētdi lufum dēyü incinme baa
bir eyü addur cihānda çünki iŐāndan arāz

ādem ol gel būse in'ām eylegil 'āŐıklara
luf u iŐān u mürüvvetdür çü insāndan arāz
5. bir vefā ıl bu sūrūrīye öle tā Őevden
cānını almak ise ger bunca hicrāndan arāz

623.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. az-ı cismānī degül 'ālemde cānāndan arāz
bil ki rūhānī temāŐā ētmedür andan arāz

kimse āzār olmasun dest ü zebānuñdan Şaın
bī-vefā dūnyāda iŐāndur bil insāndan arāz
3. saa zāhid mey ier dēyü zarūrī Őa'n ēder
n'eylesün mu'tāddur gitmez ol nā-dāndan arāz

622. 63b. (64. p). nazīre-i sūrūrī elebi.

Sūrūrī: *Dīvān*: G. 215.

- 1 Bu bedendeki canın maksadı sevgiliye kurban olmaktır, nitekim sevgilinin dūŐmanlıı cana lutuf ve vefadır.
- 2 Beyim, gel de halktan vefa sanatlarını ğren; çünkü irfan ehlinden beklenen ilim ğrenmektir.
- 3 "Lutufumu herkese duyurdu!", diye bana incinme; çünkü dūnyada ihsandan murat bir iyi isimdir.
- 4 İnsan ol, gel āŐıklara pücük ver; çünkü insandan beklenen lutuf, ihsan ve cömertliktir.
- 5 (Sevgili), bu kadar ayrılıktan maksat eer canını almaksa, bu Sūrūrī'ye öyle bir vefa göster ki keyfinden ölsün.
ēy sūrūrī dilberi Őayd ētmemek bönlik durur/az-ı nefsanī degül mi güzel olandan arāz: CN.

623. 63b. (64. p). nazīre-i Őikārī beg.

- 1 Dūnyada sevgiliden murat, bedenī bir zevk deildir; bil ki ondan maksat rūhānī bir zevktir.
- 2 Sakın kimse elinden ve dilinden incinmesin, bil ki vefasız dūnyada insandan beklenen iyiliktir.
- 3 Zāhit, mecburen "Şarap iiyor.", diye seni ayıplar; ne yapsın, huyudur, o cahilden kin gitmez.

hüsn ilinüñ şāhı olduñ ‘adl ü dād et kuluña
luṭf u iḥsān etmedür ḥüküm assı sulṭāndan ğaraż

5. atufı öldürseler etme **şikārī** buğz u kīn
buğz-ıla kīn olmamağdur bil kim insāndan ğaraż

624.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. buse kesb etmek degüldür la‘l-i cānāndan ğaraż
‘ömr-i sermed istemekdür āb-ı ḥayvāndan ğaraż
gel berü ey ādemī-zād-ile hem-zād olmayan
ādemī olmağ-durur ‘ālemde insāndan ğaraż
3. bu melāḥat kim ḥudā ḥüsnüñde ḳomışdur senüñ
bilmedüñ mi hīç nedür ey māh-rū andan ğaraż
cān-ile vaşluña erersem ta‘accüb eyleme
‘āşıkı cānāne ergürmek-durur andan ğaraż
5. salṭanat erkānını şāhāne resm etmek gerek
şöhret-i dünyā ise ey **fahrī** ‘unvāndan ğaraż

625.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. gülşen-i küyuñ-durur firdevs-i a‘lādan ğaraż
pertev-i ḥüsnüñ-durur nūr-ı tecellādan ğaraż

4 Güzellik ülkesinin sultanı oldun, kuluna adil ve doğru ol; hüküm sahibi sultandan beklenen iyilik ve cömertliktir.

5 Şikârî, atını öldürseler bile kin tutup buğzetme, bil ki insandan beklenen kin ve buğz olmamasıdır.

624. 63b. (64. p). **nażīre-i fahrī çelebi.**

1 Sevgilinin dudağından murat, öpücük almak değildir; âb-ı hayattan maksat sonsuz ömür istemektir.

2 Ey insanoğlu ile birlikte doğmayan, beri gel, dünyada insandan beklenen insanlıktır.

3 Ey ay yüzlü güzel, Allah’ın senin yüzüne koyduğu bu güzelliğin maksadının ne olduğunu hiç anlamadın mı?

4 Can (vermekle) aşkına kavuşursam şaşırma, zira candan beklenen âşığı sevgiliye kavuşturmakdır.

5 Ey Fahrî, ünvanı beklenen dünya şöhreti ise, saltanatın ileri gelenlerini şahane çizmek gerekir.

625. 63b. (64. p). **nev‘-i diğer şem‘î fermāyed.**

Prizrenli Şem‘î: *Dīvān*: G. 87.

1 Yüce Firdevs cennetinden murat mahallenin gül bahçesidir, tecelli nurundan maksat da güzelliğinin parlaklığıdır.
küyuñ: *Dīvān*; ḥüsnüñ: CN.

- zerrece gelmez baña sensüz cihānuñ varlığı
gün yüzüñdür ey kamer-ṭal'at bu dünyādan ğaraż
3. bunca feryād u fiġān u bunca āh u nāleler
vaşl-ı dilberdür cihānda bunca ğavġādan ğaraż
seyl-i eşkümdür cihānda ğarķ-ı tūfāndan murād
yaşumuñ evşāfidur bu yedi deryādan ğaraż
5. vird ü zikri zāhidüñ nāz u niyāzı 'aşıķuñ
bir perīnuñ vaşlıdur bunca temennādan ğaraż
iki 'ālemde cemāl ise murāduñ yāri gör
zāhidā bilsem nedür saña bu sevdādan ğaraż
7. olmayup bir zerrece **şem'î** ķudüretten eşer
ķalbi şāf etmek-durur cām-ı muşaffādan ğaraż

626.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. sīm ü zer kesbi degüldür naķd-i dünyādan ğaraż
varuñı vēr dürr-i vuşlatdur bu deryādan ğaraż
düşmege mir'āt-ı dilber üzre 'aks-i 'arīzuñ
hüsnuñüñ taşvīridür tāk-ı mu'allādan ğaraż
3. secde eylersem 'aceb mi ķaşlaruñ mihrābına
ķaddümi dāl etmedür çün ol iki rādan ğaraż

-
- 2 Sensiz dünyanın varlığı bana zerre kadar görünmez, ey ay yüzlü güzel, bu dünyadan murat gün yüzündür.
- 3 Bunca feryat figan, bunca ah ve inilti, dünyada bu kadar kavganın amacı sevgiliye kavuşmaktır.
- 4 Dünyada Nuh tufanından murat gözyaşımın selidir, bu yedi denizden maksat da gözyaşımın sıfatlarıdır.
- 5 Zahidin dua ve zikri, âşğın naz ve niyazı, bu kadar istekten murat peri gibi bir güzele kavuşmaktır.
- 6 Muradın iki dünyada da güzellikse sevgiliye bak, ey zahit, senin bu sevdadan beklentin nedir bir bilsem.
- 7 Şem'î, saf şarap kadehinden beklenen, bulanıklıktan zerre kadar eser kalmayacak (şekilde) kalbi temizlemesidir.
olmayup: Dīvān; olmayan: CN.
- 626. 63b. (64. p). nazīre-i behiştī.**
- 1 Dünyanın akçesinden murat gümüş ve altın kazanmak değildir, bütün varlığını ver, bu denizden beklenen kavuşma incisidir.
- 2 Yanağının aksi sevgilinin aynasının üzerine düşmesin, yüce kubbeden murat sevgilinin güzelliğinin tasviridir.
- 3 Kaşlarının mihrabına secde etsem şaşılmaz, çünkü o iki rādan (,) murat boyumu dāl (.) gibi eğmektir.

mīve-i vaşla neçün érmez elüm yoḥsa benüm
nā-murād étmek midür ol ḳadd-i bālādan ğaraż

5. yār eşiğinde **behiştī** sākin ol me`vāyı ḳo
pür-ḥuzūr étmek degül mi yoḥsa dünyādan ğaraż

627.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. yāri görmekdür hemān kūyın temāşādan ğaraż
'ārife dīdārdur firdevs-i a'lādan ğaraż
bir ḳadeḥde keşf olur şōfī hep esrār-ı vüçüd
şanma ancaḳ def'-i ğamdur cām-ı şahbādan ğaraż
3. kiminüñ maḳşūdı dünyā kiminüñ 'uḳbā velī
baña ancaḳ yārdur dünyā vü 'uḳbādan ğaraż
çünki vā'iz pendüñi gūş eylemez ehl-i cünün
yoḳ yere bilsem nedür bizümle ğavġādan ğaraż
5. **fevrī** ḥōş geçmek diler sāyeñde ey ḳaddi çenār
sāye-ġüster olmadur çün serv-i bālādan ğaraż

628.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. bir nazardur ḥüsnüñ ey meh-rū temāşādan ğaraż
rüşenādur āfitāb-ı 'ālem-ārādan ğaraż

4 Kavuşmanın meyvesine elim niçin ermez, yoksa maksat beni o uzun boydan mahrum etmek midir?

5 Behiştî, makam ve mevkiyi bırak, sevgilinin eşiğinde otur; yoksa dünyadan beklenen huzur dolmak değil midir?

627. 64a. (64. p). nazîre-i fevrî efendi.

1 Mahalleye bakmaktan maksat sevgiliyi görmektir, arif olana da yüce Firdevs cennetinden murat sevgilinin yüzüdür/Cemâl-i İlâhîdir.

2 Sofu, varlığın sırları hep bir kadehde anlaşılır, şarap kadehinden muradı sadece gamı defetmek sanma.

3 Kiminin maksadı dünya, kiminin de ahiret ama benim dünya ve ahiretten muradım sadece sevgilidir.

4 Delilerin, vaiz nasihatini dinlemedikleri halde bizimle yok yere kavga etmesinin amacını bir bilsem.

5 Ey çınar boylu, Fevrî gölgende hoşça geçinmek ister, çünkü selvi boyludan beklenen gölge vermesidir.

628. 64a. (64. p). nazîre-i şubḥî-i ḳāḏî.

1 Ey ay yüzlü güzel, dünyayı süsleyen güneşten beklenenin aydınlık olduğu gibi, güzelliğini izlemekten maksat da bir bakıştır/bakışınla aydınlatmandır.

- la'l-i nābuñ şevķiniñ ħālātını zıkr etmekdür
bāde-i gül-reng-ile cām-ı muşaffādan ġaraż
3. zülfüne aşılmalıdır a'lā murādı 'āşıķuñ
boynuna şalınmalıdır zülf-i semen-sādan ġaraż
- bir ķad-i bālā murād olmaz şehā şimşāddan
şive-i reftārdur serv-i dil-ārādan ġaraż
5. **şubĥiyā** dürr-i yetim-i eşķümi göstermedür
evvel-i ħilķatde āĥir yedi deryādan ġaraż

629.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ķāmet-i dilberdür ey dil şāh-ı tūbādan ġaraż
kūyıdır anuñ hemin firdevs-i a'lādan ġaraż
- nece bir tığ-ı cefā ile delersin bağrumı
bī-vefā olmak mıdır bu ħüsn-i ra'nādan ġaraż
3. cümle eşyā çār eczā'dan mürekkeb vā'izā
baña pes söyle nedür ednā vü a'lādan ġaraż
- cem' edüp ħarcanmaduñ toprak başuña gencüñi
'ayş ü nüş etmek-durur ey ħvāce dünyādan ġaraż
5. tolaşursın ş'ol müselsel zülfine cānānenüñ
ey gönül bilsem nedür bu ķurı sevdādan ġaraż

-
- 2 Gül renkli şarap ile tertemiz kadehten beklenen, saf dudağının keyfinin hallerini anlatmaktadır.
- 3 Aşığın isteklerinin en üstünü saçına asılmaktır, yasemin saçından beklenen de boynuna sarılmasıdır.
- 4 Ey sultan, şimşir ağacından kastedilen uzun bir boy değildir, gönül çelen selviden murat (sevgilinin) nazla yürümesidir.
- 5 Ey Subhî, sonunda yedi denizden beklenen, yaratılışın başlangıcında gözyaşımın yetim incisini göstermektedir.
- 629. 64a. (64. p). nazire-i sebzi.**
Sebzi: *Divān: G. 331.*
- 1 Ey gönül, Tûbâ ağacının dalından maksat, sevgilinin boyudur; yüce Firdevs cennetinden murat ise sevgilinin mahallesidir.
- 2 Niye bir güzellik kılıcı ile bağrumı delersin ki; bu parlak güzellikten beklenen vefasız olmak mıdır?
- 3 Ey vaiz, bütün eşya dört maddeden oluşmuşken, söyle bana, alçak ve yüksekte kasıt nedir?
- 4 Toprak başına ey tüccar! Hazinesini topladın ama harcamadın; dünyadan maksat, yiyip, içip eğlenmektir.
- 5 Sevgilinin şu zincir gibi saçlarına dolaşursın, ey gönül, bu kuru sevdadan maksat nedir bir bilsem.

zāhidā dilberlerüñ küyına sa'y ét érmege
bir perī-rū vaşlıdur cennetde hūrādan ğaraž

7. ber umarsa **sebzi** kıaddüñden senüñ ey serv-i nāz
mīve-i maqşüddur her nahı-i zībādan ğaraž

630.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ol fireng oğlanıdur bu seyr-i deryādan ğaraž
seyr-i deryādan geçüp seyr-i ğalağadan ğaraž
hūblardan geh öpülmek geh kuculmağdur murād
a begüm bilsem nedür kıurı temāşādan ğaraž
3. hey kıyāmet gel baña göster kıyāmet kıaddüñi
'arz-ı kıāmetdür hemānā serv-i bālādan ğaraž
'āşıkā ölmek-durur tahşil-i 'ışkuñ hāşılı
netekim keyfiyyet olur cām-ı şahbādan ğaraž
5. vaşf eder **hıfzî** dişüñ nazm-ile hatıtuñ vaşfını
kimseler bilmez nedür bu şi'r ü inşādan ğaraž

631.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. bildüñüz mi neydügin 'uşşāka dünyādan ğaraž
ney gibi nālān olup feryād u ğavğādan ğaraž

6 Ey gönül, sevgililerin mahallesine ulaşmağa çalış, cennetteki hurilerden maksat, bir peri yüzlüye kavuşmaktır.

7 Ey naz selvisi, Sebzi senin boyundan meyve umarsa (şaşılmaz), her güzel fidandan baklenen maksat meyvesidir.

630. 64a. (64. p). **hıfzî**.

1 Bu denizde gezinmekten, denizde gezintiden geçip Galata'da dolaşmaktan maksat, o frenk oğlanıdır.

2 Güzellerden beklenen bazen öpülmek, bazen de kucaklanmaktır, a beyim, kuru kuru bakmaktan murat nedir bir bilsem.

3 Hey kıyamet, gel de bana uzun boyunu göster, uzun selviden murat tamamen endamını sunmaktır.

4 Aşkın tahsilinin neticesi âşığın ölmesidir, nitekim şarap kadehinden beklenen de bu vasıftır.

5 Hıfzî şiir ile dişinin ve ayva tüyelerinin özelliklerini anlatır, kimseler bu şiir ve yazıdan kastedileni bilmez.

631. 64a. (64. p). **kevserî**.

1 Âşıklara dünyadan maksadın ne olduğunu bildiniz mi: Ney gibi inleyip, feryat ve kavgadan düşman kesilmek!

- hayretüm artursa n'ola la'lüñi zikr étmede
mest-i bî-ğodlık degül mi cām-ı şahbādan ğaraż
3. sünbül ü gül [bāğı] zeyn étdügi gibi fi'l-meşel
hüsne şüret vermedür zülf-i muṭarrādan ğaraż
- ehl-i ma'nāya tecerrüd ḫālin añlatmağ durur
yerde ḳārūndan nişān gökde mesihādan ğaraż
5. saña ḫālet verse n'ola zülf-i dilber **kevseri**
'ışkı tezyid étmedür mecnūna leyliden ğaraż

632.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. rāst-ı bālā ḳāmetüñdür serv-i bālādan ğaraż
'arız-ı gül-gūnuñ ancağ verd-i ra'nādan ğaraż
- ğamze-i ḫūn-riz-ile peyveste ḳaşuñ resmidür
her dilāver ḳabzasında oğ-ıla yādan ğaraż
3. maḫhar-ı ḳudret dēyü icād-ı 'ālem eyledüñ
ḫikmetüñ işbātıdur dünyā vü 'uḳbādan ğaraż
- cilve-gāh-ı ḫüsnuñ étdüñ dilrübālar ṭal'atin
sañadur 'ışk u maḫabbet her dil-ārādan ğaraż
5. mürdeler ihyā eder ḳılsa tekellüm ol şanem
la'l-i dilberdür **cenābî** nefḫ-i 'isādan ğaraż

-
- 2 Dudaklarını anmak hayranlığımı artırsa şaşılmaz, şarap kadehinden beklenen de kendinden geçmiş bir sarhoşluk değil mi?
- 3 Mesela sümbül ve gülün bağı süslediği gibi, parlak saçlarından beklenen de güzelliğine biçim vermektir.
(*Pervāne Bey nazire mecmuasından tamamlanmıştır.*)
- 4 Yerde Kârûn'un izi ve gökte Hz. İsa'nın hali, mana ehline soyutlanma halini anlatmak içindir.
- 5 Kevserî, sevgilinin saçı sana kayfiyet verse şaşılmaz, Mecnun'a Leylâ'dan beklenen aşkı artırmaktır.
632. 64a. (64. p). cenābî.
Cenābî Paşa: *Dīvān*: G. 155.
- 1 Uzun selviden maksat düzgün boyundur, iki renkli gülden murat da gül renkli yanağındır.
- 2 Her yiğidin sadağındaki ok ve yaydan kasıt, öldürücü zalim bakışların ve bitişik kaşının resmidir.
- 3 Dünya ve ahiretten beklenen hikmeti isbatken, sen güce ulaşmak diye âlemi icat ettin.
- 4 Gönül çelenlerin yüzünü güzelliğinin tecelli yeri yaptın; her güzelden beklenen aşk ve muhabbet sanadır.
- 5 O put gibi güzel konuşsa ölüleri canlandırır, Cenābî, Hz. İsa'nın nefesinden maksat sevgilinin dudağıdır.

633.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. hulk-ı luḫ olmaḫ-durur maḫbüb-ı zībādan ğaraż
āb-ı rü büy-ı vefādur serv-i ra'nādan ğaraż
bāğ seyrin étmezem ḫaddüñ nihālinsüz senüñ
ḫāmetüñdür çün temāşā serv-i bālādan ğaraż
3. dāğ-ı ḫasret baña ğeydürdi pelās-ı miḫneti
pes nedür ey ḫvāce bu dünyāda dünyādan ğaraż
derd ü ğamdan ölmüşem gel ḫaçma hem-dem ol baña
mürde iḫyā étmedür 'ömrüm mesīḫādan ğaraż
5. mā'ilīye nāşihā vërme bu dünyā pendini
kim mey ü maḫbūbdur ancaḫ bu dünyādan ğaraż

634.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. leblerüñ şevḫi-durur cām-ı muşaffādan ğaraż
naḫl-i ḫaddüñdür şehā cennetde tūbādan ğaraż
nāme-i ḫüsnuñe 'unvān ét mu'anber kākülüñ
'āleme ḫükm eylemekdür çünki tuğrādan ğaraż
3. dōstum dīdāruñı men' eyleme 'uşşāḫdan
şun'-ı ḫaḫḫa nāzır olmaḫdur temāşādan ğaraż

633. 64a. (64. p). mā'ilī.

- 1 Güzel sevgiliden beklenen iyi yaratılışlı olmaḫtır, iki renkli selviden maksat da vefa eseri ve haysiyettir.
- 2 Senin fidan boyun olmadan bahçeye bakmam, çünkü yüce selviyi izlemekten murat senin boyun(u izlemektir).
- 3 Hasret yarası bana bu dünyada eziyet paçavrasını giydirdi, yeter ey tüccar, dünyadan beklenen nedir?
- 4 Ömrüm, dert ve gamdan ölmüşüm, gel ḫaçma bana dost ol; Hz. İsa'dan beklenen ölüleri diriltmektir.
- 5 Ey vaiz, bu dünyadan beklentisi sadece şarap ve sevgili olan Mâilî'ye bu dünya nasihatini verme.

634. 64b. (65. p). şemsī.

Şemsī Paşa: *Dīvān*: G. 164.

- 1 Tertemiz kadehten murat dudaklarının parlaklığıdır, sultanım, cennette Tuba ağacından maksat da boyunun fidanıdır.
- 2 Amber kokulu saçını güzelliğinin mektubuna başlık yap, çünkü tuğradan beklenen dünyaya hükmetmesidir.
- 3 Dostum, güzel yüzünü âşıklardan yasaklama, (onu) seyretmekten maksat Allah'ın eserine bakmaḫtır.

rüz u şeb fikr-i hayâl-ile yüzün zerd eyleyüp
zikrûn oldu şöfiye halvetde esmâdan ğarâz

5. dâmenin elden koma aldanma gel efsâneye
döst vaşlıdur hemân ey **şemsî** dünyâdan ğarâz

harfi'î-tâ

635.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. muşhaf-ı hüsnünde yazan meşk-ile reyhâni hat
eylemiş i'râb sünbül dâne-i fülful nuqaţ
'arızunda hatı-ı müşkinün nêcün kılduñ tıraş
eylemez çün kâtib-i kudret bilürsin sehv-i hat
3. âteş-i âhum yakardı şem'-veş başdan beni
çeşme-i çeşmüm benim ger olmasa ceyhün u şat
çün tarîk-i ışka cân vermektür ey dil ibtidâ
kimse âhir bulmaz aña nihâyet hem vasaţ
5. çeşmün ey dilber senün yağma edelden 'adliyi
varı ol bî-çârenün 'âlemde mihründür faqaţ

636.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ğam degül bî-hâl olursa hüsnün evrâkında hat
resmdür 'ariflere nâme yazarlar bî-nuqaţ

4 Halvette sofuya, gece gündüz hayalini düşünmekle yüzünü sarartıp esma okumaktan murat, senin zikrin olmuştur.

5 Efsaneye aldanma, eteğini elden bırakma, ey Şemsî, dünyadan beklenen ancak dosta kavuşmaktır.

635. 64b. (65. p). merhûm ve mağfûr sultân bâyezîd hân fermâyed mahlaş-ı şerîfi 'adlîdür.
'Adlî: *Dîvân: G. 44.*

1 Güzelliğinin kitabında misk ile yazılan reyhânî hat(a) sünbül hareke, karabirer tanesi de noktaları koymuş.

2 Yanağındaki misk kokan ayva tüylerini neden tıraş ettin? Çünkü bilirsin ki Kudret katibi/Allah yazıda hata etmez.

3 Eğer benim gözlerim Ceyhun ve Şat ırmağı gibi olmasaydı, ahımın ateşi beni mum gibi baştan yakardı.

4 Ey gönül, aşk yonuna can vermek başlangıç olduğundan, kimse onun ne ortasını ne de sonunu bulabilir.

5 Ey sevgili, gözlerin Adlî'yi yağmaladığından beri, o çaresizin dünyadaki bütün varlığı senin aşkıdır.

636. 64b. (65. p). nazîre-i ahmed paşa bin veliy-yü'd-dîn.
Ahmed Paşa: *Dîvân: G. 137.*

1 Güzelliğinin sayfalarında ayva tüylerin/yazın bensiz olursa gam değil, âdettir, ariflere noktasız mektup yazarlar.

- zülfinüñ dârında ber-dâr etmege dil düzdini
hâkim-i kudret 'izârına vérüpdür dest-hta
3. hayr umarsa cân miyânuñda maḥaldür dilberâ
çünkü peygamber dedi *lâ-hayra illâ fi'l-vasat*
- mısr-ı ḥüsnüñ ḥasretinden her dem ey yûsuf-cemâl
nîl-i çeşmümden döker baġdâd gönlüm rûma şa
5. **ahmede** cevr eylemekden döst i'râz eyledi
yâ unutmışdur t̄arîķın yâḥod etmişdür ġala

637.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. noķta kor mey-gün lebüñe eyleyüp řofi ġala
hâm olur cân üzre her kim bilmeyüp kırsa nuķa
- erişüp devr-i ġamuñda verdi yâķûta şeref
mücib-i şöhret-durur 'âlemde cânâ ḥüsn-i ḥa
3. görmedüm kılca vefâ müy-ı miyânuñdan senüñ
gerçi derler döstüm *lâ-hayra illâ fi'l-vasat*
- aġlasam ey yûsuf-ı mısr-ı melâḥat ġam degül
küyuña baġdâd derler n'ola eşküm olsa şa
5. bedr iken devr-i kıamerde şanasın kim hâledür
şem'iyâ par par yanar ḥüsn-i tırâş olduķça ḥa

-
- 2 Allah, saçlarının daraġacında gönül hırsızını asmak için yanaġına buyruk vermiştir.
- 3 Sevgili, gönül senin belinden iyilik beklerse yeridir, çünkü Hz. Peygamber "Hayır ancak orta olandadır.", buyurmuştur.
- 4 Ey Yusuf yüzlü güzel, gönlümün Baġdat'ı, güzellik şehrinin hasretiyle gözlerimin Nil'inden/mavisinden Rum diyarına her zaman şat nehrini döker.
- 5 Sevgili Ahmed'e eziyet etmekten kaçındı, ya unutmıştur ya da hata etmiştir.
637. **65a. (65. p). nazîre-i şem'î.**
Prizrenli şem'î: *Dîvân*: G. 90.
- 1 Sofu, hata edip şarap renkli dudaġına nokta koyar; her kim kadeh/câm (كأس) üzerine bilmeden nokta koyarsa çiġ(lik)/hâm (حام) olur.
- 2 Ey can, güzel yazı dudaġının devrinde şöhreti hakeden Yâkût el-Müsta'sımî'ye erişip şeref verdi.
- 3 Dostum, her ne kadar "Hayır ancak orta olandadır.", derlerse de, senin ince belinden kılar kadar vefa görmedim.
- 4 Ey güzellik şehrinin Yusuf'u, aġlasam ġam deġil, mahallene Baġdat derler, gözyaşım şat ırmaġı olsa şaşılmaz.
- 5 Ey şem'î, ayva tüyleri tırâş olduķça parıl parıl yanan güzelliġini, ay devrindeyken dolunayın halesi zannedersin.

638.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. sūz-ı dilden sürh-ıla yazılmadı evrāka haṭ
ejdehā-veṣ hāme od şaçdı şerārıdur nuḳaṭ
ben nece cān kırtaram cellād-ı ğamdan ḥusrevā
la'l-i şīrīnūñ getürdi ḳanuma tezvīr haṭ
3. olmuşam ortada evhām-ı miyānuñla ḥayāl
hey kıyāmet dirliğümde nesne yok ḥālüm vasaṭ
el yuyup benden revān yanuñdan ırmağ istedüñ
eyledüñ bağdād-ı kūyuñda sirişküm cūy-ı şaṭ
5. dilberüm cevr ü cefā 'ilminde kāmildür velī
zātiyā mihr ü vefā destānını oḳur ğalaṭ

639.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. evvel ol ḥāl-i siyāhuñdan belürse tañ mı haṭ
bu muḥaḳkaḳdur ki her bir haṭṭuñ aşıldur nuḳaṭ
ëy kemān-ebrū elif gibi içinde cānumuñ
yer édüp tīrūñ dedi *lā-ḥayra illā fi'l-vasaṭ*
3. mışr-ı ḥüsnüñ bağdād olduğı ey yūsuf-cemāl
bu mıdur eşküm revān eyleyesin mānend-i şaṭ

638. 65a. (65. p). nazīre-i zātī.

Zātī: Dīvān C. II: G. 618.

- 1 Sayfalara yazı gönül yangınından kırmızı mürekkep ile yazılmadı, kıvılcımları noktaları olan ejderha gibi kalem ateş saçtı.
- 2 Sultanım, tatlı dudağın kanıma yalan buyruk getirmişken, ben gam celladından nasıl can kurtarayım.
- 3 Hey kıyamet, hayatımda hiçbir şey yok, halim vasat, belinin hayali ile ortada hayal oldum/incelip yok oldum.
- 4 Benden vazgeçip derhal yanından uzaklaştırmak istedin, mahallenin Bağdat'ında gözyaşımı Şat nehri eyledin.
- 5 Ey Zātî, sevgili eziyet ve zulüm ilminde noksansızdır ama sevgi ve vefa destanını yanlış okur.

639. 65a. (65. p). nazīre-i 'atā.

Üsküblü 'Atā: Dīvān: G. 66.

- 1 Ayva tüyleri, öncelikle o siyah beninden belirse şaşılmaz, bu muhakkaktır ki her bir yazının aslı noktalarıdır.
- 2 Ey keman kaşlı, elif gibi okun canımın içinde yer edinin "Hayır ancak orta olandadır.", dedi.
- 3 Ey Yusuf yüzlü, güzelliğinin şehri Bağdat olduğundan mı gözyaşımı Şat ırmağı gibi akıtıyorsun?

bir ramağ kalduğda cāndan yāra ēererse elüm
ol ramağdur hāşilum ‘ömr-i ‘azīzümnden fağat

5. şād olursın yār düşnāmına her lahza ‘aṭā
saña mıdur ol nūvāzişler ne eylersin gālaṭ

640.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şahn-ı gülşen mülk-i bağdād oldı āb-ı cūy şaṭ
yāsemenler şu yüzinde seyr ēder mānend-i baṭ
şahñ-ı bāğı tıtdı encüm gibi nerkis şöyle kim
mestler fark eylemez yerden gögi eyler gālaṭ
3. bir gülistān yazdı bir ay içre faşl-ı nev-bahār
lāle yer yer sürh olupdur sebze haṭ şebnem nuḳaṭ
aldılar ol şem‘-i bezm-ārāyı ağıyār ortaya
zāhir oldı nükte-i lā-hayra illā fi‘l-vasaṭ
5. haṭṭ-ı la‘lin bākīyā ol gonca-i nev-restenüñ
seyr ēdenler dēdiler handānuñ olmağdur bu haṭ

641.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. zeyn ēdüpdür şafha-i ruhsārı cānā hāl ü haṭ
muşhafa zīnet vērür pes hūsn-i haṭ-ıla nuḳaṭ

4 Sevgiliye candan ulaşabilmeye bir ramak kaldığında, aziz ömrümden geriye kalan bütün varlığım o hayat belirtisidir.

5 Atâ, o iltifatlar sana değıldir, ne diye yanılıyorsun da sevgilinin sövmelerine her an mutlu oluyorsun?

640. 65a. (65. p). bākī efendi.

Bākī: *Dīvān*: G. 222.

1 Gül bahçesi Bağdat ülkesi, (ona akan) ırmak da Şat nehri oldu; yaseminler, su üstünde kaz gibi yüzer.

2 Nergis bahçenin üstünü yıldızlar gibi öyle kapladı ki, sarhoşlar yerden göğü ayırt edemeyip yanılır.

3 İlkbahar bir ay içinde, lalenin yer yer kırmızı mürekkep, çimenin yazı, çiy tanesinin de nokta olduğu bir Gülistan/gül bahçesi yazdı.

4 Düşmanlar meclisi süsleyen o mumu ortaya aldılar; "Hayır ancak orta olandadır.", nüktesi ortaya çıktı.

5 Ey Bākî, o yeniyetme goncanın dudağının ayva tüyünü seyredenler, "Bu yazı senin gülüşün.", dediler.

641. 65b. (66. p). nazīre-i şāmil-zāde şāmī beg.

1 Ey can, güzel yazı ve noktalar Kurân’a süs verir, o halde ben ve ayva tüyleri de yanağının üzerini güzelleştirir.

- ka'be-i kûyuña varur rāst toğrılır hemen
dōstum olmaz bilürsin 'ıŝkda rāh-ı ğalať
3. yaŝumuñ cûyını kûyuñdan gel ırmağ isteme
ŝehr-i bađdād-ile ŝöhret buldı çün kim cûy-ı ŝať
- cān vèrüp müy-ı miyānuñ ārzü kılsam n'ola
çün bilürsin dōstum *lā-hayra illā fi'l-vasať*
5. **ŝāmîyā** dilden kıomazsın çün ħadıŝ-i la'lini
yaraŝur dèrlerse saña ŝā'ir-i ŝîrîn faķať

642.

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. ŝafħa-i ħüsnine ŝüret vèrdi yāruñ ħāl ü ħať
ħať-ı muŝhaf ħüb olur kıonduķda i'rāb ü nuķať
- ħüsn ilinden zülfüñüñ bid'atlerin def' ètmege
ħākim-i kıudret 'izāruña vèrüpdür dest-ħať
3. ŝām-ı zülfüñde kıamer ŝandumsa ruĥsāruñ ne tañ
kim kıarañu ğecede ħiss-i baŝar eyler ğalať
- ayaķ üzre kıuramaz sāye yanuñca sürinür
serv kıaddüñden düŝüben beñzer olmuŝdur ŝaķať
5. 'ışk meydānında çok dīvāneler baş oynadı
ol kemende sen giriftār olmaduñ èy dil faķať

-
- 2 Dostum, mahallenin Kâbesine vardığında (yol) dümdüz doğrulur, bilirsın aşkta eğri yol olmaz.
- 3 Gel, gözyaşımı mahallenden ayırmak isteme, çünkü Şat ırmağı Bağdat şehri ile şöhret buldu.
- 4 Can verip ince belini arzu etsem şaşılmaz, çünkü dostum bilirsın ki "Hayır ancak orta olandadır".
- 5 Ey Şâmî, sevgilinin dudağının zikrini dilinden bırakmadığın için, sana ancak "Cana yakın/tatlı sözlü şair." derlerse yakışır.
- 642. 65b. (66. p). nazîre. [kemāl paşa-zāde].**
Kemāl Paşa-zāde: *Dīvān*: G. 153.
- 1 Kurân'ın yazısı harekelendiğinde ve noktaları konulduğunda güzelleştiği gibi, sevgilinin güzellik sayfasına da ben ve ayva tüyleri biçim verdi.
- 2 Allah, güzellik ülkesinden saçının bidatlerini def etmek için yanağına buyruk vermiş.
- 3 Saçının gecesinde yanağını ay sandıysam şaşılmaz, zira karanlık gecede görme kuvveti yanılır.
- 4 Gölge, selvi boyundan düşünce sakatlanmış gibi ayakta duramaz, yanında sürünür.
- 5 Ey gönül, aşk meydanında çok deliler hayatını tehlikeye attı, o kemende sadece sen yakalanmadın.

643.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şafha-i haddinde beñler var velî yok dañı hañ
gerçi 'âdetdür ki hañdan soñra yazılır nuçañ
tâ belürdi haññ-ı müşkîñüñ lebüñ düşdi dile
mücib-i şöhret-durur yâķûta lâ-büd ħüsn-i hañ
3. gördüm aġyârı kenâr-ı yâra cem' olmuş dedüm
buldı şüret ma'nî-i lâ-ħayra illâ fi'l-vasañ
merdüm-i çeşmüm ruħı âyînesinde dilberüñ
kendü 'aksin gördi vü ħâlin şanup etdi ġalañ
5. eşkümi küyından ol dilberüñ neçün ırmaķ diler
ca'ferâ revnaķ veren baġdâda oldu çünki şañ

[ħarfi'z-zı]

644.

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. n'ola gelse dil-i mecrûħa derd-i dilrübâdan ħaz
eder ħaste ne deñlü nâ-ümîd olsa devâdan ħaz
ġam-ı 'ışķuñ cihân mülkinde buldum şâdumân oldum
kişi ġurbet diyârında edermiş âşinâdan ħaz
3. be-her taķdîr olur mâyil ġüzeller 'âşık-ı zâra
tañbîb olanlar elbette ederler mübtelâdan ħaz

643. 65b. (66. p). nazîre-i ca'fer çelebî.

Tâci-zâde Ca'fer Çelebi: *Dîvân: G. 80.*

- 1 Her ne kadar noktaların yazıdan sonra konulması adet olsa da, yanağının üzerinde benler var fakat ayva tüyleri yok.
- 2 Misk kokan ayva tüylerin belirince dudağın dile düştü, elbette Yakût el-Müsta'simî'ye şöhret veren ġüzel yazıdır.
- 3 Yabancıları sevgilinin kenarında toplanmış görünce, "Hayır ancak orta olandadır, sözü gerçekleştî.", dedim.
- 4 Gözümün bebeği, sevgilinin yanağının aynasında kendi aksini gördü, yanılıp benin sandı.
- 5 Ey Câfer, Baġdat şehrine ġüzellik veren Şat nehriyken, neden o sevgili gözyaşımı mahallesinden uzaklaştırmak ister?

644. 64b. (65. p). nev'-i diġer bâķî efendi.

Bâķî: *Dîvân: G. 223.*

- 1 Yaralı gönül sevgilinin derdinden zevk alsa şaşılmaz; hasta ne kadar ümitsiz olsa da dermandan hoşlanır.
- 2 Aşk ġamını cihan mülkünde buldum, sevindim; kişi, ġurbet diyârında tanıdıktan hazzedermiş.
- 3 ġüzeller, her bir yerde zavallı âşîġa meyleder; doktor olanlar elbette hastadan hazzederler.

- çerâğ-ı mâh-ı hüsnüñ karşı tutma çeşm-i ağıyâra
gözüm nûrı ne deñlü eyleye a'mâ ziyâdan haz
5. ilâhî tab'-ı bâkîden rüsüm-ı ğayrı mahv eyle
ki hergiz kıalmaya kıalbinde nakş-ı mâ-sivâdan haz

[harfi'l-ayn]

645.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'âşıkâ ma'sûkdan müşkil degül mi inkıtâ'
leyse farkun 'indenâ beyne'l-memâti ve'l-vedâ'
gözlerüm yaş-ı-durur esrâr-ı 'ışkı fâş eden
gerçek imiş küllü sırrın cāveze'l-işneyni şâ'
3. şafha-i dilde kitâb-ı 'ışkuñı sebt êtdüğim
bu-durur kim küllü 'ilmün leyse fi'l-kırḫâsi zâ'
döstüm keşf-i hicâb êdüp 'ayân êt ağızuñı
keşf-ile olur hemîşe sırr-ı ğayba itḫilâ'
5. nazmiyâ cân u dile hüküm êtme dil sūzın şakın
hüküm olunmaz müstaķil ola ki olduķda müşâ'

646.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. nâlišümden eşigüñde olsa ger saña şudâ'
ḫañ degül bülbül olmaz gülşeninden inkıtâ'

4 Gözümün nuru, güzellik ayının kandilini rakiplerin gözüne tutma; kör ışıktan ne kadar hazzedebilir?

5 Allah'ım, Bâkî'nin yaratılışından dünya izlerini yok et; kalbinde masiva nakşından asla haz kalmasın.

645. 66a. (66. p). nazmî.

1 Sevgilinin âşiktan ayrılması zordur, bizde ölümle veda arasında bir fark yoktur.

2 Aşkın sırrını açığa çıkararak gözlerimin yaşıdır, "İkiyi aşan sır değildir.", (dedikleri) gerçek imiş.

3 Gönül sayfasında aşkının kitabını yazmamın sebebi "Kağıtta olmayan bütün bilgiler kaybolur.", sözüdür.

4 Dostum, peçeni açıp ağzını ortaya çıkar, gizli olan şeylerden haberdar olma, daima keşifle/ilhamla olur.

5 Ey Nazmî, can ve gönle hükmetme, gönül ateşinden sakın; herkes tarafından bilinene kadar hüküm verilmez.

646. 66a. (66. p). ferîdî.

1 Eşiğindeki inleyişlerimden başın ağrırsa da elden bir şey gelmez, bülbül gül bahçesinden ayrılamaz.

- ḥadd-i gül-būñuñ şafāsıyla éder bülbül şafir
ḳadd-i dil-cūñuñ hevāsı ile serv eyler semā´
3. şorduğumca ehl-i ḥikmetden dehānuñ sırrını
mümkün olmaz keşfe dërler olsa ḥadd-i imtinā´
- olmadı vaşluñ müyesser néce kim sa'y eyledüm
hecr-ile ´ömrüm tamām oldı efendim elvedā´
5. olsa kāsîd sözlerüñ nā-ehl yanında ne ğam
ehl yanında bulur kıymet **ferîdî** her metā´

647.

Fā´ilātün fā´ilātün fā´ilātün fā´ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ´aql-ile ´ışkıında yāruñ étmezem hergiz nizā´
bir mu´ānid-ile baḥşüñ nef'i yok illā şudā´
gerdenüm ḳaṭ´ eyleseñ biñ kerre tîğ-ı hecr-ile
dil ta´alluḳ eylemekden bulmaya ḳaṭ´ā inḳıṭā´
3. gerçi bu dil āteş-i ´ışkıında olmuşdur kebāb
lîk çarḫa girüp eyler raḳş-ıla şevḳ-i semā´
vācib idi gerçi yāri mümkün olduğça ḳucam
n'eyleyem ol bî-vefā éder hemîşe imtinā´
5. çünki hicrān u firāḳ iline şaldı beni yār
eylegil şabr u ḳarār-ıla **sürürî** elvedā´

-
- 2 Gül kokulu yanağının neşesiyle bülbül ılık çalar, gönül çelen boyunun arzusuyla selvi sema eder.
- 3 Hikmet ehlinden ağzının sırrını sordukça, "İmkansızlığın sınırı olsa da onu anlamak mümkün değildir.", derler.
- 4 Ne kadar çabalasam da sana kavuşmak nasip olmadı, ömrüm ayrılıkla sona erdi efendim, elveda.
- 5 Ferîdî, sözlerin ehil olmayanların yanında kıymetsiz olursa gam değil, her mal ehlinin yanında değerlidir.
647. **66a. (66. p). sürürî.**
Sürürî: *Dîvân: G. 225.*
- 1 Sevgilinin aşkı hakkında asla akılla tartışmam, bir inatçı ile tartışmanın baş ağrısından başka faydası yoktur.
- 2 Ayrılık kılıcı ile boynumu binlerce kez kessen de, gönül asla bağıni koparmaz.
- 3 Her ne kadar bu gönül aşkının ateşinde kebab olsa da semanın şevkiyle dönüp rakseder.
- 4 Gerçi mümkün olduğça sevgiliyi kucaklamam gerekirdi, fakat ne yapayım, o vefasız her zaman geri durur.
- 5 Sürürî, sevgili beni ayrılık ve hüznün ülkesine gönderdiği için sabır ve kararlı vedalaş.

648.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. nālemüñ yerden göge neydügin edüp istimā'
zühre-i zehrā ile urduñ şafāsında semā'
vaşluña dil véreli oldum hayātumdan cüdā'
hālet-i nez'ümde cānā kalmadı cāna nizā'
3. tutmayup ülfet kimesne ülfetüñle māni' ol
çekmegil ey dil elem 'ālemde vaqt-i inqıtā'
'ışk bünyād urmasa 'ālemde üstād-ı ezel
ben özümden nece 'indiyyāt ederdüm ihtirā'
5. hecr-i cānā ile **hasbī** kıldı dünyādan sefer
el-firāk ey 'aql u şabr u zühd ü takvā elvedā'

649.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. hançerüñden istemez kaç'ā dil ü cān inqıtā'
tiğüñ üstine gönül cān vérdüğine ne nizā'
hem-dem olsa düşmen-ile gönlüm eder el-firāk
merhabā etse rakıbe cānum eder elvedā'
3. çün niķābın ref' ede 'ışk ehline düşer huruş
zerreler zāhir olur gün yüzi bulsa irtifā'
dilberi yolında ben resm eyledüm cān vérmegi
'aşıķa cevri ü cefā étmege étdüñ ihtirā'

648. 66a. (66. p). **hasbī**.

- 1 Yerden göge inleyişimin ne olduğunu dinleyip parlak Zühre ile zevkinde sema ettin.
- 2 Ey sevgili, senin kavuşman uğruna gönlümü verdiğimden beri canımdan ayrıldım; canımın boğazıma geldiği anda can çekişecek halim kalmadı.
- 3 Ey gönül, kimseyle görüşme, ünsiyet kurmaya engel ol da dünyadan ayrılık vakti elem çekme.
- 4 Ezel üstadı dünyada aşk bina etmese, ben kendimden bir şey icat etmeyi nasıl düşünebilirdim?
- 5 Hasbî sevgilinin ayrılığı ile dünyadan sefere çıktı; ey akıl ve sabır elveda, ey züht ve takva Allah'a ısmarladık!

649. 66b. (67. p). **nazîre-i 'adlî çelebi**.

- 'Adlî: *Dîvân: G. 45.*
- 1 Senin kılıcın üzerine gönlün can verdiği tartışmak gereksiz; gönül ve can, senin hançerinden kesilmeyi/ayrılmayı asla istemez.
 - 2 (Sevgili) düşmanla dost olsa gönlüm oradan kaçar; rakibe merhaba dese canım oradan ayrılır.
 - 3 Güneşin yüzü yükseldiğinde zerrelerin açığa çıkıp (raks ettiği) gibi, (sevgili) de ne zaman örtüsünü kaldırırsa aşk ehline coşku gelir.
 - 4 Sevgilinin yolunda can vermeyi ben resmettim, sen âşığı eziyet ve zulmetmeyi icat ettin.

5. rüz-ı mahşer nâle vü zâruñdan olmaz fâ`ide
eylemezseñ bunda ‘adlî dâd-h^vâhı istimâ‘

650.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. rakş éder şeydâ gönül yâr ismin étse istimâ‘
kim hüdâvend érse sem‘e mevlevî eyler semâ‘
şırma saçlu sâķī-i meh-rûya dönmişdür güneş
ķarż elinde kâsedür başında kâküldür şu‘â‘
3. râzumı açmaz dehânuñ zerrece kılca belüñ
gerçi dërler küllü sırrun cāveze’l-işneyni şâ‘
nakş olur mı şafha-i dilde nukûş-ı ‘ilm-i ‘ışķ
kim demişdür küllü ‘ilmin leyse fi’l-ķirtāsi žā‘
5. éremez sırr-ı dehân-ı yâra ‘aķl-ı hürde-bīn
kim rumüz-ı ğayba **remzî** müşkil olur iţţilâ‘

651.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ger şurâhî ķulķulın şōfî édeydüñ istimâ‘
bezm-i meyde hırķa vü tâcuñ tıtarlardı semâ‘
jâlelerden tırmaz aķar ağzı şuyı ğoncanuñ
bâd-ı âhından meger kim bülbülüñ érmiş şudâ‘

5 Burada adalet isteyen Adlî’yi dinlemezsen, mahşer günü ağlayıp inlemenden de (sana) fayda gelmez.

650. **66b. (67. p). nazîre-i remzî çeledi.**

- 1 Mevlevî dervişinin kulağına "Allah" lafzı gelince semâya başladığı gibi, deli gönül de sevgilinin adını işitse raksetmeye başlar.
- 2 Güneş, sırma saçlı ay yüzlü sakiye dönmüştür: yuvarlaklığı elindeki kase, ışık da başındaki kaküldür.
- 3 Her ne kadar "İkiyi aşan her sır yayılır.", denilse de belin kıl kadar, ağzın da zerre kadar sırrımı açmazlar.
- 4 Aşk ilminin nakışları gönül sayfasında çizilir mi? Zira "Kağıtta olmayan bütün bilgiler kaybolur.", demişlerdir.
- 5 Remzî, büyüteç/incelikleri gören akıl sevgilinin ağzının sırrına ulaşamaz, gaybın işaretlerini öğrenmek zordur.

651. **66b. (67. p). nazîre-i fakîrî beg.**

- 1 Sofu, eĝer sürahinin kulkulünü işitseydin, içki meclisinde hırka ve tacın semâya başlardı.
- 2 Şebnemlerden durmadan goncanın ağzının suyu akıyor, meĝerse bülbülün ahının rüzgarından başı ağrımış.

3. dāğ-ı hūnīnūñle ‘arz étme ruḥ-ı zerdūñ baña
kim yanumda bir kızıl manķıra geçmez bu metā‘
zūlf-i kāfir bī-emān u tiğ-ı ğamze hūn-feşān
ey dil ü dīn el-firāk u v’ey ser ü cān elvedā‘
5. mey dēyen keyfiyyet esrār-ı ‘ışķum kıldı fāş
ey **faķīrī** küllü sırrın cāveze’l-işneyni şā‘

652.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. mülk-i ‘ışķuñ üstine cān-ile dil eyler nizā‘
kim bu mülke ikisi hem müştarekdür hem müşā‘
vaşf-ı hüsñüñ gūş édelden çarḥa girüp rüz u şeb
bir yaña meh bir yaña mihr-i münīr eyler semā‘
3. nêtekim her kişiyeye müşkil-durur şām-ı ecel
‘āşıkā andan eşeddür dōstum rüz-ı vedā‘
cān u dil cānı gibi şaķlar dem-ā-dem ‘ışķuñı
gerçi dërler *küllü sırrın cāveze’l-işneyni şā‘*
5. vaşf-ı dendānuñda nazm-ı dūr-nişārın **naẓmīnūñ**
āferīn oķur nigārā her kim étse istimā‘

-
- 3 Kanlı yaranla sararmış yanağını bana (boşuna) sunma, zira bu mal yanımda bir kızıl mangıra geçmez.
- 4 Kafir saç amansız, öldürücü bakışın kılıcı da kan saçıcı (iken), ey gönül ve iman elveda, ve ey can ve baş Allah’a ismarladık!
- 5 Ey Fakîrî, mey denen keyfiyet aşkımın sırlarını açığa çıkardı; "İkiyi aşan her sır yayılır."
652. **66b. (67. p). nazîre-i nazmî çelebi.**
Edirneli Nazmî: *Dīvān: G. 3134.*
- 1 Can ile gönül, senin aşkının hem ortak oldukları hem de ortaklaşa kullandıkları mülkü üzerine tartışılar.
nizā‘: *Dīvān*; semā‘: CN.
- 2 Güzelliğinin vasıflarını işittiklerinden beri semâya girip, bir yanda ay bir yanda parlak güneş gece gündüz raksederler.
- 3 Dostum, her ne kadar herkese ölüm gecesi zor gelse de, ayrılık vakti âşık için daha şiddetlidir.
- 4 Her ne kadar "İkiyi aşan her sır yayılır.", deseler de, can ve gönül senin aşkını canları gibi saklarlar.
- 5 Ey sevgili, senin dişlerinin güzelliği hakkında Nazmî'nin inci saçan şiirini kim işitse onu tebrik eder.

653.

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. oğ gibi atsañ yabāna étmezem hergiz nizā^ç
tek elüñ öpmek naşīb olsun baña rüz-ı vedā^ç

kāse-bāzuñ kāsesi 'uşşāk ḥākinden gibi
vaşfuñ oğındukça eyler mevlevî gibi semā^ç
3. eşküm ü āhum-durur rāz-ı derünü fāş eden
kim demişler küllü sırrın cāveze'l-işneyni şā^ç

'aks-i ruhsāruñla yaşumdan gül-ābum var benüm
hāy u hüyından cihānuñ étmege def^ç-i şudā^ç
5. bahr-i fikretten çıkardum çok me'ānî dürlerin
ëy selîkî gūş-ı şāha lāyık étse istimā^ç

654.

Mef'ülü fā'ilatü mefā'ilü fā'ilün

Muzāriç - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. bahş étmesün 'izāruñ-ile encümende şem^ç
ğanda çerāğ-ı mäh-ı şeb-efrüz ğanda şem^ç

çün şubḥ olunca bellü olur yüzi ğarası
germ olmasun o ḥüsn-ile ëy mäh iñende şem^ç
3. bād-ı ḥazān erişmedin ér şahn-ı bāğa kim
bezm-i bahāra nerkis olupdur çemende şem^ç

653. 66b. (67. p). nazīre-i selîkî beg.

Selîkî: *Dīvān*: G. 31.

- 1 Ok gibi beni yabana atsan asla karşı çıkmam; yalnızca veda gününde elinden öpmek bana nasip olsun yeter.
- 2 Kase oynatıcının kasesi galiba âşıkların toprağından; çünkü senin adın geçtikçe kaseler Mevlevî gibi sema ediyor.
ḥākinden: *Dīvān*; ḥālinden: CN.
- 3 Gönül sırlarını açığa vuran gözyaşım ve ahımdır, çünkü "İkiyi aşan her sır yayılır.", demişler.
- 4 Benim, dünyanın hay huyundan doğan baş ağrısını gidermek için, yüzünün yansımasıyla gözyaşımından oluşan gül suyum var.
- 5 Ey Selîkî, fikir denizinden sultanın kulağına layık birçok anlam incisi çıkardım, bir işitse...

654. 66a. (66. p). bākî efendi.

Bākî: *Dīvān*: G. 224.

- 1 Mum, mecliste yanağın ile boy ölçüşmesin; nerede geceyi aydınlatan ayın kandili, nerede mum!
- 2 Ey ay, mum o güzellik ile çok hararetlenmesin; çünkü sabah olunca yüzünün karası belli olur.
- 3 Nergis çimende bahar meclisine mum olmuştur, bahçeye sonbahar rüzgarı erişmeden gir.

olsun çerāġı ruĥlaruñuñ rüşen ey şanem
yağduqça mihr ü mäh bu deyr-i kühende şem^ç

5. **bākî** ‘aceb mi şî‘r-i dil-efrûzuñ etseler
erbâb-ı ‘ışk cem^ç olıcağ encümende şem^ç

[ĥarfi’l-ğayn]

655.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. [kıldı ruĥsāruñ ĥayāli çeşm-i pür-nemde durağ
vākı‘ā deryāda bulunmağ gerekdür şeb-çerāġ]
demiş idüñ kim ırakdan tîr-ile uram seni
vāy ne devletdür baña ol dem ki olmaya ırağ
3. ĥālüñüñ devrinde ruĥsāruñla ĥöş-demdür gönül
kim ĥarîfi birle olur ādeme tağ üsti bāğ
cünd-i ġam dil mülkini yıqmağa kaçd étmiş iken
kıldı ġamzeñ anları bir tîr-ile alağ bulağ
5. ey **mesîhî** cān-fezādur sözlerüñüñ her biri
ĥişşe-i ‘ışk-ı ĥabîb olan urur aña ĥulağ

656.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. mäh-ı rûze èreli oldı mey-i nāba yasağ
dōstlar ben sezmezem kim erişem bayrama sağ

4 Ey put gibi güzel, güneş ve ay bu köhne manastırda mum yaktıkça yanaklarının kandili parlak olsun.

5 Bâkî, aşk erbabı mecliste toplanınca, gönül aydınlatan şiirini mum yapsalar şaşılmaz.

655. **67a. (67. p). [mesîhî].**

Mesîhî: *Dîvân*: G. 118.

1 Yanağının hayali nem dolu gözümde durup kaldı, gerçi gece parlayan kıymetli taşın da denizde olması gerekir.

2 "Seni uzaktan okla vurayım!", demiştin, o an uzak olmasın, vay bana ne devlettir!

3 Gönül, beninin devrinle yanağınla iyi arkadaştır; insana dostu ile dağın tepesi bile bağ olur (keyfi yerinde olur).

4 Gam askeri gönül mülkünü yıqmağa kastetmişken, öldürücü bakışın onları bir ok ile allak bullak etti.

5 Ey Mesîhî, sözlerinin her biri cana kuvvet katar, (kendinde) sevgilinin aşkının hissesi olan ona kulak verir.

‘ışk-ı ĥabîb olan urur aña ĥulağ: *Dîvân*; ĥavs-ı ĥabîb olan éderler ki yasağ: CN.

656. **67a. (67. p). nazîre-i me‘âlî çelebi.**

Me‘âlî: *Dîvân*: G. 94.

1 Dostlar, oruç ayı geveli şarap yasaklandı, ben bayrama sağ salim çıkabileceğimi sanmıyorum.

- yüzüme bakmadığındandır beni aınmadığı
kim olur gözden ırağ olan gönülden de ırağ
3. gül yüzünden utanup yere düşer alsañ ele
yâsemîñüñ ey dehâñı gonca olsun yüzi ağ
- ben saña göz etdügümce sen baña hışm eyleme
ey gözüm nûrı bilürsin kim göze olmaz yasağ
5. sîbdür gönli **me'âlîñüñ** saña şunmağ için
âteş-i derd ü firâkuñla edüpdür aña dağ

657.

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. şevk-i mihrüñle yakupdur sînesine şubh dağ
olmasun mı adı şadığ alnı açuğ yüzi ağ
- çağlar şu gibi bu çağ âdeme şalmaz geçer
hey begüm geçer geçer gelüp billâhi gitme çağ çağ
3. şu'le-i mihrüñle rüşendür dil-i târîkümüz
gün yüzüñ gördük fûrûğ-ı mâhdan bulduğ ferâğ
- gün yüzünde hađđ-ı şeb-rengüñ görelden üstüme
âteş-i âhum duhânından çöküpdür şara şağ
5. **zâtî-i** dîvâneye bağ edemezler pendi hiç
seyl-i eşki küy-ı gül-ruhlarda akar bâğ bâğ

-
- 2 Beni anmadığı yüzüme bakmadığından (anlaşıyor, zira) gözden uzak olan gönülden de uzak olur.
- 3 Ey gonca ağızlı, yasemin, senin gül yüzünden utanıp yere düşer/değer kaybeder, bir ele alsan da yüzü ak olsa/şereflense.
- 4 Ben sana göz ettikçe sen bana gazap etme; ey gözümün nuru, göze yasak olmadığını bilirsin.
- 5 Meâlî'nin gönlü bir elmadır, sana sunmak için senin ayrılık ve dert ateşinle ona dağ vurmıştır.
657. **67a. (67. p). nazîre-i zâtî.**
Zâtî: Dîvân C. II: G. 626.
- 1 Sabah, aşkının arzusuyla göğsünü dağlamıştır; yüzü ak, adı sadık, alnı da açık olmasın mı?
- 2 Bu devir su gibi çağlar, insana kalmaz geçer; hey beyim, vallahi geçer geçer gelip de çağlayan (misali akıp) gitme!
- 3 Karanlık gönlümüz aşkının parıltısıyla aydınlıktır, gün yüzünü gördük (de) ayın aydınlığından vazgeçtik.
- 4 Gün yüzünde gece renkli ayva tüylerini gördüğümde beri ahımın ateşinin dumanından üzerime kara (bir) dağ çöktü.
- 5 Divane Zâtî'ye nasihati hiç bağ edemezler, gözyaşının seli gül yanaklıların mahallesinde bağdan bağa akar.

658.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. zāğ hālīn beñ koyup zülf-i siyāhın kıldı ağ
kürdü bir beg gönlümün şeh-bāzına bir kıl duzağ

gözlerün meftününüñ kabrinde nerkisler bite
ol şehīd-i 'ışk için yer yer uyarmışlar çerāğ
3. görinen başında ben mecnūnūñ ey leylī-hırām
āşiyān-ı murğ-ı miñnetdür degüldür tāze dāğ

dāğına 'aşıklarunñ ta'n eyleye zāhid ne tañ
döstüm gülden ne deñlü hālet añlaya kelāğ
5. **hayretī**yi āsitān-ı yārdan men' eyleme
ey raķīb olsun dēr iseñ saña cennetde durağ

659.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. haste-hālem hecr odından yer yer oldı sīne dāğ
şerbet-i la'lün umar çün oldı sevdā pür-dimāğ

şaqlaram gamzeñ okın bu sīnede cānum gibi
merd olanlara demişlerdür gerek lā-büd yarağ
3. deyrün içre her gece tā şubha dek ey muğ-beçe
eksük olmaz āhum odından aña hergiz çerāğ

658. 67a. (67. p). **naẓīre-i hayretī.**

Hayretī: *Dīvān*: G. 167.

- 1 Karga benin yem koyup saçının siyahı ağ (attı), bir bey gönlümün doğanına kıldan bir tuzak kurdu.
- 2 Gözlerine vurgun olanın kabrinde nergisler bitsin, o aşk şehidi için yer yer kandil yakmışlar.
- 3 Ey Leylâ yürüyüşlü güzel, ben Mecnun'un başında görünen taze yara değil, eziyet kuşunun yuvasıdır.
- 4 Zahit âşıkların yarasını ayıplasa şaşılmaz, dostum, kuzgun gülün halini ne kadar anlayabilir ki?
- 5 Ey rakip, cennet sana durak olsun dersen, Hayretî'yi sevgilinin eşiğinden ayırma!

659. 67a. (67. p). **muhibbī.**

Muhibbī: *Dīvān*: G. 1354.

- 1 Hastayım, ayrılık ateşinden göğsüm yer yer yara oldu, aklım sevdanla dolduğu için dudağının şerbetini beklerim.
- 2 Mert olanlara mutlaka silah gerekir demişlerdir, (ben de) öldürücü bakışının okunu bu göğsümde canım gibi saklarım.
- 3 Ey meyhaneci çırağı/mecusi çocuğu, ahımın ateşinden her gece ta sabaha kadar meyhanen/kilisen içinde kandil eksik olmaz.

lebleri yādına düşdi cān u dil mey-hāneye
ol sebebdenür elümden dā'imā düşmez ayağ

5. görelî dāmında ol hāl-i siyāh miskīnleri
dāmına düşdi **muḥibbī** kurtıla mı cānı sağ

660.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. hār u hāşākūñ turağı olduğı'çün tāze bāğ
ğayretümden lāle-veş eksük degül bağrumda dāğ
cān u dil mevc urmasa her yaña mähiler gibi
hüsn bāğında kara zülfüñ senüñ kurmazdı ağ
3. aşık öldürmek dilerseñ de hārāmī ğamzeñe
arada ey gözleri mestüm ne lāzımdur yarağ
yèridür dutsam tekellümden dilüm bu demde kim
tūḫī-i güyā mişāli beslenür känd-ile zāğ
5. çün bilürsin rüz u şeb devrān ayağ almağdadur
ey **mu'īdī** el çeküp her nesneden yègdür ferāğ

661.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. küh-ı ğamda ger hayālün benden olmazsa ırağ
ey yüzi gül serv-ğadd olur baña tağ üsti bāğ

4 (Sevgilinin) dudakları hatırına can ve gönül meyhaneye düştü, o sebepten elimden kadeh hiç eksik olmaz.

5 Muḥibbî, tuzağında misk kokulu o siyah benlerini gördüğünden beri tuzağına düştü, canı sağ kurtulur mu?

660. 67a. (67. p). **mu'īdī**.

Mu'īdī: *Dīvān*:G. 208.

1 Taze bağ, çer çöpün durağı olduğu için kıskançlığımdan lale gibi bağrımda yara eksik değil!

2 Can ve gönül balıklar gibi her yana dalgalanmasa, güzellik bağında senin siyah saçın ağ kurmazdı.

3 Ey gözleri sarhoş yarım, aşığı öldürmek istiyorsan öldürücü bakışına söyle (yeter), arada silaha ne gerek var?

4 Bu zamanda karga da konuşan papağan gibi şekerle beslendiğinden artık söz söylemeyi bırakıp dilimi tutsam iyi olacak.

5 Ey Mu'īdî, bu devranın gece gündüz durmadan döndüğünü biliyorsun, (bu yüzden) her şeyden elini çekip huzur bulmak yeğdir.

661. 67a. (67. p). **selīkī**.

Selīkī: *Dīvān*: G. 32.

1 Ey gül yüzlü, selvi boylu güzel, hayalin gam dağında benden uzak olmazsa, bana dağ üstü bağ olur (keyfim yerinde olur).

küh: *Dīvān*; küy: CN.

- ey elif-kađ gūşe-i hicrānda kađdüm oldu nūn
oldı anuñ noğtası sīnemde olan tāze dāğ
3. şubh-veş şevküñle çāk étsem yağam incinme kim
şadıkam mihrüñde ey meh yüzüm açuğ alnum ağ
- āteş-i āh-ı dilüm yalıñ kılıçdur ey raķīb
çāre yoğ kırtılmağa var başuñ içün gör yarağ
5. ehl-i dil bezmin n'ola pür-şevķ éderse sözleri
çünki yađmışdur **selīķī** sūz-ı hūsevden çerāđ

662.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. tā ki düşdüñ gülmedüm cānā cemālūñden ırađ
ağlamağ dutar beni şāhum dem-ā-dem ağlamağ
sīnemüñ dāğın yağup kaç kaç bitürdi nār-ı 'ışķ
şanki kağmer lāleler oldu baña dāğ üsti bāđ
3. 'ađl u cānı zülfüñe bend ét şehā dedüm dedi
āteşī dīvāneler dutmaz bilürsin bend ü bāđ
murg-ı cānı ol hümā şayd étmek içün dem-be-dem
dāne-i hāl üzre zülfini édüpdür kara ağ
5. bir kağenderdür gözüm **cebrī** nigāra cerr içün
kañlu yaşumla dem-ā-dem zeyn éder zerrīñ çerāđ

2 Ey elif boylu, ayrılık köşesinde boyum *nun* (ن) oldu, onun noktası göğsümdeki taze yaradır.

3 Ey ay yüzlü güzel, sabah gibi aşkınla yakamı yırtsam incinme, aşkında sadığım, yüzüm açık alnum ak.

4 Ey rakip, gönül ahımın ateşi yalın kılıçtır, kurtulmağa çare yok, git başın için hazırlan.

5 Sözlere, âşıkların meclisini aydınlatırsa şaşılmaz, çünkü Selikî Hüsrev'in ateşinden meşale yakmıştır.

662. 67a. (67. p). cebrī.

1 Ey can, güzel yüzünden uzak düştüğümde beri gülmedim, ağlamak tutar beni sultanım, durmadan ağlamak...

2 Aşk ateşinin göğsümün yarasını yakıp da kat kat bitirdiği lalelerle, sanki bana dağ üstü bağ oldu (keyfim yerinde oldu).

3 "Sultanım, can ve aklı saçına bağla.", dedim, "Bilirsin, ateşli divaneleri bağ ve ip tutmaz.", dedi.

4 O hüma, can kuşunu avlamak için durmadan benim tanesi üzerine saçını siyah ağ yapmakta.

5 Cebrî, gözüm bir kalenderdir; sevgiliden dilenmek için altın kandili kanlı gözyaşım daima süsler.

663.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. eyledüñ derd ehline vaşluñ şarābından yasağ
olmasun mı hey begüm bî-çāreler andan ya şağ
ëy hümā-sīmā hayālün murğını şayd étmege
dāne göz yaşı müjemdür iki gözli kıl duzağ
3. ëy kemān-ebrū nişān yèrine tîr-i āhuma
gün felek meydānına her gün diker zerrîn kabağ
kalb-i sūzānumda şevk-i bāğ-ı hüsnuñ var iken
hār-ı miñnetden ne derdüm var benüm tağ üsti bāğ
5. nār-ı gam yandurmuş iken bağrını bu remzīnün
hasret-i hāl-i siyāhuñ eyledi dāğ üzre dāğ

664.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. nev-bahār oldı bezendi lālelerle şahn-ı bāğ
döndi ş'ol abdāla kim gögsinde yer yer ola dāğ
nece oda yanmasun 'âşık gibi pervāne kim
māh-ı tal'at serv-kāmet hūba dönmişdür çerāğ
3. görünür gülşen cehennem odlu āh şāh-ı gül
ëy yüzi cennet kaçan sensüz k'èdem gül-geşt-i bāğ
dèyemez bir kimse saña gün gibi hercāyisin
hāmdü lillāh māh gibi alnuñ açuk yüzün ağ

663. 67b. (68. p). nazīre-i remzī çelebi.

- 1 Hey beyim, dert ehline kavuşmanın şarabını yasakladın; çaresizler ondan şifa bulmasınlar mı?
- 2 Ey hüma yüzlü, hayalinin kuşunu avlamak için gözyaşı tane, kirpik de iki gözlü kıl tuzaktır.
- 3 Ey keman kaşlı, ahımın oku için güneş, nişan yerine her gün altın kabak diker.
- 4 Yanan kalbimde güzelliğinin bağrının arzusu var iken benim eziyet dikeninden ne derdim olsun, dağ üstü bağ (keyfim yerinde)!
- 5 Gam ateşi, bu Remzî'nin göğsünü yandırmış iken siyah beninin hasreti yara üstüne yara oldu.

664. 67b. (68. p). nazīre-i revānī.

Revānī: *Dīvān*: G. 180.

- 1 İlkbahar geldi, bahçenin meydanı lalelerle bezendi, göğsünde yer yer yaralar olan şu dervişe döndü.
- 2 Mum, ay yüzlü selvi boylu bir güzele dönmüşken pervane, âşık gibi nasıl ateşe yanmasın?
- 3 Ey yüzü cennet, ne zaman sensiz gül bahçesini seyretmeye gitsem, gülşen cehennem, gül dalı da ateşli ah görünür.
- 4 Hiç kimse sana gün gibi geçicisin diyemez, elhamdülillah, ay gibi alnın açık yüzün ak.

5. néce yād ét̄sün **revānī** sāde-pehlūyı saña
bende-i muḳbil efendi ile ḳılmaz çünki lāġ

665.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. olımaḳ küy-ı muġāndan hiç fenā ehli ferāġ
mest olana gūşe-i mey-hāne olurmuş yataġ
pādişāhum maḥrem olsa bezm-i 'ālīye ne var
ḥizmetüñde gözi odlu toġrı bendeñdür çerāġ
3. yanuña alduġuña gönüllendür sākīyā
néce gönüllendür olmuş şurāḥī pür-dimāġ
vara mı mestüñ yolın hiç bir şōfī-i miskīn-'abā
kebk reftārın ḳaçan olur ki éde bile zāġ
5. sīne-i pür-dāġa çekseydüm **revānī** dilberi
ol gül-endām-ile olurdu baña taġ üsti bāġ

666.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. yakmasa gülşende verd-i āteşin ey meh çerāġ
cānına yüz yerde batmazdı hezāruñ tāze dāġ
zülfi-i 'anber-bār-ı dildār-ıla hem-reng olmasa
baġlamazdı nāfe-i müşk-i hoten hergiz dimāġ

5 Revânî sana sarılmayı nasıl düşünsün; ikbal sahibi köle efendisi ile şakalaşmaz.

665. 67b. (68. p). **naẓīre-i ve lehū eyzān.**

Revānī: *Dīvān*: G. 179.

1 Ölümlüler meyhanecinin mahallesinden hiç uzaklaşamazlar, sarhoş olana meyhane köşesi yatak olurmuş.

2 Sultanım, senin hizmetindeki gözüne mil çekilmiş güvenilir kölen mum, yüce meclisine sırdaş olsa ne olur?

3 Saki, (onu) yanına aldığına güvenmiştir, nasıl güvenmesin, sürahi ağzına kadar dolmuş!

4 Paçavradan aba giymiş bir sofı hiç bir aşk sarhoşunun yolundan yürüyebilir mi? Karga ne zaman keklik gibi yürümüş ki...

vara mı mestüñ yolın: *Dīvān*; var mı ḥüsnüñ gibi: CN.

5 Revânî, sevgiliyi yara dolu göğsüme çekseydim o gül bedenli ile bana daġ üstü baġ olurdu (keyfim yerinde olurdu).

666. 67b. (68. p). **[hilālī].**

Hilālī: *Dīvān*: G. 45.

1 Ey ay gibi güzel, ateş gibi kızıl gül gül bahçesinde meşale yakmasa, yüzlerce yerinde binlerce taze yara canına batmazdı.

2 Sevgilinin amber kokusuyla dolu saçıyla aynı renkte olmasaydı, Hoten miski aklını sevgilinin saçına bağlamazdı.

3. sāḳiyā başdan çıkarırsa n'ola mānend-i ḥabāb
devr-i gülde lāle-vār elden ḳoyan bir dem ayağ
gül görünür gözüme āteş nihāl-i serv dūd
seyr-i gülzār eylesem dildārsuz yā geşt-i bāğ
5. ḥālḳa-i zerden **hilālī** incinürken gūş-ı yār
nāle-i dil-süz-ı 'uşşāḳa tutar mı hiç ḳulağ

667.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ruḥlarıña öykünelden germ olup her şeb-çerāğ
ğayretinden yandı ey meh odlara her şeb çerāğ
bezm-i ğamda inlesem ol şūḥ-ı şīrīnkārsuz
nāy u def feryāduma her dem tutarlar göz ḳulağ
3. yüzi döndi merḥamet yok tīğ-ı dilberden saña
ey raḳīb-i seng-dil var eyle başuñ'çün çerāğ
itlerüñle seg raḳībüñ böyle hem-rāz olmasa
bağlamazdı eşigüñde dōstum hergiz dimāğ
5. ḳaldum ol āhūdan ayru ğam beyābānında zār
ḳurbiyā itler de olmasun nigārından ırağ

-
- 3 Ey saki, gül devrinde kadehi lale gibi bir an elinden bırakan, su kabarcığı gibi baştan çıksa şaşılmaz.
başdan: Dīvān; gözden: CN.
- 4 Sevgilisiz gül bahçesini seyretsem, bahçeyi dolaşsam, gül gözüme ateş görünür, selvi fidanı da duman.
- 5 Ey Hilālī, sevgilinin kulağı altın küpeden incinirken, sevgili hiç kulağını âşıkların gönül yakan feryadına tutar mı?
- 667. 67b. (68. p). [ḳurbī].**
- 1 Ey ay gibi güzel, gece parlayan kıymetli taş yanaklarına özendiğinden beri hararetlendi; mum, kıskançlığından her gece ateşlere yandı.
- 2 O güzel tavırlı işveli güzel olmadan gam meclisinde inlesem, ney ve def feryadına her an göz kulak tutarlar.
- 3 Ey taş yürekli rakip, yüzünü döndü, sevgilinin kılıcından sana merhamet yok, git başın için mum hazırla!
- 4 Dostum, köpek rakibin itleriyle böyle dost olmasa, eşiginde her an aklını bağlamazdı.
- 5 Ey Kurbî, ben gam çölünde o ceylandan ayrı gözyaşıyla kalakaldım, sevdiğinden köpekler de ayrı düşmesin.

668.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. eyledi hicrān beni cānā cemālūñden ırağ
ağlamağ oldu benüm kārüm dem-ā-dem ağlamağ
ıřkuñ içre şöyle ferhādam ben ey řirīn-zebān
çöpce gelmez gözüme řahrā vü tağ u bāğ u rāğ
3. gözlerümden cüş edüp ıturmaz açar cüy-ı firāk
ıamlā ıamlā katre katre çeşme çeşme çağ çağ
rīze rīze rahne rahne tığ-ı hecrüñle dilüm
pāre pāre şerha şerha yara yara dāğ dāğ
5. zülf ü ebrü çeşm ü ğamzeñ **hasbī**ye kaşd etmesün
katline bir hastenüñ lāzım degül bunca yarağ

669.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. lālelerden yer yerin göğsinde gülşen yağdı dāğ
sīnesine şerha çekdi sāye-i serv-ile bāğ
alnuñ-ile ruħlaruña olımaz rüşen delīl
mıhr ü mehden rüz u şeb gerçi felek yağar çerāğ
3. n'edeyin ol iki hün-rīzūñ elinden āh kim
katlüm için ğamze vü müjgānıdur kılıç bıçağ

668. 67b. (68. p). [ḥasbī].

- 1 Ey can, ayrılık beni güzel yüzünden uzaklaştırdı, ağlamak oldu benim işim, her an ağlamak...
- 2 Ey tatlı/Şirin dilli, aşkının içinde öyle Ferhad'ım ki ova, dağ, bahçe ve çimenlik gözüme çöp kadar görünmez.
- 3 Hüzün ırmağı gözlerimden coşup damla damla, katre katre, çeşme çeşme, çağıl çağıl durmadan akar.
- 4 Ayrılığının kılıcıyla gönlüm un ufak, delik deşik, paramparça, dilim dilim, yarık yarık ve yanık yanık (oldu).
- 5 Saçın, kaşın, gözlerin ve öldürücü bakışın Hasbî'ye kastetmesin, bir hastayı öldürmeye bunca silah gerekmez.

669. 67b. (68. p). faķirī.

- 1 Gül bahçesi, göğsüne yer yer lalelerden dağ yaktı; bağ, selvinin gölgesi ile sinesine kesik açtı.
- 2 Her ne kadar felek gece gündüz kandil yaksa da, alnın ve yanaklarına ay ve güneşden daha açık bir delil olamaz.
- 3 Ah, katlim için kılıç ve bıçak, (sevgilinin) o iki kan dökücü öldürücü bakışı ve kirpiğidir; onların elinden ne yapayım?

zülfi altında kaşı bir düzd-i şeb-revdür anuñ
göz göre olmuşdur ol iki haramiye yatağ

5. ol leb-i şîrîn için āh eylesem ferhād-ves
ëy **faķîrî** nāleme āhenge başlar taş u tağ

670.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. sensüzin ëy serv-i nāzum kılmadın seyrān-ı bāğ
yëg gelür baña [ki] olam mübtelā-yı bend ü bāğ
kara hālün aķ rüyuñda bugün yek-dānedür
murğ-ı diller şaydına zülfün 'aceb mi olsa ağ
3. bilse derdüñ mübtelāsı olup ölmek hazzını
āb-ı hayvān içüben hıızr olmaz idi böyle sağ
görinen encüm degüldür her gece eflākde
nālemi güş étmege tütmiş melekler göz kulağ
5. gerçek abdāluñ édüğine nişān olsun dëyü
bu **sürürî** şevķ-ıla yer yer başında yaķdı dāğ

671.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. devlet-i 'ışķuñda oldı sīnemün meydānı bāğ
servlerdür tīrler güller-durur her tāze dāğ

4 Onun saçının altındaki kaşı gece yürüyen bir hırsızdır, (saçı) göz göre göre o iki haramiye yataklık yapmaktadır.

5 Ey Fakîrî, o tatlı/Şirin dudaklı için Ferhad gibi ah çeksem, dağlar ve taşlar inlememe katılırlar.

670. 68a. (68. p). nazîre-i sürürî-i acem.

Sürürî: *Dîvān*: G. 229.

1 Ey nazlı selvi, sensiz bahçeyi gezintiye gitmektense, bana bağ ve ipe tutulmak daha güzel gelir.

2 Bugün siyah benin beyaz yüzünde bir tanedir/yemdir, gönüller kuşunu avlamak için saçın ağ olsa şaşılmaz.

3 Hızır senin derdine tutulup da ölmenin hazzını bir bilseydi, ölümsüzlük suyu içip de böyle sağ kalmazdı.

4 Her gece gökyüzünde görünenler yıldızlar değildir; melekler, inlemelerimi işitmek için göz ve kulaklarını tutarlar.

5 Sürürî senin gerçek dervişin olduğuna nişan olsun diye, başını yer yer aşk ile dağladı.

671. 68a. (68. p). nazîre-i lâmi'î efendi.

Lâmi'î Çelebi: *Dîvān*: G. 223.

1 Aşkının devletinde göğsümün meydanı, okların selvi, her taze yaranın da güller olduğu bahçedir.

gözlerün derdiyle nerkis düşdi mu'tellü'l-başar
büy-ı zülfünden benefşe oldı muhtellü'd-dimāğ

3. yār haṭṭı geldügin gördi giderdi zülfini
hōş [degül] tūṭilere ser-ḥalka olmağ dēdi zāğ
hōş tena'um eylerüz 'ışkuñda dün gün ḥvāce-vār
derd ü ğam 'ayş ü şafā cevr ü cefādur bal u yağ
5. küşti-ğır-i ğam elinde çün zebūnsun **lāmi'ī**
bu giriftün ger ḥalāşın ister iseñ tūt ayağ

672.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. ṭolsa āvāz-ı şurāḥilerle n'ola künc-i bāğ
lāle yaqdı şem' uyardı gül-i sūri çerāğ
ğonca-i lāle tūrur ağızına ḥabbü'l-misk alup
tā ki erişe çemen şāhına dēyü büy-ı dāğ
3. kanın āḥir la'l-i yāra erdügi'çün içerem
bağlamasun dil şurāḥisi iñen daḥı dimāğ
gördi iḥlāş-ıla arkuncağ du'ā etdüğümü
ḥışm-ile dēdi ne dersin ben dēdüm kim [sini sağ]
5. hem-dem oldukça raḳīb-ile zarūrī sen **münir**
önüme fi'l-ḥāl düşer kışsa-i tūṭi vü zāğ

-
- 2 Nergis, gözlerinin derdiyle gözlerinden hastalandı; menekşe de saçlarının kokusundan aklını kaçırdı.
 - 3 Sevgili ayva tüylerinin geldiğini gördü saçlarını topladı, "Karga'nın papağanlara halka başı olması hoş değildir.", dedi.
 - 4 Senin aşkında tüccar gibi gece gündüz bolluk içinde yaşarız: dert ve gam zevk ü safe, eziyet ve sıkıntı da bal ve yağ...
 - 5 Lâmi'î, gam pehlivanı elinde çaresizsin, eğer bu kargaşadan kurtulmak istersen kadehi tut.
- 672. 68a. (68. p). nazîre-i münir efendi.**
Münirî: *Dîvân: G. 145.*
- 1 Lale mumu, kırmızı gül de kandili yakmışken, bahçenin her köşesi sürahi sesleri ile dolsa şaşılmaz.
şurāḥilerle: *Dîvân*; şabūḥilerle: CN.
 - 2 Lale goncası, yanığının kokusu ta çimen şahına ulaşsın diye durmadan ağızına misk tanesini alır.
 - 3 Sonunda sevgilinin dudağına ulaştığı için kanını içerim, gönül sürahisi çok da aklını bağlamasın/kendini kaybetmesin.
 - 4 Sessizce, samimiyetle dua ettiğimi görüce öfkeyle, "Ne diyorsun?", dedi; ben de utanarak "Sağlığın.", dedim.
 - 5 Münir, sen rakiple mecburen dost oldukça, o anda önüme "Karga ve Papağan" hikayesi düşer.

673.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. mihr-i ruhsāruñ ki nūr-ı haqdan uyarmış çerāğ
‘āleme vērür fūrūğ-ı mäh-ı tábāndan ferāğ
halka hālüm rüşen oldıysa ne tañ ey dōstlar
beyt-i aḥzānumda yaqar her gece āhum çerāğ
3. bağrumı tığ-ı maḥabbet eylemişdür çāk çāk
yüregümi āteş-i ḥasret kılpudur dāğ dāğ
çehre-i zerdüme baq gör eşk-i ḥün-ālūdumu
kim ḥazān devrinde güllerle neden zeyn oldı bāğ
5. yere yüz sürmekle zāhid göge yol bulmağ diler
billāhi gör ne hevāda uçar ol fāsıd dimāğ
ger cihānuñ zevkını sürmek dilersiz aluñuz
bir ele sımın sā'id bir ele zerrin ayağ
7. büsesin yāruñ **celilī** her dem alurmuş raqīb
dehr-i dūn-perver işin gör kim şeker yer oldı zāğ

674.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. gülşen-i dehr içre isterseñ gönül gamdan ferāğ
gonca-leb bir serv-ķāmetle qoma elden ayağ

673. 68a. (68. p). nazīre-i celilī.

Celilī: *Dīvān*: G. 186.

- 1 Kandilini Allāh'ın nurundan yakan güzel yüzünün güneşi, dünyayı parlak ayın ışığından vazgeçirir.
- 2 Ey dostlar, halim halka belli olduysa şaşılmaz, ahım hüznler evimde her gece kandil yakar.
- 3 Göğsümü muhabbet kılıcı parça parça etmiştir, kalbimi de hasret ateşi dağlamıştır.
- 4 Sonbaharda bahçenin neden kırmızı güllerle süslendiğini (anlamak istersen), sararmış yüzüme bak da kana bulanmış gözyaşımı gör.
- 5 Zahit yere yüz sürmekle/secde etmekle göge ulaşmayı diler, vallahi o bozuk aklı(nın) ne kadar havada uçtuğunu gör!
- 6 Eğer dünyanın zevkini sürmek dilerseniz bir ele (sevgilinin) gümüş kolunu, bir ele de altın kadehi alınız.
- 7 Celilī, rakip sevgilinin öpücüğünü her an alırmış; karganın şeker yemeye başladığı, alçağı gözeten dünyanın işine bak!

674. 68a. (68. p). şabūhī.

- 1 Gönül, dünya gül bahçesi içinde gamdan huzur bulmak istersen, gonca dudaklı selvi boylu bir güzelle kadehi elden bırakma.

- seyr-i gülzâr eylesem zülf ü ruhuñsuz dōstum
dāğ olur her berg-i sünbül tāze güldür bend ü bāğ
3. bī-sütün-ı ğam benem bu tāze dāğum lāledür
oldı ben ferhāda ey şīrīn-dehen tağ üsti bāğ
ka'be-i kūyuña ey mışr-ı melāhat gitdi dil
bu meşeldür kim degüldür 'āşıka bağdād ırağ
5. bu **şabūhī** hastenüñ cānā şorarsañ hālını
çeşm-i maħmūruñ mişāli gāh şayru gāh şağ

675.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. bir büt-i gül-çehre ile 'ārif ol 'azm eyle bāğ
furşatı fevt étme seyrān ét ki tīz geçer bu çağ
bağruñuñ kanı ile pür eyle çeşmüñ sāğarın
dil kebābından ḥabībe mā-ḥazar eyle yarağ
3. gonca la'li yādına nūş eylesün gül-gün-mey
lāle ḥaddi şevkine ser-mest olup şunsun ayağ
vaqt-i nev-rüz érdi bu eşnāda ğāyet sehv ola
bir nefes olmak ḥabībūñ ḥāk-i pāyından ırağ
5. yā sevindür 'īd-i vaşluñla ya öldür **mihri**yi
kıl teraḥḥum vaqtidür kim sūñüğe érdi bıçağ

-
- 2 Dostum, saçların ve yanağın olmadan bahçeye gezintiye çıksam, her sümbül yaprağı yara olur, taze gül de bağ ve iptir.
- 3 Gam Bīsütün'ü benim, taze yanıklarım da laledir; ey tatlı/Şirin ağızlı, ben Ferhad'a dağ üstü bağ oldu (keyfim yerinde oldu).
- 4 Ey güzellik şehri, gönül mahallenin Kābe'sine gitti, zira atasözüdür: Âşığa Bağdat uzak değildir.
- 5 Ey can, bu hasta Sabūhī'nin halini soracak olursan, mahmur gözlerin gibi bazen hasta bazen de sıhhatli...
675. **68a. (68. p). [mihri].**
Mihri Ḥātün: Dīvān: G. 74.
- 1 Bilgin ol da gül yüzlü bir güzelle ile münasebet kur, fırsatı kaçırma gezip toz, zira bu zaman çabuk geçer.
- 2 Gözlerinin kadehini göğsünün kanı ile doldur, sevgiliye gönül kebabından elde ne varsa hazırla.
- 3 Gonca (sevgilinin) dudağı hatırına gül renkli şarap içsin, lale de yanağının arzusu ile coşup kadeh sunsun.
- 4 İlkbahar mevsimi geldi, bu zamanda sevgilinin ayağını bastığı topraktan bir nefes uzak olmak büyük hatadır.
- 5 (Sevgili) bıçak kemiğe dayandı, artık merhamet etme vaktidir; Mihri'yi ya kavuşmanın bayramı ile sevindir, ya da öldür.

676.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. dōstum dil murğına kırmış ęara zülfeynüñ ağ
göz ęarardup düşdüim illā āh kim müşkil duzağ
nētekim cehd eylerem meyl ētmeyem meh-rūlara
ęıęarur yoldan beni bir zülfi ęara yüzi ağ
3. ol ęadar yağdum řehā 'ıřęuñ fetīlin sīnede
ęurıdı cismümde ęanum eridi yürekde yağ
yağmasa ğam zulmetinde ęalmıř idüm tā ebed
ruğları nārı hayāli hāne-i dilde ęerāę
5. düşdi **mihri** bir perīnüñ zülfinüñ ęengāline
key hünerdür bu belādan ęurtarursa cānı şağ

677.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. hāl-i gendüm-gündan ētmege dil murğın ırağ
hırmen-i hüsn içre her yüzden aşupdur zülfi zāę
üstühvān oldum ğam-ı ğamzeñle derdüm ęatıdur
gel baña raħm ēt efendi süñüge ērdi bığağ
3. şağa mecnün-veş düşüp leylī řaęuñ sevdāsına
bağladı miskīn benefşe büy-ı zülfüñle dimāę

676. 68a. (68. p). [**mihri**].

Mihri Hātün: *Dīvān*: G. 75.

- 1 Dostum, yüzünün iki yanına düşen saçların gönül kuşuna siyah ağ olmuş, ah gözümü karartıp düştüm fakat zor tuzakmış.
- 2 Her ne kadar ay yüzlelere arzu duymamak için ęabalasam da, saçı siyah yüzü beyaz bir (güzel) beni yoldan ęıkarır.
- 3 Ey şah, göğümde aşkın kandilini o kadar ęok yaktım ki, bedenimde kanım kurudu, yüreğimin yağı eridi.
- 4 (Sevgilinin) yanaklarının ateşinin hayali gönül evinde kandil yakmasa, sonsuza kadar gam karanlığında kalmıştım.
- 5 Mihri bir perinin saçlarının ęengelini düştü, bu beladan canını şağ kurtarırsa pek mahirdir.

677. 68b. (69. p). **nazire-i sehı beg**.

Sehi Beg: *Dīvān*: G. 119.

- 1 Gönül kuşunu buğday renkli benden uzaklaştırmak için, (sevgilinin) saçı güzellik harmanı içinde her taraftan/her yüzden karga asmıştır.
hırmen-i: *Dīvān*; ģarf-i: CN.
- 2 Öldürücü bakışının gamıyla bir deri bir kemik kaldım, derdim ęoktur; efendim, gel bana merhamet et, bıçak kemiğe dayandı.
- 3 Misk kokulu menekşe, gece gibi siyah/Leylā saçının aşkıyla Mecnun gibi dağa düşüp kokusuyla da aklını bağladı.

yüzine güle rakībūñ gam yeme ey dil ḥabīb
meclis-ārādur ne yüzden gözlesen lā-büd çerāğ

5. ‘āleme vèrmez **sehī** izüñ tozını n’eyesün
eşigüñ iti gibi édindi bu miskīn yatağ

678.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. āteş-i hecrūñle kırsun tırmadan cismümde dāğ
sīne-i sūzānumı bildüm ki eylersin ocağ
bir zamān idi dökerdüñ şu yerine kanumuz
kanı ol dem kanı ol eyyāmlar kanı o çağ
3. bülbülün dā’im dedisin kodısın diñlemege
nerkis uyuklar benefşe ardına tutmuş kulağ
öldürürsin bāri kūyuñda қо ben miskīnūñi
kim görenler dēyeler olmuş aña cennet durağ
5. ey saçı leylī yanup yakılsa karşıñda ne var
fehmi dīvāneñ dahı mecnūndan yaқar çerāğ

679.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ‘ışk-ı dilber vèrdi қalbe iki ‘ālemden ferāğ
gözüme görünmez aşlā ḥür-ı cennet bāğ u rāğ
yārdan gayrıya bakmasun dēyü ben ‘aynuma
çüb-ı müjgānum ḥavāle eyleyüp etdüm yasağ

4 Ey gönül, sevgili rakibin yüzüne gülerse gam yeme, ne taraftan baksan mecburen meclisi aydınlatan kandili (görürsün).

5 Bu miskin dolandırıcı, kapının köpeği gibi izinin tozunu sahiplendi, kimseye vermez, Sehî ne yapsın?

678. 68b. (69. p). naẓīre-i fehmi.

1 (Sevgili), ayrılığının ateşiyle durmadan bedenimi dağlarsın, artık yanık göğsümü ocak yaptığını anladım.

2 Bir zamanlar su yerine kanımızı dökerdin; hani o an, hani o günler, hani o çağ?

3 Bülbülün dedi kodusunu dinlemek için menekşe durmadan arkasına kulak tutmuş/kulak kabartmış, nergis (ise) uyuklar.

4 (Sevgili), ben miskinini öldürüyorsun (tamam), bari mahallende bırak da görenler "Onun yeri cennet olmuş.", desinler.

5 Ey siyah/Leylâ saçlı, meşalesini Mecnun'dan yakan Fehmî divanen de karşında yanıp yakılsa şaşılmaz.

679. 68b. (69. p). [şikārī].

1 Sevgilinin aşkı, kalbi iki dünyadan da vazgeçirdi; cennet hurisi, bahçe ve çimenlik gözüme asla görünmez.

2 Ben, sevgiliden başkasına bakmasın diye gözüme, kirpiklerimin çöpünü gönderip yasak koydum.

3. şan‘at-ı ‘ışk içre mecnūnuñ ezel üstādıyam
bī-sütün ferhādı benden yaķar evvelden çerāğ
şekl-i āh-ile ten-i pür-derdi tezyīn eyledüm
ş’ol ķadar çekdüm elif ol deñlü yaķdum tāze dāğ
5. başı hōşdur ıağ-ı ‘ışk-ıla şikārīnūñ bugün
anuñ için olmuş o bī-çāreye ıağ üsti bāğ

680.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. her [nefes] ey lāle-ħadd ‘ışkuñ uralı tāze dāğ
seyr-i bāğ etmekden ey gül ķalbe gelmişdür ferāğ
kūy-ı yāri lālezār etsem ‘aceb mi giryeden
sū-be-sū eşk-i revānum her dem aķar bāğ bāğ
3. nār-ı āhum ķaplamışdur dūd-ı hecrūñde beni
şāh-ı ‘ışkam kırmızı atlasdan edindüm otağ
‘āşıķa cevır eyleyüp ıayanma ħüsnūñ çağına
ey perī-rū bir aķar şudur geķer ıurmaz bu çağ
5. şem‘-i meclis bes-durur yāruñ cemāli ezherī
ikide bir kendüyi ortaya atmasun çerāğ

-
- 3 Aşk sanatı içinde Mecnun’un ezelden hocasıyım, Bîsütün Ferhad’ı meşalesini önce benden yakar.
- 4 O kadar elif (i) çektim ve o kadar taze dağ (s) yaktım ki, dert dolu vücudumu ah şekli (s) ile süsledim.
- 5 Bugün Şikârî’nin başı aşk dağı/yarası ile hoştur, o yüzden o çaresize dağ üstü bağ olmuş (keyfi yerinde olmuş).
- 680. 69a. (69. p). nazîre-i ezherî.**
- 1 Ey lale yanaklı gül güzeli, aşkın her an taze dağ vurduğundan beri kalp, bahçeye gezintiye çıkmaktan vazgeçmiştir.
(*Pervâne Bey nazire mecmuasından tamamlanmıştır.*)
- 2 Gözyaşımın ırmağı her yana, bağdan bağa her an aktığından, sevgilinin mahallesini lale bahçesi kılsam şaşılmaz.
- 3 Ahımın ateşi ayrılığının dumanı ile beni kaplamıştır; aşk padişahıyım, kırmızı atlastan otağ edindim.
- 4 Ey peri yüzlü, aşığa zulmedip de güzelliğinin çağına güvenme, bu zaman bir akarsudur, durmaz geķer.
- 5 Ezherî, meclise mum olarak sevgilinin güzel yüzü yeter, kandil ikide bir kendini ortaya atmasın.

681.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. gördi sen lāle-‘izārı oldu mecnūn serv-i bāğ
bāğbān zencīr-i ābı ayağına ètdi bāğ
zulmet-i şebde hilāl-i āsumānı göricek
peyker-i mecnūnı şandum kim çıkardı göge zāğ
3. tekye-i ğamdur tenüm her odlu āhum bir ışık
şām-ı ğamda dāğdan yaqdum aña yer yer çerāğ
şubh-dem bir mihr gösterse sipihre rüzigār
şām erişdükte çıkar cisminde yüz biñ taze dāğ
5. āteş-i āh-ı **hayālī** yakmaya çarhı dēyü
encüm-ile mäh-ı nev oldu felekde göz kulağ

682.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. sīneme haddūñ hayāliyle uraldan taze dāğ
hep görenler dēdiler olmuş saña tağ üsti bāğ
karşuña ahvālūmi yanup hikāyet ètmege
dōstum fūrkat şebinde oldu dil rüşen çerāğ
3. kişver-i ğamda emīr-i miḥnet-i ‘ışkam bugün
üstüme āhum şerārı tıtdı bir zerrīn otağ

681. 69a. (69. p). nazīre-i hayālī.

Hayālī Beg; *Dīvān*: G. 1, s. 223.

- 1 Sen lale yanaklıyı gören Mecnun, bağıın selvisi oldu, bahçıvan su zincirini ayağına bağladı.
- 2 Gecenin karanlığında gökyüzündeki hilali görünce, karga Mecnun'un yüzünü gökyüzüne çıkardı sandım.
- 3 Bedenim gam tekkesidir, her ateşli ahım da bir ışık; gam gecesinde ona yer yer dağdan kandil yaktım.
- 4 Sabah vakti rüzgar/zaman gökyüzüne bir sıcaklık gösterse, akşam olduğunda bedeninde yüzbinlerce taze yara çıkar.
- 5 Hayālī'nin ahının ateşi feleği yakmasın diye, gökyüzünde yıldızlar ve yeni ay (ona) göz kulak oldu.

682. 69a. (69. p). nazīre-i fehmi.

- 1 Yanağın hayaliyle göğsüme taze dağ yakalı, görenler hep "Sana dağ üstü bağ olmuş (keyfin yerinde olmuş).", dediler.
- 2 Dostum, ayrılık gecesinde gönül, karşına çıkarak halimi anlatmak için yanıp parlak bir kandil oldu.
- 3 Bugün gam ülkesinde aşk derdinin emiriyim, ahımın kıvılcımları üzerime altından bir otağ kurdu.

günde biñ kez öldürürse miñnet ü derd ü elem
‘ışk-ı dilberden dirīgā bulmaz bu dil ferāğ

5. ğam degül yoluñda ölse günde biñ **fehmi** gibi
tek sen ol ‘ālemde ey meh-rū sa‘ādet birle řağ

683.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. pister-i ğam eyledi za‘f-ile yèrum derd ü dāğ
bir daħı ben ĥaste yā rab ölmeyüp olam mı şağ
tolanur pervāne-diller türbetüm fānūs-vār
ķabrūme ķandīl-i mihrūñ olalı ey meh çerāğ
3. āh gibi muṭribüm var ğam gibi yār u nedīm
meskenüm olsa yeridür ğūše-i ķaşr-ı ferāğ
üstühvān-ı küşte-i tīğ-ı ğam olup tu‘mesi
ķan boşaldı ağzına řerħ étđi minķārını zāğ
5. ğülşene hecri sirişkin édeli çeşmüm revān
pençe-i mercāna döndi sa‘yī pāk-i kebk-i bāğ

684.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ‘aşık-ı bī-çāreyi yaksa n’ola ol şeb-çerāğ
yakagelmişdür dil-i pervāneyi her şeb çerāğ
sīne-i mecrūħuma ĥālūñ ğamı ey lāle-ruħ
āteş-i ĥasretle yakdı dāğ ber-bālā-yı dāğ

4 Eyvahlar olsun, eziyet, dert ve elem günde bin kez öldürse de, bu gönül sevgilinin aşkından vazgeçmez.

5 Ey ay yüzlü güzel, günde Fehmî gibi binlercesi yolunda ölse gam değil, yeter ki sen dünyada mutlulukla yaşa.

683. 69a. (69. p). nazīre-i sa‘yī-i ķādī be-ğāyet eyü kātibdür memek-zāde demekle meşhūrdur.

1 Dert ve yara, zayıflıktan yerimi gam döşegi eyledi; ya Rabbi, ben hasta ölmeyip de bir daha iyileşebilir miyim?

2 Ey ay gibi güzel, senin aşkının kandili mezarıma mum olduğundan beri, pervane gönüller türbemin etrafını fanus misali dolanırlar.

3 Ah gibi çalgıcım, gam gibi sevgili ve dostum var; yerim huzur kasrının köşesi olsa yeridir.

4 Yiyeceği, gam kılıcının maktülünün kemiği olduğundan, karga gagasını açtı, ağzına kan boşaldı.

5 Sa’yî, ayrılığı gözüm yaşını gül bahçesine akıttığından beri, bağın saf kekliği mercan pençesine döndü.

684. 69a. (69. p). nazīre-i cihānī beg.

1 Mum, pervane gönlü her gece yakagelmiştir; gece parlayan o kıymetli taş da çaresiz aşığtı yaksa şaşılmaz.

2 Ey lale yanaklı güzel, beninin gamı yaralı göğsüme hasret ateşiyle dağ üzerine dağ yaktı.

3. ruhların devrinde mahrûm etme la'lûnden beni
mevsim-i gülde ne müşkildür meye olmak yasağ
gülşen-i küyuñ temâşası senüñ ey gonca-leb
bülbul-i cāna vèrür gülzâr-ı cennetden ferâğ
5. yâ ilâhî küy-ı dilberden bi-ħağğ-ı enbiyâ
bu yakınlarda **cihânî** bendeñi etme ırağ

685.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. nev-bahâr oldı irem bâğına döndi bâğ u râğ
'arif ol olma bu demler şağn-ı gülşenden ırağ
eyledi her bâbdan faşl-ı bahâr âfâkı zeyn
cennet-i firdevse mânend oldı şimdi şağn-ı bâğ
3. murğ-ı dil şayd etmege şayyâd-ı çeşmi dilberüñ
hâl ü ruhsârın beñ etmiş kara zülfin edüp ağ
küh-ı gamda gül ruhı yâdıyla ol şîrîn-lebüñ
oldı ben ferhâda şimdi döstlar tağ üsti bâğ
5. bâğ-ı küyuñda bu **nazmî** bülbul-i güyâ iken
fürkatüñ dâmında ey gül-çehre etme bend ü bağ

-
- 3 Yanaklarının devrinde beni dudağından mahrum etme, gül mevsiminde içkinin yasadık olması ne kadar zordur.
- 4 Ey gonca dudaklı, senin mahallenin gül bahçesini izlemek, can bülbulünü cennet bağından vazgeçirir.
- 5 Ya Rabbi, peygamber aşkına yakın zamanda bu Cihânî kulunu, sevgilinin mahallesinden uzaklaştırma!
685. **69b. (70. p). nazîre-i nazmî.**
Edirneli Nazmî: *Dîvân: G. 3170.*
- 1 İlkbahar geldi, bağ bahçe İrem bağına döndü; bilgin ol, bu zamanda gül bahçesinin ortasından uzak olma!
- 2 Bahar mevsimi her kapıdan ufukları süsledi, şimdi bahçenin ortası Firdevs cennetine benzedi.
- 3 Sevgilinin avcı gözü, gönül kuşunu avlamak için siyah saçlarını ağ yapıp benini ve yanağını da yem yapmış.
- 4 Dostlar, gam dağında o tatlı/Şirin dudaklının gül yanağı hatrına, ben Ferhad'a dağ üstü bağ oldu (keyfim yerinde oldu).
- 5 Ey gül yüzlü, bu Nazmî mahallenin bağında tatlı dilli bülbul iken (onu) ayrılığının tuzağında tutup bağlama!

686.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'ışkuña sīnemde yaqdum yine biñ biñ tāze dāğ
göricek bu hālūmi yandı baña şem' ü çerāğ
tağlara düşdi gönül vaşluñ umup mecnūn gibi
gel gel ey leylī-şifat k'olsun aña dağ üsti bāğ
3. devr-i gülde 'āşıka 'arz étme vā'iz cünbişi
kim bu demler kişiye vērür çü cennetden ferāğ
çün sipāh-ı 'ışksın mest-i müdām ol ey gönül
'ışk şāhı çün bilürsin bādeye étmez yasağ
5. **rāyiyā** bir sīne-çāk abdāla dönmiş bāğlar
servler güyā elifler lālelerdür anda dāğ

687.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. eyle yaqdı nār-ı hecrūñ lāle-veş sīnemde dāğ
şan bahār érđi çiçeklerle ũonandı şāh-ı bāğ
bāğ u bōstān seyrin étsem sensüz ey rūh-ı revān
berg-i süsenler çeker her yañadan kılıç bıçağ
3. çağıdur leylī şaçuñ zencīre bend étse beni
nece bir mecnūn gibi seyr eyleyem şāhrā vü tağ
dağlarla bu beden burcı **sinānī** güyiyā
kal'a-i vīrānedür kim görünür yer yer ocağ

686. 69b. (70. p). **naẓīre-i rāyī.**

- 1 Aşkın için göğsümde yine binlerce taze dağ yaktım, bu halimi gören mum ve kandil benim için yandılar.
- 2 Gönül sana kavuşmayı umarak Mecnun gibi dağlara düştü, gel ey Leylâ yüzlü, gel ki ona dağ üstü bağ olsun (keyfi yerinde olsun).
- 3 Vaiz, gül mevsiminde âşığa cümbüşten/cennetten bahsetme, zira bu zamanlar kişiye (zaten) cennetten bir ferahlık getirir.
- 4 Ey gönül, aşk askeri olduğundan daima sarhoş ol, zira bilirsin ki aşk padişahı şaraba yasak koymaz!
- 5 Ey Râyi, bahçeler, onda eliflerin/çiziklerin selvi, yanıkların da laleler olduğu göğsü açık bir dervişe dönmüş!

687. 69b. (70. p). **naẓīre-i sinānī.**

- 1 Ayrılığının ateşi göğsümde lale misali öyle bir dağ yaktı ki; bahar geldi, bahçenin ortası çiçeklerle donandı zannedersin.
- 2 Ey sevgili, sensiz bağ bahçe gezintisi yapsam, zambak yaprakları her yandan kılıç bıçak çeker.
- 3 Daha ne zamana kadar Mecnun gibi çöl ve dağda gezeyim, Leylâ/gece gibi siyah saçının beni zincire vurma vakti gelmiştir.
- 4 Sinânî, yaralarla bu beden burcu, sanki yer yer ocağının görüldüğü virane bir kaledir.

688.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. lāle-ruhsāruñ ğamıdur sīnemüñ üstinde dāğ
zülf-i miskīnüñ kemendi sīnemüñ boynında bāğ
mihr ü meh fermān-berüñdür her ne yüzden dēr iseñ
kim senüñ şem'-i cemālüñden yağar anlar çerāğ
3. derd ü ğamdan incinüp terküñ uram şanma beni
āsītānuñdan ölürsem gitsem olmaz bir ayağ
hey ne derdüm var firākuñda hayālüñ var iken
kim münāsib yār-ıla dērler olur tağ üsti bāğ
5. āh kim dilber cemāline raķīb olmuş karīb
hem-dem olmuşdur diriğā gülşen-i kudse kelāğ
içmeyen cām-ı şarābı gelmesün mey-ħāneye
şimdilik pīr-i muğān bu resme etmişdür yasağ
7. nazm-ı eş'arum cihān-efrüz olursa tañ degül
ş'ol **gedāyī**em ki sözüm sūziden [yağar] çerāğ

689.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. eyledükçe nāz-ile ol serv-i gül-ruħ seyr-i bāğ
lāle-veş ben 'āşıkuñ bağrına urur tāze dāğ

688. 69b. (70. p). nazīre-i gedāyī.

- 1 Göğsümün üzerindeki yara lale yanağının gamıdır, göğsümün boynundaki bağ da misk kokulu saçının kemendidir.
- 2 Her ne söylersen söyle, kandillerini senin güzel yüzünün mumundan yakan ay ve güneş fermanını taşırlar.
- 3 Dert ve gamdan incinip de seni terketmeyi düşünürüm sanma, ölüp gitsem eşiğinden bir ayak uzaklaşmam!
- 4 "Münasip bir sevgili ile dağ üstü bağ olur (keyif yerinde olur)." demişler; hey, hayalin var iken ayrılığında ne derdim olabilir?
- 5 Ah, sevgilinin güzel yüzüne rakip yakın olmuş, eyvahlar olsun, kutsal gül bahçesine kuzgun arkadaş olmuştur!
- 6 "Şarap içmeyen meyhaneye gelmesin!", meyhaneci şimdilik bu şekilde yasak koymuştur.
- 7 Şiirlerimin beyitleri cihanı aydınlatsa şaşılmaz, kandilin (ateşini) sözümün ateşinden yaktığı şu Gedâyî'yim.
(*Pervāne Bey nazire mecmuasından tamamlanmıştır.*)

689. 70a. (70. p). nazīre-i sebzī.

Sebzī: *Dīvān*: G. 343.

- 1 O gül yanaklı selvi bahçede nazla gezindikçe, ben âşığın göğsünde lale gibi taze yaralar açar.

- ağladıkça sūz u şevķüm n'ola olursa ziyād
gözlerinin yaşu aķsa şu'le-dār olur çerāğ
3. leşker-i ezhār-ıla ķonmağ için şāh-ı bahār
deşt ü şahrālarda ķurdı lāleler gül-gün otağ
gülsitānda cın seher tūrmuş ĥumāruñ yazmağa
nerkis-i şehlē elinde sāķiyā zerrīn ayağ
5. ĥüsnümüñ çağı dēyü cevri edüp ağlatma beni
şu gibi ķalmaz geķer 'ömrüm güzellik çağ çağ
merdüm-i çeşmümden ayrılmış sirişķüm gibi āh
kendüsinden ol gözüm nūrı beni etdi irāğ
7. turre-i perķemine tōlaşmasun kimse dēyü
şāhne-i ĥaṭṭı anuñ ĥüccet ķoyup etdi yasağ
ķayd-ı zülfinden ĥalāş oldu tūtalum **sebzī**yi
ol gözi bīmār elinden ķurtılabilir mi şağ

690.

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. yağdı çarĥ-ı pīre-zen cismümde yer yer tāze dāğ
bir erüñ güyā ki yanar çevre yanında çerāğ
nār-ı 'ışķuñdan uyandurdum çerāğın gönlümüñ
ben daĥı 'ālemde ēy meh-pāre yağdum bir çerāğ

-
- 2 Gözlerinin yaşu aktıkça kandilin alevlendiği gibi, benim de ağladıkça arzum ve ateşim artarsa şaşılmaz.
- 3 Bahar padişahu çiçeklerinin askeri ile konaklasın diye laleler, çöl ve ovalarda gül renkli otağ kurdular.
- 4 Ey saki, elinde altın kadehle şehla nergis, seher vakti senin gül bahçende sarhoşluğu dağıtmak için ayağa kalkmış.
- 5 Ömrüm, güzelliğimin çağı diyerek zulmedip beni ağlatma, güzellik su gibi çağıl çağıl geķer, kalmaz.
ķalmaz: Dīvān; çağlar: CN.
- 6 Ah, gözyaşım göz bebeğimden ayrılmış gibi, o gözümün nuru beni kendisinden uzaklaştırdı.
- 7 Ayva tüyelerinin zabıtası, onun perķeminin lülesine kimse dolaşmasın diye belge koyup yasak getirdi.
- 8 Tatalım ki Sebzî saçının bağından kurtuldu, o baygın gözlü sevgilinin elinden sağ kurtulabilir mi?
- 690. 70a. (70. p). nazīre-i ĥamīdī.**
- 1 Kocakarı felek, sanki bir erkeğın çevresinin/sarığının yanında kandil yanarcasına bedenimde yer yer taze dağ yaktı.
- 2 Gönlümün kandilini aşķının ateşinden tutuşturdum, ey ay parçası, ben de dünyada bir meşale yaktım.

3. kanlu peykānuñ ‘aşāsın dāğum üzre dikmese
olmaz idi ey kemān-ebrū baña dağ üsti bāğ
ş’ol raķīb-i rū-siyāh-ile laṭīfe eyleme
şāh-bāz-ı hūsn olanlar eylemez zāğ-ıla lāğ
5. saña ölümlü dirilmek néce olur göresin
ey mesīhā-dem **hamīdī** derdmend olursa şağ

691.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. gül yüzüñle yaqdı hālūñ bağruma dāğ üzre dāğ
anlaruñ şevķiyle buldum lāle vü gülden ferāğ
sīnemūñ dāğı şafāsı küllhanı gülşen éder
eşk-i çeşmüm lālezāryla baña dağ üsti bāğ
3. öykünürem dēr imiş sükker lebüñe hūsevā
kelledür bağlansa cā‘iz hadd-i zātında dimāğ
bön düşürmişler seni la‘li şarābın dilberūñ
ṭatlu ṭatlu nūş éderler zāhid ağızūñdan arağ
5. nūş édersin baş açık mihr ü maḥabbet cāmını
bende-i sultān-ı ‘ışķuz kullara olmaz yasağ
‘aşık-ı bīmāra tīmār eylemek āsān olur
olduğınca sen güzeller serveri ‘ālemde şağ
7. her elif sīnemde oldı **şem‘iyā** rūşen delīl
yüregüm yağını yaķar dāğlar alup çerāğ

3 Ey keman kaşlı, kanlı temrenin sopasını yaramın üzerine dikmeseydi, bana dağ üstü bağ olmazdı (keyfim yerinde olmazdı).

4 (Sevgili), şu kara yüzlü rakip ile şakalaşma, güzelliğın doğanı kuzgun ile latife etmez.

5 Ey İsa nefesli, dertli Hamīdī iyileşirse, ölümcül hastanın sana dirilmesi nasıl olur görürsün.

691. 70a. (70. p). **nażīre-i şem‘ī dede.**

Prizrenli Şem‘ī: *Dīvān: G. 93.*

1 Gül yüzünle benim, göğsüme dağ üzerine dağ yaktı; onların neşesiyle lale ve gülден vazgeçtim.

2 Göğsümün yarasının keyfi küllhanı gül bahçesi kılar, gözyaşımın lale bahçesi ile bana dağ üstü bağ (keyfim yerinde).

3 Sultanım, şeker "Onun dudağına özenirim.", dermiş; saf şekerdir/kelle şekeridir, aslında akli bağlansa/kendini kaybetse yeridir.

4 Zahit, sevgilinin dudağının şarabı seni saflaştırmış; (onun) ağızından tatlı tatlı rakı içerler.

5 Aşk ve muhabbet kadehini baş açık içersin, aşk padişahının köleleriyiz, kullara yasak olmaz.

6 Sen güzeller önderi dünyada yaşadıkça, hasta âşıkları iyileştirmek kolay olur.

7 Ey Şem‘i, göğsümdeki her elif/çizik, yaraların kandil olup yüreğimin yağını yaktığına açık delil oldu.

ḥarfi'l-fā'i

692.

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Hezec -- + / + --- + / + --- + / + ---

1. sehl ola cihān tuḥfesi cānāna tekellūf
yoluña fēdā cān daḥı cānā ne tekellūf
dervīşüñ olur dilde niyāz elde piyāzı
‘ayb eyleme şundumsa faḳīrāne tekellūf
3. ma‘zūr buyur ṭapuña geldümse teḥī-dest
ḳuldan ne ola ḥazret-i sulṭāna tekellūf
lāyık nem ola ṭapuña kim çekdügi mūruñ
bir ricl-i cerād [ola] süleymāna tekellūf
5. dil tuḥfe ilet yāruña kim olmaya la‘lī
āyīne gibi yūsuf-ı ken‘āna tekellūf

693.

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Hezec -- + / + --- + / + --- + / + ---

1. bu cān dēdi et cānuñı cānāna tekellūf
ol cāna dēdüm cān-ile cānā ne tekellūf
baḳ yaşuma şeh-bāzlık et ey gözi şāhīn
mūr eyledi çün dāne süleymāna tekellūf
3. tīrūñ geçicek şadr-ı dile cān ṭurı geldi
kendü yerini eyledi peykāna tekellūf
ey ḥvāce tekellüfsüz eger la‘lūñı şunsañ
cān eyler idüm ben de faḳīrāne tekellūf

692. 70b. (71. p). la‘lī-i selef fermāyed.

- 1 Dünyanın hediyesini versek (bile) sevgiliye az gelir; ey can, ne zahmeti, yoluna can bile feda!
- 2 Fakire yakışır şekilde sunduğum teklifimi ayıplama, dervişin (yalnız) dilinde duası elinde de piyazı vardır.
- 3 Huzuruna elim boş geldiysem de kusuruma bakma, kuldan sultan hazretlerine ne sunulabilir?
- 4 Huzuruna layık neyim olsun, karıncanın götürüp Süleyman (as)’a sunacağı (olsa olsa) bir çekirge bacağıdır.
(*Pervāne Bey nazire mecmuasından tamamlanmıştır.*)
- 5 La’lī, sevgiliye Ken’ân’ın Yusuf’una verilen ayna gibi olmayan gönül hediyesini ver.

693. 70b. (71. p). nazīre-i enverī fermāyed.

- Mürekkepçi Enverī: *Dīvān*: G. 136.
- 1 Bu dost, "Canını sevgiliye ver!", dedi; o dosta "Ey can, can ile (ulaşmak) ne zor!", dedim.
 - 2 Ey şahin gözlü, yaşma bak da doğanlık et; çünkü karınca Süleyman (as)’a tane sundu.
 - 3 Okun gönlün baş köşesine gelince can kalkıverdi ve kendi yerini ok temrenine teklif etti.
 - 4 Ey sahip, eğer dudağını zahmetsizce sunsan ben de canımı fakire yakışır şekilde verirdim.

5. mest **enverî** bir şöhbet önünden geçer iken
étدی biri ol geçkine peymâne tekellüf

694.

Mef'ülü mefâ'ülü mefâ'ülü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. kıldum saña bu cânı faķırâne tekellüf
‘âlemde gedâdan n’ola sultâna tekellüf
hây iki gözüm tuhfe-i cândan dağı nem var
bir kerre kılam saña faķırâne tekellüf
3. la‘ eyleveli mihr-i ruđuñ kanlı yaşımı
her dem kıluram sen lebi mercâna tekellüf
dil şem‘-i ruđuñ şevķine pervâne degül mi
tutuşam oda yanmaķ için yâ ne tekellüf
5. bu **muşliħî**nüñ gönlini almağa sebep ne
maķşüduñ eger cân ise cânâ ne tekellüf

695.

Mef'ülü mefâ'ülü mefâ'ülü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. ğamzeñ ğarağı cân ise cânâ ne tekellüf
başum da senüñ cân dağı cânâna tekellüf
ger sen kılasın döst ser-i zülfüñi çevġan
ben dağı kılam başımı meydâna tekellüf
3. geldükçe ħayâlün dile mihmân dutar elde
ħün-ı ciger-ile tolu peymâne tekellüf

5 Sarhoş Enverî, bir sohbetin önünden geçerken, birisi o geçkine kadeh ikram etti.

694. 70b. (71. p). nazîre-i muşliħî.

1 Sana fakirane bu canımı sundum, dünyada köleden sultana (başka) ne verilebilir?

2 Hey iki gözüm, can hediyesinden başka neyim var; (onu da) fakire yakışır şekilde sana bir kere sunayım.

3 Yanağının sevdası kanlı yaşımı lâl ettiğinden beri, her zaman sen mercan dudaklıya sunarım.

4 Ateşe yanıp tutuşmak için ya ne zahmet; gönül yanağının mumunun parıltısına pervane değil mi?

5 Ey can, bu Muslihî'nin gönlünü almağa sebep ne? Eğer maksadın can ise, ne zahmet!

695. 70b. (71. p). [miħrî].

Miħrî Ĥâtün: *Dîvân: G. 77.*

1 Ey can, gamzenin arzusu can ise ne zahmet; başım da senin, can da sevgiliye sunulmuş!

2 Sevgili, eğer sen saçının ucunu çevgan edersen, ben de meydana (top olarak) başımı teklif edeyim.

3 Hayalin gönlüme misafir geldikçe, elinde ikram edilen ciğer kanı ile dolu kadehi tutar.

küyuñda raķībūñi aşayduķ boğazından
it degmeñüz olmaz yazuķ urğana tekellüf

5. **mihri** saña biñ cān diler iseñ vèrür èy dōst
bir buse vèr e sen de aña rindāne tekellüf

696.

Mef'ulü mefā'ilü mefā'ilü fe'ulün

Hezec ---+/+---+/+---+/+---

1. cān naķdini vèrsem n'ola cānāna tekellüf
eyler ķul olan varını sultāna tekellüf
geh cevr ü gehi nāz u gehi şivelerüñden
maķşūduñ eger cān ise cānā ne tekellüf
3. bezm içre meye şundu elin ķıldı nüvāziş
bir deste güli eyledi mestāne tekellüf
rindler nece kez emmiş iken busesin anuñ
gör kīseyi çekmez yine řavrāne tekellüf
5. gülşende idük dün gece **şem'i** yine gönder
bir taze ğazel gül gibi yārāna tekellüf

697.

Mef'ulü mefā'ilü mefā'ilü fe'ulün

Hezec ---+/+---+/+---+/+---

1. biz cān éderüz meclis-i cānāna tekellüf
bir sīb-ile kim üns ola cānā ne tekellüf
zāhid harem-i 'aķla dili eyleme teklif
dīvāne kaçan oluna dīvāne tekellüf

4 Senin mahallende rakibini boğazından assaydık, köpeğe değmez, verilen urgana yazık!
5 Ey dost, sen binlerce can dilerseñ Mihri sana verir, e sen de ona rinde yakışır şekilde bir buse ver.

696. 70b. (71. p). naẓīre-i zindāncı şem'i.

Prizrenli Şem'i: *Dīvān*: G. 96.

- 1 Kul olan (bütün) varını sultana verir, ben de can nakdini sevgiliye sunsam şaşılmaz.
2 Ey can, bazen eziyet, bazen naz ve bazen de işvelerinin maksadı eğer can ise, ne zahmet!
(Zaten senindir.)
3 (Saki) meclis içinde elini şaraba uzattı, okşadı, bir deste gülü sarhoşa yakışır şekilde/sarhoşlara sundu.
4 Rintler, onun öpücüğünü defalarca almış/dudağını emmiş iken, yapmacık teklifi çekmeyen keseye bak!
busesin: Dīvān; kīsesin: CN.
5 Şem'i, dün gece gül bahçesindeydik, dostlara sunmak üzere yine gül gibi bir taze gazel gönder.

697. 70b. (71. p). naẓīre-i niyāzī.

- 1 Biz sevgilinin meclisine canımızı veririz; ey can, bir elma ile kim sevgiliye yaklaşabilir?
2 Zahit, akıl haremine gönüllü sunma; deli deliye ne zaman teklif edilmiş?

3. şunma şanemā müdde^{ci}ye buse-i la^{lu}ñ
billāhi kim eder goncayı hayvāna tekellūf
çün mest-i mey-i nāzdur ol ğamze ‘aceb mi
cām-ı lebin etse bize mestāne tekellūf
5. yazup varaça ruḥları vaşfını **niyāzī**
bir deste gül etdi yine yārāna tekellūf

698.

Fe‘ilātün (fā‘ilātün) fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün (fe‘ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. nece yıldur ki dilā gelmedi bir rüz-ı şerīf
menzilüm ede müşerref gele bir yār-ı zarīf
biñ kez ararsa gelüp sıḥḥat ü dermān bulamaz
ey ṭabībüm beni derdūñ şu kadar etdi za‘īf
3. ger günāh ise seni sevme kıyāmetde benim
yēr ü gök cürmüme nisbet gele mizānda ḥafīf
dedüm ey gözleri cellād ḥaṭuñ görse gözüm
ḥışm-ile baqdı dedü ölme de ister bu ḥarīf
5. **zātīyā** düşmen için ger dēr iseñ bir nece beyt
yaraşur kim edesin kâfiyesin merg redīf

-
- 3 Ey put gibi güzel, inatçıya öpücük verme, vallahi kimse goncayı hayvana sunmaz.
- 4 O gamze naz şarabının sarhoşu olduğundan, dudağın kadehini bize sarhoşçasına ikram etse şaşılmaz.
- 5 Niyâzî, (sevgilinin) yanakları vasıflarını kağıda yazıp (onu) bir deste gül yaptı, yine dostlara sundu.
698. **71a. (71. p). [zātī].**
Zātī: Dīvān C. II: G. 633.
- 1 Ey gönül, yıllardır konağımı şereflendiren zarif bir sevgilinin geldiği mübarek bir gün gelmedi.
- 2 Ey doktorum, derdin beni öylesine zayıflattı ki, binlerce kez gelip arasa da sıhhat ve derman bulamaz.
- 3 Eğer seni sevmek günahsa, kıyamet günü terazide benim suçuma kıyasla yer gök hafif kalır.
- 4 "Ey gözleri cellat, gözüm ayva tüylerini görse.", dedim; öfkeyle bakıp "Bu arkadaş ölmek de ister!", dedi.
de: Dīvān; sen: CN.
- 5 Ey Zātî, eğer düşman için birçok beyit söylersen, kafiyesini merg/ölüm redifli yaparsan yakışır.

699.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. bize bir rind-i cihān olsa vü bir yār-ı zarīf
her ne kıldan dēr iseñ çalsa velī olsa hārīf
sākī şundukça eline ayağı bezm içre
nüş édüp alup anı étmeye hergiz tekliḫ
3. nāylar nāleler étse komasa dilde ğamı
mutrib alsa ele def ırlasa nakş u taşnīf
rindler déyeliden aña 'aşā-yı pīrān
içüp ister anı ayaklana bu pīr-i za'īf
5. cām-ı yāķūt belī rahmete hā'il olmaz
bākī mey-ḫvārelere ta'n édüp étme taḫfīf

700.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. müje haylin dizer ol ğamze-i fettān şaf şaf
güyiyā cenge tırur nīze-güzārān şaf şaf
seni seyr étmek için reh-güzer-i gülşende
iki cânibde tırur serv-i hırāmān şaf şaf
3. leşker-i eşk-i firāvān-ile ceng étmek olur
gönderür mevclerin lücce-i 'ummān şaf şaf
gökde efgān éderek şanma geçer hayl-i küleng
çekilür küyuña murgān-ı dil ü cân şaf şaf

699. 71a. (71. p). nazīre-i bākī çelesi.

- 1 Bize bir dünya rindi ve zarif bir sevgili olsa, hem de hangi telden dersene çalacak bir eğlence arkadaşı olsa...
- 2 Meclis içinde saki kadehi eline sunduğunda alıp iç, asla onu geri çevirme.
- 3 Neyler inlese, gönülde gamı bırakmasa; çalgıcı def eline alsa, nakış beste terennüm etse...
- 4 Rindler ona büyüklerin asası dediğinden beri, bu zayıf ihtiyar onu içip ayaklanmak ister.
- 5 Bâkî içkicileri ayıplayıp küçük görme, elbette yakut renkli kadeh rahmete engel olmaz.

700. 71a. (71. p). [bākī].

Bākī: *Dīvān*: G. 229.

- 1 O fettan öldürücü bakış, kirpik askerini saf saf dizer; sanki mızraklı askerler saf saf savaşa girer.
- 2 Endamlı servi(ler) seni seyretmek için bahçenin yolunun iki tarafına saf saf dizilir.
- 3 Engin deniz, binlerce gözyaşı askeri ile savaşmak için dalgalarını saf saf gönderir.
- 4 Gökte çağrışarak geçenleri turna sürüsü sanma, gönül ve can kuşları saf saf senin mahallene çekilir.
murgān: *Dīvān*; müjgān: CN.

5. ehl-i dil derd ü ğamuñ ni‘metine müstağrak
dizilürler keremüñ h^vânuna mihmân şaf şaf
vaşf-ı kıaddüñle hıram êtse ‘alem gibi kalem
leşker-i satrı çeker defter ü dîvân şaf şaf
7. câmi‘ içre göre tâ kimlere hem-zânūsın
şekl-i saqqâda gezer dîde-i giryân şaf şaf
kūyuñ etrâfına ‘uşşâk dizilmiş güyâ
haremi-i ka‘bede her cânibe erkân şaf şaf
9. kıadrüñi seng-i muşallâda bilüp ey **bâkî**
turup el bağlayalar karşıña yârân şaf şaf

harfi'l-kâfi

701.

Mef'ülü mefâ'ülü mefâ'ülü fe'ülüin

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. geh var dèyüp ağızuña gehi yok dese ‘aşık
bu sözde ne kâzib der aña kimse ne şadık
de gözlerüñe kim êde kan içmege perhîz
zîrâ ki olur hasteye perhîz muvâfık
3. çok kana girür ğamzeñ uyup kavlı-i rakîbe
ğammâza muvâfık görünür rây-ı münâfık
her vaşluñ eger âhiri hicrân ise ey döst
benden bu cüdâlık nète bulmaya cüdâlık

-
- 5 Dert ehli senin gamının sofrasının nimetlerine gark olmuş, misafirler cömertliğinin sofrasına saf saf dizilirler.
- 6 Kalem senin endamının vasfıyla sancak gibi salınsa, defter ve divan satır askerini saf saf çeker.
- 7 Ağlayan göz, cami içinde kimlerle diz dize oturduğunu görmek için saka kılığında saf saf gezer.
- 8 Âşıklar Kâbe'nin haremindeki hacılar gibi senin evinin etrafına saf saf dizilmişler.
- 9 Ey Bâkî, dostlar senin kıymetini musalla taşında bilip karşıda saf saf durup el bağlasınlar.

701. 71a. (71. p). nizâmî çelebi fermâyed.

Karamanlı Nizâmî: *Dîvân*: G. 55.

- 1 Âşık senin ağzın için bazen var deyip de bazen de yok dese, bu sözünde kimse ona ne yalancı ne de doğrucu der.
- 2 Gözlerine kan içmeye perhiz etmelerini söyle, zira hasta olana perhiz yapmak iyi gelir.
- 3 Öldürücü bakışın rakibin sözüne uyup da çok kanlara girer, kovucu olana münasip görünür.
ğamzeñ uyup: Dîvân; ğamzelerüñ: CN.
- 4 Ey dost, eğer her kavuşmanın sonu ayrılık ise, bu ayrılık hali benden nasıl ayrılırsın?

5. ben mesti lebüñ fikri ‘aceb ger éde huşyār
kim gördi süciden bunu kim mest ola ayık
ağzuñla belüñ nüktesini fehm edemez dil
dīvāne ne fikr-ile éde fehm-i daķāyık
7. lāyık yüzüme sürse **nizāmī** yüzini der
kim her kişinüñ sözi olur yüzine lāyık

702.

Mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. cān vèrmeden özge yoluña cümle ħalāyık
bir tuħfe arayup bulımazlar saña lāyık
almadı vefā büyını gülzār-ı cihāndan
taşlarla döğüp gögsini ħün étđi şakāyık
3. alışmadı ‘aql-ile mizācı yine ‘ışkuñ
şoħbetde iñen alışamaz mest-ile ayık
‘ālemde fenā yakasın ulamağa n’eydi
dutup etegüm miħnet ü ğam olmasa ‘ā’ik
5. tenhā elüme girdi o şirīn-dehen **ishāk**
[bir büsesin aldum güç-ile cānuña lāyık]

703.

Mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. maħbüb u mey ü mevsim-i gül yār-ı muvāfık
bu demde delüdüş şu ki bir dem ola ayık

-
- 5 Gördük ki şarap akli başında olanı kendinden geçirir, ben sarhoşu dudacağının düşüncesi eğer kendine getirirse şaşılır.
- 6 Gönül, ağzınla belinin sırrını anlayamaz; deli hangi akılla incelikleri idrak etsin?
- 7 Her kişinin sözü yüzüne layık olduğundan, "Nizâmî, yüzünü yüzüme sürse yeridir.", der.,
sürse: Dīvān; başsa: CN.; der: Dīvān; kim: CN.
702. **71a. (71. p). [ishāk çelevi].**
Üsküblü İshāk Çelebi: *Dīvān*: G. 134.
- 1 Bütün insanlar, yoluna can vermekten başka sana münasip hediye arayıp da bulamazlar.
- 2 Şakayık, göğsünü taşlarla dövüp kana buladı (ama) dünya gül bahçesinden vefa kokusunu alamadı.
- 3 Yine aşkın mizacı akıl ile uyuşmadı, (zaten) ayık ile sarhoş sohbetde çok da anlaşamaz. ‘ışka döyemez ‘aqlı gider her kime baksañ: CN.
- 4 Eziyet ve gam, eteğimi tutup da engel olmasa, dünyada yokluğun yakasını bağlamak işten bile değildi.
- 5 İshak, o tatlı ağızlı güzel tenhada elime düştü, zorla canına değen bir öpücüğünü aldım.
703. **71b. (72. p). nazīre-i ħayretī.**
Ħayretī: *Dīvān*: G. 191.
- 1 Sevgili, şarap, gül mevsimi ve münasip bir sevgili; bu zamanda bir an ayık olan delidir.

- hecrüñde kaçan āh édüben göz yaşı döksem
acıır baña göklerde melek yerde hālāyık
3. şordum lebine rāz-ı dehānın dēdi dilber
hiç keşf ola mı kāl-ile esrār-ı dakāyık
- gevherleri ile yaşumuñ kapuña geldüm
dağı nem ola dērsin efendi saña lāyık
5. ‘ayb eylemeñüz **hayretī** dīvāne olursa
hem tāze bahār oldı hem oldı yeñi ‘āşık

704.

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Hezec ---+/+---+/+---+/+---

1. tedbīr éderin görmege ol mehveşi ‘āşık
taqdīr bu tedbīre gele şālla muvāfık
- tīr-i sitem-i yāra beni étdi nişāne
allāh oqına uğraya yā rab münāfık
3. begligini almaya vérürlerse cihānuñ
ş'ol kimse ki bir kez kıla kūyuñda gedālık
- şevk-i ruḥ-ı yār-ıla ölürsem dem-i āḥir
etrāf-ı mezārüm tola lāleyle şakāyık
5. **fevrī** o sipāhī güzeli vaşfını yazup
bir tāze ğazel dēdi ki çaķ beglere lāyık

-
- 2 Ayrılığında ne zaman inleyip gözyaşı döksem, göklerde meleklerle yerde insanlar bana acır.
- 3 Dudağına ağzının sırrını sordum, sevgili "Hiç söz ile ince sırlar anlaşılır mı?", dedi.
- 4 Gözyaşımın mücevherleri ile kapına geldim, efendim, sana layık başka neyim olsun dersin.
- 5 Hem ilkbahar geldi, hem de yeni âşık oldu, Hayretî delirirse ayıplamayınız.
- 704. 71b. (72. p). nazīre-i fevrī.**
- 1 O ay gibi güzeli görmek için hazırlık yaparım; âşık, keşke kader de bu hazırlığa uygun olsa...
- 2 Ya Rabbi, beni sevgilinin sitem okuna nişan yapan münafığın da Allah belasını versin.
- 3 Mahallende bir kez dilencilik yapan kimseye dünyanın beyliğini de verseler almaz.
- 4 Son demde sevgilinin yanağının arzusuyla ölürsem, mezarımın etrafı lale ve şakayıkla dolsun.
- 5 Fevrî, o sipahi güzelin vasfını yazarak tam beylere layık yeni bir gazel söyledi.

705.

Mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. oldum yine ben şevk-ıla bir dilbere 'âşık
bulmadı gamuñ gibi dañı yâr-ı muvâfık
ben sa'y ile erişür idüm küyuña cānā
ger tã'at ile olsa kişi cennete lāyık
3. isterse şu kim derd ü ğamın çekmeye dehrüñ
şāfī mey içüp mest ola vü olmaya ayık
cevr-ile eger bağrumı hūn eyleseseydüñ
akmazdı gözüm yaşı benüm böyle bulanık
5. ağzuñla belüñ nüktelerin keşf için ey yâr
söylerse **ğubārī** n'ola esrâr-ı dağayık

706.

Mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. dil olalı sen dilber-i hercâyīye 'âşık
bulmadı gamuñ gibi dañı yâr-ı muvâfık
nağkâşa deñüz yâr-ıla her dem beni yazsun
her yerde ki nağş eyleye azrâ ile vāmık
3. isterse şu kim derd ü ğamın çekmeye dehrüñ
sākī mey içüp mest ola vü olmaya ayık
cevr-ile eger bağrumı hūn eyleseseydüñ
akmazdı gözüm yaşı benüm böyle bulanık

705. 71b. (72. p). **naẓīre-i ğubārī.**

- 1 Ben yine arzuyula bir güzele âşık oldum, (fakat) senin gamın gibi münasip başka bir sevgili bulamadım.
- 2 Ey can, kişi (yalnızca) ibadetle cennete layık olsaydı, ben emeğimle senin mahallene ulaşırdım.
- 3 Dünyanın derdini ve gamını çekmek istemeyen şu kimse, saf şarap içip sarhoş olsun, ayık gezmesin.
- 4 Eğer eziyet ile göğsümü kana bulamasaydın, benim gözyaşım böyle bulanık akmazdı.
- 5 Ey sevgili, Gubârî ağzınla belinin inceliklerini keşfetmek için anlaşılması zor şeylerin sırrını söylerse şaşılmaz.

706. 71b. (72. p). **bākī.**

- 1 Gönül sen hercaiye sevgiliye âşık olduğundan beri, gamın gibi başka uygun bir yar bulamadı.
- 2 Her yerde Azrâ ile Vâmık birlikte yazılır, nakkaşa da her zaman sevgili ile beni birlikte yazmasını söyleyiniz.
- 3 Dünyanın derdini ve gamını çekmek istemeyen şu kimse, saf şarap içip sarhoş olsun, ayık gezmesin.
- 4 Eğer eziyet ile göğsümü kana bulamasaydın, benim gözyaşım böyle bulanık akmazdı.

5. **bākīnūn** anuñ'çün sözini fehm edemezler
her söyledüğü sözleri hep cümle daķāyık

707.

Fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilūn
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. zīnet étmiş kend'özini ol melek-sīmāya baķ
nece yaraşmış bahār-ı hüsline pīrāye baķ
sīne pūr-zaħm olduĝın müjgān oķından alma hīç
dest-i ķudret nece ķurmışdur ol iki yaya baķ
3. bilmek isterseñ kitāb-ı 'ışķuñ aħvālin tamām
ķışsa-i leylīyi oķı ķays-ı pūr-sevdāya baķ
gül gibi çāk-ı girībān étse 'āşık tañ mıdur
nece süzmüş gözlerin ol nerkis-i şehlāya baķ
5. ķoma elden lāle-veş bir dem ayaĝı **sebziyā**
nerkis-i gülşen gibi cām-ı mey-i şaħbāya baķ

708.

Fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilūn
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. zāhidā cennet gerekse ş'ol ruħ-ı zībāya baķ
ħulle-i sündüs gerekse zülf-i 'anber-sāya baķ
şerbet-i kevşer dilerseñ la'l-i rūħ-efzā yeter
sidre vü tūbā gerekse ol ķad-i bālāya baķ
3. ten tūrāb olmazdan evvel ol fenā-ender-fenā
geç bu varlık perdesinden maķşad-ı aķşāya baķ

5 Bākī'nin bütün sözleri anlaşılması zor inceliktedir, o yüzden onun sözünü anlayamazlar.

707. **72a. (72. p). [sebzi].**

Sebzi: *Dīvān: G. 375.*

- 1 Kendini süsleyen şu melek yüzlüye bak, güzelliğinin baharına süs ne kadar da yakışmış.
2 Göğsün yarayla dolmasını hiç kirpik okundan anlama, kudret elinin o iki yayı nasıl kurduğuna bak!
3 Aşk kitabının hadiselerinin tamamını bilmek istersen Leylā'nun hikayesini oku, sevda dolu Kays'a bak!
4 O şehla nergise bak, gözlerini nasıl da süzmüş; âşık, elbisesinin yakasını gül gibi yırtsa şaşılmaz.
5 Ey Sebzi, lale gibi kadehi bir an bile elden bırakma, gül bahçesinin nergisi gibi kırmızı şarap kadehine bak!

708. **72a. (72. p). nazīre-i sinānī.**

- 1 Ey zahit, cennet lazımsa şu güzel yanağa bak; ipekli cennet elbisesi lazımsa amber misali saçta bak!
2 Kevser şerbetini istersen cana can katan dudak yeter; sidre ve tuba lazımsa o uzun boya bak!
3 Sen toprak olmadan önce o yokluk içinde yok oldu, bu varlık perdesinden geç, en büyük maksada bak!

şüretüñ şânında münzel süre-i şems ü duḥâ
aḥsen-i taḳvīm içinde âyet-i kübrâya bak

5. ey **sinâni** levḥ-i dilden mâ-sivâ naḳşın gider
şüret-i zâhirde ḳalma bâḥın-ı ma'nâya bak

709.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. sünbül-i bâğ-ı elemdür âh-ı ğam-efzâya bak
lâle-i deşt-i belâdur çeşm-i ḥün-pâlâya bak
şal nazar dîdâr-ı yâri ḥil'at-i eşyâda gör
çeşm-i mecnûnuñ açarsañ şüret-i leylîye bak
3. kâse-i sînemi çeşmüñ ḥün-âbe-i dil kıldı pür
dâmen-i kûh-ı belâda lâle-i ḥamrâya bak
ḥün-ı dilde görmege göynüklü dâğum resmini
fi'l-meşel gökde şafaḳ içre dutılmış aya bak
5. çeşm-i ḥün-efşânumuñ güş eyle cânâ vaşfını
bezm-i ğamda devr eden câm-ı elem-peymâya bak
ıztırâbın bilmege her dem **cenâbî** gönlinüñ
lücce-i 'ışkuñ ara mâhî-şifat deryâya bak

4 Şems ve Duhâ sureleri güzelliğinin şânında indirildi, yaratılmışların en güzeli içinde en büyük delile bak!

5 Ey Sinânî, gönül sayfasından dünyalık nakışları gider, görünende kalma, gizlenmiş manaya bak!

709. 72a. (72. p). **cenâbî**.

Cenâbî Paşa: *Dîvân*: G. 166.

1 Elem bağıının sümbülü olan gam artıran aha bak, bela çölünün lalesi olan kan süzen göze bak.

deşt-i belâdur: *Dîvân*; şahrâ-yı ğamdur: CN.

2 Bak, sevgilinin güzel yüzünü eşyanın kaftanında/üzerinde gör, Mecnun'un gözünü açarsan Leylâ'nın yüzüne bak!

3 Gözlerin göğsümün kasesini kanlı yaşlarla doldurdu, bela dağının eteklerinde kırmızı laleye bak!

sînemi çeşmüñ ḥün-âbe-i dil kıldı pür: *Dîvân*; çeşmüm leb-â-leb ḥün-ı dilden seyr kı: CN.

4 Gönül kanında yakıcı yaramın şeklini görmek için, mesela gökte şafaḳ içinde tutulmuş aya bak!

5 Ey can, kan saçan gözümün özelliğini dinle, gam meclisinde dönen elem tartan kadehe bak!

6 Cenâbî, her an gönlünün ıztırabını bilmek için aşkın ummanını ara, balık gibi denize bak!

710.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec +---/+---/+---

1. saçuña şāne kimdür başa barmak
ki ƣarrār-ıla güçdür başa varmak

lebūñ rāzın gül açdı ğonca şanma
degüldür ğonca-miskīn ağzı yaprak
3. nece ƣanum iƣer her dem ƣudağuñ
begüm 'ayb olmasun billāhi şormak

ğöñül kesmez ƣama' izüñ tozından
ƣoyurmaz gözleri illā ki ƣoprak
5. sen olmazsañ muƣayyed pādişāhum
hilālī ƣul olupdur saña muƣlak

711.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec +---/+---/+---

1. gel ey dilber ki sensin rūĥ-ı muƣlak
ruĥuñ 'aksi vērür gülzāra revnaƣ

te'alallāh zihī nūr-ı mücessem
zihī ĥüsn ü zihī ĥaƣĥ-ı muĥaƣƣak
3. cemālūñden ƣerāĝ-ı 'ālem-ārā
ki nūr-ı māh u ĥurşīde ƣutar daƣ

iƣerem rūz u şeb ĥün-ı ciĝerden
yed-i 'ışƣuñ-ile cām-ı muravvaƣ
5. zebān-ı **şāhidī** vaşfuñdan ey ĥür
ne söz kim söylediyse düşdi muĝlak

710. 72a. (72. p). baĥr-i dīĝer ez-ān hilālī.

Hilālī: *Dīvān*: G. 49.

- 1 Tarak kimdir ki saçına parmak bassın; dolandırıcı ile başa ƣıkılmaz.
- 2 Dudaĝının sırrını gül açtı, ğonca sanma; misk kokulu ğoncanın ağzı yaprak deĝildir.
- 3 Beyim, vallahi sormak ayıp olmasın da, dudaĝın kanımı her zaman nasıl iƣer?
- 4 Gözlerini senin izinin tozundan toprak doyurana kadar, ğönül aç ğözlülüĝü bırakmaz.
- 5 Sultanım, sen sahip olmazsan da Hilālī sana mutlaka kul olacaktır.

711. 72a. (72. p). nazīre-i şāhidī.

- 1 Gel ey sevgili, sen yanaĝının aksi gül bahçesine parlaklık veren mutlak ruhsun.
- 2 Māşallah, ğözle ğörünen ne ğüzel bir nur, ne hoş bir ğüzellik ve ne mutlak/*Muhakkak* ayva tüyü!
- 3 Senin ğüzelliĝinden dünyayı süsleyen meşale, ay ve ğüneşin nuruna kusur bulur.
- 4 Gece ğündüz aşkının eliyle ciĝer kanından süzölmüş şarap iƣerim.
- 5 Ey huri gibi ğüzel, Şāhidī'nin dili senin özelliklerinden bahseden ne söz söylediyse anlayamadı.

712.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec + --- / + --- / + ---

1. ھاٲ-ı sebz ol siyeh ھاٲ-ile el-ھاٲ
v r r naqş-ı nig ra ھا sn   revnaq

ne ھا şdur s ne-i ehl-i şaf ya
semen-ber ɡonca dilberler şarılmaq
3. bugün c n nes z mülk-i cih n 
gerekmez v rseler de ba na aylaq

ɡam-ı devr n  def' tmek dilerse n
el n nden düşmesün c m-ı muravvaq
5. ھاٲ-ı la'li-durur **nazm ** nig ru n
ھاٲ-ı y k t  nesh  den muھاqq k

713.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec + --- / + --- / + ---

1.  komadı g l yüzün g lz ra revnaq
leb n nden  an yudar c m-ı muravvaq

iki yay aşdı ol şayy d-ı ھا n-r z
şik rist n-ı ھا sn içre mu'allaq
3. şakalını ھاş du n yolag r kim
to uzdan assıdur bir k l  koparmaq

beni öldür g z n fetv  v r rse
acımaz şer'  at'  td ği barmaq
5. demidür ** adir **ye k l vef lar
yeter cevr-ile c n n odlara yaq

712. 72a. (72. p). [nazm ].

Edirneli Nazm : *D v n*: G. 3354.

- 1 Hakikaten yeni  km ş ayva tüyleri ile o siyah ben, sevgilinin resmine güzellik ve parlaklık verir.
- 2 Safa ehlinin sinesine yasemin göğüslü gonca güzellerin sarılması ne güzeldir.
- 3 Sevgilinin olmadığı dünyanın mülkünü bugün bana bedava verseler de istemem.
- 4 Zamanın gamını gidermek istersen elinden tortusuz şarap kadehi düşmesin.
- 5 Nazm , *Y kut*'un yazısını *Nesih* eden/hükmünü ortadan kaldıran, sevgilinin dudağının kenarındaki mutlak/*Muhakkak* tüylerdir.

713. 72b. (73. p). naz re-i  adir .

- 1 G l yüzün g l bahçesine parlaklık bırakmadı, tortusuz şarap kadehi dudağından kan yutar.
- 2 O kan dökücü avcı, güzelliğin av yerinde sallanan iki yay astı.
- 3 Haset edenin sakalını yoludur, domuzdan bir k l koparmak kardır.
- 4 Gözün fetva verirse beni öldür, şeriatın kestiği parmak acımaz.
- 5  adir 'ye vefa göstermenin zamanıdır, eziyetle canını ateşlere yaktığın yeter!

714.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec +---/+---/+---

1. görürse nazm-ı dür-bārum ferezdağ
öpüp başına koyup dedi şaddağ
deyelden çeşmüne cādū nigārā
işiden dedi étdüñ sihr-i muṭlağ
3. boyuña öykünürmiş serv işitdüm
bilürem kim ṭavīlī olur aḥmağ
dehānuñı nece kim fikr kıldum
kim öldüm bilmedüm sırr-ı ene'l-ḥağ
5. **kıvāmī** bāğ-ı cānuñ revnākıdur
ş'ol iki nerkis-ile gonca zanbağ

715.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel +++-/++-/+--/++-

1. ḥusrevā dedi görenler beni ferhād ancağ
ıışk işin başa iletmiş be bu üstād ancağ
adını 'aşık édüp nām u nişān gözleyenüñ
şakınuñ adını añmañ yörimez ad ancağ
3. seni terğīb édüp ey dil güzele mürşid-i ıışk
etegini ḳoma elden güzel irşād ancağ
zulm-ile gönülüm evin yıkdı şanurdum ğam-ı yār
nece vīrānedür ol ser-be-ser ābād ancağ

714. 72b. (73. p). [kıvāmī].

- 1 Ferezdağ [ö. 732] inci saçan şiirimi görürse öpüp başına koyup "Doğrudur.", der.
- 2 Ey sevgili, gözlerine cadı dediğimden beri işiten, "Gerçek sihri yaptın!", dedi.
- 3 Duydum ki selvi senin boyuna özenirmiş, boyu uzun olanın ahmak olduğunu bilirim.
- 4 Ağzının sırrını defalarca düşündüm, ölüp gittim *ene'l-hak* sırrını bilemedim.
- 5 Kıvāmî, şu iki nergis ile gonca ve zambak can bahçesinin güzelliğidir.

715. 72b. (73. p). nev'-i āḥar ez-ān remzī çelevi.

- 1 Sultanım, beni görenler "Bu olsa olsa Ferhad'dır, bu üstad aşk işini en başa taşımış be!", dediler.
- 2 Adını "aşık" yapıp nam ve ün peşinde olanların adını anmaktan sakının, sadece isim bir yere ulaşamaz.
- 3 Ey gönül, seni güzele karşı ümitlendirip ancak güzelle irşat eden mürşid-i kâmilin eteğini elden bırakma.
- 4 Sevgilinin gamu zulümle gönül evini yıktı sanırdım, ne yıkılması, orası ancak baştan başa mâmurdur.

5. yine mektüb-ile şeh bendesini yād étmiş
bend-i ğamdan dil-i miḥnet-zede āzād ancaḳ
vaşf-ı la'ı-i leb-i şīrīn-ter-i dilber varken
remziyā dilde şükür nāmı ḳurı ad ancaḳ

716.

Fe'ilatün (fā'ilatün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fe'ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. haste dil derd ü ğam-ı hecr-ile mu'tād ancaḳ
leb-i şīrīn ü şeker-rīzūne ferhād ancaḳ
dillere düşdi lebün luḳf-ile gerçi cānā
ğamzeñün nāmı velī zālīm-i bī-dād ancaḳ
3. tekyelenme bu cihān ḳaşrını ey ḥvāce şaḳın
'ömrünün ḥırmeninün ḥaşılı ber-bād ancaḳ
ben miyem nāle ḳılan gūşe-i miḥnetde hemān
ğam-ı 'ışḳuñla cihān toḳtoḳlu feryād ancaḳ
5. āh kim zerre ḳadar ḳılmadı āhum te'sīr
ḳalbi ol sīm-tenün muḥlişī pōlād ancaḳ

717.

Fe'ilatün (fā'ilatün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fe'ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. mīve-i bāĝ-ı cihān āh ki bī-dād ancaḳ
ḫālib-i bezm-i ğam ol mīveye mu'tād ancaḳ
gird-bāda be nedür ḫāl dedüm döndi dedi
ten esāsına gönül vërme ki ber-bād ancaḳ

5 Sultan yine mektupla kölesini anmış, eziyet çeken gönül sonunda gam bendinden kurtulmuştur.

6 Ey Remzî, sevgilinin çok tatlı dudağının kırmızısının sıfatı varken, gönülde şükür ismi kuru bir addan ibarettir.

716. 73a. (73. p). [muḥlişī].

1 Hasta gönül, dert ve ayrılığın gamı ile her zamanki gibi: sadece tatlı ve şeker saçan dudağınla mutlu!

2 Ey can, her ne kadar dudağın cömertlikte dillere düşse de, öldürücü bakışının nâmu ancak adaletsiz zalimdir.

3 Ey tüccar, sakın bu dünya kasrına dayanma, ömrünün harmanının neticesi perişanlıktan ibarettir.

4 Eziyet köşesinde ağlayan yalnız ben miyim? Aşkın gamıyla dünya yalnız feryatla dolu.

5 Ah Muhlisî, ahımın zerre kadar etkilemediği o gümüş bedenlinin kalbi olsa olsa çeliktendir.

717. 73a. (73. p). nazîre-i ḫayālî.

ḫayālî Beg: *Dīvān*: G. 19, s. 235.

1 Ah, dünya bahçesinin meyvesi sadece zulümdür; yalnızca gam meclisinin talibi o meyveye alışıktır.

2 Kasırgaya "Bu ne hal?", dedim; döndü, "Beden mülküne gönül verme, sonu berbat!", dedi.

3. boynu bağılu kul olan mülk-i ğınā beglerine
gam-ı tenden elem-i zārdan āzād ancak
dāne-i encümi eder halka-i meh etrāfın
murğ-ı ervāha felek göz göre şayyād ancak
5. her ne yüzden ki **hayālī** bakasın ol görünür
nazaruñda felek āyīne-i pōlād ancak

718.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. nigārā çeşm-i fettānuñ be-ğāyet gamzekār ancak
cigerden tīr-i müjgānuñ geçüp cāna kıyar ancak
güzellik āsumānında yitüp mağrūr-ı hüsn olma
nazar kıl hāl-i 'uşşāka ki 'ālem bī-ķarār ancak
3. rakīb-i bed-liķā cānā cihānda bulmamışken yer
neden aña bu 'izzet kim seg-i kūyuñla yār ancak
ğubār-ı hāk-i pāyuñuñ nesīm-i şubḥ-dem her dem
koyup bu merdüm-i çeşme dēdi bir yādigār ancak
5. cihānuñ māl ü mülkini vērürsen **āhī**ye almaz
nigārā senden umduğı hemīn būs u kenār ancak

-
- 3 Sadece tok gözlülük beylerine boynu bağı kul olan, beden gamından ve zayıflık eleminden kurtulabilir.
- 4 Felek ay halesinin etrafını yıldız taneleri yapar, ancak böylece ruhların kuşunu gözü görerek/göz göre göre avlar.
dāne-i encüm: Dīvān; encümi dāne: CN.
- 5 Hayālī, ne taraftan bakarsan bak o görünür, nazarında felek çelik bir aynadan ibarettir.
718. 73a. (73. p). nev'-i dīger āhī çelebi fermāyed.
Āhī: Dīvān: G. 45.
- 1 Ey güzel, yalnız fettan gözlerin son derece öldürücü; sonunda kirpiğinin oku ciğerden geçip cana kıyar.
- 2 Güzellik göğünde kaybolup da güzellik budalası olma, âşıkların haline bak, neticede dünya kararsız bir yer.
- 3 Ey can, kötü yüzlü rakip dünyada yer bulmamışken, yalnız mahallenin köpekleri ile dost olan (rakibe) bu ikramlar neden?
'izzet kim: Dīvān; 'izzetler: CN.
- 4 Sabah rüzgarı her zaman ayağının toprağının tozunu bu gözbebeğine koyup "Yalnızca bir hediye!", dedi.
- 5 Ey sevgili, Āhī'ye dünyanın mal ve mülkünü versen almaz, onun senden beklediği sadece öpücük ve kucaklamadır.

719.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. şu karşıdan gelen dilber be-ğāyet ğamzekār ancağ
o hūnī çeşm-i 'āşık-küş kemān-ebrū nigār ancağ
yürürken gün gibi her gün şehirde sāye sultānı
kamer-ruğlar serīrinde efendim şehriyār ancağ
3. gece yanıp yakılduğum göricek şem' meclisde
dedi bencileyin miskīn başında od yanar ancağ
semen-sīmā güzellerle gönül 'ayş-ı müdām eyle
çü 'ālem deyrine sūret veren nağş-ı nigār ancağ
5. **hayālīnün** görüp cānā dişün vaşfında eş'ārın
dediler silk-i nazm içre bu dürr-i şāh-vār ancağ

720.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. şabānuñ hāṭırı kūyında yāruñ pür-ğubār ancağ
benüm gibi o daḥı bir perişān-rūzigār ancağ
iletdüm tuḥfe-i cān-ı ḥaķīrüm yāra 'arz ētdüm
gülüp nāz-ile ol gül-ruğ dedi bu yādigār ancağ
3. elümde al ṭūṭī-veş meyi gördi dedi şōfī
be bu kendü ayağıyla ele gelmiş şikār ancağ

719. 73a. (73. p). nazīre-i hayālī.

Ḥayālī Beg: *Dīvān*: G. 3, s. 227.

- 1 Şu karşıdan gelen güzel yalnız son derece öldürücü, o ancak âşık öldüren gözleri kanlı, yay kaşlı bir güzeldir.
- 2 benim sevdiğim, her gün şehirde güneş gibi tek başına yürürken ay yüzlüler tahtında eşsiz bir sultandır.
- 3 Mum, geceleyin mecliste yanıp yakıldığımı gördüğünde "Misk kokan/miskin/siyah başında benim gibi sadece ateş yanar.", dedi.
- 4 Gönül, yasemin yüzlü güzellerle durmadan eğlen, zira dünya kilisesine şekil veren yalnızca sevgilinin resmidir.
- 5 Ey can, Hayālī'nin senin dişinin özellikleri hakkında yazdığı şiirlerini görenler, "Bunlar olsa olsa söz dizisi içinde iri taneli bir incidir.", dediler.

720. 73b. (74. p). nazīre-i hayālī.

Ḥayālī Beg: *Dīvān*: G. 11, s. 231.

- 1 Tan yelinin gönlü sevgilinin mahallesinde yalnız toz dolu, o da benim gibi perişan bir rüzgardan ibaret!
- 2 Değersiz canımın hediyesini sevgiliye götürüp sundum, o gül yanaklı nazla gülüp "Bu yadigardan ibaret!", dedi.
- 3 Sofu elimde kırmızı papağana benzeyen şarabı görünce, "Bu, olsa olsa kendi ayağı ile ele gelmiş bir avdır.", dedi.

ķamer bir penbe-i dāğum-durur çarḥ üzre encüm hem
derün-ı âteşinümden çıkan bir kaç şerār ancaķ

5. şeb-i 'īd eyledi gerdün hilālūñ cāmını gerdān
ḥayālī dahı içmez zāhid-i perhīzkār ancaķ

721.

Fe'ilatün (fā'ilatün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fe'ilān)

Remel +-+--/+ +--/+ +--/+ +--

1. halk-ı 'ālem ezeli böyle perişān ancaķ
kimi ḥandān kimi giryān kimi nālān ancaķ
kimisi bülbül-i nālān-ı gül-i 'arız-ı yār
kimi pervāne-i şem'-i ruḥ-ı cānān ancaķ
3. bu cihān kimine kaçır-ı tarab u 'ayş ü şafā
kiminüñ miḥnet-ile başına zindān ancaķ
pāy-māl olmada āhir şütür-i gerdūna
pādişāh-ile gedāsı hele yeksān ancaķ
5. **bākīyā** ḥāngāh-ı 'ālem-i ḥayretde hemān
her gelen kimse bu esrār-ıla ḥayrān ancaķ

722.

Mefā'ilün fe'ilatün mefā'ilün fe'iliin

Müctes +-+--/+ +--/+ +--/+ +--

1. olur melül ü ğarīb ü çeker elem 'āşık
beni görüñ ki benem hem ğarīb ü hem 'āşık
görüp bu tekye-i 'ışkuñ bir ihtiyārı beni
dedi gel 'ādem iseñ 'āşık ol dedem 'āşık

4 Ay, yaramın feleğın üzerinde duran bir pamuğudur, yıldızlar da gönlümün ateşinden çıkan bir kaç kıvılcımdan ibarettir.

5 Felek bayram gecesi hilalin kadehini döndürdü; Hayālī artık içmez, yalnızca perhizkar zahit (içer).

721. **73b. (74. p). bākī efendi.**

Bākī: *Dīvān*: G. 238.

1 Neticede âlemin halkı ezelden beri böyle perişan; elbet kimi güler, kimi ağlar, kimi inler...

2 Elbet kimi yârin gül yanağının inleyen bülbülü, kimi cananın yanağının mumunun pervanesi...

3 Bu cihan kimine işret ve safa köşkü, kiminin miḥnet ile ancak başına zindan...

4 En sonunda felek devesinin ayakları altında ezilmekte padişah ile kulu elbette bir.

5 Ey Bākī, hayret âleminin tekkesine her gelen kimse, şimdi bu esrar ile ancak hayran(dır).

722. **73b. (74. p). baḥr-i diğer ḥayretī fermāyed.**

Ḥayretī: *Dīvān*: G. 182.

1 Âşık boynu bükük, garip olur ve ıztrap çeker; hem garip hem de âşık olan benim, beni görün.

2 Bu aşk tekkesinin bir ihtiyarı beni görüp, "Dedem, insan isen gel âşık ol âşık!", dedi.

3. düşürme ayağı elden şınursa kâse-i çarh
cihân bütün oda yansa çeker mi gam 'âşık
baña bu pendî ço nâşih ki 'ârifem 'ârif
baña bu ta'nu ço zâhid ki 'âşıkam 'âşık
5. be hayretî şeh-i 'âlem degül mi na'ra ile
şu dem ki kaldura mey-hânedede 'âlem 'âşık

723.

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Müctes +-+ -/+ + - -/+ + - -/+ + -

1. edince vaşf-ı ruhuñ harfini raşam 'âşık
yakasın eyledi çāk oluban kalem 'âşık
firāk âteşi hakkı ümîdüm oldur kim
müyesser olmaya vaşluñ ölem gidem 'âşık
3. akıtdı hün-ı cigerden gözinde seyl-âbı
efendi sürdi hele devletüñde dem 'âşık
yolını tûğ gibi toğrı varmış abdâlam
sipâh-ı 'ışk içinde benim 'âlem 'âşık
5. kaţâr-ı 'ışka çekildi götürdi bâr-ı gamı
hayâlî küçek iken oldı çaç dedem 'âşık

724.

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Müctes +-+ -/+ + - -/+ + - -/+ + -

1. dehân-ı yâr hayâliyle dem-be-dem 'âşık
vücüdün eyledi yok yêrlere 'adem 'âşık

-
- 3 Feleğin kasesi kırılırsa da/Kıyamet koparsa da kadehi elden bırakma, bütün dünya ateşe yansa âşık gam çeker mi?
4 Nasihatçı, ârifim ârif, bana bu nasihatı bırak; zahit, âşığım âşık, beni ayıplamaktan vazgeç!
5 Be Hayretî, şu zamanda meyhanede nâra ile bayrak kaldıran âşık, dünyanın sultanı değil mi?

723. 73b. (74. p). nazîre-i hayâlî.

Hayâlî Beg: *Dîvân*: G. 6, s. 228.

- 1 Âşık yanağının sıfatının harfini yazarken, kalem olup yakasını yırttı.
2 Ayrılık ateşinin hakkı için ümidim odur ki, kavuşmak nasip olmasın, âşık olarak ölüp gideyim.
3 Efendim, âşık gözünde ciğer kanından taşkını akıttı, sonunda devletinde hoşça vakit geçirdi.
4 Senin yolunu tuğ gibi doğru yürümüş dervişim, aşk askeri içinde bayrak (olan) âşık benim.
5 Gam yükünü aşk katarına yüklendi gitti, dedem, Hayâlî köçek iken parçalandı, âşık oldu.

724. 74a. (74. p). nazîre-i rahmî.

Bursalı Rahmî: *Dîvân*: G. 114.

- 1 Âşık, sevgilinin ağzının hayaliyle durmadan vücudunu boşuna yok etti.

- neler çeker güzelüm nerdübân-ı 'ışkuñda
çıkınca kaşr-ı vişâle kâdem kâdem 'âşık
3. şarâb-ı 'ışk-ıla ser-mest olunca ey nâşih
baña ne ta'n edersin ki 'âşıkam 'âşık
- revâ mı baña ki mecnûn-şifat belâlar-ıla
müyesser olmaya vuşlat ölem gidem 'âşık
5. taħammül eylemeye **rahmiyâ** sipihr-i dü-tâ
çeker şu deñlü belâlarla bâr-ı ğam 'âşık

725.

Fe'ilatün (fâ'ilâtün) fe'ilâtün fe'ilâtün fe'iliün (fe'ilân)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. vèrdi revnağ çü şehâ 'asker-i oşmâna şadağ
tañ degül ger erişe kâdr-ile keyvâna şadağ
intikâm etmek için düşmen-i bed-hvâha bugün
bir alay yoldaş-ile geldi bu meydâna şadağ
3. toğrılıkla kemer-i hizmete çün bağladı bel
geçinürse yeri var er gibi merdâne şadağ
toldurur tîr-i każâ ile kemân-ı kaderi
geçürür hükmini her cânibe şâhâne şadağ
5. çıkar arkasına geh geh miyânını kucar
her peri-rû güzelüñ rind ü levendâne şadağ
tağılıp yanına biñ dürlü nezâketler eder
allâh allâh görüke rüstem-i devrâne şadağ

-
- 2 Güzelim, âşık kavuşma kasrına aşkının merdiveninden adım adım çıkınca (bir bilsen) neler çeker.
- 3 Ey zahit, aşk şarabı ile sarhoş olunca beni ne diye kınarsın, âşığım âşık!
- 4 Bana, Mecnun('un çektiği) belalarla (sevgiliye) kavuşmak nasip olmadan âşık olarak ölüp gitmek reva mı?
- 5 Ey Rahmî, âşık şu kadar bela ile gam yükünü çekerken, kamburu çıkmış felek tahammül etmez.
- 725. 74a. (74. p). baħr-i dîġer şâhib-i livâ' olan süheylî beg fermâyed.**
- 1 Sultanım, ok çantası Osmanlı askerine güzellik verdiği için eğer itibarıyla Zuhal/Satürn gezegenine kadar ulaşırsa şaşılmaz.
- 2 Bugün ok çantası, kötü niyetli düşmandan intikam almak için bir alay yoldaşı/oku ile bu meydana geldi.
- 3 Ok çantası, hizmet kemerine doğrulukla bel bağıladığı için erkek gibi mertlik taslarsa yeridir.
- 4 Ok çantası, kaza okları ile kader yayını doldurur, şahane bir şekilde her tarafa sözünü geçirir.
- 5 Ok çantası, her peri yüzlü güzelin zaman zaman rint ve yiğide yakışır şekilde arkasına çıkar, beline sarılır.
- 6 Allah Allah, ok çantası zamanın Rüstem'inin yanına takılıp görünür, bin türlü incelik gösterir.

7. buldı ‘oşmānlı[nuñ] içinde **süheylî** rağbet
gam degül ta’n ede ger ehl-i ħorāsāna şadağ

726.

Fe‘ilātün (fā‘ilātün) fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün (fe‘ilān)

Remel +++--/++--/++--/++--

1. gördi māyil seni ey dōst dil ü cāna şadağ
çıkdı oklarla ışıklar gibi meydāna şadağ
eyleyüp şeh-per-i cibrīlden ey meh yelegin
bir dem āhumla ok atışsa o dem yana şadağ
3. ok gibi başına ağıdı peri her bir melegün
kol kanad olalı sen server-i ħübāna şadağ
n’ola bir tīr-ile cān u dilümi yād étse
āşinālarla néce deprene bīgāne şadağ
5. rūmda nazm-ı **ĥayālî**yle hem-āğāz olalı
şaldı āvāzeyi ĩrān-ile tūrāna şadağ

727.

Fe‘ilātün (fā‘ilātün) fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün (fe‘ilān)

Remel +++--/++--/++--/++--

1. kol kanad olmağ için ‘asker-i ‘oşmāna şadağ
şinesin kıldı siper tīr-ile peykāna şadağ
bāl açup perr-i melā’ik gibi her bir gāzî
şadıķāne çü gāzā kaşdına kuşana şadağ

7 Süheylî, ok çantası Osmanlı’nın içinde rağbet buldu, eğer Horasan ehlini ayıplarsa gam değil.

726. 74a. (74. p). **naẓīre-i ĥayālî beg.**

Ĥayālî Beg; *Dīvān*: G. 7, s. 229.

1 Ey dost, ok çantası seni gönül ve cana arzulu gördü, oklarla ışıklar gibi meydana çıktı.

meydāna: *Dīvān*; ħurbāna: CN.

2 Ey ay gibi güzel, ok çantası (okunun) yeleşini Hz. Cebrâil’in en uzun tüyünden de yapsa, ahımla bir kez ok atıştığında o an yanar kül olur.

eyleyüp: *Dīvān*; eylesün: CN., ey meh: *Dīvān*; anuñ: CN.

3 Ok çantası sen güzeller sultanına kol kanat gerdiğinden beri, kanadı her bir meleşin başına ok gibi indi.

4 İlgisiz ok çantası bir ok ile can ve gönlümü ansa ne olur; tanışlarıyla daha ne kadar salınacak?

5 Ok çantası, Rum diyarında Hayālî’nin şiiiriyle ağız birliği yaptığından beri sesini İnan ve Turan’a saldı.

727. 74a. (74. p). **aşķî.**

Üsküdarlı ‘Aşķî; *Dīvān*: G. 224.

1 Ok çantası, Osmanlı ordusuna kol kanat olmak için bağrını ok ile temrene siper etti.

2 Her bir gazi, gazaya varmak için sadakatle ok çantası kuşandığında (sanki) meleklerin kanadı gibi bir kanat açar.

3. teşne-i hūn-ı ‘adū murğ-ı kazādur her tīr
āşiyāndur şanasın göz göz o murğāna şadağ
tīrler serv-i sehī anda ser-ā-ser güller
döndi bir hūb ter ü tāze gülistāna şadağ
5. kalb-i a‘dāya hücūm étmege şeh-bāz-şıfat
şeh-per-i nuşret olur merdūm-i meydāna şadağ
çeşm-i hūbāna yaraşur şaf-ı tīr-i müjgān
netekim leşker-i sulţān süleymāna şadağ
7. tiğ berğ urdı hemān kavş-i kuzah kırdı kemān
oldı hūn seyl-i revān başladı bārāna şadağ
şevket-i ‘ahd-i süleymān-ı zamāndur ‘aşkī
her sipāhı götürür şıdğ-ıla şāhāne şadağ

728.

Fe‘ilātūn (fā‘ilātūn) fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilūn (fe‘ilān)

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. gelūben ey kaşı yā milket-i ‘oşmāna şadağ
atdı ta‘n oklarını hān-ı horāsāna şadağ
oklı yaylı iki maħbūb harāmī mānend
bir bēli bekler eyā şāh iki dāne şadağ
3. der-miyāndur nesi var ise dirīği yokdur
getürür varını ortaya faķīrāne şadağ
vērmezem birisini bāğçe-i ney-şekere
kamuş oklarla şebīh oldı neyistāna şadağ

- 3 Her ok, düşmanın kanına susamış kaza kuşudur; ok çantası da o kuşlara sanırsın göz göz kuş yuvasıdır.
- 4 Ok çantası, dümdüz ve upuzun selvilere benzeyen oklar ve serâser kumaşın gül desenleriyle güzel, taze ve körpe bir gül bahçesine döndü.
- 5 Meydanın yiğidinin düşmanların kalplerine bir doğan gibi hücum etmesi için ok çantası, Allah’ın yardımının ona (taktığı) gösterişli büyük bir kanat olur.
- 6 Güzellerin gözlerine kirpik oklarının dizilmesi yaraşır; tıpkı Sultan Süleyman’ın ordusuna sadağın yakıştığı gibi...
- 7 Kılıç şimşekler çaktırdı, kan sel olup aktı; gök kuşağı yay kurdu, ok çantası yağmur gibi ok yağdırmağa başladı.
- 8 Aşkî, (bu devir) zamanın Süleyman’ının görkemli devridir; bu devirde her sipahi kılıç ve padişahlara yaraşır ok çantası kuşanır.

728. 74b. (75. p). nazīre-i enverī.

Mürekkepçi Enverī: *Dīvān*: G. 144.

- 1 Ey yay kaşlı, ok çantası Osmanlı ülkesine geldiğinden beri kınama oklarını Horasan evine attı.
- 2 Ey sultanım, iki tane ok çantası, oklu yaylı iki sevgili harami gibi bir beli/geçidi bekler.
- 3 Sadağın nesi varsa ortadadır, esirgemesi yoktur, bütün varını fakire yakışır şekilde ortaya getirir.
- 4 Ok çantası, birisini bile şeker kamışı bahçesine değişmeyeceğim kamuş oklarla sazlığa döndü.

5. tîrine cān vèreyin yayına urbān olayın
o ne yaraşmış eyā **enverî** cānāna şada

729.

Fe‘ilātūn (fā‘ilātūn) fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilūn (fe‘ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. hem-‘inān olalı ol usrev-i ubāna şada
tîrini atsa geer her biri biñ cāna şada
şeh-süvārum omaya kimse şikār eylemedük
‘azm-i şayd eyleyüben balasa şîrāne şada
3. ona cānı nişār étmege cānlar vèürin
bèline amze ile balasa şāhāne şada
kimse pehlūsına çekmezdi seni cānı gibi
ger ouñ beñzemesse amze-i cānāne şada
5. bir hümādur ki aar umaa şan iki anad
sebzî ol şeh bèline balasa merdāne şada

730.

Müfte‘ilūn mefā‘ilūn müfte‘ilūn mefā‘ilūn

Recez - + + - / + + - - / - + + - / + + -

1. taşdı yaşum deñizleyin sāhili vü kenārı yok
mevc-i am-ı zamānede fülk-i dilūñ arārı yok
kimse mi var zamānede bezm-i amuñda şem‘-vār
sīne-i sūznāk-ile dīde-i eşk-bārı yok

5 Okuna can vereyim, yayına kurban olayım; ey Enverî, sevgiliye ok antası oh ne yakışmış!

729. 74b. (75. p). **naire-i sebzî.**

Sebzî: *Dîvān*: G. 366.

- 1 Ok antası, o güzellerin Hüsrev’ine arkadaş olduundan beri, okunu atsa her biri binlerce cana geer.
- 2 Beyatım ava niyetlenip aslana yakışır şekilde beline ok antası balasa, avlanmadık kimse bırakmaz.
- 3 (Sevgili) öldürücü bakışları ile beline şahane bir ok antası balasa, okuna (karşı) canımı vermeye can atarım.
- 4 Ok antası, eğer okun sevgilinin öldürücü bakışına benzemeseydi kimse seni canı gibi yanına çekmezdi.
- 5 Sebzî, o sultan beline merte ok antası baladığında, cennete kanat aan bir hüma zannedersin.

730. 74b. (75. p). **bar-i dier amed paşa fermāyed.**

Amed Paşa: *Dîvān*: G. 146.

- 1 Gözyaşım, sahili ve kıyısı olmayan (bir) deniz gibi taşı; gönül kayığının zamanın gam dalgalarında huzuru yok.
- 2 Bu zamanda senin gam meclisinde, yakıcı göğsüyle yaş dökten gözü olmayan mum gibi kim var?

3. mihr yüzini gösterür ‘âşıka ruḥlaruñ velī
āyinelerde görinen şüretüñ i‘tibārı yoḫ
ğurbet odına yanaram ḫor gider olsa ğam beni
kim bu şınıḫlu göñlümüñ bir daḫı ğam-ğüsārı yoḫ
5. naḫd-i revānın aḫmedüñ yoluña saçduğı bu kim
ayruğ elinde ey şanem saña yarar nişārı yoḫ

731.

Müfte‘ilün mefā‘ilün müfte‘ilün mefā‘ilün

Recez - + + - / + - + - / - + + - / + - + -

1. érdi ḫazānı ‘ömrümüñ veh ki daḫı bahārı yoḫ
şubḫ-i sürūra érmedüm ğam şebiniñ nehārı yoḫ
çeşm-i pür-eşke [dem-be-dem] ‘aks-i ruḫuñ düşer velī
sular içinde görinen şüretüñ i‘tibārı yoḫ
3. bir yaña ilede mi [‘aceb] fülk-i dili bu rüzigār
bahr-i ğam-ı zamānenüñ sāḫili vü kenārı yoḫ
ta‘ne taşı-durur şıyan [şīşe-i] ḫalbümü benim
seng-i cefā-yı yārdan ḫiç anuñ inkisārı yoḫ
5. yārı raḫīb-ile görüp bülbül-i dil fiğān eder
gülşen-i ‘ālemüñ ‘aceb bir güli var mı ḫārı yoḫ
ḫande ederseñüz olur ḫahḫaha ile ra‘d-vār
ş’ol kişiye kim ebr-veş dīde-i eşk-bārı yoḫ
7. ol gözi āḫūya diler şayd olur iḫtiyār-ıla
veh ki ğazālī miskīnüñ n’eylesün iḫtiyārı yoḫ

-
- 3 Yanakların, âşıklara sevgi yüzünü gösterir, fakat aynalardaki görüntünün kıymeti yok.
- 4 Gam beni bırakıp gidecek olsa gurbet ateşine yanarım, zira bu perişan gönlümün bir başka teselli vereni yok.
- 5 Ey put gibi güzel, Ahmed’in senin yoluna harcadığı akıp giden parası başkalarının elinde, saçılmasının sana yararı yok.
- 731. 74b. (75. p). ğazālī.**
- 1 Eyvah, ömrümün sonbaharı geldi, üstelik baharı da yok; sevinç sabahına ulaşamadım, gam gecesinin gündüzü yok!
- 2 Yaşla dolu göze her an yanağının aksi düşer ama sular içindeki görüntünün kıymeti yok!
- 3 Zamanın gamının kenarı ve sahili yokken, acaba bu rüzgar gönül kayığımı bir yere ulaştırabilir mi?
- 4 Benim kalbimin şişesini kıran kınama taşıdır, onun sevgilinin zulüm taşından hiç kırıldığı yok.
- 5 Gönül bülbülü sevgiliyi rakip ile görüp feryat eder, acaba dünyanın gül bahçesinin dikensiz bir gülü var mıdır?
- 6 Bulut misali yaş döken gözü olmayan şu kimseye gülümserseniz, gök gürültüsü gibi kahkaha olur.
- 7 O ahu gözlüye kendi isteği ile diler, avlanır; eyvah ki Gazâlî miskin iradesi yok, ne yapsın?
(Eksik kısımlar *Pervâne Bey* nazire mecmuasından tamamlanmıştır.)

732.

Müfte' ilün mefā' ilün müfte' ilün mefā' ilün

Recez - + + - / + - + - / - + + - / + - + -

1. ten kafesinde murğ-ı cān eglenemez qarārı yok
gülşen-i kūyuña uçar tırmağa ihtiyārı yok
vaşlı güninde êdücü 'ahde dilā inanma kim
vākı'alarda görinen şüretüñ i'tibārı yok
3. 'ışk marîzine devā şabr ise ey tabîb-i cān
'aşık-ı bî-dilüñ aña neylesün iktidārı yok
hāme-şifat serini kes ol ki tārîk-i 'ışkda
'aşık-ı ten-nizār olup dāde-i eşk-bārı yok
5. korqaram ishāk ol şanem 'ahdine olmaya dürüst
dahı şınıklı gönlümüñ gayrdan inkisārı yok

733.

Müfte' ilün mefā' ilün müfte' ilün mefā' ilün

Recez - + + - / + - + - / - + + - / + - + -

1. haste-durur gamuñla dil mūnis ü gam-güsārı yok
derd-ile nāleler kıılır n'eylesün ihtiyārı yok
hüsni olan güzellerüñ hulķı gerek-durur velī
deyr-i cihānda görinen şüretüñ i'tibārı yok
3. bülbülü yüz var ol gülüñ gülşen-i kūyı içre lîk
bencileyin birisinüñ nāle-i şad-hezārı yok

732. 75a. (75. p). nazîre-i ishāk çelebi.

Üsküblü İshāk Çelebi: *Dîvân: G. 135.*

- 1 Gönül kuşu beden kafesinde eglenemez, huzuru yok; mahallenin gül bahçesine uçar, durmağa niyeti yok.
- 2 Ey gönül, rüyalarda görünenlerin kıymeti yok, (sevgilinin) kavuşma gününde ettiği ahde inanma!
- 3 Ey can doktoru, aşk hastalığına ilaç sabır ise gönülsüz âşığın sabretmeye takati yok, ne yapsın?
- 4 Aşk yolunda bedeni zayıf düşüp gözünde de yaş olmayan o âşığın başını kalem gibi kes.
- 5 İshak, o put gibi güzelin sözünde durmayacağından korkuyorum, perişan gönlümün başkasından intizarı yok.

733. 75a. (75. p). nazîre-i nazmî.

Edirneli Nazmî: *Dîvân: G. 3388.*

- 1 Gönül senin gamınla hastadır, dostu ve teselli vereni yoktur; dert ile inler, ne yapsın başka çaresi yok.
- 2 Güzellerin (asıl olması gereken) güzelliği ahlaklarıdır, dünya kilisesinde görünen tasvirin kıymeti yok!
- 3 O gülün, mahallesinin gül bahçesi içinde yüzlerce bülbülü var fakat birisinin bile benim gibi yüzbinlerce inlemesi yok.

mıhr ü vefāya yārumuñ ‘ahdi bütün olursa ger
ta‘ne taşıyla gönülümüñ zerrece inkisarı yok

5. ‘ışkı yolında **nazmiyā** zülfi gibi o dilberüñ
‘ışk-ıla terk-i ser kırup hāk olanuñ şümārı yok

734.

Müfte‘ilün mefā‘ilün müfte‘ilün mefā‘ilün

Recez - + + - / + - - - / - + - - / + - - -

1. kanlı şudur bu yaşlarum taşdı [gider] kenārı yok
düşdi saçuñ hevāsına fülk-i dilüñ kararı yok
odlara [yansun] ol gönül başdan ayağa derd-ile
bezm-i gamuñda şem‘-veş dīde-i eşk-bārı yok
3. saña ne gam ki biñ ola bencileyin esir ü zār
hayf bañadur ki bir dahı sencileyin nigārı yok
sidre kadüñ ne servdür gevher-i ter şimārı var
cām-ı lebüñ ne bādedür derd-i ser ü humārı yok
5. saçdı atuñ ayağına naqd-i revānı **lāmi‘î**
gördi elinde dilberā saña yarar nişārı yok

735.

Mef‘ülü fā‘ilātün mef‘ülü fā‘ilātün

Muzāri‘ - - + / - - - - / - - - + / - - - -

1. ol lāle-ḥadd semen-ber bir serv-ḳāmet ancak
yok yok ne serv-ḳāmet ol ḳad kıyāmet ancak

4 Eğer sevgilimin dostluk ve vefaya ahdi bütün olursa, kınama taşıyla gönülümün zerrece kadar kırıklığı yoktur.

5 Ey Nazmî, aşk yolunda o sevgilinin saçı gibi aşk ile baş verip toprak olanın haddi hesabı yok.

734. 75a. (75. p). **lāmi‘î**.

Lāmi‘î Çelebi: *Dīvān*: G. 240.

1 Bu gözyaşlarım kanlı (bir) sudur, taşıp gider sonu yok; saçının arzusuna kapılan gönül kayığının rahatı yok.

2 Gam meclisinde mum gibi yaş saçan gözü olmayan o gönül, dert ile baştan ayağa ateşlere yansın!

3 Benim gibi binlerce tutkun ve inleyeninin olmasından sana ne gam; zulüm banadır, senin gibi başka güzel sevgili yok.

bañadur: *Dīvān*; añadur: CN.

4 Uzun boyun, taze mücevherden meyveleri olan bir selvidir; dudağının kadehi, (içinde) baş ağrısı ve derdi olmayan bir şaraptır.

5 Ey sevgili, Lāmi‘î gördü ki sana yarayacak parası yok, akıp giden parasını atın ayağına saçtı.

735. 75a. (75. p). **nev‘-i dīger ez-ān cem sulṭān**.

Cem Sulṭān: *Dīvān*: G. 170.

1 O (sevgili) bütünüyle lale yanaklı, yasemin göğüslü bir selvi boyludur; yok yok ne selvi boyu, o ancak kıyamet boyludur.

- eşküm cihānı tutdı āb üzre yörürem ben
dervīş-i bī-nevāya bu da kerāmet ancak
3. zülfün ucında bu dil haṭṭuñ görüp dēdi kim
gelmiş ecel dirīgā bu ‘ömre ġāyet ancak
- gün yüzüñi seherde ġarbdan yaña gören dēr
maḥşer nişānlarından bu bir ‘alāmet ancak
5. n’ola ḥadeng-i ġamzeñ cānı kılursa yağma
ol daḥı **cem** ġarībe bir ḥōş sa‘ādet ancak

736.

Mef’ülü fā‘ilātün mef’ülü fā‘ilātün

Muzāri’ ---+ / -+--- / ---+ / -+---

1. ‘ālemde ‘ışka düşmek bir özge ḥālet ancak
ol ḥālet-ile geçmek ey dil sa‘ādet ancak
- aḥvāl-i ‘ışka şōfī ‘ālemde ‘ālim iken
göz göre münkir olmak ġāyet cehālet ancak
3. ‘ālemlere ser-ā-ser āşüb u fitne şaldı
çeşmün be hey kıyāmet bu ‘ayn-ı āfet ancak
- bir dem kıyāma gelseñ ādemler öldürürsin
ḥaḫ bu ki ṭurduġuñla ḫaddün kıyāmet ancak
5. kūyum iti dēr imiş **nazmī** saña o dilber
bu luṭfa ādem iseñ bil kim ri‘āyet ancak

-
- 2 Gözyaşım dünyayı tuttu, ben su üzerinde yürürüm, bu da nasipsiz dervişe elbette keramettir.
- 3 Bu gönül, saçlarının ucunda ayva tüylerini görünce, "Sonunda bu ömre ecel gelmiş, yetişmiş; eyvahlar olsun!", dedi.
- 4 Seher vaktinde gün yüzünü batıdan yana gören, "Bu, olsa olsa kıyamet alametlerindendir.", der.
- 5 Öldürücü bakışının oku canı yağmalarsa şaşılmaz, hatta o garip Cem’e bu, ancak hoş bir mutluluktur.
736. 75a. (75. p). **nazmī**.
Edirneli Nazmî: *Dīvān*: G. 3479.
- 1 Dünyada aşka düşmek ancak özel bir haldir; ey gönül, o hal ile yaşamak da yalnızca mutluluktur.
- 2 Sofu (bile) dünyada aşkın hallerini biliyorken, göz göre göre inkar etmek elbette büyük cahilliktir.
- 3 Be hey kıyamet, dünyalara baştan başa fitne ve kargaşa salan bu gözün, olsa olsa felaketin ta kendisidir!
- 4 Bir an ayağa kalksan insanları öldürürsün, gerçek bu ki doğrulduğunda boyun elbet kıyamettir.
- 5 Nazmî, o sevgili senin için "Mahallemin köpeği!", dermiş; insan isen bu iyiliğe elbette saygı duyarsın.

737.

Mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün

Muzâri' --- / - --- / --- / - ---

1. ol mihr ü mâh-rüyum bir serv-ķâmet ancak
yok yok ne ķâmet olsun bu bir kıyâmet ancak
ğamzeñle gözlerüñe her kim nazır kıla der
ol fitne-i cihândur bu câna âfet ancak
3. cân oldu haţţ-ı la'lüñ tefsiri içre 'âciz
sırr-ı nihânî vardır bu müşkil âyet ancak
âb-ı 'izâruñ üzre seccâde şaldı zülfüñ
ıslanmadı ayağı hayli kerâmet ancak
5. sînemde ğamzeñ okı sehm-i sa'âdet oldu
cânuma hışm-ı çeşmüñ 'ayn-ı 'inâyet ancak

738.

Mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün

Muzâri' --- / - --- / --- / - ---

1. ehl-i şafâya şöfî dême melâmet ancak
anlardır ola belki ehl-i selâmet ancak
geldi o serv-ķâmet nâz-ile çün kıyâma
gören dedi bu âfet ğâyet kıyâmet ancak
3. gülzâr-ı hüsne el-ħaķ vèrdi şafâ vü revnaķ
ol gül-ruħ u semen-ber ol serv-ķâmet ancak

737. 75a. (75. p). [kemâl paşa-zâde].

Kemâl Paşa-zâde: *Dîvân*: G. 174.

- 1 O güneş ve ay yüzlüm elbette bir selvi boyludur, yok yok ne (selvi) boyu olsun, bu ancak bir kıyâmettir.
bu bir kıyâmet: *Dîvân*; ol serv-ķâmet: CN.
- 2 Gözleriyle öldürücü bakışına her kim baksa, "O, dünyanın fitnesidir; bu can için yalnızca felakettir.", der.
- 3 Can, dudağının ayva tüylerini tefsir etmekte yetersiz kaldı; bu ayet tamamıyla müşküldür, onda gizli sırlar vardır.
- 4 Saçların yanağının suyu üzerine seccade serdi, ayağı (bile) ıslanmadı, (bu) elbette büyük bir keramettir.
- 5 Öldürücü bakışının oku göğsümde mutluluk oku oldu, gözlerinin öfkesi canım için iyiliğin ta kendisidir.

738. 75a. (75. p). nazmî.

Edirneli Nazmî: *Dîvân*: G. 3483.

- 1 Sofu, zevk ehline yalnızca kınama (sözleri) söyleme, belki kurtuluş ehli sadece onlar olacaktır.
- 2 O selvi boylu naz ile ayağa kalktığında görenler, "Bu âfet, yalnız oldukça kıyamet boyluymuş.", dediler.
çün kıyâma: *Dîvân*; ol kıyâmet: CN.
- 3 Doğrusu o gül yanaklı ve yasemin göğüslü, o selvi boylu güzel, güzelliğin gül bahçesine ancak neşe ve parlaklık getirdi.

ser cümle götürüldi şefkat yüzi cihāndan
âhir zamāndan ey dilber bir ‘alāmet ancak

5. gerdün-ı dūn ğamından dērseñ ħalāş olasın
ħammār eşigi **naẓmī** künc-i selāmet ancak

739.

Mef'ülü fā'ilātün mef'ülü fā'ilātün

Muzāri' --- / -+--- / --- / -+---

1. ş'ol qarşudan görinen āfet kıyāmet ancak
biñ nāz-ile şalınur ol serv-ķāmet ancak
‘uşşāk-ı mey-perestüñ gelmezse meclisine
zāhid selāmet olsun bunlar melāmet ancak
3. şişe şikeste olsa tırmaz içinde çün āb
gönlüm şınıklıĝına yaşum ‘alāmet ancak
hercāyiler seversin gel tevbe eyle ey dil
her işlenen ğünāhuñ soñı nedāmet ancak
5. biñ kez ölür dirilür fūrķat ğüninde ‘uşşāk
dilber firāķı ‘**amrī** rüz-ı kıyāmet ancak

740.

Mef'ülü fā'ilātün mef'ülü fā'ilātün

Muzāri' --- / -+--- / --- / -+---

1. ‘ışķ āteşine düşmek bir özge ħālet ancak
ol āteşe göyünmek ol da sa‘ādet ancak

4 Ey sevgili, şefkat yüzü bütünüyle dünyadan götürüldü, bu ancak âhir zaman alametlerindedir.

5 Nazmî, alçak feleğin gamından kurtulayım dersen, ancak meyhanecinin eşigi selamet köşesidir.

739. **75b. (76. p). naẓīre-i ‘amrī.**

‘Amrī: *Dīvān*: G. 53.

1 Şu karşıdan görünen afet ancak kıyamettir, o selvi boylu (güzel) elbette bin nazla salınır.

2 Zahit şarap düşkününü âşıkların meclisine gelmezse hayırlısı olsun, bunlar yalnızca serzeniştir.

3 Şişe kırıldığında içindeki su durmayacağından, elbette gözyaşım da gönlümün kırıklığına delildir.

4 Ey gönül, vefasızları seversin, gel tevbe et; işlenen her günahın sonu yalnızca pişmanlıktır.

5 Âşıklar ayrılık gününde binlerce kez ölüp ölüp dirilir; Amrî, sevgiliden ayrılık elbette kıyamet günüdür.

740. **75b. (76. p). muħibbī.**

Muħibbī: *Dīvān*: G. 1394.

1 Aşk ateşine düşmek ancak bir başka haldir, o ateş içinde yanmak da yalnızca mutluluktur.

- ‘ışkuñ vüçüdü şöfi gün gibi rüşen iken
münkir vèrilmek aña gâyet cehâlet ancağ
3. gelse kıyâma dilber beñzetme serve anı
ne serv-ķâmet olsun ol ķad-ķiyâmet ancağ
- seccâde şaldı zülfi âb-ı ‘izârı üzre
çeşmi imâmet eyler ulu kerâmet ancağ
5. görüp **muhibbî** zülfüñ gamzeñle dedi cânâ
biri cihâna âşüb birisi âfet ancağ

741.

Mef’ülü fâ‘ilâtün mef’ülü fâ‘ilâtün

Muzâri’ --- / -+--- / --- / -+---

1. nâşih sözi efendim tatsuz rivâyet ancağ
sükker-lebüñ hadîşi şîrîn hikâyet ancağ
- mescide girmiş itden kapuñda hürmeti yok
fehm ètmemek raķibüñ gâyet sefâhet ancağ
3. ķankı birin deyeyin cânımı yakdı ‘ışkuñ
ķaddüñ ruhuñ kıyâmet çeşmüñ hod âfet ancağ
- ‘ayn-ı ‘anâsı cânı bîmâr eder déyenler
‘ayn-ı ‘anâsı cânâ ‘ayn-ı ‘inâyet ancağ
5. şî‘rûñi ehl-i ma‘nâ güş eyleyüp **hadîdî**
bî-ihtiyâr eydür şî‘re nihâyet ancağ

-
- 2 Ey sofı, aşkın varlığı gün gibi ortadayken, onu inkar etmek elbette büyük bir cahilliktir.
gâyet: Dîvân; şöfi: CN, iken: Dîvân; ancağ: CN.
- 3 Sevgili ayağa kalksa onu selviye benzetme, ne selvi boyu olsun, o ancak kıyamet
boyludur.
- 4 (Sevgilinin) saçı yanağının suyu üzerine seccadesini serdi, gözü de imamlık eder; bu
elbette büyük bir keramettir.
- 5 Ey can, Muhibbî saçını öldürücü bakışınla (birlikte) görüp, "Biri dünyaya kargaşa, birisi
de yalnızca âfet!", dedi.
birisi âfet: Dîvân; biri kıyâmet: CN.
- 741. 75b. (76. p). hadîdî.**
- 1 Efendim, nasihatçının sözü ancak kuru bir rivayettir, şeker dudağının söyledikleri ise
elbette tatlı bir hikayedir.
- 2 Senin kapında hürmeti olmayan rakibini, mescide girmiş köpekten ayırt etmek ancak
ahmaklıktır.
- 3 Aşkın canımı yaktı, hangi birini söyleyeyim; boyun kıyamet, yanağın ve gözün de ancak
âfet(tir)!
- 4 Zorluğun kendisi canı bezdirir diyenler, zorluğun bizzat kendisi can için iyiliğin ta
kendisidir.
- 5 Hadîdî, şîrini duyan mana ehli kendini tutamayarak "(Bu), şîirin ancak zirvesidir!", der.

742.

Mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün

Muzâri' - - + / - - - - / - - + / - - - -

1. dedi gören beni kim bu bir melâmet ancak
nâm istemez cihânda merd-i selâmet ancak
zülfünde haşır olurken mîzân-ı 'aqla girdüm
kaddüñ görüp dedüm kim rûz-ı kıyâmet ancak
3. âh eyledükçe der kim 'ıŝkuñ elinde cânım
cânân elinden ey dil bu bir şikâyet ancak
tîğın biler elinde turmaz hemîşe ğamzeñ
kanım döker o hûnî andan 'alâmet ancak
5. kaddüñ görüp **cinânî** dedi ki nahl-i güldür
'âşık gözine hecrüñ bu bir leţâfet ancak

743.

Mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün

Muzâri' - - + / - - - - / - - + / - - - -

1. bu nâz u 'ışve ile ol dilber âfet ancak
bu kadd ü kâmet-ile kendü kıyâmet ancak
hışm-ile baķducağı ol kuculası saña
incinme ey gönül kim 'ayn-ı 'inâyet ancak
3. derdüm nigâra bir gün 'arz eyleyem der idüm
gelüp dedi murâduñ beñzer hikâyet ancak
katline ben ğarîbüñ tîğ u teber ne hâcet
ol ğamze vü kiriŝme 'ömrüm kifâyet ancak

742. 75b. (76. p). **cinânî**.

- 1 Beni gören, "Bu ancak bir Melâmî'dir, dünyada şöhret istemez, ancak kurtulmuş bir kişi (olmak ister).", dedi.
- 2 Saçlarında haşrolurken/haşır neşir olurken akıl mizanına/tartısına girdim, boyunu görüp dedim ki: "Sonunda kıyamet günü!".
- 3 Canım aşkının elinde âh eyledikçe der ki: "Ey gönül, sevgilinin elinden bu ancak bir ŝikayettir."
- 4 Öldürücü bakışın asla durmaz, elinde kılıcını biler, o zalim kanımı döker, ondan beklenen ancak (budur)!
- 5 Cinânî boyunu görüp dedi ki: "Gül fidanıdır, ayrılığın âşık gözüne ancak bir lütuftur."

743. 75b. (76. p). **nazîre-i sırrî**.

- 1 Bu naz ve cilve ile o sevgili ancak âfettir, bu boy ve endam ile kendisi ancak kıyamettir.
- 2 Ey gönül, o kucaklanası (güzelin) sana öfkeyle baktığına incinme, zira (bu) iyiliğın ta kendisidir.
- 3 Derdimi bir gün sevgiliye açayım derdim, gelip "Muradın ancak hikayeye benziyor.", dedi.
- 4 Ben garibin öldürülmesine kılıç ve balta gerekmez, o öldürücü bakış ve cilve, elbette ömrümü sonlandırır.

5. bir yaña cevr-i dilber bir yaña zulm-i devrân
başdan ayağa **sırrî** sözüñ şikâyet ancak

744.

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Müctes +-+ -/+ +-- /+ -+ -/+ + -

1. benüm şurâhi gibi şâh-ı tâcdârum yok
kûliyam ayağın öpmekden özge kârum yok
benümle pîr-i muğānuñ dürüst-yâr olsun
şınursa kâsesi gerdünuñ inkisârum yok
3. mey-i elest ki şundı elüme dest-i ezel
içelden ol meyi mestem dahı hûmârum yok
naşîhatüñ eşer eylerdi göñlüme lîkin
şarâb u şâhide zâhid hîç ihtiyârum yok
5. melâmet oldı dēyü benden el çeker 'âlem
piyâle gibi yine pâyidâr yârum yok
harîm-i mey-kededür şimdi meskenüm **mestî**
garîb ü bî-kesem ayruķ diyâr u yârum yok

745.

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Müctes +-+ -/+ +-- /+ -+ -/+ + -

1. garîb ü ğam-zede düşdüm yanumda yârum yok
figân ü zâruma ta'n étmeñ ihtiyârum yok
beni hevâyi kılpudur bu zülf-i pür-çîñüñ
cihânı geşt ederem yêl gibi qarârum yok

5 Dünyanın zulmü bir tarafa, sevgilinin eziyeti bir tarafa; Sırrî, sözün baştan ayağa şikayetten ibaret!

744. 75b. (76. p). **nev'i dîġer ez-ân mestî-i selef edirnevîdür.**

1 Benim sürahi gibi taç takmış sultanım yok, kuluyum, ayağını öpmekten başka kazancım yok.

2 (Yeter ki) senin meyhanecin benimle tam dost olsun, feleğin kasesini kırarsa da gücenmem.

3 Ezel eli elime elest şarabını sundu, o şarabı içtiğimden beri başı ağrımayan sarhoşum.

4 Zahit, nasihatın gönlüme tesir ederdi ama şaraba ve güzele hiç dayanamam.

5 Melâmî oldum diye dünya benden el çeker, yine kadeh gibi kalıcı dostum yok.

6 Mestî, mekanım şimdi meyhanenin haremidir, garip ve kimsesizim, diyar ve yarım yok.

745. 75b. (76. p). **naẓîre-i sinânî-i kâtîb.**

1 Garip ve dertli düştüm, yanımda sevgilim yok; feryadım ve ağlayışımı ayıplamayın, elimde değil.

2 Bu kıvrım kıvrım saçların beni hevai kıldı; yerimde duramam, rüzgar gibi dünyayı gezerim.

3. [bu 'ömr gülşeninüñ revnâkı nigâr iledür
benüm bu zînet-i dünyâya i'tibârum yok
şu deñlü 'ışk-ıla ülfet tütüp-durur dil ü cân
ne deñlü ğuşşa vü ğam gelse inkisârum yok
5. **sinânî** hasret-i dildâr câna kâr etdi
dirîĝ künc-i felâketde ğam-güsârum yok]

746.

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Müctes +-+ -/+ +--+ /+ -+ -/+ + -

1. güneş yüzüñ görelî zerrece kararum yok
dem-â-dem ağladuĝum bu ki ihtiyârum yok
helâk olup giderem ben bu dâr-ı dünyâda
kimüñle eĝleneyin yâr-ı ğam-güsârum yok
3. enîs olan dil-i bîmâra nâlem idi hemân
ne kılam aña daĝı şimdi iktidârum yok
senüñ benüm [gibi] ey gül ne ğam hezâruñ var
benüm senüñ gibi bir serv-i gül-'izârum yok
5. benümle sen şanemâ tek dürüst-peymân ol
şınursa şîşe-i nâmûs inkisârum yok
kemâl u ma'rifet ehli bilür seni **ishâk**
egerçi şî'r-ile 'âlemde iştihârum yok

-
- 3 Bu ömür gül bahçesinin güzelliĝi sevgili iledir, benim bu dünya süsüne itibarım yok.
4 Gönül ve can aşk ile o kadar kaynaşmıştır ki, ne kadar gam ve keder olsa da kalbim kırılmaz.
5 Sinânî, sevgilinin hasreti cana işledi, felaket köşesinde dert ortaĝım yok, eyvahlar olsun!
(Eksik beyitler *Pervâne Bey* nazire mecmuasından tamamlanmıştır.)
746. **75b. (76. p). nazîre-i ishâk çelevî.**
Üsküblü İshâk Çelebi: *Dîvân: G. 129.*
- 1 Güneş yüzünü gördüğümden beri zerre kadar huzurum yok, durmadan ağlamamın sebebi çaresizliğimdir.
2 Ben bu dünya mücadelesinde yok olur giderim, kiminle eĝleneyim, dert ortaĝı sevgilim yok.
3 Hasta gönlüme arkadaşım yalnızca inleyişimdi, ne yapayım, şimdi ona bile gücüm kalmadı.
4 Ey gül gibi güzel, ne senin benim gibi binlerce gamın var, ne de benim senin gibi gül yanaklı bir selvim...
5 Ey put gibi güzel, sen yeter ki benimle verdiĝin sözünü tut, namus şîşesi kırılırsa da gücenmem.
6 İshak, her ne kadar şiirle dünyada şöhret peşinde olmasan da, olgun ve becerikli kimseler seni bilir.

747.

Mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün

Hezec -- + / + --- + / + --- + / + ---

1. göster yüzüñi cevr ü cefâ eyleme çoklık
ey mâh yaraşmaz güneşe k'ede şovuklık
cân verdi kad ü zülfüñe dil mekteb-i gamda
güyâ ki elif lâma çıkup etdi konuklık
3. aç gün yüzüñi aç ki yaşum yağmuru diñsün
başed ki gözümüz göre bir pâre açuklık
gül ruhlaruñuñ şevki yaşum kana boyadı
olur çü bahâr erse şularda bulanuklık
5. biñ sihr eder nağmede bülbül gül açılmaz
bâd-ı seher etdi meger ortada şovuklık
fikir-i dehenüñ gönlümi zülfüñe düşürdi
küfre iledür dërler idi âdemi yoklık
7. gamzeñ dër imiş hecrden ağladı **necâtî**
ol kâfiri gör nece vërür kana tanuklık

748.

Mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün

Hezec -- + / + --- + / + --- + / + ---

1. h'ân-ı gam-ile eyledi dildâr konuklık
'aşıklarımı öldürüyor ah bu toklık

747. 76a. (76. p). **necâtî**.

Necâtî Beg: *Dîvân*: G. 280.

- 1 Ey ay gibi güzel, çok da eziyet edip incitme, yüzünü göster, güneşe soğukluk etmek yakışmaz.
- 2 Gönül gam okulunda boy ve saçın için can verdi; sanki elif lama çıkıp ikramda bulundu.
- 3 Aç gün yüzünü, aç ki yaşımın yağmuru dinsin, ola ki gözümüz bir parça açıklık görür.
- 4 Bahar geldiğinde sular da bulanıklık olduğu gibi, gül yanaklarının arzusu da gözyaşımı kana boyadı.
- 5 Bülbül nağmesinde binlerce sihir gösterse de gül açılmaz, meğer tan yeli arada soğukluk yaparmış.
- 6 Ağzının düşüncesi gönlümü saçına düşürdü, yokluk insanı küfre düşürür derlerdi (de inanmazdım).
- 7 Öldürücü bakışın, "Necâtî ayrılıktan ağladı.", dermiş, o kafirin kana nasıl tanıklık ettiğini gör!
kâfiri gör: *Dîvân*; h'ünî gözüñ: CN.

748. 76a. (76. p). **revânî**.

Revânî: *Dîvân*: G. 190.

- 1 Sevgili (bizi) gam sofrası ile ağırladı, ah bu tokluk âşıkları öldürüyor.
toklık: *Dîvân*; yoklık: CN.

- şöfîler-ile şohbetümüz hiç alışmaz
sâkî bize elbette gerek başka konukluk
3. büyüklenemez zerreye ey gonca dehānuñ
gördüñ mi neler eyler imiş kişiye yokluk
- germiyyet-i meyde bize pend eyleme nâşih
tâ olmaya bezm ehli arasında şovukluk
5. tab' uñ çü cilā-yı mey-i nâb oldu **revānî**
gamdan ne için āyineñe ere tonukluk

749.

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Hezec ---+/+---+/+---+/+---

1. yok yere dehānuñ n'ola sögse baña çokluk
cānā kişiye çok iş eder āh bu yokluk
- çesmüñle dehānuñı görüp verdi revān cān
dil tıflı çıkup 'ammeye şan etdi konukluk
3. gel cevri қо ben bülbüle gül yüzüne karşı
ey gonca gider çünkü bahār erse şovukluk
- kanlu yaşımı la'lüñ içündür demiş ağıyar
gör kâfiri yok yere eder kana tanukluk
5. haţ görelî cānā leb-i la'lünde bu **nazmî**
geldi gam-ile āyine-i cāna tonukluk

-
- 2 Sofularla sohbetimiz asla ısınmaz, saki elbette bize başka misafirlik gerekir.
- 3 Ey gonca, ağzın zerreye (bile) büyüklenemez, yokluğun kişiye neler yaptığını gördün mü?
- 4 Ey nasihatçı, bize şarabın hararetindeyken nasihat verme, öyle ki eğlence meclisinin müdavimleri arasında soğukluk olmasın.
- 5 Revānî, karakterin saf şarabın cilasası olduğu halde, niçin aynana gamdan donukluk ulaşır?
749. **76a. (76. p). nazmî.**
Edirneli Nazmî: *Dīvān*: G. 3341.
- 1 Ey can, ağzın bana yok yere çokça sövse şaşılmaz, ah bu yokluk (başa) çok iş açar.
- 2 Can, gözünle ağzını görüp ruhunu teslim etti, sanki gönül çocuğu *Amme* cüzüne çıkıp ikramda bulundu.
'ammeye: *Dīvān*; gammiye: CN.
- 3 Ey gonca, gül yüzüne karşı ben bülbüle gel eziyet etmeyi bırak, çünkü bahar geldiğinde soğukluk gider.
- 4 Yabancılar gözyaşımı kırmızı dudağın içindir demiş, kafire bak, yok yere kana tanıklık ediyor.
- 5 Ey can, bu Nazmî kırmızı dudağında ayva tüylerini gördüğünden beri can aynasına gamla matlık/huzursuzluk geldi.

750.

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. nerkisleriñüñ üstine düşmez uyanıklık
mest-i mey-i nâz olana yaraşmaz ayıklık
‘aşıklaruna büse mi var borcu ki ey döst
görünmez anuñ’çün dehenüñ vây bu yoklık
3. gâyet şınadı dil ser-i zülfüñle çep oldı
beñzer ki yine bād-ı şabā etdi şovuklık
kaşd etdi demiş la‘line yāruñ beni ağyār
göz göre o kâfir vēriser kana tanıklık
5. gam leşkerine mā-ğazarı **ṭālī’î** miskīn
cān kayısıla hūn-ı ciger çekdi konuklık

751.

Fe‘ilātün (fā‘ilātün) fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün (fe‘ilān)

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. hōş imiş şöhet-i mey gecede meh tār olıcağ
bir yüzi gül lebi mül turre-i tarrār olıcağ
ağzın öpmek diledüm yok dedi yok deme dedüm
dedi bir nesneye yok mı denilür var olıcağ
3. dēr imiş beni seven derde giriftār gerek
sözi var mı ki dağı bende giriftār olıcağ
nece cevruñ var ise cāna dirīğ eylemedüñ
dünyede sencileyin olsa kişi yār olıcağ

750. 76a. (76. p). [ṭālī’î].

- 1 Nergis gözlerinin üzerine uyanıklık yakışmaz, naz şarabının sarhoşu olana ayıklık yaraşmaz.
- 2 Ey dost, vay bu yokluğa (sebeup nedir)? Aşıklarına öpücük borcu mu var da ağzın görünmez?
- 3 Gönül saçının ucu ile pek çok tecrübe etti, yanıldı; sanki yine tan yeli arada soğukluk etti.
- 4 Yabancılar beni, sevgilinin kırmızı dudağına kast etti demiş, o kafir göz göre göre kana tanıklık ediyor.
- 5 Miskin Tâli’î, gam askerine can kaygısıyla, ikram olarak elinde hazır bulunan ciğer kanı sundu.

751. 76b. (77. p). zātî.

- 1 Ay, geceleyn karanlık olduğunda, (yanımızda da) bir gül yüzlü, şarap dudaklı, kıvrıcık saçlı (sevgili) olduğunda içki sohbeti güzelmiş.
- 2 Ağzını öpmek istedim, "Yok!", dedi, "Yok deme.", dedim; "Var olan bir nesneye yok mu denir?", dedi.
- 3 "Beni seven derde müptela olmalı!", dermiş, benim derde tutulmamın üzerine sözü mü var ki?
- 4 Ne kadar eziyetin varsa candan esirgemedin, kişi dünyada sevgili olacaksa senin gibi olmalı.

5. kâdemi hâkine **zâtî** yüzümi sürdürdümü
der gören sencileyin olsa hevâdâr olıcağ

752.

Fe'îlâtün (fā'îlâtün) fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün (fe'îlân)

Remel +++--/++--/++--/++--

1. cān dirîğ étme dilâ yâr-ı vefâdâr olıcağ
ne kadar hûb ise terk eyle cefâkâr olıcağ
halk-ı 'âlem kamu ağıyâr u rakîb olur ise
ey gönül ğam yemegil yâr saña yâr olıcağ
3. dil-i bî-çâreye gîsûlaruñ uzun görünür
gece bir yılca gelür kişiye bîmâr olıcağ
hâl-i zâr-ı dilümi bilesin ey gonca-dehen
sen dağı bencileyin derde giriftâr olıcağ
5. n'ola sevdiyse **celîlî** dil ü cān-ile seni
kâfir olmaz a begüm kişi günehkâr olıcağ

753.

Fe'îlâtün (fā'îlâtün) fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün (fe'îlân)

Remel +++--/++--/++--/++--

1. gün yüzüñ üzre ne var haţţ-ı siyehkâr olıcağ
şem' rûşen olur ey mâh şeb-i târ olıcağ
ben tûrurken diledüñ öldüresin ağıyârı
âferîn yâr senüñ gibi gerek yâr olıcağ
3. hey de hışm étmesün iñen dağı 'uşşâka gözüñ
hõş degül merdüme hışm eyleme bîmâr olıcağ

5 Zâtî, (sevgilinin) ayağının toprağına yüzümü sürdürdümü gören, "Âşık olacak senin gibi olsa!", der.

752. **76b. (77. p). celîlî.**

Celîlî: *Dîvân*: G. 193.

1 Ey gönül, vefalı sevgili olduğunda canını esirgeme; cefakar olduğunda, ne kadar güzel olsa da terk et.

2 Ey gönül, âlem halkının tamamı yabancı ve rakiplerden olsa da sen gam yeme, sevgili sana dost olacaktır.

3 Kişiye hastalandığında gecenin bir yıl geldiği gibi, çaresiz gönle de omuzlarına dökülen saçların uzun görünür.

4 Ey gonca ağızlı, gönlümün dermansız halini bilesin, sen de benim gibi derde müptela olasın!

5 Celîlî seni can u gönülden sevdiyse şaşılmaz, a beğim, kişi günah işlemekle kafir olmaz.

753. **77a. (77. p). nazîre-i vaşfî çelebî.**

Vaşfî: *Dîvân*: G. 29.

1 Ey ay gibi güzel, gün yüzünün üzerinde siyah ayva tüyelerinin olmasında ne var, karanlık gecede mum (daha) parlak olur.

2 Ben dururken yabancıları öldürmeyi diledin, aferin, olacaksa sevgili senin gibi olmalı.

3 Hey, söyle de gözün âşıklara çok öfkelenmesin, hastalandığında kişiye kızmak hoş değil.

cānuma vaşlı ile yār ḥarīdār olmuş
cān vèrem ben de anuñ gibi ḥarīdār olıcağ

5. raḥm kııl vaşfıyî öldürme giriftār görüp
kāfir olmadı şehā n'ola giriftār olıcağ

754.

Fe'ilatün (fā'ilatün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fe'ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. leblerüñ gibi olur [la^l] şeker-bār olıcağ
sözlerüñ gibi olur tiğ güherdār olıcağ
dem-be-dem göz yumup açınca nazarda bulunur
eşk-i çeşmüm gibi olsa kişiye yār olıcağ
3. vermeyince seri serdār olımağ 'āşıkklar
ki necāt ehli olur merd sebükbār olıcağ
vermeyüp dil müjeñ oklarına yā n'eyleyeyin
yapışur kişi yalın kılıca nā-çār olıcağ
5. deheni sırrına bir zerrece yol bulsa 'atā
dünyede bāri kişi kāşif-i esrār olıcağ

755.

Fe'ilatün (fā'ilatün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fe'ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. arturur cevri gözün zülfün-ile yār olıcağ
uğrunuñ günü toğar günü şeb-i tār olıcağ
yār odur vaqt-i muşibetde gele hem-dem ola
ğam-ı hecrüñ gibi olsa kişiye yār olıcağ

4 Sevgili kavuşma ile canıma alıcı olmuş, onun gibi müşteri olunca ben de can vereyim.

5 Sultanım, Vasfı'yı derde müptela görüp de öldürme, müptela olduysa da kafir olmadı.

754. 77a. (77. p). nazîre-i 'atā beg.

Üsküblü 'Atā: *Dīvān*: G. 68.

1 Lal, şeker saçınca dudakların gibi olur; kılıç, mücevherle süslenince sözlerin gibi olur.

2 Sevgili, kişiye gözümün yaşı gibi olduğunda, her an göz kapayıp açınca (ona) bakar.

3 Âşıklar başını vermeyince önder olamaz, zira kişi ayağına çabuk olduğunda kurtulur.

4 Kişinin çaresiz kalınca yalın kılıca yapıştığı gibi, ben de kirpiğinin oklarına gönül vermeyip ne yapayım?

5 Keşke (bir) kişi dünyada sırların perdesini kaldırsa da Atâ ağzının sırrına zerre kadar yol bulsa.

755. 77a. (77. p). nazîre-i ishâk çelebi.

Üsküblü İshâk Çelebi: *Dīvān*: G. 131.

1 Gözün saçınla dost olunca zulmü artırır, karanlık gecede hırsıza gün doğar gün!

2 Sevgili (dediğin) felaket anında gelir arkadaş olur, kişiye sevgili olacaksa ayrılığının gamı gibi olsun.

3. müddet-i 'ömri çoğ olur elemin az olanın
menzili artuğ alur kişi sebükbar olıcağ
dil yüzün gördüğü dem canını eyler teslim
erteğe kımaz öder borcunu bazar olıcağ
5. her seher küyüne 'azm eyleyüp uçağı n'eder
kişi **ışhâk** gibi bülbül-i güzâr olıcağ

756.

Fe'ilatün (fā'ilatün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fe'ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. seyr eden yâr-ıla her dem n'ola ağıyar olıcağ
güle noğşan eremez hem-dem aña hâr olıcağ
yâr-ı meh-pâresinün mihr ü vefasını görür
tâli'i bir kişinün kend'özine yâr olıcağ
3. dem-be-dem âh u figân olur işi âh u figân
kişi bir yâr-ı cefakâra giriftâr olıcağ
eyle bazaruñı beñzerse gel ey h'âce-i hüsn
la'lüne nağd-i revân-ile haridâr olıcağ
5. kılsa küyünde bu **nazmî** yeridür zârı hezâr
k'arturur zârını bülbül yeri güzâr olıcağ

-
- 3 İztırabı az olanın ömrü çok olur, kişi ayağına çabuk olduğunda varacağı yere daha çabuk gider.
 - 4 Gönül yüzünü gördüğü an canını teslim eder, borcunu yarına bırakmaz, pazar olur olmaz öder.
 - 5 Kişi İshâk gibi gül bahçesinin bülbülü olduğunda, her seher vakti senin mahallene yola çıkar; cenneti ne yapsın?
 756. **77a. (77. p). nazîre-i nazmî çebebi.**
Edirneli Nazmî: *Dîvân*: G. 3429.
 - 1 Sevgili ile gezenin her dâim rakip olmasında ne var; gülün dostunun diken olması ona kusur vermez.
 - 2 Bir kimsenin talihi kendisine dost olursa, ay parçası sevgilisinin sevgi ve vefasını görür.
 - 3 Kişi zalim bir sevgiliye tutulursa işi her an ah ve feryat olur, ah ve feryat...
 - 4 Ey güzelliğin tüccarı, kırmızı dudığına akıp giden para denkse, alıcı olarak gel de alış verişini yap!
haridâr: Dîvân; giriftâr: CN.
 - 5 Bu Nazmî mahallende binlerce kez ağlasa yeridir, zira bülbülün yerinin gül bahçesi olması onun inleyişini artırır.

757.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. koma elden kadehi yār-ı vefādār olıcağ
kişiye hōş dem imiş hem-dem[i] dildār olıcağ
habs édermiş zenaħuñ zülfüñe ber-dār olanı
ne kılısar 'acabā ben daħı ber-dār olıcağ
3. her ne cevruñ var ise cāna dirīğ eylemediñ
dōstum sencileyin olsa baña yār olıcağ
kademüñ hākine yüz sürdüğümi dedi gören
dünyede buncılayın olsa hevādār olıcağ
5. der imişsin ki **figānî**yi bugün öldürürin
ne tekellüf şanemā hizmete yarar olıcağ

758.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. ölmeyem haşre degin yār baña yār olıcağ
'aşık ölmez ebedî yār vefādār olıcağ
fıkr-i zülfeynüñ-ile la'lüñe dişler bilemiş
tatlı cānına kıyar kişi giriftār olıcağ
3. dide ortaya düşer dil saña meyl eyleyicek
belî dellāl gerek arada bāzār olıcağ
mıhrüm için koma ey mäh beni fürkatde
nāra yanmaz ebedî kimse günehkār olıcağ

757. 77a. (77. p). nazîre-i figānî beg.

Figānî: *Dîvān*: G. 41.

- 1 Vefalı bir sevgilin olduğunda kadehi elden bırakma, kişiye sevgilisinin yakın olması güzel bir anmış/içkiymiş.
- 2 Çenen, saçına asılanı hapsedermiş, acaba ben de asılsam na yapar?
- 3 Dostum, her ne zulmün varsa esirgemedin, bana sevgili olacaksa senin gibi olsun.
- 4 Ayağının toprağına yüz sürdüğümü gören, "Dünyada havadar yer olacaksa bunun gibi olmalı.", der.
- 5 "Bugün Figānî'yi öldürürüm.", dermişsin; ey put gibi güzel, işe yarayacaksa ne zahmet...

758. 77a. (77. p). nazîre-i şemsi'nüñdür.

- 1 Sevgili bana dost olursa kıyamete kadar ölmeyeyim, sevgilisi vefalı olursa aşık sonsuza kadar ölmez.
- 2 Saçlarının düşüncesi ile kırmızı dudağına dişler bilemiş, kişi (derde) müptela olunca tatlı canına kıyar.
- 3 Gönül sana meyledince göz ortaya düşer, evet, ortada pazar olunca oraya tellal gerekir.
- 4 Ey ay gibi güzel, aşkım için beni ayrılıkta bırakma, kişi günahkar olmakla sonsuza kadar (cehennemde) yanmaz.

5. **şemsînüñ eşk-ile feryādını** ‘ayb eyleme kim
‘aşık ağlar dün ü gün yâr cefākār olıcağ

759.

Fe‘ilātün (fā‘ilātün) fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün (fe‘ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. ne ğam aġyār ise ‘ālem baña sen yār olıcağ
hār cevriñi çeker bülbül[e] gülzār olıcağ
bağladı haste göñül vaş-ı dehānuñda hayāl
yok fikirler çok eder kişi göñül tār olıcağ
3. hāne-i dilde kıomaz fikr-i gözüñ merdüme h̄vāb
uyhu gelmez göze bir hānede bīmār olıcağ
gözedür ğamzeleri zülfi sevādında kenār
uğramaz şehre h̄arāmī h̄aṭar-ı dār olıcağ
5. n’ola zülfüñde göñül aña lebüñ hoşkasını
añdurur kişiye tiryāki yeri mār olıcağ
cānum uş geldi lebe cām-ı lebüñden umaram
çıkmadık cāna devādur n’ola bīmār olıcağ
7. **zihñîyi** dērler imiş yoluña cān etdi dirîğ
cān nedür yoluña billāh o dağı var olıcağ

5 Sevgili eziyet ediyorsa âşık gece gündüz ağlar; Şemsî'nin de aşk ile feryat etmesini ayıplama.

759. 77a. (77. p). **naẓîre-i zihñî beg.**

- 1 Sen bana dost olduktan sonra bütün dünya yabancı olmuş, ne çıkar; bülbüle gül bahçesi olduğunda dikenin eziyetine katlanır.
- 2 Kişinin gönlü daraldığında olmayacak şeyleri çok düşünür, hasta gönül de ağzının sıfatlarına hayal bağladı.
- 3 Bir evde hasta olduğunda göze uyku girmediği gibi, gönül evinde gözlerinin düşüncesi de insanda uyku bırakmaz.
- 4 Kavga tehlikesi varsa haraminin şehre uğramadığı gibi, öldürücü bakışları da saçının karasında (etrafı) kenardan gözetler.
- 5 Gönül saçında dudağının hokkasını ansa şaşılmaz, yeri yılan (yanı) olduğunda kişinin aklına panzehir gelir.
- 6 Canım ağzıma geldi, çünkü dudağının kadehinden (şarap içmeyi) umuyorum, kişinin hastalandığında canı çıkmadıkça şifa beklemesine şaşılmaz.
- 7 Zihñî'yi senin yoluna canını esirgemedi diye anarlarmış; vallahi olduktan sonra senin yoluna can nedir ki.

760.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. levh-i gönülde yazdı elif kıaddüni çü hak
ışkuñ mu'allimi baña verdi o dem sebak
bâg içre sünbülüñe benefşe boyun burar
zerler nişâr eder yoluña gül tabak tabak
3. rüz-ı ezelde ışk-ıla hüsnüñ kitâbını
kur'an hakı'çün okumuş idüm sebak sebak
hün-âb akıtduğı şanemâ eşk-i çeşmümün
hün-ı ciger gözümde toludur kabak kabak
5. mey-gün lebün hevâsına bağı kebâb olup
yüregi kanın içdi **harimî** çanak çanak

761.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. toldıysa sâkiyâ mey-i gül-reng-ile kabak
seyr edelüm diyâr-ı neşâti ayak ayak
ferhâd bî-sütünde ne eksüklik etdi kim
her lâle dahı kanını içer çanak çanak
3. bülbül bahâr dersini eyler edâ velî
faşl-ı hazândan okımamış dahı bir varak
pâk êtdüñ ise kalbünü jeng-i 'alâkadan
âyine gibi var o nigârüñ yüzine bak

760. 77b. (78. p). nev'-i dîger ve baħr-i âħar harimî goft.

Harimî: *Dîvân: G. 16.*

- 1 Allah elif boyunu gönül levhasına yazdığı için, aşkın muallimi bana o an ders verdi.
- 2 Menekşe bahçede senin sümbül saçına boyun eğer/selam verir, gül de yoluna tabak tabak altınlar saçar.
- 3 Kur'an hakkı için/Vallahi ezel gününde güzelliğinin kitabını aşk ile ders ders okumuştum.
- 4 Ey put gibi güzel, gözümün kanlı su akıtmasının nedeni, gözümde tas tas ciğer kanı dolu olduğu içindir.
- 5 Senin şarap renkli dudağının aşkıyla bağı kebab olup, Harimî yüreğinin kanını kase kase içti.

761. 77b. (78. p). nazîre-i hayâlî beg.

Hayâlî Beg: *Dîvân: G. 10, s. 231.*

- 1 Ey saki, kabak gül renkli şarap ile dolduysa kadeh kadeh/adım adım neşe diyarını seyredelim.
- 2 Acaba Ferhad Bî-sütün dağında ne kusur işledi de bütün laleler dahi kase kase kanını içer?
- 3 Bülbül bahar dersini işler ama sonbahar mevsiminden bir yaprak dahi okumamıştır!
- 4 Kalbini arzu pasından temizlediysen git o sevgilinin ayna gibi yüzüne bak!

5. çekdi **hayālî** sîne her dāğa bir elif
çağ eyledi menāzil-i 'ışkı konağ konağ

762.

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. rüz-ı ezelde 'ışk kitābın varağ varağ
gözden geçürdüm idi ben açup sebağ sebağ
bād-ı nesīm bulmak için bir eşer senün
izüñ tozından aradı şehri konağ konağ
3. eller eme şeker gibi şirîn leblerün
içem revā mı zehr-i gamuñ ben çanağ çanağ
öykündüğün dehānuña işitdi çün hezār
ağzına sögdi gonca-i bergüñ varağ varağ
5. geldi 'arağla yanumuza ol nigārumuz
şan kim getürdi **rāyî** semenler kucağ kucağ

763.

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. zehr-i belāñı eller içerde çanağ çanağ
çeşmüm şarāb-ı eşki çekerde kabağ kabağ
āhū gözüñ hayāline dil gūşe-gir olup
deşt-i gam-ı nigārı gezerdi yatağ yatağ
3. bezm-i çemende nağme-i dāvūda öykünüp
bülbül zebür-ı 'ışkı okurdu varağ varağ
ş'ol sâ'at-i şerefde ki bād-ı şabā gelüp
gül hırmenine lāle şaçardı tabağ tabağ

5 Hayâlî göğsünde her yanığa bir elif çekti, aşk yolunu konak konak katetti.

762. 77b. (78. p). **naẓîre-i rāyî.**

1 Ezel gününde ben, aşk kitabını sayfa sayfa açıp ders ders gözden geçirmiştım.

2 Meltem rüzgarı senin izinin tozundan bir eser bulmak için şehri konak konak aradı.

3 Eller senin tatlı dudağını şeker gibi emsinler, ben kase kase gamının zehrini içeyim, bu reva mı?

4 Bülbül senin ağzına benzemeye çalıştığı için, gül yaprağının ağzına sayfa sayfa/yaprak yaprak hakaret etti.

5 Rāyî, o sevgilimiz yanımıza teriyle geldi, sanki kucak kucak yaseminler getirdi.

763. 77b. (78. p). **naẓîre-i şādîk.**

1 Eller kase kase senin bela zehrini, gözlerim de tas tas gözyaşı şarabını içerde.

2 Gönül, senin ahu gözünün hayaline bir köşeye çekilip yatak yatak sevgilinin gam çölünü gezdi.

3 Bülbül, çimen meclisinde Hz. Davud'a benzemeye çalışıp yaprak yaprak aşk Zebur'unu okudu.

4 Şu kutlu vakitte tan yeli gelip gül harmanına tabak tabak lale saçardı.

5. **şādık** kemāl-i ‘ışk-ıla ben kāmrandum
dil nerdübān-ı ‘ışka çıkardı ayak ayak

764.

Mef’ülü fā’ilātü mefā’ilü fā’ilün
Muzāri’ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. dīvān-ı hüsnuñi okuram ben varak varak
destān-ı ‘ışkı nèteki bülbül sebak sebak

bezm-i maḥabbetüñde şehā ehl-i ‘ışk olan
cām-ı şarāb-ı derdüñ içerler çanak çanak

3. yoluña başuñı vērür evvel kademde dil
çıkmağ dilerse kaşr-ı vişāle ayak ayak

ey kaşı yā geçüp müjeñ okları sīneden
bağrumı delmek için ararlar yatak yatak

5. rüsvā vü sīne-çak ü melāmet ‘ubeydīyi
meh-pāreler görüp dediler kim be bak be bak

765.

Mef’ülü fā’ilātü mefā’ilü fā’ilün
Muzāri’ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. açılmış idi defter-i gülşen varak varak
dil muşhaf-ı cemālün okurken sebak sebak

devr-i ruḥuñda nāle-i bülbül ‘aceb degül
gül nüshasını yele vērürse varak varak

3. hüsnuñ güninde ḥvān-ı melāhat çekilmege
şahn-ı çemende güller olupdur tabak tabak

5 Sâdık, aşkın mükemmelliğiyle ben muradıma ermiştim, gönül adım adım aşk merdivenine çıkardı.

764. 77b. (78. p). nazîre-i ‘ubeydî.

1 Nasıl ki bülbül aşk destanını ders ders okuduysa, ben de senin güzelliğinin kitabını yaprak yaprak okudum.

2 Sultanım, senin muhabbetinin meclisinde aşk ehli olan, derdinin şarabının kadehinden kase kase içer.

3 Gönül adım adım kavuşmanın kasrına çıkmak dilerse, ilk olarak/adımda senin yoluna başını verir.

4 Ey yay kaşlı, kirpiklerinin okları göğsümden geçip bağrumı delmek için yatak yatak (beni) ararlar.

5 Ay parçaları rezil, yüreği yaralı ve ayıplanmış Ubeydî’yi görüp "Bakin bakın!", dediler.

765. 78a. (78. p). nazîre-i şâfî.

1 Gönül güzel yüzünün kitabını ders ders okurken gül bahçesinin defteri de yaprak yaprak açılmıştı.

2 Senin yanağının devrinde gül (bile) nüshasını yaprak yaprak yele verirse, bülbülün inlemesine şaşılmaz.

3 Senin güzelliğinin gününde güller, çimen meydanında şirinlik sofrasına konulmak için tabak tabak olmuştur.

cānā gönül vilāyetini şorma özgeden
kim kārban-ı gam bilür anı konağ konağ

5. şāfī t̄apuña d̄ide vü dil mā-cerāsını
hün-ı cigerle yazdı şehā *keyfe me't-tefağ*

766.

Mef'ülü fā'ilatü mefā'ülü fā'ilün
Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. gül muşhafın şabā yeli açdı varak varak
ışğ āyetini bülbül okurdu sebak sebak
hecrüñle gökde mihr içer zehri tās tās
mihrüñle lāle yerde yudar kan çanak çanak
3. gülzār-ı hüsñ içine girüp güşe-girler
āhū gözün yatağın ararlar bucağ bucağ
göreydi lāle haddüñi bu vech-ile senün
sögeydi gonca ağzına bülbül varak varak
5. cān gülşeninde zülf ü 'izāruñ hevāsına
reyhān deste deste semenler kucak kucak
evvel kademde başuñı vēr yāra ēy gönül
kim nerdübān-ı 'ışğa çıkılır ayak ayak
7. vaşf-ı ruhuñla yazmağa şir'in necātünün
kağıd tutarlar elde çiçekler tabak tabak

4 Ey can, gönül vilayetini onu konak konak bilen gam kervanından başkasına sorma!

5 Sultanım, Sâfî göz ve gönül macerasını senin kapına ciğer kanyla rastgele yazdı.

766. 78a. (78. p). nazîre-i necâtî beg.

Necâtî Beg: *Dīvān*: G. 281.

1 Tan yeli gül kitabını yaprak yaprak açtı, bülbül de aşk ayetini ders ders okurdu.

2 Senin ayrılığınla güneş gökte tas tas zehir içer, lale de aşkınla yerde kase kase kan yutar.
mihr içer: *Dīvān*; biz içerüz: CN.

3 Bir köşeye çekilenler güzelliğın gül bahçesine girip bucağ bucağ senin ahu gözünün yatağın ararlar.

4 Lale senin yanağın bu haliyle görseydi, bülbül goncanın ağzına yaprak yaprak hakaret ederdi.

5 Can gülşeninde senin saçının ve yanağın arzusuna reyhan deste deste, yaseminler kucak kucak (olurlar).

6 Ey gönül, ilk olarak/adımda sevgiliye başını ver, zira aşk merdivenine adım adım çıkılır.

7 Necâtî'nin senin yüzünün sıfatlarını (anlattığı) şiirini yazmak için, çiçekler ellerinde tabak tabak kağıt tutarlar.

767.

Mef' ulü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün

Muzâri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. ey muşhaf-ı cemâl yüzüñde sebağ sebağ
âyât-ı hüsn haţţ-ı ruhuñ beñlerüñ nuqaţ
temsîl olurdu gamzeñe ölüm iñen yaqın
teşbîh olursa yüzüñe ka'be iñen ırak
3. zülf ü 'izârî tevbeleri bâţıl eyledi
hağ bu-durur ki fark edemezsin karadan ak
engüşt-i aħmed olmasa gün yüzde mu'cizüñ
bedr ayı eylemez idi ey döst iki şak
5. ser-mest-i cām-ı 'ışık olupdur **necâtîye**
mest-i şarâb dëyü be hey şöfî tütma dağ

768.

Mef' ulü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün

Muzâri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. hüsnüñ kitâbını yazalı hağ varak varak
'uşşâğ ders-i 'ıřkuñı okur sebağ sebağ
'ıřkuñ çerisi [şofra-i] hecrüñde ey perî
gam yemegini gönle taşır çanak çanak
3. gönlüm hevâ-yı zülfüñe düşüp şabâ gibi
seyr etdi râh-ı kişver-i 'ışkı konağ konağ
verdi karar gönlümü öldürmege gamuñ
ten milketinde cānumı arar bucağ bucağ

767. 78a. (78. p). ve lehü.

Necâtî Beg; *Dīvân*: G. 272.

- 1 Ey güzelliğın mushafı, yanağındaki ayva tüyleri ders ders güzellik ayeti, benlerin de (bu ayetlerin) noktalarıdır.
- 2 Ölüm, senin öldürücü bakışına benzetilirse çok yakın; Kâbe de senin yüzüne benzetilirse çok uzak olurdu.
- 3 Saçı ve yanağı tevbeleri bozdu, gerçek budur ki beyaz siyahtan ayırt edilemiyor.
- 4 Ey dost, senin mucizen olmasa Hz. Muhammed'in parmağı gündüz vakti dolunayı ikiye ayıramazdı.
- 5 Behey sofı, aşk kadehinin sarhoşu olan Necâtî'nin şarap sarhoşu diye kapısını çalma!

768. 78a. (78. p). şâhidî.

- 1 Allah senin güzelliğının kitabını yaprak yaprak yazdığından beri, âşıklar bölüm bölüm aşkının dersini okurlar.
- 2 Ey peri, aşkının askeri senin ayrılığında gam yemeğini kase kase gönle taşır.
(Edirneli Nazmî'nin *Mecma'u'n-Nezâir*'inden tamamlanmıştır.)
- 3 Gönlüm saçının arzusuna kapılıp tan yeli gibi aşk ülkesinin yollarını konak konak gezdi.
- 4 Senin gamın gönlümü öldürmeye karar verdi, beden ülkesinde bucağ bucağ canımı arar.

5. dil şâhidîyi şevk-ıla şūrīde-hâl eder
açıldığıınca gülşen-i hüsnuñ varak varak

769.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. hüsnuñ güli kitâbı açılmış varak varak
cân bülbülü şabâdan okurdu sebak sebak
bezm-i 'arūs-ı hüsni temâşâsını görüp
îşâr ederdi sîmi gelüp gül tabak tabak
3. sînem sarâyı şadrını gel mesken eyle kim
gezme iñende ey gözi ahû yatak yatak
lâle lebüñe ermedüğü'çün benüm gibi
nüş eyler idi hün-ı cigerden çanak çanak
5. her demde taldurup getirür hüsni bezmine
câm-ı şarâbı merdüm-i çeşmüm kabak kabak
şehr-i mahabbete dahı bünyâd urılmadıñ
'ışkuñ yolına dil gider idi ayak ayak
7. mestâne gözlerüñe senüñ nuql olam dëyü
bağrum kebâb olup yanar oda ocağ ocağ
cân rahtını alam dëyü isterdi âl-ile
dil hânesini gamzesi düzdi bucağ bucağ
9. bir şehâ bendeyem ki tutar haymesin anuñ
derbânı gibi öñce melekler konak konak
yâ devlet-ile olsa semendine ol süvâr
peyk-i şabâ öñince yelderdi şokağ şokağ

5 Senin güzelliğinin gül bahçesi açıldığında gönül, Şâhidî'yi arzuyla perişan eder.

769. 78a. (78. p). [sa'dî].

- 1 Güzelliğinin gülünün kitabı yaprak yaprak açılmış, can bülbülü sabâ makamından (onu) ders ders okurdu.
- 2 Gül güzellik gelininin meclisini görüp gelerek, tabak tabak gümüşü saçardı.
- 3 Ey ahu gözlü güzel, çok da yatak yatak gezme, gel göğsümün sarayının baş tarafını mesken eyle.
- 4 Lale, benim gibi senin dudağına kavuşamadığı için, kase kase ciğer kanından içti.
- 5 Güzellik meclisine tas tas şarap kadehini her an göz bebeğim doldurup getirir.
- 6 Gönül daha muhabbet şehrinin temeli atılmadan adım adım senin aşkının yoluna giderdi.
- 7 Göğsüm senin sarhoş gözlerine meze olayım diye kebap olup ocak ocak ateşe yanar.
- 8 Öldürücü bakışı can malını almak istediği için, gönül evini hile ile bucağ bucağ süsledi.
- 9 Başta meleklerin kapıcısı gibi konak konak çadırını tuttuğu bir sultana köleyim.
- 10 O süvari mutlulukla atına binse, tan yelinin ulağı onun önünde sokak sokak ilerledi.

11. zülfüñle ğamzeñ el bir édüp **sa'dî**yi şehā
kaşd étdiler ki öldüreler *keyfe me't-tefağ*
bu nazm-ı dil-pezîre eger eylese nazār
göñli likâyîñüñ olur idi alak bulak

770.

Mef'ülü fâ'ilatü mefâ'ilü fâ'ilün
Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. mecmû'a-i cemâlûñi açup varak varak
'ışkuñ mu'alliminden okur cân sebak sebak
zayf-ı hayâlûñe ruğ-ı zerdümden ey şanem
'aşıklarun getürdi müza'fer tabak tabak
3. bülbül çemende medhüñ okımuş nesim-i şubh
gül defterin açup anı arar varak varak
çeşmüm hayâl-i yâr-ıla şöhet kılup müdâm
eşküm taşur bu bezme şarâbı kabak kabak
5. zülf-ile ruğlarını gören dedi **ca'ferâ**
reyhân gül üzre sâye şalupdur budak budak

771.

Mef'ülü fâ'ilatü mefâ'ilü fâ'ilün
Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. bülbül beyân-ı hüsnüñ édelden sebak sebak
gül defterin şabâ yeli dürdi varak varak

-
- 11 Sultanım, saçınla öldürücü bakışın her nasılsa el birliği ederek Sâ'dî'yi öldürmeye niyetlendiler.
- 12 Likâyî'nin gönlü şayet bu makbul şiire baksaydı, allak bullak olurdu.
770. **78b. (79. p). nazîre-i ca'fer çelevi'bni tâcî beg.**
Tâci-zâde Ca'fer Çelebi: *Dîvân: G. 91.*
- 1 Can, senin güzelliğinin mecmuasını yaprak yaprak açıp aşkınun öğretmeninden ders ders okur.
- 2 Ey put gibi güzel, âşıkların senin hayalinin misafirine sararmuş yanağımdan tabak tabak safran getirdi.
- 3 Tan yeli çimenlikte senin övgülerini okumuş, bülbül gül defterini yaprak yaprak açıp onu arar.
- 4 Gözüm sevgilinin hayali ile durmadan sohbet eder, gözyaşım da bu meclise tas tas şarap taşır.
- 5 Ey Câfer, senin saç ve yanağını gören, "Reyhan, gül üzerine budak budak gölge salmış!", dedi.
771. **78b. (79. p). nazîre-i lâmi'î efendi.**
Lâmi'î Çelebi: *Dîvân: G. 244.*
- 1 Bülbül senin güzelliğini ders ders anlattığından beri, tan yeli gül defterini yaprak yaprak dürdü.

- nerkis seherde dīdesini pür-ḥumār édüp
ol çeşm-i meste öykünür imiş be bak be bak
3. dërler şurāḥī yāra boyun çekdi bezmde
girse elüme kanın içerdüm çanak çanak
zühhādı gör gözüm gibi ḥalvet-nişīn iken
mey taşur eşiginde baş açık kabağ kabağ
5. eşk ü ruḥum nişār için ey sīm-ten saña
yākūt kāse kāse tutar zer tabağ tabağ
baş pāyı çār ‘unşurına çarḥa tā ki sen
mi‘rāc-ı vaşla çıkasın ey dil ayak ayak
7. bir nece gün-durur seg-i küyuñla **lāmi‘ī**
toñuz ḥasūdı katl için arar yatağ yatağ

772.

Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün
Muzāri‘ ---+/-+--+ / +---+ / -+--

1. [yazılmadın şaḥā’if-i gülşen varağ varağ
bülbüller anı ezber okurdu sebak sebak
cānı gözün ne tende ne ḥod şadr içinde kor
reh-zen gibi ki yolciyı güde konağ konağ
3. sen serv-ḳaddi bulmağa ebrün gözi yaşı
seyl-āb oldu şehri aradı şoḳağ şoḳağ
barmağları ucını ki ḥinnālamış nigār
‘unnāba beñzemiş ki aşılır budak budak

-
- 2 Nergis sabah vakti gözünü sersemlikle doldurup o baygın gözlüye özenirmiş, bak hele bak!
- 3 Sürahi mecliste sevgiliye laf attı derler, elime geçirsem onun kanını kase kase içerdim.
- 4 Zahide bak, gözüm gibi bir köşeye çekilmişken (şimdi) eşiginde başı açık, tas tas şarap taşıyor.
- 5 Ey gümüş bedenli, gözyaşım ve yanağım sana saçmak için kase kase yakut, tabak tabak altın tutar.
- 6 Ey gönül, ayağını dört unsuruna bas/bedenini çiğne ki adım adım kavuşma miracına çıkasın.
- 7 Mahallenin köpekleriyle beraber Lâmi‘î, öldürmek için günlerdir yatak yatak domuz hasetçiyi arar.

772. **78b. (79. p). nazīre-i mesīḥī.**

Mesīḥī: *Dīvān*: G. 126.

- 1 Gül bahçesinin sayfaları yaprak yaprak yazılmadan, bülbüller onu ezberden ders ders okurdu.
- 2 Senin gözün konak konak yolcu takip eden eşkiya gibi, canı ne bedende ne de göğsün içinde bırakır.
- 3 Bulutun gözünün yaşı sen selvi boyluyu bulmak için sel oldu, sokak sokak şehri aradı.
- 4 Sevgilinin ucunu kınaladığı parmakları, budak budak asılmış iğdeye benzemiş.

5. kendülerini yavı kıllup gayb erenleri
‘âlem içinde seni ararlar bucağ bucağ
yārān varur çü bezm-geh-i haşre ‘ākıbet
sākī götürsün ayağı gitsün ayak ayak
7. ırak yakın **mesīhī** du‘ācuñ iken anı
öldürmege yakında kaçarsın ırak ırak]

773.

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. gül defterin seher yeli açdı varağ varağ
bülbul şifāt-ı hüsnüñ okurdı sebağ sebağ
cām-ı lebün şafāsı ile mest olup şabā
gül goncasınuñ ağzına söger varağ varağ
3. almış rakībi ara yere kūyuñ itleri
ādem yerine geçmiş ol it de be bağ be bağ
қан yağı oldı la'lüñ için lāle bādeye
bulsa içerdi қanını anuñ çanağ çanağ
5. zambağ bugün omuzına seccādesin mi alur
dün gülşene şarāb taşurdı kabağ kabağ

774.

Mef'ülü fā'ilätü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. yazılmamışdı muşhaf-ı hüsnüñ varağ varağ
hıfz etmiş idi tıfl-ı dil anı sebağ sebağ

-
- 5 Gayb erenleri kendilerini kaybedip dünya içinde bucağ bucağ seni ararlar.
6 Sevgili sonunda mahşer meclisine gelir, saki adım adım gitsin, kadehi götürsün.
7 Mesīhī uzak yakın senin duacın iken, yakında onu öldürmek için uzaktan uzaktan gidersin.
773. **78b. (79. p). [kemāl paşa-zāde].**
Kemāl Paşa-zāde: *Dīvān*: G. 170.
- 1 Tan yeli gül defterini yaprak yaprak açtı, bülbul güzelliğinin sıfatını ders ders okurdu.
2 Tan yeli senin dudağının kadehinin zevkiyle sarhoş olup gül goncasının ağzına yaprak yaprak hakaret eder.
3 Mahallenin köpekleri rakibi ortalarına almışlar, o it de kendini adam sanmış, bak hele bak!
4 Lale senin dudağın için şaraba kan düşmanı oldu, bulsa onun kanını kase kase içerdi.
5 Dün gül bahçesine tas tas şarap taşıyan zambağ, bugün omzuna seccade mi alır?
774. **78b. (79. p). [tālī'ī].**
1 (Daha) senin güzelliğinin mushafı yaprak yaprak yazılmamışken gönül çocuğu onu ders ders ezberlemişti.

- ‘ey lāle-çehre leblerüñ aşın yēr idi dil
‘uşşāk kanın içmege her dem çanaç çanaç
3. zülfüñe beñzedügi için misk ü ‘anberi
gezdürdiler yüzün kara edüp şokaç şokaç
- gülfār içinde ‘aşık u ma‘şük hōş durur
ikisi bir biriyle olalar yumak yumak
5. bülbüller-ile **tālî‘î** medhüñ okımaduk
gülşende gül ağacı mı kaldı budak budak

775.

Mef‘ülü fā‘ilätü mefā‘ilü fā‘ilün

Muzāri‘ --+/-+--+/+--+/-+--

1. gül defterini açdı şabā çün varak varak
bülbül hezār şevk-ıla okur sebak sebak
- oldı bahār-ıla yine reşk-i behişt bāğ
gel seyr-i sebzār kılalum ayak ayak
3. nerkis gözüñ hayāl-ile içer kadeh kadeh
mest oluban şaçar çemene zer varak varak
- senüñle mest görse raķībüñ beni şehā
maħmūr gibi gönli olurdu alaç bulak
5. cān gūşına çü **resmî** sözüñ gūşvārdur
turmazsa nazmuña n’ola degme kulak kulak

-
- 2 Ey lale yüzlü, âşıkların her dâim kase kase kanını içebilmesi için, gönül dudaklarının tatlısını yerdı.
- 3 Saçlarına benzedikleri için yüzlerini siyaha boyayıp misk ve amberi sokak sokak gezdirdiler.
- 4 Gül bahçesinde seven ve sevilen, ikisi birbirleriyle yumak yumak olduklarında güzel durur.
- 5 Bülbüllerle Tālî‘î’nin, gül bahçesinde budak budak senin güzelliklerini sayıp dökmedikleri bir gül ağacı mı kaldı?
- 775. 78b. (79. p). [resmî].**
- 1 Tan yeli gül defterini yaprak yaprak açtığı için, bülbül (onu) bin şevk ile ders ders okur.
- 2 Bahçe baharın gelmesiyle yine cenneti kıskandırdı, gel adım adım/kadeh kadeh yeşilliği seyr/gezintiye çikalım.
- 3 Nergis gözün hayal ile kadeh kadeh (içki) içer, sarhoş olduğunda da çimenliğe varak varak altın şaçar.
- 4 Sultanım, rakibin beni seninle kendimizden geçmiş halde görse gönlü sarhoş gibi allak bullak olurdu.
- 5 Resmî sözün can kulağına küpedir, değme kulak şiirine kulak vermezse de olur.

776.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
Muzâri' --+/-+++/+---+/-+-

1. bezm-i gamuñda dīde taşur mey kabağ kabağ
şunar ʔoluyı merdüm-i çeşmüm çanak çanak
şudan çıkardı şanki kilimini ʔa'n eder
‘uşşāka gör bu zāhid-i ḥod-bīn be bağ be bağ
3. deryā-yı ‘ışka zevrağı ğarğ olmasun dēyü
döker şuları merdüm-i çeşmüm çanak çanak
gülşende gördüm ayağıña étmege nişār
la'l-ile dūr ʔutar idi güller ʔabak ʔabak
5. vaşf-ı ruḥuñda diñledi rengin ü ter ğazel
gül defterini bülbül okurken varağ varağ
levḥ ü kalem [adı] yoğ iken ḥaṭ yazılmadın
okurdu ders-i ‘ışkuñı rūḥum sebak sebak
7. vaşf-ı lebūñde mişl-i ḥadīdī-i ḥurde-dān
yoğdur cihānı cümle ararsañ bucağ bucağ

[ḥarfi'l-kef]

777.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
Muzâri' --+/-+++/+---+/-+-

1. [dédüm güzellerüñ nesi ğāyet güzel gerek
bir pīr işitdi dēdi güzelde göz el gerek

776. 78b. (79. p). [ḥadīdī].

- 1 Göz gam meclisinde tas tas şarap taşır, göz bebeğim kase kase içkiyi ikram eder.
- 2 Bak hele bak, sanki işini gücünü yoluna koymuş gibi âşıkları ayıplayan bu kibirli zahidi gör!
- 3 Göz bebeğim, kayığı aşk denizine boğulmasın diye suları tas tas döker.
- 4 Gül bahçesinde senin ayağına saçmak için tabak tabak lal ve inci tutan güller gördüm.
- 5 Bülbül gül defterini yaprak yaprak okurken senin yanağının güzellikleri hakkında renkli ve yeni bir gazel dinledi.
- 6 Kader yazılmadan, henüz levh ve kalemin adı bile yokken, ruhum senin aşkının dersini bölüm bölüm okurdu.
(Edirneli Nazmī'nin *Mecma'u'n-Nezāir*'inden tamamlanmıştır.)
- 7 Dünyayı bucağ bucağ arasan da senin dudaklarını övmekte incelikten anlayan Hadīdī gibisini bulamazsın.

777. 79a. (79. p). [ḥayretī].

- 1 Ḥayretī: *Dīvān*: G. 205.
1 "Güzellerinin nesinin gayet güzel olması lazım?", dedim, bir ihtiyar işitti, "Güzelde el ve gözün (güzel olması) gerekir.", dedi.

- ‘arz eyleme mesāyil-i fıkhu bize faḳīh
rindāna ter terāne vü rengīn ğazel gerek
3. şi‘r ol-durur ki ‘arz-ı ḥusūl-i vişāl ola
sözinde ḥāşılı kişinūñ mā-ḥaşal gerek]
- bu şimdiki güzeller-ile hem-dem olmağa
bir oñmaduḳ ḥaḳīḳati yoḳ mübtezel gerek
5. dedüm ecelsüz öldi ḳuluñ ḥayretī dedi
bir dirliginde ölmüşe de ne ecel gerek

778.

Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

Muzāri‘ --+/-+--+/+--+/-+--

1. sevdügi ğāyet-ile kişinūñ güzel gerek
bir daḥı mişli olmaya bir bī-bedel gerek
- kimi esīr-i ‘işve kimi nāz esīridür
biz ḥusn esīriyüz bize ey dil güzel gerek
3. aḡyār gibi her güzelūñ yanına düşüp
dā’im gezüp sürinmege bir mübtezel gerek
- şōfī ḳo añma sözünü ḥālet vèren bize
meclisde ten terāne vü şavt-ı ‘amel gerek
5. şi‘r-i necātī gibi cihān içre bāḳiyā
dillerde yād olmağa rengīn ğazel gerek

779.

Fe‘ilātün (fā‘ilātün) fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün (fe‘ilān)

Remel ++--/+--/+--/+--

1. serv-ḳāmetler iki yanın alurlar yoluñ
rāh-ı gülzāre döner yolları istanbūluñ

-
- 2 Ey hoca, bize fikhî meseleleri sunma, rintlere taze nağme ile renkli gazel gerek!
3 Şiir kavuşmanın gerçekleşmesini anlatmalı, kişinin sözünün kisası netice olmalı.
4 Şimdiki bu güzeller ile yakın olmak için vefasız, talihsiz bir aşâğılık olmak gerek!
5 "Hayretî kulun ecelsiz öldü.", dedim; "Huzur içinde ölene ecel mi gerekir?", dedi.

778. 79a. (79. p). nazīre-i bāḳī.

- 1 Kişinin sevdiğinin son derece güzel, bir başka benzeri olmayan eşsizlikte olması gerekir.
2 Kimi cilve esiri, kimi de naz esiridir; ey gönül, biz ise güzellik esiriyiz, bize güzel gerek!
3 Her güzelin yanına takılıp her dâim gezebilmek için rakipler gibi aşâğılık olmak gerekir!
4 Sofu uğursuzluk getiren sözünü söylemeyi kes, mecliste bize beden, nağme ve raksın/amelin yankısı lazımdır.
5 Ey Bâkî, dünyada Necâtî [ö. 1509]’nin şiiri gibi dillerde anılmak için renkli gazel (olmak) gerekir.

779. 79a. (79. p). ğazel-i bāḳī.

Bāḳī: *Dîvān*: G. 266.

- 1 Selvi boylular senin yolunun iki yanında ilerler, İstanbul’un yolları gül bahçesinin yollarına döner.

- ne ‘aceb dāğlaruñ işler ise ey yüzi gül
çürümüñ nerd-i maḥabbetde bir iki pūluñ
3. devr-i ğamzeñde senüñ kimseye ḥançer çekmez
boynuma alurın ey şūḥ-ı dilārā ḳoluñ
- ḳad-i bālāya göre şīve-i reftār gerek
ey şanavber bize ‘arz étme iñende ḫūluñ
5. añlamaz dün-ı felek merdüm-i dānā ḳadrin
bāḳiyā minnetini çekmeyelüm her gülüñ

780.

Fe‘ilātün (fā‘ilātün) fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün (fe‘ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. dilrübālarla ‘aceb keşreti var her yoluñ
geçemez ḫūblarından gönül istanbūluñ
- nec’olur dāğlaruñ işler ise ey abdāl
çürümüñ rāh-ı maḥabbetde bir iki pūluñ
3. dökilür ḳaḫreleri ‘āşık-ı mehcūr ağlar
yıldızı düşkün olur pādişehüm ma‘zūlüñ
- bend-i fūrḳatde ḳoma bendeñi āzād eyle
öldürürseñ de eger ḳaçmaz efendi ḳuluñ
5. yoluña **bāḳī**-i dil-ḫaste revān eyler idi
tuḫfe-i cān-ı ḫaḳīr olsa eger maḳbūlüñ

-
- 2 Ey gül yüzlü, muhabbet tavlasında senin bir kaç pulun çürümüş, yaraların kapanmıyorsa şaşılmaz.
- 3 Ey şuh sevgili, senin kolunu boynuma alırım, öldürücü bakışının devrinde kimseye hançer çekmez.
- 4 Uzun boya göre edalı yürüyüş gerek, ey fıstık ağacı, bize boyunu çok da gösterme.
- 5 Ey Bâkî, alçak talih bilgili insanın kıymetini anlamaz, her ahmağın da minneti altında kalmayalım!

780. 79a. (79. p). ğazel-i bāḳī.

Bāḳī: *Dīvān*: G. 267.

- 1 Her ne kadar her yol güzellerle dolu olsa da, gönül İstanbul’un güzellerinden geçemez.
- 2 Ey kul, muhabbet yolunda bir kaç pulun çürümüş, yaraların kapanmıyorsa şaşılmaz.
- 3 Sultanım, ayrı düşmüş âşık ağlar damlaları dökülür; azledilenin yıldızı düşük olur/talihsiz olur.
- 4 Efendim köleni ayrılık bağında bırakma, özgür bırak; eğer öldürürsen de senin kulun kaçmaz.
- 5 (Sevgili), değersiz can hediyesi eğer senin hoşuna gitseydi, gönlü yaralı Bâkî senin yoluna akıttırdı (canını verirdi).

781.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. gönlümi zülfün gamından bî-ķarār étsem gerek
ol perişanlıķda 'aqlum tarmār étsem gerek
ş'ol dil-i senginüñe kār éde dèyü āh kim
tîr-i peykânın yaşumla ābdār étsem gerek
3. ta'ne taşu atduġuñca şakladuġum bu ki ben
āķir anı kendüme seng-i mezār étsem gerek
'ıřķa şabr u yā seferdür çünki şabra çäre yok
baş u cān terk eyleyüp terk-i diyār étsem gerek
5. seyl-i eşkümden iñen ġāfil şalınmasun ki ben
bir gün ol serv-i hırāmānı kenār étsem gerek
dām-ı zülfeynün hayālin çün gönülde baġladum
ben hümā-yı vaşluñu bir gün şikār étsem gerek
7. gül yanaġuñ yādına bu ķan olası dīdeden
ķanlı yaşumla zemīni lālezār étsem gerek
cem gibi çevġān-ı zülfün yādına baş oynayup
cān u dil nakdin temāmet ben nişār étsem gerek

781. 79a. (79. p). baħr-i dīġer ez-ān sulķān cem.

Cem Sulķān: *Dīvān*: G. 184.

- 1 Gönlümü senin saçının gamından muztarip, o perişanlıkta aklımı da darmadaġın etmeliyim.
- 2 Ah, senin şu taş kalbine tesir etsin diye okunun temrenini gözyaşım ile ıslatmam gerek.
- 3 Sen kınama taşını attıkça benim onları saklamamın nedeni, sonunda onları kendime mezar (taşı) yapacak olmamdır.
- 4 Aşka (çare) ya sabır ya da seferdir, sabredemeyeceğimden canımı ve başımı bırakıp memleketi terk etmeliyim.
- 5 O nazla yürüyen selvi gözyaşımın selinden çok da gafil olmasın, ben bir gün onu kucaklayacağım.
- 6 Saçlarının tuzaġının hayalini gönlümde baġladığımdan, sana kavuşmanın hümasını ben bir gün avlayacağım.
- 7 Senin gül yanaġının hatrına bu kan olası gözden (akan) kanlı yaşım ile yeryüzünü lale bahçesi yapmalıyım.
- 8 Senin saçının sevdasının hatrına Cem gibi baş oynayıp/hayatını tehlikeye atıp, can ve gönül nakdini tamamen harcamalıyım.

782.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. bir gece sevdā-yı bŷy-ı zŷlf-i yār  tsem gerek
mŷşk gibi  an[lar] yudup terk-i diyār  tsem gerek
rŷz-ı rŷŷen  un degŷldŷr ma rem-i esrār-ı  ıŷk
ben ŷeb-i tārĭki bārĭ rāzdār  tsem gerek
3. ŷem' baŷ oynarsa bezmŷnde içen germ olmasun
ben ayaġu  tozına cānum niŷār  tsem gerek
el uzadup zŷlfŷne yalvaruram sevdāyĭ g r
mŷr iken efsŷn okuyup  aŷd-ı mār  tsem gerek
5. seyre  ıkkdu a seg-i kŷyu  kadem baŷmaġ içun
yŷzŷmi gŷl-gŷn yaŷumla lālezār  tsem gerek
tŷr-i āhumdan içen ġāfil y rŷr be zer ki ben
bir gŷn ol kebk-i hŷrāmānĭ ŷĭkār  tsem gerek
7. zĭkr ŷ fikr isterse  a med iŷde h lvet iŷde sen
 o beni kim fikr-i ru sār-ı nigār  tsem gerek
hatt [u] la'l ŷ  add ŷ ru sāru  açup eŷ'arumĭ
hŷb u rengĭn ŷ la f ŷ ābdār  tsem gerek
9. s kiyā peymāne ŷun kim tevbe vŷ peymānumĭ
ŷ filer dŷlbendi gibi t rmār  tsem gerek

782. 79a. (79. p). nazĭre-i a med paŷa.

A med Paŷa: *Dĭvān*: G. 152.

- 1 Bir gece sevgilinin saçının kokusunun sevdasına tutulmam, misk gibi kanlar yutup memleketi terk etmem gerek.
bŷy-ı zŷlf-i: *Dĭvān*; zŷlf-i bŷy-ı. CN.
- 2 Aydĭnlik gŷndŷz aŷk sĭrrĭnĭn mahremi olmadıġından,  yleyse ben karanlık geceyi sĭrdaŷ etmeliyim.
rŷz-ı rŷŷen  un: *Dĭvān*; tekye-i rŷzĭ: CN.
- 3 Mum senin meclisinde canından vazgeçerse çok da hararetlenmesin, ben ayaġının tozuna canımı sa acaġım.
- 4 Sevdaya bak, el uzatıp saçlarına yalvarırım; karınca iken efsun okuyup yĭlana d nŷeceġim.
- 5 Senin mahallenin köpekleri gezintiye  ıktıklarĭnda ayaklarını basmaları için yŷzŷmŷ gŷl renkli g zyaŷımla lale bahçesi etmeliyim.
- 6 A ımın okundan çok da haberi olmadan nazlı nazlı giden o keklġi, öyle g rŷnŷyor ki ben bir gŷn avlayacaġım.
- 7 Ahmed, zikir ve fikir istersen iŷte تنها iŷte sen; beni bırak, sevgilinin yanaġını dŷŷŷnmeliyim.
- 8 Senin ayva tŷylerini, lal dudaġını, boyunu ve yanaġını anıp ŷiirimi gŷzel, renkli, nazik ve parlak etmeliyim.
- 9 Ey saki kadeh sun, zira tevbe ve yeminimi sofularĭn sarıġı gibi paramparça etmeliyim.
peymānumĭ: *Dĭvān*; peymāneyi: CN.

gül yüzün'çün nâle vü feryâd édüp bülbül gibi
merğzâr içre sehergeh murğı zâr étsem gerek

783.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'ışka uyup raht-ı 'aklı tarmâr étsem gerek
dilde bir bed-mihr mihrin üstüvâr étsem gerek
nece bir pinhân ola sînemde mihr-i hüsn-i döst
sırr-ı 'ışkı gün gibi ben âşikâr étsem gerek
3. vaşluñ için sîm ü zer harc eyler ise gayrılar
ben aña şükrâne cân u dil nişâr étsem gerek
seyr-i şahrâ eyledükçe sen hezâr i'zâz-ile
eşk-i çeşmüm birle râhuñ lâlezâr étsem gerek
5. dedüm ey dilber nedür haddüñdeki hâlüñ dedi
dânedür dil murğın anuñla şikâr étsem gerek
seyr ederken dâmenüñe ola kim âlûd ola
cism-i pür-derdüm yoluñda ben ğubâr étsem gerek
7. ey **gedâyî** mescide yol vèrmez ise şöfiler
ğüşe-i mey-hâñede varup qarâr étsem gerek

784.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. cismümi râh-ı fenâ içre ğubâr étsem gerek
yele vèrüp zerre zerre tarmâr étsem gerek

10 Senin gül yüzün için bülbül gibi inleyip feryat edip, seher vakti çimenlikte kuşları ağlatmalıyım.

783. 79a. (79. p). **gedâyî**.

1 Aşka uyup aklın koşumunu paramparça etmeli, bir vicdansızın aşkını gönülde sağlamlaştırmalıyım.

2 Sevgilinin güzelliğinin aşkı göğsümde nasıl gizlensin, ben aşk sırrını gün gibi ortaya koymalıyım.

3 Sana kavuşmak için başkaları altın ve gümüş harcasalar da, ben ona şükreden can ve gönül saçmalıyım.

4 Sen kırlarda gezdikçe, gözyaşımınla binlerce hürmetle senin yolunu lale bahçesi etmeliyim.

5 "Ey sevgili, yanağındaki benin nedir?", dedim; "Tanedir/kuş yemidir, onunla gönül kuşunu avlayacağım.", dedi.

6 Sen gezinirken ola ki eteğine bulaşsın diye ben, dert dolu bedenimi senin yolunda toz etmeliyim.

7 Ey Gedâyî, sofular mescide yol vermezlerse (önemli değil), varıp meyhane köşesinde durmalıyım.

784. 79a. (79. p). **[selîkî]**.

Selîkî: *Dîvân*: G. 35.

1 Bedenimi yokluk yolu içinde toz etmeli, yele verip zerre zerre savurmalıyım.

- şubh gibi dest-i şevk-ıla yakamı çäk édüp
gün gibi ol mâha mihrüm âşikâr étsem gerek
3. n'ola diñmezse yaşum bağrumda anuñ başı var
bâğ-ı küy-ı yâra anı cüybâr étsem gerek
- baña ş'ol taşlar ki urduñ bir yere cem' eyledüm
def'-i a'dâ-yı ğama muhkem hişâr étsem gerek
5. ey **selîkî** pür édüp dürlerle çeşmüm kâsesin
anı ayağına ol şāhuñ nişâr étsem gerek

785.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. yel gibi bir şubh 'azm-i küy-ı yâr étsem gerek
ol hevâ ile dimâğum müşk-bâr étsem gerek
- devletinde her ne la'l ü dür ki cem' etdi gözüm
yüz şuyıla hâk-i pâyına nişâr étsem gerek
3. zülfi yāruñ seyrine yā rab ne sihr eyler nesīm
ben bu kār u bāri bāri tarmār étsem gerek
- gözleri yādına 'aql u dīn evin édüp harāb
ol kadīmi 'ahd esāsın üstüvār étsem gerek
5. şayd olurken perçem-i tāvūsına şeh-bāz-ı cān
ol hümāyı ben meges ya'nī şikār étsem gerek

-
- 2 Sabah gibi arzu eliyle yakamı yırtıp gün gibi o aya aşkıyı anlatmalıyım.
- 3 Gözyaşım dinmezse şaşılmaz, çünkü bağrımda onun kaynağı var; sevgilinin sokağındaki bahçeye gözyaşımı ırmak etmeliyim.
yaşum: Dīvān; benüm: CN.
- 4 Bana attığın taşları bir yerde topladım, gam askerini savmağa yıkılmaz bir hisar yapmalıyım.
- 5 Ey Selîkî, gözlerimin çanağını incilerle doldurup onu o sultanın ayağına saçmalıyım.
- 785. 79b. (80. p). nazîre-i şeyhî.**
Şeyhî: *Dīvān*: G. 99.
- 1 Bir sabah sevgilinin mahallesine rüzgar gibi gitmeye karar vermeli, o arzuyla damağımı misk saçır hale getirmeliyim.
- 2 Gözüm senin devletinde ne kadar lal ve inci topladıysa, yüz suyu ile (onları) ayağının toprağına saçmalıyım.
- 3 Yâ Rabbi, tan yeli sevgilinin saçını seyretmeyi ne diye ihmal ediyor; öyleyse ben bu işi darmadağın etmeliyim.
- 4 (Sevgilinin) gözlerinin hatrına akıl ve iman evini harap edip o sonsoz olan yemin binasını (elest) sağlamlaştırmalıyım.
- 5 Can doğanı tavus perçemine avlanırken, sinek gibi olduğum halde ben de o hümâyı avlamalıyım.

- néce pinhānī çala ‘aqlum kilīm altında tabl
‘ışkı ‘ālemde ‘alem-veş āşikār étsem gerek
7. tevbe vü zühd ü şalāh-ıla bulımadum felāh
hāzır ol şeyhī melāmet ihtiyār étsem gerek

786.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. dedı kim zülfüm yüzüme tärmār étsem gerek
‘ālemüñ rüşen günin dün gibi tār étsem gerek
étlise fir‘avna ger müsā ‘aşāsın ejdehā
ben raķīb-i kāfire her tārı mār étsem gerek
3. kara zülfi ağına zāğ-ı raķibi bağlayup
dedı bu āl-ile şāhınler şikār étsem gerek
seng çün urdı dile dedüm ki n’eylersin dedı
ol kadīmī ‘ahd esāsın üstüvār étsem gerek
5. nev-bahār-ı vaşl érince yaş yerine kan döküp
gülşen-i hüsñüñ kenārın lālezār étsem gerek
gül gibi şevķ-i ruħuñla germ olup éy gonca-leb
baş açup sırr-ı nihānum āşikār étsem gerek
7. ihtiyārı ‘āşıkuñ bir hırķa vü bir güşedür
ben daħı zülfüñ gibi anı ihtiyār étsem gerek

-
- 6 Aklım nasıl kilim altında gizlice davul çalsın/kimseye belli etmesin; aşkı dünyada sancak gibi ortaya koymalıyım.
- 7 Tevbe, takva ve iyilikle kurtulamadım, Şeyhî hazır ol, ayıplanmayı tercih etmeliyim.
786. 79b. (80. p). [kemāl paşa-zāde].
Kemāl Paşa-zāde: *Dīvān*: G. 185.
- 1 "Saçlarımı yüzüme dağıtmalı, senin dünyanın aydınlık gününü gece gibi karartmalıyım.", dedi.
zülfüm: *Dīvān*; zülfüñ: CN. günün dün gibi: *Dīvān*; güninde neyki: CN.
- 2 Eğer Hz. Musa esasını Firavun’a (karşı) ejderha yaptıysa, ben de kafir rakibe karşı her kılı yılan etmeliyim.
- 3 "Siyah saçı ağına rakibin kargasını bağlayıp, bu hile ile şahinler avlamalıyım.", dedi.
- 4 Taşı gönlüme vurdu, "Ne yapıyorsun?", dedim; "O sonsuz olan yemin binasını (elest) sağlamlaştırmalıyım.", dedi.
seng çün: *Dīvān*; seng-i cevri: CN.
- 5 Kavuşmanın ilkbaharı gelince yaş yerine kan döküp senin güzellik gülşenin kenarını lale bahçesi yapmalıyım.
- 6 Ey gonca dudaklı, senin yanağının parlaklığı ile hararetlenip gül gibi baş açarak gizli sırrımı ortaya koymalıyım.
- 7 Âşığın istediği bir hırka ve bir köşedir, ben de senin saçın gibi onu seçmeliyim.

787.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. reng-i eşkümle yüzüm naqş-ı nigâr étsem gerek
hâlümi yâra bu yüzden âşikâr étsem gerek
la'l-i şîrînüñ için dağ üsti bâğ oldı baña
hüsrevâ ferhâd-veş terk-i diyâr étsem gerek
3. pâyüña eşküm revân édüp miyân-ı bâğda
ağlayu ağlayu sen servi kenâr étsem gerek
çeşm-i mestüñ derdi gerçi cânı mahmûr eyledi
cür'a-i la'lüñ emüp def'-i humâr étsem gerek
5. her nigârüñ şüretin dil hânesinde naqş édüp
çîn nigâristânı gibi yâdigâr étsem gerek
sâkına halhal için cân riştesini dizmege
eşkümü la'l-ile dürr-i şâh-vâr étsem gerek
7. kulluğuñ adını taqup baña sulţânım benüm
bu **sürürî**yi cihânda nâmdâr étsem gerek

788.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şubh-dem yel gibi yelüp 'azm-i yâr étsem gerek
yüz sürüyü eşiginde cân nişâr étsem gerek
dil saçı sevdâsına tolaşdı çün kim ol mehüñ
cân verüp bu kâr u bârı tarmâr étsem gerek

787. 79b. (80. p). sürürî.

Sürürî: *Dîvân*: G. 253.

- 1 Gözyaşımın rengiyle yüzüm(e) sevgiliyi çizmeli, halimi sevgiliye bu yüzden anlatmalıyım.
- 2 Senin tatlı/Şirin dudağın için dağ üzeri bana bağ oldu (keyfim yerinde oldu), ey Hüsrev, Ferhad gibi memleketi terk etmeliyim.
- 3 Bahçenin ortasında gözyaşımı ayağına akıtıp, sen selviyi ağlaya ağlaya kucaklamalıyım.
- 4 Her ne kadar sarhoş gözün derdi canı kendinden geçirse de, senin dudağının bir yudumu (ile) sersemliği def etmeliyim.
- 5 Her güzelin yüzünü gönül evine çizip Çin puthanesi gibi armağan etmeliyim.
- 6 Bileğine halhal (yapmak) için can ipine dizmeye, gözyaşımı lal ile iri inci yapmalıyım.
- 7 Sultanım benim, senin kulluğunun adını bana takıp, bu Surûrî'yi (o kulluk adıyla) dünyada meşhur etmeliyim.

788. 79b. (80. p). nazîre-i selefden harîmî beg.

Harîmî: *Dîvân*: G. 18.

- 1 Sabah vakti yel gibi esip sevgiliye doğru gitmeli, yüz sürüp eşiginde canımı vermeliyim.
- 2 Gönül o ay gibi güzelin saçı sevdasına dolaştığı için can verip, bu işi gücü dağıtmalıyım.

3. sihr-ile cādū gözi cān mülkini édüp harāb
‘ışkunuñ bünyādını ben üstüvār étsem gerek
zülfinüñ cādūsına meyl étdüğü şeh-bāz-ı dil
ol hümāyı yine ben peşşe şikār étsem gerek
5. ol mehüñ mihrin ‘alem gibi nişān étmek için
sırr-ı ‘ışkını cihāna aşikār étsem gerek
bu **harīmī** zühd ü takvāya kadem başmağ için
‘ışk yolında melāmet ihtiyār étsem gerek

789.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. bir gün ol māhı añup terk-i diyār étsem gerek
‘āqıbet bu kār u bārı tārmar étsem gerek
neZRüm oldur kim görürsem yüzüñ ol şükrāneye
sīm-ile zer yerine cānum nişār étsem gerek
3. şayd olurken ol hümānuñ dāmına şeh-bāz-ı kıuds
yā rab anı ben meges nēce şikār étsem gerek
mest-i ‘ışkam baş açuk seng-i belāya tırmuşam
her ne rüsvālık olursa ihtiyār étsem gerek
5. siz yatup ārām édüñ bir dem harīm-i sebzede
ben biraz bülbül gibi feryād u zār étsem gerek

-
- 3 Büyücü gözü sihirle can mülkünü harap ettiği için ben, aşkın binasını sağlamlaştırmalıyım.
 - 4 Onun büyücü zülfüne gönül doğanının meyl etmesi, o hümayı yine ben sineğin avlayacağına (işarettir).
 - 5 O ay gibi güzelin aşkını/güneşini sancak gibi ortaya koymak için aşkının sırrını dünyaya duyurmalıyım.
 - 6 Bu Harīmī züht ve takvaya ayak basmak için aşk yolunda kınanmayı seçmelidir.
- 789. 80a. (80. p). mu‘īdī.**
Mu‘īdī: *Dīvān*: G. 225.
- 1 Bir gün o ay yüzlü güzeli hatırlayıp bu memleketi terk etmeli, sonunda (onun uğruna) bu işi gücü dağıtmalıyım.
 - 2 Adağım odur ki senin yüzünü (bir gün) görürsem, teşekkür olarak gümüş ve altın yerine canımı saçaçağım.
 - 3 O kutlu doğan (bile) o hümânın tuzağına düşerken, yâ Rabbi, ben sinek onu nasıl avlayacağım?
 - 4 Aşk sarhoşuyum, başım açık bela taşlarına hedef olmuşum; (bundan böyle) her ne rezillik varsa katlanmalıyım.
 - 5 Siz çimenlikte yatıp bir süre dinlenin, ben bülbül gibi biraz ah edip inlemeliyim.
sebzede: *Dīvān*; *sīnede*: CN.

gül yüzüñ şevkiyle giryān olduğum ‘ayb étme kim
çevremi kanlu yaşumla lālezār étsem gerek

7. ço yıķılsun cān u dil ma‘mūresin añma baña
‘ışķ bünyādın mu‘idī üstüvār étsem gerek

790.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. bir gece ‘azm-i favāf-ı kūy-ı yār étsem gerek
itleriyle şubḥ olunca āh u zār étsem gerek
nāfe gibi düşüben misgīn saçuñ sevdāsına
bir deriye şarılıp terk-i diyār étsem gerek
3. rüzigārum şaldı hayret bahrine dil fülkini
ya‘ni bu ortada ol cānı kenār étsem gerek
yolına cān vèrdüğüm cāndan kabül étmezse yār
yüz sürüp ayağına çok i‘tizār étsem gerek
5. ‘āķibet leylī saçı derdi ile mecnūn-vār
ben bu ‘aķluñ kār u bārın tarmār étsem gerek
leblerinden ister iken lāmi‘ī āb-ı hayāt
ḥākine yüz sürmek-ile iftiḥār étsem gerek

6 Gül yüzüne aşık olduğum için ağlamamı ayıplama, çünkü çevremi kanlı göz yaşlarımla lale bahçesine çevirmeliyim.

7 Mu‘idī, bırak can ve gönül şehri yıkılsın, bana onlardan bahsetme, (ben) aşk binasını sağlamlaştırmalıyım.

790. 80a. (80. p). lāmi‘ī.

Lāmi‘ī Çelebi: *Dīvān*: G. 277.

1 Bir gece sevgilinin mahallesinin tavafına doğru gitmeli, sabah olunca onun köpekleriyle inleyip ağlamalıyım.

2 Senin misk kokan saçının sevdasına nafe gibi düşüp, bir deriye sarılıp memleketi terketmeliyim.

3 Rüzgarım gönül kayığını hayret denizine saldı, bu arada ben de o canı kucaklamalıyım.
kenār: *Dīvān*; nişār: CN.

4 Sevgili yoluna gönülden can verdiğimi kabul etmezse ayağına yüz sürüp çok özür dilemeliyim.

5 Sonunda ben, sevgilinin Leylâ/gece saçının derdi ile Mecnun gibi bu aklın işini gücünü dağıtmalıyım.

6 Lāmi‘ī, onun dudaklarından ölümsüzlük suyunu isterken, toprağına yüz sürmekle övünmeliyim.

791.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. bağrumı hūn etdi ğam terk-i diyār etsem gerek
nāfe gibi būy-ı 'ışkı āşikār etsem gerek
sende yoķ ey dil taħammül bende yoķ şabr u qarār
uy baña dīvāne ğurbet ihtiyār etsem gerek
3. dēr imiş 'aşık gerek terk ede dünyā vārını
cān fedā etmek degül midür hezār etsem gerek
nev-bahār erişdi taraf-ı gülistāna şu gibi
yüz sürüp pāyına bir servüñ kenār etsem gerek
5. ister iseñ edesin **ishāk** 'ālemde huzūr
ğayreti elden kımayup terk-i 'ār etsem gerek

792.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. bağrumı hūn etdi ğamzeñ 'azm-i yār etsem gerek
gözlerüm gevhherlerin yāra nişār etsem gerek
gün gibi rüşen degül midür anı çok sevdüğüm
sırr-ı 'ışkı şaklamayup āşikār etsem gerek
3. her kişi çün bir kemāl-ile duşupdur iftiħār
ben güzeller sevmek-ile iftiħār etsem gerek

791. 80a. (80. p). [ishāk çelevi].

Üsküblü İshāk Çelebi: *Dīvān*: G. 140.

- 1 Gam bağrımı kanla doldurdu; memleketi terk etmeli, aşkın kokusunu nafe gibi ortaya çıkarmalıyım.
- 2 Ey gönül, sende tahammül yok bende de sabır ve karar; oy bana deliye dönmeli, gurbeti tercih etmeliyim.
- 3 "Âşık dünya malını terk etmeli.", dermiş, (bu terk) canı terketmek değil midir, binlerce kez terketmeliyim.
- 4 İlkbahar gül bahçesinin kenarına su gibi ulaştı, bir selvi boylunun ayağına yüz sürüp (onu) kucaklamalıyım.
- 5 İshak, dünyada huzur bulmak istersen, gayreti elden bırakmayıp utanmayı terketmeliyim.

792. 80a. (80. p). muhibbî.

Muhibbî: *Dīvān*: G. 1591.

- 1 Öldürücü bakışın bağrımı kanla doldurdu, gözlerimin mücevherlerini sevgilime saçmalıyım.
- 2 Onu çok sevdiğim gün gibi ortada değil midir, aşk sırrını saklamayıp ortaya çıkarmalıyım.
- 3 Herkes bir mükemmellik ile övünüp duruyor, ben de güzeller sevmekle övünmeliyim.

gülşen-i hüsninde yāruñ geceler tā şubha dek
bülbul-i şūrīde gibi āh u zār ёtsem gerek

5. dەر imiş kılsun fedā yoluna cümle varını
cān ise dağı **muħibbī** tārmar ёtsem gerek

793.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'azm-i kūy-ı yār edüp terk-i diyār ёtsem gerek
raħt u baħtum hānesini tārmar ёtsem gerek
başuma tēc-ı felāket egnüme zerrīn kabā
tekye-i dehr içre bir pīr ihtiyār ёtsem gerek
3. māverā-yı 'ālem-i nāsūta rıħlet eyleyüp
vaħşet edüp ħalk-ı 'ālemden firār ёtsem gerek
künc-i ğamda derd-i yārumla olup ħalvet-nişīn
būriyā gibi tenüm zār u nizār ёtsem gerek
5. ş'ol **ġubārī** bir nazarda tütüyā edenlerüñ
yolına cānlar verüp cismüm ġubar ёtsem gerek

794.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. bugün ol serv-i revāna cān nişār ёtsem gerek
tuħfe-i cān iltüben cānān şikār ёtsem gerek
leylī zülfinüñ hevāsına anuñ mecnün-vār
'aql u şabr u 'ārı cümle tārmar ёtsem gerek

4 Geceleri sevgilinin güzelliğinin gül bahçesinde ta sabaha kadar perişan bülbul gibi ah edip ağlamalıyım.

5 "Bütün varlığını yoluma feda etsin!", dermiş; Muħibbī, canımı bile paramparça etmeliyim.

793. 80a. (80. p). [ġubārī].

1 Sevgilinin mahallesine yönelip memleketi terk etmeli, mal ve kısmet evini darmadağın etmeliyim.

2 Başıma felaket tacı, sırtıma da altından kaftan alıp dünya tekkesi içinde bir ihtiyar (olmayı) tercih etmeliyim.

3 İnsanlık âleminin ötesine göç edip yalnızlaşarak dünya halkından kaçmalıyım.

4 Gam köşesinde sevgilimin derdi ile yalnız kalıp tenimi hasır gibi zayıflatmalı, güçsüzleştirmeliyim.

5 Şu ġubārī'yi bir bakışta sürme tozuna çevirenlerin yoluna canlar verip bedenimi toz etmeliyim.

794. 80a. (80. p). muħibbī.

Muħibbī: *Dīvān*: G. 1592.

1 Bugün o endamlı selviye canımı saçmalı, can hediyesini vererek sevgiliyi avlamalıyım.

2 Onun siyah/Leylī saçının aşkına Mecnun gibi akı, sabrı, utanmayı tamamen dağıtmalıyım.

3. fâş oldu çün bugün ‘âlem içinde râz-ı ‘ışk
ol perinüñ zülfine kendümi dâr étsem gerek
gül yüzünüñ yâdına her gecedde bülbül gibi
şubh olunca dōstlar feryâd u zâr étsem gerek
5. ey **muhibbî** ister iken leblerinden būseler
şimdi varup eşiğin būsē-kenâr étsem gerek

795.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. nâle vü zâr-ıla ‘azm-i küy-ı yâr étsem gerek
raht u bahtum hânesini târmâr étsem gerek
haq vērürse kan bulaşmış kelle-i ağıyâr-ıla
ser-be-ser şahrâ-yı ‘ışkı lâlēzâr étsem gerek
3. serv-çaddüñ ‘aksini her dem temâşâ étmege
gülşen-i küyuñda eşküm cüybâr étsem gerek
pâyuña yüz sürmek için râh-ı küyuñda şehâ
küll-i eczâ’-i vücûdum hâksâr étsem gerek
5. neydüğüm bildürmek için bezm-i ğamda **nazmiyâ**
ney gibi nâlân olup feryâd ü zâr étsem gerek

-
- 3 Madem ki bugün aşkın sırları dünya içinde ortaya çıktı, o perinin saçına kendimi asmalıyım.
- 4 Dostlar, sevgilinin gül yüzünü hatırlayınca, her gece bülbül gibi sabah oluncaya kadar feryat edip ağlamalıyım.
bülbül: *Dīvân*; mecnûn: CN.
- 5 Ey Muhibbî, (sevgilinin) dudaklarından öpücükler isterken şimdi varıp eşiğini öpmeliyim.
795. **80a. (80. p). [nazmî].**
Edirneli Nazmî: *Dīvân*: G. 3650.
- 1 İnleyip ağlayarak sevgilinin mahallesine doğru gitmeli, mal ve kısmet evini darmadağın etmeliyim.
- 2 Allah (imkan) verirse kan bulaşmış rakip kelleleri ile aşk ovasını baştanbaşa lale bahçesi yapacağım.
- 3 Senin selvi boyunun yansımısını her an izlemek için mahallenin gül bahçesinde gözyaşımı akarsu etmeliyim.
- 4 Sultanım, senin mahallenin yollarında ayağına yüz sürmek için bedenimin bütün parçalarını toprak etmeliyim.
- 5 Ey Nazmî, gam meclisinde ne yaptığımı bildirmek için ney gibi inlemeli, feryat edip ağlamalıyım.

796.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. gönlümü elden yitirdüm 'azm-i yār étsem gerek
miñnet ü derd ü belā ğam ihtiyār étsem gerek
çün perişān étdi zülfin 'arızı üstinde yār
dil perişān 'aql u şabrum tarmār étsem gerek
3. ola kim ilte şabā gerdüm reh-i cānāneye
seng-i miñnetle dögüp cismüm ğubār étsem gerek
kim-durur 'ışk āteşini sīnede pinhān éde
'ışkumuz gün gibi rüşen āşikār étsem gerek
5. pāy-ı dildāra **muhibbî** gevher-i eşküm döküp
cān u dil naqdini hem dañı nişār étsem gerek

797.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. meh gibi bir gece 'azm-i kūy-ı yār étsem gerek
şevkümi ol şehriyāra āşikār étsem gerek
ārzü edüp miyānın varum étdüüm der-miyān
yār olursa devletüm yāri kenār étsem gerek
3. tād-ı zerrīn urinup āhum odından başuma
kendümi iqlīm-i 'ışka tādār étsem gerek

796. 80b. (81. p). **muhibbî.**

Muhibbî: *Dīvān*: G. 1587.

- 1 Gönلümü elden kaybettim, sevgiliye doğru gitmeli; sıkıntı, dert, bela ve gamı tercih etmeliyim.
- 2 Madem ki sevgili saçlarını yanakları üzere dağıttı, ben de gönü perişan, akıl ve sabrımı da darmadağın etmeliyim.
- 3 Ola ki tan yeli toprağımı sevgilinin yoluna iletir diye cismimi mihnet taşı ile dövüp toprak etmeliyim.
gerdüm reh-i: *Dīvān*; gerd-i rehüm: CN.
- 4 Kimse aşk ateşini göğsünde saklayamaz, aşkımızı gün gibi aydınlatıp ortaya çıkarmalıyım.
- 5 Muhibbî, hem gözyaşımın mücevherini sevgilinin ayağına dökmeli, hem de can ve gönül nakdini saçmalıyım.

797. 80b. (81. p). **nazmî.**

Edirneli Nazmî: *Dīvān*: G. 3648.

- 1 Bir gece sevgilinin mahallesine doğru ay gibi gitmeli, isteğimi o sultana açıkça ilan etmeliyim.
- 2 (Sevgilinin) belini arzu edip bütün varlığımı ortaya koydum, talihim yardım ederse sevgiliyi kucaklayacağım.
- 3 Ahımın ateşinden başıma altın taç takınıp kendimi aşk ülkesine sultan yapmalıyım.

leşker-i ğam def'ine peykân-ı tîrûnden senüñ
gönlüme sînemde bir âhen hişâr etsem gerek

5. fâli'üm yüz gösterüp yâruñ görürsem gün yüzün
naqd-i cânı pâyına **nazmî** nişâr etsem gerek

798.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. yine sevdâ-yı ser-i zülf-i niğâr etsem gerek
ol hevâ ile bu gönlüm bi-ķarâr etsem gerek
nâle vü feryâd edüp her dem hevâ-yı 'ıřķ-ıla
neydügüm bezm-i belâda âşikâr etsem gerek
3. ķan bulaşmış ğonca-i peykânlaruñla dōstum
ser-be-ser řaħrâ-yı sînem lâlezâr etsem gerek
hey kıyâmet ger şehîd ede beni kâfir gözüñ
haşre dek 'ıřķ ehline ķabrüm mezâr etsem gerek
5. leşker-i ğamdan ħalâř olmaĝa her dem **naźmiyâ**
kendüme ħum-ħâneyi muħkem hişâr etsem gerek

799.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. gitme ey cânım gidersen âh u zâr etsem gerek
şanma kim dünyâda sensüzün ķarâr etsem gerek
dōstum ħaķ kimseyi 'ıřķa giriftâr etmesün
'ıřķ elinden gör beni terk-i diyâr etsem gerek

4 Senin okunun temreninden gam askerini defetmek için, göğsümde gönlüme demir bir hisar yaptırmalıyım.

5 Nazmî, talihim yaver gider de sevgilinin gün yüzünü görürsem can nakdini saçmalıyım.

798. **80b. (81. p). nazmî.**

Edirneli Nazmî: *Dîvân: G. 3649.*

1 Yine sevgilinin saçının ucunun sevdasına doğru gitmeli, o arzu ile bu gönlümü muztarip etmeliyim.

2 Aşkın arzusuyla her an inleyip feryat ederek bela meclisinde ne olduğumu ortaya koymalıyım.

3 Dostum, kan bulaşmış temrenlerinin goncalarıyla göğsümün ovasını baştan başa lale bahçesi yapmalıyım.

4 Hey kıyamet, kafir gözün eğer beni şehit ederse, kabrimi kıyamete kadar aşk ehline ziyaret yeri yapmalıyım.

5 Ey Nazmî, gam askerinden kurtulmak için meyhaneyi kendime her an korunaklı bir hisar yapmalıyım.

799. **80b. (81. p). ķâbilî.**

1 Gitme ey canım, gidersen ağlayıp inleyeceğim, sanma ki sensiz dünyada duracağım.

2 Dostum, Allah kimseyi aşka düşürmesin; halimi gör, aşk elinden memleketi terk edeceğim.

3. ëy perî-rû yüzüñi bir kerre göster gel baña
levh-i dilde şüretüñ naqşın nigâr êtsem gerek

lâle götürdi ayağı işidüp vaşf-ı lebüñ
goncanuñ hem başına gülzârı t̄ar êtsem gerek
5. gün yüzüñ göstermez ammâ zülfüñ ëy meh çün seḥâb
bâd-ı âhumla ben anı târmâr êtsem gerek

ağzuñ açma lebleri vaşfı için ëy gonca hiç
yoḥsa ben şoñra seni pür-şerm-sâr êtsem gerek
7. eş̄k ü âh-ile o mâhuñ fûrkatinde **ķâbilî**
yêr yüzün âb ü hevâsın pür-şerâr êtsem gerek

800.

Fâ'ilatün fâ'ilatün fâ'ilatün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. âhdan yalıñ kılıçlar âşikâr êtsem gerek
t̄alî'-i naḥsumla vâfir kârzâr êtsem gerek

leşker-i ğamdan ne ğam girebilürsem gönline
yêrümü zîrâ ki ben âhen ḥişâr êtsem gerek
3. erişürsem çeşme-i âb-ı ḥayât-ı vaşluña
ḥızr-veş taḥşîl-i 'ömr-i bî-şümâr êtsem gerek

âsitânuñda senüñ sekbân olursam ben faķîr
pâdişâhum devlet âhüsın şikâr êtsem gerek
5. ëy hüma rahm eylemezseñ yana yana âh êdüp
yêrini çarḥuñ semender gibi nâr êtsem gerek

-
- 3 Ey peri yüzlü, gel bana yüzünü bir kere göster, gönül levhasında senin suretinin nakşını resmetmeliyim.
 - 4 Lale, dudağının özelliklerini duyup kadehi götürdü/yürüyüp gitti; goncanın başına da gül bahçesini dar etmeliyim.
 - 5 Ey ay gibi güzel, saçların bulut olduğu için gün yüzünü göstermez ama ben ahımın rüzgarı ile onu darmadağın edeceğim.
 - 6 Ey gonca, sevgilinin dudaklarının özellikleri(ni anlatmak) için ağzını hiç açma, yoksa sonra benim seni utançla doldurmam gerek(ecek).
 - 7 Kâbilî, o ay gibi güzelin yokluğunda yeryüzünün havasını suyunu, gözyaşı ve âh ile kıvılcımla doldurmalıyım.

800. **80b. (81. p). zâtî.**

Zâtî: Dîvân C. II: G. 787.

- 1 Âhtan yalın kılıçları ortaya çıkarmalı, uğursuz talihimle çok savaşmalıyım.
 - 2 Senin gönlüne girebilirim gam askerinden dolayı gam çekmem, zira ben yerimi demir bir hisar yapmış olacağım.
 - 3 Sana kavuşmanın âb-ı hayat çeşmesine ulaşırsam, Hızır gibi sayısız ömür kazanacağım.
 - 4 Padişahım, ben fakir senin eşiğinde muhafız olursam devlet ceylanını avlayacağım.
 - 5 Ey hüma, merhamet etmezsen yana yana ah edip feleğin yerini semender gibi ateş yapacağım.
- âh: Dîvân; rahm: CN.

zülfüne dil bağladum bir bend-i bî-ḥad dilberüñ
kâr u bâr u tâc ü taḥtî târmâr êtsem gerek

7. **zâtiyâ** ol ‘ârızî gül yüzüme gülmezse ger
gülşen-i küyında feryâd-ı hezâr êtsem gerek

801.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. taşlar-ıla döginüp cismüm niğâr êtsem gerek
bir ḫurî şâḫ üzre güller âşikâr êtsem gerek
câme çâk ü mest ü rüsvâ çehre pür-ḥün dem-be-dem
yâr küyında bu naḫş-ile niğâr êtsem gerek
3. tâze dâğum her ḫaraf sinemde inkâr eyleyüp
derd şahrâsın ser-â-ser lâlezâr êtsem gerek
çehre-i zer-günümü gül-gün yaşumla al êdüp
yâra bu vech-ile ‘ışkum âşikâr êtsem gerek
5. beni ş’ol taş-ile kim ḫatlı êtdi **rezmî** ol perî
başum üzre anı ben seng-i mezâr êtsem gerek

[ḫarfi’l-lâm]

802.

Fe‘ilâtün (fâ‘ilâtün) fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün (fe‘ilân)
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. [akıdaldan gözümüñ yaşını bārân-şekil
bâğ-ı ḫaddinde belürdi ḫaḫ-ı reyḫân-şekil

6 Sevgilinin bir bağı (bile) hudutsuz olan saçına gönlümü bağladım; iş, güç, taç ve tahtı darmadağın etmeliyim.

7 Ey Zâtî, o ay yanaklı sevgili eğer yüzüme gülmezse mahallesinin gül bahçesinde binlerce feryat etmeliyim.

801. 80b. (81. p). rezmî.

1 Taşlar ile dövünüp bedenime resim çizmeli, bir kuru dal üzerine güller ortaya koymalıyım.

2 Elbise yırtık ve rezil, yüz kendinden geçmiş ve daima kan dolu; sevgilinin mahallesinde bu nakışla resim çizmeliyim.

3 Göğsümde her tarafın taze yara olduğunu inkar edip dert ovasını baştan başa lale bahçesi yapmalıyım.

4 Altın renkli yüzümü gül renkli yaşımla kırmızıya boyayıp, sevgiliye bu şekilde aşkımlı belli etmeliyim.

5 Rezmî, o peri gibi güzelin başımın üzerindeki beni katlettiği şu taşı, mezar taşı yapmalıyım.

802. 81a. (81. p). [ḫayretî].

ḫayretî: *Dîvân: G. 253.*

1 Gözümün yaşını yağmur misali akıttığından beri, yanağının bahçesinde reyhana benzeyen ayva tüyleri çıktı.

- başıñı t̄öp edüben yolına cân oynayasın
zâhidâ ger göresin zülfini çevgân-şekil
3. ruhları vaşfını yazdukça elimde kalemüm
beytümü rüşen eder şem‘-i şebistân-şekil
âdem oldı uludı âdeme karışdı rakīb
seyr eder itlerüñ-ile yine akrân-şekil
5. pây-mâl eyleme ben mür-ı za‘ife nazâr et
‘âdil ol pâdişehüm şâh süleymân-şekil
‘ışk bendinden eger bir nefes âzâde olam
dehr bâğı görünür gözüme zindân-şekil
7. derdmendem beni incitme tabībâ kerem et
hōş gelür derd-i maḥabbet baña dermân-şekil]
hūblardan beni men‘ eyledi dün vâ‘iz-i şeh
gör ne ḥayvânlar olur dünyede insân-şekil
9. ‘ışk genc̄inesine mesken olupdur göñlüm
künc-i ğamda görünür gerçi ki vîrân-şekil
vech-i âdemde şu kim âyet-i rahmân oqıdı
anı idlâl edemez şōfi-i şeytân-şekil
11. ‘ışk esrârı ile tekye-i dehr içre bugün
ḥayretîyem yörürem vâlih ü ḥayrân-şekil

-
- 2 Ey zahit, eğer (sevgilinin) çevgana benzeyen saçını görürsen başını top ederek sevgilinin yoluna baş oyna/canını ortaya koy.
- 3 Yanaklarının özelliklerini yazdıkça elimdeki kalemim, yatak odasının mumu gibi evimi aydınlatır.
- 4 Rakip senin itlerinle akranmışçasına yine dolaşmağa başladı; adam oldu, şeref kazanıp/uluyup insana karıştı.
- 5 Padişahım, ayaklar altına alma, ben karıncaya keremle bak; sultan Süleyman (as) gibi âdil ol.
- 6 Eğer aşk bağından bir an kurtulsam, dünya bahçesi gözüme zindan gibi görünür.
- 7 Ey doktor dertliyim, beni incitme, merhamet et; muhabbet derdi bana derman gibi güzel gelir.
- 8 Dün şehrin vaizi beni güzellere den men etti, dünyada insana benzeyen ne kadar hayvan olduğunu gör!
- 9 Her ne kadar gam köşesinde virane gibi görünse de gönlüm, aşk hazinesine mesken olmuştur.
- 10 İnsanın yüzünde Rahman ayetini okuyan şu kimseyi, şeytana benzeyen sofu yoldan çıkaramaz.
- 11 Aşk sırları ile dünya tekkesi içinde bugün, şaşkın ve hayran bir şekilde yürüyen Hayretî’yim.

803.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. gözlerüm yaşı aķarsa n'ola ceyhün-şekil
demidür ey saçı şeb-dîz ola gülgün-şekil
dil-i dîvāneye rahm eyle eyā serv-i hūrām
nece bir vālih ü şeydā geze mecnün-şekil
3. ķomadı yāruñ eşigün uludı hayli hasūd
'aceb oldı ol itüñ çalı'ı meymün-şekil
beni ğam dünyede öldürmedin ey rüh-ı revān
baña göster göreyin düşmeni mahzün-şekil
5. şāhidī çün bir elif-ķāmete meyl etdi yine
anuñ için görünür ķaddi anuñ nün-şekil

804.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. gözlerüm yaşı olursa n'ola gül-gün-şekil
ķıldı ol ķaşı kemān ķāmetümi nün-şekil
çünki dîvāne ķılupdur beni ol leylī-hūrām
'ālemi seyr edeyin ben dahı mecnün-şekil
3. yār eşigine düşelden uludı hayli hasūd
n'ola olsa ol itüñ çalı'ı meymün-şekil

803. 81a. (81. p). nev'-i dīġer ez-ān pīr şāhidī merħūmuñ ři'r hāķķında risāleleri vardur.

- 1 Ey saçı siyah/Şebdiz, gözlerimin yaşı Ceyhun misali akarsa şaşılmaz, onun gül renkli/Gülgün olmasının zamanıdır.
- 2 Ey nazla yürüyen selvi, deli gönlüme acı; o daha ne kadar böyle Mecnun gibi deli divane olup gezecek?
- 3 Hasetçi, sevgilinin eşigini bırakmadı, epey uludu/şeref kazandı; o itin talihi uğurlu görünse şaşılmaz.
- 4 Ey sevgilim, dünyada dertler beni öldürmeden bana düşmanın mahzun olduğunu göster de göreyim.
- 5 Şāhidī yine bir elif boyluya meylettği için, onun boyu nun harfi (ن) gibi bükülmüş görünür.

804. 81a. (81. p). nazīre-i ġilmī-i bursevī muķāթa'āt kātīblerinden idi.

- 1 O yay kaşlı boyumu nuna benzetti (ن harfi gibi bükü), gözlerimin yaşı gül rengine benzese şaşılmaz.
- 2 Gece vakti nazla yürüyen o sevgili beni delirttiği için ben de Mecnun misali dünyayı dolaşayım.
- 3 Hasetçi, sevgilinin eşigine düştüğünden beri epey uludu/şeref kazandı, o itin talihi uğurlu görünse ne olur?

gam-ı hecrüñ beni öldürmedin ey âfet-i cân
göreyin düşmeni ben dünyede maḥzün-şekil

5. **hilmî** bir kâmet-i bālāya yine meyl etdi
seyl-i eşki yörüdi ‘âleme ceyḥün-şekil

805.

Fe‘ilātün (fā‘ilātün) fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün (fe‘ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. sen saçı leylî ucundan dil-i maḥzün-şekil
yüz sürer tağa düşüp serseri mecnün-şekil
serv-şadler bu cihān bāğı içinde bî-ḥad
görmedüm sencileyin bir şad-i mevzün-şekil
3. seg-i kūyum demegin yār ululandı raḫīb
görmedüm sencileyin tāli‘-i meymün-şekil
koşmuşam şab‘umı şeb-dîz-i ḥaṭuñdan ileri
görmedüm kimse geçe eşkümi gül-gün-şekil
5. dişleri vaşfını yazmışsın işiden eydür
her sözün **bālî** senüñ bir dür-i meknün-şekil

806.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. istedi na‘leynüñe yüz süre pervān ü hilāl
bir nece mismār-ı sīm oldı bu ol zerrin düvāl

4 Ey can âfeti, ayrılığının gamı beni öldürmeden, ben düşmanı dünyada kederli haliyle göreyim.

5 Hilmî uzun boylu bir güzele meyletti, aşkının seli dünyaya Ceyhun misali dağıldı/aktı/hücum etti.

805. 81a. (81. p). nazîre-i bālî beg.

1 Mahzun görünümlü gönül, sen Leylâ/gece saçının (saçının) ucundan serseri Mecnun misali dağa düşüp yüz sürer/sürünür.

2 Bu dünya bahçesi içinde sayısız selvi boylu olsa da senin boyun gibi biçimli görünene rastlamadım.

3 Sevgili, "Mahallemin köpeğidir.", deyince rakip ululuk tasladı; talihi senin gibi uğurlu görünene rastlamadım.

4 Üslûbümü ayva tüylerinin siyahından/Şebdiz’inden ileri koşmuşum, gül rengine benzeyen/Gülgün gözyaşımı geçecek kimse görmedim.

5 Sevgilinin dişlerinin özelliklerini yazmışsın, işiten: "Bâlî, senin her sözün gizlenmiş bir inciye benzer!", der.

806. 81a. (81. p). vezn-i dîger ez-ân ca‘fer çelebi.

Tâci-zâde Ca‘fer Çelebi: *Dîvân*: G. 121.

1 Ülker takımyıldızı ve hilal, senin ayakkabına yüz sürmek istedikleri için bu (Ülker takımyıldızı) gümüş çivi, o (hilal de) üzengi oldu.

- hırka-püş-ı zülfüne bir la'l tesbîh eyledi
rişte-i kıdd-i dü-tâmı kaçre kaçre eşk-i al
3. bağladı eller tutup bu kıpkızıl mecnûn dèyü
haddüne öyküdü çün gül-deste ey leylî-cemâl
bâddan cânâ ser-i zülfün dü-nîm olmuş degül
ağzın açup hüsnüne hayrândur ol şürîde-hâl
5. gözleri 'aksin gören çeşmümde yâruñ **ca'ferâ**
şanki gelmiş şu içer bir çeşmede iki gazâl

807.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. gözümü pür kılduğı yolında toz-ile şimâl
ol meşel ögine düşmüş eylük eyle şuya şal
merdüm-i çeşmüm dilerdi şal edüp deryâ geçe
kendüsi garķ-âb oldu kaldı şu üstünde şal
3. zehr-i kejdüm gibi düşmen sözi kâr etdi dile
ey şanem oynamağa zülfün şalıncağına şal
zülfün-ile 'ömr-i düşmen gibi dedüm hecrüne
guşşa yokdur baña senden ger uzan u ger kışal
5. sen perinün 'ışķ-ıla **mehdî** delürdi şöyle kim
tolanur dünyâyı bilmez ol ne tuşdur bu ne şal

-
- 2 Damla damla kızıl gözyaşı, iki büklüm boyumun ipini senin hırkaya bürünmüş saçına bir lal tesbih eyledi.
- 3 Ey Leylâ yüzlü, eller/elâlem yanağına benzemeye çalıştığı için gül destesini "Bu kıpkızıl Mecnun'dur/zır delidir!", diyerek bağladılar.
- 4 Ey can, senin saçının ucu rüzgardan iki parça olmuş değil; o perişan halli (saç), senin güzelliğine hayran olup ağzı açık kalmıştır.
- 5 Ey Câfer, gözlerimde sevgilinin gözlerinin yansımasını gör; sanki iki ceylan gelmiş bir çeşmede su içiyor.

807. **81a. (81. p). [mehdî].**

- 1 Kuzey rüzgarının/karayelin yolunda gözümü toz ile doldurması, o atasözünün aklına gelmesindedir: İyilik yap denize at!
- 2 Gözümün bebeği sal yapıp denizi geçmeyi isterdi, sal su üstünde kaldı, kendisi boğuldu.
- 3 Düşmanın sözü gönle akrep zehri gibi işledi, ey put gibi güzel, oynamak için onu saçının salıncağına koy.
- 4 Saçın ile düşmanın ömrü gibi olan ayrılığına şöyle dedim: "İster uza, ister kısak; bana senden keder yok!".
- 5 Mehdî sen perinin aşkıyla öyle delirdi ki, dünyayı dolandır da ne yol ne de yön bilir.

808.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'aşık olaldan dilā oldum za'if ü haste-ḥāl
bir hilāl-eburū gamından ḳāmetüm oldı hilāl
dil miyānuñla dehānuñ vaşfin ummaz kim anuñ
biri emr-i mümteni'dür birisi fikr-i muḥāl
3. öykünelden ḳaşuña eksüldi ḳadr-i māh-ı nev
gün yüzüñe nisbet édelden berü buldı zevāl
toğrusın mı dēyeyin ḳurbānlar olduğum benüm
yaya beñzetmek muḳavves ḳaşlaruñ egri ḥayāl
5. ol gül-i ra'nāya gönül vēreli cān bülbülü
'arızum ēy **merdümi** zerd oldı eşk-i çeşmüm al

809.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. gün yüzüñ āfāḳı rüşen ḳıldı ēy şāhib-cemāl
saña vēmişdür ḥudā zīrā ki ḥüsn-i lā-yezāl
saçlaruñ zenciridür dīvāne eden 'aşığı
zülfüñüñ sevdāsıdır eden beni aşüfte-ḥāl
3. haste-i yārem ṭabībā gel kerem et çāre ḳıl
derd-i 'ışḳından anuñ gāyetde oldum bī-mecāl

808. 81b. (82. p). nazīre-i merdümi çelesi.

- 1 Ey gönül, aşık olduğumdan beri zayıf ve hasta düştüm, bir hilal kaşlının gamından boyum hilal gibi inceliş büküldü.
- 2 Gönül onun, biri olmayacak istek, biri de imkansız düşünce olan beli ve ağzına kavuşmayı ummaz.
- 3 Senin kaşına benzemeye çalıştığından beri yeni ayın kıymeti azaldı; güneş, yüzünle kıyaslandığından beri yok olmağa/batmağa başladı.
- 4 Benim kurbanlar olduğum, doğrusunu söyleyeyim mi? Kavisli kaşlarını yaya benzetmek yanlış bir hayaldir.
- 5 Ey Merdümî, can bülbülü o iki renkli güle gönül verdiği için beri yüzüm sarardı, yaşım kızardı.

809. 81b. (82. p). nazīre-i kelāmî-i selef.

- 1 Ey güzellik sahibi, Allah sana ebedi bir güzellik verdiği için, gün yüzün ufukları aydınlattı.
- 2 Aşığı delirten senin saçlarının zinciridir, benim halimi perişan eden de zülfünün sevdasıdır/karasıdır.
- 3 Ey doktor, sevgilinin hastasıyım, gel merhamet et çare bul; onun aşkının derdinden oldukça takatsız düştüm.

serve teşbîh eyler idüm kâmetüñ cānā senüñ
olsa kıaddüñ gibi ger reftārda ol bî-mişāl

5. söyler iseñ ger dehāniyle miyānı sırrını
ey **kelāmī** ders-i ‘ışk içre çoğ olur kıl ü kâl

810.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. néce yazam bildürem ben bende saña ‘arż-ı hāl
ben gedā-yı küy-ı ğam sen şāh-ı iklīm-i cemāl
başumı tīg-ı cefā ile keserseñ dōstum
rişte-i cānum benüm senden kesilmekdür muhāl
3. gel beni öldür hemān red étme sulţānum beni
kim ne zulm eyle faķire ne saña olsun vebāl
gün gibi ben zerre-i nā-ĉizi ref‘ ét hākden
āfitāb-ı ‘ayşına düşmenlerüñ ersün zevāl
5. gösterüp cānā cemālüñ nūrını āyine-vār
hayretīyi kıl yine bir tūti-i şirīn-maķāl

811.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. kim-durur cānā senüñ zülfüñle eden kıl ü kâl
cīm ü dāli ĉün kim olmuşdur anuñ ‘ayn-ı cidāl

-
- 4 Ey can, selvi salınmakta senin o eşsiz boyun gibi olsaydı, senin endamını selviye benzetirdim.
- 5 Ey Kelāmî, sevgilinin beli ve ağzının sırrını söylersen (şaşılmaz), aşk dersi içinde dedikodu çok olur.
810. **81b. (82. p). nazīre-i hayretī.**
Hayretī: *Dīvān: G. 249.*
- 1 Ben gam mahallesinin kölesiyim, sen güzellik ülkesinin sultanısın; ben köle sana halimi nasıl yazıp bildireyim?
- 2 Dostum, başımı cefa kılıcı ile kesersen de, benim can ipim(in)/şah damarımın senden ayrılması imkansızdır.
- 3 Sultanım benim, gel hemen beni öldür, geri çevirme ki ne fakire zulm olsun, ne de sana vebal!
- 4 (Sevgili), ben değersiz zerreyi güneş gibi topraktan kaldır, düşmanlarının zevk ü safe güneşi batsın.
- 5 Ey can, güzel yüzünün nurunu ayna gibi gösterip Hayretî’yi yine tatlı konuşan bir papağan eyle.
811. **81b. (82. p). refīķi.**
- 1 Ey can, senin zülfünü çekiştiren kimdir; çünkü onun cim (ج) ve dāli (د) (ceddi جد), cidālın (جدال)/savaşın ta kendisi olmuştur.

- olmasa ‘uṣṣāka ḥüsnüñden naṣīb ey dōst derd
almaz idi rā kaşuñı araya ol iki dāl
3. kalur idi küyuña uçmağdan ey ebrū-kemān
olmasa dil murğına peykān-ı tīrūñ perr ü bāl
gece gündüz ḥālī olmazsın şümār-ı guşşadan
şalmayınca şām-ı hecre ey gönül rüz-ı vişāl
5. dām-ı zülfi murğ-ı dil şayd étmede bir dānedür
ey **refikī** āline aldanma benden hisşe al

812.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. baña rağbet saña nefret vemiş ey zībā-cemāl
sende ḥüsn-i müntehā vü bende ‘ıṣk-ı ber-kemāl
kes hayāt u vaşl ümīdin ey gönül étmiş każā
dilberüñ vaşlın muḥāl ü ‘āşıkuñ katlin ḥelāl
3. ḥaṭṭ u ḥālūñ naqşı resm olmuş gönülde şöyle kim
her kitāba kim nazar kılsam görünür ḥaṭṭ u ḥāl
ḥāme-veş sevdā başumdan gitmedi bir laḥza āh
édeli ḥaḳ ney gibi cismüm içinde cānı nāl
5. ‘ömrüñ oldukça başuñdan gitmesün sevdā-yı dōst
çün kim ol reyḥānı **şun‘ī** tāze tutar bu sifāl

-
- 2 Ey dost, senin güzelliğinden âşıklara nasip olmasa, o iki dāl (س)/zülüfler, râ (ر) kaşını araya almazdı. (derd: درد)
- 3 Ey keman kaşlı, okunun temreni dil kuşuna kol kanat olmasaydı, senin mahallene uçmaktan geri kalırdı.
- 4 Ey gönül, ayrılık akşamına vuslat gündüzünü ulaştırmazsan, gece gündüz keder hesabından/sayısız dertten kurtulamazsın.
- 5 Saçının tuzağı gönül kuşunu avlamakta bir tanedir/danedir; ey Refikî, hilesine aldanma, benden hisse çıkar.
- 812. 81b. (82. p). [şun‘î].**
- 1 Ey güzel yüzlü, sana nefret veren sendeki güzelliğin zirvesi; bana rağbet veren de bendeki mükemmel aşk...
- 2 Ey gönül, hayattan ve kavuşmaktan ümidini kes; (zira) kaza, sevgiliye kavuşmayı imkansız, âşığın katlini de helal kılmış.
- 3 Senin ayva tüylerin ve beninin nakşı gönülde öyle bir çizilmiştir ki, hangi kitaba baksam ayva tüyü ve ben görünür.
- 4 Allah, ney gibi bedenim içinde canımı lif ettiğinden beri, ah sevda kalem misali bir an başımdan gitmedi.
- 5 Sun‘î, ömrün oldukça dostun sevdası başından gitmesin, zira o reyhanı bu çanak taze tutar.

813.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. gün yüzüñ devrinde haṭṭuñ 'anber-i terden hilāl
merdüm-i çeşm-i cihāndur ḥaddüñ üzre iki ḥāl

gecede nār-ı ruḥuñ zülfüñ duḥānına delīl
dūd-ı zülfüñdür 'izāruñ odına gündüzde dāl
3. dīdede 'aks-i ruḥuñ āyīnede toğmuş güneş
dilde fikr-i kāmētüñ cennetde bitmiş bir nihāl

bāğ-ı kūyuñ gülşen-i firdevsden ni'me'l-bedel
verd-i ruḥsāruñ gül-i gülzārda ni'me'n-nevāl
5. ey şabā ergür vefātını 'aṭānuñ yāra de
şimdiden gerü vefā büyün anuñ ḥākinden al

814.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. her gece cān şehrini gezdükçe sultān-ı ḥayāl
dil önince seyr eder rüşen édüp fānūs-ı al

olmadı dilden cüdā peykānuñ ırılmaz velī
bulıcağ bir қаtre şu bir қаtre қана ittişāl
3. cīm zülf ü mīm fem bālā elifdür ṭurre lām
ḥāl ḥod zülfüñ ḥamında noḳṭa-i cīm-i cemāl

813. 81b. (82. p). ['aṭā].

Üsküblü 'Aṭā: *Dīvān: G. 75.*

- 1 Senin gün yüzünün devrinde ayva tüylerin taze amberden hilaldir, yanağının üzerindeki iki ben de dünyanın gözbebekleridir.
- 2 Geceleyin senin yanağının ateşi saçının dumanına, gündüz vakti de saçının dumanı yanağının ateşine delildir.
- 3 Yüzde senin yanağının aksi aynada doğmuş güneş, gönülde boyunun düşüncesi cennette yetişmiş bir fidan...
- 4 Senin mahallenin bahçesi Firdevs cennetinden ne güzel bir bedel, gül yüzün gülzarın gülünde ne güzel kismet!
- 5 Ey tan yeli, Atâ'nın ölümünü sevgiliye ulaştır ve "Bundan sonra vefa kokusunu onun toprağından al!", de.

814. 81b. (82. p). 'aṭā.

Üsküblü 'Aṭā: *Dīvān: G. 77.*

- 1 Gölge/Hayal sultanı/Şehzade her gece can şehrini gezdikçe gönül, kırmızı feneri parlatıp (onun) önünde yürür.
- 2 Senin okunun temreni, bir damla suyun bir damla kanla karışığında ayrılmadığı gibi gönülden ayrı düşmedi.
- 3 Cim (ج) saç, mim (م) ağız, boy elif (ل), bukle lam (ل)dir; ben, senin saçının kıvrımında bizzat güzellik/ cemal (جمال) ciminin noktasıdır (ج).

nâz-ile sen söze geldükçe şafâ ile gelür
her sözüñden cāna bir ta'bīre gelmez özge hāl

5. ey 'aṭā sırr-ı dehān-ı yāri taḥkīk edemez
olmayanlar şāhib-i zevk ü şafā-yı vecd ü hāl

815.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. lāle dehşetden kızar 'arz étse meh-rūlar cemāl
şāhlar öñince yansa tañ degül fānūs-ı āl
on iki ay ol mehüñ iki elindedür tamām
iki aya ikisi onın getürmiş on hilāl
3. hāl-i haddüñdür kadüñ üzre saña şöhret véren
şan seherde çıkdı temcīde menār üzre bilāl
hüsñüñi seyr eylesün dünyāda cennet isteyen
sözlerüñden geçmesün ş'ol kim diler āb-ı zülāl
5. rişte-i bārīkdür 'ıkd-ı güherden cilveger
ey 'aṭā nazmuñda şüret gösteren rengin hayāl

816.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. etdügi'çün mihr ü meh hüsñüñle da'vā-yı cemāl
eksük olmaz başlarından anlaruñ dün gün zevāl

4 Sen nazla sohbeta geldikçe, senin her sözünden cana anlatılmaz bir başka hal gelir.

5 Ey Atâ, vecd zevki ve cezbe huzuru sahibi olmayanlar, sevgilinin ağzının sırrını anlayamazlar.

815. 81b. (82. p). ['aṭā.]

Üsküblü 'Aṭā: *Dīvān*: G. 76.

1 Ay yüzlüler güzelliklerini sunsalar lale dehşetten kızarır; al fanus padişahlar önünde yansa şaşılmaz.

2 On iki ayın tamamı o ay parçasının iki elindedir, iki avucuna ikisi on hilalin onunu getirmiş.

3 Sana şöhret veren, sanki seher vakti temcid okumak için minareye çıkan Bilâl-i Habeşî misali, boyunun üzerinde yanağındaki benindir.

4 Dünyada cennet isteyen senin güzelliğini seyretsin, tatlı ve berrak su isteyen kimse de sözlerinden vazgeçmesin.

5 Ey Atâ, senin şiirinde kendini gösteren renkli hayal, mücevher gerdanlıktan görünen ince iptir.

816. 82a. (91. p). nazîre-i ḥasbî.

1 Ay ve güneş senin güzelliğinle yarışmaya kalktıkları için, gece gündüz onların başından zeval eksik olmaz.

- gösterür çarh-ı felek devr içre yüz biñ şüreti
oldı mihr-i şevk-i hüsnuñ birle fânüs-ı hayâl
3. nür-ı şem‘-i bezm-ārā-yı cemālũñ var iken
rüşen oldı gün gibi hürşide yokdur iştimâl
ey elif-ğad cīm-i zülfũñ kâmetüm dâl eyledi
cân u dilden çoğrusı eksük degül ceng ü cidâl
5. ey çerâğ-ı çeşm-i **hasbî** meş‘al-i ruhsâruña
yandurur ruhsâruña tãvũs-i kudsî perr ü bâl

817.

Fâ‘ilâtũn fâ‘ilâtũn fâ‘ilâtũn fâ‘ilũn

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ol dehân u kâmet ü zülf ile ey şâhib-cemâl
yüzũni her kim görürse eydür işte ‘ayn-ı mâl
nerkisũñ ucında olan gözlerũñ üstinde kaç
noğtadur ol nũnuñ içinde kaşuñ üstinde hâl
3. bãde sīmĩn-sâğar içinde hilâl içre şafağ
bãde içinde kaşuñ ‘aksi şafağ içre hilâl
dil üşürdi ağyârlar bulup kapuñda gönlümi
gel kerem kıl ol garĩbi itlerũñ ağzından al
5. hağğ-ı müşkĩnũñ hayâli dilde nãme içre hağ
rişte-i ten zülfũñũñ içinde hãme içre nâl

-
- 2 Zaman içinde yüz binlerce şekil gösteren felek, senin arzunun parıltısının güneşiyle hayal feneri oldu.
- 3 Senin güzel yüzünün meclisi süsleyen mumunun nuru varken, güneşe ihtiyaç olmadığı gün gibi ortadadır.
- 4 Ey elif (ی) boylu, saçının kıvrımı/cimi (ع) boyumu büktü/dal (دال) eyledi, doğrusu can ve gönülden kavga ve savaş/cidal (جدال) eksik olmadı.
- 5 Ey Hasbî'nin gözünün nuru (sevgili), kutsal tavus senin yanağının ışığına kanatlarını yandırır.
- 817. 82a. (91. p). nazîre-i kemâl paşa-zâde.**
- 1 Ey güzellik sahibi, o ağız/mim (م), boy/elif (ی) ve saç/lam (ل) ile yüzünü her kim görürse, "İşte zenginlik/mâl (مال) kaynağı!", der.
- 2 Nergisin ucunda olan senin gözlerinin üstündeki kaşır, kaşının üstündeki ben de o nunun (ن) içindeki noktadır.
- 3 Şarap, gümüş kadeh içinde hilalin içindeki şafak; şarap içindeki senin kaşının aksi de şafak içinde hilal...
- 4 Yabancılar gönülümü senin kapıda bulup hep birlikte azarladılar, gel iyilik yap, onu o itlerin ağzından kurtar!
- 5 Senin misk kokulu ayva tüylerinin gönüldeki hayali, mektup içinde yazı; ipe dönmüş beden de senin saçının içinde kalem içinde ince tel...

818.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. zāhid-i ʔammā'a ger 'arz etseler māl ü menāl
şüretā ihmāl eder ma'nāda eyler āh māl
tek ʔarām etme bize aslān südini şöfiyā
şīr-i gāv olsun saña anañ südi gibi ʔelāl
3. zāhid-i ser-keş ki bād-ı faqr eder ʔaddini lām
her le'īmūñ elde mālın görse olur pāy-māl
noʔta-i ʔāl-i lebūñ kim dānedür cān murgına
bir gūdā-yı rūḥdur k'ansız mecāl olur muḥāl
5. alma ey bī-māl olan dünyā ʔasını 'aynuña
mīm-i cāmı ʔut el üstinde ki oldur 'ayn-ı māl

819.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ol meh-i bedr-i münīrūñ adına dērler kemāl
burc-ı dilde mihr-i ḥüsni āfitāb-ı bī-zevāl
şevḳ-i ḥüsni şem'-i dilde bir söyünmez şu'ledür
şāḥn-ı sīnemde hevā-yı servi zıll-i lā-yezāl
3. gözleri nūrı vü 'uşşākuñ sürūr-ı ʔalbidür
māh-ı bedre ʔa'n eder ermiş kemāle ol cemāl

818. 82a. nazīre-i defterī muḥammed beg.

- 1 Açgözlü zahide malı mülkü sunsalar görünüşte ilgi göstermez ama hakikatte "Ah mal!", der/yüklenir.
- 2 Ey sofı, yeter ki aslan sütünü bize haram etme, inek sütü sana ananın sütü gibi helal olsun.
- 3 Fakirlik rüzgarının boyunu lām (ج) gibi büktüğü inatçı/dik kafalı zahit, her alçağın/cimrinin elinde malını görse perişan olur.
- 4 Senin dudağının beninin noktası can kuşuna yemdir, onsuz dermanın mümkün olmadığı bir ruh gidasıdır.
- 5 Ey malı olmayan (kimse), gözüne dünyanın çöpünü alma; kadehin ağzını el üstünde tut, zenginlik kaynağı odur.

819. 82a. (91. p). zātī.

Zātī: Dīvān C. II: G. 834.

- 1 O ayın parlak dolunayının adına Kemāl derler, gönül burcunda güzelliğinin aşkı batmayan bir güneştir.
- 2 (Onun) güzelliğinin arzusu gönül mumunda sönmez bir alevdir, (boyunun) selvisinin aşkı da göğsümün ortasında kaybolmayan bir gölgedir.
- 3 Âşıkların gözlerinin nuru ve gönüllerinin sevinci olan o güzel, yüz (güzelliğinin) zirvesine ulaşmış, dolunayı kınıyor.

bir nefesde her sözi biñ cān bağışlar ‘āşıka
ger şorarsañ la‘l-i nābın çeşme-i āb-ı zülāl

5. ehl-i diqqatler görüp bir kıl kadar kıl étmedi
bağladı **zātī** beli vaşfında bir ince hayāl

820.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. hor bakma ‘āşıkuñ göñline ey şāhib-cemāl
bulunur sezmedüğüñ vīrānelerde genc-i māl
bāğ-ı hüsn içre yüzi gül dā‘imā handāndur
ravza-i rıdvāna beñzer görmese tañ mı melāl
3. kātib-i dīvān-ı gerdün kaşlaruñ tuğrāsını
vaşf ederken māh-ı nevden gösterür geh geh mişāl
gelmedi hergiz dilümden kaşuña kec-rā demek
tuğrılar göñlünde olmaz dōstum egri hayāl
5. ol mesīhā-dem tekellüf çekmedi kan étmede
olduğı‘cün bāde içmek dīn-i ‘īsāda helāl

821.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ğarķ-ı hūn oldı yine gögsümdeki na‘l-i melāl
güyyā düşdi şafaķ deryāsına batdı hilāl

-
- 4 Eğer âşığa, her sözü bir nefeste binlerce can bağışlayan (sevgilinin) saf dudağını sorsan, "Tatlı su çeşmesi.", (der).
- 5 Zātī, (sevgilinin) beli hakkında zarif bir mazmun buldu; dikkat ehli olanlar görüp de bir kıl kadar söz etmediler.
- 820. 82a. (91. p). nazīre-i kemāl paşa-zāde.**
Kemāl Paşa-zāde: *Dīvān*: G. 212.
- 1 Ey güzellik sahibi, âşığın gönlüne hor bakma; tahmin bile etmediğin viranelerde hazineler bulunur.
- 2 Güzellik bahçesi içinde (sevgilinin) cennetin kapıcısına/Rıdvān’a benzeyen gül yüzü durmadan güler, hüzn görmese şaşılmaz.
rıdvāna beñzer: *Dīvān*; rıdvānı görüp: CN.
- 3 Feleğin *Dīvān*ın katibi senin kaşlarının tuğrāsını tarif ederken, zaman zaman hilalden örnek gösterir.
- 4 Senin kaşlarına eğri demek asla dilimden/içimden gelmedi; dostum, doğruların gönlünde eğri hayal olmaz.
- 5 İsa peygamberin dininde şarap içmek helal olduğundan o İsa nefesli/ nefesiyle can veren (sevgili), kan dökmekte zorlanmadı.
çekmedi kan étmede: *Dīvān*; çekdi kanum içmede: CN.
- 821. 82a. (91. p). [emrī].**
Emrī: *Dīvān*: G. 299.
- 1 Göğsümde nal şeklindeki hüzn yarası yine kana battı; sanki hilal, şafak deryasına düşüp battı.

- murğ-ı cān bu şāhsār-ı huşkden uçmağ diler
alnum üzre kaşlarum şanma açupdur perr ü bāl
3. gül degüldür görinenler bülbül-i şeydā-dilün
nālesin güş étmege açmış kulağın her nihāl
oda yandurmuş şeb-i hecründe perr ü bālını
şem' üzre sūhte pervānedür haddünde hāl
5. **emriyā** gönli kebāb ister meger gül tıflınıñ
bulunur şahn-ı çemende bülbül-i şūrīde-hāl

822.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. eyledün çeng-i ğamuñdan kıddümi ey şūh dāl
gün yüzün rüşen delil ü zülf ü hañtuñ aña dāl
sürse yüz n'ola kapuñda ey güzeller husrevi
her büt-i şirīn-mağāl u her şeh-i yūsuf-cemāl
3. cīme beñzer kim içinde nokta-i müşkīni var
muşhaf-ı ruhsāruñ içre ey şanem bu zülf ü hāl
ruhlarıñ bağında ey gül-ruh görelden hañtuñı
oldı sünbül gibi bu miskīn benefşe āşüfte-hāl
5. dest-gir olsañ demidür eşk-i merdüm-zādeme
ey perī merdümlük ét kıлма elinde pāy-māl

-
- 2 Alnımın üzerindeki kışlarım sanma, can kuşu kanatlarını açıp bu kuru ağaçtan uçmak ister.
- 3 Görünenler gül değildir, perişan gönül bülbülünün inlemesini işitmek için her fidan kulağını açmıştır.
- 4 Senin yanağının üzerindeki ben, ayrılığın gecesinde kanatlarını ateşe tutuşturmuş, mum üzerindeki yanık pervanedir.
- 5 Ey Emrî, çimenlikte perişan halde bir bülbül bulunur, meğer gül çocuğunun gönlü kebab istermiş.
- 822. 82b. (92. p). nazīre-i zihni-i selef.**
- 1 Ey şuh, gamının çenginden boyumu dāl (:) eyledin/büktün, gül yüzün buna delildir, saçın ve ayva tüylerin de ona delalet eder.
- 2 Ey güzeller sultanı, her güzel sözlü put gibi güzel ve her Yusuf yüzlü şah kapında yüz sürse şaşılmaz.
- 3 Ey put gibi güzel, yanağının mushafı üzerinde bu saç ve ben, içinde miskten noktası olan cim harfine (ج) benzer.
- 4 Ey gül yanaklı, senin yanaklarının bahçesinde ayva tüylerini gördüğümden beri bu miskin/misk kokulu/siyah menekşe/saç, sümbül gibi perişan oldu.
- 5 Ey peri gibi güzel, insanlık et, elinde perişan etme; göz bebeğimin yaşının elinden tutsan yeridir.

823.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. t̄ālī'ümde gör sa'adet var mı ey mäh-cemāl
aç cemālūñ muşhafından gel baña bir kıutlu fāl
ey hilāl-ebrū sitāremde bu kıutsuz başuma
sen güneş yüzlüden ayrıldum erişdi çok zevāl
3. kıāmetüñde çağırıp zülfüñ gönüller cem' eder
netekim eyler şalā ka'be menārında bilāl
öldi şanmañ cān vērür hem kūy-ı dilberden beni
mü'min ölmez dōstlar eyler beķāya intikāl
5. yerde buldı cāmī'ī göklerde isterken seni
t̄ālī'inde ey hümā himmet eder iķbāl-i bāl

824.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. etmege 'aşıklarūñ gönlin yine şūrīde-ħāl
lām-ı zülfeynin ayağa şalup etdi pāy-māl
zāhidüñ cennet kıoşusudur meşāmın pür kıılan
'aşıķuñ her dem dimāğında olan bŷy-ı vişāl
3. dŷd-ı āhum gibi bir barmağı ŷzre döndürür
meclis-i kıadrüñde ey şeh kāse-i çarķı hilāl

823. 82b. (92. p). nazīre-i necātī beg muşāhiblerinden cāmī'ī.

- 1 Ey ay yüzlü, güzel yüzünün mushafından aç da bana kutlu bir fal bak, bahtımda mutluluk var mı gör.
- 2 Ey hilal kaşlı, sen güneş yüzlüden ayrıldım, yıldızımda bu uğursuz başıma çok zeval erişti.
- 3 Nasıl ki Kâbe minaresinde Bilâl-i Habeşî sala getirdiği/davet ettiği gibi, senin saçların da boyun(un üzerinde) seslenip gönülleri toplar.
- 4 Dostlar, beni sevgilinin can veren mahallesinde öldü sanmayın; müslüman ölmez, sonsuzluğa geçer.
- 5 Ey hümâ, Cāmîi seni gökte ararken yerde buldu, bahtında talihin kanadı yardım eder.

824. 82b. (92. p). nazīre-i şun' ī-i maķbŷl gelibolılıdır.

Gelibolulu Sun'ī: *Dīvān*: G. 101.

- 1 (Sevgili) aşıklarının kalbini perişan etmek için saçlarının kıvrımını/lâmını (J) ayağa salıp süründürdü.
- 2 Zahidin burnunu dolduran cennet kokusudur, aşığın her an damağında olan ise kavuşmanın kokusudur.
her dem: *Dīvān*; hem-dem: CN.
- 3 Ey sultan, hilal, senin kıymetli meclisinde feleğın kasesini ahımın dumanı gibi bir parmağı üzerinde döndürür.

çünkü alduñ anasın şer‘ā harām oldu kıızı
duñter-i rez saña şōfī olmaz anuñ‘çün helāl

5. çāh-ı ğamda şun‘i-i abdālī gönleksüz kōdı
hey ne gönleksüz kucilasıdur ol yūsuf-cemāl

825.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. hācetüm budur hudādan ey meh-i şāhib-cemāl
āfitāb-ı hüsnuñe ergürmesün hergiz zevāl
yilda bir kerre görinseñ n’ola mäh-ı ‘īd-veş
āsumān-ı dilde mihrüñ āfitāb-ı bī-zevāl
3. şem‘-veş düşmen beni yakdı kanı şüretlü dōst
üstüme dōne benüm mānend-i fānūs-ı hayāl
ben bu vīrān içre şanma kim faķīrem ey ğanī
‘aks-i lām-ı zülfi ol gencüñ gözümde ‘ayn-ı māl
5. zātīyā sen silk-i nazm içre bugün bir dānesin
edemezler cevher-i nazmuñ görenler kıl ü kāl

826.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. āfitāba pertev-i hüsnuñden ermese zevāl
kaşlaruñ māhiyyetinden eksük olmazdı hilāl

4 Sofu, annesini aldığı için kıızı sana şeran haram oldu, bu yüzden üzümün kıızı/şarap sana helal olmaz.

5 Gam çukurunda derviş Sun’î’yi gömleksiz bıraktı, hey, o Yusuf yüzlü ne gömleksiz kucaklanasıdır!

825. 82b. (92. p). zātī.

Zātī: *Dīvān C. II: G. 832.*

1 Ey güzellik sahibi ay, güzelliğinin güneşine asla zeval ermemesi Allah’tan dileğimdir.

2 Aşkın gönül göğünde batmayan güneş(ken), bayram hilali gibi yılda bir defa görünsen ne çıkar.

3 Düşman beni mum gibi yaktı, nerede hayal feneri gibi üzerime titreyip başımda dönecek esaslı dostlar...

4 Ey zengin, benim bu virane içinde fakir olduğumu sanma, o hazinenin saçının kıvrımının/lâmının (.) aksi gözümde servet kaynağıdır.

5 Ey Zâtî, sen şiir dizisi içinde bugün bir tanesin, şiirinin cevherini görenler dedi kodu edemezler/hiçbir şey söyleyemezler.

edemezler cevher-i nazmuñ görenler kıl ü kāl: *Dīvān*; bağladı zātī béli vaşında bir ince hayāl: CN.

826. 82b. (92. p). şübütī.

1 Senin güzelliğinin parlıtısından güneş batmasa, kaşlarının vasfından hilal eksik olmazdı.

teşne-lebdür la'lüñe cennetde ey hürî senüñ
kevşer ile ağzı şuyın ağıdur āb-ı zülāl

3. çeke çeke cānuma geçdi ğamuñ peykānları
gel murāduñ ey kemān-ebrü eger cān ise al
‘andelibe ş’ol kadar lāğ eyledüm gülşende kim
kalmadı ey ğonca ağzın açmağa zerre mecāl
5. ey **şübütî** şî‘rūñuñ [hüs-n-i] edāsın der gören
bārekallāh āferīn taḥsīn ola ancaḳ kemāl

827.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. kaşlarıñ mānendiyem dēyü berāt almış hilāl
anı şarmağa getürmişdür şafaḳ vālā-yı al
dōstum dē hindü-yı zülfüñe luṭf et görelüm
muşḫaf-ı hüs-ninden açsun ben siyeh-baḫta da fāl
3. dil dehānuñla miyānuñ sırrını fehm edeli
oldı sīnem maḫzen-i esrār u dil kān-ı ḫayāl
her ne deñlü kend’özin cem‘ etmek isterse eger
fıkr-i zülfüñ erişüp yine kıılır āşüfte-ḫāl
5. seg raḳībi hem-dem edinmek neden yāruñ **münîr**
dotalum olmuş cihān içre bugün ḳaḫt-ı ricāl

-
- 2 Ey huri, saf su ile cenneteki Kevser suyu, senin dudağına susayıp ağızlarının suyunu akıttılar.
 - 3 Gaminin temrenleri çeke çeke canıma geçti, ey keman kaşlı, eğer muradın can ise gel de al.
 - 4 Ey gonca, gül bahçesinde bülbüle o kadar oyun yaptım ki ağzını açmaya zerre kadar dermanı kalmadı.
 - 5 Ey Sübütî, şiirinin edasının güzelliğini gören "Maşallah, aferin, bravo! Ancak bu kadar mükemmel olabilirdi!", der.
(*Pervāne Bey nazire mecmuasından tamamlanmıştır.*)
827. 82b. (92. p). [münîrî].
Münîrî: *Dīvān*: G. 180.
- 1 Hilal, senin kaşlarına benziyorum diyerek beraat almış; şafak, onu sarmak için al ipekten kumaş getirmiştir.
 - 2 Dostum, saçlarının Hindû’suna/siyahına söyle lutfetsin, güzelliğinin mushafından ben bahtı karaya da bir fal açsın, görelim.
 - 3 Gönül senin ağzınla belinin sırrını anladığından beri, göğsüm sırların mahzeni, gönül de hayal madeni oldu.
 - 4 Her ne kadar gönül kendisini toplamak isterse de senin saçlarının düşüncesi yetişir, yine (gönlü) perişan eder.
 - 5 Münîr, tut ki dünyada bugün yetişmiş adam kalmadı, (yine de) sevgilinin köpek rakibi dost edinmesi neden?

828.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. la'l-i şîrînüñ-durur ser-māye-i āb-ı zülāl
zülfi müşkînüñ-durur pîrāye-i bād-ı şimāl
luṭf édüp ger reh-nümā olsañ n'ola ben bî-dile
fürkat ile geçdi 'ömrüm görmedüm bir gün vişāl
3. lāle ruḥsāruñda göñlüm göreliden zülfüñi
ḥāl-i müşkînüñ gibi olmuş-durur āşüfte-ḥāl
lāl olur bülbül çemende işidüp efgānumı
gül yüzüñ vaşfını cānā ayruḡ étmez kıl ü ḳāl
5. lāzım oldı görelî cānā cemālüñ şem'ini
cān ile pervāne-veş yaḳmaḳ **kemāle** perr ü bāl

829.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. hey elā gözlüm bizümle néce bir bu mekr ü āl
cevr ise pāyāna érđi cān ise maḳşūd[üñ] al
gördi nesrîn kim benefşe öykünürmiş zülfüñe
bezm-i gülşende aña ḥandeyle vέρdi infi'āl
3. 'azm-i gülzār étdügin işitdiler ta'zîm için
muntazır ṭurđı ayaḡ üstine mecmū'-ı nihāl

828. 83a. (89. p). nazîre-i şeyḫ kemāl.

- 1 Saf suyun sermayesi senin tatlı dudağındır, kuzey rüzgarının süsü misk kokan saçlarındır.
- 2 Eğer lutfedip ben âşığa kılavuz olsan şaşılmaz; ömrüm ayrılıkla geçti, bir gün kavuşma yüzü görmedim.
- 3 Gönlüm senin saçlarını lale yanağının üzerinde gördüğünden beri, misk kokan benin gibi hali perişan olmuştur.
- 4 Bülbül çimenlikte feryadımı işitip donakalır; ey can, senin gül yüzünün özelliklerini dedi kodu anlatamaz.
- 5 Ey can, güzel yüzünün mumunu gördüğümden beri Kemâl'e pervane misali canı ile kanatlarını yakmak gerekti.

829. 83a. (89. p). nazîre-i aḫmed paşa.

Aḫmed Paşa: *Dîvān*: G. 183.

- 1 Hey ela gözlüm, bizimle daha ne kadar bu hile ve düzen içinde olacaksınız; maksadın eziyetse bıçak kemiğe dayandı, can ise (gel) al!
- 2 Yaban gülü, senin saçlarına benzemeye çalışan menekşeyi gördü, gül bahçesi meclisinde ona kahkahayla karşılık verdi.
- 3 (Senin) gül bahçesine gelmeye karar verdiğini duyunca fidanların tamamı hürmet için ayağa kalkıp beklediler.

luṭfda bir āba beñzer cismüñ ey nāzük-beden
kim dil-i senginüñ anda görünür mermer-mişāl

5. olma ey dil müşteri yāruñ metā[‘]-ı vaşlına
kim senüñ faḳruñ ḳavī anuñ ğināsı ber-kemāl
zülfı şebbāzına ḳapdurmağa gönülüm şaydını
bir nazar murğına ḳaḳdı kirpigümden perr ü bāl
7. sa’y ile girmez ele çün kīmyā-yı vaşl-ı dōst
‘āḳil iseñ eyleme **ahmed** temennā-yı vişāl

830.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. ḳaşlarıña bir ḳadīm üftādedür beñzer hilāl
kim dü-tā étmiş-durur ḳaddın mürür-ı mäh ü sāl
ne ta‘alluḳ leblerüñ yāḳūt ḥaṭṭın ḳılsa nesh
bu muḥaḳḳaḳdur ki reyḥān oldı ḥaṭṭuñdan mişāl
3. [bir zavallı āfitāb u mäh ise bir keḳ-dehen]
nece ḳılsunlar senüñle da‘vī-i ḥüsn ü cemāl
ḳaşlarıña nisbet étümse hilālî ey ḳamer
eyledüm bārīk fikir ü baḳladum nāzük ḥayāl
5. ‘adliyā aḥvālüne vāḳıf degül şanma nigār
her ḡazel kim yazdum oldı yāra benden ‘arz-ı ḥāl

4 Ey nazik bedenli, senin vücudun güzellikte suya benzer, taş kalbin de (suyun) içinde görünen mermer gibidir.

5 Ey gönül, senin fakirliğin kuvvetli, onun zenginliği de mükemmelken, sevgilinin kavuşma sermayesine müşteri olma.

6 (Sevgili), gönül avımı saçının doğanına yakalatmak için, bir bakış kuşuna kirpiğimden kanat taktı.

şebbāzına: Dīvān; sayyādına: CN.

7 Ahmed, sevgilinin vuslatının kimyası/iksiri çalışmakla elde edilmez, akıllıysan kavuşmayı ümit etme.

830. 83a. (89. p). [‘adlî].

‘Adlî: *Dīvān*: G. 79.

1 Hilal, geçen aylar ve yılların boyunu büktüğü, senin kaşlarına eskiden beri âşık olan bir çaresize benzer.

2 Dudakların, Yâkut/taze hattını Nesih etse/ortadan kaldırsa ne alâka? Reyhan’ın/fesleğenin senin hattına/ayva tüylerine benzediği Muhakkak’tır/kesindir.

3 Güneş bir zavallı, ay da bir eğri ağızlı iken seninle nasıl güzellik davası gütsünler?

4 Ey ay gibi güzel, hilali kaşlarına benzettiysen ince bir fikir yürüttüm ve nazik bir hayal kurdum.

5 Ey Adlî, sevgilinin senin halinden haberdar olmadığını sanma; yazdığım her gazel benden sevgiliye dilekçedir.

831.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. gün yüzüñ üstinde olmuş rā kaşuñ ey meh hilāl
kim görüpdür āfitāb ile hilāle ittişāl

kim ki aḥşam zülfüñi göre gècesi ḳadr olur
kim yüzüñ görse seḥer zī-ṭālī-i ferḥunde-fāl
3. her gece ḥālüm perişān şubḥa dek zār eylerem
eyledi sevdā-yı zülfüñ çün beni āşüfte-ḥāl

sen baña raḥm eylemeñ 'ālemde bir emr-i ba'īd
ben senüñ vaşluñ temennāsı 'aceb emr-i muḥāl
5. sīm ü zerden dām édüp ol vaḥşīyi eyle şikār
'adliyā şayd olduḡı yoḡdur ḡazel birle ḡazāl

832.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. düşdi 'aynum şişesine dilberā çün 'aks-i ḥāl
gören étdi merdüm-i çeşmüm dèyü yañlış ḥayāl

ben faḳīr étsem su'āl ey cān dehānuñ varını
luṭf édüp nuṭḡ u cevāb eyle k'ola def-i melāl
3. men-i 'ışḡ eylerse ṭañ mı zāhid-i yābis-mizāc
çün dimāḡına yübüsetle gelüpdür iḥtilāl

831. 83a. (89. p). 'adlī.

'Adlī: *Dīvān*: G. 79.

- 1 Ey ay gibi güzel, ra (,) kaşın güneş yüzünün üstünde hilal olmuş; kim güneşle ayın birleştiğini görmüştür?
- 2 Kim senin saçının akşamını/akşam vakti saçını görse gecesi Kadir olur; kim senin yüzünün seherini/seher vakti yüzünü görse talih sahibi kutlu falı (olur).
- 3 Senin saçının sevdası beni meftun ettiği için halim her gece perişan, sabaha kadar ağlarım.
- 4 Senin bana acıman dünyada olmayacak bir iş; benim sana kavuşmayı ümit etmem tuhaf, imkansız bir düşünce...
- 5 Ey Adlī, altın ve gümüşten tuzak kurup o vahşiyi avla; gazelle bir ceylanın avlandığı görülmemiştir.

832. 83a. (89. p). [sürürī].

Sürürī: *Dīvān*: G. 279.

- 1 Ey sevgili, gözümün şişesine beninin aksi düştüğü için gören, gözümün bebeği diye yanıldı.
- 2 Ey can, ben fakir, senin ağzının olup olmadığını sorduğumda lutfedip cevap ver de hüznün dağılsın.
- 3 Damaḡına/Düşüncesine kuruluktan bozukluk gelen duygusuz zahit seni aşktan engellerse şaşılmaz.

pür-melâl olan yüzüm kıldıysa sen servi melûl
cüy-ı eşküm seyr edüp eğlen ki ola def' melâl

5. vaşf-ı zülfünde perişândur sūrūrî'nün sözi
gayra söz hâcet degül yeter aña ol hasb-i hâl

833.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. her kaçan kim ol kamer-ruḥ 'arz eder bir dem cemâl
pertevinden gökde güneş görünür hem çün hayâl
murğ-ı diller şaydı için dâne [vü] dâm olmağa
'arızında vaz' olunmuş zülf-i müşkîn ile hâl
3. lāle-ḥaddin gördüğince dil vücūdın ḥāk eder
gül-ruḥını gördüğince güneşe erer zevâl
küy-ı yāra varduğınca gizlenür mühmel raḳīb
netekim şîr êrdüğinde nā-bedîd olur şegāl
5. söz ile şanma **muḥibbî** şayd ederler dilberi
ḥüblar aña meyl eder kim ḥarc ede māl ü menāl

834.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. mısr-ı ḥüsnün pâdişâhısın sen ey yūsuf-cemâl
nece bir çeksün dil-i ya'ḳubumuz ḥüzn ü melâl
döne döne öpdüğü'çün la'l-i yāri sâḳiyā
sāğaruñ kanı benüm yanumda olmuşdur ḥelâl

4 Hüzün dolu yüzüm sen selvi boyluyu da üzdüyse, gözyaşımın ırmağını izleyip eğlen ki hüzün ortadan kalksın.

5 Sūrūrî'nin sözü senin saçlarını anlatırken perişan olur, başka söz gerekmez, ona o dertleşme yeter.

833. 83a. (89. p). [muḥibbî].

1 Ne zaman o ay yanaklı güzel yüzünü bir an gösterse, aydınlığından gökte güneş hayal görünür/gölgelenir.

2 (Sevgilinin) misk kokan saçı ile beni, gönül kuşlarını avlamağa tuzak ve yem olmak için yanağının üzerine konulmuş.

3 Lale yanağını görünce gönül bedenini toprak eder, gül yanağını gören güneş batır.

4 Sen sevgilinin mahallesine vardığında değersiz rakip, aslan geldiğinde kaybolan çakal misali gizlenir.

5 Muḥibbî, sevgiliyi söz ile avlarlar sanma; güzeller para pul harcayan kimseye yaklaşırlar.

834. 83b. (90. p). nazîre-i ehl-i 'ilm ḫā'ifesinden müderrisîn silkinden āgehî çelebi.

1 Ey Yusuf yüzlü, sen güzellik şehrinin/Mısır'ının padişahısın, Yakub gönlümüz daha ne zamana kadar hüzün ve keder çeksün?

2 Ey saki, sevgilinin dudağını döne döne öptüğü için kadehin kanı benim yanumda helal olmuştur.

3. bilmeseydi kaşlaruñ yanında ger eksükligin
gelmez idi böyle alçaklıktan ey meh-rû hilâl
girmedüm gönlüne gitdi ey hilâl-ebür senüñ
gerçi cism-i nâ-tüvânum gamdan olmışdur hayâl
5. şafha-i dilde miyân-ı yâri taşvîr eyledüm
hayli naqş etdüm nigârâ bağladum nâzûk hayâl
‘arz-ı hâl et gâh gâhî bendesin yâd eylesün
cânib-i yâra güzer eylerseñ ey bād-ı şimâl
7. kâl ü kâlüñ diñlemez ey **âgehî** ol bî-vefâ
pes ne lâzım güft ü gû ile edesin ‘arz-ı hâl

835.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. çêhre-i zerd ile olsam eşigüñde rüy-mâl
kanlu yaşumdan olur her lahza ey gül rüyüm al
mihri ruhsârüñdan oddan gönlüñ oldı câmesi
şanma kim şem‘i ihâta eyledi fânüs-ı al
3. düşmenüñ başı anuñ ayağına gelsün müdâm
muttaşıl turduqça ey şâhum semend altında dâl
rakş urur zikr ortasında şevk ile bir mâh-rû
halka-i zikr oldı ol şem‘ ile fânüs-ı hayâl

-
- 3 Ey ay yüzlü, hilal, kaşlarının yanında eksikliğini bilmeseydi böyle alçaklıktan gelmezdi.
 - 4 Ey hilal kaşlı, her ne kadar zayıf bedenim gamdan hayale dönse de, senin gönlüne giremedim gitti.
 - 5 Ey sevgili, çok resim çizdim, ince hayallerle süsledim, (sonunda) gönül sayfasında senin belini tasvir ettim.
 - 6 Ey kuzey rüzgarı, sevgilinin tarafına esersen halimi arz et de (sevgili) zaman zaman kölesini ansın.
 - 7 Ey Âgehî, o vefasız senin dedi kodunu dinlemez, o halde ne diye halini konuşarak arz edersin?

835. 83b. (90. p). nazîre-i şun‘î.

Gelibolulu Sun‘î: *Dîvân*: G. 100.

- 1 Ey gül gibi güzel, sararmış yüzümle senin eşiginde kapansam, yüzüm kanlı yaşımla her an kırmızıya boyanır.
- 2 Kırmızı fanus mumun etrafını sardı sanmayın, sevgilinin yanağının hararetinden gönlün elbisesi ateş oldu.
- 3 Ey sultanım, çevik at, altında ayrılmaz rehber oldukça düşmanın başı daima onun ayağına gelsin.
- 4 Hayal fanusu o mum ile zikir halkası oldu, zikrin ortasında bir ay yüzlü kendinden geçip raks eder.

5. kes ümîdün şun'iyā bu kırı sevdādan yōri
zūlfūni boynuña almaḡ saña olmuşdur muḡāl

836.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. muşḡaf-i ḡaddūnde zūlfūn cedveli yanında ḡāl
ḡüsnūñün birisini on etmiş ey şāḡib-cemāl
dudaḡuñda bilmezem uçuk mı yā diş zaḡmıdur
şormaḡa 'ayb olmasun ey lebleri āb-ı zülāl
3. cevr ü hicrān taşu ile pāre pāre eylesün
çın çın edüp kıлма göñlüm şışesini pāy-māl
'ayş ü nūş eyyāmıdur veh ben cüdāyam yārdan
yā ilāḡi kimseler başına gelmesün bu ḡāl
5. adına şir okımaḡlık ey behiştî 'ayb olur
her ḡazel kim olmaya içinde bir tāze ḡayāl

837.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şive [vü] nāz ile dilber edeli 'arz-ı cemāl
mihr ile meh gökde buldı biri naḡş biri zevāl
tīr-i müjḡānını ol şeh ḡondurursa sīneme
ḡāne-i dilden sürölüp def' olur ḡamu melāl
3. ger femi vaşfını benden ḡuş edeler ehl-i dil
zerre gibidür ki günde görinür hem-çün ḡayāl

5 Ey Sun'î, yürü bu kuru sevdadan ümidini kes, sevgilinin saçlarını boynuna almak senin için imkansızdır.

836. 83b. (90. p). nazîre-i behiştî efendi.

- 1 Ey güzellik sahibi, yanaḡının mushafında saçının cetveli yanında ben, güzelliḡinin birini on etmiş!
- 2 Ey dudakları saf su, sormak/emmek ayıp olmasın, bilmiyorum senin dudaḡındaki uçuk mudur yoksa diş yarası mıdır?
- 3 Çın çın edip gönlümün şışesini ayaklar altına alma, (sevgili) eziyet ve ayrılık taşu ile paramparça etsin.
- 4 Yarabbi, yiyip içme zamanıdır, ben sevgiliden ayrırım; eyvah, bu hal kimsenin başına gelmesin!
- 5 Ey Behiştî, içinde yeni bir hayal olmayan gazelin adına şiir demek ayıp olur.

837. 83b. (90. p). [muḡibbî].

- 1 Sevgili naz ve işve ile yüzünü gösterdiğinden beri gökte ay ve güneşten biri eksildi, biri de yok oldu.
- 2 O sultan kirpiḡinin okunu göḡsüme kondurursa, gönül evinden bütün hüzünler sürölüp def olur.
- 3 Gönül ehli aḡzının özelliklerini eḡer benden dinleyeceklerse (şöyle söylerim): güneşte görünen, hayale benzeyen toz gibidir.

gün yüzine teşbîh etmek olur idi güneşi
lâkin anuñ konmamış buncılayın haddinde hâl

5. bu **muhibbî** dün ü gün kılar tazarru'la niyâz
tâ ki dilber sînesinden sînüñe ere zevâl

838.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. fūrkatüñe kalmadı şabr etmege hergiz mecâl
bilmezem kim n'eyleyem vaşluñ dañı cānā muhāl
hasret-i la'lüñle dil ş'ol resme bīmār oldu kim
zerrece yokdur bu cān-ı nā-tüvānumda mecāl
3. levh-i cān üzre éderse néce yıl yākūt meşķ
la'lüñ üzre hatt-ı reyhānuña olmaya mişāl
cismüm oldu mişl-i müy u rüyum oldu 'ayn-ı zer
da'vî-i 'ışķuñda kimdür baña éden kıl ü kâl
5. al ele cām-ı şarāb-ı alı devr étdür müdām
nazmîyā devr-i zamāne étmedin mekr ile āl

839.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. zulm-i bî-had étme kim étmeye devlet intikāl
pādişāhā merhāmet kıl zîr-i destüm bî-mecāl

4 Güneşi senin gün yüzüne benzetmek olurdu ama onun yanağına bunca zamandır ben konmamış.

5 Bu Muhibbî gece gündüz yalvararak rica eder; yeter ki sevgili, göğsüyle mezarına kapansın.

838. **83b. (90. p). [nazmî].**

Edirneli Nazmî: *Dîvān*: G. 4030.

1 Ey can, ayrılığına sabretmeye asla derman kalmadı, kavuşmanın mümkün (olup) olmadığını da bilmiyorum, ne yapayım?

2 Senin dudağının hasreti ile gönül öyle hasta oldu ki, bu zayıf canımda zerre kadar gücüm kalmadı.

3 Yākūt el-Müsta'sımî, can levhası üzerinde yıllarca meşķ etse de, (hattı) senin dudağının üzerindeki Reyhānî hata/ayva tüylerine benzeyemez bile!

4 Bedenim kıl kadar inceldi, yüzüm altın gibi sarardı; aşkının davasında benim hakkımda dedi kodu eden kimdir?

5 Ey Nazmî, zamanın dönüşü düzen kurup hile yapmadan, kırmızı şarap kadehini eline al, durmadan döndür.

839. **83b. (90. p). [hüsām].**

1 Padişahım, dermansız bir tebayım; merhamet et, çok zulmetme de saadetim elden gitmesin.

- gün gibi hercāyi olma ‘āşıkun gözle şehā
devletün şemsine tā  ermeye gerd undan zevāl
3. girmese ‘āşıkları kanına ger ol b -vefā
g l gibi g ymezdi gāh  sürü-atlas gāh   l
ağzunu vaşf eyleyüp cānā hilāl-ebr n-ıla
zāhide bu sırr ile geçdüm ‘aceb nāzük  ayāl
5. va‘d-i vaşlu ndan cevān olsa ‘aceb mi p rler
y sufā kıldı zel h y  cevān va‘d-i vişāl
 aşn -i b de-i la‘l n  arām  tmek neden
y tm ş iki millet içre  aşn  olur  elāl
7. deşt-i f r atde **  s m** oldu dir g  teşne-leb
b g-ı vuşlatda ra  b n g r ka-i  b-ı z l l

840.

F ‘il t n f ‘il t n f ‘il t n f ‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. gün y z n nden d r olalı  y şeh-i ş hib-cem l
oldı f r at ge esinde k met m g mdan hil l
f r at n derdi beni ş’ol resme b m r  tdi kim
k lmadı şev  ile tekr r  tmege dilde mec l
3. t c-ı ş h  taht-ı fikret gitdi elden göz göre
alalı işbu v c dum şehrini cünd-i mel l

-
- 2 Sultanım, güneş gibi hercayı olma,  ş ğını gözle ki devletinin güneşine felekten zeval
ermesin.
- 3 O vefasız eğer  şıklarının kanına girmeseydi, g l gibi bazen kırmızı atlastan bazen de
turuncu ipekten (elbise) giymezdi.
- 4 Ey can, zahide senin hilal kaşlarıyla ağızını anlatıp, bu sır ile de oldukça zarif bir mazmun
geçtim/aktardım.
- 5 Ey Yusuf (gibi güzel), sana kavuşmanın sözüyle ihtiyarların gen leşmesine şaşılmaz,
Züleyha’yı da kavuşma sözü gen leştirdi.
- 6 Yetmiş iki millet içinde çeşni helal iken, dudağının şarabının çeşnisini haram kılmana
sebep ne?
- 7 Eyvah, kavuşma bahçesinde rakibin saf suya kanarken, H s m ayrılık  ol nde susamış
dudakla kaldı!
840. **84a. (90. p). naz re-i sırr .**
- 1 Ey güzel yüzlü sultan, ayrılık gecesinde gün yüzünden uzaklaştı ından beri boyum
gamdan hilal oldu/büküldü.
- 2 Senin ayrılığının derdi beni öyle hasta etti ki neşyle tekrar (söylemek) için gönülde
derman kalmadı.
- 3 Keder askeri bu vücudumun şehrini aldığından beri, sultanlık tacı ve düşünce tahtı göz
göre göre elden gitti.

nār-ı fūrkat lāle gibi bađruma dāđ uralı
gitmez oldu dīdeden cānā hayāl-i hadd ü hāl

5. künc-i ğamda sırrı̄-i bī-çāre uşda cān vērür
bāri gel nān ü nemek hađđın helāl eyle helāl

841.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. çeşm-i yāra bir nazār her kim ola aşüfte-hāl
başını alsun ele evvel kağem nerkiş-mişāl
şām-ı ğamda baña pertāb étmege bu dehr-i dün
sengdür seyyāreler güyā felāhandur hilāl
3. tīr-i pūr-hūnuñ derūn-ı dilde éy nāvek-fiken
şanki bir fānūsdur rūşen kılupdur şem'-i al
hađđ-ı reyhānuñ gülistān-ı ruđuñda dilberā
bir bahāristāndur eţrāfı şebistān-ı hayāl
5. kađand-ı la'lūñle ruđuñ āyīnesin vaşf étmege
tađb'-ı rahmī gibi yođdur tūţı-i şīrīn-mađāl

842.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'andelīb-i gülşen-i ğamdur dil-i şūrīde-hāl
iki zülfeynūñ hayāli müşk-i terden iki bāl
mađla'-ı hüsnūñde görmiş 'anberīn kaşuñ senūñ
iki bükülmüş aña ta'zīm éder gökde hilāl

4 Ey can, ayrılık ateşini zincir gibi boynumu dağlayalı, yanak ve ben hayali gözümden ayrılmaz oldu.

5 İşte, çaresiz Sırrı̄ gam köşesinde can verir; bari gel de tuz ekmek hakkını helal et helal!

841. 84a. (90. p). nazīre-i rahmī.

Bursalı Rahmī: *Dīvān*: G. 124.

1 Sevgilinin gözüne her kim bir an meftun olursa, ilk önce nergis gibi başını eline alsın.

2 Bu alçak dünya gam gecesinde bana atmak için sanki yıldızları taş, hilali de sapan yapar.

3 Ey ok düşüren, kan dolu okun gönlün derinliğinde sanki bir fannusu aydınlatan kırmızı mumdur.

4 Ey sevgili, yanağının gül bahçesinde Reyhānî hattın/ayva tüylerin, etrafı bağ bahçe olan bir Şebistān-ı Hayal'dir.

5 Senin dudağının şekeriyle yanağının aynasını anlatmak için Rahmī'nin tabiatı gibi güzel konuşan (başka) papağan yoktur.

842. 84a. (90. p). nazīre-i emrī.

Emrī: *Dīvān*: G. 301.

1 Perişan gönül gam gülşeninin bülbüldür, senin iki zülfünün hayali ona taze miskten iki kanattır.

2 Gökteki hilal senin güzelliğinin doğuşunda amber kaşını görmüş, ikiye bükülüp ona hürmet gösterir.

3. kâmetüñüñ tekye-i gülşende abdâlı olup
sînesine bir elif çekmiş-durur her bir nihâl
berg-i renginler degül abdâlı olup haddüñüñ
dağ-ı hünin ile zeyn etmiş meger kim verd-i al
5. kıadd-i yârüñ **emriyâ** abdâlı olmuşdur ‘alem
başı üzre na’l kesdügi degül mi aña dâl

843.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şanki bir bülbüldür iki kaşuñ ortasında hâl
gülşen-i hüsnünde açmış müşk-i terden perr ü bâl
‘aksidür şanma görinen döymeyüp ey meh-likâ
fürkat-i ebrüña kendin şuya atmışdur hilâl
3. kıaddüñ üzre zülfüñüñ abdâlı olmuşdur ‘alem
başı üzre na’l kesdügi degül mi aña dâl
gül degüldür görinenler bülbül-i şeydâ-dilüñ
nâlesin güş etmege açmış kulağın her nihâl
5. bir kılı biñ yardı tab‘-ı mû-şikâfum **emriyâ**
bağladı ol mû-miyân hakkında bir ince hayâl

-
- 3 Senin güzelliğinin gül bahçesinde her bir fidan, senin boyunun dervişi olup göğsüne bir elif çekmiştir.
 - 4 Rengarenk yapraklar senin yanağının dervişi olmadılar; kırmızı gül, kanlı yaralar ile bedenini süsledi.
 - 5 Ey Emrî, sancak senin boyunun dervişi olmuştur, başının üzerindeki nala benzeyen dağlanmış yara (hilal) ona delil değil mi?
 843. **84a. (90. p). nazîre-i emrî.**
Emrî: *Dîvân: G. 302.*
 - 1 Senin iki kaşının ortasındaki benin, sanki güzelliğinin gül bahçesinde taze miskten kanat açmış bir bülbüldür.
 - 2 Ey ay yüzlü güzel, (suda görünen) yeni ayın yansıması değildir, senin kaşının ayrılığına dayanamayan hilal kendini suya atmıştır.
 - 3 Sancak, senin boyunun üzerindeki saçına derviş olmuştur, başının üzerindeki nala benzeyen dağlanmış yara (hilal) ona delil değil mi?
 - 4 Görünenler gül değildir, perişan gönül bülbülünün inlemesini işitmek için her fidan kulağını açmıştır.
 - 5 Ey Emrî, kılı kırk yaran tabiatım bir kılı binlerce kez yardı, o kıl beli anlatmakta ince bir hayal kurdu.

844.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. rûze-i hecrüñde 'îd-i vaşl için oldum hilâl
geçmedüm göñlekden ey meh gerçi kim oldum hayâl
ol elâ gözlüm süzüp nerkislerin yüz nâz ile
kan eder kan üzre geymiş gül gibi al üzre al
3. ayuñ on dördin gümüş serv üzre taşvîr eylemiş
gün yüzüñle kâmetüñ naqqâş-ı şun'-ı bî-mişâl
cür'anı şunmak rakîb-i kâfire maḥz-ı günâh
göz ucıyla merḥabâ aḡyâr ile 'ayn-ı vebâl
5. eylesün kadri şeb-i zülfüñ nuḥüsetden ḥalâş
'îdümüz olsun mübârek gün gibi 'arz et cemâl
ḥasret-i müy-ı miyânuñla senüñ ey gonca-leb
şöyle inceldüm vücudum edemez kimse hayâl
7. şem'iyâ geçdi günüñ hicrân-ı dün ile âh kim
gün toḡup başuña bir gün görmedüñ şubḥ-ı vişâl

845.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. gülşen-i 'âlemde çeşmüñ seyr eden âşüfte-ḥâl
ey gül-i ra'nâ ser-efkende olur nerkis-mişâl

844. 84a. (90. p). nazîre-i şem'î dede.

Prizrenli Şem'î: *Dîvân*: G. 107.

- 1 Ey ay gibi güzel, senin ayrılığının gününde kavuşmanın bayramı için hilal oldum (incelip büküldüm), her ne kadar hayal olsam da gömlekten geçmedim.
geçmedüm: *Dîvân*; bir perî: CN.
- 2 O ela gözlüm, nergislerini yüz naz ile süzüp kırmızı üzerine kırmızı giymiş gül gibi kan üstüne kan eder.
- 3 Emsalsiz işler yapan ressam (Allah), senin gün yüzünle boyunu gümüş selvi üzerine ayın on dördü (olarak) resmetmiş.
- 4 Yabancılara göz ucuyla merhaba etmen günahın kaynağı, senin kadehinin tortusunu rakibe sunmak günahın ta kendisi...
günâh: *Dîvân*; güşâd: CN.
- 5 Gün gibi güzel yüzünü göster de bayramımız mübarek olsun, saçının gecesi yıldızın parlaklığını uğursuzluktan kurtarsın.
- 6 Ey gonca dudaklı güzel, senin kıl belinin hasretiyle öyle inceldim ki kimse vücudumu hayal bile edemez.
- 7 Ey Şem'î, eyvah ki günün aşağılık hasret ile geçti, bir gün (bile) başına gün doğup da kavuşmanın sabahını görmedin.

845. 84a. (90. p). nazîre-i nihânî.

Nihânî: *Dîvân*: G. 112.

- 1 Ey iki renkli gül, dünyanın gül bahçesinde senin gözünü seyreden perişan, nergis misali başını eğer.

- ben ğam-ı ebrûñ ile ħam olmadum dërse eger
i'timād êtme sözine egridür zîrâ hilâl
3. nece zülfeynüñ ħayâli dîdeden olsun cüdâ
dîdeye lâzım-durur êy nür-ı 'aynum iki dâl
âb-ı zerle yazılan ŧi'rümdeki her bir elif
ŧâhid-i ma'nâ içün olmuŧ-durur zerrîn hilâl
5. aĝzı vaŧfında mu'ammâdur **nihânî** her sözüüm
ħaţtı evŧâfındaki nazmum ŧebistân-ı ħayâl

846.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. eyledi zülf-i periŧânuñ beni âŧüfte-ħâl
ħaldum ayaħda ħara topraħa oldum pây-mâl
ben bu ğurbet-ħânedede 'uryân ħalurdum döstlar
düd-ı âhum egnüme ħeydürmese bir ħara ŧâl
3. yâra bildürsem n'ola mihr ü maħabbet gencini
beglik olur her ne yerde ki ħaçan bulınsa mâl
gitme dëyi pâyına yüz sürerem gitdükte yâr
gerçi kim câ'iz degül-durur namâz êrse zevâl
5. ħasret-i la'lüñle cân verür cân alur **ħâverî**
êy ŧabîb-i cân yetiŧ ayruħsı oldı ŧimdi ħâl

2 "Ben senin kaŧlarının gamıyla iki büklüm olmadım.", derse inanma, sözüüne ħüvenme; zira hilâl eĝridir.

3 Ey gözlerimin nuru, göze iki tane delil lazımdır; senin iki zülfünün hayali gözden nasıl ayrılırsın?

4 Altın suyu ile yazılmış ŧiirimdeki her bir elif, asla ŧahit olmak için altın hilâl olmuŧtur.

5 Nihânî, onun aĝzı hakkında (söylediĝim) her sözüüm bir muamma, ayva tüyleri hakkındaki ŧiirim de ŧebistân-ı Hayal'dir.

846. **84b. (91. p). nazîre-i ħâverî çelesi.**

Ĥâverî: *Dîvançe*: G. 18.

1 Senin daĝınık saçların beni periŧan etti, yıkılmadım (ama) kara topraħa, ayaklar altına alındım.

2 Dostlar, ahımın dumanı sırtıma kara bir ŧal ħyidirmeseydi, ben bu ħurbet evinde çıplak kalırdım.

3 Ne zaman bir yerde mal bulınsa beyliĝe haber verildiĝi gibi, ben de sevgi ve muhabbet hazinesini sevgiliye bildirsem ŧaŧılmaz.

4 Her ne kadar ħün batımında (kerahat vaktinde) namaz caiz deĝilse de, sevgili gittiĝinde gitme diyerek ayaĝına yüz sürerim.

5 Hâverî senin dudaklarının hasreti ile can alıp can verir, ey can doktoru yetiŧ, ŧimdi vaziyet bambaŧka oldu!

847.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. fitneden hālī degül her vech ile haddüñde hāl
cām-ı la'lüñdür eden ammā beni şürīde-hāl
şām-ı zülfüñden meşām-ı cāna 'ömrüm çın seher
ergürüp bir şemme bu 'anber-şemīm eyler şimāl
3. āfitāb-ı tal'atuña öykünürmiş germ olup
yèridür mihr-i sipihre her gün èrerse zevāl
gün yüzüñ èy meh senüñ her kim görür bu vech ile
zerre-veş olur reh-i 'ışkuñda āhir pāy-māl
5. sözde söz olmak gerek **nazmī** kim ola hasb-i hāl
hālīş altun èt sözüñ cānuñ erit bu sözde kal

848.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. hāk-i pāyuñda olam ben zerre gibi pāy-māl
ber-kemāl ètsün güneş yüzlüm seni ol bī-zevāl
çehre-i haydarda gördüm nūr-ı haqdan çün eşer
tūr-ı müsā gibi yandum aqdı göñlüm şu-misāl
3. la'l-i haydar yādına cān vèr göñül yarın saña
dest-i haydardan müyesser kıla kevşer zü'l-celāl

847. 84b. (91. p). nazīre-i nazmī çelebi.

Edirneli Nazmī: *Dīvān*: G. 4029.

- 1 Senin yanağındaki ben her yönüyle fitneden uzak değildir ama, beni perişan eden kırmızı dudağının kadehidir.
- 2 Ömrüm, seher vaktinde kuzey rüzgarı senin saçının gecesinden az bir koku getirip can burnunu bu amber kokusu ile (doldurur).
- 3 Güneş yıldızı hararetlenip senin yüzünün güneşine benzemeye çalışmış; her gün batmağa müstahaktır.
- 4 Ey ay gibi güzel, senin gün yüzünü bu şekliyle gören herkes, sonunda aşkının yolunda zerre misali ayaklar altına düşer.
- 5 Nazmī, kim sohbet ederse sözde samimi olmak gerek; sözünün canını erit saf altın et, bu samimiyette kal.

848. 84b. (91. p). nazīre-i hayretī.

Hayretī: *Dīvān*: G. 266.

- 1 Güneş yüzlüm, ben senin ayağının toprağında zerre misali perişan olayım, o sonu olmayan (Allah) seni mükemmel kılsın.
- 2 Haydar'ın yüzünde Allah'ın nurundan nişan gördüğüm için, Hz. Musa'nın dağı gibi yandım, gönlüm su misali aktı.
- 3 Gönül, Haydar'ın dudağı hatrına can ver; yüce Allah yarın sana Haydar'ın elinden Kevser suyu içmek nasip etsin.

âteş-i hasret belâsından gönül incinme kim
yoğ-durur âlemde bir pervâne kim yakmağa bâl

5. hâk-i pâyından getir hicrân eline armağan
hayretîye haydaruñ billâhi ey bād-ı şimâl

849.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. gözlerümden ger nihân olduñsa ey zibâ-cemâl
sîneden naqş-ı hayâlün gitmek olmuştur muhâl
ger yakarsañ âteş-i hicrâna ey dilber beni
ışkuñ ile cân vèrem dönmege yoğdur ihtimâl
3. dūr olalı gün yüzüñden bülbülem kan ağlaram
ağlamağdan kalmamışdur tende bir zerre mecâl
neceye dek ağladursın hecr ile ben hasteyi
cevr ise hâdden geçüpdür bāri luḫf ét cânım al
5. la'l-i ruhsāruñ hayâl etse muhibbî dermend
gözyaşından sîne vü dāmānı olur cümle al

850.

Fe'ilātün (fā'ilātün) fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün (fe'ilān)
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. serve mâyildüğüne kıddüñe hâcet mi delîl
yoğ hilâf aña ki el-cinsü ile'l-cinsi yemîl

4 Gönül, hasret ateşinin belasından incinme, zira dünyada kanadını yakmayan bir pervane yoktur.

5 Ey kuzey rüzgarı, billahi ayrılık diyarın(daki) Hayretî'ye Haydar'ın ayağının toprağından hediye getir.

849. 84b. (91. p). muhibbî.

Muhibbî: *Dîvân*: G. 1691.

1 Ey güzel yüzlü, eğer gözlerimden gizlensen bile göğsümden hayalinin resminin gitmesi imkansızdır.

2 Ey sevgili, eğer beni ayrılık ateşiyle yakarsan aşkın ile can veririm, dönmeye ihtimal yoktur.

3 Bülbülüm, gün yüzünden uzak olduğumdan beri kan ağlarım, ağlamaktan bedenimde zerre kadar güç kalmamıştır.

4 Ayrılık ile ben hastayı ne zamana kadar ağlatırsın; eziyet son haddine ulaştı, bari lutfedip canımı al!

5 Dertli Muhibbî senin yanağının kırmızısını hayal etse, gözyaşından göğsü ve eteği tamamen kan olur.

850. 84b. (91. p). baḫr-i dīger ez-ān ca'fer çelebi.

Tāci-zāde Ca'fer Çelebi: *Dîvân*: G. 116.

1 Selvinin senin boyuna eğildiğine delil gerekmez, ona şüphe yok ki "Her cins kendi cinsine meyillidir."

- nēce şāhib-nazarı gözleri ol lāle-ruḥuñ
kıldı nerkis gibi her gūşede bīmār u ‘alīl
3. kūyuñ ehli ʔaraf-ı çeşümüni gözlerse n’ola
mış ʔalkına temāşā-geh olupdur leb-i nīl
- şem‘i pervāne gibi oda yaqarlar şanemā
pertev-i ḥüsnüñe inkār édüp isterse delīl
5. āḥirü’l-emr ser-i zülfüñi sevdā edinür
getüre ca‘fer ele bulur ise ‘ömr-i ʔavīl

851.

Fe‘ilātün (fā‘ilātün) fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün (fe‘ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. ḥūblıq peykerine ‘arz edicek ḥüsn cemīl
saña ‘arz eylemiş ol ḥüsn zihī ḥüsn-i cemīl
- lālenüñ bağrına dāğ urdı şehā şevq-i ruḥuñ
kıldı çeşümüñ hevesi nerkisi bīmār u ‘alīl
3. ğarq ol ey dil gözüñüñ yaşına diñlen bir dem
diñlenür ğarq olıcaq şem‘ sirişkine fetīl
- cān senüñ la‘l-i revān-baḥşuña ey şīrīn-leb
n’ola meyl eylese *el-cinsü ile‘l-cinsi yemīl*
5. nerg ü nāmūsı bütin vaşfīñüñ ey dōst şıduñ
büt-şiken olduğuñ için dēdiler saña ḥalīl

-
- 2 O lale yanaklının gözleri, nice görüş sahiplerini nergis gibi her köşede hasta ve illetli kıldı.
- 3 Senin mahallenin sakinleri gözlerime bakarsa şaşılmaz, Nil nehrinin kenarı da Mısır halkına seyir yeri olmuştur.
- 4 Ey put gibi güzel, güzelliğinin parlaklığını inkar edip delil isterse, mumu pervane gibi ateşe yakarlar.
- 5 Cāfer uzun ömrü elde ederse, sonunda senin saçının ucunu sevda edinip getirir.

851. 84b. (91. p). vaşfī.

Vaşfī: *Dīvān*: G. 40.

- 1 Güzellik, çekiciliğin yüzüne güzellik bağışlarken sana ne güzel bir yüz arz etmiş.
- 2 Sultanım, yanağının parlaklığı lalenin bağrını dağladı, gözünün arzusu şehla nergisi hasta etti.
- 3 Ey gönül, gözümün yaşına boğul, bir an dinlen; fitil, mumun gözyaşına batınca dinlenir.
- 4 Ey tatlı dudaklı, can senin can bağışlayan dudağına meylederse şaşılmaz; "Her cins kendi cinsine meyillidir."
- 5 Ey dost, Vaşfī'nin şeref ve namus putunu kırdın; put kıran olduğun için sana Halil/dost dediler.

852.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. seni halk içre 'azîz êtdi cemâl ile cemîl
beni 'âlemde ğam-ı derdüñ ile kıldı zelîl

ben anuñ zülf-i dil-âvîzine dil vërmez idüm
yâr halk içre alup boynuna olmasa kefîl
3. hâstedür çünki gözün nâzını artursa n'ola
tıfluñ artar güzelüm nâzı kaçan olsa 'alîl

şem' -i ser-keş dër isem tañ mı o nâzük-bedene
yüzidür şu'le-i şem' ü şaçıdur aña fetîl
5. reh-i küyuñda revânî akıdur göz yaşını
ka'be yolındağı saqqâ ki éder şuyı sebîl

853.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. ruḥ-ı gül-nāruña māyildüğine şem' delîl
budur êy dōst ki *el-cinsü ile'l-cinsi yemîl*

deme kim sâ'id-i sîmînüñe aġyâr ura el
sen benüm boynuma şal anı ben êy dōst kefîl
3. hîç aġzuñla belüñ varlığına ḥükm édemez
ehl-i diġkat ne kadar eyler ise kâl ile kîl

852. 85a. (92. p). nazîre-i revânî çelebi.

Revânî: *Dîvân*: G. 226.

- 1 Allah seni güzellik ile insanlar içinde değerli kıldı, beni de senin derdinin gamı ile hakir kırdı.
- 2 Sevgili insanlar içinde (onu) boynuna alıp kefil olmasaydı, ben onun gönül asılan saçına gönül vermezdim.
dil: *Dîvân*; el: CN.
- 3 Senin gözün hasta olduğundan nazını artırmasına şaşılmaz; güzelim, çocuk ne zaman hastalansa nazı artar.
- 4 Yüzü mum alevi, saçı da ona fitilken, o nazik bedene dik başlı mum desem ne çıkar?
- 5 Kâbe yolundaki sakanın su dağıttığı gibi, Revânî de senin mahallenin yolunda gözyaşını akıtır.

853. 85a. (92. p). nazîre-i nazmî çelebi.

Edirneli Nazmî: *Dîvân*: G. 4127.

- 1 Ey ay gibi güzel, senin nar çiçeği yanağına mumun eğilmesinin nedeni budur: "Her cins kendi cinsine meyillidir."
- 2 Ey dost, senin gümüş gibi (beyaz) koluna yabancılar dokunsun deme, sen onu benim boynuma sar, ben (ona) kefilim.
kefil: *Dîvân*; fetîl: CN.
- 3 Dikkat ehli ne kadar konuşursa konuşsun, senin ağızıyla belinin varlığı (hakkında) asla bir kanâate varamaz.

saña bu vech ile kimdür ola hem-tâ güzelüm
âferîn hüsn-i cemâlüne zihî hüsn-i cemîl

5. cevher-i cânı diler **naẓmî** k'ede saña revân
gerçi çok nesne degül tuhfesi bir şey'-i alîl

854.

Fe'ilatün (fâ'ilatün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fe'ilân)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. düşkün olduğı sitârem baña yétmez mi delîl
k'oldum üftâde ayaklarda alup h'âr u zelîl
kişinuñ alî'i yâr olmaduğı hadandur
vây aña kim anı oñarmaya ol rabb-i celîl
3. yokdur ol ehl-i kerem kim fuarâ haında
luf u ihsânını mevlâ yoluna éde sebîl
far derdini bilen far çekendür ancak
çekmeyen şöyle şanur anı ki bir şey'-i alîl
5. **naẓmiyâ** faruñ için gam yeme 'âlemde yöri
sağlık olsun ulnuñ rızına mevlâsı kefil

855.

Fe'ilatün (fâ'ilatün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fe'ilân)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. cân-ı şîrîn lebüne mâyil édüğine delîl
budur éy döst ki *el-cinsü ile'l cinsi yemîl*

4 Güzelim, sana bu yönüyle kimse benzeyemez; güzeller güzeli sana ve güzel yüzüne aferin!

5 Nazmî, her ne kadar çok değil de azıcık bir şey olsa da, hediye olarak cevher ve canı sana harcamak diler.

854. 85a. (92. p). velehü.

Edirneli Nazmî: *Dîvân*: G. 4126.

- 1 Yıldızımın düşkün (talihsiz) olduğuna bana delil (olarak) ayaklar altında kalıp çaresiz, değersiz ve hakir olduğum yetmez mi?
- 2 Kişinin talihinin rast gitmesi Allah'tandır, güzel Allah'ın (bahtını) yoluna koymadığı kimsenin vay haline!
- 3 İyilik ve cömertliğini fakirler için Allah yoluna dağıtan o merhamet ehli (kimseler) kalmamıştır.
- 4 Fakirlik derdini bilen ancak fakirlik çekendir, o (derdi) çekmeyen onu az bir şey zanneder.
- 5 Ey Nazmî, fakirliğin için dünyada gam yeme, yürü; sağlık olsun, Mevlâ'sı kulunun rızına kefiledir.

855. 85a. (92. p). vefâyi.

- 1 Ey dost, tatlı canın senin dudağına meyletmesine delil budur: "Her cins kendi cinsine meyillidir."

- hüsn çarhında ne burcı tolanurdu hürşid
k'ède nâ-gâh bu sîmîn-beden üzre taḥvîl
3. şanki ser-rişte-i cān cümle fetîl oldu yanar
zülfi zencîrine aşılalı ş'ol bir kandîl
- nîldür eşk gönül mışrına ey yūsuf-ı cān
gel temâşâyâ ki dil-teşne sañadur leb-i nîl
5. pes çerâğ-ı felek-i hüsnsin 'âşîkuña
zülfüñ oldu ğamuñuñ rāh-ı dırāzına delîl
- ey bugün hüsn ile ser-defter-i erbāb-ı cemāl
cān nece bir éde cānāndan ırak şabr-ı cemâl
7. defterin etdi **vefâyî** gibi ğayruñdan pāk
her ne dil k'etdi senüñ nüshâ-i 'ışkuñ taḥşîl

856.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. anuñ için vèrdi saña bu cemāli ol cemîl
kim kemāl-i şun'ına ola yüzüñ rüşen delîl
- dèdüği için benefşe kim şaçuña beñzerem
dilini tartup kafādañ ètdiler anı kelîl
3. ne 'aceb öykünür ise serv zîbâ kıaddüñe
kim ṭavîl olanda olmaz 'aql yā olur ḳalîl

-
- 2 Güzellik feleğinde güneş(in) burçları dolaşmasına sebep, ansızın bu gümüş beden üzerine dönebilmektir.
- 3 Saçının zincirine şu bir kandil asıldığından beri, sanki can ipinin başı tamamen fitil oldu yanıyor.
- 4 Ey can Yusuf'u, gözyaşı gönül şehrine Nil'dir; gönlü sana susayan Nil'in kenarını seyretmeye gel.
- 5 Senin saçların gamının uzun yoluna delil oldu, öyleyse sen âşığına güzellik âleminin meşalesisin.
- 6 Ey bugün güzelliği ile güzellik sahiplerinin önderi; can, canandan uzak daha ne kadar sabırların en güzeli ile sabretsin?
- 7 Hangi gönül senin aşkının dersini öğrense, Vefâyî gibi defterini senin dışındakilerden temizledi.

856. 85b. (93. p). nev'-i dîġer ez-ān aḫmedî selefden.

Aḫmedî: *Dîvān*: G. 379.

- 1 O sonsuz güzellik sahibi Allah, eserinin olgunluğuna senin yüzün apaçık delil olsun diye sana bu güzel yüzü verdi.
- 2 Menekşe, senin saçına benzerim dediği için dilini ensesinden çekip onu kör ettiler.
- 3 Boyu uzun olanda akıl olmaz, ya da az olur; selvinin senin güzel boyuna benzemeye çalışmasına şaşırılmamalı.

gül hayāsın yere döküp yüzüne öykünmiş meger
lâ-cerem uş yële varup toprağa düşdi zelîl

5. **aḥmedi** şabr eyle ‘ışk odına ibrahîm-vār
ger dilerseñ kim olasin yār qatında ḥalîl

857.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. eşk-i çeşmüm ş’ol kadar āb êtdi yoluñda sebîl
k’oldı gülzâr-ı cemâlün bâğ-ı cennetden cemîl
ḥâl-i la‘lün mi bu yâḥod kevşer üstinde bilâl
zülfi ḥaddün mi bu yâḥod âteş içinde ḥalîl
3. ka‘be rüyuñ fūrkatinden cāmesin êtmîş siyâḥ
mışr kūyuñ ḥasretinden eyledi eşkini nîl
ne sebebden zülfi qomazsın dēdüm ruḥsāruña
dēdi kim qandîl-i ḥurşide ne lâzımdur fetîl
5. ölmeye vaşluñda şıḥhatle geçe cānâ ḥasūd
öle **aḥmed** miḥnet-i hecr ile ‘illetde ‘alîl

4 Meğer gül utanmayı bırakıp senin yüzüne benzemeye çalışmış, şüphesiz şimdi heder olup toprağa düştü, zelil oldu.

5 Ahmedî, sevgilinin yanında dost/Halil olmak istersen, aşk ateşine Hz. İbrâhim gibi sabret.

857. **85b. (93. p). nazîre-i veliyyüddin oğlı aḥmed paşa.**

Aḥmed Paşa: *Dîvân: G. 184.*

1 Gözümün yaşı senin yolunda o kadar su akıttı ki, güzel yüzünün gül bahçesi cennet bağından daha güzel oldu.

2 Bu (gördüğüm) senin dudağının üzerindeki ben mi, yoksa Kevser üzerinde Bilâl-i Habeşî mi; yanağının üzerindeki saç mı, yahut ateş içinde Hz. İbrâhim mi?

3 Kâbe senin yüzünün ayrılığından karalar giyinmiş, Mısır senin mahallenin hasretinden gözyaşını Nil etmiş.

4 Senin yanağına hangi sebeple saçını koymadığını sordum, "Güneşin kandiline fitil lazım değildir.", dedi.

5 Ey can, rakip senin vuslatında sıhhatle yaşasın, ölmesin; Ahmed (ise) ayrılığının sıkıntısı ile hastalıkta harap olsun, ölsün! (Böyle şey olur mu?)

858.

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. *ëy sebîl-i 'ıŝkuñuñ innā hedeynāhu's-sebîl*
la'l-i nābuñ çeşmesi 'aynā tüsem mā selsebîl

ger metā'ı çoğ olan éerse vaşla vā beni
'aşıkuñ cāndur metā'ı innehu şey'ün kalîl
3. *leblerüñden şerm-sār olalı mışruñ sükkeri*
gözlerümüñ çeşmesārından hacildür cüy-ı nîl

[fıkr ü zıkrı gönülümüñ ol kıadd ü 'arızdur müdām
fıkrı ne fıkr-i laţif ü zıkrı ne zıkr-i cemîl
5. *kıaddüñe érmek diler luţf ile serv-i bōstān*
toğru derler bî-naşib olmaz hamākatdan tavîl

ëy tudağıñ şerbetinden bir eşer hıızruñ şuyı
v'ëy yañağıñ pertevinden bir şerer nār-ı halîl
7. *ëy nizāmî 'ārif iseñ her büti bir kıble bil*
kıbletü'l-'uşşāk fi'l-āfāk min-hāze'l-kabîl]

859.

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. *şevk-i mihrüñ sīnem içinde ëyā hüsn-i cemîl*
sālik-i rāh-ı ğamam besdür baña rüşen delîl

858. 85b. (93. p). nazîre-i nizāmî çelesi.

Çaramanlı Nizāmî: *Dîvân*: G. 69.

- 1 Ey aşkının yolu muhakkak hidayete ulaştıran (sevgili), saf dudağının çeşmesi, adına "Selsebil" denilen bir pınardır.
(Kur'ân-ı Kerîm: 76 *İnsan (Dehr)* 3: Muhakkak Biz ona (doğru) yolu gösterdik, ister şükredici olsun, ister nankör kafir!; 76 *İnsan (Dehr)* 18: "Bu orada bir pınardır ki, adına «selsebil» derler.)
- 2 Âşığın malı, her ne kadar azıcık olsa da, canıdır; eğer malı çok olan vuslata ererse bana yazıklar olsun!
- 3 Mısır'ın şekeri senin dudaklarından utandığundan beri, Nil Nehri de gözlerimin çeşmesinden utanır.
- 4 Gönülümün fikri ve zikri o uzun boy ve yanaktır; fikri ne hoş fikir, zikri ne güzel zikirdir.
- 5 Bahçedeki selvi senin boyuna ulaşmak diler, doğru derler, uzun olan ahmaklıktan nasipsiz olmaz.
- 6 Ey dudağının şerbetinden bir zerresi Hızır'ın suyu/âb-ı hayat, ve ey yanağının parlaklığından bir kıvılcım Hz. İbrâhim'in ateşi (olan sevgili)...
- 7 Ey Nizâmî, bilgin isen her putu bir kıble bil, *her tarafın âşıkların kıblesi olması bu yüzdendir.*

859. 85a. (92. p). nazîre-i dānişmend rāhî.

- 1 Ey güzeller güzeli, gam yolunun yolcusu olmam, senin aşkının arzusunun göğsümün içinde (olduğuna) bana apaçık delildir.

- ķāmet-i serv-i revānuñ mūntehādur sidreden
ķaṭre-i la'l-i lebūñe teṣne-dildür selsebīl
3. eṣk-i çeṣmüm der gören kūyuñda ey yūsuf-cemāl
ķaplamıṣ-durur yine eṭrāf-ı mıṣrı cūy-ı nīl
- der gören ruḥsāruñ üzre ey melek ebrūlaruñ
gūyiyā 'arṣ üzre açmıṣdur ķanadın cebre'īl
5. rāh-ı 'ıṣķ-ı yārdan çıkma yolında oyna baṣ
'āṣıķ-ı ser-bāz olana **rāhiyā** budur delīl

860.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. zūlfūñi görsem 'izāruñ üzre ey ḥūr-ı cemīl
ṣanuram zencīr ṣeklin bađlamıṣdur selsebīl
- secde-i ḥāk-i ser-i kūyuñla māh-ı çār-deh
çehre-i zerdin ğubār-ālūde kılmıṣ bir zelīl
3. cāmi'-i 'ıṣķında yāruñ çarḥ bir ķandīldür
āfitāb-ı 'ālem-efrūz aña bir rūṣen fetīl
- yollar etdi çehre-i zerdümde seyl-i eṣk ile
çeṣm-i giryān beñzer ol saķķāya kim eyler sebīl
5. muntazır olsa n'ola nerkis ğubār-ı kūyına
tūtiyāya **bākiyā** muḥtāc olur çeṣm-i 'alīl

2 Senin endamlı boyun sidreden uzundur, dudağının Şarabının damlasına Selsebil Irmağı'nın gönlü susamıṣtır.

3 Ey Yusuf yüzlü, mahallende gözyaṣımı gören "Nil Nehri yine Mısır'ın etrafını kaplamıṣtır.", der.

4 Ey melek, yüzünün üzerinde kaṣlarını gören "Cebrail (as), sanki arṣ üzerine kanatlarını açmıṣ.", der.

5 Ey Rāhī, sevgilinin aṣk yolundan çıkma, onun yolunda baṣını ver; āṣıđın korkusuzluğuna delil budur.

860. 85a. (92. p). **bāki çelebi.**

Bāki: *Dīvān*: G. 285.

- 1 Ey güzel huri, zūlfünü yanağının üstünde görsem, Selsebil zincir Őeklini almıṣ sanırım.
- 2 Dolunay, eṣiđinin toprađına secde ile sarı yüzünü toza bulamıṣ bir dūṣkündür.
- 3 Gökyüzü, sevgilinin aṣk camisinde bir kandildir; ālemi aydınlatan güneṣ, ona parlak bir fitildir.
- 4 Ağlayan göz, gözyaṣı seli ile solgun çehremde yollar açıp su dağıtan o sakaya benzer.
- 5 Nergis senin ayağının tozunu gözlese Őaṣılmaz; Ey Bāki, göz illeti sürmeye muḥtāc olur.

861.

Mef'ülü mefā'ili mefā'ili fe'üliün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. *a'şamtü ilā rabbi hüve'l-ḥakḳu celīl*
ferdün eḥadün mukḍirun allāhu cemīl

ḥālūmi ne ḥācet ki beyān ēde zebānum
e'd-dem' u mine'l-'ayni ilā ḥālī delīl
3. *elbette bu ḥālūmden o yāruñ ḥaberi var*
el-ḳalbi mine'l-ḳalbi ile'l-ḳalbi sebīl

'āşık nece şağ ola çü senden ola ayru
el-'āşıku min hicrike fānin ve 'alīl
5. *ḥāşā ki murād ayruya meyl eyleye senden*
ḳalbī leke min mehdin ile'l-laḥdi yemīl

862.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + --

1. *seyl édüp eşküm yoluñda eylerem şīrīn sebīl*
datlu datlu kim ki nūş étdiyse dēdi selsebīl

kūyuña girür yaşum ēy yūsuf-ı mışr-ı cemāl
gerçi cennetden çıkar dērler şehā deryā-yı nīl
3. *söylemez az söz ile gerçi belürmez ol dehen*
ḳatı ibrām eyler iseñ ēy gönül destüñde bil

varlığı yaḳdum baña nūr olmasun mı nār-ı ruḥ
gölşen oldı āteş istiğnā-yı ḡayr édüp ḥalīl

861. 85b. (93. p). nazīre-i sultān murād.

Murādī: *Dīvān*: G. 815.

- 1 *Rabbime yapıştım, O Hakk'tır, celildir, eşsizdir, tektir, her şeye gücü yeter; Allah cemal sahibidir.*
- 2 *Dilimin/Kalbimin halimi anlatmasına gerek yok, gözümün içindeki kan halime delildir.*
- 3 *Bu halimden elbette o sevgilinin haberi var; kalpten kalbe bir yol vardır.*
- 4 *Senden ayrı olan âşık nasıl sağ olsun? Âşık senin ayrılığından ölümlüdür ve zordadır.*
- 5 *Murad senden başkasına meyletsin, bu mümkün değil; beşikten mezara kadar kalbim sana meyillidir.*

862. 85b. (93. p). nazīre-i sürürī efendi.

Sürürī: *Dīvān*: G. 278.

- 1 *Senin yolunda gözyaşımı sel edip tatlı su (misali) dağıtırım, kim (onu) güzel güzel içtiyse "Selsebil Irmağı", dedi.*
- 2 *Sultanım, her ne kadar Nil Nehri cennetten çıkar deseler de, ey güzellik Mısır'ının/şehrinin Yusuf'u, gözyaşım senin mahallene girer.*
- 3 *Ey gönül, her ne kadar o ağız konuşmasa da az söz ile de ortaya çıkmaz, çok zorlarsan elinde bil.*
- 4 *Başkasına tenezzül etmeyen Hz. İbrâhim'e ateş gül bahçesi oldu, (ben de) kâinatı yaktım, yanağın alevi bana nur olmasın mı?*

5. éy **sürûrî** hûy-ı hâkkı hûy édüp maḥbûb sev
kanda olursa cemâli çün sever rabb-i cemîl

863.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. la'lûñ etrâfında uçmak bâl açup zülf-i ṭavîl
murğ-ı cennetdür ki seyr eyler kenâr-ı selsebîl
kankı bâğ [içre] şalınsañ éy nihâl-i ḥôş-ḥurâm
naḥl-i zîbâlar bitüp cennât-ı [ʿadn] olur naḥîl
3. yol degül ağıyâr varmak kûyuña kāfirlere
cennete varmağa yok hiç bir ṭarîḫ ü bir sebîl
yaşı ḥûn-âlûd olur fûrkat deminde çeşmümün
taşğun olduḡda bulanur ʿâdetidür cûy-ı nîl
5. zillet ile kûyuña **dervîş** varsa étme red
ḥaḡ ıvaz cennet vèrür dervîşlere olsa zelîl

864.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. éy selîs elfâzuña dil-teşne mâ-i selsebîl
bâğ-ı cennetdür cemâlûñ belki cennetden cemîl
zulmet-i ġamda ḡalurdı nâ-tüvân göñlüm velî
her dem ol üftâdeye şem'-i cemâlûñdür delîl

5 Ey Sürûrî, Allah'ın huyunu huy edinip güzel sev, çünkü güzel Rabb'im nerede güzellik varsa onu sever.

863. 85b. (93. p). nazîre-i [dervîş].

1 Senin dudağının etrafında kanat (misali) açılıp uçuşan uzun saçların, Selsebil Irmağı'nın kenarını seyreden cennet kuşudur.

2 Ey yürüyüşü endamlı güzel, hangi bahçede salınsan (orada) güzel hurma ağaçları biter, hurmalık Adn Cennetleri olur.

(*Pervâne Bey nazire mecmuasından tamamlanmıştır.*)

3 Senin mahallene yabancıların gelmesi insafa sığmaz, kafirlerin cennete gitmesine hiç bir yol yoktur.

4 Ayrılık vaktinde gözlerimin yaşına kan bulaşır, taşkın oldukça Nil Nehri'nin de bulanması adettendir.

5 (Sevgili), Derviş senin mahallene aşağılanmış bir halde gelirse geri çevirme, Allah zelil olan dervişlere karşılık olarak cennet verir.

864. 85b. (93. p). nazîre.

1 Ey akıcı sözlerine Selsebil Irmağı'nın gönlünün susadığı (sevgili), güzel yüzün cennet bahçesidir, belki cennetten de güzeldir.

2 Zayıf gönlüm gam karanlığında kalırdı fakat, o düşküne güzel yüzünün mumu her an rehberdir.

3. vaşla mānī'dür kapuñda turmasun bī-dīn raķīb
[éy perī-peyker bilürsin cennete girmez baķīl
éy kemān-ebrū beni çokdan helāk éderdi ğam
sīne zaķmına eger peykānuñ olmasa fetīl
5. görmeyelden bir gece yāruñ meh-i ruķsārını
şubķ olınca uyımaz feryād u efgānumdan il]

[ħarfi'l-mīm]

865.

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. bülbül-i zāram yüzüñdür çünki gülzārum benim
her seķer bülbül gibi ğuş eylegil zārum benim
öldürürseñ ger dehānumdan ħaber vērdi dēyü
zerrece var ola dēdüm yoķdur inkārum benim
3. cānuma kār étdi cānā fūrķatüñ raķm ét dēdüm
dēdi ölmekdür devā-yı derd-i bīmārum benim
éy řabībüm kıl devā bīmāruñam raķm ét dēdüm
dēr gerek şabr ét cān vēr budur kārüm benim
5. **resmī**yem vaşf-ı leb-i la'l-i şeker-bāruñ senüñ
şüş-i cānlar ğıdāsı oldı ğüftārum benim

-
- 3 Ey güzel yüzlü, dinsiz rakip kapında durmasın, kavuşmaya engeldir; bilirsin cimriler cennete giremez.
 - 4 Ey keman kaşlı, göğsümün yarasına okunun temreni fitil olmasaydı, gam beni çoktan öldürürdü.
 - 5 Sevgilinin bir gece ay yüzünü görmeyeyim, sabaha kadar ağlayıp inlememden kimse uyuyamaz.
(*Pervāne Bey nazire mecmuasından tamamlanmıştır.*)

865. 86a. (82. p). [resmī].

- 1 Benim gül bahçem senin yüzün olduğundan ağlayan bir bülbülüm, her seher benim bülbül gibi ağlayışımı dinle.
- 2 Eğer "Ağzımdan bahsetti!", diyerek öldürürsen benim inkarım yoktur, "Zerre kadar var olmalı.", dedim.
- 3 "Ey can, ayrılığın canıma işledi, merhamet et.", dedim; "Benim hastalığımın derdinin dermanı ölmektir.", dedi.
- 4 "Ey doktorum, hastanım, merhamet et deva kıl.", dedim; "Sabret, can vermen gerek, benim işim bu.", dedi.
- 5 Resmî'yim, benim senin şeker saçan kırmızı dudağının vasıf(larını anlattığım) sözüm, can papağanlarının gıdası oldu.

866.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. bu ne 'îd olsun uya aġyāra dildārum benüm
inleyem dōlāb-veş iŝitmeye zārüm benüm
ben ŝalıncaġa dōnem derd ü belā vü ġuŝşadan
şalina aġyār ile ol kebk-reftārum benüm
3. ol bir ićim ŝu baña meyl etmede yüz vermeyüp
ola 'ayn-ı meŝk-i ŝakķā çeŝm-i ħūn-bārum benüm
şaçına 'ālem gül-āb ü müşk ü 'anber şaçına
başa toprak ķoymaķ ola āh kim kārüm benüm
5. bu ne datsızluk olur aġyār ile ħalvā yeyüp
acı diller vère baña zātīyā yārüm benüm

867.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ħayli fettāndur gönül almaķda dildārum benüm
bī-vefālīķda bütün dūnyā deġer yārüm benüm
gülŝen olmuŝ 'aks-i rūy-ı yār ile iki gözüm
töludur ġün yüzlü dilberlerle gülzārüm benüm

866. 86a. (82. p). [zātī].

Zātī: Dīvān C. II: G. 874.

- 1 Ben dolap gibi inleyeyim benim feryadımı iŝitmesin, benim sevgilim yabancılara uysun; bu nasıl bayram olsun?
- 2 Dert, bela ve kederden ben salıncaġa dōneyim, benim o keklik yürüyüŝlüm yabancılarla gezinsin! (Olacak iş mi?)
- 3 O bir ićim su bana meyletmekte yüz vermezse, sakanın kırbasının kaynaġı benim kan dōken gözüm olsun.
- 4 Bütün dünya şaçına gül suyu, misk ve amber sürünsün; benim işim de başa toprak koymak olsun, yazık.
'ālem: Dīvān; 'anber: CN.
- 5 Ey Zātī, benim sevgilimin bana acı sözler söyleyip başkalarıyla helva yemesi ne tatsızlıķtır!

867. 86a. (82. p). [sehī].

Sehī Beg: Dīvān: G. 165.

- 1 Benim sevgilim gönül almakta oldukça fettandır, benim yarım vefasızlıkta bütün dünyaya denktir.
bī-vefālīķda bütün dūnyā deġer yārüm benüm: Dīvān; arturursın dem-be-dem bülbül gibi zārüm benüm: CN.
- 2 İki gözüm, sevgilinin yüzünün aksiyle gülŝen olmuŝ; benim gül bahćem ġün yüzlü sevgililerle doludur.

3. sākī-i ‘ayş-i ʔarab el çekdi ben dil-ḥasteden
ķandasın hey ğam déyen yār-ı vefādārum benüm
dōstum düşmen güler cevır ile öldürme beni
gözlerümden ğayrı yoķ ardumca ağlarum benüm
5. bezm-i dilberde **sehī** bir şem‘-i kāfūrī gibi
süz-i şī‘rümle yanar ʔümār-ı eş‘ārum benüm

868.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. olsa n’ola naķd-i cān yoluñda īşārüm benüm
olmasun mı ‘ışķ ile ‘ālemde āşārüm benüm
ben seni ‘ālemde cāndan sevdüğüm iş‘ār eder
dōstum vaşf-ı lebüñle olan eş‘ārum benüm
3. zār édüp ben bülbülün ğülzār-ı kūyuñ içre āh
dīñlemezsın bir nefes ey yüzi ğülzārüm benüm
ķanda olsa vaşf-ı la‘lün vaşfidur zıkr étdüğüm
ḥusrevā şīrīn olursa n’ola ğüftārüm benüm
5. ey dür-i yek-dāne şimdi vaşf-ı la‘lünle senün
naẓmiyem cevher-durur naẓm-ı dürer-bārüm benüm

-
- 3 Yiyip içip eğlenmenin sakisi ben hastadan el çekti; hey gam diyen vefalı sevgilim, neredesin?
- 4 Dostum beni eziyetle öldürme, düşman güler; gözlerimden başka arkamdan ağlayacak (kimsem) yoktur.
- 5 Sehî, benim şiirimin yakıcılığı ile şiirlerimin yaprakları, sevgilinin meclisinde (yanan) beyaz bir mum misali yanar.
868. **86a. (82. p). [naẓmī].**
Edirneli Naẓmī: *Dīvān*: G. 4391.
- 1 Benim senin yolunda saçtıklarım can sermayesi olsa şaşılmaz, dünyada benim eserlerim aşk ile olmasın mı?
- 2 Sevdiğim, benim senin dudağının özellikleri hakkında olan şiirlerim, dünyada benim seni candan sevdiğimi haber verir.
- 3 Ey benim gülşen yüzlüm, senin mahallenin gül bahçesi içinde ben bülbülün ah edip ağladığımı bir an dinleyip duymazsın.
içre: *Dīvān*; āhir: CN.; ey yüzi gül: *Dīvān*; bülbül gibi: CN.
- 4 Sultanım/Hüsrev’im, nerede olursa olsun benim anlattığım senin dudağının şekerinin özelliğidir; (bu sebeple) sözlerimin tatlı/Şirin olmasına şaşılmaz.
- 5 Ey eşsiz inci, ben Naẓmî’yim, senin dudağının özellikleri ile benim inci saçan şiirim şimdi mücevherdir.

869.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. âteş-i 'ışık ile yanmak olalı kārūm benüm
gamdan özge dōstlar yoǧdur hevādārūm benüm
dāğ-ı dil göynükleri işbāta yétmez mi delīl
gündüzün başdan duḥān u gécede zārūm benüm
3. mülk-i hicrān içre eylerken temennā vaşlını
ēy ḥālīlūm âteş-i 'ışık oldu gülzārūm benüm
ş'ol kadar şevk-i lebūñle mest ü ḥayrān olmuşam
şıǧmaz oldu cūr'a-dān-ı dilde esrārūm benüm
5. gāh 'arz eyler cemālin gāh yine ğayb olur
bir perī-peyker şanemdür 'adliyā yārūm benüm

870.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. anuñ için ḥālūm añup kendüm ağlarum benüm
kimsenem yoǧ öldüğümden şofıra ağlarum benüm
nev-'arūs-ı ḥüsnüñe oldu cihāz āyīnesi
kaṭre kaṭre eşk ile çeşm-i güher-bārūm benüm
3. zāhidā maḳşūd ise dutmaḳ ṭarīḳ-i cenneti
koma elden kākül-i ruḥsār-ı dildārūm benüm

869. 86b. (83. p). ['adlī].

- 1 Dostlar, benim işim aşk ateşi ile yanmak olduğundan beri gamdan başka dostum yoktur.
- 2 Gündüz başımda duman, gece de benim ağlayışlarım gönlümün dağlanmış yaralarının ispatına delil (olarak) yetmez mi?
- 3 Ey dostum/Halil'im, ayrılık diyarında kavuşmanı isterken aşk ateşi benim gül bahçem oldu.
- 4 Senin dudağının arzusuyla öyle şaşırıp kendimden geçtim ki gönlümün esrar kesesinde benim esrarım sığmaz oldu.
- 5 Ey Adlî, benim sevgilim yüzü bir görünüp bir kaybolan peri yüzlü bir puttur.

870. 86b. (83. p). şun' i.

Gelibolulu Sun'î: *Dīvān*: G. 108.

- 1 Benim ölümünden sonra ağlayacak kimsem olmadığı için halimi düşünüp kendim ağlarım.
- 2 Benim cevher saçan gözüm, senin güzelliğinin yeni gelinine damla damla gözyaşı ile çeyiz aynası oldu.
cihāz: *Dīvān*; nişān: CN.
- 3 Ey zahit, amaç cennete ulaşmaksa, benim sevgilimin yanağına düşen kakülünü elden bırakma.

tīrūni cān kendinüñ bilürdi aldı çekdi dil
dōstum çıkdı oқuñdan cān-ı bīmārum benüm

5. şun'iyā gülşende gül-bāng eyleye bülbül gibi
oқısam vaşf-ı ruḥında olan eş'arum benüm

871.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. tās-ı çarḥı iñledürse yeridür zārum benüm
bī-vefālıkda bütün dünyā deger yārum benüm
mısr-ı tende derd-i hicrāndan [ḥarāb olurdu dil]
olmasa ol yūsuf-ı cān ile bāzārum benüm
3. diñmese zārum 'aceb mi bülbül-i güyā gibi
ḥārlar ile şalnur ol yüzi gülzārum benüm
vaşf-ı ḥüsnüñdür götürse başda ol gül-ruḥ n'ola
ğonca-i zanbağ gibi tūmār-ı eş'arum benüm
5. ey hilālī mäh-ı tābāna baş egmez zerrece
gün gibi 'alīdür ol ḥurşid-ruḥsārum benüm

872.

Mef'ülü fā'ilātü mef'ülü fā'ilün

Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. ağıyāra kıldı ḥançer ile ğamzesi hüçüm
küffāra çekdi tıḡını şan pādişāh-ı rüm

4 Dostum, can senin okunun temrenini kendinin bilirdi, gönül çekti aldı; senin okun yüzünden benim hasta canım çıktı.

5 Sun'î, yanağının özellikleri hakkındaki şiirlerimi okusam, gül bahçesinde bülbül gibi gülbank okursun/bir ağızdan katılırsın.

871. 86b. (83. p). hilālī.

Hilālī: *Dīvān*: G. 67.

1 Benim sevgilim vefasızlıkta bütün dünyaya denk iken, benim ağlayışım gökyüzünü inletirse şaşılmaz.

2 O can Yusuf'u ile benim alış verişim olmasa, gönül beden Mısır'ında/şehrinde ayrılıktan harap olurdu.

3 Benim o yüzü gül bahçesi sevgilim dikenlerle geziniyor, tatlı dilli bülbül misali ağlamam dinmese şaşılmaz.

4 O gül yanaklı, senin güzelliğinden bahseden benim şiir tomarımı zambak goncası gibi başında götürse şaşılmaz.

5 Ey Hilālî, benim o gün yüzlüm güneş gibi yükseklerdedir, dolunaya zerre kadar baş eğmez.

872. 86b. (83. p). bākī.

Bākī: *Dīvān*: G. 326.

1 Anadolu padişahının kafirlere kılıcını çekmesi gibi, sevgilinin öldürücü bakışı düşmana hançer ile hücum etti.

- ol [kim] livā-yı feth ü zafer rehberin çeker
şahñ-ı fezā-yı çarhda ser-asker-i nücüm
3. şemşîr-i tâbnâk u ziyâ-bahşı gūyiyâ
âhendür oldı hâzret-i dâvūd elinde mûm
- gelmez senüñle ma‘rekeye hâşm-ı kūr-baht
olmaz hümā-yı devlete hem-sāye bûm-ı şûm
5. **bâkî** nişâr-ı hâk-i kâdem kıl vücūduñı
ş’ol günde kim erişe gele müjde-i kudûm

873.

Mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

Muzâri‘ -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. ey dil habâb-ı sâğar imiş bârgâh-ı cem
âvâreler hevâsına tâbi‘ sipâh-ı cem
- meyden habâb seyirin eden gördi bir nazâr
ş’ol âteşin ğazabda neceymiş nigâh-ı cem
3. mest ol gedâ imiş ki öñince ğubârı var
reftâra gelse raşş ede yüz biñ külâh-ı cem
- bu bî-ñnâb haymeler altında ebr olan
yaşlar döker kıyâmete dek dūd-ı âh-ı cem
5. mihre **hayâlî** nūr veren cām-ı ‘izzetüm
her mey-kede olalı baña hângâh-ı cem

2 Fetih ve zafer sancağına rehberlik yapan o kimse, gökyüzü meydanında yıldızların komutanıdır.

3 Parıltılı ve ışıltılı kılıcı, sanki Hz. Davud’un elinde mum olan demirdir.

4 Kör olasıca hasım seninle meydana gelmez; uğursuz baykuş, saltanat hümasına komşu olmaz.

5 Bâkî, onun teşrifinin müjdesi erişip geldiği o günde, varlığını onun ayağının toprağına saç.

873. 87a. (83. p). [hayâlî].

Hayâlî Beg: *Divân: G. 33, s. 286.*

1 Ey gönül, Cem’in makamı kadehin kabarcığı imiş, Cem’in askeri de başıboşların arzusuna bağlı (imiş).

2 Şaraptan kabarcık seyreden, şu ateşli öfkede bir an Cem’in bakışının nasıl olduğunu gördü.

3 Sarhoş, yürüyüp gelse yüzbinlerce Cem külâhının raks edeceği, önü sıra tozu olan o köleymiş.

4 Bu ipsiz çadırlar altında bulut olan Cem’in ahının dumanı, kıyamete kadar yaşlar döker.

5 Hayâlî, bütün meyhaneler bana Cem’in tekkesi olduğundan beri, güneşe nur veren büyüklüğümün kadehidir.

874.

Mef' ulü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. éy pîr-i mey-kede çapuñ imiş penâh-ı cem
rif'atde olduğı bu imiş 'izz ü cāh-ı cem
tahtında fâ'ide bu ki cām içmegüñ müdām
taht-ı taşarrufunda olur taht-gāh-ı cem
3. şemşîr çekmek istese gam hayli üstine
keskin şarāb içerdî hemān-dem sipāh-ı cem
pîr-i muğān halife vü rindān mürîdler
mey-hāneye denilse n'ola hāngāh-ı cem
5. çok farkı var idi eline sāğar almanuñ
farkuñda olmadıysa **hüdâyî** külāh-ı cem

875.

Mef' ulü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. éy pîr-i mey-fürüş ayağüñ büse-gāh-ı cem
küyuñ sıfâli olsa yaraşur külāh-ı cem
şanmañ felâket ehli harābāt erenlerin
anlaruñ atı oynadıdur şāh-rāh-ı cem
3. cām-ı cihān-nümāya erişmezdi inkisār
olmasa ger mü'eşşir aña nār-ı āh-ı cem
baksa yüzüme diğkat ile yaş tolar gözüm
cām-ı tehî olursa pür eyler nigāh-ı cem

874. 87a. (83. p). nazîre-i hüdâyî beg.

Hüdâyî: *Dîvân*: G. 163.

- 1 Ey meyhaneci, Cem'in sığındığı yer senin kapınmış, Cem'in makam ve rütbesinin yüksekliğinin sebebi bu imiş.
- 2 Senin huzurunda olmanın faydası durmadan şarap içmektir; Cem'in başkenti, senin tasarrufun altındadır.
- 3 Gam süvarisi üzerine kılıç çekmek istese, Cem'in askeri o anda sert şarap içerdî.
- 4 Meyhaneci halife ve rintler de mürit (olduğuna göre), meyhaneye Cem'in tekkesi denilse şaşılmaz.
- 5 Hüdâyî, başında Cem'in külâhı olmadıysa (da), eline kadeh almanın çok ayrıcalığı vardı.

875. 87a. (83. p). nazîre-i celālî.

Manastırlı Celāl Beg: *Dîvân*: G. 409.

- 1 Ey şarap satan ihtiyar, senin ayağın Cem'in öpülecek makamıdır, mahallenin çanağı da Cem'in külâhı olsa yakışır.
- 2 Meyhane ermişlerini felaket ehli sanmayın, Cem'in selamet yolu onların at oynattığı yerdir.
- 3 Eğer ona Cem'in ahının ateşi tesir etmeseydi, dünyayı gösteren kadeh kırılmazdı.
- 4 Yüzüme dikkatle baksa gözüm yaş dolar; kadeh boş olursa Cem'in bakışı onu ağzına kadar doldurur.

5. sâkî celâlî teşneye bir nece cür'a şun
gam leşkerini münhezim etsün sipâh-ı cem

876.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + ---/+---/+---/+---

1. görelden gül yüzüñ cānā gözüm ebr-i bahār étdüm
gönül kâşānesin naqş-ı cemālūñle nehār étdüm
tenüme yer yerin nār-ı gamuñla dāğlar urdum
bu kara yeri seyr eyle ne zībā lālezār étdüm
3. érecek sīneme tīrūñ şu deñlü zevk sürdüm kim
şanasın bir lebi la'l ü boyı servi kenār étdüm
elifler çekdügüm cānā bu levh-i sīnem üstine
tenümi tīğ-ı süsenle yazılmış bir mezār étdüm
5. bu gece şubh-dem nālem işidüp bülbül-i güyā
'atā gül yüzi yādına şu deñlü āh ü zār étdüm

877.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Hezec + ---/+---/+---/+---

1. seni ağyār ile gördüm bugün gāyetde 'ār étdüm
gel ey hūñi beni öldür ölümüm ihtiyār étdüm
kara zülfūñ görüp 'aql u qarār u şabri tağıtdum
kamu yārānı yanumdan dirīgā tārmar étdüm

5 Sâkî, susamış Celâlî'ye öyle bir tortu sun ki, Cem'in askeri gam askerini bozguna uğratsın.

876. 87a. (83. p). baħr-i dīger ez-ān 'atā kâzî.

Üşküblü 'Atā: *Dīvān*: G. 79.

1 Ey can, senin gün yüzünü gördüğümden beri gözümü bahar bulutu kıldım, gönül köşkünü güzel yüzünün resmiyle aydınlattım.

2 Bedenimi yer yer senin gamının ateşiyle dağladım, seyret, bu kara yeri ne güzel lale bahçesi yaptım.

3 Senin okun göğsüme ulaştığında öyle zevk aldım ki, lal dudaklı ve selvi boylu bir (güzeli) kucakladım zannedersin.

4 Ey can, bu göğsümün levhası üzerine elifler çekmemin sebebi, bedenimi zambak kılıcıyla süslenmiş bir mezar kılmaktır.

5 Atâ, (sevgilinin) gül yüzünün anısına öyle ağlayıp ah ettim ki, tatlı dilli bülbül bu gece sabaha kadar iniltimi işitti.

877. 87b. (84. p). nazîre-i zâtî.

Zâtî: *Dīvān C. II*: G. 958.

1 Ey kan döken (sevgili), seni bugün yabancılarla gördüm, oldukça utandım; gel beni öldür, ölümü tercih ettim.

2 Senin siyah saçlarını görüp akli, kararı ve sabrı dağıttım; eyvah, bütün dostları yanımdan darmadağın ettim.

3. éyā meh sāķī-i mihrüñ elüme bir ayak şundi
bu naķd-i ‘aķlı germ oldum ayağına nişār étdüm
şabāya şorasın dem dem deminden ben hevādāruñ
esen ķal pādişāhum sen ķuluñ terk-i diyār étdüm
5. dem-ā-dem yana yana oķısunlar derd ile **zātī**
bu şī‘r-i süznāki ehl-i derde yādigār étdüm

878.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + ---/+---/+---/+---

1. güzeller kānu olmağın mekānum aķhişār étdüm
dem-ā-dem beytümi sīmīn-bedenlerle hişār étdüm
göñül şeh-bāzını şaldım iki kebk-i hırāmāna
hasūd it gibi yiylerken hemān def‘i şikār étdüm
3. çemen şahnında buldum bir kıyāmet serv-i reftārı
biraz öpdüm biraz kuçdum biraz buse kenār étdüm
senüñ meşid yerüñ zāhid benim mey-hāne olmuşdur
cihānda sen selāmet ben melāmet ihtiyār étdüm
5. ‘acemden **ferruķī** rüma hasen-üslüb olan gelsün
nazar meydānına şab‘um semendin şeh-süvār étdüm

-
- 3 Ey ay gibi güzel, aşkının sakisi elime (öyle) bir kadeh verdi (ki), hararetlendim, bu aklımın nakdini senin ayağına saçtım.
- 4 Padişahım, ben kulun memleketi terk ettim, saba rüzgarına zaman zaman benim âşık hallerimden sorarsın. Hoşçakal!
- 5 Zâtî, bu yakıcı şiiri dert ile yana yana durmadan okusunlar diye dert ehline armağan ettim.
- 878. 87b. (84. p). nazīre-i ferruķī vaşan-ı aşliyyesi aķhişar idi.**
- 1 Güzellerin madeni olduğu için mekanımı Akhisar kıldım, evimi daima gümüş bedenlilerle kuşattım.
- 2 Gönül doğanını iki keklik yürüyüşlünün peşine saldım; hasetçi, köpek gibi koklarken hemen avı ortadan kaldırdım.
- 3 Selvi boylu bir kıyemeti çimenlikte buldum; biraz öptüm, biraz kucakladım, biraz da sarılıp öptüm.
- 4 Zahit, senin yerin meşid benim yerim de meyhane olmuştur; dünyada sen kurtuluşu seçtin, ben de kınanmayı seçtim.
- 5 Ferruķî, mizacımın atını fikir meydanına beyatlı eyledim, İnan’dan Rumeli’ye kadar üslubu güzel olan (buyursun) gelsin!

879.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec + ---/+---/+---/+---

1. reh-i 'ışkuñda gerçi nece zaḥmet ihtiyār étdüm
hele ğamzeñ ḥadengin ey kemān-ebrū kenār étdüm
ele girür degülken şāh-bāz-ı fikret-i zülfüñ
gönül murğını beñ vèrdüm anı bir ḥōş şikār étdüm
3. şehā peykān-ı tīrūñle ṭolupdur ser-te-ser cismüm
ne ğam ğamdan ki eṭrāfum demürden bek ḥişār étdüm
o gün āb-ı 'izāruñ seyr édüp gitmişken ārāmum
bugün ḥaṭṭ-ı ğubāruñ nā-gehān gördüm qarār étdüm
5. ḥarīdār-ı vefā gördüm bugün ser-cümle 'uşşākı
celālī ben anuñ cevır ü cefāsın ihtiyār étdüm

880.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec + ---/+---/+---/+---

1. döküp yaşlar dögüp taşlarla cismüm kim figār étdüm
tenüm hep cümleten gülzār u çevrem lālezār étdüm
dögünmekden ten-i zerdüm siyāh ü sürḥ-naḳş étdüm
bu resme naḳş ile kūy-ı nigārumdan güzār étdüm
3. yüzüm üzre ḳadem başmak ümīdiyle revān dilber
vücüdüm reh-güzārında ser-ā-ser ḥāksār étdüm

879. 87b. (84. p). nazīre-i celālī.

Manastırlı Celāl Beg: *Dīvān*: G. 395.

- 1 Ey keman kaşlı, senin aşkının yolunda çok zahmetler seçsem de özellikle/sonunda öldürücü bakışının okunu kucakladım.
- 2 Senin saçının düşüncesinin doğanı ele geçirilemezken, gönül kuşunu yem olarak verip onu bir güzel avladım.
- 3 Sultanım, bedenim baştan başa senin okunun temreni ile dolmuştur, (artık) gamından üzölmeye gerek yok, etrafımı demirden sağlam hisar yaptım.
- 4 O gün senin yanağının suyunu izlediğimde rahatım gitmişken, bugün ansızın toz misali ayva tüylerini gördüm, huzura erdim.
- 5 Bugün bütün âşıkıları vefa müşterisi gördüm; Celâlî, ben onun eziyet ve sıkıntısını seçtim.

880. 88a. (84. p). nazīre-i nazmī çebebi.

Edirneli Nazmî: *Dīvān*: G. 4302.

- 1 Yaşlar döküp, bedenimi taşlarla dövüp yaraladım; vücudumu tamamen gül bahçesi ve etrafımı da lale bahçesi yaptım.
- 2 Kendimi oradan oraya vurmaktan sararmış bedenimi siyah ve kırmızı nakışlarla süsledim, böylesi nakışla sevgilimin mahallesinden geçtim.
- 3 Yürüyüp giden sevgilinin ayağını yüzüme basması ümidiyle, vücudumu onun geçtiği yolda baştan başa toprak içinde bıraktım.

halâş olmağa ceş-i hemm ü ğamdan dâr-ı dünyâda
kanâ'at gûşesini kendüme muhkem hişâr êtdüm

5. reh-i 'ışkında naqd-i cānı cānānuñ bugün yekser
revān bu kaṭre-i eşküm gibi **nazmî** nişār êtdüm

881.

Mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün

Hezec + ---/+---/+---/+---

1. güzellerde seni ey nev-cevānum ihtiyār êtdüm
kara zülfüñ görüp şabr u kararum tarmār êtdüm
geceler şubha dek gülzār-ı küyuñ içre ey gonca
terahhum eyle bülbül gibi bî-ḥad āh ü zār êtdüm
3. ğamuñdan ş'ol kadar hün-i sirişküm dökdüm ey dilber
hemān gūyā ki etrafum müzeyyen lālezār êtdüm
görüp bostān-ı ḥüsn içinde sen serv-i dilārāyı
ayağuña gözüm yaşın akıdup cūybār êtdüm
5. cihān içinde pîr-i 'ışk olaldan **āniyā** herkes
geçüben tekye-i vahdetde 'uzlet ihtiyār êtdüm

882.

Mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün

Hezec + ---/+---/+---/+---

1. şu deflü sinemi taşlarla dögdüm hāksār êtdüm
vücudum kişver-i 'ışk içre bir taşdan hişār êtdüm
şalup ten zevrağın gird-āb-ı eşk-i çeşmüme her dem
şaçuñuñ zulmet-ābādına anuñla güzār êtdüm

4 Dünyada keder ve gam askerinden kurtulmak için kanaat köşesini kendime korunaklı hisar yaptım.

5 Nazmî, bugün sevgilinin aşkının yolunda can sermayesini, bu gözyaşı damlamı misali baştan başa saçıp dağıttım.

881. 88a. (84. p). nazîre-i ānî çelebi.

1 Ey delikanlım, senin siyah saçlarını görüp sabır ve huzurumu dağıttım; güzeller içinde seni seçtim.

2 Ey gonca, senin mahallenin gül bahçesi içinde geceleri sabaha kadar bülbül misali çok ağlayıp ah ettim, (artık) merhamet et!

3 Ey sevgili, senin gamından öyle gözyaşı döktüm ki, sanki o anda etrafımı süslenmiş lale bahçesi yaptım.

4 Sen gönül çelen selviyi güzellik bağında görüp ayağına gözüm yaşını akıtıp ırmak ettim.

5 Ey Ânî, dünyada herkes aşk üstadı olduğundan beri vahdet tekkesine geçip yalnızlığı seçtim.

882. 88a. (84. p). nazîre-i ḥudāvendigār bendelerinden āşafî beg.

1 Göğsümü taşlarla öyle dövdüm, toz toprak ettim ki, bedenimi aşk ülkesi içinde taştan bir hisar yaptım.

2 Beden kaygını her an gözümün yaşının girdabına salıp, senin saçının karanlığına onunla geçtim.

3. ʔolaldan dāğ-ı ğamdan mihr-i dille tahta-i sīnem
derūnum hāne-ğīr-i ‘ışk edüp gönlümü zār etdüm
yine bir pehlevānlık eyledüm meydān-ı ‘ışretde
şıyup bir cām ile ğam leşkerini tārmar etdüm
5. bugün ey āşafī yine bu ʔab‘um şāh-bāzıyla
göre kāf-i me‘ānide ne ‘anķalar şikār etdüm

883.

Fe‘ilātün (fā‘ilātün) fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün (fe‘ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. gözüm açdum bu seher bir ulu şahrā gördüm
anda bir dāne-i hardal gibi dünyā gördüm
def edüp sīnesini nāle-i pür-süzünü ney
rakşa girmiş nece biñ ‘aşık-ı şeydā gördüm
3. anda ben hīç vücūdumdan eser göremedüm
varlığum cümle fenā eyledi yağma gördüm
zāhidā gözüñi aç ‘ışk ile gir meydāna
‘aşıkun menzilini ‘arşdan a‘lā gördüm
5. yakdı ‘ışk odı beni birliğe yètdi ikilik
demek olmaz daħı çok dürlü temāşā gördüm
nece biñ zevrak-ı ser-geşte aña müstağrak
mevc urur cüş edüp bir ulu deryā gördüm
7. ne güzel vāķı‘adur bu ki açup cān gözini
h‘āb-ı ğafletde geçen ‘ömrümü ru‘yā gördüm

-
- 3 Göğsümün tahtası gam yanığundan gönül sıcaklığı ile dolduğundan beri, içimi aşkın evi kılıp gönlümü ağlattım/dermansız bıraktım.
- 4 İçki meydanında yine bir pehlivanlık yaptım: Bir kadeh ile gam askerini kırıp/bozup perişan ettim.
- 5 Ey Âşâfî, bugün bu tabiatımın doğanıyla meânî/manalar Kaf’ında yine ne Ankalar avladığımı gör!
883. 88b. (85. p). nev‘-i dīger ez-ān zātî.
Zātî: *Dīvān C. II: G. 864.*
- 1 Bu seher vakti gözümü açtım, bir büyük çöl gördüm; o çölde hardal tanesi gibi bir dünya gördüm.
- 2 Göğsünü def, ateş dolu inleyişini de ney yapıp raks eden binlerce perişan âşık gördüm.
- 3 Ben onda bedenimden hiç eser göremedim, varlığımı bütünüyle yok etti, talan gördüm.
- 4 Ey zahit, gözünü aç, meydana aşk ile gir; âşığın konağını arştan yüksekte gördüm.
- 5 Aşk ateşi beni yaktı, birliğe ikilik ulaştı; daha çok çeşitli manzaralar gördüm, söylemek olmaz.
- 6 Binlerce şaşkın kayığın ona battığı, coşup dalga vuran bir büyük deniz gördüm.
- 7 Ne güzel rüyadır/olaydır; can gözümü açıp, gaflet uykusunda geçen ömrümün bir rüya (olduğunu) gördüm.
ne: *Dīvān*; bir: CN.

hîç kendüden eşer görmeyenüñ gözi açık
lîk hep kendüyi görenleri a‘mâ gördüm

9. **zâtiyâ** hîç zevâl érmez aña haşre degin
çok şükür haqqa ki bir şems-i hüveydâ gördüm

884.

Fe‘ilâtün (fâ‘ilâtün) fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün (fe‘ilân)

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. hüsñ bāğında ruħuñ bir gül-i hamrâ gördüm
ravza-i dilde kadüñ serv-i dilârâ gördüm
dün gece küy-ı harâbâtı geçerken bî-hüş
elde peymâne tatar bir büt-i tersâ gördüm
3. [şundı bir âyine-i cām-ı cihân-bîni ele
dü cihân naqşını ben anda hüveydâ gördüm
çünkü nüş eyledüm ol demde anuñ cür‘asını
nazar étdüm dil-i şürîdemi şeydâ gördüm
5. dedüm éy mâye-i fûrkat néce cām idi bu kim
édecek nüş anı ben beni rüsvâ gördüm
dedi bir cām-ı belâdur kim anı nüş édicek
néce cemşîdlerüñ rahtını yağma gördüm
7. **şubhiyâ** gerdişine çarh-ı cefâ-engîzüñ
i‘tibâr étmeyenüñ kadrini a‘lâ gördüm]

8 Kendinden hiç iz görmeyenin gözünü açık, fakat hep kendini görenleri kör gördüm.

9 Ey Zâtî, Allah'a çok şükür ki kıyamete kadar batmayacak apaçık bir güneş gördüm.

884. 88b. (85. p). nazîre-i merhûm şubhî kâzî.

1 Senin yanağının güzellik bağında kırmızı bir gül gördüm, gönül bahçesinde gönül çelen selvi boyunu gördüm.

2 Dün gece kendimden geçmiş bir şekilde meyhanenin mahallesinden geçerken, elinde kadeh tutan bir Hristiyan güzeli gördüm.

3 (Sevgili) dünyayı gösteren kadehin aynasını elime verdi, ben onda iki dünyanın resmini apaçık gördüm.

4 Onun (sevgilinin kadehinin) son yudumunu içtiğim için o anda baktım, perişan gönlümü divane gördüm.

5 "Ey ayrılığın cevheri, ben onu içtiğim zaman kendimi maskara gördüğüm bu (kadeh), nasıl bir kadehti?", dedim.

6 "(Bu öyle) bir bela kadehidir ki, onu içtiği zaman nice Cemşitlerin tahtının talan olduğunu gördüm.", dedi.

7 Ey Subhî, eziyet saçan feleğin dönüşüne itibar etmeyenin rütbesini yüce gördüm.
(*Pervâne Bey nazire mecmuasından tamamlanmıştır.*)

885.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + ---/+---/+---/+---

1. [ruḥ-ı zerdüm ki yer yer nāḥun-ı gamdan hırāş étdüm
vücüdüm defterinden 'āfiyet ḥarfin tırāş étdüm
döginmekden kararımış kollarum aḳ boynına şaldum
ben anı şüret-i vaşl-ı nigāra iki kaş étdüm]
3. atı ayağına ferş olmağa ol şeh-süvāruñ şīb
tenüm zerd eyleyüp derd ile altunlu kumāş étdüm
n'ola āh eyleyüp kan ağlasam sırr-ı gam-ı 'ışkı
gözüm yaşıyla āhumdan cihān ḥalkına fāş étdüm
5. hebā olup tozar gördüm hevāya bād-ı āhumdan
anuñ'çün ten gubārın eşk-i ḥününümle yaş étdüm
ayağıñ taşını kuçdum kılup eşkümle ḥün-ālūd
ben anı la'l-veş ol ḥātem-i zerrīne taş étdüm
7. bugün baş oynayup meydān-ı gamda 'ışk ile **fazlī**
belālu başımı ser-bāzlar silkine baş étdüm

886.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + ---/+---/+---/+---

1. başımda yāreler açdum yüzüm yer yer hırāş étdüm
ḥaḥ-ı nāmūsı başdan tīg-ı tīrūñle tırāş étdüm

885. 89a. (85. p). [fazlī].

Ḳara Fazlī: *Dīvān*: G. 127.

- 1 Sararmış yanağımy gam tırnağıyla yer yer tırmaladım, bedenimin defterinden huzur sözünü kazıdım.
- 2 Dövünmekten kararmış kollarımı beyaz boynuna sardım, ben onu sevgilinin vuslatının çehresine iki kaş yaptım.
- 3 O beyatlının atnın ayağına gümüş telli ipek bürümcük olmak için, dert ile bedenimi sarartıp altınlı kumaş yaptım.
- 4 Ahım ve gözümün yaşıyla aşk gamının sırrını dünyaya ilan ettim, ah edip kan ağlasam şaşılmaz.
- 5 Ahımın rüzgarından tozuyup heba olduğunu gördüğüm için bedenimin toprağını kanlı gözyaşım ile ıslattım.
- 6 Gözyaşım ile kan bulaştırıp senin ayağının taşını kucakladım, ben onu lal misali o altın yüzüğe taş yaptım.
- 7 Fazlī, bugün gam meydanında hayatımı aşk ile tehlikeye atıp, belalı başımı korkusuzlar yoluna önder yaptım.

886. 89a. (85. p). nazīre-i raḥīmī ehl-i fuzalādur.

Raḥīmī: *Dīvān*: G. 187.

- 1 Başımda yaralar açtım, yüzümü yer yer tırmaladım; iffet yazısını senin okun ve kılıcın ile baştan kazıdım.

- göñül deyrinde bu vech ile yazdum şüret-i hüsnüñ
ruhın gün cebhesin meh hem hilālī aña kaş étdüm
3. girince sen boyı serv-i revānuñ katı göñline
döşendüm toprağı yaşduğumu şu gibi taş étdüm
- mebādā dāmen-i pāküñe bir toz konduram dèyü
dem-ā-dem cism-i hāk-ālüdemo yaşumla yaş étdüm
5. **rahîmî** bağrumuñ başında buldum yaşumuñ başın
şubaşı édüp ol demde sipāh-ı ‘ışka baş étdüm

887.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec + ---/+---/+---/+---

1. göñül levhin ğam-ı la‘l-i nigār ile hırāş étdüm
ki ya‘nī hātem-i ‘ışka kazup bir mühri fāş étdüm
- ķabül-i naķş-ı mühri hātem-i ‘ışkuñ ola tā kim
göñül tūmārını yer yer revān eşkümler yaş étdüm
3. siyāh-ı zaħm-ı nāhuñ şanma sīnemde şehā derdüñ
muşavver eyleyüp şekl-i hilālī iki kaş étdüm
- dehānuñ zerreye gerçi ki teşbīh eyledüm el-ħaķ
bu sırrı yok yere gün gibi ‘ālem içre fāş étdüm
5. vücūdum mülkini her dem başar seyl-āb-veş eşküm
bu çeşmüm çeşmesin ‘ayn-ı ‘ināya şanki baş étdüm

-
- 2 Yanağının gün yüzünü ay, hilali de ona kaş yapıp senin güzel yüzünü gönlümün kilisesine bu şekliyle resmettim.
- 3 Sen boyu endamlı sevgilinin katı kalbine girince toprağa serildim, yastığımı da su misali taş yaptım.
- 4 Senin temiz eteğine sakın bir toz kondurmayayım diye toprak bulaşmış bedenimi durmadan gözyaşım ile ıslattım.
- 5 Rahîmî, gözyaşımın kaynağını bağrımın başında bulup, o anda onu komutan yapıp aşk ordusunun başına önder yaptım.
- 887. 89a. (85. p). nazîre-i ‘ayānî ħalîfe.**
- 1 Gönül levhasını sevgilinin kızıl gamı ile öyle tırmaladım ki, sanki bir mühürü aşk yüzüğüne kazıyıp ortaya çıkardım.
- 2 Senin aşkın yüzüğünün mühürünün nakşını kabul etsin diye, gönül tomarını akan yaşım ile yer yer ıslattım.
- 3 Sultanım, göğsümde (görüneni) tırnağının yarasının karası sanma, senin derdini resmedip hilal şeklinde iki kaş yaptım.
- 4 Her ne kadar ağzını zerreye benzetsem de, doğrusu bu sırrı yok yere dünyada güneş gibi açığa çıkardım.
- 5 Gözyaşım bedenimin ülkesini her zaman sel misali basar, sanki bu gözümün çeşmesini meşakkatin pınarına kaynak yaptım.

düşelden vâdi-i ışka bi-ḥamdillâh ki mûsâ-veş
yonup sevdâ-yı ğayrı mû-be-mû dilden tırâş êtdüm

7. zihî bir tîĝ-ı elmâs-ı süḥan kıldum ‘ayânî kim
zamâne şâ‘irin anuñ ucundan dil-ḥırâŝ êtdüm

888.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. gözlerüm nûrı vü ‘ömrüm ḥâŝılı vü devletüm
saña kul olmaĝ yeter dünyâda şâhum ‘izzetüm
yemeyelden ḥaste-dil ğamzeñ okından yâreler
gitdi kamu râḥatum ḳalmadı hergiz ŝıḥḥatüm
3. ḥil‘at êtdi yâr ‘ışkın ḥaḳ baña éy döstlar
bir du‘â kıluñ mübârek olmaḳ için ḥil‘atüm
kışsa-i leylî vü mecnûn unıdıldı dünyede
k’urılur âfâḳda senüñle benüm nevbetüm
5. nâŝihâ kes pendı benden kim ‘atâyîyem bugün
bî-riyâlıḳdur hemân taḳvâ vü zühd ü ḫâ‘atüm

889.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ḫâḳ-ı ebrûsını ḫâḳ oldı görelden ḫâḳatüm
mâh-ı nev gibi dü-tâ oldı bu ğamdan ḳâmetüm

6 Allah’a hamdolsun, Hz. Musa misali vadiye düştüğümden beri başka sevdayı tel tel yontup gönülden kazıdım.

7 Ayânî, söz elmasıyla öyle bir kılıç yaptım ki, zamane ŝairinin gönlünü onun ucuyla parladım.

888. 89b. (86. p). nev‘-i diĝer ez-ân ‘atâyî çeledi murâd ḥân mâdiḥlerindendir.

Ivaz Paşa Oĝlu ‘Aḫâyî: *Dîvân*: G. 61.

1 Ey gözlerimin nuru, ömrümün kazancı ve devletim! Dünyada bana şeref olarak sana kul olmak yeter.

2 Âşık gönül senin öldürücü bakış okundan yaralar almadığından beri bütün rahatım gitti, asla sıhhatim kalmadı.

3 Ey dostlar, Allah bana sevgili aşkını kaftan yaptı, kaftanın mübarek olsun diye bir dua edin.

4 Leylâ ile Mecnun’un hikayesi dünyada unutuldu, öyleyse ufuklarda seninle benim nevbetim vurulsun.

5 Ey nasihatçı, öğüdü bırak, ben Atâyîyim; bugün takva, züht ve itaatim yalnız riyasız olmaktır.

889. 89b. (86. p). nazîre-i aḫmed paşa.

Aḫmed Paşa: *Dîvân*: G. 214.

1 Kaşının kemerini gördüğümden beri dermanım kesildi; boyum, bu gamdan yeni ay gibi ikiye büküldü.

- sevgüsiyle zülfüñüñ sevdâyî oldı cān u dil
ben bilürem kim ne hāl ile geçer her sâ'atüm
3. okur idüm fâtiḥâ cānum ḳabül êtsün dëyü
ḥāşıl oldı ḥamdülillāḥ devletinde ḥācetüm
- tîğ-ı cevriñn ẽrmese bir dem gönül bulmaz feraḥ
tîr-i ḡamzeñ görmesem bir laḥza ḳalmaz rāḥatum
5. **aḥmedüñ** sevdāsı dilber şimdi zülfüñ şevḳidür
ol hevādan ḥāşıl olmuşdur bu vecd ü ḥāletüm

890.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. söylemek ḳaşd êtdüğümce yāra derd ü ḥasretüm
aḡlamaḡ tutar beni ḡüftāra ḳalmaz ḳudretüm
- görmedüm ol māḥı çok baḳdum aşaḡa yukaru
yerde gökde yıldızum yokdur gidüpdür devletüm
3. ḳapuña iltüp getürdi ben ḡubārı ḥākden
var-durur yerden göge bād-ı şabāya minnetüm
- ben neçün sen şem'-i tābāna revān cān vërmeyem
yok mudur 'ālemde bir pervāne deñlü ḡayretüm
5. rişte-i cāna ḡolaşup ḳaldı 'ışḳuñ sīnede
şayd-ı 'anḳā oldı dām-ı peşşe ile himmetüm

-
- 2 Can ve gönül senin saçının aşkıyla kara sevdalı oldu, her anım ne halde geçer ben bilirim.
- 3 Canımı kabul etsin diye "Fâtiḥâ" okurdum, Allah'a hamdolsun, bu dileğim makamında kabul oldu.
- 4 Senin eziyetinin kılıcı bir an ulaşmasa gönlün içi açılmaz, öldürücü bakışının okunu bir an görmesem rahatım kalmaz.
- 5 Ahmed'in sevdası şimdi senin saçının arzusudur, bu halim ve hayranlığım o arzu sebebiyle meydana gelmiştir.
890. **89b. (86. p). nazîre-i ca'fer çelevi.**
Tâci-zāde Ca'fer Çelebi: *Divân: G. 136.*
- 1 Sevgiliye dert ve hasretimi söylemeye niyetlendiğimde beni ağlamak tutar, konuşmağa gücüm kalmaz.
- 2 Aşağı yukarı çok bakmama rağmen o ay gibi güzeli göremedim; yerde de gökte de yıldızım yoktur, mutluluğum gitmiştir.
- 3 Ben tozu topraktan (koparıp) kapına ulaştırıp getiren tan yeline yerden göge kadar minnet duyarım.
- 4 Ben neden parlak ay gibi güzel olan sana ruhumu, canımı vermeyeyim; dünyada bir pervane kadar gayretim yok mudur?
- 5 Senin aşkın göğsümde can ipine dolaşıp kaldı, gayretim sivrisinek tuzağı ile anka kuşunu avladı.

ķomazam  y y r elümden t   lince d men n
cevr n   eksem gerekdür t ķ olunca t ķat m

7. r z-ı mahŒerde d yem mecn na ca'fer h l mi
kim dilümi ol bilür ancak ol a lar h let m

891.

F 'il t n f 'il t n f 'il t n f 'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1.  sit nu ndan rev n olalı gitdi h rmet m
ba a h r olmak rev dur  unki depd m devletüm
n -geh n bir gün güzer  td m  apu ndan sehv ile
 Œe geldi itler n  av g  ile yedi et m
3.  aŒlar n sevd sı ile iki büküldi bel m
ķalmadı ayruķ me al m t ķ oldu t ķat m
leŒker-i eŒkiyle t tdi d r imiŒsin  alemi
devlet-i  Œku nda çok midur bu de l  Œevket m
5.  y ged y   addi sevd sıyla gönlüm y ced r
yerde ķomaz umaram beni bu  al -h mme m

892.

F 'il t n f 'il t n f 'il t n f 'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. z hid  t 'n eyleme b h de görüp h let m
v ķıf-ı esr r olan bilür benim keyfiyyetüm

6 Sevgili, ta ölünceye kadar eteğini elimden bırakmam, takatim kesilince senin eziyetini çekmem gerekir.

7 C fer, halimi mahŒer gününde Mecnun'a söyleyeyim, zira dilimi/kalbimi ancak o bilir, halimden de ancak o anlar.

891. 89b. (86. p). ged y .

1 Senin eŒiđinden ayrıldığından beri hürmetim gitti, devletimi geri çevirdiğim için bana itibarsız olmak layıktır.

2 Bir gün ansızın yanlıŒlıkla senin kapından geçtim, köpeklerin baŒıma  Œ Œ p kavga ile etimi yediler.

3 Senin kaŒlarının aŒkı ile belim ikiye büküldü, artık mecalim kalmadı, takatim kesildi.

4 "Dünyayı g zyaŒı askeri ile tuttu.", dermiŒsin, senin aŒkının devletinde bu kadar büyük olmam çok mu?

5 Ey Ged y , (sevgilinin) boyunun sevdası ile gönlüm y celmiŒtir; umarım bu yüce gayretim beni yerde bırakmaz.

892. 89b. (86. p). ged y .

1 Ey zahit, halimi görüp de boŒ yere ayıplama, benim vasfımı s rlardan haberdar olan bilir.

- lî-me‘allâh hâlvetinde gërü tır ey cebre‘îl
şoĥbet-i hâş eylerem yâd olmasun hem-şoĥbetüm
3. yâr mihr-i rûĥ-i ĩudsî zerresiyem ben anuñ
ger şorarsañ şöfiyâ budur benüm mâhiyyetüm
- yüĝrişür eşküm sipâhı taĥl-ı âhum urulur
‘ışk mülki şâhiyam tıtdı cihâni şöhretüm
5. ey **gedâyî** yâr ĩaddi sâye şaldı üstüme
tübâdan baş indürürse tañ mı ‘âlî-himmetüm

893.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. necd-i ĝam mecnûniyam derd ü belâdur şan‘atum
leylînüñ sevdâsıdur başumda tâc-ı devletüm
- bî-sütünda cân vëren şîrîn için ferhâd-veş
zeyn olupdur ĩanlı ĩanlı lâlelerle türbetüm
3. pâdişahuñ eşiginde ĥamdü lillâh şubĥa dek
itlerüñle ĥoş geçer küyuñda her şeb şoĥbetüm
- ‘ışk câmin gerçi ferhâd ile mecnûn çekdiler
şun baña mey-ĥâne-i ‘ışk içre sâķî nevbetüm
5. ey **penâhî** sözlerüm mevzün olurdu gül gibi
n’eyleyem ol seng-dil yanında yoĥdur raĝbetüm

- 2 Ey Cebrâil, Allah’la başbaşa olduĝum anımdan geri dur; özel sohbet ediyorum, sohbet arkadaşıym yabancı olmasın.

H. Ş.: *Benim Cenâb-ı Hak ile öyle anlarım olur ki, onlara ne bir mukarreb melek ne de mürsel bir peygamber vâkıf olamaz. (Bursevi, Kenz-i-Mahfi, 101; İmam Rabbani, el-Mektubat, I, 106, 154, 250, 307.)*

- 3 Ey sofu, eĝer soracak olursan benim aslım budur: Sevgili mukaddes ruhun güneşi, ben de onun zerresiyim.
- 4 Gözyaşımın askeri koşuşturur, ahımın davulu vurulur; aşk ülkesinin şöhreti dünyayı tutan padişahıym.
- 5 Ey Gedâyî, sevgilinin boyu üzerime gölge saldı; yüce himmetim Tübâ ağacına boyun eğdirirse şaşılmaz.

893. 89b. (86. p). **penâhî.**

- 1 Gam Necid’inin/çölünün Mecnûn’uyum, Leylâ’nın sevdası başımda saltanatın tacıdır.
- 2 Türbem, Bî-sütün daĝında Şirin için can veren Ferhad misali, kanlı kanlı lalelerle süslenmiştir.
- 3 Allah’a hamdolsun, senin mahallende padişahın eşiginde, her gece sabaha kadar köpeklerle sohbetim güzel geçer.
- 4 Saki, her ne kadar aşk kadehini Mecnun ve Ferhad içseler de, aşk meyhanesi içinde (artık) bana sıramı ver.
- 5 Ey Penâhî, sözlerim gül gibi ölçülü olsa da o taş kalplinin yanında kıymetim yoktur, ne yapayım...

894.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ol perī bir gün kabūl eylerse sāķī da'vetüm
yeridür kandīl-i 'arş olursa cām-ı şoħbetüm
çün beni öldürdi ğam billāhi toprağdan götür
bir dem ey 'īsī-nefes eyle ziyāret türbetüm
3. yörürem ser-mest ü şeydā vü özümden bī-ħaber
içmeyen 'ışkuñ meyin bilmez benüm keyfiyyetüm
n'ola ey sāķī ħum-ı mey gibi cūş étsem müdām
çün şarāb-ı 'ışk ile oldu muħammer tīnetüm
5. sāķiye zātī 'aceb dīvānelik eyler dedüm
germ olup dedi ki içmezse 'acebdür şerbetüm

895.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. hem-dem olduğça ben ol dildāra artar ħasretüm
fürkate bu derd ile kalmadı hergiz kudretüm
nāzuñ az eyle öldürdüñ bu ben dil-ħasteyi
ay efendim a benüm çok sevdiğüm a devletüm
3. cevr eliyle inledü[p] her demde cān evtārını
kime feryād edeyin çeng oldu ğamdan kāmētüm

894. 90a. (86. p). nazīre-i zātī.

Zātī: Dīvān C. II: G. 922.

- 1 Saki, o peri gibi güzel bir gün davetimi kabul ederse sohbet kadehim arşın kandili olursa yeridir.
- 2 Ey İsa nefesli, kabrimi bir an ziyaret et de beni yücelt; çünkü gam vallahi beni öldürdü.
- 3 Sarhoş, perişan ve kendimi bilmez bir şekilde yürüyorum; aşkın şarabını içmeyen benim halimi bilemez.
- 4 Ey saki, hamurum aşk şarabı ile mayalandığı için şarap küpü gibi coşsam şaşılmaz. gibi cūş: Dīvān; cūş u nūş: CN.
- 5 Sakiye, "Zātī acaba delilik mi yapıyor?", dedim; hararetlenip dedi ki: "Şerbetimi içmezse gariptir!". sāķiye: Dīvān; sāķiyā: CN.

895. 90a. (86. p). nazīre-i kādīrī çebebi.

- 1 Yanında olduğum halde benim o sevgiliye hasretim artar, böyle bir dert var iken ayrılığa asla gücüm kalmadı.
- 2 Ay efendim, a benim çok sevdiğim, a saadetim; az naz yap, bu yaralı gönüllü beni öldürdün!
- 3 Boyum gamdan (ikiye bükülüp) çeng oldu, her anda eziyet eliyle can tellerini inletip kime feryat edeyim?

dūd-ı āhum sāyesinde mülk-i ğam sulţānıyam
pādişāh ētdi beni zıll-i hümā-yı himmetüm

5. **ķādiri** ol sözde sūz olmaz ki olmaz ĥasb-i ĥāl
ehl-i ĥāl añlar benüm derd-i derün-ı ĥāletüm

896.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. āh kim 'ıŝkuñda eksüldükçe şabr u tākātüm
turmadañ günden güne artar kemāl-i ĥayretüm
sen lebi şirine cān vèrmek nedür ferhād-veş
yoķ mı bir dīvāne deñlü ķanda gitdi ĥayretüm
3. aĝzuñı öpsem çekem gibi gelürdi cevruñı
zerrece yoķ tālī'üm taĝlarca vardur himmetüm
'āŝıķ-ı ŝāfī-dilüñ yeksān olur içi tıŝı
ŝōfiyā gizlü işüm yoķdur ki ola ĥalvetüm
5. şüret-i zībāsına **ishāk** sürsem yüzümi
aĥsen-i taķvīm ola ma'nā yüzinde şüretüm
cān 'azābından bizi ķurtarmaĝa gelmez ecel
sen ĥalāŝ eyle begüm gel saña olsun minnetüm

897.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ŝāh-ı 'ıŝķam ĝam belāsıdur ķabā-yı 'izzetüm
ĥāk-i pāyuñdur ŝehā başumda tāc-ı devletüm

4 Ahımın dumanı sayesinde gam ülkesinin sultanı oldum, gayretimin hüma kuşunun gölgesi beni padişah yaptı.

5 Kâdirî, o sözde yakıcılık yoktur ki muhabbet olsun; hal ehli olanlar benim halimin derinliklerinin derdini anlar.

896. **90a. (86. p). nazîre-i ishāk çelevi.**

Üsküblü İŝhāk Çelebi: *Dīvān*: G. 169.

1 Ah, senin aşkında sabır ve takatim günden güne eksildikçe ŝaşkınlığımanın derecesi durmadan artar.

2 Sen dudağı tatlıya/Şirin'e Ferhad misali can vermek nedir, gayretim nereye gitti, bir divane kadar yok mu?

3 Senin aĝzını öpsem eziyetini çekerim gibi gelirdi (ama), daĝlar kadar gayretim olsa da zerre kadar talihim yok.

4 Ey sofu, gizli işim yoktur ki tenhaya çekileyim, temiz kalpli aşkın içi dışı bir olur.

5 İŝhak, sevgilinin güzel yüzüne yüzümü sürsem, yüzüm hakikatte yaratılmışların en güzeli olur.

6 Beyim, ecel bizi can azabından kurtarmaĝa gelmez, gel sen kurtar, minnetim sana olsun.

897. **90a. (86. p). nazîre-i pîrî paşa-zāde mehmed çelevi maĥlaŝı rāzîdür.**

1 Sultanım, (ben) aşk padişahıyım, itibarımın kaftanı gam belasıdır; başımdaki devlet tacı da senin ayağının toprağıdır.

olalı vaşluñ metâ'ına harîdâr ey göñül
cân verüp derd almadur bâzâr-ı gamda şan'atum

3. öliceğ ey nûr-ı dîde kabrüm üzre kıl güzêr
devletünde ka'be-i 'uşşâk olsun türbetüm
tabl-ı âhum kûs-ı şâhîdür ki rûz-ı haşre dek
şâh-ı 'ışkam 'arş-ı 'âlîde urılır nevbetüm
5. mevsim-i gülde şarâb içüp güzeller sevmege
râziyâ pîr-i muğândan tâze kıldum bî'atüm

898.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. bûm mıyam k'ola bir pervâne ile ülfetüm
sidre üzre âşiyân êtmiş hümâ-yı himmetüm
yârdan özge bu göñlüm hânesinde kimse yok
şükr kim ağıyârdan hâlî olupdur halvetüm
3. ben fenâ mey-hânesinüñ rindiyem ey muğ-beçe
öliceğ hışt-ı ser-i hum eyle levh-i türbetüm
çüb-ı rezden baña tâbüt eyle ey pîr-i muğân
bâde-i 'ışk olıcağ âhir nefesde şerbetüm
5. dergah-i pîr-i muğândan kim sa'âdet kânıdur
ey başîrî gitme kim bu bâbdandur devletüm

-
- 2 Ey gönül, kavuşmanın servetine müşteri olduğumdan beri işim, gam pazarında can verip dert almaktır.
 - 3 Ey gözümün nuru, ben öldüğüm zaman kabrimin üzerinden geç; türbem, senin devletinde âşıkların Kâbesi olsun.
 - 4 Aşk padişahıyım, ahımın davulu sultanların kösüdüdür; nevbetim kıyamet gününe kadar göğün en üstünde vurulur.
 - 5 Ey Râzî, gül mevsiminde şarap içip güzeller sevmek için meyhaneciye bağlılığımı yeniledim.
898. 90a. (86. p). nazîre-i başîrî.
Başîrî: *Dîvân*: G. 41.
- 1 Baykuş muyum ki pervane ile ülfetim olsun, gayretim hümâsı sidre üzerine yuva kurmuş.
bûm: *Dîvân*; ca'd: CN.
 - 2 Bu gönül evimde sevgiliden başka kimse yok, şükürler olsun ki hücrem yabancılardan boşaldı.
 - 3 Ey meyhaneci çırağı, ben yokluk meyhanesinin rindiyim, öldüğüm zaman (şarap) küpünün üzerindeki tuğlayı türbemin levhası yap.
 - 4 Ey meyhaneci, son nefesimde içeceğim aşk şarabı olduğundan, bana asma kütüğünden tabut yap.
 - 5 Ey Basîrî, mutluluğun kaynağı olan meyhanecinin dergahından ayrılma; saadetim bu kapıdandır.

899.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'ışkuñ ile dōstum bir hāle vardı hāletüm
hayret alur 'aqlunu her kim görürse hayretüm
çār 'unşur yêrine halk êdick perverdigār
miñnet ü derd ü belā vü gamdan êtmış ñinetüm
3. şerbet-i vaşluñ umar dīvāne dil dedüm dedi
dañ uşlanmadı mı içdi néce kez şerbetüm
yār ile seyrāna çıkdum karşıdan gelür hasūd
bahtımı gör devletüme karşı geldi nekbetüm
5. umaram bir gün oda yana rakīb-i bû-leheb
ey **gedâyî** şanma zāyî' ola bunca tebbetüm

900.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ben cünün-ı vādi-i 'ışkam gedālik şan'atum
müy-ı jülīdem-durur başumda tāt-ı devletüm
baña ferhād ile mecnün bu tarīk-i 'ışkda
birisi şeyhüm 'azizüm birisi hem-kisvetüm
3. cām-ı mey la'lüne öykünmiş eyā mestāne çeşm
sağ olursam dünyede çokdur anuñla şöhetüm

899. 90a. (86. p). nazīre-i gedâyî.

- 1 Dostum, senin aşkınla durumum öyle bir hal aldı ki, şaşkınlığımı kim görse akli başından gider.
- 2 Allah mayamı dört unsur (toprak, su, ateş ve hava) yerine eziyet, dert, bela ve gamdan yaratmış.
- 3 "Deli gönül sana kavuşmanın şerbetini bekler.", dedim; "Şerbetimi o kadar içtiği halde daha uslanmadı mı?", dedi.
- 4 Sevgili ile gezintiye çıktım, hasetçi karşımdan gelir; talihime bak, bahtsızlığım mutluluğuma karşı geldi.
- 5 Ey Gedâyî, bunca "Tebbet/Kurusun!" bedduam boşa gider sanma; Ebû Leheb/alevin babası rakip umarım bir gün ateşlere yanar!
(Kur'ân-ı Kerîm: 111. *Tebbet* 1.: Ebû Leheb'in elleri kurusun! Kurudu zaten.)

900. 90a. (86. p). nazīre-i hayālî beg.

- 1 Hayālî Beg: *Dīvān: G. 13, s. 276.*
- 1 Ben aşk vadisinin delisiyim, işim köleliktir; başımdaki karmakarışık saçlarım büyüklüğümün tacıdır.
- 2 Bu aşk yolunda Ferhad ile Mecnun'dan birisi benim şeyh ve azizim, diğeri de (birlikte) kisbet giydiğim arkadaşımıdır.
- 3 Ey baygın gözlü, şarap kadehi lal dudağına benzeye çalışmış; sağ olursam, dünyada onunla çok konuşacaklarım var.

hürmen-i hüsnüñde ey meh dâne-i hâlün görüp
meyl édersem n'ola yok mu mür deñlü gayretüm

5. ey **hayâlî** gün gibi meşhür olaydum şi'r ile
zerre-veş ol mäh-rü yanında olsa rağbetüm

901.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. gezmişem bāzār-ı 'ışkı dilrübâlık şan'atum
kaatre-i deryā éder cânlar deger her şöhetüm
ğark édüp deryā-yı 'ışk içre vücüdüm fülkini
'âlem-i vahdetde zevk ile geçer her sâ'atüm
3. uyhuya vardı gönül dünyā hayälinden geçüp
kalmadı bir zerre bu dünyā-yı dūna rağbetüm
pāk édelden cân u dil āyīnesin ihlâş ile
her nefes baksam görinen yine kendü şüretüm
5. rüşen oldı ey **nahîfî** gülşeniden gül gibi
güşe güşe hâke yüz sürmekden 'izz ü rif'atüm

902.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ey saçı leylî senüñle olalıdan ülfetüm
var-durur mecnün gibi halk-ı cihāndan vahşetüm

-
- 4 Ey ay gibi güzel, güzelliğinin harmanında beninin tanesini görüp meyledersem şaşılmaz; karınca kadar gayretim yok mu?
- 5 Ey Hayâlî, o ay yüzlünün yanında zerre kadar rağbetim olsaydı şiir ile güneş gibi meşhur olurdu.
- 901. 90b. (87. p). nazîre-i meşâyih tã'ifesinden rodoslu nahîfî efendi.**
- 1 Aşk pazarını gezmişim, işim gönül çelmek; her sohbetim denizden bir damla eder, canlara değer.
- 2 Yalnızlık âleminde bedenimin kaygısını aşk denizi içine batırıp, her anım zevk ile geçer.
- 3 Gönül dünya hayalinden vazgeçip uykuya vardı, bu alçak dünyaya zerre kadar arzumu kalmadı.
- 4 Can ve gönül aynasını samimiyet ile temizlediğimden beri her an baksam görünen yine kendi yüzüm...
- 5 Ey Nahîfî, toprağa köşe bucak yüz sürmekten itibar ve makamım Gülşenî [ö. 1534]'den/gül bahçesinden (bir) gül gibi oldu.
- 902. 90b. (87. p). nazîre-i helâkî.**
- Helâkî: *Dîvân*: G. 103.
- 1 Ey Leylâ/siyah saçlı, seninle ahbap olduğumdan beri dünya halkından Mecnun/deli gibi uzağım.

- eyle mest oldum şarāb-ı la'î-i mey-günüñla kim
umaram maḥşerde daḥı gitmeye keyfiyyetüm
3. başuma érse ğubār-ı ḥāk-i pāyuñdan eşer
pāye-i eflāk olurdu pāy-ı taḥt-ı rif'atüm
- ḳadd-i dil-cūyuñ belāsı ḥam ḳılıpdur ḳāmetüm
ṭāḳ-ı ebrūñuñ ḥayālî ṭāḳ édüpdür ṭāḳatüm
5. bunca demdür mūnisüm tenhā ğam-ı dildār idi
şimdi derd ü miḥnet-i hecr iledür ünsiyyetüm
- yüz urup göster yüzüñ dedüm iñen yüz vërmedi
mā-ḥaşal benden **helākî** yüz çevürdi devletüm

903.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. gitme billāhi benüm étme ziyāde ḥasretüm
dōstum senden cüdā olmağa yoḳdur ḳudretüm
- ben faḳîre nāz ile billāhi istiġnāyı ḳo
a benüm serv-i ser-efrāzum devām-ı devletüm
3. murġ-ı cānı āsitān-ı yāra perrān eyledüm
āsumāna érdi çak vardı hümā-yı himmetüm
- dün raḳîbe buseñ için minnet étüm olmadı
gel benüm rūḥum bugün gel saña olsun minnetüm
5. bu **ḥamîdî**'yi 'adem milkine da'vet eyleme
ey ecel ol cānibe varmağa yoḳdur ṭāḳatüm

-
- 2 Senin kırmızı renkli dudağının şarabıyla öyle sarhoş oldum ki, bu halimin mahşer gününde bile gitmeyeceğini umuyorum.
- 3 Ayağının toprağının tozundan bir zerre başıma ulaşırsa, yüce tahtımın ayağı göklerin katı olurdu.
- 4 Senin gönül çeken boyunun belası boyumu büktü, kaşının kemerinin hayali takatimi kesti.
- 5 Bunca zamandır dostum yalnızca sevgilinin gamı idi, şimdi ayrılığın sıkıntısı ve dert ile ahbaplık ediyorum.
- 6 (Kapısına) yüz sürüp "Yüzünü göster!", dedim, çok da yüz vermedi; Helâkî, sözün kısası talihim benden yüz çevirdi.

903. 90b. (87. p). nazîre-i ḥamîdî.

- 1 Dostum gitme, benim sana olan hasretimi artırma; senden uzak kalmağa billahi gücüm yoktur.
- 2 A benim uzun boylu sevgilim, bahtımın devamı, billahi ben fakire (artık) cilve ile nazlanmayı bırak.
- 3 Can kuşunu sevgilinin mahallesine uçurdum, gayretim hümâsı vardı ta gökyüzüne ulaştı.
- 4 Dün rakibe, senin öpücüğün için iyilik yaptım olmadı; gel benim ruhum, bugün gel minnetim sana olsun.
- 5 Ey ecel, bu Hamîdî'yi yokluk ülkesine çağırma, o tarafa gelmeye takatim yok.

904.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. merhabā êtseñ benümle gelseñ ey meh-çal'atüm
îd-gāhı gün gibi rüşen tutardı şöretüm
şerbet-i la'l-i lebin emsem demişsin ey rakīb
korğum oldur sen benüm bir gün içersin şerbetüm
3. dēdi bir ādem baña her ehrimen bezmindedür
ol perī-sīmā melek-ħaşletle çokdur şöhetüm
şalınurken yār ile muħkem depişdüm bilmedüm
hey dirīgā ben ğarīb üftāde depdüm devletüm
5. ol lebi şirīn nigāruñ **enverī** ferhādıyam
küh-kenlikdür benüm deşt-i belāda şan'atüm

905.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. merhabā ey ħusrev ü ħurşid-i burc-ı devletüm
buldı yümn-i çal'atuñ birle şeref her ħāletüm
ħusrevā görüp seferden geldüğüñ göñlüm dēdi
minnet allāha ki geldi yine gitmiş devletüm
3. dāne-i ħālūñ-durur dā'im murādı göñlümüñ
āsiyāb-ı çarħ içinde olduğınca nevbetüm

904. 90b. (87. p). nazīre-i enverī.

Mürekkepçi Enverī: *Dīvān*: G. 176.

- 1 Ey ay yüzlüm, benimle gelsen, merhaba desen şöretim bayram yerini güneş gibi aydınlattırdı.
- 2 Ey rakip, dudağın kırmızı şarabını emsem demişsin; korkum odur ki sen bir gün benim şerbetimi içeceksin.
- 3 Bir adam bana "O peri yüzlü, melek yaratılışlı ile muhabbetim çoktur; bütün şeytanlar onun meclisindedir.", dedi.
- 4 Sevgili ile salınırken bilmedim, adamakıllı çekiştim; eyvahlar olsun, ben garip âşık bahtımı teptim!
- 5 Enverī, ben o tatlı/Şirin dudaklı güzelin Ferhad'ıyım, bela çölünde benim işim dağ kazıcılıktır.

905. 90b. (87. p). [münir].

Münirī: *Dīvān*: G. 190.

- 1 Ey bahtımın burcunun güneşi ve sultanım, güzel yüzünün uğuru ile her halim şeref buldu.
- 2 Sultanım, gönlüm seferden geldiğini görüp "Saadetim gitmişti, Allah'a hamdolsun ki yine geldi.", dedi.
- 3 Nöbetim gökyüzünün değirmeni içinde olduğu müddetçe, gönlümün muradı daima senin beninin tanesidir.

ğam pelâsını ki geydürdi saña sultân-ı 'ışk
hulle-i dîbâdan ey dil yeg-durur bu hil'atüm

5. ruhları şem'ine yan pervâne-veş yâruñ **münîr**
yanmayınca yok-durur el-kışsa cânda râhatum

906.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. çün zülâl-i bâdeden olmuş muhammer tînetüm
ölice kûy-ı harâbât içre eyleñ türbetüm
şerbet-i telh-i ğam içüp cân-ı şîrîn verdiler
döstlar ferhâd u mecnündür benüm hem-şoĥbetüm
3. perde-i eflâke nâlem çıkmazsa ma'zürdur
kim ğamuñ çenginde bir kıl deñlü yokdur tākātüm
dutmuşam mecnün-ı hayrân bigi vahşet halkdan
ğam beyâbânında vahşîlerle vardur ülfetüm
5. gerçi kim çok derd ü ğam çekdi **celîlî** küh-ken
çekmeye vallâh eger küh olsa bâr-ı miĥnetüm

907.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. râh-ı rûĥ-efzâya sâķî olmasun mı ĥürmetüm
kim müdâm andan-durur devr içre rûĥa râhatum

4 Ey gönül, aşk sultanı sana gam paçavrasını giydirdi, bu kaftan bana cennet ipeklisinden daha güzel gelir.

5 Münîr, sevgilinin yanaklarına pervane misali yan, sözün kısası yanmayınca dünyada rahatım yoktur.

906. 90b. (87. p). [celîlî].

Celîlî: *Dîvân*: G. 240.

1 Karakterim şarabın saf suyundan mayalandığı için, öldüğüm zaman türbemi meyhanenin mahallesine yapın.

2 Dostlar, benim arkadaşlarım gam acısının şerbetini içip tatlı canlarını veren Ferhad ve Mecnun'dur.

3 Onun gamının çenginde bir tel kadar takatim yoktur, inlememin gökyüzünün perdesine çıkmadığımı hoş görün.

4 Şaşırp kalan Mecnun gibi halktan uzaklaşmışım, gam çölünde vahşilerle ahbablığım vardır.

5 Celîlî, her ne kadar dağ delen/Ferhad çok dert ve gam çektiyse de, eğer benim eziyet yüküm dağ olsa vallahi çekemezdi/delemezdi.

907. 90b. (87. p). [nazmî].

Edirneli Nazmî: *Dîvân*: G. 4348.

1 Saki, bu zamanda ruhuma daima huzur veren, cana can katan şaraba hürmetim olmasın mı?

- şāh-ı ışık olduğuma olmuş-durur rüşen delīl
oldı āhum āteři başumda tāc-ı devletüm
3. sözlerüm cān-başı olursa n'ola sākī dem-be-dem
var-durur çün cān ile ıīsā lebüñe nisbetüm
- sen nigāruñ deyr-i ışıkında ceres-vār ey şanem
dem-be-dem feryād ü nāleyle geçer her sā'atüm
5. cevher-i vařluñ bahāsın baña şor ey la'l-leb
nazmiyem [kim] cevheri bilmekdür ancaķ şan'atüm

908.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. sen mehüñ mihriyledür şehr işe gerçi şöhretüm
gör sitārem zerrece yoķdur yanuñda rağbetüm
- ķand-i la'lüñden neçün haşız almayam hālüñ gibi
bir megesce yoķ mı cānā ķanda gitdi ğayretüm
3. ayađuñ tozına yüz sürmek vērürdi el baña
olsa ger başumda ey tāc-ı sa'ādet devletüm
- yoķdur ol dilber lebi gibi müferrih şöyle kim
vardur anuñ keş-i esrārında ğāyet hayretüm
5. yolına cānānenüñ cān nağdini etmek niřār
hālet-i ışık ile ey **nazmī** olupdur 'ādetüm

-
- 2 Ahımın ateşinin başımda saltanat tacı olması, aşk padişahı olduğuma açık delil olmuştur.
- 3 Saki, sözlerim daima can bahşederse şaşılmaz; çünkü senin İsa dudağına bağlılığım vardır.
nisbetüm: Dīvān; minnetüm: CN.
- 4 Ey sanem, sen resim gibi güzelin aşkının kilisesinde, her anım feryat ve inlemeyle geçer.
- 5 Ey lal dudaklı, işi yalnızca cevheri bilmek olan Nazmī'yim; sana kavuşmanın
mücevherinin değerini bana sor.
908. 91a. (87. p). **velehü kezā.**
Edirneli Nazmī: *Dīvān*: G. 4351.
- 1 Her ne kadar şehir içindeki şöhretim sen ay gibi güzelin aşkıyla olsa da, yıldızımın senin
yanında zerre kadar itibarı olmadığını gör!
- 2 Ey can, gayretim nereye gitti, bir sinek kadar yok mu da senin lal dudağının şekerinden
benin gibi haz almayayım?
- 3 Ey baştım, eğer saadet tacı başımda olsaydı, senin ayağının tozuna yüz sürmem için bana
yardım ederdi.
- 4 O sevgilinin, sırlarının ağığa çıkmasında çok hayran olduğum, dudağı gibi şöyle ferahlık
veren (başka bir şey) yoktur.
ol: Dīvān; ey: CN.
- 5 Ey Nazmī, aşk hali ile sevgilinin yoluna can sermayesini saçmak benim adetim oldu.

909.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ger gedā isem ne var ğam mülkinüñ sultānyam
sen kemān-ebrū nigāruñ ğuliyam ğurbānyam
ëy ğam-ı dildāra çoğdan mı esir olduñ dëyen
dünyede kendüm bilelden vālih ü ğayrānyam
3. bāğ-ı ğüsnüñ sen ğül-i ra'nāsı iseñ dōstum
ben de ğam ğülzārınuñ bir bülbül-i nālānyam
bir iki ğün 'ömrüm olduğça bu miğnet-ğānede
ğvān-ı ğamdur yëdüğüm derd ü belā miğmānyam
5. şabr dëdüğin nedür **ishāk** bilmezsın gibi
kim nenüñ gibi kişinüñ zār u ser-gerdānyam

910.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. devr içinde bir meh-i nā-mihr ser-gerdānyam
bir ğözi şehlā nigāruñ ğuliyam ğurbānyam
ğalk ğayrāndur benüm keyfiyyet-i esrāruma
ben şu ma'cūncı ğüzel esrārınuñ ğayrānyam
3. ol elā ğözlerle sen bāğ-ı irem āĦüsısın
bu ala ğöñlekle ben küh-ı belā ğaplanıyam

909. 91a. (87. p). nev'-i dīğer ez-ān ishāk çelesi.

Üsküblü İshāk Çelebi: *Dīvān*: G. 171.

- 1 Eğer köle isem ne olmuş, ğam ülkesinin sultanıyım; sen keman kaşlı ğüzelin kuluyum, kurbanıyım.
- 2 Ey "Sevgilinin ğamına çoğtan esir mi oldun?", diyen kişi, dünyada kendimi bidim bileli (onun) şaşkın ve hayranıyım.
- 3 Dostum, sen ğüzellik bağının iki renkli ğülü isen, ben de ğam ğül bahçesinin inleyen bir bülbülüym.
- 4 Bu zahmet evinde bir iki ğün daha ömrüm olduğça dert ve bela misafiriyim, yediğim de ğam yemeğidir.
- 5 İshak, sabır nedir bilmediğin gibi nasıl birine âşık olduğunu da bilmiyorsun.

910. 91a. (87. p). nazīre-i āĦi çelesi.

ĀĦi: *Dīvān*: G. 75.

- 1 Bu zamanda ay gibi ğüzel bir vefasızın hayranıyım, keman kaşlı bir ğüzelin kuluyum, kurbanıyım.
- 2 Halk benim sırlarımın haline hayrandır, ben ise şu macuncu/afyoncu ğüzelin esrarına hayranım.
- 3 O ela ğözlerinle sen İrem bağının ceylanısın; bu kızıl gömlekle de ben bela çölünün kaplanıyım.

al kemhâdan yağa étmiş su'âl étdüm dèdi
ehl-i 'ışkuñ ol şehüñ boynına düşmiş kınyam

5. éy dil-i âşüfte ben de **âhî**-i âvâreyem
sen levend iseñ n'ola ben de levend oğlanıyam

911.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. cism-i zerdümle gehî deşt-i ğamuñ arslanıyam
dāđlarla geh melâmet kühunuñ kaplanıyam
begligüm var 'âlem içre çok şükür allâha kim
tâze bir şâha kul oldum 'âlemüñ sultānıyam
3. baña bu devlet yéter éy âfitâb-ı burc-ı hüsn
zerre gibi hüsnüñüñ 'âlemde ser-gerdānıyam
sen nece bâğ-ı leâfetde gül iseñ ben dahı
gülsitân-ı vaşluñuñ bir bülbül-i nālānıyam
5. éy **hayâlî** devletinde pâdişâh-ı 'âlemüñ
pây-ı taht-ı rûmda şî'r ehlinüñ selmānıyam

912.

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. senüñ ka'be cemâlünüñden bulur merve şafâ kıblem
tapuñsuz bî-beķâ 'ömre gözüm nece baķa kıblem

4 Kırmızı ipekliden şal taktığını görünce sordum: "Aşk ehlinin o sultanın boynuna düşmüş kanyım.", dedi.

5 Ey perişan gönül, ben de başıboş Âhî'yim; sen levent isen ne çıkar, ben de levent oğluyum.

911. 91a. (87. p). **naẓîre-i hayâlî beg.**

Hayâlî Beg: *Dîvân*: G. 34, s. 286.

1 Sararmış bedenimle bazen gam çölünün arslanıyım, bazen de kınanma dağının kaplanıyım.

melâmet: *Dîvân*; melâhat: CN.

2 Allah'a şükür ki dünyada beyliğim var; yeni bir şaha kul oldum, âlemin sultanıyım.

3 Ey güzellik burcunun güneşi, dünyada güzelliğinin zerre misali hayranıyım, bana bu saadet yeter.

4 Sen nasıl güzellik bağının gülü isen, ben de sana kavuşma bahçesinin inleyen bülbülüüyüm.

5 Ey Hayâlî, âlemin padişahının devletinde, Rumeli'nin başkentinde, şiiir ehlinin Selmân [ö. 665]'ıyım.

912. 91b. (88. p). **baħr-i dîğer ez-ân [şabâyî].**

Şabâyî: *Dîvân*: G. 77.

1 Kiblem, Merve senin Kâbe cemalinden huzur/Safâ bulur; kiblem, senin hizmetinde olmadığım ölümlü hayata gözüm nasıl baksın?

- cemālūñ ʿīd-i ekberdür anuñ qurbānıdır ʿuṣṣāk
zenahdānuñ çü zemzemdür hadūñ nūr-ı hudā kıblem
3. kapuñdan nūr görmemiş günehlü hācılar gibi
beni maḥrūm gönderme cemālūñ göster a kıblem
- menār-ı kaʿbedür qaddūñ ḥabeş ḥālūñ bilāl olmuş
kaşuñ mihrābına ol kāmēt kılmur cāna şalā kıblem
5. éderken kaʿbe kūyuñda tavāf-ı saʿy ile ʿuṣṣāk
pür oldı naʿra-i lebbeyk ile ʿarşa şadā kıblem
- yüzūñ beytüʿl-ḥarām olmuş elā gözler imām olmuş
cemāʿat oluban kılmış eḥibbā iktidā kıblem
7. **şabāyī** zūlf-i miskīnūñ ğamından cān revān étđi
ğarībe kaʿbe örtüsü sezā olmaz mı a kıblem

913.

Mefāʿilūñ mefāʿilūñ mefāʿilūñ mefāʿilūñ

Hezec +---/+---/+---/+---

1. eşigüñden yüzüm dönerse dönsün bir yaña kıblem
kapuña toĝrı gelmişem benüm a kaʿbem a kıblem
- ḥarīm-i kaʿbede el-ḥaḳ şafānuñ adı var ancak
cemālūñ kaʿbesine baĝ néce vérür şafā kıblem
3. senūñ başmaĝuñ érdüĝi yere érmez benüm başum
ĝo bāri édeyin secde ıraĝlardan saña kıblem

-
- 2 Kiblem, senin güzel yüzün âşıkların kurbanı olduĝu kurban bayramıdır; çene çukurun zemzem (kuyusu) olduĝundan yanaĝın da Allah'ın nurudur.
- 3 A kiblem, nur (yüzü) görmemiş günahkar hacılar gibi beni kapından mahrum gönderme, güzel yüzünü göster.
- 4 Kiblem, senin boyun Kâbe'nin minaresidir, Habeş/siyah benin de Bilâl-i Habeşî olmuştur; o, kaşının mihrabına kâmet getirir, cana da sala verir.
- 5 Kiblem, âşıklar senin mahallenin Kâbe'sinde sa'y yapıp tavaf ederlerken, arşı *Lebbeyk* naramın yankısı doldurur.
- 6 Kiblem, yüzün Kâbe-i Muazzama, ela gözün de ona imam olmuş; dostlar cemaat olup ona uymuşlar.
- 7 A kiblem, Sâbâyî senin daĝınık saçlarının derdinden canını verdi, garibe Kâbe örtüsü yakışmaz mı?

913. **91b. (88. p). nazîre-i necâtî beg.**

Necâtî Beg: *Dîvân: G 348.*

- 1 A Kâbe'm, a kiblem, ben senin kapına doĝru geldim; kiblem, yüzüm senin eşiginden bir yana dönerse dönsün.
- 2 Elbette Kâbe'nin haremindedir huzurun/Safâ'nın yalnızca adı var; (bir de) senin güzel yüzünün Kâbe'sine bak, nasıl huzur/ Safâ verir.
baĝ néce: *Dîvân*; baĝmaĝa: CN.
- 3 Kiblem, senin ayakkabının deĝdiĝi yere benim benim başım ulaşmaz, bari bırak da sana uzaklardan secde edeyim.

- iki çeşme şu iletmek gibidür ka'be şehrine
kapuñda bir kez añılsa yaşumdan mā-cerā kıblem
5. koyup ka'be kapuñ hāşā dil étmez ğayrıya secde
olupdur gerçi her yerde namāz étmek revā kıblem
- 'aceb midür tolanursa cemālũñ çevresin zũlfũñ
tavāf-ı ka'be édermiş işitdik ejdehā kıblem
7. şikāyet eyledũñ dēyü yeter öldür **necātī**yi
baña étdüklerũñ sen de n'ola bir kez ān a kıblem

914.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +----/+----/+----/+----

1. kime yüz döndürem ben kim benüm sensin şehā kıblem
ki her bir dinde bir olur iki olmaz [kıble a] kıblem
- cemālũñ ka'be-i haqdur gözüm kıble-nümādur çün
gözümũñ dā'imā olsa n'ola meyli saña kıblem
3. gönül bir ka'bedür derler bilürsin sen dañı nēçün
çıkup ş'ol kaşları aya bakarsın dā'imā kıblem
- ne deñlü kim şikest étseñ gerü gönülüm seni gözler
şınuq kıble-nümādur kim degüldür kej-nümā kıblem
5. gēyüp ihrāmını şabruñ dökeyin zezem-i eşki
ki vaşluñ ka'besi hacca vērür 'ömre şafā kıblem

-
- 4 Kiblem, gözyaşımın macerasının senin kapında bir kez anılması, Kâbe şehrine iki çeşme su ulaştırmak gibidir.
- 5 Kiblem, her ne kadar her yerde namaz kılmak olsa da, gönül senin Kâbe kapını bırakıp da başkasına asla secde etmez.
- 6 Kiblem, büyük yılanların Kâbe'yi tavaf ettiklerini işittik; senin saçlarının da güzel yüzünün çevresine dolanmasına şaşılmaz.
- 7 "Şikayet ettin!", diyerek Necâtî'yi öldürdüğün yeter; a kiblem, ne olur sen de ona yaptıklarını bir kez olsun an!
- 914. 91b. (88. p). kemāl-zāde.**
- 1 Sultanım, her bir dinde kible tektir, iki olması uygun değildir; benim kiblem de sensin, ben kime yüz çevireyim?
(Edirneli Nazmî'nin *Mecma'u'n-Nezâir*'inden tamamlanmıştır.)
- 2 Kiblem, senin yüzün gerçek kible, çünkü gözüm (kibleyi gösteren) pusuladır; gözümün durmadan sana meyletmesine şaşılmaz.
- 3 Kiblem, bilirsin "Gönül bir Kâbe'dir.", derler; neden sen daha durmadan çıkıp şu ay kaşlıya bakarsın bilmem.
- 4 Kiblem, sen ne kadar parçalarsan parçala gönülüm yine seni takip eder, zira (o) kırık pusuladır, eğri gösteren değil.
- 5 Kiblem, sana kavuşmanın Kâbe'sini hacetmek ömre huzur/Safâ verir; (ben de) sabrın ihramını giyip gözyaşı zemzemini dökeyim.

915.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. imām-ı meşid-i hüsn oldı beñzer çeşmüñ a kıblem
ki şaflar bağlayup müjgānuñ eyler iktidā kıblem
cemālūñ muşhafından āyet-i secde okur diller
anuñ'çündür sücūda varduğı ehl-i şafā kıblem
3. ham olsa kāmētüm gamdan yüzüm döndürmezem senden
eşiğüñ ka'besi haqqı sücūdum var saña kıblem
ölürken kıbleye döndürseler bir 'āşık-ı zārı
gözi açuq kala bağa mahalleñden yaña kıblem
5. görüp sen kāfiri gitmez hayālinden şanem fikri
namāzı 'amrīñüñ hiç ola mı maqbül ola kıblem

916.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. şafālar kesb eder senden yaña her kim bağa kıblem
saña dersen 'aceb mi kıble-i ehl-i şafā kıblem
benüm mihrāb gibi kıbleden dönsün yüzüm āhir
eger yüz döndürürsem secde kılmaktan saña kıblem
3. münevver etdi āfākı ser-ā-ser pertev-i hüsnüñ
müvecceh vechüñe dërlerse nür-ı muştafā kıblem

915. 91b. (88. p). ['amrī].

'Amrī: *Dīvān*: G. 75.

- 1 A kıblem, gözün sanki güzellik meşidinin imamı oldu; kıblem, kirpiklerin de saflar tutup ona uyarlar.
- 2 Kıblem, gönüller senin güzel yüzünün muşhafından secde âyetleri okurlar, huzur/Safâ ehlinin secdeye gitmelerinin sebebi budur.
- 3 Kıblem, boyum gamdan ikiye bükülse de senden yüzümü çevirmem, eşiğinin Kâbe'si hakkı (için) sana secdem var.
- 4 Kıblem, ağlayan bir âşığı ölürken kıbleye döndürseler, senin mahallenden yana baka kalıp gözü açık gider.
- 5 Kıblem, Amrî'nin sen kafiri görüp hayalinden put fikri gitmez; (onun) namazı hiç kabul olur mu?

916. 91b. (88. p). zātī.

Zātī: *Dīvān C. II*: G. 955.

- 1 Kıblem, senden tarafa kim baksa safalar bulur; kıblem, sana "Safâ ehlinin kıblesi.", desem şaşılmaz.
eder: *Dīvān*; edüp: CN.
- 2 Kıblem, eğer sana secde etmekten yüz çevirirsem, benim de sonunda mihrap gibi yüzüm kıbleden dönsün!
- 3 Kıblem, güzel yüzünün ışığı ufukları baştan başa aydınlattı; herkesin yöneldiği yüzüne Hz. Mustafa'nın nuru deseler (şaşılmaz).

şafâlıdur benim kalbüm cemâlün görmeden gâyet
aña ka'be tavâf etmek naşîb etsün hüdâ kıblem

5. cemâlünle tudağın hasretinden **zâtî** cân verdi
siyahlar giydi ka'be acıdı zemzem aña kıblem

917.

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. ser-i küyün yeter merve haķı ka'be baña kıblem
kaçan sa'y-i tavâf etsem bulur cânım şafâ kıblem
gönül mir'ât-ı ebrûnı koyup gayra sücüd etmez
baş endürmez cihân kıble olursa bir yaña kıblem
3. gözün bir aşık öldürse namâzın kıлмаğa zülfün
eder aşıklara kıddün menârından şalâ kıblem
eşigün taşına başım koyup toprağa yüz sürsem
niyâz ile namâz edüp sücüd etsem revâ kıblem
5. mahalleñ güşesin mesken edindi **câmi'î** miskîn
tavâf-ı ka'bede oldu mücâvir şükr aña kıblem

918.

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. yüzündür ka'be-i *rahmânu ale'l-'arşî's-tevâ* kıblem
kim andan görünür nür-ı cemâl-i muştafa kıblem

4 Kıblem, benim kalbim senin güzel yüzünü görmekten oldukça huzurludur/Safâ'lıdır;
Allah ona Kâbe'yi tavaf etmeyi nasip etsin.

kalbüm: Dîvân; kıblem: CN.

5 Kıblem, Zâtî senin güzel yüzün ve dudağının hasretinden can verdi; Kâbe onun için
siyahlar giydi, zemzem suyu acıdı.

917. **91b. (88. p). nazîre-i câmi'î necâtî muşâhiblerindenür islambolda edirneķapusunda
yatar mezarı andadır.**

1 Kıblem, Merve hakkı için senin mahallenin yukarısı bana Kâbe (olarak) yeter; kıblem, ne
zaman tavaf sa'y-i yapsam, canım huzur/Safâ bulur.

2 Kıblem, gönül senin kaşlarının aynasını bırakıp başkasına secde etmez; dünyanın tamamı
kıble olsa da başını başka bir yana eğmez.

3 Kıblem, gözün bir aşık öldürdüğü zaman saçların, namazını kılmaları için âşıklarına
boyunun minaresinden sala okur.

4 Kıblem, senin eşiginin taşına başımı koyup toprağa yüz sürsem, hürmetle namaz kılıp
secde etsem yeridir.

5 Kıblem, zavallı Câmi'î senin mahallenin köşesini mesken edindi; şükür, Kâbe'nin
tavafında ona komşu oldu.

918. **92a. (88. p). şübütî.**

1 Kıblem, senin yüzün, ondan Hz. Mustafâ'nın yüzünün nurunun görüldüğü "Arşâ hakim
olan Rahmân"ın Kâbe'sidir.

(Kur'ân-ı Kerîm: 20. Tâhâ 5.: O Rahman, Arş'a hakim oldu.)

- ḥarīm-i ka'be-i ḥüsnüñ ṭavāfı ḥacc-ı ekberdür
kim anı görmeyen görmez tecellâ-yı ḥudâ kıblem
3. ṭavāf-ı ka'benüñ gerçi şevâbı çok-durur ammâ
senüñ küyuñ ṭavāf etmek gibi hiç olmaya kıblem
- lebün ş'ol âb-ı zemzemdür cihân içinde yok misli
kim [anı] nüş ede her dem sürer zevk ü şafâ kıblem
5. ḥalîlüm ka'be-i ḥüsnüñ ṭavāfı ḥacc-ı ekberdür
şübûti ka'be ḥaqqı'cün kıılır farzı edâ kıblem

919.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. yüzüm ger döndürem dönsün cefâdan bir yaña kıblem
yoluñda ṭoğruyam vallâh benüm a ka'bem a kıblem
- yüzüñ beytü'l-ḥarâmında imâm olmuş meger çeşmüñ
ki müjgânlar ṭurup şaf şaf ederler iktidâ kıblem
3. dedüñ yoluñda ger ölseñ dirildem la'l-i nâbumla
ölürem günde biñ kerre kanı 'ahde vefâ kıblem
- giderme zülfüñi cânâ қо ḥaddüñ üzre şalınsun
gidermek ka'be örtüsin olur mı hiç revâ kıblem
5. **muḥibbî** derd-i 'ışk ile düşelden berr-i hicrâna
gamuñdan özge hiç yokdur anuñla âşinâ kıblem

-
- 2 Kiblem, senin güzelliğinin Kâbe'sinin hareminin tavafı, onu görmeyenin Allah'ın tecellisini göremediği büyük haktır.
- 3 Kiblem, her ne kadar Kâbe'yi tavaf etmenin sevabı çok olsa da, hiç senin mahalleni tavaf etmek gibi olmaz.
- 4 Kiblem, senin dudağın dünyada benzeri olmayan öyle bir zemzem suyudur ki, onu içenin zevk ve safası her an devam eder.
- 5 Dostum, güzelliğinin Kâbe'sinin tavafı büyük haktır; kiblem, Kâbe hakkı için Sübûti farzı yerine getirir.
919. 92a. (88. p). [muḥibbî].
Muḥibbî: *Dīvân*: G. 1904.
- 1 A kiblem, a Kâbem, vallahi senin yolunda doğruyum, yolundan çıkmam; eğer yüzümü döndürürsem kiblem cefadan yana dönsün.
- 2 Kiblem, yüzünün Kâbe-i Muazzama'sında meğer gözün imam olmuş; kirpiklerin saf saf dizilip ona uyarlar.
- 3 Kiblem, "Eğer yolunda ölürsen seni saf dudağımın şarabı ile diriltirim.", dedin; günde bin kere ölüyorum, hani ahde vefan nerede?
- 4 Ey can, saçını çekme, bırak yanağının üzerine salınsın; kiblem, Kâbe'nin örtüsünü kaldırmak hiç yakışık alır mı?
- 5 Kiblem, Muḥibbî aşk derdi ile ayrılık toprağına düştüğünden beri gamundan başka onunla tanıdık olan yoktur.

920.

Mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. k̄ara z̄ülf̄üñ yüz̄üñ üzre hic̄āb olsa n'ola kıblem
siyehdür ka'benüñ örtüsü z̄irā dā'imā kıblem
şafā vü merve h̄aqqı ka'be içre h̄alkadur ḡüyā
h̄arīm-i h̄üsnüñüñ içindeki z̄ülf-i dü-tā kıblem
3. ruḥ-ı zerd ile s̄im-i eşk ile kūyuñ ṭavāf étdüm
şanasın h̄vāceyem h̄accı naşīb étdi h̄udā kıblem
n'ola kūyuña iltürse dil-i d̄ivānemi 'ışkuñ
ki iltür ka'beye dā'im gedāyı pādişā kıblem
5. göricek **rah̄mi** ruḥsāruñ h̄udādan vaşluñı ister
bilürem ka'beye karşı ḳabül olur du'ā kıblem

921.

Mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. ṭavāf-ı ka'be-i kūyuñ naşīb olsa baña kıblem
h̄uzūr ile sürerdüm merve h̄aqqı'çün şafā kıblem
cemālün ka'bedür kıble ḳaşuñdur çünki 'uşşāḳa
revādur her kişi d̄erse saña a ka'bem a kıblem
3. ṭavāf-ı ka'beyi h̄āc̄iler eyler yılda bir kerre
olur kūyuñ ṭavāfı günde biñ kerre edā kıblem

920. 92a. (88. p). **rah̄mī**.

Bursalı Raḥmī: *D̄ivān*: G. 131.

- 1 Kiblem, senin yüzün üzerine siyah saçların örtü olsa şaşılmaz, zira Kâbe'nin örtüsü daima siyahtır.
- 2 Kiblem, sözde Safâ ve Merve Kâbe'nin içindeki muhitlerdir, ama gerçekte senin güzelliğinin haremde iki kat olmuş saçlarındır.
- 3 Kiblem, yüzümün altını ve gözyaşımın gümüşü ile senin mahallenini tavaf ettim, Allah'ın haccı nasip ettiği hacıyı zannedersin.
- 4 Kiblem, senin aşkın deli gönlümü mahallene ulaştırırsa şaşılmaz, zira köleyi Kâbe'ye daima efendisi götürür.
- 5 Kiblem, Raḥmī senin güzel yüzünü görür görmez Allah'tan kavuşmayı ister, bilirim ki Kâbe'ye karşı yapılan dualar kabul olur.

921. 92a. (88. p). **[sebzī]**.

Sebzī: *D̄ivān*: G. 536.

- 1 Kiblem, senin mahallenin Kâbe'sini tavaf etmek bana nasip olsa, Merve hakkı için huzurla safâ/Safâ sürerdim.
- 2 Senin güzel yüzün âşıklara Kâbe, ḳaşın da kıble olduğu için, sana herkes "A Kâbe'm, a kıblem!", dese yeridir.
çünkü: *D̄ivān*; kıble: CN.
- 3 Kiblem, hacılar Kâbe'yi yılda bir kere tavaf ederler; senin mahallenin tavafı günde bin defa yapılır.

- senüñ küyuñda ‘âşıklar ederler cānını kırbān
müyesser eylesün dēyü vişālūñi hudā kıblem
5. baş açık yalın ayak küyuña ‘azm eyledi **sebzi**
şanasın ka‘beye gider gedā-yı bī-nevā kıblem

922.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. senüñ bālā-yı fettānuñ baña oldı belā kıblem
ki oldum anı görelden belāña mübtelā kıblem
giderken rāh-ı hecrüñde vişālūñ ka‘besin añsam
vērür merve haķı cāna muğaylān hōş şafā kıblem
3. demiş kim derdmend ol kim saña dermān edem bugün
beni öldürdi uş derdüñ kanı ‘ahde vefā kıblem
yüzüñ mihrābını kıoyup dönerler ka‘beye karşı
yañıldı kıblesin eyler namāzında haķā kıblem
5. bulunduķça saña necün geçersin baña bīgāne
güzeller yoħsa olmaz mı sevenle āşınā kıblem
kaşuñ mihrābına karşı du‘ā-yı vaşl çoğ etdüm
du‘ālar müstecāb eyle mübārek demde a kıblem
7. belā dāmına düşelden **vişālī** murğ-ı pā-beste
olupdur zülf-i pür-tābuñ baña bend-i belā kıblem

-
- 4 Kiblem, Allah sana kavuşmayı nasip etsin diye, senin mahallende âşıklar kendi canlarını kurban ederler.
- 5 Kiblem, Sebzi başı açık, ayağı yalın senin mahallene gitmeye niyetlendi; sanırsın ki çaresiz bir köle Kâbe'ye gidiyor.
- 922. 92a. (88. p). vişālī.**
- 1 Kiblem, senin fettan boyun bana bela oldu, zira onu gördüğümünden beri belana müptela oldum.
- 2 Kiblem, senin ayrılığının yolunda giderken kavuşmanın Kâbe'sini ansam, Merve hakkı için deve dikenleri canıma hoş bir zevk/Safâ verir.
- 3 Kiblem, demişsin ki "Dertli ol, bugün sana derman vereyim."; işte derdin beni öldürdü, ahde vefan nerede?
- 4 Kiblem, senin yüzünün mihrabını bırakıp Kâbe'ye karşı dönenler, kiblelerini şaşırıp namazlarında hata ederler.
- 5 Kiblem, ben sana yettikçe neden bana kayıtsız kalırsın, yoksa güzeller sevenleri ile yakın olmaz mı?
- 6 A kiblem, senin kaşının mihrabına karşı çok kavuşma duası ettim, mübarek zamanda dualarımı kabul eyle.
- 7 Kiblem, ayağı bağlı kuş Visâlî, bela tuzağına düştüğünden beri senin kıvrım kıvrım saçların bana bela bağı olmuştur.

923.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. yüzüündür merve haqqı'çün baña 'ömre şafâ kıblem
anuñ'çündür yüzüm saña kamu a ka'bem a kıblem
gözüm yaşın yüzüme urma kanlu dëyü kapuñda
varıcağ ka'beye dërler geçer bu ma-cerâ kıblem
3. eger kim arqalanmasaydı dâ'im ka'beye mihrâb
kaçan olurdu öykünmek hilâl-ebrûña a kıblem
beni ş'ol nürdan maħrûm olan hâciye döndürme
muħammed ravzası 'ışkına yüzüñ göster a kıblem
5. **cemâlî** koyup ebrûñı varup baş ura mihrâba
rükû'ı egri secde sehv eder olmaz revâ kıblem

924.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. ħarîm-i ka'be-i küyuñ tavâf etmek revâ kıblem
ki bu sa'y ehl-i 'ışka merve haqqı'çün şafâ kıblem
gözüm yaşı çoğ oldıysa diler dil küyuña varmak
ki farz olmuş-durur mâl olsa ħacc etmek sezâ kıblem
3. dil-i tecrîdi göndersem senüñ küyuña incinme
ki varur ka'beye bî-ħad gedâ-yı bî-nevâ kıblem

923. 92a. (88. p). **cemâlî**.

- 1 Kiblem, Merve hakkı için bana, ömrüme zevk/Safâ veren senin yüzündür; a kiblem, a Kâbe'm, onun için yüzüm bütünüyle sana (yönelmiştir).
- 2 Kiblem, kapında gözümün yaşını kanlı diye yüzüme vurma; Kâbe'ye vardığın zaman bu macera geçer derler.
- 3 Kiblem, eğer mihrap Kâbe'ye daima arkasını dönmeseydi, o zaman senin hilal kaşlarına benzemeye çalışması münasip olurdu.
- 4 A kiblem, Hz. Muhammed'in bahçesi/kabri aşkına yüzünü göster; beni şu nurdan mahrum olan hacıya döndürme.
- 5 Kiblem, Cemâlî senin kaşlarını bırakıp mihraba baş vuruyor; rükusunu eğri, secdesini yanlış/sehiv yapıyor, münasip olmaz!

924. 92a. (88. p). [**kâbilî**].

- 1 Kiblem, senin mahallenin Kâbe'sinin haremini tavaf etmek münasiptir; ki bu sa'y/koşurma aşk ehline Merve hakkı için Safâ'dır/huzurdur.
- 2 Kiblem, gözümün yaşı çok olduğunda gönlüm senin mahallene varmak diler; zira mal olduğunda haccetmek münasiptir, farzdır.
- 3 Kiblem, yalnız gönlü senin mahallene göndersem incinme; zira Kâbe'ye çaresiz pek çok fakir gelir.

yüzüne karşı bana secde [étme gel dedi] zâhid
bi-ḥamdillâh ki ey cânım benim senden yaña kıblem

5. n'ola 'uşşâka küyuñda olan segler gele karşı
ki ehl-i ka'be ḥuccâca çıkarlar karşı a kıblem
ne şâ'ir kim senüñ vaşf étmek ister ka'be-i küyuñ
gerekdür kim aña éde bu vech ile edâ kıblem
7. anuñ'çün **ḳâbilî** küyuñda eyler çok niyâz ü âh
ki dèrler ka'be içre müstecâb olur du'â kıblem

925.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. cemâlün ka'be-i ḥüsn ü kaşuñ mihrâb aña kıblem
anı gözler gözüm dâ'im olup kıble-nümâ kıblem
ḫarîḳ-i ehl-i 'ışk oldur édine bir büti kıble
niḡarâ olsa ḫañ mıdur benim sen meh-liḳâ kıblem
3. yüzün gördükçe 'âşıklar vişâlün istese ḫañ mı
şehirde müstecâb olur demişlerdür du'â kıblem
cemâlün ka'besin her dem ḫavâf étmek-durur sa'yüm
bu ḫâlet merve ḫaḳḳı'çün vèrür 'ömre şafâ kıblem
5. kemân-ebriña ḫurbân olayın biñ cân-ile 'ömrüm
vişâlün ḫacc-ı ekberdür senüñ a ka'bem a kıblem

-
- 4 Ey canım, zahit bana "Gel, onun yüzüne karşı secde etme.", dedi; Allah'a hamdolsun, benim kıblem senden yana!
(*Pervâne Bey* nazire mecmuasından tamamlanmıştır.)
 - 5 Kıblem, Kâbe ehli gelen hacıları karşılamağa çıkarlar, senin mahallende olan köpeklerin de âşıkları karşılamasına şaşılmaz.
 - 6 Kıblem, senin mahallenin Kâbe'sini anlatmak isteyen şaire, bu vesile ile (hac farzını) eda etmek gerekir.
 - 7 Kıblem, Kâbe içinde dualar kabul olur dedikleri için Kâbilî de senin mahallende ah edip çok yalvarır.
925. 92b. (89. p). [nazmî].
Edirneli Nazmî: *Dīvân*: G. 4317.
- 1 Kıblem, senin yüzün güzelliğin Kâbe'si, kaşın da onun mihrabıdır; gözüm pusula olup durmadan onu gözetir.
 - 2 Ey sevgili, aşk ehlinin yolu bir putu kıble edinmektir, senin ay yüzün de benim kıblem olsa şaşılmaz.
 - 3 Kıblem, "Seher vakti dualar kabul olur.", demişlerdir, âşıklar da senin yüzünü gördükçe sana kavuşmayı isteseler şaşılmaz.
 - 4 Kıblem, bütün çabam senin yüzünün Kâbe'sini tavaf etmektir; Merve hakkı için bu hal, ömre Safâ/huzur verir.
 - 5 A Kâbe'm, a kıblem, sana kavuşmak büyük hac olduğundan senin keman kaşına binlerce can ile kurban olayım.

néce bir rāh-ı hecrüñde ceres-vār eyleyem nāle
cemālūñ ka'besin göster ki 'ömre yok bekā kıblem

7. güneş yüzlü şanemler içre olmuşdur benim **nazmî**
muḥammed nūrı ḥaqqı'çün ḥabībüm muştafā kıblem

926.

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. görelden merve ḥaqqı'çün yüzüñ ehl-i şafā kıblem
kamusı eşigüñ ma'bed edinmişlerdür a kıblem
yoluñda vermeyen cān u dili düşsün yüzi ḥāke
ki terk-i vācib olunca olur secde revā kıblem
3. dil ü cān ile çün étdüm kaşuñ mihrābına kāmēt
yönüm bir yaña dönersem ki döne bir yaña kıblem
derd-i dilberde billāhi baña gel ka'be 'arz étme
senüñ ḥacc ise maqşūduñ yéter zāhid baña kıblem
5. **sezâyî** rüz-ı vuşlatda müyesser ola mı ol dem
görüp didārını yāruñ dēyem hā merḥabā kıblem

927.

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. ruḥuñ mihri dil-i 'uşşākı eyler pür-ziyā kıblem
şan indi ka'beye *ve's-şems* yāḥod *ve'd-duḥā* kıblem

6 Kiblem, güzel yüzünün Kâbe'sini göster; ömrüm sonsuz değil ki, daha ne kadar senin ayrılığının yolunda çan misali inleyeyim?

7 Nazmî, Hz. Muhammed'in nurunun hakkı için benim kiblem, güneş yüzlü güzeller içinde sevgilim Hz. Mustafa olmuştur.

926. 92b. (89. p). [sezâyî].

1 A kiblem, Safâ/zevk ehli senin yüzünü gördüğünden beri, Merve hakkı için senin eşliğini mabet edinmişlerdir.

2 Kiblem, vacip terk edildiğinde secde yapmak gerektiğinden, senin yolunda can ve gönlünü vermeyenin de yüzü toprağa düşsün!

3 Kiblem, senin kaşının mihrabına karşı gönül ve canımla ayağa kalktığımndan, kiblem ne tarafa dönerse yönümü o tarafa çeviririm.

4 Zahit, sevgilinin derdinde billahi gel bana Kâbe'yi takdim etme; senin derdin hac ise bana kiblem yeter.

5 Sezâyî, kavuşma gününde sevgilinin yüzünü görüp o an, "Evet kiblem, merhaba!", demek nasip olur mu?

927. 92b. (89. p). [niķābî].

1 Kiblem, senin yanağının güneşi âşıkların kalbini öyle bir ışıkla doldurur ki, Kâbe'ye güneş/*ve's-şems* suresi ya da onun parlaklığı/*ve'd-duḥā* indi zannedersin. (Kur'ân-ı Kerîm: 91. Şems 1.: Güneşe ve onun parıltısına/kuşluğuna.)

- benüm bu cūy-ı eşkünden geçilmez rāh-i kūyuñda
bulunmaz gerçi rāh-ı ka'bede şu cā-be-cā kıblem
3. 'aceb midür melekler sen perī kūyında cem' olsa
iner dërler tavāf-ı ka'beye ehl-i semā kıblem
- cemālūñ yüzini biñ sa'y ile bir kez görür 'âşık
sürer merve hâkı yüz şevk ile zevk ü şafâ kıblem
5. şağın kūyuña varmasun **nikāb**inūñ gözi yaşı
alupdur ka'be şehrin bir zamān dërler ki mā kıblem

928.

Mefā'İLün mefā'İLün mefā'İLün mefā'İLün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. tavāf-ı ka'be-i kūyuñ vërür cāna şafâ kıblem
senūñ merve hâkı kapuñ eşigüñdür şafâ kıblem
- bu çeşmüm cāmi'-i hüsnuñde namāz için ['âşıklar]
kaşuñ mihrābını gözler olup kıble-nümā kıblem
3. yüzüñ görmege toprağa düşüben secde eyler dil
teyemmüm etse cā'izdür kişi bulmasa mā kıblem
- ölen ka'be vişālūñ şevki ile bezm-i miñnetde
yunursa āb-ı zemzemle revā a ka'bem a kıblem
5. yönüm hâk kıbleden mihrāb gibi dönsün [ey] 'ömrüm
harīm-i āsitānuñ ger degülse muṭlakā kıblem

-
- 2 Kiblem, her ne kadar Kâbe yolunda yer yer su bulunmasa da, senin mahallenin yolunda benim bu gözyaşımın ırmağından geçilmez.
- 3 Kiblem, sema ehli Kâbe'nin tavafına iner derler; meleklerin sen perinin mahallesinde toplanmasına şaşılmaz.
- 4 Kiblem, âşık senin güzel yüzünü bin gayretle bir kez görür; Merve hakkı için yüz şevk ile zevk ve safa/Safâ sürer.
- 5 Kiblem, derler ki bir zaman Kâbe şehri sel aldı, sakın Nikâbî'nin gözyaşı senin mahallene varmış olmasın?
928. **92b. (89. p). [sehî].**
Sehî Beg; *Dīvān*: G. 156.
- 1 Kiblem, mahallenin Kâbe'sinin tavafı cana huzur verir; benim safa/Safâ kiblem, Merve hakkı için senin kapının eşigidir.
- 2 Kiblem, âşıklar senin güzelliğinin camisinde namaz kılsınlar diye gözüm pusula olup senin kaşının mihrabını gözetir.
- 3 Kiblem, kişinin su bulamadığı zaman teyemmüm etmesi caiz olduğu gibi, senin yüzünü görmediği zaman da gönül toprağa düşer.
eyler dil: *Dīvān*; eylerdi: CN.
- 4 A Kâbe'm, a kiblem, sıkıntı meclisinde senin Kâbe'ne ulaşmanın arzusu ile ölen (kimse), zemzem suyu ile yıkansa yeridir.
- 5 Ey ömrüm, eğer benim gerçek kiblem senin eşığının haremi değilse, yüzüm gerçek kiblem mihrap gibi dönsün.

hevâ-yı serv-ğaddüñle **sehî** ölse namâzına
menâr-ı kâmetüñden eyle 'uşşâka şalâ kıblem

[ħarfi'n-nün]

929.

Fe'ilatün mefâ'ilün fe'ilün

Ĥafif + + - - / + - + - / + + -

1. [āhum odından ey nigār şağın
êrmesün küyuña şerār şağın
tayānup ĥüsnüñe cefā kıлма
çün degül ĥüsn pāyidār şağın
3. ĥāk-i pāyuñ olam dër isem eger
gelmesün ĥāṭıra ġubār şağın]
dūd-ı dil çün şu'ūd éder felege
yêrde kıalmaz bu āh ü zār şağın
5. 'ışkı şağla **muħibbî** sîneñde
ele gırmez bu yādıgār şağın

930.

Fe'ilatün mefâ'ilün fe'ilün

Ĥafif + + - - / + - + - / + + -

1. yaşımı étme cūybār şağın
ılışudur bu çeşmesār şağın
'ışğ yolına varma rehbersüz
pür-ħaṭardur bu reh-ğüzār şağın
3. gel vefā ile şehre şöhret vèr
tutma cevır ile iştiħār şağın

6 Kıblem, Sehî senin selvi boyunun arzusu ile ölürse, namazına (katılmaları için) boyunun minaresinden âşıklara sala ver.

929. 93a. (93. p). [muħibbî].

- 1 Ey sevgili, ahımın ateşinden sakın; aman ha, senin mahallene kıvılcım ulaşmasın!
- 2 Güzellik kalıcı olmadığından, sakın güzelliğine güvenip de zulmetme!
- 3 Eğer "Senin ayağının toprağı olayım.", dersem sakın itibarına toz konmasın.
(İlk üç beyit *Pervâne Bey* nazire mecmuasından tamamlanmıştır.)
- 4 Gönlün dumanı feleğe yükseldiğinden bu ah ve inleme yerde kalmaz, dikkat et!
- 5 Muħibbî, aşkı göğsünde sakla, bu yadigar (her zaman) ele geçmez, dikkat et.

930. 93a. (93. p). nazîre-i 'arîf ĥüseyin çeledi.

Ârifî Hüseyin Çelebi: *Şiirler*: G. 6. (ERGUN: C. I, s. 85.)

- 1 Sakın gözyaşımı ırmak etme, dikkat et, bu çeşmesi bol olan yerin *ılıcadır*.
- 2 Aşk yoluna rehbersiz çıkma, dikkat et bu güzergah tehlikelerle doludur.
- 3 Gel şehirde vefa ile tanın, sakın zulümle nam salma.

- beni incitme yoḥsa ğark eyler
gözlerümden akan biḥār şaḳın
5. ger süleymān-ı dehr olursañ da
yēle varur bu kār u bār şaḳın
- şımasun şīşe-i dili ḥazer èt
‘ārifi seng-i inkisār şaḳın

931.

Fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Ḥafif ++--/+-+--/+-+

1. yèrüñ èy ğonca ètme ḥār şaḳın
eyleme ‘andelībi zār şaḳın
- èy ğazālüm ḥasūd-i segden kaç
nā-gehār ètmesün şikār şaḳın
3. ḥāk-sār olduğuma yoluñda
gelmesün ḥāḫıra ğubār şaḳın
- iḥtirāz èt duḥān-ı āhumdan
düşmesün kūyuña şerār şaḳın
5. yēter akdı kapuñda eşk-i yetīm
‘ālemi ğark èder biḥār şaḳın

932.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. èreli cān kulağına senüñ ‘ışkuñ nidāsından
urur lebbeyk eşigüñde ṭavāf eyler şafāsından

4 Beni incitme, dikkat et, yoksa gözlerimden akan denizler (seni) boğar!

5 Eĝer zamanın Süleyman’ı olsan da dikkat et, bu kazanç boşa gider.

6 Ârifî dikkat et, kınama taşı gönül şışesini kırmasın.

931. 93a. (93. p). nazīre-i ṭurnacıbaşı oĝlı merḥūm yetīm ‘alī çeledi fermāyed mezarı eyyübdedür.

Yetīm: *Dīvān*: G. 146.

1 Ey gonca, sakın yerini diken etme; aman ha bülbülü aĝlatma!

2 Ey ceylanım, köpek hasetçiden kaç, dikkat et seni ansızın avlamasın.

3 Senin yolunda perişan olmam, sakın itibarına toz kondurmasın.

4 Ahımın dumanından sakın, dikkat et senin mahallene kıvılcım sıçramasın.

5 Yetīm’in gözyaşının senin kapıda aktığı yeter, dikkat et, denizler âlemi (suya) boğacak.

932. 93a. (93. p). nev‘-i āḥar merḥūm u maĝfūr sulṭān muḥammed ḥān-ı ğüzīn fermāyed maḥlaş-ı şerīfleri ‘avnīdür.

‘Avnī: *Dīvān*: G. 64.

1 Senin aşkının nidasından kulağına (ses) ulaştığından beri can, mutluluĝundan/Safâ’sından senin eşiginde *lebbeyk* söyleyip tavaf eder.

- seherde bülbüle şordum neçün efgân edersin sen
niyâz ederem allâha hasûduñ iftirâsından
3. maħalleñ iti incidür beni bilmezlige urup
ne müşkildür cüdâ düşmek kişiye âşinâsından
- perîşân zülfüñe özin meger kim miske beñzetmiş
yüzi kara olup kaçdı hıṭaya ol ḥaṭâsından
5. n'ola oldı ise 'avnî cihân sultânları ḥânu
çü düşdi üstine sâye senüñ zıllüñ hümâsından

933.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. n'ola raḡş u semâ' étsem dem-i 'ıṣḡuñ şafâsından
kesilmez serv-i dil-cüñuñ çü cân u dil hevâsından
- raḡbübüñ gerçi kim kanı diyetdür cânuma lîkin
bir avuç ḥâk-i pâyuñ yeg anuñ biñ kan bahâsından
3. ger ol serv-i hümâ-sâye gelürse ḡabrüm üstine
ḡıyâmet ḡopsa baş çekmek ne mümkün ḥâk-i pâsından
- esîr-i zülf-i yâr ancak ne sensin ey dil-i miskîn
'aceb bir 'aḡl anuñ var mı ḡalâş olmuş belâsından
5. felekden mihr umup cânı düşürme lâmi'î tâba
neçün zârîlik eylersin ne için geç vefâsından

-
- 2 Bülbüle "Sen seher vaktinde neden feryat edersin?", diye sordum: "Hasetçinin iftirasından dua eder, Allâh'a (sığınırım).", (dedi).
- 3 Senin mahallenin köpeği tanımamazlıktan gelerek beni incitir, kişiye tanıdıklarından ayrı düşmek ne zordur.
kişiye âşinâsından : Dîvân; kişi sevgülü yârından: CN.
- 4 Misk, kendisini senin daḡınık saçlarına benzetmiş; o hatasından (dolayı) yüzü kara olup Hıta/Hata ülkesine kaçtı.
- 5 Senin elinin hümâsından üzerine gölge düşen Avnî('nin), dünya sultanlarının padişahı olmasına şaşılmaz.
933. 93a. (93. p). [lâmi'î].
Lâmi'î Çelebi: *Dîvân: G. 357.*
- 1 Can ve gönül senin gönül çelen selvi boyunun arzusundan vazgeçmez, aşk şarabının zevkinden raks ve sema etsem şaşılmaz.
- 2 Her ne kadar rakibin kanı canıma diyet olsa da, senin bir avuç ayak topraḡın onun binlerce kan pahasından daha üstündür.
cânuma: Dîvân; ḡanımı: CN.
- 3 Eḡer o hüma gölgeli selvi mezarımın üzerine gelirse, kıyamet kopsa onun ayaḡının topraḡından ayrı baş çekmek imkansızdır.
- 4 Ey perişan gönül, sevgilinin saçlarının esiri yalnız sen deḡilsin; acaba onun belasından kurtulmuş bir akıl var mıdır?
- 5 Lâmi'î, felekten dostluk bekleyip de canı ıztraba düşürme; niçin ağlarsın niçin, (artık) onun vefasından vazgeç!

934.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. unıtdıysa n'ola dilber bizi mihr ü vefāsından
bi-ḥamdillāh ki her dem yād eder cevır ü cefāsından
siyeh-püş olduğum āhum gibi her dem bu kim yaşum
kızıl kanlara boyandı gözümün mā-cerāsından
3. ḥabīb için ḥasūduñ nişini nüş étdüğüm her dem
bu kim bal isteyen kişi ḥazer étmez belāsından
benüm'çün dèrler imiş yāri terk étdüm ma'āzallāh
ḥalāş olmaz cihānda kişi ḥalkuñ iftirāsından
5. dil-i bīmāra luṭf eyle gamuñdan em buyur cānā
ki derdüñ aña yègrekdür eṭibbānuñ devāsından
benefşe zülfüñe öykündüğü'çün ḥākimi dehrüñ
dilini bāzār içinde gezdürüp çekdi ḳafāsından
7. iñende 'adnī-i dil-ḥasteyi cevır ile öldürme
begüm derviş olanlaruñ ḥazer eyle du'āsından

935.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. ṭolaşdı zülfüñe gönülüm dahı geçmez hevāsından
ḥalāş olmadı bu miskīn anuñ her dem belāsından

934. 93b. (94. p). nazīre-i merḥūm maḥmud paşa merḥūm sulṭan muḥammede vezīr-i a'zam olmuşlar idi ya'nī bir menba'ı üç uğurdan zabṭ étmisler idi maḥlaş-ı şerīfleri 'adnīdür nevverallāhu merḳadehū.

'Adnī: *Dīvān*: G. 70.

- 1 Sevgili bizi dostluk ve vefasından unuttuysa ne çıkar, Allah'a hamdolsun ki her zaman eziyet ve zulmü ile anar.
- 2 Ahım gibi her zaman siyahlara bürünmemin sebebi, gözyaşımın gözümün macerasından kızıl kanlara boyanmasıdır.
- 3 Sevgili için rakibin zehrini içmemin sebebi şudur: Bal isteyen kişi (arının) belasından çekinmez.
- 4 Benim için "Sevgiliyi terk ettim.", (dediğimi) söylerlermiş; Allah korusun, dünyada kimse halkın iftirasından kurtulamaz.
- 5 Ey sevgili, hasta gönle lutfet de gamından ilaç buyur/emdir; çünkü senin derdin ona, hekimlerin devasından daha iyidir.
- 6 Menekşe, senin saçına benzemeye çalıştığı için dünyanın hakimi, pazar yerinde gezdirip (onun) dilini ensesinden çekti.
- 7 Beyim, hasta gönüllü Adnî'yi eziyet ile çok da öldürme; derviş olanların duasından sakın!

935. 93b. (94. p). nazīre-i sa'dī rūm şā'irlerinden sa'dī-i dertdür bunlar cem sulṭān sa'dīsī dèmekle meşhūrdur.

- 1 Gönülüm senin saçlarına dolaştı, artık (onun) arzusundan vazgeçmez, bu miskin gönül onun belasından hiçbir zaman kurtulamadı.

- şaçuña sünbül öykünmiş benefşe işidüp dedü
göreyin seni kurtılma cihānda yüz karasından
3. tecellī-i cemāl étmezseñ ey dilber eger bir dem
göñül mir'atı pāk olmaz dirīgā jeng ü pāsından
dedü göñlüm ki ol āhū şikār olur raķīb ile
dedüm kim geçdüm ol kelbūñ liķāsından 'aķāsından
5. ĥadeng-i tīr-i ġamzeñden ölürse ġam yemez **sa'dī**
eger bir büse vērürseñ geçer ol ķan bahāsından

936.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. dolaşdı murġ-ı dil zülfüñ aġına göz karasından
nece kurtıla ol miskīn anuñ dām-ı belāsından
olup sīnem nişān ol dem éder öz cānını ķurbān
ķaçan kim kirpigüñ okı ķaşuñuñ çıķsa yāsından
3. acıdum sâ'il olduġına merdüm-zāde-i eşküm
gözüm yaş tolar añduķça yetimüñ mā-cerāsından
ölüp topraġ olursam ger ġubārum zerre-veş her dem
bu ġün yüzlülerüñ şevķine raķş urur tūrāsından
5. ne dīnde olsa ma'şūkı **ĥafī** 'āşık anı gözler
rızāsın gözedür yāruñ geçer kendü rızāsından

-
- 2 Menekşe, sümbülün senin saçına benzemeye çalıştığını görünce "Göreyim seni, dünyada yüz karasından kurtulama!", dedi.
- 3 Ey sevgili, eğer bir an güzel yüzünü göstermezsen, gönül aynası küf ve pastan temizlenemez, çok yazık!
- 4 Gönülüm "O ceylan (ancak) rakip ile avlanır."; dedi; "O köpeğin yüzünden, ihsanından vazgeçtim (istemem).", dedim.
- 5 Sâdî senin öldürücü bakışının okunun temreninden ölürse gam yemez, eğer bir öpücük verirsen kan pahasından vazgeçer.

936. 93b. (94. p). [ĥafī].

Ĥafī: *Dīvān*: G. 94.

- 1 Gönül kuşu gözünün karasından senin saçının ağına dolaştı, bu miskin onun bela tuzağından nasıl kurtulsun?
- 2 Ne zaman senin kirpiğinin oku kaşının yayından çıksa, o anda göğsüm nişan olup öz canını kurban eder.
- 3 Yaşımın ademoğlunun dilendiğine acıdım, o yetimin macerasını andıkça gözüm yaş dolar.
- 4 Eğer ölüp toprak olursam, tozum bu gün yüzlülerin parıltısı karşısında zerre misali her an raks eder.
- 5 Hafî, sevgili nerede olursa olsun âşık onu gözler; kendi rızasından geçip onun rızasını gözetir.

937.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. baña bir cāme ihsān èt seg-i kūyuñ pelāsından
halāş eyle beni bu cübbe çāk ètmek belāsından
lebūñ vaşfın mükerrer būselikde oķısa cūlar
aķup ağızı şuyı cūş eyleye kevşer şafāsından
3. benüm ağıladığum budur mürekkeb olsa deryālar
deñizde kaçre vaşf olmaz bu eşküm mā-cerāsından
ger ol yelden yegin ata binüp seyr eylese ol şeh
nece tozlar kopa 'ālem türāb ola hevāsından
5. şu kim gözden geçürmek isteye **zātī** gözi tolsun
yine vaşf eyle yāruñ hāk-i rāhı tütüyāsından

938.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. nāzdan mīve bitürmiş bir gümüş şimşādsın
berg-i şīveyle tonanmışsın anuñ'çün şādsın
saña bu fettānlığı ğamzeñ mi ta'lim ètdi kim
başdan ayağa belā vü fitne vü bī-dādsın
3. gerçi ey fettān saña nāz öğredür ğamzeñ velī
fitne ta'lim eylemekde sen aña üstādsın

937. 94a. (94. p). **naẓīre-i zātī.**

Zātī: Dīvān C. III: G. 1056.

- 1 Bana senin mahallenin köpeğinin paçavrasından bir elbise ver de, beni bu cübbe yırtmak belasından kurtar.
- 2 Akarsular senin dudağının özelliğini buselik makamında tekrar tekrar okusa, kevser suyu zevkinden ağzının suyunu akıtıp ırmak yapar.
- 3 Bütün okyanuslar mürekkep olsa da benim ağladığımı (yazsa), bu gözyaşım macerasından denizde damla kadarını anlatamazlar.
- 4 O sultan, eğer rüzgardan hızlı o ata binip gezerse, havasından ne tozlar kopar, dünya toprak olur.
- 5 Zātī, gözden geçirmek isteyen şu kimsenin gözü (toprak) dolsun; sen yine sevgilinin yolunun toprağının sürmesinden bahset.

938. 94a. (94. p). **baħr-i dīger ez-ān veliyyüddīn oğlı aħmed paşa.**

Aħmed Paşa: Dīvān: G. 250.

- 1 (Sevgili), nazdan meyve bitirmiş bir şimşir ağacısın, cilve yaprağı ile donanmışsın, bu yüzden sevinçlisin.
- 2 Baştan ayağa bela, fitne ve zulümsün; sana bu fettanlığı öldürücü bakışların mı öğretti?
- 3 Ey fettan, her ne kadar sana öldürücü bakışların naz öğretse de fitne öğretmekte de sen onun üstadısın.

- her dem akıt eşküñi yāruñ ruḥı baġdādına
ëy gözüm çün kim nişān-ı dicle-i baġdādsın
5. ëy nigār-ı mantıķ-ı şīrīn cān vērdüñ bize
yā mesīḥisin zamānuñ yā aña hem-zādsın
- mıhr ü māhuñ mühresin çeġzindürüp ëy tās-ı çarḥ
kim götürürseñ murādum naķşını nerrādsın
7. der ü ġamdan **ahmed** iñende şikāyet étme kim
müdde'ī yüzün görelden sen aña mu'tādsın

939.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. nāz u şīveyle müzeyyen bir gümüş şimşādsın
'ālemi cevr ile öldürdüñ anuñ'çün şādsın
- her denīnuñ ḥātırın luṭfuñla ma'mūr eyledüñ
'aşıķuñ göñlini yıķmaķda 'aceb üstādsın
3. bir kişi ķalmadı kim bende édinmeye nigār
yöri gelme ortaya ëy serv sen āzādsın
- [gözümüñ yaşı çoġ olsun buldı ġamzeñ fitnessin
ķorkmayuban hem aña dēdi ki sen cellādsın]
5. **rūḥiyā** ol āfitābuñdan şaķın étme gile
sen ne zerresin ki aña dēyesin bī-dādsın

-
- 4 Ey gözüm, Bağdat'ın Dicle'sinin alameti olduğun için, sevgilinin yanağı Bağdat'ına gözyaşını durmadan akıt.
- 5 Ey tatlı sözlü sevgili, bize can verdin; ya bu zamanın Hz. İsa'sısın, ya da onunla birlikte doğmuşsun.
- 6 Ey feleğin taşı, eğer ay ve güneş pulunu dolaştırıp muradımın resmini getirirsen tavlâ ustasısn.
mühresin çeġzindürüp ey: Dīvān; çehresin çüratdurursa: CN.
- 7 Ahmed, dert ve gamdan çok da şikayet etme; inatçı yüzünü gördüğünden beri sen ona alışmışsın.
- 939. 94a. (94. p). nazīre-i merḥūm müfti 'alī çelebinüñ oġlı rūḥī çelebi.**
- 1 (Sevgili), naz ve cilve ile süslenmiş gümüş bir şimşir ağacısın, sen dünyayı zulümle öldürdüğün için sevinçlisin.
- 2 Cömertliğinle her alçağın hatırını yaptın, aşığın gönlünü yıkmakta şaşkırtıcı (şekilde) üstādsın.
- 3 Sevgilinin köle yapmadığı bir kişi kalmadı, ey selvi, sen özgürsün, yürü ortaya gelme.
- 4 Senin öldürücü bakışının fitnessini buldu, hem de ondan korkmayıp "Sen cellatsın!", dedi; gözümün yaşı çok olsun.
(*Pervāne Bey* nazire mecmuasından tamamlanmıştır.)
- 5 Ey Rūḥî, sakın o güzel yüzlü sevgilinden şikayet etme; sen ne zerresin ki ona zalimsin diyebilesin?

940.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ëy perî bu hÿsn ile beñzer ki hÿrî-zâdsın
yâ irem bâğında bitmiş bir gÿmÿş Şimşâdsın
ğamzeñÿñ tîğın gören cellâda beñzetmiş seni
hançerÿñ ölü dirildÿr sen nece cellâdsın
3. rÿy-ı âba sebzeyi nece ki naķş eylerse bād
‘arızı naķşında ëy haķ sen dağı ÿstâdsın
ëy dil-i hâsid gözÿm yaşından olmadÿñ sefid
saña yunmaķ n’eylesÿn hindÿ-yı mâder-zâdsın
5. **aħmed** anuñ’çÿn saña çok nâz eder ol nâzenîñ
kim güzeller cevrini çekmekte sen mu‘tâdsın

941.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şimdi bildÿm seni bu hÿsn ile hÿrî-zâdsın
yâ nihâl-i tâzesin yâ hÿri yâ Şimşâdsın
bir nefesle mÿrdeler ihyâ eder şîrîñ lebÿñ
söz deminde sen mesîhâdan bugÿn ÿstâdsın
3. dağıdup sÿnbÿllerÿñ çîñ eyleyÿp ebrÿlaruñ
ğamzelerle hÿn-ı ‘âşık dökmede cellâdsın
ğuşş-a-i derdÿm nigârâ bilmesen olmaz ‘aceb
‘âşık olmadÿñ anuñ’çÿn ğuşşadan âzâdsın

940. 94a. (94. p). [aħmed paşal].

Aħmed Paşal: *Dîvân*: G. 249.

- 1 Ey peri, bu gÿzellik ile huriden doğmuşa benzersin, ya da İrem bağında yetişmiş bir Şimşir ağacına...
- 2 Senin öldÿrÿcÿ bakışının kılıcını gören seni cellada benzetmiş; hançerin ölüyÿ diriltir, sen nasıl cellatsın?
- 3 Ey ayva tÿyÿ, rÿzgar suyun yÿzÿne yeşilliğ-i nasıl naķşediyorsa/saçıyorsa, yanak ÿzerine nakıŐta da sen ÿstadsın.
- 4 Ey kiskanç gönÿl, gözÿmÿn yaşından ağarmadın; Hindÿ bir anneden doğmasın, sana yıkanmak ne yapsın?
- 5 Ahmed, sen gÿzellerin eziyetini çekmeye alıştığın için o cilveli gÿzel sana çok nazlanır.

941. 94a. (94. p). muħibbî.

- 1 Şimdi bildim, sen bu gÿzellekle peri kızısın; ya taze bir fidansın, ya huri, ya da Şimşir ağacısın.
- 2 Tatlı dudağın bir nefesle ölüleri diriltir, söz çağında bugÿn sen Hz. İsa’dan ÿstadsın.
- 3 Saçlarını dağıtıp, kaşlarını kıvrıp, öldÿrÿcÿ bakışlarınla âşık kanı dökmede cellatsın.
- 4 Ey sevgili, derdimin gamını bilmesen şaşılmaz; âşık olmadın, o yÿzden gamdan uzaksın.

5. cevri çok kılsa **muhibbî** gam degül ol nâzenî
kim güzeller cevrini çekmege sen mu'tâdsın

942.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. mäh-rûlar cevrini çekdükçe ey dil şâdsın
anuñ için kim ezelden aña sen mu'tâdsın
leylî zülfine dolaşduñ ey gönül mecnûn gibi
la'l-i şîrinine anuñ cân vèrür ferhâdsın
3. la'l-i nâbuñ dirgürürse tîr-i gamzeñ öldürür
bir nefesde hem mesîhâsın u hem cellâdsın
nahl-i kıddüñ sidre vü tûbâdan olmışdur bülend
kim-durur ki saña dèyen serv yâ şimşâdsın
5. sâķî-i mehveş elinden nüş kıl cām-ı şarâb
ey **muhibbî** çün gam-ı devrân ile nâ-şâdsın

943.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ey kad-i dilber gözümde serv yâ şimşâdsın
pâyına çün yüz sürersin sen de yaşum şâdsın
beñzedür mecnûna şeklüm ey saçı leylî beni
dédiler baña sen aña varısa hem-zâdsın

5 Muhibbî, sen güzeller zulmünü çekmeye alıştığın için, o nazlı güzel çok eziyet etse de gam değil.

942. 94a. (94. p). [muhibbî].

- 1 Ey gönül, sen ezelden beri ona alışkın olduğundan, ay yüzlülerin zulmünü çektikçe seviniyorsun.
- 2 Ey gönül, sevgilinin siyah/Leylâ saçlarına Mecnun misali dolaştın, onun tatlı/Şirin dudağına can veren bir Ferhad'sın.
- 3 (Sevgili), saf dudağın diriltirken öldürücü bakışının oku öldürür; aynı anda hem Hz.İsa'sın, hem de cellatsın.
- 4 (Sevgili), boyunun fidanı Sidre ve Tuba ağacından daha uzunken sana kim şimşir ya da selvi der ki?
- 5 Ey Muhibbî, devranın gamı ile mutsuz olduğun için ay yüzlü sakinin elinden şarap kadehini iç.

943. 94a. (94. p). nazîre-i sürürî çebebi.

Sürürî: *Dîvân: G. 362.*

- 1 Ey sevgilinin boyu, gözümde ya selvi ya da şimşir ağacısın; gözyaşım, sen de (onun) ayağına çok yüz sürdüğünden mutlusun.
- 2 Ey siyah/Leylâ saçlı, görünüşümü Mecnun'a benzetirler, bana "Sen galiba onunla birlikte doğmuşsun.", dediler.

3. katl-i ‘aşıkda olur mâhir egerçi her güzel
leblerüñle sen yine cān vèrmede üstādsın
āsumāndur bī-sütün anda külüng-i āh ile
kehkeşānı rāh edersin ey gönül ferhādsın
5. ey **sürûri** hasteye mu‘tādı olurmuş ‘ilâc
sağlık isterseñ mey iç kim aña sen mu‘tādsın

944.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. bendesi olduñsa ey serv ol nigāruñ şādsın
anuñ için ‘ālem içre ğuşşadan āzādsın
öğredürsin ğamze-i ğammāzuña her lahza nāz
şīve ta‘līm eylemekde hey ne hōş üstādsın
3. hasretinden ol lebi şīrīnūñ ey kanlu yaşum
delmedük yer kıomadūñ beñzer ki sen ferhādsın
çār-deh sāle şanemden yüz çevürdüñ zāhidā
sekseninde oñmaduğ bir bunamış heştādsın
5. ol güneş yüzlü olur ayruklarūñ emrine rām
gerçi sen anuñ **sühāyī** emrine münkādsın

945.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. dilberā kim dèr saña yā serv yā şimşādsın
müntehāsın sidreden bu cümleden āzādsın

-
- 3 Âşığî katletmekte her ne kadar bütün güzeller usta olsalar da, sen yine dudaklarınla can vermekte üstadsın.
 - 4 Ey gönül Ferhad’sın, Bî-sütûn dağının onda gökyüzü olduğu Samanyolu’nu ah kazması ile yol edersin.
 - 5 Ey Sürûrî, hastaya ilacı alıştığı şeydir, sağlık istersen şarap iç, sen ona alışkınsın.
 944. **94b. (95. p). nazîre-i sühâyî beg.**
 - 1 Ey selvi, o güzelin kölesi olduysan mutlusun, bu yüzden dünyada kederden uzaksın.
 - 2 (Sevgili), senin fitne çıkarıcı öldürücü bakışına her an naz öğretirsin; hey, cilve öğretmekte ne güzel üstadsın!
 - 3 Ey kanlı yaşım, o tatlı/Şirin dudaklının hasretinden delmedik yer bırakmadın, öyle görünüyor ki sen Ferhad’sın.
 - 4 Ey zahid, on dört yaşındaki put gibi güzelden yüz çevirdin ya, sen seksen yaşında bunamış, talihsiz bir seksenliksin!
 - 5 Sühâyî, sen her ne kadar o güneş yüzlünün emrine boyun eğsen de o, başkalarının emrine itaat eder.
 945. **94b. (95. p). nazîre-i akhîşarlı ferruhî.**
 - 1 Ey sevgili, Sidre’nin son noktasından, her şeyden yüceyken kim sana "Ya selvi ya da şimşir ağacısın.", der?

- ‘ışkına ol husrev-i şîrînüñ ey dil dâ’imā
kūh-ı ğam kesmekde sen ferhāddan üstādsın
3. bendeñe ey serv-kađ kārūñ senūñ zulm ü cefā
bî-vefāsın pādişāhum toğrusı bî-dādsın
- tîĝ-ı ğamzeñ birle her dem diş bilersin kanuma
kaşd-ı cān etmek dilersin varısa cellādsın
5. ol ruĥ-ı zībāya kul olduñ çün ey gül gül bu dem
hüzñ-i ğamdan kurtulup her dem anuñ’çün şādsın
- ey hümā şahin gibi şeh-bāz-ı çeşmüñ birle sen
bu goñül murĝın şikār etmekde hoş şayyādsın
7. **ferruhî** dilberlerüñ cevr etdüĝi budur saña
kim bilürler dilrübālar cevrine mu’tādsın

946.

Fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ey goñül bir şāha kul olduñ yine dil-şādsın
ğam yeme şimden gerü kim ĝuşşadan āzādsın
- hüb-rūlar hüsñine ‘unvān vèren ‘uşşākdur
dōstum yād olma bizden kim bizümle yādsın
3. naţ-ı hüsne beglerüñ beydağların sürmedin öñ
goñlüme şah mat dersün ne ‘aceb nerrādsın
- ey füsünge şîve vü nāzuñı ‘arz etmek bize
kendüñi ögmek ne hācet bilürüz üstādsın

-
- 2 Ey gönül, o tatlı/Şirin sultanın aşkına dağ delmekte sen daima Ferhad’dan üstadsın.
- 3 Ey selvi boylu, senin kölene yaptığın zulüm ve eziyettir; sultanım, vefasızsın, doğrusu zalimsin.
- 4 (Sevgili), öldürücü bakışının kılıcı ile kanıma her zaman diş bilersin; canıma kastetmek dilersin, sen galiba cellatsın.
- 5 Ey gül, o güzel yanağa kul olduğun için şimdi gam hüznünden kurtulup gül; bu yüzden daima mutlusun.
- 6 Ey hüma, sen şahin misali gözlerinin doğanıyla bu gönül kuşunu avlamakta ne güzel avcısın.
- 7 Ferruhî, güzellerin sana eziyet etmelerinin sebebi, senin gönül çelenlerin cefasına alıştığını bilmeleridir.
- 946. 94b. (95. p). [gedâyî].**
- 1 Ey gönül, yine bir sultana köle oldun, mutlusun; şimdiden sonra gam yeme, kederden uzaksın.
- 2 Güzel yüzlülerin güzelliğine şöhret veren âşıklardır; dostum, bizden uzaklaşma, bizimle anılıyorsun.
- 3 (Sevgili), güzelliğin satranç tahtasına senin beylerin daha piyonlarını öne sürmeden gönlüme, "Şah mat/yendim!", dersin; sen nasıl bir satranç ustasısın?
- 4 Ey büyüleyici güzel, naz ve cilveni bize anlatma, kendini övmeye gerek yok, biz senin üstad olduğunı biliriz.

5. dā'imā hoş zindegānīdür **gedāyī** ile eşk
ëy gam-ı cānāne beñzer kim aña hem-zādsın

947.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. lāledür pīrāhenüñ sen sūsen-i āzādsın
hıl'atüñdür berg-i nīlüfer 'aceb şimşādsın
cismüñi efgār kılmış ëy gönül seng-i cefā
bu memleket kūhsārında meger ferhādsın
3. gāh nālān u gehī giryānsın ëy bülbül meger
bir gül-i ra'nā gamından sen daħı nā-şādsın
yār bed-mihr ü felek nā-mihribāndur hālūñe
ëy gönül çün nā-mūsā'id baħt ile hem-zādsın
5. gerçi hāk ètdüñ **celīlī**yi gam-ı cānān ile
sen daħı ëy şafħa-i gerdün şaķın ber-bādsın

948.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + -

1. kıbledür 'uşşāķa ol vech-i ḥasen
ka'bedür her ķanda göründüñse sen
ķopısar īmān ile ķur'ān ile
hadd ü hāṭṭuñ ḥasretinden cān vēren
3. ten gerekmez tīġ-ı gam mecrūħına
kim şehīd-i 'ışķa yaraşmaz kefen

5 Gedāyî ile gözyaşı daima iyi geçinirler; ey sevgilinin gamı, öyle görünüyor ki sen de onlarla beraber doğmuşsun.

947. **94b. (95. p). [celīlī].**

Celīlī: *Dīvān*: G. 288.

1 (Sevgili), sen gömleği lale olan hür bir zambaksın, kaftanı nilüfer yaprağı olan şaşkırtıcı bir şimşir ağacıdır.

2 Ey gönül, cefa taşı bedenini yaralamış, meğer sen bu memleket dağında Ferhad'sın.

3 Ey bülbül, bazen inliyor bazen de ağlıyorsun; meğer sen de iki renkli bir gülün gamından mutsuzsun.

4 Ey gönül, sevgili iyilik bilmez felek de haline merhamet etmez, çünkü kısmetsiz baht ile birlikte doğmuşsun.

5 Ey semanın sayfası, aslına bakılırsa Celīlī'yi sevgilinin gamı ile toprak ettin; (ama) sen de dikkat et, perişansın!

948. **94b. (95. p). baħr-i āḥar ez-ān necātī beg.**

Necātī Beg: *Dīvān*: G. 413.

1 O güzel yüz âşıklara kıbledir, sen nerede görüldüyse (orası) Kâbe'dir.

2 Senin yanağın ve ayva tüylerinin hasretinden can veren iman ile, Kurân ile kurtulacak.

3 Aşk şehidine kefen yakışmayacağı gibi, gam kılıcının yarasına da beden gerekmez.

- hey dèmezseñ yol başar başlar keser
turre-i ʔarrār-ı zülf-i pür-şiken
5. ağız açup ʔaña ʔalır goncalar
leblerüñ gülşende vaşf êtdükçe ben
- haste gönüller deminden oldı şağ
dā'imā bād-ı şabā olsun esen
7. ey **necātī** işüñ altun eyledi
kīmyā-yı 'ışk ile ol sīm-ten

949.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + -

1. hīç beni güldürmedi āh ol dehen
n'eyleyeyin yok yere ağlayuben
- éremez ʔaṭṭ-ı ğubāruñ gerdine
sürinürse néce yıl misk-i ʔoten
3. başuma ğavġā getürdi nālem āh
kime feryād eyleyem ben nāleden
- bir emānsuz kāfire oldum esīr
bu işi ey dil sen êtdüñ baña sen
5. çekdi benden gönlümi bir bend ile
ʔomayam bu bendi ol ġisūya ben

950.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + -

1. ʔad midür bu yāsemen mi yā semen
zerre mi ol sırr-ı cihān mı yā dehen

4 Hey, sen söylemezsen kıvrım kıvrım saçların yankesici lülesi, yol basıp başlar keser.
5 Dudakların gül bahçesinde benden bahsettikçe, goncalar ağızlarını açıp donakalırlar.
6 Hasta gönüller nefesinden şifa buldu, esen daima tan yeli olsun/tan yeli daima esen kalsın.

7 Ey Necâtî, o gümüş bedenli, aşkın kimyası/iksiri ile eserini altın yaptı.

949. 95a. (99. p). **naẓīre-i sulṭān bāyezid şā'irlerinden şevķi-i 'atīķ.**

Şevķi: *Dīvān*: G. 119.

1 Ah o ağız beni hiç güldürmedi, yok yere ağlayıp ne yapayım?
2 Hoten miski yıllarca sürünse de senin ince ayva tüylerinin tozuna erişemez.
3 Ah, inlemem başıma iş açtı, ben iniltiden kime feryat edeyim?
4 Acımasız bir kafire esir oldum, ey gönül, bu işi bana sen yaptın sen!
5 Bir bağ ile gönlümü benden çeken o uzun saça bu bağı bırakmayayım.

950. 95a. (99. p). **naẓīre-i merhūm ferecikli ʔadīdī ʔadde 'ilminde pehlivān-ı 'ālim imiş.**

1 Bu yasemin ayva tüyü müdür yoksa (gerçekten) yasemin midir, o ağız zerre midir yahut dünyanın sırrı mıdır?

- hiç bühtân étme la'lüñ añmadı
ağzını açmadı hâşâ goncadan
3. hâk-i dergâhuñı özler gözlerüm
merdümün îmânıdur hubbü'l-vañan
- gül yüzün şevki ile ey lâlê-ruñ
dökilen hün-ı cigerdür dîdeden
5. ey **hadîdî** ayağına balta ur
kadd-i yâra öykünür serv-i çemen

951.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + -

1. hey begüm sevdüğüme hışmuñ neden
nece biñ 'âşıqlaruñ var bir de ben
- şıyalı cānā güzeller revnağın
dédiler saña halîl-i büt-şiken
3. şevk ile çāk olmayan pîrâheni
tîz zamānda göreyin olsun kefen
- döstüm her nesnenün oranı var
gel cefâyı hâdden aşurma iñen
5. dilde n'eyler haññ fikri 'amriyâ
çünkü bitmez od yanan yerde çemen

952.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + -

1. ruñları ter-lâle mi yâ yâsemen
saçları 'anber mi yâ müşk-i hoten

-
- 2 Goncadan yana hiç iftira atma, senin dudağını anmadı, ağzını açmadı.
3 Gözlerim senin dergahının toprağını özler, kişiye vatan sevgisi imandandır.
4 Ey lale yanaklı, senin gül yüzünün arzusu ile gözden dökülen ciğer kanıdır.
5 Ey Hadîdî, sevgilinin boyuna benzemeye çalışan bahçenin selvisinin ayağına baltayı vur!

951. 95a. (100. p). **naẓîre-i merhûm 'amrî-i kâzî.**
'Amrî: *Dîvân*: G. 85.

- 1 Hey beyim, binlerce âşığın bir de ben var (iken, benim) sevmeme kızgınlığın neden?
2 Ey can, güzellerin parlaklığını kırdığından beri sana "Put kıran Halil!", dediler.
3 Arzu ile parçalanmayan gömleği, göreyim tez zamanda kefen olsun!
4 Dostum her şeyin ölçüsü var, gel zulmü çok da sınırından taşırma.
5 Ey Amrî, ateş yanan yerde yeşillik bitmediği için, ayva tüylerinin düşüncesi gönülde ne arar?

952. 95a. (99. p). [**şâhidî**].

- 1 (Sevgilinin) yanakları taze lale mi yoksa yasemin mi, saçları amber mi yahut Hoten miski mi?

- müşk-i zülfi turesinden la'l-püş
'anberin bâğ-ı ruhında nesteren
3. lebleriniñ şivesinden derd ile
goncalar gülşende çāk êtdi kefen
- mey revân haddi katında ergavân
nâ-revân kaddi öninde nârven
5. 'aql u şabrı **şâhidî**den kaldı dūr
oldı çün çeşm-i siyâhı tığ-zen

953.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + -

1. gül yanağıñ yādına ey sîm-ten
lâle-veş çāk eylesem kanlu kefen
- gerçi kim her bir işüñ oranı var
hadden aşurduñ cefâ vü cevri sen
3. tūṭī-i tab'um daḥı gūyâ olur
leblerüñden emsem ey şîrîn-dehen
- olmasa ger âh-ı 'âşık hâne-süz
sengden hâne ne'derdi küh-ken
5. ey **muḥibb** hâl-i siyâh yek-dânedür
toḥm-ı mihr-veşdür derün-ı dil-fiken

2 (Sevgilinin) misk/siyah saçının kıvrımından örtünen lal dudağı, yanağının amber bağındaki yaban gülüdür.

3 Gül bahçesinde goncalar senin dudaklarının nazından dert ile kefen yırttılar.

4 Şarap, (sevgilinin) erguvan renkli yanağının önünde akıp gitsin; karaağaç, onun boyu önünde durup kalsın.

5 Senin siyah gözlerin kılıç çektiği için aklı ve sabrı Şâhidî'den uzak kaldı.

953. 95a. (99. p). [muḥibbî].

Muḥibbî: *Dīvân*: G. 2238.

1 Ey gümüş bedenli, senin gül yanağının hatrına lale gibi kanlı kefen parçalayayım.

2 Her ne kadar her bir işin ölçüsü olsa da sen, eziyet ve zulmü sınırdan taşırdın.

3 Ey tatlı ağızlı, dudaklarından emsem yaratılışımın papağanı dahi konuşmaya başlar.

4 Eğer âşığın ahı evi (barkı) yakmasaydı, dağ delici/Ferhad taştan evi ne yapardı?

5 Ey Muḥibbî, siyah ben biriciktir, gönül içine atılmış sevgi tohumu gibidir.

yek-: *Dīvân*; hōş: CN. toḥm-ı mihr-veşdür derün-ı: *Dīvân*; mihr toḥmıdır şanemler: CN.

954.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + -

1. sevdüğüme dōstüm hıřmuñ neden
n'eylersün göz göre ölsün mi seven
men' eder vuşlat deminde dāmeni
arada çāk ola tīz çek pīrehen
3. fırsatı fevt eyleme girmez ele
çün bilürsin bir dağı gelmez giden
yaraşur kılsañ niyāz ehline nāz
hūy kıлма tek cefā vü cevri sen
5. ey **muhibbī** umma dünyādan vefā
kime etmişdür vefā bu pīre-zen

955.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + -

1. saña yüz tıtmazsa dehr-i pīre-zen
n'ola ey dil māyil olmaz pīre zen
hağtı üzre cilve eyler zülf-i yār
řanasın řāvūs eder seyr-i çemen
3. kıadd ü haddi zülf ü hağtı dilberüñ
sünbül ü reyhān ile serv ü semen
bezm-i fūrkatde hücüm etdükçe gam
acıyup sāğardur üstüme dönen
5. **nazmiyā** cānlar bağışlar cānuma
her kim açsa la'l-i dilberden sühan

954. 95a. (99. p). **muhibbī**.

Muhibbī: *Dīvān*: G. 2221.

- 1 Dostum, seni sevdiğime bu öfken nedendir? Seven ne yapsın, göz göre göre ölsün mü?
- 2 Eteği kavuşma anında engeller, gömleği çabuk çek, arada parçalanır.
- 3 Fırsatı kaçıрма bir daha ele geçmez, çünkü bilirsin ki giden bir daha geri gelmez.
- 4 Yalvarıp yakaranlara nazlanman münasıptır, yeter ki sen eziyet ve zulmü huy edinme.
hūy kıлма: *Dīvān*; zevk ile kııl: CN.
- 5 Ey Muhibbī, dünyadan vefa bekleme; bu kocakarı kime vefa göstermiştir?

955. 95b. (100. p). **nazīre-i nazmī çelebi**.

Edirneli Nazmī: *Dīvān*: G. 5081.

- 1 Ey gönül, kocakarı dünya sana yönelmezse şaşılmaz; kadınlar ihtiyarlara meyletmezler.
- 2 Sevgilinin saçı yanağı üzerinde cilvelenir, zannedersin ki tavus kuşu bahçede geziniyor.
- 3 Sevgilinin boyu, yanağı, saçı ve ayva tüyleri selvi, yasemin, sümbül ve reyhandır.
- 4 Ayrılık meclisinde gam saldırdıkça acıyıp üzerime dönen kadehtir.
- 5 Ey Nazmī, her kim sevgilinin dudağından söz açsa, canıma canlar katar.

956.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + -

1. ğadd-i cānāne 'aceb serv-i çemen
 andan utanmadın öykünmek neden

 āsītānuñdan beni dūr edenüñ
 göreyin kim yüzi dönsün kıbleden
3. rāh-ı 'ışık içre vērüp cān u seri
 işini başa iletdi kūh-ken

 isteyen cennet şafāsın dünyede
 gülşen-i kūyuñ eder yāruñ vağan
5. bu libās-ı faħrı n'eyler bir kişi
 çünkü olur āħiri ğūr u kefen

 zülfi sevdāsıyla rāyî öliceğ
 bir siyeh ħārā ola ancak kalan

957.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + -

1. 'ālemüñ ħūbını gördüm cümle ben
 baña zībā geldi yārum cümleden

 'ışık ile kıldum yolında terk-i cān
 sürem ol cānāneyi cān ile ben
3. 'ālemüñ ħazın daħı cān lezzetin
 anlamaz 'ışık ile dilber sevmeyen

 seng-i derd ü miħnete vërmezdi ser
 'ışık derdin bilmeseydi kūh-ken

956. 95b. (100. p). nazîre-i merħüm rāyî beg ħudāvendigār bendelerinden idi.

- 1 Acaba bahçenin selvisi neden ondan utanmadan sevgilinin boyuna benzemeye çalışır?
- 2 Beni senin eşiğinden uzaklaştırmanın yüzünün Kâbe'den döndüğünü/dinden çıktığını göreyim.
- 3 Dağ delen/Ferhad aşk yolu içinde canını ve başını verip işini sona erdirdi.
- 4 Dünyada cennet zevkini isteyen, sevgilinin mahallesinin gül bahçesini vatan edindir.
- 5 Sonu kefen ve mezar olacak iken bir kişi bu övünme elbisesini ne yapar?
- 6 Rāyî senin saçının sevdasıyla öldüğü zaman, ondan geriye kalan sadece siyah bir mermerdir.

957. 95b. (100. p). [nazîre].

- 1 Ben dünyanın bütün güzellerini gördüm, sevgilim bana hepsinden güzel geldi.
- 2 Yolunda aşk ile canımı verdim, ben o sevgiliyi canımla takip edeyim.
- 3 Sevgiliyi aşk ile sevmeyen dünyanın hazzını da, can lezzetini de anlamaz.
- 4 Dağ delen/Ferhad aşk derdini bilmeseydi dert ve sıkıntı taşına başını vermezdi.

5. dişi kılıyam dèyü bāzārda
kendüyi şatup yörür dürr-i ‘aden

958.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + -

1. tāze gül olalı gülzār içre sen
bülbul inler bir yaña bir yaña ben
gitmeye başdan hevā-yı kākülün
kellem içre dutsa ‘akrebler vağan
3. bāğa ruhsāruñ-durur zīnet vèren
dikmesidür qaddünün serv-i çemen
sür kapuñdan der-be-der olsun raqīb
sen perī yanında n’eyler ehrimen
5. gālib olmasun **şabūhī** erlik ét
āhīr-i ‘ömründe çarh-ı pīre-zen

959.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + -

1. hīç bulmadum vefā ‘ahdüñde ben
şöyle mi olur var hey kavli yalan
derd-i ‘ışka çāre bulmadum meger
yine dermānın vère derdin vèren
3. añmaz olduñ bizi ašlā ey gönül
bize ne vèrdi ‘aceb seni alan
vuşlat-ı yāri raqībē añma hīç
saña ey dil kim şorar bayram kaçan

5 Aden incisi pazarda "Onun dişinin kuluyum.", diyerek kendisini satıp yol alır.

958. 95b. (100. p). [şabūhī].

1 Sen gül bahçesi içinde taze gül olduğundan beri, bir yanda bülbul bir yanda da ben inleriz.

2 Başımın içinde akrepler yurt edinse de, senin saçının arzusu başımdan gitmesin.

3 Bahçeye güzellik veren senin yanağındır, bahçesnin selvisi senin boyunun fidanıdır.

4 Rakibi kapından kov, perişan olsun; sen perinin yanında şeytanın ne işi var?

5 Sabūhī, erkeklik yap da ömrünün sonunda/ahir zamanda kocakarı felek kazanmasın.

959. 95b. (100. p). [münīr].

Münīrī: *Dīvān*: G. 210.

1 Hey sözü yalan, ben senin sözünde hiç vefa bulamadım; böyle şey mi olur?

2 Aşk derdine çare bulamadım, fakat derdini veren yine dermanımı verir.

3 Ey gönül, bizi asla anmaz oldun, seni alan acaba bize ne verdi?

4 Ey gönül, sana bayramın ne zaman olduğunu soran rakibe, sevgiliye kavuşmaktan bahsetme.

5. ğamzesi deldiyse baĝruñu **münir**
n'ola hiç añma anı geçdi geçen

960.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1. maħabbet cāmın ey zāhid elüñe alabilmezsin
meger kim şışe-i nāmūsı taşa çalabilmezsin
gider tāc ile hırkañ kim bunuñ gibi kabā yükle
kabül étmez seni baħr-i maħabbet talabilmezsin
3. eger her şa'sa'a cirmüñde güyā bir zebān olsa
cemāl-i yāruñ ey gün sen kılıcın şalabilmezsin
çeküp zahmından almak yol mıdur peykānını yāruñ
sen ey hem-dem baña bilsem ne vėrdüñ alabilmezsin
5. **hayālī** gibi ger 'āşık saña daĝ üsti baĝ olmaz
melāmet tablını derbend-i ğamda çalabilmezsin

961.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec +---/+---/+---/+---

1. serüñ pā étmeyince baħr-i 'ışka talabilmezsin
nefes tutmaz-iseñ dürr-i murāduñ alabilmezsin
ruħuñ etrafı 'anber-ħām iken kāfūra dönmişdür
ne ğāfilsin bu şüretten daħı reng alabilmezsin
3. şadā-yı ney yetiše vėrmez-ise gūşuña ħālet
maħabbet sāzını bezm-i belāda çalabilmezsin

5 Münir, sevgilinin öldürücü bakışı senin baĝrını deldiyse ne var, geçen geçti, hiç bahsetme bile!

960. 96a. (98. p). nev'-i diĝer hayālī beg goft.

Hayālī Beg: *Dīvān: G. 67, s. 331.*

- 1 Ey zahid, meĝerki namus şışesini taşa çalamazsın, muhabbet kadehini de eline alamazsın.
2 Taç ile kaftanını çıkar, bunun gibi kaba yükle muhabbet denizi seni kabul etmez, dalamazsın.
3 Eĝer her parıltı sevgilinin güzelliĝinin bedeninde konuşan bir dil olsa, ey güneş, sen kılıcını sallayamazsın.
4 Ey dost, bilsem sen bana ne verdin de alamazsın? Sevgilinin okunun temrenini yaradan çekip almak insafa sığar mı?
5 Aşık, sana Hayālī gibi daĝ üstü baĝ olmazsa (keyfin yerinde olmazsa), kınama davulunu gam geçidinde çalamazsın.

961. 96a. (98. p). nazīre-i belīĝī.

- 1 Başını ayaĝın etmeden/Baş aşaĝı gelmeden aşk denizine dalamazsın, nefesini tutmazsan muradının incisini alamazsın.
2 Yanaĝının etrafı ham amberken kafura (beyaza) dönmiştür, ne kadar gafilsin, bu görünüşten bile ibret alamazsın.
3 Ney sesi gelip de kulaĝına dikkat vermezse, muhabbet sazını bela meclisinde çalamazsın.

komazsın dâmenin bir dem elüñden ey gözüm yaşı
nedür borcum saña bilsem ne vërdüñ alabilmezsin

5. **belîğî** nefsi-kâfir kişi ger katl edebilmezseñ
bugün meydânda gâzîler kılıcın şalabilmezsin

962.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. maḥabbet gülşeni bÿyın egerçi alabilmezsin
bu yanıklarla ḥünîñ-dil nedendür lâle bilmezsin
ḥarîf-i derd-i ışık olmaḡ ne kâruñdur senüñ zâhid
dil ü cân ka'beteynin çün elüñden şalabilmezsin
3. kime feryâd edem billâh elüñden kim fiğân étsem
sürüd-ı bezm şanursın sen anı nâle bilmezsin
çün ey pervâne 'âşıkısın ırâqdan yan yakın gelme
bu şem'-i meclis-ârâya ne vërdüñ alabilmezsin
5. **ḥayâlî** cevri şanursın raḡîb-i rû-siyahından
ne rengin âl éder saña o çeşm-i elâ bilmezsin

963.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. gül ile lâle kanından gönül reng alabilmezsin
ne gözler yaşıdır şahn-ı çemende jâle bilmezsin

4 Ey gözümün yaşı, bir an olsun eteğini elinden bırakmazsın; sana borcum nedir, ne verdin de alamadın?

5 Belîğî, eğer kafir nefsi katledemezsen, gaziler meydanında bugün kılıcını sallayamazsın.

962. **96a. (98. p). nazîre-i ḥayâlî çebebi.**

Ḥayâlî Beg: *Dîvân*: G. 66, s. 331.

1 Lale, eğer muhabbet gül bahçesinin kokusunu alamazsan, bu yanıklarla kanlı gönül nedendir bilemezsin.

2 Zahid, aşk derdinin ortağı olmak senin neyine, çünkü sen gönül ve can Kâbe'lerini bırakamazsın.

3 Senin elinden feryat ettiğimde sen onu meclisin şarkısı sanırsın, vallahi inleme bilmezsin; kime feryat edeyim?

4 Ey pervane âşıkısın, uzaktan yan, yakın durma; zira meclisi şenlendiren bu muma ne verdin de alamazsın?

5 Hayâlî, sanırsın ki eziyet siyah yüzlü rakiptendir; o ela gözlü sana ne süslü hileler yapar da bilemezsin.

963. **96a. (98. p). nazîre-i ḥayâlî beg.**

Ḥayâlî Beg: *Dîvân*: G. 68, s. 332.

1 Gönül, gül ile lale kanından renk alamazsan, çimen meydanında jale ne gözler yaşıdır bilmezsin.

- şafâ kesb eyleyen ‘ayn-ı vişâlün êrdüğün her şeb
felekden gösterir saña meh ile hâle bilmezsin
3. maḥabbet baḥri kim dürr-i şeb-efrûz ile memlûdur
nehenginden êdersin ihtirâzı ṭalabilmezsin
- ṭarîk-i ka‘be-i taḥkîka girdüm şanma êy zâhid
seni hinde revân êtdi reh-i bengâle bilmezsin
5. **ḥayâlî** ârdan ‘ârî durur her reh-revân-ı ‘ışk
daḥı sen şîşe-i nâmûsı ṭaşa çalabilmezsin

964.

Mef‘ûlü mefâ‘îlü mefâ‘îlü fe‘ûlün

Hezec ---+/+---+/+---+/+---

1. şîrîn lebûñün şevki êder yaşımı gül-gün
şeb-dîz şaçun fikri kıllur göñlümi maḥzûn
- cân bülbüline raḥm kıl êy serv-i gül-endâm
‘ışkuña göñül véreliden oldı ciğer ḥûn
3. yâ rab nêce şerḥ eyleyeyin dilbere ḥâlüm
kim her dem êder ‘ışkı ile beni diger-gün
- ḥalvâ-yı ḥadîşüm felege ger çıkaralar
na‘l-i mehi ol dem vére ḥalvâ ala gerdün
5. leylî şaçuña **çâkerî** ‘ışkın işiden dër
nesh oldu cihân içre bugün kışsa-i mecnûn

-
- 2 Safa veren kavuşmanın ta kendisine erdiğin her gece, sana felekten ay ile hale gösterir, bilmezsin.
saña: Dîvân; her şeb: CN.
- 3 Muhabbet denizi geceyi aydınlatan incilerle doludur, (ama) timsahından korkarsın da dalmazsın.
- 4 Ey zahid, hakikat Kâbe’sinin yoluna girdim sanma; bilmezsin (ki nefis) seni kaplanın/Bengal yoluna gönderdi.
hinde: Dîvân; kıanda: CN.
- 5 Hayâlî, her aşk yolcusu utanmaktan kurtulmuştur, (fakat) sen namus şîşesini taşa çalamazsın.
- 964. 96b. (99. p). nazîre-i çâkerî.**
Çâkerî: *Dîvân*: G. 99.
- 1 Tatlı dudağının arzusu gözyaşımı gül renkli/Gülgün yapar (kanlandırır), siyah renkli/Şebdiz saçının düşüncesi de gönlümü hüznendirir.
- 2 Ey gül bedenli selvi boylu, senin alkına gönül verdiğinden beri ciğeri kan olan can bülbülüne acı.
- 3 Ya Rabbi, beni aşkıyla her zaman halden hale sokan sevgiliye halimi nasıl anlatayım?
- 4 Eğer sözlerimin helvasını (tatlılığını) gökyüzüne çıkarırlarsa, felek o an hilali vererek sözlerimi satın almak ister.
- 5 Çâkerî’nin senin gece gibi siyah/Leylâ saçına (olan) aşkını işiten, "Mecnun’un hikayesi artık dünyada silindi.", der.

965.

Mef'ülü mefā'îlü mefā'îlü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. sevdāya şalar cānumı ol gözleri meftün
leylî şaçına eyleyelden dili mecnün
zülfi resenine tolaşur cān acısından
çāh-ı zenaḥında bu gönül olalı mescün
3. ağladuğuma şād oluban gülmesün ağyār
dem düşe benüm gibi ola ḥālî diger-gün
āhum dütünün görse o dem göge boyanur
göz yaşını döke döke efgān éde gerdün
5. nazm étدی **ḥarīmî** yine bir silk-i cevāhir
bağrını deler işidür ise dūr-i meknün

966.

Mef'ülü mefā'îlü mefā'îlü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. bir cām ile kıldı beni sākî yine mecnün
beñzer ki dilā étدی şarāba ol gül efsün
éy ḥusrev-i ḥübān seni arayı arayı
қан derleyüben çıkdı ayakdan mey-i gül-gün
3. seyr étmege sen māhı melekler gece gündüz
revzenler açar ay ile günden yine gerdün
ḥatm eyleyen éy ḥvāce benüm muşḥaf-ı 'ışkı
ve'l-leyliye dek oқıdı ancak anı mecnün

965. 96b. (99. p). **naẓīre-i ḥarīmî.**

Ḥarīmî: *Dīvān*: G. 24.

- 1 O fettan gözlü güzel, Leylâ/gece gibi siyah saçına gönlümü Mecnun/deli edeli, benim canımı aşka düşürür.
- 2 Bu gönül o sevgilinin çene çukuruna hapsoldüğünden beri, can acısından zülfünün kemendine dolaşır.
- 3 Düşman ağladığıma sevinerek gülmesin, gün gelir (onun da) hali benim gibi perişan olur.
- 4 Felek ahımın dumanını görse, o anda çivit mavisine dönüp gözyaşını döke döke ağlayıp inler.
- 5 Harîmî yine bir inci gerdanlık dizdi, parlak inci şimdi bunu duyarsa bağrını deler.

966. 96b. (99. p). **[şun'î].**

Gelibolulu Sun'î: *Dīvān*: G. 131.

- 1 Saki beni yine bir kadeh ile Mecnun/deli etti; ey gönül, öyle görünüyor ki o gül, şaraba büyü yaptı.
- 2 Ey güzeller şahı, seni araya araya kan toplayıp ayaktan/kadehten gül renkli şarap çıktı.
- 3 Melekler sen ay gibi güzeli izlesin diye gökyüzü, yine ay ve güneşten pencereler açar.
- 4 Ey efendi, aşk mushafını ezberleyen benim, Mecnun onu ancak Leylâ/*Leyl* suresine kadar okudu.

5. hûbân-ı kelâm içre bugün ehli yanında
ëy şun^ı kanı yûsuf-ı nazmum gibi mevzûn

967.

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Hezec -- + / + --- + / + --- + / + ---

1. sultân-ı hayâl-i ruhuña dîde-i pür-hûn
urdu tınab-ı al ile bir hayme-i gül-gûn
şanmañ şafağ içre meh-i nev komuş oda na^ı
teshîr edem ol kaşı kemânı dëyü gerdûn
3. râzî degülüz biz buña ëy mihr-i cihân-tâb
her şubh o mehe gösteresin bir kızıl altun
ben gonca dëdüm ağzuña yok dëdi rakîbüñ
dëdüm aña ëy hâr-ı siyeh yok dëyen ölsün
5. sultân-ı hayâl-i ruh-ı leylî için emrî
bir sırça sarây etdi aña dîde-i mecnûn

968.

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Hezec -- + / + --- + / + --- + / + ---

1. 'arz etmese leylî saçın ol ruhları gül-gûn
sevdâya düşüp yëlmez idi her yaña mecnûn
şayd olduğunu işideli sîm ü zer ile
'aynum gümüş oldu şanemâ 'arızum altun

5 Ey Sun'î, bugün ehlinin yanında, sözlerin güzellerinin içinde, şiirimin Yusuf'u (güzeli) gibi yazılanı hani nerede?

967. 96b. (99. p). nazîre-i emrî ferûden.

Emrî: *Dîvân: G. 404.*

1 Kan dolu göz, senin yanağının hayalinin sultanına kırmızı ip ile gül renkli bir çadır kurdu.

2 Şafağın içindekini yeni ay sanmayın; felek, o hilal kaşlıyı büyüleyeyim diye ateşe nal koymuş.

3 Ey cihanı aydınlatan güneş, o aya her sabah kızıl bir altın gösteriyorsun, biz buna razı değiliz.

4 Ben senin ağzına "Gonca!", dedim, rakibin "Yok!", dedi; "Ey kara diken, ona yok diyen ölsün!", dedim.

5 Emrî, Mecnun'un gözü Leylâ'nın yanağının hayalinin sultanı için camdan bir saray yaptı.

968. 96b. (99. p). nazîre-i bînâyî beg.

1 Senin Leylâ/gece gibi siyah saçın o gül renkli yanakları göstermeseydi, Mecnun sevdaya düşüp her yana koşturmazdı.

2 Ey put gibi güzel, senin altın ve gümüş ile avlandığını duyduğumdan beri gözlerim gümüş, yanağım da altın oldu.

3. mat oldı şehā gör meh-i hūsn serv ile ‘ar‘ar
bāğ içre girüp şalınalı sen kıadd-i mevzūn
dil ruħlaruñuñ vālih ü hayrānı olaldan
sihr eyleyūben her yaña ğamzeñ oğur efsūn
5. ŧeftālū çekirdegi dokındı öpüşürken
bīnānuñ anuñ için olupdur gözi meftūn

969.

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şanmayuñuz yörimez serv-i sehī nāzından
kıaldı hayretde anuñ serv-i ser-efrāzından
dāne-i hālūñ’çün oldı şaçuñ dāmına bend
düşdi çok dürlü belāya bu gönül āzından
3. geçse hecrūñde günüm girye vü zār ile n’ola
ğam elinūñ kışı lā-būd çoğ olur [y]azından
ēremez ‘aql u hayāline miyān-ı yāruñ
bī-ħaberdür nētekim dil dehen rāzından
5. eşk tārın taķılı kıadd-i dü-tāsına **refīk**
çarħda zühreyi çeng etse [n’ola] sāzından

970.

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şöyle mağrūr olur ol muğbeçe i‘zārından
ki büt-i deyr[dür] dilā söyleyemez nāzından

3 Sen güzellik ayı, endamlı boylu sultanım; bahçeye girip salındığından beri selvi ile ardıcın nasıl mat olduklarını/yenildiklerini gör.

4 Gönül senin yanaklarının şaşkın ve hayranı olduğundan beri, öldürücü bakışların sihir yapıp efsun okur.

5 Öpüşürken şeftali çekirdeği dokunduğu için Bînâ'nın gözü şaşkına dönmüştür.

969. 97a. (97. p). **naẓīre. [refīkī].**

1 Endamlı selvinin nazından yürümediğini sanmayınız; onun (sevgilinin) herkesten daha uzun olan boyunun selvisinden şaşırıp kalmıştır.

2 Senin beninin tanesi için saçının tuzağına düşen bu gönül, tamahundan çok çeşitli belalara yakalandı.

3 Senin ayrılığında günüm ağlama ve gözyaşı ile geçse şaşılmaz; gam diyarının kışı elbette yazından çok olur.

4 Gönül nasıl ki ağız sırrını bilmiyor, sevgilinin beli de akla hayale sığmaz.

5 Gözyaşı teli iki büklüm boyuna takılmış olan Refik, felekte Zühte'yi saziyla çeng etse/oynatsa şaşılmaz.

970. 97a. (97. p). **naẓīre-i şun‘ī fermüden.**

Gelibolulu Sun‘ī: *Dīvān*: G. 146.

1 Ey gönül, o meyhaneci çırağı yanağının (güzelliğinden dolayı) öyle gururludur ki, kilisenin nazından konuşmayan putudur.

- serv kim bâğda ermiş göge başı ey dil
sâyedür düşdi yere kıadd-i ser-efrâzından
3. uyhusı uçdı dilâ yine horûs-ı ‘arşuñ
bezm-i gülşende bu şeb bülbülün âvâzından
şu toğunmuş şekerün sırrını bilür leb-i yâr
ne imiş aşlını ey dil şora hem-râzından
5. kızduran yüzümü mey şanma ‘azîz-i deyrün
şun‘iyâ utanuram hürmet ü i‘zâzından

971.

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. yörü hey ‘ahde tırmaz bir büt-i peymân-şikensin sen
beni ‘ışk ile rüsvây eyleyen ‘âlemde sensin sen
boyanduñ kıpkızıl kana meger ey perde-i çeşmüm
şehîd-i ‘ışk olan merdümlere kanlı kefensin sen
3. iki veznince câna tartılır mısr-ı melâhatde
terâzûdan iner bir yûsuf-ı gül-pîrehensin sen
‘arûs-ı bikr-veş kendün ne deñlü zînet eylerseñ
erenler saña meyl etmez felek bir pîre-zensin sen
5. belâ iken yerün böyle kelâmuñ tatludur ‘ışkî
giriiftâr-ı kafes bir tûfî-i şîrîn-sühansın sen

2 Ey gönül, bahçede başı göge eren selvidir; yere düşen onun uzun boyunun gölgesidir.

3 Ey gönül, bu gece gül bahçesindeki bülbülün sesinden, arş horozunun uykusu yine kaçtı.

4 Sevgilinin dudağı su konulmuş şekerin sırrını bilir; ey gönül, (işin) aslı ne imiş arkadaşından bir sorsan/emsen...

5 Ey Sun’î, yüzümü kızartanın içki olduğunu sanma; meyhanenin/kilisenin azizinin hürmet ve ikramından dolayı utanırım.

971. 97a. (97. p). nazîre-i ‘ışkî.

Üsküdarlı ‘Aşkî: *Dîvân*: G. 383.

1 Hey, sen sözünde durmayan yemin bozan bir güzelsin; yürü, beni dünyada aşk ile rezil eden de sensin sen!

peyman: *Dîvân*; şekker: CN.

2 Ey gözümün perdesi, kıpkızıl kana boyandın; meğerse sen aşk şehidi olan gözbebeklere kanlı kefensin.

3 Sen güzellik Mısır’ında/şehrinde iki kefe dolusunca cana tartılan ama yine de ağır basan gül gömlekleli bir Yusuf’sun.

4 Ey felek, kendini bakire gelin gibi ne kadar süslesen de sen bir kocakarısın, erkekler sana meyletmez.

5 Aşkî, bela içinde olduğun halde bile sözlerin böyle tatlıdır; sen kafese kapatılmış şirin sözlü bir papağansın.

972.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. melek-sīmā perī-peyker şehā sīmīn-bedensin sen
güzeller içre hercāyī 'aceb bilsem nedensin sen
beni hayrān eden her dem budur esrār-ı hüsn içre
müferrih-leb güler yüzlü ne hoş hoşka-dehensin sen
3. dilā senden kerem gelmez yōri ol dār-ı miḥnetde
belā vü zecr ü hecr içre beni koyup gidensin sen
üşüp başına yıldızlar gülüşüp aya derler kim
özüni ol güneş yüzlü nigārā beñzedesin sen
5. hayflar saña ey 'ışkī reh-i 'ışkında dildāruñ
cefā vü cevri-gerdūnı dōne dōne çekensin sen

973.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. bugün gülzār-ı hüsn içre biten berg-i semensin sen
yaḥod nāz ile reftāra gelen serv-i çemensin sen
yüzünü gösterüp evvel giriftār eyledūñ 'ışka
koyup tenhā beni derd ü belā ile gidensin sen
3. hezārān bülbülün vardır benüm gibi hezāruñ yok
ki olan gül gibi hercāyī bu 'ālem içre sensin sen

972. 97b. (98. p). nazīre-i 'ışkī.

Üsküdarlı 'Aşkī: *Dīvān*: G. 376.

- 1 Sultanım, sen melek yüzlü, peri endamlı ve gümüş bedenlisin (ama) bilsem güzeller arasında hercai olan, neden sensin?
- 2 Güzellik sırları içinde beni hep hayran eden, senin ferahlık veren dudaklı, güler yüzlü ve çok hoş hokka ağzılı olmandır.
- 3 Ey gönül, sen beni o sıkıntı yurdunda bela, eziyet ve ayrılık içinde bırakıp gidensin; senden bir hayır gelmez, git!
- 4 Yıldızlar ayın başına toplanıp gülüşerek ona derler ki: "Sen, kendini o güneş yüzlü güzele benzetensin!".
- 5 Ey Aşkī, yazık sana; sen, sevgilinin aşkının yolunda feleğin eziyet ve zulmünü dōne dōne çekensin.

973. 97b. (98. p). nazīre-i muḥibbī.

Muḥibbī: *Dīvān*: G. 2041.

- 1 Sen bugün güzellik bahçesinde yetişen yasemin yaprağısın, yahut naz ile salınan bahçenin selvisisin.
biten: *Dīvān*; teni: CN.
- 2 Evvela yüzünü gösterip aşka esir ettin, (sonra) beni derd ve bela ile yalnız koyup gidensin sen!
- 3 Bu dünya içinde gül gibi hercai olan sensin sen; her ne kadar binlerce bülbülün olsa da benim gibi bir bülbülün yoktur.

kime şehd ü şeker vèrseñ dökersin ‘ākıbet anın
anuñ’çün bī-vefā dūnyā demişler ehrimensin sen

5. **muħıbbī** cümle eş‘aruñ o dem dem sūznāk olsun
kelāmı sūz-ı ħusrevden yaar mīr-i sūħansın sen

974.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. ‘azīzüm mışr-ı dilde yūsuf-ı gül-pīrehensin sen
beni ya ‘ūb-veş nālān eden sīmīn-bedensin sen
mu‘atar eyledüñ bŷy-ı dil-āvīzŷñle āfākı
meger ēy zŷlf-i dilber nāfe-i misk-i ħotensin sen
3. ‘aı-i eşki am bāzārına ş’ol deñlü sadum kim
gören dēr şöyle beñzer ħvāce-i mŷlk-i yemensin sen
ızıl anlara ar olduñ meger ēy penbe-i dāgum
şehīd-i ‘ış olan derd ehline anlı kefensin sen
5. bu elfāz u bu söz ü bu ħayāl ü bu nezāketle
cihānda **fevrīyā** serdār-ı iqlīm-i sūħansın sen

975.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. ruħum zerd eyleyen bir dilber-i sīmīn-bedensin sen
kimesne bilmedi hergiz ne cevhersin nedensin sen

4 Kime bal ve şeker versen sonunda kanını dökersin; sen şeytansın, onun için sana vefasız dünya demişlerdir.

5 Muħıbbī, bütün şiiirlerini bırak, zaman zaman yakıcı olsun; sen, kelamını Hüsrev’in ateşinden yakan söz üstadısın.
cümle: Dīvān; sūz-ı: CN.

974. **97b. (98. p). nazīre-i fevrī efendi.**

1 Sevgilim, sen gönül şehrinde/Mısır’ında gül gömleklili Yusuf’sun; sen, beni Hz. Yâkub misali ağlatan gümüş bedenlisin.

2 Ey sevgilinin saı, gönül çelen kokunla bütün ufukları kokuttun, meğer sen Hoten miskin kesesi (imiş)sin.

3 Gözyaşımın akikini gam pazarına öyle satım ki görenler şöyle der: "Öyle görünüyor ki sen, Yemen ülkesinin tüccarısın."

4 Ey yaramın pamau, kızıl kanlara battın; meğer sen aşk şehidi olan dert ehline kanlı kefen(miş)sin.

5 Ey Fevrī, bu kelimeler, bu söz, bu hayal ve bu nezaketle sen, dünyada söz ülkesinin önderisin.

975. **97b. (98. p). nazīre-i rahmī.**

Bursalı Raħmī: *Dīvān*: G. 145.

1 Sen yanaklarımı sarartan gümüş bedenli bir sevgilisin; kimse senin aslın nedir, sen hangi cevhersin asla bilmedi.

- bahâr oldı yine şahn-ı çemen içinde ey lâle
şehîd-i ışka şarılmağa bir hûnîn kefensin sen
3. yüzi hâk ü dili pür-ğam belâ şahrâları içre
nece ‘âkılleri bir vech ile mecnûn edensin sen
- belâ-yı ışka çün düşdüñ dilâ feryâd ü zâr étme
meşeldür ağlamaz kendü düşen kendü düşensin sen
5. olur her ruhları âyîne gūyâ kand-i şî‘rûñle
meger kim **rahmiyâ** bir tûñ-i şîrîn-sühansın sen

976.

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. ‘arûs-ı nev dirilme ey felek zâl-i köhensin sen
nece dâmâda kendin râm kılmış pîre-zensin sen
- o kıadd-i nâzûk ü ol ‘arız-ı sîmîn ile cânâ
leñâfetde ya gül-berg-i țarebsin yâ semensin sen
3. dili âşüfte-hâl eden ser-i zülf-i siyâhuñdur
beni şeydâ kılan dendân u ebruñ ile sensin sen
- derûnuñ ey hum-ı mey şâf herkes zevk eder senden
nedendür ñinet-i pāküñ ‘aceb bilsem nedensin sen
5. **riyâzî** eşigünden gitmez ey ser-halka-i rindân
mürîd-i cām-ı ışka çünki bir pîr-i köhensin sen

2 Ey lale, yine çimen meydanı içinde bahar oldu; sen, aşk şehidine sarılmak için kanlı bir kefensin.

3 Yüzü toprak ve gönlü gam dolu bela çölleri içinde sen, bir çok akıllıyı bir şekilde delirtensin.

‘âkılleri bir: Dîvân; ‘âşıqları bu: CN.

4 Ey gönül, aşk belasına düştüğün için feryat edip ağlama; atasözüdür: "Kendi düşen ağlamaz.", sen de kendi düşensin.

5 Ey Rahmî, senin şîirinin şekeri ile bütün ruh kuşları aynayla konuşur/papağan olur; meğer sen tatlı sözlü bir papağan(muş)sin.

976. 97b. (98. p). nazîre-i riyâzî.

1 Ey felek, yeni gelin gibi canlanma; sen köhne bir ihtiyarsın, pek çok damada kendini teslim eden kocakarısın.

2 Ey can, o ölçülü boy ve o gümüş yanak ile sen, güzellikte ya iç açıcı gül yaprağı ya da yaseminsin.

3 Gönlü perişan eden senin siyah saçının ucudur, beni dışın ve kaşınla delirten de senin sen!

4 Ey içi saf şarap küpü, herkes senden zevk alır; senin temiz mayan acaba neydendir, sen nedensin (bir) bilsem!

5 Ey rintler halkasının başı, sen aşk kadehinin müritlerine köhne bir ihtiyar/meyhaneci olduğun için Riyâzî senin eşiginden ayrılmaz.

977.

Mefā'ülün mefā'ülün mefā'ülün mefā'ülün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. kabā-yı sebz ile gerçi ki bir serv-i çemensin sen
 boyunca kana girmiş bir büt-i gül-pîrehensin sen

 belâ gülzârına revnağ vèren bir 'andelîbem ben
 leb-i cān-perverüñle tütî-i şeker-sühansın sen
3. hazān naqqāşınıñ rengin vèren bu rüy-ı zerdümdür
 bahār-ı hüsni tezyîn eyleyen ey gonca sensin sen

 benüm gibi belâ tağın çeker bulduñ mı ey lāle
 nece demler gören bir 'âşık-ı hūnîñ-kefensin sen
5. **hayālî** tarz-ı eş'aruñ hasandan şîve öğrenmiş
 haqîkat bâdesini cām-ı cāmîden çekensin sen

978.

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Hezec ---+/+---+/+---+/+---

1. ey kaşı kemān tîrüne sînem siper olsun
 tek güşe-i çeşm ile baña bir nazār olsun

 gelsün berü ş'ol da'vî-i merdānelik eden
 bu pîre-zen-i dehr ile söyleşsün er olsun
3. men' eyleme bûy-ı ser-i zülfüñi şabādan
 varsun yörisün bu dağı bir hoş eşer olsun

977. 97b. (98. p). nazîre-i hayālî.

Hayālî Beg: *Dîvân: G. 37, s. 316.*

- 1 Sen her ne kadar yeşil kaftanın ile bahçenin selvisi olsan da, boyun kadar kana girmiş gül gömleklili bir güzelsin.
- 2 Ben keder gül bahçesine güzellik veren bir bülbülüm, sen ruha ferahlık veren dudağınla şeker sözlü bir papağansın.
 belâ: *Dîvân*; beka: CN.
- 3 Sonbahar ressamının rengini veren benim bu sararmış yüzümdür; ey gonca, güzellik baharını süsleyen (ise) sensin sen!
- 4 Ey lale, sen pek çok zaman gören kanlı kefenli bir âşıksın, bela dağını benim gibi çekenine rastladın mı?
- 5 Hayâlî, şiirlerinin tarzı Hasan [ö. 680]'dan eda öğrenmiş; sen, hakikat şarabanı Câmî [ö. 1492]'nin kadehinden içensin.

978. 98a. (100. p). nev'-i ahar ez-ân helâkî.

Helâkî: *Dîvân: G. 108.*

- 1 Ey yay kaşlı, göğsüm senin okuna siper olsun, yeter ki gözünün ucuyla bana bir kez bakıver.
- 2 Şu mertlik davası güden erkek olsun, beri gelsin, bu dünyanın kocakarısı ile konuşsun.
- 3 (Sevgili), saçının ucunun kokusunu tan yelinden esirgeme, varsın gitsin, bu da hoş bir nişan olsun/essin.

şîrîn lebûñüñ yādına ey husrev-i hûbân
meyl eylemeyem şehde gerekse şeker olsun

5. zülfin ğamın añma lebi yādında **helākî**
taṭvîl-i kelām eyleme söz muhtaşar olsun

979.

Mef'ulü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ulün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. ğamzeñ oķına pādişehüm dil siper olsun
tek ben ķuluña göz ucu ile nazār olsun
şüretger-i çîñüñ saña beñzetdügi şüret
cānı var ise serv-ķad ü sîm-ber olsun
3. şatmasun iñen bize daħı şeyh kerāmet
meyl eylesün pîre-zen-i dehre er olsun
olmazsa revān la'lüñ için eşk-i 'aķîķüm
getürmezem anı yüze küllî güher olsun
5. şimden ğerü bu **müslimî** 'ışk ile bir oldı
ey dil ne sen ol arada ne eşk-i ter olsun

980.

Mef'ulü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ulün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. ey dōst müjeñ tîrine sînem siper olsun
tek ğüşe-i çeşmüñle baña bir nazār olsun
her kim ki benüm hālüme rahm êtmeye ey dōst
haķdan dilerem hālîni benden beter olsun

4 Ey güzeller sultanı, senin tatlı dudağının hatrına isterse şeker olsun, bala meyletmeyeyim.
5 Helâkî, (sevgilinin) dudağını anlatırken saçının gamından bahsetme, kelamı uzatma, söz kısa olsun.

979. 98a. (100. p). **naẓîre-i kıñalızāde müslimî çelevi şimdilik rodos kazısıdır.**

- 1 Padişahım, öldürücü bakışının okuna gönül siper olsun, yeter ki ben kuluna gözünün ucuyla bakıver.
2 Çin ressamının sana benzettiği resim, gücü yeterse selvi boylu ve gümüş göğüslü olsun.
3 Şeyh bize çok da keramet satmasın, erkek olsun, kocakarı dünyaya meyletmesin.
4 Akik gözyaşım senin kırmızı dudağın için akmazsa, tamamı mücevher olsa da, onu yüzüme getirmem.
5 Ey gönül, bu Müslimî aşk ile bir oldu; şimdiden sonra arada ne sen ol, ne de taze gözyaşı (olsun).

980. 98a. (100. p). **[muħibbî].**

- 1 Ey dost, göğsüm senin kirpiğinin okuna siper olsun, yeter ki bana gözünün ucuyla bir an bakıver.
2 Ey dost, benim halime acımayan herkesin halinin benden beter olmasını Allah'tan dilerim.

3. meyl étmeye la'luñ var iken bu dil-i haste
başdan başa 'âlem tolu şehd ü şeker olsun
her kim ki diler merd ola merdâneler içre
dünyāya gönül vermesün 'âlemde er olsun
5. çevgân-ı ser-i zülfine başuñı **muhibbî**
töp eyle ki 'uşşāk ara bir hüner olsun

981.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. her şeb encüm baş çıkarur gerçi kim eflākden
her seher pinhān olur bu āh-ı âteşnākden
bir kadem basmış benüm kabrūme ol 'isî-nefes
müstedām olsun ki ben hāki götürdi hākden
3. hālet-i 'ışkı ne bilsün zāhid-i efsürde kim
gelmemişdür vākıf olmağ sırra bî-idrākden
tabl-ı sīnem çalınur der-bend-i hecr-i yārda
kārbān-ı ğam güzer kılduğça her bir çākden
5. sāyesinde hoş geçerdi ey **bahārî** eşkümüz
geçse ol servüñ hayāli dīde-i nemnākden

982.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. görünen encüm degül āyīne-i eflākden
lālezār-ı eşkümüñ 'aksi düşüpdür hākden

-
- 3 Dünya baştan başa bal ve şekerle dolu olsa da, bu yaralı gönüllü (âşık) senin dudağın varken dünyaya meyletmez.
- 4 Her kim yiğitler/dönekler arasında mert olmayı dilerse, âlemde erkek olsun, dünyaya gönül vermesin.
- 5 Muhibbî, (sevgilinin) saçının ucunun çevganına başını top eyle ki âşıklar arasında üstünlüğün olsun.

981. 98a. (100. p). **baħr-i āħar ez-ān bahārî kazī.**

Bahārî: *Dīvān*: G. 192.

- 1 Her ne kadar yıldızlar her gece felekten başlarını çıkarsalar da, her seher bu ateşli ah sebebiyle gizlenirler.
- 2 O İsa nefesi benim kabrime bir ayak basmış; ben toprağı yüceltti, daim olsun!
- 3 Anlayışsızdan sırrı bilen çıkmamıştır, duygusuz zahid de aşk halini ne bilirsin?
- 4 Gam kervanı her bir geçitten geçtikçe, sevgilinin ayrılığının dar boğazında göğsümün davulu çalınır.
- 5 Ey Bahârî, o selvi boylunun hayali nemli gözümüzden geçtikçe gözyaşımız onun gölgesinde hoş akardı.

982. 98b. (101. p). **naẓīre-i sūzenî.**

- 1 Feleklerin aynasından görünen yıldızlar değil, topraktan, gözyaşımın lale bahçesinin aksi yansımasıdır.

- ebr olup üstüme yağdırdı belâ bārânını
dūd kim peydā olur bu āh-ı āteş-nākden
3. çāk-i sīnem luḫf ēdüp bir sūzan-ı ğamzeyle kim
tā tereşşuḫ ētmeye derdüñ dil-i şad pārden
- ēşiginden ēy şabā ētseñ güzer kıılma dirīĝ
ḫāk-i pāyı cevherini dīde-i nemnākden
5. başum üzre sāye şalsa sūzenī ḫaddi ne tañ
ḫandayısa sāyesi servüñ kim olmaz ḫākden

983.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. cān vērürsem ēy gönül ol tīĝ-ı āteşnākden
ḫabrüm üzre ḫaşr olunca nūr ine eflākden
- añladılar nētekim nālemden ēy dil ehl-i ḫāl
bildiler derd-i derūnum dīde-i nemnākden
3. bāda vērür berg-i gül gibi bahār-ı ḫüsnüñi
şakın ēy gül-çehre āh-ı 'āşık-ı ğamnākden
- āteş-i derd-i derūnumdan dilā āh eylesem
şu'leler zāhir olur bu sīne-i şad-çākden
5. yārelü sīnemde yer yer dāĝ-ı ḫününüm benüm
lāledür güyā hilālī baş çıkarmış ḫākden

-
- 2 Bu ateşli ahtan ortaya çıkan duman, bulut olup bela yağmurunu üzerime yağdırdı.
3 Lutfedip öldürücü bir bakışın yakıcılığı ile yarılmış göğsümü (dağla) da, paramparça
gönülden senin derdin sızmasın.
4 Ey tan yeli, eşiginden geçersen ayağının toprağının cevherini nemli gözden esirgeme.
5 Sūzenî, (sevgilinin) boyu başımın üzerine gölge salsa şaşılmaz; selvinin gölgesi nerede
olursa olsun topraktan ayrılmaz.

983. 98b. (101. p). ez-ān hilālī.

Hilālī: *Dīvān*: G. 71.

- 1 Gönül, o ateşli kılıçtan can verirsem kıyamet günü mezarımın üzerine felekten bir nur
insin.
2 Ey gönül, hal ehli inleyişimden ne yaptığımı gerçekten anladılar, gönlümün derdini
ağlayan gözümünden bildiler.
3 Ey gül yüzlü, kederli âşığın ahından, güzelliğinin baharını gül yaprağı gibi rüzgara
vermesinden sakın!
4 Ey gönül, ah etsem gönlümün derdinin ateşi yüzünden bu paramparça göğsümden
alevler çıkar.
5 Hilālî, yaralı göğsümdeki yer yer kanlı dağlarım/yanıklarım, topraktan baş çıkarmış lale
gibidir.

984.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şu'le kim zāhir olur bu āh-ı āteşnākden
gūyiyā bir lāledür kim baş çıkarmış hākden
kāmētüm gamdan kemān olursa tañ mı kim baña
çarḥ okı gibi yağar tīr-i kazā eflākden
3. çāk çāk oldı ciger yandı derūnum lāle-vār
çıkdı süsenler gibi dūd-ı dilüm her çākden
pīrlıkde sā'il olmuş ş'ol ağarmış gözlerüm
ayağun altında unutm bir avuç hākden
5. şorma āhī 'ışık hālinden faķih-i şehre kim
ma'rifet gelmez bilürsin degme bī-idrākden

985.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. leşker-i şabrum şıyup ceşş-i gam-ı çālākden
pādişāhum müstmendem gerdiş-i eflākden
zūlf-i müşkīnün gibi düşdüm ayağa dōstum
dest-gīr olup bu ben miskīni kıldır hākden
3. mār-ı zūlfün zehr-i gam vērde dil-i bīmāruma
büseñ ile em buyur la'lüñdeki tiryākden

984. 98b. (101. p). nazīre-i āhī çelesi.

Āhī: *Dīvān*: G. 84.

- 1 Bu ateşli ah sebebi ile ortaya çıkan alevler, topraktan baş çıkarmış lale gibidir.
- 2 Kaza okları gökyüzünden çarḥ/demir temrenli ayak oku gibi üzerime yağarken, boyum gam yüzünden yay gibi bükülürse şaşılmaz
- 3 Gönlüm lale gibi dağıldı, ciğerim paramparça oldu; gönlümün dumanı zambaklar gibi her yarıktan dışarı çıktı.
- 4 İhtiyarlığında dilenci olmuş şu ak düşen gözlerimi ayağının altında bir avuç topraktan unutm!
- 5 Āhī, aşk halinden şehrin âlimine sorma, bilirsin herhangi bir anlayışsızdan marifet gelmez.
bī-idrākden: *Dīvān*; bir etrākden: CN.

985. 98b. (101. p). [rāzī].

- 1 Sultanım, sabır askerimi bozguna uğratan çevik gam askerinden, gökyüzünün dönüşünden dertliyim.
- 2 Dostum, misk kokan saçın gibi ayağa düştüm; yardımcı olup bu ben miskini yücelt.
- 3 Senin saçının yılanı hasta gönlüme gam zehrini verdi, dudağındaki panzehirden öpücüğün ile ilaç buyur/emmemi emret.

- bezm-i gamda başuma çıkdı şarāb-ı 'ışk kim
'aqlı-ı küllīde alup gedüm Őehā idrākden
5. vėrmeyüp dũnyāya **rāzī** hāk-i pāy-ı dilberi
ol cihān ire saa yėg māl ile emlākden

986.

Fā'ilātũn fā'ilātũn fā'ilātũn fā'ilũn
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. tīr-i āhumla dũřen encũm-durur eflākden
lāleler kim ğar-ı hũn olup ıkarlar hākden
almamışdur Şağ yeri cisminde arhuñ tīr-i āh
pehlevāndur o geürdi Şişe-i eflākden
3. Őev-i la'liyle mũjem ucında anlı atreler
goncalardur bitdi Şan kim hār ile hāřakden
yüzũme bir dem adem başmaz ğör ol nũr-ı başar
yüzũmi yüz vech ile eksük ğörür ün hākden
5. Őineden gedi egeri tīr-i mũğānı anuñ
ėy **le'ālī** eksük olmaz bu dil-i ğamnākden

987.

Fā'ilātũn fā'ilātũn fā'ilātũn fā'ilũn
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. baş eker sũz-ı dilũm Őinemde her bir ākden
dōstlar n'ėdem meded bu āh-ı āteřnākden

-
- 4 Sultanım, gam meclisinde aşk Şarabı öyle başıma ıktı ki her Şeyi kavrayan akılda kalıp anlayıştan getim.
- 5 Rāzī, sevgilinin ayağının toprağını dũnyaya verme; o sana, dũnya iindeki mal ve mülklerden daha üstündür.
- 986. 98b. (101. p). le'ālī.**
Le'ālī: *Dīvān*: G. 114.
- 1 Kana batıp topraktan ıkan laleler, ahımın oku ile ğökyüzünden dũřen yıldızlardır.
- 2 Ah oku usta okudur, ğökyüzünün camından ok geirdi; feleğin bedeninde sağlam yeri kalmamıştır.
- 3 Dudağının arzusu ile kirpiğimin ucunda (olan) kanlı damlalar, diken ve öpten biten goncalar gibidir.
řev-i la'liyle mũjem: *Dīvān*; řev-i la'lũnle mũjeñ: CN.
- 4 O ğöz nurunun yüzũme bir an ayak basmadığını ğör, ünkü o yüzũmü yüz sebeple topraktan daha aşağı ğörür.
- 5 Le'ālī, her ne kadar sevgilinin kirpiğinin oku ğöğsũmden geip (gitse) de, bu gamlı ğönũlden eksik olmaz.
- 987. 98b. (101. p). fairī.**
1 Ğönlũmün ateşi ğöğsũmdeki her bir yarıktan baş uzatır, dostlar yardım edin, bu ateşli ahtan ben ne yapayım?

- ëy felek addüm kemân êtdüñ şaın almaz geer
tîr-i âhum bu ouz at cevşen-i eflâkden
3. yoluñ için billâh ëy bād-ı şabā men' eyleme
tütüyā-yı hâk-i pāyın dīde-i nemnâkden
- luf êdüp gel abrüm üstine adem rencīde ıl
dōstum billâhi gōtür ben ubārı hâkden
5. ëy **fakīrī** hâmdülillâh uşşā-i 'ış-ı nigār
bir nefes hālī degüldür bu dil-i amnâkden

988.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. başuma odlar yaayın âh-ı âteşnâkden
döküben gözüm yaşını dīde-i nemnâkden
- ana yur her amzekāruñ tīğın acıdur beni
düşeyin hanerlere bu sīne-i şad-âkden
3. her nazār kim eyledüm bir vech ile am sâhīri
gōsterür sūret baña āyīne-i eflâkden
- ben ubārı hâke yeksân eylemişdi dest-i am
bād-ı âhum luf êdüp geldi gōtürdi hâkden
5. görinen müjgân degüldür **emrīyā** murğ-ı hayāl
âşiyāne yapıdı şahn-ı dīdeme hâşâkden

-
- 2 Ey felek, boyumu büktün/yay yaptın, dikkat et, ahımın oku feleğın bu dokuz kat zırhını dinlemez geer.
- 3 Ey tan yeli, vallahi yolun için (sevgilinin) ayağının toprağının sürmesini yaşlı gözden yasak etme!
- 4 Dostum, lutfedip zahmet buyurup gel de mezarımın üzerine bas; vallahi ben zerreyi yücelt.
- 5 Ey Fakırî, sevgilinin aşkının derdi bu gamlı gönülden bir an bile ayrı değildir, Allah'a hamdolsun.
- 988. 98b. (101. p). [emrî].**
Emrî: *Dīvân*: G. 376.
- 1 Nemli gözden gözyaşımı döktüğümde ateşli ahtan da başıma ateşler yakayım.
- 2 Beni her öldürücü bakışlının oku acıtır, kana bular; bu parampara göğüsten hanerlere düşeyim/intihar edeyim!
- 3 Bir şekilde gam büyücüsü yaptığım her bakış, bana feleklerin aynasından suret gösterir.
bir: *Dīvân*; yüz: CN.
- 4 Gam eli ben tozu toprağā katmıştı, ahımın rüzgarı lutfedip geldi, beni yükseltti.
- 5 Ey Emrî, görünen kirpik değildir; hayal kuşu gözümün ortasına er öpten kuş yuvası yaptı.
yapdı şahn-ı dīdeme: *Dīvân*; dīdelendi yapıdı has ü: CN.

989.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. bu nidā érdi sehergeh gūşuma eflākden
menzilüñ 'arş-ı mu'allā kıl 'urüc et hākden
müntehā öğret aña sidre budağı yolların
murğ-ı cān āhır uçar bu sīne-i şad-çākden
3. raħm éde tā kim ayakda komaya yāruñ seni
ş'ol kadar kan ağla el yu dīde-i nemnākden
haqq ile kıl dā'imā ey h'vāce bāzāruñ yōri
fā'ide yoğdur saña esbābdan emlākden
5. **zātiyā** şāyed ene'l-hāk sırrını izhār éde
sen aña uyma hāzer eyle dil-i bī-bākden

990.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. kadrüm olurdu yüce ey serv-ğad eflākden
ger şabā gibi götürseñ ben ğubārı hākden
görinen ğāhī seher gülşende şebnem şanmañuz
jālelerdür kim düşüpdür dīde-i nemnākden
3. zülfi örünmiş yatur la'line karşı güyiyā
mār-ı müşk-efşāndur geçmiş-durur tiryākden

989. 98b. (101. p). nazīre-i zātī.

Zātī: Dīvān C. III: G. 1010.

- 1 Seher vakti kulağıma gökyüzünden bu ses geldi: "Onun makamını topraktan yükselt, yüce arş yap!".
- 2 Ona son sidre dalının/Sidre-i Müntehâ'nın yollarını öğret, can kuşu parçalanmış gönülden gün gelir uçar.
- 3 O kadar kan ağla ki yaşlı gözden el yıka, ta ki sevgilin sana acıyıp da seni ayakta bırakmasın.
- 4 Ey tüccar, yürü alış verişini daima Allah ile yap; sana sebeplerden/kıyafetlerden ve mallardan fayda yoktur.
- 5 Ey Zātī, her ne kadar "Ene'l-Hakk/Ben Hakk'ım!" sırrını açıklasa da sen ona uyma, anlayışsız gönülden sakın!

990. 98b. (101. p). nazīre-i nāmī.

- 1 Ey selvi boylu, eğer sen tan yeli gibi ben zerreyi yükseltseydin, itibarım feleklerden yüce olurdu.
- 2 Zaman zaman seher vakti görünenleri çiy sanmayın, (onlar) yaşlı gözden düşen şebnemlerdir.
- 3 Panzehir (sebebi ile kendinden) geçen misk saçan/kara yılan gibi, örülmüş saçları dudağına karşı yatıyor.

bir şacı leylî hevâsına düşüp mecnûn gibi
çıkdı bu dîvâne dil dâ'ire-i idrâkden

5. dest-i ğam cübbesin **nâmî** eger çâk étmese
derdüm olmazdı teferrüc bu dil-i şad-çâkden

991.

Fâ'ilatün fâ'ilatün fâ'ilatün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. zâhir oldı gün yüzüñ âyîne-i eflâkden
gitdi eşküm şebnemi bu dîde-i nemnâkden
şebnem-i eşküm gibi yere düşürmişdür felek
erdi mihrüñ pertevi kaldurdu beni hâkden
3. sînemi şemşîr-i miñnet eyleyelden çâk çâk
pertev-i mihrüñ düşüpdür göñlüme her çâkden
luţfuñ bārânıdur ser-sebz eden cân gülşenin
nesne bitmez hâkden yağmayıcağ eflâkden
5. ol şeh-i hüsnüñ yolında cân fedâ etdi göñül
şakınur şimdi fedâyî déyü ol bî-bâkden

992.

Fâ'ilatün fâ'ilatün fâ'ilatün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ğuşşa-i aġyâr eksülmez dil-i ğamnâkden
ol şünüñ yüzi açılmaz bu has ü hâşâkden

4 Bu deli gönül, Mecnun misali bir siyah/Leylâ saçının aşkına tutulup anlayış dairesinden çıktı.

5 Nâmî, eğer gam eli anlayış cübbesini yırtmasaydı, derdim bu paramparça gönülden gezintiye çıkmazdı.

991. 99a. (101. p). kemâl-zâde.

Kemâl Paşa-zâde: *Dîvân: G. 270.*

1 Senin gün yüzün feleklerin aynasından görününce, gözyaşımın şebnemi bu nemli gözden (çekip) gitti.

2 Felek beni gözyaşımın şebnemi gibi yere düşürdü, senin aşkının harareti/güneşinin parlaklığı yetişip onu yüceltti/topraktan buharlaştırdı.

3 Eziyet kılıcı göğsümü parça parça ettiğinden beri, senin güneşinin ışığı her yarıktan gönlüme girmektedir.

4 Can gülşenini yeşil başlı yapan/yeniden yeşerten senin cömertliğinin yağmurudur; gökyüzünden (yağmur) yağmayınca topraktan hiçbir şey bitmez.

5 O güzellik sultanının yolunda gönül canını feda etti, şimdi fedâî diye o korkusuzdan sakınır.

992. 99a. (101. p). [kemâl paşa-zâde].

Kemâl Paşa-zâde: *Dîvân: G. 271.*

1 Yaşlı gönülden rakiplerin derdi eksilmez, bu çer çöpten o suyun yüzü açılmaz/güzelliği ortaya çıkmaz.

- küh-ı miḥnetdür tenüm seyl-âb-ı ğamdan çāk çāk
çeşme-i çeşmüm gibi ḥün-âb akar her çākden
3. ey gül-i ḥandân kalan dillerde zülfüñ fikridür
mârlar efsânesidür söylenen dahḥâkden
- ḥoḳḳa-i la'li katında zülfi kıvrılmış yatur
mâr-ı miskîndür ki mest olmışdur ol tiryâkden
5. bir müsâfir-ḥânedür bu ḥalkı hep ehl-i sefer
çık kıyâmet kaşdın et sen ḥayme-i eflâkden

993.

Fâ'ilatün fâ'ilatün fâ'ilatün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. öldüm uş ṭa'n-ı 'adū ile ğam-ı eflâkden
hey kıyâmet gel berü bâri götür sen ḥâkden
ağlamakdan ḳorḳaram kim bir niġaruñ adına
dürlü âvâze çıkar bu sine-i şad-çâkden
3. leblerüñden mâr-ı zülfüñ başını döndürmedi
gerçi 'akreb çevürür derler yüzün tiryâkden
nece gelsün şürete 'aqlum ki ḥaṭṭuñ erele
jeng-i ḥayret gitmedi âyîne-i idrâkden
5. pes-durur nazm-ı **mesîḥî** dëyü tiġ-ı âfitâb
'ıkd-ı pervîni ḳazur her şubḥ-dem eflâkden

-
- 2 Bedenim gam çölünden paramparça olmuş eziyet dağıdır, her yarıktan gözlerimin çeşmesi gibi kanlı su akar.
- 3 Ey gülen/açılmış gül, gönüllerde kalan saçının hayalidir, Dahhak'tan anlatılanlar yılanlar efsanesidir.
- 4 Dudağının hokkasının yanında kıvrılmış yatan saçları, o panzehirden sarhoş olmuş kara yılandır.
- 5 Bu, halkının hep seferde olduğu bir misafirhanedir; sen dünyadan geç, kıyameti düşün.
kıyâmet: Dîvân; iḳâmet: CN.
993. 99a. (101. p). **mesîḥî**.
Mesîḥî: *Dîvân*: G. 183.
- 1 Düşmanın ayıplaması ile feleklerin gamından işte öldüm; hey kıyamet, beri gel, bari (beni) sen yücelt.
- 2 Bir sevgilinin adına ağlamaktan korkarım, bu parçalanmış göğsümden çeşit çeşit ses çıkar.
- 3 Her ne kadar akrep yüzünü panzehirden çevirse de, senin saçlarının yılanı dudaklarından başını çevirmedi/dudakların saçının yılanının başını döndürmedi.
- 4 Senin ayva tüylerin çıktığından beri anlayış aynasından hayret pası gitmedi, aklım nasıl ortaya çıksın?
- 5 Güneşin kılıcı "Mesîḥî'nin şiiri yeter!", diyerek her sabah gökyüzünden Süreyya yıldızını kazır.

994.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şekl-i peykānuñ görünür dīde-i şad-çäkden
gonca-i hūnīn gibi başın çıkarur hākden
ağız açup halka esrār-ı derūnum kıldı fāş
ben kime feryād edem bu sīne-i şad-çäkden
3. itüñ iziyle ber-ā-ber dut yaşuma raħm edüp
bu yetīm üftādeyi kül gibi götür hākden
şanma bārāndur inen mihrüñde āh-ı ra'd ile
kaṭre kaṭre yaş dökilür dīde-i eflākden
5. ey celīlī aç gözün kim bāde-i şahbā imiş
şāf eden gam jengini āyīne-i idrākden

995.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. düdlar kim zāhir olur sīne-i şad-çäkden
şan buhār-ı 'arzdur yer yer belürür hākden
dikdi şan'atla şükūfe naħl-bend-i rüzigār
şanma encümdür görinen sīne-i eflākden
3. ağlamazdum tütüyā için ne gerd-i rāh-ı dōst
bir nazar eksük degüldür dīde-i nemnākden
öldürir beni hecrüñ ermeyeydüm vuşlata
zehr ićen kånün budur bulur şifā tiryākden

994. 99a. (101. p). celīlī.

- 1 Paramparça gözden, topraktan başını çıkararak kanlı bir gonca misali senin temreninin ucu görünür.
- 2 Ağzını açıp gönlümün sırlarını halka duyuran bu paramparça göğsümden ben kime şikayet edeyim?
- 3 Gözyaşıma acıyıp bu düşkün yetimi köpeğinin iziyle bir tut, kül gibi yükselt.
- 4 Yağanı yağmur sanma, gökyüzünün gözünden gök gürültüsünün ahı ile damla damla yaş dökülür.
- 5 Ey Celilî, gözünü aç; idrak aynasından gam pasını temizleyen sabah şarabıymış.

995. 99a. (101. p). refikî.

- 1 Paramparça göğsümden görünen dumanlar, sanki topraktan yer yer çıkan arzın buharıdır.
- 2 Feleklerin bağrında görünenleri yıldız sanmayın; ağaç budayan/balmumundan süs yapan rüzgar, sanatla çiçek dikmiştir.
- 3 Sevgilinin yolunun tozu yaşlı gözden bir an eksik olmasaydı, sürme için ağlamazdım.
- 4 Sana kavuşmasaydım ayrılığın beni öldürürdü, değişmez düzendir: Zehir içen panzehirden şifa bulur.

5. yāra kār êtse ‘aceb midür **refîkî** nâlišüñ
her ne iş dërseñ gelür çün ‘âşık-ı bî-bākden

996.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. kâleb-i cān kim çıka bu sîne-i şad-çākden
ayağuß toprağın unutma bir avuç hākden
kıl nazar ‘ibret göziyle sîne-i şad-pāreye
saña şerh êtsün neler çekdügümi eflākden
3. ‘âkil olan n’eylesün āyîne-i iskenderi
‘alemi seyrān éder bir demde zihn-i pākden
mār-ı zülfi hoşka-i la‘li öñinde dilberüñ
beñzer ol ef‘iye kim geçmiş yatur tiryākden
5. görmek isterseñ cihānuñ hālını **selmān** eger
cān göziyle kıl nazar āyîne-i idrākden

997.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. néce bir yanam yakılam gerdiş-i eflākden
éy şabā luţf ét götür gel bu ğubārı hākden
‘ışk için dërler ezel bezminde bir maħbüb imiş
böyle naql étmiş gören āyîne-i idrākden
3. zehr-i ğam öldürmedin bu ‘âşık-ı dil-ħasteyi
sākıyā érgür meded ş’ol mey dëyen tiryākden

5 Refîkî, inleyişin sevgiliye tesir etse şaşılmaz; çünkü her ne iş dersin korkusuz âşığın (elinden) gelir.

996. 99a. (101. p). [selmān-ı kādî].

1 Bu paramparça göğüsten can kalıbı çıktığında, senin ayağının toprağından bir avuç toprak (atmayı) unutma.

2 Paramparça göğse ibret nazarı ile bak, felekten neler çektiğini sana anlatsın.

3 Akıllı olan İskender’in aynasını ne yapsın, halis akıldan bir anda dünyayı seyredesin.

4 Sevgilinin dudağının hokkasının önündeki saçının yılanı, panzehir (sebebi ile kendinden) geçmiş yatan o yılanı benzer.

5 Selmān, eğer dünyanın halini görmek istersen can gözü ile idrak aynasından bak!

997. 99b. (102. p). muħibbî.

Muħibbî: *Dîvān: G. 2224.*

1 Ey tan yeli, feleklerin dönüşünden daha ne kadar yanıp yakılayım; lutfet, gel bu tozu topraktan kaldır/yücelt.

2 Aşk için ezel meclisinde/elest bezminde bir sevgili imiş derler, idrak aynasından gören böyle anlatmış.

3 Ey saki, gam zehri bu yaralı gönüllü âşığı öldürmeden şu şarap denilen panzehirden yetiştir.

mār-ı zülfi leblerinden yüzini döndürmedi
yā nedendür mār için dèrler kaçar tiryākden

5. tîri olmasa **muhibbî** cān u dil eglencesi
murğ-ı dil çokdan uçardı sîne-i şad-çākden

998.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ol şanem ètmez hāzer bu sūz-ı āteşnākden
tîr-i āh-ı 'āşıkı geçmez şanur eflākden
la'l-i cān-bahşuñ temennāsı 'acebdür èy perî
zā'il olmaz bir nefes bu hātır-ı ğamnākden
3. ārzū-yı kāmēt-i servüñ èdelden dōstum
şu gibi kaldurmadum bir dem yüzümi hākden
ol raķīb-i bed-liķā n'eyler yanuñda èy melek
rūh-i pāk olan bilürsin ki kaçar nā-pākden
5. hāk-i pāyuñ cevherin bād-ı şabādan tîz kpar
behcetî de cüst geçer hālince ol çālākden

999.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. dōstum gel kaçma luř èt 'āşık-ı ğamnākden
āfitābı gör ki hergiz yüz çevürmez hākden
'ışķ meydānında tîr-endāz āhumdur bugün
şan'at ile oķ geçüren şîşe-i eflākden

4 Saçının yılanı dudaklarından yüzünü çevirmedi, ya neden yılan için panzehirden kaçar derler?

5 Muhibbî, (sevgilinin) okları can ve gönül eglencesi olmasaydı, gönül kuşu paramparça gönülden çoktan uçardı.

998. 99b. (102. p). [behcetî].

1 O put gibi güzel bu ateşli iztıraptan korkmaz, âşğın ahının okunu gökyüzünden geçmez sanır.

2 Ey peri hayret, senin can bahşeden dudağının arzusu bu gamlı gönülden bir an bile gitmez.

3 Dostum, senin selvi boyunu arzuladığımdan beri yüzümü su misali bir an topraktan kaldırmadım.

4 Ey melek, bilirsin temiz ruhlı olan kirliden kaçar; o çirkin yüzlü rakibin senin yanında ne işi var?

5 Senin ayak toprağını sabah melteminden daha önce alır; Behcetî kendi halince o çevikten daha hızlı geçinir.

999. 99b. (102. p). [revānî].

Revānî: *Dīvān*: G. 265.

1 Dostum lutfet, gamlı âşıktan gel kaçma; topraktan asla yüz çevirmeyen güneşe bak.

2 Bugün aşk meydanında feleklerin şişesinden sanatla ok geçiren okçu ahımdır.

3. ejdehā gibi ağız açdı yine meclisde çeng
hey meded sāķī bize ş'ol mey deyen tiryākden
sevdürür her pāk-dāmen serv-қaddi baña 'ışķ
ayrılmazam ben anuñ'çün bu 'ışķ-ı pākden
5. şöhet-i maħbüb ü meyden halkı men' etmezdi hıç
nāşıhuñ 'aklı **revānī** қalmasa idrākden

1000.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. çeşmeler akşa n'ola bu dīde-i nemnākden
başuma yağmur gibi yağar қazā eflākden
kūy-ı dildāra yanaşdurdı tenüm hāşākini
seyl-i eşküm müstedām olsun götürdi hākden
3. ey yolu kūy-ı nigāra uğrayan havf eylegil
ğāfil olma key şakın ş'ol 'āşık-ı bī-bākden
hoққа-i la'līnden zülfi yüzün döndürdügin
etme ta'yīb ey gönül ef'ī kaçar tiryākden
5. cismümüñ hāk olduğın **selmān** istersem n'ola
bildiler şeydālıgum bu sīne-i şad-çākden

1001.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. tāk-ı gerdünuñ yanardı āh-ı āteşnākden
ger meded eşişmeseydi dīde-i gamnākden

-
- 3 Çeng, yine mecliste ejderha gibi ağızını açtı; hey saki, bize şu şarap denilen panzehirden yetiştir!
 - 4 Aşk, bana her selvi boylu iffetliyi sevdire; onun için ben bu temiz aşktan ayrılamam.
 - 5 Revānī, nasihatçı anlayışını kaybetmeseydi, halkı şarap ve güzel sohbetinden engellemezdi.

1000. 99b. (102. p). [selmān-ı kādī].

- 1 Gökyüzünden başıma yağmur gibi kaza yağarken, bu yaşlı gözden çeşmeler aksa şaşılmaz.
- 2 Gözyaşımın seli bedenimin çöpünü sevgilinin mahallesine yaklaştırdı, (beni) yüceltti, daim olsun.
- 3 Ey yolu sevgilinin mahallesine uğrayan (kişi), gafil olma, şu korkusuz âşıktan çok sakın!
- 4 Ey gönül, saçının, dudağının hokkasından yüzünü döndürdüğünü ayıplama; yılan panzehirden kaç.
- 5 Selmān, bedenimin toprak olmasını istersem şaşılmaz; bu parçalanmış göğüsten divaneliğimi bildiler.

1001. 99b. (102. p). [behiştī].

- Behiştī: *Dīvān*: G. 422.
- 1 Eğer yaşlı gözden yardım yetişmeseydi, ateşli ahtan dünyanın kubbesi yanardı.

- hayretümden kaddüñe geh serv ü geh tûbâ dedüm
bilmezem ne söyledüğüm kalmuşam idrâkden
3. bir kamer alınlu gün yüzlüye ben de ‘âşıkam
rüz u şeb anuñ için ser-geşteyem eflâkden
- itlerümle eşigümde hem-nişîn olsun demiş
şükr kim ben bende-i şâham götürmiş hâkden
5. ey **behiştî** ehl-i diller bizden ister şi‘r-i ter
nazm-ı garrâ mı gelürmiş hâtır-ı gamnâkden

1002.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. sen kemân-[ebrü] çevürelde yüzün ben hâkden
tîr-i âhum dâ‘imâ eyler güzêr eflâkden
- zehr-i hecrüñ ey t̄abîb-i dil senüñ ben hasteye
hōş gelür nâ-dân elinden erişen tiryâkden
3. mest idüm mey-hâne-i ışkuñda la‘lün yâdına
dehr bağında nişân verilmêz iken t̄akden
- şâd u hândân olup ağıyâr ile cānâ her nefes
bir dem âgâh olmaduñ hâl-i dil-i gamnâkden
5. fehm edelden ey **refikî** hüsniñüñ mâhiyyetin
kalmuşam fikr ü hayâl ü dâniş ü idrâkden

-
- 2 Şaşkınlığımdan senin boyuna bazen selvi bazen de Tuba dedim; ne söylediğimi bilmiyorum, anlayışımı kaybettim.
- 3 Bir ay alınlu güneş yüzlüye ben de âşığım, onun için gece gündüz feleklerden başım dönüyor.
- 4 (Sevgili), "Eşiğimde köpeklerimle beraber otursun!", demiş; şükürler olsun ki şahın kölesi olan beni yüceltmış.
- 5 Ey Behiştî, gönül ehli şairden taze şiir bekler, fakat kederli gönülden parlak şiir mi çıkarmış!
1002. 99b. (102. p). [refikî].
- 1 Sen yay kaşlı ben topraktan yüzünü çevirdiğinden beri, ahımın oku daima gökyüzünden geçer.
(*Pervâne Bey nazire mecmuasından tamamlanmıştır.*)
- 2 Ey gönül doktoru, ben hastaya senin ayrılığının zehri, cahilin elinden ulaşan panzehirden daha hoş gelir.
- 3 Dünya bağında üzüm kütüğünün adı bile yokken ben, senin aşkının meyhanesinde dudaklarının anısına sarhoştum.
- 4 Ey can, her zaman yabancılarla şen ve neşeli olup gamlı gönlün halinden bir an bile haberdar olmadın!
- 5 Ey Refikî, sevgilinin güzelliğinin aslını anladığından beri fikir, hayal, ilim ve anlayışı kaybettim.

1003.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. gül-ruhuñ men' étme ey gül bülbül-i ğamnâkden
dem olur çan yaş açar bu dîde-i nemnâkden
'arızum üzre 'araç şanmañ görinen dâ'imâ
misk ü 'anberle dökülmüş jâledür eflâkden
3. mâr-ı zülfüñ sâkiyâ öldürmedin ben hasteyi
leblerüñ ağızuma şun yêgdür mey-i tiryâkden
öliceğ gel sînem üzre bir kadem baş ey şanem
hâzret-i 'isâ gibi ihyâ kıl anı hâkden
5. ey şadâyî ol kaşî yâsına kurbân olduğum
tîr-i müjgânın geçürür sîne-i şad-çâkden

1004.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. cismüm üzre şu'le-i ğam hil'atümdür nürdan
dûd-ı âhum başuma bir tâcdır semmürdan
küh olursañ da şağın bir berg-i kâha étme cevvr
ger süleymânsañ n'ola havf eyle âh-ı mürdan
3. her sehergeç kâ'inātuñ hırmenine od şalar
pertev-i hõr kim çıkar bu ser-nigun tennürdan

1003. 100a. (95. p). nazîre-i hudâvendigâr bendelerinden şadâyî beg hoten tâifesindendir.

- 1 Ey gül, gamlı bülbülden gül yanağını esirgeme; an gelir, bu yaşlı gözden kan akar.
- 2 Yanağımın üzerinde her zaman görüneni ter sanmayın, gökyüzünden misk ve amberle dökülmüş şebnemdir.
- 3 Ey saki, saçının yılanı ben hastayı öldürmeden önce panzehirin şarabından daha güzel olan dudaklarını ağızıma sun!
- 4 Ey put gibi güzel, öldüğüm zaman gel toprağımın üzerine bir kez ayak bas; onu Hz. İsa gibi yücelt/göğe kaldır.
- 5 Ey Sadâyî, o kaşının yayına kurban olduğum (güzel), kirpiğinin okunu parçalanmış göğüsten geçirir.

1004. 100a. (95. p). nev'-i ahar ez-ân hayâlî beg.

Hayâlî Beg: *Divân: G. 47, s. 321.*

- 1 Bedenim üzerine gam ateşi nurdan kaftanımdır, ahımın dumanı başıma samurdan bir taçtır.
- 2 Dağ olsan da bir saman çöpüne eziyet etme; eğer sen Süleyman isen ne çıkar, karıncanın ahından kork!
- 3 Bu ters dönmüş tandırdan (gökyüzü) çıkan değersiz ışık (güneş), her sabah dünyanın harmanına ateş salar.

bezm-i ğamda nāy-veş cismüñ tehi̇ kıl ğayrdan
cān kulağıyla işit bu nükteyi ŧanbürdan

5. bezm-i vaħdetde **ħayālī** ‘iŝk cāmın eyle nūŝ
ehl-i dil mest-i elest olmaz mey-i engürdan

1005.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şekli ol meh yüzlünüñ şan bir ŧabağdur nürdan
zülfi misk-āmizi pūŝiŝdür aña semmürdan
denemez kimse yüzine zülfine ağ u ħara
şun‘i ħağdur kim düzülmiŝ misk ile kāfürdan
3. bu ten-i zārüm belā cenginde öldi nār-veş
sūzum añlar diñleyen eğānumı ŧanbürdan
ëy süleymānum hediye cān getürdüm ët ħabül
çün ŝehā ricl-i cerād olur hediye mürdan
5. ben leb-i ‘unnāb-ı dildāruñ ħayālī mestiyem
zāhidā şanma ki mestem ben mey-i engürdan
‘iŝkuñ ile şöhre-i şehr oldı ëy meh **ħāverī**
iŝtihārı artuğ oldı şimdi her meŝhürdan

4 Gam meclisinde bedenini ney gibi başkalarından soyutla, bu ince manayı tamburdan can kulağı ile dinle.

5 Hayālī, birlik meclisinde aşk kadehini iç; gönül ehli üzüm şarabından elest sarhoşu olmaz.

1005. 100a. (95. p). naẓīre-i ğalata kâzısı ħāverī çelebi.

1 O ay yüzünün görünüşü sanki nurdan bir tabaktır, misk ile karışmış saçı ona samurdan bir örtüdür.

2 Hiç kimse senin yüzüne beyaz, saçına siyah diyemez; (onlar), Allah’ın kafur ile miskten süslenmiş eseridir.

3 Bu dermansız bedenim savaş meydanında öldü, tamburdan feryadımı dinleyen ateş misali ıztırabımı anlar.

4 Ey Süleyman’ım, hediye olarak canımı getirdim, kabul et; sultanım, çünkü karıncanın hediyesi çekirge bacağı olur.

5 Ben, sevgilininin hünnap dudağının hayali ile sarhoşum; ey zahid, beni üzüm şarabından sarhoş sanma!

6 Ey ay gibi güzel, Hāverī senin aşkın ile şehrin en meŝhuru oldu, şöhreti de şimdi bütün meŝhurlardan fazladır.

1006.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'arız üzre hatt-ı sebzün sāyebāndur nürdan
perçem-i pür-ham başuñda tãcdur semmürdan
cān nişār olmak diler billāhi ey sultān-ı 'ışk
olıgelmişdür süleymān tuhfe almak mürdan
3. hatm-i vuşlat bādesiyle sele vēr hāk-i teni
çıkmanın hecr āteşi bu ser-nigun tennürdan
'ūd-veş devrān elinden çekmeyince güş-māl
inlemek kânün degüldür nāle-i ŧanbürdan
5. **fazlıyā** içme şarābı ol şeker-güftārsuz
nuql-i meclis olmasa n'olur mey-i engürdan

1007.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. hağ cemālün şem'ini cānā yaratmış nürdan
tıynetin taħmīr edüp kudret eli kāfürdan
fark olunmaz nārvenden kaddün ey serv-i sehī
leblerün yāķūt-ı nāb u sādün billürdan
3. cān-ı şīrīnden ferāğat geldi ammā gitmedi
ārzü-yı şerbet-i la'lün dil-i maħrürdan
rahm ede ol şāh dēyü dökme gözüñden al yaş
nesne bitmez ey gönül her dem bu āb-ı şürdan

1006. 100a. (95. p). nazīre-i fazlı.

- 1 (Sevgilim), yanağının üzerindeki yeni çıkmış ayva tüylerin nurdan bir gölgeliktir, başındaki kıvrım kıvrım saçların samurdan bir taçtır.
- 2 Ey aşk sultanı, can (senin yolunda) vallahi saçılmak diler; Süleyman (as)'ın karıncadan hediye alması gelenektir.
- 3 Ayrılık ateşi bu talihsiz tandırdan çıkmadan, kavuşmayı bitiren şarabıyla beden toprağını sele ver.
- 4 Ud misali devran elinden kulağın çekilmeyince, tamburun sesinden inlemek kanun değildir/usule aykırıdır.
- 5 Ey Fazlı, şarabı o şeker sözlü güzel olmadan içme; meclisin mezesi olmasa üzüm şarabından ne olur?

1007. 100a. (95. p). nazīre-i cāmī.

- 1 Ey can, Allah senin güzel yüzünün mumunu nurdan yaratmış; kudret eli mayanı kafurdan yağurmuş.
- 2 Ey endamlı selvi, senin boyun karaağaçtan, dudakların saf yakuttan ve kolun billurdan ayırt edilemez.
- 3 Tatlı candan vazgeçildi ama ateşli gönülden senin dudağının şerbetinin arzusu gitmedi.
- 4 O sultan merhamet etsin diye her an gözünden kırmızı yaş akıtma; ey gönül, bu acı sudan hiçbir şey yetişmez.

5. yele vèrdi cāmīnūñ hāk-i vücūdın bād-ı ğam
ey süleymān-ı zamān diñle şikāyet mürdan

1008.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. pādişāhum kaçma gel ben bende-i mehcürdan
kaçmadı şāh-ı süleymān çün bilürsin mürdan
küy-ı yāruñ segleri āvāzesi 'āşıklara
hōş gelür āvāze-i çeng ü ney ü şanbürdan
3. benden a'lā kimse bilmez zülf-i yāruñ hālīni
var 'ışkuñ zāhidā şor sırrını manşürdan
'ışk içinden olmayanlar sürmese n'ola şafā
sohbet-i yāra erişmez dūr olanlar şurdan
5. kāmēt-i mevzūn ile ol māh-ı sīmā nūriyā
bāğ-ı hüsn içre revān-ger serve beñzer nürdan

1009.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ölmedin yā rab göster baña cānān ellerin
mūr-ı mazlūmına seyr êtdür süleymān ellerin
āteş-i hecr ile āh etmek olurdı nè'deyin
korğarın oda yaşam ol māh-ı tābān ellerin

5 Gam rüzgarı Cāmî'nin bedeninin toprağını yele verdi; ey zamanın Süleyman'ı, karıncanın şikayetini dinle.

1008. 100a. (95. p). nazîre-i nūrî.

- 1 Padişahım, gel ben ayrı düşmüş kölendenden kaçma; çünkü bilirsin, Süleyman (as) karıncadan kaçmadı.
- 2 Sevgilinin mahallesinin köpeklerinin sesleri âşıklara çeng, ney ve tambur sesinden daha güzel gelir.
- 3 Sevgilinin saçının halini benden daha iyi kimse bilemez; ey zahid, git aşkın sırrını Mansur'dan sor.
- 4 Aşkın içinden olmayanlar safâ sürmeseler şaşılmaz, Tur dağından uzak olanlar sevgilinin sohbetine erişemez.
- 5 Ey Nûrî, o ay yüzlü güzel, endamlı boyu ile güzellik bahçesi içinde akıp giden nurdan selviye benzer.

1009. 100b. (96. p). nev'-i āhar ez-ān kıuzātdan 'amrî efendi.

- 1 Ya Rabbi, bana ölmeden sevgilinin diyarını göster; mazlum karıncana Süleyman (as)'ın yurdunu göster.
- 2 Ayrılık ateşi ile ah etsem olurdu (ama) o dolunayın diyarını ateşe yakmaktan korkuyorum, ne yapayım.

3. leylî-i zülfüñ hevâsıyla olup mecnûn gibi
mesken edindi delü gönülüm beyâbân ellerin
ş'ol kadar medh eylediler leblerüñ yâkûtını
la'l işidüp geldi terk etdi bedahşân ellerin
5. hâk-i pâyın gözlerine tütüyâ eden kişi
'ömri olduğınca yâd etmez şifâhân ellerin
'ahdine turmaz dirîgâ öldürem derdi beni
'amriyâ görmüş gibi dilber karaman ellerin

1010.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. ğam degüldür ger harâb etseñ dil ü cân ellerin
müşkil oldı kim görem ey dōst hicrân ellerin
görmez isem bir nefes ben seni ey yūsuf-cemâl
eşk-i çeşmüm ser-te-ser ğark ede ken'an ellerin
3. muşhaf-ı hüsnuñ haķı bir saña beñzer görmedüm
mısr u şâmı geşt eden ser-cümle 'oşmân ellerin
hâk-i pâyı vâriken der çeşm-i hün-âlüdemüz
kuhl için añañ baña hergiz şifâhân ellerin
5. çöpce gelmez gül yüzüñsüz bu **muhibbî** çeşmine
aña ger 'arz etseler cümle gülistân ellerin

-
- 3 Deli gönülüm senin saçının siyahı/Leylâ'sı arzusu ile deli/Mecnun olup çölleri yurt edindi.
- 4 Senin dudaklarının yakutunu öyle övdüler ki, lal (bunu) işitip Bedahşan diyarını terk edip geldi.
- 5 Ayağının toprağını gözlerine sürme yapan kişi, ömrünün sonuna kadar Isfahan diyarını hatırlamaz.
- 6 Ey Amrî, sevgili benim için "Çok yazık, sanki Karaman diyarını görmüş gibi sözünde turmaz, (ben bunu) öldüreyim!", derdi.
1010. 100b. (96. p). **naẓîre-i sūleymān-ı rif'at iskender-i 'azamet pādīshāhımız sultān sūleymān hān 'ōmr-i devlet ziyād-bād.**
- 1 (Sevgili), eğer can ve gönül diyarını harap etsen de gam değil; ey dost, ayrılık diyarını görmem zor oldu.
- 2 Ey Yusuf yüzlü, ben seni bir an için görmezsem, gözümün yaşı Kenan diyarını baştan başa (suya) boğar.
- 3 (Sevgili), Mısır'ı, Şam'ı ve bütün Osmanlı ülkesini gezdim; güzelliğinin mushafı hakkı için senin bir benzerini görmedim.
- 4 Kanlı gözümüz, "Sürme için sevgilinin ayağının toprağı varken, bana asla Isfahan diyarını anmayın!", der.
- 5 Eğer bütün gül diyarlarını Muhibbî'ye sunsalar, senin gül yüzün olmadan onun gözüne çöp kadar görünmez.

1011.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. yā ilāhī bir daḥı görem mi cānān ellerin
yār ile seyrān edem mi yine 'oşmān ellerin
ol ruḥ-ı zībā nece ferzāne şāh olur görüñ
atı ayağına naṭ' etdi ḥorāsān ellerin
3. ey gözüm nūrı izüñ tozından özge tütüyā
görmedük işitmedük gezdük şifāhān ellerin
ben ḫuluñ ya'ḫūb-veş aḡlatma ey yūsuf-cemāl
ḡarḫa vērür eşk-i çeşmüm mevci ken'an ellerin
5. leblerüñ dāru'ş-şifāsından erer derde şifā
gerçi ḫikmet çok-durur görmekte loḫmān ellerin
ḫuş dilidür bunu her mūra tıyurma fāriḡ ol
seyr eder sīmurḡ-ı dil her dem süleymān ellerin
7. ey **sinānī** vaḫtidür 'azm et diyār-ı vuşlata
nece bir geşt edesin derd ile hicrān ellerin

1012.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. seyr edüp gezdük ser-ā-ser cümle ĩrān ellerin
görmek olur mı 'aceb bir daḥı cānān ellerin
būy-ı zūlfüñe erem dēyü gelür misk-i ḫıṭā
yoḫsa terk etmezdi ol hergiz ḥorāsān ellerin

1011. 100b. (96. p). nazīre-i küttāb cinsinden sinānī.

- 1 Ya Rabbi, bir daha sevgilinin diyarını görür müyüm? Osmanlı ülkesini yar ile yine gezer miyim?
- 2 Horasan diyarını atının ayağına seren o güzel yanak(lı), nasıl âlim bir sultan olur, görün!
- 3 Ey gözümün nuru, Isfahan diyarını gezdik; senin izinin tozundan başka bir sürmeyi görmedik, duymadık.
- 4 Ey Yusuf yüzlü, ben kulunu Yakub (as) gibi ağlatma; göz yaşımın dalgası Kenan diyarını suya boğar.
- 5 Her ne kadar Lokman Hekim'in diyarını görmekte çok hikmetler olsa da, derde şifa senin dudaklarının hastanesinden ulaşır.
- 6 Kuş dilidir, bunu her karıncaya duyurma, vazgeç; gönül simurgu Süleyman (as)'ın diyarını her an seyreder.
- 7 Ey Sinânî, kavuşma diyarına yola çıkmanın vaktidir; ne zamana kadar ayrılık yurdunda dert ile dolanacaksın?

1012. 100b. (96. p). [muḫibbī].

- 1 Yolculuk edip bütün İran'ı baştan başa dolaştık, acaba sevgilinin diyarını bir daha görmek nasip olur mu?
- 2 Hıta/Hata miski senin saçının kokusuna ulaşayım diye gelir; yoksa o, asla Horasan diyarını terk etmezdi.

3. hāk-i pāyı tūtiyādur gözlerüme ey şabā
zahmete girme varup gezme şifāhān ellerin
ey şabā peygām-ı yāri gel getür bu hasteye
kim ferah olsun eger dërseñ dil ü cān ellerin
5. la‘l-i nābuña şebīh olduğı için hüsrevā
eyledük görmek heves varup bedahşān ellerin
‘ahdine durmaz **muhibbī**yi şalar ferdālara
beñzer ol meh-rū varup görmüş karaman ellerin

1013.

Mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

Hezec +---/+---/+---

1. naşībūñ var-ısa şōfī şafādan
mey-i şāfī içüp şāf ol riyādan
bahār ile yine naqd olsa cennet
heves dīdāra eyle geç hevādan
3. gel ey gül-ruḥ gönül bağı yüzüñdür
nesīmūñ ḥōş-nefes bād-ı şabādan
senüñle bir dem olur ‘ömr-i bākī
ne ḥāşıl daḥı bu mülk-i fenādan
5. leb-i la‘līn ile bir nükte söyle
ki kalsun gonca dem-beste ḥayādan
eyā vaşl ehli vaşluñ kädri ḥaḳḳı
unutma **şeyḥī**yi daḥı du‘ādan

-
- 3 Ey tan yeli, (sevgilinin) ayağının toprağı sürmedir; zahmet edip de varıp Isfahan diyarını gezme.
- 4 Ey tan yeli, eğer can ve gönül illeri ferah olsun dersin gel, sevgilinin haberini bu hastaya getir.
- 5 Sultanım, senin katkısız dudağına benzediği için varıp Bedahşān diyarını görmeye heveslendik.
- 6 Sözüñü tutmayıp da Muhibbī‘yi kıyametlere salan o ay yüzlü sevgili, öyle anlaşılıyor ki varıp Karaman diyarını görmüş.
1013. 101a. (96. p). **nev‘-i dīđer ez-ān şeyḥī şu‘arānuñ kudemāsındandır.**
Şeyḥī: *Dīvān*: G. 139.
- 1 Sofu, huzurdan nasibin varsa saf şarap iç, riyadan temizlen!
- 2 Baharla yine cennet ele geçse de, arzularından vaz geçip sevgilinin yüzüne (Allah’ın cemaline) heves et!
hevādan: *Dīvān*; riyādan: CN.
- 3 Ey gül yanaklı gel, gönül bağı senin yüzüñdür; senin rüzgarın tan yelinden daha tatlıdır.
- 4 Seninle bir an sonsuz bir ömür olur, bu fani dünyadan daha ne istenir?
- 5 Lal dudağın ile öyle zarif bir söz söyle ki, gonca hayasından susup kalsın!
la‘līn ile: *Dīvān*; la‘līnine: CN.
- 6 Ey kavuşma ehli, kavuşmanın kıymeti hakkı için Şeyḥī‘yi de duadan unutma.
kädri: *Dīvān*; vaşlı: CN.

1014.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec + --- / + --- / + ---

1. eger bīmār olursa ten cefādan
yüzüm döndürmezem ol meh-liqādan
nigāruñ 'ışkı yolında hemīşe
belā yègdür baña zevk ü şafādan
3. nēcün yüz döndürem dilber gamından
ki kaçmaz kimsene luṭf u vefādan
n'ola kirpik okı zaḥm ursa cāna
ki zaḥmı cāna yèg-durur devādan
5. ḥabībūñ derdi ile ölmeyince
uşanmadı bu **cem** miskīn belādan

1015.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec + --- / + --- / + ---

1. yüzüñ vaşfin işidelden şabādan
'araḳ-rīz oldı güller ol ḥayādan
meger kıldı tecellī mihr-i ḥüsnüñ
ki her bir zerre raḳş urur şafādan
3. ḥaṭādur miske beñzetmiş saçını
ki gelmez bŷy-ı cān misk-i ḥuṭādan
erişmezse nişāb-ı vaşluñ èy dōst
naşībüm kıлма bāri kim cefādan
5. ğaraż derd-i ruḥ u sünbŷl saçıdur
nişānī rŷz u şeb vird ü du'ādan

1014. 101a. (96. p). naẓīre-i sulṭān cem nevvallāhu merḳadehŷ.

- 1 Eğer bedenim eziyetten hasta dŷşe de yüzümü o ay yüzlü güzelden döndürmem.
- 2 Bana sevgilinin aşkı yolunda bela, her zaman zevk ve rahatlıktan daha iyidir.
- 3 Hiç kimse iyilik ve vefadan kaçmazken, ben neden sevgilinin gamından yüz çevireyim?
- 4 Yarası, can için şifasından daha iyi (olan) kirpiğinin oku canı yaralasa ne olur?
- 5 Bu miskin Cem, sevgilinin derdi ile ölmeyince beladan usanmadı.

1015. 101a. (97. p). naẓīre-i nişānī beg.

- 1 Güller, tan yelinden senin yüzünün özelliğini duyduklarından beri, o utançlarından ter döktü.
- 2 Meğer senin güzelliğinin güneşi görüdüğü için her bir zerre neşesinden raks ediyormuş.
- 3 Senin saçını miske benzetmiş, hatadır; bu yüzden Hıta/Hata miskinden can kokusu gelmez.
- 4 Ey dost, kavuşmanın zekatından düşmezse de, en azından nasibimi eziyet kılma.
- 5 Nişānī, gece gündüz dua ve zikirden maksat, (sevgilinin) sŷmbŷl saçının ve yanağının derdidir.

1016.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec +---/+---/+---

1. saçınıñ istedüm büyin şabādan
dēdi miskīn yōri geç bu hevādan

su'āl ētdüm cebīn ü kākülinden
cevāb ētmez baña aqdan qaradan
3. muḥammed ümmeti kalduq ayakda
şefā'at ērmez ise muştafādan

şu deñlü mehde mihrüñ var kim ēy meh
kovarsañ kapudan düşer bacadan
5. dem-ā-dem **zātīnūñ** sögüp nigārā
dudağın ağızına añsun du'ādan

1017.

Mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Hezec +---/+---/+---

1. dēdüm yād ēt beni bir merḥabādan
dēdi hergiz elüm degmez cefādan

yaqam çāk eyledüm ol şāha qarşu
şikāyet ētdüm aña geñ yaqadan
3. oruç ayı gibi ḥürmetlü eyle
ilāhī şakla ol māhı kazādan

getürmiş büy-ı zülfüñ āferīn bād
ümīdüm bu idi bād-ı şabādan
5. saña el vemiş iken **zātī** fırsat
ēl açup vuşlatın iste ḥudādan

1016. 101b. (97. p). nazīre-i zātī.

Zātī: Dīvān C. III: G. 1026.

- 1 Tan yelinden sevgilinin saçının kokusunu istedim, "Miskin, yürü bu arzundan geç!", dedi.
- 2 Alnından ve kakülünden sordum, bana aktan karadan/olumlu olumsuz bir cevap vermez!
- 3 Hz. Mustafa'nın şefaati ulaşmaz ise Muhammed ümmeti olarak ayakta/telaş içinde kaldık!
- 4 Ey ay gibi güzel, ayda öyle sevgin var ki, kapıdan kovarsan bacadan girer.
- 5 Ey sevgili, durmadan Zâtî'nin ağızına söven dudağın (onu) duada da ansın.

1017. 101b. (97. p). velehü.

Zātī: Dīvān C. III: G. 1027.

- 1 "Beni bir merhaba ile an.", dedim; "Zulmetmekten elim asla ermez.", dedi.
- 2 O sultana karşı yakamı yırttım, ona uzak olmaktan/geniş, yırtık yakadan şikayet ettim.
- 3 Ya Rabbi, o ay gibi güzeli kazadan sakla, onu oruç ayı gibi hürmetli kıl.
- 4 Senin saçının kokusunu getirmiş, tan yelinden beklentim de buydu, bravo!
- 5 Zâtî, fırsat eline geçmişken elini açıp Allah'tan kavuşmayı iste.

1018.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. koğıl ey bāgbān bŷy-ı vefā gülden ırağ olsun
hezārān bŷlbŷl ōlŷrse şayurmaz kendŷ sağ olsun

yaşum 'ummānın āl ile kızıl şanlara boyaduñ
yaraduñ goñlŷme ey ğam goreyin yŷzŷñ ağ olsun
3. ğaraž bir bŷseye cān almağ ise alduñ ey dilber
bizŷmle şançer-i ğamzeñ yeter kılıç bıçağ olsun

şu kim dildār eşiğine şulağuz oldu dŷnyāda
dileğŷm bu kim 'uqbāda aña cennet durağ olsun
5. **necātī** mest-i 'ıřķam ben benŷm 'aql ile iřŷm yok
bir iki kez aña dedŷm hele benden ırağ olsun

1019.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. baña ol çeşm-i bīmāruñ nažar ețmezse sağ olsun
gelŷr goñlŷm yazar řařķ-ı siyāhuñ yŷzi ağ olsun

hayāl-i yār goñlŷnden gidince çeşmŷñ ardınca
raķībā goñderŷ gitmek dilermiş yŷzi ağ olsun
3. goñŷl kŷy-ı nigāra bāl açup uçmağ diler şurmaz
ħudā uçmağ nařīb ețsŷn aña cennet durağ olsun

1018. 102a. (104. p). **nev'-i āħar ez-ān necātī beg.**

Necātī Beg: Dīvān: G. 414.

- 1 Ey bahçivan bırak, vefa kokusu gülden uzak olsun; binlerce bŷlbŷl ōlse de tasalanmaz, (yeter ki) kendisi sağ olsun!
- 2 Ey gam, gozyaşımın denizini hile ile kızıl kanlara boyadın; vallahi goñlŷme goresin, yŷzŷn ak olsun/sağ olasın!
'ummānın: Dīvān; ğammāzın: CN.
- 3 Ey sevgili, maksadın bir ōpŷcŷge can almak ise aldın; bizimle kılıç bıçak olarak ōldŷrŷcŷ bakışının şançeri yeter.
- 4 Dileğim, dŷnyada sevgilinin kapısını goşteren şu kimseye ahirette cennetin durak olmasdır.
- 5 Necātī, ben aşk sarhoşuyum, akıl ile işim olmaz; ona bir kaç kez "Ōzellikle benden uzak olsun!", dedim.

1019. 102a. (104. p). **nažire-i zātī.**

Zātī: Dīvān C. III: G. 1091.

- 1 O baygın bakışlı gozlerin bana bakmazsa sağ olsun; siyah ayva tŷylerin gelir goñlŷmŷ sŷsler, yŷzŷ ak/sağ olsun!
- 2 Ey rakip, sevgilinin hayali goñlŷnden gidince gozlerin peşinden uğurlamak istermiş, yŷzŷ ak/sağ olsun!
- 3 Goñŷl durmaz, sevgilinin mahallesine kanat açıp uçmak diler; Allah uçmak/cennet nasip ețsin, cennet ona durak olsun.

raķīb ēy dōst biñ dūrlū belādur āsitānuñda
şavarsañ anı biñ dūrlū belā senden ırağ olsun

5. hevā-yı sūnbūlüñle țağa dūşdi ebr-veş **zātī**
yetiş ēy serv-i gül-ruhsār aña țağ üsti bāğ olsun

1020.

Mefā'īlūn mefā'īlūn mefā'īlūn mefā'īlūn

Hezec +---/+---/+---/+---

1. ilāhī isterem sīnemde dā'im tāze dāğ olsun
münevver eylesün göñlüm evin rūşen çerāğ olsun
şen ol gül ēy yüzi gülşen cihān bāğında sen dā'im
benüm miḥnet bucağında işüm ķo ağlamağ olsun
3. benüm senden ırağ olsun turağum ğam bucağı ķo
senüñ seyrānuñ ēy serv-i revānum bāğ u rāğ olsun
ayağ bağı-durur cān bülbüline sensüz ēy gül-rū
gerek gülşen temāşāsı gerekse seyr-i bāğ olsun
5. şakaluñ 'ışķ yolında ağardı **ḥayretī** çün kim
bugün bir ihtiyārsın ʔariķuñ yüzüñ ağ olsun

1021.

Mefā'īlūn mefā'īlūn mefā'īlūn mefā'īlūn

Hezec +---/+---/+---/+---

1. ölürsem ben ğam ile ğam degül cānāne şağ olsun
ebed ğam görmesün kend'özi ğam andan ırağ olsun

4 Ey dost, rakip senin eşiğinde bin türlü beladır; onu yanından uzaklaştırırsan bin türlü bela da senden uzak olsun.

5 Zātī senin sümbül saçının arzusu ile ağa düştü; ey gül yanaklı selvi, yetiş ki ona dağ üstü bağ olsun (keyfi yerinde olsun).

1020. 102a. (104. p). nazīre-i ḥayretī.

Ḥayretī: *Dīvān*: G. 382.

1 Ya Rabbi, parlak bir ışık olsun gönül evimi aydınlatsın (diye), göğsümde daima taze yaramın olmasını isterim.

2 Ey yüzü gül bahçesi, sen dünya bağında daima gül, mutlu ol; bırak benim işim de ayrılık köşesinde ağlamak olsun.

3 Ey endamlı selvim, bırak benim yerim senden uzak gam bucağı olsun; yeter ki senin gezdiğin yerler güllük gülistanlık olsun.

4 Ey gül yüzlü güzel, can bülbüline sensiz, gerek gülşen seyri olsun gerek bahçe gezintisi, ayak bağı olur.

5 Hayretī, sakalın aşk yolunda ağardığı için bugün (o) yolun bir ihtiyārsın, yüzün ak olsun/sağ olasın!

1021. 102a. (104. p). nazīre-i nazmī fermūden.

Edirneli Nazmī: *Dīvān*: G. 4728.

1 Ben gam ile ölsem de gam değil, (yeter ki) sevgili sağ olsun; kendisi sonsuza kadar gam görmesin, gam ondan uzak olsun.

- hevāya uymuş idi murğ-ı dil rām olmayup baña
düşürdi қара zülfüñ aға anı yüzi aғ olsun
3. budur gül-ruhlarıñ yād eyledüğüm küh-ı fürkatde
ki ben ferhāda ey şirīn-dehen tağ üsti bağ olsun
- cigerdür bir dil-āverdür gönül zaḥmuñdan étmez bāk
müjeñle çeşm-i ḥūn-ḥvāruñ gerekse pür-yarağ olsun
5. senüñ ş'ol ḥāl ü la'lüñ ḥasretinden dem-be-dem cānā
nece bir **nazmī**-i dil-ḥastenüñ cānında dāğ olsun

1022.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. baña yār-ı vefādārum vefā étmezse sağ olsun
gönül bezminde ruḥsarı yanar rüşen çerāğ olsun
- cihānı almazam bir ḥabbeye bir būriyā deñlü
maḥalleñde baña tek gūşe-i emn ü ferāğ olsun
3. edersin ḡamzeler aḡyāra maḥfī çeşm-i mestüñle
aramızda nece bir dilberā tiğ u bıçağ olsun
- ebed kırtılmasun cānum belā der-bend-i zülfüñden
siyeh kāküllerüñ murğ-ı dile dā'im turağ olsun
5. **nişānī** dōstdan el çekme cevri ile taḥammül kı
baña yār-ı cefākārum vefā étmezse sağ olsun

-
- 2 Gönül kuşu bana ram olmayıp arzularına uymuştu, senin siyah saçın onu ağa düşürdü, yüzü ak/sağ olsun!
- 3 Ey tatlı/Şirin ağızlı, ayrılık dağında senin gül yanaklarını anmamın sebebi, ben Ferhad'a dağ üstü bağ olsun (keyfim yerinde olsun) diyedir.
- 4 Senin kan döken gözün isterse kirpiğinin silahı ile donatılmış olsun, bu gönül cesaretli bir yiğittir, yarasından korkmaz.
- 5 Ey can, senin şu benin ve dudağının bitmeyen hasretinden gönlü yaralı Nazmî'nin canında daha ne zamana kadar yara olsun.
- 1022. 102a. (104. p). nazîre-i nişānī.**
- 1 Vefalı yarım bana vefa etmezse de sağ olsun, onun yüzü gönül meclisinde yanan aydınlık bir meşale olsun.
- 2 Dünyayı bir zerreye almam, yeter ki bana senin mahallende bir hasır kadar emniyet ve huzur köşesi olsun.
- 3 Ey sevgili, sarhoş gözünle başkasına gizlice öldürücü bakış atarsın; daha ne zamana kadar aramızda kılıç bıçak olacak?
- 4 Canım senin saçının dar boğazının derdinden sonsuza kadar kurtulmasın, senin siyah kaküllerin gönül kuşuna daima durak olsun.
- 5 Nişānî, eza ile dosttan el çekme, sabret; eziyet eden yarım bana vefa etmezse de sağ olsun!

1023.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. ğamuñdan isterem her dem dile bir taze dāğ olsun
ki maḥzūn cāna hecrūñ zūlmetinden ŧeb-çerāğ olsun

hemīŧe taze olsun nev-bahār-ı gülŧen-i ḥüsnūñ
rakībūñ bağrına ey lāle-ruḥ biñ dürlü dāğ olsun
3. lebūñden 'āŧıķı maḥrūm ıruban ŧunma ağyāra
revā görme ki tūḫīnūñ naŧībī ķūt-ı zāğ olsun

eriŧdi bağruma tīğūñ be-ğāyet zevķ sürdüm kim
ḥalāŧ etdi beni ğamdan göreyin yüzi ağ olsun
5. eger 'iŧret saña yār olmadı ey **mātemī** ŧükr et
senūñ'çün yār-ı cānı miḥnet ü endūh ŧağ olsun

1024.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. ilāhī dāğ-ı 'iŧķuñ isterem dilde çerāğ olsun
bu kül öksüzi anuñla uyansun od ocağ olsun

ölicez zeyn edūñ nerkisle gülle ķabrüm eḫrāfın
o servūñ reh-güzārından yaña tā göz ķulağ olsun
3. tecellī-i cemāl-i dilbere hep cilve-gāh olsun
ser-ā-ser cān u dil āyīne-āsā dāğ dāğ olsun

1023. 102a. (104. p). nazīre-i mātemī.

- 1 Hüzünlü cana ayrılığının karanlığında gece parlayan kıymetli taŧ olsun diye, gönlüme senin gamından her an taze bir yara olsun isterim.
- 2 Ey lale yanaklı, senin güzelliğinin gül bahçesinin ilk baharı her zaman taze olsun; rakibin bağrına da bin türlü yara olsun.
- 3 (Sevgili), âŧıķı dudağından ayırıp, onu mahrum edip de başkasına sunma; papağanın nasibi karganın rızķı olsun, layık mı?
- 4 Senin okun bağrına eriŧti, beni gamdan kurtardı; öyle çok zevk aldım ki yüzü ak/sağ olsun.
- 5 Ey Mātemî, eğer içki meclisi sana yar olmadıysa ŧükret; senin için can dostu olan keder ve gam sağ olsun.

1024. 102b. (105. p). ['āŧıķ çelebi].

'Āŧıķ Çelebi: *Dīvān*: G. 67.

- 1 Ya Rabbi, aşķın yarasının gönülde meŧale olmasını isterim; bu anasız babasız öksüz onunla uyansın, ocağı tütsün.
- 2 Öldüğüm zaman kabrimi nergisle, gülle süsleyin ki o selvinin geçeceğī yoldan yana göz kulak olsun.
- 3 Sevgilinin güzel yüzünün görünmesine tecelli yeri olsun diye, can ve gönül ayna misali baştan başa yanık yanık oldu.

belâ kühna şaldı berg-veş bād-ı hazān-ı gam
bahār-ı hüsününi ‘arz èt aña tağ üsti bāğ olsun

5. yörürken fāriğ u āzāde vü āsūde ey ‘āşık
belā-yı ‘ışka düşdüm işidenlerden ırağ olsun

1025.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. k̄ara zülfüñ ruhuñ bāğında ‘ömrüm ço duzağ olsun
ki bu dil murğını şayd eden oldur yüzi ağ olsun
budur gül-ruhlaruñ yād eyledüğüm küh-ı fūrkatde
ki ben ferhāda ey şīrīn-dehen dağ üsti bāğ olsun
3. cigerdür bir dil-āverdür gönül zaħmuñdan ètmez bāk
müjeñle çeşm-i hūn-hvāruñ gerekse pür-yarağ olsun
harāb olduğini dil hānesinüñ istedüğüm bu
perī-rūlar hayāline hemīşe bir yatağ olsun
5. dil-i nazmīde ‘ışkuñ olsa n’ola ey güzel şāhum
kuluñdur devletüñde ol daħı bir od ocağ olsun

1026.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. kudümüñden şanursın ey ecel kim derdnākem ben
tabībüm gelmedi ben hasteye aña helākem ben

4 Gam sonbaharının rüzgarı (âşığı) yaprak misali bela dağına gönderdi, ona güzelliğinin ilkbaharını göster de dağ üstü bağ olsun (keyfi yerinde olsun).

5 Ey Âşık, rahat, huzurlu ve hür bir şekilde yürürken aşk belasına düştüm, işitenlerden uzak olsun!

1025. 102b. (105. p). nazīre-i nazmī çelebi.

Edirneli Nazmī: *Dīvān*: G. 4730.

1 Ömrüm, senin siyah saçın yanağının bahçesinde bırak tuzak olsun; bu gönül kuşunu avlayan da odur, yüzü ak/sağ olsun.

2 Ey tatlı/Şirin ağızlı, ayrılık dağında senin gül yanaklarını anmamın sebebi, ben Ferhad’a dağ üstü bağ olsun (keyfi yerinde olsun) diyedir.

3 Senin kan döken gözün isterse kirpiğinin silahı ile donatılmış olsun, bu gönül cesaretli bir yiğittir, yarasından korkmaz.

4 Gönül evinin harap olmasını istememin nedeni, peri yüzlü güzellerin hayaline daima durak olsun diyedir.

5 Ey güzel sultanım, Nazmî’nin gönlünde aşkın olsa ne olur; o da senin devletinde bir kulundur, onun da ocağı tütsün.

1026. 102b. (105. p). nev‘-i āħar ez-ān zātī.

Zātī: *Dīvān C. III*: G. 1193.

1 Ey ecel, senin gelişinden benim dertli olduğumu sanırsın (ama) ben, doktorumun ben hastaya gelmediğine helak oluyorum.

- yeridür ben kula derlerse ger tâc-ı ser-i eflâk
bugün bir pâdişâhuñ ayağı altında hâkem ben
3. erenler şahid olsunlar eriyim ben bu da'vânuñ
ne kaħbedür ki dünyâya vërem dil merd-i pâkem ben
- dem-â-dem geñ yakadan âstîn-efşân semâ' eyler
maħabbet menba'ı bir lâ'übâlî çâk çâkem ben
5. bu şî'ri yana yana söylemişsin gâyet ey **zâtî**
ziyâde hâl ile eydür be-gâyet sūznâkem ben

1027.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. hadeng-i ğamze-i mestüñle sâķî sine-çâkem ben
demidür şun lebüñ cāmın be-gâyet derdnâkem ben
- yolında öldüğüme ağlamazdum dilberüñ hergiz
mezârüm üzre bir kez uğramaz aña helâkem ben
3. ederseñ hâk-i pâyuñ tütüyâ bu çeşm-i giryâna
benüm iki gözüm luṭfuñ-durur yoħsa ne hâkem ben
- döküp göz yaşların derdüñle zâr u nâ-tüvân oldum
cihân bâğında ey serv-i revânum şan ki tâkem ben
5. n'ola âlüde-dâmân olsa şâhum **kâtibî** bendeñ
bi-ħamdillâh bilür 'âlem senüñ 'ıṣķuñda pâkem ben

-
- 2 Ben bugün bir sultanın ayağı altında toprağım, ben kula eğer feleklerin baş tacı derlerse yeridir.
- 3 Erenler şahit olsunlar ki ben bu davanın halis bir merdiyim; öyle kaħpedir ki, dünyaya (nasıl) gönül vereyim?
eriyim ben bu da'vânuñ: Dîvân; ki bugün ben bu dünyâya: CN., ki dünyâya: Dîvân; bu dünyâ kim: CN.
- 4 Ben, durmadan yırtık yakadan yenini savurarak sema eyleyen, muhabbet kaynağı, çekinme sakınma bilmez perişan bir kişiyim.
- 5 Ey Zâtî, gayet yana yakıla söylediğın bu şiir, benim son derece yakıcı olduğumu çok kuvvetle anlatır.

1027. 102b. (105. p). nazîre-i kâtibî.

- 1 Saki, senin sarhoş gözünün öldürücü bakışının oku ile ben göğsü parçalanmışım; dudağının kadehini sunma vaktidir, ben çok dertliyim.
- 2 Sevgilinin yolunda öldüğüme asla ağlamazdım, bir kez mezarımın üzerine uğramaz, ben ona helak oluyorum.
- 3 Benim iki gözüm, ayağının toprağını bu ağlayan gözüme sürme yaparsan senin cömertliğindir, yoksa ben perişanım.
- 4 Ey endamlı selvim, senin derdinle dünya bağında ben, sanki asma kütüğüyümüşüm gibi gözyaşlarımı akıttım.
- 5 Sultanım, Kâtibî kölen günahkar olsa ne olur; Allah'a hamdolsun, dünya bilir ki ben, senin aşkında tertemizim.

1028.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Hezec + ---/+---/+---/+---

1. şerār-ı nār-ı āhumla şeh-i zerrīn-külāhem ben
gam u guşsa sipāhumdur diyār-ı 'işka şāhem ben
kadem başmağ için rüyı ğubār-ālūduma bir kez
senüñ'çün yollara düşmüş yatur bir hāk-i rāhem ben
3. dem-ā-dem dāne-i hāl-i siyāhuñ ārzusı için
maḥabbet kiştzārında fütāde berg-i kāhem ben
yeter yār eşigünde bir nemed dünyā metā'ından
beni şanma ki ey zāhid esīr-i mülk ü cāhem ben
5. demişler 'ārifī bendeñ kapuñda her gün āh eyler
degüldür bu ḥaḳīkat pādişāhum bī-günāhem ben

1029.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Hezec + ---/+---/+---/+---

1. zebānın tīz edelden ḥançerüñ baña helākem ben
ölümlük olmuşam cānā anuñ'çün derdnākem ben
cemāl-i yāra tā 'āşık olalı akıdup yaşum
zülāl-i la'li ḥaḳkı āb-ı şāfī gibi pākem ben
3. kulağumca edelden tīğ her bir pāremi yāruñ
gül-i şad-berg-veş ey bülbül-i dil çāk çākem ben

1028. 103a. (102. p). nazīre-i 'ārifī.

- 1 Ben ahımın ateşinin kıvılcımı ile altından külahlı bir şahım; gam ve keder askerimdir, ben aşk diyarının sultanıyım.
- 2 Ben, toz bulaşmış yüzüme bir kez ayak basman için, senin için yollara düşmüş yatan bir yol toprağıyım.
- 3 Ben daima, senin siyah beninin arzusu için muhabbet tarlasında düşmüş bir saman çöpüyüm.
- 4 Ey zahid, beni mal ve makam esiri sanma; dünya malı olarak sevgilinin eşiginde bir keçe yeter.
- 5 Sultanım, "Ârifî kölen her gün senin kapıda inliyor.", demişler; bu doğru değildir, ben günahsızım.

1029. 103a. (102. p). nazīre-i mātemī.

- 1 Senin hançerin bana karşı dilini keskinleştirdiğinden beri ben helak oldum; ey can, ölümlük olmuşum, onun için dertliyim.
- 2 Ben, sevgilinin güzel yüzüne âşık olduğumdan beri, dudağının suyunun hakkı için gözyaşımı akıtıp saf su gibi tertemiz (oldum).
- 3 Ey gönül bülbülü, sevgilinin kılıcı her bir parçamı kulağım gibi ettiğinden beri ben, katmerli gül misali parça parçayım.

yüzüme bir kadem başmaz gelüp ol kaddi dil-cüyum
ser-i küyuñda gerçi yıllar olmışdur ki hâkem ben

5. beni mest eden ol mey-gün lebün cām-ı şarābıdur
şakın ey **mâtemî** şanma harāb ü tābnâkem ben

1030.

Mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. firākuñla za'îf ü nā-tüvān ü derdnâkem ben
ğamuñla pāre pāre şerha şerha çāk çâkem ben
kapumda itüm olduñsa uluduñ deme sulţānum
göge éerse de başum yine yoluñda hâkem ben
3. şarardum hasret-i āb-ı 'inebden hâke yüz urdum
hazān vaqtinde güyā yere düşmiş berg-i tākem ben
kimi öldürse ihyā eyler ol 'isî-nefes ammā
bu ben ölümünün katl eylemez aña helâkem ben
5. ne kórku **meşrebî** şemşîri zahmından o hün-rîzüñ
ölümünden vehmi yok bir 'aşık-ı bî-vehm ü bākem ben

1031.

Mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. egerçi pāy-māl-i halk bir nāçiz hâkem ben
velîkin 'ayn-ı 'ibretle bakarsañ kuhl-i pākem ben

4 Ben her ne kadar yıllardır mahallesinin kenarında toprak olsam da, boyu gönül çelenim gelip de bir kez yüzüme basmaz.

5 Ey Mâtemî, sakın beni harap ve ortalarda sanma; beni sarhoş eden sevgilinin o şarap renkli dudağının içki kadehidir.

1030. 103a. (102. p). **naẓîre-i meşrebî.**

1 (Sevgili), senin ayrılığınla ben zayıf, güçsüz ve dertliyim; gamınla paramparça, dilim dilim, yarık yarığım.

2 Sultanım, "Kapımda köpeğim olduysan uludun/yücelandin!", deme; başım göge erse de ben senin yolunda toprağım.

3 Üzümün suyunun hasretinden sarardım, toprağa yüz vurdum; sanki ben, sonbaharda toprağa düşmüş asma yaprağıyım.

4 O İsa nefesli kimi öldürse (tekrar) diriltir ama, bu ben ölümününü katletmez, ben ona helak oluyorum.

5 Meşrebî, o zalimin kılıcının yarasından ne korku; ben ölümünden çekinmeyen korkusuz ve şüphesiz bir âşığım.

1031. 103a. (102. p). **naẓîre-i h'vānende 'abdi'z-zarîf kuzât t̄aifesindeñdür.**

1 Her ne kadar ben halkın ayaklar altına aldığı değersiz bir toprak (olarak görünsem de), ibret gözüyle bakarsan ben temiz bir sürmeyim.

- ‘aceb midür hazân bergi gibi zâr u nizâr olsam
fenâ bâğında göz yaşın revân edici tākem ben
3. leb-i cān-baḥşı ile mürdeler iḥyâ kıllur her dem
beni cev̄r ü sitemle öldürür aña helākem ben
- bugün ser pā-bürehne rāh-ı ‘ıṣkuñ peyk-i püyānı
levend ü lā’übālī rind-i ‘ālem sīne-çākem ben
5. ne baş ağrısıdır def̄ et ḥumārı cām-ı mey birle
şabûhî néce bir dērsün ki dā’im derdnākem ben

1032.

Mefā’lün mefā’lün mefā’lün mefā’lün

Hezec + ---/+---/+---/+---

1. cefā tīgıyla cānā lāle gibi sīne-çākem ben
oñulmaz derde düşdüm dāğuş ile derdnākem ben
- güle baḫar yüzine dā’imā aḡyāruñ ol gül-ruḫ
baña ḫışm ile baḫmaduşına aña helākem ben
3. yoluñda ölmege cānlar vērürdüm zevk ü şevk ile
yoluñda nā-geh öldi dēyeler saña ne ḫākem ben
- gönülde ḫatrece ālāyış-i nā-pākligüm yoḫdur
olaldan ‘āşık-ı dīdār aḫar şu gibi pākem ben
5. n’ola şādıklıḡım bilse benüm ḫurşīd-i raḫşānum
seḫer gibi anuñ mihrinde **bākî** sīne-çākem ben

-
- 2 Sonbahar yaprağı gibi ağlayıp inlesem şaşılmaz, ben yokluk bahçesinde gözyaşını akıtan asmayım/üzüm kütüğüyüm.
- 3 (Sevgili) can bahşeden dudağı ile her zaman ölüleri diriltirken beni zulüm ve eziyet ile öldürür, ben ona helak oluyorum.
- 4 Bugün ben baştan ayağa çıplak, senin aşkının yolunun koşan habercisi, levendi ve teklifsiz yüreği yaralı dünya rindiyim.
- 5 Sabûhî, daha ne kadar "Ben daima dertliyim.", diyeceksin; bu ne baş ağrısıdır, şarap kadehi ile birlikte sersemliği def et!

1032. 103b. (103. p). [bākî].

- 1 Ey can, ben eziyet kılıcı ile lale gibi göğsü parçalanmışım; iyileşmez derde düştüm, ben senin yaran ile dertliyim.
- 2 O gül yanaklı, yabancıların yüzüne daima gülererek bakar; ben bana kızgınlıkla bakmadığına helak oluyorum.
- 3 Senin yolunda ölmek için zevk ve hevesle canlar verirdim; senin yolunda ansızın öldü desinler, benim ne değerim var ki!
- 4 Güzel yüze âşık olduğumdan beri gönülde zerre kadar kir bulaştığım yoktur, ben akarsu gibi temizim.
- 5 Bākî, parlak güneşim benim sadıklığımlı bilse şaşılmaz; ben onun aşkında seher gibi göğsü parçalanmışım.

1033.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. ben umardum ki baña yār-i vefādār olasın
kim dēr idi ki saña böyle cefākār olasın
hele sen kâ'ide-i cevrde eksük kıomadun
döstlük hakkı ise ancak ola var olasın
3. ne revādur ki gele tatlı dilünden acı söz
sen ki bu mışr-ı melâhatde şeker-bār olasın
sen çıkardun beni zülfe uyuban başdan ey dil
göreyin ben seni bu yolda ki ber-dār olasın
5. şimdi bir hâldeyüz ki ilenen düşmenine
dēr ki **mihri** gibi sen dağı giriftār olasın

1034.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. bu cihān içre kim olam ki baña yār olasın
yārılık işi tamām oldu hemin var olasın
sen ki gülzār-ı cinānuñ gül-i nev-restesisün
ne revā ola ki her hār u hasa yār olasın
3. beni āzāde iken işka giriftār etdün
göreyin sen de benim gibi giriftār olasın
beddu'ā etmezem ammā ki hūdādan dilerem
bir senün gibi cefākāra hevādār olasın
5. ey **gamî** nāle vü zār ile ölürsen yeridür
saña kim dērdi ki her bir güzele yār olasın

1033. 103b. (103. p). **nev'-i āḥar ez-ān mihri ḥātun.**

Mihri Ḥātun: *Dīvān: G. 124.*

- 1 Ben isterdim ki bana vefalı bir sevgili olasın, senin böyle zalim olacağını kim söylediler ki?
- 2 Sen eziyet usullerinde nihayet eksik bırakmadın; dostluk hakkı ise olsa olsa (bu kadar) olur, sen var olasın!
- 3 Sen ki bu şirinlik şehrinde şeker saçansın, tatlı dilinden acı söz gelmesi reva mıdır?
- 4 Ey gönül, saça uyup beni sen baştan çıkardın, ben de senin bu yolda asıldığını göreyim.
- 5 Şimdi öyle bir haldeyiz ki düşmanına beddua eden, "Sen de Mihri gibi müptela olasın!", der.

1034. 103b. (103. p). **naẓīre-i gamî çelebi.**

- 1 (Sevgili), bu dünya içinde kim olayım ki bana yar olasın? Yarlık işi tamam oldu, daima var olasın!
- 2 Sen dünya gül bahçesinin yeni bitmiş gülüsün, her çalı çırpıya yar olman reva mıdır?
- 3 (Sevgili), hür iken sen beni aşka müptela ettin, göreyim sen de benim gibi tutkun olasın!
- 4 Beddua etmem ama Allah'tan sana benzeyen bir zalime âşık olmanı dilerim.
- 5 Ey Gamî, her bir güzele sevgili ol diye sana kim derdi ki; ağlayıp inleyerek ölsem yeridir.

1035.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. ey gönül 'ārif iseñ 'āşık-ı huşyār olasın
bī-vefā yār ile sen olmaya kim yār olasın
ger saña luṭf u vefā göstere aldanma şaşkın
soñucu cevır ü cefāsına giriftār olasın
3. ne revā mihr ü vefālar kılanı terk edesin
bī-vefā yāra varup yār-ı vefādār olasın
hüsniñ cevherini degme yere hārc edene
hayf ola cān veresin daḡı hāridār olasın
5. olmaya dā'ī gibi degmeye şāhum dēyesin
vaşlına cān verüben zülfüne ber-dār olasın

1036.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. saña kim dērdi gönül ışık ile yār olasın
soñra manşūr gibi zülfine ber-dār olasın
tıfl iken saña mu'allim okudup fenn-i cefā
böyle mi öğretti vefāsuz ki cefākār olasın
3. sīneden ğamzeñ oқи dil geçüben cāna deger
bu idi senden umılan şānemā var olasın
ser-i küyuñda gece erteğe dek āh ederem
tā ki hālümü bilüp sen de haberdār olasın

1035. 103b. (103. p). nazīre-i dā'ī fermüden.

Aḡmed-i Dā'ī: *Dīvān*: G. 308.

- 1 Ey gönül, bilgin isen akli başında aşık ol; sen sevgili olacaksan vefasız yar ile olmayasın.
- 2 (Sevgili) sana vefa ve iyilik gösteriyorsa dikkat et aldanma; sonunda eziyet ve zulmüne müptela olursun.

aldanma: *Dīvān*; ol demde: CN.; cefāsına: *Dīvān*; cefāsıyla: CN.

- 3 Aşk ve vefa göstereni terk edesin, vefasız yāre varıp vefalı bir sevgili olasın; reva mıdır? kılanı: *Dīvān*; yolını: CN.

4 Güzelliğinin mücevherini rastgele yere harcayana yazık, can veresin de müşteri olasın!

5 Dā'ī gibi sıradana şāhum demen olmaz, kavuşmana can verip saçına asılasın!

1036. 103b. (103. p). nazīre-i şāmī fermüden.

1 Gönül, sana kim derdi ki aşk ile yar olasın; sonra Mansur gibi saçına asılasın?

2 Vefasız, çocukken sana öğretmen zulüm dersi okutup böyle mi öğretti de zalim oluyorsun?

3 Ey put gibi güzel, senin öldürücü bakışının oku göğüsten gönle geçince cana değer; senden beklenen de budur, var olasın!

4 Senin mahallenin başında gece sabaha kadar ah ederim, öyle ki sen de halimi bilip haberdar olasın.

5. zulm-i bî-dāduñ elinden eşigüñde bir gün
yağasın çāk édiser **şâmî** haberdār olasın

1037.

Fe'ilatün (fā'ilātün) fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün (fe'ilān)

Remel +-+--/+ +--/+ +--/+ +--

1. severem gerçi seni yār-ı vefādār olasın
korkaram göñlüm alup soñra cefākār olasın
dile bir dem gamuñı etmedüñ eksük şanemā
eger adamlık ise ancak olur var olasın
3. bilesin hālını dā'im ne çeker bendelerüñ
göreyin ışka düşüp sen de giriftār olasın
be yöri var güzelüm sende haķīkat yoğ imiş
uşanursın bir iki gün kime kim yār olasın
5. **ferruhî** yār ile mey içmege meclisde müdām
engel olmaya hemān muṭrib ile cār olasın

1038.

Fe'ilatün (fā'ilātün) fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün (fe'ilān)

Remel +-+--/+ +--/+ +--/+ +--

1. nece bir dehr-i denî gibi sitemkār olasın
yeridür ben kuluña pādişehüm yār olasın
ne revādur güzelüm edesin ağıyāra vefā
seni cāndan sevene böyle cefākār olasın
3. neñe yarardı göñül ko ciğerüñ hūn olsun
büse-i la'l-i dil-ārāya harīdār olasın

5 (Sevgili), Şâmî bir gün senin eşiginde adaletsiz zulmünün elinden yakasını yırtacak, haberin olsun!

1037. 103b. (103. p). nazîre-i ferruhî bey.

- 1 Her ne kadar seni vefalı bir yar olacaksın diye sevsem de, gönlümü alıp sonra zulmedeceksin diye korkuyorum.
- 2 Ey put gibi güzel, gönle gamını bir an bile eksik etmedin; eğer adamlık (bu) ise ancak (bu kadar) olur, var olasın!
- 3 Göreyim sen de aşka düşüp müptela olasın da kölelerinin halini, durmadan ne çektiklerini bilesin!
- 4 Kime yar olsan bir iki günde usanırsın, güzelim, hadi yürü git, sende hakikat yok imiş!
- 5 Ferruhî, mecliste sevgili ile durmadan şarap içmek için çalgıcı ile komşu ol da sana engel olmasın.

1038. 103b. (103. p). nazîre-i şadîkî.

- 1 Sultanım, daha ne zamana kadar aşağılık dünya gibi zulmedeceksin; (artık) ben kuluna yar olmanın zamanıdır.
- 2 Güzelim, seni candan sevene böyle zulmedip başkalarına vefa göstermen reva mıdır?
- 3 Gönül, sevgilinin dudağının öpücüğüne müşteri olman senin neyine yarardı, bırak ciğerin kan olsun!

sevdüñ ol âfet-i cânı beni rüsvây etdüñ
göreyin zülf-i girih-gîrine ber-dâr olasın

5. ey **şadîkî** demidür yaşıñ olursa ceyhün
saña kim dërdi ki ol serve hevâdâr olasın

1039.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. [dil hilâl ebrûsını gördükçe yâruñ dër revân
şanki mevc-i âb-ı şâfidür kim olmışdur 'ayân
zer nişân olmazsa tiğ-i âbdâruñ ğam degül
çêhre-i 'uşşâka erişdükde olur zer-feşân
3. bir kez üftâdem dedüñ üftâdeñe yarım ağız
ölmeyüp süründüğüm oldur yoluñda nîm-cân
küyüñ iti biz ğarîbe dünle ürse tañ mıdur
her kişi tarlığanur bî-vaqt olsa mihmân]
5. gel senüñle naqd-i cânı ortaya koyup **münîr**
dotalum 'ışkuñ her işin bâri assı vü ziyân

1040.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. kaddüñe öykündüğü'çün serv-i gülzâr-ı cihân
eyle şarşar bād-ı âhum anı ditrer her zamân
bir kara yağız güzeldür gerçi kim sāyeñ velî
kaddüñüñ üftâdesi olmuşdur ey serv-i revân

4 (Gönül), o can afetini sevdin, beni rezil ettin; göreyim onun dolaşık saçına asılasın!

5 Ey Sadîkî, gözyaşın Ceyhun olursa yeridir; sana kim derdi ki o selviye âşık olasın?

1039. 104a. (103. p). [münîr].

Münîrî: *Dîvân: G. 207.*

1 Gönül sevgilinin hilal kaşını gördükçe, sanki saf su dalgası görünmüş gibi, "Derhal!/Su gibi akıp gidiyor.", der.

2 Senin keskin kılıcın altın kakmalı olmazsa gam değil, âşıkların yüzüne ulaştıkça altın saçmaya başlar.

3 Ben biçarene yarım ağızla bir kez "Âşığım.", dedin, senin yolunda yarım canımla ölmeyip süründüğüm bundandır.

4 Senin mahallenin köpeği biz gariplere gece vakti havlasa şaşılmaz, vakitsiz misafir gelse herkes rahatsız olur.

5 Münîr, gel seninle can nakdini ortaya koyalım, yarı kar yarı zarar aşkın her işini tutalım.

1040. 104a. (103. p). nazîre-i emrî.

Emrî: *Dîvân: G. 361.*

1 Dünya gül bahçesinin selvisi senin boyuna benzemeye çalıştığı için ahımın rüzgarı onu öyle bir sarsar ki her zaman titrer durur.

2 Ey endamlı selvi, senin gölgen her ne kadar kara yağız bir güzel olsa da senin boyunun düşkünü olmuştur.

3. uğrayup geçdükçe sīnemde qarār étmez oquñ
şöyle beñzer ey kemān-ebrū döküpdür anda kan
kanımı dökdi vü gitdi tığ-ı hūn-rīzūñ senūñ
acıyı kaldı benüm'çün zaħmum ey qaşı kemān
5. tığ ile qatl eyledi gözüñ öñinde kirpiğüñ
emrīye raħm étmedüñ sen ey meh-i nā-mihribān

1041.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. kaṭre kaṭre ter içinde ebrū-yı 'anber-feşān
çevre almışdur hilāli encüm-i seyyāre şan
'ışkuñı fāş étmedüm nār-ı şafaqla kızdurup
taş-ı çarhı başuma geydürdi cellād-ı cihān
3. ḫayrete varmış görüp qaddūñ nihālin serv-i bāğ
öldi dēyü kuşlar eyler başı ucında fiğān
ğabğabuñ çāhı degül bennā-yı kudret eylemiş
kaşr-ı hüsnūñ güşesinde murğ-ı cāna āşiyān
5. ay başında māh-ı nev şanmañ görinen **emriyā**
tālib-i dünyāya barmaq gösterür devr-i zamān

1042.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. kāmētūñ cānā gönülde dikdi bir serv-i revān
akdı ol serv ayağına āb-ı giryānum revān

-
- 3 Ey yay kaşlı, okun göğsümde öyle kan dökmüştür ki, uğrayıp geçtikçe onda durmaz.
4 Ey yay kaşlı, senin zalim kılıcın kanımı döküdü ve gitti; benim için yarımın acısı kaldı.
5 Ey şefkatsiz ay, senin kirpiğin gözünün önünde beni kılıç ile katletti/senin gözünün önündeki kirpiğin beni kılıç ile katletti; sen Emri'ye acımadın.

1041. 104a. (103. p). velehū.

Emrī: *Dīvān: G. 359.*

- 1 Damla damla ter içinde amber saçan kaş, gezegenlerin yıldızlarının hilali kuşatmasına benzer.
2 Şafağın ateşiyle kızdırıp aşkını ortaya çıkarmadım, dünyanın celladı feleğin tasını başıma giydirdi.
3 Bağın selvisi senin boyunun fidanını görüp kendinden geçmiş, öldü diye kuşlar baş ucunda feryat ederler.
4 Senin güzellik kasrının köşesinde (görünen) çenenin çukuru değildir, kudret mimarı (Allah) can kuşuna yuva yapmış.
5 Ey Emrî, ay başında görüneni yeni ay (hilal) sanma; zamanın dönüşü dünyayı isteyene parmak gösterir/isteyeni uyarır.

1042. 104a. (103. p). nazīre-i merḫūm menemenli esīrī.

- 1 Ey can, senin boyun gönülde endamlı bir selvi dikti, o selvinin ayağına gözyaşım su gibi aktı.

- çıkamaz ağzumdandır dehānuñ sırrını fāş étmezem
cām-ı la'luñ şun berü ey sākî-i şîrîn-zebān
3. husrevā gül yüzüñüñ medhîn okurken 'andelîb
şevk ile cān bülbülü āheng eder eyler fiğān
gāret eder gönülümü her dem haramî gözlerüñ
cānuma hançer çeker bir lahza hiç vermez emān
5. ey esîrî gamzesi dil kişverine hüküm eder
hātem-i la'li baña mühr-i süleymāndur hemān

1043.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. başımı tōp eyledüm ben zülfüñe ey dilsitān
dedi nāz edüp gülüp dedi ki ol kaldı hemān
ol hilāl-ebrü hemîşe tîr-i gamze urduğı
ey gönül iki göz ile bakduğınadır nişān
3. başı kodum ortaya setr étmezem 'aşıklığı
şem'-veş başım dağı kesseñ olur şevküm 'ayān
halka halka āhum olmuş halka-i bād-ı felek
ra'd olur peydā kaçan ol halkayı çalsa fiğān
5. dedüm ey cān büseñe cānlar verürler ver berü
dedi cān vermek olur mı ey sūrürî rāyegān

-
- 2 Ey tatlı sözlü saki, dudağının kadehini beri (getir) ikram et; ağzımdan çıkamaz, senin ağzının sırrını açığa çıkarmam.
- 3 Sultanım, bülbül senin gül yüzünün özelliklerini överken can bülbülü de şevk ile ona katılır, feryat eder.
- 4 Senin harami gözlerin gönülümü her an talan eder, canıma hançer çeker, asla bir an bile aman vermez.
- 5 Ey Esîrî, sevgilinin öldürücü bakışı gönül ülkesine hükmeder; dudağının mührü benim için ancak Süleyman (as)'ın mührüdür.

1043. 104a. (103. p). sūrürî.

Sūrürî: *Dīvān*: G. 333.

- 1 "Ey gönül alan güzel, ben senin saçına başımı top eyledim.", dedi(m); sevgili nazlanıp gülüp dedi ki: "Bir tek o kaldı!".
- 2 Ey gönül, o hilal kaşının durmadan öldürücü bakış kılıcını vurması, iki gözü ile baktığına alamettir.
- 3 Başımı ortaya koydum, âşıklığımı gizlemem, başımı mum gibi kessen de arzum gözle görünür.
- 4 Kıvrım kıvrım ahım feleğin rüzgarının halkası olmuş; feryat ne zaman o halkayı çalsa gök gürültüsü olur.
- 5 "Ey öpücüğüne canlar verdikleri güzel, öpücüğünü bu tarafa gönder.", dedim; "Ey Sūrürî, bedava can vermek olur mu?", dedi.

1044.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şaru kaşına 'aceb mi ger dësem altun nişân
'aynuma bir nûn gibi görünür ol zer-feşân
nece kurbân olmasun dilden ten aña cân atup
kim gelür ol göze altun tozlu bir ra'nâ kemân
3. kara kaşı ger hilâle beñzedirsem vechi yok
şaru kaşuñdur senüñ cânâ hilâl-i âsumân
şu'le-i şem'-i ruhuñdur semt-i râsa toğrılup
bâd-ı âhum doқınup egmiş anı ey dilsitân
5. zer balıkdur sîm deryâ içre yâhod nesne yok
bir taḥayyüldür **sürürî** tab'ın eyler imtiḥân

1045.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. çengdür qadrüñ sarâyı içre güyâ âsumân
ey kamer-ṭal'at aña evtâr olmuş kehkeşân
mâh-ı nev ebrüña öykündüğü'çün qavs-i kızaḥ
döstum aña yaşıl kızıl görünür her zamân
3. cîm-i zülfüñ içre ṭursun noḡta-veş gönlüm dedüm
şaçı lâmıyla elif qaddini gösterdi hemân

1044. 104a. (103. p). [sürürî].

Sürürî: *Dîvân*: G. 343.

- 1 Senin sarı kaşına altın bir izdir desem şaşılmaz; o (kaşın) gözüme, altın saçan bir nun (ن) gibi görünür.
- 2 Beden, ona (sarı kaşa) can atıp nasıl yürekten kurban olmasın; zira o, göze altın tozlu parlak bir yay gibi gelir.
- 3 Siyah kaşı eğer hilale benzetirsem imkanı yok, ey can, gökyüzünün hilali senin sarı kaşındır.
- 4 Ey gönül alan güzel, senin yanağının mumunun alevi doğru yöne yönelmişti, ahımın rüzgarı dokunup onu eğmiş.
- 5 (Görünenler) gümüş deniz içerisinde altın balıktır ya da hiçbir şey yoktur, bir hayaldir; Sürürî karakterini imtihan etmektedir.

1045. 104a. (103. p). [me'âlî].

Me'âlî: *Dîvân*: G. 164.

- 1 Ey ay yüzlü, gökyüzü senin yücelik sarayının içinde sanki bir çalgıdır, samanyolu ona tel olmuştur.
- 2 Dostum, hilal, senin kaşına özendiği için gökkuşağı ona her zaman kızarıp bozarır.
- 3 "Gönlüm senin saçının cimi (ج) içinde nokta gibi olsun.", dedim; hemen saçının lamıyla (ل) boyunun elifini (ل) gösterdi (ل: "Hayır!", dedi).

ğadd-i cānāndan haber vēr kim hevādāruñ ola
ēy şabā ditremege ʔurup-durur serv-i revān

5. ēy **me'ālī** 'ışk elinden geldi bir h'āce baña
ğuşşa vü miḥnet metā'ını getürdi armağan

1046.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. sīneme bir nāvek ur luḥf édüp ēy kaşı kemān
tā kuçam serv-i ʔadūñ yādına anı her zamān
kaşlaruñ çatmak ne ḥācet tīr-i ğamzeñ cāna bes
hāy nedür bir nā-tüvān ʔaşdına bu iki kemān
3. yerde sen serv-i ser-efrāzuñ görüp reftārını
çağırur el ʔaldurup gökde melekler el-emān
pāyı başmış dēyü yüz biñ buse urdum rāhına
sikke-i encüm gibi devr içre ʔodum ḥōş nişān
5. **lāmi'ī** dil-ḥastesin n'eyler şorup ol nūş-ı leb
kim teninde her kılıdur vaşf-ı ḥālinden zebān

1047.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. kūy-ı dilberden ırağam 'andelībem kim hemān
ğülsitānından cüdā düşmüş fiğān eyler fiğān

4 Ey tan yeli, salınmak için bekleyen selviye sevgilinin boynundan haber getir ki, senin yolunu gözlesin.

5 Ey Meālī, aşk elinden bir tüccar geldi, dert ve sıkıntı malını bana armağan olarak getirdi. 'ışk elinden geldi bir h'āce baña: Dīvān; diyārından gelüp bir h'ācegi: CN.

1046. 104a. (103. p). [lāmi'ī].

Lāmi'ī Çelebi: *Dīvān*: G. 358.

1 Ey kaşı yay, acıyıp göğsüme bir ok vur da senin boyunun selvisinin hatrına onu her zaman kucaklayayım.

2 Kaşlarını çatmaya ne gerek var, öldürücü bakışının oku cana yeter; hey, bir güçsüzü öldürmeye bu iki yay nedir?

3 Gökteki melekler yerde sen uzun boylu selvinin yürüyüşünü görüp el kaldırıp "Elaman!" derler.

4 Ayağını basmış diye yolunu yüz bin kere öptüm, zaman içine yıldız damgası gibi güzel iz bıraktım.

5 O dudağı tatlı güzel, bedenindeki her kılı halini anlatmak için birer dil olan yaralı gönüllü Lāmi'ī'yi sorup ne yapar?

1047. 104a. (103. p). [firāķī].

1 Durmadan yalnızca feryat eden, gül bahçesinden ayrı düşmüş, sevgilinin mahallesinden uzak bir bülbülüm.

- dīne kaşdı var ruhuñ devrinde ş'ol bir kāfiruñ
el-emān ol fitne-i devr-i kamerden el-emān
3. h̄vāce-i 'ālemdür ağızuñ kim sirişkünden benüm
gönderür her dem 'adem şehrine yüz biñ kārban
kāfir étmez étdüğüñ hey nā-müslümānum benüm
hālūme raḥm étmedüñ raḥm étđi kāfir müslümān
5. merd iseñ nā-merd dünyāya zebün olma zebün
ey **firākī** sen er oğlısın ne 'avretdür cihān

1048.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. merdüm-i çeşmüm yüzüñ gördükçe ey serv-i revān
ayağıñ toprağına şu gibi eyler cān revān
kāmēt-i mevzūnuña öykündüğü'çün dā'imā
bād-ı şarşar gülsitānda serverā servi revān
3. söze geldükçe eyā 'isī-nefes şirīn lebüñ
gamdan ölmüş 'aşık-ı miskīne vērür tāze cān
ey gül-i ter alma āhın bülbül-i aşüftenüñ
ermesün dērseñ eger ḥüsnüñ bahārına
5. devr-i ḥüsnüñde vefālar eyle **nazmī** bendeñe
ey şeh-i ḥübān-ı 'ālem ber-ḳarār olmaz cihān

-
- 2 Yanağının devrinde dine kastı olan şu kafirden (ayva tüylerinden), o ay devrinin fitnesinden elaman!
- 3 Benim gözyaşımından yokluk şehrine her an yüz binlerce kervan gönderen ağzın, dünyanın tüccarındır.
- 4 Hey dinsiz sevgilim, yaptığını kafir yapmaz; kafir müslüman herkes acıdı, (sen) halime acımadın.
- 5 Ey Firâkî, mert isen namert dünyaya bağlanıp kalma; sen er oğlusun, dünya ne kadındır!
1048. 104a. (103. p). **nazmī**.
Edirneli Nazmî: *Dīvān*: G. 4913
- 1 Ey endamlı selvi, gözümün bebeği yüzünü gördükçe, ayağının toprağına su gibi can akıtır.
- 2 Efendim, selvi senin uzun boyuna özendiği için, şiddetli rüzgar onu gül bahçesinde durmadan yürütür/sarsar.
- 3 Ey İsa nefesli güzel, söze gelince tatlı dudağın gamdan ölmüş miskin âşığa taze can verir.
- 4 Ey taze gül, güzelliğinin baharına sonbahar gelmesin dersen, perişan bülbülün ahını alma.
ermesün dērseñ eger ḥüsnüñ bahārına ḥazān: *Dīvān*; ey şeh-i ḥübān-ı 'ālem ber-ḳarār olmaz cihān: CN.
- 5 Ey dünya güzellerinin sultanı, dünya geçicidir; güzelliğinin çağında Nazmî kuluna vefa göster.

1049.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'aks-i ruhsāruñ gözümde ey meh-i nā-mihribān
şan güneşdür çeşmesār içinde olmuşdur 'ayān
cāmi'-i qadrinde cānānuñ aşılmış zeyn için
bir muşanna' tōpdur gūyā bu çarḥ-ı āsumān
3. 'aşığa cennet yeter dīdāruñ ile şahn-ı bāğ
vādi-i ḥasret-durur sensüz gülistān-ı cinān
sūzişüm olmasa yaşum ğark ēderdi 'ālemi
eşk-i çeşmüm olmasa yanardı sūzumdan cihān
5. ey **sinānī** zāyī' etme rüz u şeb her sā'ati
vaqtüñe ḥāzır olıgör kim geçer köymez zamān

1050.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. na'l-i esbi kanlu yaşum içre yāruñ bī-gümān
māh-ı nevdür kim şafak içinde olmuşdur 'ayān
oklar ile zeyn edelden sīnemi ol kaşı yā
būlbūl-i dil gūyiyā ney içre etdi āşiyān
3. ḥaṭ mıdur bu şafḥa-i nūr üzre yā kil-k-i ezel
ḥūblıq tuğrasını misk ile kılmışdur nişān
dil lebūnden buse alurken ēder zūlfūñ hücūm
gerçi dērlər şu içerken ādemi şoqmaz yılan

1049. 104b. (104. p). **naẓīre-i sinānī.**

- 1 Ey merhametsiz ay gibi güzel, senin yanağının aksi gözümde, çeşme başında apaçık görünen güneş gibidir.
- 2 Bu gökyüzü, sevgilinin itibarının camisinde süs için asılmış sanatlı bir avize gibidir.
- 3 Âşığa bahçenin meydanı ile senin güzel yüzün cennet olarak yeter, cennetin gül bahçeleri sensiz hasret vadisi olur.
- 4 Yüreğimin yangını olmasa gözyaşım dünyayı suya boğardı; gözümün yaşı olmasa yüreğimin ateşinden dünya yanardı.
- 5 Ey Sinânî, gece gündüz hiçbir anı boşa harcama, sonuna hazır ol; zira zaman beklemez, geçip gider.

1050. 104b. (104. p). **naẓīre-i rahmī.**

Bursalı Raḥmī: *Dīvān*: G. 148.

- 1 Kanlı yaşım içinde sevgilinin atının nalı, şüphesiz şafak içinde ortaya çıkan yeni aydır.
- 2 O yay kaşlı göğsümü oklarla süslediğinden beri, sanki gönül bülbülü ney içine yuva yaptı.
- 3 Bu nur sayfası üzerine güzellik tuğrasını misk ile çeken ayva tüyü müdür, yoksa ezel kalemi midir?
- 4 Her ne kadar su içerken insanı yılan sokmaz deseler de, gönül senin dudağından öpücük alırken saçların hücum ediyor.

5. rüy-ı zerdüm sürh-ı eşkümle müzeyyen olalı
rahmiyâ oldum belâ bâğında mîr-i ‘âşıkân

1051.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. kuçmağa bir kez belün eşküm gibi cânım revân
ey perî nem var ise uşda nazarda der-miyân
dil hişârın zülfüni töp eyleyüp yıkma meded
el-emân ey gözleri fettân-ı hûn-rîz el-emân
3. servler güyâ elifler goncalardur şekl-i hâ
gül yüzün’çün ey sehî-ğad âh çekdi böstân
zerd-rû olmak gerek bir sîm-ten yolında kim
da‘vîye ma‘nâ gerekdür derler ü ‘ışka nişân
5. hecr-i yâr ile şu deñlü ağladum kim hâverî
bahr-i eşküm içre güyâ bir cezîredür cihân

1052.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. kana yunmuş hançerüñden tâ ki bağrum taldı kan
ser-be-ser kabrüm giyâhı oldı mîr-i ‘âşıkân
gün gibi altun benekli âsumâniler geyüp
yakasın mihrüñle çâk eyler zemîn ü âsumân

5 Ey Rahmî, sararmış yüzüm gözyaşımın kırmızısı ile süslendiğinden beri bela bağında âşıkların başkanı/kasımpatı oldum.

1051. 104b. (104. p). nazîre-i hâverî efendi.

Hâverî: *Dîvân*: G. 23.

- 1 Ey peri, senin belini bir kez kucaklamak için canımı gözyaşım gibi akıttım, görünürde neyim var ise işte ortada!
2 Elaman senin elinden elaman; ey gözleri kan döken fettan, aman saçlarını top eyleyip gönül hisarını yıkma!
3 Ey fidan boylu, sanki elifler (i) selviler, ha şekli de (s) goncalardır; bağ senin gül yüzün için ah (s) çekti.
4 İddiaya hakikat gerekir aşka da alamet derler; bir gümüş bedenlinin yolunda da altın yüzlü olmak gerekir.
5 Hâverî, sevgilinin ayrılığı ile öyle ağladım ki gözyaşımın denizi içinde dünya sanki bir adadır.

1052. 104b. (104. p). nazîre-i şubhiyâ şubhî.

- 1 Kana boyanmış hançerinden bağrım öyle kan doldu ki, kabrimin otları baştan başa kasımpatı oldu.
2 Sen, güneş gibi altın benekli mavi (elbise) giydiğinde, yer ve gök senin aşkınla yakasını yırtar.

3. yok mecālüm bir kadem varam tayanam kaşruña
sāye-i dīvāra dönmişdür bu cism-i nā-tüvān
‘ışk sākī göz yaşı hem-dem ciger kanı şarāb
bezm-i gamda gözlerüm cām-ı şarāb-ı ergavān
5. kabrüm üzre pāre-i hūnīn kefendür **subhīyā**
lāle [gibi] meşhedüm üzre açılan ergavān

1053.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. hār-ı cevr ile töludur sīnem ey kaşı kemān
tīr-i gāmzeñ anda gizlendiğine budur nişān
nev-‘arūs-ı hūsnüñe meşşāta için serverā
mīl mīl étmiş dağı hem çeşmüñ olmuş sürmedān
3. dürr-i dendānuñ nücüm u tal‘atuñ māh-ı münīr
saçlaruñuñ halkası gerdün cebīnūñ kehkeşān
muşhaf-ı hūsnüñde yüzün güyiyā *ve’s-şems*dür
süre-i *ve’l-leyl*dür zülfün dağı yāhod *duhān*
5. bu **ferīdī** hatm kıldı hūsnüñüñ tefsīrini
hecr nārından hālāş ét vaşluñı eyle cinān

3 Bu zayıf bedenim duvar gölgesine dönmüştür, mecalim yok ki bir adım gelsem, senin kasrının (kapısına) dayansam...

4 Gam meclisinde gözlerim erguvan renkli şarabın kadehi, aşk saki, gözyaşı dost, ciğer kanı da şarap (oldu).

5 Ey Subhî, gömüldüğüm yerin üzerinde lale misali açılan erguvan, kabrimin üzerinde kanlı, parçalanmış (bir) kefendir.
(Edirneli Nazmî'nin *Mecma‘u’n-Nezāir*'inden tamamlanmıştır.)

1053. 104b. (104. p). nazīre-i ferīdī beg.

1 Ey yay kaşlı, göğsüm eziyet dikenini ile doludur; öldürücü bakışının okunun onda gizlendiğine delil budur.

2 Efendim, gözün, güzelliğinin yeni gelinini süslemek için (kirpiklerini) sürme çubuğu yapmış, hem de (kendisini) sürme kabı...

3 Senin dişlerinin incisi yıldız ve yüzün parlak ay; saçlarının halkası felek, alnın da samanyolu...

4 Senin güzelliğinin mushafında yüzün, sanki *ve’s-Şems* (*Güneş*) suresi, saçların da *ve’l-Leyl* (*Gece*) ya da *Duhan* (*Duman*) suresidir.

5 Bu Ferīdî senin güzelliğinin tefsirini hatmetti, (onu) ayrılık ateşinden kurtar, kavuşmanı cennetler eyle.

1054.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. küh-ken érmez murāda eylese biñ yıl figān
beñzer olmuşdur murād-ı ehl-i dil taşda nihān
sen meh-i bed-mihr elinden yanuban yakılmağa
mihr ü mehden būriyā yakdı başına āsumān
3. eşk-i hūn-bārın görelden dem-be-dem 'āşıkıların
hacletinden bozarup kızardı mīr-i 'āşıkān
serv-i bālā-kāmet-i yār ile mecnūn olmasa
başı üstinde neden eylerdi her murğ āşiyān
5. sūz-ı 'ışkuñla helāk eylerse 'özrī ey şanem
qabri üzre nār-ı āhı nūrdan vère nişān

1055.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. zaħm-ı tīrūñle beni öldi dēyü étme gümān
belki anı gönderü çıkmış-durur bu haste cān
qaddūñe öyküñdi kesdiler çenāruñ pāyını
balta urdı kendü ayağına ey serv-i revān
3. [derdüñ ile ölicek qabrümde üşüp başuma
yèr etüm şayd étmedüñ dēyü yılan ile çıyan

1054. 104b. (104. p). nazīre-i 'özrī çelesi.

- 1 Dağ kazan (Ferhad) bin yıl feryat etse de muradına ermez, gönül ehlinin muradı da onun gibi taşta gizlenmiştir.
- 2 Gökyüzü, sen güneş yüzlü ay gibi güzelin elinden yanıp yakıldığını arz için, başına ay ve güneşten hasır yaktı.
- 3 Senin âşıklarının daima kan saçan gözyaşını gördüğünden beri, kasımpatı utancından kızarıp bozardı.
- 4 (Âşık), sevgilinin selvi boyu ile Mecnun olmasa, her kuş başının üzerinde neden yuva yapardı?
- 5 Ey put gibi güzel, senin aşkının ateşi ile Özrî helak olursa, ahının ateşi kabrinin üzerine nurdan bir iz bıraksın.

1055. 104b. (104. p). [sürürî].

Sürürî: *Dīvān*: G. 352.

- 1 (Sevgili), beni senin okunun yarası ile öldü diye düşünme; belki bu hasta can, onu uğurlamağa çıkmıştır.
- 2 Ey endamlı selvi, senin boyuna benzemeye çalıştığı için çınarın ayağını kestiler, (çınar) kendi ayağına balta vurdu.
- 3 Senin derdin ile öldüğüm zaman kabrimde yılan ve çıyanlar başıma üşüşüp, sabretmedin diye etimi yiyecekler.

- ğadd-i yāra öykünürmişün eyā şimşād sen
göreyin ‘ömrüñ kesilsün ‘ākıbet odlara yan
5. ey **sürürî** derdüñi şerh eylemek lâzım degül
çün ‘ayān olan için hācet degül vaşf u beyān]

1056.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. bağ-ı bāzār içre tabla gezdürürken bir cevān
serve beñzetedüm ki var başında anuñ āşiyān
ben zenaħdānuñ çehinden nēcisi bulam necāt
kim bu çāhuñ ‘umqına hergiz erişmez rīsmān
3. dāne-i eşkümden artuğ görmedi dirhem yüzün
dūd-ı āhum kim olupdur kāse-bāz-ı āsumān
katı gönüllü şanemlerle çalışur eşk-i çeşm
kanda ise taşlar ile döğünür āb-ı revān
5. her seher yere havādiş murğını uçurmağa
murğ-ı māh u mihr yapmışdur felekde āşiyān
rāh-ı āteş-tābuñ üzre eşkümi gören şanur
kārbān-ı encüm ile tıldı rāh-ı kehkeşān
7. ey **mesîhî** gördi maqşūduñ-durur būs u kenār
anuñ için gizlenür senden dehān ile miyān

-
- 4 Ey şimşir ağacı, (duydum ki) sen sevgilinin boyuna benzemeye çalışıyormuşsun, göreyim sonunda ömrün bitsin/kesil de ateşlere yan!
- 5 Ey Sürürî, senin derdini anlatmak lazım değildir, çünkü açık/anlaşılır olan için tarif ve açıklama gerekmez.
- 1056. 104b. (104. p). nazîre-i mesîhî.**
Mesîhî: *Dîvân: G. 181.*
- 1 Pazar yerinde (başının üzerinde) tepsi gezdiren bir delikanlıyı, başının üzerinde kuş yuvası olan selviye benzettim.
- 2 Bu kuyunun dibine asla ip erişmezken, ben senin çene çukurundan nasıl kurtulayım?
- 3 Ahımın dumanı gökyüzünün hokkabazı oldu, gözyaşımın tanesinden başka da yüzü dirhem görmedi.
- 4 Gözyaşı, katı kalpli put gibi güzellerle çarpışır; akarsu neredeyse taşlar ile dövünür.
- 5 Ay ve güneş kuşu, her sabah felaket kuşunu dünyaya uçurmak için, gökyüzünde yuva yapmıştır.
- 6 Senin ateşi parlatan yanağının üzerinde gözyaşımı gören, samanyolu yıldızlar kervanı ile doldu zanneder.
- 7 Ey Mesîhî, senin maksadının öpmek ve kucaklamak olduğunu bildikleri için, (sevgilinin) ağzı ile beli senden gizlenir.

1057.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. her ne deñlü bir kişi 'ālemde olsa pehlevān
küşt-gīr-i 'ışk elinde nā-tüvāndur nā-tüvān
baħyeler řanmañ görinen cāme-i 'uřřāķda
nāvdānlardur ki andan seyl-i eşk olur revān
3. n'ola her ħūbuñ gelürse āħir-i ħüsünde ħať
fitneler peydā olur çün kim ola āħir zamān
ħasret-i rüy-ı niġāram görmedin kılma helāk
el-emān ey ġuřřa-i hicrān-ı cānān el-emān
5. añmaduñ nām u niřānın bildi 'ālem sevdüġüñ
vāy eger **cāmī** deseñ bir kez fülān ibn-i fülān

1058.

Fe'ilātün (fā'ilātün) fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün (fe'ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. n'ola sa'y eyler isem varmaġa dildāra yaķın
ēdinür bülbül olan meskeni gülzāra yaķın
nece zār eylesün bülbül-i ġüyā ġam ile
ķanda bürüdet olursa olur ol ħāra yaķın
3. uyup aġyāra baña dürlü cefālar ēder āħ
kimsenüñ yārini ħaķ kılmasun aġyāra yaķın
lebi řevķi ile dil zülfine varursa n'ola
çünki tiryāk ile varılır imiş māra yaķın

1057. 104b. (104. p). [cāmī].

- 1 Bir kişi dünyada her ne kadar pehlivan olsa da, aşkın güreşçisi elinden çaresizdir çaresiz.
- 2 Âşıkların elbiselerinde görüneni dikiş sanmayın, (onlar) gözyaşı selinin aktığı oluklardır.
- 3 Bütün güzellerin güzelliklerinin sonunda ayva tüylerinin belirmesine şaşılmaz, çünkü ahir zaman geldiğinde de fitneler ortaya çıkar.
- 4 El-eman ey sevgilinin ayrılığının kederi el-eman; sevgilinin güzel yüzüne hasretim, görmeden helak etme!
- 5 Adını sanını anmadın, dünya senin sevdiğini bildi; vay, eğer bir kez falan oğlu falan Cāmī desen (kimbilir ne olur)?

1058. 105a. (105. p). nev'-i đīġer ez-ān gedāyī.

- 1 Sevgilinin yakınında olmaġa çalışırsam şaşılmaz, bülbül olan gül bahçesinin yakınına mesken edindir.
- 2 Nerede soġukluk olursa o (gül) dikene yakın olur, tatlı dilli papaġan gam ile nasıl aġlamasın?
- 3 Ah, (sevgili) yabancılara uyup bana türlü eziyetler eder; Allah kimsenin yarini yabancılara yakın etmesin.
- 4 Gönül dudağının arzusu ile saçına yaklaşırsa şaşılmaz, çünkü yılanı panzehir ile varılmış.

5. ey gönül ğamzeleri kanuñ içerse yeridür
saña kim dedi ki var ol iki hün-hvāra yakın
nece şerh eyleyeyin hāl-i dil-i hasteyi kim
kend'özüm unuduram varıcağ ol yāra yakın
7. şevk-i zülfiyle **gedâyî** yine manşür gibi
keşf edüp sırr-ı ene'l-hağ varuram dāra yakın

1059.

Fe'îlâtün (fā'îlâtün) fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün (fe'îlân)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. gerçi gülzār-ı cihānda gül olur hāra yakın
hağ ırağ eylesün [andan] k'ola ağıyāra yakın
lebüñ umar varıcağ zülfüñe gönülüm gerçi
kişi cāndan keser ümmîd olıcağ dāra yakın
3. katı çok başlu-durur zülfine tolaşma gönül
saña bir bend geçer varma o tarrāra yakın
üzilür gül açılır gonca gülistāndan eger
bu had ü hānde ile yār ola gülzāra yakın
5. lebi şevki iledür zülfe **necâtî** gönlin
belî tiryāk olıcağ varsa olur māra yakın

-
- 5 Ey gönül, sana kim "O iki zalime var, derdini anlat.", dedi; öldürücü bakışları kanını içerse yeridir.
- 6 O sevgiliye yaklaştığım zaman kendimi unutuyorum, yaralı gönlümün halini nasıl anlatayım?
- 7 Gedâyî, yine Mansur gibi saçının arzusu ile *ene'l-hak* sırrını keşfedip darağacına doğru giderim.
1059. 105a. (105. p). **naẓîre-i necâtî.**
Necâtî Beg: *Dîvân*: G. 415.
- 1 Her ne kadar dünya gül bahçesinde gül dikene yakın olsa da, yabancılarla yakın olan sevgiliden Allah uzak eylesin.
- 2 Her ne kadar kişi darağacına yaklaştığında canından ümidini kesse de, gönlüm senin saçına vardığında dudağınımı umar.
- 3 Gönül, (sevgilinin) saçına ilişme, o çok kurnazdır; o dolandırıcıya yaklaşma, sana bir oyun oynayabilir.
- 4 Eğer sevgili, bu yanak ve gülüş ile gül bahçesine yaklaşırsa, gül üzülür, gonca açılır.
bu had ü: *Dîvân*; bulup: CN.
- 5 Necâtî, evet panzehir olursa yılanı yaklaşırlar; gönlün de (sevgilinin) saçına yakınlığı dudağının arzusu iledir.
lebi: *Dîvân*; zülfi: CN., zülfe: *Dîvân*; dāra: CN.

1060.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. éy gönül tañlama yâr olduĝın aĝyâra yakın
çün bilürsin gül olur kanda ise hâra yakın
nece yıldur ki şabâ gibi yolında sürinür
dil-i bî-çâre henüz olmadı dildâra yakın
3. leb-i şîrînüñe zülfüñ nece meyl étmesün
kim ezüp şekeri şîr ile kuduñ mâra yakın
bülbülün baĝrını kan eyledi ĝayret diken
gerçi sa'y étdi hezâr olmadı gülzâra yakın
5. vây ne yavuz od imiş âteş-i hicrânı **hâfî**
kimsenün cânını hâk étmesün ol nâra yakın

1061.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. ne yürekle vara cân bülbüli gülzâra yakın
kim görür bir gül-i nev-resteyi biñ hâra yakın
dünyede bundan ulu derd ü belâ olmaya kim
kişinün sevgüli yâri ola aĝyâra yakın
3. ten-i bîmâr nedür yoluña cânım var iken
bir avuç topraĝ ile kim vara dildâra yakın
bunu bildüm ki şehâ 'âşık-ı bî-çâre daĝı
dil ü cân vermek ile olmaz imiş yâra yakın

1060. 105a. (105. p). nazîre-i hâfî.

Hâfî: *Dîvân*: G. 89.

- 1 Ey gönül, sevgilinin yabancılara yakın olduĝuna şaşırma, bilirsin ki gül neredeyse diken ona yakın olur.
- 2 Çaresiz gönül yıllardır tan yeli gibi yolunda sürünür, (ama) henüz sevgiliye yaklaşmadı.
- 3 Şekeri süt ile ezip yılanın yakınına koydun; saçın, senin tatlı dudağına nasıl meyletmesin? kim ezüp: *Dîvân*; ki unudup: CN.
- 4 Her ne kadar binlerce kez çabalasa da gül bahçesine yaklaşmadı, bülbülün baĝrını ĝayret diken kan etti.
- 5 Hâfî, vay ayrılıĝın ateşi ne fena ateşmiş! Allah kimsenin canını o ateşe yakın etmesin.

1061. 105a. (105. p). nazîre-i şâfî.

- 1 Yeni açılmış bir gülü binlerce dikene yakın gören can bülbülü, gül bahçesinin yakınına ne cesaretle varsın?
- 2 Dünyada kişinin sevgili yarının başkalarına yakın olmasından daha büyük dert ve bela yoktur.
- 3 Bir avuç toprak ile kimse sevgilinin yakınına yaklaşamaz; senin yoluna canım var iken hasta beden de nedir?
- 4 Sultanım, bunu bildim ki çaresiz âşık, gönül ve canını vermekle dahi sevgiliye yakın olmazmış.

5. kanı ol dem ki şabīb-i dil ü cān raḥm edüben
gele sağlıklar ile şāfī-i bīmāra yakın

1062.

Fe'ilātün (fā'ilātün) fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün (fe'ilān)

Remel +-+--/+ +--/+ +--/+ +--

1. āh kim olımadum cehd ile dildāra yakın
bilsem aḡyār ne efsünla olur yāra yakın
diledi cān ki lebinden şora aḡvāl-i dili
ol cefā-ḡū n'edelüm gelmedi bir pāre yakın
3. yād-ı zülfüñle uçar fülk-i dil allāh oñara
gerçi ortadayuz ammā görünür kara yakın
neyki déyince ıraḡdan şu qaraltu saçına
ejdehā mı ola dērsün be yöri vara yakın
5. göñlümi avladı şimdi o degül gibi geçer
āh kim çokdur işi dilberüñ inkāra yakın

1063.

Fe'ilātün (fā'ilātün) fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün (fe'ilān)

Remel +-+--/+ +--/+ +--/+ +--

1. bildüm ey şāh-ı cihān bende-i āvāre yakın
kim degül çāre ki āvāre saña vara yakın
müşkil oldur ki bu ışık işine bēl bağlayalı
kaldı bī-kār göñül olmadı bir kāra yakın

5 Gönül ve can doktorunun hasta Şâfî'ye acıyıp da tedaviler ile geleceği zaman nerede?

1062. 105a. (105. p). [naẓīre-i lāmi'î].

Lāmi'î Çelebi: *Dīvān*: G. 356.

1 Ah, çalışmakla sevgiliye yakın olamadım; yabancıların hangi büyüyle yare yaklaştıklarını (bir) bilsem!

2 Can senin dudağından gönlün halini sormayı/emmeyi diledi; o zulmü huy edinen (güzel) bir parça yaklaşmadı, ne yapalım.

3 Senin saçını hatırlamakla gönül kayığı kopup gitti, Allah rast getirsin; her ne kadar ortada olsak da kara yakın görünür.

4 Uzaktan şu karaltı saçına "Acaba ne ki?", deyince, "Be yürü yakına var, ejderha olabilir mi?", dersin.

5 Gönlümü avladı, şimdi o değilmiş gibi geçer (gider); ah sevgilinin inkara yakın işi çoktur. gönlümü avladı: *Dīvān*; gönlüm aldı hele: CN.

1063. 105a. (105. p). naẓīre-i ḡasan kâzī.

1 Ey dünyanın sultanı, (ben) çaresiz köle şüphesiz bildim ki, sana yaklaşmak (için) perişan olmak çare değil.

2 Bu aşk işine bel bağladığımdan beri güçlük odur ki, gönül bir kazanca yaklaşmadı, işsiz/bekar kaldı.

3. ëy meges cānuñ için cānumı avcuña alup
bāri bir dem ilet ol la'l-i şeker-bāra yakın
 'īd-i hūsnūñe ki qurbān olam ëy şāh senüñ
 kına dëyü elüñe qanımı bir pāre yakın
5. zāhidā dār-ı beķā ister iseñ hīleyi qo
zülfi dārına varup cān vër ol dāra yakın
 dër qamu *naşrun minallāhi* dañı *fethun qarīb*
 kim ki manşūr-şıfat yöriye bu dāra yakın
7. yārdan çünki felek kıldı seni dūr **hasan**
bāri derd ile yöri olmağıl ağıyāra yakın

1064.

Fe'ilatün (fā'ilātün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fe'ilān)

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. yıllar oldı ki henüz olmadum ol yāra yakın
āh kim her dem anı görürem ağıyāra yakın
 dil görüp benden olup zülfine varmağa velī
 ölümü geldi meger kim varur ol māra yakın
3. gönül erdükte eşigüñe yüzün sürdüğü bu
yüz sürer ka'beye lā-büd kişi kim vara yakın
 zülfi sevdāsını hergiz gönül elden qomaya
 ger anı aşmağa iltürler ise dāra yakın

-
- 3 Ey sinek, canın(in hatırı) için canımı avcuna alıp, hiç olmazsa o şeker dudaklının yakınına götür.
- 4 Ey dünyanın sultanı, senin güzelliğinin bayramına kurban olayım, eline kına diye bir parça kanımı yakın.
- 5 Ey zahid, sonsuzluk yurdu istiyorsan hileyi bırak, saçının darağacına varıp can ver, yurda yakın ol.
- 6 Kim ki Mansur misali bu darağacına doğru yürürse, bütün halk *naşrun minallāhi ve fethun qarīb* (Allah'ın yardımı ve yakın bir fetih) der.
(Kur'ân-ı Kerîm: 61 *Saff* 13.: Allah'ın yardımı ve yakın bir fetih.)
- 7 Hasan, felek seni sevgiliden uzaklaştırdığı için dert ile yürü, uzaklaş; hiç olmazsa yabancılara yakın olma.

1064. 105b. (106. p). nazîre-i revānî çeledi.

Revānî: *Dīvān*: G. 309.

- 1 Yıllar oldu ki henüz o yare yakın olmadım; ah, onu her zaman yabancılara yakın görürüm.
- 2 Gönül görüp, kölen olup saçına varmak ister; şöyle ki, o yılanı yakın olanın meğer ölüm (vakti) gelmiştir.
olup: *Dīvān*; ur: CN.
- 3 Kişi Kābe'ye yaklaştığı zaman şüphesiz yüzünü sürer, gönlün senin eşğine ulaştığında da yüzünü sürmesinin sebebi budur.
- 4 Gönül, eğer seni darağacına doğru asmaya götürseler de, saçının sevdasını asla elinden bırakma.

5. geçdi bülbül gibi zār ile **revānī** ‘ömrüñ
āh eger olmaz iseñ ol yüzi gülzāra yaqın

1065.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec +----/+----/+----/+----

1. ser-i zülfüñi çin eyle gönül murğına dām olsun
şaçuñ çinini çöz kim hil‘at-ı hüsñüñ tamām olsun
güzellik gülsitānında egerçi serv-қadler çok
güzeller içre sen gün yüzlü dildāra selām olsun
3. demiş dilber helāl etmez[se] қanın çeşm-i mestüme
lebüm yādına içdüğü şarāb aña hārām olsun
hūrām et nāz ile қıl bende bāğuñ serv-i āzādın
şaçuñ bendini çöz sünbül eli bağılu gulām olsun
5. ruğından görmedük şādī yüzün zülfin gāmın hoş gör
geç andan düş bu sevdāya ki mışr olmazsa şām olsun

1066.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec +----/+----/+----/+----

1. senüñ tek ‘āşıқа küyuñ benüm kıblem maқām olsun
eger beytü’l-hārāma varmaқ istersem hārām olsun
cemālüñ cāmi‘in gören қılır secdeye қāmet
benüm kıblem güzellerde bugün saña selām olsun

5 Ah Revānī, o yüzü gül bahçesi (güzele) yakın olmazsan, ömrün bülbül gibi ağlamakla geçer.

1065. 105b. (106. p). nev‘-i dīger ve baħr-i āħar.

Kemāl Paşa-zāde: *Dīvān*: G. 281.

- 1 (Sevgili), zülfünün ucunu kıvrır, gönül kuşuna tuzak olsun; saçının kıvrımını çöz, güzelliğinin kaftanı tamamlansın.
- 2 Her ne kadar güzellik gül bahçesinde selvi boylular çok olsa da, güzeller içinde sen gül yüzlü sevgiliye selam olsun.
- 3 Sevgili, "Kanını sarhoş gözüme helal etmezse, dudağımı anarak içtiği şarap ona haram olsun!", demiş.
- 4 (Sevgili), naz ile yürü, bahçenin uzun selvisini köle kıl; saçının bağını çöz, sünbül eli bağlı esir olsun.
- 5 Yanağından mutluluk yüzü görmedik, (hiç olmazsa) saçının gamını hoş gör; Mısır olmazsa da Şam olsun, ondan geç, bu sevdaya düş!

1066. 105b. (106. p). nazīre-i zātī.

Zātī: *Dīvān C. III*: G. 1092.

- 1 Kiblem benim, yeter ki senin mahallen aşığı makam olsun; o zaman Kâbe’ye varmak (istemem), istersem haram olsun!
küyuñ benüm kıblem: *Dīvān*; kıblem benüm küyum: CN.
- 2 Kiblem benim, senin yüzünün camisini gören secdeye/namaza kamet getirir; güzeller içinde bugün sana selam olsun.

3. vefâ eyle dësem bir zerre deñlü ağzını açmaz
cefâ eyle dësem dağı dër ol bedr-i tamâm olsun
dedi dilber raķıbümdür çatı gökceklerüñ biri
iñen seçme bu miskini ya ellerden cüdâ m'olsun
5. eger âlemde **zâtî** tatlu şöhet etmek isterseñ
hemân bir câm-ı mey bir sen bir ol şirin-kelâm olsun

1067.

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. benüm ğayrumla ey sâķî şarâb içseñ ħarâm olsun
benümle nüş ederseñ hem ħelâl ü hem müdâm olsun
işitdüm gerçi şehriñ vâ'izinden cennetüñ vaşfın
senüñ de ravza-i küyuña ey ħürî selâm olsun
3. göreyin şafha-i devrân içinde ey elif-ķâmet
saña toğru nazarla bakmayanüñ ķaddi lâm olsun
gülistân içre hergiz etmesün pervâz tek cânâ
gönül murğına ħâlüñ dâne zülfüñ bend ü dâm olsun
5. **refikî**yi ırağ eden kişiyeye vaşl-ı dilberden
ciğer kanı şarâb ü kâse-i ser tolu câm olsun

-
- 3 O dolunay gibi güzel sevgili cefa göster desem zerre kadar ağzını açmaz; ama cefa göster deyince de "Olsun!", der.
 - 4 Sevgili, "Çok güzellerden birisi benim rakibimdir.", dedi; bu zavallıyı çok da seçip ayırma, ellerden ayrı mı kalsın?
 - 5 Zâtî, eğer dünyada tatlı sohbet etmek istersen, sadece bir şarap kadehi, bir sen, bir de o tatlı sözlü (güzel) olsun.
- 1067. 105b. (106. p). nazîre-i refikî.**
- 1 Ey saki, benden başkası ile şarap içersen haram olsun; benimle içersen hem helal, hem de daimi olsun.
 - 2 Ey huri, her ne kadar şehrin vaizinden cennetin sıfatlarını işitsem de, senin mahallenin cennetine de selam olsun!
 - 3 Ey elif (i) boylu, göreyim sana düzgün bakışla bakmayanun boyu, zaman içinde bükülsün, lam (j) olsun!
 - 4 Ey can, gönül kuşu gül bahçesi içinde asla uçmasın, yeter ki senin benim ona tane, saçın da tuzak bağı olsun.
 - 5 Refikî'yi sevgiliye kavuşmaktan uzaklaştıran kişiye, ciğer kanı şarap ve kafatası da içki kadehi olsun!

1068.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. güneş yüzlüm kamer alnuña mihr ü meh gulâm olsun
cihân meh-rûları içre saña her dem selâm olsun
kaşuñ mihrâbına karşı niyâz etmek diler gönlüm
geçüben şadr-ı mihrâba aña çeşmüñ imâm olsun
3. kayuramaz ben olursam gam esiri bend-i miñnetde
gulâm-ı serv-i âzâduñ olanlar şād-kām olsun
müdâm olsun saña ağıyâr ile şādî vü 'işretler
baña sensüz cihânda bir nefes dirlik haram olsun
5. kaçan lâyıq ola şun'î tapuñ ile ola hem-ser
kabûl eyler iseñ anı saña kemter gulâm olsun

1069.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. kabâğum toptolu cânânesüz kanla müdâm olsun
şarâb-ı nâb içerssem la'l-i dilbersüz haram olsun
bugün 'âlemde 'uşşâk arasında baña 'ışk olsun
cefâsı çok güzellerde begüm saña selâm olsun
3. dilümden gitmesün zevki nigârâ şevküñüñ bir dem
gözümde leblerüñ 'aksi şarâb-ı lâle-fâm olsun

1068. 105b. (106. p). nazîre-i şun'î.

- 1 Güneş yüzlüm, senin ay alnına güneş ve ay köle olsun; dünya ay yüzlüleri içinde sana her zaman selam olsun!
- 2 Gönlüm senin kaşının mirabına karşı namaz kılmak ister, senin gözün mihrabın başına geçip ona imam olsun.
- 3 (Sevgili) ben eziyet bağında gam esiri olursam üzülmez, (yeter ki) uzun boyunun kölesi olanlar mutlu olsunlar.
- 4 Sana yabancılarla sevinç ve eğlence daim olsun, bana dünyada sensiz bir an huzur haram olsun! (Olacak iş mi?)
- 5 Sun'î ne zaman layık olursa senin makamına başını koysun, onu kabul edersen sana değersiz bir köle olsun.

1069. 106a. (106. p). celîlî.

- 1 Sevgilim olmadan kadehim daima kanla dopdolü olsun, yarin dudağı olmadan saf şarap içerssem haram olsun.
- 2 Bugün dünyada âşıklar arasında bana aşk olsun, beyim, zulmü çok güzellerde (de) sana selam olsun!
- 3 Ey sevgili, senin arzunun zevki bir an gönlümden gitmesin; dudaklarının aksi gözümde lale renkli şarap olsun.

elüñden bir ayağ içsem dedümse baña incinme
tolu şun sâkiyâ eksükligüm benüm tamâm olsun

5. **celîlî** gam karanlığın gönülden sürmek isterseñ
hilâl-i sâgaruñ devri elüñde ber-devâm olsun

1070.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. vèrür her bezme revnağ şâhid-i mey müstedâm olsun
dutar hürmetle [hõş] bezm ehlini luţfı müdâm olsun
hilâl-i cāmı her dem bedr édüp devr étdür éy sâkî
müdâm ihsānuñ ehl-i bezme ihsān-ı tamâm olsun
3. senüñ bālā kadüñe baş eger firdevsden túbā
tapuña sidre kâmetlerde éy hürî selām olsun
dilerse naqd-i cānum yolına olsun revān éy dil
kosun ser-keşligi baña tek ol cānāne rām olsun
5. bugün gül gibi cām-ı la'l-i cānān var iken **naẓmî**
şarāb içmek baña devr içre bir dağı harām olsun

1071.

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. elüñden cām düşmezmiş begüm 'ayşuñ müdām olsun
lebüñsüz kaţresin içdümse kan olsun harām olsun

4 Ey saki, elinden bir kadeh içsem dedimse bana kırılma; kadeh sun, eksikliğim tamamlansın.

5 Celîlî, gam karanlığını gönülden sürmek istersen, elinde kadehin hilalinin dönüşü daim olsun.

1070. 106a. (106. p). naẓmî.

Edirneli Naẓmî: *Dîvân: G. 4732.*

- 1 Şarap güzeli her meclise parlaklık verir, daim olsun; eğlence ehlini hürmetle/haramla hoş tutar, iyiliği daim olsun!
- 2 Ey saki, kadehin hilalini her zaman dolunay yapıp döndür; iyiliğin eğlence ehline eksiksiz olsun!
- 3 Ey huri, senin uzun boyuna Tuba ağacı cennetten başını eğer, sidre boylularda senin huzuruna selam olsun.
- 4 Ey gönül, o sevgili isterse can nakdim yoluna akıp gitsin, yeter ki inadı bıraksın, bana boyun eğsin.
- 5 Nazmî, bugün gül gibi sevgilinin dudağının kadehi varken, zaman içinde bana bir daha şarap içmek haram olsun.

1071. 106a. (106. p). [işhāk çelebi].

Üsküblü İşhāk Çelebi: *Dîvân: G. 202.*

- 1 Beyim elinden kadeh düşmezmiş, eğlencen daim olsun; senin dudağın olmadan bir damla içtimse kan olsun, haram olsun!

- ķuluñ bir cür'aya degmez mi ol cām-ı maħabbetden
vefāsuz dilrübālardan begüm saña selām olsun
3. esirger cān-ı mehcūrum ķomaz bir dem beni tenhā
dil-i ğam-ġinūmi egler ħayālūñ müstedām olsun
- ħudādan isterem 'ıřķa giriftār olmasun kimse
güzellik sende ħatm olsun belā bende tamām olsun
5. yazuķdur āsitānuñdan begüm red étme **ishāķı**
ķapuñda ķullaruñ çoķ ol da bir kemter ğulām olsun

1072.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. řarāb-ı ergāvān içsem lebüñsüz baña ķan olsun
içerseñ sen benüm ķanum efendim nüş-ı cān olsun
- elüm ol ķan olacaķdan yuyup ben tevbe étmişdüm
nařūħuñ la'l-i řirini gözüm ķan étđi ķan olsun
3. benüm rūħumdur ol lebler revānumdur benüm ol ķad
hem ol serv-i revān için benüm rūħum revān olsun
- ħüseynüñ adın añmaġa dilüm varmaz benüm ammā
ħasan bālīnün aġzından zebānum tercemān olsun
5. itümdür dēyü ol dilber ulularmış seni **āħī**
kemāl-i devleti artsun 'aziz ü kāmran olsun

-
- 2 Beyim, vefasız sevgililerden sana selam olsun; kulun o muhabbet kadehinden bir damlaya değmez mi?
- 3 Senin hayalin ayrı düşmüş canımı korur, beni bir an yalnız bırakmaz, gamlı gönlümü eğlendirir, daim olsun!
- 4 Kimse aşka düşmesin diye güzelliğın sende belanın da bende tamamlansın Allah'tan isterim.
- 5 Beyim, eşiğinden İşhak'ı reddetme yazıktır; kapında çok kulun var, o da değersiz bir köle olsun.

1072. 106a. (106. p). [āħī çelesi].

Āħī: *Dīvān*: G. 86.

- 1 Senin dudağın olmadan erguvan renkli şarap içsem bana kan olsun; efendim, sen benim kanımı içersen (sana) can tatlısı olsun.
- 2 Ben, elimi o kan olasıdan yıkayıp tevbe etmişim; saf (güzelin) tatlı dudağı gözümü kan etti, kan olsun!
- 3 O dudaklar benim ruhum, o boy da canımdır, zaten o endamlı sevgili için benim ruhum akıp gitsin!
- 4 Hüseyin'in adını anmaġa benim dilim varmaz ama, dilim Hasan Bālī'nin aġzından tercüman olsun.
- 5 Āħī, o sevgili seni köpeğimdir diye yüceltirmiş; büyüklüğünün kıymeti artsın, mukaddes ve bahtiyar olsun.

1073.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. dehānuñ öpmege naqd-i revānum hep revān olsun
miyānuñ kuçmağa ser-cümle varum der-miyān olsun
nedür yoluñda ser terk eylemek yā dil fedā etmek
dilerseñ cān daħı saña benüm rūhum revān olsun
3. çeküp çāk edeyin şevk ile sīnem şubh-veş ey meh
ki dilde dāğ-ı mihrūñ saña gün gibi 'ayān olsun
revān cān vereyin sen husrev-i şīrīn-dehān için
ki adum 'ışk ile ferhād-veş bir dāsītān olsun
5. bulup fikr-i miyānuñla bu **nazmī** ince ma'nīler
dem-ā-dem vaşf-ı dendānuñla sözde dür-feşān olsun

1074.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. içerssem āb-ı hayvānı lebūñsüz baña kan olsun
içerseñ sen benüm kanum şu gibi nūş-ı cān olsun
tenüm yoğ oldı gönüm sende bu cān kaldı varumdan
benüm ruhum senüñ yoluña ol daħı revān olsun
3. kaşuñ yayını kurdukça müjeñ oklarını gönder
gönül bāğında her biri dikilsün bir fidān olsun

1073. 106a. (106. p). [nazmī].

Edirneli Nazmī: *Dīvān*: G. 4736.

- 1 (Sevgili), senin ağzını öpmek için akıp giden nakdim hep saçılınsın; belini kucaklamak için bütün varlığım ortaya konulsun.
naqd-i revānum hep: Dīvān; revān naqd-i revān cānā nişār: CN
- 2 Ruhum benim, senin yolunda başı terketmek ya da gönü fedā etmek nedir, dilersen can dahi sana akıp gitsin.
- 3 Ey ay gibi güzel, göğsümü arzu ile sabah misali çekip yırtayım ki gönülde senin aşkının yanığı sana güneş gibi aşikar olsun.
şevk ile sīnem şubh-veş ey meh: Dīvān; şevküñle sīnem dāğ u ten cānā: CN.
- 4 Sen tatlı/Şirin sözlü sultan için akan canımı vereyim ki adım Ferhad misali aşk ile destan olsun.
- 5 Bu Nazmī, senin belinin düşüncesi ile ince manalar bulup (yine) senin dişlerinin özellikleri ile şiirde inci saçan olsun!

1074. 106a. (106. p). [‘atā].

Üsküblü ‘Atā: *Dīvān*: G. 84.

- 1 Senin dudağın olmadan ölümsüzlük suyunu içerssem bana kan olsun, sen benim kanımı içersen su gibi can tatlısı olsun.
- 2 Ruhum benim, bedenim yok oldu, gönüm de sende; varlığımdan bir can kaldı, o da senin yoluna akıp gitsin.
- 3 Senin kaşın yayını kurdukça kirpiğinin oklarını gönder, her biri gönül bāğında dikilsin, bir fidan olsun.

eger gül-gün-ı eşküm germ-reftâr olmağ isterseñ
dilâ hoş zülf-i şebdizüñ anuñla hem-‘inān olsun

5. vedā‘ édüp ki sīnem derdine dāğ urdı ol dilber
ayıtdı benden ey bī-dil saña bu bir nişān olsun

1075.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. demiş ol māh ki gelsün eşigümde pāsbān olsun
seherden gün yüzüm görsün ‘azīz ü kāmṛān olsun
cemāl-i gülşeni şükrānesi çāh-ı zenaḥdānum
gönüller ‘andelībine ilāhī āşiyān olsun
3. erişsün tīr-i maḫsūdı nişāna [toğrı ‘uşşākuñ]
bükilsün kāmēti egri nazarlunuñ kemān olsun
kıya bakışlarum birle görüp ḥüsn-i dil-efrūzum
baña kim yaḫşı şunmazsa anuñ ḫaddi kemān olsun
5. demiş gülzār-ı kūyumda kaçan cem‘ olsa ‘uşşāḫum
refīkī ol gülistānda emīr-i ‘āşīkān olsun

1076.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. müjeñ tīrini atmağa ḫaşuñ müşkīn kemān olsun
benüm cānum benüm cānum aña ḫarşu nişān olsun

4 Ey gönül, eğer gözyaşının gül rengi/Gülgün’u (gibi) hızlı gitmek istersen hoş, Şebdiz/siyah saçın onunla at başı olsun.

5 O sevgili veda edip göğsümün derdini dağıladı; "Ey âşık, bu benden sana bir iz olsun.", dedi.

1075. 106b. (107. p). refīkī.

1 O ay gibi güzel, "Gelsin eşigimde bekçi olsun, sabahtan gün yüzümü görsün, dünyada muradına ersin.", demiş.

2 Yâ Rabbi, çene çukurum gül bahçesinin güzelliğine şükür olarak gönüller bülbülüne yuva olsun.

3 Kem bakışının boyu bükülsün, yay olsun; âşıkların maksat okları hedefe doğru ulaşsın. (Edirneli Nazmî'nin *Mecma‘u’n-Nezâir*'inden tamamlanmıştır.)

4 Kim öldürücü bakışlarımla birlikte gönlü aydınlatan güzelliğimi görüp bana iyi el uzatmazsa, onun bahtı kötü olsun.

5 (Sevgili), "Mahallemin gülşeninde âşıklarım ne zaman toplansa, Refikî o gül bahçesinde âşıkların sultanı/kasımpatı olsun.", demiş.

1076. 106b. (107. p). celīlī.

1 Canım benim, kirpiğinin okunu atmak için kaşın misk tozlu yay olsun, benim canım ona karşı hedef olsun.

- hayāl-i hadd-i gül-gūnuñ gözümde o ki eglensün
fezāsı sīnemūñ andan ser-ā-ser gülsitān olsun
3. o ursun almağıl sīnemde yürek gibi peykānuñ
hadengūñ yarası cānā anuñla yār-ı cān olsun
- yaşum ırmağına benüm boyuñ servin ırağ ētdūñ
yöri ēy gözlerüm nūrı senūñ ile hemān olsun
5. reh-i ıřkuñda o gibi gönül oğrıdur ēy dilber
eger egrilik eylerse aşıñ gibi kemān olsun
- cefāsı sengi ol yāruñ ögütsün un gibi cānı
ruh-ı zerdüm lebi helvāsı için za‘ferān olsun
7. lebi yādına cānānuñ **celīlī** şöhet ētdükçe
elūñde utduğūñ cām-ı şarāb-ı ergāvān olsun

1077.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. nece bir kıřsa-i ıřkum derūnumda nihān olsun
yazılsun sürh-ı eşkümle bir özge dāsītān olsun
- nece bir [tīr-i] āhum göklere çıksun hilāl-ebrū
nece bir āmetüm aşıñ firāından kemān olsun
3. ulām-ı pādişāh-ı hūsn olur zevki olan kimse
gerekse bir gedā olsun gerek şāh-ı cihān olsun

-
- 2 Gül renkli yanağının hayali bırak gözümde oyalansın, göğsümün düzlüğü baştan başa gül bahçesi olsun.
- 3 Ey can, bırak göğsümde yürek gibi olan temrenini alma dursun; okunun yarası onunla can dostu olsun.
- 4 Benim gözyaşımın ırmağına boyunun selvisini uzak ettin, yürü ey gözlerimin nuru, varsın seninle öyle olsun.
- 5 Ey sevgili, gönül senin aşkının yolunda ok gibi doğrudur, eğer fenalık/eğrilik yaparsa kaşın gibi bükülsün, yay olsun.
- 6 O sevgilinin eziyet taşı canı un gibi ögütsün, sararmış yüzüm (onun) dudak helvası için safran olsun.
- 7 Celīfī, sevgilinin dudağını anarak sohbet ettiğın müddetçe, elinde tuttuğın erguvan renkli şarap kadehi olsun.

1077. 106b. (107. p). [selmān-ı ādī].

- 1 Aşkımın hikayesi içimde daha ne zamana kadar gizlensin; gözyaşımın kırmızı mürekkebi ile yazılsın, bir başka destan olsun.
- 2 Hilal kaşlı güzel, boyum senin ayrılığından daha ne zamana kadar yay olsun; ahımın oku ne zamana kadar göklere çıksın?
(*Pervāne Bey* nazire mecmuasından tamamlanmıştır.)
- 3 Zevki olan kimse, ister köle isterse dünyanın padişahı olsun, güzellik sultanının kölesi olur.

haṭuñ geldüğine zinhâr incinme benüm cānum
lebüñdür süre-i kevşer ‘izāruñ da duḥān olsun

5. néce olur aña cān vèrmeği ögredeyin **selmān**
yolında cān vèren kimse benümle imtiḥān olsun

1078.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. néce ğam çekmesün ‘aşık ya néce şādumān olsun
içersin ğayrılarla sen şarābı nüş-ı cān olsun
‘aceb bir kimse var mı kim cihānda bendeñ olmaya
gerekse ey şeh-i ḥübān fülān ibn-i fülān olsun
3. gönül gerçekden ol yāri eger sevmezse vallāhi
senüñ yanuñda ey nāşih benüm sözüm yalan olsun
gönül almak murād ise tekellüf yokdur arada
eger maḳşūd cān ise benüm rûḥum revān olsun
5. **revānî** ‘ışkı dildāruñ beni ğāyet zelîl etdi
ḳayurmaz ben faḳîr olsam o dilber kāmṛān olsun

1079.

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. alursa cānumı ğamzeñ n’ola ‘ömrüm revān olsun
içerse leblerüñ ḳanum efendim nüş-ı cān olsun

4 Benim canım, ayva tüyelerinin çıktığına asla incinme; senin dudağın *Kevser* suresidir, yanağın da *Duhan* suresi olsun.

5 Selmân, sevgiliye can vermek nasıl olur öğreteyim; yolunda can veren kimse benimle imtihan olsun.

1078. 106b. (107. p). [revānî].

Revānî: *Dîvân*: G. 302.

1 Sen şarabı başkalarıyla içersin, can tatlısı olsun; (ama) âşık nasıl gam çekmesin, nasıl mutlu olsun?

2 Ey güzeller sultanı, isterse falan oğlu falan olsun, acaba dünyada senin kölen olmayan bir kimse var mıdır?

3 Ey nasihatçı, eğer gönül o yarı gerçekten sevmezse, vallahi senin yanında benim sözüm yalan olsun.

4 Murat gönül almak ise arada teklif yoktur, eğer maksat can ise (senin için) benim ruhum akıp gitsin.

5 Revânî, sevgilinin aşkı beni çok rezil etti; ben hakir olsam o sevgili tasalanmaz, (yeter ki kendisi) bahtiyar olsun.

1079. 106b. (107. p). [şem‘î dede].

Prizrenli Şem‘î: *Dîvân*: G. 122.

1 Efendim, öldürücü bakışın canımı alırsa ne çıkar, ömrüm akıp gitsin; dudakların kanımı içerse can tatlısı olsun.

yoluñda ok gibi tođru degülsem ey kemān-ebrū
bükülsün dāl-i zülfüñden elif kıaddüm kemān olsun

3. nece başlar gider kanlar dökülür kimseler şormaz
tarīk-i ışıkdur bunda demezler kana kan olsun
güzellik tahtına geçdüñ begüm ‘uřşākı dād eyle
şaçuñdur ‘adl zenciri lebüñ nüşirevān olsun
5. oñulmaz derdüñüñ dāđı yöri ‘arz eyle dildāra
nece sinede **şem**‘i bu köynükler nihān olsun

1080.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. hōş bilür şūrīde göñlüm kūy-ı cānān yolların
‘andelībe yaraşur bilmek gülistān yolların
bülbül-i sultān-ı ışka serverā ta‘zīm için
şaf tutup gül askeri zeyn étđi bōstān yolların
3. bezm-i ışk-ı yārda ‘uřşāk-ı gamgīn ağlaşup
nāya ta‘līm étđiler feryād u efgān yolların
şīve-i reftārını ben bilürem ey bāđbān
baña öğretme yöri serv-i hırāmān yolların
5. ma‘rifet eřvārına kaşđ étme ey meh **nūrisüz**
bī-delīl étme temennā āb-ı hayvān yolların

2 Ey yay kaşlı, senin yolunda ok gibi doğru değilsem elif (i) boyum senin saçının dāl’inden (s)/kıvrımından bükülsün, yay olsun.

3 Nice başlar gider, kanlar dökülür, soran olmaz; aşk yoludur, bunda kana kan (kıyas) olsun demezler.

4 Beyim, güzellik tahtına geçtin, âşıkırları bağışla; adalet zinciri senin saçındır, dudakların da Nüşirevān olsun.

5 Şem’i, senin derdinin yarası iyileşmez, yürü sevgiliye anlat; bu yanıklar daha ne zamana kadar göğsünde gizlensin?

1080. 107b. (108. p). nev‘-i dīđer ve bađr-i āđar nūri goft.

1 Deli gönlüm sevgilinin mahallesinin yollarını iyi bilir, gül bahçesinin yollarını bilmek bülbüle yakışır.

2 Ey efendim, aşk sultanının bülbülüne hürmet için gül askeri saf tutup bahçenin yollarını süsledi.

3 Gamlı âşıklar, sevgilinin aşk meclisinde ağlaşıp neye inleme ve feryat etme yollarını öğrettiler.

4 Ey bahçıvan, (sevgilinin) edalı yürüyüşünü ben bilirim; yürü, nazla salınan selvinin yollarını bana öğretme!

5 Ey ay gibi güzel, Nūri olmadan ustalık hallerine kalkışma; ölümsüzlük suyunun yollarını rehber olmadan arzulama.

1081.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. küşte-i ğamze tütupdur kûy-ı cānān yolların
göz göre iki ħarāmī kesdi sulţān yolların
çekmeyen ħaţţuñ ğamın érmez leb-i nūşinüñe
ĥızr ile buldı sikender āb-ı ħayvān yolların
3. şöyle beñzer yār sūy-ı gülşene eyler ħırām
servler şaf bağlayup tütmiş gülistān yolların
ol sipāhī dilberi ş'ol deñlü étđi zulmi kim
ehl-i 'ışkuñ dād-ĥvāhı tütđđ dīvān yolların
5. şu'le-i iĥsānuñ olursa eger rüşen-delīl
ilete yabana 'āşık nazm-ı ħassān yolların

1082.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şubĥ olunca gözlerin her gece cānān yolların
bülbül-i şeydā gibi şaĥn-ı gülistān yolların
vādi-i 'ışka düşüp mecnūn-ı pür-sevdā gibi
ey saçı leylī tütup geldüm beyābān yolların
3. küh-ken mecnūn ile el aldılar benden gelüp
ol iki dīvāneler öğrendi erkān yolların

1081. 107b. (108. p). nazīre-i 'āşık çebebi.

'Āşık Çelebi: *Dīvān*: G. 61.

- 1 Senin öldürücü bakışlarının cesetleri sevgilinin mahallesinin yollarını doldurdu; iki harami, göz göre göre sultanın yollarını kesti.
- 2 Senin ayva tüylerinin gamını çekmeyen dudağının tatlısına erişemez; İskender, ölümsüzlük suyunun yollarını Hızır ile buldu.
- 3 Sevgili gül bahçesine doğru nazla yürür, öyle görünüyor ki selviler saf tutup gülistan yollarını donatmışlar.
- 4 O sipahi güzeli öyle zulmetti ki aşk ehlinin şikayetleri meclis yollarını doldurdu.
- 5 Eğer senin lutfunun parıltısı açık delil olursa, Âşık, Hassan [ö. 680]'ın şiir tarzını çöle gönderir.

1082. 107b. (108. p). nazīre-i nebātī.

- 1 Her gece sabaha kadar perişan bülbülün gül bahçesinin meydanının yollarını gözlediği gibi, sevgilinin yollarını gözlerim.
- 2 Ey saçı siyah/Leylâ, sevda dolu Mecnun misali aşk vadisine düşüp çöl yollarını tutup da geldim.
- 3 Dağ delen/Ferhad ile Mecnun, o iki divane gelip benden el aldılar, yol yöntem öğrendiler.

‘azm edüp şehri halebden eyledüm rûma sefer
geşt edüp başdan başa geçdüm karaman yolların

5. ey **nebâtî** pâdişaha hâlûmi ‘arz etmege
bunca yıllar beklerin sulţân süleymân yolların

1083.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. yâr eşigidür gedāya menzil ü me’vâ bugün
yâr ile tursun tursunsa dōstlar dünyā bugün
şōfî yarın ilte mi alup elümi cennete
çok gören cānāneler eşigini baña bugün
3. nev-bahār ile behişt-i cāvidān oldı cihān
ey ‘aceb neçün hālāl olmaz mey ü şahbā bugün
başlamışdur gün gibi hüsniñ cihān-gîr olmağa
hep senüñdür ‘ālem içinde olan gāvğā bugün
5. yeryüzinde hecrüñ ile ağladım ş’ol deñlü kim
iki gözüm’çün toköz oldı yedi deryā bugün
sen melek-sīmāya cānlar verdüğüm ‘ayb etme kim
yerde buldı gökde isterken seni ‘isā bugün
7. ey **necâtî** hançer-i hūn-rîz-i yāra teşneyüz
şudan artuğ nesne çekmez gönlümüz kaţ‘ā bugün

4 Karar verip Halep şehrinde Rum’a sefere çıktım, dolaşıp Karaman yollarını baştan başa geçtim.

5 Ey Nebâtî, padişaha halimi arz etmek için bunca yıldır Sultan Süleyman yollarını beklerim.

1083. 108a. (108. p). nev‘-i dîger ve bahr-i āhar necâtî beg goft.

Necâtî Beg: *Dīvān*: G. 428.

1 Dostlar, bugün köleye yer ve yurt sevgilinin eşigidir, dünya bugün durursa sevgili ile dursun.

2 Bana bugün sevgililer eşigini çok gören sofı, yarın elimi alıp beni cennete mi götüreceksin?

3 Dünya ilkbahar ile kalıcı cennet oldu; ey, (o zaman) acaba neden şarap ve içki bugün helal olmaz?

4 Senin güzelliğın güneş gibi dünyayı zaptetmeye başlamıştır, bugün dünya içindeki bütün kavga hep senin (için)dir.

5 Senin ayrılığın ile öyle ağladım ki, bugün yeryüzünde yedi deniz iki gözüm için dokuz oldu.

6 Sen melek yüzlüye canlar verdiğimi ayıplama, İsa seni gökte ararken bugün yerde buldu.

7 Ey Necâtî, sevgilinin kan döken hançerine susamışsın, gönlümüz bugün asla sudan başka bir şey çekmez.

1084.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. hāk-i pāy-ı yāri kılmış menzil-i me'vā bugün
kīmīyā bulmuş anuñ'çün zer şaçar dünyā bugün
kimi ayı göge çıkarur kimi öger günü
ikisinden de yüzüñ ahsen gelür baña bugün
3. kân olıcağ öykünüp erişmek ister la'lüñe
kıp kızıl dīvāne olmuşdur mey-i hām rā bugün
mürdeler ihyāsı devr-i la'lüñüñdür gördi çün
başın alup gitdi dünyādan çıkup 'īsā bugün
5. la'lüñi cān-ile sākiden şakınup dilberā
kıldı bezmüñde hārāmī kan döküp gavgā bugün
'ışkuñ-ile āh u āteşnāk-i eşk-i çeşmüm
od yanup tutuşdı cānā acıdı deryā bugün
7. 'asker-i haţtuñ serin kaţ' et selīmī tiğ-ile
yoħsa cānumdan ümīdin kōmadı kaţ'ā bugün

1085.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. olmaya hüsñüñ gibi bir gülşen-i zībā bugün
gelmeye la'lüñ gibi bir gonca-i ra'nā bugün

1084. 108a. (108. p). nazīre-i şehzāde hāzretleri sulţān selīm hān 'ömr-i devlet-i şevket-i 'azīz-ziyād-bād.

- 1 Dünya, bugün sevgilinin ayağının toprağını mesken edinmiş; iksir bulmuş, bu yüzden bugün altın saçar.
- 2 Kimi ayı göklere çıkarır, kimi güneşi över; senin yüzün bugün bana ikisinden de daha güzel gelir.
- 3 Kırmızı şarap bugün özenip senin dudağına ulaşmak ister, kıpkızıl deli olmuş ölüp gidecek/kan kırmızısı olacak.
- 4 Hz. İsa ölüleri diriltmede bugün senin dudaklarının devri olduğunu gördüğü için başını alıp dünyadan çıkıp gitti.
- 5 Ey sevgili, harami senin dudağını can ile sakiden/sakiden canla başla sakın, bugün meclisinde kan döküp kavga çıkardı.
- 6 Ey can, senin aşkınla (çektığım) ah ve (akıttığım) yakıcı gözyaşları (yüzünden) bugün ateş yanıp tutuştu, denizler acıdı.
- 7 Selimî, kılıç ile ayva tüyleri askerinin başını kes; yoksa bugün canımdan asla ümit bırakmadı.

1085. 108b. (109. p). nazīre-i selefden hārāmī efendi.

- 1 Bugün, senin güzelliğin gibi bir süslü gül bahçesi yoktur; dudağın gibi iki renkli bir gonca da gelmez.

- beni ferdāya şalarsın vaşluñ umduķca revān
rūz-ı haşr imiş meger ol dedigün ferdā bugün
3. söyle nālān olmuşamdur sāhil-i 'ıŝkuñda kim
gözlerüm yaşını görüp acıdı deryā bugün
- ey kamer-tal'at saña cān nece olmaz müşterī
toğmadı hüsnüñ gibi mihr-i cihān-ārā bugün
5. görse-y-idi mürde cisme la'l-cān-baħş olduğın
unudup kend'özini urmazdı dem 'īsā bugün
- bu **ħarīmī** ŝ'ol kadar kan ağladı derdüñle kim
dürr ü yāķūt ile toldı dāmen-i şahrā bugün

1086.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ŝ'ol kara kaşuñ çatup göñlüm hilāl etmek neden
hey elā gözlüm bizümle mekr ü āl etmek neden
- āyet-i hüsnüñle sen vaşluñ ħarām etdüñ baña
ben ħarāmī çeşmüñe kanum helāl etmek neden
3. ğayrumuñ göñlin yapar ol seng-dil yār illā benüm
şırça göñlüm şınduğınca pāy-māl etmek neden
- dedüm āħir cān ise maķşūd nāzuñdan me'al
dedi evvel 'aşıķa fikr-i me'al etmek neden

-
- 2 Sana kavuşmayı umduķca beni derhal yarına bırakırsın; meğer o dediğın yarın bugün, mahşer günüymüş.
- 3 Senin aşkının sahilinde bugün öyle ağladım ki, gözyaşlarımı görüp deniz acıdı.
- 4 Ey ay yüzlü, bugün senin güzelliğın gibi dünyayı süsleyen bir güneş doğmadı; can seni nasıl istemesin?
- 5 Hz. İsa bugün ölü bedene dudağının can bahşettiğini görseydi, kendisini unutup nefes almazdı/kendinden bahsetmezdi.
- 6 Bugün bu Harīmī senin derdinle o kadar kan ağladı ki, çölün etekleri inci ve yakutla doldu.

1086. 108b. (109. p). nazīre-i aħmed.

Aħmed Paşa: *Dīvān*: G. 233.

- 1 Hey ela gözlüm, şu kara kaşını çatıp da gönlümü hilal etmene, bizimle oyun edip bizi aldatmana sebep nedir?
- 2 Sen güzelliğının ayeti ile sana kavuşmayı bana haram ettin, harami gözüne benim kanımı helal etmeye sebep nedir?
- 3 O taş kalpli sevgili başkalarının gönlünü yaparken neden sadece benim camdan gönlümü kırıp perişan eder?
ol seng-dil: *Dīvān*; yaķdıķça: CN.
- 4 "Senin nazının amacı sonunda can ise-", dedim; "Aşığā başta fikir sormağā sebep nedir?", dedi.

5. kâmetin şordum rakîbe işidüp dilber dèdi
ahmed iblîse kıyâmetden su'âl ètmek neden

1087.

Fâ'ilatün fâ'ilatün fâ'ilatün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'ömrümüñ mihrin kara zülfüñ zevâl ètmek neden
yâ kaşuñ fikriyle kaddümi hilâl ètmek neden
eşiğünde dilleri şayd ètmesün fettân gözüñ
bir harâmîye harem şaydın helâl ètmek neden
3. çün bilinmez zülf-i pür-çini neden müşkîn imiş
müsk-i çindür deyü zülfi kıl ü kâl ètmek neden
hey elâ gözlüm gönül almak dilerseñ âl ile
bende hod dil yok bilürsin böyle âl ètmek neden
5. gönlümüñ mülkinde dâ'im derd ü gam eyler nizâ'
bir harâbe üstine bunca cidâl ètmek neden
muşhaf-ı hüsninde haţtı cevre yüz tutdı dedüñ
ey rakîb-i [rû-siyeh] bu resme fâl ètmek neden
7. cânımı kurbân eder 'îd ayıdur deyü gözüñ
yâ kaşındur görinen egri hayâl ètmek neden
ey şanem 'ömrüñ-durur bu zülf-i müşkînüñ senüñ
dâ'imâ toprağa şalup pây-mâl ètmek neden

5 Rakibe boyunu sordum, sevgili işitip "Ahmed, şeytana kıyametten soru sormağa sebep nedir?", dedi.

1087. 108b. (109. p). nazîre-i cem sultân.

Cem Sultân: *Dîvân*: G. 232.

- 1 Senin siyah saçının ömrümün güneşini karartmasına, yay kaşının düşüncesi ile boyumu hilale çevirmesine sebep nedir?
- 2 Senin fettan gözün eşiğinde gönülleri avlamanın, bir haramiye harem çevresinde avlanmayı helal etmene sebep nedir?
- 3 Kıvrım kıvrım saçları neden misk kokulu imiş bilinmediği için, "Çin miskidir.", diye saç hakkında dedi kodu etmeye sebep nedir?
- 4 Hey ela gözlüm, hile ile gönül almak istersen, kendin de bilirsin ki bende gönül yok, böyle hile yapmana sebep nedir?
- 5 Gönlümün mülkünde dert ve gam durmadan savaşır, bir harabe üzerine bu kadar kavga etmeye sebep nedir?
derd ü gam: *Dîvân*; cân u dil: CN.
- 6 Ey siyah yüzlü rakip, "Güzelliğinin mushafında ayva tüyleri zulme yüz tuttu.", dedin, böyle haber vermene sebep nedir?
- 7 Senin gözün "Bayram ayıdır!", diye canımı kurban eder; (aslında) görünen yay kaşındır, yanlış/eğri hayal etmene sebep nedir?
- 8 Ey put gibi güzel, senin bu kıvrım kıvrım saçların ömründür, (onları) durmadan toprağa salıp perişan etmene sebep nedir?

9. lām-ı zülfüñ 'ışkına cem hod elifden toğrıdur
kaşlaruñ nünü gibi qaddini dāl etmek neden

[harfi'l-he]

1088.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. sākiyā qo zāhidüñ peymānın al peymāneyi
meclisi germ et ki mihmān etmişüz cānāneyi
muṭribüñ qavlin işit qo zāhidüñ efsününü
diñleme nāşih sözün işitmegil efsāneyi
3. netekim sen şem'e yanmaq öğredüp üstadsañ
ben dağı yanmaqda şäkird etmişem pervāneyi
defter etmek dileseñ dīvānesini zülfüñüñ
dilberā yaz evvel ol dīvāna ben dīvāneyi
5. gönlümi cānā hayālüñ luṭf edüp kıldı vaṭan
müstedām olsun ki ma'mūr etdi bu vīrāneyi
key perişāndur 'atāyī zülfüne tolaşalı
mest ü hayrāndur görelden sen gözi mestāneyi

1089.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şubh-demdür sākiyā toldur yine peymāneyi
rüşen eyle āfitāb-ı cām ile kāşāneyi

9 Cem, senin lam (ج)/ kıvrılmış saçının aşkına elif harfinin (ل) kendinden bile daha doğrudur; onun boyunu kaşlarının nun'u (ن) gibi dāl (د) etmene/ bükmene sebep nedir?

1088. 109a. (109. p). nev'-i dīger ve baħr-i āħar 'atāyī beg goft.

Ivaz Paşa Oğlu 'Aṭāyī: *Dīvān*: G. 92.

- 1 Ey saki, sofunun sözünü bırak da kadehi al; meclisi ısıt; zira sevgiliyi misafir etmişiz.
2 Çarkıcının sözünü işit, sofunun sihrini bırak; vaizin sözünü dinleme, efsaneyi işitme.
diñleme nāşih sözün: *Dīvān*; diñle nāşih sözünü: CN.
3 Nasıl ki sen, muma yanmayı öğreten üstatsan, ben de yanmakta pervaneyi (kendime) öğrenci yaptım.
4 Ey sevgili, senin saçına deli olanların defterini tutmak istersen, o deftere önce ben divanenin adını yaz.
5 Ey can, senin hayalin lutfedip gönlümü vatan kıldı; bu viraneyi mamur etti, daim olsun!
6 Atāyî senin saçına dolaştığından beri çok perişandır, sen baygın gözlüyü gördüğünden beri şaşırıp kendinden geçmiştir.

1089. 109a. (109. p). nazīre-i revānī çeledi.

Revānī: *Dīvān*: G. 423.

- 1 Ey saki sabah vaktidir, yine kadehi doldur; kadehin güneşi ile köşkü aydınlat!

- vêrse ma'nâdan haber mescidde vâ'iz tañ degül
kim hum-ı mey gibi tutmuş güşe-i mey-hâneyi
3. nâzeninler dâsitân-ı 'ışkumı elden kıomaz
tıfldur zîrâ okurlar dâ'imâ efsâneyi
- küyuñuñ dâru's-şifâsında ey tabîb-i cân u dil
çekdi zencîre gözüm yaşı bu ben dîvâneyi
5. dâmen-i şem'î revânî kıoma elden êrse şeb
kim tekellüfsüz temâşâ êtdürür cânâneyi

1090.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. bâde-i 'ışk ile her kim pür kılup peymâneyi
nüş êder görür özinsüz cân ile cânâneyi
- gâh 'arş üzre kıurup tahtın revân hükmin sürer
geh kılur tahteşşerâda hüzn ile kâşâneyi
3. dâr-ı dünyâyı fenâ mülkinde vîrân eyleyen
ol ki ma'mûr êtmek ister bu dil-i vîrâneyi
- mezra'-ı dünyâda şıdk ile 'amel tohumın eküp
nece yüz biñ gence tut 'uqbâda her bir dâneyi
5. 'âşık-ı dîdâr olup manşürsañ gel dâra var
gülşen-i dünyâya aldanma kıoğıl efsâneyi

-
- 2 Meyhanenin köşesini şarap küpü gibi tutan vaiz, mescidde hakikatten bahsetse şaşılmaz.
- 3 Nazlı güzeller aşkımın destanını elden bırakmazlar, küçük olduklarından durmadan efsane okurlar.
- 4 Ey can ve gönül doktoru, senin mahallenin hastanesinde gözümün yaşı bu ben deliyi zincire vurdu.
- 5 Revânî, gece olduğunda mumun eteğini elden bırakma, çünkü (mum) sevgiliyi zahmetsizce seyrettirir.
1090. 109a. (109. p). nazîre-i yegen-zâde merhûm sinân çelebi efendi evvelâ şâm kaçısı oldılar sultân selîm hân hazretlerine defterdâr oldılar yüz akçeyle şemâniye müderrisi iken vefât êtdiler söz çokdur ihtîşâr olundu.
- 1 Her kim kadehi aşk şarabı ile tamamen doldurup içerse, arada kendisi olmadan seven ve sevileni görür.
- 2 (Sevgili) bazen arşın üzerine tahtını/tahtıranını kurup hüküm sürer, bazen de hüznle köşkünü toprağın altında yapar.
- 3 Dünya evini yokluk diyarında harap eyleyen o kimse, bu yıkık gönlü imar etmek ister.
- 4 Dünya tarlasında amel tohumunu doğrulukla ekip her bir taneyi ahirette yüz binlerce hazine olarak gör.
- 5 Efsaneyi bırak, dünyanın hazinesine aldanma; Masur'san gel, güzel yüze âşık olup darağacına ulaş.

cân u dil yak nâr-ı hecre ‘âşık iseñ ey gönül
görmedüñ mi gecelerde şem‘ ile pervâneyi

1091.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. dōstlar mihmân edindüm dün gece cānāneyi
nūr ile cem‘ eyledüm bir araya pervāneyi
hāk-i pāyına gözümden eyledüm gevher nişār
biñ belā ile getürdüm ol gözi mestāneyi
3. gerçi kim geldi hemān-dem yine gitdi ol perī
eşküm ile eyledüm pür eldeki peymāneyi
gül yüzünüñ hasretinden ol vefāsuz dilberüñ
oda yaqđum āteş-i āhumla ben de hāneyi
5. lebleriniñ hasretinden ol vefāsuz dilberüñ
bu **muhibbī** mesken etse tañ mıdur mey-hāneyi

1092.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. el edüp meclisde görseñ zāhidā peymāneyi
öpmege kaçd eylemiş la‘l-i lebi cānāneyi
şāhid-i şem‘üñ gözine şaķınıñ tuş olmasun
korķaram nāzüklik ile yaķalar cānāneyi
3. tutup erbāb-ı şafānuñ ayağın alur müdām
başına yıķmak gerek kāfirlerüñ mey-hāneyi

6 Ey gönül, eğer âşıkıysan ayrılık ateşine can ve gönül yak; gecelerde mum ile pervaneyi görmedin mi?

1091. 109a. (109. p). nazîre-i muhibbî halebîdür.

- 1 Dostlar, dün gece sevgiliyi misafir ettim; pervaneyi nur ile bir araya getirdim.
- 2 Ayağının toprağına gözümden mücevher saçtım, o baygın gözlüyü bin naz ile getirdim.
- 3 O peri gibi güzel her ne kadar çabucak gelip gitse de ben, elimdeki kadehi gözyaşım ile doldurdum.
- 4 Ben de o vefasız sevgilinin gül yüzünün hasretinden, ahımın ateşiyle evi ateşe verdim.
- 5 Muhibbî, o vefasız sevgilinin dudaklarının hasretinden meyhaneyi mesken tutsa şaşılmaz.

1092. 109a. (109. p). nazîre-i şübütî.

- 1 Ey zahid, mecliste kadehi (bir) görseñ; el edip sevgilinin kırmızı dudağını öpmeye kalkışmış!
- 2 Mumun şahidinin gözüne dikkat edin, müptela olmasın; korķarım sevgiliyi naziklik ile yakalar.
- 3 Meyhaneyi, durmadan tutup safa ehlinin kadehini alan kafirlerin başına yıķmak lazım!

tutalum kim şaķaluñ vèrdüñ eline zāhidā
yüz vèrüp başuña bandurduñ nedendür şāneyi

5. èy **şübütî** umaram bennā-yı kaşr-ı kâ'ināt
lutf édüp ma'mür éde yap yap dil-i vîrāneyi

1093.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. yāruma 'arz étmege kim varsa ben dīvāneyi
göricék benden beter mecnūn olur cānāneyi
āşināñ olup beni yād eyleye dèyü saña
dōstum kan ağların gördükçe her bîġāneyi
3. pāreler kendin ḥasedden dilberā lîkin gönül
her kaçan zülf-i perişānuñda görse şāneyi
gün gibi eyvān-ı çarḥ olsun saña yer yer maķām
ben gedālar gibi mesken eyleyem vîrāneyi
5. **sāġarî** deryā-yı āteşde semenderdür şānur
nār-ı 'ışķ içre görenler bu dil-i dīvāneyi

1094.

Fe'ilātün (fā'ilātün) fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün (fe'ilān)
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. dām-ı zülfüñde olan murġ-ı dili yād eyle
ḥayra gir anı çevür başuña āzād eyle
göñlin ol sîm-berüñ yā baña nerm ét yā rab
yā benüm göñlümi de āhen ü pōlād eyle

4 Ey zahid, hadi sakalını eline verdin, yüz verip de tarağı başına batırmana sebep ne?

5 Ey Sübütî, umarım kâinat kasrının mimarı lutfeder de, yıkık gönlü yavaş yavaş mamur eder.

1093. 109b. (110. p). naẓîre-i kıazzāz 'ali edirnevîdür merḥūm sāġarî dèmekle meşhūrdur.

1 Ben divaneyi yarime kim arz etmeye varsa, sevgiliyi görünce benden beter Mecnun olur/delirir.

2 Dostum, (belki) tanıdığın çıkar da beni sana anar diye gördüğüm her yabancıya kan ağlarım.

3 Ey sevgili, gönül ne zaman senin perişan saçlarında tarağı görse, kendisini ancak hasetten parçalar.

4 Güneş gibi feleġin çardaġı sana zaman zaman makam olsun, ben köleler gibi yıkıntıları mesken edineyim.

5 Sāġarî, bu deli gönlü aşķ ateşi içinde görenler, ateş denizinde semenderdir zannederler.

1094. 109b. (110. p). nev'-i dîġer ve baḥr-i āḥar ca'fer çeledi goft.

Tāci-zāde Ca'fer Çelebi: *Dîvān*: G. 183.

1 Senin saçının tuzaġında olan gönül kuşunu hatırla; onu başının etrafında çevir, serbest bırak, hayra gir.

2 Yā Rab, ya o gümüş göġüslü güzelin gönlünü bana yumuşat, ya da benim gönlümü de demir ve çelik eyle.

3. érecek kabrümeye etmek dileyen hayr du'â
hûblar zikrin edüp rûhumuzu şâd eyle
miñnet-i hecre esîr olanı öldür luţf et
gamdan âzâd edüp anı bir eyü ad eyle
5. ca'fer uşlan dağı bir dilbere dil vërme şaşın
derd ü hasretle neler çekdüğüni yâd eyle

1095.

Fe'îlâtün (fâ'îlâtün) fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün (fe'îlân)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. yâr hecrinde neler çekdüğümü yâd eyle
billâh ey gam kuluñam gel beni âzâd eyle
eksük etme sitem ü cevruñi 'âşıklardan
dil vilâyetini 'adl ile âbâd eyle
3. gel gel ey gonca-dehen yüzümüze bir güle bak
dil-i gam-gîñümü bir lağza ne var şâd eyle
[ölicek 'âşık-ı miskîni çıkarma dilden
hayra gir mağberesin seng ile bünyâd eyle
5. hûblar içre begüm nâm u nişân ister iseñ
öldür işhâkı kayurmaz bir eyü ad eyle]

1096.

Fe'îlâtün (fâ'îlâtün) fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün (fe'îlân)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. dil-i mağzûnumı luţf ile begüm şâd eyle
billâh ey gam koma ben bendeñi âzâd eyle

-
- 3 Kabrime geldiğinde bana hayır dua etmek isteyen, güzelleri ansın da ruhumuzu şad etsin.
- 4 Ayrılık derdine esir olanı lutfedip öldür, onu gamdan kurtarıp iyi bir nam kazan.
- 5 Câfer, (artık) uslan da bir güzele sakın gönül verme, dert ve hasretle neler çektiğini hatırla.

1095. 109b. (110. p). nazîre-i işhâk çelevi.

Üsküblü İşhâk Çelebi: *Divân: G. 243.*

- 1 Ey gam, sevgilinin ayrılığında neler çektiğimi hatırla; vallahi kulunum, gel beni özgür bırak.
- 2 (Sevgili), sitem ve eziyetini âşıklardan eksik etme, gönül şehrini adaletle imar et.
- 3 Gel ey gonca ağızlı gel, yüzüme bir kez gülerek bak; gamlı gönlümü bir an memnun etsen ne çıkar.
- 4 Öldüğü zaman miskin âşığı gönlünden çıkarma; mezarını taşlarla imar et, hayra gir.
- 5 Beyim, güzeller içinde ad ve şöhret istersen İşhâk'ı öldür, üzülmez; (sen de) iyi bir isim yap.

1096. 109b. (110. p). nazîre-i nevâlî.

- 1 Beyim, hüznünlü gönlümü lutfunla mutlu et; ey gam, ben köleni tutma, billahi azat et!

- dem-i 'īsā gele ben mürdeyi ihyā edüben
'ālem içinde mesīhā gibi bir ad eyle
3. çün nazargāh-ı hudādur bu dil-i vīrānum
meded allāh için olsun anı ābād eyle
- nece bir zulm éde gerdün-ı denī ben kuluña
demidür merhāmetüñ pādişehüm dād eyle
5. künc-i 'iṣyānda billāhi **nevālī** kuluñı
yādlar gibi ġarīb eylemeyüp yād eyle

1097.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. [eşk-i çeşmüm 'ālemi pür eylemezdi mā ile
dōstlar ol serv-i ser-keş māyil olsa mā-y-ile]
dōst taş ursa delüye vāy beni ursa dērin
dōstlar dīvāne olam gibi bu sevdā ile
3. yaşımı seyl eyledüm geldüm kapuñ[d]a ben faķır
éy mürüvvet menba'ı raħm eyle luṭf ét sā'ile
eşiġüñ eflāke vērmez şubħdan aħşama dek
saña ħurşīd éy melek beñzer yanışda ay ile
5. işiden cān u gönülden ħaķķı zıkr eyler şanur
dem-be-dem şōfī günāhın başdurur ġavġā ile

2 İsa nefesin gelsin, ben ölüyü diriltsin; dünyada Mesih gibi bir ad bırak.

3 Bu yıkık gönlüm Allah'ın nazar ettiği bir yer olduğundan Allah için yardım et, onu mamur et.

4 Padişahım, alçak felek ben kuluna öyle bir zulmediyor ki, hakkımı gözet, merhametin tam zamanıdır.

5 (Sultanım), billahi Nevālî kulunu isyan köşesinde yabancılar gibi garip bırakmayıp hatırla.

1097. 110a. (110. p). [zātī].

Zātī: Dīvān C. III: G. 1434.

- 1 Dostlar, o isyankar selvi (bugüne kadar) su ile gönlünü kaptırsaydı, gözyaşım âlemi su ile doldurmazdı.
- 2 Sevgili deliye taş vursa "Vay, (keşke) bana vursa!", derim; dostlar, ben bu sevda ile delirecek gibiyim.
- 3 Ben fakir, senin kapında gözyaşımı sel yapıp geldim; ey cömertlik kaynağı, merhamet et, bir ölçekle bağışta bulun.
- 4 Ey melek, parlaklıkta güneş ve ay sana benzer; senin eşiğini sabahtan akşama kadar feleklere bırakmaz.
- 5 İşiten, can ve gönülden Allah'ı zikreder sanır; (fakat gerçekte) sofı, durmadan kavga ile günahını bastırır.

ķāmetüm çeng oldı beñzüm sāz döndüm bir ķıla
olmadum hem-şōĥbet ēy **zātī** o rūĥ-efzā ile

1098.

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. kūĥ-ı ğamda 'ıŝķ-ı yār oldı dil-i ŝeydā ile
bir dilāverdür ki seyr-i ķāf éder anķā ile
ğam degül göñlüm şikest étseñ ki cānā çün ŝımıŝ
kāse-i mecnūnı leylī seng-i istiğnā ile
3. dāmen-i keff-i belādur dā'irem zeyn eyledi
eşk-i ĥünīnüm ser-ā-ser lāle-i ĥamrā ile
ni'met-i dūnyāya meyl étme dilā ki eyler helāk
nētekim ferĥādı ŝ'ol bir pire-zen ĥalvā ile
5. **rahmiyā** ĥürmetle tut cāmı ki anuñ tıyneti
şanki cemŝid ü ferīdündür cem ü dārā ile

1099.

Fe'ilatün mefā'ilün fe'ilün
Ĥafif + + - - / + - - - / + + -

1. ēy lebi ğonca vü bēli ince
baña oldı ĥayālūñ eglence
göricek yāri cāme-ĥvābında
şanuram uğradum yatur gence
3. vaŝf édelden miyān u kākülūñi
sözlerüm oldı inceden ince

6 Ey Zātî, boyum çeng oldu/büküldü, benzim de saz oldu/sarardı, bir kıla döndüm; (yine de) o ruha ferahlık veren güzelle sohbet arkadaşları olmadım.

1098. 110a. (110. p). nazîre-i rahmî çelebi.

- 1 Sevgilinin aşkı gam dağında çılgın gönülle bir oldu; (sanki) yürekli biri, Anka kuşuyla Kaf dağına dolaşiyor.
- 2 Ey can, gönlümü kırsan da gam değil, çünkü Leylâ kınama taşıyla Mecnun'un kasesini kırmış.
- 3 Kanlı gözyaşım, bela tepesinin eteği olan evimi baştan başa kırmızı lale ile süsledi.
- 4 Ey gönül, helak eden dünya nimetine aldanma; nitekim Ferhad'ı şu bir kocakarı helva ile (helak etti).
- 5 Ey Rahmî, sözüm ona yaratılışı Cem ve Dârâ ile Cemşit ve Feridun (olan) kadehi hürmetle tut.

1099. 110a. (110. p). nevc-i diğer ve baĥr-i āĥar şem'î dede goft.

Prizrenli şem'î: *Dīvān*: G. 153.

- 1 Ey ince belli, gonca dudaklı (güzel), senin hayalin bana eğlence oldu.
- 2 Sevgiliyi yatağında görünce, saklı hazineye rastladım sanırım.
- 3 Senin belin ve kākülünü anlatmaya başladığımdan beri, sözlerim inceldi de inceldi.

- néce rüstemleri zebûn eyler
tutamaz kimse 'ışk ile pençe
5. kimse ta'n eylemezdi şöfiye ger
şem'iyâ depreneydi hâlince

1100.

Fe'îlâtün mefâ'ilün fe'îlün
Hafîf + + - - / + - - - / + + -

1. künc-i mey-hâne cāy-ı eglence
kayd-ı dünyâ dilâ bir işkence
bir güzel vaşlına erişmekdür
kuru dünyâda uğramak gence
3. pehlevândur eline sāğar alan
şâdi ner birle tutuşan pençe
eblehâne degül mi fikr-i tavîl
'aql-ı kûtehle rûz-ı şeş-pençe
5. ne kadar güşşa çekdi bu zârî
bir iki cām ile olur şence

1101.

Fe'îlâtün mefâ'ilün fe'îlün
Hafîf + + - - / + - - - / + + -

1. gülşen-i 'âlem içre aşılınca
beni sen bülbül êtdüñ ey gonca
eglenüp gelmeseñ baña olur
ince belün hayâli eglence
3. gam degül gamdan ağlar isem ben
tek ey şâh şence ol şence
buldı dil vaşl-ı yâri zahmetsüz
şan gedâ êrdi genc-i nârence

4 Nice Rüstemleri âciz bırakan aşk ile kimse mücadele edemez.

5 Ey Şem'î, eğer kendi halince hareket etseydi, kimse sofuyu kınamazdı.

1100. 110a. (110. p). nazîre-i igneci zârî merhûm mudurnulu idi.

1 Ey gönül, meyhane köşesi eglence yeridir; dünyaya bağlanmak (ise) bir işkence...

2 Değersiz dünyada hazineye rastlamak, bir güzelin vuslatına erişmektir.

3 Mutlu bir erkekle mücadele eden pehlivan, eline kadeh alandır.

4 Eksik akılla beş altı günlük (ömürde) uzun süreli düşünceler ahmakça değil mi?

5 Bu Zârî ne kadar gam çekti, (ama) bir iki kadehle neşelenir.

1101. 110a. (110. p). nazîre-i hayâtî.

1 Ey gonca, sen beni dünya gülşeni içine çekince bülbül yaptın.

2 Sen oyalanıp bana gelmesen (de) olur, ince belinin hayali eglence (olarak) yeter.

3 Ey sultan, ben gamdan ağlarsam dert değil; yeter ki (sen) mesut ol mesut.

4 Gönül, sevgiliye zahmetsizce ulaştı; sanki köle, narenc hazinesine kavuştu.

5. **ëy hayâtî** o har hasûduñ ben
néce bir olayın murâd néce

1102.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. sen hilâl-ebürü gamından çıkdı nâlem göklere
tîr-i âhumdan şaķın kim atduğum düşmez yere
'ıřķı koyup 'aķla uymaķ bir belâdur ëy hâķîm
bu belâyı vërmesün hâķ dîni ayruķ kâfire
3. 'âlemüñ ma'müresinde ķalması taş üzre taş
döneli bađruñ ķara taşta tenüñ aķ mermere
dedüm ëy bülbül nihâl-i gülden incinmek neden
dedi gamdan bî-habersin serçeye çubuk bere
5. ëy necâtî 'izzet-i dünyâyâ bakma merd iseñ
bir vefâsuz kaķbedür dünyâ ki hîç varmaz ëre

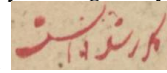
1103.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. atılır çarķ okı gibi tîr-i âhum göklere
ëy hilâl-ebürü şaķın kim atduğum düşmez yere
ben beni yerden yere ursam yeridür sâye-var
kim şalınur dem-be-dem yanuñca bir yüzi ķara

5 Ey Hayâtî, ben o eşek rakibin daha ne zamana kadar isteklerini yerine getireyim?

1102. 110b. (111. p). nev'-i dîğer ve baħr-i âħar necâtî beg fermâyed

Necâtî Beg; *Dîvân*: G. 498.

- 1 Sen hilal kaşlının gamından inleyişim göklere çıktı, attığının yere düşmediği/sıradan oklara benzemeyen ahımın okundan sakın!
- 2 Ey filozof, aşkı bırakıp akla uymak bir beladır; Allah, bu belayı dini başka kâfire (bile) vermesin.
- 3 Senin bağrın kara taşta, tenin de beyaz mermere döndüğünden beri mâmur dünyada taş üstünde taş kalmadı.
- 4 " Ey bülbül, gül fidanından incinmek neden?", dedim; "Gamdan habersizsin, serçeye çubuk beredir.", dedi.
- 5 Ey Necâtî, mert isen dünyanın değerine bakma; dünya, er kimseye varmayan vefasız bir kaķpedir.

1103. 110b. (111. p). velehü kezâ.

Necâtî Beg; *Dîvân*: G. 449.

- 1 Ey hilal kaşlı, zemberekten fırlatılan ok gibi göklere atılan, attığının yere düşmediği/sıradan oklara benzemediği ahımın okundan sakın!
- 2 Bir kara suratlı durmadan yanında salınır, ben kendimi gölge misali yerden yere vursam yeridir.

3. sāḳiyā ol sā'id-i sīmīn elinden bir ayağ
alınur mı düşmeyince ellere ayaklara
āfitāb-ı 'ālem-ārāyı cemālūñ var iken
hüsñ bāzārında almaz kimse fūls-i aḥmere
5. açdı gördi defterin hüsñ ile ol begler begi
sen de tīmār ister iseñ ey gönül geç deftere
gönlümü berdar ederseñ beñlerüñle zülfe şal
suçluyı 'ādet budur kim aşdururlar kāfire
7. er degül misin **necātī** olma dünyāya muṭī'
'avret iken ol şu şüretle muṭī' olmaz ère

1104.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. karşılaşmasun kıomaz peykān-ı tır dilbere
anuñ ucundan yemişken nece kez bu dil bere
serv-i bālāyı çöpe şaymaz kıaddūñ ey hōş-hırām
ruḥlaruñ almaz gül-i ḥamrāyı fūls-i aḥmere
3. mihr-i hüsñ-i yāra ne yüz ile öykündüñ deyi
māhı teşhīr eyleyüp yüzine sürdiler kıara
beñzemek kıaşd etdügi'çün çeşmüñe āhū senüñ
anı şahrāda bulup şayyād vèrde èllere
5. şive-i reftārını gülşende gördi çün çenār
'āşıkā taḥsīn edüp kıodı el arkāsın yere

-
- 3 Ey saki, elden ayaktan düşmedikçe o gümüş kollu (güzelin) elinden bir kadeh alınamaz.
 - 4 Senin güzel yüzün varken, güzellik pazarında dünyayı süsleyen güneşi kimse bakır paraya (bile) almaz.
 - 5 O beylerbeyi defterini güzellik ile açtı, gördü; ey gönül, sen de tımar/tedavi istersen deftere geç.
 - 6 (Sevgili), gönlümü darağacında asmak dilersen benlerinle saçına havale et; âdet budur: suçluyu kafire astırırlar.
 - 7 Necâtî, erkek değil misin, dünyaya tabi olma; o, şu kadın haliyle erkeğe tabi olmaz.
- 1104. 110b. (111. p). nazîre-i 'âşık çelevi.**
- 1 Bu gönül, onun ucundan defalarca yaralanmışken, okun temreni onu sevgiliye bırakmaz, (hiç boşuna) karşılaşmasın.
 - 2 Ey salınışı güzel, boyun uzun selviyi çöp yerine koymaz, yanakların kırmızı gülü bakır sikkeye saymaz.
 - 3 "Sevgilinin güzel yüzüne ne yüzle benzemeye çalıştın!", diye ayı herkese gösterip yüzüne kara sürdüler.
 - 4 Ceylan senin gözlerine benzemek istediği için, avcı onu çöllerde bulup başkalarına verdi.
 - 5 Ey Âşık, çınar gül bahçesinde senin yürüyüşünün endamını gördüğü için övüp elinin arkasını yere koydu/pes etti.

1105.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. sāye-veş çaldı ğam-ı zülfi beni yerden yere
ol meh-i bī-mihr elinden érdi āhum göklere

ger amūd-ı dūd-ı āhum aña darb érgürmese
cism-i mehde neyler idi cā-be-cā kara bere
3. şanmañuz şebnem haţ-ı cānānı görüp bāğ da
hacletinden ğarķ olupdur bāğda kim gök dere

zaħm-ı hicrānuñla ben dil-rīş olam lāyık mıdur
ol seni kāfūri merhemler gibi dā'im şara
5. dehrüñ ārāyişine bakma fenāsın fikr kıl
aldanur ādem metā' aldudķda baķsa ülkere

bilse 'āşık 'ālem içre tūţi ağızı dadını
la'l-i dilber var iken meyl eylemezdi sükkere

1106.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ay u gün ser-geşte olsa n'ola sen sīmīn-bere
altun üsküflü güzeller hizmet éder beglere

gün degüldür görinen hüsnüñ temāşā kılmağa
bir zeberced tākdan açmış felekler pencere

1105. 110b. (111. p). **velehū eyzan.**

- 1 O vefasız güzelin elinden ahım göklere ulaştı, saçının gamı beni gölge gibi yerden yere vurdu.
- 2 Eğer ahımın dumanının sopası ona vurmasaydı, ayın yüzünde baştan başa kara bereler olmazdı.
- 3 Bağda gördüğünüzü çiğ sanmayın, sevgilinin ayva tüylerini görüp utancından bağ da gök renkli tere batmıştır.
- 4 Senin ayrılığının yarası ile ben dertli olayım, o seni kafuri/beyaz merhem gibi daima sarsın; münasip midir?
- 5 Dünyanın süsüne bakma, geçici olduğunu düşün; insanoğlu mal biriktirdikçe, ülker yıldızına baksa aldanır.
- 6 Âşık, papağan ağzının tadını bilseydi, dünyada sevgilinin dudağı varken şekeri istemezdi.

1106. 111a. (111. p). **naẓīre-i revānī çebebi.**

Revānī: *Dīvān*: G. 379.

- 1 Ay ve güneş sen gümüş kollu (güzele) pervane olsa şaşılmaz, beylere altın başlıklı güzeller hizmet eder.
- 2 Görünen güneş değildir, melekler senin güzelliğini seyretmek için zebercet bir kubbeden pencere açmış.

3. sākiyi öpdüğü'çün dā'im şurāhī incinüp
kulağın toldurı toldurı söger[miş] sāğara
başın egmez zülf-i yāra şōfī-i miskīn-‘abā
āfitāba kimse inkār étmez illā şeb-pere
5. şād olur gönlüm görüp cānum **revānī** ‘ışkıını
ehl-i ma‘den gibi kim erişmiş ola cevhere

1107.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. āhum odından yanup döndi felek hākistere
cā-be-cā beñzer nücüm içinde kalmış aħkere
āsumān naṭ‘-ı şaṭranc-ı nezāketdür felek
şāhlardur mihr ü meh beñzer kevākib ‘askere
3. öykünürsin şuret-i dildāra dēyü hışm édüp
urdi māhuñ çehresine seng-i āhum bir bere
gördi zühre sen şehüñ bezmine erişmek muḥāl
çalmak ister çengini ṭāk-ı feleklerde yere
5. ‘işretīyi öldürürse tiğ-ı cevher-rūzigār
acıyup mirriḥ-i hūnī düşe ol dem hañçere

1108.

Fe‘ilātün (fā‘ilātün) fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün (fe‘ilān)
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. n’ola ol yüzi güneş luṭf ile bir kerrelige
seyr edegelse kadem başsa bizüm gölgelige

-
- 3 Sürahi, durmadan sakiyi öptüğü için kulağını doldura doldura kadehe sövermiş.
 - 4 Kara cübbeli sofı sevgilinin güzelliğine baş eğmez, güneşi de yarasadan başka kimse inkar etmez.
 - 5 Revānī, gönlüm, canda aşkıını görüp cevhere ulaşan madenci gibi mutlu olur.
 1107. 111a. (111. p). **naṣīre-i ‘işretī kādī boğazhisarlıdır islambol yanındadır.**
 - 1 Gökyüzü ahımın ateşinden yanıp küle döndü, yıldızlar yer yer (külün) içinde kalmış kora benzerler.
 - 2 Gökyüzü, sanki ay ve güneşin şahları, yıldızların (da) piyonu olduğu nezaket satrancının tahtasıdır.
 - 3 Ahımın taşı, "Sevgilinin yüzüne (nasıl) benzemeye çalışırsın?", diye sinirlenip ayın yüzüne bir bere vurdu.
 - 4 Zühre, sen sultanın meclisine ulaşmanın zor olduğunu gördü; çengini feleğin kubbesinden yere çalmak ister.
 - 5 Zamanenin keskin kılıcı/menevişli kılıcı İşretī'yi öldürürse, o anda kan dökücü Mars hañçere düşer/intihar eder.
 1108. 111a. (111. p). **nev‘-i dīğer ve baḥr-i āḥar ez-ān ṭālī‘ī çeledi sultān selīm ḥān ḥazretlerine ayas paşa ağayıñan yeñiçeri kātibi oldulardı.**
 - 1 O güneş yüzlü (güzel) dolaşsa, lutfedip bizim çardağımıza bir kereliğine ayak bassa ne olur?

- yağdı ‘uşşâkı yine âteş-i dil-süz-ı firâk
meded étmezse nigârin baña bir büselige
3. néce nerm ola müselmânlar o kâfir beçe kim
âhenîñ göñlini döndürdi firengî çelige
- sen boyı serv-i dilârâyı tek âzâd étün
döstüm h^vâceñe cânlar véreyin heftelige
5. husrev-i hâver iken gün yüzüñ ayını görüp
günü gör kim şanemâ girdi delikden delige
- tâli’î** şî‘rine deñ kimse nazîre demesüñ
beyt kim mermer ile yapıla yêr yok helige

1109.

Fe‘ilâtün (fâ‘ilâtün) fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün (fe‘ilân)

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. göndere tıfl-ı dili geh gehi bu gölgelige
h^vâce şâkirdlerini [qor] nêtekim öylelige
üstüh^vânlar ki var iki tarafında tenümüñ
beñzer ey kaşı kemân tîr-keş ile belige
3. şöfînüñ kalbi yanar çün aña sengîn dilüñi
od çıkar çakılıcaş seng nigârâ çelige
pây-ı kelbe yapışan gil néce beñzer nazâr ét
it raķîbüñ ayagındağı mülevveş gelige
5. dilberüñ ejder-i zülfinden édüp mâr hâzer
ey **me’âlî** kaçuban girdi delikden delige

-
- 2 Resim gibi güzel sevgili bana bir buselikle/öpücükle yardım etmezse, ayrılığın gönül yakan ateşi yine âşıkları yakacak.
- 3 O kafir çocuğu demirden yapılmış/merhametsiz gönlünü frenk çeliğine döndürdü, müslümanlar nasıl yumuşasın?
- 4 Dostum, tüccarına haftalık olarak canlar vereyim; yeter ki sen gönül çelen selviyi serbest bıraksın.
- 5 Ey put gibi güzel, doğunun hükümdarı iken senin gün yüzünün ayını görüp delikten deliğe giren göneşi (bir) gör!
- 6 Söyleyin, kimse Tâli’î’nin şiirine nazire yazmasın; mermer ile yapılan evde/kurulan beyitte, taş parçalarına yer yoktur.

1109. 111a. (111. p). nazîre-i mezkûr me’âlî çelebi.

Me’âlî: *Dîvân*: G. 205.

- 1 Hoca nasıl ki öğrencilerini teneffüse bırakırsa, gönül çocuğunu da zaman zaman bu gölgeliğe göndersin.
- 2 Ey yay kaşlı, bedenimin iki tarafında ok kuburuna ve sadağa benzeyen kemikler var.
- 3 Ey resim gibi güzel, taş çeliğe çakılınca ateş çıktığı gibi, sofu da senin taş kalbini ne zaman ansa kalbi yanar.
- 4 Köpeğin ayağına yapışan çamur, it rakibin ayağındaki kirli patiğe nasıl da benziyor, bir bak!
it raķîbüñ: *Dîvân*; müdde‘înüñ: CN.
- 5 Ey Meâlî, yılan, güzelin ejder saçından sakınıp kaçarak delikten deliğe girdi.

1110.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. 'arızuñ luḡfını Şu görse Şu deñlü elige
geçe yerden yere vü gire delikden delige
bī-edeblik edüben sīneñe öykünmese sīm
sīm-keşler anı qoymazdı delikden delige
3. bir perī-peykerüñ ebrūsı hilālin görüben
āh kim yine gönül başladı dīvānelige
kaşr-ı qadrüm felege sāye şala bir gün eger
sāye şalsa o güneş gelse bizüm gölgelige
5. gönülini aldı dirīğā sögüben düşmene dōst
zātiyā cevherini vērđi firengī çelige

1111.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. n'ola kūyuñda itüñ luḡf ile bir kerrelige
etegüme yapışup dese bizüm gölgelige
ger güzer eyler ise sīneme tīr-i gam-ı dōst
sīne luḡfından anuñ muḡkem utanup elige
3. cāna cevruñ ēreli āh ederem şabr edemem
nece şabr eyleyeyin ērdi bıçaq oh ilige
ruḡlaruñ ay u günü qovubanı tıqđı eve
yine bī-çāreleri şoқdı delikden delige

1110. 111b. (112. p). nazīre-i zātī.

Zātī: Dīvān C. III: G. 1351.

- 1 Su, senin yanağının hoşluğunu görse öyle utanır ki, yerden yere geçer ve delikten deliğe girer.
- 2 Gümüş, edepsizlik edip senin göğsüne benzemeye çalışmasaydı, simkeşler onu delikten deliğe sokmazlardı.
- 3 Ah, gönül peri yüzlü bir güzelin hilal kaşını görür görmez yine divaneliğe başladı.
- 4 O güneş, eğer bir gün bizim çardağa gelir de gölgelerse/himaye ederse, itibarımın kasrı feleği (bile) gölgeler.
- 5 Ey Zātî, sevgili, düşmana sövüp gönlünü aldı; yazık, cevherini firenk çeliğine değıştı.

1111. 111b. (112. p). nazīre-i āhī çelebi.

Āhī: Dīvān: G. 101.

- 1 Mahallende senin köpeğın, iyilikle bir kerelik eteğime yapışıp "(Haydi), bizim çardağa!", dese ne olur?
- 2 Sevgilinin gamının oku eğer göğsüme geçerse, göğüs onun cömertliğinden adamakıllı utanıp mahçup olur.
- 3 Senin eziyetin canıma ulaştığından beri sabredemem; oh, bıçak kemiğe dayandı, nasıl sabredeyim?
- 4 Senin yanakların ay ve güneşi kovup eve tıktı, çaresizleri yine delikten deliğe soktu.

5. **âhînüñ** eylemesün kimsene beytin taşhîh
beyt kim mermer ile yapıla yer yok helige

1112.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
Muzâri' --+/-+--+/+--+/-+--

1. cānā senüñ gibi güzelüñ hüsni ayına
lâyık budur ki ay u güneş ola āyīne
reftāra başla nāz ile sihr eyle ey nigār
yüz sürmege ayağuna tā gökden ay ine
3. kamu güzellerüñ güzelüm pādişāhısın
gir nāz ile şalın bu güzellik sarāyına
[ben karşıña kuluñ gibi el kavşurup tıram
hizmetler eyleyem saña ey dilrübā yine
5. şal kollaruñı boynuma dedümdi ol nigār
nāz eyleyüp gelüp olmaz dedi olmaz kolayına
māni' olursa gün yüzine **şem'iyā** raķīb
ölsün belā vü derd ile varmasun ayına]

1113.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün
Muzâri' --+/-+--+/+--+/-+--

1. bir dem ki söge sinüme ol cān-fezā gele
ben mürdeyi du'ā ile ihyā kıla gele
o gün toğar günüm varıcaķ āsitānına
gün gibi şubh-dem kapusından çıka gele

5 Kimse Âhî'nin beytini düzeltmeye kalkmasın, mermer ile yapılan evde/kurulan beyitte, taş parçalarına yer yoktur.

1112. 111b. (112. p). nev'-i diğer ve bahr-i ahar şem'î dede goft.

Prizrenli Şem'î: *Dīvān*: G. 160.

- 1 Ey can, ay ve güneşin senin gibi güzelin güzelliğın ayına ayna olması münasiptir.
2 Ey resim gibi güzel, nazla yürümeye başla, büyüle; ayağına yüz sürmek için ay, tâ gökten yere insin.
3 Güzelim, bütün güzellerin sultanısın; bu güzellik sarayına naz ile gir, eda ile yürü.
4 Ey gönülçelen, ben senin karşına yine kulun gibi el bağlayıp durayım, hizmetler edeyim.
5 "Kollarını boynuma dola!", demiştım; o resim gibi güzel nazlanıp geldi, "(Öyle) kolayına olmaz.", dedi.
6 Ey Şem'î, (sevgilinin) gün yüzüne rakip engel olursa, dert ve bela ile ölsün, ayına varmasın.

1113. 112a. (112. p). [zātî].

Zātî: *Dīvān C. III*: G. 1365.

- 1 O cana can katan gelse, bir an kabrime sövse; ben ölüyü dua ile gelip diriltse...
2 O gün gibi güzel eşığına vardığında güneşim doğar, sabah vakti kapısından güneş gibi çıkar gelir.

3. mektüb-ı da‘vet ile uçurdum kebūteri
k’ol şāh-bāz-ı kebk-hırām oқuya gele
sīnemde yara aç ola kim gönlüm açıla
tīğūñ bile getir bu gün ey dil-güşā gel e
5. unutdı gitdi **zātī**yi künc-i belāda yār
mūmkin degül ki luḡf ēde bir gün aña gele

1114.

Mef‘ülü fā‘ilätü mefā‘ilü fā‘ilün
Muzāri‘ ---+/-+---/+---+/-+---

1. dīdār görelüm gel e ey meh-liḳā gel e
aḡşamlamağa bir gece bizden yaña gel e
deryā-yı ğam bizi umaruz ētmeye helāk
sākī hıızırlıḳ eyleye şāyed çıқа gele
3. gönlüm kebūterin elüme alduğum bu kim
şāhin bakışlu yār umaram oқıya gele
‘ālemde ne senüñ gibi bir bī-vefā ḳopa
dünyāya ne benüm gibi bir mübtelā gele
5. şabr u ḳarārı ḳalmadı ey dil **revānī**nüñ
ş’ol ala gözliyi görür iseñ ala gele

1115.

Fā‘ilätün fā‘ilätün fā‘ilätün fā‘ilün
Remel -+---/-+---/-+---/-+---

1. beñzedürken yār eşigin ehl-i diller ka‘beye
başlamamış idi ibrahīm-i āzer ka‘beye

3 O keklık yürüyüşlü doğan okuyup da gelsin diye, davet mektubu ile güvercini uçurdum.
4 Ey gönül açıcı, bugün yeter ki gel, kılıcını da yanında getir; göğsümde yara aç, ola ki
gönlüm açılır.
5 Sevgili Zâtî’yi bela köşesinde unuttu gitti, lutfedip hatırlayıp da bir gün gelmesi
imkansızdır.

1114. 112a. (112. p). **naẓīre-i revānī.**

Revānī: *Dīvān*: G. 349.

- 1 Ey ay yüzlü gel, gel de yüzünü görelim; bir gece de akşamlamak için bizden yana gel.
2 Umarız gam deryası bizi helak etmez, şayet çıkagelirse saki Hızırlık etsin.
3 Gönlümün güvercinini elime almamın sebebi, şahin bakışlı yarin çağırıp/okuyup da
gelmesini ummamdır.
4 Ne senin gibi bir vefasız âlemde ortaya çıkar, ne de benim gibi bir düşkün dünyaya gelir.
5 Ey gönül, Revânî’nin sabır ve sakinliği kalmadı; şu ela gözlüyü görürsen alıp da gel.

1115. 112a. (112. p). **nev‘-i dīger ve baḡr-i āḡar necātī beg goft.**

Necātī Beg: *Dīvān*. G. 456.

- 1 Gönül ehli olanlar sevgilinin eşigini Kâbe’ye benzetirlerken, Âzer oğlu İbrahim (as)
Kâbe’nin (inşasına) başlamamıştı.

sen baña gelmek ba'îd ü ben saña varmak muhâl
kim hüma inmez yere konmaz kebüter ka'beye

3. ço eşigüne süreyin dōstum yüzüm gözüm
çün bilürsin çok sürilür sîm ile zer ka'beye
kūyuña varmağ ile 'âşık dirilmesün hasūd
hâcı olmaz bellüdüdür varmağ ile har ka'beye
5. taş eşigin secde-gâh edinmez isem dōstuñ
taş atanlardan olayın ey birâder ka'beye
yıkmağ ister dōstum düşmân **necâtî** göñlini
koma kim kaçd eyledi göz göre kâfir ka'beye

1116.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. başlamış bünyād ederken ibn-i āzer ka'beye
bir göñül yapmak demiş olur ber-ā-ber ka'beye
eşigüne gözlerüm müjgân-ı hūn-ālüdemi
nece sürsün kim ayak basmaz kebüter ka'beye
3. fitne-i devr-i kıyâmetdür koparma haçtuñı
korçaram kim baş çeküp kaçd ede kâfir ka'beye
eşiginde sözlerüm göñlüne katı gelmesün
çün raķibâ yük götürmekle varur har ka'beye
5. **ķādiri**yi sa'y edüp yāruñ erişdür kūyına
hayr edüp varmak dilerseñ ey birâder ka'beye

-
- 2 Hüma kuşu yere inmez, güvercin de Kâbe'ye konmazken senin bana gelmen uzak, benim sana varmam da imkansızdır.
 - 3 Bırak yüzümü gözümü senin eşigine süreyim; dostum, çünkü Kâbe'ye altın ve gümüşün çok sürüldüğünü bilirsin.
 - 4 Senin mahallene gelmekle hasetçi âşık kesilmesin, eşeğin Kâbe'ye varmakla hacı olmayacağı bellidir.
 - 5 Ey kardeşim, dostun taş eşigini secde yeri edinmezsem, Kâbe'ye taş atanlardan olayım.
 - 6 Dostum, düşman Necâtî'nin gönlünü yıkmak ister; göz göre göre Kâbe'ye zarar vermek isteyen kafiri bırakma!

1116. 112a. (112. p). nazîre-i ķâdiri ķelebi.

- 1 Âzer oğlu İbrahim (as) Kâbe'nin inşasına başlamışken, "Bir gönül yapmak, Kâbe'yi yapmakla bir olur.", demiş.
- 2 Güvercin Kâbe'ye ayak basmazken, gözlerim kan bulaşmış kirpiklerimi senin eşigine nasıl sürsün?
- 3 Âhir zaman fitnessi (olan) ayva tüylerini koparma; korkarım ki kafir, baş çekip Kâbe'ye zarar vermeye kalkar.
- 4 Ey rakip, eşiginde sözlerim senin gönlünü kırmasın; çünkü eşek, Kâbe'ye yük taşıyarak ulaşır.
- 5 Ey kardeşim, hayır yapıp Kâbe'ye ulaşmak dilersem, çabalayıp/sa'y edip Kâdirî'yi sevgilinin mahallesine ulaştır.

1117.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. yapduğında yazmış ibrahīm-i āzer ka'beye
yap gönül varmak dilerseñ ey birāder ka'beye
ol güzel kaşın tıraş etse yüzinde vechi var
kible-i 'uşşākdur mihrāb n'eyler ka'beye
3. yüzde hāli üzre olduğına zülfi pīç ü tāb
şanuram kim yüz sürer biñ başlu ejder ka'beye
mātem édüp kara geydi ka'be zezem acıdı
çünkü 'azm-i iftirāk etdi peyember ka'beye
5. şu'le-i āh ile 'azm etdi **hayālī** kūyuña
nètekim sancak çeker varduğça begler ka'beye

1118.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. beñzedelden eşigün ehl-i şafālar ka'beye
erdi rif'at 'arş-ı a'lāya ber-ā-ber ka'beye
zülfüñ ucu yèrdedür neçün gönül zülfüñdedür
çün hümā inmez yere konmaz kebüter ka'beye
3. kapuña yüz süreyin ço yerine şarf édeyin
ben kulum şāhum getürdüm rümdan zer ka'beye

1117. 112a. (112. p). **naẓīre-i hayālī.**

Hayālī Beg: *Dīvān*: G. 36, s. 360.

1. Azer oğlu İbrahim (as), inşa ettiği zaman Kâbe'ye "Ey kardeşim, Kâbe'ye varmak dilersen gönül yap.", yazmış.
2. O güzel, kaşını tıraş etse de yüzünde âşıkların kiblesi olan bir vechi var; Kâbe'ye mihrap gerekmez.
3. Yüzde, beni üzerine ıztrap (dolu)/kıvrım kıvrım saçının olduğunu (görünce), bin başlı ejderha Kâbe'ye yüz sürüyor sanırım.
başlı: Dīvān; dürlü: CN.
4. Hz. Peygamber (as) Kâbe'den ayrılmaya karar verince, Kâbe karalar giyindi, zezem suyu acıdı.
5. Beylerin Kâbe'ye vardıklarında sancaklarını çektikleri gibi, Hayâlî de ahının alevi ile senin mahallene gelmeye karar verdi.

1118. 112b. (113. p). **naẓīre-i merhūm zātī.**

Zātī: *Dīvān C. III*: G. 1400.

1. Safa ehli olanlar senin eşliğini Kâbe'ye benzettiklerinden beri, yüksekliği Kâbe'yle birlikte arş-ı âlāya vardı.
2. Hüma kuşu yere inmez, güvercin de Kâbe'ye konmazken, niçin senin saçının ucu yerde ve gönlüm de senin saçındadır?
3. Sultanım ben köleyim, Kâbe'ye Rum'dan altın getirdim; bırak yerine harca yayım, kapına yüz süreyim.

hasret-i kūyuñla yaşum sīm ü rüyum oldı zerd
sīmle zerden gerek uçmağ için per ka'beye

5. ben faķırūñ gönline gir kıl ri'ayet hātırın
varmaķ isterseñ eger kim ey tüvānger ka'beye
kūy-ı yāra varmağa sa'y eyle ķurtıl hecrden
nārdan **zātī** hālāş olur varanlar ka'beye

1119.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. başladığı vaktin ibrahīm-i āzer ka'beye
kārname yār eşigin ķıldı beñzer ka'beye
kūyuña gelmiş iken hecrūñ ne hōş yaķar beni
çünkü oda yanmayısardur varanlar ka'beye
3. zūlf-i pür-çinūñ eger kāfir degülse dōstum
pes neden mey-hāne gibi halka aşar ka'beye
şōfiyi gör kim dile seng-i melāmet yağdurur
tā'atinden n'olur anuñ kim taş atar ka'beye
5. göz yaşı ile varur her dem **mesihī** kūyuña
kendü hālinde yüzi şuyıyla gider ka'beye

4 Senin mahallenin hasretiyle gözyaşım gümüş ve yüzüm altın oldu, Kâbe'ye uçmak için gümüş ve altından kanat gerekir.

5 Ey kudretli kimse, Kâbe'ye varmak istersen ben fakirin gönlüne gir, hatırını gözet.

6 Zâtî, sevgilinin mahallesine varmak için ayrılıktan kurtulmaya çabala/say yap; Kâbe'ye varanlar ateşten kurtulurlar.

1119. 112b. (113. p). **naẓīre-i mesihī.**

Mesihī: *Dīvān*: G. 233.

1 Âzer oğlu İbrahim (as) Kâbe'nin inşasına başladığı vakit, kârname olarak sevgilinin eşiginin Kâbe'ye benzer şekilde yaptı.

2 Her ne kadar Kâbe'ye varanlar ateşe yanmayacaklarsa da, senin mahallene gelmişken ayrılığın beni ne güzel yakar.

3 Dostum, perişan saçın eğer kafir değilse, şü halde neden meyhane gibi Kâbe'ye halka asmaya devam ediyor?

neden: *Dīvān*; der-i: CN.

4 Gönle kınama taşları yağdıran sofuya bak, Kâbe'ye taş atanın ibadetinden ne olur?

5 Mesihī senin mahallene her zaman gözyaşı ile varır, Kâbe'ye kendi halinde, alnının akıyla gider.

1120.

Fe'ilatün (fā'ilatün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fe'ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. görüp esrār-ı lebūñ ey gül-i ḥandān gonca
kaldı dem-beste olup vālih ü ḥayrān gonca
her perī-rū varur ayağına teşhīr için
götürür başda meger mühr-i süleymān gonca
3. kāfir oldu dēyü nerkis gözine öykünüben
kaldurur barmağını getirür ĩmān gonca
varmasa elden ele gül gibi hercāyī olup
kendüyi étmez idi 'āleme destān gonca
5. taḥt-ı pīrūze çıkar efser-i la'līn urunup
yaraşur olsa çemen mışırına sultān gonca
kime cān vērde lebūñ tek kimi étde güyā
gerçi bu bāğa gelüp gitdi hezārān gonca
7. ḥūblar bir birine göñlümi teklīf étde
şem'iyā bir birine nèteki yārān gonca

1121.

Fe'ilatün (fā'ilatün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fe'ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. açılıp çünki senüñle ola ḥandān gonca
dehenüñ sırrın açar gül gibi ey cān gonca

1120. 112b. (113. p). nev'-i dīger ve baḥr-i āḥar şem'ī dede goft.

Prizrenli Şem'ī: *Dīvān*: G. 159.

- 1 Ey gülen/açılmış gül, gonca senin dudağının sırlarını görüp şaşırdı, hayran olup nefessiz kaldı.
- 2 Bütün peri yüzlüler büyülenip ayağına varırlar; sanki gonca, başında Süleyman (as)'ın mührünü taşır.
- 3 Gonca, "Nergis, senin gözüne benzemeye çalışınca kafir oldu.", diye parmağını kaldırıp şahadet getirir/iman eder.
kaldurur barmağını getirür: *Dīvān*; götürür barmağını 'arz eder: CN.
- 4 Gonca, gül gibi hercayı olup elden ele/diyardan diyara varmasa, kendini âlemde destan yapmazdı.
- 5 Gonca, senin dudağının tacını başına takıp firuze tahta geçer; çimen şehrine sultan olsa yakışır.
- 6 Gonca, her ne kadar bu bahçeye binlerce kez gelip gitse de kimine yalnızca dudağın gibi can verdi, kimini de konuştu.
- 7 Ey Şem'î, dostların birbirlerine gonca sunmaları gibi, güzeller de gönlümü birbirlerine teklif ettiler.

1121. 112b. (113. p). nazīre-i sürürī.

Sürürī: *Dīvān*: G. 387.

- 1 Ey can, gonca senin ağzının sırrını gül gibi açar; çünkü gonca, seninle (birlikte) açılıp gülümser.

- fürkatinden ruḥ u zülf ü dehen-i dīdāruñ
dökilür gül saçılır sünbül olur ḡan ḡonca
3. nece varsun yanına bülbül-i şūrīde anuñ
ḡardan çün taḡınur ḡançer-i bürrān ḡonca
- aḡzını yırtar ise bād-ı şabā tañ mı anuñ
leb-i la'lüñ'çün eder jāleyi dendān ḡonca
5. bāḡda çün şalina mest olup ol serv-i sehī
şevḡ ile kılsa ne tañ çāk-ı girībān ḡonca
- sen ki reftār edesin ḡunc ile ey piste-dehen
açup aḡzını olur ḡarşuña ḡayrān ḡonca
7. ey sūrūrī ḡoricek ḡanlı ḡözümü şanuram
kızarpup çünki tuta hey'et-i mercān ḡonca

1122.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. la'lüñi dişlemege ey gül-i ḡandān ḡonca
jāleden kıldı deḡanın tolu dendān ḡonca
- beñzedürdüm lebine sen büt-i 'īsī- nefesüñ
tıfl iken olsa süḡan-ḡüy u süḡandān ḡonca
3. şaḡn-ı ḡülşende hezāruñ serini eyleye tōp
ger benefşe gibi ala ele çevḡān ḡonca
- bülbül-i zār u nizāruñ dil-i pür-ḡünü durur
şāḡ-ı ḡülde ḡörünenler deḡül ey cān ḡonca

- 2 Sevgilinin aḡzı, saçı ve yanaḡının ayrılıḡından gül dökülür, sümbül saçılır, ḡonca kan olur.
- 3 ḡonca, dikenden (yapılmış) keskin ḡançer takındıḡından perişan bülbül onun yanına nasıl yaklaştın?
- 4 ḡonca, senin kırmızı dudakların için şebnemi diş yapar; tan yeli onun aḡzını yırtarsa şaşılmaz.
- 5 O endamlı selvi sarhoş olup bahçede salındıḡından, ḡonca yakasını arzuyla yırtsa şaşılmaz.
- 6 Ey fıstık aḡzlı, sen naz ile yürürsün; ḡonca, senin karşında aḡzını açıp ḡayran olur.
- 7 Ey Sūrūrī, kanlı ḡözümü gördüḡümde ḡonca, mercan (kırmızısı) şekline gelmek için kızarmış sanırım.

1122. 112b. (113. p). nazīre-i helākī.

Helākī: *Dīvān*: G. 136.

- 1 Ey ḡülen/açılmış gül, ḡonca, senin dudaḡını ısırarak için aḡzını şebnemden dişle doldurdu.
- 2 Çocukken/Tecrübesizken ḡoncayı, konuşsa ve söz söylemeyi bilse, sen İsa nefesli ḡüzelin dudaḡına benzetirdim.
- 3 ḡonca, gül bahçesinin ortasında eḡer menekşe gibi eline çevḡan alırsa, bülbülün başını top yapısın.
- 4 Ey can, gül dalında ḡörünenler ḡonca deḡildir, ağlayıp inleyen bülbülün kan dolu gönlüdür.

5. **ey helākī** kıomayup cem gibi elden cāmı
bezm-i gülşende sürer gül gibi devrān ğonca

1123.

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' --+/-+--+ /+---+/-+--

1. aldanma ey ğönül bu cihānuñ şafāsına
degmez vefāsı ğünkü bilürsin cefāsına

ey māh-pāre zülf ü ruħuñ olmasa eger
bakmazdı kimse dünyenuñ ağ u kıarasına
3. kıan kıolmayınca bağrı kışinuñ kıadeħ gibi
lāyık olur mı cām-ı lebüñ merħabāsına

şatdum cihānı dāne-i ħāl-i siyāhuña
beñzerse şöyle beñzese oğul atasına
5. kevşerden el yudı yumaz āb-ı ħayāta yüz
şem'î kıadandı cām-ı maħabbet şafāsına

1124.

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün
Muzāri' --+/-+--+ /+---+/-+--

1. dil düşdi 'ālemüñ yine bir bī-vefāsına
derdā ki uğradum yine ğönül belāsına

devr eylemek olurdı cihānı felek-mişāl
devrān kıomaz ki beñzeye oğul atasına
3. derd-i firākıuñ ile kıatı ħaste dēyesin
ey bād bulışursañ o derdüm devāsına

5 Ey Helākî, gül bahçesi meclisinde gonca, Cem misali elinden kadehi bırakmayıp gül gibi huzur içinde yaşar..

1123. 113a. (113. p). nev'-i dīĝer ve baħr-i āħar ez-ān şem'î dede.

Prizrenli Şem'î: *Dīvān*: G. 144.

- 1 Ey gönül, bu dünyanın rahatına aldanma; çünkü vefasının cefasına değmediğini bilirsin.
2 Ey ay parçası, eğer senin saçın ve yanağın olmasa kimse dünyanın ak ve karasına/iyiliğine ve kötülüğüne bakmazdı.
3 Kişinin bağı kadeh gibi kan dolmayınca, senin dudağının kadehinin merhabasına layık olur mu?
4 Dünyayı senin siyah benine sattım; oğul babasına (Hz. Âdem'e) benzeyecekse böyle benzesin.
5 Şem'î, muhabbet kadehinin zevkine dadandı, Kevser suyundan elini yıkadı, âb-ı hayata yüz sürmez.

1124. 113a. (113. p). nazîre-i zātî.

Zātî: *Dīvān C. III*: G. 1260.

- 1 Gönül yine âlemin bir vefasızına düştü, yine gönül belasına uğradım, eyvah!
2 Dünyayı felek misali döndürmek/olduğu gibi başkasına vermek vardı; talih bırakmaz ki oğul atasına benzesin.
3 Ey rüzgar, (eğer) buluşursan o derdimin devasına "Ayrılık derdi ile çok hasta.", de.

şanmañ bedendürür ten-i zerd ü nizârımı
bir kâhdur yapışdı yüzüm keh-rübāsına

5. meyl étme **zâtiyâ** lebi şehd ü şekerlere
degmez vefâsı çünki bilürsin cefâsına

1125.

Meḫ'ülü fâ'ilatü meḫ'îlü fâ'ilün

Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. meyl eyledük egerçi cihānuñ şalāsına
nüşine nîşi degmedi balı belāsına
küyından ol mehüñ beni dūr eyledüñ déyü
çarhuñ yapışdı dūd-ı figānum yaķasına
3. ādem behiştî dāneye şatdı o hāle ben
beñzerse şöyle beñzese oğul atasına
āb-ı revāna bak ki gönülde ķomaz ğubār
küyüñda kıl nazār yaşumuñ mā-cerāsına
5. göz merdümi **hayālî** düşüp baħr-i eşküme
gird-āba düşdi çıķmadı hergiz ķarasına

1126.

Meḫ'ülü fâ'ilatü meḫ'îlü fâ'ilün

Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. cevrini çekmeyince érilmez vefâsına
bal isteyen taħammül éder çün belāsına

4 Zayıf ve sararmış tenimi bedendir sanmayın, yüzümün kehribarına yapışan bir saman çöpüdür.

bedendürür: Dîvân; bedel vürür: CN.

5 Ey Zâtî, dudağı şeker ve bal olanlara meyletme; bilirsin, cefası vefasına değmez.

1125. 113a. (113. p). nazîre-i hayâlî beg.

Hayâlî Beg: *Dîvân*: G. 28, s. 356.

1 Her ne kadar dünyanın çağrısına meyletmişsek de, balı/rahmeti belasına/zahmetine tatlısı da zehrine değmedi.

şalāsına: Dîvân; belāsına: CN.

2 "O ay gibi güzelin mahallesinden beni uzaklaştırdın!", diye feryadımın dumanı feleğin yakasına yapıştı.

yaķasına: Dîvân; ķafasına: CN.

3 Hz. Âdem, cenneti bir buğday tanesine sattı, ben de bene; oğul atasına benzeyecekse böyle benzesin.

4 Akarsuya bak, gönülde toz bırakmaz; mahallende gözyaşımın akmasını seyret.

5 Hayâlî, göz bebeği gözyaşımın denizine düşüp girdaba kapıldı, asla karaya/göz karasına çıķmadı.

1126. 113a. (113. p). nazîre-i şabūhî.

1 Eziyetini çekmeyince vefasına erişilmez; çünkü bal isteyen, zahmetine katlanır.

- la'lüñ metâ'-ı cānı alup vèrdi nār-ı ğam
şordukda kıymetini dèdi od bahāsına
3. pîr-i muġāna muġ-beçe pür ètdi vèrdi kim
toluda hürmet eylemez oġul atasına
- şeb-dîz-i haţţ-ı yār ecelden serî'dür
gül-gün-ı eşk anuñ erişemez karasına
5. pervāz uralı sāye-i luţfuñda murġ-ı dil
yoġ ihtiyācumuz bu cihānuñ hümāsına
- cām-ı cemüñ hikāyetin eyler şabūhîye
her bir kadeh ki nūş ède la'lüñ şafāsına

1127.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. ol bî-vefâ bakup yine ben mübtelāsına
dèdi ki derdmend yine mübtelāsın a
- cān naġdine metâ'-ı ğam-ı hecrin alduġum
her kim ki gördi dèdi ucuzdur bahāsına
3. aġyār ile mu'ānaġadan degmedi eli
biz degmedük el ucıla bir merġabāsına
- ola ki [tîri]ñüñ dile toġrıldıġın göre
aldanmazuz biz egri kaşuñ yaykarasına

-
- 2 Senin dudakların can sermayesini alıp gam ateşini verdi, değerini sorduğumuzda/emdiğimizde "Ateş pahasına!", dedi.
- 3 Meyhaneci çırağı, meyhaneciye kadehi doldurup verdi; şarap içmede, oğul atasına hürmet etmez.
- 4 Sevgilinin ayva tüyelerinin siyahı/Şebdiz'i ecelden daha hızlıdır, gözyaşının kızılı/Gülgün'u onun karasına ulaşamaz.
- 5 Gönül kuşu senin cömertliğinin gölgesinde uçtuğundan beri, bu dünyanın hümāsına ihtiyacımız yok.
- 6 Senin dudağının zevkine içilen her bir kadeh, Sabūhî'ye Cem'in kadehinin hikayesini anlatır.

1127. 113b. (114. p). nazîre-i ishâk çelebî.

Üsküblü İshâk Çelebi: *Dîvân*: G. 244.

- 1 O vefasız yine ben âşığına bakıp, "Dertli, yine tutkunsun!", dedi.
yine: *Dîvân*; nedür: CN.
- 2 Can sermayesine ayrılık gamının malını aldığımı kim gördüyse, "Değerine göre ucuzla almışsın.", dedi.
- 3 (Sevgili) yabancılar ile kucaklaşmaktan elini çekmedi, biz bir merhabasına el ucuyla (bile) dokunamadık.
mu'ānaġadan: *Dîvân*; münākaşadan: CN.
- 4 Ola ki (sevgilinin) kirpiğinin/okunun gönle doğrulduğunu görelim, biz eğri kaşın yay karasına/yaygarasına aldanmayız.

5. ol bî-vefâ için egegör müdde'îye baş
ishāk āşinā olıgör āşināsına

1128.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. bir yalıñ yüzlüye dil şem'ini yandurdum yine
ben beni pervâne-veş odlara yandurdum yine
dün gece vardum o mähı menziline bulmadum
peyk-i āha göklere tokuz tolandurdum yine
3. āhum işitmiş uyanmış dün gece rahm eylemiş
hamdülillāh devletüm şem'in uyandurdum yine
dōstlar dil bağladum bir serv-ķaddüñ zülfine
cüy-y eşküñ şakınuñ bendin boşandurdum yine
5. okıdum la'l-i leb-i yār üzre bir şir̄in ğazel
ehl-i zevküñ zātīyā aĝzın şulandurdum yine

1129.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. gönlümi şevķ ile bir meh-rüya yandurdum yine
hufte iken bahtumuñ şem'in uyandurdum yine
sākiyā mey-gün lebinden būseler alup bugün
döne döne sāĝaruñ aĝzın şulandurdum yine

5 İshak, o vefasız için inatçıya/düşmana baş eĝedur; onun dostuna dost oludur.

1128. 113b. (114. p). nev'-i diĝer ve baħr-i āħar zātī fermāyed.

Zātī: *Dīvān C. III: G. 1238.*

- 1 Yine bir alev yüzlüye gönül mumunu yaktırdım; ben beni, pervane misali yine ateşlere yaktım.
- 2 Dün gece gittim, o ay gibi güzeli yerinde bulamadım; ahımın habercisine yine gökleri dokuz dolandırdım.
- 3 (Sevgili) dün gece ahımı işitmiş, acımış, uyanmış; Allah'a hamdolsun, yine devletimin mumunu yaktım.
- 4 Dostlar, selvi boylu bir güzelin saçına gönlümü bağladım; dikkat edin, yine gözyaşı ırmağının bendini serbest bıraktım.
- 5 Ey Zâtî, sevgilinin kırmızı dudağı hakkında tatlı bir gazel okudum; yine zevk ehlinin aĝzını sulandırdım.

1129. 113b. (114. p). nazīre-i vechī ķelebi tafşīl-i eşer ihtişār olundı.

Vechī: *Dīvān: G. 163.*

- 1 Gönlümü yine arzuyla bir ay yüzlüye yandırdım, bahtımın mumunu uykudayken yine uyandırdım.
- 2 Ey saki, bugün şarap renkli dudağından öpücükler alıp, kadehin aĝzını yine döne döne sulandırdım.

3. da'vî-i 'ışk étmede şâdık degülsin sen deyen
muşhaf-ı hüsnine and içdüm inandurdum yine
seg hasûdı bend-i miñnetle egerçi bağladum
göricek ol çeşm-i âhüyı boşandurdum yine
5. görinen hınnâ degüldür ellerinde **vechîyâ**
kanlu yaşumla anı sürha boyandurdum yine

1130.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. gönlümi bir serv-i sîm-endâma yandurdum yine
cüy-ı eşküñ dōstlar başın bulandurdum yine
būse aldum bir şeker-lebden bahâ cān vërmege
rāstî varyemezün birin tōlandurdum yine
3. ter gazeller bağladum yāruñ 'izārı yādına
teşne-dil 'āşıkları cüllāba kãndurdum yine
bağlar ey dil yolların bir bir kemend-i āh ile
kim yaşum gül-gününü bendin boşandurdum yine
5. leblerin yād eyledüm gülşende yāruñ dün seher
ey **esîrî** goncanuñ ağzın şulandurdum yine

1131.

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. şarāb-ı nāz içüp dilber gider āheste āheste
eder 'uşşākı yanından güzer āheste āheste

3 "Sen, aşk davasında sadık değilsin!", diyen (sevgiliyi), güzelliğinin mushafı üzerine yemin edip yine inandırdım.

4 Her ne kadar eziyet bağı ile köpek rakibi bağlasam da, o ahu gözlüyü görünce yine serbest bıraktım.

5 Ey Vechî, ellerinde görünen kına değildir; kanlı yaşumla onu yine kırmızıya boyadım.

1130. 113b. (114. p). nazîre-i esîrî-i selef.

1 Gönlümü yine gümüş bedenli bir selviye yandırdım; dostlar, gözyaşı ırmağının başını yine bulandırdım.

2 Can verip karşılığında şeker dudaklı bir (güzelden) öpücük aldım, doğrusu varyemezsin birini yine dolandırdım.

3 Sevgilinin yanağını anarak taze gazeller söyledim, gönlü susamış aşıkları yine gül suyuna kandırdım.

4 Ey gönül, yollarını ah kemendi ile bir bir bağlayan gül renkli gözyaşımın bendini yine serbest bıraktım.

5 Ey Esîrî, dün sabah gül bahçesinde sevgilinin dudaklarını andım, yine goncanın ağzını sulandırdım.

1131. 114a. (114. p). nev'-i dîger. [gedâyî].

1 Sevgili naz şarabı içip aheste aheste gider, âşıkları(nın) yanından salına salına geçer.

- yolında şanki hâk olup ölen ‘uşşâka cân vètir
şabâ kim yâr kûyından eser âheste âheste
3. hîrâmân kâmetüñ görmüş meger kim gülsitânda serv
ki hayrân oluban başın şalar âheste âheste
- çemen bezminde ‘ışkuña getürmüş bir tolu lâle
turup ayağı üstine içer âheste âheste
5. **gedâyî** kapuña gelmekde şâhum ne haṭâ var kim
eşiğüñe yüzün sürer geçer âheste âheste

1132.

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. şabâ kûy-ı dilârâdan geçer âheste âheste
anuñ’çün ğuşşayı dilden açer âheste âheste
- şalınsa serv tek dilber bugün gülşende nâz ile
ciğer kanın gözümnden dil saçar âheste âheste
3. semend-i nâz ile cânâ iñen incitme ‘uşşâkı
şakın aldanmağıl hüsne geçer âheste âheste
- sehergeh vâdi-i gamda ceres gibi fiğân eyle
şanasın kârbân-ı dil göçer âheste âheste
5. ribâṭ-ı köhnedür dünyâ **muḥibbî** aña dil vèrmez
bilür kim aña kim kónsa göçer âheste âheste

-
- 2 Sevgilinin mahallesinden aheste aheste esen tan yeli, sanki (sevgilinin) yolunda toprak olup ölen âşıklarına can verir.
- 3 Selvi, gül bahçesinde senin salına salına yürüyen boyunu gördüğünden, hayran olup aheste aheste başını sallar.
- 4 Lale, çimenlikte senin aşkına bir kadeh getirmiş, ayak üstüne durup yavaş yavaş içiyor.
- 5 Sultanım, Gedâyî'nin senin kapına gelmesinde ne kabahat var, eşğine yüzünü sürüp yavaş yavaş gider.
- 1132. 114a. (114. p). nazîre-i muḥibbî fermûden.**
- 1 Tan yeli, sevgilinin mahallesinden aheste aheste geçtiği için gamı gönülden yavaş yavaş kaldırır.
- 2 Sevgili bugün gül bahçesinde nazla salınsa, gönül ciğer kanını gözümnden yavaş yavaş saçar.
- 3 Ey can, naz atı ile âşıkları çok da incitme; güzelliğe sakın aldanma, yavaş yavaş geçer (gider).
- 4 Seher vakti gam vadisinde çan gibi feryat et, gönül kervanı aheste aheste göçüyor zannedersin.
- 5 Dünya köhne bir handır, Muḥibbî ona gönül vermez; bilir ki ona kim kónsa yavaş yavaş göçer (gider).

1133.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. seher dil bülbüli taşra uçar aheste aheste
varur sen goncaya rāzın açar aheste aheste
hayālūñ leşkeri her dem geçüp bu hāne-i dilden
‘acemdendür konar ey şeh göçer aheste aheste
3. begüm mağrūr olup hüsne iñen cevır étme ‘uşşāka
güzellik pāyidār olmaz geçer aheste aheste
müjeñle çeşm-i hūn-rīzūñ deleden bağrum ey dilber
bu çeşmüm kanlu yaşını şaçar aheste aheste
5. esīrī la‘l-i hecrūñden gözi yaşın şarāb étmiş
oturmuş künc-i hasretde içer aheste aheste

1134.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. konan bu mülk-i fānīye göçer aheste aheste
ecel cāmını nūş édüp [geçer] aheste aheste
bilürsin dünya fānīdür gelen bunda qarār étmez
şakın aldanmağıl ‘ömrin geçer aheste aheste
3. firāk u derd-i hasretle cüdā oldum çü yārimden
dem-ā-dem gözlerüm kan yaş şaçar aheste aheste
çü dōst bahçesi gülleri hazān olup fenā bulmaz
añuban murğ-ı dil anı uçar aheste aheste

1133. 114a. (114. p). nazīre-i esīrī.

- 1 Seher vakti gönül bülbülü yavaş yavaş dışarı uçar, sen goncaya gelip sırrını aheste aheste açar.
- 2 Ey sultan, senin hayalinin askeri acemdendir/İrandandır; her an bu gönül evinden geçip, aheste aheste konar göçer.
- 3 Beyim, güzelliğe aldanıp de âşıklara çok zulmetme; güzellik kalıcı olmaz, yavaş yavaş geçer (gider).
- 4 Ey sevgili, senin kan döken gözün, kirpiğinle bağrımı deldiğinden beri, bu gözüm yavaş yavaş kan saçar.
- 5 Esirî ayrılığın kızılından gözünün yaşını şarap yapmış, hasret köşesinde oturmuş, aheste aheste içiyor.

1134. 114a. (114. p). [tācizāde ca‘fer çelebî].

- 1 Bu fani dünyaya konan aheste aheste göçer, ecel kadehini içip yavaş yavaş geçer (gider).
- 2 Bilirsin dünya fanidir, gelen burada durmaz; sakın aldanma, ömrün yavaş yavaş geçer (gider).
- 3 Ayrılık ve hasret derdi ile sevgilimden uzak kaldığım için, gözlerim durmadan yavaş yavaş kanlı yaş saçar.
- 4 Sonbahar geldiğinde sevgilinin bahçesinin gülleri yok olmadığından, gönül kuşu onu hatırlayıp aheste aheste uçar.

5. bu ca'fer derdmend-miskīn gözi yaşı şarāb étmiş
oturmuş gūşe-i gamda iĉer āheste āheste
çü bitdi vādi-i gamda yaşımdan lāle vü sünbül
gelüp haşşād-ı dehr anı biçer āheste āheste

[harfi'l-ye]

1135.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. zülf-i pür-çini olur āşüfte cān eglencesi
dāne-i hāli-durur cān u cihān eglencesi
ben nece şerh edeyin esrār-ı 'ışkın ol mehūn
çün dehānı sırrıdır rāz-ı nihān eglencesi
3. gamze-i hūn-rizine meyl étdügi ebrū-yı yār
bir moğol-çin gözlidür tīr ü kemān eglencesi
zülf-i dilber gibi sürer her gönül 'ömr-i dırāz
k'ola yanında anuñ bir dilsitān eglencesi
5. ey harīmī haţţına dil bağlama zülfi gibi
tā ola cān murğınuñ bāğ-ı cinān eglencesi

1136.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ey gönül maķşūdı ten maţlūbı cān eglencesi
iki 'ālemdede cemālūñ ins ü cān eglencesi

5 Bu dertli, miskin Cāfer, gözünün yaşını şarap yapmış; gam köşesine oturmuş, aheste aheste iĉiyor.

6 Gam vadisinde gözyaşından lale ve sümbül bittiği için, zamanın hasatçısı gelip onu aheste aheste biçer.

1135. 115a. (115. p). nazīre-i selefdēn şāhib-i dīvān merhūm harīmī beg.

Harīmī: *Dīvān*: G. 50.

1 (Sevgilinin) saçının kıvrımları, (bu) perişan canın meşgalesi olur; beni de can ve cihanın eglencesidir.

2 Ben o ay gibi güzelin aşkının sırlarını nasıl açıklayayım; çünkü gizli sırların eglencesi onun ağzının sırrıdır.

3 Sevgilinin kaşının kan döken öldürücü bakışına meyletmesinin (sebebi, sevgilinin) işi ok ve yay olan bir çekik/kara gözlü (olmasıdır).

4 Her gönül, yanında kendine meftun eden bir güzel olsa, sevgilinin zülüfleri gibi uzun (bir) ömür sürer.

5 Ey Harīmî, can kuşunun durağı onun zülfü gibi cennet bahçesi oluncaya kadar ayva tüylerine gönül bağlama.

1136. 115a. (115. p). nazīre-i merhūm maħremī çebebi sâbıkda gālaţa nāibi idi mükemmel dīvānı vardır söz çok iħtişār étduk.

1 Ey gönül maksadı ten, istediği can eglencesi (olan güzel); insan ve cinlerin iki dünyada eglencesi senin yüzündür.

- olsaın olmaz mı ‘aceb yıllarla bâğ-ı hüsniñe
‘âşık-ı mestân olanuñ bir zamân eglencesi
3. gönlümüñ haddüñle hüsniñdür temâşâ-gâhı bes
bülbülüñ olur gül ile gülsitân eglencesi
- dem-be-dem ney gibi nâlân olsam olmaya ‘aceb
ehl-i ‘ışkuñ rûz u şeb olur figân eglencesi
5. **maḥremî**nüñ ğamdan özge göñlin egler kimse yok
herkesüñ lâ-büd olur bir yâr-ı cân eglencesi

1137.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. ‘âşıküñ gerçi olur ma‘şûk-ı cân eglencesi
oldı haste gönlümüñ derd-i nihân eglencesi
- nece nâlân olmayam şâm u seher şevküñle kim
nâledür çün ‘andelîbüñ her zamân eglencesi
3. gitmesün dilden hayâl-i la‘l-i nâbuñ serverâ
‘âşıküñ çün dâ‘imâ meydür hemân eglencesi
- ruḥlaruñ ârâmgâh édindügi zülfüñ bu kim
mâruñ olur rûz u şeb genc-i nihân eglencesi
5. gülşen-i küyuñda **râmî** n’ola ârâm eylese
bülbülüñ olur çü dâ‘im gülsitân eglencesi

-
- 2 Yıllar boyunca güzelliğinin bahçesine sarhoş bir âşık olanın, acaba bir an olsun eglencesi olsan olmaz mı?
- 3 Bülbülün eglencesinin gül ile gül bahçesi olduğu gibi, gönlümün seyir yeri de senin beninle güzelliğindir.
- 4 Ney gibi durmadan inlesem şaşılmaz; aşk ehlinin işi, gece gündüz feryat etmektir.
- 5 Elbette herkesin candan bir dostu olur, Mahremî'nin gönlünü de gamdan başka eğlendiren yoktur.
- 1137. 115a. (115. p). nazîre-i mevlânâ râmî ehl-i ‘ilm silkinden danişmend ʔâifesindendür.**
- 1 Her ne kadar âşığın işi sevgilisinin aşkı olsa da, hasta gönlümün işi gizli dert oldu.
- 2 Bülbülün her zamanki işi inleyiş olduğundan, senin arzunla gece gündüz nasıl inlemeyeyim?
- 3 Efendim, saf dudağının hayali gönlümden gitmesin; çünkü âşığın işi, daima (ve) sadece şaraptır.
- 4 Saçlarının yanaklarını mesken edinmesinin sebebi, yılanın işinin gece gündüz hazineyi gizlemesidir.
- 5 Râmî senin mahallenin gül bahçesinde dursa şaşılmaz; çünkü bülbülün işi, daima gülüstandır.

1138.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'aşıkuñ ma'sûk kûyıdur hemân eglencesi
bûlbûlün olur cihânda gülsitân eglencesi
diñle şāhum bendeñi sükker lebün vaşf eğeyin
şāhuñ olur tûṭī-i şīrīn-zebān eglencesi
3. şanma şola kıara zülfüñ ağını şalup şehā
şayd-ı cān et şayd olur şāh-ı cihān eglencesi
rāḫat olmaz etmese her demde kıan iki gözün
kim ḫarāmīnün olur her demde kıan eglencesi
5. 'ālemi ṭolandı göñlüm kıldı zülfünde kıarār
kim olur āvāre murđuñ āşiyān eglencesi
ḫāne-i dilde ğam u derdüñle cānum eglenür
zayf [olur] ev şāḫibinün her zamān eglencesi
7. eglenür göñlüm kimerde çeşmesiyle çeşmümün
ḫastenün ğāhī olur āb-ı revān eglencesi
eglenürdi cān ile ten cān daḫı cānān ile
gitdi cānān kıalmadı tende ne cān eglencesi
9. eglenür bûlbül gül ile şem' ile pervāneler
muḫyīnün sensin cihān içre hemān eglencesi

1138. 115a. (115. p). [muḫyiddin çelevi].

- 1 Bûlbülün dünyadaki yeri gül bahçesi olduğu gibi, âşığın da tek durağı sevdiğinin mahallesidir.
- 2 Sultanım, köleni dinle de şeker dudağını anlatayım; şahın eğlencesi, tatlı dilli papağanı olur.
- 3 Sultanım, siyah saçın ağını bırakınca solacağını zannetme; can avla, dünyanın sultanının eğlencesi av olur.
- 4 Haraminin her zaman eğlencesi kan olduğu gibi, senin iki gözün de her an kan akıtmasa rahat edemez.
- 5 Perişan kuşun durağının yuvası olduğu gibi, gönlüm de âlemi dolandı, senin saçında karar kıldı.
- 6 Ev sahibinin eğlencesinin her zaman misafiri olduğu gibi, canım da gönül evinde senin gam ve derdinle eğlenir.
(*Pervāne Bey* nazire mecmuasından tamamlanmıştır.)
- 7 Hastanın zaman zaman eğlencesi akarsu olduğu gibi, gönlüm de ara sıra gözlerimin pınarıyla eğlenir.
- 8 Can tenle de, sevgiliyle de eğlenirdi; sevgili gidince ne ten, ne de can eğlencesi kaldı.
- 9 Bûlbül gül ile, pervaneler mum ile eğlenir; (sevgili), Muḫyī'nin dünyada tek eğlencesi de sensin.

1139.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şevk-i ruhsāruñdur ey meh tende cān eglencesi
şem' olur pervānenüñ lā-büd hemān eglencesi
gelmeyince ğamzeñüñ peykānı eglenmez gönül
hastenüñ olsa 'aceb mi hem-zebān eglencesi
3. yoluña gönülüm budur ğaltān olup hāk olduğı
çün miyān-ı rāh olur tıfluñ hemān eglencesi
cām-ı la'lüñ ārzü edenlerüñ olur müdām
āsitān-ı dergeh-i pīr-i muğān eglencesi
5. kalbe müjgānuñ hayālin raħm edüp gönder k' olur
bende-i şāh olanuñ seyf ü sinān eglencesi
ķurbiyā bir dem hālāş olmazdı ğamdan dünyede
gönülümüñ olmasa ol şūh-ı cihān eglencesi

1140.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. olmasaydı gönülümüñ bir mihribān eglencesi
olmaz idi cismümüñ 'āleme cān eglencesi
rüz-ı hicrānuñda ölmek hōş gelür 'ömrüm baña
rüzedāruñ h'vāb olur çün kim hemān eglencesi

1139. 115b. (116. p). **nażīre-i ķurbī-i merhūmuñ vaţan-ı asliyyesi izniķdür nece pāre kitāb da te'līf etmişdür.**

- 1 Ey ay gibi güzel, şüphesiz pervanenin tek eglencesinin mum olduğu gibi, bedende de canın eglencesi senin yanağının parlaklığıdır.
- 2 Hastanın eglencesinin halden anlayan bir arkadaş olmasına şaşılmadığı gibi, senin öldürücü bakışının temreni gelmediği zaman da gönül eğlenmez.
- 3 Gönülümün senin yoluna yuvarlanıp toprak olmasına sebep, çocuğun tek eglencesinin yolun ortası olmasıdır.
- 4 Senin dudağının kadehini arzu edenlerin daimi durağı, meyhanecinin dergahının eşiği olur.
- 5 (Sevgili), acıyıp kirpiğinin okunun hayalini kalbe gönder; zira sultana köle olanın eglencesi kılıç ve mızraktır.
- 6 O dünya sultanı gönülümün eglencesi olmasaydı, Kurbî dünyada bir an gamdan kurtulamazdı.

1140. 115b. (116. p). **nażīre-i bī-maħlaş. [remzī].**

- 1 Gönülümün güler yüzlü bir eglencesi olmasaydı, bedenimin âlemde tatlı bir meşgalesi olmazdı.
- 2 Ömrüm, ayrılığının gününde ölmek bana hoş gelir; çünkü oruçlunun tek eglencesi uyumaktır.

3. mest-i cām-ı bezm-i nāz ol yōri urbān olduğum
ūn mūdāmī cām olur tāze cevān eđlencesi
varlıđını ‘ālemūñ kimse almaz oldu ‘aynına
sen olaldan ūsn ile alk-ı cihān eđlencesi
5. ğayrdan tercīh ēdersem Ői‘rūmi ‘ayb ētmeñüz
ūn bilürsüz Őā‘irūñ olur yalan eđlencesi
[sāiyā meclisde **remzī** içdüğini ētme ‘ayb
ol idi ol bī-nevānuñ bir zamān eğlencesi]

1141.

Fe‘ilātūn (fā‘ilātūn) fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilūn (fe‘ilān)

Remel +-+--/+---/+---/+---/+--

1. [ēy güzellik göđinūñ māh-ı münevver ameri
Őād ıl göñlümi gün gibi ulū‘ ēt seeri
seerī ‘ışık ile merdāne urup seyr ēdeyin
ola kim peyk-i Őabādan ēre yāruñ aberi
3. aberi olsa niđāruñ yolına öldüğüme
baña ram eyleyüben eyleye idi nazarı]
nazarı var ola Ő‘ol ‘āŐı-ı dīvānelerūñ
görüben ğamzeñ oın sīnesin eyler siperi
5. siperi sīnesi olmayanuñ ēy Őāh-ı cihān
boynına Őīr ‘ali tīđı vü müselleme teberi
teberi alup eline meh-i nev gökde urur
tā ki def‘ eyleyesin Őāha ēriŐen zararı

-
- 3 Kurban olduğum, yürü, naz meclisinin kadehinin sarhoşu ol; ünkü delikanlıñın eğlencesi daima kadeh olur.
- 4 Sen güzellekle dūnya halkının eđlencesi olduđundan beri, dūnyanın varlıđını kimse takmaz oldu.
- 5 Şiirimi başkalarından üstün tutarsam ayıplamayınız, bilirsiniz ki Şairin işi yalan olur.
- 6 Ey saki, mecliste Remzī'nin içtiğini ayıplama; o vefasızın bir zamanlar eğlencesi oydu. (Edirneli Nazmī'nin *Mecma‘u'n-Nezāir*'inden tamamlanmıştır.)

1141. 116a. (116. p). [sāī beg].

- 1 Ey güzellik göğünün parlak dolunayı, seher vakti güneş gibi doç, göñlüme memnun et.
- 2 Seher vaktini merde yakışır bir Şekilde durup aşk ile izleyeyim, ola ki tan yelinin habercisinden sevgilinin haberi ulaşır.
- 3 Onun yoluna öldüğümden haberi olsaydı, sevgili bana acıyıp bakardı. (*Pervāne Bey* nazire mecmuasından tamamlanmıştır.)
- 4 Senin öldürücü bakışlarının okunu gördüğü zaman göğsünü siper eden Şu divane āŐıkların nazarı var/itibarı dāim olsun.
- 5 Ey dūnyanın sultanı, siperi göğsü olmayanın boynuna Allah'ın aslanı Ali'nin kılıcı ve yenieri baltası (gelsin).
- 6 Hilal, sultana yaklaŐan tehlikeyi ortadan kaldırmak için, baltayı eline alıp gökte durur.

7. zararı var şanemā ‘āşığa cev̄r eylemeñüñ
çünkü eflāke érer āteş-i āhum eşeri
eşeri kılca belürmez bēlīñüñ bilmezem
neye yok yere kuşanursın o zerrīn kemeri
9. kemeri ğayret-i şıdķ ile kuşanup bēline
yār kūyuñı tavāf eyledi sākī seheri

1142.

Fe‘ilātün (fā‘ilātün) fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün (fe‘ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. mışr-ı hüsñünde ki güm kıldı gönül cān u seri
ser-i zülfünde imiş şordı lebünden haberi
haber-i fūrķat-i gülden çü kelām étđi şabā
bülbulün lāle-şıfat kan ile tıldı cigeri
3. cigeri ğamzeñ okı deldi vü dilden geçübem
cānuma oldı revān tutmadı sīnem siperi
siperi pāreleyüp tīrüne cānlar vėreyin
başa tığarsa bu devlet güneşinün eşeri
5. eşeri kılca belürmez bēlūñüñ çün şanemā
ne ümīde tıolanur uş bu sa‘ādet kemeri
kemeri himmet ile bēlüne bağladı ilāh
ki kemer-beste kul étđi saña şems ü kameri
7. kameri bedr ü hilāl eyleyen allāh hāķķı
hasanun hüsñüñedür evvel ü āhīr nazarı

-
- 7 Ey put gibi güzel, âşığa zulmetmenin zararı var, çünkü ahımın ateşinin eseri gökyüzüne ulaşır.
- 8 (Sevgili), belinden kıl kadar iz görünmezken, bilmem o altın kemeri neden yok yere takarsın?
- 9 Sâkî doğruluk gayreti ile beline kemeri takıp, seher vakti sevgilinin mahallesini tavaf etti.
- 1142. 116a. (116. p). nazîre-i vardarlı derviş hasan çelebi.**
- 1 Gönül senin güzellik şehrinde can ve başını kaybetti, haberi dudağından emdi/sordu, saçının ucundaymış.
- 2 Tan yeli gülün ayrılığının haberinden bahsettiği için, bülbülün ciğeri lale misali kanla doldu.
- 3 Senin öldürücü bakışının oku ciğeri deldi ve gönülden geçip canıma ulaştı, göğsümün siperi onu tutamadı.
- 4 Eğer bu devlet güneşinin eseri başıma doğarsa, siperi parçalayıp senin okuna canlar vereyim.
- 5 Ey put gibi güzel, belinden kıl kadar iz görünmezken bu saadet kemeri ne ümitle dolanır?
- 6 Allah, kemeri senin beline himmet ile bağladı, ay ve güneşi sana hizmete hazır köle yaptı.
- 7 Ayı hilal ve dolunay yapan Allah hakkı için, Hasan'ın önünde sonunda bakışı senin güzelliğindedir.

1143.

Fe'îlâtün (fâ'îlâtün) fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün (fe'îlân)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. terk eder 'ışk ile yoluñda senüñ cān u seri
kimde kim ola cihān içre bugün 'ışk eseri
eseri kılca-durur her kişi bilür belinüñ
dehenüñden alıma zerrece ammā haberi
3. haberi olanuñ ey āfet-i cān 'ışkuñdan
dem-be-dem guşsa çeküp kan ile tolar cigeri
cigeri hār-ı gamuñ pāreledi ey yüzi gül
n'ola ben bülbülüñe luḫ ile kılsañ nazarı
5. nazarı var ola 'ālemde anuñ kim dün ü gün
manzar ola aña yüzüñ günü alnuñ kameri
kameri ṭāña koyup şevk-i cebinüñ geceler
güneşi çarḫa koyar mihr-i 'izāruñ seheri
7. seheri ey yüzi gül bülbül-i āşüfte-şıfat
naẓmînüñ alma hezār āhını eyle ḫazeri

1144.

Fe'îlâtün (fâ'îlâtün) fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün (fe'îlân)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. tîr-i ḡamzeñ dile olmaya şanurdum zarar
zararı cānuma geçdi bu kez aldum haberi
haberi yok demeñüz āhum okıñdan çarḫuñ
çarḫuñ ey māh deler baḡrını āh-ı seheri

1143. 116a. (116. p). **naẓîre-i naẓmî çelebi.**

Edirneli Naẓmî: *Dîvān*: G. 6675.

- 1 Bugün dünyada kimde aşk eseri varsa, senin yolunda can ve başını terk eder.
- 2 Herkes bilir ki senin belinin izi kıl kadardır, ama (kimse) ağzından zerre kadar haber alamaz.
- 3 Ey can afeti, senin aşkıñdan haberdar olanın, durmadan keder çekip ciğeri kanla dolar.
- 4 Ey yüzü gül, senin gamının dikenini ciğeri parçaladı; ben bülbülüne acıyıp da bir baksan ne olur?
- 5 Senin yüzünün güneşi ve alınının ayı, dünyada bakmayı bilen kimseye gece gündüz manzara olsun.
- 6 Senin alınının aydınlığı gece vakti ayı fecre bırakır, yanağının ateşi de sabahleyin güneşi gökyüzüne koyar.
- 7 Ey yüzü gül, seher vakti perişan haldeki bülbül Nazmî'nin sakın ahını alma, kork!

1144. 116a. (116. p). **naẓîre-i celāl.**

Manastırlı Celāl Beg: *Dîvān*: G. 645.

- 1 Senin öldürücü bakışının gönle zararı olmaz sanırdım; zararı canıma geçti, bu defa haberi aldım/doğrusunu öğrendim.
- 2 Ey ay gibi güzel, ahımın okundan feleğin haberi yoktur demeyiniz; seher vaktinin ahı, gökyüzünün baḡrını deler.

3. seherī bir yüzi gün peyke gönül düşdi becid
becid umar ki meh-i nev ola rüşen teberi
teber-i yāra tutan sine degüldür ‘âşık
‘âşık oldur okına tutmaya karşı siperi
5. siperi mihr ile mehden yapınurmuş şeb ü rüz
rüz u şeb āhum okından gibi çarhuñ hazeri
hazeri var gözümüñ hāk-i rehüñden ola dūr
dūr olursa nereden kesb ede nūr-ı başarı
7. başarı yok ne seçer hāk-i rehüñle kuḥli
kuḥli kim görse görür rāhını anı nazarı
nazarı pāk olana hāk-i rehüñdür cevher
cevhere mālîk olur kim ki bilürse haceri
9. haceri hācı tavāf ede mi görse eşigüñ
eşigüñ taşınıñ ey şeh çatı zāhir eşeri
eşeri mihr-i ruḥuñdan umaram ben zerre
zerre bulmazdı vücūd olmasa mihrüñ nazarı
11. nazarı şöhrete şalması celālī ‘ārif
‘ārif oldur ki hüner şaymaya ‘arz-ı hüneri

1145.

Mef’ülü fā’ilātü mefā’ilü fā’ilün

Muzāri’ ---+/-+---/+---+/-+---

1. ol lāle-ruḥ ki tazeledi dilde dāğını
olsun çerāğı rüşen uyardı çerāğını

-
- 3 Gönül, seher vakti güneş yüzlü bir haberciye düştü, müptela oldu; ümit eder ki hilal, (onun) daimi parlak baltası olsun.
- 4 Göğsünü sevgilinin baltasına (karşı) tutan âşık değildir; âşık olan, okuna karşı siper tutmayandır.
- 5 Siperini gündüz güneşten, gece de aydan hazırlayan feleğin korkusu, sanki gece gündüz ahımın okundan gibi...
- 6 Gözümün, senin yolunun toprağından uzak olur diye korkusu var; uzak olursa göz nurunu nereden alacak?
- 7 Kör olan senin yolunun toprağı ile sürmeyi nasıl farketsin; sürmeyi kim görse, onun gözü senin yolunu gördü.
- 8 Bakışı saf olana senin yolunun toprağı mücevherdir, kim taşı bilirse mücevhere sahip olur.
- 9 Ey sultan, eşığının taşının eseri apaçık ortadadır; senin eşığını görse, hacılar taşı/Hacer’ül-Esved’i/Kâbe’yi tavaf ederler mi?
- 10 Ben zerre, senin yanağının güneşinden eser ümit ediyorum; senin aşkın/güneşinin nazarı olmasa, zerreler vücut bulmazdı.
- 11 Celâlî, bilgin kimse gözünü şöhrete kaydırmadı; bilgin, hüner göstermeyi marifet saymaz.

1145. 116b. (117. p). baḥr-i dīger ve nev’-i āḥar ez-ān sūzī.

- 1 Gönülde yarasını/yanığı tazeleyen o lale yanaklı kandilini yaktı, kandili parlak olsun.

- şaymaya heşt ravzayı bir berg-i terreye
seyr eyleyen nigārumuzuñ hüsni bāğını
3. biz mest-i ʿışka ʿaql ne teklif-i zühd eder
dīvāneler tutar mı ki sulṭān yasağını
eşküme cenābı oldu meʿāb-ı hayāl-i dōst
seyr ʿet kenār-ı diclede sulṭān otağını
5. bir cām ile derūnına od şaldı sūzīnūñ
sākī yine uyardı bu bezmūñ çerāğını

1146.

Mefʿülü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün

Muzāriʿ --+/-+++/+---+/-+-

1. yandurdu lālenūñ ruḥuñ ʿey meh çerāğını
şemʿūñ eritdi ḥasret odı içi yağını
öykünürem şaçuña dēyelden ne söylenür
ʿey gül benefşe ardına tutsun kulağını
3. göster cemālūñ āyinesin sen muḳābele
görsün ḳamer daḥı nēcedür yūzi ağını
cāmını ḳodı meclis-i cānāne geldi cem
sākīnūñ ol da bir iki aldı ayağını
5. yāruñ mesīhī kāküline nisbet eyleyüp
verdi şabā hevāya hümānuñ dimāğını

2 Resim gibi güzel sevgilimizin güzellik bahçesini seyreden, sekiz cenneti bir tere/sebze yaprağına değışmez.

3 Divaneler padişahın yasağını tutmazlar, akıl biz aşk sarhoşuna neden takva teklif eder?

4 Gözyaşımın çevresi sevgilinin hayalinin sığınağı oldu, Dicle kenarında padişah otağını seyret.

5 Saki bir kadehle Sūzī'nin içine ateş saldı, bu meclisin kandilini yine yaktı.

1146. 116b. (117. p). nazīre-i mesīhī beg.

Mesīhī: *Dīvān*: G. 256.

1 Ey ay gibi güzel, yanağın lalenin kandilini yaktı; hasret ateşi, mumun içinin yağın eritti.

2 Ey gül gibi güzel, "Saçına benzemeye çalışırım.", dediğinden beri (hakında) ne söylenir, menekşe kulağını arkasına tutsun/kulak kabartsın.

3 Güzel yüzünün aynasını karşısına tut, ay da yüzünün beyazlığını görsün, (öğrensün).

4 Cem, sevgilinin meclisine geldi, kadehini bir tarafa bırakıp o da sakinin kadehini aldı.

5 Mesīhī, tan yeli sevgilinin kakülüne nispet yapıp hümanın aklını yele verdi.
dimāğını: *Dīvān*; kelağını: CN.

1147.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. nerkis pür êtdi yaş-ile çeşmi kabağını
gördi dilümde lâle gibi hecr dâğını
[meclisde düşmez idi şurâhî yüz üstine
nâzüklük ile almasa sâkî ayağını]
3. ebrûları hayâlini gördi gözümde yâr
mâhîler ile dâdi tonatmış kabağını
gelmiş benefşe zülfüñe ister ki kara el
miskîn bu derd ile yele vemiş dimâğını
5. kan yaş mıdur gözümden akan belki şem'-vâr
ğamdan eritdi âteş-i dil dâde yağını
ey mâhum aldı zulmet-i gam lâmi'î dilin
[arz êt cihâna gün gibi hüsnuñ çerâğını]

1148.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. ey pür kılan şitâ eleminden kabağını
aç gözün aldı nerkis eline ayağını
v'ey câmı dest-i sâkî-i gül-ruğda görmeyen
gör âşiyân-ı bülbül ile gül budağını
3. kibritinüñ degirmiş ucın nâr-ı kudrete
yakmağ için benefşe bahâruñ çerâğını

1147. 116b. (117. p). nazîre-i lâmi'î efendi.

Lâmi'î Çelebi: *Dîvân*: G. 499.

- 1 Nergis, gönlümde lale misali ayrılık yanığını gördü, gözünün kadehini yaşla doldurdu.
- 2 Saki nezaketle kadehini/ayağını almasaydı, mecliste sürahi yüz üstüne düşmezdi.
- 3 Sevgili, kaşlarının hayalini gözümde gördü; "Kadehini balıklarla süslemiş.", dedi.
- 4 Menekşe gelmiş, senin saçına karışmak ister; miskin, bu dert ile aklını yele vermiş!
- 5 Gözümden akan kanlı yaş mıdır? Belki de gönlümün ateşi, gam yüzünden gözün yağını mum gibi eritti.
- 6 Ey ay gibi güzelim, gam karanlığı Lâmi'î'nin gönlünü kapladı; güzelliğinin güneş misali kandilini dünyaya göster.

1148. 116b. (117. p). nazîre-i zâtî fermüden.

Zâtî: *Dîvân C. III*: G. 1660.

- 1 Ey kadehini kışın ızdırabından dolduran (kimse), gözünü aç, nergis eline kadehini aldı (bahar geldi).
- 2 Ve ey kadehi gül yanaklı sakinin elinde görmeyen (kimse), bülbülün yuvası ile gül budağını gör.
- 3 Menekşe, baharın kandilini yakmak için, kibritinin ucunu kudret ateşine deydirmiş.

- yüz kerre günde bâğa tolaşsa ‘aceb degül
sümbüllerüñ gören kâra zülfinüñ ağını
5. şahn-ı sarây-ı ravzada şebnem benefşenüñ
zeyn etdi dürlü dürlü dür ile kulağını
- âyine-i ‘izâruñı ‘arz eyle bâğa gel
görsün gül-i sefid ü semen yüzi ağını
7. çün serv kıadd-i yâri görüp muntehâ demiş
zâtî hudâ bağışlasun anuñ budağını

1149.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. [yine ölmüş ‘âşıkın ol seng-dil yâd eyledi
hayra girdi kabrini mermerle bünyâd eyledi]
yâr imiş küyuñ iti bildüm baña kim dün gece
gitmege ‘azm eyledüm ardumca feryâd eyledi
3. hiç gönlümde vişâlün ârzüsü kalmadı
hamdü lillâh ‘ışk gönlüm hecre mu‘tâd eyledi
husrevâ dillerde söylenmezdi şîrînün adı
hüsünin anuñ şöhre-i âfâkı ferhâd eyledi
5. yâd edüp **ishâkı** ol şeh yine gönderdi selâm
bir söz ile bende etdi gamdan âzâd eyledi

4 Siyah saçının sümbüllerinin örgüsünü/ağını gören(in), günde yüz defa bahçeyi dolaşmasına şaşılmaz.

sümbüllerüñ: Dîvân; bülbüllerüñ: CN.

5 Şebnem, sarayın bahçesinin ortasında menekşenin kulağını türlü türlü inci ile süsledi.

6 Bahçeye gel de yanağının aynasını göster, beyaz gül ve yasemin yüzünün beyazlığını görsünler.

7 Selvi, sevgilinin boyunu görüp "Son noktaya ulaşmış!", demiş; Zâtî, Allah onun budağını/kusurunu bağışlasın.

1149. 117a. (118. p). [ishâk çelevi].

Üsküblü İshâk Çelebi: *Dîvân: G. 287.*

1 O taş kalpli güzel yine ölmüş âşığını andı; kabrini mermerle inşa etti, hayra girdi.

2 Dün gece öğrendim ki benim dostum, gitmeye kalktığımda arkamdan feryat eden senin mahallenin köpeği imiş.

eyledüm ardumca: Dîvân; eyledi ardınca: CN.

3 Gönlümde sana kavuşmaya dair hiç arzu kalmadı; Allah’a hamdolsun, aşk gönlümü ayrılığa alıştırdı.

4 Sultanım, Şirin’in adı ülkelerde söylenmezdi, onun güzelliğini Ferhad dünyaya duyurdu. ferhâd: Dîvân; bünyâd: CN.

5 O sultan yine İshâk’ı anıp selam gönderdi; bir söz ile gamdan kurtardı, (kendine) köle yaptı.

1150.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. kühda nâlem görüp ferhâd feryâd eyledi
inledi tağlar ezelki hâlini yâd eyledi
nâlişüm 'aksi degül süz-ı dilümden kühda
yandı bağı nâlemün nâlem de feryâd eyledi
3. gördi bu hâkî kafesdür süz ile nâlişlerin
'andelîb-i cānumı ol servüm âzâd eyledi
yanmayınca şem' ile pervâne-veş diñlenmezem
odlara yanmağı şeyhümdür ol irşâd eyledi
5. yakdı cānın şubhi bir leylî-cemâlün 'ışkına
uyarup mecnün çerâğın rûhını şâd eyledi

1151.

Fe'ilātün (fā'ilātün) fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün (fe'ilân)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. yüzüne şems-i zuhâ ben demedüm mâh dedi
mâh da sehv-i lisân eyleyüp ey vâh dedi
germ olup saña tolu içmege meclisde sebû
ellerin başa koyup yarıcuñ allâh dedi
3. câh dâr dil zeķanuña delüden uşlu haber
yañı olupdur aña her kimsene kim çâh dedi
bahş-i kaddüñde görüp deprenişin serve hured
nutkı yok boyu uzun himmeti kütâh dedi

1150. 117a. (118. p). nazîre-i şubhi kâdî.

- 1 Ferhad dağda iniltimi görüp feryat etti; dağlar, başlangıçtaki halini anıp inledi.
- 2 Dağda (olan), feryadımın aksi değil; gönlümün ateşinden kamışımın bağı yandı, iniltim de feryat etti.
- 3 O selvi boylum, ateş ve feryadın bu toprak kafes olduğunu gördü, canımın bülbülünü serbest bıraktı.
- 4 Ben pervane misali ateşe yanmazsam dinlenemem/sönemem; (pervane) benim şeyhimdir, ateşlere yanmayı o öğretti.
- 5 Subhî canını bir Leylâ yüzünün aşkına yaktı, Mecnun'un kandilini yakıp ruhunu şad etti.

1151. 117a. (118. p). bahr-i diğer ve nev'-i âhar ez-ân hadîdî.

- 1 Senin yüzüne "şems-i zuhâ", diye ben demedim, ay dedi; (sonra da) "Yanlış konuştum, eyvah!", dedi.
(Kur'ân-ı Kerîm: 91 Şems 1.: Güneşe ve kuşluk vaktine/Güneşe ve aydınlığına.)
- 2 Şarap testisi mecliste senin için içki içmeye hararetlenip, ellerini başına koyup "Maşallah/Ne kadar da güzel!", dedi.
- 3 Gönül senin çenene e"En yüksek makam.", der, doğru haberi deliden al; her kim ona çukur derse yanılmıştır.
- 4 Akıl senin boyun hakkında (konuşulurken) selvinin kımıldanışını görüp, "Konuşması yok, boyu uzun, himmeti de azdır.", dedi.

5. gamzeñüñ şevkine dervîş **hadîdî-i ğarîb**
çâk êdüp sînesini 'ışk ile yâ şâh dèdi

1152.

Fe'ilatün (fā'ilātün) fe'ilatün fe'ilatün fe'iliün (fe'ilān)

Remel +-+--/+ +--/+ +--/+ +--

1. dil raķîb ile görüp sen ŝanemi āh dèdi
burc-ı 'akrebde yine seyr eder ol māh dèdi
zū'l-feķār-ı müjeñi gördi dil abdāluñ olup
pā-bürehne baş açup 'ışk ile yâ şâh dèdi
3. bāĝ-ı gülşende görüp şîve-i reftāruñı serv
bir ayaĝ üzre ŧurup yarıcuñ allāh dèdi
ŝanemā 'ahd-i viŝāl etmiş idüñ kanı dèdüm
hāy yetmez mi görürsin beni geh gāh dèdi
5. çeşm-i keŝfiye tecellî-i cemāl eyle dèdüm
ĝāfil olma görünürem saña nā-gāh dèdi

1153.

Fe'ilatün (fā'ilātün) fe'ilatün fe'ilatün fe'iliün (fe'ilān)

Remel +-+--/+ +--/+ +--/+ +--

1. seni bu ħüsn ile tā kim gören allāh dèdi
be ne ĝarrā güzel olur bu memi şâh dèdi
göricek kāmētüñi ŧurdu ayaĝ üzre çenār
destini başa koyup yarıcuñ allāh dèdi
3. āh kim dāmen-i nāmūsümü çâk etdi ħasūd
seg-i küyuñ göricek ħālümü veh vāh dèdi

5 Dervîş ĝarîp Hadîdî, senin öldürücü bakışının arzusuyla göĝsünü yırtıp, senin aşkına "Yâ şâh/ Ali!", dedi.

1152. 117a. (118. p). nazîre-i keşfî.

- 1 Gönül sen put gibi güzeli rakip ile görüp, "O ay, yine akrep burcunda geziniyor.", dedi.
2 Gönül senin kirpiĝinin Zülfikar'ını görüp dervîş oldu, baş açık yalın ayak üzere durup "Yâ şâh/ Ali!", dedi.
3 Gül bahçesindeki selvi senin yürüyüşündeki edayı görüp bir ayaĝı üzerine durdu, "Maşallah/Ne kadar da güzel!", dedi.
4 "Ey put gibi güzel, kavuşma sözü vermiştin, hani (nerede)?", dedim; "Hay, beni ara sıra görüyorsun, yetmez mi?", dedi.
5 "Keşfî'nin gözüne yüzünü göster.", dedim; "Gafil olma, sana ansızın görünürüm.", dedi.

1153. 117a. (118. p). nazîre-i zātî.

Zātî: Dîvān C. III: G. 1649.

- 1 Seni bu güzellik ile gören ansızın "Allah!", dedi; "Bu Memi şâh, ne gösterişli güzel olur.", dedi.
2 Çınar senin boyunu gördüğünde ayak üzere durup elini başına koyup, "Maşallah/Ne kadar da güzel!", dedi.
3 Ah, rakip namusumun eteĝini parçaladı; senin mahallenin köpekleri halimi görünce "Vah vah!", dedi.

tutdı od penbe-i ebri görinen berç degül
gökden ol mähı melekler görüben āh dèdi

5. şevkden çıkmaya yazdum bu gece érteye dek
şem^ç-veş öldürürin ben seni nā-gāh dèdi
- gördi **zātī** ser-i zülfeynüñi kaṭ^ç étdüğüñi
āh kim budur éden ‘ömrümi kütāh dèdi

1154.

Fe‘ilātün (fā‘ilātün) fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün (fe‘ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. hüsñ ile yāra kimi mihr kimi mäh dèdi
hürī mi yoḥsa melek mi bu ‘aceb āh dèdi
- gördi ‘uşşāk ile aḡyārı bir arada nigār
hem-dem olmaḡ ne ‘aceb şīr ile rübāh dèdi
3. dil elif-ḡaddüñle sāḡar-dehānuñ cānā
göricek ‘ışḡ ile göḡsin geḡürüp āh dèdi
- her gören gördi güzelligde ki mānendin yoḡ
varısa şimdi budur hüsñ iline şāh dèdi
5. kime vaşf étdi ise zāt-ı şerīfüñ **nazmī**
bed-naḡarlardan anı şaḡlasun allāh dèdi

1155.

Fe‘ilātün (fā‘ilātün) fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün (fe‘ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. gün yüzüñi göricek yarıcıñ allāh dèdi
meh niyāz étdi naḡar ḡıl baña lillāh dèdi

4 Görünen yıldırım değil; o ay gibi güzeli gökte melekler görünce "Ah!", dediler, bulutların pamuğu tuttu.

5 (Sevgili) "Seni ansızın, mum gibi öldürürüm!", dedi, bu gece keyfimden neredeyse sabaha çıkmayacaktım.

şem: Dīvān; şubḡ: CN.

6 Zātī, saçının ucunu kestiğini gördü; "Ah, benim ömrümü kısaltan budur!", dedi.

1154. 117a. (118. p). nazīre-i nazmī cāmi‘u’n-nezāir bunuñdur.

Edirneli Nazmī: *Dīvān*: G. 6761.

1 Güzelliğinden (dolayı) sevgiliye kimi güneş kimi de ay dedi; "Ah, acaba bu melek mi, yoksa huri mi?", dedi.

2 Sevgili, âşıklerle rakipleri bir arada görünce "Aslanla tilkinin dost olması ne garip.", dedi.

3 Ey can, gönül elif (ل) boyunla kadeh (ك) ağzını gördüğünde, aşk ile göğsünü geçirip "Ah!" (ا), dedi.

4 Her bakan gördü ki güzelligde benzerin yok; "Sanırım güzellig ülkesine, şimdi bu sultandır.", dedi.

5 Nazmī senin kutlu şahsından kime bahsetse, "Allah onu kötü gözlerden saklasın!", dedi.

1155. 117a. (118. p). nazīre-i şemsī fermüden.

1 Ay senin gün yüzünü görünce "Maşallah/Ne kadar da güzel!", dedi; "Allah için bana bak!", diye yalvardı.

- édüp ikrâr kamu bende-i fermānuñ olan
mülki kendüye musahhar éder ol şâh dèdi
3. nazarı var ola pîrûñ baña pend eyleyicek
menzil almağa oğul toğrı gerek rāh dèdi
- kim işitdi ise ağıyāra enīs olduğınu
melek itden ne içün étmeye ikrāh dèdi
5. fikr-i dermān édicek her kişi derd-i diline
derd ile **şemsî-i bî-çāre** de allāh dèdi

1156.

Fe'ilatün (fā'ilatün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fe'ilān)

Remel ++--/++--/++--/++-

1. dil gözün fikri ile haste düşüp āh dèdi
iki zālīm baña zulm eyledi ey şâh dèdi
- kıldı takvīm-i cemālūñe münecim nazarı
yüzüne mihr kara kaşlaruña māh dèdi
3. sidre-veş nāz ile şalınduğınu serv görüp
husrevā yaşuñ uzun yarıcuñ allāh dèdi
- dédüm ey seg-i dergāhuñ olayın ço beni
degmeye degmeyiser bu yüce dergāh dèdi
5. ol şanem nāz éderék luḫ yüzün tāze kırup
hāfızā sür yüzünü izüme her gāh dèdi

-
- 2 "O şah, emir kullarına ait olan bütün mülkü kabul edip kendi üzerine yapar.", dedi.
- 3 Bana nasihat eden ihtiyarın itibarı var olsun; "Oğul, ilerlemek için (önce) doğru yol gerek.", dedi.
- 4 Kim senin rakiple dost olduğunu duysa, "Melek, köpekten neden tiksizmez?", dedi.
- 5 Gönünün derdine derman hayal eden herkes (gibi) çaresiz Şemsî de "Allah!", dedi.
- 1156. 117b. (119. p). nazîre-i hâfız.**
- 1 Gönül senin gözünün hayali ile hasta düşüp, "Ah! Ey sultan, iki zalim bana zulmetti.", dedi.
- 2 Münecim senin yüzünün takvimine baktı, yüzüne güneş, kara kaşlarına (da) ay dedi.
- 3 Selvi senin sidre misali salındığını görüp, "Sultanım, yaşın uzun (olsun), maşallah/ne kadar da güzel!", dedi.
- 4 "Bırak senin dergahının köpeği olayım!", dedim; "Bu yüce dergah, olur olmaz (kişilere) yakışmaz.", dedi.
- 5 O put gibi güzel cömert yüzünü bozmayıp, "Ey Hâfız, yüzünü her zaman izime sür.", dedi.

1157.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. mihr haddüñde haṭuñ gördi gönül āh dēdi
ne kara yazu imiş başuma ēy vāh dēdi

ruh-ı dildāra bakup haṭ göricek haste gönül
cānuma ērmiş ecel n'ēdeyin ēy vāh dēdi
3. dēdüm ēy cān şaçuñdur şeb-i yeldāya bedel
hey kaçan beñzer aña ol şeb-i kütāh dēdi

gördi yolında dizilmiş kaṭarāt-ı eşküm
toldı sâ'iller ile işbu güzergāh dēdi
5. oldı nazmīyle nizāmīye laṭīfī akrān
işidüp aḥmed aña sellemehullāh dēdi

1158.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. dil maḥalleñde bugün ḥālin añup āh dēdi
işidüp anı kapuñ itleri veh vāh dēdi

beni gördi reh-i mescidde bugün pīr-i muḡān
böyle étme yōri bir daḥı be gümrāh dēdi
3. yine yağmacı olup gözleri bir beg güzelüñ
'aḫlumuz elden alup gönümüzze şāh dēdi

1157. 117b. (119. p). nazīre-i laṭīfī.

- 1 Gönül senin güneş yüzünde ayva tüylerini gördü, "Ah! Başımdaki ne kara yazıymış, eyvah!", dedi.
- 2 Hasta gönül sevgilinin yanağına bakıp ayva tüylerini görünce, "Eyvah, ecel canıma ulaşmış, ne yapayım?", dedi.
- 3 "Ey can, senin saçın en uzun geceye bedel.", dedim; "Hey, (benim saçım) o kısa geceye ne vakit benzemiş?", dedi.
- 4 (Sevgili), gözyaşımın damlalarının yolunda dizildiğini gördü, "Bu yol, dilencilerle dolmuş!", dedi.
- 5 Latîfî, Nazmî [ö. 1559] ve Nizâmî [ö. 1473] ile akran oldu, Ahmed [ö. 1497] bunu işitip "Allah ona selamet versin.", dedi.

1158. 117b. (119. p). nazīre-i şānī fermüden.

- 1 Gönül senin mahallende bugün benini anıp, "Ah!", dedi; kapının köpekleri onu işitip "Vah vah!", dedi.
- 2 Meyhaneci beni bugün mescit yolunda gördü, "Be yolunu kaybetmiş, yürü, bir daha böyle yapma!", dedi.
- 3 Bir bey güzelin gözleri yine yağmacı olup, aklımızı elimizden alıp gönümüzze "Şah!", dedi/çekti.

gelicek şöhetine ol şeh-i hübân[un çeng]
iki kat oldu begüm yarıcuñ allāh dēdi

5. **şānī** ol dilberi gerdün-ı melāhatde görüp
dā'imā burc-ı sa'adetde ol ey māh dēdi

1159.

Fe'ilātün (fā'ilātün) fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün (fe'ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. şubh yüzünde gören 'arızuñı māh dēdi
tañ degül [māh] görünürse sehergāh dēdi
kirpigümden gözüme gördi hayāli giremez
hār u hāşāk ile tolmış bu güzergāh dēdi
3. seni bāzār-ı cemāl içre bu hüsn ile gören
bir arada mütehayyir kalup allāh dēdi
kadd-i servüñ yolına cān revān ētdüğümü
işiden *kad ce'ale'l-cennete meşvāhu* dēdi
5. hüsn na'ında felek şāhını mat eylemege
ruhlarıñ beydağ-ı hāli sürüben şāh dēdi
hüsnüñün hadd-i kemālinde sözün **şevkīnün**
rūh-ı selmān işidüp sellemehullāh dēdi

4 Çeng, o güzeller sultanının sohbetine geldiğinde iki kat oldu/yerlere kapandı, "Maşallah/Ne kadar da güzel!", dedi.

(Edirneli Nazmī'nin *Mecma'u'n-Nezāir*'inden tamamlanmıştır.)

5 Şānī o gönül çeleni güzellik göğünde görüp, "Ey ay, daima mutluluk burcunda ol!", dedi.

1159. 117b. (119. p). nazīre-i şevkī fermūden.

Şevkī: *Dīvān: G. 200.*

1 Senin yüzünün sabahında yanağını gören "(İşte) ay! Görünürse de şaşılmaz, (zira) seher vaktidir.", dedi.

2 (Sevgili), hayalinin kirpiğim yüzünden gözüme giremediğini gördü, "Bu yol, çer çöple dolmuş!", dedi.

3 Seni bu güzellik ile güzellik pazarında gören, hep beraber şaşırıp kalıp "Allah!", dedi.

4 Canımı, senin selvi boyun yoluna akıttığımı işiten "*Durağı cennet olsun.*", dedi.

5 Güzellik satrancında felek şahını mat etmek için yanakların, beninin piyonunu sürüp "Şah!", dedi/çektii.

6 Selman-ı Sâvecî [ö. 665]nin ruhu, Şevkī'nin senin güzelliğinin eksiksiz mertebesi (hakkında söylediği) sözleri işitip "Allah selamet versin.", dedi.

1160.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. dil 'izāruñda görüp çün haṭuñı āh dēdi
'ömrüm erdi n'ēdeyin āhire ēy vāh dēdi

dēdüm ēy iki gözüm hem-dem imiş saña raķīb
tañrı haķķı baña ol [olmadı] hem-rāh dēdi
3. dēdüm ēy iki gözüm buse 'aṭā kıl kerem ēt
hāy yētmez mi görürsin beni geh gāh dēdi

sen güzeller şāhına kim ki nazar kıldı ise
nece nāz ehli olur hey meded allāh dēdi
5. seni şāfī şanemā her kime gösterdi ise
āferīn ancaķ olur sellemehullāh dēdi

1161.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. yüzüñi ehl-i haķīķat görüp allāh dēdi
sīnesin müşt ile bir urdı daḡı āh dēdi

cevher-i 'aql ki [aña] hāşıl idi cümle 'ulüm
dehenüñ sırrına hīç olmadum āgāh dēdi
3. cümle esbābı ṭururken felegüñ mat oldı
beydaķ-ı hāl-i ruḡuñ kim aña bir şāh dēdi

1160. 118a. (117. p). [cezerī ķāsım paşal].

Şāfī: *Dīvān*: G. 214.

- 1 Gönül senin yanağında ayva tüylerini gördüğü için, "Āh! Ne yapayım, ömrüm tükendi, eyvah!", dedi.
- 2 "Ey iki gözüm, rakip seninle dostmuş.", dedim; "Allah hakkı için, o bana yoldaş olmadı.", dedi.
- 3 "Ey iki gözüm, cömertlik yap, öpücük bağışla!", dedim; "Hay, beni ara sıra görürsün, yetmez mi?", dedi.
- 4 Sen güzeller sultanına kim baktıysa, "Hey Allah'ım, daha ne kadar naz ehli olacak, yardım et!", dedi.
- 5 Ey put gibi güzel, Sâfî seni kime gösterdiyse, "Ancak aferin denir, Allah selamet versin!", dedi.

1161. 118a. (117. p). [kemāl-i zerd].

Şarıca Kemāl: *Dīvançe*: G. 137.

- 1 Hakikat ehli senin yüzünü görüp "Allah!", dedi; göğsünü yumruklayıp "Ah!", dedi.
- 2 Bütün ilimlerin kendisinde toplandığı akıl cevheri, "Ağzının sırrına hiç vakıf olamadım.", dedi.
- 3 Feleğin bütün taşları dururken (o) mat oldu, yanağındaki benin piyonu ona şah çekti.

dikdi meydānda başumı bir uzun çüb üzre
her kemān-ebrū görüp hūb nişangāh idi

5. geldügince kapuma eylesün āh **kemāl**
dāmen-i hargehūme dūd ère nā-gāh dēdi

1162.

Fe'ilatün (fā'ilātün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fe'ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. gördi haṭṭ-ı siyehūñ dil sipehi āh dēdi
geldi kāfir çerisi rümeline vāh dēdi
gördi yüzünde şehā kaşlaruñı pīr-i felek
hem-dem olmuş gün ile iki yeñi māh dēdi
3. ètdi dil hayderīsi şedde-i zülfüne heves
dudtı rāh-ı necefi 'ışķ ile yā şāh dēdi
geldi bezmüne sebū 'ışķuña bir ṭolu içe
elini başa koyup yarıcuñ allāh dēdi
5. lebleri yādına kan ağladuğum bildi ḥabīb
sile **cüllābī** gözün yaşını geh gāh dēdi

1163.

Fe'ilatün (fā'ilātün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fe'ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. göricek dil yüzüñi 'aklı gidüp āh dēdi
ne perīsin ki göründüñ baña nā-gāh dēdi
çekdi dil sīnesine şerhalar abdāl oluban
baş açup gēydi nemed 'ışķuña yā şāh dēdi

4 (Sevgili), başımı meydanda uzun bir değnek üzerine dikti; bütün keman kaşlılar görüp, "Güzel hedef noktası.", dedi.

5 "Kemāl kapıma geldiği zaman ah çekmesin, otağımın eteğine ansızın duman iner.", dedi.

1162. 118a. (117. p). [cüllābī].

1 Gönül askeri siyah ayva tüylerini gördü, "Ah!", dedi; "Eyvah, Rumeli'ne kâfir askeri geldi.", dedi.

2 Sultanım, yaşlı felek senin yüzünde kaşlarını gördü; "Güneş ile iki hilal dost olmuş.", dedi.

3 Gönül aslanı senin zülfünün şeddesine/iki zülfüne heves etti, Neced yolunu tuttu, aşk ile "Yâ şāh/Ali!", dedi.

4 Testi, senin aşkına bir kadeh içmek için meclisine geldi, elini başına koyup "Maşallah/Ne kadar da güzel!", dedi.

5 Sevgili, dudaklarının anısına kan ağladığımı bildi; "Cüllābī, ara sıra gözyaşını silsin.", dedi.

1163. 118a. (117. p). [derdī].

1 Gönül, senin yüzünü görür görmez aklı gidip, "Ah! Nasıl bir perisin ki bana ansızın göründün?", dedi.

2 Gönül derviş olup göğsüne elifler çekti/yaralar açtı, başını açıp keçe giydi, aşk ile "Yâ şāh/Ali!", dedi.

3. ehl-i dil vaşf edicek hüsnuñi ey zühre-cebîn
şeb dëyüp sünbülüñe gün yüzüñe mäh dëdi
her ğazel kim lebi vaşfında dëdüm sen şanemüñ
rüh-i kudsi işidüp sellemehullâh dëdi
5. şundi çün cām-ı şafâdur dëye meclisde lebi
öpüp el başa koyup yarıcuñ allâh dëdi

1164.

Fe'îlâtün (fâ'îlâtün) fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün (fe'îlân)

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. dām-ı zülfüñe gönül murġı düşüp âh dëdi
ne kara günlere uğramışam ey vâh dëdi
gördi ebrüñü kaçan maṭla'-ı hüsnuñde hilâl
kaddini iki büküp yarıcuñ allâh dëdi
3. ser-güzeştüm işiden leylî saçuñ şevki ile
işidüp kışşa-i mecnûnı ne kütâh dëdi
istedüm h^vân-ı vişâlin kapusunda baş açup
yöri dervîş yoluña kim vëre allâh dëdi
5. dili zülfinde görüp ğamzesi tiġ aldı ele
yine geldüñ tîz et bunda şebāngâh dëdi
saçuña beñzedüġi şükre benefşe şanemâ
yüz urup topraġa *el-minnetü lillâh* dëdi
7. etdi yoluñda **likâyî** dil ü cân naḡdini ḡarc
küllemâ yemlikühü'l-'abdü li-mevlâh dëdi

-
- 3 Ey zühre alınlı güzel, gönül ehli senin güzelliğini anlatırken sümbülüne/saçına gece deyip, gül yüzüne de ay dedi.
- 4 Kutsal Ruh, sen put gibi güzelin hakkında söylediğim her gazeli işitip, "Allah selamet versin.", dedi.
- 5 (Sevgili), "Mutluluk kadehidir.", diyerek mecliste dudağı sunduğu için, elini öpüp, başına koyup "Maşallah/Ne kadar da güzel!", dedi.
- 1164. 118b. (118. p). [likâyî].**
- 1 Gönül kuşu senin saçının tuzağına düşüp, "Ah! Ne kara günlere kalmışım, eyvah!", dedi.
- 2 Hilal, senin güzelliğinin doğuşunda kaşlarını gördüğü zaman boyunu ikiye büküp, "Maşallah/Ne kadar da güzel!", dedi.
- 3 Senin gece gibi siyah/Leylâ saçının parıltısı ile serüvenimi işiten, Mecnun'un hikayesini duyup "Ne (kadar da) kısa!", dedi.
- 4 Kavuşma sofrasının kapısında başımı açıp (bir şeyler) istedim, "Derviş yoluna git, Allah versin!", dedi.
- 5 Öldürücü bakışı, saçında gönlü görüp kılıcı eline aldı, "Gece gece yine (mi) geldin, yeter artık!", dedi.
- 6 Ey put gibi güzel, menekşe senin saçına benzediği için şükür olarak toprağa yüz sürüp/secdeye kapanıp "Şükür ancak Allah'adır.", dedi.
- 7 Likâyî can ve gönül sermayesini O'nun yolunda harcadı, "Kulun sahip olduklarının tamamı Allah içindir.", dedi.

1165.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. gördi müşkîn [hâşını] derd ile [dil] âh dēdi
ne kara yazu imiş bu baña ēy vāh dēdi

cām-ı cān-baḥş idügin bildi şurāḥī lebūñūñ
baş urup ayaḡuña yarıcuñ allāh dēdi
3. gün yüzi yādına āh ētdüğim o māh işidüp
yakısar 'ālemi bu āh-ı seḡergāh dēdi

ferz-bend eyleyüben ḡāl-i ruḡı zülfi ile
māhı mat ētmege bir beydaḡ ile şāh dēdi
5. **lāmi'î** gördi gözüm yaşını ol serv-i revān
seyl-i ḡamdan deñiz olmuş bu güzergāh dēdi

1166.

Fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Ḥafif + + - - / + - + - / + + -

1. [içüp aḡyār ile piyāleleri
baña derd eyledüñ nāleleri

gösterür ḡalka ḡalka kāküller
māh-ı ruḡsārı üzre hāleleri
3. şunma cām lebūñsüz ēy sākī
āb-ı ḡayvān ise piyāleleri

dāḡ-ı 'ıḡkuñla şaḡn-ı sīnemde
açılır derd ü ḡuşşa lāleleri

1165. 118b. (118. p). [lāmi'î].

Lāmi'î Çelebi: *Dīvān*: G. 504.

- 1 Gönül misk kokulu/siyah renkli ayva tüylerini gördü, "Ah! Bu bana ne kara yazıymış, eyvah!", dedi.
āh: *Dīvān*; allāh: CN.
- 2 Sürahi senin dudaḡının can baḡışlayan kadeh olduḡunu öğrendi, ayaḡına/kadehine baş koyup "Maşallah/Ne kadar da güzel!", dedi.
- 3 O ay gibi güzel, güneş yüzü için feryat ettiḡimi işitip, "Bu seher vakti ahı, dünyayı yakacak.", dedi.
gün yüzi yādına āh ētdüğim o māh: *Dīvān*; yüzine karşı fiḡān ētdüğüml ol gül: CN.
- 4 Yanaḡının beni/kalesi, saçı ile veziri baḡlayıp, ayı mat etmek için bir piyon ile şāh çekti.
şāh: *Dīvān*; māh: CN.
- 5 Lāmi'î, endamlı selvi gözümün yaşını gördü, "Bu geçit gam selinden deniz olmuş.", dedi.

1166. 119a. (119. p). [kāmî].

- 1 (Sevgili), kadehleri rakiplerle içip, iniltileri bana dert eyledin.
- 2 Halka halka kaküller, yanaḡının ayı üzerindeki haleleri işaret eder.
- 3 Ey saki, kadehindeki āb-ı hayat olsa da, dudaḡın olmadan kadeh sunma.
- 4 Senin aşkının yanıḡı ile göḡsümün ortasında, dert ve keder lāleleri açılır.

5. yerüm od eyledi benüm göreyin
oda yansun bu āh u nāleleri]
yazmağa vaşf-ı ‘arīzuñ **kāmī**
berg-i gülden edin risāleleri

1167.

Fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Hafif + + - - / + - - - / + + -

1. ney-i hāmemde gördi nāleleri
baña harf atdı ğam risāleleri
sevķ-i şem‘-i ruħuñla ey yüzi gül
dāğlar yaqdı deşt lāleleri
3. lü‘lü’ öykündüğün görüp dişüñe
seng-sār etdi ta‘n jāleleri
tāb-ı mey birle gül gül oldu ruħuñ
mehde kim gördi böyle hāleleri
5. kâle şığmaz **helākī** hālet-i ‘ışķ
söylemez müftī bu maķāleleri

1168.

Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

Muzāri‘ - - + / - - + + / + - - + / - - +

1. kıl lāle şoħbetini ki çağındadır daħı
var gül müsāfirine ki bāğındadır daħı
gül leşkeri haberlerini lāleden işit
kim şimdi geldi tozu ayağındadır daħı
3. vemiş şabā benefşeye peyğām-ı zülf-i dōst
ol ‘izzetüñ hevāsı dimāğındadır daħı

5 Yerimi ateş eyleyen bu ah ve inlemelerin, ateşe yandığını göreyim.
(Eksik beyitler *Pervāne Bey* nazire mecmuasından tamamlanmıştır.)

6 Kāmī, sevgilinin yanağının özelliklerini yazmağa, gül yaprağından risaleler edin.

1167. 119a. (119. p). **naẓīre-i helākī.**

Helākī: *Dīvān*: G. 142.

1 Gam risaleleri, kalemimin neyinde inlemeleri gördü, bana laf attı.

2 Ey yüzü gül, senin yanağının mumunun parıltısıyla çöl laleleri dağlar yaktı.

3 Kınama şebnemleri, incinin senin dişine benzemeye çalıştığını görüp (onu) taşıladı.

4 Senin yanağın şarabın hararetiyle gül gül/al al oldu, böyle haleleri ayda kim görmüş?

5 Helākī, aşk hali anlatılmaz, müftü bu sözleri söylemez.

1168. 119a. (119. p). **nev‘-i āħar ve baħr-i dīger ez-ān sâbıkdan islambol kazısı olan hızır beg çelebī.**

1 Laleyle sohbet et, artık çağındadır; güle misafirliğe git, artık bağındadır.

2 Gül askerinin haberlerini, şimdi ayağının tozuyla (onun) yanından gelen laleden dinle.

3 Tan yeli menekşeye sevgilinin saçından haber vermiş, o yüceliğin tutkusu hala (onun) hatrındadır.

gönlüme konmuş idi gamuñ beni göricek
göçdi velîkin odı ocağındadır dañı

5. zülfüñ hayâli ile gözüm şöhet etdi şeb
gör şubh-dem ki cür'a kabağındadır dañı

1169.

Mef'ülü fâ'ilatü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. ol nev-reside gonca ki çağındadır dañı
bir taze gül-durur ki budağındadır dañı
reyhân hañuñı görelî gamdan benefşenüñ
kaddi büküldi başı ayağındadır dañı
3. âvâre oldı geşt eder âfâkı bād-ı şubh
beñzer hevâ-yı zülf dimâğındadır dañı
bir gün nidâ-yı 'ışkuñ işitmiş meger gönül
biñ yıldur ol şadâ ki kulağındadır dañı
5. 'âlem pür oldı büy-ı kebâb ile sa'diyâ
beñzer ciger ki miñnet ocağındadır dañı

1170.

Mef'ülü fâ'ilatü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. ol serv-i gül-'izâr ki çağındadır dañı
cân cilve-gâhı tal'ati bāğındadır dañı
gerçi ki hâl dânelerin dêrdi mür-ı hañ
cân murğı kara zülfinüñ ağındadır dañı

4 Senin gamın beni görür görmez gönlümde yerleşmişti, her ne kadar göçse de ateşi hala ocağındadır (gönlümdedir).

5 Geceleyin senin saçının hayaliyle gözüm sohbet etti, son yudumun sabah olduğunda hala kadehinde olduğunu gör.

1169. 119a. (119. p). nazîre-i sa'dî-i cem sultân.

1 O yeni yetişmiş gonca artık (tam) çağındadır, artık dalında olan bir taze güldür.

2 Senin reyhan/ince ayva tüylerini gören menekşenin gamdan boyu büküldü, artık başı ayağındadır.

3 Sabah rüzgarı, sanki (sevgilinin) saçının arzusu (onun) hatırlıymış gibi, gamdan avare oldu, ufukları dolaşır.

4 Meğer gönül bir gün senin aşkının nidasını işitmiş, o ses, bin yıldır hala kulağındadır.

5 Ey Sâdî, sanki ciğer hala eziyet ocağındaymış gibi dünya kebab kokusuyla doldu.

1170. 119a. (119. p). nazîre-i mefhar-ı rûm olan nizâmî çelebi.

Çaramanlı Nizâmî: *Dîvân*: G. 108.

1 O gül yanaklı selvi artık çağındadır, canın tecelli yeri de güzel yüzünün başındadır.

2 Ayva tüylerinin karıncası beninin tanelerini toplasa da gönül kuşu hala siyah saçının ağındadır.

3. zülfüñ hamında beñlerüñe beñzemez degül
tıfl-ı habeş ki dāye kucağındadır dañı
ol şūh-ı cān u dil seni gördükde hışm eder
pend-i peder meger ki kulağındadır dañı
5. haţtuñ gamıyla qaddi büküldi benefşenüñ
görmez misin ki başı ayağındadır dañı
zülfüñ ucında la'lüñi gördükçe şanuram
bir taze goncadur ki budağındadır dañı
7. gamdan hilāle döndi vücūdı **nizāmî**nüñ
lü'lü' dişüñ hevāsı dimāğındadır dañı

1171.

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. ol gonca-leb ki gül gibi çağındadır dañı
cān bülbülü maḥabbeti bāğındadır dañı
hāl-i siyāhı dānelerin murğ-ı dil görüp
şayd oldı kara zülfi duzağındadır dañı
3. şahid yeter eşigüñe yüz sürdüğine māh
hāk-i rehüñ gubārı yañağındadır dañı
bu çetr-i zülfüñ içre gören la'lüñi şanur
nüşirevān-ı 'ādil otağındadır dañı
5. la'lüñ gamıyla boynu buruldı şurāhîñüñ
mey-gün lebüñ şafāsı dimāğındadır dañı

3 Süt anne kucağındaki Habeş çocuğu, senin saçlarının kıvrımındaki benlerine benzemez değil.

4 O can ve gönül cilvelisi seni gördükçe öfkelenir, demek ki babasının öğüdü hala kulağındadır.

5 Senin ayva tüylerinin gamından menekşenin boynu büküldü, artık başının ayağında olduğunu görmüyor musun?

6 Senin saçının ucunda kırmızı dudağını gördükçe, daha dalında duran taze gonca sanırım.

7 Nizâmî'nin bedeni gamdan hilale döndü, senin inci dişinin arzusu hala (onun) hatırladadır.

1171. 119b. (120. p). nazîre-i kâtib sinânî.

1 Can bülbülü, artık gül gibi çağında olan o gonca dudaklı güzelin muhabbetinin bağındadır.

2 Gönül kuşu, (sevgilinin) siyah beninin tanelerini görüp avlandı, hala siyah saçının tuzağındadır.

3 Ayın senin eşigine yüz sürdüğüne şahit olarak, yanağının üzerinde hala yolunun toprağının tozu olması yeter.

4 Senin saçının çadırının içinde dudağını gören, âdil Nüşirevân otağında oturuyor zanneder.

5 Senin dudağının gamıyla sürahinin boynu büküldü, şarap renkli dudağının zevki hala hatırladadır.

ḳadd-i nihālūñ üzre gören ğabğabuñ dēdi
bir sīb-i tazedür ki budağındadur daḫı

7. zülfūñ ḫamında gördi **sinānī** lebūñ dēdi
meryem-durur ki ʿīsā ḳucağındadur daḫı

1172.

Fāʿilātūn fāʿilātūn fāʿilātūn fāʿilūn
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. öldürüp ḫāk ile yeksān eyleyen sensin beni
ḳanlı yaşum içre ğaltān eyleyen sensin beni
ḫār nʿeyler bülbül-i bī-çāreye güldür eden
nʿetdi düşmen zār u nālān eyleyen sensin beni
3. lāle gibi pāre pāre yüregüme dāğ urup
sümbülūñ gibi perişān eyleyen sensin beni
ēy şarāb-ı nāz içüp ʿuşşāḳa raʿnālīḳ şatan
içmedin ser-mest ü ḫayrān eyleyen sensin beni
5. kim añardı bülbül-i gūyālīğın gül olmasa
ʿamrīyem nazm ile destān eyleyen sensin beni

1173.

Fāʿilātūn fāʿilātūn fāʿilātūn fāʿilūn
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. mübtelā-yı derd-i hicrān eyleyen sensin beni
ʿāşīḳ-ı bī-şabr u sāmān eyleyen sensin beni

6 Senin fidan boyunun üzerinde çene altındaki gerdanını gören, "Daha dalında olan taze bir elmadır.", dedi.

7 Sinānī senin dudağını saçının kıvrımında gördü, "Kucağında İsa (as) olan Hz. Meryem'dir.", dedi.

1172. 119b. (120. p). **baḫr-i āḫar ve nevʿ-i dīğer ez-ān ʿamrī ḳāzī.**

ʿAmrī: *Dīvān*: G. 117.

- 1 Beni öldürüp yerle bir eden, beni kanlı yaşıma içine yuvarlayan sensin.
2 Çaresiz bülbüle diken ne yapsın, asıl (zulm)eden güldür; düşman ne yaptı, beni ağlatıp inleyen sensin.
nʿetdi: *Dīvān*; ḫaʿn-ı: CN.
3 Paramparça yüreğime lale gibi dağ yakıp, beni sümbülün/saçın gibi perişan eden sensin.
4 Ey naz şarabı içip âşıklara güzellik taslayan, beni içmeden hayran edip sarhoş yapan sensin.
5 Gül olmasaydı bülbülün konuşmasını kimse anmazdı; (ben de) Amrī'yim, beni şiirimle destanlaştıran da sensin.

1173. 119b. (120. p). **naẓīre-i işḫāk çelesi.**

Üsküblü İşḫāk Çelebi: *Dīvān*: G. 291.

- 1 Beni ayrılık derdine müptela eden, beni sabırsız ve huzursuz bir âşık yapan sensin.

- raht ü bahtum nār-ı 'ışka yanduran pervâne-vār
sem'-veş 'uryān ü giryān eyleyen sensin beni
3. ğam beyābānında mecnūn gibi ser-gerdān édüp
vālih ü şeydā vü hayrān eyleyen sensin beni
- ey huķūķ-ı şoĥbeti cümle ferāmūş eyleyen
her nefes ney gibi nālān eyleyen sensin beni
5. ĥāme-i mihrūñle **ishāk** adını evvel yazup
defter-i 'uşşāķa 'unvān eyleyen sensin beni

1174.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. mübtelā-yı derd-i bī-dermān eden sensin beni
bī-dil ü bī-şabr u bī-sāmān eden sensin beni
- cevr ile her dem belā seylin getirüp başuma
ĥāne-i şabrum gibi vīrān eden sensin beni
3. ka'be-i vaşluñ ĥarīminden dili maĥrūm édüp
ğam beyābānında sergerdān eden sensin beni
- tīĝ-ı miĥnetle delikli sīnemi şad-çāk eden
bezm-i ğamda ney gibi nālān eden sensin beni
5. ğūşe-i ğamda **uşūlī** bendeñi tenhā koyup
miĥnet-i derd ü ğama yārān eden sensin beni

-
- 2 Elimdekileri ve ikbalimi pervane gibi ateşlere yakan, beni mum misali çıplak ve gözü yaşlı eden sensin.
pervâne-vār: Dīvān; pervānedür: CN.
- 3 Gam çölünde beni Mecnun gibi perişan edip şaşkın, divane ve hayran eden sensin.
- 4 Ey sohbet hukukunu tamamen unutan güzel, beni her nefes ney gibi inleyen sensin.
- 5 Sevginin kalemi ile ilk olarak İshāk adını yazıp, beni âşıkların defterine başlık yapan sensin.

1174. 120a. (120. p). **nażīre-i uşūlī**. [Bu gazelin redifi farklıdır].

Uşūlī: *Dīvān*: G. 133.

- 1 Beni dermansız dert müptelası eden; beni âşık, sabırsız ve huzursuz eden sensin.
- 2 Her zaman eziyet ile bela selini başıma getirip, beni sabır evim gibi viran eden sensin.
- 3 Gönlü sana kavuşmanın Kâbe'sinden mahrum edip, beni gam çölünde perişan eden sensin.
- 4 Eziyet kılıcı ile delinmiş göğsümü parçalayan, gam meclisinde beni ney gibi inleyen sensin.
- 5 Gam köşesinde Usûlî köleni yalnız bırakıp, beni dert ve gam ıztrabına dost eden sensin.

1175.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. vādi-i hayretde nālān eyleyen sensin beni
gūşe-i miḥnetde giryān eyleyen sensin beni
ārzū-yı ni'met-i vaşluñla bir kaç gün şehā
bu fenā dārında mihmān eyleyen sensin beni
3. dem-be-dem cism-i za'ifüm nār-ı fūrkatde yakup
ışık tennūrında biryān eyleyen sensin beni
şubḥa dek her gece ey meh zūlf-i şeb-rengüñ gibi
derd ü ḥasretle perişān eyleyen sensin beni
5. gülşen-i bāğ-ı cemālūñden bahārīyi sürüp
ḥār u ḥāşāk ile yeksān eyleyen sensin beni

1176.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. dilberā ışıkuñla nālān eyleyen sensin beni
ḥüsnüñe āşüfte ḥayrān eyleyen sensin beni
düşürüp ayaklara zūlfüñ gibi ey gonca-leb
zerre-veş ḥāk ile yeksān eyleyen sensin beni
3. ömrümüñ peymānesin ḥoldurmadan gam ey göñül
dem-be-dem ser-mest ü ḥayrān eyleyen sensin beni
rüz u şeb bülbül gibi dā'im firāk-ı yār ile
gülşenüñde zār u giryān eyleyen sensin beni

1175. 120a. (120. p). nazīre-i bahārī kâzī.

Bahārī: *Dīvān*: G. 122.

- 1 Beni hayret vadisinde inleyen, beni eziyet köşesinde ağlatan sensin.
- 2 Sultanım, bu yokluk evinde sana kavuşma nimetinin arzusu ile beni bir kaç gün misafir eden sensin.
- 3 Zayıf bedenimi durmadan ayrılık ateşinde yakıp, beni aşk tandırında kebab eden sensin.
- 4 Ey ay gibi güzel, beni dert ve hasretle her gece sabaha kadar, gece renkli saçların gibi perişan eden sensin.
- 5 Senin güzel yüzünün bahçesinden Bahārî'yi sürüp, beni çerçöple bir yapan sensin.

1176. 120a. (120. p). nazīre-i ḥarābī.

- 1 Ey sevgili, aşkınla beni inleyen, beni perişan edip güzelliğine hayran eden sensin.
- 2 Ey gonca dudaklı, beni saçların misali ayaklara düşürüp toprağa toz gibi karıştıran sensin.
- 3 Ey gönül, ömrümün kadehini gam (daha) doldurmadan, beni durmadan sarhoş ve hayran eden sensin.
- 4 Sevgilinin ayrılığı ile beni bahçende bülbül gibi gece gündüz durmadan ağlatıp inleyen sensin.

5. zülfüñüñ sevdâsı ile bu **harâbî** kuluñı
ser-te-ser dünyâya destân eyleyen sensin beni

1177.

Fe'îlâtün (fā'îlâtün) fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün (fe'îlân)

Remel +-+--/+ +--+ / +-+--/+ +--+

1. nev-bahâr oldı gönül sev yine bir bî-bedeli
eger uşlu iseñ 'âlemde deli ol be deli
yine bir gözleri âhûya şikâr oldı gönül
dağınur başına bir dâne güzel turna teli
3. dilerem atı ayağına düşüp hâk ola dil
severem böyle levendâne olıcağ güzelı
kılıcına düşüben ölmege cânlar vèrülir
hasteler şöyle kırılmış gibi ister eceli
5. koyalum lâf u güzâfı gelüñ inşâf edelüm
hayretîñüñ kıatı mestâne degül mi gâzeli

1178.

Fe'îlâtün (fā'îlâtün) fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün (fe'îlân)

Remel +-+--/+ +--+ / +-+--/+ +--+

1. dedüm olmaya ruhuñ mihrinüñ ey meh bedeli
nâz ile güldi dedı kim ya ne şanduñ be deli
cân vèrürdük şanemâ yoluña baş oynamağa
çünkü erişdi haţuñ bitdi oyunun şakalı

5 Saçlarının arzusu ile beni, bu Harâbî kulunu, baştan başa dünyaya destan eden sensin.

1177. 120b. (121. p). **baħr-i dıġer ve nev'-i aħar hayretî fermâyed.**

Hayretî: *Dîvân*: G. 463.

1 İlkbahar geldi, gönül yine benzersiz bir (güzeli) sev; eğer akıllıysan dünyada deli ol be deli!

2 Gönül, başına güzel bir tane turna teli takınan ahu gözlü bir güzele yine avlandı.

3 Dilerim ki gönül atının ayağına düşüp toprak olsun, güzeli böyle boylu poslu olduğunda severim.

4 Senin kılıcına düşüğümüzde ölmek için canlar verilir, hastalar ağır yaralı gibi eceli isterler.

vèrülir: *Dîvân*; vèrüriz: CN.

5 Gelin insaf edelim, lafı sözü bırakalım; Hayretî'nin gazeli çok baş döndürücü değil mi?

1178. 120b. (121. p). **naẓîre-i me'âlî çeledi.**

Me'âlî: *Dîvân*: G. 258.

1 Ey ay gibi güzel, "Senin yanağının güneşinin bedeli yoktur.", dedim; naz ile güldü, "Ya ne sandın be deli!", dedi.

2 Ey put gibi güzel, senin yolunda savaşmak için canımızı verirdik (ama) ayva tüylerin büyüdüğü için oyunun sakalı bitti.

3. hevesüñ var mı belüm kuçmağa dedi baña dōst
dedüm ey vaşlına cān vërdücegüm yār belī
el el üstine kimüñ eli dëyü oynadılar
bāğda geldi çenāruñ kamudan üstün eli
5. ey **me'ālī** şanur āhūdur elinde şīrūñ
her ki sīnemde göre ol kara gözli güzeli

1179.

Fe'ilatün (fā'ilatün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fe'ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. 'aşıkam gül yüzüñüñ nakşına māhum ezeli
seni nakqāş-ı ezel kudret eliyle yazalı
devr edelden berü bu çarḥ-ı felek şimdiye dek
kimse görmedi senüñ gibi muşāhib güzeli
3. dün ü gün şevk ile bülbül gibi medḥüñ okuram
sen lebi goncada bir zerre maḥabbet sezeli
demedüñ mi saña vaşl olayın ey gonca-dehen
'ahd ü peymānı unutduñ be güzeller güzeli
5. ey **zuhūri** kamu yārāna yōri var ḥaber et
böyle rindāne dësünler dëyücek her ḡazeli

-
- 3 Sevgili bana "Belimi kucaklamağa hevesin var mı?", dedi; "Ey kavuşmak için can vereceğim sevgili, evet!", dedim.
belüm: Dīvān; belüñ: CN.
- 4 "El el üstünde kimin eli" diye oynadılar, bahçede çınarın eli/yaprağı hepsinden üstün geldi.
- 5 Ey Meâlî, göğsümde o kara gözlü sevgiliyi gören herkes, aslanın elindeki ceylandır sanır.
- 1179. 120b. (121. p). nazīre-i zuhūri-i kâzî.**
- 1 Ay gibi güzel sevgilim, ezel nakkaşı (Allah) seni kudret eliyle süslediğinden beri, senin gül yüzünün görünüşüne âşığım.
- 2 Bu çarkifelek döndüğünden beri, senin gibi hoşsohbet güzeli şimdiye kadar kimse görmedi.
- 3 Sen dudakları goncada bir zerre aşk hissettiğimden beri, gece gündüz durmadan hevesle seni överim.
- 4 Be güzeller güzeli, yeminini, sözünü unuttun; ey gonca ağızlı, "Sana kavuşayım.", demedin mi?
- 5 Ey Zuhûrî, yürü bütün dostlara haber et; yazacaklarsa bütün gazelleri böyle rindane yazsınlar.

1180.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. ھاڤی گلدی دےوی ترک یتمه دیلآ اول گوزلی
 be deli olma anuñ var mı cihānda bedeli

 gece gündüz ھاڤوñı pāk tıraş eylemeden
 berberuñ kendü başın kaçımağa degmez eli
3. mübtelālar yaşamaz oldu ھاڤوñ devrinde
 o kara günlüleriñ tez gelür oldu eceli

 cümle 'aşık geçenüñ diñleyü varsañ sözini
 şakala gülmeden özge dağı yok mā-ھاşalı
5. erdi ھاڤوñ یرهلی ھاڤırına gerd-i melāl
 yoğsa **ishāk** begüm böyle mi dërdi ğazeli

1181.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. āşinālık senüñ ile ezeliñ ezelī
 bize nāz یتمه iñende be güzeller güzeli

 mey içe içe şurāhī boğazı vërdi ele
 dudılar sāğarı bulındı kızıl kanda eli
3. şakın aldanma gönül zāhidüñ efsānesine
 kaçan ola ki melek ola nigāruñ bedeli

1180. 120b. (121. p). nazīre-i ishāk çelebi.

Üsküblü İshāk Çelebi: *Dīvān*: G. 323.

- 1 Ey gönül, ayva tüyleri çıktı diye o güzeli terk etme; deli olma be, dünyada onun benzeri mi var?
- 2 Gece gündüz senin ayva tüylerini tıraş etmekten, berberin kendi başını kaçmağa eli değmez.
- 3 Senin ayva tüyünün devrinde aşıklar yaşamaz oldu, o bahtı karaların eceli çabuk gelir oldu.
- 4 Âşık geçinenlerin hepsine kulak versen, sakala gülmekten/alay etmekten başka bir şey bulamazsın.
- 5 Senin ayva tüylerin çıktığından beri zihnine keder tozu ulaştı; beyim, yoksa İshak gazeli böyle mi söylerdi?

1181. 120b. (121. p). nazīre-i revānī efendi.

Revānī: *Dīvān*: G. 430.

- 1 Be güzeller güzeli, seninle ahbaplık çok eskidir çok; bize çok da naz etme.
- 2 Sürahi, şarap içe içe boğazından tutuldu/boğazlandı; kadehi yakaladılar, eli kızıl kanda bulundu.
- 3 Gönül, sevgilinin yerine herhangi bir melekten (bahsetse de), sofunun efsanesine sakın aldanma.

ağlamakdan néce olurdu h̄arābāt ehli
zühdi şōfīnūñ eger olmasa idi ‘ameli

5. nazmına h̄ūblaruñ ağızı şuyı ak̄sa n’ola
çün **revānī** saña bir b̄useye d̄er bir ğazeli

1182.

Fe‘ilātūn (fā‘ilātūn) fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilūn (fe‘ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. ‘āşık̄a nak̄ş ile taşnīf-i cefādur ‘ameli
merhābā étmege el ucu ile degmez eli
bī-h̄aberdür güzelüm h̄oq̄ka anuñ düzmesidür
öykünür ağızuña h̄oq̄ka d̄edi h̄arrāṭ velī
3. ya‘ni ben ‘ışkuñ ile ceng ü cedel mi éderem
cīm-i zūlfūñ dile ulaşa da görseñ cedeli
mūr-ı haṭ leblerūñ dānelerin derdügi dem
‘āşık̄uñ dānesi dükendi vü geldi eceli
5. gün görinse n̄etekim cümle kevākib güm olur
şu‘arā şī‘rini maḥv eyledi **zātī** ğazeli

1183.

Fe‘ilātūn (fā‘ilātūn) fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilūn (fe‘ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. beni taşlamağa eṭfāl üşürdiler eli
varısa şimdi benem dünyede mecnūn bedeli

-
- 4 Sofunun ameli zühtü olmasaydı, meyhane ehli ağlamaktan (ne hale) gelirdi.
- 5 Şiirine güzellerin ağzının suyu aksa şaşılmaz, çünkü Revānī her bir gazeli senin için bir öpücüğe söyler.
- 1182. 120b. (121. p). nazīre-i zātī.**
Zātī: Dīvān C. III: G. 1666.
- 1 Âşığın işi nakışla cefa kitabı yazmaktır, el ucuyla (bile) merhabalaşmağa eli değmez.
- 2 Çıkrıkçı, "Güzelim, hokka senin ağzına benzemeye çalışır, bilmez ki hokka onun sahtesidir.", dedi.
- 3 Saçının kıvrımı/cimi (چ) dile (دل) ulaşa da tartışmayı/cedeli (جدل) bir görsen, ben senin aşkınla tartışıp kavga mı ederim?
ulaşa da görseñ: Dīvān; olsaydı göreydün: CN.
- 4 Ayva tüylerinin karıncası senin benlerinin tanelerini topladığı zaman, âşığın tanesi tükendi, eceli geldi.
- 5 Güneş görüldüğünde bütün yıldızların kaybolduğu gibi, Zātī'nin gazeli de şairlerin şiirini mahvetti.
- 1183. 120b. (121. p). nazīre-i hāverī fermüden.**
Hāverī: Dīvān: G. 41.
- 1 Çocuklar beni taşlamak için el birliği yaptılar, galiba şimdi dünyada Mecnun'un yerinde ben varım.

- it yerine urayın öldüreyin demiş o yâr
hele her yerde benem şimdiki darb-ı meşeli
3. dūd-ı āhum beni kūyına iletmez oldu
cennete koymaz imiş kişiyi kara ‘ameli
- şōfiyâ şağın esüp şavurup aňma kūyın
ki bilürsin ki erir yağ esicek öyle yeli
5. dökerem göz yaşın etrāfuma ben nokta gibi
hāverī zerre dehen’çün ederem reml ‘ameli

1184.

Fe‘ilātün (fā‘ilātün) fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün (fe‘ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. mübtelā olalı dil zülfüne şāhum ezeli
ğayra kalmadı heves gözlemedi her güzeli
eşiğün yaşdanuram her gece tā şubha degin
sen beli incede bir zerre maḥabbet sezeli
3. demedün mi saña vaşl olayın ey gonca-dehen
‘ahd ü peymānı unutduñ be güzeller güzeli
- beni hecr āteşine yaqduñ u zār eyledün āh
ş’ol elā gözlerüñi gözüme karşı süzeli
5. unudıldı dükeli şā‘irün eş‘arı kamu
şimdi ellerde vü dillerde **civānī** gazeli

-
- 2 O sevgili, "İt yerine koyup öldüreyim.", demiş; bundan sonra her yerde onun darb-ı meseli ben oldum.
it yerine urayın: Dīvān; iti yerine urup: CN.
- 3 Ahımın dumanı beni, sevgilinin mahallesine götürmez oldu; kötü işi, kişiyi cennete koymazmış.
- 4 Ey sofı, heveslenip ağzına geldiği gibi (sevgilinin) mahallesinden bahsetme; çünkü öğle rüzgarı esince buzun eridiğini bilirsin.
- 5 Ben Hāverī, gözyaşını etrafıma nokta gibi dökerim; zerre büyüklüğünde ağız için kum falı bakarım.
- 1184. 120b. (121. p). nazīre-i civānī.**
- 1 Sultanım, gönül senin saçına ezelden beri müptela olalı başkasına hevesi kalmadı, hiçbir güzeli beklemedi.
- 2 Sen ince bellide zerre kadar muhabbet sezdiğimden beri, her gece ta sabahlara kadar senin eşiğine yaslanırım.
- 3 Be güzeller güzeli, yeminini, sözünü unuttun; ey gonca ağızlı, "Sana kavuşayım.", demedin mi?
- 4 Ah, şu ela gözlerini gözüme karşı süzdüğünden beri, beni ayrılık ateşine yaktın ve ağlattın.
- 5 Bütün şairlerin bütün şiirleri unutuldu, şimdi ellerde ve dillerde/gönüllerde Civānī'nin gazeli (var).

1185.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. göreli edrinede bir femi gonca güzeli
bülbul olup öterem anda maḥabbet sezeli

rūz u şeb ağlamadur bendeñün ancak gilesi
kātib-i kudret anı yazalı çün kim ezeli
3. körledügin felegün şanma ki bārān işidür
tīr-i āhumdan eder ḥavf ki ḳaddüm gezeli

bendesin ḥabse koyar oldu yine pādīşehüm
o cefā çāhını zīrā egiñinde ḳazalı
5. şu'arānuñ hepicek şi'rini ibtāl etdi
ḥüsn ile şöhret olaldan çü **ṭabībī** gazeli

1186.

Fe' ilātün (fā' ilātün) fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün (fe' ilān)

Remel + + --- / + + --- / + + --- / + + -

1. āh kim leylī-i zülfüñi bu göñlüm seveli
bir deli oldu ki mecnün olmaz hiç bedeli

ölüyü diri ḳılurken leb-i cān-baḥşı ile
kim-durur sevmeye bir gözleri şehlā güzeli
3. ṭālī'üm yārī ḳılup yıldızı barışmadı āh
olmaycaḳ güc imiş 'ışḳ u maḥabbet ezeli

1185. 120b. (121. p). [ṭabībī].

- 1 Edirne'de, ağzı gonca bir güzeli gördüğümden (ve) onda muhabbet sezdiğimden beri bülbul olup öterim.
- 2 Kudret katibi/Allah, ezelde onu yazdığından beri, senin kölenin tek şikayeti gece gündüz ağlamaktır.
- 3 Gökyüzünün kapanmasını yağmurun işi sanma, boyum gezindiğinden beri (gökyüzü) ahımın okundan korkar.
- 4 Padişahım göğsünde o cefa çukurunu kazdığından beri, kölesini sürekli hapse atmağa başladı.
- 5 Tabībî'nin gazeli güzelliği ile meşhur olduğundan beri, şairlerin bütün şiirlerini hükümsüz bıraktı.

1186. 121a. (121. p). naẓīre-i sebzī.

Sebzī: *Dīvān*: G. 758.

- 1 Ah, bu gönlüm senin saçlarının siyahını/Leylâ'sını sevdiğinden beri öyle bir deli oldu ki, Mecnun onun yerini tutamaz.
- 2 Can bahşeden dudağı ile ölüyü diriltirken, baygın gözlü bir güzeli sevmeyen kimdir?
- 3 Ah, talihim yardım edip de yıldızım (sevgiliyle bir türlü) uyuşmadı; aşk ve muhabbet ezelde takdir edilmemişse zormuş.

rağş ura çarh-ı felek zühre gibi döne döne
şevke gelse o ğazāl okısa uşbu ğazeli

5. bir meşeldür bu cihān ‘ibretle bir nażar  t
gerçi d rler ki nec t  dedi **sebzi** meşeli

1187.

Fe‘il t n (f ‘il t n) fe‘il t n fe‘il t n fe‘ilün (fe‘ilün)

Remel +-+--/+ +--/+ +--/+ +--

1. yoğ-durur d d m o n z k beden n kılca bel 
ehl-i diğkat bu sözüme d diler cümle bel 
nev-bah r-ı gül-ruhs r  ile  h o peri
eylemişdür nece uşlular  aşliyle deli
3. z ’il olmaya bu ‘iřkuñ dil   c ndan ebed 
mihr m ey m h saña  n[kim] ezeli d r ezeli
 n-ı hüsnün göricek bir birine ‘aşıklar
d diler kim bedeli olmaya anuñ be deli
5. nażaruñ var ola d r hüsnüne taħs n eyler
kime gösterse bu **nażm ** güzelüm sen güzeli

1188.

Fe‘il t n (f ‘il t n) fe‘il t n fe‘il t n fe‘ilün (fe‘ilün)

Remel +-+--/+ +--/+ +--/+ +--

1.  n-ı hüsn ile görenler güzelüm sen güzeli
d diler olmaya bu hüsn ile andan güzeli

4 Sevgilinin güzel gözü coşup bu gazeli okuduğunda, gökkubbe Zühre gibi d ne d ne raksetsin.

uşbu: Dian; şi’r  : CN.

5 Sebzi, (bu) meseli her ne kadar Nec ti söyledi deseler de, bu  lem bir kıssadır, ibretle bir bak.

meşeli: D v n; ğazeli: CN.

1187. 121a. (121. p). nażire-i nażm  beg.

Edirneli Nażm : *D v n*: G. 6686.

1 "O nazik bedeninin kıl kadar beli yoktur.", dedim; bütün zarifler bu sözüme "Evet!", dediler.

2 Ah o peri gibi güzel, g l yanağının ilkbaharı ile nice akıllıları gerçekten delirtmiştir.

3 Ey ay gibi güzel, bu aşkın sonsuza kadar can ve gönülden gitmesin;  nk  sana olan aşkim ezeli d r / çok eskidir çok!

4  şıklar senin güzelliğinin cazibesini gördüklerinde birbirlerine, "Be deli, onun bir benzeri yoktur!", dediler.

5 Güzelim, Nażm  sen güzeli kime gösterse "Bravo!", der, senin güzelliğini alkıřlar.

1188. 121a. (121. p). nażire-i nażm  beg.

Edirneli Nażm : *D v n*: G. 6689.

1 Güzelim, sen güzeli güzelliğinin cazibesi ile görenler, "Bu güzellikle ondan daha güzeli yoktur!", dediler.

- şâne-veş zülf-i perişānuña örmek ömrüm
dil-i şad-ç k m n  oldu yine t l-i emeli
3. leyl  z lf nle gören h l-i periş nımı d r
sen de bu dünyede mecn n bedelisin be deli
- z hid n b tını p r-kibr   riya ile h sed
z hir  ş ret-i h kda ge in r halka vel 
5. vaşf öder c n leb-i c n-bahşını sen h zr-h tu n
nazm n n  b-1 hay t olsa n'ola her güzeli

1189.

Fe'ilatün (f 'ilatün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ili n (fe'ilün)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. z hid  r ze i n kılma bizümle cedeli
söyleşür a  ile kim n ki gelirse eceli
- h zret-i n h h k ı var mı de iz  şıklar
fülk-i  lemede o mell h-ı mel h n bedeli
3. olmadum dünyede bir lahza keselden h l 
ben kara g nl yi a y r kapu ndan keseli
- d d m  y y r bel n mi görinen y hod m 
dedi yok yere hay l eyleme m dur o bel 
5. yine gülşende  en ru n  emen ehline görün
h zmetinden başını kaşıma a degmez eli
- gördi dild ra riy zetle olurdu örmek
m cib-i cennet eger olsa kişinün  ameli

-
- 2  mr m, senin dağınık saçlarına tarak misali kavuşmak paramparça gönlümün büyük arzusu oldu.
- 3 Senin siyah/Leyl  saçınla perişan halimi gören, "Be deli, sen bu dünyada Mecnun'un benzerisin.", der.
- 4 Sofunun i i kibir, riya ve haset doludur; fakat görünüşte halka kendisini iyi niyetli gösterir.
- 5 Sen Hızır ayva t yl n n can bahşeden dudağını anlattığı için, Nazm 'nin her şiiri ölümsüzlük suyu olsa şaşılmaz.

1189. 121a. (121. p). nazire ş n .

- 1 Ey sof , oruç için bizimle tartışma; a  ile eceli gelen söyleşir!
- 2  şıklar kalabalığı, Hz. Nuh hakkı (için söyleyin):  lemin gemisinde o güzel kaptanın benzeri var mı?
- 3 (Sevgili), rakipler ben bahtı karayı senin kapından ayırdıklarından beri, dünyada yorgunluktan bir an bile kurtulamadım.
- 4 "Ey sevgili, görünen belin mi yoksa kıl mı?", dedim; "Yok yere hayal etme, o elbette kıldır.", dedi.
- 5 G l bahçesinde çınarın  imen ehline hizmet etmekten yine başını kaşıyamadı ını görün.
- 6 şayet kişinin ameli cennete girmeyi gerektirseydi, sevgiliye riyazetle kavuşulaca ı görülürdü.

7. şu'arâ içre 'aceb var mı ki bu şānî gibi
hüb-edâlarla şehâ nazm éde darb-ı meşeli

1190.

Fe'ilâtün (fā'ilâtün) fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün (fe'ilân)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. devr eli bükdi belüm dürdi yine nāme gibi
yaş dökerse n'ola hecründe gözüm hāme gibi
ağlasam derd-i dilüm kışşaya āgāz étsem
'ālemüñ halkı üşer başuma hengāme gibi
3. kimseye mihr ü vefā eylemek olmaz dēr imiş
hep bu sözler yine ben 'āşık-ı bed-nāma gibi
kādır olsam zere bir bend ile nāzüklik édüp
kuçsam olurdu o sīmīn-bedeni cāme gibi
5. yazıcağ derd ile ishāk nigāra nāme
evvelā bunu yaz ucdan uca ser-nāme gibi

1191.

Fe'ilâtün (fā'ilâtün) fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün (fe'ilân)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. başımı kes dilümi yar benim hāme gibi
hizmetünden çevürürsem yüzümü nāme gibi
nāme-i 'ömri saçuñ gibi kesilsün ey dōst
her geh 'ışkuñda iki dilli ola hāme gibi
3. gam degül toğrasa endāmumu miqrāz-ı cefā
ol gül-endāma ola kim şarılam cāme gibi

7 Sultanım, şairler içinde acaba bu Sānî gibi atasözlerini güzel bir üslupla söyleyen var mıdır?

1190. 121a. (121. p). nev'-i āhar ez-ān ishāk çelebi.

Üsküblü İshāk Çelebi: *Dīvān*: G. 341.

- 1 Zamanın eli yine belimi büktü, mektup gibi katladı; senin ayrılığında gözüm kalem gibi yaş dökerse şaşılmaz.
- 2 Ağlasam, gönlümün derdinin hikayesini anlatmağa başlasam, dünyanın insanı kavga (varmış) gibi başıma üşür.
- 3 (Sevgili), "Kimseye sevgi duymak ve vefa göstermek olmaz.", dermiş; bu sözler, sanki yine adı kötüye çıkmış ben âşık (içindir).
- 4 Altına sahip olsam, bir bağ ile incelip o gümüş bedenliyi elbise gibi sarsam olurdu. zere: *Dīvān*; yine: CN.
- 5 İshak, sevgiliye dert ile mektup yazacağında, öncelikle baştan başa başlık gibi bunu yaz.

1191. 121a. (121. p). nazîre-i kerîmî çelebi.

- 1 (Sevgili), senin hizmetinden yüzümü mektup gibi çevirirsem, benim başımı kalem gibi kes, dilimi yar.
- 2 Ey sevgili, ömür mektubu senin saçın gibi kesilsin, her zaman senin aşkında kalem gibi iki dilli olsun.
- 3 Eziyet makası bedenimi doğrasa gam değil, yeter ki o gül endamlıya elbise gibi sarılayım.

fenn-i 'ışk içre degül tıfl-şifat ebced-hvân
zâhid-i şeh'r ola ger 'ilm ile 'allâme gibi

5. ey **kerîmî** yüzi firdevsine bir nâme de kim
tuta şöret bu cihân mülkini şeh'nâme gibi

1192.

Fe'ilatün (fâ'ilatün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fe'ilân)

Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ -

1. dürme mektübuma ey gonca yüzün nâme gibi
o kara yazılınun gönlünü yaz hâme gibi
ellere nâme gibi sırrını fâş eyleyenün
başın ayaklara şalsañ yeridür hâme gibi
3. nerkis-i şah'n-ı gülistân göz eder bir birine
nazarı cümleñ ol serv-i gül-endâma gibi
göricek çeşmüñi cân oldı lebün hayrânı
bengîdür meyli anuñ sükkeri bādâma gibi
5. ruḥ-ı dildârı koyup zülfine dil oldı revân
rûmdan 'azm-i **belîğî** taraf-ı şâma gibi

1193.

Fâ'ilatün fâ'ilatün fâ'ilatün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. şem'e kim teşbîh eder yâ rab bu ḥadd-i mehveşi
şem' bir meftül-i ser 'uryân ışıkdur âteşi

4 Şehrin âlimi ilmiyle üstat olsa da, aşk ilmi içinde ebced okuyan/okumağa yeni başlayan çocuk kadar değıldir.

5 Ey Kerîmî, yüzünün cennet bahçesine bir mektup yaz ki, şöretu bu dünya mülkünü Şehnâme gibi tutsun.

1192. 121a. (121. p). nazîre-i belîğî beg.

1 Ey gonca, mektubuma yüzünü mektup gibi buruşturma; o kara yazılınun/bahtı karanın gönlünü kalem gibi süsle.

2 Başkalarına sırrını mektup gibi açanın, başını kalem misali ayak altına alsan yeridir.

3 Gül bahçesinin ortasındaki nergisler birbirine gözleriyle işaret ederler, sanki hepsi o gül endamlı selviye bakıyor.

4 Can senin gözünü görünce dudağının hayranı oldu; esrarkeştir, onun meyli badem şekerinedir.

5 Gönül, Belîğî'nin Rumeli'nden Şam tarafına yöneldiği gibi, sevgilinin yanağını bırakıp saçına (doğru) aktı.

1193. 121b. (122. p). baḥr-i âḥar ve nev'-i dîğ'er ez-ân selefden sa'yî efendi şu'arânuñ be-gâyet mümtâzındandır böyle şâ'ir böyle tabî'at olmaz d'ler sultân bâyezîd ḥân zamânında sarây-ı 'âlîde iç oğlanlar ḥvâcesi idi.

1 Ya Rab, mum ateş renginde başı bükülmüş bir çıplak iken bu ay yanaklı güzeli kim muma benzetir?

ayağın tîğ üzre başmışdur kemân-keşlik éder
nâvek-i müjgânu üstinde nigâruñ yâ kaşı

3. sihre tütülmüş kılıcdur fitneye atılmış ok
ol nigâruñ gamze-i ‘âşık-küş ü hançer-keşi
cev-be-cev misk ile tartarlardı her bir dânesin
hâl-i gendüm-günüñüñ fülful olaydı beñdeşi
5. ağzın açup kaldı yay u barmağın dişledi ok
sen kemân-ebrûya hem-pehlû görelden ter-keşi
câm-ı la‘lûñ hasretinden sa‘yî-i dil-hastenüñ
hem-demi hûn-ı cigerdür gam-güsârı göz yaşı

1194.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ben néce teşbîh édem şem‘e o hadd-i mehveşi
şem‘ hod bir boğazı ipli ışıldur âteşi
ol kemân-ebrûya dërlerse ‘aceb midür peri
kim kanad olmuş iki yanında anuñ ter-keşi
3. şahn-ı gülşende şanavber gibi gönüllennese
beñzedürdüm kâmet-i dil-cûña serv-i ser-keşi
çeşm-i mestüñden gönül havf eyleyüp kaçsa n’ola
tıfl olan cânâ kaçar her kıanda görse ser-hûşı

-
- 2 Sevgilinin kirpiklerinin oku üzerindeki yay kaşı, ayağını kılıç üzerine basmıştır, okçuluk yapar.
 - 3 O sevgilinin âşık öldüren ve hançer çeken bakışı, sihre tutulmuş kılıç, fitneye atılmış oktur.
 - 4 Senin buğday renkli beninin benzeri karabiber olsaydı, her bir adedini tane tane misk ile tartarlardı.
 - 5 Ok çantasını sen keman kaşılıyla yan yana gördüğünden beri yayın ağzı açık kaldı, ok parmağını ısırıldı.
 - 6 Senin dudağının kadehinin hasretinden yaralı gönüllü Sâyî’nin arkadaşı ciğer kanı, teselli vereni de gözyaşındır.

1194. 121b. (122. p). nazîre-i revânî çelebi.

Revânî: *Dîvân*: G. 426.

- 1 Mumun kendi ateş renkli boğazı ipli bir ışık iken, bu ay yanaklı güzeli ben muma nasıl benzeteyim?
- 2 Onun ok çantası iki yanında kanat olmuşken, o keman kaşılıya peri derlerse şaşılmaz.
- 3 Gül bahçesinin ortasında fıstık ağacı gibi gücennese, dik başlı selviyi senin gönül çelen boyuna benzetirdim.
- 4 Ey can, gönül senin sarhoş gözünden korkup kaçsa şaşılmaz, çocuk, nerede sarhoş görse kaçar.

5. gözi yaşından revânî'nün şaķın ey serv-i nâz
kimseye 'âlemde çün kim assı kılmaz göz yaşı

1195.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. iki müşkîn tozlu sîmîn kabza-durur yâ kaşı
tîr-i müjgânına ķurbân olmasun mı bir kişi
rây-ı ebrûsı o yâruñ ķaddümi yay eyleyüp
yağdurur eflâke yer yer tîr-i âh âteşi
3. tîr-i miħnet menzilüm yeridür eylerse ķubûr
olmuş ol ebrû kemânuñ ter-keşi pehlû-keşi
gün gibi 'âlemde rûşendür delîl ü vechi var
sem'e teşbîh eylesem ruhsâr-ı yâr-ı mehveşi
5. ol güneş yüzlü eğerse râzî'nün ķalbini zâr
ħurmen-i mâhı yaķar vallâhi âhı âteşi

1196.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. âh başı taşra bir yalıñ ışıkdur âteşi
baña hem-dem eyleme [bu] kelle-ħuşki ser-keşi
bedr ise olsun hilâl ü mihr ise bulsun zevâl
sem'e kim teşbîh eğerse ol 'izâr-ı mehveşi

5 Ey sevgili, Revânî'nin gözyaşından sakın; çünkü gözyaşı dünyada kimseye menfaat vermez.

1195. 121b. (122. p). nazîre-i râzî beg.

- 1 Sevgilinin iki yay kaşı misk tozlu, gümüş kabzalıdır; kirpiğinin okuna bir kişi kurban/ok çantası olmasın mı?
- 2 O sevgilinin kaşlarının düşüncesi boyumu yay (gibi) büküp, gökyüzüne yer yer ah okunun ateşini yağdırır.
- 3 O kaşı kemanın ok çantası yanındadır, eziyet oku yerimi kabristan eylerse yeridir.
- 4 Ay yüzlü sevgilinin yanağını muma benzetsem (yeridir); bu, dünyada güneş gibi açıktır, delili ve sebebi var.
- 5 O güneş yüzlü güzel, Râzî'nin kalbini ağlatırsa vallahi ahının ateşi ayın halesini yakar.

1196. 121b. (122. p). nazîre-i zâtî beg.

Zâtî: Dîvân C. III: G. 1753.

- 1 Ah (mum), başı dışarda ateş renginde çıplak bir ışıktır, bu kuru kafalı ve dik başlıyı bana dost eyleme.
eyleme: Dîvân; eyleyü: CN.
- 2 O ay yanaklı güzeli kim muma benzetirse, dolunay ise hilale dönsün (incelsin, ikiye bükülsün), güneş ise batsın!

3. hāli bir begdür o şāhuñ şehirde bir dānedür
rümélinde yokdur ol hūb-ı hıṭānuñ beñdeşi
menzilin ‘āşıkларуñ tīr-i ḥased eyler kubbūr
ol kemān-ebrū ile pehlū-keş olmuş ter-keşi
5. zāhidā yek cür‘ası cümle cihānı ḡaşş eder
bir şarāb-ı bī-ḡaşuñ **zātī** olupdur kim ḡaşı

1197.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. āteş-i ‘ışka yanardum olmasa bu göz yaşı
göz yaşına ḡarḡ olurdu olmasa ‘ışḡ āteşi
bağlama dünyāya dil ‘ālemde şād ol ey gönül
çün cihān ṭurmaz geçer ger nā-ḥōşi vü ger ḥōşi
3. hālını dāne dökelden ehl-i diller şaydına
zūlfi bendine giriftār oldu bu gönülüm kuşu
medḡ-i ḥüsninde anuñ bildüm zebānum ‘aczeni
kime teşbīh edeyin yā rab o ḥüsn-i mehveşi
5. hūblar gerçi **muḡibbī** ‘ālem içre çok velī
gözler [hiç] görmüş degül bir böyle şūḡ-ı dil-keşi

1198.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. dilde diñlenmek olur mı hiç ‘ışkuñ āteşi
eskiden göynüklüdür feryādum āhum āteşi

3 O sultanın beni şehirde tek olan bir beydir, o Hıta/Hata güzelinin benzeri Rumeli’nde yoktur.

4 Ok çantası ile o keman kaşlı yanyana olmuş; haset oku, âşıklarının yerini kabristan eyler.

5 Ey sofu, Zâtî tek damlasının bütün dünyayı mest ettiği katkısız bir şarabın sarhoşudur.

1197. 121b. (122. p). **naẓīre-i muḡibbī.**

Muḡibbī: *Dīvān*: G. 2747.

1 Bu gözyaşı olmasaydı aşkın ateşine yanardım, aşk ateşi olmasa gözyaşına boğulurdum.

2 Ey gönül, kendini dünyaya bağlama, dünyada mutlu ol; çünkü dünya durmaz, iyi kötü geçer gider.

3 (Sevgili), gönül sahiplerinin avı için benini yem (olarak) döktüğünden beri, bu gönülümün kuşu saçının kemendine tutuldu.

4 Onun güzelliğini övmeye dilimin eksikliğini bildim; ya Rab, o ay gibi güzeli neye benzeteyim?

5 Muḡibbî, her ne kadar dünyada güzeller çok olsa da, göz böyle gönül çelen bir güzeli görmemiştir.

bir böyle şūḡ-ı dil-keşi: *Dīvān*; anuñ gibi ‘âşık-kışı: CN.

1198. 121b. (122. p). **naẓīre-i nihānī.**

Nihānī: *Dīvān*: G. 199.

1 Feryadım ahımın ateşiyle eskiden (beri) yakıcıdır, aşkın ateşi gönülde hiç söner mi?

- nāle-i dil-süzumuñ nārı yakardı ‘ālemi
cüş édüp deryā gibi ger akmasa gözüm yaşı
3. hūşyār eyle ilāhī cām-ı ğafletden bizi
hergiz ayılmaz gider ‘ömrinde dünyā ser-ħōşı
pādişāhıdur dü kevnüñ kimse dēmez lā aña
bend édüben her ki çekdi bunda nefsi ser-keşi
5. mest-i lā-ya‘ķil **nihānī** n’ola olsa ħaşre dek
sākī-i bākīden içmişdür şarāb-ı bī-ġaşı

1199.

Mef’ülü fā’ilātü mef’ilü fā’ilün

Muzāri’ -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. her kim dilerse ağ ola yüzi semen gibi
ķanlara boyasun tenini kūh-ken gibi
çāk étmez idi dāmene dek yakasın kabā
sīne-be-sīne olsa saña pīrehen gibi
3. cān gibi şaklasa n’ola cānā cihān seni
sen cānısın cihānuñ ü ol saña ten gibi
ben ol dil-āverem ki getürdüm zamānede
zāl-i sipihrüñ arķasını yere zen gibi
5. oldı **figānī** çünkü ser-āmed zamānede
serverlik eyle ħusrev-i mülk-i sūħan gibi

-
- 2 Eğer gözümün yaşı coşup da deniz gibi akmasaydı, gönül yakan iniltimin ateşi dünyayı yakardı.
- 3 Allah’ım, bizi gaflet kadehinden/içkisinden ayılt, (yoksa bu) dünya sarhoşu ömrü boyunca asla ayılmaz gider.
- 4 (Sevgili) iki cihanın padişahıdır, dik başlı nefsi bağlayıp çekse kimse ona "Yapma!", demez.
- 5 Ölümsüz sakiden katkısız şarabı içen Nihānī, kıyamete kadar akli başında olmayan bir sarhoş olsa şaşılmaz.

1199. 121b. (122. p). nev’-i āħar ez-ān figānī.

Figānī: *Dīvān*: G. 102.

- 1 Her kim yüzünün yasemin gibi ak olmasını dilerse, bedenini dağ delen/Ferhad gibi kızıla boyasın.
- 2 Cübbe, sana gömlek gibi göğüs göğüse yakın olsaydı, eteğine kadar yakasını yırtmazdı.
- 3 Ey can, dünya seni canı gibi saklasa şaşılmaz; sen dünyanın canısın, o da sanki sana ten...
- 4 Ben o yürekli kimseyim ki, bu zamanda felek Zal(oğlu Rüstem)’inin sırtını kadın gibi yere getirdim.
- 5 Figānī, bu zamanda öyle ilerledin ki söz ülkesinin Hüsrev’i gibi reislik yap.

1200.

Mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. éy dil dilerseñ ağ ola yüzüñ semen gibi
dā'im niyāza ʔut yüzüñi yāsemen gibi

n'eyler cihānda atlas-ı zer-befti merd olan
gèy bir 'abāyı kendüñi zeyn étme zen gibi
3. ser vèr yolında ol büt-i şīrīn-dehānumuñ
éy dil başuñi başa ilet küh-ken gibi

mey gibi la'lüñ öpmege devrān véreydi el
böyle ayakda ʔalmaz idüm dürd-i den gibi
5. var éy **belīgī** cismüñe şarılmadın kefen
bir sīm-ten nigāra şarıl pīrehen gibi

1201.

Mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. gördüm şehīd-i 'ışk olanı küh-ken gibi
ʔana boyandı lāle-i hūnīn kefen gibi

delmek gerek yüregini elmās-ı eşk ile
gūşına yāruñ érmege dürr-i 'aden gibi
3. cānānedən cüdā dil-i āşüfte fi'l-meşel
cāndan cüdā yatup ʔala bir yerde ten gibi

nāzükligi tamām éder idüm saña begüm
sīne-be-sīne olsa idüm pīrehen gibi

1200. 122a. (122. p). **naẓīre-i belīgī beg.**

- 1 Ey gönül, yüzünün yasemin gibi ak olmasını istersen, yüzünü onun gibi durmadan duaya tut.
- 2 Mert olan dünyada sırmalı kumaşlı atlası ne yapsın, giy bir hırkayı, kendini kadın gibi süsleme!
- 3 Ey gönül, o tatlı/Şirin ağızlı put gibi güzelimin yolunda başını ver, dağ delen/Ferhad gibi başını zirveye ulaştır.
- 4 Senin şarap misali dudağını öpmeye zaman el verseydi, böyle testinin tortusu gibi ayakta kalmazdım.
- 5 Ey Belīgī, vücuduna kefen sarılmadan git de bir gümüş bedenli güzele gömlek gibi sarıl.

1201. 122a. (122. p). **naẓīre-i sebzī.**

Sebzī: *Dīvān*: G. 801.

- 1 Aşk şehidi olanı dağ delen/Ferhad gibi gördüm, kefen kanlı lale gibi kana boyandı.
- 2 Sevgilinin kulağına Aden incisi gibi ulaşmak (küpe olmak) için, gözyaşının elması ile yüreğini delmek gerek.
- 3 Sevgiliden ayrı olan çılgın gönül, candan ayrı bir yerde yatan tene benzer.
- 4 Efendim, bir gömlek gibi göğüs göğüse olsaydım sana olan nezaketimi eksiksiz hale getirirdim.

5. haṭṭ-ı ruḥı hevāsı ile **sebzī** dilberüñ
vërmez cilā bu ṭab‘uma sebzī çemen gibi

1202.

Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Müctes +-+ -/+ +-- /+ -+ -/+ + -

1. ğamunla ayağa düşdüñ şarāb-ı nāb gibi
‘aceb mi ger çıka bağrumda baş ḥabāb gibi
‘inān-ı ‘aqluñı vërme bu nefis-i dūn eline
ayağın alma şağın kimsenüñ rikāb gibi
3. dilerseñ olmağa şebbāz-ı ‘ālem-i melekūt
uçurma kara ḥaber seyr edüp ğurāb gibi
yüzüñ şuyını felek yere dökmesün ḥazer et
bu şışelerde anı kıl nihān gül-āb gibi
5. **ḥayālī** başladı rengīn fesāne söylemege
cihān ana görünelden ḥayāl-i ḥvāb gibi

1203.

Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Müctes +-+ -/+ +-- /+ -+ -/+ + -

1. yaşum revān olup açar ğamuñla āb gibi
ağardı ağlamadan gözlerüm ḥabāb gibi
bu bezm-i ğamda n’ola acı acı ağlarsam
ki devr ayağa düşürdi beni şarāb gibi
3. bu ḥālet ile ne yerde ne gökdesin şāhā
ağarsa seyl-i sirişküm n’ola seḥāb gibi

5 Ey Sebzī, sevgilinin yanağındaki ayva tüylerinin arzusu o kadar çoktur ki, şairlik tabiatıma taze çimen bile bu kadar cila vermez.

1202. 122b. (123. p). [bahır-i dīger ve nev‘-i āḥar ez-ān] ḥayālī.

Ḥayālī Beg: *Dīvān*: G. 7, s. 394.

1 Senin gamınla saf şarap gibi ayağa/kadehe düştüm, eğer bağrumda hava kabarcığı gibi çiban çıksa şaşılmaz.

ayağa: *Dīvān*: āteşe: CN.

2 Aklının dizginini bu alçak nefis eline verme, sakın kimsenin ayağını/kadehini üzengi/köleler gibi alma.

3 Melekler âleminin doğanı olmak istersen, karga gibi dolaşıp da kara haber uçurma.

4 Felek sakın senin yüzünün suyunu yere dökmesin, onu bu şışelerde gül suyu gibi gizle.

5 Dünya ona rüya gibi görüldüğünden beri Hayālī, renkli efsane söylemeye başladı.

1203. 122b. (123. p). [nazīre-i] ḥāverī efendi.

Ḥāverī: *Dīvān*: G. 38.

1 Gözyaşım senin gamınla yola koyulup su gibi akar, gözlerim ağlamaktan hava kabarcığı gibi ağardı.

2 Zaman beni şarap gibi ayağa/kadehe düşürdüğünden, bu gam meclisinde acı acı ağlarsam şaşılmaz.

3 Sultanım, bu hal ile ne yerdesin ne de gökte; gözyaşımın seli bulut gibi akarsa şaşılmaz.

havāle kıldı kemān-ı cefāyı baña felek
‘aceb mi iñil iñil iñlesem rebāb gibi

5. hemīn felekde şuña kaldı **hāverī** çārem
başum buradan alup gidem āfitāb gibi

1204.

Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Müctes +-+ -/+ +-- /+ -+ -/+ + -

1. ne naqş eder bizüm ile nigārı gördün mi
ne fitneler koparur rüzigārı gördün mi
kaçup kaçup da ırakdan dönüp dönüp yüzüme
kıya kıya bakan ol ğamzekārı gördün mi
3. direk direk dikilürken kapuñda dūd-ı dilüm
‘alem ‘alem göge ağan şerārı gördün mi
bu kanlu kanlu yaşumdan revān olup göz göz
bu çeşme çeşme ağan cūybārı gördün mi
5. şorar erişdüğine **āhī** göz yaşını döküp
kabā-yı sürh ile ol gül-‘izārı gördün mi

1205.

Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Müctes +-+ -/+ +-- /+ -+ -/+ + -

1. bölük bölük yürüyen şivekārı gördün mi
taraf taraf çekilen āh u zārı gördün mi
taşup taşup dökilür ‘aynumuñ bīñārından
çağıl çağıl ağan ol çeşmesārı gördün mi

4 Felek bana cefa yayını savurdu, rebap gibi inim inim inlesem şaşılmaz.

5 Hāverī, felekde çarem ancak şu kaldı: Güneş gibi başımı alıp gideyim.

1204. 122b. (123. p). bahr-i dīger ve nev‘-i āḥar ez-ān āhī çelebi.

Āhī: *Dīvān*: G. 125.

1 Resim gibi güzel sevgilinin bizimle nasıl hile yaptığını, rüzgarın/zamanın ne fitneler kopardığını gördün mü?

2 Kaçıp kaçıp da uzaktan dönüp dönüp yüzüme, kıya kıya bakan o öldürücü bakışlıyı gördün mü?

3 Gönlümün dumanı senin kapında direk direk dikilirken sancak sancak göge yükselen kıvılcımı gördün mü?

4 Bu kanlı kanlı yaşumdan delik delik olup çeşme çeşme akıp giden bu ırmağı gördün mü?

5 Āhī gözyaşını döküp yettiğine sorar: "O gül yanaklıyı kırmızı kaftan ile gördün mü?".

1205. 122b. (123. p). nazīre-i kandī ki vaṭan-ı aşıyyesi burusadır.

1 Bölük bölük yürüyen edalı güzeli, her tarafta çekilen ah ve inleyişi gördün mü?

2 Gözümün pınarından taşıp taşıp dökülür, çağıldayarak akan o çeşme başını gördün mü?

3. çeküp çeküp getirür cavk cavk ‘uşşâkı
girih girih tolanan zülf-i yâri gördüñ mi
tutup tutup yeñilür mi döğüp döğüp çıkan âh
gürül gürül tutuşan dilde nârı gördüñ mi
5. parıl parıl tutuşur nâr-ı şevk ile **ḳandî**
yelüp yelüp yanan ol şem‘vârı gördüñ mi

1206.

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

Müctes +-+ -/+ + - -/+ - + -/+ + -

1. nece gün oldı görünmez nigârı gördüñ mi
ne nâz eder baña ol şivekârı gördüñ mi
bahâr ‘aks-i ruḥuñdur senüñ eyâ gül-rû
çemende yer yer olan lâlezârı gördüñ mi
3. düşüp ayağuña yoluñda ḥâk olanlardur
tozup tozup göge ağın gubârı gördüñ mi
muvâfık istedügümce murâd keştisin
muḥâlifine şalar rûzigârı gördüñ mi
5. ta‘accüb eyleme zâhid şınursa tevbe-i mey
bu dürlü dürlü açılmış bahârı gördüñ mi
çatup kara kaşını ḥışm ile dönüp yüzüme
kıya kıya bakan ol ğamzekârı gördüñ mi
7. nigâr la‘li gibi mest eder dil ü cânı
be **sebzi** bu ğazel-i âbdârı gördüñ mi

-
- 3 Âşıkları çekip çekip toplayıp getirir, sevgilinin düğüm düğüm dolanan saçını gördün mü?
 - 4 Gönüldeki gürül gürül tutuşan ateşi gördün mü? Dövüp dövüp çıkan ah tutup tutup engellenir mi?
 - 5 Kandî aşk ateşi ile parıldayarak tutuşur, o mum misali esip esip yanarı gördün mü?
 1206. 123a. (123. p). nazîre-i sebzi.
Sebzi: *Dīvân: G. 817.*
 - 1 Ne kadar gündür görünmeyen sevgiliyi, o işvelinin bana nasıl naz yaptığını gördün mü?
 - 2 Ey gül yüzlü sevgili, bahar senin yanağının aksidir; çimenlikteki yer yer lale bahçelerini gördün mü?
 - 3 Senin yolunda ayağa düşerek toprak olan, tozup tozup göge ulaşan tozları gördün mü?
 - 4 Murat gemisinin (düzgün gitmesi için) uygun olmasını istedikçe, tersten esen rüzgarı gördün mü?
 - 5 Zahid şarap tevbesini bozarsa ayıplama, bu türlü türlü açan baharı gördün mü?
 - 6 Kara kaşını çatıp yüzüme öfkeyle kıya kıya bakan o öldürücü bakışlıyı gördün mü?
 - 7 Ey Sebzi, gönül ve canı sevgilinin dudağı gibi mest eden bu taze ve parlak gazeli gördün mü?

1207.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes +-+ -/+ +-- /+ +- -/+ + -

1. şiken şiken semen-i müşk-bârı gördün mi
girih girih resen-i tâbdârı gördün mi
dilim dilim dilinür şerha şerha tîğüñdan
delük delük bu dil-i dil-figârı gördün mi
3. yaşın yaşın dökilen bu biñarum çeşminden
çağıl çağıl ş'ol akan çeşmesârı gördün mi
taraf taraf arayup yanına düşer sünbül
çemen çemen arar ol gül-'izârı gördün mi
5. varak varak yazuban vaşf-ı hüsnüñi **dürri**
satır satır gazel-i âbdârı gördün mi

1208.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. katl-i 'ām étdükçe artar çeşm-i fettân uyhusı
keşret-i kandan-durur hikmetde insân uyhusı
h'âb-ı nâz eyler gözüñ sağlıklar olsun döstüm
şihhat âşârı-durur bîmâruñ ey cân uyhusı
3. geceler uyhuya néce döye miskîn kâkülün
bir kılında bağıludur yüz biñ müselmân uyhusı

1207. 123a. (123. p). **naẓîre-i dürri.**

- 1 (Sevgilinin) kıvrım kıvrım, misk saçan saçını, düğüm düğüm parlak kemendini gördün mü?
- 2 Senin kılıcından parça parça (olan), dilim dilim dilinen bu delik deşik yaralı gönlümü gördün mü?
- 3 Bu pınarımın çeşmesinden için için dökülen, çağıldayarak akan şu çeşme başını gördün mü?
- 4 Sümbülün çimenlikte hasretini çekip her yerde aradığı, yanına düştüğü o gül yanaklıyı gördün mü?
- 5 Dürri senin güzelliğinin vasıflarını sayfa sayfa yazdığında, satır satır (ortaya çıkan) parlak gazeli gördün mü?

1208. 123a. (123. p). **baħr-i diğەر ve nev'-i âħar ez-ân necâti beg.**

Necâti Beg: *Dîvân: G. 617.*

- 1 Bilindiği gibi insanın uykusu kanın çokluğundandır, katliam yaptıkça da fettan gözlerin uykusu artar.
- 2 Dostum gözün naz uykusu uyur, afiyette olsun; ey can, hastanın uykusu sıhhat işaretidir.
- 3 Yüz binlerce müslümanın uykusu misk kokulu/siyah saçının bir kılında bağıdır, geceler uykuya nasıl dayansın?

gafllet ile taldurur her gece Őaĥn-ı gülşeni
uĥdı āhumdan meger murĖ-ı hŐ-elĥān uyĥusı

5. ağladuğumca ēder ol gözleri mestāne ĥvāb
ēy **necātī** hŐ gelür insāna bārān uyĥusı

1209.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. fikr-i zülfün ile uĥdı bu dil  cān uyĥusı
gelmeŐe olmaz 'aceb ĥāl-i periŐān uyĥusı
stne Şular seper ĥeŐmm sen aĥmazsın gzn
nerkisnn Ő'ol ĥadar gelmiş firāvān uyĥusı
3. eşk-i ĥeŐmm grdgince ĥvāb-ı nāz eyler gözi
merdüme tatlu gelür vāĥı'a bārān uyĥusı
dirligm eşk ile dr uyumasun gözlerüm
kim baĥa ziyān olur ĥeŐm-i dr-efŐān uyĥusı
5. ēy **mesīĥī** zār ile uyarma ol āĥ-veŐi
yēg-durur bīdārĥıĥdan ĥeŐm-i fettān uyĥusı

1210.

Mef'l mef'l mef'l fe'ln
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. ēy ĥāl-i ruĥuĥ memleket-i rm ĥarācı
cā'iz ki Őaĥuĥ misk-i ĥotenden ala bācı

4 Geceleyn gl bahĥesinin ortasını gafllet ile dolduran, meğer ahımdan uĥan hoş nağmeli kuşun uykusu imiş.

5 Ey Necātī, insana yağmurda uyumanın hoş geldiği gibi, ben aĖladıkĥa da o gözleri sarhoş uyur.

1209. 123b. (124. p). nağire-i mesīĥī beg.

Mesīĥī: *Dīvān*: G. 265.

- 1 Senin Őaĥnın hayali ile bu gönül ve can uykusu kaĥtı, hali perişan olanın uykusu gelmezse Şaşılmaz.
- 2 Gözlerinin yle ĥok uykusu gelmiş ki, gözüm senin üzerine sular seper, sen (yine de) gözünü aĥmazsın.
- 3 İnsana yağmur uykusunun tatlı geldiği gibi, (sevgilinin) gözü de gözümün yaşını görünce naz uykusu uyur.
- 4 Benim geĥimim gözyaşı ile dir, gözlerim uyumasın; inci Őaĥan gzn uykusu bana zarar olur.
- 5 Ey Mesīĥī, o ahu misali güzeli ağlayarak uyandırma, fettan gzn uyuması uyanık olmasından daha iyidir.

1210. 123b. (124. p). vezn-i dīĖer nev'-i āĥar ez-ān necātī beg.

Necātī Beg: *Dīvān*: G. 566.

- 1 Ey yanağındaki ben Rum memleketinin haracı (olan güzel), senin Őaĥın Hoten miskinden vergi alsa yeridir.

- küyuñdan esen yeñe çıkar karşı dil ü cân
ş'ol resm ile kim ka'be yolundan gele hâcî
3. geh ağzuma sükker ezer geh ağularsın
tatlısın iñen ey sitem ü fūrķati acı
- tecrīdlerüz n'eyleyiserdür bize eflāk
toķuz cebelī ōyamaya bir yalıñ acı
5. bir buseñüñ ölümlüsidür haste **necātī**
ey la'l-i lebi cân-ı belā-dīde 'ilācī

1211.

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

Hezec ---+/+---+/+---+/+---

1. vā'iz sözine isteyen elbette 'ilācī
mey nüş édegörsün ki başar acıyı acı
dil şīşe gibi nāzük ü şāf idi dirīgā
la'lüñ meyini içmeyeli bozdı mizācī
3. yüzi kara vü gözleri ağ ola hasūduñ
sögmek nécedür bilmezsin el-kışşa du'ācī
- dīvāne imiş deyü bu 'ālem ilenürdi
haķdan el açup isterken 'ışkī du'ācī
5. ağyār-ı bed-endīşi **necātī** depelersin
fevt eyleme kim fırsatıdur geldi yamacı

-
- 2 Can ve gönül Kâbe yolundan gelen hacıyı (karşılamağa çıkmış) gibi, senin mahallenden gelen rüzgarı karşılarlar.
- 3 Ey zulüm ve ayrılığı acı (olan güzel), bazen ağzıma şeker ezersin bazen de zehirlersin, çok tatlısın.
- 4 Biz dünyadan vazgeçenleriz felek bize ne yapsın, dokuz muhafız bir çıplak acıyı soyamaz.
- 5 Ey dudağının kırmızısı bela görmüş can ilacı (olan güzel), hasta Necâtî bir öpücüğün ölümlüsüdür.
cân-ı belā-dīde: Dīvān; cāna belā deyen: CN.

1211. 123b. (124. p). **naẓīre-i ḥod.**

Necātî Beg: *Dīvān*: G. 640.

- 1 Vaizin söylediklerine ilaç isteyen elbette şarap içsin, zira acıyı acı bastırır.
- 2 Gönül cam gibi nazik ve saf idi, eyvahlar olsun, senin dudağının şarabını içmeyeli tabiatı bozuldu.
- 3 Hasetçinin yüzü kara ve gözü ak olsun, sövmek nedir bilmem, sözün kısası duacıyım.
- 4 Duacı el açıp da Allah'tan aşkı isterken bu âlem, "Deliymiş!", diyerek beddua ederdi.
- 5 Necâtî, kötü düşünen düşmanı öldürürsün, ayağına gelen fırsatı tepme!

1212.

Mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. göz yaşına her haste-dil eylerse 'ilâcı
her demde mey içsün ki başar acıyı acı
şâf idi bize çeşm ü dili zâhidüñ evvel
mey içmeyeli bozdı harâb êtdi mizâcı
3. 'uşşâka vefâ meylin êdelden berü ol cân
bir ben degülem eyledi âfâkı du'acı
hâlüñle şaçuñ şâhı mıdur mışr ile rûmuñ
kesdi birisi hinde biri çîne harâcı
5. zâhid néce bir girye kılırsın mey-i şâf iç
bu 'azb-i fūrâta değış ol milh-i ucâcı
vermedi saña ka'be şafâ sözüme geldüñ
yoğ yere gidersin demedüm mi saña hâcı
7. koluñ kemer êt bêline dâmânına dest ur
yoluñ kolayın ister iseñ tut tölamacı
yan başı gelüp dik depesi üzre rakîbi
kim yârdan uçurduğınüñ geldi yamacı
9. derdini budur lâmi'î arz êtdüğü yâre
her kişi diler kesb-i metâ'ına revâcı

1212. 123b. (124. p). nazîre-i lâmi'î efendi.

Lâmi'î Çelebi: *Dîvân: G. 527.*

- 1 Gözyaşına ilaç isteyen herkes her zaman şarap içsin, acıyı acı bastırır.
- 2 Zahidin gözü ve gönlü bizim için eskiden saftı, şarap içmeyeli bozuldu, tabiatını harap etti.
- 3 O can, âşıklara vefa göstermeye meylettiğinden beri, bir ben hariç ufukları duacı eyledi.
- 4 Senin biri Hind'e biri de Çin'e haraç kesen beninle saçın, Mısır ve Rum'un sultanı mıdır? mışr ile: *Dîvân*; milket-i: CN.; kesdi birisi hinde biri çîne: *Dîvân*; ne çin ü hıttâ kesdi 'arâkına: CN.
- 5 Zahid niçin ağlarsın, saf şarap iç; o tuzlu acıyı içimi güzel tatlıyla değış!
- 6 Hacı, Kâbe sana huzur/Safâ vermedi, dediğime geldin; sana boşuna gidersin demedim mi?
- 7 Kolunu beline kemer yap, eteğine elini dokun; yolun kolayını istersen dönemeci takip et.
- 8 Yanı başına gelen rakibi tepesi üzerine dik, zira sevgiliden ayırmanın/uçurumdan koyuvermenin (fırsatı) önündedir.
- 9 Lâmi'î'nin derdini sevgiliye açmasının amacı budur: Herkes, servetinin kazancına uygun (alıcı) diler.

1213.

Mef'ülü mefā'ili mefā'ili fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. ëy cân u gönül kıblegehi ya'ni ki hâcı
 sensin bu gönül hastesi derdinün 'ilacı

 bilmem nécedür mîve-i böstân-ı vişâlün
 ëy tâze nihâlüm hele fürkat iñen acı
3. gün başına bir tâc-ı şeref mi urnurdı
 hâk-i kademün urmasa ger başına tâcı

 gel bezm-i belâda bize pend eyleme nâşih
 turşu ile hayrânun alışmaz çü mizâcı
5. gül ruhlarunuñ vaşın éder hayretî şâfî
 ş'ol bülbül-i gülzâr-ı şafâ ya'ni du'acı

1214.

Mef'ülü mefā'ili mefā'ili fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. sâķî urıdur doldurıgör cām-ı zücâcı
 haste gönüle gel édelüm bir dem 'ilacı

 yüzüne nazar eyleye ger bir kere rıdvân
 vecd olubanı yér[e] ata gökden o tâcı
3. kāküllerini dađıdıcaķ gül yüzi üzre
 misk-i hotenün kalmaya bir zerre revâcı

 öldürdi bu ben hasteyi ëy cân ğam-ı hicrân
 raħm eyle ki 'uşşâķ olalar saña du'acı

1213. 124a. (124. p). nazîre-i hayretî.

Hayretî: *Dîvân: G. 452.*

- 1 Ey can ve gönlün sığınağı olan Hacı, bu gönül hastasının derdinin ilacı sensin.
- 2 Ey taze fidanım, sana kavuşma bağının meyvesi nasıldır bilemem, fakat ayrılık çok acı.
- 3 Senin ayağının toprağı eğer başına taç takmasaydı, güneş başına bir şeref tacı mı takınırdı?
- 4 Ey nasihat eden, gel bela meclisinde bize öğüt vermeyi bırak, çünkü sarhoş olanın tabiatı turşuyla geçinemez.
- 5 Şu safa bahçesinin bülbülü, yani duacı Hayretî, yalnızca senin gül yanaklarını anlatır.

1214. 124a. (124. p). nazîre-i muhibbî.

- 1 Saki delikanlıdır, cam kadehi dolduradursun; gel hasta gönle bir an ilaç yapalım.
- 2 Rıdvân eğer senin yüzüne bir kez baksa, kendinden geçip (başındaki) o tacı gökten yere atar.
- 3 (Sevgili), kaküllerini gül yüzünün üzerine dağıttığında, Hoten miskininin zere kadar değeri kalmaz.
- 4 Ey can, ayrılığın gamı bu ben hastayı öldürdü; merhamet et ki âşıklar sana duacı olsunlar.

5. ëy dōst varup eşigüñi bālīn edelüm
yaşdansa revādur ḥarem-i ka'beyi ḥacı
raḥm eyle 'aṭā eyle muḥibbīye lebūnden
cān ḥastesinūñ büse-i la'l olur 'ilācı

1215.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. avlayalum ol semen-endāmu bayram értesi
eyleyelüm bir daḥı bayramı bayram értesi
tañrı cānum almasun ëy çeşme-i āb-ı ḥayāt
şuya şalmayınca neng ü nāmu bayram értesi
3. sāz u sözle 'ayş ü nūşuñ şevk ü zevküñ çağıdır
ḥāzır ol fevt eyleme eyyāmu bayram értesi
gözüñ aç ëy piste-leb 'ayş u bahār eyyāmıdır
çünkü şehriñ açılır bādāmu bayram értesi
5. 'ayş ü nūşuñ mevsimidür añma tecrīd olmağı
koma elden ëy kalender cāmu bayram értesi
gëydi merdüm-zādeler gibi ũonandı rüz-i 'īd
eylemek lāzım degül ibrāmu bayram értesi
7. ëy necātī uş göresin ṭa'n eder cām-ı ceme
rūzigāruñ rind-i dūrd-āşāmu bayram értesi

5 Ey sevgili, varıp senin eşğini yastık yapalım; hacılar Kâbe'nin haremine yaslınsalar münasıptır.

6 Merhamet et, Muhibbî'ye dudağından bağıştta bulun, can hastasının ilacı kırmızı dudak olur.

1215. 124a. (124. p). baḥr-i dīger ve nev'-i āḥar ez-ān necātī beg.

Necātī Beg: *Dīvān*: G. 568.

1 O yasemin endamlı güzeli bayram sonu avlayalım, bayram sonrası bir bayram daha yaşayalım.

2 Ey ab-ı hayat çeşmesi, adımı ve şanımu bayram sonrası suya salmadan Allah canımı almasın.

3 Bayram sonu sazla sözün, yiyip içmenin ve arzuyla zevkin vaktidir; hazır ol, o günleri kaçırma!

4 Ey fıstık dudaklı, zevk ve bahar günleridir, gözünü aç; çünkü şehrin bademi bayramdan sonra açılır.

5 Ey kalender, bayram sonu yeme içme mevsimdir; vazgeçmekten bahsetme, kadehi elden bırakma.

6 Bayram günü insan oğulları gibi giyinip süslendi, bayram sonu ısrar etmek gerekmez.
rüz-i 'īd: *Dīvān*; rūzigār: CN.

7 Ey Necâtî, zamanın tortu içen rindinin, bayram sonrası Cem'in kadehine laf ettiğini bir gör!

1216.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. sākiyā def' étmege ālāmı bayram értesi
şun berü cām-ı sürür-encāmı bayram értesi
‘ālemi efsürde-dil kıldısa rüze ğam degül
puşte eyler humm-ı mey her hāmı bayram értesi
3. şīşe-i dilden şarāb-ı ‘ışk-ı sāķī cūş edüp
taşā çaldı cām-ı neng ü nāmı bayram értesi
sākiyā götür ayaĝı gūşe-i mey-hāneye
ķoma elden rind-i dürd-āşāmı bayram értesi
5. bāda vërme ‘ömr-i nā-yābı **helākī** rüz u şeb
cām-ı bādeyle geçür eyyāmı bayram értesi

1217.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. sākiyā şun sāĝar-ı gül-fāmı bayram értesi
bādeden almak gerekdür kāmı bayram értesi
şöfīlerüz rü ile olsun mülevveş ‘idda
nāzükāne sen ele al cāmı bayram értesi
3. tañrı cānum almasun tā kim oruç aşı ile
étmeyince bir daħı bayramı bayram értesi
zülfüñ ile ‘arızuñ ‘arz eyleseñ ey dilrübā
‘id ü ķadr olurdı şubħ u şāmı bayram értesi

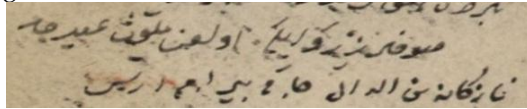
1216. 124a. (124. p). nazīre-i helākī.

Helākī: *Dīvān*: G. 145.

- 1 Ey saki, bayram sonu acıları def etmek istersen, son neşe kadehini bayramdan sonra ikram et.
- 2 Oruç âlemi soldurduysa gam değil, bayram sonu şarap küpü her hamı pişirir.
- 3 Sakinin aşk şarabı gönül şışesinden taşıp, isim ve nam kadehini bayram sonu taşā çaldı.
- 4 Saki, bayram sonu çabucak meyhaneye git, tortu içen rindi elden bırakma.
- 5 Helākī, eşsiz ömrünü gece gündüz rüzgara verme, bayram sonu günlerini kadeh ve şarapla geçir.

1217. 124a. (124. p). nazīre-i gedāyī beg.

- 1 Ey saki, gül renkli şarabı bayram sonu ikram et, bayram sonu zevki şaraptan almak gerekir.

- 2
- 3 Bayram sonu, ta ki oruç yemeĝi ile bir daha bayram edinceye kadar Allah canımı almasın.
- 4 Ey gönülçelen, bayram sonu saçını ve yanaĝını göstersen, gündüzü bayram olurdu, gecesi Kadir...

5. 'İd-i nâkışdur **gedâyî** meşrebinde bâdesüz
bâde ile eyle 'İd-i tāmı bayram ertesı

1218.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. kim sürerse yār ile eyyāmı bayram ertesı
rūz u şeb elden düşürmez cāmı bayram ertesı
tolu içüp yār ile sākî uyuşdurdı bizi
ummaz idüm ede bu in'āmı bayram ertesı
3. şah olup mülk-i şafāya cem gibi sür begligi
ey gönül elden kıomayup cāmı bayram ertesı
ğonca-i kalbüm açılsun guşşadan bulsun feraḥ
sākıyā sür bâde-i gül-fāmı bayram ertesı
5. bî-tekellūf nūş ederken **sebzî** cām-ı bādeyi
eylemek lāzım degül ibrāmı bayram ertesı

1219.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'İd-i vaşluñ'çün bulanlar kāmı bayram ertesı
étدی bayram üstine bayramı bayram ertesı
ḥaşr olursak ol kıyāmet yār ile ergusme ḥiç
yā ilāhî ḥaşre dek aḥşamı bayram ertesı
3. şöfiyā bir şavma'a kandilini yandur bize
meclis-i pür-şevķün olsun cāmı bayram ertesı

5 Gedâyî'nin meşrebinde şarapsız (bayram) eksik bayramdır, bayram sonu şarap ile bayramı tamamla.

1218. 124b. (125. p). nazîre-i sebzî.

Sebzî: *Dîvân: G. 843.*

- 1 Bayram sonu sevgili ile gününü gün edenler, kadehi gece gündüz elden düşürmezler.
2 Saki sevgiliyle içki içip bizi uyuşturdu/uzlaştırdı, bayram sonu bu ikramı yapacağını beklemezdim.
3 Ey gönül, bayram sonu kadehi elden bırakmayıp zevk mülküne Cem gibi şah ol, beylik sür!
4 Ey saki, bayram sonu gül renkli kadehini uzat da kalbimin goncası açılsın ve sıkıntılardan kurtulsun.
5 Sebzî şarap kadehini teklifsiz içerken, bayram sonrası ısrar etmek gerekmez.

1219. 124b. (125. p). nazîre-i zātî.

Zātî: *Dîvân C. III: G. 1625.*

- 1 Bayram sonu zevki sana kavuşmanın bayramından bulanlar, bayramdan sonra bayram üstüne bayram yaptılar.
2 Ya Rabbi, bayram sonu kıyamet sevgili ile bir araya gelirse, hiç akşam olmasın.
3 Ey sofı, bize bayram sonu bir manastır kandilini yak, senin parıltılarla dolu meclisinin camı/kadehi olsun.

kaadre ersem ruzede hakdan dileruz kim gorem
'id-i vasli-ı yar-ı sim-endamu bayram ertesi

5. gul gibi gonluun acilsun der iseñ nuş et mudam
goncalarla bade-i gul-famu bayram ertesi
'arif ol iskender-i 'ari suya şal **zatiya**
ab-ı hizr ile gecur eyyamu bayram ertesi

1220.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. zahida icsem 'aceb mi camu bayram ertesi
erdi nev-ruz ile gul eyyamu bayram ertesi
ruzede bir buse lutf eyle dedum guldi dedi
birine bin eyleyem in'amu bayram ertesi
3. şanuram bir deste guldur taze şah üzre turur
sakinun destinde ş'ol bir camu bayram ertesi
ruzede ey mah-ru vasluña ermezdi elum
hazır ol kim eylerem ikdamu bayram ertesi
5. **ahiyā** müşkil beladur seg hasuda ah kim
ol gozi ahū olursa ramu bayram ertesi

1221.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. hurmet ile acilur mey-hane bayram ertesi
'ayş ü nuş etsun denuz yarana bayram ertesi

-
- 4 Oruç ayında Kadir gecesine ulaşırsam, Allah'tan bayram sonu gümüş bedenli sevgiliye kavuşmanın bayramını görmeyi dilerim.
- 5 Gönülün gül gibi açilsın dersin, bayram sonu gonca (gibi güzellerle) durmadan gül renkli şarap iç.
- 6 Ey Zâtî, bilgin ol İskender'in gururunu suya bırak, bayram sonu günlerini ab-ı hayat ile geçir.

1220. 124b. (125. p). nazire-i ahî çelebi necatî bege naziredür.

Âhî: *Dîvân*: G. 135

- 1 Ey sofı, bayram sonu nevrız ile gül günleri geldi, acaba bayram sonu şarap içsem mi?
- 2 Oruç ayında "Bir öpücük lutfet.", dedim, güldü, "Bayram sonu birine bin ihsanda bulunayım.", dedi.
- 3 Bayram sonu sakinin elindeki şu kadehi, taze dal üstündeki bir deste gül zannederim.
- 4 Ey ay yüzlü, oruç ayında sana dokunmaya elim ermezdi, bayram sonu elde etmek için çaba göstereceğime hazır ol.
- 5 Ey Âhî, bayram sonu o ahu gözlü (güzel) köpek rakibe boyun eğerse, ah (işte o zaman) içinden çıkılmaz bir bela olur.

1221. 124b. (125. p). nev'-i ahar ez-ân şifâyî.

- 1 Bayram sonu meyhane hurmetle acılır, dostlara bayram sonunda hayatın zevkini çıkarmalarını söyleyin.

- bāde nūş eyle müdām ol meh-liḳānuñ ‘ışḳına
merd ise gelsün berü meydāna bayram ertesı
3. ‘ahd ü peymān edeyin şınma şaḳın peymāneye
anca peymāne[yi] şır peymāne bayram ertesı
- çıkmasun cānı elinden ‘āşık-ı dil-ḥastenüñ
çıkmayınca yār ile seyrāna bayram ertesı
5. şehr içinde şöhet isterseñ **şifāyī** gün gibi
seyr et ol meh-rū ile rindāne bayram ertesı

1222.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. açılır çün sākıyā mey-ḥāne bayram ertesı
götürelüm ayağı rindāne bayram ertesı
- tolmadın peymāne-i ‘ömrüñ ecel cāmı ile
toptolu olmaḳ gerek peymāne bayram ertesı
3. cān metā‘ın naḳd edüp harc eyler idüm yolına
el vëreydi vuşlat-ı cānāne bayram ertesı
- belbele bülbül gibi feryād u zārī eyleyüp
‘āşık olmuş ol gül-i ḥandāna bayram ertesı
5. tağlar gögsin geçürdi lāle çāk etdi ḳabā
gıtdüğü’çün yār ile seyrāna bayram ertesı
- dil-rübālar müşteri’ olduğumu **sebzi** tıyup
şatdılar bir buseyi biñ cāna bayram ertesı

-
- 2 O ay yüzlü güzelin aşkına durmadan şarap iç, mert ise bayramdan sonra meydana doğru gelsin.
- 3 Yeminler edeyim sakın kadehe yenilme, fakat bayram sonu şaraba kadehini kır!
- 4 Gönlü yaralı âşığın canı, bayram sonu sevgili ile gezintiye çıkmadan elinden çıkmasın.
- 5 Şifâyî, şehirde güneş gibi meşhur olmak istersen, bayram sonu o ay yüzlü ile gezintiye çık.

1222. 124b. (125. p). nazîre-i sebzi.

Sebzi: *Divân: G. 784.*

- 1 Ey saki, meyhane bayram sonu açıldığı için, bayramdan sonra kadehi rintlere yakışır şekilde içelim.
- 2 Ömrümün kadehi ecel şarabı ile dolmadan, kadehin bayram sonu dopdolu olması gerekir.
- 3 Bayram sonu sevgiliye kavuşmak mümkün olsaydı, can malını bozdurup onun yoluna harcardım.
- 4 Şarap sürahisi bayram sonu bülbül gibi feryat edip inleyerek o gülen güle âşık olmuş.
- 5 Bayram sonu (âşık) sevgiliyle gezintiye çıktığı için, dağlar iç geçirdi, lale kaftanını yırttı.
- 6 Ey Sebzi, sevgililer müşteri olduğumu duyunca bir öpücüğü bayram sonu bin cana sattılar.

1223.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'ahdine eyler vefā cānāna bayram ertesi
balçık olmazsa eger seyrāna bayram ertesi
rūze-i hicrānla bil 'id-i vaşla érmege
kaldı ol bezme şafālar cāna bayram ertesi
3. cām-ı lebden cür'a cerrin dilberā 'aşıklara
fetḥ-i bāb éde meger ḥum-ḥāne bayram ertesi
hālūmi dedükçe uşda rūzedür şimdi [dedi]
'arzuñı gel görelüm dīvāna bayram ertesi
5. ehl-i bezme cām-ı cemden māh-ı 'idüñ fānusı
nüş-ı cān olsun içen yārāna bayram ertesi

1224.

Fe'ilātün (fā'ilātün) fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün (fe'ilān)

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. gözümüñ kaşrını eylerse ḥayālün n'ola cāy
şeh-i 'ādildür édinse yaraşur şırça sarāy
şeb-i fūrkatde gözüm ḥvāb ile ceng eylemege
müjeden bağladı éy meh yine bir kara alay
3. bir nefes nālemi dem urmağa kıomaz dēyüben
gösterür illere barmaqla beni bezmde nāy

1223. 125a. (125. p). nazīre-i bī-maḥlaş şifāyīye nazīredür.

- 1 Bayram sonu eğer çamur olmazsa, sevgili bayramdan sonra gezintiye çıkma sözünü tutar.
- 2 Ayrılık orucu ile kavuşma bayramına, cana neşe veren o meclise ulaşma, bil (ki) bayramdan sonraya kaldı.
- 3 Ey sevgili, âşıklara dudak kadehinden tortu nafakası (vermen), meğer bayram sonu meyhanenin kapısını açacak(muş).
- 4 (Sevgiliye) halimi söyledikçe, "İşte şimdi oruç ayıdır, bayramdan sonra huzura gel de derdini halledelim.", dedi.
(*Pervāne Bey nazire mecmuasından tamamlanmıştır.*)
- 5 Meclis ehline bayram ayının fanusu Cem'in kadehinden(dir), bayram sonu içen dostlara can tatlısı olsun.

1224. 125a. (125. p). baḥr-i dīger ve nev'-i āḥar ez-ān fiğānī.

Fiğānī: *Dīvān*: G. 96.

- 1 Senin hayalin gözümün kasrını mesken tutsa şaşılmaz; (o) adil bir sultandır, camdan saray edinse yeridir.
- 2 Ey ay gibi güzel, gözüm ayrılık gecesinde uyku ile savaşmak için kirpikten yine kara bir alay kurdu.
- 3 Ney, "İniltimin bahsine hiç fırsat vermez.", diyerek mecliste beni başkalarına parmakla gösterir.

bām-ı çarh üstine nālem çıkuban tıfl gibi
aşağa inmege kōrkar çığırup dēr ēy vāy

5. ayağı elliere taqsīm edesin bezmünde
nēcün ēy sākī **figānī** kuluña degmeye pāy

1225.

Fe'ilatün (fā'ilatün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fe'ilān)

Remel +++-/++--/++--/++-

1. n'ola ēy meh edinürse dil ü cān kaşrını cāy
şeh-i devrān olan edinse olur şırça sarāy
tōp-ı āhum n'ola atılsa yaşum çekse sipāh
haṭṭ-ı kāfir erişüp geldi çü bağladı alay
3. meh-i ruhsārına haṭ erdi sitāremde dirığ
vāy benüm bu kara bahtumla kara yazuma vāy
dem ü lahumuz görüp eşküm n'ola kan ağlasa mey
hem-demüz n'ola figānum işidüp inlese nāy
5. her tolu başına bir eller ayağünü öper
hāverī bendeñe nēcün güzelüm degmeye pāy

1226.

Fe'ilatün (fā'ilatün) fe'ilatün fe'ilatün fe'ilün (fe'ilān)

Remel +++-/++--/++--/++-

1. delinüpdür yüregi nāle ederse n'ola nāy
kanķı dilde k'ola illet olur anuñ işi vāy

4 İniltim feleğin gökkubbesi üzerine çıkıp çocuk gibi aşağı inmeye korkar, bağırup yardım ister.

5 Ey saki, meclisinde başkalarına kadehi bölüştürürsün de neden Figānī kuluna bir pay düşmez?

1225. 125a. (125. p). nazīre-i hāverī.

Hāverī: *Dīvān*: G. 46.

- 1 Ey ay gibi güzel, can ve gönül kasrını mesken edinse(n) şaşılmaz, zamanın sultanı olan camdan saray edinse yeridir.
- 2 Kafir ayva tüyleri yetişip alay kurdukları için ahımın topu atılsa, gözyaşım asker çekse şaşılmaz.
- 3 Ay yüzüne ayva tüyleri erişti, eyvah; vay benim kara bahtımla kaderime vay!
- 4 Gözyaşım kan ve etimizi görüp kan ağlasa şaşılmaz, ney feryadımı duyup inlese ne çıkar, şarap arkadaşımız.
- 5 Güzelim, her kadeh başına yabancılar bir ayağımı/kadehini öper, Hāverī kolene neden pay düşmez?

1226. 125a. (125. p). nazīre-i nazmī çebebi.

Edirneli Nazmī: *Dīvān*: G. 6656.

- 1 Hangi gönülde hastalık olursa onun işi üzüntüyle inlemek olur, neyin de yüreği delinmiştir, inlerse şaşılmaz.

- her kaçan ‘âşıkın öldürmege rāy eylese yār
oķ tatar ğamzeleri hāzır éder kaşları yay
3. rüz u şeb rüşen olur fikr ü hayāl ile gönül
ol güzel kim yanağı gündür anuñ alnıdur ay
- ķara başumda bu aķ saç aña beñzer kim berf
tağda bir depe başına düşüp édine cāy
5. pek-durur ‘ışkı kemānı anı çekmek güç olur
nazmiyā belki şanur eller anı ķula ķolay

1227.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. bāġbān beñzer ķad ü ruhsāruñı yād eyledi
vaz geldi bāġdan servini āzād eyledi
- ħasretüñden her gece ķan oldu baġrı ğoncanuñ
gül diken yaşdandı bülbül āh u feryād eyledi
3. öldürem yarın demiş dil nece feryād étmesün
kim yine ol ‘ahde tırmaz yarını yād eyledi
- ey gözüm nürü ırakdan āşınalık gösterüp
gül gibi geldi ğamuñ bu gönlümi şād eyledi
5. bend édüp zencir-i zülfün **ķādirinüñ** boynına
āh kim ol ğamzeyi ħün-riz cellād eyledi

2 Sevgili ne zaman âşığını öldürmeye niyetlenirse öldürücü bakışları ok olur, kaşlarını da yay (olarak) hazırlar.

3 Yanağı güneş alını da ay olan o güzeli düşünüp hayal etmekle gönül gece gündüz aydınlanır.

4 Siyah başımın üzerindeki bu beyaz saç, dağda bir tepe başına konup orayı mesken edinen kara benzer.

5 Ey Nazmî, belki başkaları onu kula kolay zanneder (ama), aşk yayı serttir, onu çekmek zordur.

1227. 125b. (126. p). baħr-i dīġer ve nev‘-i āħar ez-ān ķādirī ķelebi.

1 Öyle görünüyor ki bahçıvan senin boy ve yüzünü gördü, bahçeden vazgeçti, selvisini bırakıverdi.

2 Goncanın baġrı sana olan hasretinden her gece kan oldu, gül dikene yaslandı, bülbül ah edip inledi.

3 "Yarın öldüreyim.", demiş; o sözünde durmayan güzel yine yarından bahsetti, gönül nasıl feryat etmesin?

4 Ey gözümün nuru, gamın uzaktan yakınlık gösterip gül gibi geldi, bu gönlümü sevindirdi.

5 (Sevgili), Kâdirî'nin boynuna saçının zincirini bağlayıp, ah o öldürücü bakışını kanlı bir cellat eyledi.

1228.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. tağlar çün nālemi gūş etdi feryād eyledi
dédiler kim dehr bir ferhād bünyād eyledi
bir perī-taşvīrdür dīvāne naqş eden beni
baña naqş ol melek yüzlü perī-zād eyledi
3. künc-i ğamda ħabs idüm ol şeh ħalāş etdi beni
bir levendi şan bugün zindāndan āzād eyledi
gönlümi yıkdıñ benüm yapsañ n'ola kim bir zamān
yıkdı bir şeh ka'beyi tekrār bünyād eyledi
5. adına düşmezdi gerçi ħaddümüz dāl eylemek
ol elif-ķāmet bugün āhī 'aceb ad eyledi

1229.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. sīnem içre 'ışk bir ğam-ħāne bünyād eyledi
seng-i miñnetle der ü dīvārın ābād eyledi
'ışkdur dürlü libās ile tecellī eyleyen
ġāh özin şīrīn kıldı ġāh ferhād eyledi
3. mest-i bī-ħūş oldı şanmañ cām-ı şahbādan beni
kim benüm bī-ħodluğumu bir perī-zād eyledi
ķodı derd ehline bir şīrīn ħikāyet yādigār
kūh-ken gitdi velī 'ālemde bir ad eyledi

1228. 125b. (126. p). nazīre-i āhī.

Āhī: *Dīvān*: G. 123.

- 1 Dağlar iniltimi işittikleri için feryat etti, dediler ki "Dünya, bir Ferhad (daha) yetiştirdi."
- 2 Beni divane olarak resmeden bir peri yüzlüdür, bana süsü o melek yüzlü peri gibi güzel yaptı.
- 3 Gam köşesinde hapistim, o şah beni kurtardı, sanki bir levendi bugün zindandan salıverdi.
- 4 Bir padişahın bir zamanlar Kâbe'yi yıkıp yeniden yaptığı gibi, (sen de) benim gönlümü yıktın, yeniden yapsan ne olur?
- 5 Āhī, her ne kadar boyumuzu dāl (s) eylemek/bükmek adına yakışmazsa da, o elif (i) boylu güzel bugün tuhaf bir ad (s) eyledi/şöhret kazandı.

1229. 125b. (126. p). nazīre-i celīlī.

Celīlī: *Dīvān*: G. 412.

- 1 Aşk göğsümün içinde bir gam evi yaptı, kınama taşıyla da kapı ve duvarını imar etti.
- 2 Kendisini bazen Şirin bazen Ferhad eylese de, farklı elbiselerle görünen (bizzat) aşktır.
- 3 Beni şarap kadehi sebebiyle akli başında olmayan sarhoş sanmayın, beni kendimden geçiren bir peri kıızıdır.
- 4 Dağ delen/Ferhad gitti ama dünyada bir ad bıraktı, dert ehline tatlı/Şirin bir hikaye armağan etti.

5. zerd ü zār edüp **celîli**yi ğam ile ‘ākıbet
‘ışk anı berg-i hāzān mānendi ber-bād eyledi

1230.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. hālūmi ‘ışkuñla bülbül gördi feryād eyledi
kendü cānına gülüñ etdüklerin yād eyledi
eyle beñzer kim gönül şehrini mi‘mār-ı ezel
miñnet ü derd ü sitem taşıyla bünyād eyledi
3. ş’ol elif kıddiyle zülfi dālını ol dil-rübā
‘arz eder ‘uşşāka ‘ālemde eyü ad eyledi
‘ışk rāhu iledür mañlūbına ş’ol merdi kim
şabri bu yolda silāh u miñneti zād eyledi
5. hecr ile vīrān idi gönli **me’ālī**nüñ velī
vērde zülfünden haber bād anı ābād eyledi

1231.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. yār çünkim bu yıkılmış gönlümi yād eyledi
kıble haqqı haq budur kim ka‘be bünyād eyledi
görelī leylī saçın düşdüm belā şahrāsına
ol lebi şīrīn beni ‘ālemde ferhād eyledi
3. gülsitān-ı dehr içinde gördi gül-i bī-hār yoq
‘andelīb-i dil anuñ’çün āh u feryād eyledi

5 Aşk, Celîlî’yi gamla ağlatıp soldurarak sonunda hazan yaprağı misali perişan etti.

1230. 125b. (126. p). **nażīre-i me’ālī çeledi.**

Me’ālī: *Dīvān*: G. 249.

- 1 Senin aşkınla halimi bülbül gördü de feryat etti, gülün kendi canına yaptıklarını hatırladı.
2 Ezel mimarı gönül şehrini sıkıntı, dert ve zulüm taşıyla inşa etmişe benziyor.
3 O sevgili, şu elif (i) boyu ve dāl (s) misali kıvrıkcık saçını âşıklara gösterdi (de böylece) dünyada iyi ad (s) bıraktı.
4 Aşk yolu, bu yolda (kendisine) sabrı silah, sıkıntıyı azık eden şu mert kişiyi maksadına ulaştırır.
5 Meâlî’nin gönlü ayrılıkla harap olmuştu, ancak rüzgar onun saçından haber verdi (de o) abad oldu.

1231. 125b. (126. p). **nażīre. [muhibbî].**

- 1 Sevgili bu yıkılmış gönlümü andığından, kible hakkı için doğru olan budur ki, Kâbe’yi imar etmiş gibi sevaba girdi.
2 Senin Leylâ/gece gibi siyah saçlarını gördüğümden beri bela çölüne düştüm, o dudağı tatlı/Şirin güzel beni dünyada Ferhad yaptı.
3 Gönül bülbülü dünya gül bahçesinde dikensiz gül olmadığını gördüğü için ah edip inledi.

kim-durur bu çarh elinden yutmaya kan taş taş
kim-durur anı felek bu gamdan âzâd eyledi

5. ârzü-yı vaşlı kılmazsa **muhibbî** tañ degül
ıışk anı rüz-ı ezelden derde mu'tad eyledi

1232.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ol tabīb-i cān u dil ben hastesin yād eyledi
hātırum şormağa gönderdi gamın şād eyledi
rahmet üstādına olsun ol cefā-ğū yārumuñ
kim beni cevr ü cefā çekmekde üstād eyledi
3. kulluğın arturdı ol şāhuñ yanında haste dil
gerçi her demde anı ol servüm âzâd eyledi
ol perī cinn-i ğama yer etdi vīrān göñlümi
bu harābe olmuşı luṭfile ābād eyledi
5. ey **sürürî** ṭālī'-i bedden şikāyet eyleme
her ne kıldıysa saña ol çeşm-i cellād eyledi

4 Feleğın kendisini bu gamdan (aşktan) azat ettiğı kimse, onun elinden tas tas kan yutmaz.
5 Muhibbî kavuşmayı arzu etmezse şaşılmaz, aşk onu ezel gününden beri derde alıştırdı.

1232. 125b. (126. p). nazîre-i sürürî çelebî.

Sürürî: *Dīvān*: G. 462.

- 1 O can ve gönül doktoru ben hastasını andı, hatırımı sormaya gamını gönderdi, (bizi) mutlu etti.
2 O zulmü huy edinen, beni eziyet ve sıkıntı çekmede üstad eyleyen sevgilinin hocasına rahmet olsun.
3 Selvi boylum her ne kadar onu hep serbest bıraksa da, hasta gönül o sultanın yanında kulluğunu artırdı.
4 O peri gibi güzel yıkılmış gönlümü gam cinlerine mesken etti, bu harabeyi cömertçe imar etti.
5 Ey Sürürî, kötü talihten şikayet etme, sana ne yaptıysa o cellat gözlü güzel yaptı.

EKLER

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler T. 2955 numarada kayıtlı çalışmada çok sayıda kopuk yaprak vardır. Mecmua ciltlenirken yaprakların bir kısmının yeri değiştirilmiştir. Metinde olabilecek karışıklıkları engellemek için, gazellerin sıra numaralarının yanına gazelin mecmuada yer aldığı pozun numarası da verildi. Bu sebeple mecmuanın yer aldığı yazmanın bütün pozları bu kısma eklendi:

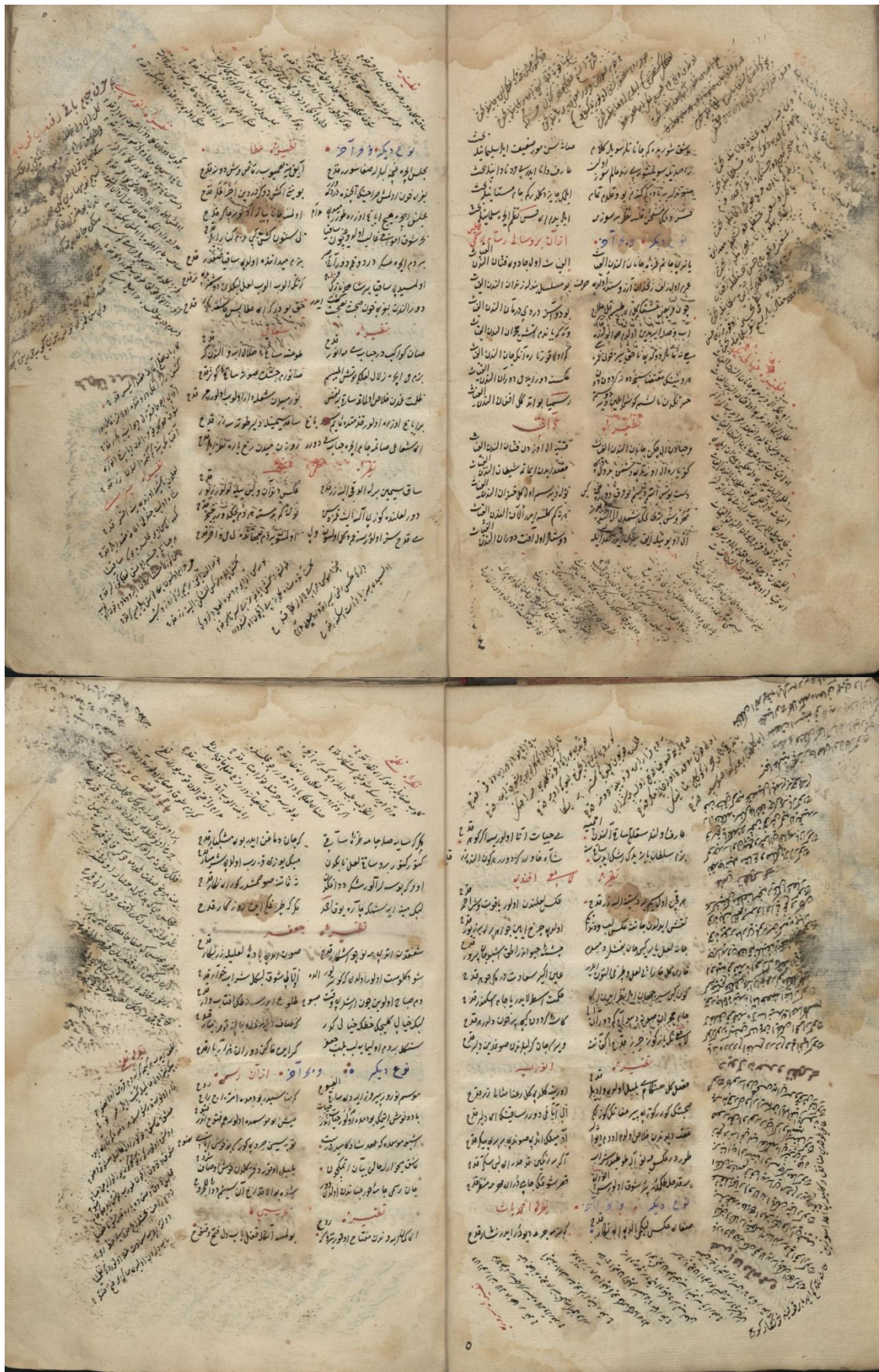
Handwritten text in Ottoman Turkish script, including a red circular stamp with the number 2955 and the word 'KOTUPMANE'.

Handwritten text in Ottoman Turkish script, including a red circular stamp with the number 2955 and the word 'KOTUPMANE'.

Handwritten text in Ottoman Turkish script, including a red circular stamp with the number 2955 and the word 'KOTUPMANE'.

Handwritten text in Ottoman Turkish script, including a red circular stamp with the number 2955 and the word 'KOTUPMANE'.

Handwritten notes at the top of the right page, including the word 'تغییر' (Change) in red ink.

کستور مدعی نمک که لایحه مشایخه
بیت و بنایه و در شهر لایحه قوت
سپه که سینه بزمند از لایحه
تغییر راسد بود لایحه مشایخه و

نظریه طالبی فرمودن

درین کتب که با لایحه مشایخه
مجلس کسریه ما را درین کتب
طیور از روی کار و در بیجا
تغییر راسد از لایحه مشایخه و

نظریه سنجی فرمودن

بیت و بنایه و در شهر لایحه
سپه که سینه بزمند از لایحه
تغییر راسد بود لایحه مشایخه و

عجای

شماره اولی که از لایحه مشایخه
بیت و بنایه و در شهر لایحه
سپه که سینه بزمند از لایحه
تغییر راسد بود لایحه مشایخه و

کلی

لایحه مشایخه و در شهر لایحه
سپه که سینه بزمند از لایحه
تغییر راسد بود لایحه مشایخه و

صی

شماره اولی که از لایحه مشایخه
بیت و بنایه و در شهر لایحه
سپه که سینه بزمند از لایحه
تغییر راسد بود لایحه مشایخه و

Handwritten notes on the left side of the top page, including the word 'باغ اهدا' (Garden of Dedication).

Handwritten notes at the top of the bottom left page, including the word 'تجدد اصول' (Renewal of Principles).

تفسیر بجای تک

بسیار رنگارنگ اولی که لایحه
وقت و مهارت و در شهر لایحه
سپه که سینه بزمند از لایحه
تغییر راسد بود لایحه مشایخه و

و کذا

عشیدنا اولی که لایحه
بیت و بنایه و در شهر لایحه
سپه که سینه بزمند از لایحه
تغییر راسد بود لایحه مشایخه و

تفسیر بر سادگی بیاید

وصف لایحه مشایخه و در شهر
سپه که سینه بزمند از لایحه
تغییر راسد بود لایحه مشایخه و

Handwritten notes on the left side of the bottom page, including the word 'تجدد اصول' (Renewal of Principles).

Handwritten text in Ottoman Turkish script, arranged in columns. The text is dense and includes various lines of poetry or prose. There are some marginal notes and a small heading at the top right.

Handwritten text in Ottoman Turkish script, arranged in columns. The text is dense and includes various lines of poetry or prose. There are some marginal notes and a small heading at the top right.

Handwritten text in Ottoman Turkish script, arranged in columns. The text is dense and includes various lines of poetry or prose. There are some marginal notes and a small heading at the top right.

Handwritten text in Ottoman Turkish script, arranged in columns. The text is dense and includes various lines of poetry or prose. There are some marginal notes and a small heading at the top right.

لیکن زلف طاهره که بر سرش تابان
 نقشه افکند کبر و بوقی که کشید
 که چه برزخانی که سرش کزینک
 لبیک شمشیر قضا کسینک
 طوبی آفاق صدره عسکر جنتی
 یاد و بر سر در آواز زارم که
 نیکه که خود بر تاج و قبا کتیر
 غافل بر پیش چو فرود آید ایوان

تفسیر
 زاهدان فدای تو بگو که تو کز
 طوبی که من صورت اوله که
 عشق او بال که کجا محبت تو
 جبره ایض استیقامت من بل طوبی
 کاشفک سوز جانم و دانسته

تفسیر
 آعدا بشکند طه رمانه دکان
 آسمونه ز ناص و پنا زلف
 اور که در عالمینده صف اعلی
 دوش مشق آه دل او چای کاز
 چینه و دستار که افتد غموس
 تو که صفت تاج و قبا کوز

تفسیر
 که او در برده که آید و هم کوز
 لاجرم اغان اولن زو جین کوز
 درد و پنا در قبا و صفا کوز
 جمل و هواده او هر چه کوز
 تو که صفت تاج و قبا کوز

دکتر سبب دنا برده چه طوبی
 این برقی اولوق که با کوز
 در صومع آفاق قش اولو طوبی
 بر کسینک سوز اولو در صومع
 یله در رس آق نکل جنتی
 بر دنره اورب بر کسینک اولو
 این برقی دوتیمه اولو نکل
تفسیر
 دایع اولو که لاکسی دل ای تو
 سنبلا ز پوز بوشنا مشق کوز
 در ایله ز که کوز از مشق قوا
 اید ایله ز که هر طرف با مشق
 در وقت اوله که برت آقون خدای

تفسیر
 زاده ز دین سگناسی و اراز
 فاک اولسون و کله و مسکلی
 مستنق اولو که بر خدای کس

دکتر سبب دنا برده چه طوبی
 این برقی اولوق که با کوز
 در صومع آفاق قش اولو طوبی
 بر کسینک سوز اولو در صومع
 یله در رس آق نکل جنتی
 بر دنره اورب بر کسینک اولو
 این برقی دوتیمه اولو نکل
تفسیر
 دایع اولو که لاکسی دل ای تو
 سنبلا ز پوز بوشنا مشق کوز
 در ایله ز که کوز از مشق قوا
 اید ایله ز که هر طرف با مشق
 در وقت اوله که برت آقون خدای

تفسیر
 زاده ز دین سگناسی و اراز
 فاک اولسون و کله و مسکلی
 مستنق اولو که بر خدای کس

دکتر سبب دنا برده چه طوبی
 این برقی اولوق که با کوز
 در صومع آفاق قش اولو طوبی
 بر کسینک سوز اولو در صومع
 یله در رس آق نکل جنتی
 بر دنره اورب بر کسینک اولو
 این برقی دوتیمه اولو نکل
تفسیر
 دایع اولو که لاکسی دل ای تو
 سنبلا ز پوز بوشنا مشق کوز
 در ایله ز که کوز از مشق قوا
 اید ایله ز که هر طرف با مشق
 در وقت اوله که برت آقون خدای

اولسک خیال در دهری عالمیت
تفسیر
 بیلد و مودر با دهل کوز
 باغ شمشیر مرآت بر کس
 کس وصال جنتی و د امید
 قور اید و شمسکله ترا اید
 لحد و برید که کون کس نظیر
تفسیر
 بروج و حضور ادرسا طهر
 دیر حال سلسله صوت وین
 که کلام برسد بولاجا پور جان
 دلاره دلورب اولو قچو ک
 جان رنگ یولست روان اولوق
تفسیر
 در جان اولو که کس اولو شمشیر
 خوش دولت اید و قس اولو ک
 جان بوی اولو قس قس اولو
 کوز کوز اولو کس اولو ک

اولسک خیال در دهری عالمیت
تفسیر
 بیلد و مودر با دهل کوز
 باغ شمشیر مرآت بر کس
 کس وصال جنتی و د امید
 قور اید و شمسکله ترا اید
 لحد و برید که کون کس نظیر
تفسیر
 بروج و حضور ادرسا طهر
 دیر حال سلسله صوت وین
 که کلام برسد بولاجا پور جان
 دلاره دلورب اولو قچو ک
 جان رنگ یولست روان اولوق
تفسیر
 در جان اولو که کس اولو شمشیر
 خوش دولت اید و قس اولو ک
 جان بوی اولو قس قس اولو
 کوز کوز اولو کس اولو ک

اولسک خیال در دهری عالمیت
تفسیر
 بیلد و مودر با دهل کوز
 باغ شمشیر مرآت بر کس
 کس وصال جنتی و د امید
 قور اید و شمسکله ترا اید
 لحد و برید که کون کس نظیر
تفسیر
 بروج و حضور ادرسا طهر
 دیر حال سلسله صوت وین
 که کلام برسد بولاجا پور جان
 دلاره دلورب اولو قچو ک
 جان رنگ یولست روان اولوق
تفسیر
 در جان اولو که کس اولو شمشیر
 خوش دولت اید و قس اولو ک
 جان بوی اولو قس قس اولو
 کوز کوز اولو کس اولو ک

اولسک خیال در دهری عالمیت
تفسیر
 بیلد و مودر با دهل کوز
 باغ شمشیر مرآت بر کس
 کس وصال جنتی و د امید
 قور اید و شمسکله ترا اید
 لحد و برید که کون کس نظیر
تفسیر
 بروج و حضور ادرسا طهر
 دیر حال سلسله صوت وین
 که کلام برسد بولاجا پور جان
 دلاره دلورب اولو قچو ک
 جان رنگ یولست روان اولوق
تفسیر
 در جان اولو که کس اولو شمشیر
 خوش دولت اید و قس اولو ک
 جان بوی اولو قس قس اولو
 کوز کوز اولو کس اولو ک

Handwritten marginal notes in red and black ink at the top of the right page.

Handwritten text in black ink, starting with 'بیش از این...' and 'بسیار است...'

Handwritten text in black ink, starting with 'خطه ذی...' and 'اول دلی...'.

Handwritten text in black ink, starting with 'آدمه حلق...' and 'طبع جاک...'.

Handwritten text in black ink, starting with 'در عین...' and 'لعل بار...'.

Handwritten text in black ink, starting with 'بر کوزل...' and 'ماه فوج...'.

Handwritten text in black ink, starting with 'اول در...' and 'بند او...'.

Handwritten text in black ink, starting with 'ترک ای...' and 'جان دور...'.

Handwritten text in black ink, starting with 'در عین...' and 'ایمان و...'.

Handwritten marginal notes in black ink at the bottom of the left page.

Handwritten text in black ink, starting with 'چو که...' and 'از کله...'.

Handwritten text in black ink, starting with 'نقد مکتب...' and 'روشن ف...'.

Handwritten text in black ink, starting with 'بار چون...' and 'جان مش...'.

Handwritten text in black ink, starting with 'بدره که...' and 'بهر عشق...'.

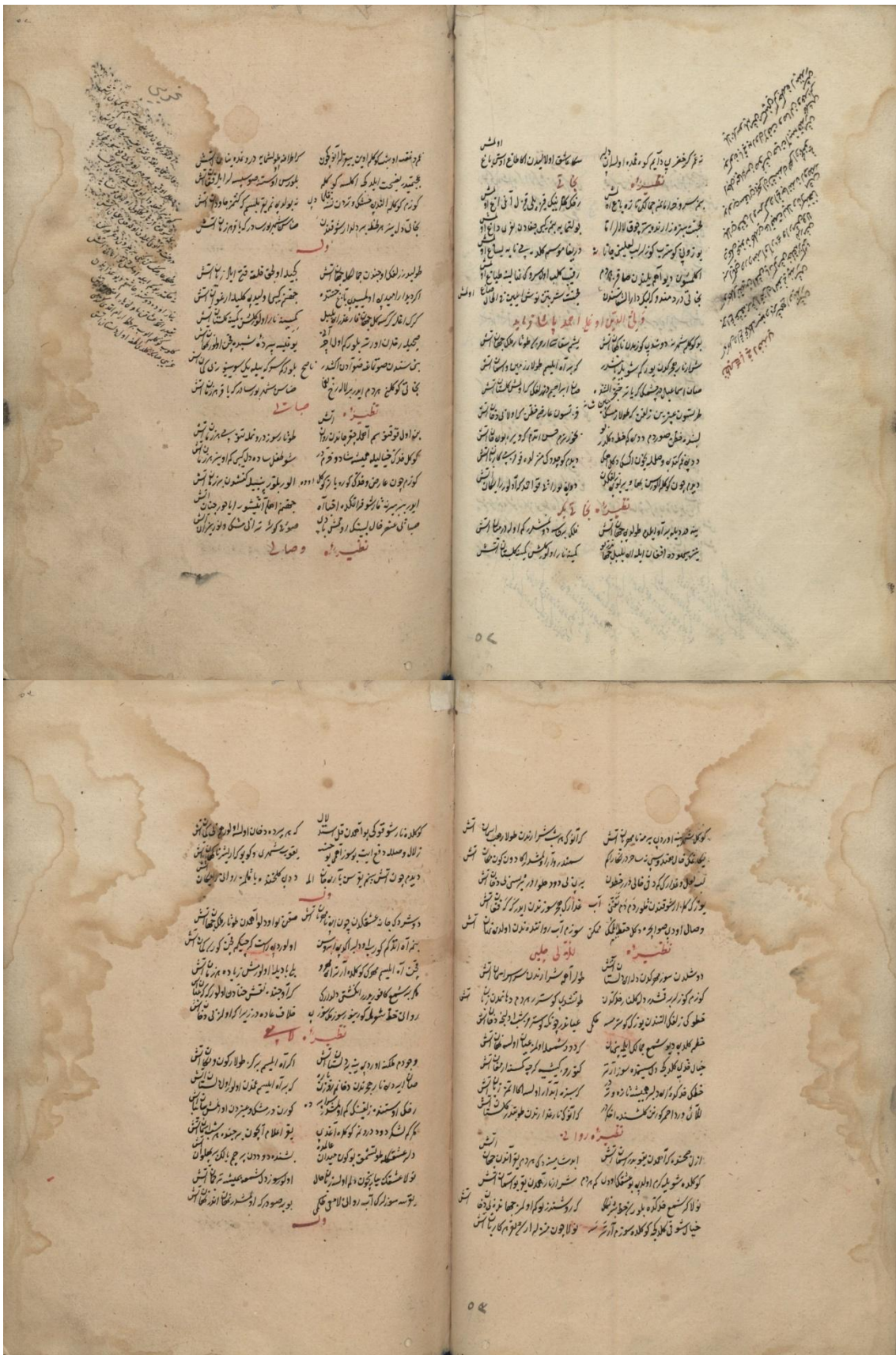
Handwritten text in black ink, starting with 'بوی که...' and 'عشق در...'.

Handwritten text in black ink, starting with 'سز عشق...' and 'یوستی...'.

Handwritten text in black ink, starting with 'چو خرد...' and 'برید س...'.

Handwritten text in black ink, starting with 'چو در که...' and 'بسیار ن...'.

Handwritten marginal notes in black ink at the bottom of the left page.

تغیر کفری در دم که قدم اولی
 سکه سفت اولادین کاغذ اوست باغ
 بجزیره نیست بلدی که کلمه
 کوز که کمال این شکی و ترن
 بجای دل بر خط بر دلا روشنی
 طویل زر لکی اجنون جا طایفه
 کردار اراجه این اولسین
 کرک فکر که کما جفا
 بجمله رندان اور بر کوا
 بن مستند صورتها ضو
 بنی کولم هر دم اور بر
 بنواد اولی تو حق
 کولا فکر خایله
 کوز چون عا
 اور بر سر نه
 صبا نی حشر
 کولار نا روشنی بود
 نزل اول وصله
 دیدم چون آتش
 دوشتر که جا
 بنه آه آنکم
 بنی آه ایلم
 کما سنج کافر
 روان خط مشرف
 وجود هکله
 صبا ایرده
 راضی اوستون
 کما کاشک
 در مشنگ
 نوا عسک
 رتوسه سوز

Handwritten marginal notes in Ottoman Turkish script, written in a cursive style, located in the upper right margin of the page.

Handwritten marginal notes in Ottoman Turkish script, written in a cursive style, located in the upper left margin of the page.

کولار نا روشنی بود
 نزل اول وصله
 دیدم چون آتش
 دوشتر که جا
 بنه آه آنکم
 بنی آه ایلم
 کما سنج کافر
 روان خط مشرف
 وجود هکله
 صبا ایرده
 راضی اوستون
 کما کاشک
 در مشنگ
 نوا عسک
 رتوسه سوز

Handwritten marginal notes in Ottoman Turkish script, written in a cursive style, located in the upper right margin of the page.

Handwritten marginal notes in Ottoman Turkish script, written in a cursive style, located in the upper left margin of the page.

چو در چشمه اورد که از من با تو باش
 چو با کسی در زلفی خدی با خنده که
 در آن که آنکه بود سواد خط و کلام
 کلامی که در صوابت بود صوابی نام
 درم کلامه که نگر خیا که شمع چو کلام
 دیوار که با پیشانی بگردد در چشم کلام

تفسیر
 به سوز در بگون بر اولاده بی غایت
 بن سوسلیقه با مدلس با سوزم
 غما که کلین خلق فخر تو بود و به
 اجازت بدین خلق سیرت سیرت کلام
 کوزم در پیش دکلام که صفا که کلام
 کوب در خفا که دل در کلام و کلام
 نماند اولاده و بی کلامش با چشم کلام

تغزیه
 طوبی سوز چشمه درون او دست
 بی چنان غلبه که بر دست کسی در چشم
 بتوب دل مکن چشم با و سرجان نور آه

طوبی ز رخسار آهون زمین و آسمان
 سینه در ابرویش از دست آسمان
 بر سرش زلفی است بر سرش آسمان
 بر سرش زلفی است بر سرش آسمان
 درم کلامه که نگر خیا که شمع چو کلام
 دیوار که با پیشانی بگردد در چشم کلام

تغزیه
 او بود سوز در زلفی و خنده و آه
 درون دلم خلق او در طوبی اولاده
 کولاده خلق او در جان غما اولاده
 میان خون جان نگرش از چشمه اشک
 زلفش که آشفته اولاده چشمه اشک
 بر سرش سینه که نگرش از چشمه اشک
 بر سرش زلفی است بر سرش آسمان

تفسیر
 بود که سینه از اولاده چنان کلام
 چون نماند کلامی از دست آسمان
 بود که سینه از اولاده چنان کلام

چون کلمت اولاده از چشمه اشک
 کوزم در پیش دکلام که صفا که کلام
 کوب در خفا که دل در کلام و کلام
 نماند اولاده و بی کلامش با چشم کلام

تفسیر
 او بود سوز در زلفی و خنده و آه
 درون دلم خلق او در طوبی اولاده
 کولاده خلق او در جان غما اولاده
 میان خون جان نگرش از چشمه اشک
 زلفش که آشفته اولاده چشمه اشک
 بر سرش سینه که نگرش از چشمه اشک
 بر سرش زلفی است بر سرش آسمان

تغزیه
 طوبی سوز چشمه درون او دست
 بی چنان غلبه که بر دست کسی در چشم
 بتوب دل مکن چشم با و سرجان نور آه

چون کلمت اولاده از چشمه اشک
 کوزم در پیش دکلام که صفا که کلام
 کوب در خفا که دل در کلام و کلام
 نماند اولاده و بی کلامش با چشم کلام

تفسیر
 او بود سوز در زلفی و خنده و آه
 درون دلم خلق او در طوبی اولاده
 کولاده خلق او در جان غما اولاده
 میان خون جان نگرش از چشمه اشک
 زلفش که آشفته اولاده چشمه اشک
 بر سرش سینه که نگرش از چشمه اشک
 بر سرش زلفی است بر سرش آسمان

تغزیه
 طوبی سوز چشمه درون او دست
 بی چنان غلبه که بر دست کسی در چشم
 بتوب دل مکن چشم با و سرجان نور آه

تفسیر کمال با نادره
 چاکر جسم صالیه ایا چه باشد
 رنگ او ز رنگ زلف او رنگ
 یونکر آینه که اولی سر سبز
 ز سحر سحر سحر ایا چه باشد
 چاکر جسم صالیه ایا چه باشد
 رنگ او ز رنگ زلف او رنگ
 یونکر آینه که اولی سر سبز
 ز سحر سحر سحر ایا چه باشد

تفسیر
 بوگون میوان عشقه ایز که کوشش
 وجود سحر آینه به طبع طوره او
 بنز نم بلتر درک و وضع اوده بر کمال
 جمالی فونیکه کله و شیر عاله در
 اولی کوشش و ایشنی که بکر کوشش
 بر ایشنی با نغش کوشش از راه
 اگر چنانچه در کوشش کوشش
 در کوشش کوشش و نود کوشش
 رضانی کوشش کوشش کوشش

تفسیر
 کوشش کوشش کوشش کوشش
 کوشش کوشش کوشش کوشش
 کوشش کوشش کوشش کوشش
 کوشش کوشش کوشش کوشش

تفسیر کمال با نادره
 کوشش کوشش کوشش کوشش
 کوشش کوشش کوشش کوشش
 کوشش کوشش کوشش کوشش
 کوشش کوشش کوشش کوشش

تفسیر
 کوشش کوشش کوشش کوشش
 کوشش کوشش کوشش کوشش
 کوشش کوشش کوشش کوشش
 کوشش کوشش کوشش کوشش

تفسیر
 کوشش کوشش کوشش کوشش
 کوشش کوشش کوشش کوشش
 کوشش کوشش کوشش کوشش
 کوشش کوشش کوشش کوشش

تفسیر
 کوشش کوشش کوشش کوشش
 کوشش کوشش کوشش کوشش
 کوشش کوشش کوشش کوشش
 کوشش کوشش کوشش کوشش

78

عنه لا يلو را وقت حمله كليب
 فغن آتاهم لواءه ايردوكون العجم
 كوردن اطا صليبا بوجني هاتوكو
 حمود اولوقه قيسله جردو كس ييز
 خالكونه كونت انكلا وشرار انج
 استخرا انا اولوم فم فوكله ادرم
 فانه فون وشم وشمه ليا جمل سوا
 يوزنكوز رقبه فم يير انا كليب
 عالمه وير وسه يير انا كليب
 آتش يركله فوكون طورين
 بر زانينه ودر كه صوره يانيز
 شيليك دارم ديسس فوكون كلك
 اولور كونا با به فوكون فوكون
 ايه چي ليل سوب با نكته خار كونه دور
 ايوه كونه در اعلمه و صلا كونا ييزن
 اولوسون من يورجي آمار انون
 صانع

تفسير
 حرف سنا يور
 بلكه رحمت انقون سوكا يردنه
 بندي يي سكين بنشونون زلفه فو فو
 مجلس ارادو يوزن زدن فو سوكا
 ايشان يير انا كليب يير سوكا
 سينا سوزان ملوم كه اولوسون
 تا اولوم تا اوله انا يانيز
 ركب اولور بنشون آرد فو فو فو
 كوزون يير ايشان يير انا كليب
 قتي فو فو فو فو فو فو فو فو
 اولوسون من يورجي آمار انون
 صانع

تفسير
 حرف سنا يور
 بلكه رحمت انقون سوكا يردنه
 بندي يي سكين بنشونون زلفه فو فو
 مجلس ارادو يوزن زدن فو سوكا
 ايشان يير انا كليب يير سوكا
 سينا سوزان ملوم كه اولوسون
 تا اولوم تا اوله انا يانيز
 ركب اولور بنشون آرد فو فو فو
 كوزون يير ايشان يير انا كليب
 قتي فو فو فو فو فو فو فو فو
 اولوسون من يورجي آمار انون
 صانع

ان ما سينا خياكي فرغ صلا كونا
 الهه كونا يير و فو فو فو فو فو
 تلب سوزا نذو سونق باغ حشوكه
 حاد فو فو فو فو فو فو فو فو
 بهدم ان لار فو فو فو فو فو فو
 كوني باره لار لار انا يير سوكا
 شاه مشق و فو فو فو فو فو فو
 الهه يير انا كليب يير سوكا
 ايكه يير سوكا يير انا كليب
 كوردن سوزان ملوم كه اولوسون
 تا اولوم تا اوله انا يانيز
 ركب اولور بنشون آرد فو فو فو
 كوزون يير ايشان يير انا كليب
 قتي فو فو فو فو فو فو فو فو
 اولوسون من يورجي آمار انون
 صانع

تفسير
 حرف سنا يور
 بلكه رحمت انقون سوكا يردنه
 بندي يي سكين بنشونون زلفه فو فو
 مجلس ارادو يوزن زدن فو سوكا
 ايشان يير انا كليب يير سوكا
 سينا سوزان ملوم كه اولوسون
 تا اولوم تا اوله انا يانيز
 ركب اولور بنشون آرد فو فو فو
 كوزون يير ايشان يير انا كليب
 قتي فو فو فو فو فو فو فو فو
 اولوسون من يورجي آمار انون
 صانع

79

عنه لا يلو را وقت حمله كليب
 فغن آتاهم لواءه ايردوكون العجم
 كوردن اطا صليبا بوجني هاتوكو
 حمود اولوقه قيسله جردو كس ييز
 خالكونه كونت انكلا وشرار انج
 استخرا انا اولوم فم فوكله ادرم
 فانه فون وشم وشمه ليا جمل سوا
 يوزنكوز رقبه فم يير انا كليب
 عالمه وير وسه يير انا كليب
 آتش يركله فوكون طورين
 بر زانينه ودر كه صوره يانيز
 شيليك دارم ديسس فوكون كلك
 اولور كونا با به فوكون فوكون
 ايه چي ليل سوب با نكته خار كونه دور
 ايوه كونه در اعلمه و صلا كونا ييزن
 اولوسون من يورجي آمار انون
 صانع

تفسير
 حرف سنا يور
 بلكه رحمت انقون سوكا يردنه
 بندي يي سكين بنشونون زلفه فو فو
 مجلس ارادو يوزن زدن فو سوكا
 ايشان يير انا كليب يير سوكا
 سينا سوزان ملوم كه اولوسون
 تا اولوم تا اوله انا يانيز
 ركب اولور بنشون آرد فو فو فو
 كوزون يير ايشان يير انا كليب
 قتي فو فو فو فو فو فو فو فو
 اولوسون من يورجي آمار انون
 صانع

ان ما سينا خياكي فرغ صلا كونا
 الهه كونا يير و فو فو فو فو فو
 تلب سوزا نذو سونق باغ حشوكه
 حاد فو فو فو فو فو فو فو فو
 بهدم ان لار فو فو فو فو فو فو
 كوني باره لار لار انا يير سوكا
 شاه مشق و فو فو فو فو فو فو
 الهه يير انا كليب يير سوكا
 ايكه يير سوكا يير انا كليب
 كوردن سوزان ملوم كه اولوسون
 تا اولوم تا اوله انا يانيز
 ركب اولور بنشون آرد فو فو فو
 كوزون يير ايشان يير انا كليب
 قتي فو فو فو فو فو فو فو فو
 اولوسون من يورجي آمار انون
 صانع

تفسير
 حرف سنا يور
 بلكه رحمت انقون سوكا يردنه
 بندي يي سكين بنشونون زلفه فو فو
 مجلس ارادو يوزن زدن فو سوكا
 ايشان يير انا كليب يير سوكا
 سينا سوزان ملوم كه اولوسون
 تا اولوم تا اوله انا يانيز
 ركب اولور بنشون آرد فو فو فو
 كوزون يير ايشان يير انا كليب
 قتي فو فو فو فو فو فو فو فو
 اولوسون من يورجي آمار انون
 صانع

Handwritten marginal notes in red and black ink at the top of the right page.

Main body of handwritten text on the right page, including a section titled 'تفسیر' (Tafsir) and 'تفسیر' (Tafsir).

Handwritten marginal notes in red and black ink at the top of the left page.

Main body of handwritten text on the left page, including a section titled 'تفسیر' (Tafsir) and 'تفسیر' (Tafsir).

Handwritten marginal notes in red and black ink at the top of the right page.

Main body of handwritten text on the right page, including a section titled 'تفسیر' (Tafsir) and 'تفسیر' (Tafsir).

Handwritten marginal notes in red and black ink at the top of the left page.

Main body of handwritten text on the left page, including a section titled 'تفسیر' (Tafsir) and 'تفسیر' (Tafsir).

نور برتر از ما و در دل داشت
 ز عدل نظر خدایه جز تا ز اول
تفسیر
 کلمه این شش یا کلمت شش
 اوقاب با یک طوبی در کتب است
 در حدیثی است و آری در حق یوسف
 و بر او بر سر آن ایضا در سنن
 نیز در جواهر برین است و با اول
تفسیر
 هر زمان اول او کس بود
 ستموار بود کس که ستم را
 اوقاف با شش را که جا کرد
 کس که ستم کرد و در آن جا
 بر هر جا که جز او چو ستم را
تفسیر
 عشق به پیش از کس که با ستم
 کس که ستم را در آن جا
 ستم را در آن جا که ستم را
تفسیر
 عشق به پیش از کس که با ستم
 کس که ستم را در آن جا
 ستم را در آن جا که ستم را

نور برتر از ما و در دل داشت
 ز عدل نظر خدایه جز تا ز اول
تفسیر
 کلمه این شش یا کلمت شش
 اوقاب با یک طوبی در کتب است
 در حدیثی است و آری در حق یوسف
 و بر او بر سر آن ایضا در سنن
 نیز در جواهر برین است و با اول
تفسیر
 هر زمان اول او کس بود
 ستموار بود کس که ستم را
 اوقاف با شش را که جا کرد
 کس که ستم کرد و در آن جا
 بر هر جا که جز او چو ستم را
تفسیر
 عشق به پیش از کس که با ستم
 کس که ستم را در آن جا
 ستم را در آن جا که ستم را

نور برتر از ما و در دل داشت
 ز عدل نظر خدایه جز تا ز اول
تفسیر
 کلمه این شش یا کلمت شش
 اوقاب با یک طوبی در کتب است
 در حدیثی است و آری در حق یوسف
 و بر او بر سر آن ایضا در سنن
 نیز در جواهر برین است و با اول
تفسیر
 هر زمان اول او کس بود
 ستموار بود کس که ستم را
 اوقاف با شش را که جا کرد
 کس که ستم کرد و در آن جا
 بر هر جا که جز او چو ستم را
تفسیر
 عشق به پیش از کس که با ستم
 کس که ستم را در آن جا
 ستم را در آن جا که ستم را

نور برتر از ما و در دل داشت
 ز عدل نظر خدایه جز تا ز اول
تفسیر
 کلمه این شش یا کلمت شش
 اوقاب با یک طوبی در کتب است
 در حدیثی است و آری در حق یوسف
 و بر او بر سر آن ایضا در سنن
 نیز در جواهر برین است و با اول
تفسیر
 هر زمان اول او کس بود
 ستموار بود کس که ستم را
 اوقاف با شش را که جا کرد
 کس که ستم کرد و در آن جا
 بر هر جا که جز او چو ستم را
تفسیر
 عشق به پیش از کس که با ستم
 کس که ستم را در آن جا
 ستم را در آن جا که ستم را

Handwritten notes at the top of the right page, including the name 'Ahmet Kemal Gümüſ' and other illegible text.

Main handwritten text on the right page, organized in columns with various headings and sub-headings.

Handwritten notes at the bottom of the right page, including the name 'Ahmet Kemal Gümüſ' and other illegible text.

Main handwritten text on the left page, organized in columns with various headings and sub-headings.

Handwritten notes at the bottom of the left page, including the name 'Ahmet Kemal Gümüſ' and other illegible text.

Main handwritten text on the right page of the lower section, organized in columns with various headings and sub-headings.

Handwritten notes at the bottom of the right page of the lower section, including the name 'Ahmet Kemal Gümüſ' and other illegible text.

Main handwritten text on the left page of the lower section, organized in columns with various headings and sub-headings.

Handwritten notes at the bottom of the left page of the lower section, including the name 'Ahmet Kemal Gümüſ' and other illegible text.

سئو کلاسی سنی طرز اولدو کلام حال اتم
 صلیوب من ووش کدر سیکل چهره
 طو ایلان داغدن حور ارغوان
 یز بر چهلون ایلد صیر طوق
 بو کون ایه ایشینه یز بولون نا هوار
نوع دیگر ها
 کوزمه ایتیم کوز بر اولو حور کوز
 دلف ادر سیر سوسن ایا بر سوز
 آتکین بیج وودون ایز کوز یاز
 ترا حور کوز کلاچ مشق کوز
 یاقده شفا اودن بیج کوز
 یاز کوز ایز صبر کوز
 بیج کوز ایز ایز کوز
 دایم چهره ایز ایز کوز
نوع دیگر ها
 کوزمه ایتیم کوز بر اولو حور کوز
 دلف ادر سیر سوسن ایا بر سوز
 آتکین بیج وودون ایز کوز یاز
 ترا حور کوز کلاچ مشق کوز
 یاقده شفا اودن بیج کوز
 یاز کوز ایز صبر کوز
 بیج کوز ایز ایز کوز
 دایم چهره ایز ایز کوز

نوع دیگر ها
 کوزمه ایتیم کوز بر اولو حور کوز
 دلف ادر سیر سوسن ایا بر سوز
 آتکین بیج وودون ایز کوز یاز
 ترا حور کوز کلاچ مشق کوز
 یاقده شفا اودن بیج کوز
 یاز کوز ایز صبر کوز
 بیج کوز ایز ایز کوز
 دایم چهره ایز ایز کوز

ایله ایلدین قیصل اولمده ایلدین ایل
 نولا ایلدین ایل ایل ایل ایل
 حنا ایلدین قوز کوز حور ایل
 ایل ایل ایل ایل ایل ایل ایل
 بو کون بیس ایل ایل ایل ایل
نوع دیگر ها
 کوزمه ایتیم کوز بر اولو حور کوز
 دلف ادر سیر سوسن ایا بر سوز
 آتکین بیج وودون ایز کوز یاز
 ترا حور کوز کلاچ مشق کوز
 یاقده شفا اودن بیج کوز
 یاز کوز ایز صبر کوز
 بیج کوز ایز ایز کوز
 دایم چهره ایز ایز کوز

نوع دیگر ها
 کوزمه ایتیم کوز بر اولو حور کوز
 دلف ادر سیر سوسن ایا بر سوز
 آتکین بیج وودون ایز کوز یاز
 ترا حور کوز کلاچ مشق کوز
 یاقده شفا اودن بیج کوز
 یاز کوز ایز صبر کوز
 بیج کوز ایز ایز کوز
 دایم چهره ایز ایز کوز

ایله ایلدین قیصل اولمده ایلدین ایل
 نولا ایلدین ایل ایل ایل ایل
 حنا ایلدین قوز کوز حور ایل
 ایل ایل ایل ایل ایل ایل ایل
 بو کون بیس ایل ایل ایل ایل
نوع دیگر ها
 کوزمه ایتیم کوز بر اولو حور کوز
 دلف ادر سیر سوسن ایا بر سوز
 آتکین بیج وودون ایز کوز یاز
 ترا حور کوز کلاچ مشق کوز
 یاقده شفا اودن بیج کوز
 یاز کوز ایز صبر کوز
 بیج کوز ایز ایز کوز
 دایم چهره ایز ایز کوز

نوع دیگر ها
 کوزمه ایتیم کوز بر اولو حور کوز
 دلف ادر سیر سوسن ایا بر سوز
 آتکین بیج وودون ایز کوز یاز
 ترا حور کوز کلاچ مشق کوز
 یاقده شفا اودن بیج کوز
 یاز کوز ایز صبر کوز
 بیج کوز ایز ایز کوز
 دایم چهره ایز ایز کوز

ایله ایلدین قیصل اولمده ایلدین ایل
 نولا ایلدین ایل ایل ایل ایل
 حنا ایلدین قوز کوز حور ایل
 ایل ایل ایل ایل ایل ایل ایل
 بو کون بیس ایل ایل ایل ایل
نوع دیگر ها
 کوزمه ایتیم کوز بر اولو حور کوز
 دلف ادر سیر سوسن ایا بر سوز
 آتکین بیج وودون ایز کوز یاز
 ترا حور کوز کلاچ مشق کوز
 یاقده شفا اودن بیج کوز
 یاز کوز ایز صبر کوز
 بیج کوز ایز ایز کوز
 دایم چهره ایز ایز کوز

نوع دیگر ها
 کوزمه ایتیم کوز بر اولو حور کوز
 دلف ادر سیر سوسن ایا بر سوز
 آتکین بیج وودون ایز کوز یاز
 ترا حور کوز کلاچ مشق کوز
 یاقده شفا اودن بیج کوز
 یاز کوز ایز صبر کوز
 بیج کوز ایز ایز کوز
 دایم چهره ایز ایز کوز

تغییرات در احوال
 در این روز چون صبحه اید نخله
 مشق صفت چمن سبزه
تغییرات در احوال
 ایام صومعه بود چشمتان
 عشق کجاست در احوال
 کلاه نایب است در شهرت
 بنام آنچه بودست نوبت
 کز از من افسانه را
 بد و از روی کار
 غارت سستی از
 تخیل طوری است
 ایام صومعه بود
 ناکه آن کس
 کلان خاطر
 در کوشش
 خالی از
 فوج او
 از او
 باز در

تغییرات در احوال
 در این روز چون صبحه اید نخله
 مشق صفت چمن سبزه
تغییرات در احوال
 ایام صومعه بود چشمتان
 عشق کجاست در احوال
 کلاه نایب است در شهرت
 بنام آنچه بودست نوبت
 کز از من افسانه را
 بد و از روی کار
 غارت سستی از
 تخیل طوری است
 ایام صومعه بود
 ناکه آن کس
 کلان خاطر
 در کوشش
 خالی از
 فوج او
 از او
 باز در

تغییرات در احوال
 در این روز چون صبحه اید نخله
 مشق صفت چمن سبزه
تغییرات در احوال
 ایام صومعه بود چشمتان
 عشق کجاست در احوال
 کلاه نایب است در شهرت
 بنام آنچه بودست نوبت
 کز از من افسانه را
 بد و از روی کار
 غارت سستی از
 تخیل طوری است
 ایام صومعه بود
 ناکه آن کس
 کلان خاطر
 در کوشش
 خالی از
 فوج او
 از او
 باز در

تغییرات در احوال
 در این روز چون صبحه اید نخله
 مشق صفت چمن سبزه
تغییرات در احوال
 ایام صومعه بود چشمتان
 عشق کجاست در احوال
 کلاه نایب است در شهرت
 بنام آنچه بودست نوبت
 کز از من افسانه را
 بد و از روی کار
 غارت سستی از
 تخیل طوری است
 ایام صومعه بود
 ناکه آن کس
 کلان خاطر
 در کوشش
 خالی از
 فوج او
 از او
 باز در

یازمک و صحن کشیدم صافان
 که فلجی فلجی بختی حسرتی
 خفا و مسلک با نیک چسبن
 از غنچه ساق به وصلک آه کوه
 نغمه در دراج و سینه چسبید
نظره
 چسبید کسندم بون صافان
 سوال از غنچه چسبن و کالکتان
 شمه استغنی فالوق از غنچه
 سوز و مکه صده هورک دارم از غنچه
 دام و دامنک سوسک شکارا
دو افسانه
 دوزخ یاد است بر صافان
 بزم جاگ ایلیم اولت صافان
 اورج آنجا کی جرسن ایل
 کتوش بوی زلفن از غنچه
 سکه ایل بر سینه ایل
فوج افسانه از آن وایز سر زاده عطا کمال

سیر انکسور بیگ ملک کسند ز
 ختم ایلیس انجور بزم صحن مشق
 خوبان کلام از غنچه بوی کونا ایلیسند
نظم
 صفا کوه در دور سر و سوسک
 دار زانما کون اوله بجمی داغنه
 کسیر چکر که کی هم که بوزن ایل بولا
 ایزر ۱۰۰ غنچه چایلیه صافان باروی
 اسکا نارین غنچه قون و ناسنه
نظم
 سول مشهور اولور اولی بجه اولی
 سر و ک باغده - ارسنکی کی بیل اول
 از غنچه صافان اولی بجه اولی
 صوفی قوشنک کسینک بیل اول
 اولی بجه اولی بجه اولی
 بوزن صافان غنچه قون و ناسنه
 بوزن صافان غنچه قون و ناسنه

لب جان کشید اولور اولی بجه اولی
 بوزن صافان غنچه قون و ناسنه
نظم
 زبان بتر اولون غنچه قون و ناسنه
 جان دار و ما کافه اولی بجه اولی
 قولا غنچه اولون غنچه قون و ناسنه
 بوزن صافان غنچه قون و ناسنه
فوج دیگر
 قشمت جان من از غنچه قون و ناسنه
 که ز ناهید قشمتی که بونکی قشمتی
 که هر شمشه چو کله بونکی قشمتی
 بکوس ز قشمتی اولی بجه اولی
 چنانی کی کی قشمتی اولی بجه اولی
نظم
 سوزک بالی غنچه قون و ناسنه
 رضا اولی بجه اولی بجه اولی

بویان کتوش قشمتی کله بونکی قشمتی
 ایزر غنچه قون و ناسنه
 دوس کوشی کله بونکی قشمتی
 بلایک بر کله بونکی قشمتی
نظم
 کله بونکی قشمتی
 بوزن صافان غنچه قون و ناسنه
 داکسند کله بونکی قشمتی
 ایزر کله بونکی قشمتی
نظم
 بوزن صافان غنچه قون و ناسنه
فوج دیگر
 بوزن صافان غنچه قون و ناسنه
 بوزن صافان غنچه قون و ناسنه
نظم
 بوزن صافان غنچه قون و ناسنه
فوج دیگر
 بوزن صافان غنچه قون و ناسنه
 بوزن صافان غنچه قون و ناسنه

توضیح در جواب

بند دارم و من به طبع منسوبه و انی
 انون برتر است؛ و صفا علی انی
 با ندر چون صفت است ایضا انی
 سنی انی را برین نخله است
 امر است و دره که تکیه تکیه و درین
توضیح دیگر در جواب
 الدنانه کوکل و جهاک صفات
 اما ما به زلف و زلف انی
 من طویلیه کوکل و جهاک
 صفا تم صفا انی انی
 کوکل ان بودی و در این صفا
تفسیر
 اول که دره مالک است بر ما
 دور انی اوله و جهاک
 دره و تکیه صفات
 صفا به طبع و درین زلف
توضیح دیگر در جواب
 دگر و ناس چو کل بوس صفا
 بقدر که در نیت علی و ناس
 لایق بوسه نام علی و صفا
 بکار است و اوله انی
 شش طبعه صفا صفا
توضیح دیگر در جواب
 در انی اوله و جهاک
 دره و تکیه صفات
 صفا به طبع و درین زلف
توضیح دیگر در جواب
 دگر و ناس چو کل بوس صفا
 بقدر که در نیت علی و ناس
 لایق بوسه نام علی و صفا
 بکار است و اوله انی
 شش طبعه صفا صفا

توضیح در جواب

توضیح دیگر در جواب

بند دارم و من به طبع منسوبه و انی
 انون برتر است؛ و صفا علی انی
 با ندر چون صفت است ایضا انی
 سنی انی را برین نخله است
 امر است و دره که تکیه تکیه و درین
توضیح دیگر در جواب
 الدنانه کوکل و جهاک صفات
 اما ما به زلف و زلف انی
 من طویلیه کوکل و جهاک
 صفا تم صفا انی انی
 کوکل ان بودی و در این صفا
تفسیر
 اول که دره مالک است بر ما
 دور انی اوله و جهاک
 دره و تکیه صفات
 صفا به طبع و درین زلف
توضیح دیگر در جواب
 دگر و ناس چو کل بوس صفا
 بقدر که در نیت علی و ناس
 لایق بوسه نام علی و صفا
 بکار است و اوله انی
 شش طبعه صفا صفا
توضیح دیگر در جواب
 در انی اوله و جهاک
 دره و تکیه صفات
 صفا به طبع و درین زلف
توضیح دیگر در جواب
 دگر و ناس چو کل بوس صفا
 بقدر که در نیت علی و ناس
 لایق بوسه نام علی و صفا
 بکار است و اوله انی
 شش طبعه صفا صفا

توضیح در جواب

